3831(1)

No 132
L

Ecco
6.00

S.T.C. 16650

W
n s a
1905

17. D. 11669

11669

MATTHIAE DE L'OBEL

Medici Inſulanj,

SERENISS. & INVICTISS. IACOBI. I. MAGNAE BRITANNIAE, FRANCIAE, & HYBERNIAE REGIS *Botanographi*,

ſiue Plantarum Hiſtoriæ Phyſicæ, tam indigenarum & *Britanniæ* inquilinarum, quam exoticarum ſcriptoris,

In G. RONDELLETII *inclytæ Monſpelienſis Scholæ Medicæ Profeſſoris quondam Regij & Cancellarij celeberrimi methodicam Pharmaceuticam* OFFICINAM ANIMADVERSIONES,

quibus deprauata & mutilata ex authoris mente corriguntur & reſtaurantur.

TVEATVR VNITA DEVS.

I. *Suauiſſimâ Concordiâ*

R. *diſſociationem coniunxit.*

Acceſſerunt Auctaria,

In Antidotaria vulgata CENSVRAE beneuolæ, & dilucidæ Simplicium Medicamentorum Explicationes,

ADVERSARIORVMQVE Volumen, eorumq́; pars altera & Illuſtramenta, quibus ambigua enodantur.

Cum LVDOVICI MYREI Pharmacopolæ Reginej Paragraphis vtiliſſ.

Contenta reliqua ſuis locis deſignantur.

LONDINI. 1605.

¶ *Excudebat prælum Thomæ Purfootij.*

Priuilegium Regium.

IACOBI.I. DEI GRATIA MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ & HYBERNIÆ REGIS authoritate & Priuilegio ſancitũ eſt, (perpenſis aſſiduis laboribus & magnis expenſis Matthiæ L'Obelij *Botanographi noſtri, tàm Operum iamdiu in lucem editorum, quàm nouiſſimè in Reipublicæ vtilitatem excudendorum) ne quis Plantarum Hiſtoriæ eius Illuſtrationes, Rariorum Stirpium Appendices, & cùm Simplicium Medicamentorum, Materiæue Medicæ Balſami, Opo-Balſami, Xylo-Balſami, Cinnamomi, Caſſiæ, Xylo-Caſſiæ & cæterorum explicationes; tum compoſitorum Medicamentorum enodationes, Animaduerſioneſq; in Pharmaceuticam Rondelletianam Officinam & Cenſuras beneuolas in Antidotaria vulgaria, nec non Collectanea ſua, intra viginti annos, ipſo inſcio, inuitoq;, aut hæredibus ſuis, imprimat, aut Plantarum Icones ſuas, ſiue integrâ, ſiue aliquâ ex parte, imitetur; aut alibi impreſſa, in ditionis noſtræ Regiones deferat, diſtrahatq;: vernaculoue idiomate, (vt ſordidâ Typographorum authoritate, plerunque fieri ſolet) peruertat, vertat, deperdatq;, præter præfati* L'Obelij *aut ſuorum hæredum voluntatem. Qui ſecus fecerit, confiſcatione Librorum & ſummâ pecuniariâ ex arbitrio noſtro mulctabitur. Datum in Aula Regia noſtra* Grynwich *ſecunda Iunij,* 1605.

Signatum

Iacobus Rex.

NOBILISSIMO, PRVDENTISSIMO & HONORIFICENTISSIMO Domino D. *Eduardo* Baroni *Zouche*, S. Maure & Cantelupe, Magnæ Britanniæ Regiæ Maieſtati IACOBO I. *a Sanctioribus Conſilijs, & ſummo Præſidi Adminiſtratoriq; totius Principatus Cambriæ ſiue Walliæ.*

CVM nihil a ſummo bono, ſupremi placidiq; Numinis verâ cognitione & cultu, Mecœnas Illuſtriſsime & conſultiſsime in vniuerſa rerum Natura nobilius ſit mente ſana, in corpore ſano: corporum autem cùm ſanorum, tum ægrorum aut neutrorum fomes, alumnus & inſtaurator eſt Medicinæ rectior ſynceriorq; vſus, ab inſulſis credulis hominibus hodie iniquè ſpretus. Altiſsimus ſiquidē ille rerum omniū Parens & genitor, vitā, ſanitatem & medelā aduerſus ſæuiſsimos morbos nobis largiri dignatur, & medicamenta ex terra creauit; vt Stirpes herbaſque vegetatiuas & Metallica foſsilia, materiæ medicæ rudimenta, quæ Vir prudens, vt habet ſacra pagina, non ſpernit: Voluit enim nos ſanari herbis, non verbis, ne eius Diuina Opera irrita forent. Ex his Compoſitiones concinnat Pharmacarius; per hæc Pharmaca medetur, doloreſque finit probus, fidelis & fidus expertuſque Medicus, & vitam cum morte penè commutatam, iterum dat, largiturque; & datam, Diuinâ prouidentiâ tuetur. His itaque exactiſsimè perpenſis, labentes longâ inſcitiæ rubigine Medicamentorum Compoſitiones, Reipublicæ vtilitati & Ciuium ſaluti, admodum neceſſarias, inſtaurare, ſcriptiſque proſequi operæprecium duximus; qui iamdiu arti medendi, Plantarum inſignium, Simpliciumue aut Compoſitorum Medicamentorum arduæ cognitioni, aliudue quidpiam hominibus vtili in peregrinationibus perueſtigando non pœnitendam collocauerimus operam; valere iuſsis neglectiſquè inutilibus & ſuperfluis Officinarum innumeris oneroſis Compoſitionibus; politioribus & paucis ijſque ſelectioribus tuti, *Rondeletij* præceptoris ſuauiſsimi & doctiſsimi exemplo; qui merito in prologo Pharmaceutices Officinæ ſuæ has ſuperfluitates reijcit, & a communi via ſiue opinione facile receſsit, addita ſemper ratione validiore: cuius & Actuarij Græci recentioris, de Compoſitione Medicamentorum doctrinâ & rationibus oblectati & vnicè freti ſumus. Has noſtras Lucubrationes honorificentiſsime D. qui nobiliſsimæ faues arti Medicæ, ampliſsimo nomini tuo dicare & nuncupare æquum fuit; qui humanitate natiua non modo indigenas, pios & eruditos peregrinos, vt pius parens ſeruas & gremio foues; ſed ipſe ſolertior virtutis indagator peregré Conſtantinopolim per Germaniam & Italiam profectus es, rariores munificentiſsimæ Naturæ opulentias perſcrutaturus: Nec ſatis hoc; Opo-Balſamum legitimum, Sigillum Lemnium ex magni Sultani ærario, ſelectiſsimorum quamplurimorum Simplicium Medicamentorum copias & ſpecimina pulcherrima in Anglo-Britanniā detuliſti & inſuper Medicum hortum omni genere Plantarum exoticarum & indigenarum ad vltimas vſque ſpecies refertiſsimum inſtrui procuraſti, cui me præfeciſti, omnique amore, benignitate & munificentiâ fouiſti & erexiſti: Mirum nanque quanta Plantarum feracitate Deus Opt. Max. humanæ ſalutis conſeruandæ & reparandæ gratiâ hanc amœniſsimam Inſulam ditauit, quæ priſco-

rum æuo MAGNAE BRITANNIAE nomine terrarum orbi inclaruit, & quam cœli & ſoli temperie peregrinis & inquilinis factis Plantis faueat, earum ſeminijs à me iamdiu collectis perluſtratâ Italiâ, Germaniâ, Galliâ Ciſalpinâ, Gallo-Prouinciâ, Narbonenſi Galliâ, cæteriſque Franciæ tractibus, locupletata.

Si enim noſtri hi labores Magnorũ Regum & Principum munificentiâ ac liberalitate, Typographorumque honorâ beneuolentiâ (quæ alijs nonnullis in eadem paleſtra ſe exercentibus non defuit) adiuti fuiſſent, longè locupletiora in lucem prodirent opera noſtra: ætate item noſtrâ Imperatoris *Caroli Quinti*, Principumque Germaniæ liberalitate, Commentaria *Matthioli* in *Dioſcoridem* prodierunt, & illa immenſi ſtudij Biblia variarum linguarum *Benedicti Ariæ Montani* ex ærario Regis *Philippi* Hiſpaniarum, Typographiam Plantinianam nacta, non ſine ingenti fœnore paſsim diſtracta, in eius ærarium rediere.

Plantarum equidem nouas Illuſtrationes noſtras, exactiſsimis emodulatâ proportione deliniendas iconibus ære proprio, tanquã optimus Mecœnas Reipublicæ & Poſteritatis vtilitati, liberaliter promoturus & collocupletaturus, niſi Chalcographi puſilanimitas, æris auiditas & laboris tædium hoc pium & heroicum inſtitutum tuum remorata fuiſſet. Hanc tuam heroicam propenſionem, veræ Nobilitatis decus, admirari & pro dignitate æſtimare non ſatis poſſum, quæ ſané velim nolim tuæ me perpetuo obligauit voluntati. Diuina autem Poteſtas te tuoſque conatus & pia conſilia augeat honoribus, vitamque ad beatiſsimam producat ſenectam.

Tuæ clientelæ obſequentiſſimus
Matth: de L'Obel.

Ad eximium vſu & arte Medicum D. *Matthiam L'Obelium.*

PErge bonis auibus ſacrare perennia ſæclo
Pignora, flos Medici deliciumq; chori.
Si gens hæc hominum ſua commoda noſſe recuſat,
Gratia nec meritis redditur æqua tuis:
At pia poſteritas iuſtos ſeruabit honores,
Quodque maligna negant tempora, grata dabit.
Nimirum ſeros operâ iuviſſe nepotes
Hic virtutis apex, hoc pietatis opus.

Amoris & obſeruantiæ ergo
ſcripſi *Dominicus Baudius.*

D. Matthiæ

D. Matthiæ L'Obelio Medico celeberrimo

φίλιον.

POſt obitos olim meliori ætate labores,
Feſſa quibus virtus cederet Herculea;
Poſt ſtudia, & prono vigilatas pectore noctes,
Sudatum ſolitas continuare diem;
Poſt peragrata ſoli ſpatio loca diſſita vaſto,
Siue forent æſtu torrida, ſiue gelu;
Tempus erat placidæ componere membra quieti,
Et dare calloſis mollia ſtrata toris.
Viuida ſed virtus nullo ſuperabilis æuo,
Et nondum genitum nata iuuare genus
Otia detrectat, turpemq́ exoſa veternum
Egregio vitam claudere fine parat.
Deſerat officium capulo damnata ſenectus,
Quam calor ingenij deſerit atq́ vigor,
Ne ſibi ludibrium ſua per deliria quærat,
Intempeſtiua ſedulitate grauis.
At tu, firme ſenex, ætas cui grandis & vſus
Auxit multiplici fœnore mentis opes,
Perge alacris tua penſa manu limare ſagaci,
Penſa, quibus probitas ſtet, pereatq́ dolus.
Ille tuus quondam Pelio de Monte Magiſter,
Immodicus lucri quem lacerauit amor,
Integer arte tua, ſparſoſq́ vnitus in artus
(Compoſitos manes ſi pia facta mouent)
Deſtinat amplexus tibi pandis obuius vlnis,
Diſcipuli lætus de pietate ſui.
At vafer ardelio, Medicum & mentitus agyrta
Luce tui palam proditus indicij,
Colla retorquebit, preſſus ceu calcibus anguis,
Inq́ tuum tergum tota venena ſpuet.
Sed bene, quod nulli bona mens obnoxia damno
Impauidum telis præbet aperta latus.
Et bené quod nihilo tua coepta remiſſius vrges,
(Quicquid mangonum ſordida turba fremat)
Vt dubia in certam deducas Pharmaca normam,
In dubium poſthac ne cadat vlla ſalus.
Non alibi grauius peccatur, nec tamen vſquam
Liberius propria de cute ludit homo.
Abſit enim ratio, pro cara ſæpe ſalute
Ancipiti auxilio mors properata venit.
Cautior at monitis fugiet diſcrimen vterq́,
Qui medicata dabit pocula, quiq́ bibet.
Quippe doces, generat quicquid Natura ſalubre,
Naturam & quicquid Ars imitata parit.
Tantúm canities annis inuicta bonorum
Congerit in noſtram & Poſteritatis opem!
Fortunate Senex! in commoda noſtra vacantem
Vltima te rapiet de ſtatione dies.

Rhaph. Thorius Med. Doct.

IN

Correctioris & auctioris Pharmaceutices Officinæ Rondelletianæ Animaduerſiones, & *L'Obelij* alteram partem Aduerſariorum, INDEX.

PRIOR NVMERVS PAGINAM COMPOSITORVM AVT SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM DENOTAT : SECVNDVS CRASSIORVM ſphalmatum typographicorum obiter animaduerſorum reſtitutiones, quæ partim oculi noſtri ſe- *neſcentis aciem effugerunt; partim operarum duræ ceruicis oſcitatione & fatali ſupinaq̃, inertiâ, deprauata ſunt. Literæ A. a. Aduerſariorum alteram partem; & l. lege & lineam ſignificant.*

A.

Acatiæ ſuccedaneum. 77
Aceti medicati differentiæ. 16
Perperam. 20
Acetum { Scilliticum, Roſatum, Sambucinum, } 17. 16. perperam 20.
Acantha Leuchi. 31
Acorus. 76. Ad. 29.
obſ. 30
Ala Anglo-Britannica. A. a. 472
Allium ſyl. moſchatum. 501. Aa.
Alopecuros maxima, Britan: Aa. 469
Amaracus, 77. Ad. 213
Ambra. 57
Amianthus dulcis
Amomum, 76. Ad. 444
obſ. 615
Anemonum hortenſium omnium elenchus, 514. 515. Aa.
Anthophylli, 56
Antidotus è Iunipero, ad peſtis (lege) contagia, 82
Apium, 76
Apoſema, 19
Argentum & Aurum, } 61. 62.
Auri ſolutio, Aa. 139, 130
Aromaticum Moſchatum, 57
Aromaticum Roſatum. 55
Aromaticum Roſ. Caryophyl. 56
Aſphaltum. 57
Aſphodelus minimus, 484. Aa.
Conſule, Indicem Aduerſariorum.

Balſami explanationes, 518. &c. Aa.
Aduerſ. 415. Aa.
Balſamum Butyri & Balſamum Meliſſæ, } 120. 121.
Balſamum é Peto, 125
Bdelij & Myrrhæ differentia, 123
Bedeguar, 30. 31.
Bellis ſpinoſa Aa. 508. 509
Ben. 154
Behem, Behemum album & rub. 154
Biera 472. 473. Aa. 470. 71. lin. 3. legec. D. Guil. Coys.
Bitumen, 57. 77
Bombyx, 60
Borrax, 128
Brion, 108. 109
Butyrum rubrum potabile, 120

Calamus odoratus Libani. Aa. 477
77. 99. 100. Ad. 29. Obſ. 28.
Capitellum de Vigo, 101
Carlina, 31
Carpeſſum, 77
Carpobalſamum, 76. 522. Aa.
Caryophyllorum ramulus, 56. *lege rudimenti.*
Caſſia,
Cinnamomũ 74. eorũ genera 530. Aa.
Caſſiæ flos, 40
Caſſia extracta, C. fiſtula & C. ſiliqua purgatrix, 40
Caſia Poetarum, 40
C. ſiliq: compreſſa, 41
C. lignea & Fiſtula, 76
Catharticum Hydragogum. 54, 55
Centaureum minus. 77. Ad. 173
Cereuiſia Martia, 472. Aa. & parandi ratio, 470, 471
Ceratum album Gal. 112
Cer. Santalinum, 112. Oeſipi. 113.
C. è pelle Arietiua, 113
Cerat: Stomachicum Gal. 113
C. Diapente, 113
Chalcitis, 76
Chamæleonta, 30
Chamæ-Orchis Zelandica maritina 505. Aa. 506
Chylarium Eryſimoides, 54
Chylarium è Radicibus Gramineũ. 27
Chylarium ſiue Ser: Rhodites cum Agarico, 22
Chylarium è Scolopendrio, ſiue Aſplenio Ceterachué Arab. 20
Chyliſmata, 2. 19
Chyliſma ſiue Extractum Catholicum Theoph. emendatum 94
Coccus Baphica, 61. & eius ſucci ſuccedaneum.
Confec. Alkermes Meſuæ, 58. & Monſpel. 60, 61
Confectiones aromaticę: 55
Confectio Hamech, 45
& parandi ratio, 46
Colchicum polyanthes. Aa. 499
Colchic: pleno flore, 499 500. Aa.
Colch: varietates, ibidem. tenuifolium.
Corallior: Solutio. Aa.
Corallium triplex, 129
Cremor Tartari, 92
Croci Martis pręparatio, 136
Croci Veneris præparatio, 135
Croci verni lutei, aureique & autumnalis varietates, 457, 498. Aa.
Croc. ſyl. Byzanti: candidus brumalis 498. Aa.
Crocum domeſticũ ſiue cultũ, 498. Aa.
Cryſtallum ex niue non generatur, 129
Curmi, 472. Aa.
Cydonatum purgans, 93
Cyperus rotundus verus, 100
Cyprimi ſpiſſamentum Dioſ. 108

Decoctum, 19
Decoctio Communis Clyſteris, Com: Medicinæ, 39
Decoct. Pectoralis, 39
Dia-Caſſia, 39
Dia-Catholicon Nicol. 41
Diacatho: liquamentum, 42
Diaciminum & Dialanga Meſ. 62
Diacinnamomum, 62
Diacodium, Diacodiũ rhomboides, 38
Dia-Iris ſimplex, & Salemonis. 66
Diamargariton frig. N. 65
Diambaru, 58
Diaphœnicum vtrumque, 43, 44
Diamoſcum, 62
Diapenidion Nicol, 67, 68
Diariũ Pharmaceuticum, 11, 12, 13, 14
Diarhodon Abb. 63, 64
Diaſatyrion Actuarij alijs præferendum, 154
Diaſatyrion Meſuæ, 155
Dia-Scordium H. Fracat: 82
Dia-Sebeſten, 43
Dia-trium Pipereon ſimp. Ital. 62. 63
Diatrium Santalon. Nic: 64. 65
Diatragacanthum frig. 65
Dictamnum, 75. Ad. 214
Dioſpoliticum Gal. 63. 62
Doronicum, 58
Dulciariæ Morſiunculæ Regales, 70

El. Caryocoſtinum, 52
El. Cholagogum Roſatum. 53, 54
El. é Citro ſol. Monſpel. 50
El. Dia-Carthami,
El. Diacnicum cum Citro, 51, 52
Elec. Indum maius, 45
Elect: Lenitiuum, 43
El. é Succo Roſarum, 52, 53
Eupatorium Meſ. 31, 30. & Anicednæ.
Empl. è Baccis Lauri. *Lege Maſt. Myrr. Olib. ana. vnci,* 1. *deme ſ. pag.* 133.
Emplaſtrum è Cruſta Panis, 113
Emplaſtrum Diachylon commune. 131
Diachylon paruum 131.
Diach. magnum, 131
Diach. cum Gummi & Ireatum, 132
Empl. ad Callos pedum, 136
Empl. Ceroneum, 136
Empl. contra Rupturam; prima deſcriptio, 136
Empl. è pelle Arietina, 137
Empl. è Stella marina ad Hernias, 137
l. 13. *lege parauit : l.* 41. *lege corariorum. li.* 31. *leg. ſeſquiunciæ. lin.* 43. *lege Radic: li.* 47. *lege Fabarum. pag.* 138. *lin.* 4. *leg. vitreo & li:* 8. *lege claræ. Eadem po.* 138. *colomna.* 2. *leg. li.* 2. *defluxiones. Ibidem li:* 26. *leg. recipit. li.* 28. *l. minor. l.* 30. *leg. radicibus.*
Emp. Filij Zachariæ, 132
Emp è Gratia Dei, 139
Empl. de Ianua, 140

Empl.

Empl. è Meliloto Meſ. 132
Emp. Oxycroceum, 133
Emp. è Ranis, 133
Empl. è Maſtiche Monſpel. 133
Empl. è Maſti: D. Iouberti, 134
Empl. Dininum, 134
Emp. Opodeltoch Germanorum, 134
Emp. nigrum ad perniones, 139
FOlium, 30
Fritillaria alba, nigra & varietates. Aa, 494, 495, 496
GAlanga vtraque, 36
Gelatina laxat: Cydon: 534. Aa,
Gladiolus minimus & Gl. alb. 511. Aa.
Graminũ omnis generis elenchus. Aa. pag. 462, 463, 464. lege Auenacea.
Gram. Auenaceũ Danicum vtrumque, Aa. pag. 465
Gra: Canarium longius radicatum latiore panicula, A. a. 467
Gra: Can: latiore panicula minus, ibid.
Gram. Criſtatum, C Bauh. A. a. p. 467
G. exile durius Nortvegicõ A. a. p 466
Gram. Phalarioides ſupinum Danicum Aa. pag. 466
Gramen Scoparium, 468 A. a.
HAnne quid? Aa. 519
Hieræ, 83
Hiera Archigenis, & Colocynthidos 84, Picra & ſimp. 83. 85
Hemerocallis moſchata polyanthes. 503, 504. A. a.
Hordeum omne A. a. 569
Hordei differentiæ, 470. A. a. *Lege li. 1. Polyſtichon & diſtichon, omiſſum incuria operarum.*
Hyac: Mauritanicus Cluſij, 488. Aa.
H. obſoletior Hiſp: Cluſij, 488. Aa.
H. Stellaris maior Someri, 485
H. Stel. albicans, 485. Aa.
H. St. leg. *Byzantinus Someri*, 485. Aa.
Hyac: paruulus Stel. vernus, Aa. 486
Hyac: Stel. Bizant. ſerotinus. 486. Aa.
Hyac. Stel. Byz. præcox, 486. Aa.
H. Stellatus Peruanus, 487. Aa.
H. Stel. Cinereus, 487. Aa.
H. totus albus. 487 Aa.
H. fl. rubro, 487. Aa.
H. ſerotinus elegans. 510. Aa.
H. tuberoſus Cluſij, 488. Aa.
De Hydrope, 542. Aa.
Hyoſcyamus, 73
Hypociſtis, 76, Ad. 418. Obſ. 548
IRis anguſtifol. candidis fl. 479. Aa.
Iridum facultates, 482, 483
Iridis bulboſæ varietates, 510. Aa.
Iridum delectus, 480, Aa.
Iulep. 19. Iulepi, ibid.
Baccæ Iuniperi maioris, 100
KYnoſbaton, 30. 31
LActuca agreſtis, 30
Lapis Armeniacus, Armenus, & Cyaneus, 60
Lapidis Calaminaris præparatio, 135
Laudani Opiati formulæ, 534, 535. 536, 537, 538. Aa.
Laurus Alexandrina legitima, 509. Aa.
Lentiſcus Peruuiamus, C. Bauhin. Ad, Aa. 526
Leucacantha, 31
Leuco-Narciſſo Lirion tenuifol. autumnale, 491. Aa.
Lencoion bulbo: autumnale Cluſij 491. Aa. & cæruleum, & præcox.
Lilij Chalcedonici miniati varietates, 511, 512. Aa.
Lilium montanum flore flauo, eiuſque varietates, Aa. 505
Lilium fil. Moſchatum, 504. Aa. & Hemerocallis moſchata, 504
Macedonica, ibid.
Liquamenta, 19
Lohoch, 68
Loh. è Papauere, 69
Lohoch è Pino, 68
Loh. è Pulmone vulpis, 69
Lohoch Sanum & expertum, 68
Loh. è Scilla. 69
Luph: planum, 155
MAgiſteria ex Gemmis, 440. Aa.
Magma Hedicroi. 73
Malabathrum, 76. Ad. 129
Mandragoras, 73
Manus Chriſti, 70
Margaritarum diſſolutio, & Coralliorum 539, 540
Martagon imperiale, 504. Pomponeum, ibid.
Meda Merlini & Moſcouitarum, 476
Medica ars pręclariſſima, eademque viliſſima. pag. 2
Medicati ſucci, 2
Medicamenta à quibus petuntur, 8. 9
Medicam. proprijs vtatur Medicus, 15
Mel Anthoſatum, 17
Mel Mercuriale Aduerſariorum, pag. 100. linea 27
Mel. Roſarum, Rhodomel. 16
Perperam, 20
Mel Roſ. Solutiuum, ibid.
Mel Scilliticum, 17
Meteglin eiuſq; parandi rationes variæ Aa 473, 474, 475, 476, 477
Mithridatium Damocratis, 81
Mollis arboris frondes, 518. Aa. 526
Moly luteum latifolium Botanicorum 502
Morſiunculæ dulciariæ ad tabidos, 70
Morſelli, 70
Moſchum, 58, 108
Mumia, 77
Myrrha liquida, 74
Myrrha, 74 Aduerſ. 428. Obſer: 577
NArc. Africanus duplex, 503. Aa.
Narciſ. d'Argiers, 491. Aa.
Narc. cæruleus, 491. Aa.
Narc Indicus ruber, 488, 489. Aa.
Narciſ. Indicus autumnalis, 502, Aa.
Narc. Ind. alter ibid. *V*arietates, 503
Narc. luteus multiplex Britannicus eiuſque varietates, 489. Aa.
Narc. Iuncifolius minor minor Cluſij & Venerij,
& Narciſ. montanus calyce magno duplex Coorne. 492. Aa.
Narc. luteus Vernus Lete. 493. Aa.
Narciſ-mediocrocei degenerationes, 491. Aa.
N. mediocroceus tenuifolius, 490. Aa.
N. paruus ſtel. albus, 491. Aa.
Nardus, 76. Ad. 42
Nardus Celtica 76. Ad. 132
Nepeta, 75. Aduerſ. 219
ONychis Bdellij, 99, 100
Oleum Abſinthites, 106
Oleum Amydalinum, & aliorum fructuum, 110
Oleum Anethinum, 104
Ol. è Caſtoreo, 116. Perperam, 105
Ol. Chamęmelinum, 104
Ol. è Coſto, 106. pro 105
Ol. Cydonites, 103
Ol. Enulatum, 106. pro 105
Ol. ex Euphorbio, 106. pro 105
Ol. è Frumento, 111
Ol. Irinum. 104. 481, Aa.
Ol è Iunipero, 111
Ol. Keirinum. 104
Ol. Laurinum, 109
Ol. Liliaceum. 113
Ol Lumbricinum, 110
Ol. Martis, 135
Ol. Maſtichinum, 106. pro 105
Ol. è Mentha, 106
Ol. Muſcatelinum, 107
& Muſcelinum, 108
Ol. è Myrrha, 111
Ol. Myrthinum, 102
Ol. Nardinum, 106
Ol. Nenupharinum, 103
Ol. Ouorum, 111
Ol. Philoſophorum, 111
Ol. è Piperibus, 109
Ol. Roſ. Omphacinũ, completum, 102
Ol. Rutaceum, 104
Ol Seſaminum, 101, 102
Ol. Sicyonium, 110, 111
Olea ſtillatitia, 112
Ol è Thymelæa, 110
Ol. ex Torpedine, 100
Ol. Violaceum, 113
Ol. Vulpinum, 110
Opium, 73
Oiata Antidota. Aa.
Opo-Balſamum, 74
Oxyacantha, 31
Oxymellis differentiæ. 17
Oxymel. ſimplex Meſuæ, 17
Oxymel. diureticum, 18
Oxy-ſacchara Simplex, Compoſita, 18
PAnacea, Aa. 477
Pancratium Indicum atumnale, 502, Aa.
Pancrat: Indicum Vernum, 502. Aa.
Pancratium Indicum aut Narciſſus, 501. Aa.
Paſtilli, quere Trochiſci.
Paſtilli Scillitici, 72
Paſtilli Theriacales, 73
Paſſum vinum, Maluaticum, 498. Vuę Paſſę, 499. Pruna Paſſa, Ficus, Pyra Paſſa, &c. ibid. Aa.
Pentaphyllon, 75, Ad 303
Petroſelinum, 75. Aduerſ. 315
Obſ. 406. Vide Selinum:
Philonium, Philonis Antidotus, 70
Philonium Roma: ſiue maius, 70
Eius caſtigatio, 71. *dele bis Piper album in exemplaribus, quibuſdam.*
Philon: Perſicum. 71
Phil. non fermentatum lethale. pag. 1
Philoſo-

TABVLA.

Philoſophica aqua vtraque, 542. Aa.
Phu. 76. Ad. 319
Pil. ex Agarico. 89
Pil. Aggregatiuæ Meſ. 86
Pil. Alephanginæ ſiue Aromaticæ, 85
Pil. Succationis aromaticæ, ſuo loco omiſſę. 93. 94
Pil. ante cibum, 86
Pil. Aſſaieret Auicennę, 86
Pil. Aureæ Nicol. 86
Pil. ſiue Catapotia Aurea ad luem Veneream, 540. Aa.
Pil. è Bdellio maiores. 91
Pil. Cocciæ Rhaſis, 86
Pilulæ cõmunes ſiue Peſtilentiales, 84
Pilularum chylisma ; ſaccharo incruſtatum nobile, 90
Pil. è Cynog oſſo, 91
Pil. ex Euphorbio, 90
Pil. Fœtidæ, 89
Pil. è Fumaria, 90
Pil. è Lap. Armeniaco, 88
Pil. è Lapide Lazuli, 88
Pil. Lucis maiores, & minores, 91
Pil. Maſtichinæ Conſiliat. 86
Pil. è ſ. generibus Myrabol. 87
Pil. Rhabarbaro, 89
Pil. Sanctæ, 90
Pil. è Sarcocolla, 88
Pil. è Styracé, 91
Pœoniæ radices euellendi tempus, 22, 520, A.a.
Piper vtrumque eiuſq; vera effigies, 63 75. Aduerſ. 426
Pix naualis qualis, 123, 124
Pixaſphaltum, 57. 77. 509. A. a. ſiue Bitumen.
Propolis, 123
Pulueres laxatiui, 28
P. Mercurij albus laxatiuus, 540, Aa.
Pul: Sanctus, 92
Pul: Senę Montag. 92
Pul: albus Stibij vomitorius, 541. Aa.
Pul: alter vom: ex vitro Antimonij. ib.
Pul: ad ſtrumas Monſp. 93
Pul. ad ſtrumas Perforienſis, 93
Pul: Dia-Turbith. 92
Pul: ad vermes *Monſpel.* 93
R Haponticum & Rhabarbarum, 75 Aduerſ. 118. Obſeru: 154
Roſata nouella: N. 69. 70
Rhomborum ſuauiſs. parandi ratio, 57
S Acchar: Roſatum, 70
Sampſucus, 77
Scatuncellum, 130
Schœnanthum 75, Ad. 42
Scordium, 73. Aduerſ. 210
Secacul Arabum Aduerſ. pag. 317
Selinum, 75. Aduerſ. 314
Serapium, Abſynthites, 32
Serap. Adianthinon, vtrumque. 20
Ser. è Cinnamomo, 534. Aa.
Ser. ex Endiuia, ſiue Intubaceum, 22
Ser. Glycirrhyſites vtrumque, 34. 35
Ser. é Fumaria, vtrumque, 31, 22
Syr. ex Arthemiſia, 34
Syr. Byzantinus ſ. vterque 26, 27
Syr. è Capillis Ven: 20
Syr. è Cichorio, vterque 28, 29
Syr. Endiuiæ compoſ. 28
Syr. ex Eupatorio, 30
Ser: Hyſſopites, 38
Syr. Iuiubinus, 37
Syrupus longus, 19
Ser. è ſuc. Lupulorum, 22
Syr. vterque è Mentha 32, 33 Nenupharinus, 20.
Syr. è Papauere, vterque, 37
Syr. è Praſſio, vterque, 35, 36
Syr. ex Infuſionibus Roſarum recentium, & è Roſis ſiccis, 22
Serap. ſiue Chylarium Rhodites cum Agarico, 22
Serapium è Scolopendrio, vtrumq; 20
Serap. Aceſoſum ſimp. 24
Ser. è ſuc. Bug. latifolij, 25
Serap è ſuc. Citri Limonum, 24, 25
Ser. Omphacites, Oxalites, 24
Sericum, Seta, Setæ. 59
Sief album Rhaſis, 101. & Meſ. ibid.
Spina Arabica, 30
Syr. Roſat: Auguſtinus compoſitus, 23
Lege linea, 6. infundantur in lib. 15 infuſi Roſarum.
Alij habent lib. ſ. Sacchari in ſingulas Lib. liquoris. Huius Syr. omiſſum ſupplementum : additum eſt pag. 25
Syr. alius Compoſ. efficacior, ibid.
Syr. è Stæchade. 33
Ser. purpuro-Violaceo colore commendatiſſimum, 19
Serap. Zizyphites, 37
Stacte, 74
Stella marina Indica, 138, 139
Succationes Medicatæ, 19, 534. Aa.
Succedanea, ſiue Q. id pro quo. 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53
Succhaha, 30, 31
Serap. Myrtinum, vtrumque. 24
Serapium è Pomis compoſ. Meſuei, 23
pag. 24, lin: 1, lege loco Seſamoidis.
T Erebinthinę ſubſtitutum, 76
Terra Lemnia, 76
Theriaca Andromachi, 71, 77
Et eius parandi ratio, 78, 79, 80
Theriaca Diateſſeron, 81
Theriaca Londinenſis, 81
Lege Præfid s.
Thlaſpi, 76. Ad. 72. 73
Tipcadi lutei Varietates, 487. Aa.
Tragema Aniſi laxans, 92
Tragema ad Vermes, 92
Triapharmacum, 130
Triphera Perſica, 47
& Tripherarum differentię, 47, 48, 49, 50
Troceiſci ex Agarico, & Agaricus trociſcatus, 96
Troc. Albandal. 96
Troc: Aliptæ Moſc: 100
Troc: Alkekengi, 97
Troc: ex Antiſpodio, 98
Troc: è Capparibus, 97
Troc: è Carabe, 98
Troc: Cyphi Damo: 99
Troc: è Gallia Moſchata. 100
Troc: Hedycroi, 99
Troc: è Minio corrodentes, 101
Troc: è Myrrha, 97
Lege Troc: è Rhabarb. 96
Troc: è Roſis, 95
Troc: è Scillini, 98
Troc: è *Violis*, 95
Troc: è Violis Martijs, 95
Troc: è *Viperis*, 98, 99
Lege in Euganeis.
Tulipa pumilio alba vtraq; 494. Aa.
Turbith minerale ſelectum, 541. Aa.
Tutiæ pręparatio, 135
V Itrioli terræ præparatio, 136
Vnguentum ex Adipibus, 122
Vng. Aegyptiacum, 125
Vng. Agrippæ, 121
Vng. Rhaſis, 127
Vng: Apoſtolorum, 125
Vng: Aragon, 119, 120
Vn: de Arthanita, ſiue Cyclamine, 123
Vng: Aureum 124.
Vng: Baſilium vtrumque, 123, 124
Vng: è Bdellio, 122
Vng: è Ceruſſa, 127
Vng: Citrinum, 128
Vng: Ceraſcos paruum, 125
Vng: contra vermes, 130
Vng. Dialtheas, 121
Vng: deſiccatiuum rubrum, 127
Vng: Pſoricum ſiue Enulatum, 130
Vng: fuſcum Nicol. 123
Vng: Martiatum, 114, 115, 116
Eius emendata deſcriptio, 116, 117 118, 119
Vng: Nutritum, 113
Vng: oculis dicatum, 126
Lege Antuerpiani.
Vng: Pectorale, 121, 122
Vng: Pomatum, 129, 108
Vng. Pompholygos, 156. *li.* 32, *lege tenuium.*
Vng: Populeum, 130
Vng: Reſumptiuum, 121, 122
Vng: Roſatum Meſ. 129
X Ylo-Balſamum 77, Aa. 522
Xylo-Caſsia, 530
& Xylo-Cinnamomum, 530. Aa.
Y Vca, 507, 508. Aa.
Z Erumbet & Zeduaria, 484, Aa.
Zingiberis effigies & deſcrip: 67
Zoulapum, Zoulapium, 19
Zybetum, 58
Zythum, 472, Aa.

CLARISS. ET HONORA-BILIBVS INCLYTI COLLEGII MEDICI LONDINENSIS D. D. PRÆSIDI, PROFESSORIBVS ET PRÆFECTIS BENEMERITIS,

Proœmium & operis vtilitas.

Aliquot MEDICAMENTA COMPOSITA *habere in promptu operæpretium.*

DOLVM eſſe ſi quis Compoſitis vtatur, Villanouanus dixit, vbi in promptu habentur Simplicia: Varijs tamen de cauſis nonnulla Compoſita pharmaca non minus vtilia quàm neceſſaria ſunt. Prima & potiſſima, quotieſcunque præcipites implicati morbi, eorundemque ſæuiſſima ſymptomata adeo vrgent, vt noua Medicamenta, Magiſtralia vocata, repentè per otium concinnare non liceat. Secunda & aliæ; quia multæ comprobatæ & vſu & ratione receptæ Compoſitiones maximæ efficaciæ, vt Theriaces Andromachi Antidotus, Mithridatica Damocratis (qui primi Medicamentorum Compoſitiones methodicè inſtituerunt) Philonis item Antidotus & conſimilia Opiata pharmaca, quæ fermentatione egent, vt cuiuſque Medicamenti ſimplicis qualitatis perfuſio, refractioque accedat, vnde noua & optata exoritur facultas; quorum alioqui nonnulla periculoſiſſima & læthiſera ſunt. Quamobrem multis optimè conſtitutis aut moratis ciuitatibus, vt Patauij, Venetijs, Veronæ & alibi à primatibus & archipharmacopœis ciuem ſeruantibus, occluſis vaſis hæc nobiliſſima & antiquiſſima pharmaca ſigillantur, ne quis ante fermentationem ſex mentium abutatur, indeque nex repente ſubſequatur; vt elapſis paucis annis malè ceſſit cuidam mercatori extraneo robuſtæ naturæ, aſſumpto Philonio non fermentato, recentioreque, non ſine tædio Medici doctiſ. qui præſcripſerat, quem iniquus, & ignarus aromatopola illuſit. Huiuſmodi funeſtiſſima exempla meminimus quamplura, ſupinâ agyrtarum audaciâ, de quibus alibi.

Quandoquidem Simplicia quouis loco, ſolo, tempore & cæli cardine ad manum eſſe nequeunt; ideo quo tempore maximè vigent, in annuum vſum, ex his nonnulla Medicamenta Compoſita præparari, permiſceri & aſſeruari operæprecium eſt. Adde quod vix reperies Simplex immixtum Medicamentum, ſimplicem poſſe profligare morbum, niſi fortis opiferæ Naturæ beneficio morbus expellatur: Hac tamen procaciore temerariâ & imperioſâ ætate raro in hiſce aquilonicis plagis, multiſque alijs regionibus Medici peritiores in morborum * *principijs* accerſuntur; quia amarâ & læthali lue a fatuo & inſulſo ſagarum cœtu, ſagacium inquam matronarum concilio credito, excluduntur & in illorum locum mulierculæ clinicæ, obſtetrices, meretrices, lenæ, profugi ſacrificuli vafri, leues pagani populareſque concionatores famelici, templorum cuſtodes, grammaticaſtri, Medicaſtri, Medicamentaſtri, Pharmacopœaſtri Medicorum ſimiæ, aromatopolæ, ſeplaſiarijque indocti aut ſordidi ſalgamarij potius quam nitidiores Pharmacopœi, Tonſores, Lippi, Hippochirurgi infauſtè chirurgiam factitantes; lithotomi, periclitatores, circumforanei rapaces lucro inhiantes; Pſeudochymiſtæ (quos nobiles agyrtas ſcitè Angliæ protomedici dixere) harioli, mimi, præſtigiatores, caupones, coqui, materni idiomatis nugiuenduli radiciſecæ, herbarumque collectores aut euulſores, congerrones & ſordidi vulgi ſedentarij opifices, irrepſerunt; ad ægros tanquam vultur ad cadauer accurrentes, prædas & prandia

* *Principijs obſta.*

captantes, per hominum ſtrages experimenta factitantes, nullâ Medicinæ parte illis probè perueſtigatâ (inquit Syluius) hos curandos ſuſcipiunt, ſæpe pro ſalute, necem; poſt bellum aut funera auxilium pollicentes; & afflictionem pro auxilio inſpirantes; deleteria Medicamenta, Scammoniam purum, Colocynthidem, Stybium & huiuſmodi nullius delectus, pro antidotis porrigentes & propinantes; vnde mutatis leuioribus & ſimplicibus quotidianis morbis (grauiſſimos enim, & luem Veneream iniquè, emungendis auro & argento crumenis eſſe aſſerunt) in ſæuiſſimos & implicatos immedicabiles affectus; quos alioqui natura initio facilè curaſſet, creberrima mors plerunque; humido radicali, natiuo calore, animæ, animalibuſque facultatibus iniquâ & audaci ignorantiâ expurgatis, propulſis & extinctis. Sed demirari deſine, cum Diuinus ipſe queribundus Hippocrates ſcriptorum ſuorum exordio, *Medicinam omnium artium præclariſſimam eſſe dixerit* (à ſupremo enim oriundam, vt habet ſacra pagina, qui Medicamenta, viro prudenti minimè deſpicabilia, ex terra creauit, quique homines hac ſcientia donauit, vt ſuis miraculis gloriam conſequeretur.) *Verum propter ignorantiam eorum qui eam exercent, & vulgi ruditatem, quod tales pro medicis iudicat & habet, iam eo res deueniſſe, vt omnium artium viliſſima cenſeatur. At verò hoc peccatum ob hanc potiſſimam cauſam committi videtur; ſoli namque Medicinæ nulla pœna in rebus publicis ſtatuta eſt, præterquam ignominiæ; Verum hæc ipſa non afficit, neq; contingit eos qui ex compoſito perſonam ipſius induerunt: ſimillimi enim huiuſmodi Medici ſunt perſonis quæ in tragædijs introducuntur: quemadmodum enim illi figuram quidem & habitum ac perſonam eorum quos referunt habent, illi ipſi autem verè non ſunt: Sic & Medici famâ quidem & nomine multi, * re autem & opere valde pauci.*

* *Multi malunt videri quam eſſe.*

In huiuſmodi Medicorum abuſus, celebre illud & protritum non illepidum carmen quadrans, iure ſubnectere æquum eſt.

Fingit ſe Medicum quiſquis Idiota, Prophanus,
Iudeus, Monachus, Hiſtrio, Raſor, Anus.

Quamobrem his deploratiſſimis ærufcatorum temporibus conſultò datâque operâ eatenus & parcius attingere viſum fuit, imò prætermittere (tanquam nefas plagiumque profanare & perdere nobiliſſimam artem, iam penè, proh dolor, toto orbe deformitatis exemplis extinctam) iſtos *Medicatos Succos*, ſiuè nobiliſſima *Chyliſmata Cathartica*, veterum Græcorum imitatione abſolutiſſima, cuiuſcunque ſimplicis Medicamenti energiâ aſſeruatâ, idoneoque menſtruo extracta aut eliquata; quæ cum delectu longè minori noxâ & mole; maiori cum efficaciâ in corporibus noſtris mirè & egregiè operantur; tamdiu vſque dum leges ceſſabunt (vt Syluij dictum vſurpem) in hos indoctos, noxios & inexpertos carnifices, qui ſeſe medicos profitentur, animaduertere; quos tamen plerunque plerique, violatis artis legibus, noſtræ ætatis ignobiles ſordidéque auari Medici ſectantur; quia illis ſupradictis ærufcatoribus & periclitatoribus quandoque æquè bene cedunt omnia illuſionibus ſuis, ſuperficiarijſque parietum dealbationibus ſtupefacientium Medicamentorum recidiuis & irritis curationibus palliatiuis à medicis vocatis, ac nouiſſimis his inexercitatis hiſtrionibus Hippocratis famelicis, leuipedibus alipedibuſue ad ægros non accerſitis ſpontaneis curſoribus, futilitatis plenis, ſcientiſſimis ardelionibus, obſequioſiſſimis ſophiſtis λογιατροις ſiue verbis tenus Phyſicis & Medicis, verborum non rerum callentiſſimis (non eſt enim linguæ lenocinijs hæc peculiaris medendi ars acquirenda; ſed aſſiduo, rationi & longæ experientiæ & vſu coniuncto labori nititur) quorum pas Hippocratis, Galeni & antiquorum Græcorum doctrinâ & præceptis magni tœdioſi & aſſidui laboris valere iuſſis, contenta ex Arabum monumentis, methodo & rei dubiæ demonſtatione orbatis * aut Neotericorum leuidenſibus Formularum Remedijs, cornucopijſue pollicitationum quorundam Antidotariorum, * * pſeudochymicis, cachochymicis ciniflonum verboſis hiſtricis illuſionibus; è quorũ turbidis riuulis haurire malunt, quam ex limpidiſſimis Græcorum Hippocraticis, Galenicis & Priſcis fontium ſcaturiginibus, ſingularibuſque experimentis, nec non Dioſcorideis euporiſtis facilè parabilibus ipſis ignotis; illotis eueſtigiò, vt aiunt, pedibus & manibus, ad praxim properat & illicò ab initio (vt lepidè Gueuarus in Epiſtolis aureis) morborum implicationibus & ſignis, differentijſque adhuc latentibus; & per vniuerſam curationem ægros cornucopiâ Medicamentorum moleſtiſſimâ, Officinis autem gratiſſimâ, ingurgitat, & necat eodem modo quo mulierculæ ſæpe capones ſuffocare ſolent; & hoc quidem faciunt vt multa præſtitiſſe remedia videatur; Criſium interea interruptarum aut neglectarum, contra artis leges, neſcia. Huiuſmodi præſtigiatores non ſolùm fouet & tutatur plebis fex, magno ruſticæ turbæ & ignaræ rudis gentis applauſu, ſed & quod maximè dolendum, Magnatum nonnulli fatui & inſulſi, quibus ſordet ſordidis (ſimilis enim ſimilem, vt fertur, ſibi quæritat, ſimilique gaudet, aut ſimiles habent

* *I. à Spina aduerſus curioſitates. lib. 6. pag. 554.*

* * *Clariſſ. V. D. Baro VVilloughby pſeudochymiſtarum & medicaſtrorum turba, qua viuicè delectabatur, periit: caueant alii.*

labra

labra lactucas) laceratur & malè audit ars Medica Diuina, nobiliſſima & antiquiſſima, ſummo ægrotantium diſpendio, non ſine proborum Medicorum, Pharmaceutices, Chirurgiceſque peritiſſimorum tædio, cum vniuerſarum Medicatricis artis partium, nec non Academiarum, ſtudioſorum & piorum virorum laborum, æriſque parentum euerſione, peruerſione & deperditione maximoque cum Reipublicæ naufragio: qui quidem eruditiſſimi Medici morborum & ſymptomatum differentijs, ex experientiſſimi Hippocratis, Galeni & antiquorum decretis cognitis, nobiliſſima pharmaca corporibus prauè affectis & conformatis, * *implicatiſque morbis*, etiamq; ex diametro inter ſe pugnantibus, de quibus pauca prodita, vnicuique morbificæ cauſæ, vrgentique neceſſitati, concinnant & aptant ex ſelectiſſimis conuenientibus ſimplicibus medicamentis, perboni & induſtrij ſartoris exemplo, qui gibboſis, luxatis, mancis mutilatiſque veſtes ſarcit, & quaſi nouam formam reſarciendo, Naturæque vitia tegendo, inſtaurandoque inducit.

** De morbis implicitis aut compoſitis & hereditarijs pauca antiquitas.*

Quandoquidem Medicum peritum ſolertiſque ingenij, priſcorum exemplo, conſultò oporteat proprijs ſuis Medicamentis Compoſitis, temperaturæ, morborum cauſis alijſque accidentibus, vſui ipſius conuenientiſſimis vti, cùm Pharmacopolarum communes compoſitiones, ad ſubito & bene curandos archanos abditiſſimè latentes & implicatos morbos, magna ex parte tales non ſint, ipſo etiam docente Rondelletio, de Compoſitionibus quibus munitus eſſe debet Pharmacopola agens, dicat practicantium Medicorum vulgus, populareſque Medici, quales ſæpe Pharmacopoeaſtri eſſe ſolent, ſericata vndulataque faſtu targida, auræ & famæ popularis Medicaſtrorum fallax auidiſſima, ſiticuloſior hiſtrica torquata cohors, audacter mentiri & necare ſolita, quæ mutata veſte, decore & optimi Medici ſplendidiore amictu quotidie ornata, huius Medicatricis artis, Materiæque medicæ ignara, ipſiſque tamen Officinarum caculis notiſſima; quid his triuialibus priuata medicamentis, cum eadem ignauiâ aſſequi nequeat, quamque laboris tædet pudetque doceri, in curationum ſuarum irritis pollicitationibus agat? quibus quidem orbata, manca & mutila illorum ars ſcientiaque deſijt, deperditaque eſt, armis leuidenſibus ad profligandos morbos omnino deſtituta.

Rationi itaque conſentaneum eſt probum peritumque medicum, ſæuientibus morborum ſymptomatibus occurſandi gratiâ, priſcorum heroum, Mithridatis Ponti Regis, Hippocratis, Lyſimachi, Galeni, Nuperorumque Syluij, Fernelij, Rondelletij & aliorum exemplo, cum Simplicium, tum Compoſitorum medicamentorum notitiam habere, & neutiquam manus proprias inquinare, in ſelectioribus quibuſdam parandis remedijs dedignari, cum ſæpe videmus, vbi Pharmacopœi fides & induſtria ſuſpecta eſt, artis ſuæ & linguæ latinæ ignoratione, medicamenta alias optima futura, deleteria fieri, vt in Opiatis Antidotis & alibi diximus: Tum etiam experimur Pharmacopœos pleroſque lucro inhiantes medicorum ſimias eſſe, artemque cum ægris inſcitiâ perdere; eoque Rondelletium medicis conſulere ſolertiora eximiæ dotis, lectiora quædam propria medicamenta parare, exhibere, ſibique piè ob abuſum, artis profanationem & calumniam, ſeruare. Medici igitur dignitati, authoritati & diligentiæ, benè agendo, neſcioſque docendo, Reipublicæ vtilitati quidnam derogari poterit? Sed poſtquam elato ſupercilio & deſidiâ medicus medicamentorum vſui ipſius parandorum officio deeſſe cepit; eaque paranda ſecordi famulo commiſit; tanta rerum paulatim barbaries & inſcitia irrepſit, vt medicamentorum, medicorum medicamentariorumque ſui oblitorum rectior vſus, valetudinis corporeæ obſoleuerit.

Affice Medicum ſuis præmijs conuenientibus vſui ipſius. Eccleſiaſt. 38.

Nobiles priſci medici ſuorum medicamentorum præparationes non dedignati ſunt, neque eorum puduit, neque ſeruos ſuis medicaminibus præfecere, qui hodie vicem medici ſupplere, & pro medicis a ruſtica populari turba haberi ſolent; ſæpiſſime pro antidoto & ſalute craſſâ ignorantiâ, necem porrigentes, artis & virtutis contemptione, euerſioneque: Proinde meritò quidam docti virtutis amantiſſimi lamentantes & eius contemptum deplorantes, loco huius celebris elogij,

Excitat ipſe fauor ſtudium, laudataque virtus
Creſcit, & immenſum gloria calcar habet;

Virtus laudatur & alget, dixere: Virtutem laudari quidem, ſed algere.

❡ Veterum medicamentorum parandorum rationem Remediorumque Formulas & Regulas, quibus quotidie medici & medicamentarij vbique locorum paſſim in ſumma opinionum peruerſitate vtuntur, quamplures præclari doctiſſimique noſtri ſeculi viri, certatim ſummo ſtudio ſuo nitori reſtituere contenderunt, & magnam non contemnendæ vtilitatis operam in ſimplicibus & compoſitis medicamentis illuſtrandis explanandiſque, quibus & quomodo illa concinnantur, maxima cum laude dederunt, indeque apud poſteros nomina ſua nobilitarunt & ab obliuione vindicarunt. Inter illos claruit Valerius Cordis, quem Germani omnes, Belgæ,

Gallorum & Anglorum maxima pars ſequuntur, à noſtro Coudenbergio doctiſſimis Scholijs
illuſtratus & plus quadringentis erroribus liberatus. Iacobus Syluius in hac paleſtra præ cæte-
ris maximam laudem meritus, qui de pharmacorum compoſitione, præparatione diſertè do-
cteque cenſuit, atque multa barbarie vocum vindicauit, præparationiſque modum accuratius
explicuit. Andernaco item gloria immortalis debetur; quemadmodum Anutio, Fœſio Syluij
diſcipulo; Cronenbergio, Placotomo, Adolpho Occoni Auguſtano, medicamentorum formulis
Florentinis Italicè ſcriptis, vernaculè *Ricettario di Firenze*, & alijs, Fernelio de Compoſitis me-
dicamentis, Guillielmo Plancio a doctioribus, quia tanti Fernelij eruditionem vix ſapiunt, aſ-
criptis: Laurentio Iouberto, Bricio Bauderio, Melchio & Weckeri laborioſæ Remediorum ſyluæ,
cornucopiæue alienæ: Ioachimi item Camerarij doctiſſimo Norico Diſpenſatorio; ſummo-
que philoſopho & medico Victori Trincauello, qui omnium doctiſſimè Compoſitiones, quibus
paſſim vbique terrarum Medici & Officinæ vtuntur, enodauit: Nec non Guillielmo RONDEL-
LETIO a teneris inter optimos Medicos & Pharmaceutices callentiſſimos Monſpelienſes edu-
cato; quique inter opera ſua Pharmaceuticam artem quam hic correctiorem damus, in ſuccin-
ctam, compendioſam contraxit OFFICINAM; ſpretis meritò ſuperfluis, inutilibus, inuſitatis,
quibus commodiſſimè carcere fas eſt, vndique magni precij, cariſue, carioſiſque diutius aſſerua-
tis putrilaginoſis, ſæpe adulteratis Compoſitis medicamentis, Pharmacopœis damnoſis, onero-
ſiſque; melioribus, paucioribus & rationi cõſentaneis, Villanouani ſtatim initio procemij memo-
rati exemplo; artis legibus inuiolatis, innixus, & plus quam reliqui omnes, qui ſeſe ſequuntur,
nec a communi via deflectere auſi ſunt; vt qui in Galeni & doctiſſimorum priſcorum verba non
iurarit, docet: fuerunt enim illi ſummi viri & mortales; nos verò tanquam pygmæi ſupra gigan-
tum humeros (qui nobis glaciem ſecuerunt) ſumus; inuentis autem addere facillimum. Sed di-
cat aliquis cur Rondelletiana Pharmaceutices Officina tamdiu latebroſè delituit? liquidò con-
ſtat Rondelletij Methodum curandorum morborum mancam eſſe & mendoſiſſimè editam, ac
proinde ſuſpectam, iunioribuſque practicantium periculoſam; veterioribus ſenioribuſue tamen
doctioribus pleriſque practicis & eius diſciplinæ aſſuetus, vtiliſſimam; non recedit namque a
communi opinione, niſi optima ratione addita. Quidquid dicat Maceus quoue effugio vtatur,
156 ſuo primæ editionis Lutetianæ prologo anno ſuppreſſo excuſæ, & deinde Wecheli heredes, qui
omnia nunc, id eſt in ſecunda editione Francofurtiua aiunt, caſtigatius in lucem edita, hoc eſt,
infælicius & mendoſius anno 1592. vt ſtatim ab initio Pharmaceutices Officinæ liquidò con-
ſtabit. Longè aliter Rondelletium cenſuiſſe certò ſcio; nam ex Italia tunc nuperrimè in Belgium
reuerſus, per Lutetiam Monſpelium ſecundò, iter properando rediens; à Maceo opera Rondel-
letij emi, & quamprimum appuli D. Rondelletio preſente D. Iouberto, dedi; quæ quidem quia
nondum viderat gratiſſimè accepit (audierat enim opera ſua mutila & mendoſa ſe inſcio, furtim
in lucem edita, ſuorum quorundam egenorum diſcipulorum operâ & ſtudio, eoque Regias lite-
ras impetrarat, vt edicto Regio reuocarentur interdicerenturque) ſed poſtquam animaduertit
opera ſua adeo inculta, & ſtudioſorum inſcitiá mutilata, typographiciſque mendis refertiſſima;
eadem cum vellet erratis liberare, in Hiſpaniam ad praxim, in qua fæliciſſimus & incomparabilis
fuit, a nobiliſſimis viris vocatus, & in reditu à Tholoſanis tumultuoſis ob religionem perturba-
tionibus timore percuſſus, Caſtris Albigentium, vulgo *Albigeois* lienteriâ correptus, morte om-
nibus medicinæ ſtudioſis funeſtiſſima 30. Iulij 1566. vitam mutauit. Conſtituerat enim, vt ince-
perat praxim ſuam emendare, in priſtinumque nitorem & optimum ordinem redigere, multaque
præclara in lucem edere. Hoc negotium ſuſceperat D. Ioubertus & Librum de componendis
medicamentis ſeu Formulis Remediorum, tam Internorum, quam Externorum, iam Rondelle-
tij tempore inchoarat, cum Libello ſuo de Concubitus impedimentis & morbis hereditarijs:
quid interim actum ſit inter heredes D. Rondelletij Ioubertum & typographum prorſus igno-
ro: ſi hæc periere, dolendum.

Sed cum hactenus nihil elaborati aut emendati in lucem prodierit; quidquid D. Rondelle-
tio docente Officinam ſuam Pharmaceuticam obiter annotare potui, vbiquè appoſito, quo
ſcriptis noſtris plus accedat authoritatis eius orationis inſtaurato texto ſiue ſimilimo ſtylo, can-
didè Reipublicæ commodo ſtudioſis & poſteritati impertire non minus verebor, quam ille ſtu-
dioſos ſyncerè Medendi artem, nihil penitus celando aut occultando, docere dignatus eſt: Hæc
ab obliuione & iniuriâ tanti perpiæ memoriæ præceptoris, amoris ergo, vindicare libuit, quia
ſphalmatum typographicorum, ſtudioſorumque incuriæ & ignorantiæ neſcij, in hunc vſque
diem, authoris dignitati derogant. Vtinam heredes hæc opera non neglexiſſent, aut ſaltem tan-
dem quendam exercitatiſſimum doctiſſimumque virum conſtituiſſent, qui tanti candoris noſtri

ſeculi

ſeculi practici euigillatos diuulgaret labores; ne quis alienis pennis ornatus, vt plerunque fieri ſolet, ſuppreſſo authoris nomine, Rondelletij labores ſibi vendicet.

Cum itaque multi in componendorum Medicamentorum ratione multùm diuque deſudarint, & ex laboribus ſuis magnam conſequuti ſint gloriam: tamen cum in re tam ardua, multa poſterorum diligentiæ inquirenda reliquiſſent, cum huic ſtudio à iuuentute non pænitendam operam impendiſſem, dedi operam vt rem ſuccinctè pertractem, additis aliquot ſelectioribus & vſitatiſſimis Catharticis alijſque Medicamentis, eorumque emendatioribus deſcriptionibus, alioqui vbique paſſim Officinarum peruerſis. Ex duabus aut tribus compoſitionibus, imitatione Rondelletij, ſæpe vnam fecimus, Pharmacopœorum commodo, ne mole & copiâ Medicamentorum obruantur, quę diutius in Officinis ſeruata, putrent, aut deprauantur: examinatis Simplicibus Medicamentis, quia ſæpe videmus celeberrimos Medicos & Pharmacopœos ſenio confectos neſcire quid in parandis triuialibus vſitatiſſimis compoſitionibus, barbarie vocum implicatis ſint accepturi, eoque ſine notitia, contra mentem authorum pro arbitrio medicamenta parare, vt ſcitè Rondelletius in prologo huius libri ſui inſcriptionis Pharmacopolarum Officinæ, monet.

Interea itaque præſtantiſſimi viri, has noſtras lucubrationes ſuſcipite, expendite, emendate, concinnate, fouete & augete, donec ampliſſimi Collegij Doctorum expectatiſſimum perfectum Antidotarium omnibus Medicis & Medicamētarijs proponatur, cuius normam in parandis medicamentis ſequatur omnis Britannia.

Sed ne mihi placere videar, alioſque carpere, ipſe maximè carpendus, veritati tamen & rebus non verbis nixus præſtantiora quæuis & maximè neceſſaria quæ Syluius, Cordus, Rondelletius, & alij in hoc ſtudio præcellentes cenſuerunt, indicare non verebor: quia verò nemo melius aut elegantius poſſit, eorum verbis, authoritatis ergo, pro prologomeno vtens.

SYLVIVS.

VT rectè eſt veterum ſermone celebrata ſententia, Quam quiſque nouit artem, hanc exerceat vnam atq; excolat, & totus in ea verſetur: ſic rectè nunc pronunciari poſſe mihi perſuadeo, quā quiſque exercere artem conſtituit: hanc accuratè prius pernoſcat. Id quod ſi hodie diligentius obſeruarent homines, non tam multi repente fierent medici, nulla dum medicinæ parte illis probè peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obſeruata. Cum tamen eſſet è re ipſorum, ſed magis etiam ægrorum: ſi nullum omnino affectum ſuſciperent curandum, quem non antè obſeruaſſent à præceptoribus curatum. Quàm rectè cum ægris ageretur, ſi hac ætate qui medicinam factitant, ſic eſſent antè ſub præceptoribus inſtituti affectus cognoſcere, illis occurrere, futura prænunciare. Non medius fidius per hominum mortes, experimenta ſic agerent imperiti adhuc, & rerum omnium ſuarum rudes medici: tam quæſtus auidi, vt quid eos deceat ignorent, quid famam perſtringat neſciant, vt interim animæ detrimentum taceam. Vbi enim medicas neſcio quas præceptiunculas memoria didicerint, ac medicamentorum certas quaſdam ſcripturas, ſe medicos profitentur. Illis eſt ſatis ſcire antidotum, catholicum verbi gratia, humorum omnium redundantiam vacuare, cum ignorent, quibus, & quanta ſingulorum menſura conſtet, quæ ſingulorum ſit facultas, quæ horum cum illis ſic miſtorum: eademq; in cæteris medicamentis compoſitis vtuntur, ignorantiæ impoſtura. Quid per Deum immortalem hoc hominis portento, ſe medicum mentiente, eſt reipublicæ peſtilentius? quod nota cenſoria dignum magis eſt facinus? Cur leges ceſſatis in hos carnifices, vt meriti ſunt, animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inſcitiam puniant, & nouo vindictæ exemplo coërceant? aut ſi hæc peccandi licentia impunè permittitur, cur non modo ex typographorum prælis, ſed omni omnium hominum ordine in medicinam non conuolatur? Sed Deus optimè maximè nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ ſuæ conſcientiam oppone, vt facinorum tam indignorum pœnitentia confuſi, in ordinem ſuum redigantur. Iam ab hac arena exploſis circulatoribus iſtis, rem medicam ſincerè tractaturo non ſoli pharmacopœo neceſſariam eſſe hanc medicinæ partem quæ ſimplicia deligit, ad compoſitionem præparat, & denique fœliciter commiſcet, docere aggredior. ſi enim pharmacopœi fides tibi ſuſpecta eſt, veliſque ob id ipſi ſimplicia deligenti, præparanti, miſcenti, adeſſe, quid ex hoc ſtudio emolumenti conſequere, niſi hæc tu vt ille pernoſcas? imò quam tibi infamiæ notam imprudens inuris, dum ignarus horum ſimplicium medicamentorum, tanquam aſinus quidam ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quod tibi ſæpe etiam volens pharmacopœus illudit, & mea ſententia iuſtiſſimè, dum coryli nucamentum pro pipere longo oſtentat, dum centaurij magni radicem pro Rha Pontico, dum acorum paluſtrem noſtrum pro Indico & vero porrigit, ſed vitia hæc tolerabilia ſunt. Pro elleboro autem nigro, Arabum napellum, aconiti genus quibuſdam, hodie propè ab omnibus pharmacopœis ſubſtitui

quis

quis ferat? an non communis eſt vtrique medicorum & aromaticorum ordini ignorantia & culpa? Venia dignior eſt impoſtura, cum ariſtolachiam clematitim nobis frequentem pro duabus alijs rarioribus ſupponunt: indignior cùm ſcammonium crudum pro cocto miſcent, aut largius quàm ſcriptura medicamenti poſtulet, medicamentis immiſcent, aut etiam cùm alicuius ex tithymalis lac miſcent pro ſcammonio. Quæ errata cæteráque omnia in medicamentorum miſtione committi ſolita ſi vellem perſequi, longior Iliade noſtra procederet oratio. At vt donemus medico ad componendum nihil opus eſſe diligenti iſta in ſimplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miſcendis exercitatione, iam pharmacopœo commiſſa: ad pernoſcendum autem compoſiti vires, omnia, hæc illi ad vnguem ſunt pernoſcenda. ſi enim vnius ſimplicis improbitas totam ſæpe compoſitionem vitiat, vt abunde in methodo medicamenta componendi docuimus, an parui eſſe tibi debet ſingulorum ſimplicium delectus: ſi item præparationis ratio ſimplicium vires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, vt libro ſecundo explicauimus, quam tu horum ignarus facultatem toti medicamento tribues? Si denique miſtionis modus ex eadem materia vnguentum, ceratum emplaſtrum efficiat, an tibi eſt negligendus? Crede mihi abſurdiſſimus eſt, ac ſæpe ridiculus, qui medicinam facit, harum rerum ignarus: non dico quoties medici imperiti enumerata ſimplicium turba ſubſcribant, fiat emplaſtrum, vel aliud, cum tamen ad hanc medicamenti formam ſcripta illa ſimplicia nunquam veniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorantiæ ſuſpectum meritò reddit. Præterea multos me vidiſſe tam harum rerum imperitos, vt cum in officinas diuertiſſent pharmacopœorum, non modo ſimplicia vſu ipſis quotidiano celebrata non agnouiſſe, ſed neque compoſita medicamenta illis propè continenter in ore & calamo verſata noiſſe mollia ne eſſent, an ſolida: an non id eſt ignorantia rerum maximè neceſſarium craſſiſſima? Quam ne exuant plærique à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquandiu ſedere, quæ componuntur obſeruare, quæ conſuetudo, vt in Gallia Narbonenſi eſt antiquiſſima, vtinam hîc ſaltem nunc inciperet ac procederet: ſpectarent medici quàm fœdè frequenter labuntur ob compoſitorum iniquitatem, & fortaſſe ſua dignitate, ſi ſcientia id minimè poſſent ſua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à praua compoſitione deterrerent. Hæc prolixius à me ſcripta quàm rei natura poſtulet, fortaſſe ineptus aliquis calumniabitur: cùm tamen res ipſa longiſſimam efflagitet orationem, quæ profligata multorum ignorantia, omnes medici nomine dignandos in id ſtudium impellere poſſet, ne poſthac eſſet accuſationi locus. Faxit Deus, vt quiſque quam exercet artem, pernoſcat, & medicus nihil eorum ignoret, quæ ad morbos citò & tutò curandos vtilia, vel neceſſaria eſſe conſueuerunt. Porrò medicum omnia hæc intelligere oportet, non vt in opus pharmacopœorum euadat (niſi ſi quando horum deſyderio cogatur aliquid huius artis moliri) ſed vt componenti pharmacopœo poſſit non modò adeſſe, ſed etiam præeſſe: nec huius diſciplinæ ignarus quotidie deſcribat ſimplicia quæ in emplaſtrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplaſtrum perfici queat, quomodo cùm amphora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit?

Viue, vale lector, ſi quid ſcis rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his vtere gratus.

SYLVIVS

DE PHARMACOPOEI OFFICIO.

Idem ferè Cordus.

QVANQVAM plurima cum medico habet communia pharmacopœus, prudentiam natura inſitam, medicamentorum abſolutam cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ ſuarum ſunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipſi propemodum propria videntur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerunt cum ipſi medicamenta parabant, id quod Galenum feciſſe paſſim ſcripta ipſius loquuntur. Eius generis ſunt medicamentorum delectus, ratione & experientia ſumma quæſitus: deinde ſeruandi hæc modus, & tempus quo vigent, aut iam viribus effœta ſunt ac exanimata. Item qua ratione vnumquodque ſit vtendum, ſiue illud ipſum per ſe, ſiue cum alijs coquendo & terendo, vel alia ratione præpa- *Eadem Cordus* rando. Sit præterea doctus grammaticam, vt compoſitiones veterum, & ſcripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus ſi quid interdum hi ſcripſerint largius, aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic competere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artem omnem medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinoſum, non ebrioſum, non contentioſum. Quæ iterum illi cum medico ſunt communia, vt Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus

ſi

ſi pręditus erit pharmacopœus, nihil inconſulto medico perito, cuiquam propinabit, præſertim magnarum virium, ſed neque quantumuis paruarum, cum horum vires neſciat: & plerunque auxilia hæc quamuis, vt videtur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore inſalubria, magnorum ſæpe morborum ſunt occaſio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum ſub his curatum corpus remedia iam maiora, ſed idonea non feret. Nihil etiam vel amore, vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit: neque venena, abortum facientia, exoleta, adulterina, *Eadem Cordus.* aut ſuppoſitia vnquam exhibebit: ſed medicum doctum conſulet quodnam ſimplex, aut compoſitum illius penuria volet ſubſtitui. Non augebit medicamenti alicuius valentis quantitatem, vt vacuatione hinc largiore ſequuta dicatur medicamenta habere præſtantiora. Quàm vellem huius ætatis pharmacopœos ad hunc ſe velut canonem eonformare, & medicos ad ſuum: non eſſet cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum ſupplex oro, & obteſtor, vt aliquando id ſtudium in mentes medicorum & pharmacopœorum immittat, vt eſſe quiſque quàm videri aut dici malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quod ſi diuinam illam gratiam neglexerint, faxit Deus, vt regia cenſura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint, hominum corpori tam ſalubrem, cum rectè obitur: tam inſalubrem & pernicioſam, cum inſcienter tractatur.

Subdit Valerius Cordus, de Pharmacopæi condecentia.

HABEAT etiam ædes ſalubri loco ſitas, ac varijs reponendis conſeruandiſque accommodas. nonnulla enim humido, pleraque calido, quædam ſicco, quædam etiam frigido loco rectiùs conſeruantur: quam varietatem non quælibet domus præſtare poteſt.

Diuitiæ quoque ſaltem mediocres adſint oportet, in primis autem animus liberalis, ab auaritia ſordibuſque alienus. Diuitiæ enim hoc præſtare poterunt, vt commodè habitet, & medicinas quæ emendæ ſunt, ſuo tempore quam optimas coëmat. Animus autem liberalis, minimeque auarus; cauebit, ne compendij, aut lucri ſui cauſa, deteriores vili pretio libentius, quàm præſtantiſſimas, paulo largiore comparet.

Iam ſimplicibus medicinis omnibus diligenter collectis, coëmptis & repoſitis, ſuccedit induſtria compoſitarum ritè diſpenſandarum, vbi eum in primis vigilantem & circumſpectum eſſe oportet. Hoc obſeruare conuenit, ne ſit aleæ aut ſimilibus ludis deditus, ne compotationibus gaudeat, aut alioqui vinoſus vel ebrioſus, neque fœdis amoribus implicatus teneatur. Alea enim negligentiam parit: ebrietas, errores, obliuionem & ſtuporem inducit: turpis verò amor, etiam veneficia illi extorquere poſſet.

Quòd ſi acceſſerit vera pietas, hoc eſt, timor Dei, & fides in Chriſtum, charitas erga proximum, & ſpes futuræ vitæ, omnia erunt tutiora, illuſtriora & feliciora. Tum enim cogitabit: Si quid per negligentiam in vitam aut valetudinem proximi peccauero, iudicium Dei non effugiam: quanto minus effugiam, ſi ſciens ac prudens venenum dedero, aborſum procurauero, aut aliquod aliud ingens atque inſigne flagitium deſignauero? Et ſi humanitas eorum qui infirmos & ægrotos tantùm viſitare ſolent, Chriſto adeò grata eſt, vt illud beneficium in ſeipſum collatum eſſe affirmet; quantò gratior erit illi mea cura & ſolicitudo, dum ſtudeo illis Medicinas rectè componere tempeſtiuè exhibere, & non propter lucrum tantum, verùm etiam humanitatis reſpectu operam dare, vt melius habeant & conualeſcant.

L'Obelij explanatio.

DOCTVS ſit Grammaticam.) *Hoc optatiſſimum V. Cordi. I. Syluij & aliorum præceptum, quamuis adnimaduerſione digniſſimum; hodie tamen negligitur, quia lucri auiditate & cæcitate valdè peccant fœdi illiberaleſque Pharmacopœi nonnulli decoris artis ſuæ obliti, nullius delectus ineptos famulos caculaſue Officinarum artem quam ipſi ſæpè non callent inſtruendos, latinæ linguæ omnino rudes & ignaros, ſuſcipientes; quos hodie docti Medici plerunque cum tonſoribus inſtruere vernaculo idiomate coguntur, quò impunè, ſine noxa inſcitiæ ſupina negligentiâ tutè & iucundè ægris proſint medeanturque.*

GVILI-

GVILIELMI RONDELLETII in ſchola MONSPELLENSI profeſſoris Regij & Cancellarij celeberrimi PHARMACEVTICES OFFICINA longè correctior Remediorumq; quorundam ſymbolê auctior, operâ L'obelij,

Procœmium.

CVM ægrotantium cauſa, Lutetiæ, Antuerpiæ, Lugduni, Romæ, Monſpeſſuli, Tholoſæ, alijſque multis locis verſarer: multa ſuperflua & inutilia, multa autem neceſſaria & vtilia, ad bene ægros curandos deſiderari cognoui, & vnumquemque Pharmacopolam pro arbitrio medicamenta parare, nullámque certam medicamentorum componendorum, medicorum ſequi regulam: quoſdam imperitos rei medicæ, aut barbaros Arabes imitantes. Has ob cauſas toti Reip. vtile fore putaui, ſi Officinam methodicam parare breuiſſimè indicarem: in qua neque vaſcula aurea, neque pyxides pictæ viderentur; ſed ex qua, remedia, ex non adulteratis, ſed optimis quibuſdam rebus, compoſita, paruo ære comparare quiſque poſſet, plus in receſſu habitura, quàm in fronte promittat; quod longè aliter hoc tempore in Officinis ſolet fieri: Nam qui Officinam Pharmacopolæ parant, in hoc tantùm incumbunt, vt vaſcula aurea, & picta ſibi habeant, quæ plus ad oſtentationem faciunt, quàm ad neceſſitatem, vt vulgus illas Officinas admiretur. Quòd ſi illam ſuperfluam, & inutilem impenſam in componendis optimis medicamentis inſumerent; & ſibi, & ægrotis longè melius conſultum eſſet. Sed ea eſt ferè omnium commuis inſania, vt malint videri, quàm eſſe. *Huius* inſaniæ fautores ſunt magiſtratus, qui in hos impoſtores deberent animaduertere. *Item artium Profeſſores, quibus à Principibus demandata eſt prouincia, vt eorum officinas inuiſent, & inſpiciant, ſi bene inſtructæ ſint rebus omnibus; & ſi, quæ parantur auxilia ad morbos propulſandos, talia ſint, qualia eſſe debent. Qui autem hanc commiſſam Prouinciam, vel ob quæſtum, vel ob amorem contemnunt, grauiter peccant in Remp. digni ſanè, qui ſumma cum ignominia à bonorum conſuetudine expellantur, qui, vt ſuo officio fungantur, tantùm abeſt, vt Pharmacopolæ refragentur, vt ſæpe ad id ſollicitent ac inuitent. Nam, vt qui malè agunt, lucem fugitant; ſic, qui bene hanc lucem amplectuntur, ſibi & ornamento, & vtilitati futuram intelligunt. Confidentius enim illis ægroti ſeſe committent, & liberalius medicamenta perſoluent, cùm nos diligentiæ eorum & fidelitatis teſtes habebunt. Hoc potiſſimum Pharmacopolæ curandum, diligentérque obſeruandum eſt.*

Inſtructurus officinam, ante omnia curet, vt ſimplicia optima, & ſelectiſſima ſibi vndiquaque comparet; comparata ſingula diligenter à putredine conſeruet: Ita ordine diſponat, vt omnia ad manum ſint, & ex his compoſita medicamenta certis temporibus paret; & parata ſeruet. Sed quæ illa ſint, & quomodo conſeruanda, aut in ordinem digerendo, paucis docebimus.

¶ *A quibus petantur Medicamenta.*

MEDICAMENTA petuntur ab Aëre, Igne, Aqua, Terra; Lapidibus, Plantis, Animalibus. Quæ ab Aëre, vt Manna quod Mel aëreum dicitur à Galeno, quòd in aëre & arboribus colligatur.

Ab igne Cauteria, Igniti ferri, auri, chalybis, ſilicis & aliorum.

Ab Aqua petuntur medicamenta; dulci medicamentoſa, vt Pluuiali, fontana, fluuiali, ex qua herbæ naſcuntur, vt Lentigo aquatica, Acorus vulgaris, Nymphea, Stratiores aquatica, Hippurys fœmina, Lauer, Syſimbrium.

Ab animalibus aquatilibus, vt Crocodylus, Piſcis, Teſtudo palluſtris, Ranæ, Cancri fluuiatiles, Oſtachi fluuiatiles, Anguillæ, & multi alij piſces. Ex aqua ſalſa, vt Alcyonium, Sal, Flos ſalis, Spongiæ, Corallus vterque.

Silurus.

Ab aqua mixta ex dulci & ſalſa, vt Adarce: reperitúrque in illis locis, vbi dulcis aqua miſcetur cum mari, vt in oſtijs Nili, Anguillæ; Aſphaltum & in mari mortuo etiam reperitur, & in quàmplurimis alijs locis, vt in eo fonte, qui vulgò fons (*de la Pege*) dicitur & non procul à *Beauregard* in Auernia. A terra, Herbæ, Arbores, Animalia, Metallica, Lapides, Terræ variæ ſpecies.

Ex herbis, vt Radices, Caules, Folia, Flores, fructus, ſemina.

Ex animalibus integris parantur medicamenta, vt Cicadis, Vermibus, Aſellis, Cantharidibus, Cancris, Scillis, Locuſtis, Vulpecula, Galerita, Troglotidibus, Hirundinibus, Cuculis, Pipionibus, Ranis, Rubetis, Torpedine, Lupo, Cane, Talpis, Lepore marino, & terreſtri, & alijs multis ſimilibus. Ex partibus animalium & primùm à capite toto, vt Smardis, Lacertæ, Leporis, Muris.

A partibus capitis, vt ex cerebro Leporum, Paſſeris, Cranio hominis, & Dentibus Apri, Equi, Aſini, Lamiæ, Elephantis, Lupi, Vnicornu.

A partibus animalium, vt corde Porci, pulmone Vulpis, hepate Lupi, Vulpis, Capræ, Hirci, Canis rabidi, Anſeris, Echini terreſtris, Erhinacei, Ranæ, Hyęnę, Equi ſylueſtris, pulli Onagri, Aſini, Rubetæ: ventriculo toto vel interna pellicula ventriculi Anſeris, & Gallinæ: Inteſtinis Lupi, Gallinæ, Anſeris, Leporis: Renibus Vulpis; Scincorum, Teſticulis Gallorum, Caſtoris, Luthræ, Vulpis: veſica Caſtoris, Apri, exiccata cum vrina in furno: Cornibus & oſſibus Cerui, Tauri, Vituli, Hominis, Leporis, Elephantis, Hirci: cute Serpentis, Viperæ, Vrſi, Vituli marini, Erhinacei terreſtris, & marini, Ouis, Leonis, Ichthyocolæ. Ab humoribus, ſanguine Hominis, Porci, Columbarum, Leporum, Anatum, Anſerum, Hirci, Veſpertilionum, Tunnorum, Teſtudinum terreſtrium, marinarum, & palluſtrium.

A Bilè, vt Piſcium, Vranoſcopi, Paſtinacæ: Auium, vt Aquilæ, Milui, perdicis, Gallinę: Quadrupedum, vt Tauri, Vaccæ, Vulpis, Hirci, Lupi: Inſectorum, vt Serpentis, Lacerti.

A lacte animalium, vt Mulieris, Chameli, Caniculæ, Vaccæ, Capræ, Aſinæ, Ouis.

A coagulo, Hedi, Leporis, Vituli marini.

Ab ouis, Gallinarum, Phaſianorum, Formicarum.

Ab excrementis particularium animalium, Vniones, quæ ſunt in Oſtreis, Moſchus, Ciueta, Oeſipus, pili Equorum, Vrſæ, Hominis, Talpæ, Leporis, Canis: Vngula Aſini ſylueſtris, Equi, Lychenæ equorum: Cutis Viperarum, Serpentis, Vrſi, Vituli marini, Erinacei terreſtris, & marini, Leonis.

Ex * Balneis, & Athletis, vrina pueri, Apri, Multæ: Stercore, Gallinarum, Hirundinum, Columbarum, Lupi, Canis oſſa rodentis, Hominum, Capræ, Vaccæ, Muris, Lacerti, Porci, Aſini. *An excrementis legendum.*

Ab adnatis, Adipe hominis, Porci, Gallinæ, Anſeris, Ouis, Anatis, Vrſæ, Taxi, Leonis, Aſini, Equi, Tauri, Capræ, Hirci, Serpentis, Viperarum, Vmbræ piſcis, Vituli marini, Anguillæ: Cornibus, Cerui, Vnicornu, Aſini Indici, Capræ.

Ab arboribus, vt Radicibus, folijs, Caulibus, Corticibus, Lignis, Floribus, Fructibus, Seminibus, Succis, Lachrymis, Nucamentis.

Radicum aliæ ſunt aperientes, calfacientes, mollientes, extenuantes, digerentes, relaxantes, purgantes, aſtringentes, temperatæ.

Rad. Aperientes, vt Graminis, Aſparagi, Ruſci, Fœniculi, Apij, Oluſatri, Smyrnij, Petroſelini, Spicæ nardi, Aſari, Rubiæ maioris, Quinque folij, Cyperi, Capparis, Phu, Filicis.

Rad. Extenuantes digerentes, vt Ari, Serpentariæ, Zinziberis, Coſti, Enulæ campanæ, Galangæ craſſæ & tenuis, Calami aromatici, Gentianæ, & Cucumeris agreſtis, Sambuci, Cæparum, Scillæ, Peoniæ, Tapſiæ, Mei, Pancratij, Xiphij, Iridis. Pyretri, Ebuli, Allij, Porri, Raphani.

Purgantes radices, Centaurij maioris, Rhabarbari, Brioniæ, Lapathi acuti, Hipolapathi, vtriuſque Veratri, omnium Titymalorum, Alypi, Polypodij, Turbith, Rhapontici.

Temperatæ & cordiales, vt Satyrionis, Chinos-Orchis, Boraginis, Doronici romani, Eryngij, Paſtinacæ domeſticæ, Ben albi, & rubri, quorum loco ſuponuntur radices Boraginis, & Bugloſſi.

Radices malacticæ, vt Liliorum omnium, omnium Maluæ ſpecierum, Acanthi, Geranij maioris.

Radices conſtringentes, Tapſi barbati, Tormentilæ, Biſtortæ.

Follia & caules, calfacientia cum aſtrinctione, vt Abſynthij omnes ſpecies, Mentæ, Balſamitæ, Saluiæ.

Calfacientia ſinè magna aſtrictione, vt Chamedryos, Chamepithyos, Scordij, Marrubij, Hyſſopi, Betonicæ, Meliſſæ, Anthos, Scabioſæ, Pulegij Regalis & Ceruini, Calaminthæ omnes ſpecies, Thlaſpi, Iberis, Rutæ, Stecados, Lauandulæ, Naſturtij, Erucæ, Eryſimi, Bechij, Anagallidis, Anethi, Porri capitati, Lauri, Maioranæ, Parthenij, Artemiſiæ, Abrotoni, Sabinæ, Ormini, Fœniculi.

Media & minus calfacientia, vt Bugloſſi, Borag. Agrimoniæ, Capillorum Ven. Adianti vulgaris, Gallitrici, omnium Maluarum.

Refrigerantia, Lactucæ domeſticæ & agreſtis, Portulacæ, Cucubitæ, Solani, Plantaginis, Semperuiui, Vmbilici Veneris, Hepaticæ, Lenticulæ aquæ, Polemoniæ, Telephij, Polygonati.

Minus refrigerantia, Chicorij, Intybi, Sonchi leuis, Roſtri porcini aſperi, Endiuiæ agreſtis.

Laxantia, Titymalorum, Thymeleæ, Braſſicæ, ſi leuiter coquantur, Chameleæ, Mercurialis vtriuſque, Braſſicæ marinæ, Scammonij, Lapathi acuti, Betæ, Spinacij, lubricando.

Qua

Qua methodo debeat ſibi ſimplicium promptuaria parare Pharmacopola.

HERBAS *in officinis habere debet, quæ vel calfaciunt, vel exiccant, & ſeruari poſſunt integris viribus: Quæ autem humidæ ſunt, in hortis ſunt conſeruandæ: aut obſeruandum, quibus in locis inueniri poſſint, cùm earum vſus erit neceſſarius. Quare diligenter montes, prata, littora, aliaq́ loca conſiderare debet, & quæ herbæ in ſua regione fœliciter proueniant, & quibus careat, vt aliunde aduehi curet, vel ſi aliquas non habeat, quæ in locum ſubſtitui poſſunt quærant à medico, nam qui vnam ex tribus ſpeciebus Calamenti habet, vel montanum vel Pulegium regale, vel Nepetam (vulgò herba cati) poteſt aliqua iſtarum carere: Quare quæ ſimiles vires habent, noſcat oportet, de quibus ſuo loco.*

* E montib.
* Oleracea.
* Ex fluminib. ex aſperginibus cautium.

Herbæ in hortis conſeruari poſſunt, Betonica, Calamentum, Pulegium vtrumque Origanum, Sampſucus. Parthenium, Stechas, Menta, Satureia, Hyſſopus, Saluia, Thymus, Chamepithys, Chamedrys, Pollium, Centaurium minus, Abſynthium, Eupatorium Meſuæ. Herbæ in hortis conſeruari debent, vt Apium, Oluſatrum, Smyrnium, & ſimilia, Violaria, Lactuca, Inthybus domeſtica. Nymphea: Semper viuum vtrumq́, Telephium, Portulaca, * Capillares omnes, Chicorium, Fumaria, Bugloſſa agreſtis, Plantago, Malua, Solanum. Semina & fructus reponuntur in vſus multos: ob id illa habere oportet, quæ ſunt in frequenti vſu. Hæc in vaſe fictili conſeruari debent, ne propter caliditatem rancescant.*

Enumeratis his, quæ Pharmacopolæ ſunt neceſſaria, ſequitur, vt quando eorum ſeſe offert vſus, vt promptè habeantur, & quomodo id fieri poſſit, dicamus. Cùm herbarum omnium natura ſimilis nuſquam ſit, aliæq́ ſint ſubſtantiarum & qualitatum magis conſtantium, ita vt extra natale ſolum viribus integris ad vnum annum vel plures ſeruari poſſint, modò recte præparentur & recondantur, vt hæ, quæ calfaciunt refrigerant & exiccant: Aliæ autem, vt humidæ, vix octo dierum ſpatio ſine putrefactione, & vix, niſi deperdita ſua humectandi vi, ſeruari poſſint: opus eſt, vt his optimè conſideratis omnem operam diligens Pharmacopola conferat, vt ea in officinis ſuo tempore collecta, & conſeruationi ſæpe præparata, in totum annum aſſeruet, quæ domi annuam cuſtodiam ferre poterunt. Si quæ è ſua regione, vel qualia opus eſt, non poſſit colligere; ea aliunde ſibi aduehi curet potiſſimumq́ ex his regionibus, in quibus natiuitas à doctis celebrata eſt ſcriptoribus. Quòd ſi non poſſit, vel ſibi imponi timeat, alias noſcat ac perquirat, quæ aptè in locum poterunt ſubſtitui: ídque non ſuo arbitrio faciendum, ſed vt præcipienti medico indicare quod penes ſe habeat, & de ſubſtituendo eum religioſè interrogare poſſit. Quæ autem illæ ſint, vt ſcias, ne idem mihi bis veniat repetendum, in ſequens caput reijcio: in quo de horum, quæ in officinis ſeruanda ſunt, loco commodo, & ordine diſpoſito, ex ordine dicere eſt animus, ſuccedaneorum tractatum particularem aliàs daturus. Quæ autem partitionis ſecundum locum obtinent, vel in hortis ſeruabuntur, vel quibus in locis ruri naſcantur, accuratè notabit, vel ſi nuſquam ob cœli inclementiam, vel corruptionis facilitatem ſeruari poſſint poſt dicemus.

Ruri, Vmbilicus Veneris, Nymphea vtraque, vtrunque Semperuiuum, Telephium, Capillares omnes, Chicorium, Fumaria, Bugloſſum vulgare: eáque præcipuè, quæ in vſum frequentius veniunt, vt Plantago, Solanum, Malua.

Reliquorum omnium ſimplicium, quæ ab arboribus vel animalibus èruuntur, quanquam exſiccari poterunt, & ſine putredine conſeruari, primorum conditionem ſubibunt, vt etiam terræ, & mineralium tum marinorum quælibet genera, hoc eſt, in officinis commodè ſeruari poterunt. Reliquorum autem, quæ talem moram ferre non poterunt, perquiſitio diligens fiet, quando eorum neceſſarius ſeſe offeret vſus.

Fructus in loco minus ſicco reponi debent, & in vaſis fictilibus, potius quam ligneis, vt eorum humiditas, nimia ſiccitate, non reſoluatur. Simul reponi debent Pruna, Tamaryndi, Sebeſten, Iniubæ: Ficus autem in alia arca, cum paſſulis, quibus adiungi poſſunt Dactili (Amygdalæ, nuclei Pinearum), Auellanæ, Piſtaciæ in ſuis putaminibus ſeruari debent: non enim tam facilè ranceſcunt, & Nuces, & Balanus Myrepſica: ob id in ſaculis reponi poſſunt. Quòd ſi hi fructus à putaminibus excoriati ſint, locis frigidioribus & minus ſiccis diutius conſeruantur. Fructus Iuniperi, & Oxycedri, Iuniperi maioris, quam Cedrum exiſtimo, Baccæ Lauri, Hæderæ, Thymeleæ, Chameleæ: Baccæ Myrthi cum fructu Sumach & Barberis, Meſpila & Fabæ, Pyra ſylueſtria, Mala cotonea per medium diſſecta, filo traiecta, ſuperiore parte Officinæ ſuſpendenda. Corna ſiccari poſſunt, & cum Myrtillis conſeruari: Piper album, longum, nigrum, Cubebæ, grana Paradiſi, Cardamomum maius & minus. Alio loco reponi debent Hordeum mundatum, & integrum; Oriza & farina illorum ſem. Lini, Fœnugreci, & Sezamini. Radices odoratæ ſeruandæ ſunt in loco minus calido, ſuperiori tamen, vt*

* In regionibus humidis clibano ſiccando.

Erulæ

Enulæ campan. Ireos Venetæ, & Florentinæ, Bechij, ſiue Vngulæ Cabalinæ, Calangæ maioris & minoris, Cyperi, Calami aromatici. Radicem Behen albi & rubri ſi quis velit habere, collocet cum radicibus Bugloſſæ, borag. Glychirrhizæ radix, Conſolidæ, Narciſſi, Squillæ, Pancratij, Zinziberis, Melchin, quem puto Secacul verum. Item Cyperus Babyloneus, quam Terram Meritam putabant, Gentiana, Azarum, Valeriana, Caryophyllata, Cucumer agreſtis, Bryonia, Iarrus, Serpentaria, Arum, Aſphodelus.

Radices Apij, Petroſelini, Graminis, Ruſci, non Fœnigreci, Aſparagi, in regionibus frigidis colligi debent. Pro hyeme autem ſeruantur in ſubterraneo loco, vel in arena, quemadmodum in quibuſdam locis parare ſolent, & in caueis ſepelire, ne frigore gelentur. In alijs regionibus ſufficit colligere pro hebdomada, quo tempore ſyrup. parant, vel apozemate vtuntur Medici, ne quotidie cogatur extra vrbem quærere. Quòd ſi quis habeat in horto, vel in vinea, vel in loco vicino vrbi, optimum erit.

Radices Lapathi acuti recentes, meliores ſunt & poſſunt ſemper inueniri, maximè apud nos etiam media hyeme, & eo tempore frequenter vtimur. Aſarum ſeruetur cum alijs odoratis, & Spica Celtica; Spica Nardi, Schenantho; (flores violarum, Nenupharis :) In eodem ordine Bugloſſi, Borag :) Chamomilæ, Meliloti :) flores Anthos, Stechadis :) Saluiæ, Lauandulæ : (Centaurij minoris, Hiperici; Androſemi :) flores Balauſtiorum, Citinorum cum roſis. Ligna, Cinamomum tenue & acre, cum Cinamomo craſſo & aſtringente, quod eſt Caſſia : (Sandalus albus) citrinus (& ruber.

DIARIVM PHARMACEVTICVM,

ſiuè Pharmacorum Parandorum, & ſimplicium

legendorum ex Rondelletij fragmentis & documentis, Dioſ-*coride, Galeno, Aegineta, Syluio alijſque claſsicis & per-*bonis authoribus ferè decerpta, operâ & ſtudio Matthiæ de L'Obel.

IN vniuerſum annum optimè inſtructurus officinarum Myropola ter dies & menſes operarijs, famulis & officinæ caculis iniungit quæ facienda ſunt; quia nonnulla medicamenta omni tempore parari nequeunt : quorum quidem aliqua ſi concinnari poſſent; tamen non debent, quia omnia ſimplicia ſuo tempore & in ſummo virium vigore (vt ſcitè Dioſc. & Galen. docuere) colligenda, recondenda, præparanda, & alijs miſcenda. Nonnulla verò quouis anni cardine, ſolo & cælo, vel minori ſumptu præparantur, & miſcentur. Exemplo igitur ſumpto ab ijs qui opera locarunt, exordium ſumemus.

IANVARIO.

MENSE primo & anni primis diebus perluſtranda quæ ſuperſunt valida & integra in officina; vt vitiata, carioſa, antiquata, deprauata & putrefacta abijciantur; vt & quæ deſiderantur inueniantur, & abſumpta reſtituantur.

FEBRVARIO.

QVAECVMQVE imperata ſunt menſe Ianuario, fieri poſſunt hoc & ſequenti menſe. Et circa finem in regionibus calidis, in quibus omnia præcocia ſunt, collige Violas ad ſyrupi præparationem, Conſeruationem ſiue Conditum, ad Oleum, & ad pulueres cordiales ficcatas ſeruandas; quas & tardius colligere potes vt ſicciores ſint, & calor maior adſit ad ſiccandas eas.

Collige item Keyri.

RADICES COLLIGENDI TEMPVS.

Circa finem Februarij, initio Martij, & primo Vere collige radices in varios vſus, priuſquam vis in folia erumpat.

Cenſuit tamen Dioſcorides omnes incipiente foliorum de fluuio eſſe legendas, & cælo ſereno, cui in quibuſdam Galen. Auicenna & Meſues conſentiunt, in alijs diuerſa ſentiunt.

MARTIO.

MARTIO.

Radices quouis anni tempore colligi poſſunt quæ hominum cultu & ſatione crebra in omnem anni partem vegetæ incidunt: quales ferè ſunt hortenſes alimentoſæ. vt,

Apij vulgaris.
Bugloſſi vtriuſque.
Betæ.
Lactucæ.
Intubi.
Oxalidis.
Raphani.
Napi.
Paſtinacæ.
Siſari.
Cepæ.
Porri.
Allij.

Et præter has erraticæ,

Dauci.
Gingidij.
Caucalidis.

Ari.
Dracunculi.
Cyclaminis.
Periclymeni.
Cotyledonis.

Nam hæ quinque vt bulboſæ quædam, aliæ etiam æſtate ſiccatis folijs plenæ ſunt, & frequenter Autumno regerminant, alimenti pinguis & craſſi copia.

Syluius, Quæ verò ſolius naturæ ſponte creſcunt, aut ſemel à nobis tempeſtiuè feruntur aut plantantur; ferè ſunt optimæ, ſolo aut vere, aut (vt dixi) autumno, pauciſſimæ æſtate aut hyeme. Quin & hæ quas multis anni partibus communes diximus, ſunt præſtantiores, cùm tempeſtiuè ſatæ adoleuerunt & vigent: alijs verò temporibus ignauiores; quando vi quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adoleſcere ſub cælo ſibi parum propitio; quale æſtiuum eſt ac autumnale & hyemale. Sic vere ipſo quando primùm germinare incipiunt, nobis leguntur in annum:

Enula.
Althæa.
Iris.
Acorus.
Symphytum.
Ruſcus.
Aſparagus.
Petroſelinum.
Apium paluſtre.
Fœniculum.
Bryonia.
Agrimonia.
Meum.
Phu.
Cyperus.
Rubia quæ potius autumno.
Saxifraga.
Eryngium.
Tormentilla.
Pentaphyllon.
Pæona vtraque.
Polypodium.
Gramen.
Lilium.
Alni nigræ radicis cortex.
Hyoſcyamus.
Angelica vtraq;.

Anonis.
Aſarum.
Aſclepias.
Biſtorta.
Betonica.
Bugloſſum.
Carlina.
Garyophillata.
Centaurium maius.
Chelidonium vtrumque.
Cotyledon.
Cynogloſſum.
Dictamnus albus.
Elleborus niger.
Eſula maior.
Farfara.
Filipendula.
Filix.
Filix florida.
Gentiana.
Iarus.
Aron.
Imperatoria.
Lepidium
Mandragoras.

Narciſſus.
Nymphæa.
Radix caua.
Capnos Plin.
Rubus.
Scrophularia.
Petaſites.
Petroſel. Macedon.
Peucedanum.
Pimpinella.
Piſtolochia.
Pityuſa,
Cortex rad. Populi,
Sigillum Mariæ.
Orchides.
Raphanus ſyl. & Ruſticanus.
Muſcus arborum.
Cort. rad. ſambuci.
Rad. Ebuli.
Cortex rad. Fraxini.
Cortex rad. Lauri.
Cortices arborũ.

HERBAE ET FLORES.

Viola Martia ad Syrupum. Conſeruam. Oleum. } in regione temperata.
& cordiales confectiones.
Keyri.
Aquæ deſtillantur ex violis & herbis hyeme vegetis, vt
Aqua Vmbilici Veneris,
Mandragoræ,
Semperuiui,
Capill. Veneris.
Adiantum omne,
Aſplenium, Phillitis.
In regionibus calidis Syr. ex herbis recentibus parari poſſunt, vt:
Capillorum Veneris ſimplex & compoſitus,
Grana hederæ arboreæ.
Oculi Populi.

APRILI.

Quæcunque omiſſa Martio menſe, initio Aprilis parari & colligi poſſunt.

Keyri. Primula Veris.
Narciſſi flores ad oleum.
Cochlearia. Orchides. Saluia vita.

MAIO.

Quæ prætermiſſa ſunt menſe Aprili, fiant initio Maij.

Diſtillentur herbæ quæ ad ſtatum peruenerunt.

Herbæ quæ iam caulem producunt, & ſemen edunt illo menſe, conſeruantur ad Theriacam vel aliam compoſitionem. Reponantur in altiori parte domus.

Vnguenta ex ſuccis fiunt.

Emplaſtra ex ſuccis herbarum parantur.

Conſeruationes ex plantis.

Colliguntur

Abſinthij coma ad conſer.
Eupatorium ad ſuccum.

Paludapium,
Daphnoides,
Cichorium,
Fumaria,
Geniſtæ flores,
Lactuca ſyl.
Serides,
Lens paluſtris,
Leucoia,
Lichen,
Mizereon,
Napi ſemen,
Plantago,
Lupulus,
Tamariſcus,
Thlaſpi ſemen,
Vinca peruinca,
Bugula,
Aſplenium,
Phyllitis,
Borago,
Bugloſſum,
Burſæ paſtoris ſuccus,
Limoniū Germanicū, ſiue Pyrola,
Ophiogloſſum,
Pulmonaria vtraque,
Roſæ,
Roſmarini flores,
Flor. Sambuci.

IVNIO, & initio IVLII.

Abrotonum,
Agrimonia,
Alchymilla,
Altercum, ſiue Hyoſcyamus,
Althææ flores & folia,
Anethum,
Anthemis vtraque,
Artemiſia,
Aſari folia,
Ballotæ,
Calamintha montana,
Calendulæ ſtillatitia,
Carduus benedictus,
Caſſytha,
Centaurium minus,
Chamædrys,
Chamæpitys,
Roſæ in regionibus temperatis,
Syr. Roſ. conſer. oleum, vnguētum, ſuccus,
Betonica,
Braſſica marina,
Botrys,
Branca vrſina,
Cari ſemen,
Coriandrum,
Epithymum & Epithymbra,
Equiſetum,
Euphraſia,
Galega,
Geniſtæ ſemen,
Gratiola,
Hypericum,
Hyſſopum,
Iacobæa,
Labrum Veneris,
Laurus,
Lyſimachia lutea,
Maiorana,
Marrubium,
Marum,
Matricaria,
Meliſſophyllum,
Mentha,
Mentaſtrum,
Mercurialis ſuc.
Millegrana,
Nepita,
Nummularia,
Origanum.
Papauer Rheas,
Opium,
Parietaria,
Parthenij ſiue Cotulæ flores,
Periclymini flores, & fructus, & folia,
Petroſelini Macedonici ſemen,
Phlomos,
Piloſella,
Polium,
Polygoni aqua & ſuccus,

Portulacæ ſuccus & ſtillaticia,
Ros ſolis,
Ruta vtraque,
Sabina,
Saluia,
Sanicula,
Satureia,
Serpyllum,
Scordium,
Verbena,
Veronica.

IVLIO.

In regionibus temperatis quę prætermiſſa ſunt Iunio, facienda.

Quæcumque Solis feruorem requirunt,paranda,vt Theriaca,quę in calidoribus regionibus parari ſolet Iunio menſe, vbi omnia ſunt præcocia.

Parantur Trochiſci Aliptæ moſchatæ, quia molleſcũt Ladanũ & Styrax,ſi Soli exponãtur.

Quòd ſi quis eo tempore hæc neglexerit aut prętermiſerit, licebit aquam roſaceam addere calidè; & vi caloris liqueſcant; (ſicuti Balneo) quod melius eſt, quia illa longa inſolatio exſoluit vires odoratorum.

Apud nos quia ſemina ſeriùs matureſcunt, inſolatio & fermentatio Theriaces poteſt mutari & accelerari in balneo vel hypocauſto.

Colligenda in regionibus calidis.

Abſinthium,
Abrotonum,
Ageraton,
Coriandrum,
Dauci Cretici ſemen,
Sem. Petroſelini,
Hydropiper,
Pulegium vtrumque,
Lauendulę flores,
Liguſtici ſemen.
Sem. Seſeli Maſſilienſis,
Sem. Lithoſpermatis,
Lupinus,
Sem. Malvę,
Flores Meliloti,
Sem: Anethi,
Morus,
Orobus,
Capita & Sem. Papaueris vtriuſque,
Pſyllium,
Ribes,
Sophiæ ſemen,
Tanacetum,

AVGVSTO.

Quæcumque neglecta aut omiſſa ſunt præcedente menſe,fiant Auguſto.

Collig.

Althææ ſemen,
Sem. Cataputiæ,
Cnici ſemen,
Cornus,
Cynosbatos fructus,
Dauci vulgaris ſemen,
Cucumis Elaterij,
Rhamni Cathartici ſem.
Polium,
Ricinus,
Spica Lauendulæ,
Tribulus aquaticus,
Fraxini ſemen,
Milium,
Flos Nymphææ,
Petum. Mel peti,
Omphacium,
Prunus ſyl.
Sem. Sambuci & Ebuli,
Momordica,
Scordium,
Seſeli Æthiopici ſemen,
Sem. Hyoſcyami,

SEPTEMBRI ET OCTOBRI.

Antiſpodium è Myrto & Cydonio.
Cortices Caſtanearum.
Cotonea mala Halicacabum Meſpilus
Rhamni cathartici ſemen.
Radices nonnullæ omiſſæ Vere nouo. vt, Iridum, Pœoniæ Acori,

NOVEMBRI ET DECEMBRI.

His duobus menſibus,Nouẽbri videlicet ac Decembri,eadẽ erit ratio,ſi modò in eis contigerit eiuſmodi cæli tẽperies, vt radices adhuc validæ nulla vel frigoris vel niuis tempeſtate concutiantur. nam ſæpe ijſdem mẽſibus contingit, vt ſine vlla cæli iniuria Pharmacopœis quod reliquum eſt radicũ in hortis remanentiũ, æquè ac in præcedentibus,colligere liceat.

De

De collocatione Medicamentorum in Officinis; & in quibus vaſis ſeruandum ſit vnumquodque.

NON ſufficit ſuo tempore optima ſimplicia collegiſſe, & ad conſeruationem præparaſſe; ſed ſic conſeruanda ſunt, ne putreſcant loci humiditate, néue reſiccata nimiùm, reſolutione ſuam virtutem deperdant. Verùm inter medicamenta ſunt quæ negligentiam Pharmacopolæ ferre poſſunt: quæ dura & denſa ſunt, quæ à cauſis procatarcticis non multùm læduntur: At quæ tenui ſunt ſubſtantia, non ſuſtinent iniuriam externi aëris; omnium minimè odorata & flores: ob id vnumquodque in loco magis apto oportet diſponere.

De Medicamentorum collocatione, & ordine, & ratione.

VT omnia in officinis ad compoſitiones faciendas magis ſint in promptu, &, vt ita dicam, ad manum, ordo in collocatione ſollicitè eſt obſeruandus. Quod vt fiat, quantum per præcedentis capitis canones licebit, locus in claſſes diuidetur, ita vt vnam humida, aliam ſicca, tum etiam aliam frigida, aliam etiam & calida, tam ſimplicia, quàm compoſita obtineant. Rurſum claſſium alia nobis propinquiora ſunt, quæ vſus ſunt frequentioris: alia ſecundo, tertio, & ſic deinceps ordine, pro ratione vſus illorum: ita vltimum, ea, quæ fortiora ſunt & minus conſueta, occupent, non omiſſo præterea titulo, imò ſingulis impoſito, qui nobis quid in ea techa repoſitum ſit, ſignificet; nec diu nos anxios per officinam errare ſinat. Hæc eo modo parabuntur, vt in plures diuiſa arculas, omnia eiuſdem ferè facultatis contineant. Liquida omnia vaſis argentis, vitreis, corneis, fictilibus, vitreatis, conſeruanda ſunt, vt Olea, Reſinæ, liquida Vnguenta: quæ autem vnguenta ad refrigerationem parantur, in plumbeis. Reſinæ, Syrupi, & alia, quæ intus ſumuntur, neque in vaſis æneis, neque plumbeis conſeruanda ſunt; Nam ſi Gal. aquam ciſternæ reijcit, propterea quòd per tubos plumbeos, & canales in ciſternam defluat; quantò magis reijcienda medicamenta conſeruata in talibus vaſis, à quibus abraditur vel ærugo, vel ceruſa? Ob id ſunt conſeruanda in vaſis vitreis, vel fictilibus vitreatis, maximè ſi diu quieſcere debent, & in his conſeruari, vt ſolēt Pharmacopolæ. Adipes & vnguenta ex adipibus parata, in vaſis plumbeis, vel argenteis conſernanda ſunt, vt à rancedine conſeruentur. Semina & fructus in vaſis ligneis, vt Tiliaceis, Buxeis, aliiſque lignis, quæ nullo odore ſint prædita, & medicamentorum ſubſtantiam tenuem conſeruare poſſint. In eiſdem folia & flores recondi poſſunt, aut etiam in ſacculis carthaceis. Quæ difflationem deſiderant & exſiccationem, in ſacculis lineis conſeruantur, vt radices aliquæ, quæ aërem ferre poſſunt ob denſitatem, vt Ariſtolochia rotunda, longa, Aſphodelus, Hermodactyli, Biſtorta, & ſimiles radices. Arculæ ſint hoc modo paratæ, vt tres, aut quatuor, vel quinque arculas contineant, vt earum quælibet, medicamenta, quæ ſimilem naturam & facultatem habent, repoſita habeat, impoſito cuilibet ſuo titulo ea parte, qua à nobis detecta eſt. In prima & ſecunda reponantur ea, quibus frequentius vtimur: in vltima verò, quæ fortiora ſunt, & minus conſueta, vt videre eſt in tabula ſequenti.

L'Obel. Succedaneorum tabulas deleui quia deprauatæ admodum & mutilæ, quas dedimus inter ſuccedanea.

Quas compoſitiones paratas habere debeat Pharmacopola.

SImplicia medicamenta, quò plura & meliora habebit Pharmacopola, eò melior & ditior, munitiórque erit Officina ad morborū expugnandorū remedia præparanda. Compoſitiones neq; tot, neque tantas habere oportet; nam corrumpuntur, & multum mellis, vel ſacchari, vel aliorum ſimplicium abſumitur, nulla neceſſitate poſtulante. Illas igitur tantùm habebit, quibus nouit medicos illius regionis frequentius vti, quas fideliſſimè paret: deinde vaſis conuenientibus & aptiſſimis conſeruet, vt dictum fuit & dicetur. Permultæ compoſitiones ſunt, quæ omni tempore parari poſſunt, ob id non ſunt parandæ, aut in parua quantitate propter ſubitos morbos. Item aliquæ ſunt compoſitiones, quæ frequentius ſunt parandæ, vt habeamus & recentes & antiquas, qualia ſunt omnia, quæ ex Opio parantur, vt Theriaca, Aurea Alexandrina, Aſyncritum, Philonium, Triphera magna, & cætera huiuſmodi medicamenta. Illa tamen commemorabo ex ſyrup. confectionibus, aliiſque formis medicamentorum quibus inſtructus eſſe debet, & quibus contentus eſſe poteſt medicus in morbis curandis. Nam oportet medicum peritum vti proprijs medicamē- *Notatu digniſſimum.*
tis temperaturæ, morborum cauſis, aliiſque accidentibus, & communes compoſitiones ma- *Vtatur peritus Medicus proprijs medicamentis.*
gna ex parte tales non ſunt: ob id melius eſt nouas compoſitiones pro rei neceſſitate componere: ſed propter hyemis tempus & morbos repentinos, cogimur aliquas paratas habere. Et quia aliquæ ſunt compoſitiones, quibus ſtatim non eſt vtendum, vt Theriaca, aliiſque ex Opio, vt Pill. de Cynogloſſa, ob id illas paratas habere debet. Præterea ſunt ali-

quæ, quæ certis tantùm temporibus parari poſſunt vt medicamentum ex Cancris ad canum rabidorum morſum, & Confectio alkermes, & alia multa, quæ ob id paramus & parata ſeruamus. Quia medicamenta concoquentia & præparantia humores, prima ſunt, ob id primùm de illis dicendum eſt. Sunt autem medicamenta præparantia, vt Syrupi, vel quod Iulep dicitur, vel medicamenta ex Aceto & Melle parata, à compoſitionis materia, Oxymellita dicta. Ex Aceto & Saccharo multa medicamenta minus compoſita parantur. Ob id oportet Pharmacopolam habere multas Aceti differentias, vt Acetum ſimplex ex optimo vino albo & tenuium partium, non autem ex fece, vt Lutetiæ parare ſolent, quod quidem Acetum habet craſſas partes & paucas tenues, & potius conſtringit, quàm aperiat, incraſſat, quàm tenuet. Ex eo aceto parabitur Acetum Roſatum. Scilliticum, Sambucinum, & Paſſulatum, omni quidem tempore parari poſſunt. Sambucinum, quo tempore floret Sambucus; Roſaceum omni tempore ex roſis ſiccis, & melius, quàm ex roſis recentibus: Quod enim ex his paratur, facilè putreſcit & minus odoratum eſt: quod ex ſiccis, magis ſiccat & magis odoratum eſt, magíſque conſtringit. Poteſt autem fieri Acetum roſatum ex multis infuſionibus, vt fit Syrupus roſarum laxatiuus, aut Syrupus de roſ. ſiccis. Hoc aceto debent vti medici in Oxyrrhodini præparatione, & in alijs medicamentis reſiccantibus, repellentibus & conſtringentibus. Acetum Sambucinum ex floribus Sambuci primùm reſiccatis, nam ob humiditatem facilè putreſcerent, ſi, non ſiccati, in vaſis includerentur. Hoc aceto vti frequentius debent medici, quàm faciunt, quia Acetum, ſua natura, vita eſt Melancoliæ, & mors Bilis. Flores Sambuci magnam vim habent aduerſus atram Bilem. Eam ob cauſſam in morbis melancolicis, in quibus timetur aceti vſus, Sambucinum magna cum vtilitate vſurpatur. Acetum Paſſulatum omni tempore parari poteſt. Paratur autem ex Aceto, quod mediocris ſit aciditatis, in quo macerentur paſſulæ à gigartis mundatæ. Debemus paruam quantitatem parare, tum quòd fieri ſemper poteſt, tum quòd ob longam morani paſſulæ facilè putreſcunt, aut quia dulcedo minuitur, & acidus ille ſapor augetur. Optimum eſt illud acetum in affectibus thoracis & pulmonum. Acetum Scilliticum ex Aceto & Scilla vel Pancratio paratur æſtatis initio, Scilla prius ex filo ſiccata. Concoquit pituitam in capite & ventriculo. Ex melle multa medicamenta parantur, vt Mel. roſ. Viol. Anthoſatum, Mel Scilliticum. Mel autem Paſſulatum dictum eſt potius Sapæ ex vuis paſſis, quàm ex melle. Ob id inter differentias Sapæ poni debet. Mel roſ. hoc modo paratur.

Ordinis ratio.

Aceti medicamentoſi differentiæ.

Acetum, Roſatum, Scilliticum, & Sambucinum.

Oxyrrhodinum.

Flores Sambuci melancolicis vtiliſſimis.

Acetum Paſſulatum.

MEL ROSATVM,
ſiuè Rhodomel.

Rec. Mellis optimi non antiqui, & crudi, potius quàm decocti, aut leuiter cocti, addita aliqua quantitate aquæ dulcis, lb. vi.

Roſarum recenter reſiccatarum in vmbra, & remotis vnguibus, lb. ij.

Parentur, & ponantur in vaſe vitreo, vel terreo vitreato, & ſoli exponantur & moueantur tertio quoque die, & vndiquaque incaleſcant, & obturentur diligenter.

Sunt qui ſuccum ponunt: Alij mediam partem ſucci, & aliam Roſarum. Sed qui hoc agunt, non intellexerunt mixtionis rationem: nam ſi Roſæ exſiccatæ magis cóueniant, quàm recentes; hoc facilè cognoſci poteſt ex Meſuo, qui Saccharum Roſatum, & Mel Roſatum, ex reſiccatis Roſis parari iubet. Ad hæc ſi recentes, vel ſuccus ponatur, nimiam vim detergendi habent. At cùm Mel natura ſua ſufficienter detergat, non eſt augenda illa facultas; ſed tantùm voluerunt maioris noſtri, Mellis morſum, caloré m & tenuitatem, roſarum aſtrictione temperare. Melius paratur in ſole, quàm ſi decoquatur, quia flores omnes, propter tenuitatem ſubſtantiæ & odorem, non ferunt decoctionem longam neque violentam: ſed calor ſolis temperatus & longiori tempore agens, ſatis iſta medicamenta permiſcet. Si autem ex floribus recentibus, vel ſucco paretur, tunc decoquere poſſumus, lento tamen igne ſiue fumo. Si Mel non decoquatur, minorem acrimoniam habet: ſi coquatur, acrius redditur. Non debet parari ex Melle antiquo ob eius acrimoniam, neque ex Melle ſordido. Quòd ſi non ſit aliud in promptu, prius eſt deſpumandum: Sed ne acrimoniam acquirat, inter deſpumandum, adde aliquãtulum aquæ. Poſt præparationem Mellis roſati, Pharmacopola debet liquidiorem partem ſeparare, & tranſcolare, & illud dicitur *Mel roſatum colatum*, ad potiones & alia medicamenta liquida paranda.

In Diaphenico Mel quomodo decoquendum diximus.

Mel Roſatum ſolutiuum fit vt Syr. Roſatus ſolutiuus.

MEL

MEL VIOLATVM

ſic paratur.

Rec. Mel. optimi, non antiqui nec cocti, lib. iij.
Florum Violarum leuiter exſiccatarum, lib. j.

Ponantur in vaſe ad ſolem, vt ſupra de melle roſato oſtenſum eſt.

In affectibus thoracis, Peripneumonia, Pleuritide, & ſimilibus conuenit.

Mel Anthoſatum.

Rec. Mellis optimi tirannis, quadriannis, aut antiquiſſimi, lb. iij.
Florum Anthos ſemiexſiccatorum, lb. j.

Miſceantur, &, vt prius dictum eſt, in ſole paretur.

Ex floribus autem parari debet, aut ſi quis velit eos prætermittere, ſaltem conſeruam Anthos paratam habeat. * Habet enim mel, cum conſerua, eaſdem facultates: quare alterutro carere poſſumus.

Mel Scilliticum ex Gal.

EX Melle antiquo, aut prius décocto fit, cui miſce Scillæ ſiccatæ in vmbra, manibus contritæ, quantùm volueris. Immitatur in vas ex quo fuerit extractum mel: Deinde angusto cooperculo operiens, & extrinſecus chorium vniuerſo corpori vaſis circundans, & diligenter ligans, in locum omnino ad meridiem expoſitũ repone, Aquilonijs flatibus nulla tenus obuium, vt ab ipſis perflari poſſit, & frequenter moueatur, vt vndiquaque incaleſcat.

Hoc idem fieri poteſt in alijs medicamentis, quæ ad ſolem parantur, debétque Mel Scilliticum ex Melle antiquo, aut prius décocto fieri. Vbi ſummè detergendum eſt, vt ex pectore, pulmonibus, alijſque partibus, ad attenuandum, expectorandum & detergendum hoc vtuntur.

Mel Paſſulatum, quere capite de ſapa.

De Oxymellis differentijs.

EX Melle ſimplici & Aceto Oxymel ſimpl. & multa alia medicamenta parantur, vt Oxymel ex duabus radicibus, Oxymel ex quinque rad. Oximel diureticum, Oximel ex Liguſtro, ex Calamyntha, Iulianum, Scilliticum: Sed medicus tantùm parabit Oxymel ſimplex & Diureticum: nam hæc ſufficient: qui enim diureticum habet, poteſt carere Oxymellite ex quinque aut duabus rad. Oxymel ex Liguſtro & Calamintha ex tempore parari poſſunt; neque frequenter illis medici vtuntur. Sed quia Dioſcor. & alij antiqui herbas decoquebant in Hydromellite, vel Oxymellite, hinc natæ ſunt tot Oxymellitis differentiæ. Oxymel Iuliani parari non debet, quia laxantia medicamenta recipit, multáque alia venenoſa: Præterea Acetum potius aſtringit, quàm laxat: Adde quòd Oxymel Iuliani, & ſimile, tentat neruos, & alias partes, quæ Acetum pertimeſcũt. Acetum Scilliticum parari debet ad conficiendum Oxymel Scilliticum, & ad aliquos vſus, vt ad dealbandos dentes: eſt autem acerrimum medicamentum. Oxymel autem ſcilliticum mitius eſt, & minus lædit partes neruoſas, vt ait Gal. in conſilio pro Epileptico.

Oxymel ſimplex D. Meſue.

Rec. Mellis optimi deſpumati, lib. iiij.
Aceti vini optimi acerrimi, } ana
Aquæ clariſſimæ, } lib. ij.

Mel cum aqua deſpumetur iterum diligenter, & cum aqua fuerit conſumpta, tunc affunde paulatim Acetum, & coque ſecundum artem in vaſe lapideo vel terreo plumbato ne Acetum ex ære æruginem eliciat.

Humores craſſos, lentos pituitoſoſque incidit, extenuat & abſtergit, eoque obſtructiones referat, phlegma craſſum eliciendo, anhelandi ſiue ſpirandi facilitatem promouet.

Parabitur hoc modo Acetum Scilliticum.

Rec. Laminas ſcillæ inter externam corticem & medias cortices lino conſutas, tanto interuallo, vt non ſe contangant, ſiccabis in vmbra per dies quadringenta (non enim facilè ſiccantur ob viſcidum ſuccum, quẽ habent, & ſitum facilè contrahunt, ſi ſe contangant) lb. j. ſed ligneo cultello conſcindes: alios quadragenta dies in aceti boni lb. viij. in vaſe vitreato oris anguſti bene obturato inſolabis. Mouere oportet, vt in Melle ſcillitico dictum eſt. Acetum poſteà colabis, & vſui ſeruabis. Initio æſtatis præparabis, antequam ſcilla floreat. Scilla, quæ diu ſeruata eſt, melior eſt eâ, quæ recenter extrahitur, quia ſiccior reddita eſt. Oxymel ſcilliticum parandum nón eſt niſi qnis multum vtatur. Qui enim Mel, & Acetum ſcilliticum habet, Oxymel ſcilliticum in promptu parare poteſt, ſi partes Mellis tres, Aceti duas capiat.

 Quòd

Quòd ſi pertimeſcas, ne acrius ſit ob ſcillam, temperato oxymellite ſimplici, vel minorem quantitatem vſurpa.

Oxymel Scilliticum vel Scillites.

Eius compoſitio eſt ex lib. duabus aceti ſcillitici,& mell. deſpumati lib. iij. ſimul decoctis; quod nihil aliud eſt, quàm commixtio ſaporum,& ne tot vaſa habere oporteat,hoc carere poſſumus.

Oxymel Diureticum, quod communiter paratur & pro ſyrupo è quinque Radicibus vſui eſſe poteſt.

Nicolai vetus exemplar habet fœnigreci apii ana vncij. alii omnes habēt apii, fœniculi ana vnc. j. Syluius addit vnci j.

Aniſi ex deſcriptione ſyr. acetoſi compoſiti.

Rec. Radicum ſequentium viridium mundatarum & inciſarum, ſcilicet

Radicum Apij, Fœniculi, — ana lib. j.
Rad. Petroſelini, Ruſci, Aſparagi, — ana vnci. ij.
Seminis Apij, Fœniculi, — ana vnci. j.

Radices infundantur in Aquæ fontanæ lib. v. & in Aceti albi, lib. j. per diem naturalem, & in eadem aqua decoquantur radices primùm; poſtea adde ſemina apij & fœnic. quibus adde Mell. lib. ij. Decoquantur omnia lento igne ad conſumptionem tertiæ partis, fiat vt ſyrupus. Vide infra Chylarium Gramineam è Radicib.

Aliàs legitur, in aquæ fontis & aceti albi ana lib. 5.

De Oxyſacchara.

Oxy-Saccharum.

ARabes ex Aceto, ſaccharo, & Aqua compoſuerunt ſyrupum Acetoſum ſimplicem, quem Oxyſaccharam vocauerunt. Meſue etiam vocat & ſyrupum acetoſum, de quo ſuo loco dicemus inter ſyrupos: Sed Nicolaus Oxyſaccharum compoſuit, quo vti debet medicus in morbis bilioſis: magis enim conuenit, quàm Oxymel, propter ſuccum Granatorum. Hæc medicamenta in frequenti vſu habenda ſunt, quia efficacia ſunt & facilè parantur. Oxymel pro pituita & obſtructionibus; Oxyſacchara pro bilioſis morbis, qui ſunt cum obſtructione. Syrupus Acetoſus ſimplex inter alios medius erit, conueniétque vtrique deſcriptioni, ſed minus, quam Oxymel, in pituita: minus quàm Oxyſaccharum, in morbis bilioſis. Cuius deſcriptio talis erit.

Syr. acetoſus.

Oxymel pituitoſis conuenit. Oxyſacchar bilioſis.

Rec. ſucci Granatorum acidorum vnci viij. (quidam addit aceti vnci iiij.) ſacchar. lib. j. Coquantur, donec ad formam ſyrupi veniant, molliſſimo igne.

Hanc malim cum ſucco Granatorum, vt aliquantulum differat à ſyrupo Acetoſo ſimplici: nam quod ex Aqua Aceto & ſacch. paratur, non differt ab Oxymellite. Arabes ex Aceto & ſaccharo fecerunt ſimpliciter Syrupum acetoſum ſimplicem, & magis compoſitum: ſed differunt, quia magis conueniunt morbis bilioſis, quàm Oxymel, & minus pituitoſis.

Oxyſacchara compoſita D. Nicol. Præpoſiti ſic paratur.

Rec. Rad. Fœniculi,
Ruſci,
Aſparagi,
Graminis,
Capill. Veneris,
Aſplenij ſiue Ceterach,
Phyllitidis, id eſt, Lingue Ceruinæ,
Trichomanes, ſiue Polytrichi,
Hepaticæ,
Violarum, ——— ana lib. ſ.
Succi malorũ Granatorum acetoſorum, q. ſ.

Infundantur loco calido radices mundatæ & inciſæ in ſucco, addendo parum aquæ: ſequenti die coquantur ſecundum artis leges in vaſe terreo vitrato operto, addendo ſub finem herbas. Sequenti die colentur & exprimantur, Syrupizentur addita. ſ. q. Zacchari albi.

Eſt multum in vſu.

Hic Syrupus eſt multum in vſu in febribus ex ſanguinis & bilis feruore cum obſtructionibus, in Belgio & Gallia: miror oxyſacchar negligi ab Anglo-Britannis.

DE SYRVPIS,

SYruporum alij ſunt ſimplices, alij compoſiti. Simplices poſſunt fieri ex omnibus herbis cum ſaccharo: ſed ſufficit paratos habere ex communioribus, & ex his, quæ omni tempore parari non poſſunt.

Paratur Syrupus Violarum, Nympheus, Adianthinus, Endiuiæ ſimplicis, è Papauere, &c.

L'Obel. SYRVPI aut SERAPIA.

SRE: شرب Arabibus potum potionémque & Srab شراب vinum vel Syrupum, id eſt potionem medicatam, latinè vertit Clariſs. vir & philoſophus Lancelotus Brunius, medicus Regineus Angliæ, Arabicæ linguæ peritiſſimus. Hallucinantur igitur qui Syrupon, quaſi Syriæ Opon, id eſt, liquorem dictum eſſe interpretantur. Actuarius & Simeon Setus ſcriptores Græci Serapion & Serapia dixere, Arabumq; inuenta creduntur; quemadmodum priſcorum Græcorum Theophraſti de cauſis Plantarum, & Dioſcoridis de Simplicibus ſiue materia Medica CHYLISMATA, à Ruellio LIQVAMENTA, & à Gaza, Theophraſti interprete, SVCCATIONES, tranſuerſa; vt vis Simplicium Medicamentorum Plantarúmue citò euaneſcens, diu in virium vigore & efficacia conſeruaretur; dum ſuccus vel Infuſum, vel Decoctum earum ex Saccharo aut Melle, aut vtroq; ſimul condiuntur & aſſeruantur: Si enim rectè ritèq; parantur, vltra annum durant. APOSEMA autem, id eſt, DECOCTVM Herbarum & radicum, Seminúm & Florum à Syrupo differt duratione, ſuauitate & conſiſtentia: Vix enim quatuor, quinq; aut ſex dies durant, aut ſeruatur viribus herbarum virentium Decoctum integris, æſtate potiſſimum ob Sacchari aut Mellis minorem quãtitatem, leuioremq; ebullitionem.

SYRVPIS longis aquoſiſuè decoctis præceſſoribus noſtris vocatis & deſcriptis, minuſque durabilibus & Zulapijs, CHYLARIA ab Actuario dicta, id eſt SVCCATIVNCVLAE diminutiuè vt vt conuenire videntur. Chylarium enim à Chylos vocatum Actuario & Nicolao Alexãdrino, Herbarum eſt leuis Succatio aut Decoctum, adiecto Melle mediocri, aut Saccharo. χυλὸς enim Succum ſignificat, & χυλισμα Succum expreſſum, eliquatum, aut Liquamentum. χυλωσις, Succi confectio aut Succatio. Succi enim Medicati, Sapæ, Syrupi & Chyliſmata aſſimilitudinem & inter ſe affinitatem habent.

Chyliſmata autem, ſeu Succationes Medicatæ, cùm purgatrices, tum Concoctrices, ſiue humores præparantes; (quas concoctiones ciniflones ipſumq; Hippocratem rident; qui iuſſit Concocta medicari,) ſiue vllo Saccharo aut Melle, modo artificioſè cuiuſcunque ſimplicis medicamenti energia aſſeruetur, vitreiſque commodioribus vaſis occludantur, per multos annos durant, vt Theriaces, Methridatica & alia antidota. Maiori enim hodie cum delectu & induſtria concinnari poſſunt, quam priſis proditæ fuere Succationes medicatæ, quorum inuentis facillimè longè plura meditata & aſſequuta poſteritatis, indefeſſi laboris quorundam diligentiâ.

IVLEP, dictio Arabica videtur, à poſterioribus Græcis & multis alijs vſitata. Actuarius & Simeon Setus ζουλαπιον vel Zoulapon dixere. Alij Iulapium vel Zulebon vocauere.

Meſues Syrupos diuidit in ſimplices & compoſitos; & ſimplices appellat Iulepos, qui ex florum infuſionibus & aquis ſtillatitijs & Saccharo conſtant. Hodie etiam Iulepos vocare conſueuere quoſuis Syrupos aqua tripla vel dupla dilutos. Veteribus Græcis Iulapia incognita fuere, cum ſtillatitios liquores & Sacchari vſum neſciuerint. Primus inter Græcos Actuarius ſtillatitiam Roſaceam nouiſſe videtur. Ex Arabibus Meſues ſubtimationis aquæ Abſynthij meminit; quem ſequuti Rhaſes, Serapio, & Auicennas, qui myſticæ & Chymicæ artis callentiſſimi varios in medicos vſus introduxere Stillatitios liquores: Ipſumque Alchymiæ vocabulum re verâ Arabicum videtur, vt teſtatur ipſa præpoſitio vocabuli al; quam vocem ipſi Arabes varijs præponunt nominibus, vt Alhaſce, Alkermes, Alkali, Alhandal, &c.

Syrupus Violatus communis ſic fit.

REC. Aquæ infuſionis viol. lib. v. ſacch. albiſſ. lib. iiij. miſce, decoquantur cum facilitate, & ſeruetur vſui. Item poteſt parari ex multis infuſionibus, quæ leniendo aluum laxabunt, qui diſtinguendus erit ab alio.

Serapium Violaceum, odore, ſapore & purpuro-violaceo cæruleo colore commendatiſſimum. L'Obel.

SErapium Violaceum ſiue Succatiuncula præſtantiſſima eximij cum coloris, tum ſuauiſſimi ſaporis fit ex infuſionibus ſelectiſſimorum florum Violarum purpuro-Violacearum, abiectis viridibus eius partibus cum pediculis, in Balnei calore maceratarum, affuſa aquæ fontanæ limpidiſſimæ parua ſufficienti quantitate. Colamen addito Saccharo candidiſſimo in puluerem ſicciorem redacto quantum ſufficit, inſolatur, aut balneo digeritur & ſæpe leniter agitatur, ne vehementi motione coloris violacei gratiæ derogetur.

Violæ

Violæ Martiæ delectus ex Syluio & Meſueo.

LAudatur quæ prima floruit,neq; vim ſuam calore ſolis reſolutam perdidit, nec pluuia obtudit, vel diluit, & diſſipauit. Quæ iam diu aperta eſt, aut pluuiam ſenſit, aut in ſylueſtribus naſcitur,odoris gratia caret & viribus.

Syrupus Violatus communis contemptus & neglectus eſt hodie.

Lvdovici Myrei *apud Londonenſes Pharmacopœi Reginei Paragrape.*

Cauendum à Sacchare Barbarico, ſiue è Barbaria aducto: tale ſolet eſſe pingue, & graue olens; quod coloris gratiam ſpoliat.

Syrupus Nenupharinus ſic fit.

Rec. Florum Nymphea lib. ij. decoque, & expreſſioni adde Sacchari lib. ij. clarificentur, & decoquantur ad Syrupi conſiſtentiam.

Syrupus è Nymphea franciſci Pedemont: non eſt in vſu, ideo ſuperfluus.

Syr. e Capillis Veneris ſimpliciſſimus, ſic fit.

Rec. Aquæ decoctionis Capillorum Veneris lib. iij. Sacchari clarificati lib. iij. fiat Syrupus vt artis eſt.

L'Obel. Serapium Adiantinum, ſiue è Capillis Venereis Monſpelienſium.

MEdicorum monitis, ſeduli politioreſque Monſpelienſes pharmacopœi Adianton verum recens & viride, ſine Glycyrrhiza macerabant, molliſſimoque igne, meo tempore decoquebant in vaſe anguſti oris & exprimebant; deinde cum Saccharo clarificabant & in Syrupum percoquebant, à Lutetianis ob efficaciam ad pulmonis, hepatis & viſcerum affectus maximè cõmendatum, expetitumq;: viribus comprobatiſque dotibus cum odore, tum ſapore, recens virideq; Adianton pollet; contra improbatur ſiccum; quemadmodum omnes congeneres Capillares herbæ, Polytrichon, Rutula muralis, Matthiolo Paronychia credita, Adianton vtrunque Plinianum; quibus vulgus Pharmacopœorum virentibus, Adianti veri penuriâ, Syrupos ſuos Adiantinos parãt cum viridibus,tum ſiccis, tum etiam Narbonenſi vero ſicco Adianto; Italis, Pedemontanis, tranſalpinis Celticiſque Gallis minus frequens obuio: quale ſiccatum ab aromatopolis botanologiſue Lugdunenſibus,Venetis, Antuerpianis & Londinenſibus Materialiſtis (vulgo *Droguiſtis*) vocatis, diſtrahitur per vniuerſam Germaniam, Belicam, Galliam & Angliam.

Communis Serapij Adiantini parandi ratio.

Rec. Glycyrrhizæ raſæ vnci. ij. Adianti albi vnci. v.

Temperantur cum aquæ fontis lib. iiij. 24. horis; coquuntur ad dimidias: & exprimuntur & addita Sacchari ſeſquilibra aut q. ſ. percoquutur in Syrupum.

Capillares herbæ parcam ſuſtinent decoctionem,

Sylüus.

Alii ex lib. j. Adianti ſicci, penuria viridis & vnciis duabus Glycyrrhizæ purgatæ &c. tritæ decoctis in Aquæ lib. ſex ad conſumptionem tertiæ partis cum Sacchari lib. tribus percoquunt.

L'Obel.

Alius modus præſtantior Adiantini Serapij frigidarum regionum.

In Germania, Belgia, Gallo-Belgia, Anglo-Britannia, Francia, & omnibus Galliæ præfecturis quæ Adianto vero viridique carent; ſuaderem, & comprobarem Serapium, Adiantinum ex multiplici (vti Roſarum) forti præciſoque calore Balnei Mariæ infuſo Polytrichi ſiue Trichomanis viridis eliquato, regionibus illis ſatis familiari; eiuſdemque, Dioſcoride teſte, cum Narbonenſi & Gallo-Prouinciali Adianto legitimo efficaciæ, paratum; addita Sacchari quantitate ſufficiente inſtar Penediarum penè excocti.

Hoc frequentiſſimi & quotidiani vſus Serapium à Cordo omiſſum miror.

Adiantum ſiccum quia magis aſtringit & ſiccat, defluxionibus quidem vtile, ſed obſtructionibus viſcerum reſerandis, farctis pulmonibus expurgandis pleuriticiſque affectibus inutile.

Chylarium aut Serapium e Scolopendrio ſiue Aſplenio, Ceterachuè Arabum, & Officinarum ſimplex.

L'Obelij.

EAdem artis lege, modo & ratione, qua Adianthinum aut Violaceum multiplicis iteratæ Infuſionis Serapium, ex Aſplenij repetitis infuſis macerationibúſue ſuffer-uefactis leuiſſimiſque ebullitionibus à Balnei calore concinnari poteſt Chylarium aut Serapium

pium ad affectus Splenis efficaciſſimum. Aſplenium autem apud Græcos nomen inuenit, quod ſplenem mirum in modum iuuet, imminuatque. Scolopendrium ijſdem, Arabibus & Officinis Ceterach vocatum, à ſimilitudine Scolopendri animalis ſiue inſecti piloſi multis donati pedibus, centipedis & millepedis, nomine inſignitum; quibus, non aliter ac actuaria nauis biremis aut triremis, remigijs ſubigitur, progreditur. Scolopendrium maiores noſtri & pharmacopœorum vulgus cum Lingua Ceruina confunderunt, quia ijs antiquiores Phyllitim Scolopendriam appellarunt; eandem rem eſſe Scolopendriam & Linguã Ceruinam opinantes, quæ vera eſt Dioſcoridis & priſcorum Phyllitis, folijs Rumicis, ſenis aut ſeptenis, anteriore parte læuibus, auerſa autem penſiles quaſi vermiculos oſtendentibus, guſtu acerbis, in vino potis ſerpentium ictibus aduerſantibus: quadrupedibus per os infuſis auxiliantibus, nec non reſolutis aluis & dyſſentericis potui datis, Dioſc. & Galleno authoribus; qui adſtrictoriam Phylliti vim tribuere ad diarrhæas ſiue profluuia & dyſſenterias, acerbæ qualitatis cum ſit: Hemionitis verò Dioſcoridi auſtero ſapore eſt, hoc eſt minus conſt: ingenti quam acerbo: quamobrem ea ex aceto pota lienem abſumit. Galenus ſimul & adſtrictionem & amaritudinem poſſidere ait; eoque ex aceto potam lienoſis auxilio eſſe. vnde conijcere licebit Phyllitim & Hemionitim (quæ minus adſtringit quam Phyllitis) ſecundum plus & minus inter ſe tantum differre: ſed quia Hemionitis minus adſtringit, ex aceto pota lienem abſumit Dioſcoridi, & lienoſis auxilio eſt Galeno non ſecus ac Aſplenion quod in aceto feruefactum, & quadraginta diebus epotum lienem abſumit Dioſcoridi & calculos in veſica comminuit. Galleno quidem tenuium eſt partium; non tantum calida eſt herba; qua vtique ratione & lapides frangit & lienem liquat. Scolopendrium igitur ſiue Aſplenium & Hemionitis æquè ſplenem minuunt, aut lieni auxilio ſunt ex Dioſcoridis & Galeni ſententia; Phyllitis autem Linguaué Ceruina perperã Scolopendrium auis, atauis & vulgi inſulſis pharmacopœis credita, tanto minus Aſplenio & Hemioniti ſplenetica; quanto tenuitate partium vincitur, & adſtrictoria vi vtrumque ſuperat: Cum ijs tamen & Capillaribus herbis conuenit, quod neque ſemen, neque florem, neq; caulem edat: eoq; præferrem vſum Aſplenij Phyllitidi. Procurabũt ſibi Pharmacopolæ Aſplenium recens ex occiduæ Anglo-Britanniæ Briſtolio, *Bridgewater*, alijq; vicinis ſaxoſis muris, ſaxiſque; etiamque ex Narbonenſi Gallia, Hiſpania, Italia, & cautibus Leodienſibus.

Cum itaq; à Scolopendrio ſiue Aſplenio ſibi nomẽ aſciuit *Chylarium Aſplenites* ad Splenis affectus efficaciſſimum; proculdubio nobilis erit hæc Serapij è viridi recentique copioſo, aceto albo prius aſperſo, deinde mulſa infuſo Scolopendrio præparatio; abrecto, profuſo contemptoq; ſordido, vieto, mucido & ignobili Aſplenio, cuiuſmodi ſæpe memini in Veteratorum aromatopolijs botanopolijſué, in quo ſorices, mures, vermes & inſecta nidulantur. Huius laudatiſſimi Serapij vncia, pluris fit quam vnciæ tres, quatuorué vulgati.

Serapium è Scolopendrio compoſitum, incerti authoris, deſcriptum apud Adolphum Occonem Auguſtanum.

RЕcipit pauxillum Scolopendrij, à quo tamen nomen habet, &

Phyllitidis, id eſt Linguæ Ceruinæ,	Caſſithæ p. ſ.
Endiuiæ,	Seminum comminium maiorum frigido, ana drach. ij.
Hepaticæ,	Florũ Bugloſſi vtriuſq;
Abſinthij,	Capill. veneris, ana M. ſ.
Cichorij ana M. ſ.	

Radicũ fœniculi, Petroſelini, Ruſci, ana M. j. Cum ſ. q. aquæ & ſacchari fiat ſyr. ex arte, aromatizatus Spicæ Indicæ, Laccæ, Caſſiæ ligneæ, Macis pro folio ana drach. ij. nodulo exceptis. Debilis admodum eſt hic Syrupus, vixque viribus Apoſema æquat ob paruas ingredientium & Scolopendrij, à quo nomen ſumpſit, copiolas ſiue tenuiſſimam parſimoniam. Videtur reſpondere quodammodo Syrupo è Cichorio & Oxyſaccharo compoſito. Præſtabit ſimplicem parare & commiſcere Chylaria è radicibus cum vſus poſtulabit.

Syrupus è Scolopendrio compoſitus apud Plantium.

ALium è Scolopendrio Syrupum compoſitum exhibet Plantius Fernelio aſſcriptum, quem apprimè vtilem quartanarijs diuturnaque febre laborantibus ait. conſtat

Radicum Filiculæ,
Vtriuſque Bugloſſi,
Corticis rad. Capparis
Cort. Thamariſci ana vncijs. ij.
Scolopendrij M. iij.
Lupi ſalictarij,
Caſſithæ,
Capillorum Veneris,

Melyſſo-

Melyſſophylli ana M.ij.
Decoctis artificioſè m. f. q. aquæ, &
Sacchari libris quatuor.

Filicula cum purgandi vi prædita fit Dioſcoridis, Meſuei, Apulei, Actuarij & omnium practicantium ſuffragio additis lubricantibus nitroſiſque, beta Malua, violaria, mercuriali, Gallinæ aut Galli iure, aut mulſa, ad ſoluendam vtramque bilem & pituitam; multis referantibus commixta, plus turbare, quam mouere aut promouere nata eſt, leuiter teri & coqui debet, vt magis aperiat aut laxet quam referet. De eius facultatibus, contrarijſque effectibus ſatis ſuperque diximus in Diacatholici liquamento; eoque hic expungenda videtur. Sed quilibet doctus medicus poterit ſibi, artis præceptis inuiolatis, præſcribere medicamenta ſimilia.

Serapium Capnites ſiue è Fumo terræ ſimplex.

Rec. Succi Fumi-terræ defæcati lib. iij. Sacchari clarificati lib. iij. fiat Syrupus ex arte. Repetita ter quatérue florum fumariæ ex ſucco infuſione longe efficacius erit Serapium. Huiuſmodi Serapia optima quidem ſunt & efficaciſſima, vt cuius cocelear plus poſſit quam duo; ſed pigris & ſordidè auaris pharmacopœis, quorum laboris tædet, inuiſa.

Serapium è ſucco Lupulorum fit vt Capnites.

Serapium Intubaceum, ſiue ex Endiuia ſimplex.

Rec. Succi Endiuiæ depurati lib. viij. Sacchari clarificati lb. v. f. fiat Syrupus.

Syrupus ex Infuſionibus Roſarum recentium.

Rec. Aquæ Infuſionis Roſarum lib. vj. Sacchari lb. iiij. fiat Syrupus ex arte.

Syrupus è Roſis ſiccis.

L'Ob. Rec. Roſarum ſiccarum lib. ſ. Infundantur aquæ Roſaceæ q. ſ. in balneo, vaſe lapideo occluſo.

Ex iteratis infuſionibus efficacior erit, etiam minore doſi. Eius parua quantitas ſufficit, quia omni tempore parari poteſt.

Percocto Saccharo ad Penidiarum conſiſtentiam, & tepeſcenti affunde Infuſum per colum ex albuminibus purgatum, aſſiduò ſed leniter mouendo.

Chylarium Rhodites cum Agarico, Cephalicum efficax, L'Obelij.

CVm multi ægri indies Catapotia cephalica deglutire nequeant; tum etiã cum eadem pleriſque naturis ſint calidiora; ſæuis tamen capitis doloribus infeſtentur, rationi conſentaneum fore duxi, ſi alicuius Serapij cephalici ſolutorij, quo Officinæ vbique paſſim deſtituuntur, deſcriptionem darem. Hoc Chylarium mihi elegi & parari iuſſi ægrotantium commodo in quibuſdam politioribus Officinis Belgicis & Anglicis.

Rec. multiplicis Infuſionis Roſarum pallidarum vnci. xxx. vel. q. ſ.
Succi Betonicæ defæcati. vnci. xv.
Radicis Pœoniæ maris limâ deraſe, vn.i.ſ. Sydere fauſto collectæ; hoc eſt (vt nuperi volunt) die Solis, hora Solis, & Sole exiſtẽte in Leone cum luna decreſcente in ſigno Leonis; quo tẽpore plantæ humido radicali lunari influente minus abundant: ideo ſicciores, efficaciores & commodiores habentur, ad oculorum tenebricoſas vertiginoſaſque offuſiones, & cerebri medium & poſteriorem ventriculum ferientes acres epilepticos vapores.

Sunt contra qui malunt, (vt *Syluius* annotat) Pœoniæ radices eſſe legendas Februario aut Martio Luna decreſcente; priuſquam vis radicis in aſparagos aut folia pululet aut erumpat: Iulio enim & Auguſto per ſeminis maturitatem, & penè defluentibus folijs, eas radices eſſe effœtis animalibus ſimiles, id eſt, ſemi mortuas ac flaccidas.

Radicum filipendulæ, Angelicæ,	ana. drach. v.	
Corticis Citri, Meliſſophylli, Verbenæ, Euphraſiæ, Sampſuci, Florum Anthos,	Stæchadis, Saluiæ, Borraginis, Primulæ veris,	ana. drac. iiij.

Agarici ſelectiſſimi recens trociſcati. vnci. iij.
Cinnamomi, drach.i.ſ.

Macis, Xyloaloes, Schænanthi, Galangæ tenuis, Acori tritorum.	ana. ſcrup. ij.

Infundantur omnia artificioſè & leniſſimè efferueant in Balneo Mariæ, vaſe vitreo aut lapideo optimè occluſa. Hoc tamen qui ſequitur

tur ſeruato ordine. Pœoniæ radix lima deraſa, cum filipendulæ & Angelicæ radicibus in liquoribus præſcriptis primo loco artificioſè infunduntur fernefactis moderato Balnei Mariæ calore: Deinde Cortices Citri, Euphraſia, Verbena, Melyſſophyllum, Maiorana; Mox illico flores & Agaricus; denique aromata adijciantur. Infuſis omnibus, legitimo ordine efferuefactis molliſſimo igne, nitidè argutiore manu, ex artis præceptis, & circulatis (vt artis vocabulum vſurpem) 24. horis in eodem Balneo. Deinde omnibus expreſſis & per albumina clarificatis, adde Sacchari. vnci.xxiiij.

Moderato Balnei calore, alembico vitreo, capitello ſuo optimè occluſo, ſyrupizentur, ſuperflui humidi extillando facta exhalatione, ne vis odoratorum expiret.

Nitidioribus medicamentarijs hæc cecini; Sordidis, neſcijs, nec ſcire auentibus dormiturio.

Liberum cuique erit addere Rhabarbarum & alia Cathartica validiora pro ratione implicatorum morborum & optimi Medici præſcripto.

Non eſt ſpernendæ vtilitatis Syderea fauſta frugum, Plantarũ, Radicum, florum aut fructuum collectio, modo cælum & complutum ſolum non diſſuadeant. Pſeudochymiſtarum illuſionibus multi falluntur, dum plantas Conſtellatione aut Sydetatione, vt ipſi loquuntur, colligunt in communis Horti foro aut vico Londinenſi à botanologis ſiue herbarum collectoribus, ſæpiſſimè euanidas, aut frequenti irrigatione putreſcentes. Syderationis ſanè nomen conuenit, quia morbos Plantarum, humore æſtu nimiò ſub ortu canis abſumpto, peſtiferouè ſidere percuſſo, marceſſentium ſignificat: Nimio item humido, frequenriſſimiſque imbribus plantæ & eius partes frugem non perficiunt, in Septentrionalibus regionibus, ſed putreſcunt.

Serapium Roſatum ſolutiuum compoſitum Montani apud Occonem Auguſtanum.

Hoc Serapium ſubiunxi, quia in frequenti vſu eſt Londini, nomenclaturâ Auguſtana.

Rec. Omnium Myrobulanorum ana.vnci. ij. frixarũ & præparatarũ, vt dicetur.
Radicum Polypodij, vnci. ij. ſ.
Epithymi, }
Seminis Cinci, }
Foliorum & } ana. vnci. i. ſ.
Folliculorum Sennæ. }
Corticis Citri, vnci. j.
S. Aniſi, Fœniculi, ana. drach. vj.
Caryophyllorum, vnci. ſ.
Nucis Moſchalæ, drach. iij.

Efferueant meliſſimo igne, & infundenda ex arte infunduntur & ſyrupizentur, addendo ſacchari æquali Infuſo expreſſo pondere.

Syrupus alius compoſitus Montani efficacior apud eundem D. Occonem, vſu commendatiſſimus in affectibus melancholicis, lue Venerea, pſora, lepra, impetigine, lichenibus, cancro & elephantia.

Rec. corticum omnium Myrobalanarum, ana, vnci, iiij. contundantur, fricentur manibus oleo Amygdalino dulci; deinde infundantur in lib. 12. Infuſionis multiplicis Roſarum pallidarum, horis 24. Addendo
Foliorum Sennæ, }
Epithymi, } ana vnci. vj.
Polypodij, }
Seminis Citri, }
Glycirrhyzæ, } ana.vnci.iiij.
Caryophillorum, vnci. j.
Corticum radicum Hellebori nigri, drach, vj.
Decoquãtur omnia lento igne ad quartæ partis conſumptionem. Adde poſtea
Sacchari clarificati, lb.v.
Rhabarbari electi in nodulo ligati. drach, xvj.
Fiat ſyrupus ſecundum artem.

Serapium è Pomis compoſitum Meſuei Capite de ſoda à Melancholia deſcriptum: quia eo Rondelletius *& plerique doctiſſ. alij in morborum progreſſu, non initio vtuntur, his ſubdere viſum fuit.*

Rec. Adianti,
a Aſplenij,
Radicis vtriuſque Bugloſſi,
Filiculæ,
Epithymi, ana, vnci, i.
Senæ,
b Fumariæ, }
Florũ Chamæmeli, } ana.drach.vij.
Stæchadis, }
Chamædryos, }
Schœnanthi, }
Ellebori nigri, } ana, drach, iij.
c Florũ Amaranthi, }

a Rondelletius Aſpleuium addidit, quod minimè improbandum.
b Rondel. habet Succi fumariæ & Agrimoniæ, ana, vnci. ij. qui ſcopo ſatis conueniunt,

c Vel

b *Vel Nymphea, vt Rondelletio placet Seſamoidis ad Ellebori nigri caſtigationem.*

Succi pomorum dilicium, vnci. viij.

Rondel. lb. j. habet quod ſi lib. vna additur, augeturq; Filiculæ quãtitas efficacius erit; ſuccis fumariæ & Agrimoniæ ad vnci. ij. ſingulorum affuſis, auctaque duplo Senæ doſi.

Coquantur omnia ſecundum artis leges, in Stillatitiæ ſecundæ notæ Aniſi libris duabus & ſemiſſe, aquæ Cinnamomi mediæ, vnci. vj.

Epithymum, Adianthum, Schænanthum, Stæchas, Sena, Elleborus, Amaranthus, aut Nympheæ flos, cum ſuccis, ſub finem vt vnica tantum ebullitione efferueant occluſo vaſe. Horum ſanè, vti aliorum plerunq; omnium, vtiliſſima fiet coctura in duplici vaſe, ad nitorem & ſimplicium vires melius conſeruandas.

Rondelletius aromatizat hoc Serapium, drach. j. Croci; & Helleborum album pro nigro præſcripſit; quia ſolebant pharmacopeorum vulgus ſimplicium ignorantione, Elleboraſtrum aut Aconiti radices ſubſtituere: Sed hodiè, vt alibi diximus legitimus Helleborus niger ſatis innotuit & reperitur: *Rondelletius* tamen monuit capite de Melancholia, Helleborum nigrum non adeo eſſe formidandum, vt ab eo omnino abſtineamus: nam cum *Hippocrates* (inquit) veratrum excitare conuulſionẽ dixerit, & lethale eſſe; intelligendum id eſt, ſi exhibeatur in ſubſtantia, (non caſtigatum.) cuius frequens exhibetur ſuccatio ſiue Extractum, fœlici ſucceſſu; modo bene præparatum ſit, & bene quis vtatur ex Hippocratis placitis.

Stillatitia Aniſi, Cinnamomo aromatizata, aquæ communis loco, decoctum parandum iuſſi, tanquam vero Ellebori nigri alexipharmaco: eius quoque pondus ratione aliorum augeri poteſt: aut cum vſus requirit addenda aliquot Extracti grana. Aſplenium addidit *Rondel.* quod ſcopo apprimè conuenit, vti Splenetica omnia, & Amarathus aut Nympheæ flores, loco Seſamoidis, antiquorum exemplo.

Syrupus Myrtinus.

Rec. *Succi Mirtillorum lb. xij. Decoque in vaſe vitreato lento igne, ad conſumptionem tertiæ partis: deinde colentur & accipe de colatura lb. vij. & affunde*
Sacchari clarificati lib. v.
Fiat Syrupus.

L'Ob.

Serapium Myrtinum vtrumque.

Eadem præſtat Serapiũ è copia ſoli Myrtillorum ſucci excocti, quæ Myrtinum compoſitum: quare non erit neceſſe onerare pharmacopolam duplici Serapio, vno ſufficiente. Compoſitum Myrtites Serapium, aptius Rhœtes vocari poſſet; quia doſis ſucci Granatorum lib. duarum cum pari menſura,

Succi Pomorum agreſtium longè alia omnia ſuperat. Myrtillorum autem drachmarum xx. tantum.

Roſarum verò,
Santali albi,
Rhois,
Balauſtiorum,
Berberis,
} ana. drach. xv.

Meſpilorum, drach. l.

& Sacchari librarum trium.

Procurandus Myrtillorum ſuccus ex Italia & Norbonenſi Gallia (inquit *Cordus*) aut Gallo-Prouincia & Hiſpania ad Serapij Myrtitis ſiue è Myrtillorum ſucco præparationem; quo quidem ſucco carent Germania, Belgium, algidioreſque Galliæ regiones, Francia, Nortmania, Britannia vtraque, Anglo-Brittannia & Scotia. Quibus in regionibus ſumi poteſt lb. vna Myrtillorum recens ſiccorũ contuſorum & coqui in lb. quatuor, aut q. ſ. Succi Cydoniorum: Quem ſuccum limpidum nonnulli Germani, Galli, & Belgæ in aulis Principum, nullo addito Saccharo aut Melle, cum ad cordialia antidota, vſuſq; multifarios internos tũ externos oculorũ affectus, penis aliarũq; partiũ, coquere ſolent, vti Sapa, aut Defrutum Columellæ, donec Chylarij, Succatiunculæuè aut Serapij craſſitudo fiat.

Hoc modo denſatus Balnei aut ignis lentore ſuccus ſcrupulorũ duorum pondere aut drach. vnius, quã vnciæ integræ alterius, modò dexterè nitidèque ex arte paretur, præſtantior eſt. Si medicamento magis compoſito opus fuerit; licebit ſimplici Syrupo addere ſuccum aut Serapium Rhœtes ſiue è Granatis, è Roſis ſiccis, è ſucco Berberis & huiuſmodi quamplura, pro ratione implicatorum morborum & docti Medici ſcopo.

L'Ob.

Serapia. { è Limonum ſucco, è ſucco Citri, } Acetoſũ ſimp. Omphacites, & Oxalites, } candida.

Serapia { Rhœtes / Berberis & / Ribes, } { limpida, rubicunda.

Serapia è Limonum & Citrei mali ſuccis; Acetoſum item ſimplex, Omphicates, Oxalytes hodie puriſſima, candidiſſima; rubicunda itidem aut rubentia & gratiſſima Rhœtes ſiue è ſucco Punici mali, Berberis & Ribes, parantur ex Saccharo albiſſimo, pauxilla aqua, ne largiore coctura flaueſcat, in Electarium ſolidum, aut ad Penidiarum conſiſtentiam percocta, affuſis deinde ſuccis phyltratis limpidiſſimis, optimèque permixtis & tribulatis, nulla aut leuiſſima coctura, vt fieri ſolet in ſuprafcripto Syrupo Violato eximij cærulei coloris gratia commendatiſſimo, ſuauiſſimo, ſapidiſſimo, efficaciſſimoq; tenuitate partium aſſeruata. Rhœtes autem, Berberis & Ribes, cum debeant rubri eſſe, minus debent tribulari, ne coloris ſui gratiam amittant. *Syluius* hæc etiam notauit.

Hæc paradorum Serapiorum ratio accuratiſſima è Succis odoratis, aromaticis, aut acidis, tenuimque partium præferenda longiori ad tertias decoctioni, quia illorum vis integrior ſuauiorque remanet: Longiore contra coctura, acriora euadunt, vti Acetum Stillatitium, quod plus iuſto penetrando, ventriculum aliaſuè neruoſas partes (quibus Acetum eſt inimiciſſimum) maximè lædit, dum in earum ſubſtantiam altè ſubit; vnde ſæpe conuulſio fit.

Succi acetoſitatis Citri aut Limonum minimè vi eliciendi, alioqui viſcidi euadunt, & Serapium corrumpunt.

Syrupus è Bugloſſo latifolio, ſiue Borragine duplex.

Rec. Succi Bugloſſi depurati lb. iiij. Saccharí lb. iij. ſ. fiat Syrupus, Bugloſium vtrumq; inter tundendum adeo viſcidum certis temporibus fit vt eorum ſuccus ſæpe prælo elici nequeat, niſi igni admoueantur, aut ſequenti die exprimantur. Suauiſſimum è Bugloſſo ſiue Borragine ſuaderem parandum Serapium ad cordis melancholicos affectus in Succis Borraginis & Pomiorum, q. ſ. ex multiplici florum Borraginis recentium infuſione.

Syrupus Acetoſus ſimplex.

Acetoſus ſimplex parãdus in parua quantitate, quia ſemper omni hora nullòque negotio parari poteſt, & qui Oximel habet carere poteſt Acetoſo ſimplici, quia ad pituitæ attenuationem præſcribi ſolet: quare carere poſſumus. Sed quia nobiles Mellis ſaporem vel odorem ferre non poſſunt, ob id parantur pro ipſis hoc modo. Cuius multæ ſunt diſcriptiones apud Serap. Auic. & âlios. Nos verò Meſuæ deſcriptionem appoſuimus, quæ talis eſt.

Rec. *Aquæ fontis lib. v. Sacchari, lib. iiij. coquantur in vaſe fictili vitreato, igne ſine fumo ad conſumptionem dimidiæ partis, ſemper deſpumando: quibus adde Aceti lib. 2. Si autem imbecillum parare velis, vel ſi Acetum ſit acerrimum lib. j. ſ. Si verò debile ſit Acetum, lib. iij. Et quando fortiſſimum parare voles, lib. iiij. Aceti fortiſſimi, coquito ad Syrupi conſiſtentiam. Si hoc Syrupo ſtatim vti volueris, minus inſpiſſabis decoquendo: ſi vero diutius ſeruare, decoquendus erit magis. Hic Syrupus Oxymelli ſimplici reſpondet; medicus inter Oximel & Oxiſaccharum. Quòd ſi aqua fontis non ſuppetat, aqua fluuij, aut pluuiæ vſurpanda eſt, & cum diutius ſeruandus eſt, conſulerem ex aqua pluuiæ parare, vt Loram ruſtici parant, quia melius & diutius conſeruatur, nec timenda eſt aſtrictio, quam Acetum habet.*

Syrupus aceto ſus ſimp. { *debilis* / *medius* / *fortis* } *ex lib.* { *duabus* / *tribus* / *quatuor* } *Aceti fit.*

Quod ſi Acetum accerrimum ſit, ij. lib. pro iij. & iij. pro iiij. poni debent, aut plus aut minus aquæ, quod guſtu iudicari debet, vt de Poſca dicitur, quæ tunc bene temperata eſt, cum ſine moleſtia bibi poteſt. Sed quia coctura & ſaccharo Aceti aciditas temparatur, fortius eſſe debet, quã in Poſca. Syr. Roſ. ſol. Sine Helleboro.

Pagina. 23. linea. 7) *Properatione nimia ſequentia omiſſa ſunt in Syr. Roſ. ſol. Montani apud Auguſtanum.*

Infundantur in lib. 15. infuſi Roſarum.

Author habet lib. 1. Sacchari pro lib. duabus infuſi expreſſi fortiſſimè. Magis probarem ſingulorũ æquale põdus: etiamq; magis præciſum, aucta & repetita ſimplicium medicamentorum doſi, ne longiore cocturâ, contra artis leges, vis aromatum & laxantium langueſcat, & cõtra aſtringentium vigeſcat plus ſatis.

De Melle Roſato ſol: Auguſtani, idem iudicium eſto.

DE SYRVPIS Compoſitis, & quibus contentus eſſe debet Pharmacopola.

Syrupi compoſiti debent etiam parari aliqui, quia in declinationibus morborum pro Apozemate vtuntur Medicis raro in principijs morborum: maxime ſi laxantes ſint vti debent, qualis eſt de Fumoterræ, de Epithimo, de Cichoreo cum Rhab. Alijs non laxantibus vtendum eſt in principio, in magnis cauſis, vt in febribus ardentibus & ſpurijs, vt Syrupo de rad. de Bizantiis,

Poſtea Syrup. de Endiuia compoſito ad bilis Præparationem, Syrup. de Stæchade ad pituitæ præparationem poſt Oxymel & Syrupum Acetoſum Compoſitum, Syrup. de Iuiubis, de Papauere ad incraßandum, de Liquiritia, de Marrubio ad expectorandum & dilatandum. Sunt autem hoc ordine collocandi in officinis.

Syrup. e duabus rad.
Syrup. Endiuiæ compoſitus.
Syrup. e Chicorio.
Syrup. e Fumaria compoſitus.
Syrup. de Eupatorio.
Syrup. de Abſynthio.
Syrup. e Mentha.
Syrup. e Citro.
Syrup. e Glycirrhyza.
Syrup. Hyſſopitis.
Syrup. Stæchaditis.
Syrup. de Artemiſia.
Syrup. e Praſsio.
Syrup. e Iuiubis.
Syrup. e Papauere.

Iſtis contentus eße debes: Syrup. e quinque Rad. non differt ab Oxymelite compoſito: quare cùm eſt attenuanda & aperienda obſtructio, Oxymel magis couenit, vel ſi cum aquis aperientibus miſcueris. Syrupo de Hyßopo carere poßumus, quia medius eſt inter eos, qui extenuant & incraßant: Quod ſi Syrupi de Iuiubis parti vni addantur duæ partes Serapÿ Glycirrhyzitis, erit idem Syrupus, cum Syrup. de Hyßopo. Syrupo item de Epithymo carere poteſt, quicunque Syrupum de Fumaria compoſitum habebit. Hoc tantùm differunt quòd de Epithymo calidior ſit, & magis idoneus ad ichores ſalſos & pituitoſos euacuandos: ſed facile talis reddetur, infundendo Agarici vnci. i. pro lib. i. ſyrupi: quare ſufficit vnum habere paratum. Quibus autem differant, facile cognoſcet, qui volet vtriuſque conferre deſcriptiones. Syrup. e Chicorio ſimplex, & e Scolopendrio non multùm differunt, ſi Rhab. excipias: Qui enim de Chicorio eſt, ſine Rhab. poteſt parari, & quando vtendum erit, addetur ea portio Rhab. quæ videbitur:

Serapiorum Succedanea Rondel,

quia etiam minor quantitas eſt, vel etiam cùm Rhabarbaro euaneſcit eius vis & facultas ſoluens; conſtringens verò, nimiùm vires ſuas imprimit. Cum ruſticis dare erit neceſſe, Syrupum ex infuſione Roſarum recentem vel ſuccum Roſ. addere poterit. Parandus eſt recte & in parua quantitate, quia pauci vti ſolent Syrupo e Chicorio compoſito. Syr. viol. & Capilli Ven. non ſunt diſpenſandi compoſiti, ſed potius ſimplices: nam Capill. Ven: compoſitus cum Iuiubis paratus, fit determinatus pectori: ſed minus aperit, vel diſcutit, vel attenuat. Hoc igitur eſt faciendum, cùm vſus poſtulat. Syr. Viol: compoſitus non multum differt á Syrupo de Iuiubis. Relinquendi verò ſunt hi, & ſimplices parandi, quia ex ſimplicibus compoſitos, non contra facere poßumus. De Eupatorio addimus, quia ad hepatis imbecillitatem & refrigerationem, obſtructionemque facere cognouimus, nec vllum inueni huic reſpondentem. Syrupum etiam de duabus Rad. & Syrup. de Byzantÿs cum Aceto paratum, alio nomine á prætio dictum Dinarÿ á Barbaris. Hunc parari volumus ſine Aceto: multo magis viris, mulieribus, & morbis, qui vſum Aceti reſpuunt, conuenit: tum etiam, quia liberum eſt vnam partem Acetoſi ſimpl. vel parum Aceti, cum vſus poſtulat, addere. Eſt vtilis ad obſtructiones hepatis & lienis aperiendas, & bilis craßæ extenuationem citra magnam calfactionem. Sequi ſolet Acetoſum ſimplicem, & poteſt accommodari omnibus partibus obſtructis á bile craſſa.

Syrupus Byzantius ſimplex Meſ.

Rec. Succi Intybi ſiue Endiuiæ domeſticæ, & ſucci * Apij ana. lib. ij.

* *Apij nomine Officinæ Paludapium intelligunt.*

Succi Lupuli,	ana. lib. j.
Suc. Bugloſſi latifolij, ſiue Borrag.	

Succi purgentur & deſpumentur lento igne, additiſque
Sacchari. lib. ij. ſ. igni lento percoquantur in Syrupum.

Syrup

Syrup. Byzantinus compoſitus.

IN pari prædicta ſuccorum defæcatorum menſura infunduntur Roſarum vnci. ij. cum
Spicæ Nardi contuſæ drachmis duabus,incoctis prius
Glycyrrhizæ raſæ. drach. iiij.
Seminis Aniſi, Fæniculi, Apij, ana. drach. tribus.

Serapium e duabus Radicibus.

Rec. radicum Petroſelini hortenſis Fæniculi, ana. vnci. iiij.
Aquæ q. ſ. fiat decoctio. Colaturæ adde Sacchari clarificati. lib. ij. percoquantur in Syrupum.

Sunt, qui addunt radices Intybi, vel ſemen. Sed cùm nomen acceperit à radicum numero, viſum fuit illa prætermittere, cùm dicere poſſimus nomen accipere, non ab aperientibus, quæ ſunt duæ tantùm: ſed vt detur cum decoctione aliarum rad. & fiat ſyr. è v. radic. ſi quis nolit vti Oxymelite diuretico.

Serapium è quinque Radicibus, incerti authoris, Syluio.

Rec. Radicũ Apij, Fæniculi, Petroſelim, Aſparagi, Ruſci, ana. vnci. iiij.
Aquæ q. ſ. coquantur ſecundum artem. In colatura adde Sacchari. lib. iiij. *V. Cordus*, & *P. Coudenbergius* ſumendas ritè ſingulorum radicum vnci. iiij, cenſent.

Serapium Acetoſum compoſitum Meſue.

Rec. Radicum Apij, Fæniculi, & Endiuiæ, ana. vnci. iiij.
Seminis Aniſi, Fæniculi, Apij, ana. vnci. ſ.
Sem: Intybi ſiue Scariolæ, vnci. ſ.

Facta per ſex horas maceratione, Radices coquantur prius; deinde adde ſemina; in ſ. q. aquæ fontanæ, ad conſumptionem dimidiæ partis. Colaturæ adde
Sacchari. lib. iij.
Aceti optimi lib. i. ſ. vel lib. ij. pro ratione bonitatis.
Reducantur ad Syrupi conſiſtentiam.

L'Ob.

Chylarium e Radicibus Gramineum aut Selinites diureticum.

Rec. * Rad. Graminis viridium, vnci. xij.
Rad. Selini hortenſis, Paludapij, ana. vnci. viij.
Radicum Chicorij, Dentis Leonis, ana. vnci. vj.
Rad. Ruſci, Aſparagi, Selini Macedonici, Fænicꝛli, ana. vnci. iiij.
Glycyrrhizæ raſæ, vnci. iij.
Endiuiæ hortenſis cum radicibus M. iiii.
ſ. Aniſi, vnci. i.
ſ. Paludapij, & Fæniculi, ana. vnci. ſ.

* *Teſtontium exemplar inſcitia Typographi drach. xij. habet pro vnci. xij. & ſic alibi non ſine dolo & malo.*

Inciſis minutim & contuſis omnibus, affunde aquæ fontanæ vel pluuialis, lib. iii.
Vini albi tenuis oligophori, vnci. xviii.
Efferueant in Balneo, vaſe optimè occluſo ex arte.
Deindè fiat fortis expreſſio.
Vni parti per albumina defæcatæ adde Sacchari albi vnci, xvj. aut q. ſ. Altera pars condiri poterit
Aceti mulſi ſiue Oxymellis. ſ. q. ſufficiente;
Tertia pars Syrupo Acetoſo ſimplici, eritq; vſui magno pro Syrupo é quinque Radicibus diureticis in morbis bilioſis:
Et addendo mediam partem Syrupi é Granatis; pro Oxyſaccharo compoſito. Cum Oxymelle ſimplici; pro Oxymelle compoſito in morbis pituitoſis.
Debet parari ex viridibus radicibus, quæ minus calefaciunt, quam ſiccæ. Ruſcus in Anglia magnâ gliſcit copia; In regionibus vbi recens non reperitur, eius pôdus minuendum. Parua doſi hoc medicamentum efficax eſt.

Syrupus Endiuiæ compoſitus deſcriptione Gentilis.

SYrupus Endiuiæ patur ex herbis aperientibus & refrigerantibus modicè, quia vbi aperiendum & magis refrigerandum, vtilis eſt, vt in tertiana exquiſita, ordine tantùm mutato.

Rec. Hordei integri,
Quatuor ſeminum frigidorum maiorum.
Capillorum Veneris ana. vnci. j.
Polytrici,
Lenticulæ aquaticæ,
Violarum,
Roſarum rubearum recentium, } ana. vnci. ſ.

* *Diſpenſarium Florentinum addit tantundem florum Nymphea, quiſcopo non aduerſantur.*

Seminis Berberis ſiue Oxyacanthæ Arabum, drach. ij.
Decoquatur hordeum per ſe in ſ. q. aquæ ad mollitiem & aquæ ferè conſumptionem, cui affunde ſuccorum defæcatorum
Endiuiæ,
& Hepaticæ, } ana. lb. iii.
In quibus decoque ex arte ſuo ordine herbas capillares, Lenticulam aquaticam,
Semina frigida & flores cum ſemine Oxyacanthæ Arabum,
In colatura adde Sacchari albi, lb. iii.
Fiat Syrupus aromatizatus,
Santalorum { Rubrorum, Alborum,
Xyloaloes.
Cinnamomi.
Corticis Citri, ana. drach. j.

*Hic Syr. ſine methodo compoſitus eſſe videtur, nulloqne ordine, in quo hordeum non mundatum, ſed integrum eſſe legendum duximus, quia deterget, & aperit; quod magis facit hordeum ſua externa cute, quàm interna parte, qua obſtruit. Primo loco illud poſuimu, vt interea dum ſemina quæruntur, decoquatur; & ſuam flatulentiam perdat, longiore coctura: deinde herbas, poſt flores ne in diuturniore coctitione eorum vis in fumum euaneſcat. Illud forſan nouum videbitur, quòd ſuccos non decoquimus cum hordeo, ſed in fine tantum apponimus. Hoc autem fit, quia ſucci coctura vim ſuam amittunt. Ob id in fine ponuntur vnà cum herbis, floribus & ſeminibus. Semen Cytoniorum, quòd** nullum *odorem inſpirat, & muccagine ſua inſpiſſat, cum extenuare potius ſit opus, reijcimus, ſemènq; Berberis poſuimus in decoctione, quia in clarificatiõe nihil præſtat, vt decoctio refrigerãdi & attenuandi vim habeat. Cinnamomũ omnium humorũ vitia caſtigat & emendat. Sandali non nocent. Oxyſaccharum compoſitum huic reſpondet Serapio.*

* *Multum odorem inſpirat) Hic legendum videtur, nullum odorẽ: quamuis multũ legat Andernacus qui huius deſcriptionis obſeruationem, verbum pro verbo reddens deprauatè ex Rondelletio tranſcripſit. Miror tantum virum hæc non animaduertiſſe.*

Syrupus e Chichorio ſine Rhabarbaro.

DVæ ſunt deſcriptiones, quarum altera eſt Placentini, quæ eſt facilior: altera Nicolai Florentini, quæ magis eſt efficax ad obſtructiones hepatis & refrigerationem; ſed difficilè paratur ob vocum ambiguitatem. Nec mirum, ſi Pharmacopolæ non conueniant in huiuſmodi Syrupi præparatione, cum nec ipſe Nicolaus ſibi cõſentiat in interpretatione Taraxaconis, Cicerbitæ, Endiuiæ, Scariolæ. Ipſe enim dicit, Endiuiæ vtriuſque, per Endi. Scariolam ſeu Intybum domeſticum intelligens. Quòd ſi id eſt verum; cur addidit Scariolam? Quare neglectis interpretationibus Barbarorum, nos ſumus intentionem ſequuti. Hoc autem modo parabimus, & in hunc ordinem reducemus: eſt enim ſine methodo deſcriptus. Nouerat enim tantùm herbarum nomen facultatemque & figuram ex commentarijs, eratque magis ad congregandum, quàm ad digerendum natus.

Rec. *Hordei integri vnci. iiij. Rad. Aſparagi, Fœnic. Apij, ana. vnci. ij. Glycyrrhizæ vnci. i. Intybi domeſtici & ſylueſtris, & Dentis leonis (quem Taraxaconem vocant, nos Condryllam Diſc.) an. M. ij. Cicerbitæ ſiue Roſtriporcini, ſiue Sonchi lænis, Hepaticæ ſiue Lichenis, Lactucæ ſatiuæ & ſylueſtris, Fumariæ, Lupulorum ana. M. i. Halycacabi vnci. iiij. Capill. Ven. Scolop. Polytrici, Cuſcutæ ana. drach. vi. fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquæ, & coquatur ad Syrupi conſiſtentiam, & clarificetur, addita Sacchari. q. ſ. Cum Syrupus è Chicoreo cum Rhab. præſcribitur, tunc in ſingulis libris ſyrupi adduntur Rhab. drach. iiij. ſpicæ Nardi ſcrup. iiij. puluerizentur in panno raro ligata, & decoquantur leuiter, & exprimantur: vel ſi infundantur in calido Syrupo, exprimanturq; leuiter, melior erit. In hoc ſyr. poſteriora, priora fecimus, vt diutius coquantur. Pro End. domeſtica ſcariolam, & ſylueſtri, Chicorium ſatiuum, quod Picris ob amatorem Diſcoridi dicitur, poſuimus, Nihil refert, ſi accipias illam ſpeciem, quæ eſt folio latiore, vel illam, quæ eſt anguſtioris folij. Nam eandem habent facultatem. Taraxaconem*

interpretati

interpretati ſumus Dentem Leonis ex Nicolao Florentino. Putarem Chrondrylæ ſpeciem. Cicerbitam legimus, non Cucurbitam, quia Cicerbita eſt, quam Græci Sonchum lenem apellant; noſtri Roſtrum porcinum. Sonchi duo ſunt genera: alterum aſperum vocatum, quod noſtri lactucam agreſtem falsò putant: alterum, quod noſtri Cicerbitam aſperam vocant. Dicitur tamen Sonchus lænis ad differentiam prioris: cùm erumpit, tenuitate quadam moleſcit, ob id dicitur lænis: cum ſeneſcit, durior redditur. Quòd autem roſtrum Porcinum ſit, ſpecies Sonchi, eſt manifeſtum ex Dioſc. deſcriptione. Alter tenuitate quadam moleſcit, in cibis appetitur, anguloſo caule ac tenui, interdum rubeſcente, folijs in ambitu per interualla diſſectis. In Roſtro Porcino omnia iſta reperiuntur. Eſt caule vacuo, rubente & tenereſcit: Demum cùm inueteraſcit, aſperum fit: ob id Cicerbitam aſperam vocant, vt Hermolaus monſtrat. Lichenē dicimus Hepaticam; Dioſc. videat interpretationem, qui volet. Hic Syrupus Lactucam ſatiuam & ſylueſtrem deſiderat. Quòd ſi Endiuia vulgaris ſit Lactuca ſylueſtris, quid accipient pro Lactuca agreſti? Iam monſtratum eſt Endiuiam vulgarem dictam Sonchum aſperam eſſe, quia ſimilis ſylueſtri eſt, & magis ſpinis horret, quod neque Lactucæ neque alteri poteſt conuenire. Lactuca agreſtis herba eſt latiore folio, quàm Endiuia, & molliore. Ad Lactucam in hortis neglectam accedit; niſi quòd criſpior eſt. Hanc vulgus aromatariorum non nouit: ob id permitto, vt pro ea Lactucas amaras accipiant, quæ proximè ad earum naturam accedunt. Summitates Lupulorum diximus, ne poſtea legatur Lupinorum. Summitates Lupulorum ſunt accipiendæ, quia folia ſicca ſunt, & caules lignoſi & parum ſucci continent. Hordeum integrum, quia magis deterget. Sine rhabarb. parari iuſſimus vt Syrupus de Chicoreo ſimplex, cum ſyrup. de Chicoreo cum Rhabarb. differret. Erit autem liberum doſim Rhabarb. augere, vel pro pauperibus cum ſucco roſ. vel cum Syrup. infuſionis roſ. parare. Valet hic ſyrupus in æſtuantibus ſtomacho & hepate, & in febribus aut inflammationibus hepatis, ſplenis, & aliorum viſcerum; quia refrigerat & aperit ſine calfactione: bilem purgat leuiter: Quare in declinationibus febrium dari debet, cum emulſione quatuor ſeminū frigid. mai. vel cum decoctione Cicerum rub.

SYRVPI è CICHORIO NICOL. Florent. caſtigatio. L'Obel.

ETſi quorundam popularium medicantium, pharmacantium ac medicaſtrorum fatalis inſcitia fallere ſolita, nulla monita in diſtinctè cognoſcendis, non contemnendæ vtilitatis Seridis ſiue Intubacei generis cunctis familijs audierit, vt non tantum medicos doctiſſimos & pharmacopœos probos eluſerit, ſed etiam multis anſam dederit in hunc vſque diem magno ægrotantium diſpendio, parandi Syrupum è Cichoreo D. N. Florentini cum Rhabarbaro è ſolo ſucco Cichorei ſatiui, vel aliquot hortorum refrigerantibus temperatis herbis; quæ ſanè inſtituto Nicolai Florentini minimè reſpondebũt (præſcribitur enim eius Syrupus non modo ad refrigerandum hepat & viſcera; ſed etiam cum ad hepatis, ſtomachi, ſplenis, aliorumq́ue viſcerum æſtuationes ac inflammationes, tum ad reſeraudas obſtructiones in febribus bilioſis & ad ſomnum conciliandum) veruntamen amicis quorundam petitionibus, (quia multi & quotidiani vſus hic vtiliſſimus Syrupus) neglectis herbarum confuſis, ambiguis, & barbaris nominibus, eius ſecundum intentionem Nicolai, deſcriptionem ſic caſtigamus, ſecuti ordinis ſeriem Rondeletij:

Rec. Hordei integri vnci. iiij.
Radicum Aſparagi
Fœniculi
Paludapij [.i. apij Paluſtris] ana vnci. ij.
Glycyrrhizæ vnci. j.
Intybi domeſtici vel ſatiui [id eſt, Endiuiæ vulgatiſſimæ, latifoliæ, officinis vulgò Scariotæ vocatæ.]
Intybi ſylueſtris [.i. Endiuiæ ſylueſtris officinarum, perperam recentioribus Lactucæ ſylueſt.
Cichorei
Taraxaci [.i. Dentis leonis.] ana M. ij.
Cicerbitæ ſiue Sonchi lenis.
Hepaticæ ſiue Lichenis, Lactucæ ſatiuæ
Lactucæ ſylueſtris ſoporiferæ, Fumi terræ
Lupulorum ana m j.
Adianthi [ſiue Capillorum Veneris.]
Polytrichi,
Aſplenis [ſiue Ceterach.
Caſſytæ ana vnci. vi.
Seminis Halicacabi [ſiue Alkekengi] vnci. iiij. ſi recens fuerit; alioqui ſufficit media quantitas.

Coquantur in aquæ & ſucci Cichorei æquis partibus in balneo aperto: deinde exprimantur, clarificentur, & ſyrupizentur in eodem balneo & vaſe lapideo aut vitteo, additis lib. iiij. paulo plus, minus, ſacchari albi.

Sub finem ebullitionis adduntur Rhabarbari electi drach. iiij. & Spicæ nardi ſcrup. iiii. nodulo exceptorum & ligatorum in ſingulas libras.

Rondelletius cum Nicolao ſcrup.iiii. Spicæ addit: Coudenbergius ſcrup. ii. ſufficere ait: verúntamen cum delicatulis ingrata & tædioſa ſit Spica, malim æquas Cinnamomi & Schænanti partes ſubſtituere.

Quidam hodierni Medici Belgæ, Rhabarbarum, Agaricum & Senam leuiter ebulliunt, ſine infuſione aut ſemihorę tantum maceratione, non infælici ſucceſſu; quemadmodum plerique Senam in Lugdunenſi Gallia in clarificatione Apoſematum efferuere, ne vis adſtrictoria eliciatur. Sola infuſio ſine ebullitione tormina ventris proritat. Eadem ratione quibuſdam placet, excocto iam Serapio è Cichorio Nicol, Rhabarbari nodulo excepti infuſum ex pauco decocto prædicti ſyrupi, affundere cum ipſo nodulo inter coquendum leniter, ſpatulâ lignea preſſo.

* κυνόσβατον.

Præponuntur quæ diutius coquenda.

Vnci. iiij.] *ex veteri exemplari cū Rondel. legimus.*

Palud.] *magis aperit quàm Apium hortenſe.*

Intubi dom.] *omnia exemplaria inferunt Scariolam; quæ tamen eadem eſt cum Endiuia aut Intubo domeſtica.*

Lactuc. ſyl.] *Lactucam agreſtem officinæ Belgicæ Antuerpiæ facilè ſibi procurabunt; vbi ſemel ſata maximo & importuno prouentu luxuriat; potiſſimum in hortis noſtris & optimorum pharmacopœorum, Oliuerij Drieſch, & piæ memoriæ P. Coudebergij;*

* κυνόσβατι.

Officinis hodie ſolito notior. Galliæ & Angliæ multis locis agrorumq́, marginibus obuia, lacteo, Opij odoris, ſucco prægnans, vti Lactuca ſyluestris Officinarum.

Syrupus de Eupatorio Meſ.

Rondel.

Noſtrâ ſedulitate præſtari non potuit, vt operarum pertinax inhumanitas Rondelletiana literis, charactéribuſue latinis, Italicis vocatis cederet, ſecerneretque à noſtris.

Rec. Radicum Apij, Fœnic. Intybi ana vnc.ij. Glycirrhizæ raſæ, Schœnanth, Cuſcutæ, Abſynthij, Roſa ana dra. vi. Capillorum Veneris, Bedegar, id eſt, Spinæ albæ; Succhahæ, id eſt, Spinæ Arabicæ, florum Bugloſſ. aut radicum eius, Aniſi, Fœniculi, Eupatorij Meſuæ ana dra. v. Rhabar. electi, Maſtiches ana dra. iij. Spicæ Nardi, Aſari, Folij ana dra. ii, coque in lib. viii. aquæ ad tertiæ partis conſumptionem. Col. adde Sacch. lib. iiii. ſuccorum Apii & Intybi ana lib. iii. coquātur ad ſyrup. conſiſtentiam. Coquantur autem primùm radices cum herbis, in fine odorata, & ſucci clarificati addantur, ne eorum vis exoluatur. Hic ponere debemus Eupatorium Meſuæ, non Dioſcoridis aut Auicennæ. Formam refert Centaurii minoris, & exſiccatum flaueſcit, & valde amarum eſt, cum leui quadam aſtrictione: calida eſt herba in primo, & ſicca in ſecundo, quę dicitur Herba Sanctæ Mariæ. Pharmacopolarum Eupatorium eſt Canabis agreſtis, vel Eupatorium Auicennæ: cius penuria Abſynthii & Aſari ana pondus dimidium appoſuimus. Spica Celtica, vel Schœnanthum ſubſtitui poteſt: quare non erit difficilè ratione Eupatorii parare hunc ſyrupum. Syrupus de Eupator. Meſue non multùm differt à Syr. è Chicorio, niſi quòd fortius aperit, & magis calefacit, & ad hepatis imbecillitatem aptior eſt. Et quanquam ſit difficilis paratu ob Bedegar & Succhahæ, id eſt, Spinæ Arabicæ cognitionem: parari tamen volo ob cachexias & malas intemperaturas humidas hepatis & aliorum viſcerum. Vexat Pharmacopolas Bedegar & Succhaha; quia hoc nomine bedegar, * κυνόσβατον ſignificauerunt, vel malè interpretati ſunt. Ex ea excrementum quoddam ſimile ſpongiæ, quod Spongiam Bedegaris vocant, vſurpant, fortè quòd aſtringit & ſiccat inſigniter; vti vocauerunt Arab. vt patet ex Ser. & Dioſcorides Spinā albam; noſtri Chamæleontem appellant falsò. Multò magis conuenire videtur Succhaha, id eſt, Spina Arabica, quæ eſt ſimilis ſuperiori, niſi quòd valentius aſtringit & ſiccat. Pro Spina, alba ſubſtitui poteſt * κυνόσβατι, ſiue Bedegaris excrementum pharmacopolarum quia aſtringit inſigniter citra calorem.

Si quis Folio vulgari vtatur (quia verū antiquorum Foliū non habemus, ſed arboris odoratæ folium) nihil erit incommodi: vti poteſt Spica Nardi pro Folio, vt quidam putant, augendo illius quātitatem. Sed hoc Folium non eſt omnino reiiciendum; habet enim odorem & acrimoniam, ob id poteſt præſtare, quod olim præſtabat Folium Indicum, & paluſtre, quod aquis natabat, ſine caule & rad. vt Dioſc. ſcribit. Nos ſucci Apii & End. ana lib. iii. addidimus, quia erit certa iuſtáque quantitas. In cachexia & hydrope optimus eſt hic Syrupus, quia ex aperientibus & ſiccantibus, calfacientibus & roborantibus hepar paratur. Habet aliqua aſtringentia & laxantia, vt Rhab. quod dicitur anima hepatis, & aſtringit ac amarum eſt, vnde bilem trahit, quæ maximè in hepate redundat. Conuenit aucto rhab. in febribus compoſitis diuturnis, & in locum ſyr. è Chicoreo ſubſtitui poteſt, ſi detur cum decoctione Chicorei, vel End. vel cum aquis earundem.

L'Obel.

Bedeguar & Suchaha.] Multæ aculeatæ acanaceæué herbæ Arabum Bedeguar aut Bede-

Bedeguard, Græcorum λευκάκανθα, & Arabibus Suchaham vocatam, id eſt, Dioſcoridis Arabicam Spinam, facie adumbrare videntur, nullę tamen omninò facultatibus explere.

Bedeguar ſeu Leuchachantha, herba eſt ex Carduorum genere, non frutex, neque Oxyacantha, Gallis Alba Spina, Vernacule *Aubeſpine*, Arthcſiis cæteriſq; Gallo-Belgis *Nobleſpine* vocata, neque Chynoſrodi 1. roſæ ſylueſtris Caninæ phragmitis, non Chynosbati, vt quidā perperam volunt 1. Canis Rubi Spongioſum illud excrementum, quod pharmacarij Spongiam Bedeguaris appellant, & pro Bedeguare vtũtur, quorum errorem Nicolaus Florentinus refutauit: erroris fortè occaſio fuit cum Spinam albam ſeu Bedeguar Carduum eſſe ignorarent, eiuſque tamen aſtringentis facultatem expetitam, ſpongioſum Chynoſrodi excrementum aſtringens, eius loco ſubſtitui poſſe autumarunt, & pro legitima Leuchachantha tutati ſunt. Nobis tamen hodie vera Achantha leuchi ignota. Sunt qui putent eſſe Botanicorum Carlinam ſeu Chamæleontem album: Matthiolus Acanthii ſpeciem proponit: Putauinus medicus hortus aliam Leuchachantham ſeu aculeatum album Carduum, nobis in Aduerſariis icone & oratione exhibitum, alebat noſtro tempore. Cum igitur vtroque Carduo Suchaha, & Bedeguare deſtituamur, antiballomeno opus eſt. Sunt qui excremento ſpongioſo Roſæ Caninæ dictæ, quia aſtringit, potius pro Arabica Spina vtantur, quam pro Leuchachantha. Chamæleon albus (radix videlicet) proximè ad Leuchachanthæ vires & deſcriptionem accedere Cordo & aliis videtur, ac proinde non ineptè eius loco ſubſtitui poſſe, Cordus enim pro Bedeguare & Suchaha Carduum Benedictum & Carlinam accipit. Non inepte ſuaderem Agrimoniam ſiue Græcorum Eupatorium, cum Carlinæ radicibus & Triflagine addendum; hepar roborabunt, & obſtructionibus vindicabunt, ſcopoque authoris conuenient.

Eupatorii Meſuæ] In pilulis Aggregatiuis Meſuæ abundè diximus Gratiolam non eſſe Eupatorium, eoque Cordi de Eupatorio ſententia vbique reiicienda.

Syrupus è Fumaria Compoſitus.

D. Meſ. *Rondel.*

Syrupus è Fumaria cum Syrupo de Epithymo conuenit adeo, vt alterum eorum ſufficiat habere in officina, vt iam dictum eſt. Qui ex Fumaria conficitur, frequentior eſt eius vſus, & viſum eſt illum retinere: alterum verò prætermittere, quanquam de Epithymo efficacior eſt ad omnes ichores vacuandos, tam ſeroſos, quàm melancholicos: Sed quę huic opporteat adiuugere, quo ſimilis prorſus reddatur, docebimus. Hic autem ex his componitur.

Rec. Polypodij Quercini drach. vii. Glycyrrhizæ drach. iiii. Prunorum numero* centum. Paſſ. mundatarum lib. ſemis. Abſynthii dra. vi. Cuſcutæ, florum Boraginis, Viol. ana vnci. i. Roſ. recentium vnci. i. ſem. Epithymi dra. vi. Aniſ. vnci. ſemis. Omnium Myrobolanarum vnci. i. ſem. fiat decoctio in lib. x. aquæ pluuialis, vel fontis, vel optimi fluuii ad conſumptionem dimidii. In vna parte infunde Tamarindorum, Caſſiæ extractæ ana vnci. ii. coquito igne molliſſimo ad conſiſtentiam Syr. Col. adde Sacch. diſſolu ti clarificati in vna parte decoctionis, & ſucci fumariæ ana lib. iii. coquantur ad Syr. conſiſtentiam ſenſim. Aniſi vnci. ſemis addidimus, quia Polypodium & alia medicamenta dulcia illud expoſcunt ob flatus, quos gignũt, quod Meſues docet frequenter faciendum, in capite de Polypodio. Hic ſyrupus nullo ordine deſcriptus fuit. Ob id, quo ordine ſimplicia ſint decoquenda, diſpoſuimus. Omnes Myrabolanos eſſe iniiciendos colligimus, ex interpretatione Meſues, qui dicit ſummam eorum, quæ hunc componunt, ad decem & ſeptem peruenire, quamuis in aliquibus Citrini & Chebuli tantùm ponantur pondere drach. xx. aut, vt alii ponunt, ana vnci. ii. ſem. Quod idem eſt pondus. Roſas noluimus expungere: nam ſi recentes ponãtur, ichores bilis ſoluunt cum aliis, & etiam per ſe, quare tempore Roſarum eſt diſpenſandus. Quòd ſi non licebit eo tempore, Succum Roſarum addere ad vnci. iii. imperabimus. Doſim auximus, vt efficatior eſſet Syr. ad ichores euacuandos, quorũ cauſſa factus eſt, & in lb. x. aquæ pluuiæ decoquẽdus: quia hęc medicamēta putreſcere prohibet magis, quod in hoc Syrup. eſt maximè neceſſariũ: nam propter Pruna & Tamarindos facilę contrahit ſitum. Ad dimidium tantùm aquam conſumere voluimus, aut minuenda eſt aquæ quantitas, ſi ad lib. iii. abſumenda. Nam ſi lib. x. ad lib. iiii. reducere oportet, duo ſequũtur mala. Primùm, quòd aliqua medicamenta diutius decoquendo, vires perdant: Alterum, quòd hic Syru. ſuapte natura ſpiſſus; ſpiſſior reddatur. Quòd ſi ad dimidium tantùm; vires medicamentorum ſeruabuntur, & minus ſpiſſus erit; quādoquidem ſpiſſitudo hunc ingratum facit. Tamarindos nec Caſſiam, neque diu decoqui neque ſine decoctione miſcere, voluimus.

**Cordus l b.ſ. tantum legit.*

Diſſoluuntur vires laxantium medicamentorũ longiore decoctione.

Lentes leniter decocti laxãt.

voluimus. Quòd ſi hic Syrup. partim ex ſucco Fumariæ, partim ex ſucco Mercurialis paretur, efficatior erit, quòd hæc medicamenta mitiora ſint; neque poſſint mediocri quantitate purgare: quod erit ſi (vt practici imperant) detur in minori quantitate cum aquis vel decoctis laxantibus: Quare dandus erit cum decoctione Mercurial. vel ex decoctione Agarici vel ſimul, vt efficatior reddatur, ſyrup. de Epithymo, ſi detur cum decoctione thymi, calamentæ, ſtechad. Agarici fœnic. & aniſi. Sic paratus hic Syrupus non inferior erit Syrupo ex Epithymo.

* Licebit Succum Roſ. addere ad drach. iij. vel iiij. quod ſi adduntur, vnci. iij. aut quatuor Syrup. efficatior erit : Roſæ ſiccæ roborant; recentes ſeroſa euacuant roborando.

Serapium Abſinthites.

Rec. *Abſynthij Romani, drach. 100. ideſt, vnci. 12. ſ.*
Aquæ lib. 3. Coquantur ad tertias.

Fricentur manibus & colentur. Col. adde Vini albi antiqui & clari Mell. antiqui ana lib. i. coquantur in Syrup. Hanc deſcriptionem elegimus, quia quæ præſcribitur apud eundem authorem Meſuem, recipit Roſas, Cytoniorum ſuccum, quæ multum aſtringunt. Sed cum hic ſyrup. ſit non ſolum ad ventriculum roborandum, ſed etiam ad purgandum per ventrem bilioſa recrementa, & per vrinas, non poſſet hoc modo paratus conuenire, neque in declinatione febrium tertianarum ad bilis euacuationem, vt Gal. iubet dari: Quare, vt communior eſſet ad omnia, hanc deſcriptionem retinebimus: illam reijcimus.

Coqnantur ad tertias, [*L'Ob.*] Abſinthium recens intelligendum videtur, quia tanta quantitas Abſinthij ſicci in lib. iij, aquæ decoqui non poterit ad tertias; aut vinum addendum ſub finem & in Balneo leuiter decoquendum Abſynthium, vt vis illa quæ in externis partibus exiſtit, colligatur : detergens namque eſt & aperiens, quæ in viridi præſtantior, minuſque calida: quantitas viridis Abſynthij augeri poteſt vt proportioni aquæ reſpondeat, omiſſo vino quia in declinatione febrium tertianatũ exhibetur à doctis medicis, Galeni authoritate, & magis commune erit medicamentum.

Quod ſi quis Spicam Nardi, aut Celticam adiungere velit, non repugno: quia per hæc eius actio corroboratur, & fortior fit. Hic non aliam ſpeciem Abſinthij inijci volumus, quam vulgare illud. Tale eſt verum Romanum, vt videre eſt in antiquis ruinis Romæ, in quibus tam frequens eſt, vt nulla frequentior videatur herba. Manifeſtum eſt ergo eſſe illud Abſynthium Ponticum: non enim Seriphium, non Xantonicum. Quare primam ſpeciem eſſe oportet.

Abſynthium Romanum] Ponticum alio loco demonſtrauimus, cui ſimilem eſſe ſcribit Dioſcorides. Conſule Stirpium Aduerſaria pag. 335.

Si quis velit magis aſtringere, addat coclear vnum ſucci Cydoniorum, cum vti voluerit.

Syrupus de Mentha, Meſuæ minor.

Rec. *Succi Menthæ lib. 1.*
Succi Granatorum dulcium, & acidorum ad dimidium cocti ana. lib. 2.
Sacch. lib. 4. in Syrupum decoquantur.

Hic Syrup. ſemper parari poteſt, ſi ſeruetur ſuccus Granatorũ, ſed commodius vere ob Menthæ ſuccum, vel Autumno, ob Granatorum ſuccum. Quód ſi non reperiatur Mentha bene humida, in eo ſucco Granatorum (non Menthæ) macera per 24. horas, Menthæ ſiccæ q. ſ. vt in Abſynthite Serapio diximus augendo ſuccorum quantitatem, vel minuendo doſim Menthæ ad lb. 1. fiat Syrupus cum Sacchari lib. 2. Vtilis eſt ad vomitiones & ventris ſubuerſiones, ad ſingultus, ſtomachique relaxationem, & apetentiæ magnam deiectionem. Malumus hanc deſcriptionem, quia ſimplicior & facilior, & cum erit opus aſtrictione licebit Syrupum è Cydoniis accipere, aut addere, & aromatiſare cum Gallia moſchata.

Frequentius hodiè pararur ex Mentha Romana odoratiſſima ſicca, quia herbæ odoratæ calidæ odoratiores & ſuauiores ſiccæ & efficatiores quam virentes ſunt ad corroborandum, non abſtergendum.

Appendix *Rondelletij* ante obitum.

Syrupus e Mentha maior *Meſuæ.*

SYrupus è Mentha duplex eſt alius minor modo deſcriptus, alius compoſitus maior eiuſdem authoris.

Rec. *Succi Cydoniorum,*
Succi Granatorum acidorum,
Succi Granatorum vinoſorum dulcium ſingulorum lib. 2.
In quibus macera 24. horas Menthæ Romanæ

mane ſiccæ ſuauiſſimi odoris. lib. 1. ſ.
Roſ: rubearum, vnci. 2.
Coquantur ad medietatis conſumptionem lento igne in vaſe lapideo & colentur.
Colaturæ adde mellis ſuauiſſimi, optimi aut Sacchari lib. 2.
Iterum coquatur in Syrupum. Aromatizetur drach. 2.
Galliæ moſchatæ.
Singultus & vomitus ſiſtit cum ſucco Granatorum, vt Democritus demonſtrat, Pl. 20. l. cap. 14.

Syrupus e Stæchade.

AD partes refrigeratas, humoreſque craſſos attenuandos vtilis eſt, & in affectibus cerebri, qui hic ordine dſcribendus & parandus eſt.

Rec. Vuarum paſſarum enucleatarum, vnci. 4.
Rad. Pyretri, drach. 7.
(Pyretrum in nullo Syrup. ponitur præterquam in iſto.)
Chalaminthæ, }
Origani, } ana. drach. 10.
Thymi, }
Aniſi, drach. 6.
Zingiberis, drach. 2.
Piperis long, darch. 3.
Florum Stæchad. drach. 30.
Fiat decoctio (facta maceratione per 12. horas) in lib. 10. Aquæ, & Mellis lib. 5. & reducantur ad 5. lib. fiatq; Syrup.
In hoc ſuſpende Cinnamomi, }
Calami aromatici, }
Spicæ Nardi, } ana. drach. 1. ſ.
Zingiberis, }
Piperis nigri, & }
Longi, }
ligatorum in panno raro. Aquæ quantitas minor ſufficere videtur.

Communis Syrupi e Stæchade deſcriptio.

Rec. Florum ſtæchadis, drach. 30.
Thymi, }
Calaminthæ montanæ. } ana. drach. 10.
Origani, }
Pyrethri, } ana. drach. 7.
Aniſi, }
Piperis longi, drach. 3.
Zingiberis, drach. 2.
Paſſularum enucleatarum, vnci. 4.
Mellis, lib. 5.

Condias Cinnamomi, }
Calami aromatici, }
Spicæ Nardi, }
Croci, } ana. drach. 1. ſ.
Zingiberis, }
Piperis nigri, }
Longis }
nodulo exceptorum: ſuſpendantur in Syrupo.

Datur cum aqua decoctionis Spicæ vel Roriſm. vel cum aquis Hiſſ. Beth. Saluiæ, & ſimilium. Hic Syr. debet fieri cum Melle, quia Mel magis deterget lentos humores, ad quos coquendos fuit inſtitutus. Et quod deſpumetur melius, à principio Mel ponendum diximus. Nam & quæ hunc ſypupum complent, non ferunt magnam decoctionem, tum etiam quia macerata fuerunt. Sunt enim odorata & tenuium partium. Poſſumus prætermittere Piper & Zingiber in decoctione, quia in clarificatione ponentur: ſed non multum coquuntur. Forſan aliquis mirabitur, quod Crocum omiſerimus; quod non ſine ratione factum intelligere oportet: nam hic ſyrup. in dolore capitis, ſcotomate, epilepſiaque præſcribi debet, non poteſt Crocum ſine noxa recipere. Crocus enim tentat caput & lædit cerebrum, dolorem inferendo, vt ait Gal. de compoſitione hyeræ agens, lib. κατάτοπους. Ob id igitur Crocum prætermiſimus. Nos tamen non latet vim habere coctoriam, ſi capitis dolorem non adferret, multumque ad cerebrum effumaret. Sufficiunt odorata alia, quæ in clarificatione, & poſt ſuſpenſa feruentur, & in ſyrup. ligata reponuntur. In hunc ſyrup. Pyretrum inijcitur, quo raro vtebantur in internis affectibus antiqui ſed in externis tantum, vel ad pituitæ per eos ſolutionem, vel ad dentium dolores: ob id viſum fuit prætermittere, & pro Pyretro rad. Enulæ Campanæ, quæ ad pituitam detergendam & alterandam vtilis eſt, vel craſſam Galangam, quæ ab omnibus in affectibus neruorum accommodata extimatur. Calaminthæ tres ſunt ſpecies: ſed parum refert, quam accipias. Secunda tamen

tamen, quæ pulegium Regale vulgo dicitur, extenuat & incidit potenter pituitam. Quare putarem præferendam & vſurpandam. Nota pulegium Ceruinum poſitum eſſe ab Auicenna pro Dictamno. Dioſcorides, Dictamnum vocat Syluestre Pulegium. De Pulegio Ceruino Monſpelienſium conſulė Stirpium Aduerſaria, pag. 214.

Fit cum aromatibus & completus dicitur: ſine aromatibus, incompletus: ſed completus fieri debet, quo frequentius vtimur.

Syrupus de Arthemiſia.

Poſt Syrupum de Stœchade ſyr. de Arthemiſia poni debet.

Rec. *Radic. Enulæ camp.*
Rubiæ maioris,
Fœniculi,
Petroſ.
Apii,
Pœoniæ,
Cyperi, } *ana. vnc. 1*

Mercurial.
Pulegii vtriuſque, a
Calaminthæ,
Nepetæ,
Origani,
Meliſſæ,
Betonicæ,
Stœchad.
Chamædrios,
Camepith.
Sampſuci,
Sabinæ,
Marrubii,
Matricariæ,
Hyperici,
Centaurei minoris, } *ana. M. 1.*

Arthemiſiæ,
Perſiccariæ vtriuſque, } *ana. M. 2.*

Seminis Iuniperi,
Nigillæ Romanæ,
Libiſtici,
Petroſelini,
Aniſi,
Coſti,
Cubebarum,
Calami,
Pyrethri,
Aſari,
Cardam.
Valerianæ,
Cimini,
Iridis florentinæ, } *ana. vnci. ſ.*

*Crateogonum.

a Ideſt Regalis & Ceruini, pro quo poteſt poni Dictanum Creticum in regionibus Pulegio Ceruino carentibus.

*Radices infundantur in aqua pluuiæ & pauco vino albo. Coquantur in eadem infuſione radices primum & herbæ, poſtea ſemina; odorata ſub finem, cum volueris auferre ab igne, & ſint vltima: cum Melle fiat ſyr. Dari debet cum decoctione Glycirrhyzæ vel Paſſular. vt addatur aliqua vis deterſiora. Quòd ſi in decoctione parum ſem. fœnug. vel rad. biſmal. vel Conſolidæ mai. addideris, vt viſcoſitas horum minuat aſperitatem aperientium, quæ exulcerare ſolent eos, qui frequenter ipſis vtuntur, tutior erit huius Syrupi vſus. Diuerſæ apud diuerſos reperiuntur diſcriptiones. Aliæ aliqua huc admittunt, quæ cum ſyr. hoc pugnant, vt illa vulgaris, quæ Tamariſcum recipit: & aliæ, alia, quæ parum faciunt. Nos verò ex omnibus collegimus hanc, in qua pro folijs Ribiæ maioris, rad. poſuimus, quia ſunt efficaciores. Perſicariam vtramque addidimus, quæ & *Crateogonum dicta eſt, & multũ ad inſtitutum facit. Deinde in ordinem reduximus, quo debet parari. Sequitur Syrupum de Stæchade, quia fortior eſt ad extenuandum & ad excalfaciendum pituitam, & ad partium neruoſarum vterique exſiccationem, & in catharris antiquis. Si cum decoctione Glycirrhyzæ, & quatuor ſem. frig. ma. & Paſſ. adminiſtretur, idem præſtabit, quod Syr. de Praſſio pollicetur.*

Serapium Glycirrhyzites Meſuæ.

AD expectorationem & expurgationem pulmonum valet, & hoc modo paratur.

Rec. *Glycirrhyzæ raſæ contuſæ, & parum re ſiccatæ, vnci. 2.*
Capill. Veneris, vnci. 1.
Hyſſopi viridis vnci. 1. drach. 6. pro vnc. ſ. ſiccæ.
Marcerentur in lib. 4. aquæ fontanæ per 24. horas, coque ad dimidias. Expreſſum perco que cum

Mellis,

Mellis, &
Sacchari, } ana. vnci. 10.
quia Penidias expunximus,
Sapæ, vnci. 2.
Aquæ viol. vnci. 6. fiat ſyrup.

Nota penidias non debere ingredi Syrupos pectorales, quia incraſſant; niſi ex ſyrupo facere voluerimus Eclegma.

Hunc Syrup. docent præparandum multa, vt ea, ex quibus ſuam potiſſimum accipit facultatem, & effectus, quos præſtare ſcribit Meſue. Valet enim ad tuſſim antiquam, ad expectorationem, non in principio pleuritidis (nam quæ conſtringunt & dilatationem thoracis impediunt, non conueniunt, ſed quæ incraſſando ſiſtunt defluxionem, vt Syrup. Violaceus, Syrup. Iuiubinus, de Papauere in tenuiſſima defluxione;) ſed, vt Meſue docet, ad tuſſim antiquam; quæ attenuantia & detergentia deſiderat, & incidentia, qualia hic Syrup. habet. Dicitur de Glycirrhyza, & vires ſuas aſſumit ab Hyſſopo & Adianto, Capillum Veneris vocato; quæ omnia attenuant. Recipit Mel & Saccharum; ob id Penidias expunximus, quia Syrupum incraſſant. In Eclegmatis, ratione optima, ponuntur, quia medicamenta diu in gula adhærendo, aliquã partem in tracheam arteriam tranſumunt. Sed in Syrupis, qui non ſolum tranſglutiendo ſenſim, ſed bibendo aſſumuntur, vt ad pulmones veniant, & detergeant partes, oportet aliquam tenuitatem partium ineſſe, ſaltem non eſſe craſſos, vt qui per anguſtiſſimas vias ad pulmonem peruenire debeant: ob id in nullo Syrup. addi debent, ſed cùm modo Elegmatis vti volumus, oportet admiſcere Tragacanthum, & alia viſcida. Aquam Violarum ponimus, non autem Roſarum, quia hæc ſputum retinet ſua aſtrictione: illa refrigerat, citra aſtrictionem, & laxat pulmones; Item temperat ſiccitatem: Nam ſicca non debent eſſe nimium, quæ ad expectorationem inſtituuntur, ne ſputum & pituitam reſiccent & retineant: quod Gal. docuit obſeruandum, ſecundum locos, de remedijs pulmonis agens. Loco Pediniarum Sapam potius addimus, quæ deterget & leuiter cõſtringit, ſi detur ad defluxiones, compeſcit detergendo. Id Gal. ſecundum locos docens, iubet Dyacodium componere cum Melle, cùm detergere volueris: cum Sappa, ad ſiſtendum fluxiones: nam quæ detergunt, vt Mel, fluxiones mouent. Hæc leuis aſtrictio ſufficiet ad partium corroborationem, quia partes dilatari potius, quàm conſtringi volumus ob ſuam actionem. Cæterum aquæ ſtillatitiæ adduntur decoctionibus, cum herbæ earum non habentur, & cum volumus, vt medicamentum penitius penetret.

Syrupi Glycirrhyzitis deſcriptio vulgaris.

Rec. Glycirrh. vnci. 2.
Capill. veneris, vnci. 1.
Hyſſopi ſiccæ, vnci. ſ.
Macerentur per 24. horas, in lib. 4. Aquæ.
Coquantur ad medias.
Colaturæ adde
Mellis deſpumati,
Sacchari penidiarum, } ana. vnci. 8.
Aquæ Roſarum, vnci. 6.
Fiat Syrupus.

Syrupus è Praſsio.

Syrupus è Marrubio paratur ad pituitæ attenuationem & expectorationem in hunc modum.

Rec. Rad. Apij,
Fœniculi, } ana. drach. 5.
Glycirrhizæ, vnci. 1.
Ireos, drach. 3.
Praſſij,
Hyſſopi recentis,
Capilli Veneris, } ana. drach. 6.
Calaminthæ, drach. 5.
Paſſul. enucleatarum, vnci. 5.
Ficuum pinguium ſiccarum, nume. 15.
Decoque in lib. 8. aquæ ad conſumptionem tertiæ partis, Col. adde Mel. & Sapæ ana. lib. 2. fiat Syrup.

Hic Syrup. non eſt valde neceſſarius, & ſi velint medici, poſſunt carere; nam ſi Syrupus de Glycirrhyza detur cum decoctione Ireos, & Calaminthæ, vel Hyſſopi, vel Praſſij, vel ſi Syrupo è Glycirrhyza addatur Syrupi de Stæchade tertia pars, certè idem præſtabit, quod Syrup. de Praſſio: vel ſi Syrupus de Hyſſopo cum prædictis detur. Præterea non eſt admodũ gratus ob ſemen lini & fœnugræci. Recipit etiam muſcilaginem cydoniorum, quæ non multum iuuat. Hic oportet Marrhubium & Hyſſopum recentem ponere, ne nimium exſiccando, ſputum retineant. Adde quòd Marrhubium viride probatur in hac cõpoſitione. Penidias expuximus, & Sapam addidimus, quæ magis conuenit: ſed etiam doloribus renum & coli poteſt conuenire. Detergit enim & lenit partes exaſperatas, & modicè calefacit. Ventrem leniendo & incidendo laxat, maximè ſi cum decoctione Praſſij & herbarum emollientium detur, &

cum

cum decoctione Maluæ. Alio modo capite de Tuſſi deſcribitur à Meſue, & amygdalarum & pinearum nucleos, maſtichem, & cinnamomum recipit: ſed hunc magis probamus; Magis probaretur ad expectòrationem ſi ſemina illa incraſſantia expuncta eſſent, nam illa tranſitum ad pulmones impediunt: quod ſi ad elegmatis modum vtendum; Semina illa ſi aqua macerantur muccaginē faciunt, quæ omni tempore Syrupo addi poſſunt. Ego Radices Apij, fœniculi expungerem, quæ attenuant & incidunt fluxiones ſuſcitant. Hic Syrupus ſimilis eſt Syrupo Hyſſopiti, & æque reijciendus vterque, vt qui ex incraſſantibus & incidentibus componantur. Illæ contrariæ actiones ſimul eodem tempore fieri non poſſunt. Satius igitur erit ſeorſim habere Syrup. incidentes & incraſſantes, qui ambo miſcendo efficient tales Syrupos.

Communis Syrupi e Praſsio deſcriptio. Meſ. quam appoſuit Rondel.

Rec. *Praſſij, vnci. 2.*
Capill. Veneris.
Hyſſopi, ana. vnc. 1. alij drach. 6. legunt.
Glycirrhyzæ, vnci. 1.
Calaminthæ,
Aniſi,
Rad. Apij,
Fœniculi, } *ana. drach. 5.*
Sem: Maluæ,
Fœnigræci,
Rad: Iridis, } *ana. drach. 3.*
Sem: Lini,
Cydoniorum, } *ana. drach. 2.*
a *Paſſularum enucleatarum, vnci. 5.*
Ficuum ſiccarum pinguium, Num. 15.
Penidiarum,
Mellis deſpumati, ana. lib. 2.

a Cordus, vnci. 2. tantum: legendum 5. Cordus habet lb. 1. Penidiarum tantum.

Coquantur primum radices in lib. 8. aquæ. Deinde herbæ, poſtremò Hyſſopus, Capil. Veneris, Aniſum cōtuſum & ſemina muccaginoſa, quæ ſemper nodulo excipi debent, in decoctis ſyruporum ob lentorem, alioqui potius fieret Gelatina quam Serapium.

Chylarium Eryſimoides, Botrytres, Bechicum efficax, Orthophnicis vtiliſsimum. L'Obel.

Rec. Eryſimi, M. 10.
Succi eiuſdem lib. 1. *Fiat Succatiuncula ex arte.

* *Tempore meſſis ſemen eius colligi poterit & drach. 2. vtiliter addendæ erunt.*

Botryos,
Bechij cum radicibus, } ana. M. 7.
Glycirrhyzæ raſæ,
Radicum Helenij recentium ſucco prægnantium, } ana. vnci. 1.
Radicis Iridis recentis floris candidi vel alterius odoratioris in tenues partes præraſæ, vnci. 3.
Polytrici recentis vel Adianti,
Hyſſopi viridis, } ana. M. 6.
vel Hyſſopi ſicci, ſæuiente hyeme M. 2. P. 1.
Endiuiæ,
Borraginis,
Meliſſophylli, } ana. M. 4.
Marrubij viridis,
Scabioſæ,
Cardui S. } ana. M. 2.
Chamædryos,
Betonicæ,
Foliorum violarum, } ana. M. 1. ſ.
Florum Cordialium, ana. P. 4.
Florum { Anthos, Stœchadis, Thymi, } ana. M. 1.
Florum Saluiæ, P. 2.
Paſſularum Corinthiarum contuſarum,
Ficuum, } ana. vnci. 6.
Cimini,
Baccharum Lauri,
Sem. Aniſi,
Sem: Fœniculi,
Sem: Carui, } ana. vnci. ſ.

Decoquantur in ſ. q. aquæ Hordei integri ex arte in duplici vaſe. Expreſſioni per albumina purgatæ diſſolue,
Mellis deſpumati, lib. 3.
Sacchari, lib. 8. fiat Serapium, addendo ſub finem Acceti albi optimi, lib. 1. Aromatizetur pulueris Santali rubri, vnci. ſ. & drach. 3. Radicis inciſæ Iridis Florentinæ.

Syrupus

Syrupus Iuiubinus, ſiue Serapium Zizyphites Meſ.

HIC Syrupus, quia mediocriter inſpiſſat defluxiones tenues quæ fiunt: & iam factas inſpiſſat, & deterget aliquantulum, aſperitatéſque aſperæ arteriæ emendat, in frequēti vſu eſt; Idcirco in officinis retinemus, qui ſi rectè paretur, medius eſt inter violaceum & Syrup. ex capitibus papaueris.

Rec. *Iuiub. numero ſexaginta.*
Hordei mundati, }
Glycyrrhize, } *ana. vnci. 1.*
Capillo. Veneris, }
Florum Viol. } *ana. drac. 5.* alij vnc. 5.
Seminis maluæ, } ſed male.
Seminis Cytoniorum,
Seminis Papaueris albi, }
Seminis Melonum, } *ana. drac. 3.*
Lactuce, }
Tracagantbi, }
Decoquantur in libris 4. aque pluuiæ, vel fontis ad conſumptionem dimidiæ partis. In col. diſſolue Sacch. clarificati lib. 2. fiat Syrupus.

In hoc Syrupo nihil immutauimus preter ordinem, vt illa ſimplicia ordine, & ſecundum artem collocarentur, atque fructus, radices, ac Hordeum decoquerentur diutius. Tragacanthum in fine ponitur, ne longa coctura totum in mucaginem vertatur. Aquæ lib. 4. ponimus, vt in ſimplici legimus; que quantitas ſufficit: legendum iudicamus, Iuiubarum num. 60. quidam inepti legunt lib. 1. non aduertentes, illud. l. 50. ſignificare, non lib. Sufficerent aquæ lib. 4. ſed hæc, quæ viſcoſa ſunt, & ſyrup. inſpiſſant, non debent multum decoqui, quòd vis illa in externa parte ſita ſit, neque Tragacanthū ſuſtinet longam cocturā: quare diutius decoquēdum eſt Hordeum: deinde Iuiubæ fractæ. Capil. ven. & flores Viol. in fine inÿci debent; & hoc fuit in cauſa, cur minor quantitas aquæ adita ſit. Sed qui non norunt naturam rerum, non poſſunt bene parare, & conqueruntur de viſcoſitate. Si capita Papaueris cum ſeminibus ponantur, efficatior reddetur. Leuis enim inſpiſſatio eſt in ſolo ſemine. Saccharum clariſficatum additur.

Syrupus e Papauere.

SYrupus e Papauere, quia vtilis eſt in inſpiſſatione; Syrupum de Iuiub. ſequitur; cuius deſcriptionem poſt Syrup. de Iuiub. colocauimus, vt etiam Pharmacopolæ eo ordine diſponant in officinis. Ex Papauere parantur duo Syrupi, quorum alter ſimplex, quia minus compoſitus: alter verò compoſitus dicitur: ſed horum duorum eadem eſt facultas. Compoſitum prætermittimus, ſumúſque cōtenti ſimplici: nam ſi catharrus ſit incraſſandus, de Iuiub. aptior erit. Quòd ſi non ſufficiat, adde vnc. 8. Syrup: de Iuiub. vnc. 1. Syrup. de Pappaue. multúmque incraſſabit. Compoſitus tamen ad incraſſandum catharrum, & ſiſtendam valebit magis: ſed ad ſtuporem inducendum minus. Ob id multa ſunt addita, quæ nihil faciunt ad conſiliandum ſomnum. His de cauſis minus compoſitum conſulimus, qui parabitur cum ſapa & Saccharo. Qui autem cum Sapa paratur, vocabitur Dyacodium: Cum ſacchar. verò Syr. ê Papauere.

Rec. *Capita Papaueris albi numero 80.*
Seminis Lactucæ drach. 10.
*Fiat decoctio in lib. 4. aquæ pluuiæ ad conſumptionem dimidiæ partis. Col. adde Sacch. *vnc. 8. fiat Syrup.*

* Mediæ parti decocti. vnci. 8. Sacchari addendæ videntur, & alteræ parti, vnci. 8. Sapæ.

*Hunc Syrup. paraut ex cap. Papaueris albi & nigri, æquali pondere & numero: ſed cum ** Papauer nigrum ſit periculoſum, & ſtuporem inducat, vel ſumnum profundum, idcirco viſum fuit albi quantitatem augere, & ad capita octaginta numerum reducere, & pro dra. 10. quæ reſtabant, ſeminis Lactucæ totidem addimus, vt ſequamur Auicen. qui iubet non eſſe pertranſeundum, quòd pro nigro Pap. ſeminis Lactucæ drach. 10. ſomnum concilient, ob cuius occaſionem factus eſt.*

** Papauer nigrum á me ſatum in Angliæ Sommerſeti præfectura, Naturæ luſu & metamorphoſi, in album mutatum eſt, vtriuſque albi aut nigri ſemen ſatiui mitius eſt opio aut Meconio, quia vnguinoſum aut oleaginoſum: vſus igitur nigri ſeminis non adeo verendus.

L'Obel.) *Serapium Papauerinum ſimplex & Compoſitum D. Meſuæ communis deſcriptio.*

SErapium è Papauere compoſitum Meſuæ non eſt diſpenſandum ex Rondelletij con-

ſilio quia, reſpondet Syrupo Iuiubino & Papauerino ſimplici. Simplex autem

Rec. Capitum Papaueris albi, & Papaueris nigri, ana. 60.N.

Coquuntur in lib. 4. aquæ pluuialis ad conſumptioné librarum duarũ & dimidiæ: colantur, in Serapium percoquantur, additis

* *Ad lib. 6.* Sacchari albi, & Sa: Penid. ana. vnci. 6.

Syl. *Syl.*] Capita cum ſeminibus magnorum & paruorum ſiccorum, & humidorum media macerantur 24. horis; & ſi ſint ſicciora, pluribus; deinde coquantur donec tabeſcant; exprimuntur; cum Saccharo aut Melle vt Diacodion, pro varijs Medici ſcopis percoquuntur in Serapium lento igne.

L'Obel. *Diacodium Rhomboides, aut orbiculatum.*

Imitatione Manus Chriſti in forma ſolida orbiculata aut tabellata, addita Glycyrrhizæ ſufficienti quantitati decocti Papauerini præſcripti & Saccharo cum margaritis, aut ſpeciebus Diatragacanthj frig. & huiuſmodi pro morborum varietate, paro Saccharatos orbiculos aut rhombos non inſuaues neque ægris moleſtos vti Serapia ad Catarrhos ſiſtendos, ſomnumque conciliandum.

Serapium Hyſſopites.

DIu ego dubitaui, in qua ſerie hic Syrupus reponendus, vel in numerum eorum, qui incraſſant, vel eorum, qui attenuant: Nam Rad. Apij, Fœnic. & Petroſel. recipit cum multis alijs detergentibus, etiamque Hordeum mundatum, Myxa, Zizipha, ſemen Cydoniorum, Tragac. & ſemen Maluarum; quæ omnia inſpiſſant: Sed cum incidentia & detergentia incraſſantibus repugnent: putaui ſatius eſſe, in detergentium & incraſſantium reponi: eritque nobis vſui, cum nondum erimus certi, incraſſarene, an attenuare oporteat, eaque de cauſſa diſpenſandum curaui: cuius exemplar erit tale.

Rec. *Hiſſ. mediocriter ſiccæ,*
Rad. Apij,
Fœniculi,
Glycyrrhizæ *ana. drach. 10.*
Hordei mundati, vnci. ſ.
Dactylorum á filis mundatorum, & ficuum pinguium ſiccarum, ana. numc. 10.
Paſſ. mundatarum, drach. 12.
Zizipharum,
Mixarum, *ana. nume. 30.*
Capilli Veneris, drach. 6.
Seminis Mal.
Tragacanth.
Sem: Cydonio: *ana. drach. 3.*
Coque in lib. 8. * *aquæ ad dimidium.*
Expreſsioni adde Sapæ,
& Sacchari, a *ana. lib. 2.*
Et fiat ſyrup.

a Alij omnes habent Sacchari Penidiarum lib. 2, Sine Sapa. quæ tamen commodè lib. addi poteſt cum Penidijs, ad ſingulorum lib. 1. vel vnci. 12. vel 15.

Apud Meſ. duæ aliæ deſcriptiones reperiuntur cap. de tuſſi, quarum prior parum diſtat a Syrupo de Iuiub: Altera huic traditæ non valde diſſimilis: differunt tamen, quia hæc recipit ſemen Apij & Fœnic. non rad. & Aniſum: illa ſemina Cucum: Citrulli vltra habet, neque Dactylos neque Penidias recipit: ob id eam deſcriptionem voluimus relinquere, ac tantum indicare ſemina potius, quam rad. eſſe vſurpanda: nam rad. non ſunt neceſſariæ ad inciſionem: at ſemina ſufficienter id præſtant, & flatus diſcutiunt, qui pituitam chymoſam facientem tuſſim, & ſpirandi difficultatem inducunt, quia ſpatia pulmonum magis replent. Præterea hic Syrupus ex Hordeo & fructibus componitur flatus gignentibus, quia dulcia relaxando ventrem, multorum flatuum gignendorum ſunt cauſſa: quare non radic. ſed ſemina Fœniculi & Apij inijcimus. Quod ſi Aniſum addere volueris, erit melior & efficatior: Nam Aniſum præter quam quod flatus diſcutit, aliquid dulcedinis habet: quare poterit ad expectorationem nonnihil facere.

Hic Syrupus videtur paratus ad contrarios affectus; vt in excretione ſanguinis à venis ruptis, vi tuſſis.

Coque in lib. 8. vel 6. ad dimidium.]

Hordeum diu decoquendum: cætera minus & pro eiuſque naturæ. Tragacantha, Semina Cydoniorũ & Maluæ leniter contuſa & nodulo laxo excepta, valde parum coquenda, ne loco Syrupi Gelatina fiat: vt cuidam craſſæ Mineruæ Pharmacario apud Lutetianos malè ceſſit.

DE DECOCTIONIBVS.

DEcocta multa in Meſuei diſpenſario deſcripta ſunt, quorum aliqua hic inſeremus, &

& alia omnino prætermittemus, tanquam ſuperflua : nam talia non parantur, vt ſeruentur, quia ſeruari non poſſunt, & à Syrup. non differunt. Quodſi in vſum trahantur à medicis, immutata præſcribuntur. Nos hîc decoctionem communem Clyſteris, & Medicinæ, & Pectoralem tantum deſcribemus.

Decoctio communis Clyſteris.

Rec. Betæ,
Maluæ,
Farietariæ
Branchæ, } ana. M. 1.
Vrſinæ,
Mercurial.
Furf. p. 1.

Fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquæ.

Quodſi addantur drach. 2. Aniſi & Fœniculi melior erit Decoctio. Omnia Cerealia in parte externa vim habent detergendi. Item quæ eaſdem vires habent medicamenta, in equali portione poni poſſunt, alioqui minimè.

Decoctio communis Medicinæ.

DEcoctum commune medicinæ, quod hodie ad diſſoluenda ſolutiua vſurpatur, ſine arte & ineptè deſcriptum eſt. Fiat autem in hunc modum.

Rec. Hord. integri, P. 1.
Prunorum &
Paſſ. } ana. P. 10.
Glycirrhyzæ raſæ, drach. 2.
Viol. P. 1.
Aniſi, drach. 1. fiat decoctio.

Dicitur autem communis, quod nulli parti aut humori ſit deſtinata, vt eſt Pectoralis, qua vtimur in affectibus Pectoris, neque pituitam, bilem, vel melancholiam, ſed tantùm leniens, ad omnia excrementa : Idcirco Tamarindos expunximus, quia lædunt ventriculum, & ad bilem præſcribuntur: ſed cùm Communis paretur, non eſt neceſſe addere Tamariudos. Aniſum prætermiſſum addidimus, quia odorata ſemina cum medicamentis laxantibus ſunt admiſcenda, vt Hipp. lib. de victu acut. imperat. Adde quod Pruna & Hordeum flatus gignunt, quos diſcutere oportet.

Decoctio Pectoralis.

DEcoctum Pectorale dicitur, quod magis ad partes pectoris deſtinatum ſit, quàm commune, nihilque hebeat. quod parti non conueniat. Sed fuit hoc non minus ineptè deſcriptum, quam prius.

Rec. Hordei integri P. 1.
Glycirrhyzæ, vnci. ſ.
Capill. Veneris,
Hiſſ. } ana. M. 1.
Ficuum,
Dactylorum mundatorum, } ana. P. 6.
Paſſ. enucleatarum,
Florum viol.
Bugloſſi, } ana. P. 1.
Aniſi, drach. 2.

fiat decoctio, quæ vſui erit ad medicamenta laxantia pituitoſa diſſoluenda, vtilis ad deterſionem & expectorationem in pleuritide. Iſtud dici poteſt decoctum fructuum, quo vtendum eſt, vt vult Meſue, ante concoctionem. In ordinem reduximus hanc decoctionem, & addidimus Aniſum ob rationem ſuperius ab Hipp. adductam. Appoſuimus ficus, quia parti magis conueniunt, & flores cordiales, vt Borrag. & Bugloſſi.

DE LAXANTIBVS MEDICAMENTIS.

LAxantia medicamenta vel ſunt mollia, vel dura. Mollia ſunt vt confectiones, Dicaſsia, Catholicon, Diaphenicum, Indum maius, Confectio Hamech, Hiera picra, vel Hiera Colocynthidos. Dura ſunt, vt Electuaria, Electuarium Diacarth. e Succo Roſ. è Citro ſolutiuum. Vel ſunt pilulæ. Hæc ſufficiunt ad morbos curandos : Plura ergo habere, ſuperfluum eſt. Nos vero á communioribus incipiemus.

LENITIVA è CASSIA medicamenta.

E Caſſiæ Ægyptiæ ſiliquis à diuerſis auctoribus multa & varia medicamenta lenitiua deſcripra ; minimè paranda aut diſpenſanda cenſentur, quia vel aceſcunt vel exiccantur, & eorum laxandi vis deperditur.

Diacaſsia.

EX Caſſia multa componuntur remedia. Hoc autem à Caſſia nomen accepit, tanquam a nobiliori,

biliori & precipuo. Fiunt autem duobus modis, vel ex decocto herb. recentium, vel ex ſuccis. Quare ſuccorum tempore paranda erunt. Quod ſi ex decocto parare velis, id omni tempore poteris, ſi herbæ ſint ad manum. Hæc decoctio pro clyſteribus & pro pauperibus commune medicamentum ſit ad leniendum ventrem, ſic.

Rec. *Succorum Violariæ, Maluæ, Betæ, Mercurialis, Parietariæ,* ana. quar. 1.
Succi Abſynthij communis, vnci. 2.
Mellis, lib. ß.

fiat decoctio donec ad conſiſtentiam aliquam, vt Mellis reducantur: cui adde Caſſiæ recenter extractæ lib. 1. miſce, & ſeruetur vſui. Quod ſi ex decoctione parare volueris, fiat hoc modo.

Rec. *Violariæ, Maluæ, Mercurialis, Betæ, Parietariæ,* ana. M. 1.
Abſynthij communis, M. ß.

fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquæ, & facta forti expreſſione, adde Mellis lib. 1. ſ. miſce, fiat decoctio ad conſumptionem dimidiæ partis. Cui adde Caſſiæ lb. 1. commiſceantur. Hæc compoſitio debet plus Mell. habere propter aquam decoctionis. Expunximus ſuccum florum Viol. ſufficit ſuccum habere herbæ in priore: in iſta etiam ſufficit herba. Quod ſi quis velit in decoctione apponere, nolo pro Viol. à communi opinione diſſentire.

FLOS CASSIÆ.

E Caſſiæ recentibus & pregnantibus fiſtularibus ſiliquis pulpa elicitur, quam florem Caſſiæ & Caſſiam extractam vocant: Sed cùm Caſſiæ ſiliquæ ſiue fiſtularis recens pulpa melius aſſeruetur in ſua theca, quàm excreta: quid extractione ante vſum opus eſt? Triplex Caſſiia extracta in officinis proſtare ſolet. *C*aſſia extracta ſine Sena & cum Sena: *C*aſſia cum Manna: *C*aſſia cum ſaccharo & cum Melle pro clyſteribus & pauperibus. *S*i præſcribatur à medicis, paretur hoc ſequenti modo.

CASSIA EXTRACTA COMmunis Nicholai.

Rec. Florum Violarum,
Violariæ ſiue foliorum violarum,
Maluæ,
Mercurialis,
Betæ,
Parietariæ, ana. M. 1.
Abſynthij pontici ſiue vulgaris, M. ſ.

Herbæ iſtæ virides coquãtur artificioſè in ſ. q. aquæ: è cuius colato ablue ſiliquas Caſſiæ, & dilue in eius portiuncula pulpæ Caſſiæ lib. 1 Mellis ex reliqua colati parte deſpumati lib. ſ. percoquantur lento admodum igne ad electarij formam.

Diacassia cum Manna non multùm differt à Diacatholico, niſi Sena, Rhabarbaro & Polypodio.

CASSIA Fiſtula, & CASSIA ſiliqua purgatrix.

Actuarius & Græci recentiores, Arabes imitati, Caſſiæ fiſtulæ aut fiſtularis nomine fructus longos, atros, teretes ſeſquipedales, vbique notiſſimos, medulla nigrà mollique farctos, ſiliquas veriùs quam fiſtulas nobis deſignarunt: cuius lignoſior cortex à vulgo Medicantiũ inueteterato rancido errore pro Caſſia legitima Priſcorum ad fœtus & ſecundinas acceleradas & excludẽdas, addita Myrrha & Croco in puluerem redactis, præſcribitur.

Fiſtularis aut fiſtula dicta Caſſia ſiue Cannella, quia eius flagella in fruſtra diſſecta chorio bubulo recenti antiquitus inuoluebantur etiam Plinio & Theoph. teſtibus, vt vermiculis aut tineis inde natis, lignoſa interior pars arroderetur, corticeillæſo, integro, à vermiculis non deguſtato aut eroſo præ acrimonia: eoque fiſtulæ figurâ remanente ſyringem dixere. Plures Xylo-Cinnamomi aut Pſeudo Caſſiæ produntur differentiæ, de quibus quia nullius aut exigui commodi, ſuperſedendum duximus.

Caſia Poetarum.

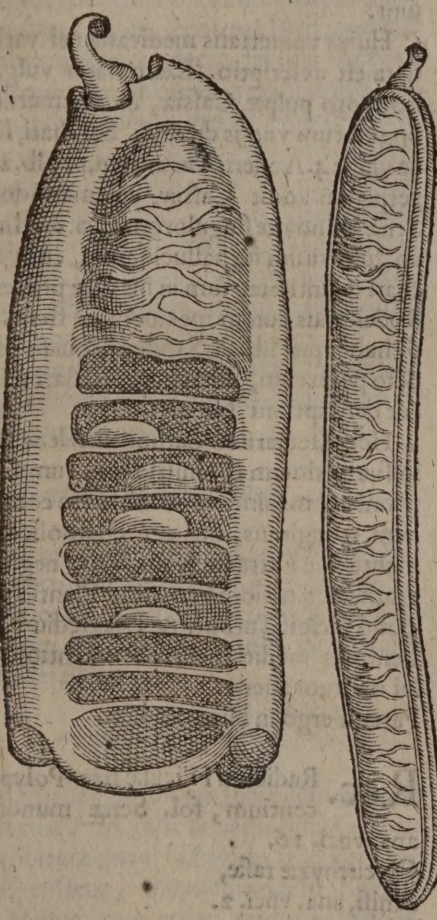
CAſia per ſimplex ſ. Meliſſophyllum & Cneorum, herbæ ſuut ſolitæ iuxta alucaria ſeri, etiam Maronis æuo, vt ſatis liquet hiſce ſuis verſibus.

Vix humiles apibus *C*aſias, roremq; miniſtrat.] è alibi, cætera.

Tu

Tu iuſſos aſperge liquores,
Trita Meliſſophylla & Cerinthes ignobile Gramen,
Plura in Stirpium Aduerſarijs require Pagina, 184, & 185.

CASSIA ſiliqua Braſiliana purgatrix compreſſa.

MEſopoli Mattiacorum à naucleris ſedulis inueſtigatoribus compreſſæ Caſſiæ ſiliquæ verius quam fiſtularis Caſſiæ aut fiſtulæ vocatæ genus nouũ ex Braſilia aduehi incœpit, cuius pulpæ nigræ vncia vna plus purgat quam vnciæ duæ alterius Caſſiæ Egyptiæ Cayriuè, quarum vna Venetias deferri ſolita, foris ſubruffa eſt, tenui cortice, farctior & potior: Altera nigra, cortice craſſo, lignoſiore duritioreque multò, & rugoſo. Hiſpani ſimilimam aut eandem ex Aphrica, Antuerpiam deuehere ſolebãt. Hæc autẽ Braſiliana noua ſiliqua pedes duos aut vncias 24. longa eſt, duas aut paulò plus lata, & ſeſqui vnciam craſſa; cortice foris Caſtaneæ fuſciore, rugis & venis craſſioribus admodum tranſuerſis exarata, vtrinque oris ſecundum longitudinem carinata vnâ parae concaua aut carinulâ conflatâ: alterâ verò carinatim prominula, medij nauis imi dorſi ſiue trabis inſtar: lignoſo admoddm cortice, vulgatiſſimæ nigræ Caſſiæ duriore. Hæc mihi miſſa duobus iam annis elapſis ab amiciſſimo & peritiſſimo viro Thoma de la Foſſe apud Mediobnrgenſes Mattiacorum Pharmacopoeo, munere docti & egregij viri Doct. Franciſci Halei Medici & Chirurgi Claſſici belli Mattiacorum, qui huius Caſſiæ periculum fecit. Semen non diſsimile alterius, ſed longè maius & longius. Pulpa admodum dulcis. Effigiem affabrè delineatam a filio meo Matthiâ L'Obelio damus.

De Catholico ſiue Electuario Catholico Nicolai.

CAtholicum medicis in omnibus compoſitionibus laxantibus in frequentiſſimo vſu eſt. Non multum à Diacaſſia differt, niſi quia recipit, quæ magis laxant, vt Polyp. Senam, & Rhab. Euacuat communia excrementa ventris, partim lubricando, partim attrahendo. Dicitur ob id Catholicum, quaſi dicas vniuerſale, quod non ſit vni humori deſtinatum & determinatum medicamentum, ſed quod in ventre, ſiue ſit bilis, ſiue feces, expellit citra calfactionem. Componitur autem hoc modo; Fit decoctio ex Polyp. lib. 1. & poſtea addito Sacchare, coquatur in Syrupum, qui inſpiſſetur ſequenti puluere & Caſſia, & Tamarindis. Puluis autem hæc recipit.

Rec. *Folliculorum Senæ, vnci. 8.*
Rhabarb.
Violarum,
Polyp.
Aniſi, } *ana. vnci. 4.*

Glycirrhyzæ,
Penid. } *ana. drach. 4. quat.*
Saccha. Candi,

quatuor Se: Frig. } *ana. vnci. 1.*
maiorum,

Caſſia & Tamarindi in prædicto Syrupo diſſoluantur; Poſtremò puluis. Hæc compoſitio delicatior & efficatior, & minori ſumptu fit, faciliuſque hoc modo paratur. Decoquatur Polypod. lib. 1. & vnci. 4. quia Polyp. Craſſamentum conſtringit plus, quam laxat, & multos flatus gignit, ventremque lædit: quare melius erit decoquere. Decoctioni addes quatuor ſem: Frig. maiorum, ana. vnci. 1. Aniſi, Viol. recentium aut viridium, ana. drach. 4. fiat decoctio in lib. 12. aquæ ad conſumptionem lib. 4. diſſolue Sacch. lib. 8. Coquantur in Syrupum. In quo diſſolue Caſſiæ, Tamarind. ſucci Roſarum, ana. vnci. 6. Liquiritiæ raſæ, vnci. ſ. folio: ſenæ puluerif. vnci. 8. Sacchari Candi, & Penidiar. ana vnci. ſ. fiat confectio. Alij habent, Violarum recentium, vnci. 4. Aniſi, vnci. 1. In diſſolutione verò Caſſiæ; Tamarind. ana. vnci. 8. Aniſi triti, vnci. 3. Hæc Confectio ſine Rhab. imperatur, quia Pharmacopolæ non apponere ſolent, niſi vel antiquatum, vel corticem, vel fruſtula, quæ afferuant cum infuſiones ex Rhab. parant. Quare ſatius erit non inijcere, quàm tale: magis enim conſtringit, quàm laxat, maximè in ſubſtantia. Quare nos ſuccum Roſarum ſubſtituimus, quia laxat ventrem trahitq; bilioſa & aquoſa, vt Rhab. Doſim auximus, vt efficatior redderetur, & in minori quantitate laxeret, ne hæc compoſitio moleſta ſit ob eius molem. Quod ſi ſuccus ponatur, erit minoris ſumptus, & pro pauperibus etiam ſic parari poterit. Niſi vererer reprehenſionem, pulpam Prunorum pro Tamarindis apponerem, tum quia ſi ſint acida, maximè bilem extinguunt & ventrem laxant, vt Tamarindi, tum quia paratu erit facilior.

Fruſtra enim quæruntur exotica, cùm ex noſtris medicamenta parari poſſunt. Penidias & Saccharum candum addimus, ad vnci. ß.

L'Obel.

PRo pulpæ Caſſiæ, Thamarindorum & Senæ mundatæ ſingulorum vnci. duabus; ſemina frigida maiora ad ſingulorum drach. duas immiſcentur: & Rhabarbari, Violarum, Polypodij, Aniſi, ad vnci. 1. ſingulorum inferuntur. Igitur vncijs octo ſingularum pulparum; quatuor ſeminum frigidorum maiorum ſingulorum drach. 8. immiſcendæ erunt & Rhabarbari, Violarum, Polypodij, Aniſi, ana. vnci. 4. inferendæ: non drachmæ duæ ſingulorum prioris claſſis; & ſingulorum vnci. vna ſecundæ, vt Andernacus ſui oblitus fecit. Cordus & Rondelletius mentem Nicolai ſequuti ſunt.

Huius vniuerſalis medicamenti varia & vitiata eſt deſcriptio. Exemplaria vulgata habent pro pulpæ Caſsiæ, & Thamarindorum ſingulorum vncijs duabus, Sacchari, lib. 2. ſiue vnc. 24. Andernacus antem, pro lb. 2. Sacch. perperam addit Caſsiæ, Thamarindorum & Senæ mundatæ ſingulorum vnci. 8. Miror tam doctum virum ita hallucinatum, cum in Sacchari quantitate, tum in his quæ præceſſerunt. Rodelletius autem mediocritate fretus vncias 6. habet pro lib. 8. Sacchari, quamuis vnciæ octo pulparum, libris octo ſacchari reſpondeant deſcriptioni Nicolai.

Hoc Electarium Catholicum lene ſiue mite in ſuauiſsimam & leniſsimam, cum Caſsiæ operatione maximè conuenientem compoſitionem, redegimus, quam é Diatholico Liquamentū ſiue Extractum diximus, neglecto Diacatholico maiore Fernelio à Plantio aſcripto, quod recipit Turbith & Diagredium, ab his benignis medicamentis & intentione Nicolai multum aliena.

Paretur ergo in hunc modum.

Rec. Radicum Filiculæ ſine*Polypodij recentium, fol. Senæ mundatorum, ana. vnci. 16.
Glycirrhyzæ raſæ,
Aniſi, ana. vnci. 2.
Seminis Fœniculi, vnci. 1.
Foliorum Violarum, M. 4.
Florum Violarum, M. 1. ſ.
Quatuor ſeminum frigidorum maiorum. ana. vnci. 1.

Contuſa omnia dempta Sena & ſeminibus frigidis, floribuſq; Violarum, 24. horas vel biduo aquæ pluuialis lib. 5. vel q. ſ. malefacta, decoquuntur leniter ex arte balneo Mariæ: mox paulo antequam ab igne deponantur, Senam adijciunt cum ſeminibus frigidis & floribus Violarum, maceranturque calidè aliquot horas in balneo. Vbi tantiſper refrixerint, linteo excolantur & leuiter exprimuntur, ne Polypodij & Senæ vis aſtrictoria eliciatur. Colatum iterum decoquitur, dum mellis craſsitudo fiat, adiectis Sacchari boni ſubrubri, perdulcis vel albi pinguis, lib. 4. Poſtea ab igne remotis adde floris Caſsiæ vapore decocti præſcripti

extractæ

extractæ & Thamar Indorum, ana. vnci. 6. Saechari, candi, & Penidiarum, ana. vnci. 1. ſ. ſucci vel infuſi Roſ. vnci. 4. æſtate addi poterit decocto libra vna, ſucci Mecurialis defæcati & purificati, & pro diuitibus in ſingulas vnci. ſcrupulus, vel drach. ſ. Rhabarbari ſelectiſsimi.

* Polypodij magma aut craſſamentum, quia copioſos flatus gignit, ventrem læit, eumque magis obſtruit quàm reſerat, leuiter Polypodium decoquendũ iuſsimus, vt efficacitus ſuas vires, easque ſuauiores, exuat. Decoctionem enim mediocrem ſuſtinet, quemadmodum Sena & Turbith. vti monuimus in noſtris Stirpium Obſeruationibus Latinis: Pondus eius etiam adauxi, quia vili emitur pauperum commodo; longeque miori pondere in decoctis, vti Sena, & alia permulta, quàm in ſubſtantia, vt vulgus loquitur, aſſumitur.

Al. qui ommitunt Saccharum Penidiarum leui incommodo, quia Penidiæ parantur ex Sacchăro pingui, leniente.

Electarium Lenitiuum.

Electarium Lenitiuum conuenit cum Diacatholico & Diacaſsia, quare eo carere poſſumus. Hæc de Electarius lenioribus ſufficiant, pluribus humoribus, exuſtis potiſſinium expurgandis idoneis.

Dia-ſebeſten.

Dia-ſebeſten Montagnanæ bilem tenuem euacuat. In Italia & regionibus calidis magis vſitatum quam in frigidis tractibus, vbi rarò diſpenſatur, quemadmodum Elect. è Pſyllio Meſuæ, quo etiam carere poſſumus. Recipit copioſé Scamonium cum Trochiſ. è Spodio vel Antiſpodio, ex Oxyacantha, Troch. Diarhodon, quo Scammonij vires remiſsiores ſiut, & alui fluores diſpendioſæ vitentur. Pro hiſce inuſitatis electarijs medicus doctus facilè cholagogum Roſarum decocto conuenienti ſiue é myxarijs ſiue é Pſyllio, Fumaria, Epithymo, Eupatorio, Rhabarbaro, & huiuſmodi pro ratione & natura morborum, diluit.

De Diaphœnico, id eſt, Antidoto e Palmulis.

Diaphœnicum à Dactylis nomen accepit, vt Empl. Diapalma, Diaphœnicum, Dicalcbiteos. Hæc autem compoſitio ad euacuandos craſſos humores facta eſt, quia in frequentiſſimo vſu eſt, erit hoc modo paranda.

Rec. *Dactylorum mundatorum à filis, & infuſorum cum vino albo per triduum lib. 1. drach. 4.* *Pineatum cum aqua*
Hordei decoctarum, drach. 40.*
Turbith. drach. 35.
Amygd. dulcium mundatarum, drach. 30.
Scammonij, drach. 12.
Zinziberis,
Piperis longi,
Cinnamomi,
Macis,
Galangæ.
Fol. Rutæ ſiccorum,
Aniſi,
Fœniculi,
Seminis Paſtinacæ agreſtis, vel domeſticæ, ana. drac. 2. ſ. fiat Pul. qui excipiatur Syrupo ex Melle & infuſione Dactyllorum parato ex arte. Cinnamomum omnium humorum vitia emendat.

Hæc Compoſitio paucis immutatis optima erit ad pituitam craſſam & lentam euacuandam. Dici poterat ex Turbith, vt melius intelligeretur. Dactyli ſunt eligendi recentiores, qui non ſunt immaturi: nam maturi habent etiam aſtrictionem ſufficientem ad Scammonij correctionem, & immaturi nimium conſtringunt pro compoſitione pituitoſa: Nam, vt docet Gal. 1. ad Glauc. Abſynth. quod calidum & ſiccum, non conuenit in pituitoſis affectibus ob aſtrictionem. Aliud enim eſt medicamentum ad craſſos crudoſque humores, aliud ad tenues parare. Scammonium, vt dictum eſt, caſtigari debet in billioſis medicamentis. In pituitoſis verò ſatis eſt, ſi aliqua ſint lenta, vel craſſa, quæ eius tenuitatem caſtigent, & ob idmaturos Dactylos volumus, quanquam Meſuæ aliter videatur imperare ſecundum interpretationẽ aliquorum, (a) per flauos intelligentes, immaturos. Nam immaturi cholicum dolorem augerent, non curarent, neque etiam ob morbum cholicum, quem curare dixit, in Aceto macerare oportet: Acetum namque conſtringit, & morſu ſuo inteſtina lædit dolentia: Quare in Vino albo macerandos Dactylos iubemus triduo, & in vaſe vitreato, ne ex ære, aut alia quapiam materia aliquid mali contrahant. Si autem molles ſint ſatis, non erit opus tanta maceratione. Si duriores, diutius macerentur, Quod ſi in aqua & Vino cadis macerentur, citius molleſcunt. Contunde diligenter, & per cribrum medicum, cum amygdalis tuſis traſmitte. Poſtea accipe Mellis lib. 6. Aquæ & Vini infionis Dactylorum lib. 12. Decoquantur & deſpumentur, donec reliquantur lib. 3. & ad conſiſtentiam mellis. Reliqua tuſa & pulueriſata

*Mundatarum & infuſarum.

Rond.

pulueriſata miſce,(b) *fiat confectio.*

(*a*) L'Obel] Phœnicon Cirrhon] legendum Cheyron, id eſt, è Chayero oppido, non Cirrhon ſiue fuluorum, vt male è Græco vertit Syluius, nonnullas officinas ſequûtus.

** Daucus Creticus hodie ſatis reperitur.*

(*b*) Antuerpiani quidam auari & ſordidi Pharmacarij inſtitores Materialiſtæuè ſolebant diu infundere aceto putres Daclylos plenis vrceis ad præparationem vilis & ſordidi, à quo cauendum, Diaphœnici; viliq; diſtrahebant Pharmacopeis exteris, vti pleraque alia medicamenta, additis Turbith fragmentis, & ſordibus cultello inciſis & abraſis. Hac itaq; ratione artem perdiderunt.

L'Obel.

Poſtea accipe Mellis lib. 6, decoquantur & deſpumentur, donec remaneant aut relinquantur libræ tres.] Longa illa coctura reſoluuntur Mellis & infuſionis Dactyllorum vires. Præſtaret ex parciore, præciſoque magis Dactyllorum infuſo, vt non multum iuris ſuperſit, minus Mellis in duplici vaſe decoquere, & purgare, deinde percolare; alioqui Mel in ſpumam, & auras abit. Pharmacopœi Inſulani plerique Gallobelgæ, & alij nonnulli inſcitiâ & tenebricoſo errore ſolent lib. 6. Mellis deſpumati, pro tribus libris ponere; non animaduertentes libras ſex à Meſueo præſcriptas, deſpumando & coquendo ad libras tres redactas eſſe: id quod Medicis neſcijs imponit, qui Medicaminis duplo aucta mole, integras vncias, pro ſemuncia in ſingula purgationes præſcribere coguntur. Quidam verò Scammonij pondus variant & augent, Alij vnci.ij. alij vnci.ij.ſ. imponunt, non ſine ægrorum læſione: cauendum enim à nimium Diagrediatis aut Scammoniatis: quamuis Scammoni malignitas Amydalis & aromatibus miteſcat.

In hac compoſitione non conueniunt authores: Alij enim Penidias *ex aqua Hordei paratas, alij verò* Pineas *legere volunt, id eſt nucleos* Pineæ. *Legendum tamen videtur,* Pinearum, *quia magis conueniunt ad pituitæ præparationem: detergunt & expectorant. Et quemadmodum Amygd. inijcere iuſſit, ſic cenſeo nucleos** Pini *intellexiſſe. Auget ſuſpitionem, quód in quibuſdam exemplaribus legitur, coctarum in aqua Hordei, melius*, infuſarum in aqua Hordei. Amigdalæ & nuclei, ne pingueſcant, in aqua frigida macerantur: ſed hic, vt magis detergant, in aqua Hordei macerantur. Quod ſi quis Penidias velit admiſcere, non multum peccabit: nam* Penidiæ, *ſi addita farina, vel decoctione parentur, detergunt leuiter. Lignum aloes, quia verum non affertur, habetque ſaporem ingratum, viſum eſt illud auferre. Quod ſi quis* Santalum *Citrinum, vel Cinnamomum velit ſubſtituere, magis gratum reddetur.* Pro* *Dauco, ſemen* Paſtinacæ *agreſtis, vel domeſticæ ponimus, quia ſuccedanea ſunt. Mel deſpumandum & decoquendum, in ea aqua & Vino, in quo Dactylli fuerunt macerati, vt ſi quid virium depoſuerint in infuſione, reſtituatur, efficatiorque erit, hoc modo paratum, eritque medicamentum pituitoſum, & cholicum dolorem ſedans, quia pituitam ſoluit, & non habet ea aſtringentia, neque Caſſiam, quæ tormina excitare poſſet; & in diuturnis morbis efficaciſſimum medicamentum. De Turbith hoc tantum dicam, quod radix eſt cineritia, & alba, pituitam ſoluens craſſam, neque amara, vt Agaricus. Quod ſi quis vero & bono Turbith deſtituatur, Agaricum infuſum in Melle ſubſtitui poteſt: nam ob Cinamomum, Galangam, Aniſum,* Piper, *Fænic. & Daucum, pituitam craſſam ſoluet, & à longinquo purgabit. Nulla compoſitio eſt in Meſue, quæ ſit cum iſta comparanda, tum quia nulla medicamenta, quæ molem augent, recipit, & quæ recipit, odorata ſunt, ventrique & ori non ingrata. Reſpondet quodammodo Indo maiori, ſed in alia forma, Arabico more deſcripta, pituitoſis medicamentis aſtringentia, addita ſunt. Recipit enim ſuccum Apij, Fœnic. Cotoneorum, Granatorum, & multa odorata aſtringentia, vt Roſas, Santalos, & alia multa, quibus poſſet carere. Hac medicina ad pituitoſos morbos contentus eſſe poteſt; nam iiſdem medicamentis laxantibus conſtat, Scammonio, ſcilicet*, & Turbith. Quod ſi quis velit vti in articularibus morbis, timeatque nimiam humorum conturbationem, addat Myrobalan. vel Rhabarbarum in ſubſtantia. Illa laxabunt, & conſtringent. Sed in articulari morbo cum materia defluit, non oportet medicamentis fortioribus mouere. Idcirco hæc vſui erit tempore, quo conſiſtit fluxio.* Tota compoſito eſt ferè lib. 5. & vnci. 11. Doſis ab vnci.ſ. ad drach. 6.

** Caue à rancidis.*

L'Obel.

Vſitati Diaphœnici in forma ſolida, incerti authoris, Dactyllorum doſis longè minor eſt ad inbibendam Scammonij effrenatam vim, & robur ventriculi fouendum; Diagridum ideo author pro Scammonio poſuit.

Eius deſcriptio apud Cordum.

Rec. Dactyllorum infuſorum vt diximus modo N°. 6.

Seminis Liguſtici, drach. 2;

Nucleorum Pineorum, ſiue Strobilorum,

Amydalarum dulcium, ana. drach. 15.

Turbith. drach. 12,

Diagredij,

Diagredij, drach. 11.
Sacchari candi, vnci. 2.
Piperis longi,
Zingiberis,
Cinnamomi,
Macis,
Galangæ tenuis,
Xylo aloes,
Foliorum Rutæ,
Aniſi,
Fæniculi,
Dauci, ana. drach. 1.
Sacchari, lib. 1. Fiat confectio in teſſellis vel rotulis aut morſellis. Huius doſis minor erit liquido Diaphenico, ob Sacchari minorem quantitatem.

Quid hic ſibi velit Coudebergius neſcio, quandoquidem minori ſacchari baſi, delicatioribus moroſiſq; hominibus, minima doſi hæc cathartica exhiberi poſſunt.

De Indo maiore.

I*Ndum maius ſubiunximus, non vt diſpenſetur, ſed vt videant non multum differre à Diaphænico: & quibus abundat, potius deteriorem confectionem faciunt quam meliorem, nempe illis aſtringentibus additis, & copia attenuantium, quæ augent molem, & calorem eius.*

Cuius permixtio talis erit.

Rec. *Cinnamomi*
**Caryophyl.*
Spicæ Nardi,
Roſ.
Caſſiæ ligneæ,
Macú,
Cyp. ana. drach. 4.
Santali citrini, drach. 2. ſ.
Lingni Aloës,
Nucú Moſchatæ, ana. drach. 2.
Turbith electi, drach. 50.

Lignum aloës & ſuccus Cydoniorum non conueniunt compoſitioni Indi maioris:
Sacch. penidiati, drach. 20.
Gelangæ,
** Heyl. id eſt Cardamomi, Aſari,*
Maſtichis, ana. drach. 1. ſ.
Diagredij drach. 12.

Omnia cum oleo Amigd. fricentur, deinde accipe,
Succi Cydoniorum,
Succi Granatorum,
Apij.
Fœnic. defæcatorum, ana. lib. ſ.

Coque cum Melle ad ſpiſſitudinem, & confice cum ſpeciebus. Pro Indo maiore & minore Diaphenico etiam vtendum cenſeo. Quòd ſi velis magis attenuare, diſſolue in aquis petroſi vel adde diſſolutioni ſyr. é Stachade, vnci. 1. ſ. pro doſi, & omninò ſimilis erit, & eadem præſtabit.

*In minore Elect: Indo Heyl ſemel additur: In maiore autem Heyl quod Cardamomum ſignificat; Heyl & Cardamomum tanquam varia coniunxit: eoq; Cordus habet vtriuſque Cardamomi, id eſt maioris & minoris, ſed alterum ſufficit.

Confectio hamech.

C*Onfectio Hamech non eſt prætermittenda, vtiliſſimum enim eſt Medicamentum, ad ichores humorum prauos euacuandos.* Sed *ratio eſt componendi docenda: non enim ſine magna moleſtia & difficultate paratur.*

Rec. *Myrobalanarum Citrinarum vnc. 4.* — Omnia iſta ſimplicia medicamenta explicantur in Aduerſariis Stirpium
Myrob. Kebularum,
Nigrarum,
Rhabarbari, ana. vnc. 2.
Agarici,
Colocynthidis,
Polypodij, ana. drach. 18.
Abſinthij,
Thymi,
Senæ, ana. vnci. 1.
Violarum drach. 15.
Epithymi vnci. 2.
Aniſi.
Roſ. recenter ſicca: ad odorem, apertionem & corroborationem,
Fœniculi ana. drach. 6.
Succi fumariæ lib. 1.
Prunorum N°. 60.
Paſſul. mundatarum vnci. 6.

Macerato dies quinque in Seri lactis ſufficienti quantitate, in vaſe vitreo ſtricti oris, & obtura. deindê ferueſiant, vna aut altera obullitione: fricentur & colentur.
Col. adde Caſſ. fiſt. purgatæ vnci. 4.
Tamarind. vnci. 5.
Mannæ vnci. 2.

Percoque and Mell. ſpiſſitudinem cum lib. 1. ſ. Sacch. & vnci. 1. ſ. Scamonij. Poſtremo adde Myrob. Citrinarum, Chebul. & Ind. ana. vnc. ſ. Bellericarum, Emblicarum, Rhab. Seminis fumariæ ana. drach. 3.
Aniſi, ſpicæ Nardi, ana. drach. 2.

Hæc compoſitio videtur nulla arte compoſita, & contra thoremata à Gal. Meſue, & alijs tradita: Nam infunduntur diutius & concoquuntur,

tur, maximè inæqualia, vt Polyp. Myrob. Agaricus, Colochyntis, flores Viol. Roſ. Epith. Thymus, Rhab. Polypodium *quidem coquendum & macerandum, Epith. Rhab. non diu, ne vires reſoluantur, vt neque flores. Quare videntur illa infundenda* diutius aut coquenda *ſolum, quæ dura; vt facilius eorum vis & ſuccus eliciatur: ea verò quæ aſtringunt magis, quàm laxant, vt in Myrob. & Rhab. experimur, nam facultas laxans, quæ ſita in tenuiori parte, euaneſcit longa coctura, & aſtringens magis adaugetur,* quare minus diu infundenda aut coquenda. *Quamobrem nos hoc modò parabimus. Polypodium in ſero lactis Capræ, vel Aſinæ maceretur per* 24. *horas, cum Paſſulis & Abſynthio, ac decoquantur: Nam diutius ſeruatum ſerum putreſcit. Deinde inÿciantur ſemina Fœniculi, Agaricus, Colocynthis, Thymus, Epith. Sena, Violæ, Roſæ, in ſufficienti quantitate ſeri, id eſt, in tribus lib.* bulliant leuiſſimè, *fricentur manibus, & colentur. Colaturæ adde lib.* 1. *ſ. ſacch. Coque ferè ad ſpiſſitudinem Mellis, poſtea adde Succi fumariæ lib.* 1. *Deinde diſſolue Caſſiæ, vn. 4. Tam. maceratorum in vna decoctionis parte vnc. 5. Mell. Viol. vnc. 2. Reliqua omnia in puluerem redacta incorporentur, fiat decoctio hoc modo. Succus non decoquatur, neque alia, quæ paucam aut nullam ſuſtinent decoctionem. Quod ſi quis Myrobal. confricatas in ſucco Roſ. & Tamarindos coquere velit, modo non diu coquantur, non repugno. Sunt enim laxantes: ſi decoquuntur, inutiles redduntur. Hæc compoſitio efficaciſſima eſt, quare in minori quantitate danda eſt. Quod ſi cum decoctione Mercurialis detur, ſeroſa magis purgat. Colocynthis & Agaricus in panno liganda, vel per colum colanda, ne Agarici aliquid & colocynthidis deſcendat. Aliud animaduerſione dignum de Seri decoctione. Serum ad purgationem eligi debet quod magis eſt acre vel aquoſum. Vtile eſt Chamelinum, vt & Aſininum. Multum ſeri habent, & laxant, & detergunt magis. In horum penuria caprinum, quod acre eſt (ouile ſerum minus laxat) & bene ſeparandum eſt à lacte: nam caſealis ſubſtantia ſiſtit, & non laxat, idq; citius coctione longa, quam floribus Chameleontis ſeparare oportebit, & vtendum poſtea.* Prohibemus *ne per quinque dies macerentur: nam Paſſul. & ſerum ipſam confectionem acidam redderent, & putreſceret, tandemque medicamenta corrumperentur. Sufficit igitur macerare* 20. *horis & diutius coquere.*

Antidotus ſiue Confectio Hamech apud Meſuem.

EX veterum antidotus retinent hanc confectionē neoterici ob inſignes vires ad omnes morbos ex pituita ſalſa, flaua bile, aduſtiſque humoribus ortos, & prauos eorum ichores; ſcabiem, impetiginem, elephantiaſim, luem Veneream & quæuis cutis & cuticulæ vitia. Improbandi tamen ſunt qui hac compoſitione vtuntur in pituita craſſa euacuanda ob Myrobalanos, quæ magis impingunt materiam lentam, ex Galeni & antiquorum ſententia. Sed quia hæc compoſitio, vt ſcitè monet Rondeletius, ſine arte compoſita videtur: & contra theoremata à Galeno, Meſueo & alijs tradita: nam infunduntur diutius & coquuntur maximè inæqualia, vt Polypodium, Myrobalani, Agaricus, Colocynthis, Rhabarbarum, &c. lubuit eius parandi rationem cum Rondelletio explicare. Quid enim opus quinque diebus in macerando Polypodio ex ſero lactis? cum noſtra ætas ipſum Guaiacum lignum duriſſimum, eiuſque cortices & huiuſcemodi 24. horis aqua tantùm feliciter macerat. Serum autem diutius aſſeruatum facilè acceſſit, ſitum ducit & putret. Octo vel 10. horarum Rhabarbari infuſum (præterquam in alui fluoribus ventriculi & inteſtinorum imbecillitatibus, lubricitatibus & leuitatibus à bile alimentis permixta, vbi ſolemus exhibere fortem Rhabarbari expreſſionem & ipſum Rhabarbarum in tota ſubſtantia) commendatur à perbonis medicis, ne vis aſtrictioria eliciatur. Hæc monuimus, vt nonnulli è noſtris Pharmacopœis ſint paulò diligentiores in parandis pharmacis ediſcantque rationem componendorum medicamentorum, quam ipſi modum faciendi vocant.

Rec. Myrobalanorum flauarum, vnci. 4.
Cepularum Indarum.
Rhabarbari,
Epithymi, ana. vnci. 2.
Agarici,
Colocynthidis,
Polypodij querni, ana. drach. 18.
Abſynthij,
Thymi,
Senæ, ana. vnci. 1.
Violarum, drach. 15.
Aniſi,
Roſarum,
Fœniculi, ana. drach. 6.
Succi fumariæ,
Mercurialis, ana. vnci. 10.

Pruna

Pruna numero ſexaginta
Vuarum paſſarum à vinaceis purgatarum, vnci. 6.

Polypodium leuiter contuſum, cum paſſulis, Abſynthio, Prunis, Fœniculo, & Aniſo 24. horas madefactum ex ſeri lactis Aſinini vel caprini q. ſ. in vaſe oris anguſti obturato,feruefac aliquot leuioribus ebullitionibus: deinde addatur Colocynthis, contuſa & forficibus inciſa cum Agarico nodulo laxo excepta; Thymum, Epythimum, Myrobalani, Sena,Violæ, Roſæ & Rhabarbarum macerentur 12. horas, & vnica ferueſactione parûper decoquantur, addito ſuc. defæcato Fuma.& Mercurial. quia paucũ aut ferè nullã ſubſtinet decoctionẽ.Cola leniter exprimendo. In colati portiuncula diſſolue Mannę vnci. 2. & coletur. Coque igne tantillo colati reliquam portionem,addita ſeſquilibra Sacchari boni vſque dum Mellis craſſitudinem habeat. Mox vbi refrixit,tepenti adhuc Syrupo miſce pulpæ Caſſiæ vnci. 4. & pulpæ Thamar Indorum, vnci. 5. eodem decocto extractorum, Mannam & Scammonij præparati vnci. 1. ſ. paulatim inſpergendo puluerem hunc,

Myrobalanarum flauarum,
Cepularum,
Indarum, ana. vnci. ſ.
Bellericarum,
Emblicarum.
Rhabarbari,
Seminis fumariæ, ana. drach. 3.
Seminis Aniſi,
Spicæ Nardi, ana. drach. 2.

Pulueris Myrobalanor : Rhabarbari, &c.] Imprŏbat merito Plantius duplicem Myrobalanorum & Rhabarbari vſum ; decoctorum & infuſorum, videlicet; Deinde tritorum imixtorumque.] Meſuæ attamen ob maiorem efficaciã, ad ichores melancholicos exuſtoſq; humores euacuandos, Myrobalanos omnes cum Rhabarbaro in puluerem redacta aut ſubſtantia, infuſioni coniunxit; quamuis ex Rondeletij authoritatibus & rationibus, plus ſatis ſola Myrobalanorum ſufficiat infuſio. Experientia autem docet Rhabarbari, Senæ, Myrobalanorum,Mechioacæ, & quamplurimorum puluiuſculum mulieribuſque etiã notiſſimum, plus aut æquè purgare, drachmę vnius pondere,ac triplicis & quadruplicis ponderis Infuſorum,decoctorumuè : Tamen vbj penetrabilibus obſtructioneſque referantibus medicamentis opus eſt; plus iuuant Infuſa aut leuia decocta, pro cuiuſlibet ſimplicis medicamenti natura, partium tenuitate, craſſitie ; quia ſæpe experimur decoctum vnius aut ſeſquivnciæ Senæ ex Meſuei præſcripto,& optima artis lege, plus iuuare, mitiuſque ſine vllis tormìnibus à remotis locis purgare quàm drach. 1. & ſeſquidrachmæ pulueris aut vnciæ ſemiſſis infuſi, plus minus, Senæ ſiue decoctura, quæ ventris & Stomachi torſiones & eroſiones gignit, ob eius crudum flatulentumque craſſum ſuccum, & craſſamentum, viſceribus noxia. In huiuſmodi infuſis ſine perneceſſaria artificialique coctura, ſcioli quidam Pharmacopœi, medicis inſcijs, imponunt & peccant imprudentia, Senæ parcimonia, leuiuſculè Senam & ſimilia medicamenta ſimplicia aut cómpoſita macerantes, ægrorum iactura pernicioſa. Myrobalani quia vehementius coctæ inſigniter obſtruunt; aliquot horis macerantur & oleo Amigdalino illinuntur.

Triphera Perſica, ib eſt, delicata.

Ripheram Perſicam poſt confectionem Hamech collocauimus, propterea quod non multum ſunt diſſimiles in euacuando, niſi quod confectio Hamech ventrem ladit ob Diagredium, & Colocynthidem; Triphera vero ventrem refrigerat, relaxatum confirmat, purgat ferè omnes humores cum aſtrictione & refrigeratione. Tryphera multa ſunt ſpecies, ſed hanc inter alias vſurpamus, quam vtile eſt paratam habere : Laxat enim & conſtringit. Hoc tamen mutani, vt confricentur Myrobalani oleo Amigdalino dulci, ſi timeatur aſtrictio : & Antiſpodium vocatum, non Spodium poſui. Antiſpodium autém ex fructuaut arbore conſtringente paratur, vt ex ramulis Myrthi, Olea vel Oleaſtri, vel Malis Cydoneis. Videtur hac compoſito nimium reſiccare; ſed medicamentum ad humidos inteſtinorum affectus inſtitutum eſt : hec tamen ſiccitas Caſſiâ & floribus Violarum temperatur, caſtigaturque ſufficienter quatuor ſeminibus frigidis maioribus, ſi quis Saccharum rubrum vel Mel pro Manna in illa decoctione ponat, medicamentum non minus efficax erit ; ſic nec ſi quis pro Rhabarbaro; Succum Roſarum ponat : parua illa quantitas nihil poteſt, vel nihil aliud quam Mel praſtare poteſt. Detergit enim leniter, quod Mel violarum vel Rhodomel ſimplex poteſt, maiore pondere.

Trypherarum differentia.

Rypherarum variæ ſunt deſcriptiones. Quæ Galeno aſcribitur apud Meſuem,recipit multa quibus Galenus nunquã vſus eſt, vt Moſchum, Ambar, Caryophylli,Nux myriſtica,

riſtica, Macis & Santala.

Tryphera magna Nicolai cum Opio parabatur & ſine opio, ſed cum opium aufertur, adimenda Hyoſcyamus & Mandragoras, cùm non minus ſterilibus mulieribus aduerſentur quàm Opium.

Eſt & alia Tryphera minor ad differentiam maioris ex arte Phenonis. Item Tryphera moſchata Meſuæ &

Saracenica duplex { Meſuæ & Nicolai.

Tryphera Perſica.

Rondel. Trypheram Perſicam, Meſuæ, quia apud multos vſu recepta & à medicis Rhotomagenſibus & Rondelletio comprobatur in refrigerando ventre, eodemq; relaxato comfirmando roborando; omneſq; humores ferè euacuando cum aſtrictione & refrigeratione, ſine vlla ventris læſione, retinuimus; delicatis & imbecillis tutiorem futuram quàm Antidotus Hamech ob Diagredium & Colocynthida: quamuis validiora medicamenta miteſcant cum cum alijs in pauca quantitate exhibita. Sic enim paratur.

Rec. Succorum Solani,
Endiuiæ ſatiuæ,
Apij defæcatorum, ana. lib. 2. aut q. ſ.
Succi Lupulorum. lib. 1.
Prunorum Damaſcenorum numero 50.
Violarum recentium,
& Roſ. recentium, ana. vnci. 3.
vel drach. 6. Succi penuria Roſarum recentium ſiccarum,
Foliorum Senæ,
Myrobalanorum Citrearum, Cepularum,
Indarum confricatarum in oleo amygdalino dulci. ana vnci. 2.
Agarici, vnci. 1.
Caſſithæ, vnci. ſ.
*Epithymi vnci. 5. id eſt, drach. 40.
Spicæ Nardi Indicæ, drac. 3.
Feruefac pauliſper,
cola & incolati dimidio diſſolue pulpæ
Thamar-Indorum. vnci. 3.
Pulpæ Caſſiæ, vnci. 4.
Mannæ, vnci. 1. ſ.
Io-ſacchari ſiue ſacchari violati, vnci. 12.
Alteri colati parti adde ſacchari optimi, vnci. 36.
Aceti boni, lib. 1.
Coquantur igne leuiſſimo, & ſupradictis commiſceantur.
Deinde adde ſequentia in puluerem redacta,
Rhabarbari ſelecti, vnci. 2.
Myrobal. Citrinarum. vnci. 1. ſ.
Indarum,
Chebularum, ana. vnci. 1.
Bellericarum,
& Emblicarum, ana. vnci. ſ.
Seminis fumariæ,
Trochiſcorũ Diarhodon,
Macis,
Maſtiches,
Cubebarum,
Spodij vel Antiſpodij è Myrto vel Cydonio,
Santali citrini, ana. drach. 2.
Seminum Cucurbitæ,
Citrulli,
Melonum,
Cucumetis mundatorum, ana. dra. 2. ſ.
Aniſi, vnci. ſ.
Spicæ Nardi, drach. 2.
Tenuiſſimè trita inuoluantur oleo violato, & fiat omnibus mixtis electuarium artificioſè.

* Pro drach. 4. *Epithymi, vt in veteri exemplari legitur; Cordus autem Antidotarum Florentinum & alij nonnulli drach. 40. legunt. Succorum autem præſcriptorum, lib. 1. Quæ quantitas Succi longè minor eſt & ſuperatur ab omnibus huius medicamenti ſimplicibus: adde quod calidior foret eius operatio, & ſucci ingredientia vix caperent quæ infundi debent, eoque quidam decoquunt & infundunt in balneo occluſo. Syrupus ex Epithymo Meſuæ cui nomen ab Epithymo tanquam præcipuo agente drach. 20. tantum Epithymi primo loco habet: : eoque ſi cui vnci. 4. pro drach. 4. ſufficere videbitur, per nos liceat.*

Tanta multifariè eſt huius Trypheræ Perſicæ pleriſque Galliæ, Germaniæ, Belgij, Angliæ, & Italiæ locis vſitatiſſimæ, in ponderibus & menſuris varietas & ſumma opinionum ambiguitas, vt ſæpe neſciant per boni Medicamentarij quid ſint acturi in concinnando, parandoq; hoc medicamine. Nicolaus Præpoſitus initiò & Antidotarium Florentinum, Succorum Solani, Endiuiæ, Apij, ana. lib. 1. habent. Lupuli ſuccum omiſit Præpoſitus, quem Florentinus non neglexit. Alij melius Succorum Solani,
Endiuiæ,
Apij, ana. lib. 2.
Succi Lupulorum, lib. 1. legunt.

Nicolaus Præpoſitus, Antidotarium *Florentinum*, Adolphus Occonus & Ioubertus drachmas tres tantum facilimo errore, pro vnci vncijs tribus Violarum ſiccarum aut viridium appoſuêre. Præpoſitus & *Florentinus*, Roſas neglexere. Deinde poſt vnci. 2. *Folliculorum* Senæ, vnciam vnam Agarici,

Quinquaginta

Quinquaginta Pruna Damaſcena, (inter-poſita vncia uimidia Caſſiæ,)
Myrobalanorum citrearum,
Kebularum
& Indarum, frixarum
oleo Amydalino dulci } ſingulorum vnc. 2.
aut Violato,

ſubiunxerūnt. *Cordus* tamen, *Rondelletius*, & Antidotarium ſiue Diſpenſarium Florentini Medicorum Collegij, drach. 2. ſolum habent, cum Spicæ Indicæ drach. tribus. At *Occonus* vnc. 2. eſſe legendas aſſerit, & Succorum omnium ana. lib. 2. legit.

Quidam Epithymi, drach. 4 tantùm: Sed pleriq; omnes drach. 40. ſiue vnc. 5. addidere.

In re diſſenſionis plena, quid agendum? vtilis memor ſub pectore reconditi Rondelletiani conſilij, in ſuis Antidotariorum prælectionibus publicis; eius hîc veſtigia, ſequenda omninò ſuaderem, inueſtigatis perſpectiſq; quibus hæc Triphera & huiuſmodi medicamina opitulentur morbis, ex pollicitationum inſcriptionibus: Solebat ſiquidem *Rondelletius* perſæpè expoſitionem medicamenti compoſiti à facultatibus, in confuſâ adeò plurifariâ opinionum diuerſitate, initiari; deinde perpendere num ingredientia ſimplicia medicamenta poſſint explere, ſatisfacere & ſtare promiſſis.

Hæc Compoſitio tota ferè Myrobalanorum generibus conſtat & Rhabarbaro, eademq; lege qua Hamech Antidotus, duplici Myrobalanorum pondere; infuſo nimirum & puluiſculo, donata.

Tripheram paruam congenerem ſtatuit *Actuarius* libro de Medicamentorum compoſitione, quam in tres pluresue differentias, pro morborum cauſis & eſſentijs diuiſit: cuius verba vſurpare authoritatis & exempli cauſa, lubuit; quæ ſic habent:

'Parua Triphera dicta, prodeſt interaneorum doloribus, ac ſtomachi, imbecillitatiq; 'eiuſdem ab humore contactæ: ſanitatem tue-'tur: eſtque ad multa alia perquam vtilis.

'Corticum Myrobal. Cebul.
'& eius vice, ſi velis, } ſingulorum
'Indici, } partem v-
'& Bellelizis } nam.
'& Embelezis,

'Tuſa & cribrata, miſceto cum Roſaceo o-'leo, & cum Melle deſpumato: conditum ſer-'uato. Potionis modus, duella ad tres vſq; Sex-'tulas, ex egelida aqua.

' Qui voluerit perfectè interaneorum vtili-'tati conſulere, vt eâ à nox's deiectionum aſſe-'rat, & ab iniurijs earundem vindicet, Bdellij 'cæſij portionem addat.

' Si ſanguine euacuando, auxilium adferre 'placet; Gummis torrefactæ partem adijcias. 'Cæterùm ad commoditatem imbecilli Sto-'machi, & infernarum partium correctionem; 'Roſarum & Maſtiches portionem vnam; A-'niſi & Caryophyllorū dimidiatas portiones 'adiunges. Contra Cordis micationes & vi-'bratus; Xylaloen admiſcebis. Aduerſus ſe-'niſtram valetudinem, quam atra bilis creauit; 'pars Epithymi adponitur. Si Pituitæ de-'iectionem moliri inſtituis; Alypum, id eſt 'album Turpetum adhibeas. Aduerſus flatu-'um turgentium molem; cruditateſque vt in-'eant conſortiam, adhibeto Zingiberis & Ga-'langæ ſingulas portiones: item ſitezium In-'dicum, Capſicum, Pip. longum, teuue Cinna-'momum, ſingula inſtar dimidiæ portionis, & 'commodum reddetur. Non deſunt Medici, 'qui, vt venuſtiorem exhibeant colorem, Cro-'cum adijciant.

Delicatam quandoquidem Tripheram Perſicam dixere, quantitas tamen illa Myrobalanorum pulueris ſingulis exhibita doſibus, melle excepta; grata ori, palatoquè in delicijs eſſe nequit: imò potius mole moleſta mollicellis delicaſiſque hominibus erit: quemadmodum omnis ferè Officinarum, pinguis *Minerua*, Medicaminum vulgatiſſimorum compoſitorum Cornúcopia. Quaproptèr hanc Tryphera Perſieæ antidotum, hoc qui ſequitur modo, Chylarij ſiue ſuccatiunculæ inſtar paratam, longè præferendam cenſerem: Eadem, parua doſi, præſtabit, neque ſtomacho aut viſceribus infeſta erit, aut negotiū faceſſere quantitate ſine mole poterit.

Præſtantior probabiliorq́ Tryphera Perſicæ parandi ratio.

Rec. Myrobalanorum Flauarum, vnc. 3. ſ.
Kebularum,
Indarum, ana. vnci. 3.
Bellericarum,
Emblicarum, ana. vnci. ſ.

Trita aſpergantur oleo Amigdalino, aut violaceo dulci, defricenturq; & frigantur, additis Rhabarbari, vnciis duabus,
Spicæ Indicæ, drach. 5.
Agarici ſelectiſſimi lima deraſi, vncia vna.
Epithymi vnci. quinque, ſiue drach. quadraginta.
Quatuor ſeminum frigidorum maiorum conſuſorum, ſingulorum vncia vna.
Macis,

Trociſcorum Diarhodon,
Cubebarum,
Santali albi aut rubri, ana.drach.2.
Succi Cydoniorum, (pro Antiſpodio) vncijs duabus.

Infundantur omnia in balneo Mariæ & circulentur, ex artis præceptis, occluſa duobus organis vitreis, quibus aurifabri aquam fortem aſſeruant; vno vaſe aromatibus dicato, altero verò, cæteris; affuſo infraſcripto decocto.

** Diacarthamum efficacius eſt in Podagra.*

Rec. Succorum Solani,
Endiuiæ,
Paludapij
Lupulorum } defæcatorum ſingulorum, lib.2. aut q.ſ.

In quibus decoque ad mollitiem lento igne Pruna Damaſcena N°. quinquaginta.

Adde poſtea folliculorum Senæ, unci.2. vel vnc.3. aut vnc.4. foliorum Senæ contuſorum.

Flor. Viol. virid. & Roſarum recentium, } ana. vnci.3. vel vnci.4. aut violarum recentiũ ſiccarum vnc.1. Succi Roſarum.dra.6.

Caſſithæ,
Aniſi, } ana.vnci.ſ.

** Elec. de Citr. febribus pituitoſis magis accommodatum eſt.*

Efferueant vnica aut duabus ebullitionibus. Infuſa calidè perſtent diem & noctem: deinde colentur & exprimentur. Expreſſo affundatur vna pars liquoris cum Myrobalanorum generibus, & cæteris ſupraſcriptis, Epithymo, Agarico, ſpica & ſeminibus frigidis maioribus. Circulentur, addendo, circulatione vtriuſq; vitrei vaſis peractâ, colaturæ & expreſſioni Aceti vini peroptimi, vnci.12. Deinde in vna huius liquoris per colum purgati parte, infunde,

Thamar. Indorum. vnci.3.
Caſſiæ è ſiliquis fiſtuliſué extractæ, vnc.4.

Hic è ſiliquis extractæ legendum, quia dicit poſtea; colentur & a grauis mundentur.

Mannæ vnci.1.ſ. per cribrum cernentur.

In alia colati parte diſſolue Sacchari optimi vnc.16.

Sacchari violati, vnc.12. Condiantur & vniantur omnia ſimul vaſe lapideo aut fictili, in cineribus calidis, vel molliſſimo igne. Refrigeratis omnibus, quia adureretur & in vnum coiret, inſperge pulueris.

** Cortices Citri melle conditi in hac compoſitione magis conueniunt ob deterſionem.*

Maſtiches Chiæ, drach.2. Inſtar Electuarij aut concreti mellis redigantur.

Docebo aliâs maiora, cum hæc grata fore intellexero: ingratis enim inſeruire nefas: ſcire tamen non indignum Medicamina, & materiam medicam, agnitis morbis, morbificiſq; cauſis (quicquid multi effutiant) medicatricis artis arma eſſe, non ſecus ac *Neruis belli*, vt fertur, *Pecunia*.

Elect: è Citro ſolutini Monſpelienſium & Rondelletij emendata deſcriptio.

*IN noſtris offic. diſpenſatur Electnarium in forma tabellarũ quod effectu reſpondet * Diacarthamo, vocaturq́; el. Et. è Citro ſolutinum, ad differentiam non ſoluentis. A Diachartamo non multùm differt, niſi quòd hoc pituitam craſſam magis attrahit ob Turbith. Altero illorum carere poſſumus: ſed quia eſt apud nos in maximo vſu, & caſtigata à Domino Falcone, nolui ego prætermittere. Subſtitui poſt in locum Diaturbith, eſtq́; medicamentum purgans, ex cortice Citri, Scamonio, & Turbith compoſitum à recentioribus. Electua. de Cito compoſitum ad euacuandam pituitam bili permixtam, non recipit* multum *craſſa & adſtringentia: quare in pituitoſis * febribus non erit reyciendũ. Recipit pul, diatragacanthi frigidi cum diachartamo & carnem Cidoniorum, & alia, quæ pituitam detergunt: alia, quæ attenuant, & ad iuncturas deducunt, quære in morbo articulari Diacarthamum erit ex vſu: hoc verò in morbú pituitoſis, ſi ſine affluxu ſint. In eductione pituitæ craſſæ ſemper aliqua humida ſunt permiſcenda, nè nimium deſiccata pituita educi nequeat. Compoſitio talis erit.*

Rec. Conſeruæ Corticum Citri Melle conditi
Violarum,
Borrangis,
Turbith,
pul. Senæ. } ana. drac. 10.
Pulueris Diagredij,
Pul. ſp. Diatragachanthi frig. ana, vnc.ſ.
Zingiberis, ſcrup.3.
Aniſi, drach.1.ſ.
Sacchari, vnc.24.
Miſce fiat Electuarium ex arte.

*Hoc Medicamentum * Citri corticem recipit pro materia, & medicamento ventriculum reficiente, & quia minus aſtringit, cum Turbith magis conuenit, & in Morbis magis pituitoſis non eſſet reyciendum, ſed potius eligendum: quia hæc compoſitio ad pituitoſa eſt, ad quæ detergenda Mel eſt optimnm & magis aptum. Conſerua Bug. Borag. & Viol. magna vtilitate ponuntur, quia humida cùm ſint, ſiccitatem & calorẽ Turbith & Diagredij ſua humiditate temperant, & prohibent, ne pituita exiccata difficilius expellatur. Nam, vt Gal. ait de pleuriticis medicamentis, aliquod miſcendum eſt medicamentum humidum,*

humidum, ne pituita exiccetur in thorace. Pituitam educentia proſunt magis in forma pil. idq́; propter longam moram, quæ eſt neceſſaria ad pituitæ craſſitiem. Turbith & Diagred. ponuntur æquali pondere, quod minus probo: Mitius eſſet, ſi Diagredium minori quantitate poneretur, vt potius iuuaret operationem Turbith, quàm ſuam, niſi bilem traheret. Hoc Medicamentum magis pituitoſum eſt, quia ſi bilioſum eſſet, non adderetur Turbith, quod craſſam pituitam trahit. Sed quando trahenda eſt pituita craſſa oportet iuuare actionem illam minima quantitate Diagredij, quod accelerat Turbith operationem: quare optimum erit, vt Diagredij vnc. ſ. tantùm ponatur. Nonnulli Sacch. lib. 3. nos autem lib. 2. adiungi volumus, ne augeatur mole. Medicamentum efficatius erit, cùm Diagredij doſim minuerimus. Reperitur & alia deſcriptio, quæ in hoc tantùm ab hac differt, quòd Conſeruam Viol. non recipiat, quæ magis refrigerat & humectat, ſed Bugloſſi. Sed hæc differentia non eſt magna.

Ex hac compoſitione fierr poteſt Liquamentum, quemadmodum ex Diacarthami Electario ſequenti Cnico-Liquamentum. Doſis erit drachmæ vnius, quatuor ſcruptulorum, ſeſqui drachmæ, & robuſtioribus drachmarum duarum.

De Diacarthamo Electuarium.

IN forma ſicca fit electuarium hoc, quod pituitã purgat ſatis potenter, & recipit detergentia & pituitã ducentia, & ad accelerationem, aliquid Diagredij. Vis medicamenti nonnunquam tanta eſt, vt à iuncturis trahat. Præparatur *autem hoc modo.*

Rec. *Diatragacanthi. frig. vnci. ſ.*
Carnium Cyroniorum vnci. 1.*
Medulæ carth. vnci. 4.
Ginziberis albi, drach. 2.
Diagredij, drach. 3.
Turbith albi, drach. 6.
Mannæ granatæ,
Mellis Roſ. collati, ana. vnci. 1.
Saccha. candi, drach. 6.
Hermodactyllorum, drach 4.
Sacch. in aqua diſſoluti, q. ſ. fiat Electuarium in tabulis.

Hæc compoſitio eſt Arabum, quia ſolent ſemper ad corroborationem ventriculi & hepatis aliqua aſtringentia addere, vel ad impetum Diagredij & Turbith compeſcendum. Si Penidiæ ponerentur loco Tragacanthi, vel loco carnium Cytonyorum, compoſitio magis communis eſſet ad omnes affectiones pituitoſas. Hanc Compoſitionem aliqui non intelligentes componendi rationem vituperant, ſed nulla ratione, quod efficatior ſit, ſoluatque nimiùm. Sed iſtis reſpondebimus, Medicamẽta fortia in minori quantitate aſſumpta eſſe debilia: *Præterea non animaduertunt hanc compoſitionem factam eſſe ad pituitæ euacuationem, quæ ſi à medicamentis ſiccioribus trahatur, propter exiccationem tenuioris partis, difficilimè euacuatur. Vt igitur temperetur ſiccitas medicamentorum, admiſcent Diatragacanthum frigidum, & vt facilius purgetur, Mel & Saccharum ad deterſionem. Et quia hac compoſitione vtuntur in morbo articulari, addiderunt carnem Cytoniorum. Sed multo melius eſſet Corticem Citri conditi apoſuiſſe, vel Dactylorum carnem coctam & contuſam, vt in Diaphœnico. Deſideratur in hac compoſitione parum Aniſi ad flatuum diſcutionem: Nam hæc laxantia & dulcia ſolent flatus gignere, quanquam Zingiber incidendo pituitam & calfaciendo id facere poteſt, ſed non ſufficienter: Quare ſi Aniſum, & Fœnic. addideris, ſoluet cum minori moleſtia & læſione. Valet hæc compoſitio in pituitoſis, bilioſis, & melancholicis affectibus: ſed in melancholicis detur cum decoctione melancholiam purgante. Minus conuenit in bilioſis. Chartami medulla pituitam purgat, & reddit corpus immune omnium obſtructionum. Diagredium purgat bilem.* Ponitur *autem in medicamentis articulorum ob duplicem rationem, tum quia facit medicamentum penetrare & operationem accelerat, tum quia morbus articularis ex ſola pituita non fit, ſed bili admixta; Quomodo enim poſſet pituita in articulos penetrare ac peruenire, niſi opem ferente bile? Quod ſi Diagredium penetret purgetque bilem, ideo morbis articulorum conuenit. Prodeſt ad euacuationem choleræ & phegmatis:* Purgat *enim pituitam propter Turbith, & medullam ſeminis Carthami: bilem verò, propter Diagredium. Adhæc purgat humorem melancholicum, & ego multas febres quartanas curaui vſu diachartami potius, quàm confectionis Hamech, aut alio modo.*

* *Dactyllorum melior erit.*

Diacnicum cum Citro Solutiuum Phlegmagogum & Hydragogum, *quartana febre affectis, vt ſi quid aliud, vtiliſsimum. Reſpondet Diacarthamo & Electuario è Citro ſolutiuo Monſpelienſium. Quia cęcutiunt omnes in varia & confuſa lectione Diacnici & Electarij è Citro ſolutiui Monſpelienſium; ex his duobus Electarijs, vnam fecimus, mentẽ ſiue intentionem, ſcopum & normam Rondeletij ſequuti.*

Hæc Compoſitio à Cnico ſiue Carthamo nomen accepit, tanquam præcipuo a-

gente;

gente: merito igitur vnci. 4. Medullæ ſeminis Cnic. cum Rondelletio legendum, pro dra. 4. (vt deprauatè habent omnia exemplaria) cenſemus. Ad hæc Cnici ſemen omnium viſcerum obſtuctiones reſerat; colluuiem propellit, & pituitam purgat egregiè.

Rec. autem Medullæ ſeminis Cnici vnc.4. vel eius loco ſume ſeminis Cnici boni & pleni vnci. 13. drach. 6. ſcrup. 2. (ex ſcrup. autem ſeminis habetis G. 6. Medullæ) Contundantur, & fiat emulſio ex aqua mulſa, vel iure Gallinacei, vt docet Dioſcor.

Conſer. Corticis Citri Melle conditi vnci. 1. ſ.
Conſer. Violarum &
Florum Borraginis, ana. drach. 10.
Carnis Dactyllorum vino albo maceratorum, vnci. 1.
Pul. ſpecierum Diatragacanthi frig. drac. 6.
Turbith. vnci. 1. drach. 6.
Diagredij vel Scamonij, vnci. ſ. ſcrup. 2.
Zingiberis albi, drach. 1. ſ.
Hermodactyllorum &
Senæ, ana, drach. 5.
* *No: olei,* Spiritus Aniſi, vel
Fœniculi Cochleariaria tria Maſtiches, ſcrup. 4.
Mellis optimi deſpumati, vnci. 12.
Sacchari albi, vnci. 15. Diſſoluatur in vnci. 1. ſ. ſucci Cythoniorum & ſ.q. aquæ mulſæ.
Terenda terantur & permiſceantur.

Caryocostinum.

Diacnico ſubiunximus Caryocoſtinum, quia in frequentiſſimo vſu eſt apud quoſdam Londinenſes ad articulares affectus podagricoſque dolores: materiâ tamen defluente; præſtaret vti Rhabarbaro & Myrobalanis; aut ſaltem permixtis Hermodactylis, Scammonio, aut Diagredio & ſequentibus.

Rec. Hermodactylorum,
Diagredij, ana. drach. 6.
Caryophyllorum,
Coſti,
Cumini,
Zinginberis, ana. dach. 3.

Mellis deſpumati ex vino albo aromatico triplum, id eſt, vnci. 9. Miſceantur & fiat Conditum.

Vini vis, vti Mellis longa coctura reſoluitur: præſtaret vti duabus partibus Mellis deſpumati molliſſimo igne affuſo pauco liquore & Vini Paſſi aut Sapæ parte vna.

Electuarium e Succo Roſarum.

E Succo Roſarum paratur Electuarium bilem flauam euacuans fortiter neq; admodum calfaciens, quod in forma Opiatæ parari poteſt, vel in forma dura & ſicca. Et quia aliqui ſicca libentius, quàm humida accipiunt; optimum erit in formam tabellarum reducere, vt maiores conſueuerunt. Huius medicamenti multæ ſunt deſcriptiones, etiam in eodem antidotario, ita vt in dubio ſit Pharmacopola, quam debeat eligere: quare non erit præter inſtitutum indicare, quæ omnium magis probanda ſit. Alia enim eſt Nicolai, alia Meſuæ, alia Syluij, quæ eſt ſecunda Nicolai parùm mutata. Sed nos illam ſecundam magis probamus: Alia Tralliani; ſed cur deſcriptionem Nicolai potius, quam aliorum prælegerimus & retinuerimus, danda eſt ratio, ne temere aut malo animo id factum eſſe exiſtimetur. Nicolai compoſitio, quia efficatior & paratu facilior, idcirco à nobis eligitur: Illa verò Meſ. maiorem quantitatem Trochiſcorũ recipit, qui nimium aſtringunt & ſimul alia calida habet, vt Galliam & Crocũ, quæ nihil aliud efficiunt, quàm corpus calfaciendo, febrem ac bilem accendere, neque hoc impedire poſſunt Trochiſci Oxyacanthæ, id eſt, Berberis. Molem etiam augendo medicamentum reddunt imbecilius, vt maior quantitas danda ſit ægro magno cum eius faſtidio & ſumptu. Altera quæ ad Syluium refertur, quæ parum ab illa Meſ. differt, media eſt inter Meſ. & Nicol. compoſitionem; ob id paulo melior, quod expunxerit Trociſcos de Spodio, & trium Sandalorũ genera ſubſtituerit ana. drach. 6. ex Nicolai compoſitione mutuò accipiens. Crocum abſtulit, Galliam Moſcatam reliquit, ſed cum Melle & Sacch. parandum docet, quod fieri non poteſt: Nam parùm conuenire videtur Mel, quia hæc compoſitio ad bilem, non pituitam paratur: Adde quod Mel bilioſis aduerſum eſt. Præterea humidius redderet Electuarium nec poſſet cõmodè in formam ſiccam reduci. Denique moles eius aucta eſt multis medicamentis caſtigantibus & corroborantibus, quibus non erat valde opus: Nam Scammonij calor, tenuitas & malitia ſatis ex ſucco Roſarum, Sandalis & Antiſpodio caſtigatur: quare non eſt opus plura addere: molem enim augent, Nicolai deſcriptio talis eſt.

Rec. *Sacchari ſolidi,*
Succi Roſ. ana. lib. 1. & vnci. 4.
Omnium Santalorum, ana. drach. 6.

Spodij,

Spodij, drach. 3.
Diagredij, drach. 12.
Caphuræ, ſcrup. 1.

Chaphura calida eſt & tenuium partium, quæ ſi pura eſt, ſpecies eſt Aſphalti: ſi ſpuria, ſublimatio Maſtiches. Nos vero hanc deſcriptionem ſic caſtigamus. Pro Spodio Cannæ, vel Eboris, ponatur Antiſpodium ex malis Cotoneis, vel Myrtho paratum, vt docet Dioſcorides capite de Antiſpodio: nam malum Cydonium aliquam habet ſocietatem cum Diagredio, & illud Antiſpodium aliquam ſeruat aſtrictionem, ad Scammonij præparationem & ventriculi corroborationē. Et quando illud ponitur, pro Diagr. Scammoneum ponere ſufficit & efficatius erit. Caphuram expungendam cenſemus, quia nimis tenuium eſt partium, & calfacit potius, quam refrigerat, quod inutile eſt ad bilem. Ingrato enim odore ſuo Caphura hic non conuenit. Tenuitas vero partium in medicamentis ſoluentibus eſt fugienda: nam deducit ad cor, & per abditiſſimas vertriculi partes purgans medicamentum, quod eſt ex genere venenoſorum. Præterea hæc compoſitio plura reficcantia recipit, quæ ex accidenti retinent. Caphuræ loco Maſtichem repoſuimus, quia plus habet aſtrictionis, & minus eſt tenuium partium, & ventriculum iuuabit. Quod ſi quis Gummi tragacanthi, ſcrup. 1. velit ſubſtituere, melius erit. Apud Trallianum reperitur etiam deſcriptio, vt docet Syl. in com. Meſ. quæ non ad bilem, ſed bilem & pituitam euacuandam, & articularem morbum facta eſt. propter Succum Roſ. & Scammoneum. Recipit Piperis drach. 1. Agarici, drach. ſ. paraturque cum Melle hoc medicamentum, quod propter Mel, & Piper calidius eſt, quam oportet eſſe medicamentum laxans bilem, quæ calidiſſima eſt, & tenuiſſima, vt quæ diffluat in articulos. Hoc prudenter factum eſt, quod drach. ſ. Agar. addita, ſi poneretur drach. 1. bilem traheret, ſine Pipere oportebat eſſe. Quod ſi ad pituitæ attenuationem, oportet aliquid vt Zingiber cum Agarico eſſe, & in minori quantitas poni debet. Adde quod Zingib. magis quam Piper cum Agarico conueniret. Hæc Compoſitio Rhodomel Actuarij eſt, ſi Piper auferatur. In eodem Alexandro reperitur alia huius compoſitionis deſcriptio, quæ ita ſit.

Rec. *Succi Viol. vnci. 3. aut 4.*
Scammonij, vnci. 1.
Lactis Tithymali, drach. 2. (Sammonium ſemper ponitur in compoſitione, in qua ſunt aſtringentia, non autem Diagredium)
Mellis attici, drach. 1.

Hæc Compoſitio efficatior eſt, & propter Lac Tithymali magis venenoſa. Mel additur, quo ventriculus roborari poſſit, vel impetum & acrimoniam obtundere. Quare alia Nicolai omnibus præponenda, quam correximus, vt ſequitur.

Rec. *Sacch. ſolidi,*
Succi Roſ. ana. lib. 1. & vnci. 4.
Omnium Sandallorum, ana. drach. 6.
Antiſpodij ex Cotoneis, vel Myrtho, drach. 3.
Scammonij, drach. 12.
Maſtiches vel Gummi Tragacanthi, ſcrup. 1. ſ. vel vtriuſq. gr. 15. aut 18. fiat Electuarium in tabulis. Seruetur in arca lignea, & loco ſicco. Eſt cholagogum forte, quo vtendum in bilioſis affectibus, qui non ſunt cum defluxione: nam ſi cum defluxione eſſent, tunc Rhab. adiungere deberemus vel Myrob. & hoc in morbo articulari à bile facto. Paranda eſt hæc Compoſitio, dum adhuc Succus Roſ. eſt recens: Antiquatus enim redditur minus laxans. Antiſpodium abluendum eſt, aqua Endiuiæ, vel Cichorij, vt empyreuma deponat. Sandali dicuntur refrigerare, quod de Citrino, non rubro dubitandum eſt. Sed nihil impedit ex diuerſa ſubſtantia lignea, Sandal. tenui ſcilicet calida & terrea conſtare. Nux Moſcata omiſſa eſt in hac compoſitione, quod vomitum moueat, niſi fuerit omphacina, ob abundans oleum.*

* Hoc nolunt credere moroſi cenſores criticí.

Cholagogum Roſatum Clemens, omni ætati vtile, ori, ventriculo & viſceribus gratum *febribus & affectibus omnibus bilioſis aptum.*
Reſpondet Electuario Roſato, Elect.
è Prunis ſolutiuo &. Elect.
è Pſyllio.

Hæc & quamplurima huiuſmodi purgantia Medicamenta in Chylíſmata redigere operæpretium,

Rec. Succi Roſarum rub. vnci. 15.
Sacchari albi, vnci. 36.
Succi Borraginis,
Endiuiæ, ana. vnci. 10.
Prunorum, vnci. 20. quæ exhibent pulpæ ſolidiuſculæ, vnci. 16.
Paſſularum à ſtipitibus mundatarum, vnci. 6. quarum pulpa ſolidiuſcula eſt vnciarum 3. Pruna & Paſſulæ coquantur ſeparatim ad mollitiem ex decocto ſequenti, & per ſetaceum cernantur.

Rec. Cichorei totius,
Acetoſæ,
Polytrichi, vel Adianthi, ana. m. 3.
Hordei integri, m. 1.
Glycyrrhizæ mundæ, vnci. 1.

Florum violarum,
Borraginis, ana.M. 1.
Aniſi, vnci. 1. ſ.
Fiat omnium decoctio in ſ. q. aquæ ad lib. 4. In cuius colatura coque in vaſe occluſo Pruna & Paſſulas. In reſiduo infunde, coque leniter Seminis * Pſyllij, vnci. 1. drach. 4. addendo
Succum Endiuiæ & Borraginis.
Quatuor ſeminum frigid. maiorum,
Sem: Lactucæ,
Oxalidis, &
Portulacæ contuſorum, ana. vnci. ſ.
Caſſithæ, M. 1.
Epithymi, P. 1.

* *Pſyllium non decoquentum, qu'a vis refrigerandi in ſuperficie eſt: Coctio partes calidiſſimas elicit, omnium ſententia & ſuffragio.*

Diſſolue G. Trahacanthi, drach. 1. ſ.
Saccharum, & Succus Roſarum coquantur ad Electuarij ſolidiuſculi conſiſtentiam dein- de pulpæ & emulctiones ſeminũ addantur, ite- rumque coquantur lento admodum igni; tum demum inſperge puluerum
Cinnamomi electi, vnci. ſ.
Santalorum rub. vnci. 1. ſ.
Santal. alborum, drach. 6.
Caryophyllorum, ſcrup. 2.
Surculorum vel Foliorum Lentiſci, drach. 1. ſ.
vel Garyophyllorum, ſcrup. 2. penuriâ foli- orum & ſurculorum Lentiſci.
Macis, ſcrup. 4.
Nardi,
Aſari, ana. ſcrup. 1. ſ.
Adde denique ſingulis lib. ſiue vnci. 1 2, hu- ius Electuarij, Scammonij optimi vnc. 1. cocti in vnc. 2. Succi Roſarum lento igne vel cine- ribus calidis, quemadmodum coquitur à Me- ſue in ſuo Elect. Roſato: ab igne remotis adde Maſtiches, drach. 1.
Si velis minus purgare, vtere minori doſi. medicamenta enim validiora minori doſi aſ- ſumpta, debila ſunt, vt docet *Rondelletius* de Diacarthamo agens.

Chylarium Melanagogum Sanguinem *defæcans, & ſeroſa excrementa euacuans, omnibus cutis & cuticula vitiis, lepræ & elephan- tiaſi conueniens, ſiue à bile, ſiue à pituita ſalſa. Spleneticum & Hepaticum medicamentum efficax.*

Rec. Succorum Roſarum rub. defæcato- rum,
Succi Fumariæ,
Lupulorum,
Borraginis,
Pomorum dulcium,
Mercurialis,
Endiuiæ vel Cichorei, Vini albi, ana. lib. 1.
Quibus decoque ſequentia in balneo oper- culo occluſa, vaſis idoneis excepta, ſecundum artis leges.

Rec. Polypodij recentis, & adhuc viridis è quercu vel fraxino, vnci. 6.
Foliorum Senæ mundatorum, vnci. 9.
Summitatum & florum Thymi,
Caſſithæ, &
Abſynthj, ana. drach. 6.
Radicum Lapathii acuti virentium,
Helenii,
Ebuli vel Corticis radicum Sambuci,
Corticis rad. Fraxini, &
Populi nigri, ana. vnci. 1. ſ.
Capillorum Veneris vel Polytrici,
Aſplenii
Chamædryos,
Chamæpityos, ana. m. 1. ſ.
Florum Chamæmeli Romani,
& Cotulæ fœtidæ ſiue Parthenii, ana. m. 1.
Seminis Cnici, vnci. 3.
Sem: Aniſi,
Fœniculi,
Carui, ana. drach. 6.
Contuſis, infuſis, decoctis, expreſſis & tranſ- colatis, infunde
Agarici candiſſimi & leuiſſimi,
Hermodactylorum, &
Pulpæ Colocynthidis ana. vnc. 1.
Omnium Myrobalanorum ana. drach. 2.
Zingiberis Cinnamomi
Schœnanthi Macis } ana. drac. 1.
Galangæ Garyophyllorum
Iterum expreſſis & defæcatis percoquantur lento admodum igni cum mellis candidi *de- ſpumati* lib. 1. ad mellis vel Electarij liquidi craſſitudinem: Addendo ſingulis lib. Scam- monij præparati vel cocti in ſucco Roſarum, vt antè diximus dra. 5. pul. Gummi Arab. ſcru. 1.
Extremis morbis adijciuntur vniuerſæ com- poſitioni
Hellebori albi
& nigri ana. vnc. ſ. *fiat Chylarium, doſis à drach. 1. ad duas.*

Catharticum Hydragogum.

Rec. Radicum Graminis vnc. 6.
Rad. Aſari vnc. 1.
Corymborum Hederæ arboreæ vnc. 4.
Garyophillorum

Garyophillorum, Galangæ tenuis ana. dr.2.
Cinnamomi drach.4.

Coquantur ex arte, vt dixi modò in ſ. q. aquæ mulſæ, & lib.1.vini albi, ad lib.1.Colaturæ adde Succorum rad. Iridis & Braſſicæ marinæ, ana. lib. ſ.

Succorum Chamælææ & Thymelææ, denſatorũ, vt docuimus capite de Chamælæa in Aduerſariis, ana. vnci. 3.

Vel eorundem vice in regionibus frigidis quæ carent, vel non abundant Chamælea & vt Thymelęa ſume Extracti Laureolæ vel Gratiolæ præparatæ, vnci. 2. ſ.

Percoquantur igni lento cum Sacchari, lib. 1. Ab igne, vbi abſtuleris, adde pulueris radicis Mechioacæ, vnci. 2.
Tartari albi, &
Spic. Aromatici Roſ. ana. vnci. ſ.
Macis drach.2.
Olei Stillatitii Cinnamomi,
Caryophyl. &
Aniſi, ana. ſcrup. ſ.

Datur ex aqua Graminis & Mulſa à drach. 3. ad drach. 4. cum parua quantitate Melanogogi & Aſari decocto.

De Confectionibvs Aromaticis.

Aromaticum Roſatum.

Rondel.

IN officina, vt bene inſtructa ſit, Confectiones, vt vocant, aromaticas eſſe oportet, & in forma pul.& in forma opiatæ. In forma Confectionis parantur, quæ vulgò Aromaticæ vocantur, ab eo, quod vincit; vt Caryophillatum à Caryophyllis, Aromaticum Roſatum, à Roſis. Et quia à diuerſis fuerunt hæc, varijs deſcripta ſunt modis: Idcircò delectus eſt habendus, vt in Aromaticis eſt Aromaticum Roſ.ſdeſcriptione *Gabrielis*, receptũ à maioribus noſtris: quanquam illud *Meſ.* non minus laudandum ſit. Eſt & aliud Nardinum, & aliud Moſcatum: ſed quia vſus recipit, illud etiam retinendum cenſemus, & Aromaticum Moſcatum, de quo ſuo loco dicemus. Poſſunt hæc omnia Antidota uocari, quia ad morbos longos, & ad venenata valent talia medicamenta. Antidotus Aromatica ex *Ioanne Damaſceno* deſcriptione *Gabrielis*, recipit varia medicamenta præcioſa, vt

Rec. Roſ. rub. amotis vnguibus drac.15.
Glycirrhizæ raſæ drach.7.
Cinnamomi electi drach.5.
Sandali Moſcatelini (pro ligno aloës, quia amarum) Sandali Citrini, ana. drach.3.
Macis Caryophyl. ana. drach.2.ſ.
Gummi Arab. Tragacanthi leuiter aſſatorum ana. drach.2.& ſcrup.2.
Nucis Moſcatæ, Cardamomi, Galangæ *paruæ* ana. drach.1.
Ambræ, Spicæ Nardi ana. ſcrup.2.
Moſchi ſcrup.1.

Syrup. Conſeruationis Corticis Citri q. ſ. pro facienda confectione, vel Sacch. diſſoluti in aqua Mentæ, vel Abſynthij ſtillatitia. Fiat ex eo Electuarium ſiccum, vel cum vino & pauco Sacch. excipiantur, & fiant Trochiſci. Hanc compoſitionem retinendam ad affectus inteſtinorum, ventris, hepatis, & ſplenis, frigidos & humidos cenſemus. Nos in ordinẽ redegimus, quo debent ſimplicia collocari, & nullorum pondus immutauimus. * Lignum Aloës, tanquam adulterinum, & rarò inuentum, expunximus. Sandali partem internam (quæ muſcatelina, ab odore grato eſt, non minus ſiccam, non minus odoratam, neque à calore multum diſcedit: Etſi Sandalum vulgò frigidum exiſtimetur, eſt tamen cal. vt ſapor acris poſt maſticationem, & odor indicant (Sed de eius viribus plura ſuo loco) In eius locum poſuimus, quod in alijs omnibus compoſitionibus, vbi ſimiliter occurrit, ſubſtituendum putamus. Sed ne quis miretur, quòd aliquando Citrinum, loco ligni Aloes ponamus, huic ſic reſpondemus, hoc à nobis fieri, quando Citrinum alioqui non recipit compoſitio: Perpetuò enim magis placet Moſcatelinum. Quòd ſi deſit Moſcatelinum; optimum & verum Citrinum odoratiſſimum eius loco ſumetur. Gummi Tragacanti, & Arabicum expungere noluimus, quanquam ſint emplaſtica viſcoſa; ſed quia ſiccant parum, injciuntur, vt etiam alia aliquando hærere faciant in tunicis ventris: quam viſcoſitatem, vt quod ammodo dimitterent, aſſari imperauimus. Quòd cum Syr. conſeruationis Citri excipiantur, prætermiſſo Syr. Roſ. *ſimplici (non laxat.)* vel Viol. id fecimus, vt medicamentum hoc eſſet magis accommodatum ſcopo, cuius gratia paratur: Fit enim ad ventris actionem tuendam, calfaciendo & ſiccando. Redderetur autem minus cal. & minus aſtringens. Et quia ad tabellas parandas opus eſt pul. in pul. etiam iuſſimus fieri. Et quoniam, vt cap. de Trochiſcis docebimus; hæc forma medicamentorum conuenientiſſima eſt ad odorum conſeruationem; imperauimus, vt vino exciperentur, & in Trochiſcos redigerentur: Cùm tabellas parare volent, Sacch. diſſoluant, & decoquant in aqua Mentihæ vel Abſynth. Hoc Arom. Roſ. ſufficit habere paratum pro Aromatico Roſ. Meſ.

**Xylo-aloës hodie ſatis & freqnens, Aduerſa.440, Obſeruat.576.*

& Arom.Caryophillato,pro Confectione Dia Cinamomum,pro Diatrium pipereum,Diacalamentho, Diaſpolitico, & eſt gratiſſimum,ob odoris & ſaporis ſuauitate.

Aromaticum Roſ. Meſuæ. Aromat. Caryophyllat. Confectio Diacinaamomi.

L'Obel.) *Aromaticum Roſatum & Caryophyllatum.*

CAryophyllatum ſimiles habet vires Aromatico Roſato *Gabrielis*, ideo non diſpẽſandum : plus tamen ſiccat & calefacit. Siquando opus fuerit Aromatico Caryophillato, licebit tabellas ſiue rhombos ſingulos guttula olei Stillatitij Caryoph. lenire aut irrogare.

Validè Aromaticæ confectiones, non modo ſtomachicæ, hepaticæ, cephalicæ, aut viſceribus dicatæ, ſed cordi amicæ ſunt, ſpiritus recreant, & cor corroborant.

Syrupi Conſeruationis Corticis Citri vel Sacc hari, q.ſ.] Officinæ omnes cum Cordo, vnc. duodecim Syrupi aut Sacchari, miſcent vnc. vnam ſpecierum.

Caryophilli hodie notiſſimi : omnium integerrimi, optimi & ſelectiſſimi ſunt, quales in his aromaticis & omnibus medicamentis eligi debent, quos fæminas fecit Auicennas, & Anthophyllos, id eſt flores & fructus maſculos, qui cum pediculis Feſtucis ſiue Fuſtis vocatis deterioris notæ ſunt, minoriſque efficaciæ. Omnino improbandi & reijciendi Caryophylli, ſuppreſſa naue, aquamarina perfuſi, aut chymicè, extracto oleo, effæti, aqua macerati, iterumque exiccati, & mangoziati, alijſque optimis Caryophyllis permixti vaferrimo Hebreorum, Semi-hebreorum, (vulgò Maranorum) ſeplaſiorumque quorundam lucro inhiantium, dolo malo.

In Aromatico Caryophyllato, primario loco Caryophylii præponuntur, & maiore pondere, à quibus nomen contraxit Comqoſitio, priſcorum exemplo : vti in proximè ſubſequenti Aromatico Roſato, animaduertere licebit, in quo Roſæ cætera præualent.

CARYOPHYLLORVM Ramuſculus, reddendus Aduerſar. pag. 427.

Caryophylly albi Indici.

Anthophylli.

CAryophillorum meminimus in Stirpium Aduerſarijs, pag. 427. & folia Arantij mali diximus ; Citrijs tamen aut Laurinis proximiora, minimè pinnata: ramulum adhuc habemus foliorum cum Caryophyllis, munere amiciſſimi & honeſtiſſ. viri *Iacobi Cannin* Medio-Caſtr. Zelandorum pharmacopolæ peritiſſimi & nitidiſſimi, acceptum à diligentiſſimis naucleris Zelandis renauigantibus ex Indijs Orientalibus ; cuius iconem ad viuum delineari procuraui, cum Caryophyllis nouis Indicis albis nuncupatis, Veronâ miſſis a præſtantiſſimo amico *D. I. Ponâ* pharmacapola Veronenſi callentiſſimo, cum alijs nonnullis exoticis, rariſſimiſq; fructibus, ſeminibus & rotundis Caryophyllis Plinianis creditis, de quibus plura jn noſtris Stirpium illuſtrationibus,

Albos vocatos Caryophyllos diceres floſculos albidos conuolutos eſſe cuiuſdam ignotæ Indicæ Plantæ, Caryophyllorũ aut alabaſtriculi aut radimenti cuiuſdam floris Maluæ aut Solani(cuius ſententiæ eſt etiã D. *Cluſius*) occluſi, inſtar effigiatos, qui diu in hunc diem odoris fragrantiam Caryophylleam ſeruant aromaticam.

Scitè admodum monet *Cluſius* noſter, quã parum fidei ſit adhibendam authoribus, qui veritatis aſſertores ſe gloriantur, & plantas ad viuum expreſſas aſſerunt; cùm tamen ipſorum icones nullius Stirpis viuam imitentur effigiem, cuius farraginis (qui ſua tamen tranſcrip-ſit ex Garcia ab Orta) *Chriſtophorus à Coſta* fuit, dum fictitiam Caryophyllorum iconem exhibuit, in qua Ficuum modo ex ligno inter folia Caryophyllos naſci ait. Caryophyllos, *Cluſius* contra

tra ex inſpectione, vti nos muriâ conditos, petiolis brachiatis aut feſtucis, vulgô, *Fuſtes* inhærentes expreſſit.

Linſcoto Caryophyllorum arbor Lauro ſimilis eſt: flores initio albent, deinde vireſcunt, tandem rubent, & duiriores euaduñt, noſtriq; Cariophilli fiunt. Prouenit in Molucæ inſulis, quæ quinque ſunt, ſub æquatore ſitæ.

Rhomborum ſuauiſsimorum concinior blandaq; magis parandi ratio.

QVidam ſuauiſſima parant Electaria Aromatica infuſis ſpeciebus Roſaceæ parua quantitate, deinde tranſcolatis & nulla aut paux illa coctura, ne vis aromatum expiret; excocto artificioſé inſtar Penidiarum ſaccharo, rhomboſq; efformant.

Huiuſmodi multæ aromaticæ conflantur & concinnantur, ſcitæ elegantiæ & ſuauitatis blanditiæ, ex ſtillatitijs Cinnamomi, Caryophyllorum, Aniſi, Citrij mali corticum, Meliſcophylli, Moſcho & Ambra conditorum & Saccharo.

Rec. Roſarum rubrarum amotis vnguibus,] Roſarum vngues excidi ſolent, anquam partes Roſæ humidiores corruptelæ obnoxiæ, tum etiam vt Roſei conciliati coloris compoſitioni nihil derogetur.

Loco Santali Machoziri ſiue Citrini; albo aut rubro Santalo vti licebit. Aliqui tamen, citrina Santala, etſi calidiuſcula, in compoſitionibus refrigerantibus, rectè addita opinantur; vt caliditate multis frigidis admixta, altius refrigerent.

Aromaticum Moſcatum.

Rondel.

AROmaticũ Moſcatum à Moſcho dictum, quia efficaciſſimum eſt ad ſyncopas & alios affectus, in quibus vtilia ſunt odorata. Prætereà in multis alijs cenſerem odorata auferenda, quia in multis morbis non conueniunt vt in affectibus vteri, qui per conſenſum fiunt; vt in dolore capitis, epilepſia, vertigine, & ſcotomate, nec in vterinis affectibus omnibus, neque ægris omnibus, vel quia offenduntur odoratis, vel quia hæc faciunt remedia multùm præcioſa & cara. Quòd ſi Diamargaritum frigidum, vel calidum, vel Arom. Roſarum, vel alia medicamenta, quæ hæc omnia recipiunt, ſine iſtis parentur; liberum eſſet Medicis ea addere, & Pharmacopolę, cùm Medici imperarent faciendum, grana aliquot inijcerent. Hoc non eſſet moleſtum, neq; Medicis imperare, neq; Pharmacopeis facere, & nè deciperentur, admonere illos oporteret, vt pararent etiam pul. alios ſine Moſco & Ambra, & ſine Auro & Argento: neque etiam exiſtimandum iſta eſſe tam neceſſaria, vt his carere non poſſimus: Nam & *Gal.* & *Hipp.* ſine iſtis curarunt, & fœliciſſimè. Nos tamen illud apponemus.

Rec. *Cinna. drach. 10.*
Sandali Moſcatelini (*proligno aloës*) *drach. 7.*
Ambræ drach. 3.
Moſci ſcrup. 2.

In aqua Roſar. in qua maceratum ſit Gummi Tragach. fiant Trochiſci, ſeruentur vſui in vaſe vitreo & loco minus calido. Odoratius eſſet, & paratu facilius, ſi Moſcus poneretur ad drach. 2. & Ambra ad ſcrup. 2.

Nam plus Moſci non adulterati reperitur, quã Ambræ, & frequentius minori precio venditur: & cùm ſint eiuſdem facultatis, non mutatur vis medicamenti. Hoc faciendum docebat Dominus Falco *in compoſitione illa nobiliſſima Alkermes, ſiue ex Cocco. Duplanda erit quantitas huius compoſitionis, ſi ad alium finem præparetur.*

AMbra] De veterioribus Græcis, *Hippocrati, Theophraſto, Dioſcoridi, Galeno* & alijs ignoti gemini Ambari, fuſci, & ex leucophæo muſtellino colore cinerej fragrantiſſimi, eximiæ ſuauitatis odoris, cariſſimi commendatiſſimiq;, (materna vernacula lingua *Griſei* ſiue *Ambregris* vocati, ad differentiam triplicis coloris fului, citrini & albi Succini ſiue Officinarum Ambræ & Arabium Carabes) orta, inter varios Scriptores, varia vaniloquentia diffidentia eſt: nonulli ſiquidem Fucum, Muſcum marinum quo Infectores vtuntur, alij itidem Fungum marinũ, quem Balenæ beluoſiuè marini piſces vorant & excernunt eſſe contendunt; alij Ceti Sperma eſſe aiunt. Veriſimilior tamen eſt illorum ſententia, qui Bituminis ſpeciem eſſe opinantur, & non ſecus ac Gagates, Ambra citrina, fulua & alba ex Maris Orientalis Germanici, Anglo-britanniciq; alueis, viſceribuſq; (quemadmodum etiam in fluuiorum & fontium ſcaturiginibus ſubterraneiſq; viſceribus Aſphaltum ſiue Bitumen & Pixaſphaltum, exemplo erit *fonte de la pege* vocata in Auuergina; vti in Coniferis arboribus, Pix & Reſinæ effluunt) emanare. Vtrumq; autem cinereum & fuſcum Ambarum, pinguia ſunt, & Bituminis aut Ceræ inſtar lucernarum luminibus obiecta facilè liqueſcunt,

queſcunt, & filum dúcunt; vt viſcum aucupatorium aut glutem.

Ambarum cinereum præfertur nigro ſiue fuſeo etſi etiã ſuauitate odoris commendatiſſimo, cariuſq; diſtrahitur.

Ementitum Ambarum concolor terræ aut Boli glebæ, à pictoribus *Terta vmbra*, vocata, admixtum, mangones ſæpe vendunt.

Moſchum eſt ſanis abſceſſus ex phlegmone cuiuſdam animalis, vt rentur, Capræ Sylueſtris Indicæ ſimilis, iuxta vmbilicum è pelliculis excifis collecta, ſuauiſſimum ſpirans odorem qualis ad nos in marſupiolis, mollioribus pilis caprinis ſimilibus obductis, defertur.

Adulteratur Londini & albi, ſanguine vitulino, agnino aut veruecino admixto torrefacto, & lima abraſo aut elimato plumbo, ponderis ergo. Quidam marſupiola implent ipſis minutim inciſis pelliculis quibus Moſchum continetur.

Memini Moſchum defraudatum Antuerpiæ venale ab Italis, Hiſpannis, & ſuffitoribus admixto ceſpitum Battanorum à flagarando & incendio notiſſimorum confimilimi coloris puluere, ſed vtriuſque dolus, odoris ignauiâ depræhenditur.

Zybetum] vulgò *Ciuette*, eſt veluti ſanies quedam excrementitia quæ ſtatutis temporibus colligitur iuxta loculos & verenda cuiuſdam animalis Indici magnitudine ferè & paritate Taxi aut vulpeculæ, Martis feræ aut Muſtellæ coloris, aliquando notulis albis maculati, felis duplo maiore, capite & maxilla longiore: Belgæ *Spaeſche catte*, Angli *Ciuette catte* vocant. Carnibus veſcitur pullorum: Antuerpiæ Lõdini & alibi Europeis ſæpe aliteur, verſuti quidam naucleri Angli, Anno 1600. Londini *Zybeto* ſapone molli, nigro, permixto multos felellerunt.

Doronici] *Doronicum* non *Demonicum* neque *Caco Demonicum* ſæuiſſimamque peſtem, aut hominum noxiam radicem, vt *Matthiolus* diris ſuis imaginatur, plus ſatis diſſeruimus, Stirpium Aduerſariorum noſtrorum pagina, 291.

De Pulueribus qui Conditis Cordi dicatis miſcentur, & primum de Diambaru.

OFficinæ habere debent in forma puluerum *Diamargaritum frigidum, Diarrhodon, Triaſantalon, Diambram, Diamoſcum. Diambra nobile antidotum parari poteſt, vt Diamoſchum: qui vnum eorum habebit, altero poteſt carere. Diambra hec,*

Rec. Cinnamomi,
Doronici,
Caryophillorum,
Macis,
Nucis Moſch.
* Folij, ana. drach. ʒ.
Santali citrini,
Xylo-aloes,
Piperis longi, anã. drach. 2.
Zingiberis, drach. 1. ſ.
Spicæ Nardi,
Cardamomi maioris & minoris,
Ambaru, ana, drach. 1.
Moſchi, drach. ſ.
Sacch. q. ſ. fiat in formulis aut tabellis vel cum aqua florum Citranguli ex infuſione Tragacanthi fiant Trochiſci parui. Seruentur vſui.

*In hac compoſitione ſitum medicamentorum reſtitui, Sandalum ſubſtitui poteſt loco ligni aloes. Folium quanquam non ſit illud antiquorum, pro quo Gal. * Spicam Nardi ſuſtitui vult, cum ſit eiuſdem facultatis, & nihil refert, etiamſi ingrediatur: in Trochiſcos redigi vellem.*

* *Quia ingrata eſt: ſubſtituatur Cinnamomum tenue.*

Confectio Alkermes Meſue.

NObiliſſimam celebratiſſimamque Bombycinam Confectionum omnium Cor Vegetantium Alkermes reginam hic omiſſam Diambaro ſubnectere operæpretium duxi:

Paratur autem è crudo lanicio Bombycino, Cocco baphico tincto, Arabibus Chermes ſiue Kermes vocato, ſummiſque laudibus á Meſueo celebrata, ad cordis palpitationem, lypothymias, & deſipientiam.

Confectio Alkermes, inquit, & ſunt Grana tinctorum maximi iuuamenti ad pulſum cordis & ſincopim & algueſgues, & triſtitiam ſine caſu: & eſt ex rebus confortantibus animam confortatione mirabili.

Confectionem hanc iamdiu Monſpelienſes parare ſoliti ſunt; & in hunc vſque diem quotannis ex recenti, cruoris inſtar, viuido Cocci ſuceo magnificè & apparatè præparant, diſtrahuntque per vniuerſam Galliam & Germaniam; neglectis & valere iuſſis doctiſsimi Manardi quibuſdã huius Confectionis Alkermes cenſuris: In hac quoque inquiens, nunquam iactarem pecunias: Nam neque Serico vocato, neque in Cocco, vel Baphico, vel Chermes

nies nuncupato; agnoſco vim niſi conſtringentem: coloriſque rubri ratione, lædere potius videtur cor quam iuuare, ſpiritus & ſanguinem trahendo propter ſimilitudinem, (*vi tamen aſtrictiora ſpiritus & vires coercendo fouet & remoratur*) Cyanei verò ratione vomitum & ſeceſſum citabit, quæ præ exigua eius quantitate perficere non valens, lædet magis quam iuuabit.

Alguesgues] deſipientiam vocant *Arabes.*

Huius ſententiæ & hæreſis Doctiſsimi Mainardi ſectatus eſt veſtigia eruditiſsimus & perbonus author Dodoneus noſtras vt mox dicetur.

Quia in Serico, Seta, & Bombycis penſo, huius Compoſiti Medicamenti nobiliſſimi baſi, ſæpe hallucinantur Pharmacopœi & alij, pauca dicere viſum fuit.

SEricum eſt Lanæ pretioſiſsimum genus, quod apud Indiæ populos ex arborum frondibus decerpi dicitur, vt etiam ex his Maronis verbis liquet. Velleraque vt folijs depectant mollia Seres. Ex quo itidem puluilli fiebant, vt hodiè è Xylini fruticis lanugine molliſsima.

Setæ ſetarum.

SEtæ ſetarum plurali numero, pili craſſiores erecti rigidiq; quales ſuilli & equinæ ceruicis aut caudæ ſunt. Sordidè Seta ſingulari numero, latinè pro Serico dicitur, ſumpto fortè vocabulo Seta, à vernaculo Italico, degenere latinitate, quâ vulgus Pharmacopolarum & tonſorum medicaſtrorumq; vtuntur, & ſignificare uolunt Sericæ bombycis vellus. Miror hæc non obſeruata à candidiſſimo *Dodoneo,* qui Setam pro Serico in Confectione Alkermes legit, & perperam nobiliſſimam Priſcorum Antidotũ cum *Manardo,* de quo ſupra) reijcit; eoq; occaſionem erroris abſurdiſſimi dedit Domino Doctori *Prieſt,* qui eius hiſtoriam latinam Plantarum, impenſis *D. I. Norton* Anglo-Britanno vernaculo vertit, & hoc loco, verbis *Dodonei* fretus, & Setæ vocabulo illuſus, ait; *Non eſt expediens vt in hanc compoſitionem addatur Seta tincta in Cheſmes* (Kermes legendum, quia magis receptum puto) *vt Officinæ loquuntur, nam Seta hæc &c.* (It is not expedient that the Briſtle died with Cocheneele called Cheſmes, as the Apothecaries tearme it &c. Setam in Suillas ſetas peruertit.

Condonandum illi & eius tranſcriptori, herbarũ collectori & Botanographo, qui in eundem impegit lapidem. Sic enim ſunt huius æui res humanæ: Huiuſmodi exempla copioſiſſima, monumenta ſunt rej veritatis.

Setæ autem Suillæ, Germanico Teûtonico & Anglo-Britanno vernaculo *Burſtele, Burſtels,* & *Briſtle* vocantur.

Hæ verſiones Grammaticis etiamq; Grammaticaſtris tyronibus, Medicinæ candidatis, & logodædalis, vt plurimùm committuntur, qui etiamſi vocabulorum valdè periti ſint; verùntamen, cùm dictiones varias habeant ſignificationes, frequentiſſimè hallucinantur, rerum ipſarum inſcitiâ: Medicina autem circa res verſatur, non verba: non enim eſt hæc peculiaris philoſophia verborum, ſed rerum ſolers cognitio. Rerum ignoratione, *Molineus* vir alioqui doctiſſim. & philoſophus & phyſicus, perdidit egregium illud opus elegantiſſimè à *D. Gulielmo Rouillio,* liberaliter, maximiſq; impenſis excuſum, clariſſimi, eruditiſſimiq; & amiciſſimi viri D. *Iacobi Dalechampij,* doctiſſimè auctum operâ & ſtudio *D. D. Iohannis Bauhini* Ducis Wirtenbergenſis Medici clariſſimi, collegæ quondam & conuictoris Montiſpeſſuli ſuauiſſimi. Quale fuerit iudicium *Molinej* in cognitione Plantarum, omnibus notum eſt ex Animaduerſionibus & *Catalogo* Plantarum in generalem Hiſtoriam illã Ludunenſem, bis.ter, quateruè poſitarum, authore *C. V. Caſparo Bauhino* Anatomico & Botanico profeſſore doctiſſimo Baſilienſis Academiæ.

Taceo huius æui tranſcriptorum vernaculo idiomate, nec non *Taberna-Montani* & Typographi ſui ſubreptitia, qui icones laboribus noſtris & ære Plantiniano pictas & ſculptas, tacitè, catè & cum cautela, inſalutato hoſpite aut authore, ſcriptis ſuis inſeruerunt, & propria, maximâ impudentiâ fecerunt.

Nonne procnldubio ita ſentiendum ex ſola huius Rondeelletianæ Pharmaceutices Officinæ recenſione & inueſtigatione? Conferenti enim eius documenta & ſcripta cum archetypis, quot mille mendis vindicata fuere, manifeſtiſſimè apparebit. Non modo nille modis peccarunt in ponderibus, verum etiam in ipſis rebus, quemadmodum in Hiera Archigenis apud *Paulum Æginetam* apparebit, vbi ait, de Hiera ſcribens: *Quod ſi vehementiores ad purgandum voles efficere; quibus Scammonium non ineſt, inijcietur & his ſingulis ex illo obolus.* Hoc loco verba *Rondelletij* ſunt; *Cùm efficaciorem facere voluerit Medicus ad purgandum, Scammonij aliquam quantitatem ponat.* Iſti omnes

qui

qui ſeſe ſequuntur vt Grues, hoc non animaduertentes, ſordidè admodum Cinnamomi pro Scammonij poſuere. Infinitæ huiuſmodi mendæ occurrent, non modo in Compoſitorum Medicamenrorum mutilatis deſcriptionibus, ſed etiam in ponderibus, quibus iùniorum Medicorum fallax pars labitur. Pondera & eorum quantitatem libro de Ponderibus doctiſſ. docuit *Rondelletius*. Longa obſeruatione, Medicamentorum quantitatem ſolertiores Pharmacopœj apprimè norunt, qui ſæpe inexpertos & nouitios rident.

Omitto & prætereo *Rondel.* Methodi medendi librorum ter repetitas a varijs Typographis æquè mendoſè & perniciofiſſimè, contra mentem authoris, editiones, vt in Prologo diximus.

Bombyx, infectùm eſt partìm terrêſtre è genere Erucarum, Mori arboris frondes erodens; partìm volatile é Papilionis aut Blattarum genere, craſſioris tamen & grauioris corporaturæ, quod antequam volatile fiat tenuiſſimis molliſſimiſque ductis filis, ſeſe oblonga tereti glomeramine obuoluit. Tale glomeramen coloris albi aut lutei, eſt Bombycis penſum ſiue Sericeum textum vellus, Europæis hodie notiſſimum, Sericum crudum vulgò vocatum, quo vtimur ante ablutionem in hac nobiliſſima & alijs cor reficientibus Medicorum medicaminibus.

Huius Bombycini penſi, Ambari, Moſchi, Magaritarum & Lapidis Lazuli facultates experientiſſimo *Meſueo* huius Confectionis authori exploratæ fuere; qui quidem ait Lapidē Lazuli non modo abluendum, ſed & præparandum. In pilulis receptus, lapis Cyaneus ad melancholicos affectus varios ſi exactiſsimé teratur ſuper marmor frequenti viciſſim ſtillatitia Borraginis initio, deinde é flòribus Violarum aut Borraginis affuſa, donec nihil penitus intaminata limpidior ſynceraque omniſq; ſaporis expers effluat. Experientia enim certa ſcio, inquit *Manardus*, ſi bene abluatur, multum iuuat, & vel nihil aut parum lædit: igitur non vt venenum formidandus. Maximè etiā commendatur ab *Aetio* libr. de Simplicibus Pharmacis cap. 46. & inter purgantia cap. 33. Ab *Actuario* libr. de Simplicibus purgantibus. A *Traliano* autem ad calcem libri 12.

Lapis Armeniacus, inquit, ſiue lotus, ſiue illotus offeratur, quatuor ſiliquarum pondere; mirabilitèr ad omnem quartanæ ſpeciē valet; nam humorem melancholicum, vt nullum aliud præſidium euacuat: Sed lotus quidem aqua, per inferiora purgat: illotus autem per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Per inferiora eius purgatricem vim non agnoſce videntur *Dioſcorides* & *Plinius*, qui eius non meminere. Eadem quæ Chryſocolla natiua ſed inefficacius præſtare ait, vomitioneſque concitare & necē inferre poſſe Chryſocollam natiuam ſcriptum reliquit.

Armenius lapis & Cyaneus, eiuſdem ſunt naturæ: & ſæpe in eodem lapidis ſ.uſto repe- riuntur, quemadmodum M.ſi & Calchylis. Ex Armeno lapide metalicis ſodinis inuento fieri aſſerant illud *Cærulo viride*, quod Gallis *verd d'Aſur* & Germanis *Berck groen* vocatur.

De formidabili purgatrice Lapidis Armenij vi in hac Antidoto Alkermes non eſt verendum: Qui Cyaneus lapis non modo lauatur, (vt ſupra diximus) ſed præparatur, hoc eſt, primum toritur, & in Crucibulo fuſorio vritur, vt laxandi vim exuat.

Ad hæc Monſpelienſes textum ſiue formulam *Nicolai Præpoſiti*, vt in veteri codice *Meſ.* drach. 12. pro drach. 2. adduntur, minimè ſequuntur, vt ex mox ſubdita deſcriptione conſtabit.

His exactiſſimè & examuſſim perpenſis, non eſt quod boni *Dodonei* & *Manardi* traditæ perſuaſione, ab alijs quibuſdam doctiſſ. Medicis hoc nobile Medicamentum deſpiciatur. quia neſciuere inficiendi Sericum Coccineo ſucco, & parandi rationem, Cyanej Lapidis & Confectionis Alkermes Meſuæ, in nobiliſſima & antiquiſſima Monſpelienſi Academia, in cuius Nitiobrigenſi agro Coccus frequentiſſimus. Sæpe nugivendi ſunt, qui aliena nugamenta tranſcribunt: à lympidiſſimis fontium ſcaturiginibus hauriendum, non a perſuaſionibus: Experientiæ, & vni oculato teſti plus fidei adhibenda, quam auritis decem.

Hic Antidotus a Pigmentarijs & Myropolis hodie viliori præcio diſtrahitur ſolito, quia Ambaro Moſchum ſubſtituere, & Cocco ignobiliori nullius delectus vtuntur

Confectio Alkermes Monſpelienſium ex Meſuei mente.

Rec. Bombycini velleris crudi, albi aut lutei, ſæpius merſi, tincti, & imbuti Cocci Succo recenti, & viciſſim proſequendo ſiccati vnc. 12.
Aquæ Roſaceæ,
Succi Pomorum odoriferorum, ana. vnc. 18.
Infundantur calidè d.em naturalē; deindé efferueant

efferueant molliſſimo igne, donec Pomorum ſuccus & Roſacea rubeant.

Expreſſioni decenti adde Sacchari albi, vnci. 18.

Coquantur lento admodum igne donec Mellis craſſitudo fiat. Ab igne remotis, diſſolue ſenſim

Ambari ſelectiſſimi fruſtillatim inciſi, vnci. ſ. quo liquefacto adde ſequentes pulueres.

Rec. Cinnamomi primæ notæ, &
Xylo-aloes, ana. drach. 6.
Lapidis Cyanei præparati,
Margaritarum præparatar. ana. drach. 2.
Auri puriſſimi diſſoluti, drach. 1.
Moſchi optimi, ſcrup. 1.
Miſceantur omnia exactiſſimè & fiat conditura.

Diſſolu:) Monſpelienſes & plerique omnes folia miſcent, quæ inutilia ſunt.

De Cocco abunde in Stirpium Aduerſarijs diſſeruimus.

SEd quid aſſument Cocci Baphicæ loco Aromatarij & pigmentarij frigidarum regionum lucro inhiantes, qui hanc infœliciter Confectionem parant? Quidam euanidas, aut vacuas Granorum tinctorum ſiue Cocci tunicas accipiunt; alij paulò conſultius puluerem ruberrimum Cocci vino albo inter ſiccandum Infectorum vſibus irrorati, ne ſuccus cruentus ille dum ſiccatur, in muſcas abeat, ſumunt; quem macerant vnà cum Lanicio Bombycino, ſucco Pomorum & Roſacea; addito Santalo rubro loco Aluminis, Arſenici, & Agarici ad inficiendū ſericum, iuuandam & conciliandam coloris Coccinei intenſi gratiam quandam, qualem videmus in Confectione Alkermes Monſpeſsuli compoſita.

Cum itaque Bombycinum penſum Arabibus commendatiſsimum fuiſſe conſpicuum ſit; eoque nullis fere Cordi dicatis medicaminibus prætermiſſum aut neglectum; minimè ſpernendæ vtilitatis, rationique conſentaneum videtur, ſi quis ſucco Mori maturi in quo Coccineus puluis maceratus fuerit, loco Coccinei ſucci Bombycinum vellus Balnei moderato calore maduerit & efferbuerit, iterata ſæpe Velleris infuſione, ex ſiccato aliquoties ſucco, denuò macerando: Bombycis enim alimonia & vis à Mori arboris folijs eſt, quibus ferè eroſis prorſum & verè victitat. Huic noſtræ ſententiæ non refragabatur *Rondelletius* præceptor noſter; in regionibus potiſſimum quæ ſucco recenti carent. Cauendum à Muſcis Indicis, vulgò *Cocheville*, vocatis & Bombycis penſo aut filo, eodem ferè modo quo Coccus tincto, addito ab infectoribus Arſenico & Agarico. Hæc loquor expertus; quia ſenem Pharmacarium memini in Italia Syrupum é Corticibus Citri *Meſuæ* ex huiuſmodi tincto Bombycino filo compoſuiſſe.

Solertius fœmineum genus creditum, & nonnullæ obſtetrices hoc item filum perperam difficilè parturientibus, minutum inciſum ex ouo ſorbili Nucis Ponticæ quantitate exhibent, & tanquam arcanum, (vti pleraque muliebria) celant: ſed ignorantiâ peccant, Arſenicum cum Agarico ab infectoribus admiſtum neſciæ.

Ludouici Myrei Paragraphe.

HOc nobile Electuarium præ cæteris omnibus ob eximias cordi amicas dotes eſt præferendum, modo fideliter paratum ſit: ſed cum Pharmacopœi ſucco Kermes careant, hanc Confectionem parare nequeunt: Coguntur igitur fidem adhibere illis qui Lugduno Viciniſq. locis illam huc important: cum tamen in præparando non pauci cõmittantur errores & ſophiſmata, cū omittendo ſuccum Grani Cocci, tum detrahendo pondus Ambari: qua ratione chariſſimus Vir Dom: Michael Ioachimus Groninger P fortzhemicæ vrbis Marchionatus Badenſis Pharmacopœus doctiſſimus, (cui tunc inſeruiebam, & multum debeo) Granorum Cocci tincturam ex conuenienti liquore ad præparationem huius Confectionis extrahere ſolebat. Erat enim, vt omnibus Pharmacopœis Germanis ſatis notum, in componendis ſuis medicamentis ſelectiſſ. nitidiſſimus, & in Extractis Chymicis parandis, tam metallinis quā Vegetatiuis calentiſſimus, omneſq. alios longè excellebat.

Paragraphe Lud. Myrei de Margar.

COmplures nimis affectatè ſolutionem Margaritarum in hac Confectione permiſceri volunt, & hoc quidem benè; ſed quia vulgò diſſoluuntur in Aceto Stillatitio, etiamſi edulcatæ ſint, deguſtanti tamen calorem & emphyreuma aſtrictioni permixtum, calcis inſtar, exprimunt: In iſtis igitur Compoſitis Medicamentis non eſt conſultum vti. Gloriantur, quidā ſe Margaritas ex ſpiritu vini aut Betulæ ſucco diſſoluiſſe ſed adhuc cum fecerim nullum periculum, ſua fruantur opinione; expertus tamen ſum deſtillatū liquorem ligni Sancti & rectificatum, quamuis Margaritam,

tam, etiamſi maximam, tantillo temporis momento eius diſſolui; ſed quia emphyreuma, nullo modo deleri poteſt inutilis eius vſus eſt: Malim igitur & magis commendarem Margaritas in Porphyrio lapide tenuiſſime læuigatus, vt fieri ſolet, ad huiuſmodi Cordiales Compoſitiones.

De Auro & Argento.

IN multis nobiliſſimis Aurum & Argentum recipiuntur compoſitionibus. Poſſet parari mixtura ex Auro & Argento, vel haberi limitura vtriuſque & quando opus eſt, ditiorum medicamentis addere.

De ſolutione auri & Margaritarum In Aduerſariorum Appendice ſiue Ephemeridis Stirpium altera parte ſatis ſuperque diſſeruimus, ad nobiliſſima Pharmaca concinnanda.

Diamoſcum.

DIamoſcum prætermittendum puto, tum quia eo carere poſſumus ob paratum Diambra confectionem, quæ facultati ſimilis eſt; tum quia huius medicamenti varia eſt apud eundem authorem, & apud diuerſos deſcriptio. Auic. ſeptem deſcriptiones ponit Fen. 5. ſumma. 1. trac. 3. Rhaſis ad Almanſ. vnam; Serapio aliam; Actuarius aliam. Ob multitudinem huius deſcriptionis ſatius eſt relinquere: Adde quod multa recipit, quæ parum probanda ſunt, vt vtrumq; Behen. Quod ſi tantopere deſiderarent, ob Moſci vim; augeant quantitatem Moſci in Diambra, & plura præſtabit, quam illud incertum & dubium medicamentum.

Dia Galanga Meſuæ & Diaciminum.

QVi Dia-galangam Meſuæ habet; vtroq; Nicolai & Meſuæ Dia-cimino, quia eiuſdem ſunt ferè efficaciæ, carere poteſt. Calidior eſt Aromatico vtroque. Si quis addere velit vnci. ſ. Cimini aceto optimo infuſi & præparati, non refragor. Quia vbique in frequenti vſu eſt ad flatus potenter diſcutiendos, omiſſam deſcriptionem ſubdere viſum fuit, quæ

Rec. Galangæ tenuis,
Xylo-aloes, ana. drach. 6.
Cimini, aceto optimo infuſi & præparati, drach. 4.
Caryophyllorum,
Macis,
Sem: Liguſtici, ana, drach. 2.
Zingiberis,
Piperis longi, albi,
Cinnamomi,
Calami odorati, ana. drach. 1. ſ.
Calaminthæ ſiccæ,
Menthæ ſiccæ,
Cardamomi,
Spicæ Nardi,
Seminum Apij
Fœniculi,
Aniſi,
Carui, ana. drach. 1
fiat omnium Puluis,
Et ex Sacchari, ſ. q. fiat Electuarium ſolidum.

Ventriculi & viſcerum concoctionem in cauſa frigida roborat, acidos ructus diſcutit.

Galanga, à qua nomen ſumpſit, eſt præcipuum agens huius compoſitionis, & primum locum ſibi vendicat; & per ſe omnia explere poſſe conſtat, quæ compoſitio pollicetur: Cætera verò eius actionem augent; quædam plus, quædam verò minus, vt ad partes remotiores medicamentum penetret, ſine quibus non perficeretur actio.

Diacinnamomum, Diaciminum, Diagalanga, Diatrium Piperion & Dioſpoliticum.

DIaciminum á Diagalanga non multum differt; ſi addatur vnci. ſ. Cimini Diagalangæ, pro vtraq; compoſitione vtilis erit, ne medicamentorum copia Officinæ obruantur; quæ alioqui diutius aſſeruata viribus languent, ſitum ducunt, putrent, onere & iactura Pharmacopœorum: adde quod non, niſi raró boni practici vtuntur. Galenus & plerique alij claſſici authores, hos & ſimiles pulueres aromaticos in tenuiſſimum pollinem terendos arctioreque cribro cernendos iubent: attentè tamen a diuturniore frequentioreque horum vſu cauendum; viſceribus & primis venis per morborum initia materiâ crudâ, viſcida, craſſa farctis, ne horum vi, caliditate & partium tenuitate eliquata materia in tenuiſſimas venas, & tandem in corporis remotiſſimas partes deducatur, cronicorum morborum, maiorumq; obſtructionum fomes & incremẽtum. Quamuis hæc leuiora videantur; prudens tamen & pius Pharmacopœus, hæc non exhibebit; neq; ſui mali conſcius æger aſſumet; niſi conſulto perito medico: Concocta enim medicacanda dixit Hippocrates. Si hæc ſępe nocent, quanto

to deleteria pernicioſiſſimauè Cathartica, nullius delectus medicamenta, quotidie a quouis medicaſtro & circumforaneo exhibita nocentiora futura.

Galanga vtraque.

LIquidò itidem conſtare diximus vtriuſque Galangæ neutram eſſe Acorum: plerique attamen indocti hæſitatores Pharmacarij, ſupinâ negligentiâ & pertinaciâ, in qua penitùs conſenuerunt, opinionem ſuam adeo fouent Galangam Acorum eſſe, vt non minus quæat deleri, quam laridi rancor.

Diatrium Pipereon ſimplex Italorum.

COnſultè itaque Italorum peritiſſimi, doctè atque aſtutè cauendo, commendant Diatrium Pipereon paratum in rotulis é Piperibus tantillum contuſis aut inciſis, vt in ventriculo & inteſtinis cunctarentur, concoctionemque iuuarent; feruore faucibus, hepate, remotioribuſque venis & viſceribus illeſis.

Piper vtrumque.

BAtauorum & Zelandorum ad Orientales Indos accurato, ſagaciſſimo & ſplendidiſſimo nauigio illuſtrata & patefacta Piperis nec non quamplurimorum Aromatum hiſtoria fuit, quam dubié & obſcuré Dioſcorides & Priſci poſteris prodidere. Non modo iam multis elapſis annis Antuerpiæ Piperis grana muriâ condita longiuſculos palmares pediculos racematim é petiolis Piperis granis muriâ conditis circundatos, habuimus; ſed etiam hodie Batauorum & Zelandorum diligentiâ Amſterlodamum folia cum fructu condita deferuntur, quorum nobis copiam fecit amiciſſ. & liberalis vir D. *Cornelius Coorne* Meſopoli Mattiacorum ſimplicium rariorum ſtudioſiſsimus. Folia, Laurinis æmula, neruoſa, obſoleti (ob muriam forté coloris viridis. Copiam Piperis cum aliquot libris Piperis albi ligitimi attulit indica inhabilis illa nauis magna onerata anno ſalutis 1603. quæ inuitis naucleris Hiſpanis Mediocaſtrum Mattiacorum velificauit, refertiſsima omniſque generis mercemonij ditiſsima, non modo Piper nigrum attulit, ſed etiam album ligitimum deſcriptum Aduerſariorum paginâ 427. Cuius Copiam nobis olim fecit præceptor *Rondelletius*, de quo plura in Stirp. Illuſtrationibus.

Piperis nigri ligitima effigies.

Cuminum torrefiat modicè prius aceto acerrimo maceratum. Alias pars Nitri dimidia aut quarta aducitur.

Flatus potenter diſcutit.

Non debet diſpenſari, niſi imperetur quia pauci hodie vtuntur; Paratu enim omni hora facilé,

Dioſpoliticum Galeni lb. 4. ſanitatis tuendæ.

Rec. Cumini,
Piperis longi, aut albi,
Fol. Rutæ ſiccorum
Nitri, ana, partes æquales.

Diarhodon Abbatis.

EX Roſ. multa collyria, & alia medicamenta Diarhodon vocantur. Sed cum nos Diarhodon dicimus, neque de Electuario ſolutiuo ex ſucco Roſ. intelligimus, ſed pul. gratiſſimum & efficaciſſimum medicamentum ad corroborationem viſcerum cum aliqua leui apertione, citra calefactionem,

factionem, cum leui refrigeratione. Quia verò multæ ſunt deſcriptiones, magis mihi placet illa Abb. ob id illam retinuimus : nam communis Meſuei plura aſtringentia recipit, Iulij verò plura calida. Mihi non placent illæ compoſitiones, quæ diſcedunt à facultate illius medicamenti, quod nomen indidit compoſitioni, vt in ſyrup. de Hyſſ. factum eſt, & alijs multis. Illa deſcriptio non in omnibus eadem eſt, ſed quæ ſola deſſin aliquibus, vel quando aliqua, quæ aliquid mediocriter faciunt, auferuntur, vel adduntur, non debemus deſcriptionem reijcere. Vix enim eſt vllum medicamentum, diuerſis in locis traditum, in quo non liceat aliquid diſcriminis inuenire, vt de Hyera Gal. videre eſt, de Magmate Hedicroi, Theryaca. Nobis autem deſcriptio hæc magis placet.

Rec. Roſ. rub. amotis vnguibus
Sacchari Candi, ana. vnci. 1. drac. 3,
Santali Albi,
Rubri, ana. drach. 2. ſ.
Gummi Tragacanthi, &
Arabici, leuiter torrefact.
Spodij ex Ebore, aut
Cornu Ceruino, vel
Antiſpodij è Myrtho, ana. ſcrup. 2.
Aſari,
Maſtiches,
Spicæ Nardi,
Cardamomi,
Suc: Glycyrhizæ,
Croci,
Xylo-Aloes primæ notæ,
Caryophyllorum,
Galliæ Moſchatæ Nicol.
Aniſi,
Fœniculi,
Cinnamomi,
S. Ocimi,
Berberis, ſiue aciuorum eius,
Seriolæ,
Portulacæ,
Quatuor Seminum frig. maiorum,
Papaueris albi,
Margaritarum, ana. ſcrup. 1.
Oſſis è Corde Cerui, ſcrup. ſ.
Caphuræ,
Moſchi. ana. G. 3 : aut 4. fiat Puluis, ex quo tabellæ conficiantur, vel Trochiſci, vt de alijs dictum eſt, cum aqua Roſarũ vel Violarũ.

* *Rondel. continuatio.*

* Sunt qui quat. ſemina frig. maiora admonent. Ego certe in illorum ſententiam venirem, quæ eſt Actuarij, vt expungerentur aut adderentur, cùm eſt vtendum, quia facilè raneſcunt, & compoſitionem corrumpunt. Sunt, qui Corallum addunt, & Criſtallum, Mandragoram, & flores Nymphæ. Verum cum eſt aperiendum, non ſunt illa tam inſigniter ſiccantia, & refrigerantia recipienda : Vtraque enim ſolent obſtructionem confirmare. Hæc compoſitio quædam recipit ad ſufficientem corroborationem : quare illa prætermitti poſſunt. Papauer appoſui, quia aliquam familiaritatem habet cum corpore noſtro. Rhab. mihi non placet, quare expungendum cenſeo, quia aſtringit & laxat : Neutrum verò præſtare poteſt in medicamentis corroborantibus, quale eſt hoc. Non me latet Auic. lib. de viribus cord, Rhab. & alia inter cordialia annumeraſſe, ſed non conſulebat, vt cordialia alterantibus miſcerentur. Quòd ſi in illis affectibus ſit laxandum, illa eſſe vſurpanda, quia vires illorum principalium partium minus deijciunt. Quòd dictum volo in vniuerſum de omnibus medicamentis laxantibus. Caphuram non deleui, quia parua quantitas inter alia odorata non ſentitur, vel minuatur doſis ad gr. 3. tantùm. Hæc facit per rare medicamenta ſua tenuitate, quæ inſignis eſt.

L'Obel.

Diarrhodon Abbatis nomen ſibi a Roſis, quia maiori pondere, tanquam baſi præcipuoque agente in hoc compoſito medicamine recipiuntur, aſciuit ; eoque primum locum meritæ, priſcorum exemplo à Rondelletio in hac compoſitione & Aromatico Roſato præponuntur. Pulcherrimum hunc Rondelletianum diſpoſitionis ordinem D. Ioubertus, Bauderonus, & alij tacitè conſequuntur ; quo ego ipſe maximè oblectatus ſum ; nihil enim ad docendum, memoriæque tradendum, ordine pulchro commodius.

Saccharum Candum, non ad conſeruandum vires huius compoſitionis additum ; vt Cordus ait, ſed quia vim detergendi habet.

Triaſandalon ex deſcriptione Nicolai.

Valet eadem, ad quæ Diarrhodon Abb. ſed magis refrigerat, & minus aperit obſtructiones, & recipit hæc.

Rec. *Santali Albi,*
Rubri, &
Citrini, ana. drach. 3.
Roſ. rub.
Violarum,

Sacchari Candi,
Antiſpo:ij, ex Myrtho,
Succi Glycyrrhizæ,
Seminis Portulacæ, *ana. drach. 2. & ſcup. ſ.*
Gummi Arabici,
Tragacanthi leuiter aſſatorum,
Seminis Melonem,
Cucumeris Cucur.
Citruli mundatorum & minutim inciſorum,
Sem: Intybi, ſeu Scariolæ,
Berberis, ana. drach. 2. ſ. *Spicæ Celticæ ſcrup. ſ. loco Caphuræ.*

* *Nardus Celtica Aduerſariorum pag. 132.*

Huic deſcriptioni vix reperies ſimilem. Nam in diſpenſario Hiſpano Caphura, Amylum, neque ſemen Cucumeris reperitur. Habet violas, quas habemus Sacch. recipit Nicolaus. Ego Rhab. expunxi, propter rationem dictam: Amylum quoque, quia obſtruit & pugnat cum ſcopo, non refrigerat, neque aperit. Roſas reliquimus, ſed in ſecunda doſi: ne maior quantitas vaſorum apertionem impediat, & ſufficit illa quantitas ſine Rhab. vel alio aſtringente ad viſcerum corroborationem Sacch. non expunximus, quia deterget, & ſatis magna eſt quantitas, commixto etiam Glycyr. ſucco, quia leuiter deterget. Lachrymas oportet aſſare, Tragacanthum in Hiſpanica ponitur; niſi vreretur, alterum certè expungendum. Quòd ſi leuiter aſſantur, vt deponant lentorem, nihil impedient. Caphuram expungendam cenſeo, quia ſuo odore ingratiſsima eſt, maximè in hac compoſitione, in qua odorata pauca reperiuntur, quæ talem odorem poſsint caſtigare, neque illius loco aliquid ponendum cenſeo. Quod ſi contendas aliquid ſubſtituendum, nonnihil Spicæ Celticæ concedam ad aliorum penetrationem. Quidam flores Nenupharis apponendos exiſtimant, non ob refrigerationem, ſed ob tenuitatem ſuam, quod mihi non placet, cùm Spicæ Celticæ, ſcrup. ſ. ad hac ſufficiat. Hæc compoſitio debet frequenter diſpenſari, & conſeruari in vaſe terreo vitreato ne ranceſcant ob ſem. frig. ma. quibus rancidis, nihil ingratiui eſſe poteſt.

Diamargariton frigidum Nicolaj, *quia ſuo lico amiſſum fuit; a* Rondel. *poſtea additum fuit his verbis.*

QVia in frequenti vſu eſt, parari poteſt, ſed in parua quantitate, quia omni tempore paratu facile. Conſtat ſeminibus frigidis, quæ facilè & citòranceſcunt. Reperitur deſcriptio *Platearij*, ſed imperfecta: Deſiderantur Margaritæ, quæ huic compoſitioni nomen dederunt. Prætermiſſa deſcriptione *Serapionis* & *Auicennæ*; illam *Nicolai* hìc aſcripſimus, quæ habet pauciora Simplicia callida.

Rec. Margaritarum præparatarũ drach. 3.
Nucleorum ſeminum Citrullj,
Cucubitæ,
Melonis,
Cucumeris,
Seminis Portulacæ
Papaueris albi,
Santali albi
moſchatellini, (*quæ pars eſt interior odoratior albi*)
Xyloaloes, (*aut eius loco, Santali rubri*) *quia reddit compoſitionem nimis amarã & ingratam.*
Zingiberis,
Roſarum rubrarum,
Florum Nymphæ albæ,
Florum Borraginis,
Myrtillorum, ana. drach. 1.
Coralli albi & rubri, ana. drach. ſ.
Sacchari, q. ſ.

Conſuetudo eſt, in hac compoſitione & alijs, vſurpare medullas ſeminum frigidorum, & externas cortices abijcere; ſed in ijs refrigeratio tantum eſt neceſſaria. Vbi verò refrigerandum & ſiccandum vel detergendum, ſemina integra vſurpamus, vt ſemen Papaueris, Lactucæ, &c. quia magis ſiccant & refrigerant ſua lignoſa ſubſtantia, quam interna parte. Vbi verò puluis ad expectorationem, vt in Diatragacantho frigido, & Dia-Iride, interna pars tantum expetitã.

Diatragacanthum frigidum.

EX Tragacantho duæ ſunt denominatæ compoſitiones. Altera calfacit, & à caliditate Diatragacanthum calidum *dicitur: altera refrigerat, & à frigiditate*, frigidum vocatur *Hæc incraſſat fluxiones, frequentiúſq; vſurpatur. Ob id paranda eſt ſola, prætermiſſa calida.*

Rec. *Penidiarum vnc. 3.*
Tragacanthæ albæ vnc. 2.
Gummi Arabici drach. 10.
Amyli vnc. ſ.
Glycyrrhizæ raſæ, *quatuor ſem. frig. ma. mundatorum ana. drach. 2.*
Semen Papaueris drach. 3.

Hæc compoſitio ad inſpiſſationem catharri valet: quare oportet illa omnia conſpirare ad incraſſationem: Ob id quæ ſunt nimium detergentia, vel tenuium partium, vel calida, in hac recipi non debent.

*debent. Conſultò igitur quibuſdam & ſemen Rutæ, & * Caphura prætermiſſa fuerunt. Semen Papaueris non eſt omittendum, quia ob frigiditatem efficaciſſimum eſt in hoc remedio. Semen Rutæ in quibuſdam veteribus exemplaribus* Nicol. *legebatur, ſed ingratum eſt, & calidum neque valet ratio, qua confirmant practici, in talibus Semen Naſturtij, alij Spicam, Cinnamomum addenda eſſe ad penetrationem: nam partes, in quibus incraſſationem his remedijs molimur, non admodum profundæ ſunt: Adde quòd illa ſem. frigida ad hoc ſufficere poſſunt: Hæc medicamenta ex detergentibus & incidentibus parata, non præſtarent id opus, ad quod præſcripta ſunt.*

* Caphura vti Spica ob odorem ægris inuiſa.

Dia-Iris ſimplex.

AB Iride duæ compoſitiones nomen habent. Altera dicitur ſimplex, altera à Salomone dicta. Hæ compoſitiones ſunt arteriacæ. Vtraq; parari poteſt. Prior, ſcilicet ſimplex ſic conficietur.

Rec. *Irid. Venetæ vel Floren-iæ vnc. 1. ſ.*
Sacch. Candi, Diatragacanthi frigidi ana. drach. 2.

Fiat puluis, vel cum Sach. diſſolutò, non ſucco Limonum, neq; albumine oui ad albedinem, vt quidam vult, ſed aqua Hyſſopi, fiat Electarium. Hæc compoſitio potius ex Veneta, quæ Iris eſt Illyrica, & melior paranda, quàm ex Florentina, etſi candidior videtur. At Veneta quidem flauior eſt, & magis ab antiquis probata. Diatragacanthum hîc ponitur optima ratione, quia ita habent noſtra exemplaria antiqua Nicolai Præpoſiti. *Non me latet aliquos legere ſimpliciter, Tragacanthum frigid. ſeé cùm ſit calidum, nullum hoc epitheto reijciendum puto, & inijciendum pul, Diatraganthi. Hic pul. Diatreos multa humida recipit ad prohibendam exſiccationem pituitæ in thorace. Aliqui volunt excipere albumine ouorum, quod mihi non placet, quia nimis incraſſat, & inſpiſſat. Idem Author cum ſucco Limonum parari concedit. At id minus conuenire videtur propter ſuam aciditatem. Sed ſi vellet in Eclegma ſeruare, cum Syrup. Capil. ve: excipiatur, vel cum Sacch. fiant formulæ. Hanc frequenter diſpenſare ob Diatraganthum frig. oportet, quia citò & facilè ranceſcit.*

* Aliqui Pharmacopœj in Gallia, albumen & ſuccum Limonum addunt, ad candorem agitando conciliandum. ſed malè.

Diairis Salomonis, deſcriptione *Nicol. Myrepſici.*

EX Iride fit arteriacum dictum Dia-Iris Salomonis; quæ compoſitio ab alijs in forma, -l- ueris, ab alijs in forma Elegmatis præſcribitur. Varia forma eſt, ſi in Elegma referatur, conueniens eri: nam aliqua ſunt, quæ reſpuunt formam pul, vt caro Ficuum pinguium, caro Paſſul. & Dactylorum, in qua forma etiam tardius ranceſcunt nuclei Pinearum, & amygdal.: quare & nos in Eclegmatis formam ſeruandam cenſemus.

Rec. *Irid. vnc. 1.*
Puleg. hyſſopi ſicci,
Glycyrrhizæ ana. drach. 6.
*(*Paſſul. mundatarum ab acinis,*
Caricarum pinguium,
Carnium Dactylorum à filis mundatorum, ana. drach. 3. ſ.
Tragacanthi,
Amigd. mundatarum,
Pinearum,
Cinnamomi,
Zinziberis,
Pip. nigri ana, drach. 3.
Styracis rubr. drach. 2. & ſcrup. 1.
Mell. q. ſ. fiat in formam Lynctus vel Elegmatis.

Hac compoſitio, vt ſuprà monſtrauimus, in forma humida debet parari, & ſcopus idem docet. Hoc tamen mihi videtur immutandum, quod Styracem Calamitam, potius quàm rubram immitti debere videatur: Noſtra rubra tota arida eſt, quia ex ea hodie Styrax liquida extrahitur. Actuarius *Styracem ponit ſine epitheto, Quare de Calamita Styrace intelligendum eſt certò, per illam generalem regulam, quia cùm ſimpliciter aliquid pronunciatur, de præſtantiore eſt intelligendum.*

* Quæ parentheſi includuntur, non ab *Actuario* ponuntur: In ponderibus variat ſemiſcrupulum; addit his quæ in tertio ordine ſunt Styracis drach. 5.

Zinziberis deſcriptio.

EX argutè fallacibus picturis aut iconibus (etſi à probis amiciſſimiſque viris munere miſſis) oratione plantas delineare, quàm dubium ſit, norunt harum peritiores. Annis triginta & pluribus elapſis, antequam noſtra Stirpium Aduerſaria in lucem prodirent, Antuerpia Londinũ ad me miſit Zingiberis effigiem *Guilielmus Dreiſch* piæ memoriæ, vt petitioni meæ ſatisfaceret, quam legitimam eſſe aſſerebat; facilè enim fidem illi adhibui, quia ſciebam Zingiberis radices adeò recentes, virides & ſucco adhuc pregnante, Antuerpiam ſæpè ex India deuehi, ac proinde Zingiber legitimum

mum in horto prædicti boni viri pullulaſſe : ſed paucis poſt annis, cùm pictura mihi ſuſpecta foret, perſpicué percepi Zingiberis iconem, munere miſſam, commentitiam & effigiatam é quodam veteri Botanico Germano eſſe. Dolum hunc cum diutius latere noluerim (quoniam nec dum elapſo anno, nouus variarum rerum, rariorúmque Indicarum Stirpium author *Ioannes Hugo Linſcotus* Batauus, non niſi illegitimam Zingiberis effigiem dederit, qui tamen veré inter nonnulla aromata Zingiber deſcribit) poſteritatem ab obliuione vindicaturus huius commendatiſſimæ Plantæ, dedi operá vt insereretur in *noſtra Balſami explanatione.* Detegimus quippe hanc elapſis annis Fliſſelingæ Zelandorum in horto illuſtriſſimi Principis *Mauritij à Naſſau* apud egregium virum Dominũ *Adrianum Meulenaere*, qui plures eius Plantas nobis communicauit, quas alebat ſolo leui, lateritijs fragmentis rubris, quo gaudet, tenuibus permixto. Laxauit autem & emiſit ibidem primas ſuas, non ante, circa finem æſtatis pullulationes (quia é longinqua Prouincia delata, diùque à terra euulſa fuerat) folijs & calamo ſeſqui ſpithamæo aut pedali, nouellam ſiue nuper enatam Arundinem vallatoriã præ ſe ferentes. Natiuo ſolo non tranſlatæ radices, caules tripedales edere produntur. Eodem an. 1595. perſimilis aut eiuſdem Zingiberis radices alebant Fliſſelingæ amiciſſimi viri *Rainerus Vander Putte*, & *Thomas de la Foſſe* Middleburgi Zelandorum Pharmacopœj non modò peritiſſimi, ſed pharmaco parando fide fideliſſimi, quas ob ſoli & cœli inclementiã periſſe *ſcio, quemadmodum interiere elapſis annis inſignes recenteſq; Zingiberis radices hyemis iniuria, in penſilibus hortis nobiliſſimi Baronis* Zouche.

ZINGIBERIS legitima effigies : Britannis *Ginger.* Gal. *Zingenbre. Reddenda Aduer. pag. 33.*

Zingiber *naſci pleriſq; Indiæ locis tradit* Linſcotus. *inſtar Arundinis Vallatoriæ; binos aut ternos dodrantes, binoſuè cubitos raró excidere.*

Zingiberis ſiliqua credita cum grains ſuis.

Pro ſolita humanitate ſua ſiliquam perelegantem ex occiduis Indijs delatam, mihi quondam largitus eſt, vir egregius & vetus amicus D *Hugo Morganus*, *S. Elizabethæ* Anglo-Britannorum Reginæ, pharmacopœus periti ſſimus, corticoſam, triquetram, duriuſculam, villis quibuſdam & cirris obductam, perpuſillæ ſiliquæ Chamæ-Iridis penè parem, albidam, ſemine lucido farctã Melegettæ quadantenus; ſed albo, gratioreq; guſtu multò, Zingiber prorſum teſtante, eoque Zingiberis ſiliquam dixere, qui Zingiber Iridis ſpeciem ſanxere : quare omnes iſtas Cardamomi ſiliquas triquétras conſimilium eſſe Plantarum non abs rè quidam rentúr, vt in Stirpium Aduerſarijs monuimus.

Diapenidion Nicol. Alexandrini.

Ex Penidijs *paratur medicamentum, quod conſtat ex detergentibus & incidentibus: ſed vulgus medicorum, quod vti illa compoſitione ignorabat : prorſus ex vnica duas fecit, ſeparando odorata & incidentia. Illam vocant Diapenidion*

on ſine ſpeciebus. Nos primum integram, deinde illam truncatam ſine ſpeciebus dictam ponemus, quæ ferè in omnibus diuerſa eſt. Vulgatam maluimus ſequi, quàm illam Actuarij, quæ mutila eſt. & recipit quæ non debet, vt ſemen Portulacæ, Nos verò ſic parabimus.

Rec. *Penidiarum lib. 1.*
Pinearum,
Amygd. mundatarum,
Sem: Papaueris albi, ana. drach. 20.
Cinamomi,
Caryophillorum,
Zingiberis,
Succi Glycyrrhizæ,
Gummi Tragacant.
Arabici,
Amyli,
Quatuor Sem. frig. ma. mundatorum,
ana. drach. 10.
Camph. drach. 1. *Rondel.*

Hæc Compoſitio à nobis poſita eſt, non vt diſpenſetur, ſed vt videatur, quale ſit illud Diapenidion ſine ſpeciebus. Ferè omnes diſſentiunt in ponderibus. Alij drac. 2. Penid. ponunt cùm Actuarius, drach. 16. præſcribat. Alij Licij, drach. ſ. addunt. Item in pondere Pap. Amygd. & Pinearum, alij drach. 20. vt nos poſuimus: Alij verò drach. 3. ſ. Conſentit cum illis Actuarius: ſequentium ſcilicet, Cinnamomi, Caryophill. ana. drach. 10. Nicol. ponit, & alij ponunt drach. 1. ſ. Camphoræ. Alij legunt tertiã partem ſcrup. vnius: Alij Amygd. Amar. addunt, quas prætermiſi, quia nulibi leguntur. Hoc modo, quo nos apponimus, cenſeo diſpenſandum ſi quis velit vti quia proportio melior eſt; & arteriacum erit efficaciſſimum, tum ob illam quantitatem Amygdalatum & Pinearum. Neque repugnat Papauer, quod ſua vi narcotica tuſſim minuere poteſt. Quod in illo magno pondere reperiantur aliqua, certè Camphoræ quantitas erit ſeruanda, in quo ſunt omnia integra magis. Syr. Violato omnes excipiunt, lento igne decoquendo Penidias, deinde Pul. ſubijciunt. Diapenidion ſine ſpeciebus erit, ſeparatis odoratis, quæ ſpecies vocantur, ſcilicet ablato Cinamomo, Caryoph. Zingib. Conſtabit igitur ſequentibus.

Rec. *Penidiarum, lib. 1.*
Pinearum,
Amigdalar. dulc. ſem. pap. albi ſucci Gly.
Tragacanthi,
Gummi Arab.
Amyli, quatuor ſem. frig. ma. ana. drath. 10.
Camphoræ ſcrup. 3. cum ſyr. viol. fiat ad formam Elegmatis. Quia hodie omnes volunt in pul. vt ex eo conficiantur tabulæ, diſſolue Sacch. in aqua Viol. & fiant tabulæ. Parua quantitas diſpenſanda eſt, quia diu non ſeruantur pulueres, etſi ſacco coriaceo reponantur, vel vaſe vitreato. Loco minus calido & ſicco ſeruandum erit hoc medicamentum arteriacum.

LOHOCH ſiue ECLEGMATA.

Lohoch ſanum & expertum D. Meſuæ.

Rec. *Cinnamomi,*
Hiſſopi,
Glycyrrhizæ, ana. drach. 4.
Iuiubarum,
Sebeſten ana. numero 30.
Paſſularum enucleatarum
Ficuum ſiccarum
Dactylorum pinguium, ana. vnci. 2.
Fænugræci, drach. 5.
Capilli Veneris m. 1.
Aniſi, Fœniculi, Ireos, Seminis Lini, Calaminthæ, ana. drach. 4.
Coquantur ſecundum artem in aquæ clariſſimæ lib. 4. ad conſumptionem lib. 2.
Colaturæ expreſſæ adde,
Penidiarum lib. 2.
Coquantur ad perfectionem, poſteâ inſperge ſubſequentia minutiſſimè inciſa & tuſa.

Rec. *Pinearum mundatarum, drach. 5.*
Amygdalorum dulcium mundatorum, Glycyrrhizæ, Tragacanthæ, Gummi Arabici, Amyli, ana. drach. 3.
Ireos drach. 2.
Agitentur omnia ſimul celerrimè, donec albeſcant.

TVSSI *vociſque aſperitati à frigiditate natæ auxilio eſt, craſſos in thorace & pulmone humores extenuat.*

Eclegma ſiue Lohoch de Pino D. Meſuæ.

Rec. *Pinearum drach. 20.*
Amigdalorum dulcium
Auellanarum aſſatarum,
Tragacanthæ,
Gummi Arabici
Glycyrrhizæ
Succi Glycyrrhizæ
Amyli Capilli Veneris
Ireos ana. drach. 3.
Carnium dactylorum drach. 35.
Amigdalorum amarorum drach. 3.
Mellis paſſularum,
Butyri recentis,
Sacchari Tabarzeth ana. drach. 4.

Mellis

Mellis Tabarzeth, lib.3.vnc.1.drach.4.

Conterenda contundantur, & incidenda incidantur minutiſsimè, & cum melle excipiantur.

* MEL Tabarzeth eſt optimum, ſinceriſſimum atque odoratiſſimum mel, quale ex Daniſco affertur.

P. C. SCHOL.

Amigd.am, drach.3.) *Cùm Cordus hic peruersè vnci.3.poſuiſſet, drach.3. tantum legendas eſſe, Fuſchio quoque aſtipulante, dico.*

TVSSI diuturnæ, difficultati ſpiritus, & Aſthmati ſuccurrit: humores in thorace craſſos incidit, & extenuat.

Lohoch è Papauere D. Meſue.

Rec. Papaueris albi drach.25.
Amygdalorum dulcium,
Pinearum,
Gummi Arabici,
Tragacanthæ,
Succi Glycyrrhizæ, ana.drach.16.
* Amyli, drach.3.
Seminis Portulacæ, Seminis Lactucæ,
Seminis Cytóniorum, ana.drach.4.
* Croci drach.1.
Penidiarum albarum vnc.4.
Syrupi de Papauere lib.3.

Omnia contundantur & incidantur atque cum Syrupo excipiantur ſecundu artem. Porrò iſte Syrupus de Papauere ſic fieri debet.

Rec. Capitum Papaueris albi recentiuiti,
Capitum Papaueris nigri recentium, ana, vnci 6.
Seminis Lactucæ
Florum Violarum, ana, vnc.1.
Aquæ quantum ſufficit, aut lib.8.

Coquantur, & colaturæ adde
Sacchari lib.4.

Coquantur ad ſpiſſitudinem.

Hoc Lohoch de Papauere appellatur etiam alio nomine Diapapauer.

Iuuat tuſſim, & gutturis aſperitatem à catarrho calido, tenui (quem ſputum liquidum indicat) eum enim coquit, & craſſat. Confert etiam febribus ardentibus, dolenti thoraci, pleuritidi.

Lohoch è Scylla D. Meſue.

Rec. Succi Scyllæ
Mellis deſpumati ana.lib.1.

Coquantur ſecundum artem.

SCYLLA propriè ſuccum non habet, ſed mucilaginem; quæ ſic eſt colligenda:

Rec. *Scyllas crudas tres aut quatuor, eius laminas puriores, plenas & nitidas, in inpartes iocidito cultello eburneo: deinde in pila ſiue mortario fictili aut lapideo ſiue marmoreo atterito cum agitaculo ex ligno Gaiaco ſiue ſancto facta, & deinde exprime & vtere.* * Addit.Cord

ECLEGMA è Scylla, materiam craſſam, lentam, coctu difficilem, in partibus reſpiratorijs, expelli facilem ſtrenuè reddit, & natam inde ſpirandi difficultatem, & thoracis dolorem leuat.

Eclegma ſiue Lohoch è Pulmone vulpis D. Meſue.

Rec. Pulmonis vulpini ſiccati
Succi Glycyrrhizæ
Seminis Aniſi
Seminis Fœniculi
Capilli Veneris, ana.vnc.1.
Sacchari clarificati, vnc.15.

Conterantur omnia tenuiſſimè, & cum Saccharo excipiantur.

Abſtergit & conſolidat vlcera pectoris & pulmonis, & præ ferendum eſt alijs remedijs in phthiſi.

Lohoch ad Aſthma D. Meſue.

Rec. Scyhæ aſſatæ drach.3.
Radicum Iridis drach.2.
Hyſſopi
Praſſij, ana. drach. 1.
Myrrhæ rubeæ,
Croci, ana.drach.ſ.
Cum mellis quantitate ſufficienti fiat Lohoch.

Ad Aſthma & tuſſim antiquam valet: humorem enim craſſum tenuat.

Roſata nouella Nicolaj Alexandrini.

Roudel.

HAc compoſitione carere poſſumus, quia viribus non differt ab Aromatico Roſato. Sed quia hac frequentiſſimè vtuntur noſtri; nos eam apponemus, non ex Præpoſito, ſed ex *Nicolao Alexand.* Recepta eſt, immutatis ponderibus.

Rec. Roſ.rubr. } ana.vnc.1.drach.1.
Glycyrrh. }
Sacch.Candi, ſcrup.2.ſ.
Cinnamomi drach.2.ſcrup.2.gran.2.
Caryophil.
Spicæ Nardi,

Galangæ

Galangæ
Zingiberis
Nucis Moſch,
Zedoariæ,
Styracis Cal.
Cardamomi
Apij.ana,ſcrup.1.gran.8.
Fiat puluis.

Hic eſt prætermittendum Sacchar. & Candum ponendum, quia Sacch. ad deterſionem ponitur, & ad temperandum ſimplicium acrimoniam. Quòd ſi in forma Confectionis, vt ſolebant antiqui, *paretur*; addatur Mel, vel Sac. diſſolutum, & fiat Electuarium. *Sudores nimios arcet, & viſcera roborat.*

Saccharum Roſatum, Manus Chriſti cum Perlis.

EX Sacch. diſſoluto fit Sacchar. Roſ.tabulatum, ad differentiam Sach.Roſat. quod eſt Conſerua Roſ. Ex eodem fit Manus Chriſti ſimpliciter dicta; fortè differunt figura, quòd nunc in fruſta, nunc in tabulas diuidatur. Fit cum Perlis & manus Chriſti perlata dicitur; additis Margaritis tenuiſſimè tritis, ad vnc.ſ. pro lib.1.ſacch. id eſt vnc.12.

Dulciariæ Morſiunculæ Regales, *quæ vulgò Morſelli dicuntur & Maſſa Regalis eucbyma (ſordidè Officinarum latinitate, Faſta.)*

Rec. Pulpæ Capi Veru inaſſatæ vnc.2.ſ.
Pulpæ Perdicis aut Phaſiani aſſi,
Strobilorum Roſacea infuſorum & concalfactorum & mundatorum, ana.vnc.1.ſ.
Amygdalorũ dulcium mundatorum, vnc.2.
Fiſticorum Roſaceâ item infuſorum & calfactorum, vnc.1.
Pul. Cinnamomi ſelectiſſimi drach.6.
Sacchari albi, vnc.18.
Aquæ Roſ.q.ſ. Fiant ex arte Morſiunculæ.

Adduntur Margaritæ præparatæ, ſpecies cordiales, & alia pro ratione implicationis morborum, & ſcopo doctiſſ.Medicicorum.

Ad tabidos Morſiunculæ dulciariæ.

* Quia propter ſoporem inſaniam gignit.

EAdem artis lege, & pari ratione concinnatur tabidis Morſiunculæ ex carne Teſtudinis nemoralis:

Calculoſis, ex decocto Herniariæ, radicum Anonidis, Altheæ, Glycyrrhizæ, Simphiti, Succino præparato, & huiuſmodi.

Elephantiacis verò, ex Erinacei terreſtris & Viperarum carne. *Dioſc.*

CONFECTIONES OPIATAE vel NARCOTICAE.

PHILONIVM.

PHilonis' Antidotus carmine ſcriptus dicitur: A *Galeno* ſoluta oratione traditur, quã ordine ſic diſponemus, quo etiam tranſcribitur à *Meſuo*.

Rec. * Piperis albi,
Hyoſcyami, ana.drach.20.
Opij drach. 10.
Croci, drach.5.
Pyrethri,
Euphorbii,
Spicæ Nardi,
Caſtorei, } ana.drach.1.
Mellis q.ſ.

* *Aduerſariorum.pag.427.*

De Succationibus Opiatis & LAVDANI *Opiati differentiis in Aduerſariorum altera parte, inter Succos Medicatos.*

Philonium Romanum, ſiue maius Nicol.

Rec. *Pip.albi,*
Hyoſciami albi, ana.drach.5.
Opij, drach.2.ſ.
Cinnam.drach.1.ſ.
Sem.Apij, drach.1.
Sem.Petro, Fœnic. Paſt. ſilueſtris, vel Dauci Cretici, ana.ſcrup.2.& gr.5.
Croci drach.ſ.
Spicæ Nardi, Pyretri, Zedoariæ ana. ſcrup.1. & gran.5.
Euphorbij, Caſtorei; ana.drach.1.
Mel deſpumati ad triplum pondus.

*Hæc compoſitio ad eadem valet, ad quæ Aſyncriton, ad dolores cholicos omnes & nephriticos, vt Philonium Meſues. Quare ſi quis velit diſpenſare, diſpenſetur hoc modo. Id ſolum mutandum videtur, quod Hyoſcyami drach. 2.ſ. ponere oportet, & opii drach. 2.ſ. pro drach. 4. quia ſeſecurius eſt vti Opio, quam * hyoſcyamo. Hæc parari debet, quia ſecurior & iam à vulgo recepta. Has ob cauſſas hanc compoſitionem retinuimus: quia cholicum eſt medicamentum, dolores ſtupefaciendo, & morbi diſpoſitionem tollendo ſedat. Accommodatius erit ad nephriticos, arthriticos difficilè reſpirantes flatus diſcutiendo. Ad eundẽ ſcopum valet Requies Nicholai, niſi quod magis valet ad vlcera, & ſanguinis fluxus, ob reſiccantia*

tia & minus calida addita: Ob id ſubiungere eam viſum eſt. Sed ex Nic. Myrepſico petita,à quo mutuatus eſt, aliquibus immutatis, vt ablato Zinzib. Additur etiam Santalon citrinum, & pondera omnia mutata ſine ratione.

Philonij maioris ſiue Romani Nicolai caſtigatio, Rondelletiana.

Rec. Piperis albi. drach. 5.
Opij ſeminis Papaueris albi,
Seminis Hyoſcyami albi, ana. 2. ſ.
Seminis Petroſelini,
Fœniculi,
Paſtinacæ ſylueſt. vel Dauci Cretici, ana. ſcrup. 1. gr. 5.
Croci. drach. ſ.
Spicæ Nardi,
Pyrethri,
Zedoariæ,ana. ſcrup. 1. gr. 5.
Euphobij,
* Caſtorei,
Sem. Apij, ana. drach. 1.
Mellis deſpumati triplum pondus. fiat Opiata: vt ſupra docet *Rondelletius.*

* Alij legunt drac. 15. pro gr.xv N. Præpoſiti vetus exemplar gr xv. tantum habet.

Præpoſitus Coſti habet, ſed videtur legendum Caſtorei quia melius conuenit. Alij Myrrhā addunt: Sed Nicolaus non habet. Maxima difficultas conſiſtit in Hyoſcyamo & Opio.

Requies Nicolai Myrepſici.

*Rec. Roſ. rub.
Violarum, ana. drach. Nicl. Præpoſitus habet,
Opij, vel Meconij,
* Hyoſcyami,
Capitum* Papaueris *albi,
Corticum Mandrag.
Nucis Moſcatæ,
Sem: Scariolæ,
Portulacæ,
Pſilij, Lactucæ,
Cinnamomi,
Zingib. ana. drach. 1. ſ.
Sacchari Candi, drach. 1.
Santali albi & rubri,
Antiſpodij ex Ebore, vel Myrtho,
Gummi Tragacanthi, ana. ſcrup. 2 gr. 5.
Mellis deſpumati quantum. ſ.
Alij addunt vnci. 8. ſ.
Opium in vino generoſo diſſolutum,* Spodium *per ſe trituretur diligenter, & cum alijs miſceatur, Opio diſſoluto, vt omnium melior fiat permixtio.*

Rondelletius pro Meconio & ſemine Papaueris albi, capita Papaueris poſuit.

Philonium Perſicum.

Non eſt diſpenſandum, quia calidiora aſtringentibus adduntur, & non frequenter eo vtuntur boni Medici. Valet ad retinendum bonum ſanguinem, ad quod præſtandum Requies valere poteſt.

THERIACES ANDROMACHI

deſcriptio & dilucida *Rondelletiana* Expoſitio: Eiuſdē *Simplicium Medicamentorum*

Delectus & parandi ratio ex tribus diſcipulorum ſuorum archetypis manuſcriptiſue exemplaribus collecta.

Solebant enim Rondelletij ſectatores ſedulo eius prælectiones & documenta exſcribere; è quibus, variiſque minime ab authore recognitis collectaneis, ipſoque neſcio & inuito, eius Medendi methodus mendoſiſſime, & alia opera conflata typiſque excuſa fuere, vti in Prologo monuimus.

Cum antiquiſſima ac nobiliſſ. Theriaces ſiue Theriacalis Andidotus à quibuſdam diſpenſaretur; in mentem venerunt errata aliquot à Nicolao Præpoſito annotata, & aliquot minimè animaduerſa: Quamobrem plurimum me rogarunt vti veterem illam ac vulgatam Editionem recognoſcerem; quod etſi mihi difficilimum eſſe probè perpenderem & planè immenſi laboris; nolui tamen amicis tam ſingularibus, honeſta præſertim petentibus, operam meam denegare: tum quia ſanctum eſſet quod tam inſtanter peterent, tum etiam Reip. admodum vtile ac neceſſarium, cùm omnia noſtra ſtudia & labores eo ſpectare debeant, vt Reip. & cæteris bonarum artium ſtudioſis prodeſſe poſſint. Nihil enim exiſtimo vtilius, quam vt illa Antiquorum medicamenta quæ θεῶν χεῖρας appellant, fideliter præparentur, atque ex ſelectiſſimis ſimplicibus ad communem omnium vtilitatem componatur, quod hactenus, proh dolor, quorundam ignorantia ac incuria factum non eſt: quo fit vt veriſſimum ſit carmen Homeri, Odyſ. 8.

** Vbique ſemper Hyoſcyamo albo vtēdum.*

φάρμακα

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα πολλὰ δὲ λυγρά.

Quam ob cauſſam, lector optime, te ad meliora quodammodo reuocare videmur, dum pro viribus adnitimur veterem illam Andromachi traditionem ad germanam Græcorum lectionem emendare. Et ne exiſtimes tibi à nobis imponi, conſilium fuit quibuſdam annotatiunculis reddere rationem cur à tam vulgata illa deſcriptione recedamus, idque addendo aliqua quæ noua forſan tibi videri poterunt, ac expungendo quæ nunquã ab Andromacho excogitata fuere. Sed vnum abs te peto vt ne veteri rubigini addictus hæc ſine ratione improbare velis, ni prius apud te probè examinaueris, quæ prodeſſe & iuuare ſoleant.

Variæ Theriaces compoſitiones.

Cvm igitur variç ſint Theriacę deſcriptiones à diuerſis Autoribus traditæ, in tanta rerum varietate difficilis erat electio: omnes tamen ad veram illam Galeni lectionem contulimus, cum eaſdem omnes truncatas & vitiatas offendiſſemus: hancque veram ex Antidoton libro ſecuti ſumus: quæ etſi perfectior videretur; aliqua tamen deſiderabantur iniuria temporis omiſſa, quæ nos pro virili reſtituimus ex Galeni, Pauli, Aetij, Auicennæ, Actuarique locis, vt poſtea in Annotatiunculis declarabimus.

b Ali i morſus.
c Serpentis genus.

Noſtræ autem tempeſtatis docti quidam impoſſibile quodammodo exiſtimarunt hanc Theriacæ confectionem abſolui poſſe, his moti rationibus; tum quòd Viperas non haberemus, quę ſanè hoc in negotio primas tenent. preterea Balſamum, Aſpalathum, Cinnamomum, Myrrham, Rhaponticum, Calamum aromaticum, Phu, Nardi Spicam, Pentaphyllon, Schœnanthum, Dictamum Cretenſe, Sigillum Lemnium, Thlaſpi; tum quod omnibus incognitum dicunt Scordium. Miror eos non addidiſſe Malabathrum, Acatiam, Acorum, Bitumen Iudacium, Opopanacem, Galbanum, quòd non niſi adulterata aduehantur, vt quibuſdam placet. Sed nos eorum rationibus faciemus ſatis: Abſurdum enim eſt illa medicamenta inutilia exiſtimare quæ à Galeno in vſum trahuntur, etſi non omnia adſint. Multa ſiquidem ipſemet Gal. ſuo tempore deſiderabat, in quorum locum ἀντιβαλλόμενα proponebat. Nonne Gal. pro Cinnamomo, Caſſię duplum ponendum iuſſit? imo & Phu; & pro oleo Sabino, oleum antiquiſſimum; pro Omphacino, oleum paratum cum folijs oleæ? quid prohibet Acorum poni pro Amomo, quum Acorus cum Amomo, ſimilem facultatem obtineat? pro Dictamno Pulegium? quod etſi vires paulo inferiores habeat, augeamus doſin: pro Opobalſamo, Styracem liquidam: pro Rheopontico Rhabarbarum: pro Terebinthina, Maſtichen: pro Viperis Elopes, Ophies? Sed quid moror? Clariora ſunt quàm vt demonſtratione aliqua egeant.

a Paſtilli Scillitici.

Alter habet Ophius.

Conſultiùs itaque ab his cauillatoribus factum eſſet, ſi tantum operę collocarent in inueniendis ſuccedaneis, quantum in cauillandis aliorum inuentis. Ceſſent igitur, precor, bona medicamina infamare, & quàm prauam opinionem ſolent imperitæ multitudini tradere, omittant.

a Alias mihi, Alias peruenire.

Tempeſtiuum [a] nunc videtur ad Simplicium declarationem veniamus, hoc vnum pręmonentes, pondera non reſpondere ponderibus Andromachi iunioris vel Democratis: nam Democrates drachmas duas tantum Polij, Seſeli, Thlaſpi, & aliorum vſque ad Cardamomum ponebat, vituberatque illos qui conſtituerent quatuor; quod tamen ferè omnes qui de Theriaca ſcripſerunt, faciunt; quemadmodum Gal. Paulus, Aetius & Auicenna, quos ſecuti ſumus. At de diuerſitate ponderum vide Gal. de Theriaca ad Piſonem.

d Scillæ delectus, Aduerſ. 57.
e Alij legunt corrupta.

b Theriaca vnde dicta.

[b] Theriaca nobiliſſimum medicamentum dicta eſt quòd valeat aduerſus θηρία, id eſt, beſtias venenoſas, non autem, vt quidã exiſtimant, quòd viperas (ita ſumpto nomine ob excellentiam, ſed ſatis improprie) reciperet: nam antequam additæ eſſent Viparæ, etiam Theriaca dicebatur: huc accedit quòd multæ ſint Theriacæ deſcriptiones, vt iam diximus, apud Gal. in Antidotis quæ Viperas non habent. Non igitur à Viperis, ſed ob effectum ita fuit appellata. Poſſet tamen defendi, Theriacam etiam dictam fuiſſe à Viperarum carne. Cæterum hæc Theriaca Galene, non Galeni nominatur, aut ſi mauis, γαλήνη id eſt tranquilla, vel tranquillitatem afferens, non Galeni, autor enim hujus non fuit Gal. ſed Rex Ponti Mithridates, qui, vt erat exercitatiſſimus in ſimplicibus, omnia ea collegit Antipharmaca, flores ſcilicet ſemina, herbas, radices, gummi, & cætera quæ valerent aduerſus [b] virus ferarum, Viperarum, Canum rabidorum, Scorpionum, [c] Dipſadum, &c. nec non aduerſus venenum medicamentorum quorundam, vt Mandragoram, Cicutam, &c. & ad morbos alios complures & anquos. Ex his omnibus collectis ſelectiſſima & efficaciſſima ſelegit, ex quibus parauit compoſitionem ſuo nomine nuncupandam: ea eſt Mithridatium: Andromachus poſtea (qui videtur inter omnes exactiſſimam calluiſſe normã componendi medicamẽta) eam correxit & emendauit: addiditque Viperas, γαλήνην quę vocauit, id eſt, Tranquillam, quod tranquillitatem inducat: & meritò quidem: quid enim magis meretur tranquillitatis nomen quam quòd ſedat dolorem? Qui à Cane rabido demorſi ſunt aut Vipera, aut alia fera venenata, multum torquentur multúmque de morte ſunt ſoliciti: hæc compoſitio illos curat: magnam igitur tranquillitatem inducit. Vt in ſumma dicam, nulla eſt præſtantior Antidotus ad antiquos & diuturnos morbos, vt iam dictum eſt. Ad defluxiones nullum eſt genus remedij efficacius quam hæc Theriaca, ſi quidem fuerit recens. Febres quartanæ ſolo vſu Theriacæ viſę ſunt curatę. Quid non facit Theriaca? Inexpugnabiles morbos, & quorum cauſa ignota eſt, curat; ex omnibus enim medicamentis efficaciſſimis conſtat, ſymphonia iunctis.

[d] Paſtillos Scilliticos aliter præparamus quàm antea facere ſolebant: nam ſine delectu Pharmacopolæ Scillam vel Pancratiũ accipiebant, quòd habeant eandem facultatem. Sed quoniam Pancratium vim habet imbecilliorem, melius eſt confici eos ex Scilla, præſertim cùm nobis facultas ſit. Si Scilla careamus, Pancratio vti poſſumus eius loco, ſed in maiore doſi, vt Caſſia pro Cinnamomo: cùm vero adeſt Scilla, ſumatur Scilla. Cæterùm paſtilli hi fieri debent ex carne Scillæ, & ſpiſſari farina Orobi, quæ valet aduerſus venena, & conſeruat Scillam à putredine ſuo amarore. Pharmacopœi eos ſolebant parare cum pane aſſo, aut cum Vicia, cùm non noſſent Eruum, vt nec adhuc omnes norunt. Cùm enim nuper Auenioni eſſemus, & medicamentum præſcripſiſſemus Nobili à Monlau, in quo Eruum deſideraretur, iuſſi Pharmacopolam adferre Eruum, atque is Viciam attulit & Aphacem; cùm neutra illarum ſit Eruum, quod amarum eſt & tenuium partium; Vicia verò dulcis & emphlaſtica. Portò Erui duas conſtituunt ſpecies: Aliam enim cadidiorem faciunt, aliam ruffam. Eruum eſt quod vulgò *des Ers* vocant; in Gallia Narbonenſi *Eſſes*.[d] Quod ad Scillæ delectum attinet, ea ſumenda eſt ęſtate, pręſertim Iunij initio, ad parandos hos paſtillos: tunc enim multum ſucci habet: ſi hyeme legatur non valebit, ſub Canicula verò venenum eſt: habet enim tantam acrimoniam, vt æſtu [e] correpta in venenum vertatur. Sumenda itaque eſt vere aut æſtatis initio. Ea lecta inciditur fruſtulatim more ceparum, non quidem cultro aut inſtrumento ferreo, ſed arundinaceo, aut Oſſeo.

Maiores

* Maiores noſtri ſoliti erant parare PASTILLOS THERIACALES ex Serpentibus communibus, cúm Viperas non haberent. Nec omninò certè vituperandi ſunt: idem enim præſtant reliqui Serpentes: ſed Viperarum vis eſt efficatior. Θηρία Græci animalia appellant (latiore ſignificatione accepto vocabulo) quæ cicurari non poſſunt: Medici verò θηρία quę morſu venenato vel punctura venenum iaculantur, hominique nocent, appellant, ſub quo nomine & Aſpides, Elopes, & Ceraſtes comprehendunt; quamobrem non erit abſurdum Trochiſcos Theriacales dicere, cùm ex feris conficiantur, quę & facultate ſua iuuant quemadmodum Viperæ, & ſi auſim dicere, conuenientiores ſunt, pręter enim id quòd calefaciendi & exſiccandi vim habent, aduerſus angues noſtros peculiariter iuuant: Nam Theriaca, vt autor eſt Gal ad Piſonem, olim citra ferarum commixtionem confectum medicamentum ſimilter ad eiuſmodi mirificè faciebat; Sed poſtquam Andromachus Viperas commiſcuit ad morſum Viperarum, medicamentum fuit efficacius: imò ſi credamus Gal. lib. 2. de Antidotis, Mithridatica compoſitio aduerſus plurima venena valet, præter Viperarum ictus. Nihil igitur habuit Theriaca additis Viperis, quam quòd ad Viperarum morſus ſit efficacior. Sic noſtrum medicamentum efficacius erit ad morſus Serpentum, cùm nullum nobis periculum immineat à Viperis. Adde quòd pinguedinem Serpentum quotidie experimur plurimum valere, & carnes non plus veneni in ſe continere quàm olim haberent Viperæ, ſi debito modo exhibeantur, & quales oportet capiantur: Nam & in capiendis delectus ſeruandus eſt, quemadmodum & in Viperis: Vt quę prope mare degunt, διψάδες ſunt: & quę in aquis excrementoſæ, & quę vtero gerunt repudiandæ. Quas æſtate venantur, vel hyeme nos Elopes vel Angues bene nobiles in vineis degentes, vere captos eligimus, non diu aſſeruatos (vt ſolent facere Pharmacopolæ) & pręparatos, vt ars iubet, cum pane aſſo Trochiſcos conformabimus: ſic ſeruatos & exſiccatos; vt neque ſitum redoleant, neque cariem ſenſerint. Quod ſi videatur Dominis Doctoribus doſin augendam eſſe, quia imbecilliores ſint, non improbo: quòd ſi quis Viperas nanciſci poſſit, vt iam facimus; eas capiat, & angues ommittat. Paulus Ægineta etiam de Viperis loquens ὄφις dicit: Ea autem locutio eſſe videtur per excellentiam, quo commune aliquod vocabulum rei ſingulari attribuimuss, vnde & ὄφις Viperas vocat. Cùm autem ſimpliciter legitur ὄφις de Vipera intelligendum eſt. quia præſtantiſſima inter ſerpentes eſt. Vnde & in Theriaca aſſumenda; non quòd remedio egeamus aduerſus illarum morſus, ſi quidem in noſtris Regionibus non reperiuntur, ſed ob alias viperæ facultates: deſiccant enim vehementer, calefaciunt, & viſum acuunt. Viperas nihilominus veras tum in Italia, tum apud Pictones habemus, quicquid dicant qui id negant: Certiſſimum enim ſignum eſt *V*iperę & nota certiſſima, ſi viuum animal pariat, vt Galeus; vnde & nomen habet, vt ſcribit Ariſtoteles, & experiti ſumus in noſtris ædibus: Adhęc *V*ipeperarum deſcriptio tam exactè illis conuenit vt nihil magis; & maximè ea quæ tradita eſt ab Actio viro perquam diligentiſſimo in deſcribendis *V*iperis. *V*t vnam è multis notam adferamus, ſtatim in caudam deſinunt, quam craſſiſſimam habent inter reliquos ſepentes (præter Amphiſbęnam, quæ adeò craſſam habet vt bina putetur habere capita:) omnes denique notæ feliciter reperiuntur in ea. At dicat aliquis, Elephaniaſin non curat, vt ſcribit Grl. Eſto ſi mentiri voluit Gal. quid tum? neque enim veriſimile eſt tempore Gal. curari potuiſſe Lepram iam confirmatam. Sin autem quis dicat, id non ideo præſtare quia ex Italia adferantur, quę regio non ſit ſatis calida: Nugæ; ſi enim venenum retinent, cur non & alias facultates? Nemo igitur dubitet quin veræ *V*iperæ noſtris temporibus reperiantur.

**Paſtilli ſuæ Trochiſci Theriacales.*

Porrò vt conficiantur Paſtulli Theriacales, præparatione omiſſa, hoc tantùm ex Gal. addam, melius eſſe paulò ante captas ſumere, quàm diu retentas; nam quæ diutius retentę fuerunt, venenoſę ſunt magis, vt ex hominibus jeiunis conijcere licet.

Paſtilli Theriacales.

Andromachus MAGMA HEDYCHROON ita à coloris iucunditate appellatum, non Trochiſcos de Corallo, vt Nicolaus Præpoſitus falſò putauit, deſiderat, Multo ſatius fuiſſet ſi Trochiſmos Alindaracarum Auicennæ poſuiſſet, vel Trochiſcos Hedychroi, quos annotauit in Antidotario, qui etſi Tamaticem recipiant, Aſpalathum deſiderent; magis tamen accedunt ad Hedycroi compoſitionem quam hic conſtituimus ex Gal. lib. ad Pamphilianum. Hæc enim paratu facilior eſt & clarior & melior. Nam in lib. de Antidotis pedeſtri oratione ſcripta eſt quę Maron & Amaracum deſiderat. At Maron nobis prorſus incognitum eſt, niſi illa ſit quã vulgo *Mariolaine frambe* appellant; quam ob cauſam conſultò Amaracum addidimus, & illam pro Maro: quòd ſi per Amaracum intelligat aliquis Sampſuchum pro Maro poni poteſt Siſymbrium; ſunt enim eiuſdem facultatis, vt Dioſcorides docuit. Quantum vero differant Hedychroon magma à Trochiſcis Diacoralli, fidem facit vtrorumque collatio: hi enim Papauer, Pedem columbinum, vt alia omittam, recipiunt, quæ non ſunt in Hydochroo: non itaque ponendi.

Magma Hedycroi.

PIPER NIGRVM non tam valet ad ἀντιφάρμακα atque Piper longum & album: ſed quia omnes ſic habent nolui immutare, & drach. 24. indidimus, quamuis aliqui ſex tantùm: Paulus tamen, Aetius & reliqui 24. cenſent ponendas; & nigrum non longum, vt in quibuſdam Exemplaribus legitur, & in carminibus Andromachi, neque tamen improbarem ſi quis Longum ſumat; tum quia in carminibus longum eſt, tum quia Antidotis, ſi Dioſcor. cedimus, aptius. Tu verò iudica.

Piper nigrum.

OPIVM vel MANDRAGORAS vel HYOSCYAMVS addi ſolent in Antidotis, quia incraſſanda conſtringunt meatus, ne venenum ferri poſſit ad Cor; & ſic iuuant operationem Antidoti. Eodem planè modo bolus Armena & Terra ſigillata lentore ſuo & craſſitie prohibent vim *V*eneni ad cor deferri, non autem proprietate occulta, ſed incraſſando: quare quę tenuiſſimarum ſunt partium, vt Moſchus Ambra, non conueniunt; quia faciunt citò penetrare venenum ad Cor: ſic Cicuta cum vino abſorbta occidit citiſſimè, per ſe veró tardius.

Opium Hyoſcyamus Mandragoras.

ROSARVM, remotis vnguibus, drachmas 12. ponimus. Auicenna 24. ponit.

SCORDIVM, quod Fuchſius putat omnibus incognitum, nunquam antea in aliqua Antidoto poſitum, apponendum cenſuimus (quanquam tamen opera & diligentia doctiſſ. viri D. Guilielmi Pelliterij, Mompeliani Epiſcopi vigilantiſſimi, primum in Gallia iam à decem annis cognitum ſit) & non Allium ſylueſtre, vt vulgo Pharmacopolæ facere ſolebant. Stultum enim eſſet σκόροδον ἄγριον, id eſt, Allium ſylueſtre, vt Auicenna docuit, collocare, cùm tam frequens apud nos ſit Scordium herba. Excuſandi fuerunt Maiores noſtri quibus incognitũ fuit, neq; grauiter peccarunt in hoc ſimplici, eſt enim Allium ſylueſtre Theriaca Ruſticorum, *V*tinam in alij ſuccedaneis tam bene iudicaſſent; Non eſt tamen conferendum Allium cum Scordio: Scordium enim maiorem habet vim aduerſus putredinem quâm vel Myrrha ipſa, vt videre eſt apud Gal lib. de Antidotis,

Scordion Aduer. 210.

qui eius inuentionem declarat. Quis autem niſi ſtultus dicat ſuccedaneis eſſe vtendum, cùm propria habeamus? Scordium enim copioſiſſimè per totam Galliam naſcitur: reijciendum itaque Allium.

SEMINIS NAPI, & rectè, quanquam nonnulli, Seminis Rapę, legant.

IRIS ILLIRYCA ea debet apponi quę Venetijs affertur.

Aduerſ. 449. AGARICVM ſumatur candidum leue, &c.

Cinnamomum CINNAMOMVM à viris doctiſſimis in diſcrimen vocatum eſt, cùm dicant nos vero Cinnamomo carere, ac id quod pro Cinnamomo oſtenditur, potiùs eſſe verã Caſſiam: nos tamen putamus eſſe Cinnamomum; etſi non ſit illa ſpecies tantoperè ab Antiquis laudata: quam ob cauſam nos iſtius Cinnamomi drach. 24. poſuimus (etiamſi nonnulli drach 12. tantum ponant) duplici nomine: tum quia in quibuſdam exemplaribus 24. drachmas Caſſiæ ſcriptum legimus, vt etiam in ſecunda deſcriptione Auicennæ, tum vt omnibus fieret ſatis: nam ſi Cinnamomum eſſe negent, non poſſunt improbare conſilium noſtrum, cùm Gal. de Compoſ. Pharmacorum doceat his verbis: Neceſſarium nobis eſt, vbi Cinnamomo caremus, Caſſiam optimam conijciamus, aut pluſquam duplo Cinnamomi pondere, aut omnino non minus. Sed Cinnamomum verum habemus. Si cineritium illum colorem non habeat, in cauſa ſunt mercatores, qui eius ſuperficiem abradere ſolent, colorem naturalem auferentes. At odorem Rutæ non habet: nec habere debet: Error enim eſt in Diof nam pro πηγανίζουσα legendum eſt, ὀριγανίζουσα quod facilè probari poteſt ex eodem Dioſcoridis alio loco, vbi ait Amomum habere Origani odorem. Hinc enim luce clarius colligere licet, Cinnamomum Origani odorem referre, aliumque textum corruptum eſſe. Et quanquam Dioſc. dicat diuerſas eſſe arbores Cinnamomi & Caſſiæ; Gal. tamen diuerſæ eſt opinionis, aſſeritque ſe vidiſſe in capſa cuiuſdam mercatoris ramum vnum cuius altera pars Caſſia eſſet, altera Cinnamomum.

* *Alij lectione.*

b *Alij 154.*

Glycyrrhiza. GLYCYRRHIZÆ SVCCVM appoſuimus, quia efficacior eſt quàm radix ipſa; etſi Auicenna in tertia deſcriptione radicem ponat, & verè poni poteſt ſuccus, nec timendum eſt de ſucci adulteratione; Nam tanta eſt copia dulcis radiculæ, vt parui veneat: Et etiam cùm Theriacam componere volumus, expreſſè ſuccum extrahere debemus.

Opobalſamum OPOBALSAMVM ſincerum ad nos non adfertur, ſed multis modis adulteratum: quin etiamſi adulteratum non eſſet, recens non eſt, ſed antiquum: nam cùm ex regione longinqua petatur, non poteſt non eſſe antiquum; ſiquidem antiquum, ſi annum exceſſerit, ſitque inutile. Et ſi nonnulli dicant in nouo O. be reperiri, incertum eſt an verum ſit: ſuccedaneo itaq; vtendum. Quid verò ſubſtituemus, cùm ſuccedaneo opus ſit? alioqui manca eſſet Compoſitio & corrupta. Non ſequemur hac in re conſilium Maiorum noſtrorum, qui Oleum Laurinum pro Opobalſamo poni docuerunt: Oportet enim ſuccedanea & viribus & temperamẽto reſpondere, vt doctiſſimè à Gal. monſtratum eſt. Sed oleum Laurinum calidius multo eſt Opobalſamo, cùm oleum Laurinum inter calidiora adnumeretur, quod ex fructu poteſt cognoſci: ſolet enim oleum expreſſum eiuſdẽ eſſe temperamenti cum fructu ex quo exprimitur: At folia & fructus Lauri deſiccant & calefaciunt vehementer, plus etiam fructus: ergo & Oleum. Opobalſamum verò deſiccat & calefacit in ſecundo exceſſu tantum. Igitur non reſpondent. Adhęc Opobalſamum tenuium eſt partium, Oleum verò Laurinum craſſarum: Opobalſamum ventriculum roborat, Laurinum autem oleum, vt ait Dioſc. ἐστι ναυτιώδες στόμαχον, id eſt, potum nauſeam facit, & lædit venticulum non alia ratione, quàm quod ventriculo aduerſatur: idem autẽ efficere Opobalſamũ negandum eſt. Non enim eſt oleum, ſed ſuccus Balſami. Vnde autem id natum ſit vt Oleum Laurinum in Antidotis poneretur? Puto hinc eſſe natum, quod olim Oleum parabant cum Myrrha & Stacte, vt Dioſc. docet. Extra adhiberi non prohiberem, vt etiam Oleum Irinum: quamuis in *verſione Vallę & multis exemplaribus Græcis (falſò tamen) Laurinum legatur. Balſamum arte compoſitum reijcitur. Errorem indicauit ante b 114, annos Santes de Andronis de Piſauro Medicus in hac parte Alexipharmacon diligentiſſimus & probatiſſimus. Poſt eum Nicolaus Præpoſitus, qui Medicorum Mompelianorum mentionem facit tanquam autorũ huius hęreſeôs. Alij ex ſemine Citri & Corallo ἀντιβαλλόμενον cõficiebãt, ſed ineptè: nam quãuis ſemẽ citri valeat aduerſus venena, reperiũtur alia multo efficaciora. Alij aſſerebant fieri debere ſubſtitutũ ex Myrrha deſtillata: quod expertum fuit; & ex deſtillatione oleum exceptũ, ſed vſq; adeò fœtidum vt nemo ferre poſſet. Omnibus itaq; reiectis, ſubſtituã Stacten, ex pręſcripto antiquorũ, Gal. ſcilicet, Pauli, Aetij, qui aſſerunt eaſdem Stactis vires & Opobalſami. Eſt autem Stacte nihil aliud quàm Myrrha liquida, & ſi Dioſc. credimus eſt pinguiſſimum Myrrhę recentis cum aqua exigua tuſę & prælo expreſſę, proportione reſpondens Myrrhę. Myrrha autẽ ſecundi eſt ordinis excalefacientium & exſiccantium ſicut & Balſamum. Adhęc vulnera conſolidat, quod facere Balſamum creditur à neotericis Medicis, quanquã Gal. nullam eius mentionem faciat: Idcirco autem hic poſitum fuit quod aduerſus venenata animalia valet, quod ex eo colligere licet, quod vbi naſcitur Balſamum neque ant habitare Serpentes aut alia venenata animalia. Qui de omnibus dubitare ſolent Myrrham iſtam reijciunt, quia parum reſpondeat deſcriptioni, tum maximè quod εὐώδης, id eſt, odorata non ſit, vt Dioſc. & Gal dixerunt. Nos autem Myrrham dicimus eſſe, non Trogloditicam vel Amineam. Et quod non ſit odorata, in cauſa eſt quòd ab ea expreſſa ſit nobiliſsima Stacte. Nam vt Dioſ docet ex pinguibus exprimitur pingue & odoratum. Minus etiam odorata eſt quia ex calentibus & aridis locis adfertur. Neq; tamen dicendũ eſt talem eſſe ἄτονον, id eſt, infirmam & ignauã, vt in quibuſdã exemplaribus legitur: vbi legendum ἄνοσμον id eſt, ſine odore; illamq; mittere ſuam commendationem, non ad ſanitatem ſed ad voluptatem. At hi qui dicunt nos non habere veram Myrrhã, falluntur, aut in hoc quòd (cum Dioſc. diuerſas notas diuerſis ſpeciebus aſsignarit) omnes eas in vna ſpecie reperiri velint, alioqui verã negent eſſe Myrrham: aut quod dicant εὐώδη non eſſe, vt vult Dioſc. Sed id planè negamus. Sumitus autẽ vos εὐώδης pro eo quod bonum ſpirat odorem: In hoc autem error eſt: Nam Dioſc. & alij pleriq; ſcriptores εὐώδης ſumũt pro eo quod multum olet, ſiue bonum ſpiret odorem ſiue malum. Significatio autem vocabulorũ non aliunde petenda eſt quàm ab eo authore qui rem ipſam deſcribit; quemadmodũ Dioſc, vt dixi, hoc modo ſumit εὐώδες, vt dicere licet cap. de pice arida, vbi ait debere eſſe puram, pinguem εὐώδη. Nemo autem interpretabitur intelligi de ſuaui odore, ſed forti & graui, quia quę igne eliciũtur nõ poſſunt non fumũ redolere & tetrum odorẽ ſpirare. Idem eſto iudicium de Blatta Byzantia, quã dicunt eſſe εὐώδη. Sin hæc ratio non placeat, dicemus vetæres non adeo delicatos fuiſſe atque ſumus; & quod nobis malè olet, vt Myrrha, illis benè & ſuauiter oluiſſe, quod inde probari poteſt, quòd in ſuis vnguentis ad delicias paratis, Galbanum admiſcebant; quod haud dubiè fœtidi admodum eſt odoris.

De

ªDe Croco & Gingibere nulli dubitant.

Reclamant Sceptici Medici quod pro Rheopontico Rhabarbarum ſequuti Auicennam ponimus. Non autem temerè id factum eſt. Nam cùm Rhaponticum hoc Pharmacopolarum nullo modo reſpondeat picturæ Rheopontici; ſatius eſt Rhabarbarum vocatum conijcere, quanquam iſtud Centaurium maius à viris doctiſſimis iudicetur eſſe, nec ineptè. Rhabaponticum enim & Centaurium hoc maius eaſdem ferè habent facultates. Componitur Rhaponticum ex diuerſis partibus ex terrea videlicet & frigida ſubſtantia, quod indicat adſtrictio: habet etiam adiunctam caliditatem; ſubacre enim reperitur ſi pluſculum mandatur, qua facultate poteſt aluum ducere; quinetiam aëreæ cuiuſdam eſt ſubſtantiæ particeps, quod indicat laxitas & dulcedo. Conuulſis, ruptis, dyſentericis, ſanguinem expuentibus vtile eſt & orthopnœæ. Centaurium maius in guſtu contrarias qualitatis habet; ita in vſu contrarios effectus præſtat: guſtu itaq; acre ſimul & aſtringens apparet cum leuiuſcula dulcedine, quæ omnia in Rhapontico eſſe mõſtrauimus. Prodeſt iiſdem reijcientibus ſanguinem, ruptis, conuulſis, dyſpnœę, orthopnœæ: quamobrem medicamentum imbecillius non erit, ſi pro Rhapontico Centaurium maius poſuerimus. Nam Rhaponticum & Rhabarbarum ſola regione differunt & leuitate: vt Rapę quæ apud Lemouices naſcuntur, & quæ ſolo ſterili, differunt ſolum dulcedine aut craſſitie, aut alia differentia à ſolo deſumpta. At dices alterum magis rarum eſt: alterum denſius. Reſpondeo id facere copiam vel incopiam alimenti: aut dicendum, Mercatores qui aduehunt Rhabarbarum, illud comprimere cùm recens eſt, vt minus loci occupet, & denſius reddatur, quòd ſciant denſum laudabilius eſſe, quod facilè fieri poteſt: ſi enim compreſſam radicem deſicces, minor erit minuſq; ſpatium occupabit, nec diminuetur quantitas. Si verò Rhabarbarum noſtrum non ſit veterum Rhaponticum, quid erit? Quidam aiunt eſſe radicem Centaurij maioris & Gal. ait radicẽ eaſdẽ facultates habere quas Rhaponticũ.

ª De quibus in Aduerſarijs & appendice Rhaponticum.

ᵇMalè negat Manardus nos verum Pentaphyllon habere: nam paſſim naſcitur, & omnino deſcriptioni reſpondet. Eſt præterea alia nota à Theophraſto tradita, quæ nobis eſt certiſſimo indicio nos Pentaphyllon habere: ſcilicet quòd Pentaphylli radix exſiccatione fiat quadrata: quod ſanè illi proprium eſt: conuenit enim ſoli Pentaphyllo quadratam fieri exſiccatam radicem, quę nota fallere nos nequit. Sunt ex Practicis qui putent Tormentillam eſſe Pentaphyllon, quod non improbo; cùm Dioſc. det illi radicem oblongam, Veratro nigro craſſiorem, & propius accedat ad verãm Pentaphylli deſcriptionem. Sunt qui Heptaphyllon vocent à numero foliorum, quòd & in vulgari etiam inuenies. Dioſcor etiam ait habere quinque folia, aliquando plura. Verũm quamcumque aſſumpſeris, hanc ne Dioſc. an illam Theophraſti, non errâbis: ambæ enim valent aduerſus venena. Poteſt itaque ſumi Tormentilla pro Pentaphyllo, & Pentaphyllon pro Tormentilla.

*Nepetam Latini Calaminthami appellant, qua de cauſa Galenus miratur quòd Andromachus, cùm Grecè ſcripſerit, hoc tantum nomen Latinum addiderit. At hoc πάρεργον dictum ſit.

ᶜMarrubium lippis & tonſoribus notum eſt, eam ob cauſam prudens pretereo.

ᵈDanda eſt opera vt Selinon quod in petris naſcitur recuperemus: non quod ob eam cauſam Petroſelinon dictum velim, ſed quia maioris eſt efficaciæ, & proprius accedit ad Macedonicum, ob amarorem. Nec ob eam cauſam damnanda erit hæc compoſitio. Nam, vt Gal. de Petroſelino ſcripſit, Quod ſi Eſtreaticum deſideres Petroſelinum, nihilo tibi deterius fore putato Theriaces medicamentum, ſi alterum inijcias: Cuius rei ſubdit rationem. Non enim, inquit ſi mortiferis venenis, ſi venenatorum morſibus aliud ab Eſtreatico Petroſelinum minus congruit, propterea reliquis etiam morbis, vt torminibus, ventriculo debili, hydropiſi, & id genus aliis ſegniùs opitulatur, quos in primis ſanare Theriaca promittit. Aliam pręterea cauſam aſſignat, cùm inquit: Adhęc Eſtreaticum Petroſelinon amaram etiam plus Theriacam facit, pręſertim cùm recens adhuc imponitur: nam vt acrimonia, ſic amaritudine hoc alia ſuperat, vt alibi docuit, ſuauitas in medicamentis quę degiutiuntur, eſt ſpectanda, cùm in ſe habeat multa amara. Auicenna ſemen Apii montani poſuit in tertia deſcriptione Petroſelinum verum naſcitur in montibus Delphinatus, & apud fontem Vauclulæ.

Stœchas ſatis nota eſt, agroq; Mompeliano frequentiſſimè prouenit. *Stœchas.*

Costum nonnulli in diſcrimen vocant. Certiſſimum autem eſt, nos duas habere Coſti ſpecies: primam ſcilicet (quam Zedoariam vocant vulgò) & tertiam quã nemo negabit eam eſſe quæ ad nos adfertur, pręſertim cum acerrima ſit. *Coſtus.*

De Pipere albo tantum ſciendum eſt, Galenum ibi piper album legere, vbi Auicenna nigrum, & econtrà Piper album & longum magis medicaminibus & Antipharmacis conueniunt: Nigrum verò edulij & alimentis condiendis. Piper longum facillimè adulteratur. Adulteratum autem cognoſcitur, ſi aqua inſperſum diſſoluatur. Non reperitur hoc Piper longum in deſcriptione ad Pamphilianum. *Piper album, & longum, & nigrum.*

Dictamnum in Creta tantùm creſcere, & inde Cretense dici exiſtimant Authores, quòd ſic depictum ſit à Dioſoc. Cretenſis herba eſt, acris, leuis, Pulegio ſimilis, ſed maioribus foliis, quę tomento quodam ſpiſſaq; lanugine pubeſcant. Florem nullum aut ſemen profert (etſi apud Paulum falſò legatur δικτάμνου ἄνθος) Pharmacopolarum ψευδοδίκταμνον & florẽ & ſemen profert: quam ob cauſam malumus ſuccedaneo vti, quàm incognita illá radice qua pro Dictamno vtuntur Pharmacopolæ. Pulegium itaque pro Dictamno iniecimus, quia nulla eſt herba quæ propius accedat ad Dictamni facultatem ipſo Pulegio, docente ipſo Dioſc. Præſtat omnia quę ſatiuum Pulegiũ, ſed efficaciùs multo: Gal. Dictamnum, tenuiore eſſentia conſtat quàm Pulegium, cętera illi ſimile. Quòd ſi per omnia ſimile, haudquaquam malè pro Dictamno recipietur, cùm ipſe Auicenna in omnibus deſcriptionibus pro Dictamno Pulegium poſuerit. Præterea à Nicandro in ſuis Theriacis, Dioſc. Serapione, Paulo & Aetio ad morſus venenatorum commendatur. *Dictamnum.* *ᵇ Pentaphyllum.*

Non mireris candide Lector ſi pro Flore Iunci Odorati, quem vno vocabulo Schœnanthon vulgus appellat, herbam ipſam monſtremus. Audi Gal. Adhæc Iuncum ex Arabia petitum imponere pręcipit: neſcio qua de cauſa, ſchœnanthum, id eſt, iunci florem à vulgaribus appellatum, Nos ſiquidem, cùm florum copia non adſit, iunco vtimur ex Arabia comportato, cuius ſummitatem Cameli paſcuntur ſecus vias ibi plurimum naſcentem. Ex his diſce, multa fuiſſe ſimplicia tempore Galeni; qualia nunc ſunt. Non itaque peccant qui iuncum ipſum huic compoſitioni imponunt, vt ex Gal. loco iam citato patet & Dioſcor qui ait radicem & herbam eiuſdem eſſe facultatis cum flore & efficacię. Imò ſi flores adferrentur, abiiciendi eſſent & poſtponendi iunco ipſi, nam cum ſint admodum tenuium partium, eorum vis facilè euaneſcit, & priuſquam ad nos perueniſſent planè inodori redderentur. *Schœnanthum* ** Nepeta.* *ᶜ Aduerſ. pag. 222.* *ᵈ Selinon & Petroſelinum.*

Thus. De Thvre nihil inpræſentiarum dicemus.

Terebinthus. Quamquam Terebinthvs hoc agro Mompeliano frequens ſit, non tamen Terebinthinam habemus & quemadmodum Lentiſcus, hic alioqui frequens, Lentiſcinam non ſtillat, ob Solis imbecillitatem; ſic nec Terebinthus Terebinthinam. Sed Galeni doctrinam ſecuti pro Terebinthina Abietinam coniecimus, nam quarto ſanitatis tuendę ſic ſcripſit: Quòd ſi copia Abietinæ non adſit eius loco Terebinthina. Cùm pro Abietina Terebinthinam ponendam doceat: ſic econtrà pro Terebinthina Abietinam recipiemus. Quod euidentiùs monſtrat alio in loco his verbis: Quin etiam in penuria Terebinthinæ tum ἐκ τ͂ κεραμίων ὑγρά, tum frictam commodè admiſceas, non minùs etiam ijs & Abietinam immittas. Quod ſi fortè quis hanc reſinam Abietinam eſſe neget, Maſtichen ponemus, quæ inter reſinas principatum obtinet, teſte Gal. vel vt Dioſc. Terebinthinę reſpondet viribus. Fidem fortiſan augebit quòd in Paulo legatur, τερμινθίνης μαςίχης, quaſi vellet dicere Reſinę Maſtichinę, vel Maſtichen & Terebinthinam imponi velit. Tu iudica.

[i] Terra Lemnia · *[k] Chalthitis & Calcanthum, Miſy ſor.*

Caſſia lignea & Fiſtula. Cassiam Fistvlarem vocat Caſſiam Ligneam, aut Cinnamomum craſſum; ne qui exiſtiment eum intelligere Caſſiam illã fiſtularem Arabum quæ vim habet laxandi ventrem. Eſt enim Cinnamomum craſſum efficax, vt odor & ſapor monſtrant. Nec abſurdum eſt dimidium Cinnamomi pro Caſſia conſtituere, cùm pro Cinnamomo duplum Caſſiæ ponendum ſit.

Styrax. Styrax eligenda optima.

Nardus. Nardvm nemo debet damnare quod Spica non ſit, ſed potius radix. Nam Gal. his verbis docet eſſe radicem. Iubet deinde Andromachus Nardum Indicam imponere, quam ex eo quia Spicę figuram imitetur, Nardi ſpicam nominant, quamuis radix ſit. Rurſus Damocrates νάρδοιο ῥίζαν ἰνδικῆς, ſcripſit non ſpicam. Indica autem dicitur, non quod in India naſcatur, ſed quòd in aliquo monte naſcatur Indiã ſpectante, quemadmodũ Syriaca quæ in monte Syriam ſpectante. Eodẽ modo & Britannica dicitur (ea eſt Biſtorta vulgaris) non quòd in Britannia ſolùm naſcatur, ſed quòd in regione Britanniã ſpectante. Cæterùm Nardus Indica cęteris efficacior eſt.

[l] Amomum.

Thlaſpi. Nunc ad Thlaspi veniendum, quod omnibus incognitum putat Manardus, eo fortaſſe quòd nunquam viderit. Vt autem verum fatear, non omnibus cognitum fuit Thlaſpi, ſed ijs duntaxat qui de re herbaria bene meriti ſunt. Eius deſcriptionem require in Dioſc. Frequens eſt in ſemitis Toloſani agri, & alijs pleriſque locis. Temperamento calido eſt vt Naſturtium. Auicenna pro Thlaſpi, Seſeli legit, at in Arabico Thlaſpi legitur. vulgus Pharmacopolarum, quod Sinapi ſpecies quædam ſit, album appellant.

[m] Verus Acorus.

Apium. Semen Apij reſtituimus ex deſcriptione ad Pamphilianum. In Paulo enim & Auicenna idem ſcriptum reperimus, tum etiam in Theriaca Antiochi Philometoros, in medicamento anodino Κάλλιςα dicto: rurſum in Zenonis, Aetij, Theriacis: quod etſi vt Petroſelinum aduerſus venena parum aut nihil proſit, ad alios morbos non parùm iuuat.

[n] Phu.

Malabathrum Pro Malabathro, vt benè à Maioribus noſtris viſum eſt, ponendam cenſuimus Spicam. Habet enim Folium eandem cum ſpica facultatem, teſte Gal. lib. 6. de ſimpl. Idem ſcripſit Paul. in ſuccedaneis. Quod ſi ęqualem vel ſimilem habet facultatem, fruſtra additur Macis, cùm neque addendum quicquam dicat, neque detrahendum. Auicenna poſt Malabathrum addit Epithymum, qua ratione neſcio; quemadmodum & Moſchum poſt Piper longum.

[o] Carpobalſamum.

Hypociſthis. Hypocisthis etiam ſub Ledo reperitur, quod Ciſti ſpecies eſt, longiora habens folia & glutinoſa.

Nardvs noſtra Celtica ea verè eſt quam antiqui Celticam vocauerunt: non igitur reijcienda: neque audiendus Marcellus, qui negat Spicam noſtram eſſe Celticam. Raró autem viſitur, quia in ſummis montibus naſcitur quos perpetua nix fere obſidit. Radix ſumenda.

[i] Pro Terra Lemnia ſumimus Bolum pręparatum, vt Gal. docuit, neque eam ob cauſam vituperanda eſt hęc terra, quòd à Lemno non aduehatur. Eſt enim hęc terra medicamentoſa, lutumque cum aqua ex ea fit quod habet deſiccandi facultatem, & aſtrictionem non contemnendam, qua cattarrhos ſiſtit: prodeſt tempore peſtis. Vt in ſumma dicam, mallem hac vti quàm Terra ſigillata egregiè adulterata. Rubrica Lẽnia à Gal. vocatur.

[k] Diſſicilius fuit iudicare quid pro Chalcithide accipiendum eſſet, cùm Atramentum Sutorium quod χάλκανθον, σῶρυ, μίσυ, χαλκῖτις parum ab inuicem differre videantur. Et quanquam non grauis eſſet error, ſi χάλκανθον, vel μίσυ, vel σῶρυ, pro Chalcitide poſuiſſemus (ſunt enim facultatis eiuſdem) tamen Chalcitin veram maluimus accipere, quam (vt pręcipit) aſſari curauimus, & quod magis ſpumoſum erat accepimus. χαλκῖθης Vitreolum Romanum non eſt, quanquã eaſdem habeat facultates, ſed Chalcanthi videtur ſpecies; quę vrenda eſt donec nihil viridis appareat eſtq; χαλκοειδής, id eſt, ſimilis æri. Vrunt Pharmacopœi Chalcitin donec rubra fiat: ſed ineptè illi: non enim vſque adeò eſt adurenda. Ait enim Gal. vrendam donec fiat cineritia & amittat viride, vt oſtendat quantitatem aduſtionis. Non itaq; legimus; *toſtæ*; & non, *vſtæ*, vt eſt apud Gal.

[l] Quid ſit Amomvm, vt ingenuè fateor ignoro: malo enim meam fateri ignorantiam, quàm ſtudioſis hac re aliquomodo imponere. Non me latet multos fuiſſe in Gallia & in Hiſpania qui ſe inueniſſe gloriantur: cùm nihil minus fecerint. Nam ſemẽ illud quod pro Amomo monſtant inodorum, nigrum, lene; guſtu neque acre neque erodens eſt, cùm debeat eſſe candidum, modicè ruſum, ſemine plenum, vuarum racemis ſimile, ponderoſum, odoratiſſimum, acre guſtu & erodens. Nos pro Amomo Acorum poſuimus. Amomum, vt inquit Gal. Acoro ſimilem facultatem obtinet. Ergo Acorum pro Amomo nefas non erit ponere. Sunt qui Amomum Roſam Hierichontis dicant, quod carè admodum venditur, ob id quod mulieres fabulentur conducere ad partum. In Alexandria frequens; & ad nos aduceheretur, ſi præmoniti eſſent mercatores.

[m] Mirabitur aliquis quod pro Acoro in omnibus locis Galangam craſſam, non vulgarem illam radicem poſuerimus. Sed ne id temerè factũ exiſtimes, ſcieddum eſt, hanc vulgarẽ radicem Acorum non poſſe eſſe, tum quia rubra eſt, & ingrato odore: cùm vèra Acorus albã habeat radicẽ, guſtu acrẽ, odore non inſuauem, vt ait Dioſc. Cum autẽ hęc omnia in Galanga manifeſtiſſimè inueniantur, &, vt Muſa teſtatur, florem croceum & folia Iridis anguſtiora habeat, Acorum dicimus eſſe.

[n] Etſi Fuchiſius Valerianam neget eſſe Phv, Valerianam pro Phu poſuimus: non enim valet eius ratio. Phu caulis λεῖος καὶ τρυφερὸς, id eſt, lenis & tener exſiſtit. Valerianæ caulis anguloſus: cùm herba & lenis & quadrato caule poſſit eſſe. Quod de floribus dicit ſimiles Narciſſo non eſſe, veriſimile videtur: flores tamen habet pallidos, ſicut & Narciſſus: quod ſufficit, cùm omnes alię notæ nullo pacto diſcrepent.

[o] Carpobalsamvm vulgare nullam aut paucam vim habere videtur, & puto ſemen eſſe Terebinthi. Eam ob cauſã Cubebas vulgò vocatas ponendas dixerim quę forſitan veriùs ſint Carpobalſamum, quàm Carpeſium, niſi

niſi reclamet Actuarius. At Gal. lib. de Antidotis Carpeſium dicit eſſe herbam Phu appellato genere ſimilem, validiorem tamen, atq; aromaticum quiddam plus olentem. Et eodem loco: Tenuia quædam Carpeſij ſarmenta Cinnamomi virgultis ſimilia ſunt; non ſemen igitur poteſt eſſe. Cubebæ autem non multum viribus & temperamento differunt à Carpobalſamo. Dioſc. ait Carpobalſamum adulterari ſemine Hyperico ſimili, quòd Terebinthi ſemen eſſe videtur, vt ex Theophraſto patet

[a]Pro ACACIA Prunellorum ſuccum ponere non eſt abſurdum. Poteſt & Rhus pro Acacia poni quia vt ait Dioſc. Folia Acaciæ effectus præbent, vt in ſuccedaneis reperitur ſuccus Lentiſci.

[b]BITVMEN IVDAICVM Græcis ἄσφαλτος communiter laudatur quòd purpuræ modo ſplendet. Nigrum adulteratum eſt. Sed cùm aliud non aduehatur niſi pice imbutum, doſin augere oportet. Eiuſdem facultatis eſt cum Paſſaſphlato, quod vulgò Mumiam appellant. Piſſaſphaltum autem mediam facultatem habet inter Picem & Aſphaltum: eam ob cauſam Auicenna & quidam alij pro Bitumine Mumiam ponunt. Aſphalton deprehendes ex odore Trifolij fœtidi quòd à Bituminis odore ἀσφάλτιον dictum eſt. Quod ad nos adfertur Piſſaſphalton eſt. Cùm Dioſc. ait probari ſi purpuræ modo ſplendeat, non ita intelligendum eſt quaſi velit habere purpuręcolorem, ſed quòd in ſua nigredine ſplendeat vt Purpura in ſuo colore, aut quod ſimile ſit purpuræ exſaturatæ, quæ quodammodo ad nigredinem tendit. Plurimis locis prouenit, vt in Auernia, &c.

[d]CENTAVRIJ TENVIS folia & flores ponimus non radices, quas tanquam inutiles reijcit Gal. & Dioſc. etſi Lumen illud Pharmacopolarum aliter ſentiat.

Ne quis nos reprehendat quòd ARISTOLOCHIAM tenuem, non Clematitin aut Rotundam vt in lib. ad Pamphilianum ſcriptum eſt, adiecceremus: non enim id temerè factum eſt: Nam in carminibus ſcriptum inuenimus καὶ λεπτὴν ῥίζαν ἀρισολόχου: & ad Piſonem tenuem dicit: huc accedit quod de Clematiti aut Gal. Quę Clematitis appellatur fragrãtior eſt, ita vt ad vnguẽta vtãtur Vnguẽtarij; ſed ad ſanationes infirmior. Hic autẽ non ad voluptatẽ ſed ad ſanitatẽ ponitur: tenuis igitur ponẽda eſt; caſtigandusq; eſt locus ille, ne parũ cauti fallantur. Interpres Centunculum vertit: Centunculum autem Latini appellant Gnaphalion. Si autem addatur Gnaphalion id erit pręter Andromachi aliorumq; mentem. *Nec interpretibus ſemper fides eſt adhibenda, etiam ſi Græcè & Latinè periti ſint. Malim enim illos minus diſertos eſſe, & rerum* bene peritos: hi ſiquidem ſolœciſmum in nominibus dumtaxat committunt, illi autem in rebus & ſæpè in vita.* Hic itaque neque rotundam Ariſtolochiam neq; Clematitin aut Piſtolochiam, quæ vnguentis parandis aptiores ſunt, imponemus: ſed longam dumtaxat Ariſtolochiam, ſiue tenuem, quę ad medicamenta conuenit. Proueniunt autem omnes Ariſtolochiæ ſpecies, quæ quatuor ſunt, frequentiſſimè agro Mompeliano. Quam pro longa pingit Fuchiſius, Clematitis eſt.

[e]Qui Cornicum oculos configunt hunc CALAMVM ODORATVM reijciunt, non quia inefficax ſit, ſed quia Calamus araneis non eſt plenus. Fieri autem poteſt vt Calamus dicatur. Eius autem radix tantùm eſt in vſu, vt de Spica admonuimus. Sin tibi hæc ratio non placet, aliam accipe. Duæ ſunt ſpecies Calami odorati: Alterum quòd à Gal. deſcribitur: Alterum in Mœotide naſcens, radice ſubalbida, ſine calamis, intus plena &[f] amara, ſpecie acori: quem Calamum falsò quidam Acorum eſſe putauerunt, in quorum numero fuit Manardus qui pro Acoro Calamum aromaticum ſemper ponit. At vtrumque genus Acorum odore ſuperat, non igitur reijcienda hæc radix, cùm Calami ſit radix.

XYLOBALSAMVM hoc commune, verum ſit nec ne, incerti planè ſumus: nam quicunque de Balſamo ſcipſere inter ſe diſſentiunt. Quod inefficax ſit, facilè quilibet iudicare poteſt ex odore, ſapore & craſſitie partiũ. Sin autem pro eo ligno incognito & adulterato Zedoria vulgo dicta quis vti voluerit, ſine noxa poterit. Zedoaria enim cal, & ſic. eſt in ſecundo ordine, vt Xylobalſamum valet aduerſus venena, & peſtem. Commodè itaque illa vti poſſumus, quandoquidem temperamento & viribus reſqondeat Xylobalſamo. Non autem in omnibus ſumenda pro Xylobalſamo: ſed hîc, quia iam ſemel in hac compoſitione poſita ſunt ſuccedanea eius, maluimus hac radice vti.

Xylobalſamum

[a]Acacia.

[b]Bitumen Iudaicum.

De AMARACO ſi Nicolaus Præpoſitus dubitet, non mirum eſt, cùm res admodum, obſcura ſit, & ad iudicandum difficilis. Nam Dioſc. Plin. Columella, Luc. et. Virgil. Diocles medicus, vno ore Amaracum Sampſuchum appellant. Gal. tamen & Paulus diuerſas herbas tradunt. nam in tertio ordine calef. & ex ſic. Sampſuchum collocant, Amaratum verò in ſecundo ſiccare & tertio calefacere volunt. Amaracus Gal. & Paulo Matricaria vulgaris eſt, & Parthenion Dioſc. atque vtramque ponemus: quanquam non multum referret ſi neutra poneretur, nam vt Gal. teſtatur, multi ſuo tempore & Marum & Amaracum reijcebant.

Amaracus.

Hæc ſunt, Candide Lector, quæ cum feſtinatione quadam annotauimus. Et hoc eſt Exemplar eius quę ex Concilio Doctorum Mompelienſium diſpenſauimus.

[d]Centaurium minus.

Theriaca Andromachi quæ γαλήνη, id eſt, Tranquilla cognominatur.

Rec. *Paſtillorum Sc illinorum. drach. 48.*
Paſtillorum Theriacorum
Magmatis Hedychroi
Piperis longi
Opij ſingul. drach. 24.
Roſarum ſiccarum
Scordi Cretenſis
Seminis Napi
Iridis Illyricæ
Agarici Pontici
Cinnamoni
Glycyrrhizæ ſucci
Opobalſami Singul. drach. 12.
Myrrhæ
Croci
Gingiberis
Rhopontici, non Rharbarbari vt habet Cordus: conſule Auerſaria noſtra
Radicis Quinquefolij
Nepitæ, ſiue Calaminthæ montanæ
Marrubij
Petroſelini Macedonici
Stœchados
Coſti
Piperis albi
Piperis nigri,
Dictamni Cretenſis
Iunci oderati
Thuris
Terebinthinæ
Caſſiæ
Nardi Indicæ ſing. drach. 6.

*vt Grammatici.

[e]Calomus Odoratus.

[f]Alii nigra.

Polij Cretenſis
Seſeltos
Styracis
* *Seminis Apij*
Thlaſpi
Ammeos
Chamædryos
Chamæpytyos
Succi Hiſpociſthidis
Malabathri
Nardi Gallicæ
Radic, Gentianæ
Aniſi
Mei Atamantici
Seminis Fœniculi,
Terræ Leminæ
Chalcitidis toſtæ
Amomi
Acori
Phu Pontici
Carpobalſami
Hyperici
Acaciæ
Gummi
Cardamomi ſing. drach. 4.
Seminis Dauci
Galbani
Sagapeni
Opopanacis
Bituminis
Caſtorei
Centaurij tenuis
Ariſtolochiæ tenuis ſing. drach. 2.
*Mellis Attici deſpumati vnci.** *C. L. hoc eſt lib.* 12. *vnci.* 6. *alibi* Rondel. *lib.* 10. *tantum habet, &* Cordus 14. *vnci.* 3. *hoc eſt triplum. drach. C. L.*
Vini Falerniq; ſ.

* *Hic drach. pro vnc. erroneè poſita.*

* Apij ſemen in alijs exemplaribus deeſt : Quidam pro Petroſelino vtuntur.

Admonitvm autem hic velim Lectorem, vt huius Compoſitiouis normam exactè contempletur, quæ illi plurimum prodeſſe poterit in alijs Medicamentis dijudicandis. Omnes enim hic ferè traduntur Canones qui in huiſmodi compoſitionibus tradi ſolent. E quorum numero paucos colligemus, vt memoria ſuppeditabit.

* *Theorema.*

Primùm itaque in omni Compoſitione id obſeruandum, vt præcipua & veluti totius medicamenti fundamenta primo loco ponantur, quod hîc etiam obſeruatum eſt in Paſtillis Scillinis & Theriacalibus. Iuuat enim plurimum non in Compoſitionibus ſolùm, ſed in reliquis omnibus, ſi aptus ordo ſeruetur. Paraturus igitur medicamentum in ſummis digitis habere debet quæcunque illud ingredi debeant, & ex his conſiderare quæ decoctionem ferre poſſint, quæ minimè : Ex his rurſus quæ decoctionem ferunt, ea primo loco imponat quę diutius decoctiouem ferunt, vt radices denſas & inodoras: Odoratæ enim & raræ decoctionem non ferrent : Deinde ea inijciat quę minus coctionem ferunt, vt herbas : Poſtremò quę nullam omnino. Præterea quę ſimpl. maiori quantitate aſſumuntur, ea primo loco imponenda : quæ minori, ſecundo loco, atque ita deinceps gradatim : Vt in hac Compoſitione eſt obſeruatum. Eius enim prima doſis eſt drachmarum 48. Altera 24. tertia 12. quarta 6. quinta 4. vltima (melle dempto drachmarum 2. Sed & alius Canon obſeruandus eſt, & hic obſeruatus. nempe : Ea quę ad alterationem ponuntur, maiori debere eſſe quantitate : quę verò ad caſtigationem, minori. His annexæ ſunt regulę generales ad maiorem inſtitutionem.

THEOREMATA SIVE PRÆcepta duo ordinis aut diſpoſitionis Simplicium Medicamentorum deſumpta ex libro de Ponderibus Dom. Rondelletij *fol. 46. facie 2. a.*

Theoremata duo ſunt in hac reſpectanda, quorum vnum & magis neceſſarium vt imperitię iuniorum Pharmacopolarum ſubueniatur, à benè parandi ratione deſumetur : Alterum à quantitate vel dignitate medicamentorum tam ſimplicium, quam compoſitorum, quę, ratione compoſitionis faciendæ, ſimplicium conditionem præ ſe ferunt. Ad primum veniamus, illudque ita conſtituamus. Quęcunque accuratiori, & longiori præparatione egent, ea prioré locum debent obtinere, hoc eſt ſi quid difficilius trituretur, infundatur, coquatur, aut miſceatur, prius triturationi, infuſioni, coctioni, mixtioni eſt mandandum : quod vt indicetur inter tritnranda, infundenda, coquenda, miſcenda, prius ſcribatur. Si autem infundendorum, vel coquendorum vel miſcendorum vnum aliquod, breuiori infuſione, vel coctione, vel mixtione egeat, & prætetea trituratione, hoc poſtponatur duplici de cauſa, vna quę iam dicta eſt, altera, vt dum alia infunduntur, vel coquuntur, vel miſcentur, hoc triturari poſſit : ſicque nulla fiat temporis jactura, cuius metu ſępenumero Pharmacopolæ, tanto cum ſcelere, omnia perturbant, vt eorum quę minus coquenda ſunt, ſæpe vis prorſus deperdatur nimia coctione : contra eá quę longiſſima coctione egent, cũm eorum vis, à mediocri etiam erui non poſſit, quanta neceſſaria eſt non extrahatur. Quod idem in aliis pręparandi formis euenit. Quam rationem hodiè aquam plurimis, dicam, Empiricis negligi apparet, qui infundunt ſimul, & decoquunt gaiaci raſuram, ſantalos, cinnamomum, ſennam, & alia multa, quorũ vel ea quę ſunt odorata, & laxantia vim ſuam amittunt, vel alia non ſatis decoquuntur, vel vtrunque contingit. *Secundum Theorema eſt, vt ea, quę maiorem ſui quantitatem toti compoſitioni tribuunt, & nobiliora ſunt, priorem ſedem occupent : quod eſt erutum ex præſcriptis antiquorum, qui in componendis medicamentis hoc ſolum ſpectarunt, tantum excipientes ea quę materię vicę, aliquando in fine colloquantur. Vt videre eſt in deſcriptione Pilularum de hermodactylis, apud Meſuem : recipiunt enim primo ordine hermodactylorum drach. 5. deinceps alia in mediis ſedibus ſequuntur, pro maiori, & minori quantitate : tandem aloe, quia materię vices gerit, ad drach. 10. ponitur. Idem factum eſt in Pilulis ſebillinis, in quibus Spica Nardi ponitur in prima ſede, ob quantitatem, & nobilitatem. In Aromatico roſato maiore ex deſcriptione Gabrielis, roſæ in prima ſede poſitę, reliqua copia ſuperant. Idem in Antidoto Philonis, apud Meſuen, piper album, & hyoſcyamus, obtinet ; in qua compoſitione manifeſtè apparet ordo medicamentorũ ſeruandus ſecundum maiorem & minorem quantitatem, ita vt maxima quantitas primo loco ponatur, minima vero vltimo, cum piperis albi, & hyoſcyami hic recipiantur ana. drach. 20. Opii, drach. 10. Croci, drach. 5. Spicę, Pyrethri, Caſtorei, ana, drach. 1. In Theriaces deſcriptione hoc palam fit : ſed quia ea eſt longior, vtq; mos antiquorum melius innoteſcat, non me tędebit ſeparatim, eam tranſcribere,

tranſcribere, & craſſa Minerua excutere doſcs, exactè eius caſtigationem, & rectum componendi modum, proprio opuſculo, tradidi. Animaduertendum igitur eſt [b] antiquos, poſteaquam ſe ita collocationi petendæ à ſola quantitate addixiſſent, vidiſſe demum, rationem præparandi, & in hac re ordinem eſſe apprimè neceſſarium, coactoſque fuiſſe multa verborum congerie explicare, quod ipſe in ſcribendo ordo indicare potuiſſet: & is mos eos excuſauit in magnis compoſitionibus faciendis, cùm neque forſan ſolus ordo ſatis id indicaſſet. Sed cum in illis, quę ad horas pręſcribuntur, hoc fieri non liceat, neque etiam ipſi fecerunt in iis, quę nobis ſcripta reliquerunt, niſi admodum paucis: in eo, quod mox dicturus ſum, totus collocationis cardo vertetur, vbi annorauero, antiquos minus benè, & comptè feciſſe qui aliquando doſim medicamentorum, quorum idem ordo erat, diuiſerunt: vt in Theriaca videre eſt, roſarum ſiccarum drach. 12. iridis illiricæ drach. 12. cum per ana, quod ſic notatur, ana. vno numeratore deſignare potuiſſent. Nec mihi minus ridendi, qui idem hodie faciunt, niſi id præparationis ratione fiat, videntur. Igitur, ſecundum Theorema priori adiungentes, hunc ordinem in præſcribendo conſtantiſſimè obſeruemus, vt primo ordine collocemus ea, quę longiori egent pręparatione, in hoc autem rurſus id conſideremus, vt eandem pręparationem poſtulantium ea primum ponantur, quę maiorem copiam requirunt. Eandem præparationem, & quantitatem requirentium, & menſurandi modum vt li. vel vnci. vel M. vel P. ea prima collocentur, quę commoditate, aut nobilitate aliqua præſtant. Sicque fiet vt manum pręſcriptionibus admouentes, nullo pacto hæreamus mente, ab hocnè, vel illo ordiendum ſit: ſed cognito ſcopo, medicamentíque proprietate, & nobilitate, ſtatim ab eo quod opus eſt, initium faciemus id quod erit vice materię, ſiue vnum, ſiue plura id faciant, ſi in eo vel coctio, vel infuſio, vel mixtio ſit facienda totius compoſitionis. Primum omnium: ſi autem infuſum, vel decoctum, vel tota mixtio iam facta, ei ſit adiungenda, vltimum. quantæcumque ſit copię, & quantitatis collocemus. Quod vt exemplo aliquantulum illuſtremus, id petamus à re quę eſt frequentior, videlicet plantarum partibus: vt cum earum radices duriori ſint ſubſtantia, & magis cruda, longioríque decoctione, & trituratione egeant, proinde in prima ſede ponantur, præcipuè quæ aperiunt, & incidunt, tum ligna non odorata, & cortices: deinde folia herbarum: tertio loco fructus: quarto ſemina: vltimo flores, & quęcunque ſunt odorata, vel laxantia, quod facit vt radices inde patiantur exceptionem, laxantes enim primo loco non ponuntur. Denique ratio præparationis tantúm poteſt, vt nihil tam generale adferri poſſit, quod frequenter non patiatur aliquid peculiaris, & ſingularis doctrinę: vt ſi quid ad alicuius medicamenti meliorem, vel faciliorem actionem faciendam, vel caſtigandam adhibeatur, cuiuſcumque ſit quantitatis, id quod habet caſtigandum illo-co ſequatur neceſſe eſt, vt eius vis non niſi caſtigata, & & melior facta, ne tantillum quidem extraharur, vt Zingiber, & ſal gemmę mox poſt agaricum: ſpica, & cinnamomum poſt Rhabarbarum: caſtoreum crocus, & myrrha poſt opium, & ſic de ſimilibus.

*Primum, id animaduertendum eſt quod in prima acie deſcriptionis Theriaces eſt poſitum, eſſe in maxima quantitate: id autem factum fuit forte, quod medicamentum ex Scilla, ſcopis magis conuenit, facta enim eſt hęc compoſitio primum ad venena, & morbos contumaces, & diuturnos, ſed Trochiſci de ſcilla venenis frigidis manifeſta qualitate aduerſantur, item puncturis, & morſibus venenatorum animalium. Nec minus valet ad humorum contumaciam: tales enim morbi ſunt à craſſis, frigidis, & viſcidis humoribus, vel in remotis, & profundis partibus ſitis, ad quas cauſas valet potiſſimum ſcilla incidendo, attenuando, & ad altas partes penetrando, digerendoque humores craſſos. In ſecundo ordine, Trochiſci theriacales, & Magma hedychrois cinamomum, piper nigrum, vel longum, ſed longum magis conuenit, & deſcriptio quę legitur apud Galenum ad Piſonem, & apud Auicennam longum habet: tum deſcriptio carmine ſcripta, conuenit enim magis antidotis longum, ſi Dioſcoridi credimus. Hęc omnia cum Trochiſcis de ſcilla, & ad venena, & ad morbos contumaces, conueniunt. Opium autem in hac deſcriptione, vt pręcedentia ad drach 24. ponitur, quia hęc compoſitio ad dolores ſedandos parata eſt, vnde nomen ſibi γαλήνη quod tranſcribunt Latini Galene, comparauit, quia tranquillitatem adferat: & propter vim Opij, & ad veneni pręcautionem, & curationem facit, vt ex Galeno colligimus. [c] Valet enim Theriaca, eodem teſte, cum recens eſt ad venena: cum vero antiqua ad morbos diuturnos. Quod ſi recens valeat & venena, id ſit propter vim Opij, quæ maior eſt in recenti quàm in antiqua. Et mihi placet Iohannis Schironii ratio noſtrę quondam Academiæ Cancellarii eruditiſſimi, qui dicebat opium additum iſtis magnis compoſitionibus, magis eſſe ad vires calidorum medicamentorum conſeruandas. Calida enim, & quę tenuium partium ſunt, continuo exoluuntur ab aêre ambiente, quæ ſemper agit in medicamenta. Quare cum tot ſint in hac compoſitione calida, & anodyna fortiſſima eſſe debeant: nemini mirum eſſe debet, quod ad drach. 24. opium poſuerint. Hanc rationem non norunt, qui ex Tryphera magna opium expungunt, etiam ſi ad affectus vteri præſcribatur. Nam ſi tantopere narcotica verentur, cur mandragogæ corticem non expunxerunt? non enim minus vtero ſua frigiditate aduerſatur, quam opium. Sed hęc miſſa faciamus, & ad reliqua veniamus. Iris illirica, & glycyrrhiza, opobalſamum, roſę aridę, ſcordium, ſemen napi, vel rapæ agreſtis quod magis conuenit, vel quia minus aduerſantur venenis, vel minus conueniunt quam ſupradicta, vel ad meliorem actionem tantum, adhibentur, doſim habent dimidiam ſecundę doſeos, vt ſecunda primę item eſt dimidia, ſcilicet drach. 12. Quæ ſequuntur drach. 6. recipiunt, hoc eſt dimidium præcedentis doſis. Quæ ſequuntur hanc, eadem quantitate ponuntur: ſed cenſeo omnia iungenda, quæ eiuſdem ſunt quantitatis, alioqui ſunt duæ claſſes eiuſdem ponderis in eodem medicamento, quod ridiculum, vt iam dixi. Quinti vero ordinis pondus eſt drach. 4. quia quæ ponuntur in hac claſſe, partim ingrata, partim cara, partim efficaciſſima ſunt: quare ſi præcedentium copiam eſſent ſecuta, maior eorum quantitas fuiſſet quam par erat. Chalcitis enim ſuo odore, ſapore, adſtictione periculoſa eſt, alia autem ſunt efficacia valde colfaciendo, vel adſtringendo, quare minori quantitate poſita fuere. Quod ſi præcedentem progrediendi modum ſecutus fuiſſet, prioris doſis dimidium ſumendo, minori iuſto quantitas fuiſſet aſſumpta, ob id non drach. 3. ſed drach. 4. poſuit. Quæ ſequuntur, vel quia fœtida, vel ſuo ſapore, vel conſiſtentia ingrata ad drach. 2. ponuntur, dimidium ſcilicet proximè præcedentium: ſunt autem ſemen dauci, bitumen, opopanacum, caſtoreum, centaureum minus, & ariſtolochia: hæc efficaciſsima ſunt, & ingrata: quare minima quantitate, & vltima ſede ponuntur. Vnde apparet illius theorematis veritas, quò docebamus efficaciſſi-

[b] Antiquorum mos.

γαλήνη

**Quare primi ordinis tanta quantitas.*

ma, & ingratta, & cara, & ſcopo minus conuenientia, in parua quantitate eſſe imponenda. Quod autem Mellis li. 14.* ponat, oſtendit illud theoremata verum eſſe, quod de materia remediorum diximus, nempe materiam vel quæ materiæ vices gerunt, quantitate reliqua medicamenta ſuperare debere. Quod vinum addiderint ſine quantitate, id factum fuit, quia quantitas indicari non poteſt: ponenda proinde ea erit quæ neceſſaria eſt ad diluendam medicamenti ſpiſſitudinem. Mel enim inſpiſſat, conſeruat, & dulcorat tantum: & quia aliquando craſſius, aliquando liquidius, aliquando etiam plus vini, aliquando minus imponimus. Quare nemini mirum eſſe debet, ſi ſemper vini, mellis, ſyrupi, ſacchari, olei, & ceræ, quantitatem non annotemus, ſed quod ſufficit dicamus. Hic præterea notare oportet, herbas pondere menſurari: quia ſiccæ vſurpantur: item radices, fructus, flores, ſemina & lachrymas etiam pondere. Chalcitis ſemivſta in hoc remedio ponitur, quanquam inter venenoſa annumeretur, valet enim ad fungos. Multa etiam alia hic annotare poſſem, quæ in caſtigatione huius nobilis compoſitionis documus. Sed quia hęc præter inſtitutum ſunt, ſilentio pręt ereo.

* *Alias* 10.

Sed de his hactenus: nunc Theriaces facultates breuiter perſequantur.

Facultates.

THERIACA MAGNA ad eadem valet ad quæ Aſyncritum: efficacior tamen eſt ad omnia; ſed eædem hic obſeruandæ limitationes quę illic ſunt; an ſcilicet recens aut antiqua. Recens enim, vt frigidior eſt, ſic ad morbos calidos conuenit; Antiqua frigidis opitulatur: quæ mediæ ætatis eſt, morbis medio modo ſe habentibus confert. Sed neque id nouiſſe ſufficit: nam proprijs cuilibet affectui medicamentis commiſceri debet: Exempli gratia: ſi ad fluxum ſanguinis, cum aqua burſæ paſtoris miſceatur, & ſic de reliquis.

Apoplexiæ prodeſt ſi valde antiqua detur: quia in tali affectu egemus attenuatione humorum craſſorum Apoplexiam comitantium.

Epilepticis conuenit recens; etiam ſi Epilepſia ſit à nimio ſenſu, nam recens obtuudit ſenſum illũ exactum. Si verò fiat ab humore craſſo (quod ſcio rariſſimè accidere) exhibenda antiqua.

Raucedini vocis ſi a craſſis humoribus fiat, conuenit antiqua; ſin à defluxione tenui recens.

Aſthmati recens, ſi à retentione calidorum; ſin à craſſis humoribus, antiqua. Ictericis & Hydropicis antiqua.

Peripneumonicis & Pleuriticis recens datur in principio cùm tales affectus fiant per defluxionem, idque cum aqua hordei.

Illioſis recens, quia inflammatio eſt. Dyſentericis recens cum ſucco aliquo refrigerante. Nephriticis recens ad ſedandum dolorem.

Menſtrua educit antiquiſſima, neque ſolùm educit & prouocat menſtrua; ſed & immodicas menſium fluxiones ſiſtit, vt inquit Gal. lib. de Theriaca ad Piſon. Miſtam variamque facultatem, inquit, habet. ideo alia diffundens extenuanſque cogit excerni, alia quæ ob natiuæ virtutis imbecillitatem ſuperflua excernuntur, viribus partium confirmatis ſolet inhibere.

Lepras & Variolas emendat antiqua.

Præcipuè contra omnia venena recens, quia venenum eſt tenuiſſimarum partium: Tota itaque cura conſiſtere debet in conſeruando corde, ne ad illud ſcilicet penetret vis veneni. Incraſſandi ſunt ergo meatus: hoc autem medicamentum recens non modo incraſſat, ſed & refrigerat, verumque eſt Alexipharmacum.

Omnem defectũ ſenſuum leuat antiqua: Recens enim magis ſenſus ſtupefaceret. Retardat ſenectutem, inquit Gal. quia excrementa corporis abſumit, & euacuat.

Quartanis frebibus & contumacibus ſoluendis apta eſt Theriaca antiqua (quod exxperientia comprobatum eſt Mompelij 1551.) vbi iam apparent ſigna concoctionis. Cum enim Pharmacopœus quidam iamdiu laboraſſet quartana inexpugnabili ea ſolutus eſt media hyeme ſolo vſu triduano Theriacæ à nobis præſcripto.

Expertus ſum præterea dyſenteriæ conuenire.

Acceperat enim Scriba quidam ſatis inconſultè drach. 2. Colocynthidis, vnde in Dyſenteriam inciderat, Præbui illi drach. 1. Theriacæ nuper paratæ, & conualuit eo ſolo remedio adhibito.

Rurſum ederant quidam ſalſamenta putrida, è quibus duo obierunt, tertius me conſultò, vomitione facta Theriacam ſumpſit, & curatus eſt.

Vt autem finem dicendi faciam recens valet aduerſus venena: antiqua vero aduerſus morbos diuturnos & inueteratos.

Reijcio eorum ſententiam qui Theriacam pueris recens natis præbent, ne ſint obnoxij (vt aiunt mulierculæ) venenis.

Data enim pueris iam primum in lucem editis calorem natiuum obruere poteſt recens, cùm frigida admodum ſit. Antiqua verò ſua caliditate euaneſcere faceret eundem calorem.

Varia autem eius eſt doſis quæ à multis indicationibus ſumitur. Si enim affecta pars ſit remota, ratione optima dabitur maiori quantitate, quam ſi ſit propinqua, vt ſi ad Podagrã dari debet maiori quantitate quàm ſi ad Ventriculum. Recens item minori quantitate danda eſt quam antiqua. Recens enim periculo non vacat; at antiqua ratione caliditatis naturæ amicior eſt. Calidum enim quodam modo ſecundum naturam eſt.

Hęc ſunt Theriacę commoda quæ perſequi nobis libuit. Plura require apud Gal. de Theriaca ad Piſonem, qui ſigillatim eius facultates deſcribit.

Theriaces & Methridatij miſcendi paoandiq; ratio.

PRimarij huius nobiliſſimi Antidoti concinnatores Veneti, terenda duriora & craſſiora, ordine contundunt; atq; in lebetem iuſtæ magnitudinis indunt, permiſcent; quæ deinde in * varijs pilis æneis ſiue mortarijs, exactè & operoſè ab operarijs tunduntur; humidis ſiccis immixtis diſtributiſq; & pilis inter tundendum Opobalſami ſuccedaneo inunctis, ne pilis & piſtillis adhæreant, & pollinis inſtar exhalent.

Olibanum, Gummi, lachrymas per ſe terunt; ne cum alijs trita coeant, aut cohærendo in grumos coaleſcunt, cribrationemq; impediant.

Agaricum prius deraſum, teritur & cribratur, aut Ceruſæ modo ad Emplaſtra, fricando per ſetaceum traijcitur.

Trochiſci per ſe teruntur

Sagapenum, Galbanum & huiuſmodi lachrymis

chrymæ vino paſſo ſiue Cretico ſoluuntur, & per cribrum fricando cernuntur.

Styracis doſim quidam auarè ſordidi augent, qui Styrace puriſſima, in guttis vocata (repertu ſedulis tamen hodie facilis) carent: quam exactiſſimè terunt; mortario & piſtillo calefactis, æquali affuſo mellis defæcati pondere; per ſetaceum traijciunt, cui deinde Terebinthinam fœlicius miſcent, quam Galbano, ex *Galeni* tamen præcepto.

Quidam Bitumen hodie, ſi liquidum ſit quale eſt illud Gallicum Auernienſe miſcent cum Terebinthina & præparata ſiue tranſcolata Styrace. Si verò durum aut aridum ſit, cum Calchitide in marmoreo lapide læuigant.

Theriaca Diateſſeron Meſuæ.

Rec. Rad. Gentianæ,
Baccarũm Lauri,
Myrrhæ,
Ariſtolochiæ rotundæ veræ, ana. vnc. 2.
Mellis deſpumati opt. vnc. 24.

Inclyti collegij Medici Londinenſium THERIACES *formula.*

ANnectere etiam viſum fuit vtiliſſimum alexipharmacum, ab inclyto Medicorum Londinenſium collegio, epidemicis contagioſiſq; febribus graſſantibus, ciuem etiamq; egenum ſeruandi gratiâ, ſcitè excogitatum. Eadem ferè recipit, iiſdemque pollet, quibus Fracaſtorij Diaſcordium, & ſolennè receptumque celeberrimum quorundam practicantium Belgij, & Dodonej ad Peſtem Electuariũ, Carlinæ radice addita, ſiue tamen Opio.

Huius autem deſcriptio, fauore clariſſimi doctiſſimi & perhumani V. Doct. *Rich. Fauſteri*, Præſidij & Profeſſoris præfati Collegii Medici, nec non veteris amiciſſimi viri D. *Hugonis Morgani*, S. *ELIZABETHAE* ſummæ memoriæ quondam Pharmacopej Reginej, artis ſuæ peritiſſ. & fideliſſim. accepta eſt. Ab effectu Theriaca vocata, quia nullas venenatas beſtias recipit.

Rec. Cornu Ceruini lima deraſi, vnc. 2.
Seminum { Citri, Oxalydis, Pæoniæ, Ocimi, } ana. vnc. 1.
Scordij,
Corallinæ, ana. drach. 6.
Radicum { Angelicæ, Tormentillæ, Pæoniæ, }
Foliorum Dictami,
Baccarũ { Iuniperi, Lauri, } ana. vnc. ſ.
Florum { Calendulæ, Caryophyl. Anthos, }
Sũmitatum Hyperici,
Nucis Moſchatæ,
Croci, } ana. drach. 3.
Radicum { Gentianæ, Zedoariæ, Zingiberis, }
Macis,
Myrrhæ,
Scabioſæ, Succiſæ,
Carduj benedicti, } ana. drach. 2.
Caryophyllorum,
Opij, ana. drach. 1.
Omphacij &
Mellis optimi, ana. q. ſ.

Mithridatium Damocratis.

Rec. Myrrhæ ſelectiſſimæ,
Croci
Agarici
Zingiberis
Cinnamomi,
Spicæ Nardi
Olibani
Thlaſpios, ana. dr. 10.
Seſeleos Maſſilienſis aut Aethiopici,
Opobalſami
Schænanthi
Stæchadis
Terebinthinæ
Galbani
Coſti
Piperis longi
Caſtorij
Succi Hypociſtidis
Styracis Calamitæ,
Opopanacis
Folij ana. drach. 8.
Xylocaſſiæ,
Polij
Piperis albi
Scordij
Seminis Dauci Cretici
Carpobalſami
Cypheos
Bdellii, ana. drach. 2.
Nardi Celticæ
Gummi
Sem. Petroſelini
Opij
Cardamomi
Gentianæ
Dictamni Cretici
Seminis fœniculi
Foliorum Roſarum rubr. ana. drac. 5.
Aniſi
*Aſari
Acori
Phu
Sagapeni, an. drach. 3.

Mej

Mej
*Ventris Scinci
Acatiæ
Seminis & florum
Hyperici, an.dr.2.ſ.
Vini, q.ſ.
Mellis q.ſ. hoc eſt triplum.

** (Omnes alij Ari legunt) Sed cum Coudenbergio pro Ari, Aſari legendum cenſerem: Aſari autem radix magis aromatica & medicata, cum quadem odoris grauitate Nardum æmulonte, & antidotis inſeritur, & odoris quadam gratia perdita eſt Dioſcoride teſte.*

Pondus ſpecierum cum lachrymis, eſt vnciarum triginta octo, & drachmarum ſex. Igitur mellis lib.9. vnciæ octo & drachmæ ſex addendæ

Mithridatica Antidotus

Paratur eodem modo quo Theriaca & omnibus ferè morbis quibus Theriaca auxilio eſt. Sed inferior ad venenatos ſerpentium, rabidiq; canis morſus eſt.

Hanc deſcriptionem ſequuntur Patauini Veneti & pleriq; omnes Itali Doctores, qui Damocratis Mithridatium & Theriacam Andromachi, magnificentia, dignitate, laude, apparatu, diligentia & maximo aſſentante populo applauſu, publicè parari iubent.

L'Obel.] *Antidotus è Iunipero ad Peſtis Contagio.*

Rec. Radicum Angelicæ,
Vicetoxici
Valerianæ
Tormentillæ
Tapſi barbati, ana.vnc.1.
Rad. Carlinæ,
Zedoariæ
Gentianæ
Imperatoriæ
Petaſitis
Helenij, in ſucco Limonũ & Cydoniorum infuſarum ana.vnci.ſ.
Pulegij Ceruini, aut foliorum Dictamni Cretici,
Meliſſophylli
Maioranæ
Menthæ Romanæ ſiccæ
Corticis Citri
Foliorum Rutæ
Scordij vtriuſq; ana.drach.6.
Seminis Citri excorticati,
Seminis Cardui ſancti,
Ocymi,
Oxalidis,
Portulacæ,
Aquilegiæ,
Cinnamomi electi,
Caryophillorum,
Myrrhæ,
Raſuræ Eboris, & Cornu Ceruini,
Succini,
Boli Orientalis,
Terræ Lemniæ ſelectiſſi.
Santali Rubri, Moſchatelini,
Xylo-Aloes primæ notæ,
Florum Anthos
Saluiæ, ana drach.3.ſ.
Fiat omnium puluis tenuiſſimus.

Deindè accipe Granorum Iuniperi pocula decem, Ficuum pinguium, lib.1.ſ.

Contundantur, coquantur in ſ.q.aquæ Reginæ Pratenſis, vel Cardui ſancti & Oxalidis. Deinde colentur limpidiſſimè per manicam Hippocraticam. Colamen lento igne coquatur, donec Mellis craſſitudo fiat, quo pulueres ſupradicti excipiantur, addendo

Methridatij Damocratis vnc.6.
Conſ.Roſ.antiquæ, vnc.12.
Conſer.flor. { Anthos, Borraginis, Violarum, Nympheæ, } ana..vnci4.
Succi Glycyrrhizæ diſſoluti pauca Roſacea vnci.1.ſ.
Racchari albiſſ.vnc.18. ad mitigandam amaritudinem ingratam.

Aluo durioribus & minus moroſis additur Aloes ſuccotrinæ ſeſqui vncia.

Pro diuitibus admiſceto Bezar, ſpec:Diambarũ, Diamargariton frig. & Confectionem Alkermes.] *Rondelletius dicit deducere ad cor; reficiunt tamen cordialia permixta alexipharmacis.*

Quidam ſingulis doſibus addunt aliquot guttulas olei Sulphuris.

DIASCORDIVM *Hieronimi Fracaſtorij.*

Qvamuis plus ſatis grauentur compoſitis Medicamentis Pharmaceutices Officinæ, & pleraſq; Europeis certiſſimè nobis comprobatum ſit, iniquæ conſcientiæ ſtimulo, Medicis & ægris, ſuppoſitiis imponendo, artis Medendi, proh dolor euerſione, non ſolum medicaminibus illis vulgatioribus ad curandos morbos populares orbatas; ſed omnium neceſſariorum, cùm compoſitorum, tùm Materiæ Medicæ abiectiſſimorum viliſſimorũq; Simplicium, Præſidiorum, morborumque propugnaculorum, etiamque latinitatis, ſumma Reipublicæ ruinâ & perniciociſſima peſte, viduitate teneri: Id quod ſæpe pios & doctos

Medicos coegit propria ſua Medicamenta parare, aut ſibi fidos Pharmacarios eligere; ſubiungemus tamen Opiatis Medicamentis Londinenſium alexiteria, & Fracaſtorij Diaſcordium, quo Belgæ & Itali ſæhe vtuntur, ſed nullibi magis aut frequentius quam Londini. Laudabilis eſt Antidotus, & commendatur in ijs, quibus Theriaca locum non habet: vt pueris, grauidis, & peſte correptis, deploratiſque malignis febribus.

Rec. Boli Armeni, vnc.1.ſ.
Scordii veri, vnc.1.
Styracis Calamitæ drach 4.ſ.
Cinnamomi,
Caſſiæ ligneæ,
Dictamni Cretici,
Tormentillæ
Gentianæ
Biſtörtæ
Galbani
Terræ Lemniæ, ana.vnc.ſ.
Piperis longi,
Zingiberis, ana. drach.2.
Opij,
Seminis Acetoſæ, ana.drach.1.ſ.
Mellis albi deſpumati, lib.2.ſ.
Conſeruæ Roſ.lib.1.
Vini aromatici, lib.ſ.

DE HIERIS.

Characteribus literiſuè Romanis, Rondelletiana quæ ſequuntur, Chalcographi commodo cuduntur; L'Obelij *autem Italicis: nulla autem blandiloquentia aut ſedulitate noſtra, vnquam præſtari potuit, vt operarum fatalis & pertinax, rei tam neceſſariæ, tanta incuria, non multas authorum varias authoritates characteribus, velim nolim, confuderit.*

DE HIERIS.

Aliud Medicamentorum genus eſt inter laxantia, quod HIERA PICRA dicitur, id eſt *Sacra*. Conficitur ex amaris; ob id *Picra*, id eſt, amara vocata. Excipiuntur amara in puluerem redacta, & Melle & Vino, vt Antidota: ſunt autem huius Medicamenti permultæ Compoſitiones, quæ ab inuentore, vel à materia, vel à ſapore, vel ab eo qui caſtigauit & meliores reddit nomen ſortitæ. Ab inuentore, vt Hiera Hermetis, ab *Hermete*, & Archigenis, ab *Archigene*. A materiâ, *Hiera Colocynthdos*: à ſapore *Picra*; eadem *Galeni* dicitur, quod illam caſtigarit, ac immutarit. Illam paratam ex Colocynthide habere oportet: hæ enim duæ ſufficere poſſunt; verùm ea, quæ Picra dicitur, variis modis apud varios paratur; & a *Galeno* etiam ad ventris corroborationem; ex Aloe lota fit, aliquando ex non lota. Varia item eſt ob Aloes doſim: nam aliquando ex drach.centum, & aliorum Simplicium ana.drach.6.fit: aliquando ex 80: idcircò differunt. Aliquando cum Croci drach.6, & quandoque drach.5. tantum; vt quando ad dolores capitis, vertiginem & ſuffocationem paratur. Differt, quod aliquando Aſarum, aliquando Carpeſium recipit. Expedit ergò (vt *Gal.* docet lib.7. Method.) dupliciter paratam habere, ſcilicet ex Aloe lota & non lota: quod ſi triplicem habeant; tanto melius eſt. Tertia drach. C. Aloes & ſingulorum drach.6. Cinnamomi, Xilo-balſami, Aſari, Spicæ Nardi, Croci & Maſtiches, ſiue ex Aloe lota, ſiue non lota fiat. Sed ex Croci drach.5. paratam habere, ad dolores qui fiunt a fumis caput ferientibus, optimum eſt. Hæc deſcriptio ante *Galenum*, ab *Andromacho* tradita eſt, & à *Gal.* probatur. Hanc Hieram poſteriores *Galeno* aſcripſere, *Galeniq;* dixere, quam magis probandam cenſeo, ſi laxare ſit animus: ſi verò ventrem magis exſiccare & corroborare, illam quæ ex drach. 80, Aloes lotæ paratur. Tunc minus laxat, quia minorem quantitatē Aloes recipit, quæ ſola vim laxandi habet. Carere poſſumus ea quæ conficitur ex Aloe lota, quia pilulæ vulgò dictæ DE AROMATIBVS in eius locum ſubſtitui poſſunt, vel augere aromatorum vim vna aut altera drachmâ, & fiet medicamen ventriculum roborans magis, & minus laxans.

Hieræ efficatiores.

Inter Hieras fortiores, magis probata eſt ab antiquis ea, quæ à Scribonio largo deſcripta eſt, nomine Pagnini Antiocheni, quam compoſitionem vocari dia-Colocyntidem ipſe teſtatur. Dicitur enim Picra à quibuſdam, quia amara eſt. Ab alijs dia-Colocyntidos. Quæ deſcriptio eadem eſt apud Paulum nomine Archigenis. Non me latet compoſitionem dia-Colocyntid. deſcriptam à Gal. lib. de paratu facilibus, quæ nonnihil euariat, accipere & Caſſiam & Cinnamomum, cùm alii tantum Cinnamomum. Gentianam pro Ariſtolochia, Chamepitym, pro Chamedri, Folium vel Pulegium prætermiſit. Adde quòd maiorem quantitatem

Addit,Ron. titatem Coloeyntid.recipit. Habet enim Colocyntid. drach.xvi. aliorum vnci.4. aliquorum vnc.5. quare cum manifeſtiſſimè appareat hæc compoſitio valdè corrupta, & de libro ſtudioſi dubitent, an genuinus ſit Gal. hæc multùm conuenit cum Hiera illa dia-Colochin. deſcripta à Meſue, quam Rufo tribuit: ſed nonnulla ſunt mutata, quæ multùm variant compoſitionem, vt doſis Colocynt. Caſſiæ & Cinnamom. Illa Pauli ſiue Scribonii integerrima eſt,& paratu facilis. Cuius deſcriptio talis eſt,

Hiera Archigenis apud Aegin.cap.8.

Rondel.

Rec. Marrubii,
Agarici,
Chamedryos,
Carnis Colocynt.
Stæchad.ana.drac.10.
Opoponac.
Sagap.
Petroſel.
Ariſtoloch.rotundæ,
Pip.albi, ana. drach.5.
Cinnamomi,
Spicæ Nardi,
Myrrhæ,
Polii,
Croci, ana.drach.4.

Opoponax, Sagapenum, & Mirrha contuſa in aqua Mulſa macerentur per noctè, & contundantur. Si feſtucæ ſint, calefiant & colentur, arida in pul.redigantur, excipiantur melle q.ſ.& reponantur in vaſe vitreo. Cùm verò efficatiorem facere voluerit Medicus ad purgandum, * Scammonij aliquam quantitatem ponat, & talis eſt paranda, quòd ſit efficaciſſima ad morbos contumaces,& à materia frigida. Hæc enim conuenit cum illa Ruffi, Pauli, Iuſti, & Antiochi facultate. Non eſt aliâ quærenda nec paranda, ne Pharmacopola oñeretur multis medicamentis inutilibus, in quibus parandis multa ſumuntur ſimplicia. Nos hîc Polium pro Folio ponimus, quia Folium verum non habemus,& vt Stechas ac Marub.in hac compoſitione ad extenuationem ponuntur, non malè conuenit hoc loco. Non me latet, Scribonium largum habere & Paulum, in Hieris Antiochi, Ruffi & Archig. Polium: Quòd ſi magis placet Folium, pro Folio pone Spicæ Nardi tantundẽ. Nam vt Gal.lib.ſimpl. docet) eandem facultatem habent. Et hæc de Hieris ſufficiant. Nunc ad alia veniamus, quibus inſtructum Pharmacopolam eſſe oportet.

* *Hic ineptè Cinnamomum pro Scammonio legit, neque erratum animaduertit Vecheli correctores.*

De PILVLIS.

Rondel.

PIlulas paratas in officinis habere oportet, tùm quia ſicca non tam citò miſcentur & vniuntur,ac in vnam contemperationem veniunt, vt illa, quæ xel decoquuntur, vel liquida ſunt. Idcirco parare per otium,& paratas habere oportet, vt longa illa mora caſtigentur & vniantur, cùm propter morborũ celeritatem, tùm ſimplicium ſaporem ingratum, & odoris inſuauitatem, quæ ſi in pilulas referantur, deuorantur ſine ſenſu ſaporis, minúſque odorem inſpirant ingratum.

Pilularum multæ ſunt differentiæ, de quibus omnibus non dicemus, ſed de magis neceſſarijs ad morborum curationem, vel de his, quæ Medicis communi conſenſu receptæ ſunt. Erunt igitur pilul Communes de Hiera ſimplici, de Aromatibus, ſeu Alephanginæ, Aſſaieret, Maſtichinæ, Ante Cibum, Cocciæ de quinque generibus Myrobalanorum, Aggregatiuæ, Aureæ, é Sarcocola, Fœtidæ, de Agar. é Rhab. é Fumo ter. é Lapide lazuli, Lucis, de Euphorbig. Hæ ſufficere debent. Multæ enim ſunt earundem virium, vt apparebit his, qui diligentius expendere volent facultates ſimplicium, & illa ad inuicem conferre. Quid opus habere pilulas Sebelinas, ſi quis pilul.ante cibum habeat? Quid opus eſt pilul. Indas parare, cùm è Lapide Lazuli paratæ ſint? Eadem ferè & Pilul.Fœtidæ maiores. Pilulis de Euphobio carere poteſt, qui Pilul. ex Agarico paratas habet. Ad euitandam infinitam illam pilul.ſyluam,nos ad hunc numerum contrahimus teductum ad ſex, ſi Medicorum Collegium voluerit.

De Pilulis Communibus, ſiue Peſtilentibus.

Rondel.

COmmunes Pil. ſunt variæ apud varios authores, ſed nos hîc Communes pillul. appellamus, quas aliqui Peſtilentiales, quòd ad peſtis præſeruationem valeant. Has Raſis ad Almanſorem, lib.4.tradit. Non deſunt, qui putant eſſe Ruffi, ſed toto cœlo aberrant. Nam Ruffus magis potionem, quàm pil.tradidit, vt ex Paulo cognoſcere licet. Quare cum ſint pil.non debemus pro Croco Ammoniacum ponere, vt quidam magni nominis vir annotauit. Dubitauimus diu, quam deſcriptionem retinere deberemus. Sunt enim apud Auic. Raſim, & in vulgatis diſpenſarijs diuerſæ. Illam Auicen. deſcriptionem non probamus, quia citra pondus aliquod deſcripta eſt: quan-

quam,

quam intelligat in æquali pondere ponenda eſſe omnia: Verùm illa rerum proportio non poteſt probari, quia tantum Croci & Myrrhæ ponere,quantum Aloes,eſt contra componendorum medicamentorum rationem: ſcilicet, quòd quæ vincunt, & caſtigant, vt in iſtis apparet, ſint æqualia his,quæ potiſſimum agunt; qualis eſt Aloe. Eadem ratione reijcienda eſt ratio Diſpenſariorũ, quæ in dupla proportione Aloêm ponunt,& Myrrhã & Crocũ; quanquam tollerari poteſt,Aloes vnc.2. Myrrhæ, Croci, ana.vnc.1. Magis mihi arriſit illa, quæ Aloes vnc.1. Myrrhæ, Croci ana.drach.1.accipiebat. Illa eſt vera proportio, vt minus calfaciant, magis moueant alui excrementa. Nos igitur ſic parabimus.

Rec. Aloes bonæ, vnc.1.
Myrrhæ electæ, Croci, ana. drach 1.

cum vino odorato, fiant pilul. vel cum ſucco Limonum tempore peſtis conueniunt; quia propter ſiccitatem venenis magis reſiſtunt, & minus calfaciunt, mouendo aluum. Non probo illorũ præparationem, qui Aloem abluunt in *Aceto, (ad colorandam Aloen) quia vires laxandi perdit: nec illam Chriſtophori additionem. Addit enim Bolum armenã tempore peſtis: Verùm quæ aſtringunt, ſua aſtrictione, vel proprietate venenis reſiſtunt, vel lentore modico: purgantibus medicamentis miſceri non debent, quia eorum vim extinguendo, purgatricem facultatem impediunt: Satius erit illa dare poſt, vel per ſe accipere. Non nouit vir ille, an pugnent inter ſe.

De Pilulis è Hiera ſimplici.

Pilulæ e Hyera dicuntur, quæ ex puluere Hieræ parantur, & pauco melle *R*oſato colato. Quare talis erit earum deſcriptio.

Rec. Pul. Hieræ Gal. vnc.1. cum pauco Melle *R*oſato colato fingantur Pil.

Aliqui, vt Braſſauola, Agarici tantum, quantum Aloes ponunt: ſed illæ non erunt ex Hiera ſimplici, ſicut nec illæ, quæ in quibuſdam locis parantur, ex Hierę *A*garici trochiſchati, ana.vnc.ſ.Aloes vnc. 1. Hæ ſunt ex Hiera cõpoſita,non ſimplici. Quæ autem ſit Hiera ſimplex,& quæ compoſita, quære cap. de Hieris. Nota in pil.ſumi ſpecies hieræ ſimpl. In opiatis autem, compoſitæ.

Pilulæ de Aromatibus, ſeu Alephanignæ.

Pilulæ, quæ abluuntur in decoctione multorum aromatum odoratorum, nomen Aromaticarum acceperunt. Conueniunt cum Pil. de Hiera, ex Aloe lota, in corroborando & minus laxando: quare ſufficit habere ex Hiera ſimplici, ex Aloe lota. Si pilulas de Aromatibus parauerimus, ferè eadem deſcriptio pilul.apud omnes eſt, paucis immutatis. Myrepſicus Lignum Aloes prætermiſit, expunxit Roſ.& Abſynth.& ante ablutionem Crocum miſcet: cùm alij omnes cum Myrrha & Maſtiche, Crocum adijciant. Cubebas interpretantur Cardamomum: quæ interpretatio mihi non placet, quia ſemen contumax ad frangendum non eſt:quare omnes aliorum compoſitiones magis probo,quia *C*ubebas & Cardamomum habent, Abſynth & *R*oſ. Improbanda eſt ratio, quæ repugnat his, quæ à Meſue in vſum ducta ſunt; quod non differant decoctione odorata. Hic autem diu decoquit; ſcilicet, donec lib.12. aquæ ad conſumptionem duarum lib. veniant, & tertia remaneat. Aliqui huic errori ſuccurrere volentes,tertiam partem odoratorum pulueriſatorum decoquendum volunt; alteram infundunt, tertiam miſcent, & incorporant. Nos verò,ne longius recedamus ab eo, qui illas duas inſtituit, retecimus, propterea quòd in prima paucas vires recipit, & multas perdit inſolatione: Vltima verò plus virium recipit ab odoratis. Nos hoc modo commodè parabimus.

Rec. Cinnamomi
Cubeb.
Ligni Aloes, vel *S*antali Citrini,
Calami aromatici,
Macis,
Nucis Moſcatæ,
*C*ardamomi, Caryophyl. Aſari, Maſtiches, Schænanthi, *S*picæ Nardi, Carpobalſami, ana.vnc.1.
Abſynthij ſicci,
*R*oſ. rubr. ana.drach.5. terantur craſſiuſculè, & infundantur in lib.6.aquæ bullientis.

Poſt infuſionem 6.aut 10. horarum, fricentur manibus, & exprimantur ,& colentur. In col.lib 4 inijce Aloes exquiſitiſſimè tritæ, in aqua pluuiæ diligenter lotæ in vaſe terreo vitreato lib.1.qua probè exiccata, adde infuſionis aromatum lib.2. in ſole æſtiuo vel hypocauſto ſenſim affundendo reſiduum aquę ex infuſione aromatum,& ex maſſa formentur pil. vel ſi abſumpta ſit tota aqua, ex aqua Abſinthij, vel vino odorato, formabuntur. Has oportet habere paratas, quæ omni tempore non poſſunt parari: etiam ſi in hypocauſto parentur, vel in furno tepido: commodior tamen præparatio eſt æſtate, ſub cane, vt in Diario docebimus.

Pilulæ aſſaieret ex Auicenna.

Rec. Hieræ picræ, vnc. 1.
Maſtiches, Myrob. citrinorum, ana. vnci. ſ.

Aloes optimæ, vnc. 2. fiant Pil. cum Syr. è Stæchade. Hæ pil. diſpenſandæ ſunt propter affectus, qui ſunt cum defluxione, vel cum ventriculi remollitione, vel relaxatione: quanquam omni tempore parari poſſint; qui carent eis, addita aliqua myrob. quantitate & Maſtiche ſimiles ſibi parabit.

Pilulæ è Maſtiche Conſiliatoris.

PIlulæ Maſtichinæ à Maſtiche appellatæ, facilè, citò & ſemper parari poſſunt: quare ſufficiet, earum nouiſſe deſcriptionem, & cùm imperabuntur, parari poterunt. Harum tres deſcriptiones reperiuntur, quarum duæ ſimiles ſunt; tertia, quæ ad Nicolaum refertur, Diagredium recipit; multum à facultate Maſtiches diſtant; quare ſunt reijciendæ, & illa Conſiliatoris vſurpanda, quæ magis probatur, & ventriculo magis accommodata, in cuius gratiam inſtitutæ ſunt. Dantur in ventriculi nimia laxatione à pituita aquea, & tenui: quare Agaric. infundere non oporret, neque in aceto, neque in oxymelite.

Rec. Aloes electæ drach. 10.
Agarici albi friabilis, drach. 3.
Maſtiches, drach. 4. cum ſyrup. de Stæchade, fiant pilulæ.

Pilulæ ante Cibum.

PIlulæ ante Cibum dicuntur, quæ ante paſtum aſſumi poſſunt, ad ventris corroborationem: ſed tales multæ ſunt, quæ hoc modo dari poſſunt, vt pil. de Hiera, Alephanginæ, Maſtichinæ, & ſimiles, quæ odorata recipiunt, & leuiter purgantia cum aſtrictione, vt Rhabarb. Verùm cum illis ſint ſimiles de Hiera, vel de Aromatibus, niſi quòd Rha. & Seſeleos montani ſemen non habent, idcircò non ſunt diſpenſandæ: nam æqualis proportio Rhab. addita pil. è Hiera, ſimiles reddet, & maximè, ſi grana aliquot Seſeleos addas, vel Aniſi, vel Apij, citra damnnm carere poſſumus.

Pilulæ Cocciæ Rhaſis.

PIlulæ Cocciæ, à grano, quod Coccos dicitur, nomen habent, quia fieri debent ad magnitudinem eius grani, quarum deſcriptiones ſunt Præpoſiti, ex Galen. & Rhaſis. Verũ Rhaſis magis probandæ ſunt, vt quæ hæc recipiant.

Rec. Specierum Hieræ, drach. 10.
Colochint. drach. 3. & ſcrup. 1.
Scamm. drach. 2. & ſ.

Turbith, Stæchad. ana. drach. 5. fiant pil. paruæ. Sed quia Rhaſis imperat Hieram picram, ob id cenſent ſecundum huius deſcriptionem parandas. Pro Pilulis iſtis conficiendis, hoc vnum eſt ſuperſtitioſum, quòd Roſ. addit tantum, quas ſi placet, potes ponere: ſed cùm hæ ad purgationem pituitæ craſſæ, & ad ea, quæ ſunt multùm infixa ventriculo, inſtituantur, non eſt neceſſe roſas apponere, ſed potius delere oportet, quia adſtringentia impingunt magis, vt Galen. de Abſynth. ſcribens docet: quare ex Hiera Gal. parari debent. Cocciæ Meſue minus ſunt probandæ, hoc nomine, quòd myrob. recipiant, & alia calidiora.

Pil. Aureæ Nicolai.

AVreæ Pilulæ ab aureo effectu, ac nobili, quem præſtant, dictę ſunt; á Nicolao, deſcriptæ & Præpoſito, Alexand. & Myrepſico. Verùm quia illa iam vulgata nihil reprehenſione in ſe dignum continet, retinendam cenſemus.

Rec. Aloes, Diagredij, ana. drach. 5.
Roſ. ſem Apij, ana. drach. 2. ſ.
Aniſi, Fœnic. ana. drach. 1. ſ.

Maſtiches, Croci, Interioris Colocynthidis, ana. drach. 1. cum aqua infuſionis Tragacanthi formentur pil. Aliqui addunt Hieræ picræ, drach. 1. Ego non ſuadeo addendum. Quòd ſi addatur, augetur moles Medicamenti, & minus efficax redditur. Adde quòd hæ pil. crocum, ſem. odorata, Roſaſque recipiunt, ad fortiorum medicamentorũ moderationem. Colocynthis forcipibus incidatur ante contuſionem, & per ſe teratur, vt Diagredium.

Pil. Agregatiuæ Meſuæ.

AGgregatiuarum deſcriptiones variæ ſunt, aliæ maiores, aliæ minores dicuntur apud Meſuem; & præter has duas, tertia reperitur, quæ ex intentione ſua vocatur; quibus carere poſſumus, & debemus; ſunt enim compoſitæ ex omni genere medicamentorũ diſſimilium: quod Galen. lib. quos purgare oportet, & quibus medicamentis, ſupra modum improbauit miſcere, quæ ſecum pugnent. Sed quia hæ Pilulæ ſunt ad omnes humores euacuandos, retinentur, & comparantur * Catholico Illa deſcriptio prima Meſuæ ex ſua intentione,

*Polychreſtæ.

ne; ſic habet, ſi exemplaribus antiquis magis credendum ſit.

Rec. Myrob. citrinorum, Rhab.ana.dr.4. Succi Eupatorij Meſue, id eſt, Agerati Dioſc. ſiue herbæ ſanctæ mariæ, Abſynthij, ana.drach.3.
Scam.in pomo Cytonio leniter in furno cocti, Turbith Aloes ana.drach.6.
Myrob.Chebul,Ind,Agarici, Colocynt. Polyp.ana,drach.2.
Maſtiches,Roſ.ſal.gemmę, Epith. Aniſi zinziberis,ana.drach.1.
Elect. Roſ.Meſ.q.ſ. in forma opiatæ: fiant pil. Has Pil. ad veritatē exemplarium veterum imperauimus præparandas, & ne fortiores ſint, & facilius parentur, formentur cum Electua.è *ſucco roſ. quod recipit ſcammonium. Quod fit, vt ad idem recurrat, & non erunt fortiores ſolito.

* *Videtur velle dicere Rondel. cum ſucco Roſ. quod non recipit Scammonium.*

Pil. ê quinque generibus Myrobalanor. Nicolai Præpoſiti.

Rondel.

Pilul. de lapide Lazuli vituperantur non ſine ratione. Sed ſi ob lapidē Lazuli vituperantur, deberent pil. Indæ, Lucis minores, de quinque generibus Myrob. & de Lapide Armeno damnari. Omnes quippe iſtæ lapidem Lazuli recipiunt, & præter lapidem illū Cyaneum, Veratrum nigrum; pro quo Officinæ Aconitum ponere ſolent, non ſine magno ægrotantium periculo. Inter omnes illas, ſecuriores ſunt, quæ ê quinque generibus Myrob. iam à Medicis receptæ ſunt; & ſine hæſitatione & formidine ab omnibus præſcribuntur. Recipiunt autem, quæ violenter purgant; ſed ad articularem morbum inſtituuntur: earum agitationem verentes, Myrob. addiderunt. Illarum verò deſcriptio talis eſt.

Rec. *Quinque generum Myrobalanorum,*
Agarici,
Diagredij,
Colocynthidis,
Seræ, ana.drach.2.ſ.
Epithymi
Turbith
Aniſi
Marathri
Maſtiches
Lapidis Cyanei præparati, ana drach.2.
Aloes ſelectiſſimæ vnc.1.
Ex ſucco Abſinthij fiat maſſa.

In prima claſſe Rondelletius, Cordus & Andernacus, ana. drach.ſ. legunt. Coudenbergius vnc.ſ. legendum putat. Vetus exemplar Nicol. Præpoſiti *habet drach.1.ſ.*

Nos cum Iouberto, Fuchſ. Bauderone, ex Nicolao Alevandrino, mediocritate freti, drac.2.ſ.

In ſecunda verò claſſi, cum Cordo & Andernaco drach.2. legimus. Occonus Auguſtanus, Ioubertus & Bauderonus ex Nicolao Alexdrino, drac.1. grana 16. habent; Nicol. Præpoſ. *drac.2.ſ. grana 5.*

Admodum variant in ponderibus harum pilularum authores, ſine tamen noxa, pondere nobis præſcripto, in vſum parandæ videntur. In tam varia lectione, temerè nedum Pharmacopœis, vix etiam Medicis optimis, niſi, vt Rondelletio placet verſati ſint in cognitione ſimplicium, & præparatione & compoſitione medicamentorum; cùm videmus ipſum Andernacum, virum doctiſſimum tranſcripſiſſe, & ex Rodelletio mendoſé legiſſe Myrobalanorum omnium, ana.drach.ſ. quemadmodum in Obſeruationibus ſuis in Syrapum Intybaceum compoſitum, iiſdem impegit ſcopulis, vt ſuo loco diximus. Vnciam tamen vnam Aloes commodiſſimê cùm Nicolao Præpoſito huius compoſitionis authore, pro drachma legit, vt habet Rondelletius, Typographi incuriâ.

Proportio nobis obſeruata, melius reſpondere videtur.

Ioubertus, Occonus & alij ex Nicolao Alexandrino, Aloes drrch.4. legunt: & tantumdem Rhabarbari ex eodem coniungunt.

Rondel.

Quidam mediocriter eruditus, non intelligens rationem componendorum medicamentorum, in hac addendum eſſe Zinziber, colligit, quia hæ Pil. Aga. ad expurgandam pituitam craſſam acceperunt. Turbith enim & Agar. non perpetuò deſiderant Zinziber; ſed cùm pituita craſſa euacuanda eſt: Verùm ſi ichores pituitæ aut aliorum humorum excrementa, quæ in articulos fluunt, trahenda ſunt, & à particulis auertenda, ob id ſine ipſo & alijs in multis compoſitionibus inijciuntur, quia illa pugnarent, Myrob. omnes recipere, atque Zinziber. Hoc enim attenuat & incidit: Myrob. verò aſtringunt. Illa enim eſt ratio Arabum, vt alijs medicamentis agitantibus humores addantur aſtringentia, vt temperentur. Qui has pil. habent, Lucis minoribus carere poſſunt, & pilul. Indis, & de lapide Cyaneo. Quod ſi quis velit aliquas tales habere ſine Myrob. pil. de lapide Lazuli habeat. Quarum deſcriptio ſimilis eſt pil. Indis, niſi quod Colocyn. recipiant. Quare ſi quis illis magis fidat, Colocynt, gran. aliquot addat vel Trochiſc.

Alandal. Sed cum Agar. Veratrum, & lapidem Lazuli recipiant; non eſt quod Colocyntidem recipiamus.

Pil. de lapide Lazuli ſeu Cyaneo.

Rondel.

Pilul. è lapide Lazuli à Meſ. ſunt inſtitutæ, quòd medicamentum minus conuenienter & tutò in forma illa datur, quia cùm ſit medicamentum quod cruſtas faciat, diù retineri in ventriculo non debet. In formam igitur pil. reduci non debet, cùm neque ſapor ingratus, neq; odor grauis id ſuadeat. Multò magis probarem Alex. Tralliani pil. de lapide Armeno. Nos tamen deſcripſimus, in eorum gratiam, qui non nouerunt dexterè vti medicamentis, vel non niſi in forma conſueta, vel qua vſi ſunt eorum præceptores. Si igitur ex Cyaneo pil. potiùs velis, quàm pul. parentur ſic.

Rec. *Lapidis Lazuli tenuiſſimè triti. & decies loti in aqua Bugloſſi vel Viol. dr. 6.*
Epithymi,
Polyp. Agarici, ana. drach. 8.
Scammonij,
* *Hellebori albi,*
Sacch. Candi, ſiue Salis Indi, ana. drach. 2. ſ.
Caryophyl.
Aniſi, ana. drach. 4.
Hieræ picræ, drach. 15.
Cum ſucco Endiuiæ fiant pil.

In hac compoſitione ſufficit abluere lapidem Lazuli tritum in tenues partes, & abluere quidem ſufficienter in aqua Violar. vel Bugloſſi, vt aliqua ex parte remittatur acrimonia lapidis, quia in Ventriculo cruſtas inducit. Præterea, pro Veratro nigro, album poſuimus, quod etiamſi non ſit ſecurius nigro, ſecurius ſaltem eſt Aconito, quo Veratri nigri vice vtuntur, ſimilitudine fol. & radic. decepti. Pro ſale Indo, Saccharum Candum poſuimus. Quòd ſi naturale eſſet Sal Indum, eſſet antiquorum: ſed cùm Sacch. Candum arte fiat, cum illa Sacch lachryma indurata ſponte, affinitatis multum habet. Nihil præterea immutauimus á deſcriptione Meſ.

* *Hodie Helleborus niger, Botanicorum diligentia innotauit quo vtendum.*

Catapotia ex lapide Armeniaco Alexandri Tralliani.

Si cui arriſerit Tralliani deſcriptio Catapotiorum ex lapide Armeniaco,

Rec. *Picræ & Epithymi, ana. ſemunciam.*
Agarici, & lapidis Armeniaci, ana. ſcrup. 4.
Scammonij, vnc. 1.
Caryophyllorum, gran. 20.
Contuſa excipiantur Rhodomelo, aut ſucco Citrij aut Rhodomelite. Doſis ſcrup. 2. plurimum quatuor.

'Notandum verò eſt, addit Trallianus, hæc, 'præterquam ſtomachum corroborant, ſimul etiã 'varios humores, præſertim terreſtrem & melan-'cholicum citra moleſtiam purgare poſſe. Idem i-'gitur lapis, vt diximus, & potus, & in catapotia 'redactus, ad purgandum eſt efficax. Nec am-'plius quærendum eſt, nùm ſuffocatio quædam, 'aut ſyncope ſubſecutura ſit, quemadmodum id ex albo Veratro fieri contingit. Hinc colligere eſt, Trallianum fidem adhibere caſtigationi Lapidis Armeniaci, beneficio Hieræ aromaticæ & Caryophyllorum. Scammonium præterea (in Cydonio coctum præferrem, aut ex ſucco Cydoniorum, additis Maſtiche & Cinnamomo ex deſcriptione noſtra) ſtatim expellit é corpore Lapidem Armenium, quemadmodum Helleborum, ne longa mora (corrodendo & vrendo ex Arabum & Græcorum ſententia) noxia ſint, ſæuioraq; inducant ſymtomata, vt conuulſiones &c. quemadmodum monet Rondeletius in Pilulis ſuis é Benzounio. De lapide Armeno & Cyaneo, eorumq; purgatione, vſtione & ablutione, in Confectione Alkermes plura require.

Pilulæ e Sarcocolla.

Pil. de Sarcocolla ſimiles ſunt viribus Coccijs: hac tantùm ratione differunt, quòd Scammoneum non recipiunt: quare qui has pil. habet, pil. Coccijs carere poteſt. Nam addendo parum Scammonij, eadem erit compoſitio: Sunt apud Meſ. cap. de Sarcocolla.

Rec. *Turbith, drach. 4.*
Sarcocollæ diſſolutæ in aqua Roſ. dr. 3.
Colocynt. Zinzib. ana. drach. 1. ſ.
Salis Gemmæ drach. 1. incorporentur pulueres cum Sarcocolla infuſa in aqua Roſ. & diſſoluta, fiant pil.

In hac compoſitione nihil deſideratur: hoc tamen dignum reprehenſione, quòd in aqua Roſ. diſſoluatur Sarcocolla: debet potius in aqua Hyſſopi & Meliſſæ, vel ſi calorem tempetare velis, in aqua Viol. quæ ſine aſtrictione refrigerat. Sed hoc leue eſt, & diſſimulari poteſt, ne pro re minima videamur á communi ſententia diſcedere.

Pilul.

Pilulæ de Agarico.

PIlul.de Agarico à Meſ.deſcribuntur, & alijs multis: Omnes deſcriptiones ferè in idem recidunt; quare conſuetam illam in offic. diſpenſandam cenſeo, quæ optima eſt, in eaque nihil reprehendendum. Recipit autem quæ ſequuntur.

Rec. *Turbith drach.5.*
Specierum Hieræ Picræ, drach.4.
Agarici, drach.3.
Colocynt. Sarcocollæ, ana-drach.2.
Radic Ireos, Praſſij. Myrrhæ, ana. drach.1.
cum Sappa fiat maſſa Pil.

Eaſdem vires habent, cum Pil.de Sarcocolla: & pro pil.è Sarcocolla vti poſſumus, & contra; modò cum ſyrup. pectorali deterſiuo formentur, vel cum Sappa. Eædem pil. imperari poterunt, pro pil.de Euphorbio, addito pauco Euphorbio: & pro Fœtidis maioribus, addendo Opoponacis vel Ammoniaci parum.

Pilulæ fœtidæ.

FOetidæ dicuntur, quòd fœtidis componantur, vt Sagapeno, Ammoniaco, Opop. Caſtoreo, & alijs multis. Sunt autem valentes in affectibus articulorũ frigidis, & pituoſis morbis. Et quia vtiles ſunt, viſum fuit eas non prætermittere. Erunt pro pil.de Euphor. Fœtidis minoribus, de Hermodactylis maioribus, & de Sagapeno. Sunt efficaciſſimæ in alterendo & laxando.

Rec. *Sagapeni,*
Ammoniaci,
Opoponacis,
Bdelij vel Myrrhæ,
Colocynthidis, } *ana. drach.5.*
Seminis Rutæ agreſtis,
Aloes,
Epithymi,
Turbith, drach.4.
Scammonij præparati, drach.3.
Hermodactyllorum,
Eſulæ, ana. drach.2.
Cinnamomi,
Spicæ,
Croci, } *ana. drach.1.*
Caſtorei,
Euphorbij, ſcrup.2.
Cum ſucco Porri fiant pilulæ.

Hæ pil. multùm habent difficultatis, quia Bdelium molle non facilè inuenitur, ne dicam aliud. Magna eſt contentio inter Interpretes an legendum ſit (Harmel) id eſt, ſemen Cicutæ, vel potius (Harmela) id eſt, id eſt, ſemen Rutæ agreſtis. Item ob Hermodactylorum & Eſulæ dubitationem. Nos tamen has diſpenſandas imperamus ob earum efficaciam, & frequentem vſum. Sanè minores facilius parantur, & paucis additis, omnino ſimiles redduntur. Nos tamen præmeditata & bene penſata difficultate, remedium obtinuimus, vt pro Bdellio, Myrrham inijecerimus, vel Propolym veram, & pro harmel) legendum (harmela) quia ad morbos articulares à Dioſcorid. commendatur. Semen verò Cicutæ, tanquam venenum ab omnibus internis remedijs expungitur. Hermodactylorum vox vaga eſt, & incerta. Non deſunt, qui dicunt, Hermodactyl. apud Græcos, radices eſſe Quinque folij: Apud Arab. radices, quarum Meſue tres differentias ponit, nigras, albas, & rubras. Fuſchius putat apud Nicolaum in Antidoto * Alexandrina eſſe Behen album & rubrũ, propterea quòd dicitur Hermodactyl. albus & rubr. Sed hic locus non eſt ſufficiens: quia ex Meſue ſunt Hermodactyli albi optimi; rubri non optimi: nigri deterrimi. Nos in omnibus compoſitionibus Arabum, Hermodactilos vulgares accipiemus. In Græcorum deſcriptionibus, rad. Pentaphylli. Nec ſunt audiendi, qui dicunt eſſe Ephemerum Colchicum, cùm differat ab Ephemero flore. Noſtris Hermodact. flos eſt luteus: Colchicum flores Croci habet. Sed de his aliàs. Maiores dicuntur, quia plura, quàm minores, ſimplicia obtinent.

* *Alexand. ina anidotus non eſt paranda, quando habemus Theriacam: videtur enim Theriaca degener.*

Pil. è Rhabarbaro.

EX Rhab. ſiue, vt Meſ. vocat, Rauetſeni, parantur pil. quarum duæ extant deſcriptiones: ad cachexiam vna: ad hydropem altera magis. Sed quia illa recipit multas lachrymas calidiores; illas prætermittendas cenſeo, tum quia pauci Medici illis vtuntur. Diſpenſantur ad cachexiam ſequentes.

Rec. Rhab. drach.3.
Myrob. citrinarum confricatarum in oleo Amygd. amararum, Trochiſcorum Diarrhodon, ana. drach.3.ſ.
Succi Gly. Abſynthij, Maſtiches, ana. dr.1.
Sem. Apij, Fœnic. ana. drach.ſ.
Hieræ Picræ, drach.16. confice cum aqua Fœnic.

Hæ pilul. ſi ſine Myrob. parentur, meliores ſunt, quia aptiores ad obſtructiones tollendas, vel ſi cum oleo Amygd. confricentur, vt deponant aſtrictionem & aſperitatem. Efficatiores erunt, ſi pro Myrob. Agarici, drach. 2. reciperentur, & magis accommodatæ erunt tollendis obſtructionibus, pituitæq; euacuandæ, Hydropi, antiquis febribus ſpurijs, & compoſitis. Pauca recipiunt laxantia, multa quæ aperiunt & detergunt. Si quis pil. alterius deſcriptionis ad anaſarcham requirat; addat tertiam partem pil. de Euphorb. vel Agarico: ſed de Euphorb, ſunt efficatiores, & paratu faciliores.

Pilulæ Sanctæ vocatæ apud Venetos & pleroſque Italos in frequentiſsimo vſu ad Luem Veneream.

Rec. *Trociſc. Alhandal,*
Scammonij,
Salis Gemmæ,
Sagapeni, } *ana. æquales part.*

Cum Rhodomelle fiat maſſa. Doſis drac. ſ. vnicæ pilulæ. Ob Sal. Gemmæ humida maſſa eſt. Quidam ex ſucco Porri parandam iubent.

Chyliſma Pilularum Saccharo conditarum nobile, apud L. Myreum.

Inter eximias Pilularum Succationes, molliculis & moroſis nobilibus accommodas & Saccharo incruſtatas, hæc mihi præferenda videtur, cuius deſcriptionem, ſtemmate & eruditioue clariſſ. V. D. Doctori Thomæ Platero debemus.

Rec. *Specierum Diambarù vel Diamargar. frig. vnc. ſ.*
Cinnamomi ſelectiſſimi, vnc. 1.
Spiritus Vini, lib. 3.

Macerentur per dies aliquot in vaſe vitreo, probè oblito, ne quid expiret: Vas quotidie agitari debet; deinde relictis in fundo vaſis fæcibus: Adde Trociſcorum Alhandal. Rhab. elect. ana, drach. 7.

Senæ mundatæ & Gratiolæ prapar. contuſarum ana. drach. 6. ſ.

Turbith & Diacridij, Italico more parati, ana. drach. 6.

Agarici candidiſſimi, drach. 4.

Veratri nigri legitimi, drach. 3.

Omnia inciſa macerentur in eodem liquore per dies 14. Colentur & deinde deſtillentur in Balneo Mar: ad conſiſtentiam, ſecundum artis præcepta. Tunc adde Aloes Succotrinæ ſelectiſſimæ. in puluerem redact. & præparat. drach. 10. Formentur pil. obuoluantur pul. Cinnamimi aut Glycyrrhizæ, & exactè ſiccentur per ſe in vmbra: Deinde accipe albumen vnius oui vel q. ſ. & in eo diſſolue Gummi Tragacanthi drach. 1. pul. Sacch. albiſſimi, q. ſ. ex lib. ſ. operiantur primo tegumenti inuolucro: Denique conditura abſoluatur, & cæterarum tragematum. Doſis à ſcrup. 1. ad dra. ſ. vel drach. 1.

Si Extractum volueris conſeruare in forma Opiatæ, tunc adime Trociſc. Alhandal, quos vltimò miſcere poteris: Aufer item Aloem & adde eorum loco Catholicum commune eodem pondere. Datur in ea forma ad drach. 1. vel drach. 1. ſ.

Hac artis lege pleraq; alia Catapotia & Medicamenta nitidè conflat Ludo: Myreus: Aniſum item laxantium, Cari ſemen & ſimilia, vti Semen contra vermes deſcriptum inter pulueres à prædicto Myreo.

Pilulæ *quæuis incruſtantur, quò facilius ſine nauſea deglutiantur. Saccharum aquâ conueniente ſoluitur, admiſceturq; Amylum, vt fiat mollis maſſa: Ea obducuntur Pilulæ, & Soli exponuntur, aut igne lento ad exſiccandum, &c.*

Hæc & alia V. Doct. Iacob. Cargillus, *Medic. Doct. Scottus humaniſſimus & amiciſſimus, Simplicium Medicamentorum ſi quis alius, peritiſſimus,* Ludo: Myreo *communicauit Londini.*

Pil. de Euphorbio.

PIl. parantur ex Euphorb. efficaciſſimæ, ad aquas & frigidos morbos, deſcriptione Meſ. quæ recipiunt hæc,

Rec. Euphorb. Colocynt. Agar. Bdel. vel Myrrhæ, Sagap. ana. drach. 2.
Aloes, daach. 5. fiant pil. cum ſucco Porri.

Quòd non reperiatur frequenter Bdellium, pro eo Myrrham ſubſtituimus, quia in internis eſt ἀντιβαλλόμενον niſi in pil. de Bdellio, & externo remedio, in quibus Propolym veram vel Ladanum vſurpamus.

Pil. ê Fumaria.

DIcuntur ſic, quia Myrob. infunduntur ſucco Fumariæ, vt maiorem vim purgandi accipiant, atque talis eſt illarum deſcriptio.

Rec. *Myrob. Citrinorum, Chebul. Ind. Scammonij ana. drach. 5.*
Aloes drach. 7. infundantur Myrob. & Aloe, & ter exſiccentur ſucco Fumariæ. Deinde inſpiſſentur, & incorperentur, & ex omnibus fiant pilulæ.

In

In hac deſcriptione, nihil eſt dignum immutatione, & animaduerſione, niſi quòd hæ parandæ ſunt initio æſtatis, vel alio tempore parentur ex ſucco Mercurialis, vel Ciclæ, vel cum ſero caprino, vel cum ſucco Roſ. vel aqua Fumariæ.

Pilulæ Lucis maiores & minores.

PIl. Lucis dicuntur, quòd ad oculos inſtituantur. Harum duæ ſunt deſcriptiones, quibus facilè carere poſſumus: Maioribus primùm, quia pil. de lap. Lazuli his ſubſtitui poſſunt: neq; ſequitur; non accipiunt Licium; ergo non ſunt pro oculis. Certè hoc nomine vituperandæ maiores & minores, quia quæ detergendo extrinſecus profunt, in illis nulla neceſſitate recipiuntur, vt Licium. Lucis maiores non ea recipiunt, ſed tantùm multa incidentia, & attenuantia. Quòd ſi media pars ablata eſſet, vel dimidiam partem ponderis detraxeris; efficatiores forent ad euacuationem. Quare ſi quis pilul. de Sarcocolla, vel de Agarico pro illis accipiat, erunt vtiles. Quod ſi minores magis placeant, ob Myrob. & lap. Lazuli, pilulæ: de Quinque generibus Myrob. erunt vſurpandæ, quæ & lapidem recipiunt & Myrob. Colocynt. & Agar. & quæcunque videntur facere ad iuſtam euacuationem, & à longinquo. Adde quòd Pil. Lucis maiores, quia recepta ſunt à vulgò, recipiunt plura odorata, quæ augent molem, & vires minuunt. Sic apud Meſuem.

Rec. Roſ. Viol. Abſynth. Coloc. Cubeb. Turbith. Calami arom. nucis Moſcatæ, Spicæ, Epith. Carpobalſami, Xylobalſami, Sileris montani, ſem. Rutæ, Schænani. Maſtichæs, Aſari, Caryophyl. Cinna. Aniſi, fænic. Apij, Cinna. craſſi, Croci, Macis, ana. drach. 2.

Myrob. omnium, Rhab. ana. drach. 4.

Agarici, Senæ, ana. drach. 5.

Eufraſiæ, vel Chelidoniæ, drach. 6.

Aloes ad pondus omnium, cum ſucco Fœnic. fiant pilul. Quia in omnibus locis Eufraſia non reperitur, neque multùm certa ſunt, quæ de ea ſcribuntur, viſum fuit Chelidoniam in eius locum ſubſtituere, quia deterget, & oculis determinatur. Adde quòd illa in pil. Lucis minoribus ab eodem authore imponitur.

Pilulæ è Bdellio maiores, deſcriptione Meſuæ.

PIlulæ è Bdelio parantur ad vlcera ſedis & vteri, & ad fluxum ſanguinis. Quare non erit inutile eas paratas habere. Deſcriptio talis eſt.

Rec. Bdelij vel Ladani puri, drach. 12.
Ameos, drach. 3.

Myrob. Cheb. Emblic. Ind. Concharum Venerearum, ſiue Porcellinarum, Charabæ, ana. drach. 2. ſ. cum ſucco Porri, vel Cydoniorum fiant pil.

In his pil. parandis frequenter erratur. Primùm quia Myrrha pro Bdellio ponitur, vnde mouent hæmorrhoidas potius, quàm cohibeant, vel ſiccent. Quare nos Ladanum ſubſtituimus, quia vt Bdellium lentum eſt & emplaſticum, ad formam pil. inducendam; non aperit neque mouet ſanguinem; ſed conſtringit, vt Hippocyſtidis ſuccus, vel Acatia. Ami torrefacere oportet, vt Naſturtium, quo ſanguinem ſiſtant. Codcharum Venerearum legimus, non Auellanarum aduſtarum. Sunt autem quæ vulgò vocantur Porcellanæ. Id videtur quodammodo abſurdum, quòd cum ſucco porri formandas imperet; Sed hoc factū videtur, quia vt Dioſcorid. ſcribit, veteres ſanguinis reiectiones cohibet, ſi binis dragmis & æquali pondere Baccharum Myrrhi bibatur. Quòd ſi quis paret cum ſucco Cytoniorum, efficatiores erunt ad conſtrictionem, & minus ſuſpectæ ijs, qui in operationibus ab occultis accidentibus minus ſunt exercitati.

Pilulæ è Styrace.

AD catharros inſpiſſandos, & ſiſtendos parantur pil. de Cynogloſſa, & Styrace: Sed quia noſtrum Cynogloſſum non eſt verum, ſed potius Glahum agreſte (non enim caulem neque florem gerit Cynogloſſum, vt docet Dioſcorid.) ob id mihi videntur parandæ pilul. de Styrace, quarum deſcriptio hæc eſt *caſtigata* à Rondel. *ante obitum: alia eſt delenda.*

Rec. *Styrac. Calam. Olybani, Myrrhæ, ſucci Glyc. Opij, ana. drach. 4. fiant Pil. vrobinæ. Doſis, duæ aut tres.*

Pilulæ è Cynogloſſo.

Rec. Cynogloſ. Opij, ſem. Hyoſcy. ana. drach. 4.

Myrrhæ Trogloditæ, drach. 6.

Thuris maſculi, ana. drach. 5.

Caryophyl. Cinna. Styracis rubr. ana. drach. 2. cum aqua Roſ. conficiatur maſſa.

Hodie negliguntur iſtæ pilulæ, quia Laudani Opiatum longè præfertur.

De PVLVERIBVS laxat: & alijs Officinarum.

NOn modo Practicantiũ & Medicaſtrorum ſordido vulgo, verum etiam ſagaciſſimo venefico fœmineo ſeruili generi, Lippis & tonſoribus craſſæ Mineruæ purgatrices pulueres, notiſſimi; quorum primas tenent Puluis Dia-Turbith, & Pul. Dia-Senæ Montagnini, vſus Brabantis quotidiani, ſub nomine Elken pouyer, id eſt, Helenæ quondam celebris obſteticis aniculæ, cuius ruſtica phyſica gaudebat ſordida plebecula & ſordebat matronale nobile fatuum decus. Vterq; puluis, Diaturbith nimirum, cum Rheo & Diaſena Montagnanæ apud Cordum deſcribitur. Dia-Turbith cum Rhab. D. Montagnani recipit Turbith, Hermodactyl. ſingulorum vnc. vnam; Rhab. drach. x. Diagredij, vnc. ſ. Santali vtriuſque, florum Violarum, Zingiberis, ſingulorum drach. 1. ſ. Maſtiches, Aniſi, Cinnamomi, Croci, ana. drach. ſ. fiat pul. Communiter ſine Saccharo paratur: quidam ex triplo Sacchari rotulas parant.

P.Diaturbith Mont:

Pul. Senæ Mont:

Puluis autem Senæ præparatæ Montagnanæ conſtat drachmis 12. fol. Senæ mundatorum, Zingiberis & Macis, ſingulorum drachmis tribus; Cinnamomi, Tartari ana. drach. 1. ſ. Doſis, drachma. Hanc exhibent Puerperis, & pueris ſine noxa, quia nihil maligni recipit: Sed longè delicatior foret, ſi præpararetur ex Tartaro purificato ab impuro, quod Tartari cremorem vocant Spagyrici Germani. Gener huius artis peritiſſimas vt ſequitur, parat:

Ludo: Myrej Paragraphe.

Cremor Tartari.

CRemor Tartari per ſe exhibitus blandè purgat: fit autẽ Tartari ſubtiliſſimè triti, lib. 1. ſuperaffuſa aqua decoquatur terreo vaſe; inter coquendum ſpumam colligito, & ſiccato, quam Tartari Cremorem appellant: ſunt, qui pro archano magno, calculoſis cum Diacridio exhibent.

L'Obel.

TArtarum aut Vinifex Dioſcorid. vaſilis in lapideam formam concreta, non cremata ex infuſculis ſumpta ventrem ſoluit. Iuuat & accelerat actionem Senæ, Epithymi & laxantium. Præfertur ex vino albo vetere & tenui cremor ad penetrandum & repurgandos meatos vrinarios. Vini naturã ſequitur: E vino rubro aſtringente, viſcerum fluores, ex Myrto, Cydonijs & alijs aſtringentibus ſiſtit.

Ludo: Myreus.
Puluis Sanctus celeberrimi Collegij Londinenſis; pauperibus vtilis.

L'Obel.

Rec. Fol. Senæ, vnc. 4.
Tartari albi, vnc. 1.
Caryophyl.
Cinnamomi
Galangæ
Seminis Aniſi, ana. drach. 2.
Diacrydij, drach. 3. fiat puluis.

Lud: Myreus.
Tragema, infantibus & verminoſis pueris vtiliſſima, quã necantur & eijciuntur vermes.

Rec. Seminis Contra, ſiue Sancti integerrimi, habitiſſimi & ſelect. vnc. 2.

Incruſtetur & condiatur pulueribns ſequẽtibus, exceptis Sacchari mediã parte ex aquis infraſcriptis in Serapium cocta, operoſã artificis manu, ne in glebas coaleſcant, in lebete anſato, quia difficilius ob puluerum quantitatem parantur.

Pulueris raſuræ Cornu Ceruini,
Corallinæ, ana. vnci. 1.
Mechioacæ opt. vnc. 2.

Sacchari albiſſimi ex aqua Portulacæ & radicum Graminis ſoluti, vnc. 18.

Altera Sacchari media pats paulatim inter verſandum affundatur ad ſuper-incruſtandum & denticulatim, vt fieri ſolet, operiendam condituram, pueris gratiorem, quam amari & ingrati pulueres.

Doſis drach. 2. aut tres, mane & ſero.

Lud: Myreus.
Tragema Aniſi laxans.

Rec. Aniſi mundati, vnc. 4. Sacch. lib. 2.

Obducatur Aniſum Saccharo, prædicta artis lege, ſequentibus aſſperſis pulueribus & affuſis paulatim.

Diacrydij, vnc. 2. ſ.
Turbethi, vn. 1. ſ.
Mechioacæ, vnc. 1.
Maſtiches, drach. 2.
Cinnamomi

Zingiberis

Zingiberis
Caryophillorum
Galangæ tenuis, ana.drach.1.

Sacchar decoquendum leniter ex aquis Cinnamomi, Galangæ & Roſarum.

Pul.ad Strumas ſiue Bronchocelem, Rondel. & Monſpelienſium. L'Obel.]

Rec. Spongiæ vſtæ, vnc.8.
Oſſis Sepiæ, vnc.4.
Fabrarum excorticatarum,
Serici Cocco tincti vſti,
Cineris corticũ fabrarum, ana.vnc.2.
Salis Gemmæ, vnc.1.
Rad. Scrophulariæ
Macropiperis
Gran:Paradiſi, ana.vnc.ſ.
Rad. { Bryoniæ, Pyrethri, Phu }
Serpilli,
Bdellij,
Cornu Cerui vſti } ana.drach.10.
Omnium Myrobalanorum,
Oſſium Dactyl. ana.drach.1.ſ.
Caryophyl.
Cinnamomi, ana.drach.1. Fiat pul.

Lud: Myreus.

Puluis ad Strumas Pforcenſis.

Rec. Spongiarum vſtarum
Lapidis pumicis, ana.vnc.12.
Lap.Calaminaris, vnc.4.
Lapidis Spongiæ, vnc.6.
Sacchari vnc.8. miſce.
Doſis Cochliar.1. ex vini albi Cyatho, Luna decreſcente ſumenda & continuandum.

Hic puluis cùm clariſſimo amiciſſimoq; viro *Michaele Iachimo* Groninger apud Pforcenſes Pharmacopœo fidiſſimo inſeruirem, magni vſus erat. Ruſtici enim abſq; conſilio Medici hoc puluere vtuntur, ad Strumas, morbo illis familiari, vocatur *Kropf puluer*.

Pul.ad vermes Monſpelienſium. L'Obel.

Rec. Seminis Contra, vnc.2.
Abſynthij Sanctonici, vnc.2.ſ.
S. Ameos,
Portulacæ
Lupinorum
Citri
Rad.Filicis maris, ana.vnc.ſ.
Cornu Cerui vſti,
Raſuræ Eboris,
Corallij rubr.
Rad.Zeduariæ,
Rad.Dictamni albi,
Athanaſiæ, ſiue Tanyceti, ana.vnc.ſ.
Fiat puluis.

Lud: Myreus.

Cydonati forma ſine moleſtia purgans, accepta humanitate & beneuolentia amiciſſimi & clariſſimi doctiſſimiq; viri Malachiæ Bernardi, *Doctoris Medici, & quondam Profeſſoris Regij in Academia Biturigenſi.* L'Obel.

Rec. Pulpæ Paſſul.& Vvarum Corinthiarum in aqua Violarum lotarum, & extractarum cum ſucco Roſarum,
Conſeruæ Prunorum dulcium ana.vnc.2.
Pulpæ Dactyl.ext.cum Syr. Roſ.ſol. vnc.1.
Subigantur omnia & coquantur cũ Sacch. lib.ſ.in decocto pectorali, in quo efferbuerint fol.Senæ mund.vnc.2.ſ.
Agarici albiſſ.vnc.1.
Aniſi, vnc.ſ.
Caryophyl. drach.2.
Maſtichæs, drach.ſ.
Addendo ſub finem, ſem.Cnici mund: & contuſi vnc.1.
Rhabarb.electi, drach.2.
Cinnamomi, ſcrup.2.
Diarydij optimè præparati, vnc.1. fiat Cydoniati forma; cuius doſis à drach.1.ad 2.per horam ante paſtum, ſine cuſtodia; exhibendo iuſculum.

Gelatinam Cydonitem laxatiuam inter Succationes Medicatas alteræ partis Aduerſariorum appoſuimus.

Pilulæ Succationis aromaticæ, ſiue artificioſior & rationi magis conſentanea, ſuauis & mitis è Pilulis Aromaticis cum Agarico, Succatiuncula, Chylariumue L'Obelij. *omiſſum ſuo loco proximè Pil. Aromaticas.*

CUm Pilulas Alephanginas ſiue Aromaticas quotidiani & frequentiſſimi vſus, tam inſcitè deſcriptas à Meſue contra artis leges vbiq; paſſim præparatas perceperim: dum valdè & diutius percoquuntur aromata; quæ quidem

quidem ſi efferbuerint, penitùs reſoluuntur; eorumq́ vires inanes, inanimatæ & irritæ fiunt, Quam ob rem non abs re me facturum duxi, ſi aliam commodiorem parandi rationem mihi eligerem in Succatiunculæ ſiue Chylarij modum; quo poſſim Ventriculum, Cor, Cerebrū, facultateſq́ animales, vitales & naturales, languidaq́ viſcera reficere, fouere, & gulæ irritamenta inſtaurare, tueri, nec non leniter ſoluendo excrementitijs, putrilaginoſis, nidoroſiſq́ ſuperfluitatibus vindicare, beneficio infraſcriptæ Pilularum Aromaticarū Succatiunculæ, omni ætati vtiliſſimæ, aſſeruata corroborantiū Aromatum energiâ & efficacia. Sic enim habet.

Rec. *Agarici ſelectiſſimi, vnc.2.*
Caryophyllorum
Florum Anthos
Florum Stæchadis,
Saluiæ,
Betonicæ,
Meliſſophylli
Corticis Citri
Cinnamomi tenuis
Nucis Moſchatæ, ana.drach.1.
Menthæ Romanæ ſiccæ
Maioranæ nobilis
Abſinthij ſicci aprico loco collecti,
Epithymi, vel florum & ſummitatum Thymi, ana, ſcrup.2.
Radicum Aſari
Schænanthi
Galangæ tenuis,
Santali Citrini,
Xyloaloes primæ notæ,
Cardamomi
Phu tenuis
Acori,
Myrobalanar. Kepularum, ana. drach. ſ.

Contundantur; infundantur in ſucci & infuſi Roſarum & ſucci Betonicæ æqualium partiū q.ſ. varijs vitreis cōmodioribus vaſculis optimè clauſis, debito ordine, ex artificis induſtria, conſeruatâ cuiuſlibet ſimplicis medicamenti energiâ: digerantur balnei mrderato calore. Expreſſioni & colaturæ diſſolue pulueris

Aloës Succotrinæ puriſſimè defæcatæ, vnc.18.

Exiccentur tepido Balnei vapore aut clybano artificiali ne vis odoratorum expirit, aliquoties vnitér agitando.

Omnibus penè refrigeratis, adde Maſtiches tenuiſſimè tritæ drac.6. Croci ſcrup.4. fiat. maſſa formandis Catapotijs idonea.

Chyliſmatis Catholici Theophraſticè torſionibus minus infeſti, accuratà magis, emendataq́ deſcriptio noſtra.

Rec. *Trociſc. Alhandal, drach.15. ſcrup.1.*
Veratij nigri legitimi,
Diacridij Italico more egregiè præparat. ana vnc.1.
Agarici optimi, vnc.1.ſ.
Aloes ſelect. defæcatæ & præparatæ vnc.2.
Specierum Diarhod. Abbatis, drach.12.
Cinnamomi drach.4.
Maſtiches ſcrup.4.
Spec. Aromat. Roſ. vel ſpec. Dianthos, dr.3.

Spiritus vini alcoholizati, q.ſ. in quo macera ſpecies prædictas aliquot diebus ſecundum artis præcepta, in Sole vel Balneo. Deinde fæcibus reiectis, Spiritus ſuper purgantia medicamenta incisa & contuſa funditur, (demptis Aloe præparatâ Diacridio, & Maſtiche quæ ſub finem commiſcentur) & in Sole aut Balneo feruido digeruntur, & vt loquuntur, circulantur, par octiduum: poſtea exprimuntur: demum humor elicitur per Balneum donec craſſitudo fiat formandis Catapotijs idonea.

De TROCHISCIS.

TRochiſci à figura rotunda dicti ſunt. Parantur autem ad medicamentorum conſeruationem. Nam melius conſeruantur ſimplicia medicamenta in ea forma ſolida, quam in pul. redacta. Multi ſunt, quibus carere non poſſumus, quia alias compoſitiones ingrediuntur, vt Trochiſci de Violis, de Roſis; in pul. cordialibus, vt Diarrhodon, Trochiſci Squillitici & de Viperis, in Theriaca. Aliqui in fumigijs recipiuntur, vt Aliptæ Moſcatæ, Galliæ Moſcatæ. Quo tempore præparari poſſint, vt Squillæ, Viperarum, parentur: qui vero quouis tempore parari poſſunt, cum otio abundant, ſerius parabunt, vt hyeme. Parentur tantùm, qui ſequuntur, Trochiſci Dyarrodon, è Viol. Scillitici, Theriacales, è Camph. Trochiſci Alkekengi, è Myrrha, è Gallia Moſcata, de Alipta Moſcata, è Rhab. è Spodio, è Carabe, Alhandal, è Capparibus, de Agar de Eupatorio, Abſynthio.

TROCISCI DE ROSIS.

Trochiſci è Roſis, deſcriptione Raſis Meſuæo. Diarrhodon dicti Trochiſci à Roſis. Hoc nomine etiam pul. apud Arabes, & collyrium apud Gal. dicitur. Horum Trochiſcorum multæ ſunt deſcriptiones, ſed Rhaſis magis probatur, quæ ſic habet.

Rec. Roſ. rubr. amotis vnguibus drach. 4.
Santal. Moſchatelini, vel Citrini, pro ligno Aloes drach. 2.
Maſtich. drach. 1. ſ.
Abſynthij,
Cinnam.
Spicæ Nardi,
Cin. craſſi, ſiue Caſſiæ,
Schænan. ana. drach. 1. fiat pul. tenuiſſimus, qui vino exceptus reducatur in Trochiſcos, & ſeruentur in vaſe vitreo. Hic pro ligno Aloes rarò inuentu, Santalum ſubſtituimus. Caſſiam, Cinnamomum craſſum interpretati ſumus. Hæc deſcriptio aptiſſima eſt, nec tamen reijcienda illa Meſ. quia eſt paratu facilior. Recipit tamen, quæ ſequuntur.

Rec. * Florum Roſ. drach. 10.
Glycyrrhiz. drach. 5.
Spicæ Nardi, drach. 2. ſ. excipiantur vino albo, fiant Trochiſci.

Nihil habent quod agglutinat. * *Ex* Nicolao Præpoſito.

Trochiſci de Violis.

Hoc nomen vagum eſt apud Græcos, ſed magis apud Latinos, ἴον Græcis, Violam ſignificat, quam ſimpliciter in officinis Violam Martij vocant. Græci tamen Violam appellant λευκόιον, cuius tres ſunt ſpecies, luteæ, quas vulgus vocabulo Arabico Cheri vocat: albas, ſeu rubras, ſeu purpureas, Græci, nomine, λεῦκοι ſignificant. Quare incertum eſt, à quibus nomen habeant hi Trochiſci. Puto tamen a Leucoio. Et quia nomen ſonat Albam Violam, vertunt violas albas. Qui trochiſcos in officinis parant, ex martialibus Violis componunt contra authoris voluntatem, qui potius ex Cherino flore, quia inter Violas eſt efficaciſſimus. Diſpenſabimus ergo ex illis, & ſecundum hanc deſcriptionem fiant, quia hi Trochiſci recipiuntur in pul. cordialibus. Si enim parentur ſecundum aliquas deſcriptiones Meſuæ, quæ Turbith drach. 3. recipiunt, deſtrueretur pul. cordialis. Fiat ergo in hunc modum.

Rec. Florum Leucoij viridium, drach. 5.
Amyli drach. 3.
Sem. Pap. albi, drach. 2. & ſcrup. 1.
Rhab. ſcrup. 5.
Sem. Plantag. drach. 1.
Succi Myrrhæ pro Opobalſamo, ſcrup. 1.
Aquæ Roſ. q. ſ.
Fiant Trochiſci, & reponantur in vaſe vitreato.

Parari poſſunt ex albis purpureiſque: ſed quia Lutearum præcipuè in medicina vſus eſt, ex luteis parabuntur, quæ Cheiri vocantur. Recipiebant Balſamum, quod de Opobalſamo intelligendum eſt, tanquam de præſtantiore. Nos ſuccum Myrrhæ ſubſtituimus, vt in Theriaca, & omnibus alijs internis remedijs faciendum cenſemus. * Extrahitur ſic. Eligitur puriſſima Myrrha, qualis illa, quæ venditur multis in locis pro Bdellio. Eſt autem flaua, amara, odorata, & partes habet velut vngues. In tenues partes ponatur, & in cauitate albuminum Ouorum coctorum ad duritiem, & ſupra diſcum ſtaneum reponatur in loco frigido ſubterraneo. Sic diſſoluetur, & in veriſſimam Steacten reducetur, & illa licebit vti pro Steacte prelo expreſſa, & pro Opobalſamo. Hos Trochiſcos diſpenſandos ſuadeo, quia in pulueribus quibuſdā recipiuntur: nam alio modo non vtimur: Eſt certè medicamentum incerti effectus; componitur enim ex pugnantibus calidis, frigidis, & adſtringentibus: quare quantitatem habere oporteret, quam putamus ſufficere ad pul. conficiendos. Parabitur Vere & Æſtate in locis frigidis: Apud nos toto ferè anni tempore reperiuntur, præterquam in fine æſtatis, quando defloruerunt, & ſemina producunt.

Liquoris Myrrhæ Extractio.

Trochiſci è Violis Martiis purpureis purgatrices.

Venetiis in frequentiſſimo & quotidiano vſu ſunt Troch. iſti magiſtrales, deſcripti in Florentino Antidotario; quibus Itali medici vtuntur, ad pituitam & bilem blandè euacuandam: acuendoſq; bolos lenientes è Caſſia, Diacatholico, Elect: Lenitiuo & ſimilibus, paratos.

Rec. *autem, violarum purpuro-violacearum flaccidarum ſiue paſſarum, aut ſuperfluo humido orbatarum, drach. 6.*
Pulueris Turbith. drach. 3.
Succi Glycyrrhizæ,

Mannæ,
Diagredij, ana. drach. 2.

Violæ purgatæ à ſuis viridibus partibus & pediculis, tunduntur exactè, addendo Mannam ſecundo in pila marmorea aut lignea: tandem adduntur reliqua; quibus commixtis, Trociſci lupinares formantur, ſeruanturq; in vſus medicos.

Trochiſci ex Agarico, & Agaricum trohiſcatum.

EX Agarico, ſine magna impenſa parantur duo Trochiſcorum genera Meſuæ. Secundum vnam præparationem dicuntur Trochiſci de Agarico: ſecundum verò alteram, Agaricus Trochiſcatus. Communiter autem in officinis ſic parantur.

Rec. Agarici fœminej boni, & albi lima in tenues partes deraſi, vnc.4. vini infuſionis Zinzib.q.ſ. fiant Trochiſc. Hoc Agaricum Trochiſcatum vocant. Trochiſei verò de Agarico videntur magis apti ad pituitæ eductionem; ſed varijs modis parantur. Alij ex Agarici vnc.3.

Zinzib. & Salis Gemmæ, drach.1. cum Oxymelite & Syrup. Acetoſo, formant paſtillos, Id enim parùm refert, ſiue ex Oxymelite, ſiue ex Syrupo Acetoſo fiant: multùm vero, ſi fiant ſecundum illam deſcriptionem uel ſecundum aliam, in qua vnc.1. Salis Gẽmæ, & Zinzib. drach.1. legitur. Ego magis probo vltimam: & ſecundum hanc parari ſuadeo: quia in prima Doſis eſt minima ad drach.1. Salis gemmæ, & Zinzib. vnc.1. In ſecunda verò minor eſt, quàm conuenit doſis ad drach.1. Sed liberum eſt addere vt libet. Decoquunt Zinzib. in aqua Bugloſſ. in decocto Zinziberis infundunt Sal benè tritum, & miſcent: ſed hoc modo parantur, non multùm differunt ab Agarico Trochiſcato.

Trochiſci Alandal.

TRochiſci ex Colochintidis interna parte parantur, qui Arabicum nomen ſeruarunt apud omnes; quod ego quoque ſeruare volui, vt vulgus neſciret ex Colochintide eos parari, (timerent enim ſolent Diagredium, Colochintidem & alia fortiora remedia, ſine quibus tamen morbos contumaces curare non poſſumus.) Parandi autem ſunt ad pituitæ euacuationem in hunc modum.

Rec. Pulpæ Colochintidis albæ & leuis purgatæ ſeminibus, * vnci.10. oleo Roſ. vnc.1.

Gummi *Trag.* & Arab. ana. drach.2.

Bdellij & Myrrhæ, drach.1, macerentur lachrymæ in aqua Roſ. triduum, & formentur Trochiſ. ex Colochyntide. Oleo Roſ. confricetur Colochyntis ſercipibus minutim inciſa: deinde cum mucagine fiant Trochiſ. quos ſiccent, & ſiccatos rurſus in Trochiſcos reducant. Hoc autem faciunt, vt in tenuiores partes redigatur Colochyntis. Quòd ſi non ſit tunc factum, diligentius in puluerem redigentur, cùm his erit vtendum.

* *Hic vnc.10. pro drach.10. reſtituimus: & vnc.1. Ole Roſ. pro drach.1.*

Trochiſcorum Rhabarbaro Meſuæ emendata deſcriptio Rondelletiana.

TRes ſunt Trochiſci, qui ſunt ſimiles: Ob id ſufficiet vnum ex his retinere in officinis. Retinebimus eos, qui ad hunc modum ſunt parandi.

Rec. Rhab. drach.10.

Succi Eupatorij Meſuæ, id eſt Ageratí, non Gratiolæ, vt vbiq; perperam Cordus annotauit, drach.4.

Roſ. drach.3.

Spicæ Nardi,

Amygd. amar. ana. *a.* drac.2.ſ.

Aniſ. Rubiæ tinctorum, ſeminis Apij,

Abſynth.

Azari, ana. drach.1.

Cum vino formentur, ſi ſucci inſpiſſati & ſiccati ſint: Si verò ex ſucco recenti, ſine *b.* vino; ſed cum ſuccis parandi ſunt. In hac deſcriptione reſtituimus pondus, & ordinem Amigd. amararum. Nam antiqua exemplaria & ordo hoc docent, vt poſt drach.3. ſequantur drach.2. vel drac.2.ſ. Quòd ſi deſideraſſet Amygdalar. amar. drach.4. cum Eupatorio coniunxiſſet, vt coniunxit, quæ pondere tantùm drach.1. ponuntur.

Succum Eupator. Meſ. vel ſuccum Abſynth. ipſe ſubſtituit aliquando: Sic *c.* Troch. de Abſynth. & Eupatorio carere poſſumus, cum iſtos habemus, qui valent ad liberandas obſtructiones hæpatis,

a Hic auxit Spicæ pondus ad maiorem efficaciam.
b. Cum aqua Caſſithæ format Antidotarium Florentinum; & conuenit quando habetur.
c. Trochiſ. ex Eupatorio & Abſynthio carere poſſumus.

Trochiſ.

Trochiſci è Capparibus. Meſ.

TRochiſci è Capparibus parantur ad ſplenis affectus, & obſtructiones auferendas. Recipiunt aperientia ſine lachrymis, & hoc nomine differunt à Trochiſcis hæpaticis, qui Rhab. omnes recipiunt, vt illi qui nomine Rhabarb. appellantur & de Abſynth. & Eupatorio.

Rec. Corticis rad. Cappar. ſeminis Agni Caſti, ana. drach. 6.
Melanth.
Calaminth.
Acori
Amygd. amar.
Naſturtij
Ammoniaci
Foliorum Rutæ,
Ariſtol. rotundæ,
Succi Eupat. ana. drach. 2.
Cyperi
Scolopendriæ ſiue Ceterach, ana. drach. 1.

Diſſoluatur Ammoniacum Aceto acri, & cum diſſolutione formentur Trochiſci. Vera Scolopendria eſt Ceterach; quanquam lingua Ceruina eaſdem vires habeat ad ſplenem abſumendum. Melanthium, Nigella Romana dicitur, non vulgaris, quæ Melampyron eſt.

Trochiſci Alkekengi, ſiue è Solano veſicario. Meſ.

EX baccis Alkekengi fiunt Trochiſci, qui corrupto vocabulo Trochiſci Alkekengi vocantur, & parari debent ob ſummam eorum neceſſitatem in affectibus renum & veſicæ ad dolores & vlcera eorum. Recipiunt autem hæc.

Rec. Baccarum Alkekengi, drach. 3.
Seminis Citruli,
Melonum pro ſeminæ albæ Techæ,
Cucurbitæ, ana. drach. 3. ſ.
Boli Armeni,
Gummi Arabici,
a. Corticis Thuris,
Sanguinis Draconis,
b. Papaueris albi
Amygdalarum amarar.
Succi Glycyrrhyzæ
Tragacanthi
Amyli
Nucleorum Pinearum, ana. drac. 6.
Seminis Apij
Succini, ſiue Carabæ,
Hyoſcyami
Opij, ana. drach. 2.

Cum aqua Mellis compingantur Trochiſci. Aliqui addunt Terram Sigillatam: ſed in optimis exemplaribus Meſ. non legitur. Aliqui dubitarunt, quòd interpres legant (peponis Indi) ſed aliqui intelligunt de Techa alba, quæ eſt peponis ſpecies. Qui habent, ponant: qui non habent, ſeminare poſſunt: Sin minus, ſemen Peponum, vel Cucumeris. Omnia iſta ſemina idem præſtent humiditate aquea, quâ abundant.

a. *Alii Glibanum habent.*
b. *Capita addit Rondel.*

Trochiſci è Myrrha, Rhaſis, quia omiſſi, à nobis additi ob frequentem vſum.

Rec. *Lupinorum, drach. 5.*
Myrrhæ, drach. 3.
Foliorum Rutæ: }
Mentaſtri, }
*Pulegij * Ceruini* }
Radicis Rubiæ tinctor. } *ana, drach. 2.*
Aſſæ fœtidæ, }
Sagapeni }
Opopanacis, }

Lachrymæ ſi recentes & ſelectæ, piſtillo & mortario calidis facilè diſſoluuntur, affundendo ſuccum Rutæ aut Arthemiſiæ, aut Pulegij, aut earundem decocta ex Vino, non aceto; commixtis omnibus formantur Paſtilli. Menſes mouent, Partum accellerant; & fœtum mortuum expellunt, quemadmodum Myrrha, quæ Dioſcoride teſte, vuluam emollit, & præcluſam aperit; menſes & partus celeriter extrahit, cum Abſinthio, Lupinorum cremore, vel ſucco Rutæ, non ſolùm ſumpta ſed etiam admota; quia Succus Rutæ acerrimus, & ad id efficiendum efficaciſſimus.

Cordus, Florentinus de Remediorum formulis, & Bauderonus Cyminum addidere (quibus vt opinor, non fuit notum illud Narbonenſe Monſpelienſium Pulegium Ceruinum, eiendis menſibus efficaciſſimum: contra verò Cuminum, Diſcoride authore, menſium abundantiam inhibet; & contritum, naribuſq; obiectum ex Aceto, ſanguinis profluuia ſiſtit. Huius non meminit Syl. L'Obel.

Trochiſci è Carabe ſiue Succino.

EX Succino parantur Trochiſci efficaciſſimi, quos retinere viſum eſt ex Meſueo.

Rec. Carabæ, aureos 6.
Cornu Cerui vſti,
Coralli aduſti,
Tragacanthi
Acatiæ
Hypocyſtidos
Balauſtiorum
Maſtic.
Laccæ lotæ,
Pap.nigri aſſi leuiter, ana.aureos duos.
Thuris,
Croci
Opij, ana.aureum vnum, ſ. cum muccagine Pſillij, extracta cum aqua Roſ. fiant Trochiſci.

Hos tranſcripſimus ex Meſ. & pondere, quo ipſe vſus eſt, nos quoque vſi ſumus, aureo, ſcilicet, quod pendet drach.1.ſ. apud eum, & alios. Nihil eſt periculi, ſi quis pro aureo, drach. legat; quia omnia ſimplicia eodem pondere notantur: quare ſemper eadem proportio ſeruatur; non autem pondus idem compoſitionis totius, quòd parùm refert, quando tota quantitas vna doſi non ſumitur. Pro (Hemphliſtidis) reddidimus (*Hypociſtidis*) ne nomen Arabicum remoraretur Pharmacopolam. Adiecimus muccaginẽ extrahendã cum aqua Roſ. quia conſtringit, & odoris ſuauitate aliorum fœtorem emendat. In Meſ. quia non legitur (gummi aſſi) prætermiſi. Quod ſiplacet, expunge; Lacca lota, quia noſtra ſi eſſet Cancamon, non conuenit; vel pro Lacca, Sang. Draconis ponendum ſuademus.

Trochiſci de Antiſpodio, cum ſemine Acetoſæ Meſuæ.

TRochiſci ex Spodio Arabum, id eſt, Antiſpodio Dioſcoridis, parantur duobus modis ſine ſemine Acetoſæ, & dicuntur ſimpliciter de Spodio: Alij cum ſemine Acetoſæ: ob id de Spodio cum ſem. Acetoſæ dicuntur, qui magis probantur à practicis; ob id illos retinemus; quia efficatiores ad conſtringendũ ſunt, & recipiunt hæc.

Rec. Roſ. rub. drach. 12.
Antiſpodij ex Myrrho, vel *Oliua, vel Cotoneis, drach. 10.
Sem. Acetoſæ drach. 6.
Sem. Portulacæ, granorum Coriandri infuſorum in Aceto, deinde torrefactorum pulpæ Sumach, ana. drach. 2.ſ.
Amyli aſſi,
Balauſtiorum
Berberis, ana. drach. 2.
Gummi Arab. drach. 1.ſ. cum ſucco Acetoſæ fiant Trochiſci.

* *Vel Oliua, ſiue ex ramis Oleæ, ſiue ex Oliuarum immaturarum cinere fiat Antiſpodium, perinde eſt.*

*Trochiſci Scillini, ſiue è * Scilla.*

* *De Scilla & Pancratio conſule Aduerſaria Stirpium pag. 57.*

AD Theriacæ præparationem ex Scilla parari debent, in fine Veris. Ex Galen. ſic parantur.

Rec. Carnis Scillæ decoctæ, vnc. 4.
Farinæ Orobi leuiter torrefactæ, vel micæ panis candidiſſimi, vnc. 2.

Formentur Trochiſci, & ſeruentur in domo ſpectante ad meridiem, non tamen in ſole, & moueantur frequenter, ne ſitum contrahant.

Scilla bonæ habitudinis, id eſt, mediæ magnitudinis eſt eligenda recens. Illam maſſa ex optima farina ſubacta inuolue, & in furno vel ſub cineribus coquito, donec moleſcat, abiectis prius primis tunicis & duriore infima parte, cui radicis fibræ pendulæ ſubtus adhærent; mediam in mortario in læuorem coge, & addita ſufficienti quantitate farinæ Orobi torrefactę, vel micæ panis, fiant Trochiſci. Farina Orobi vſurpatur, quia apta eſt ad formandos Trochiſcos, & pugnat aduerſus venena: Et quoniam Eruum aliud eſt albũ, aliud flauum, eligitur albũ, quo deficiẽte, vſurpatur flauum, vel mica panis candida. Sunt qui volunt æqualem portionem: alij dimidiam: alij tertiam tantùm: Alij duas farinæ, tres carnis Scillæ. *Hæc* melior eſt proportio, & ſecundum hanc parabimus.

Trochiſci è Viperis.

EX Viperarum carne parantur in officinis Trochiſci initio æſtatis ad Theriaces præparationem; quæ æſtate media & feruida paranda eſt, & cùm herbæ, flores, & fructus habent feré maturos. Parantur ex carne Viperarum, & pane tantùm, varia portione apud diuerſos. Sunt enim, qui dimidiam, qui tertiã, Galenus quartam, vel quintam miſcet. Nam panis ad excipiendam carnem, & ſeruandam ponitur. De præparatione pauca, plura in Diario, ſeu Ephemeridibus Pharmacopolarum. Caro Viperarum tantùm vſurpatur, quia caput, cauda, & pellis, & ſpinæ, & interna abijcienda

abijcienda ſunt,eoq; tempore magis,quo plus carnis habent, vt paulò poſt quàm è terra exeant venandæ, & illæ, quæ ventrem non gerunt. Caro decoquatur in ſufficienti quantitate aquæ, vt Anguillæ ſolent decoqui.

L'Obel.

Viperæ in Euga.montibus maritimis, Venetæ hodie ditionis non procul à Patauio, & in Galliæ Pict.agro, iuxta paganum S.Benedicti vicum, ſaxoſis arduæ viæ, Paſſelourdin *vocatæ, milliari à Pictauio Metropoli diſſitæ, venantur à medio Aprili in finem Maij, & paulo tardius locis à mare diſſitis ad æſtatis initium, paſtillis Theriacalibus Patauinorum, Venetorum, Pictauienſium & Monſpelienſium commendatiſſimæ. Delectus Viperæ recentis venatus, eſto femellæ fului coloris, capite latiuſculo & compreſſo; gracili longiuſculoq; collo; ventre ampliore ouis carente minimeq; prægnante: minore cauda minimeq; collecta aut contorta, ſed expanſa: pigro reptatu poſteriora caudæ proxima promouentis; atrociſſimi vultus. Cauda & caput amputantur quatuor digitorum vtrinq; interſtitio. Viuaces, vt Anguillæ ſanguinem fundentes à ſectione præferuntur. Coquuntur ex* Anethi *coma, addito ſalis momento ad diſſolutionem & ſeparationem carnis ab ariſtis, aculeis & ſpina. Caro excipitur pane biſcocto in pollinem redacto, & addita iuſculi decoctionis q. ſ. formantur Trochiſci, qui inunguntur Opobalſamo, vt diutius conſeruari poſſint. Multa carne & pauco pane biſcocto parati ſaturieris coloris Paſtilli præferendi: improbandi verò dilutiores, pauxilla carne, multo pane & iuſculo copioſo parati; cuiuſmodi quotannis ex Italia Antwerpiam deferre ſolebant improbi, auari, & lucri rapaces Myropolæ ſiue Materiæ Medicæ, herbarum & ſimplicium medicamentorum inſtitores. Hæc admonendi gratia ſcribimus, quo quiſque ſibi caueat.*

Hedycroon Andromachi, ſiue Magma Hedycroj ex Galeno.

Rec. *Ammomi, drach.* 21.
Myrrhæ,
Folij,
Nardi Indicæ,
Croci,
Caſſiæ, } *ana.drach.*6.
Shœna thi,
Calami odorati,
Phu Pontici,
Xylobalſami
Opobalſami,
Cinnamomi,
Coſti, } *ana.drach.*3.
Mari,
Aſari,
Amaraci, ſiue Maioranæ,
a. *Aſpalathi,* } *ana.drach.*2.
*Maſtiches, drach.*1.

Vini Phalerni q. ſ. fiant Trochiſci ad Theriaces compoſitionem. Hedicroi Paſtillos, quia hic omiſſi fuere, & in Theriaces antidoto recipiuntur, neceſſariò ſubnectere viſum fuit. Ægineta ponderibus multum variat.

a. *Aduerſario.pog.*427.

Trochiſ. Cyphi Damocratis.

Trochiſci Ciphi dicti, odorati ſuffimento. Compoſitio hæc erat dicata Dijs, qua vtebantur Aegyptij Sacerdotes, teſte Dioſcoride. Sed quia in Mithridatica vera compoſitione ponitur, & per ſe vſurpari poteſt, eius deſcriptionem prætermittere noluimus. Multæ ſunt componendi rationes, quarum vnam tradit Dioſc. alteram Democrates apud Gal. carmine, quæ variari non poteſt, ob verſus rationem. Ob id eam retinuimus cum Galeno.

Trochiſci, ſiue Paſtilli Cyphi Damocratis.

Rec. *Carnium vuæ paſſæ, præpinguis & recentis purgatæ à pelle & gigartis.*
Terebinthinæ Cypriæ puriſſimæ coctæ in aqua donec dureſcat. } *ana.drach.*24.
Myrrhæ
*Schœnanthi, ana.drach.*12.
a. *Calami odorati, drach.*9.
*Cinnamomi, drach.*4.
Bdelij b. *Onichis, id eſt, vngui ſimilis.*
Spicæ Nardi,
Caſſiæ optimæ
c. *Cyperi rotundi, non longi, purgati,*
d. *Baccarum maximarũ Iuniperi,* } *ana.drach.*3.

e. *Aſpalathi,*

e. Aſpalathi, drach.1 ſ.
Croci, drach.1.
Mellis optimi & Vini, ana.q.ſ.ad formandos Trochiſcos.

a. *Pro quo ſumebant Rondelletius & Itali feſtucas Iunci odoratiſſ.& pro Schænantho, eiuſdem Iunci odorati flores vigentes.*

b. Onichis *eſt nota bonitatis*, Dioſcoride *authore: hoc eſt, aliquas partes habens, veluti vngues ſquamatim compactas.*

c. Cyperi Rotundi) *Itali ſcitè Cypero rotundo Syriaco in Theriaces compoſitione vtuntur, vt docuimus in noſtris Stirpium Aduerſarÿs; Cyperum longum reÿciunt.*

d. Baccarum Iuniperi maximarum:) *Itali & Monſpelienſes Iuniperi maioris Baccas magnas phœnices coloris in hac compoſitione recepere. Reſinoſa tota, & pulpa farcta, quæ cum Paſſularum carne minutim inciſa territur: Myrrha & Bdellium affuſo vino paſſo diluuntur, cætera in pollinem redacta, cum pauco melle deſpumato commiſcentur & in Trochiſcos rediguntur.*

Iuniperus maior in Narbonenſi Gallia & Galloprouincia vulgatiſſima eſt, vti in Stirpium Aduerſarÿs diximus: Eius igitur baccæ ad Theriaces nobiliſſ.antidotum, ex Gallia Narbonenſi aut Italia procurandæ.

e. *Triplicem Aſphalatum in Aduerſarÿs recenſuimus: Horũ differentias require, pag.427.*

Trochiſci è Gallia Moſcata.

NOn tam ad voluptatem Trochiſci iſti parantur in officinis, quam ad ſanitatem: vtimur enim in affectibus cerebri, vteri, cordis: Quare parare oportet, ſed in pauca copia, quia ſemper licebit, potiſſimùm deſcriptionem Meſ.parare. Hiſce tribus parantur.

Rec. Ligni Aloes (pro quo Santali Citrini, drach.6.
Ambræ, drach.3.
Moſchi, drach.1.

Muſcilagine Gummi Tragacanthi ex aqua Roſ.excipiantur Trochiſci. Non deſunt, qui ambram diſſoluere velint in oleo de Ben, vel Amygd.ex eoque confingere. Hoc faciunt, vt magis effument; ſed ſi quis velit ſufumigia parari, ex his, poſtea quàm exſiccati ſunt, oleo inungantur, & ſeruentur vſui in vaſe plumbeo, vel terreo vitreato, vel vitreo, vt odor ſeruetur.

Alipta Moſcata, deſcriptione Nicolai.

PVlueribus conſtat Alipta Nicol. in vſum communem recepta; Cuius deſcriptiones in quibuſdam deſiderantur. Hæc ſufficit & probari poteſt: Conſtat autem ſequentibus.

Rec. Ladani puri, vnc.3.
Styrac.calamitæ, vnc.1.ſ.
Styracis rub.vnc.1.
Sandali Citrini, drach.2.
Ambræ, drac.1.
Camph.ſcrup.1.ſ.
Moſci, ſcrup.1.

Aqua Roſ.excipiantur, & formentur Trochiſci. In his formandis mucago non recipitur, quia hæc omnia ferè emplaſtica ſunt, & ferè coniunguntur in vnum.

L'Obel.

Æſtiuo tempore parari debent, quia in canicularibus, Ladanum & vtraq; Styrax Soli exponũtur donec moleſcant, poſtea contũduntur; pulueriſata ſenſim miſcentur.

Ambra & Caphura ſeorſim triturantur.

Moſchus aqua Roſacea diſſoluitur, & omnia commixta in Trochiſco conformantur.

Bonum eſt aliquod grana Piperis in mixtione Moſchi addere. Caliditate ſua fundit odorem Moſchi.

Styracem Calamitam & rubram res eaſdem eſſe volunt, & bonitatis notas à Dioſcoride deſignatas; cui præfertur pinguis, flauus, reſinoſus, albicantibus grumis, quæ vetuſtate refeſcunt aut rubeſcunt.

TROCHISCI ſiue COLLYRIA ſicca, Arabibus & Officinis SIEF vocata.

OPeræprecium facturus ſum, ſi vſitatiſſima Collyria Sief Arabib.dicta, ſuo loco in Pharmaceutices mutila Rondelletiana Officina omiſſa, quorum tamen doctè ſcripſit, meminitq; libro ſuo de compoſitione externorum medicamentorum; quibus etiam vtitur, quemadmodum Medici perſæpe & Chirurgi Galli, Germani, Belgæ, Angli & Itali in oculorum morbis, pudendorumq, veſicæ, inteſtinorum, anfractuumq́, ſrexuoſorum vlcerum iniectionibus.

SIEF

SIEF album, ſiue Trochiſci albi Rhaſis.

Rec. *Ceruſæ lotæ, drach. 10.*
Sarcocollæ, drach. 3.
Amyli, drach. 2.
Tragacanthæ, drach. 1.
Opij, drach. ſ.
Aquæ Roſ. q. ſ. ad diſſoluendum G. Tragacanthum. Fiant Trochiſci parui.

SIEF album Meſuæ.

Rec. *Ceruſæ lotæ, drach. 10.*
Sarcocollæ infuſæ in lacte aſinino.
Amyli, unc. ſ.
Tragacanthæ, drach. 3.
Olibani, drach. 1. ſ.
Opij, drach. 1.
Aquæ pluuialis q. ſ. Fiat Sief.
Fit etiam ſine Opio.

SIEF è Plumbo Meſuæ.

Rec. *Plumbi uſti & loti,*
Æris uſti,
Antimonij,
Tutiæ lotæ,
G. Arabici,
Tragacanthæ, } *ana. drach. 8.*
Opij, drach. ſ.
Aquæ pluuialis, q. ſ. Fiat Sief.

Trochiſci è *Minio* corrodentes, *Iohannis de Vigo*, quibus frequentiſsime Chirurgi vtuntur.

Rec. *Medullæ panis crudi, bene fermentati, drach. 4.*
Sublimati electi, drach. 1.
Minij, drach. ſ.
Aquæ Roſ. q. ſ. Fiant Trochiſci: ſiccentur calore clibani tepidi.

Sief, *ſiue Collyriorum plures deſcriptiones non eſt opus adiungere, neque Pharmacopœos moleſtare, quia Medici & Chirurgi induſtriij, pro ratione affectuum & implicatorum morborum ſibi, nullo negotio, neceſſaria medicamenta concinnari procurabunt; hæc tamen neſciunt Medicorum & Chirurgorum vulgus.*

Capitellum D. Io: de Vigo.

Rec. *Calcis viuæ optimæ, lib. 4.*
Aquæ feruidiſſimæ, q. ſ.
Fiat Lixiuium, (Gallicè Capitellum)
Addendo Cineris Piceæ aut Pinaſtri, (vulgò Potaſchen, lib. 1.

Rec. *Huius Capitelli, lib. 4.*
Vitrioli Romani, drach. 6.
Coquantur in vaſe æneo ad duritiem ſalis, addendo ſub finem in media parte Capitelli,
Opij in ſucco aut aqua Solani diſſoluti, ſcr. 4.
Conſeruentur in vaſe æneo rubro aut vitreo.

DE OLEIS.

OLea oportet habere, quæ ipſa citra aliam mixtionem, vtila ſunt ad dolores, aſperitates, & alios multos affectus curandos. Præterea ex ipſis Cerata, Linimenta, Vnguenta, Emplaſtra, & Irrigationes fiunt: quare de his dicemus, déque his, quæ ex Oleis parantur. Oleorum alia ſimplicia ſunt, alia compoſita: Simplicia, quæ nihil accipiunt à compoſitione, præter ſeparationem, vel extractionem, vt Oleum Oliuarum, Amygd. Nucum, ex ſemine Sinapi, Aſini, Lini, & alijs ſeminibus ſimilibus, vel ſemine, vel fructu aliquo pingui. Compoſita verò ſunt, quæ ex Oliuarum expreſſo oleo cum floribus, herbis, vel odoratis parantur: Et hæc ſunt, quæ in officina habere debet Pharmacopola. Oleum Omphacinum (vel eius loco paratum cum folijs oleæ) Oliuæ immaturæ paratur ſtatim poſt collectionem. Oleum antiquiſſimum, euadet ſi ex oliuis natis loco ſaxoſo, & excocto, paratur poſt multos menſes à collectione oliuarum; tale enim acre fit, quale eſt antiquum; vel diu coquendum, vt antiquò reſpondeat.

Oleum Seſaminum.

OLeum Seſaminum vile eſt in Scicilia, vbi ingens copia naſcitur Seſami; ſed nobis charū: quare quæ ex Seſamo olea parātur, ex oleo dulci eſſe debent, & maximè pingui & craſſo: qualia ſunt olea, quæ in campeſtribus locis, humidis, & feracibus terris, colliguntur; Laurinum, Nardinum, Rutaceum, Maſtichinum, Irinum, Chamæmelinum, Liliorum, de Abſynth. Maſtichinum, Lentiſcinum, Myrthinum, Omphacinum, Roſatum, & complerum, de Cotoneis, de Menta, Violaceum, de Euphorb. de Piperibus, de Papauere, de Mandragora, de Coſto.

Quam mutilata, deprauata & ſenſu obſcura ſint hæc de Oleis & Seſamino Oleo ſcripta; fides & iudicium penes lectorem eſto. Sic autem reſtituere viſum fuit, ratione & rerum cognitione docente, clarioris doctrinæ ergo; ſaluo tamen meliori iudicio.

Quæ ex Seſamo olea parantur dulcia & pinguia id eſt, vnguinoſa ſunt aut eſſe debent: qualia ſunt Oliuarum expreſſa olea quæ in campeſtribus, humidis, feracibus fecundiſuè terris, colliguntur: cuiuſmodi ſunt Amigdalinum dulce, Papauerinum, Laurinum, Lentiſcinum & huiuſmodi olea expreſſa: quemadmodum & factitia ex Oliuarum oleo dulci, Abſynthites, è Mentha (ex Seſamino autem Nardinum paratur) Anethinum, Rutaceum, Irinum, Chamæmelinum, Liliaceum, Roſatum item Omphacites flauentis virentiſque Oliuæ ante Oliuitatis tempus collectæ vti Cydonites, Myrthinum & Maſtichinum: Roſatum verò completum fuſcantis maturæq́; Oliuæ, violaceum, Nenupharinum, Mandragorites; Coſtinum, ex Euphorbio & è Piperibus. Videntur tamen hæc calidiora olea conſultius paranda ex oleo Veteri, claro & tenui: media verò ex mediæ ætatis oleo, aut recentiore, vti frigida. Hæc moneo vt Pharmacopœi miſelli parſimoniæ non liberalitati addicti, deſinant promiſcuè ex oleis rancidis omne genus olei compoſiti parare.

Ignoſcite quæſo lectores candidi, ſi audentiùs hæc mihi ita reſtauranda viſa: quia ſenſum neque conſtare, neque authoris mentem exprimere videntur: quamuis malim propria edere, quam aliena obſcura & mutilata documenta aut fragmenta interruptaq́; ſcripta ex prælectionibus Rondellatianis raptim ſæpe collecta explanare: Simillima ſanè difficultatum ſylua in Succedaneorum reparationibus, mendarum ratione, quantum potui diligentiâ & fide reſtituta, me mouit, ne honori dilectiſſimi perpiæ memoriæ præceptoris derogaretur, tanta immutãdo mendoſiſſima ſcripta, Imitationis Rondelletianæ verbo vti: honoris tamen ergo, & quò ſcriptis noſtris plus ponderis & authoritatis accedat, vnicuiq; quod ſuum eſt reddendo, eius nomen ſupprimere non ingenuum foret, vt aliqui tam Galli quam Germani aut Ang. botanici vernaculè pſeudoſcriptores, alienis ornati pennis, Aeſopicæ Corniculæ modo fecerunt; quos non inhoneſto pudore erubeſcere miror: quando integris alienis voluminibus, noſtriſque peregrinationibus, & euigiatis laboribus, faſtu prætumidos plauſibiles plebeculæ, ignariſque, codices ſuos peruerſos aut è latina lingua in vernaculam eueſos, farcire audent. Ingenuè verò fateri per quos proficimus, perhumanum eſt. De his ſatis: plura in Balſami explanatione diximus.

Oleum Roſatum Omphacinum.

Hoc duplex eſt. Aliud rude, quod Omphacinum Roſ. dicitur: aliud verò compoſitum. Oleum rude ad refrigerandum & repellendum conficitur ex oleo Omphacino, & Roſis non expanſis. Ratio parandi talis eſt. Accipe eam quantitatem olei Omphacini, quã voles; In qua infunde Roſ. parùm contuſarum quantitatem ei reſpondentem. Pone in vaſe vitreo, vel vitreato, & diligenter obtura. Expone ſoli per dies vij. & quotidie volue vas, vt vndiquaque incaleſcat. Deinde leuiter decoque in duplici vaſe. Poſteà exprime, & illas Roſas abijce, & ſecundò alias Roſas infunde, &, vt prius, repone in ſole per vij. dies. Rurſum decoque, imponendo atque Roſarum, vel infuſionis Roſ. q. ſ. Decoquatur leuiter, & reponatur oleum, & vſui ſeruetur. Simile fieri poteſt ex Roſis ſiccis, & aqua Roſ. quod magis conſtringit & non multò minus refrigerat, & oleo abluto aqua aqua frigida, & cum ſucco Palmæ, vel Cytoniorum, quod magis conſtringet, & non multò minus refrigerabit.

**In regionibus frigidis Oleo Omphacino orbatis.*

Regiones quæ carent Oleo Omphacino, addere poſſunt Omphacium & Plantaginem, vel ſuccum Roſ. in infuſione Roſarum, vel iteratis infuſionibus adſtrictoriam vim oleo conciliare: aut tẽpore Vuæ acerbæ coquere in oleo dulci quantitatem ſufficientem prædictæ Vuæ cum acinis ad aſtrictionem.

De oleo roſato completo.

Oleum completum ex oleo dulci, & maturo, & Roſis expanſis, contuſis, & ſoli expoſitis, & leuiter decoctis in duplici vaſe, vt Roſ. Omphacinum componitur. Hoc ad dolores conuenit. Poſt annum valet adhuc ad confortationem & doloris mitigationẽ. Omphacinum verò poſt annum inutile eſt ad refrigerandum & repellendum. Quare pro completo, ſecundo & tertio anno vſurpari poteſt.

De oleo Myrtyllorum.

Oleum Myrtillorum, prope Roſaceum Omphacinum rude collocari debet. Refrigerat enim, repellit, & adſtringit. Sic paratur.

Rec. Olei Omphacini, lib. 3.
Baccharum immaturar. Myrrhi conſractarum lib. 1.
Aqua, lib. 2.*

Bulliant ad aquæ conſumptionem. Si aqua decoctionis, vel aqua Myrthi apponeretur, efficacius eſſet. Hoc Oleum parari debet hoc modo, vt præſtet quæ pollicetur, & poſſit refrigerare & repellere. Quare ſine Vino, ſed cum aqua decoctionis vel deſtillationis Myrthi parari debet. Succus ponitur vel decoctione vratur oleum coctione. Vinum autem apponendum non eſt, niſi fortè tempore applicationis, neceſſitate expoſtulante, ad penetrationem. Non enim ſemper Vinum conuenit, vel Acetum: quare cùm conuenit, addatur; nam parare cum vino, eſt medicamenti vim impedire.

* *Minor quantitas ſufficiet, ſi decoquatur in vaſe duplici.*

De oleo Cydoniorum.

Oleum Cydoniorum parare debemus, quia eſt efficax ad refrigerandum, repellendum & conſtringendum, & in quibus regionibus Myrtus non reperitur, hoc ſubſtitui poteſt. Paratur autem hoc modo.

Rec. Carnium Cydoniorum maturationis mediæ cum cortice, ſed ſine ſemine quia muccaginem habet: ſucci Cydoniorum ana partes æquales, Olei Omphacini q.ſ. reponantur in vaſe vitreo ad ſolem per 15. dies, deinde diutius coquantur, quàm Roſatum, & in duplici vaſe: colatum reponatur in vſum. Quòd ſi efficacius efficere volueris, abiectis primis ponantur alia Cydonia, & rurſus inſola, incoque, vt prius, cum ſucco. Vel 40. dies inſola, & coque minus. Igne Paulus non coquit, ſed inſolat per 40. dies. Sed cùm hoc oleum paretur ex carne & ſucco Cytoniorum, quæ ſubſtantia eſt dura, melius eſt parare, vt prius. Melior eſt illa præparatio Meſ. vt in ſole macerentur prius, deinde decoquantur in duplici vaſe. Illud Dioſc. non eſt parandum

Omphacinum) Pharmacopœi totius ferè Europæ hoc negligunt & ignoranti ſpernunt.

De oleo Nenupharino.

Oleum ex floribus Nympheæ parari debet, quia eſt efficax ad refrigerandum, & conſtringendum, & Venereos impetus extinguendos. Paratur autem, vt Roſaceum, ex Omphacino, in hunc modum.

Rec. Olei Omphac. lib. 1.
Florum Nymphez albæ, vnci. 4. contundantur, macerentur, & inſolentur, & in duplici vaſe leuiter coquantur, exprimantur, vſuque ſeruentur. Quia habet multum aqueæ ſubſtantiæ hoc Oleum, multùm decoqui debet, vel flores per duos dies ſeruandi, vt marceſcant aliquantulùm, & tunc minus decoquere oportet, abſumpta nimirùm aquoſa ſubſtantia.

De Oleo Violacco.

Oleum Violaceum parandum eſt Vere, ex floribus Viol. & oleo dulci, non antiquo, neque ſalito hoc modo.

Rec. Olei oliuarum maturar. lib. 2.
Viol recentium. vnc. 4. aut q. oleum ebibere poteſt.

Infundantur, & inſolentur per dies 7. Poſtea bulliant leuiter, duplici vaſe, per horam. Hoc Oleum cùm ſit ex floribus, ſufficit leuiter decoquere, ne longa coctione vis reſoluatur, & Oleum calidius reddatur. Non ſunt ponendæ Violæ ſiccæ in fine, quia nullius ſunt efficaciæ, niſi parum admodum exciccatæ. Magis enim ob humiditatem vſurpantur, quàm aliud. Refrigerant etiam magis recentes ob humiditatem, quàm ſiccæ. Eſt enim aliquid in eis, quod linguam pungit, cùm maſticantur. Vtile eſt ad refrigerandum, & leniendum dolores acres.

De oleo Liliorum.

Oleum Liliorum ſimplex, & compoſitũ olim erat, vt ex Dioſcoride videre eſt. Compoſitum ſiebat ex oleo, Myrrha, Calamo aromatico, Cardamomo. Olei inſpiſſamentum ſeruabant, quo vtebantur in affectibus neruorum, vt vteri. Inſpiſſamentum & fæcem appellabant Magma illud, vnde Barbari pro Magmate accipiunt fæcem Olei de Lilio ſimp. quæ contrariam facultatem habet. Quare ſi quis preſcribat fæcẽ olei Liliorũ, non fæcẽ ſimp. ſed compoſiti intelligere oportet. Cuius deſcriptionem apud Dioſcoridem reperies. Simplex conficiebatur ex oleo Balanino, id eſt, ex oleo de ſem: Ben, quod ſemen antiquis, & Balanus Myrep. vel Myrob. Plinio dicitur. Et quia iſtud oleum rarum eſt, erit parandum ex alio ſimili, vt oleo Amygdal. vel oleo dulci. Sed ſi ex oleo Amygd. fiat, efficacius erit, & ad ſedandos dolores, & relaxandas partes frigore conſtrictas, & potiſſimùm Vuluæ, & ad rareſaciendum.

Rec. Olei Oliuarum maturarum, vel Amygd. dulcium lib. 1.

Florum Liliorum alborum, amota parte interna crocea, vnci. 4.

Hi flores ſatis humidi ſunt: quare citra aquæ admixtionē inſolandi, & in vaſe duplici diutius coquendi, donec humiditas abſumpta ſit, quæ ſolet oleum corrumpere, vt de Nenuphar-rino dictum. Seruandi flores poſt collectionem, vt marceſcant.

De Chamemelino.

HOc Oleum ſemper paratum habere oportet, quòd ad multa vtiliſſimum ſit, vt ad ſedationem doloris, ad febres, ad reſolutionem & confortationem partium.

Rec. Olei dulcis lib. 2. & vnci. 4.

Florum Chamomilæ vnci. 2. infunde, & ſoli expone. Deinde leuiter decoque, & rurſum flores adde, & ſoli tantùm appone, & vſui ſerua.

Doſis florum augenda, & reſpondere debet proportioni Olei, id eſt, quam Oleum commode recipere poteſt.

De Anethino Oleo.

QVanquam non multum facultate differunt hæc duo olea, cùm tamen hoc faci-lè parari poſſit, & ſine magna impenſa, parandum cenſeo: Eſt magis calidum, & in doloribus frigidis & flatulentis magis conuenit, paraturque, vt Chamæmelinum.

Rec. Olei dulcis communis lib. 2.

Florum Anethi vnci. 4. vel q. ſ.

Infundantur, & inſolentur, & leuiter decoquantur. Rurſum alij flores addantur, & inſolentur tantùm: Nam inſolatio ſufficit ad mixtionem florum odoratorum, & tenuium partiū. Ob id ſufficit humidos primos decoquere, & in oleo calido ſecundos parum exiccatos inijcere, & inſolare. Nam qui ſecundò adduntur, in hoc & in oleo calido ſemiſicci poni debent: eadem fiunt in altera aut ternia expreſſione. Prope oleum Chamæmelinum collocati debet, & poſt hoc Rutacium. Anethinum inter vtrumque medium.

Paulus) proportione Olei in oleo Anethino vnci. 1. Anethi poſuit.

De Rutaceo Oleo.

OLeum Rutaceum vbique parari poteſt, & debet, quod ſit efficaciſſimum, ad calfaciendum, reſoluendum, & diſcutiendum. Fit autem hoc modo.

Rec. Olei Oliuarum antiqui lib. 3.

Foliorum Rutæ, & ſucci eius ana, vnci. 4. infundantur, & inſolentur, decoquantur leuiter, colentur, & vſui ſeruentur. In hoc non eſt facienda ſecunda infuſio, quia herbæ & ſucci poſuimus, ana. vnci. 4. pro lib. 3. Ea enim quantitas minor erat: Non me latet hoc factum ob herbæ efficaciam maximam, & fœtorem. Verùm hoc oleum efficaciſſimum eſſe dicitur: quare ſic non parandum: nam in magnis & extremis morbis minus ſolliciti ſumus de fœtore: Erit etiam ob fœtorem vſui in morbis vterinis, appoſitum naribus, & vmbelico. *Ter igitur Ruta renouanda erit.*

Si deeſt Oleum vetus, recens diu coquatur.

De Oleo Irino.

IRinum ab Iride dictum eſt. Conficitur ex oleo antiquo, floribus Iridis, & radicibus, & decoctione radicum. Parabitur autem in hunc modum.

Rec. Olei Oliuarum antiqui dulcis lib. 2.

Succi radic. Iridis vnci. 2. infundantur, & inſolentur, & coquantur ad conſumptionem ſucci. In fine adde florum irid. vnc. 4. & rurſum decoquatur cum floribus leuiter. Non enim ſufficit macerate flores ob craſſitiem & ſucci copiam. Oleum deinde cola, & in vſum ſerua. Valet contra flatus & affectiones neruorum frigidas.

Si efficacius velis ter repetendæ infuſiones, aut ſaltem bis.

De oleo Kerino.

OLeum keri, dicitur oleum de Leucoio luteo, quo poſſumus carere, ſi irinum habeatur. Si quis velit parare, faciat hoc modo.

Rec. Florum keri vnci. 12.

Olei antiqui non ſaliti lib. 2. inſolentur per tres dies, & leui igne coquantur in balneo Mariæ. Seruetur vſui. Idem præſtat, atque Irinum.

Si diutius flores infundantur, fœtent & putrent.

De

De Oleo Enulato.

OLeum Enulatum diſpenſari non debet, quia eaſdem vires habet,cum Irino.Quòd ſi quis requirat, omni tempore & facilè parabitur ex radicibus contuſis, & ſucco enulæ coctis, vt Irinum.

De Oleo Caſtorei.

EX Caſtoreo paratur oleum, quòd omni tempore, & nullo negotio fieri poteſt.Sed quia in Apoplexia, caro, lethargo, & alijs capitis, & neruorum morbis eſt vtile,præſtat paratum habere.

Rec. Olei antiquiſſimi lib. 1.
Saniei Caſtoris,vel illius ſolidæ ſubſtantiæ,vnc.1, leuiter decoquantur.In Caſtore reperitur ſanies quædam ad inſtar Butyri rancidi liquefacti, quæ ob ſimilitudinem, quam habet cum oleo, facilè miſcetur. Ob id nulla decoctione eget,ſed potius agitatione, & calefactione. Si verò ſubſtantia interna Caſtoris ſicca ſit reducenda eſt in pul. & leuiter calfacienda: ob ſubſtantiæ tenuitatem, & acrimoniam facilè oleum afficit. Nolui ſaniei illius cauſam exortùmque tradere, cùm alijs locis diffuſè & ex profeſſo tradiderim.

Oleum de Euphorbio.

HOc oleum facilè, & omni tempore paratur, & ſufficit vel oleum Caſtorei, vel Euphorbij paratum habere. Paratur autem ex Euphorbio, oleo & vino.Cuius deſcriptio duplex eſt. Alia olei ſimpl. alia compoſiti. Sed ſimplex parandum. Nam compoſitum natura cum oleo de piperibus conuenit. Præterea vix parari poteſt ob defectum Struthij, quo caremus. Quare ſufficit ſimplex, quod in hunc modum parabimus.

Rec. Euphorb. albi & loti vnci. 1.
Olei Keyrini, lib. 1. vini parum. Leuiter coquatur,vel potius incaleſcat in balneo. Vſui ſeruetur.Eſt enim tenuiſſimæ ſubſtantiæ, quæ, vt de Caſtoreo dictum eſt, facilè permiſcetur.

Oleum de Coſto Meſ. ſiue Coſtinum.

Rec. Coſti amari, vnci. 2.
Cinnamomi craſſi,vnci. 1.
Extremitatum Sampſuci,vnci.8.
Vini odoriferi q. ſ.
Olei antiqui,lib. 3.

Macerentur ſimul per tres dies, & leuiter coquantur ad conſumptionem vini. Colla, & uſui ſerua. Hoc omni tempore parari poteſt. Carere poſſumus, ne multitudine vaſorum perturbemur.

Alii habent Olei Seſamini, lib. 3. Cordus lib. 2, & Sampſuci vnci. 2. Oleum tamen vetus Amaracinum, aut Anthoſatum non erit inutile,paratum ex ſ. q. Amaraci aut Roſmarini Coronarij floribus.

Oleum Maſtichinum.

OMni tempore parari poteſt. Carere poſſumus. Sed quia frequenter eo vtuntur Medici, aliquam quantitatem præſtat habere. Sic paratur.

Rec. Maſtiches vnci. 3.
Olei dulcis vnci. 12. vini optimi parum. Decoquatur leuiter. Paratur duobus modis apud Meſ. cum oleo Roſ. vel Seſamino. Et quia Meſ. vſurpat ad ventriculi & iuncturarum corroborationem & ſedationem dolorum,& ad apoſtemata dura; ob id illam priorem deſcriptionem appoſuimus, quod paramus ex oleo dulci, loco Seſami. Quòd ſi quis velit magis conſtringere, oleum Roſ. ol. Cydoniorum, vel Myrthill, addere poterit, Sic paratum,vt diximus,magis ad dolores leniendos, & abſceſſus conuenit: nam Maſtiche emollit, & conſtringit, ſi practicis credimus: quare magis emolliet & concoquet, ſi cum oleo dulci, vel Seſamino paretur.

Fit hodie ex oleo vulgari Oliuarum, cùm tamen vt ſcitè annotat Syluius, ex Roſato, aut Omphacino; aut ſaltem loto confici debeat in vaſe duplici; ad robur ventriculi & viſcerum: At Rondelletij rationes non ſunt contemnendæ vtilitatis ad emolliendum & ſedationem dolorum, quando paratur ex oleo dulci: parandi autem ratio Syluij optima eſt, quia nullo modo decoctionem ſuſtinet Maſtiche; inquiens, Conſumpto propemodum vino, decocto leuiter ex oleo: Maſtiche pertrita paulatim affunditur,continenter mouendo, donec erit liquata & permiſta; Coctione longiore exanimatur.

Qui Maſtiches naturam norunt, nullo modo ignem ferre ſciunt: igitur qui decoquendam ad vini conſumptionem iubent,non experti ſunt Maſtichen ignis calore ſtatim in grumos, coaleſcere, duri & ſeparari ab oleo ſi coquatur autdiutius igni admoueatur, vt Pix, in vnguento Baſilico; minimeq́, ad formam præſcripti medicamenti aut olei Maſtichini exactam præparationem efficaciamq́,

amq; perueniſſe poſſe: Hæc neſcij Medici, riſui ſunt, honoris dignitatisq; contemptu & derogatione, ipſis Officinarum caculis: non ſecus ac ille qui viſo in Phamacopolio quodam Germanico lapide marmoreo; profectò, inquit, ecce bonum Scammonium.

Oleum è Mentha.

Oleum è Mentha ex ſucco Menthæ parari debet in fine Veris: tunc enim ſucci extrahi debent, & ad medicamentorum præparationem, & conſeruationem. Dioſc. colligendi tempus ſuccorum eſſe vult, cùm teneros emittere caules incipiunt, quia tunc plus ſucci habent, quam cùm ad ſtatum peruenerunt, magis coctum, & excrementitium antè caulis eruptionem. Paretur autem ſic.

Tempus extrahendi Herbarum ſuccos.

Rec. Foliorum Menthæ viridium, & ſucci eiuſdem ana. vnci. 4.

Olei Omphacini. lib. 3. reponantur in vaſe vitreo per 15. dies. Leuiter coquantur in duplici vaſe, ad ſuccorum conſumptionem. Facta eius expreſſione, vſui ſerua. Hoc Oleum alij ex Omphacino, alij ex dulci, alij ex antiquo parant: ſed cùm ad nauſeas, vomitiones, ventriculi corroborationem, & apetentiam excitandam vtimur; Oleum Omphacinum magis conuenire videtur ad has actiones: adde quod antiquum calidius eſt, quàm oporteat ad vomitiones, quæ magna ex parte ſolent ob bilis in ventriculum effuſionem promoueri. Adde etiam quòd à Mentha ſatis caloris habet, & minorem aſtringendi vim, quàm vt vomitum compeſcere poſſit. Quòd aliqui dicunt ad ſcirrhum ventriculi valere, ſtultum eſt putare ſcirrhum curari poſſe in ventriculo. Quòd ſi quis ventriculi ſcirrhum curare velit, Oleum Maſtichinum accipiat, quod ventrem roborat & emollit. Si maiorem emollitionem requiras, habes alia remedia ad id efficaciſſima. Nos igitur parabimus ex ol. Omphac. vel ex oleo loto aqua Roſarum, vel ſucco Cydoniorum: quia meliora exemplaria ſic habent, & rationi magis conuenit hæc lectio.

** Bis aut ter herbam iterare conſultum, ad maiorem efficaciam.*

Mentha eligenda Romana vocata, eximiæ ſuauitate odoris commendata: Danica criſtatis foliorum oris vt vt ſuauis eſt, cordi, cerebro, & viſceribus amica. Si deſit ſume aliam odoratiorem Romanæ Menthæ varietatem, quarum meminimus in noſtris Stirpiũ Illuſtrationibus excudẽdis.

Oleum Abſynthites.

Oleum de Abſynthio eodem ferè tempore parari debet, quo oleum è Mentha, quia herba plus ſucci, minus acrimoniæ habet Ex Abſynthio Romano, paretur hoc modo.

Rec. Summitatum Abſyn. Romani, ſucci eiuſdem ana. vnci. 4.

Olei Oliuarum completarum lib. 2. paretur, vt de Mentha dictum eſt.

Per Abſynthium Romanum intelligere oportet Abſynthium noſtrum vulgare aprico loco collectum, ſuauioris odoris.

Oleum Nardinum.

Oleum Nardinum, verius oleum inſpiſſatum, & vnguentum, antiquorum more, dicendum eſſet, quia ex multis odoratis paratur. Et quamuis nullum oleum antiquorum inſpiſſatum retineamus, hoc tamen parandum ad multas affectiones ventriculi, vteri, neruorum ſuademus. Sed huius deſcriptiones tres ſunt apud Meſ. Prima ſimplex eſt ex Spicæ, vnc. 3. Aquæ & Vini, vnc. 2. ſ. Olei Seſamini, lib. 3. coctis & agitatis frequenter. Tertia deſcriptio eſt magis compoſita, quæ, vt mibi videtur, magis parari videtur, quàm ſecunda, quia minus eſt compoſita, & magis, quàm prima. Secunda, qua hodie noſtri vtuntur apud nos, hæc eſt.

Rec. Spicæ Nardi, vnc. 3.
Sampſuci, vnc. 2.

Xylo-aloes, vel eius loco, Sandali moſcatelini, vel Citrini, Enulæ campanæ, Folij Indi, vel eius loco Galangæ, vel Calami aromatici, vel Spicæ, foliorum Lauri, Schœnanthi, Cardamomi, ana. vnc. 1. ſ. Irrigentur aqua & vino permixtis, priuſquam conterantur. Deinde adde olei communis pro Seſamino lib. 6. Coquantur leuiter & vſui ſerua. Huic ſi addas Moſchi drach. ſ. pro tota quantitate ſubſtitui poterit pro Muſchatelino. Tertia in hunc modum.

Meſuens.

Rec. Spicæ Nardi, vnc. 4.
Styracis rubr.
Caryophyl. ana. vnc. 3.
Nucis Moſcatæ, vnc. 5
Olei Balſami, uel eius loco, de Spica vnc. 6.
Olei Seſami, vel communis dulcis, lib. 4. infundantur, agitentur, leuiter decoquantur. Hoc non paramus, quia oleo Balſami caremus: Sed oleum de Spica proportione reſpondet tenuitati, & temperamento: quare commodè

commodè parari poterit. Hoc aliquando vſus ſum cum maximo ſuceſſu.

Oleum Muſcatelinum

Quia Muſcatelinum recipitur in vnguento Aragon, & frequenter vtuntur in affectibus aurium, & vteri, viſum fuit huic loco deſcriptionem apponere, vt, videlicet, quantùm conueniat cum ſupradicto in viribus, agnoſci poſſit. A Moſcho Muſcatelinum dictum eſt quibuſdam. Qui dicunt à Galeno compoſitum fuiſſe : ineptè ſcripſerunt ; nam Galen. Moſchum non cognouit. Paratur non niſi à diuitibus Pharmacopeis, & difficillimè. Nam multa ſunt, quæ non reperiuntur in officinis, nec componitur in omnibus officinis.

Rec. Olej, lib. 3.
Folij,
Spicæ Nardi,
Coſti,
Maſtiches, ana.vnc.1.ſ.
Styracis calamitæ,
Croci,
Myrrhæ,
Cinnamomi,
Caſſiæ ligneæ, ana.drach.6.
Carpobalſami,
Caryophillorum,
Bdellij, ana. drach.4.
Moſchi, drach.1.
a. Nucis Indicæ, drach.2.

Hoc vnguentum eſt corruptum & incertum. Nam deſcriptio, quæ in Luminari maiori reperitur, habet lib.ol.6.& ſtatim addit ol. lib.3; quod forſitan erat legendum ob varietatem lectionum. Habet & Bdellium, pro quo duplum Myrrhæ, vel illam ſpeciem Myrrhæ, quæ concolor eſt, lineas,& vngues non habet, & Bdellij modo lenteſcit, ponere licet. Sed quod ſequitur, magis erat incertum : Nam muſcilag.vnc.1.ponit. Alij,inquit Luminare, dicunt muſcilag.drach.1.vel 2. Ego legendū (Moſchi) hinc conijcerem, quòd ſecundum eundem authorem Muſcatelinum dictum ſit, à Moſcho ; quem recipit : Sed cùm duo ſint hodie Moſchi genera,Muſcus arboris,& *b*; animalis ſanies vel caro odoratiſſima,nec dubito aliquos in ea ſententia eſſe , vt putent Moſchum animalis ponendum : quòd ſi ponatur, drach. 1.legendum eſt, non vnc.1.Ego tamen puto Muſchum arborum eſſe inijciendum, quia odoratus eſt, & olim miſcebatur Balanino unguento , & alijs , quæ vngendo ſunt, ob vini inſpiſſandi, quam habet. Vtile præterea accommodatùmque acoporum confectionibus, & eorum , quæ ad euaporationes conceduntur a Dioſ.lib.1.cap.20. *c*. Nucem Indicam ponendam eſſe omnes Arabicæ linguæ interpretes dicunt. Quamquam aliqui putauerunt hoc oleum Balanum eſſe : Quare non Nucem Indicam , ſed Balanum myrepſicam,id eſt,glandem,quam nunc vocant ſemen Ben, accipiendū, & ſic eſſe Balaninum Muſtelinum , ad differentiam ſimplicis olei, quod Muſcum non recipit. Nos inde colligimus, duo fuiſſe parata genera , quòd oleum Balaninum Dioſcor. Moſchum non recipiat, tamen cap.de Moſcho recipi ſcribit , vel oleum Balaninum Dioſcorid.eſt corruptum : Quare liberum erit , vel Balan. Myrepſic. oleum addere, vel *d*. Nucis Indicæ;ſunt enim eiuſdem facultatis.

a. *Nuces Indicas numero duas habent aliqui ex Nicol.Præpoſ.qui quatuor deſcribit , in duplicatis ponderibus huius Olei : idq; vt conijcere licet ad oleum exprimendum.*

b. *Animalis ſanies Moſchus dicitur : & arborum villi Muſcus.*

c. *Muſcus igitur arborum huic Oleo addendus videtur , idq; pondere vnius aut ſeſqui vnciæ, quia non carè venditur.*

d. *Vel Caryinum Oleum, quod eandem vim quam Balaninum habere Dioſcorides teſtatur.*

L'Obel.

Muſcelinum Oleum:] *Oleum de Ben Nicolao in additionibus vnguenti Aragon vocatum.*

perlectis & perpeſis omnibus ambiguis & confuſis opinionum ſcopis diſſolutis de Oleo Muſcelino, quibuſdam a Nuce Moſchata pro Indica; aut a Muſco vocato; haud dubiè plurima rationi conſentanea & veriſſima ſeſe nobis produnt & fidem faciunt Rondeletij ſententiam de Muſco in Oleo Muſcelino a Nicolao Alexandrino & Præpoſito deſcripto, nomen a Muſco Græcorum ſiue Vſnea Arabum adeptum ; qua in Gloſa notanda ait, ' Muſcelinum oleum dupliciter poſſe intelligi: ' vel Muſcelinum, quod in ſui receptione , re' cipit Muſcum ; vt hic : vel quod fit ex Ben, ' quod Arabibus vocatur Muſcelina ; & tale ' Oleum ſimiliter vocatur Balaninum. Hinc patet Muſcelinum Oleum ab Arabibus antè Nicolaum vtrumque ; imitatione fortè Græcorum Oleorū inuentum & deſcriptum fuiſſe:

Nam

L'Obel. Nam prima diuerſorum odoratorum & aromatum Græcorum parata facilior miſtura, addito oleo ad vngenda corpora, cùm deliciarū, luxuriæ, voluptatis, Pigmentorumque conciliandi faciej nitoris ergo, (ſicut Chriſma palæſtris, gymnaſticæ & adoleſcentum pædetribiæ dicatum :) tum valetudini, aut medendi, defunctorumque cauſa inuenta, compoſita fuit ex Balanin. oleo & Muſco odorato, quē Dioſcorides & Græci *Bryon* vocant, Plinio etiam authore. *Lib. 13. cap. 1.* Dioſcorides eius decoctum inſidentium vûluis vtile; vnguento Balanino, oleiſq; inſpiſſandi gratia inſeri tradit, & thymiamatum, acoporumq; compoſitionibus conueniens. Monſpelienſibus itidem hodiernis ſeplaſarijs & pigmentarijs hic Muſcus, ſiue Vſnea (quia facilè aptiſſimèque odoribus imbuitur & perinde ac oleum Balaninum a ſuffitoribus & vnguentarijs maximé expetitur, excipiendorum, inficiendorumq; odoramentorum dote commendatur,) frequentiſſimo in vſu eſt ad delitias commendatiſſimi per Gallias notiſſimi ſuauiſſimi Cyprij pulueris vocati. Facultates arboreo Muſco aſſignatæ, Oleo Muſcelino aſcriptis viribus non refragantur: neruoſo generi, laxatis articulis aſtringendi vi prodeſt: Eius decocto ex conuenienti liquore, vino aut Roſacea; pro ratione partis affectæ, fouentur incipientes tumores, defluxioneſq; miro fæliciq; ſucceſſu, quas diſcutiunt, & arcendo, roborandoq; reprimunt, Medici cuiuſdam experimen tis, qui hoc tanquam arcanum reconde-bat.

Huius Muſcelini olej permultæ ſunt componendi rationes, lectiones, & menſurarum varietates : Quidam Nuces Indicas duas legunt : alij drach. 2. Alij Nuces Moſchatas duas inijciendas eſſe contendunt : Alij Moſchi, drach. 1. Alij vnc. 1. Alij drach. 6. & alij dr. 3. Sic alijs alij, ſed ſua cuiq; placent.

Si quis addiderit Nucis Indicæ Oleum, non peccabit; quia ſupplere vicem Olej Balanini aut ex Ben opinor, & Caryino ijſdem viribus Dioſcoride teſte prædito præferendum.

Hoc oleum, hac lege, minori ſumptu a Pharmacopœis parabitur; & peculiariter, Medici iuſſu, portiunculæ olej, aliquot grana, plus minus, Moſchi, vel Galliam Moſchatam, in vterino aſcenſu & ſuffocatione addere licebit, ſi conſultùm videtur.

a. Muſci delectus. Moſchus ille ſanioſus, quamuis eximio quem ſpirat odore, vt nonnulla odoramenta, cor & ſpiritus reficiat: non tamen omnibus mulieribus conuenire, experientia quotidiana docet, nam plures videas etiamque honeſtiſſimas virgines, tantilla leuiſſimaque Moſchi aura, vteri ſuffocatione aut aſcenſu corripi: eoq; ſæpe coactas leuipedes amaſios iſtos Moſchatos, armatoſque aduerſus fædi viroſiq; Sancti Chriſmatis odoris è Mercurio lui Venereæ dicati tædia, excludere; eoque Moſchum, cane peius & angue odio habere.

Athleticis certaminibus valetudini conſulentes Priſci vncta nuda corpora acopis linimentis, ſpiramenta cutis reſerantibus, roborantibus odoramentis inſpiſſatis, qualia eſſe ſolebant Nardina, Amaracina, Sampſucina, Balanina & Muſcata ſpiſſamenta, & hodie Muſcelinum oleum. In huiuſmodi exercitijs, liberaliter ob frequentem vſum profundebantur hæc ſpiſſamenta, quemadmodum hodie noſtrum Pomatum vocatum, fæminino generi commendatiſſimum eximiæ odoris fragrantiâ, quo vtuntur voluptatis gratia ad faciej decus & ſplendorem, pectoris & manuum nitorem. Hoc quidem Pomatum vnguentum cùm ſuauiſſimum fit, valdè excipiendis Moſcho et Ambaru accommodatum eſt : quæ alioqui nullum penè fragrant odorem, rudioribus officinatum illotis, rancidis oleis, aut vnguentis commixta. Hæc ſummatim de Oleis dicta.

Cyprini Spiſſamentum Dioſcoridis eadem paucis additis præſtabit quæ Muſcelinum oleum, quemadmodum et antiquorum nonnulla Nardina quorum vſus exoleuit, negligentia et rerum ignoratione : pauci namque in Dioſcoridea, Pliniana et priſcorum Græcorum lectione verſati; quorum tamen admiranda eſt diligentia; a quibus omnino noſtra ſordidè auara ætas degenerauit : Tanto enim nitore, tantaque diligentia et fidelitate parabant oleorum Spiſſamenta, vt non ſolum externis remedijs, verùm etiam intra corpus aſſumendis, accommodata eſſent. Noſtri hodie plerunq; ſeplaſarij adeo negligenter, ſine vlla ablutione nulloque olej delectu, Olea, Vnguenta, Cerata et Emplaſtra parant, (optimorum Medicorum et Chirurgorum tœdio) affectis et ſauciatis pro medicamine necem iniuſtam et inexpectatam ſæpe adferant; frigidum pro calido; et calidum pro frigido exhibentes: vnde ex læuiſſimo malo, immenſum fit; et ex fauilla incendium ingens. Priſcorum autem Græcorum Hippocratis et aliorum literarum limpidiſſimorum fontes et ritus multifariè imitati ſunt et ſeruarunt Arabes : multa tamen linguarum ignoratione et vocum barbariè deprauarunt, etſi magnam laudem meriti, quia plurimarum indigenarum Pantarum, earundemque partium, vſum nos docuerunt ægrotantium commodo.

a. Primæ nobilitatis Brion Cedriū Dioſco-

ridi

ridi : ſecundæ Populiſeum. Larignum, coniferarum et reſinoſarum odoratarum arborum Populeo præferendum videtur : deinde Populeum; vilius Quercinum: viliſſimum ſaxis adnaſcens aut ſolo. In quouis genere candidius et odoratius præfertur; nigricans improbatur: *Rutilus* vtriuſque medius.

Oleum è Piperibus.

Rondel.

OLeum è Piperibus efficaciſſimum eſt, quare parandum : verùm deſcriptio fuit omnino immutata et corrupta : nam fortè ſciolus aliquis, qui non ſciebat, Græcos ſuos habere Myrobal. immutauit in Arabicos, et ſic hoc efficaciſſimũ et conuenientiſsimum oleum duobus modis corrupit. Primùm, quòd pro Balano Myrepſica, id eſt Glande Vnguentaria Myrobal. Arabicos poſuit, qui ex Diametro pugnant cum Balano Myrepſica, quod ſemen * Ben vocant. Emollit, confert frigidis affectibus neruorum, reſoluit durities, vt teſtatur Meſ. vt taceam quæ Dioſcorides ſcripſit : At Myrobalani Arabicæ frigidæ cùm ſint, et aſtringentes, et craſſarum partium, conſtringunt, refrigerant, indurant, contrahunt, oppoſita præſtant. Aliud ex illa immutatione factum, vt modus & præparatio corrumpatur: Nam Myrobalan. dixit drach. 5. hîc pro dr. 5. poſuit drach. 20. Alius error minus tollerandus eſt, vbi legitur Hyoſcyami albi, cùm Hyoſcyami ſemina frigiditate neruos lædant, & cerebrum ſtupefaciant : nos, pro Hyoſcyamo, legimus *a.* Agaricum album, qui intus & extra neruos iuuat, nec qualitatibus manifeſtis caliditate, & ſiccitate, ſed ſimilitudine ſubſtantiæ, pituiſam materiam retrahit à partibus neruoſis, & digerit. Præterea coniectura ex facultatibus, & ex eo, quod ſequitur, collegi. Legitur præterea (Turbith boni, & electi) quod quidem facultatem ſimilem habet, & eadem ratione ponitur. Nos igitur ſic parabimus.

Rec. Trium Pipereon ana. vnc. 3.
b. Balan. Myrepſic. id eſt, ſeminis Ben, vnc. 6.
Radic. Apij,
Fœnic. ana. drach. 3. ſ.
Zingiberis, drach. 3.
Sagapeni,
Opoponacis,
Agarici albi, ana. drach. 2. ſ.
Turbith boni, drach. 2.
Summitatum Hyſſopi recentis,
Fol. Rutæ, ana. M. 1.
Aquæ, lib. 12.
Ol. Ricinini, id eſt, palmæ Chriſti, vel Amygdalarum amararum, heminas duas, id eſt, vnc. 16. Hemina enim continet Ol. vnc. 8. Vini, vnc. 10 Mel: verò vnc. 8.
Alij addunt Ireos, drach. 6.
Tapſiæ, drach. 2.
Aniſi,
Cardamomi, ana. drach. 1. ſ.
Calami aromatici, drach. 2. ſ.
Spicæ Nardi, drach. 1.

Expreſſionis Hyſſopi, vel thymi, ſextarios tres. Hæc verò ſi addantur, efficacius erit. Sed cùm Tapſia non vbiq; reperiatur, pro ea Praſſij, vel Naſturtij, vel Erucæ ſemen ponendum, vel Euphorbium, vt Gal. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos docet.

b. *Omnes errant in Myrobalanis, Chebulis, Bellericis & alijs : Balani Myrepſici addendi, & vnc. 6. non ſunt nimis, ob olei eius commoditatem. Coudenbergius drach. 3. legit, quem aliqui ſequuntur, ſed cum Meſueo vnci. 3. legendæ;*

c. *Coudenbergius Ammoniaci hobet, quem omnes ſequuntur. Si Agaric. aut vtrumq; addatur, nihil eſt incommodi.* *Ben.

Antiqua & corrupta deſcriptio.

Rec. Trium Pipereon, vnc. 3.
Myrob. ebulorum,
Bellericorum,
Emblicorum,
Indorum, ana. vnc. 6.
Radicis Apij,
Fœniculi, ana. drach. 3. ſ.
Sagapeni,
Opoponacis,
Hyoſcyami,
Turbith boni, albi, ana. dracb. 12.
Zinziberis, drach. 3.
Summitatum Hyſſopi recentis,
Foliorum Rutæ, ana. M. 1.
Aquæ lib. 24.
Olei Irini, heminas duas. De hoc ſatis.

Oleum Laurinum.

EX baccis Lauri, coctura longa, extrahunt ruſtici noſtri in Valuagi, & Nemauſenſi agro, vbi frepuentiſſima eſt laurus. Sunt, qui deſtillatione extrahunt, vt ex omnibus ſeminibus pinguibus. Sed quod coctura extrahitur, craſſius eſt, quod deſtillatione, tenuius & calidius. Hoc carere non oportet, cùm ſit in frequentiſſimo vſu in vnguentis ad morbum Venereum.

K

nereum. Conficitur autem in hunc modum. Lauri baccæ maturæ contunduntur, & affatim in aqua decoquuntur: deinde refrigerari permittuntur, Quod ſupernatat, decapulant, vel vas in fundo perforatum habent, per quod aquam egredi ſinunt, donec ad oleum, quod ſupernatat, ventum eſt. Nihil aquæ relinquitur, & quidquid relinquitur olei, extrahitur & reponitur.

Oleum Amygdalarum, & aliorum ſimul fructuum.

OLeum ex Amygd. dulcibus, & amaris, & Pineis, Nucibus, & Auellanis, & ſimilibus fructibus, vt è Chryſomelis eadem ratione extrahitur. Alij tundunt minutiſſimè Amygd. mundatas, vt cùm intus aſſumere volunt; alij cum cortice incidunt: alij ſine aquæ mixtione tundunt, quas in magdaleones diſponunt, & in loco calido per quinque horas ſeruant: deinde panno forti comprehendunt, & torculari fortiter conſtringunt, & ſic extrahunt Oleum. Alij, vt celerius, in ſartagine frigunt, affuſa pauca aqua, mouendo ſemper, ne vrantur: poſtea fortiter exprimunt, donec amplius nihil reddatur. Verum Oleum Amygdalarum amararum & dulcium, quod pro vnguentis paratur, ex his in ſartagine frixis elici debet, vt & calidius & antiquius. Si verò prima ratione extrahitur, minus Olei, ſed dulcius, & minus acre diùtius durat.

Oleum Vulpinum.

OLea ex animalibus integris parantur, vt ex Vulpecula, Vermibus, Torpedine apud Paulum. Oleum Vulpinum aliquibus ſic paratum placet, ex Vulpecula viua, alijs, exanterata. Ex viua, nullam aliam facultatem habet, ſed vt exanteretur, non probo: ſatis eſt, ſi excrementa alui extrahantur: nam inteſtina adipe inuoluta ſunt, & habent multum ſucci, vel ſaniei: quare præſtat excrementa alui exprimere: deinde cum pelle & alijs partibus decoquere cum aqua marina, vel ſalſa: in quibus ſummitates *a.* Anethi, & hyſſopi, ad lib. 1. decoctæ ſint, & ſimul decoquere, addendo olei ſextarios 2. ſ. in aquæ ſextarijs duobus. Decoquantur vſque ad Vulpis diſſolutionem, & fiat Oleum, vſuique ſeruetur. Hoc Oleum cum aqua marina, vel ſalmuria decoqui debet. Alioqui ſtatim corrumpitur ob copiam humiditatis aqueæ, quæ *b.* breui abſumi coctura non debet, vel in ol. antiquo & pauco ſale tantùm decoquitur.

a. Quidam commodè addunt flores Roſmarini, Saluiæ, Verbaſci, Keyri, Liliorum, Narciſſi, Iridis & ſimilium.

b. Ideo in Balneo coquenda.

ROndelletius, *Vulpinum Oleum parari iubet, cum pelle & inteſtinis, eodem modo quo* Ambroſ. Paretus, *& alij peritiores Chirurgi ſolent Oleum Catulorum coucinnare: ſed attentè animaduertendum, olea ex animalibus, inſectis, Apibus, Scorpionibus, Lumbricis, Ranis & Serpentibus eſſe decoquenda in Balneo ad diſſolutionem & ſeparationem carnis ab oſſibus effractis, & ſpinis Anguium, Viperarū aut Piſcium. Pharmacopœi ferè omnes turpiſſimo errore, hæc olea in anſato lebete aut ſartagine coquere ſolent aut potius torefacere, inſtar frixorum piſcium nimio calore exurere, & oleorum vires perdere; alioqui neruoſo generi ollea vtiliſſima futura.*

Sudor pelle excipitur, in hoc Oleo neceſſarius.

Oleum Lumbricorum.

SEmper parari poteſt. Quare parùm habere ſufficit. Sic autem parabitur.

Rec. Olei *a.* antiqui, dulcis lib. 2.
Vini, vnc. 2.
Vermium terreſtrium optimè lotorum vino albo, & à terrenis excrementis, poſt longam infuſionem mundatorum, lib. ſ. bulliant in Balneo ad vini conſumptionem, vſuique ſeruetur.

a. Alij Roſati habent, malim Lirinum neruis amicum.

Oleum ex Torpedine.

EX Torpedine *Piſce*, quem Gelinam vocant noſtri; & oleo, fit oleum, quod maximè cōfert ad articulorum dolores arcendos.

Oleum ex Thymelea.

EX Thymeleæ ſemine, vt ex ſemine Cannabis, vel alterius ſeminis pinguis; vel ex foliorum decoctione, paratur ad hunc modum.

Rec. Fol. Thymeleæ, & ſucci eiuſdem, ana, vnc. 4.
Vini albi, vnc. 3.
Ol. Amygdal. amarum, lib. 1. macerentur per 24. horas: deinde decoque ad conſumptionem aquæ & vini, vſuique ſeruato. Vſui eſt ad ſudores eliciendos, vrinæ retentionem, & hydropiſim, vel cutis fœdationem.

Oleum Sicyonium.

ALij à regione cum Dioſcor. ſic dictum volunt, libro primo, cap. 29. Alij à radic.

Cucumeris

Cucumeris agreſtis, quæ á Græcis, vnde Sicyonium dictum eſt. Duplev eſt, ſimplex, & compoſitum. Simplex ex Elaterio, vel radic. Cucumeris agreſtis fiebat, vt ex Paulo cap. 77. lib. 3. colligere licet, & lib. 7. cap. 20. rationem componendi ſic docet.

Rec. Cucumeris agreſtis radic. refrigeratam, * drach. 2. pondere. In ol. ſextarium Italicum mittitur, atque in lebete coquitur, fitque Sicyonium. Hic radic. refrigeratam vocant ſiccatam, vel conſeruatam poſt eius collectionem, vt humiditas abſumpta ſit. Sic loquitur Dioſcor. aliquando; niſi quis velit dicere, refrigeratam, emortuam, cùm è terra prodita ſit calore natiuo, qui ſenſim emoritur. Sed melior eſt prior interpretatio. *H*oc parari poteſt, quia facilè componitur. Compoſitum ol. deſcriptum eſt, & à Gal. & a Dioſcor. & * Paulo. Sed illa Dioſcor. corrupta eſt. Nam in vulgatis exemplaribus, ol. album eſt Sicyonium, & Sicyonium eſt album, quamuis viribus differant, & facultate multúm.

* *Vnc. 2. legendum puto.* * *Lib. 70.*

Oleum è Frumento.

AD impetigines, & cutis affectiones paratur, & quidem omni tempore, nullo negocio. Ob id ſeruandum minimè cenſeo, quia paratu eſt facile, & morbi, quibus accommodatur, non ſunt acuti: Quare per otium parabitur, idque variis modis. Nam alii ſuperponant Triticum laminis ferreis ignitis, & alia ſuperpoſita aſſant; & inde defluens ol. excipiunt. Alii excorticatum in alembico diſtillant, oleumque extrahunt multo igne. Alii per deſcenſum, vt ex Iunipero, extrahunt. Illud efficacius eſt, quo vtor ad impetigines, & morpheas, in ruſticis & minus delicatis. Eſt magis olens quám alio modo paratum.

Oleum è Iunipero.

Rondel.

NOn ſolum ad animalium morbos, ſed ad hominum conducit: quare ſemper paratum inueniatur. Ruſtici etiam illud parant per deſcenſum: Diuidunt in fruſta lignum, quo citius à calore aſſetur, & efluat oleum. In vas clauſum lamina ferrea imponunt, perforata cribri modo, vt per illa foramina ol. deſcendat: cui oppoſitum vas iungunt, & inferius collocant, & in terra fodiunt, & ignem circa vas ſuperius ponunt, vt tantùm incaleſcat ſuperius, non inferius. Alij ſupra menſam lapideam ponunt vas illud, in quo ſunt ramenta ligni, vt per collum longum in vas aliud ſub menſa poſitum defluat; hàcque ratione minus craſſum & fœtidum eſt, & hominum morbis melius eſt, & magis accommodatum.

Oleum Philoſophorum.

Rondel.

OLeum Philoſophorum, vel ex lateribus, quod quod ex lateribus in oleo maceratis extrahitur per alchimiſtas, qui Philoſophorum nomen ſibi turpiter, & falsò arrogant. Iſtud ſemper paratur. Ab oleo antiquiſſimo non differt, niſi quòd ſublimatione, partium tenuitatem acquirat, & coctura cum lateribus aliquam ſiccandi vim. Quarè paralyſi, & (a.) ligamentorum laxationi magis conuenit, quàm in alia cauſa, ne quis policitationibus alchimiſtarum decipiatur, qui plura pollicentur, quàm præſtent. Illud paratum habere non oportet, quia ſemper parari poteſt, nec eo frequentius vtimur; Chimiſtæ tamen quotidie abutuntur.

(a.) Mulierculæ, litathom:i & Chirurgi, ad inteſtini ramicem frequentiſſime vtuntur.

Oleum Ouorum.

Rondel.

EX Ouorum vitellis induratis multùm frixis in ſartagine, efficaciſſimum oleum paratur ad maligna vlcera, & vterinos dolores ab vlcere. Quod tamen paratum habere non oportet. Eſt enim ex eorum numero, quibus frequenter non vtimur, & quod ſemper parari poteſt. Paratur autem multis modis. Vel vitelli indurati in oſſis conglobati prælo exprimuntur, vt amygdalæ, vnde efluit oleum, vel in alambico ſiccati diſtillantur, vt lateres, ad oleum philoſophorum parandum. Nihil enim eſt, à quo diſtillatione oleum non extrahatur, ſi ſit pingue.

Si nimis torrentur in ſartagine vitella; oleum multò minus anodinum eſt, ſiue dolorem aufert.

Oleum è Myrrha.

Rondel.

EX myrrha oleum extrahitur, quo vtimur loco Stacte in Theriaca, & alijs nobilibus antidotis, in quibus Stacte, id eſt, myrrha liquida deſideratur: Nam Styrax noſtra non eſt illa, quæ à Serapione deſcribitur, quæ eadem eſt cum Dioſcoridis Stacte. Extrahitur deſtilatione & ſublimatione communi, ſed fœtidum. Odoratum, ſi per aquam diſtilletur; ſed melius citra aſſationem ſic paratur. Indurentur oua, & in duas partes diuidantur: cauum, extracto vitello, Myrrha repleatur,

Pleatur, & ſupra diſcum ſtaneum diſponantur, ſic vt myrrhadiſcum tangat, & oui albumine tegatur indurato. Diſcus huiuſmodi in loco ſubterraneo ponatur & decliuè collocetur, vt ol.quod reſudat, in vas aliud influat: quod collectum vſui ſerue-tur. Nihil empyreumatis habet: ſed madore & frigiditate in Stactem reſoluitur, quo tanquam ſpiſſo oleo, fricari poſſunt vaſa, & omnio inſtru-menta, quibus Theriaca paratur.

De Oleis factitijs per diſtillationem.

NOuam rationem excogitarunt neoterici extrahendi olej ex herbis, ſeminibus, lig-nis & gummi. Oleum ſeruat odorem rerum, ex quibus extractum eſt, & fragrantius expirat, vt ol.ex Aniſo, vel Mentha, vel Thymo, vel Saluia, adeo redolet, vt ſi in aliquo loco ſerue-tur, totam domum impleat odore. Sed quia illa olea parantur magna impenſa, ſunt etiam efficatiora, quàm quæ aliquibus corporibus adhiberi debeant. Relinquo illa diuitibus, hiſq; qui huiuſmodi rebus delectantur. Qua-re hæc de oleis ſufficiant, ſi tantùm addidero de omni medulla ſeminum poſſe extrahi oleum, vt ex Amygd.ex ſemine Pap.Hyoſcyami, Cu-curbitæ, Melonum, Citrulli, & Lactucæ, Pi-nearum, Nucibus, Balano myrepſica, ex Fiſti-cis alijſque fructibus. Hæc olea non debent parata ſeruari, quia rancida fiunt, & humidita-tem amittunt, calidiora redduntur: ſed ſuffi-cit habere extrahendi rationem, vt ex recenti-oribus vti poſſimus, cùm opus fuerit.

De CERATIS.

CErata à *Cera* nomen habent, quia ex cera & oleo conficiuntur. Pauca in officinis parata habenda, quia omni tempore & citò pa-rari poſſunt ex oleo aliquo & cera. Videntur autē eſſe media inter Vnguenta & Emplaſtra. Ex illis alia ſunt verè Cerata: alia minus pro-priè dicta: tamen à ſimilitudine aliqua Cera-ta dicuntur, quæ herbas & alia præter ceram & oleum recipiunt: vt illa, quæ hodie retinen-tur in officinis; Ceratum Santalinum, Stoma-chicum, de Oeſippo, de pelle Arietina, Infrigi-dans Gal. & Emplaſtra mollia á conſiſtentia: Nam vt vera cerata vnguenta dicuntur, ſic contrá: Sic impropriè appellatur Ceratum al-bum Gal.quod ab anti quis, vnguenti nomine dicitur. Talia enim oportet eſſe Emplaſtra viſcerum, vt hepatis, lienis, & ventriculi. Si enim dura eſſent, dilatationem ventris, & ex conſequenti reſpirationem læderent: ob id Cerata dicuntur, quæ ad hernias, & ſcyrrhum hepatis, lieniſque curandum valent, vt illud Andromachi, Stomachicum Gal. & Cerata Theſei. Nos verò de his agemus, quæ neceſſa-ria ſunt ad morborum curationem, & conſue-ta. Quædam verò eorum parata habere opor-tet, vt quæ antiquitate facultatem non amit-tunt, ſed eam ſeruant, vt ea quæ calida ſunt, vt eſt Stomachicum Gal. vel quæ certò tantùm anni tempore parari poſſunt, vt Oeſippi, vel quæ difficilius parantur, quæ per otium parare oportet. Alia parata non ſeruanda, aut pauca quantitate, vt album Gal. Vel ſi paratum ſit, aqua frigida innouandum, & abluendum, & refrigerandum eſt.

Ceratum album Gal. ſiue refrigerans.

Rec. Ol.Roſ.vnc.3.vel 4.
Ceræ albæ, vnc.1.

Deſcriptio eſt apud Syluium & Fuſchium. Liqueſcant in duplici vaſe, & poſtquam refri-geratum fuerit, infunde aquæ frigidiſſimę tan-tùm, quantum recipere poterit, ſemper miſ-cendo. Poſtea immittatur in vas plenum a-qua frigidiſſima, vt magis refrigeretur, & in frigidiore loco domus ſeruandum. Aqua fit pluuiæ, vel fluuij, vel fontium, tenuium par-tium, & frigidiſſima eſt imponenda. Aceti pa-rum addendum, ſi altius, & citius refrigerare velis. Melius eſt enim tempore inunctionis addere. Sine Aceto autem parari debet, vt ſi parti non conueniat Acetum, ea de cauſa vn-guentum non reijciatur, vt in doloribus vteri & pectoris, alijſque ſimilibus.

Ceratum Santalinum Meſue.

DIcitur Santalinum, quia tria Santalorum genera continet. Valet ad refrigeran-dum, ſiccandum, & conſtringendum, ad fluxū ſanguinis & alia: quare paratum habere opor-tet, quia eſt in frequenti vſu, neque citò para-tur. Fit autem in hunc modum.

Rec. Roſ.rubr.drach.12.
Santali rubr.drach.10.vel 11.

Santalorum alborum, vel citrinorum, ana. drach.6.

Boli Armeni præparati, drach.7.

Antiſpodij ex oſſe Elephantis, vel Myrrho, vel Cydoneis, drach.4.

Camphoræ, drach.2.

Ceræ albæ drach.20. aliâs triginta, Ol.Roſ. omphacini lib.1. liqueſcat Cera in Oleo:

Deinde omnia tenuiſſimè puluerifata in-fundantur, vt artis eſt, fiat ceratum. Sunt ta-

men

men qui imperant, ceram & ol.lauari. Quod non eſt faciendum, niſi cùm oleum antiquum eſt, vel cera alba non eſt, ſed citrina. Tunc enim abluere poteris, vel poſtquàm cera liquata eſt & oleum, aqua frigida oportet abluere, & frequenter aquam mutare. Sed non poſt cerati compoſitionem, propterea quòd tenuior pars puluerum, ablutione auſertur. Hoc ceràto abutuntur plerique hodie, cùm in febribus ab obſtructione præſcribunt, cùm vim obſtruendi, & denſandi habeat.

Ceratum Oeſipi ſeu Oeſipatum Galeni.

MVltæ ſunt huius Cerati deſcriptiones apud Meſuem, quæ ad viſcera indurata emollienda parantur, vt quæ acopa etiam eſſe poſſunt. Vnum ad Philagrium refertur, aliud ad Paulum, aliud ad Galenum. Sed quia ceratum Phylagrij & Pauli Bdellium deſiderant, quo caremus, ob id mihi viddetur illud Galeno aſcriptum diſpenſandum. Dicitur autem œſipatum Gal. à Meſ. quod recipit ſequentia.

Rec. Ceræ nouæ flauæ, vnc.3.
Ol. Chamæmelini,
Irini, ana. vnci.6.
Maſtiches, vnc.1.
Spicæ Nardi, drach.2.ſ.
Croci, drach.1.ſ.
Terebinthinæ Abietis, vnc.1.
Reſinæ, vnc.ſ.
Oeſipi, drach.80. miſce, fiat Ceratum. Si quis fortius velit facere, ad emolliendos tumores duros, addat Ammoniaci, vnc.1. Styracis vnc.ſ. tùncque præſtabit quæcunque pollicentur alia Pauli & Phylagrij cerata.

a. *Ceratum è pelle Arietina Arnoldi de Villa-noua, ex 2.cap. de Crepatura.*

CEratum hoc ab aliquibus Emplaſtrum dicitur, atque inter Emplaſtra reponitur, diciturque impropriè Ceratum, quia non habet Ceram. Sed id nominis habet, quia mollius eſſe debet emplaſtro, vt melius partibus accommodetur.

a. *Ceratum è pelle Arietina & Emplaſtrum è Stella marina deſcripta ſunt proximè Emplaſt: contra Rupturam ad calcem operis.*

Emplaſtrum è Cruſta Panis Montagnanæ molle Ceratum verius dici poteſt, addita Cera alba, quo vtuntur Practici ad vomitum.

Rec. *Olei Maſtichini,*
Cydonitis, ana. vnc.1.
Cruſtæ Panis toſtæ & maceratæ in Aceto (vinum ſtomachicum addendum ſuaderem m.) contuſæ & cribratæ, vnc.2.
Pulueris Menthæ, Maſtiches, Coralli albi & rubri, Santali albi & rubri, Spodij, ana. drach.1.
Farinæ Hordei, q.ſ. fiat Emplaſtrum.

Ceratum ſtomachicum Gal. à Meſ. vocatum.

A Stomacho, vel potiùs ventriculo, cui accommodatur, dicitur, quod Meſue Galeno aſcribit, quanquam nunquam tale dedit; fortè eſt compoſitio illius Cerati, cuius meminit lib.8. methodi.

Rec. Roſ. rub.
Maſtiches, ana. drach.20.
Foliorum Abſynthij ſiccorum, drach.15.
Spicæ Nardi, drach.10.
Ceræ mundæ albæ, vnc.4.
Ol. Roſ. lib.1.ſ. Cera liqueſcat in Ol. & refrigerata lauetur frequenter; primùm aqua Roſ. deinde Vino veteri auſtero, & ſucco Cytoniorum, rurſus pauco Aceto. Poſtremò omnia tenuiſſimè trita miſceantur, & fiat ceratum. Per Stomachum autem totum ventriculum noſtri intelligunt, cùm veteres pro gula acceperint. Illud modicè calfacit, & conſtringit: vnde frequentiſſimè vſurpatur in oris ventriculi relaxatione, vomitione, & cruditate.

Ceratum Diapente Meſ.

SIc appellatur à numero quinario. Conſtat enim quinque rebus, excepta Cera, quæ materiæ rationem habent. Valet ad emollitionem tumorum durorum, ad conuulſionem, vel ſpaſmum neruorum. Illud autem paratum habere non oportet. Sed ſufficit eius deſcriptionem habere, vt ſi quando ſit parandum, facilius inueniatur parandi ratio.

Rec. Ceræ flauæ, vnc.3.
Styracis liquidæ, drach.3.
Terebinthinæ abiegnæ, vnc.1.
Muſcilaginis Ichtyocollæ,
Gummi Hederæ, ana. vnc.ſ.
Ol. Irini q.ſ.
In quibuſdã exemplaribus legebatur (muſcilaginis Ichtyocollæ, vel gummi Hederę) ſed puto vtrumque eſſe legendum: quia gummi Hederæ, & ſi intus lædat neruos, extra tamen iuuat, & glutem etiam ſua facultate emplaſtica iuuat coctionem, ſeruando calorẽ in parte; quare vtrunque ponendum cenſemus.
Caſtigauimus etiam quod dicebatur (gummi Hederæ vel Ichtyocollæ, ol. Irini q.ſ.) Nam

 illud

illud (q. ſ.) cum duobus prioribus non conuenit, ſed cùm ol. tantum, quod ad excipiendum ponitur: ſed aliornm duorum vnci.ſ.poſuimus, vt ordo indicabit. Efficaciſſimum eſt vnguentum illud ad iuncturarum tenſiones, & durorum tumorum emollitiones. Hæc duo Cerata præcedunt Ceratum Oeſipi.

De Vngventis.

Vnguenta non longè à Ceratis collocari debent, quia non multum differunt, & ob magnam ſimilitudinem ſæpe confunduntur, & ſunt veluti media inter Cerata, & Emplaſtra. Vnguenta parari debent, & parata in officinis haberi,ob frequentem & multum eorum vſum; tum quia certa anni parte tantum commodè poſſunt parari, nec in omni loco. Multa tamen ſunt in officinis parata, quæ ſimilia ſunt, quibus carere poſſumus: Sed quæ frequentiori vſu, haberi debēt,vt quatuor vnguenta calida, quæ primo ponenda ſunt, ob multiplicem eorum vſum. Vnguenta hîc vocamus more vulgi, non,vt antiqui, odorata illa, de quibus Dioſc. multa primo libro. Hæc ſunt, quæ parata habere oportet in officinis; Martiatum, Aragon, Dialthea, Agrippæ, Reſumptiuum, Baſilicum, Populeum, Aureum, Apoſtolorum, Ægyptacum, Album Rhaſis, Nutritum, Citrinum, de Ceruſa, Deſiccatiuum rubrum.

De Vnguento Martiato.

Paro vnguentum Martiatum vulgo dictum, quamuis non deſint, qui Martianum velint appellari. Aetius & Nicolaus Martiatum vocant; ob id retinebimus vulgatam, & conſuetam appellationem, tum etiam ob Pharmacopœorum inſcitiam. Alij ab inuentore, alij à Martio menſe dictum volunt, quod eo tempore in regionibus calidis parari debeat, propterea quod herbæ incipiunt erumpere. Alij autem à Marte, quod hoc vnguentum ad Martem bellorum Deum referant antiqui. Conſtat enim ex rebus omnibus, quæ ad ferrum valent, ita vt Vnguentum Syderites appellari poſſit. Sed quocunque modo dicatur, vel à quo inuentum ſit,parùm refert,modo rectè paretur. Recipit multas herbas efficaciſſimas; & medicamentum eſt ad vulnera & vlcera, quæ cum frigiditate ſunt, vel in loco frigido, vel in laſſitudine & dolore partium dextrè accommodatum,valet. Vſurpatur non ſolùm ad hominum morbos, ſed brutorum animalium affectus, vt equorum, mulorum. Diu vero dubitaui,quam deſcriptionem illi hoc loco apponerem; an vulgarem,an Nicolai Alexandrini, vel aliorum Græcorum, quæ omnes inter ſe diuerſæ ſunt, tum in ponderibus, tum in ſimplicibus. Tandem viſa eſt illa Nicolai Alexandrini minùs vitiata, quæ eſt eiuſmodi,in Nicolai Præpoſiti exemplaribus.

Rec. Ceræ albæ, lib. 2.
Olij, lib. 8.
Roris Marini,
Fol. Lauri, ana. vnci. 8.
Rutæ, vnci. 7.
Tamariſci, vnc. 6.
Eſbrij,
Ebuli,
Sabinæ,
Balſamitæ,
Leliſphagi, id eſt, Saluiæ,
Ocymi,
Polij montani,
[a] Calaminthæ,
Arthemiſiæ,
Enulæ,
Betonicæ,
Branchę Vrſinæ,
Spargulæ minoris,
Herbæ Venti, id eſt, Parietariæ,
Pimpinellæ,
Agrimoniæ,
Abſynthij,
Herbæ Paralyſis,
Herbæ Sanctæ Mariæ,
Cymarum Sambuci,
Herbæ Craſſulæ, id eſt, Fabæ groſſæ,
Millefolij,
Semperuiui,
Chamedryos,
Centumneruiæ,
Centaurij minoris,
Foliorum Fragulæ,
Quinque-folij,
Herbæ Tetrahit, id eſt, Iudaicæ ana. vnci. 4. ſ.
Radic. Altheæ,
[b] Cimini Myrthi, ana. vnci. 3.
Fœnugr. vnci. 1. ſ.
Butyri recentis, vnci. 1. & drach. 2.
Vrticæ,
Violæ albæ,
Papaueris rubri,
Menthæ Saracenicæ, & alterius Menthæ.
Lapatioli,

Polytici,

Polytrici,
Cardui benedicti, quem Carduum Cœli vocant,
Antyllis, quam Yuam Moſcatam vocant,
Oxytriphylli, qui Panis Cuculi vel Aleluya dicitur,
Criſpulæ,
Camphoratæ, non Camphoræ,
*Medullæ Ceruinæ,
Morellæ, ana. vnci. ſ.
Adipis Vrſi,
Gallinarum,
Maſtiches, ana. vnci. 1.
Thuris, vnci. ſ.
Olij Nardini, vnci 2. non vt alij habent, drach. 2.

Quid enim poſſunt ad tantam quantitatem alterius Olei, & tantam herbarum congeriem?

a *Herbæ iſtæ in Aduerſariis explicantur.*
b *Cimarum Myrthi.*

Vnguentum Martiarum magnum Deſciptionis Nicolai Alexandrini.

Rec. Ceiæ albæ, lib. 10.
Ol. communis ſextarios 6. id eſt, lib. 9. vel lib. 7. ſ.
Roriſmarini,
Fol. Lauri, ana. lib. 2. ſ.
Amarici, id eſt, Sampſuci, lib. 2.
Eſbrij, alias Ebuli,
Sabinæ,
Balſamitæ,
Ocymi,
Elelifphagi, id eſt, Saluiæ,
Polij,
Calaminthæ,
Arthemiſiæ,
Enulæ,
Betonicæ,
Branchæ vrſinæ,
Herbæ venti,
Pimpinellæ,
Agrimoniæ,
Abſynthij,
Herbæ paralyſeos,
Herbæ Sanctæ Mariæ,
Cimarum Sambuci,
Herbæ Craſſulæ,
Semperuiui,
Millefolij,
Chamedryos,
Centaurii minoris,
Centum neruiæ,
Rubi Indici, aut Phragariæ, ex ſententia Cronibrugenſis,
Fragulæ, Quinquefolii,
Herbæ Iudaicæ, ana. lib. 1. ſ.
Radic. Altheæ,
[a] Ciminj, — [a] *Alij melius legunt Cymarum Myrthi.*
Myrrhæ, ana. lib. 1.
Fœnugræ, lib. ſ.
Butyri, vnci. 5. *Linguæ,
Vrticæ,
Violarum,
Papauer. rubr.
Menthæ Saracenicæ, &
Menthæ communis,
Lapathioli,
Polytrici,
Cardunceli,
Matris ſyluæ,
Marathri,
Yuæ Moſchatæ,
Alleluya,
Linguę ceruinæ,
Criſpulæ,
Camphoratæ,
Styracis,
Medullæ Ceruinæ,
Adipis Vrſi,
Adipis Gallinacei, ana. vnci. 3.
Thuris, vnci. 2.
Ol. Nardini, vnci. 2. alias vnci. 1.

Herbæ omnes colligantur, quando ad incrementum venerunt, vt apud nos principio Maij, [b] & hoc vno aut duobus diebus, poſtquam ſol radiauerit, & vſque ad meridiē, non poſtea. Diuidantur in partes paruas, & in vino generoſo rubro infundantur, per 7. dies in loco calido, & moueantur ſemel in die. Octauo die decoquantur lento igne in balneo ferè ad conſumptionem vini. Tunc ol. commune antiquum adde: paulopoſt butyrum cum axungijs, & medulla: deinde cola, [c] & abiectis herbis, adde collaturæ Ceram, & liquefacito: deinde & Styracem cum oleo Nardino, & puluer. Thuris & Maſtiches. Sic omnia confundantur, & ſeruentur vſui. Hac ratione efficaciſſimum vnguentum acopum comparabitur: nam ſi alio modo pararetur, Styrax vreretur. Oleum Nardinum vires amittit, & Thus & Maſtiche. [d] Sextarius hîc pendet vnci. 15: nam menſuralis, octodecim continet. Amaracum in Alexandrino legimus: & Sampſucum, ſiue Maioranam interpretati ſumus: nam Parthenium in cauſa fuit, quòd Maiorana ſcopis magis conuenit: Factum eſt hoc vnguentum ad tumores diſcutiendos, durities, ad articu-

lorum dolores: Eſt enim, vt breuiter dicam, acopum, quibus omnibus magis conuenit Maiorana: nam, vt Dioſcor. docet, acopis malagmatiſque calfaciendi gratia admiſcetur. Paulus autem eluxatis tumoribus conuenire ſcribit: Auget ſupitionem, quòd Amaracum inijcere in Alex.legitur: quanquam in vulgatis exemplaribus, itẽ Luminari maiore (Sampſucum) ponit: quod facit, vt audacius Sampſucum verterimus: Eſt enim nomen vagum, & commune Sampſuco, & Parthenio. In Nicolao non legitur (Tamariſcum) Luminare malus (Sampſucum Tamariſcum) ponit; nos verò, quia Nicolai Alexandrini lectionẽ prælegimus, nolumus addere, neque Rutam, quanquam in Luminari hiſpanico legatur, et conuenire poſſit: non enim propoſitum eſt omnes herbas, atque omnia medicamenta acopa hîc congregare, ſed aliqua, quæ authori magis fuerint grata. Eſbrion vario modo interpretati ſunt: alij Maioranam ſeruare volunt: ſed quid ſit Eſbrion, apud Arab. neſcio: neque Saluia ponenda, neque Maiorana, nam Elelisphacos, id eſt, Saluia, ponitur poſtea, & Maiorana, nomine Amaraci, poſita eſt. quare puto mendum eſſe in lectione, vel in interpretatione. Quam cum melioribus exemplaribus lego (Ebuli.) Nam Græcus codex legit Ebuli nomine latino, vt ſæpe alijs vtitur. Eſbrion ſi Saluiã ſignificet, non debebat ponere Elelisphacon eſſe Saluiam ſylueſtrem, quæ eſt Verbaſcũ ſylueſtre Dioſc. Sed Græcus codex omnem hanc dubitandi occaſionem aufert, ſcribens (ἐλέσολυ) pro (εβȣλα) nomine latino, vt qui frequenter vtatur alijs. In hoc vnguento caſtigauimus, quæ ſequuntur: & ne hoc citra rationem quis factum eſſe putet, rationes ſubiungemus: Quò autem poſſimus id facilius monſtrare, ſcopum vel vtilitatem, vel vſum huius vnguenti proponemus, cuius cauſſa hæc electa fuerunt medicamẽta ad id efficiendum. Primùm igitur vnguentum hoc ad calfactionem paratur, ad dolores podagricos, ad paralyſes, ad tumores, ad vlcera. Quòd ſi ita ſit, medicamenta calida & ſicca, quæ vim habent digerendi, eſſe oportet. Primùm legimus in exẽplari Nic. Præpoſiti vnc. 7. Rutæ, pro dr. 7. Rutáq; quòd efficax ſit, in maiori quantitate poneretur. Ordo etiã hoc oſtendit: primum fol. Lauri, vnci. 8. deinde Rutæ vnci. 7. & poſtea Tamariſci, vnci. 6. ſic in aliquo manu ſcripto leguntur: Nec valet, quod poſſunt dicere, qui omnia errata authorum volunt excuſare, quòd calida ſit multùm. Nam Roſmarinus & Laurus non minus calfaciunt, & ponuntur in maiori quantitate.

b In frigidis regionibus circa ſolſtitium æſtiuum.
c Efficatiora, colorata magis redduntur Olea aut vnguenta, ſi aliquantulum etiam cum herbis coquantur.
d Aliis Sextarius Olei pedet vnci. 18. Vini, vnci. 20.

Vnguenti Martiati deſcriptio emendata.

CVm huius nobiliſſimi vnguenti deſcriptiones conferrem, tantam inueni difficultatem conciliandi illas, vt omnibus prætermiſſis interpretationibus, & deſcriptionibus, hanc tradere, quæ magis ſcopis & vtilitati reſpondere vederetur, ſtatuerim. Videbunt ſtudioſi, qui rationes noſtras expendere voluerint, nec eſt, quòd me reprehendant, cur illam Alexandrini non receperim; nam non caret mendis & dubijs. Habet Eſbrion & Saluiam, quanquam vulgus putat eaſdem eſſe, & omnes interpretantur Conſeruam Eſbrij, Conſeruam florum Saluiæ, niſi quis velit dicere flores alio vocabulo, alio herbam appellari.

Rec. Ceræ flauæ, lib. 2.
Olej, lib. 8.
Roſmarini,
Foliorum Lauri, ana. vnci. 8.
Rutæ, vnci. 7.
Amaraci ceu Maioranæ, ſiue Eſbrij, vnci. 6. ſic legendum, non Tamariſci aut Ammoniaci, vt aliqui: nam Tamariſcus nulla ratione conuenit, quanquam iuuet ſplenem: neque Ammoniacum, quia inter herbas non repoſuiſſet: quare (Amaraci) legendum, quod eſt Maiorana. Parthenium enim hîc exponere non conuenit, & amoto (th) remanet, Amaraci. Eſbrij ſecundum aliquos Idem eſt cum Maiorana: alius Maioranam ad horum expoſitionem addiderat. Sic orta eſt illa confuſio, vt pro vna herba, tres aliqui ponant Tamariſcum, Maioranam, & flores Saluiæ, pro Eſbrio.

Sabinæ, Balſamitæ, ſiue Menthæ aquaticæ, Siſymbrij.

Sunt qui legendum putant, Balſamitæ, vt ponatur illa herba, quæ poma fert rubra, quæ magnam in conuulſionibus vim habent, & neruorum doloribus ob vim Balſamo ſimilem tributam conſolidandi. Balſamine dicitur. Fructus vero pomum eximium & mirabile, Gallis (*Pommes de merueilles*) Erit efficacius vnguentum ad vulnera & dolores, ſi quis ea vti voluerit. Liberum tamen relinquo.

Elelisphaci) Sic legendum Græci docent, à quibus ἐλελίσφακος, Saluia vocatur, non, vt vulgò, Liliphagos. Conuenientiſſima herba, vtilis vulneribus, compeſcendo ſanguinem: purgadiſq;

gandiſq; vlceribus tetris, vt Dioſc. docet lib. 3. cap. 32.

Ocimi, ſiue Baſiliconis maioris, Polij. Sunt qui montanum deſiderant: ſed quod ad mare naſcitur, magis odoratum, & efficacius: ab antiquis Cretium laudatum, quod in inſula naſcatur; quod emplaſtri modo appoſitum, vulnera conglutinat, vel, vt quibuſdam placet, viride hoc facit: Siccum maleficis vulneribus medetur.

Calaminthæ, Arthemiſiæ, Enulæ, Bethonicæ, Branchæ vrſinæ, Spargulæ, Aparinæ, herbæ Venti.

Anemone, vocatur herba Venti, cuius multæ ſunt ſpecies apud Græcos, vt videre eſt, cap. de Anemone: Sed præter illas ſpecies Othonna herba apud Dioſcoridem Anemone, ideſt, herba Venti, dicitur, quam nos ſuſpicamur eſſe Othonnam, & legitur melius, Menta, pro Eruca, quam alij putant*Clymenon. Nos illam ipſam, quam Arabes Mentham maiorem putamus: quæ ſi Clymenō eſt, non poteſt nō conuenire; vt quæ profluuia ſanguinis infrenet, & folia vel ſiliquæ vulneribus recētibus impoſita, ad cicatricem perducat. Hanc ego ponendam cenſeo, non Græcorum Anemonem, quia hæc compoſitio multas alias herbas habet, quę ab antiquis mutatæ ſunt, vel incognitæ, vt quæ ſequuntur. Pimpinella, vim aliquam ſiccandi habet, & leuem aſtringendi, refrigerandiq; antiquis incognita. Agrimoniæ.] Hanc aliqui prætermiſerunt, Abſynthij, herbæ Paralyſis, ſiue Primulæ veris, quæ eſt ex genere Verbaſci, & ad aliorum differentiam odoratū Verbaſcum appellant. Herbæ ſanctæ Mariæ, Multæ ſunt herbæ hoc nomine, vt Parietaria, Perſicaria, quæ nimiùm acris eſt, & mordax. Alia eſt herba, quam aliqui vel Coſtum hortenſem, vel Eupatoriam Meſuæ putant, quæ in vijs vliginoſis creſcit, flore luteo. Cymarum Sambuci, herbæ Craſſulæ, ſiue Fabæ inuerſæ, quæ Telephion dicitur, hic vſurpāda: nā Telephion præterquam quod vitiliginem albam curat, medetur vlceribus telephijs, id eſt, malis: ſiccat enim ad tertium gradum, ſi Gal. credimus, & detergit. Semperuiui, Millefolij, Chamedryos, Centaurij minoris, Centum neruiæ, id eſt, Plantag. minoris, fol. Phragulæ, Quinquefolij, herbæ Iudaicæ ſiue Syderitis, ana. vnci, 4. radic. Althææ, Cymarum Myrthi ana. vnci, 3. Fœnig. vnci. 1. ſ. Butyri recentis lib. 1. & vnci. 2. Vrticæ, Viol. albæ, quam Græci Leucoion vocant, quæ magis cōuedit, quam purpurea, quæ refrigerat & humectat, quod in hoc vnguento non eſt neceſſarium: verùm lutea, vel viol. Leucoion podagricos iuuat, rimas ſedis curat, maxime flores. Pap. rub. Menthæ Saraſenicæ, vel alterius, Lapatioli, Polytrici, Carduncceli, ſiue cardui benedicti, Matris ſyluæ, ſiue Caprifolij, ſeu Periclymeni, Valerianæ, quā maturellam barbari vocant, alij (Mararri) legunt, ſed falſò: Valerianā, ſiue Phu ad dolores & potiſſimùm lateris valere ſcribit Dioſc. Iuæ Moſcatæ pro herba Moſchata legendum: eſt autem Antyllis apud Dioſc. quæ quia vulneribus medetur, hic ponitur. Alleluya ſiue Oxytriphylli, Linguę Ceruinæ, Criſpulæ, quam Abrotanum fœminam dicunt, alij Buphtalmum, alij herbam Cancri, quæ Heliotropiū minus dicitur, vel vt alijs placet, Ceterach. Sed non multum refert, vtra ponatur. Helyotropion plures vires habet huic inſtituto accommodatas. Camphoræ vel, vt alij melius Camphoratæ; Camphoratam autem herbam alij purant Abrotanum eſſe: Verum eſt alia humi ſerpens, folijs minutiſſimis, quam noſtri Camqhoratam ab odore vocauerunt. Illa ad naturam Millefolij accedit, & ad vulnera magnā vim habere docet experientia: quare vulgarem Camphoratam, antiquis incognitam, ponendam puto. Camphora vero, quod ſit tenuium partium, & potenter ſiccet, non videtur conuenire: Auget ſuſpitionem, quod Styrax poſtea ſequitur: Scyràcis Calamintæ, Medulæ Ceruinæ, Adipis Vrſi ana. vnci. ſ. Sed in quibus locis non reperitur Medulla Cerui, Apri ſubſtitui poterit, vel Tauri, Adipis Gallinæ, Maſtiches ana. vnci. 1. Thuris vnci. ſ. Olei, Nardini vnc. 2. Ratio conficiendi talis eſſe debet, vt ſit efficaciſſimum. Colligantur omnia eo tempore, quo perfecta ſunt, in qualibet regione: nam in calidis Vere parari debet: In frigidioribus non ante feſtum diui Iohannis. Colligantur autem vno vel duobus vel tribus diebus; colligendo prius humidiores, vel frigidores, vel quarum ſuccus viſcidus & lentus eſt: quæ verò ſunt odoratæ, & tenuium partium, vltimo loco: quare primùm radices, Semperuiuum, Craſſulam vocatam, Matris-ſyluam, Papauer rubrum, Centumneruiam, cymam Sambuci, Papauer nigrum: deinde quære alias omnes, ſi poſſint vno aut duobus diebus colligi. Parùm refert, modò in coquendo ordo ſeruetur; vt prius coquantur, quæ maiorem coctionem ferre poſſunt, & quæ à nobis ſunt annumeratæ, colligendæ ſunt in prima die. Suſtinent decoctionem rad. & frigidæ herbæ & craſſæ, & quæ duræ ſunt & adſtringētes. Ob id adijciuntur radices Althææ, Semperuiuum, Telephium, Papauer nigrum, & album, Branca Vrſinæ, folia Lauri, Sabinæ, Pimpinella, Centumneruia,

**Clymenon, ſiue aquatica Betonica Anglorum, vulneraria eſt efficaciß. vide Stirpium noſtrarum illuſtrationes.*

Colligendi tempus.

neruia, Quinque folium, folia Myrthi, lapatioli, cardunceli, Lingua ceruina, Agrimonia, Vrtica. Secundo loco ponantur Ruta, Abſynthium, Arthemiſia, herba Venti, Alleluya, ſiue Oxytriphyllum, Camphorata : Vltimo odorata, vt yua Moſchata, Menta Saracenica, Centaurium minus, Chamedrys, Millefol. & aliæ. Frequenter contundendæ, vel cultro diuidendæ ſunt in paruas. Infunde in diuerſis vaſis, vt ſunt diſpoſitæ, & diutius, quæ duræ ſunt & ſiccæ : *nam infuſionis & coctionis eadem eſt ratio. Infundantur Vino odorato antiquo, rubro, tenui, vel albo dies 8. ab infuſione radicum. Coquantur ſenſim lento igne, ſemper mouendo. Cúm vinum incipit minui, & herbæ maiorem locum occupant; Oleum inijciendum, & coquendum donec vinum quaſi abſumptum ſit; Cui butyrum & axungias adiungere poſſumus. Colandum & exprimendum exactè : Colaturæ calidæ Cera liquetur ; qua liquefacta, miſce Maſtichem, & Olibanum, Styracem, & oleum Nardinum, exagitando ſemper extra ignem, donec in linimentum coagulatum fuerit, vel vnguentum. Reponatur in vaſe, & ſeruetur diligenter. Si in vaſe æneo reponatur, efficacius erit ad vulnera antiqua & vlcera. Seruetur in parte inferiore officinæ coopertum. Hoc vnguento carere non debet. Durat in tres annos, vel plures, ſi bene ſeruetur coopertum. Hoc ſufficeret pro vnguento Aragon, & vnguento Agrippæ, pro Dialthea, vel contra. Sed quia ſunt in frequenti vſu, apponemus illa quatuor vnguenta calida vocata.

**Nota.*

L'Obel) Vnguenti Martiati Rondelletij & Monſpelienſium emendata deſcriptio alia.

ETſi innumeris typographicorum mendis deſcriptiones Martiati vnguenti vindicauimus : ſubdidimus tamen aliam à Rondelletio caſtigatam, quam Pharmacopœi peritiores Monſpelienſes parare ſolebant noſtro tempore, ſuperſtite adhuc Rondelletio, ambagioſis & ambiguis barbaris herbarum nominibus valere iuſſis.

Rec. *Ceræ nouæ, lib. 2.*
Olei Oliuarum, lib. 9. (requiruntur libræ 4. Ceræ & Olei lib. 18)
Summitatum Roriſmarini,
Lauri, ana. vnci. 8.
Foliorum Rutæ, vnci. 7.
Maioranæ, vnci. 6.
Radicum Iridis recentium,
Bryoniæ,
Helenij,
Altheæ, ana. vnci. 5.
Saluiæ cum flore,
Sabinæ,
Menthæ vtriuſq;,
Balſamitæ ſiue Siſymbrij,
Mentaſtri,
Ocimi,
Polij montani vel Marini,
Calaminthæ montanæ,
Arthemiſiæ,
Pimpinellæ Gallicæ,
Betonicæ,
Hyſſopi,
Lauendulæ cum floribus,
Athanaſiæ maris, id eſt, Tanaceti Officî.
Millefolij,
Agrimoniæ,
Abſynth. vulgaris aprico loco collecti,
Chamædryos,
Chamæpiteos,
Syderitis,
Cymarum Ebuli,
& Sambuci,
Laueris,
Pulelegij Ceruini vel Regalis,
Thymi,
Satureiæ,
Serpilli,
Spergulæ,
Aparinæ,
Brancæ Vrſinæ,
Clymeni,
Centaurei minoris,
Hyperici,
Foliorum & rad. Aſari,
Foliorum Ciclaminis,
Abrotani maris,
& Fœminæ,
Coſti hortenſis, &
Agerati,
Perſonatæ,
Cardui benedicti,
Stœchadis citrinæ, &
Arabicæ,
Radicum Phu,
Origani,
Marrubij, ana. vnci. 4.
Vrticæ,
Cymarum [a] *Myrthi,*
Fœnigræci,
Matriſyluæ,
Oxytriphylli,
Linguæ ceruinæ aut

[a] Alij habent Cimini & Myrrhæ, ſed videtur legendum Myrthi.

Ceterach

Ceterach,
Telephij,
Rad. Ariſtolochiæ clematis, ana. vn. 3.
Styracis Calamitæ,
Medullæ Ceruinæ,
Vitulinæ,
Adipis Vrſinæ,
vel Taxi,
Gallinæ,
Maſtiches,
Thuris,
Olei Nardini, ana. vnci. 2.
Butyri, vnci. 10.
fiat Vnguentum vt artis eſt.

Secundum hanc deſcriptionem fideliter Martiatum Vnguentum parauit annis elapſis Londini me preſente gener meus Ludouicus Myreus Pharmacopœus peritiſſimus, omniumq́ue Pharmaceutices partium callentiſſimus; Pharmacopœo quippe genitore ſatus, & a teneris, non modo domi, ſed etiam inter politiores nitidioreſq́ue Germaniæ artifices educatus; tamen exploratione compertum habemus, duplicem huius vnguenti quantitatem Olei & Ceræ vix ſufficere aut reſpondere proportioni herbarum, quia mediam fere partem inter coquendum abſorbſerunt: Vnde ſanè quã neceſſarium ſit præceptori medico hæc vidiſſe & noſſe, docemur, vt artificoſè & methodicè poſſit ſua medicamenta præcipere. Sed quia nullus melius hæc Coudenbergio noſtro Pharmacopœo Antuerpiano doctiſſimo poſſit docere, eius verba hic ſubdere viſum fuit.

Pet: Coudenbergij ſcholia in Vnguentum Martiatum apud Val. Cordum, &c.

Olei lib. 6.] Petrus verò Coudenbergius lib. 24. ſumendas eſſe cenſet.

*Itaque cùm Cordus hoc in vnguento ſuo ex cenſu, Olei hic libras ſex tantum, ad herbarum materialiùmuè libras plures duodecim (quã qantitate vix madeſcerent) accipiendas ſuaſiſſet; vt adhucdum eius in contextu ſonant verba, ego vero multas addens olei libras, ex ſex vigintiquatuor effeci, & necdum ſufficere pro tanta materiæ copia ſcio; ſi Oleo, vt regula & ratio docent, materiæ ſunt contegendæ. Simili inſuper cæcitate, vt in hoc vnguento omnes diſpenſatoriorum concinatores vſi ſunt, in vnguento Martiato magno. Vbi enim Nicolai Alex. aliorumq́ue exemplaria, olei ſextaria ſex admodum macrè legunt; ego ſexaginta ſex multò pinguiùs, necaſſariò repoſui; rationes, errorumq́ue cauſas hic præteriens. Bone Deus, tot tantoſq́ue ariſtarchos mirum eſt tanta laborare coryſa, vt tantum interuallum, nempe à ſex ad ſexaginta ſex, á ſex inſuper ad viginti quatuor, non olfecerint, adeoq́ue euidentes res animaduertiſſe neminem. Hinc vt quantum in reliquis neglectum fuerat, colligere falilè queas; quod aſteriſci præter omnium ſcio expectationem, ita frequentes, locorum non omnium, ſed præcipuorum tantum, in hocce tam exiguo enchiridio animaduerſorum indicatiui demonſtrare poſſunt. Quocirca vt ingenuè quid ſentiam tandem proferam, reiq́ue ſummam ſemel explicem; tot inter hodie diſpenſatoriorum diuulgatores faſtu turgidos, nullum pene digni quid Pharmacopœis conſarcinaſſe pretuliſſeq́ue video, nihilq́ue ferè præter aliorum ignauias tranſcripſiſſe, ac in ſuas chartas tranſfudiſſe, acta egiſſe; eerata & ineptias, erratis atque ineptijs accumulaſſe comperio: ita vt poſteriora prioribus etiam nonnunquam deteriora Pharmacopœiſq́ue inutiliora eſſe conſpiciantur.**

* Idem ſentiendum hodie de herbarum indoctis collectoribus Pſeudo-botanographis.

Unguentum Aragon Nicol.

VNguentum Aragon calidius eſt ſupradicto, & facilius paratur, quia paucioribus ſed efficacioribus conſtat.

Rec. *Radicum Cucumeris agreſtis, vnc. 8.*
* *Pulicariæ maioris vel minoris, vel Coniſæ vtriuſq́ue,*
Laureolæ, ana. vnc. 9.
Calaminthæ montanæ, vnc. 6.
Roſmarini,
Maioranæ,
Radicis Ari,
Serpilli,
Rutæ, ana. vnc. 4. ſ.
Foliorum Lauri,
Saluiæ
Sabinæ, ana. vnc. 4.
Radicum Bryoniæ, vnc. 3.
Pyrethri,
Euphorbij,
Piperis,
Zingiberis, ana. vnc. 1.
Maſtiches,
Olibani, ana. drach. 7.
Olei communis lib. 5.
Ceræ, lib. 1. vnc. 3.
Butyri, vnc. 4.
Olei Laurini
Adipis Vrſinæ, ana. vnc. 3.
Petrolei, vnc. 1.
Olei Muſcelini, vnc. ſ.

Hoc vnguentum eo ordine debet diſponi,

quò

quò melius & facilius diſpènſetur. Radices reponendæ in primo ordine, vt prius decoquantur. Addidi Bryoniæ rad. quia folia nullam vel paruam facultatem habent inſtituto accommodatam: et ne Pharmacopolæ folia vſurparent, addidi accipiendas eſſe rad. Expunxi, quod poſſet dubitationem facere, nempe, agnini. Legimus enim radic. Cucumeris Aſiuini, non agnini. Qui ſic legendum cenſet, decipitur, nam agninus Cucumer, alius eſt à Cucumere Agreſti, qui efficaciſſimus eſt: agninus autem inefficax: qui in hortis ſeritur frequentiſſimus in Hiſpania; à qua regione aliqui nobis attulerunt, & incipiunt colere in hortis quorundam nobilium: eſt autem tenuis, ſed longus, & ad anguis vel ſerpentis modum contorquetur & humi ſerpit. Hoc etiam in folijs feci, ne deciperetur parûm cautus. Vnguentum iſtud pro vnguento de Ciclamine vſurpari poteſt, addendo Colocyntid. Diagredij, & fellis Bouis, drach. 1. pro vnci. 1. Vnguenti & ſucci Cyclaminis, vnc. ſ. Si vngatur vmbilicus & venter; laxabit ventrem, & vermes deijciet, & aquam hydropicorum purgabit. Si ventriculus contangatur, excitabit vomitionem; alui ſubductionem, ſi in emunctorijs coxarum, & in planta pedum adhibeatur.

In Vnguentorum & Oleorum parandorum ratione, Radices (quemadmodum flores, fructus aut ſemina, quia non omnes eodem, ſed varijs anni temporibus proueniunt, florent aut vigent) eſſe legendas in ſummo virium vigore, & infundendas, decoquendaſq́; Balneo in ſ. q. olei aut adipis in futuro vnguento præſcriptæ, ſuaderem; quem-
Vnguentum Populeum. *admodum fieri ſolet in condiendis & aſſeruandis gemmis, Oculis Populi vocatis, in Populneo vnguento, in vnum aut alterum menſem, donec herbæ omnes aut flores in ſua efficacia ad manum ſint. Sed ne longiore infuſione ſitum ducant, ranceſcant, exuanturq́; odore ſuo & viribus, vt Pharmacopolarum ignauiâ ſæpe euenit; colari poterunt, & abſumpto ſuperfluo humido, calore Balnei, vaſe optimè occluſo aſſeruari.*

In hoc celebri unguento Radicem Cucumeris ſyl. ab vnc. 4. ſ. ad vnci. 8. auximus, foliorum loco; quia radices ſunt herba efficaciores; Sed ſi quis tempore quo vigent folia addere velit; per nos ſane licebit: modo fideliter omnia à Seplaſario peragantur, per quem operatur Medicus, ei fidem adhibens, tanquam manibus ſuis: eſt enim Manus Dei Medicus; & fidus perituſq́; Pharmacopœus & Chirurgus, Medici manus dextera.

Butyrum rubrum potabile Officinarum.

H*Oc rubrum Butyrum ſubnectere viſum fuit, quia apud ſuperiores & inferiores Germanos Belgas in frequentiſſimo vſu eſt ad puerorum eliciendaex anthemata.*

Extat apud Cordum deſcriptio, ſub Vnguenti potabilis nomine, ſed mutilata. Radices Anchuſæ, quæ colorem ruberrimum conciliant, omiſit, & Rad. Erithrodani vnc. 1. tantum cum Caſtoreo, loco Mumiæ appoſuit.

Rec. *Butyr, Menſis Maij recentis ſine ſale, lib. 3.*
Radicis Anchuſæ ſiue Bugloſſi anguſtifolij ſilueſtris quorundam,
Rad. Erithrodani, ſiue Rubiæ tinct. ana. vnc. 4.
Mumiæ, Spermatis Ceti,
Rad. Tormentillæ, ana. vnc. 1.
Vini rubri, lib. 2.

Bulliant ſimul ad vini conſumptionem, & colentur.

Exhibetur pueris à drach. 1. ad drach. 2. ex Cereviſia; Adultis autem ad conſolidandas læſiones internas ex caſu, maiori doſi. Hoc Butyrum in memoriam renocat efficaciſſimum & comprobatum Butyri Balſamum.

Emendata longè prætioſiſſimi Balſamini Butyri deſcriptio; præcipitatis, ex equo delapſis, contuſis, & internè aut externè læſis, vtiliſſimi & ſæpe á me experti; quo Principes Germani, vt Auraicus, & alij quidam carere nolunt. Vnguentum Reginæ (Hungariæ ſcilicet Mariæ, inuicíſ. Caroli V. ſororis) dixere. Alij Butyrum Meliſſæ vocarunt.

Rec. *Rad. Gentianæ, vnc. 2.*
Ophyogloſſi,
Saniculæ,
Alchymillæ,
Flo: Hyperici,
Amaræ dulcis,
Glaſti, ana. M. 2.
Nummulariæ,
Pyrolæ,
Veronicæ, ana. M. 1. ſ.
Lunariæ racemoſæ, aut eius loco Ophyogloſſi,
Botryos,
Betonicæ,
Meliſſæ,
Arthemiſiæ,
Piloſellæ,
Millefolij,
Cymarum Lauri,
Roſmarini,
Maioranæ,
Gallitrici,
Saluiæ,
Lauendulæ,

Abſynthij,

Abſynthij,
Apij,
Sem. Melanthij Rom:
Plantaginis vtriuſque,
Agrimoniæ,
Buglæ,
Prunellæ;
Rutæ;
Bellidis;
Vrticæ,
Hyſſopi,
Centaurei minoris;
Tanaceti;
Trifolij acetoſi;
Roſarum rubearum
albarum, ana. M. 1.
Nuces Cupreſſi,
Glandes Quercus, ana. 4. N°.
Butyri recentis, lib. 3.
Coquuntur in Balneo ex arte & coluntur.
Aliqui addunt Ceram nouam.

Vnguentum Dialtheas.

DVplex eſt apud Nicol. Vnum compoſitum, aliud minus compoſitum, quod ſimplex vocatur. Sed compoſitum communiter paratur. Ob id tale hîc deſcribemus.

Rec. Rad. Altheæ, lib. 2.
Seminis Lini,
Fœnig. ana. lib. 1.
Scyllæ lib. ſ.
Olej Oliuarum, lib. 4.
Ceræ, lib. 1.
Terebinthinæ,
Gummi Hederæ.
Galbani, ana, vnc. 2.
Colophoniæ,
Reſinæ, ana. lib. ſ. ſiue vnc. 6.

Rad. & ſemina omnia conterantur, infundantur, per quatuor dies in ſufficienti parte aquæ & vini: deinde coquantur, donec incraſſeſcat mucago, Coletur. Expreſſæ muccaginis libræ duæ, coquantur vſque ad ſucci conſumptionem cum ol. quibus adde Ceram, qua liquefacta adde Terebinthinam, Galbanum, & Gummi Hederæ, Vltimo loco ponatur Colophonia, & Reſina pulueriſatæ: refrigeratum vſui ſerua.

Galbanum diſſoluatur in mucagine & vino & ex arte alijs permiſceatur.

Vnguentum Agrippæ.

VNguentum Agrippæ, á Nicol. traditum, eandem facultatem habet, cum Dialthea: ſed quia in freqventi vſu eſt; ad emolliendum; & quia minori impenſa parari poteſt, ſubiunximus; & in officinis parandum cenſemus.

Rec. Rad. Bryoniæ, lib. 2.
Rad. Cucumeris agreſtis, lib. 1.
Scyllæ vnc. 6.
Rad. Iridis, vnc. 3.
Rad. Filicis, vnc. 2.
Rad. Ebuli,
Tribuli marini, ana. vnc. 1. ſ.
Olei antiqui, lib. 4.
Ceræ nouæ flauæ, vnc. 15.

Parabitur hoc modo. Radices diligenter deterguntur à pul. Incidantur in fruſta, infundantur in ol. per 7. dies, deinde decoquantur, donec radi. moleſcant, & ſuccum deponant. Decoctio coletur, & fortiter omnia exprimantur: Col. adde Ceram flauam, non albam, vt vulgaria exemplaria habent, quia minus emollit. Vbi refrigeratum fuerit, vſui ſerua. Non eligimus ol. commune, ſed antiquum, quòd ſit magis tenuium partium, & ad digerendum accommodatius, & emolliendum, viſcoſis iſtis permixtis. Hoc autem ſcire oportet apud Dioſc. nullam mentionem fieri de tribulo marino, ſed tantum de aquatico; & terreſtri. Hic ſi non eſt ex Tribulorum genere, eſt ex Etyngiorum & Eryngiorū loco Tribuli marini poni poſſunt. quare qui procul á mari ſunt, ſic hoc parari oportuerit; pro Scylla Cæpam, & pro Tribulo marino Eryngiorum radicem vſurpare poſſunt, pro Scylla Pancratium, & è contra, & pro Scylla Cæpa antiqua.

De Vnguentis Pectoralibus.

AD Pectus parantur vnguenta laxantia, lenientia, quibus etiam ad laxandas partes induratas & tenſas emolliendas vti poſſumus. Poſt illa emollientia & digerentia ſubiunximus, & propè vnguentum Agrippæ collocari debent: Sunt autem tria nominibus diſtincta, quorum vnum Pectorale dicitur á parte: alterum a materia, vt Vnguentum ex adipibus: tertium quod minus laudandum, magis tamen vſurpatur á Medicis, Reſumptiuum dicitur; cuius deſcriptionem ponam, & explicabo, vt intelligant illud minus accommodatum thoraci, quám Pectorale, vel de Adipibus, & quòd de Adipibus melius eſt, & quo velim Medicos vti: Sed primùm videamus, quale ſit apud nos Reſumptiuum, tam frequenter á noſtris Medicis vſurpatum.

Vnguentū Reſumptiuū deſcriptione vulgata.

Rec. Axungiæ porci recentis ſine ſale, vnc. 4.

Axungiæ Anſeris,
Galinæ,
Anatis, ana. vnci. 2.
Oeſipi humidæ, vnc.ſ.
Ol. Cham.
Violati,
Anethi, ana. vnci. 2.
Butyri recentis, lib. 1.
Ceræ citrinæ, vnc. 6.
Muccag. Tragacanthi,
Cydoniorum,
Seminis Lini,
Biſmaluę,
Gummi Arabici, ana. vnc. ſ.

In hoc vnguento multa ſunt reprehendenda, vt ſit vnguentum Pectorale vel malacticum. Primùm quòd ex Cera alba parari non debet: ſed ex flaua: quare ſi quis parare velit, flauam vſurpet: omnia enim relaxantia, emollientia, digerentia, concoquentia, dolores frigidos ſedentia, ex cera flauá parari debent: quæ verò ad aſtringendum, refrigerandum, indurandum, & ſiccandum, ex alba; quæ fridior & magis ſicca & aſtringens. Aliud maiore reprehanſione dignum, quòd muccagines frigidas & conſtringentes recipit cum calidis relaxantibus, vt Gummi Tragacanthi & Arabici, ſeminis Cytoniorum: Quare putarem ego illas eſſe expungendas, & muſcilagines augendas Lini, & rad. Biſmaluæ ad vnc. 1. Quòd ſi muſcilaginem Fœnig. adiungere viſum ſit, ad vnc. ſ. non erit abſurdum, & pro ol. Viol. ol. Amygdal. dulcium ponere. Sic erit ergo veri Vnguenti Reſumptiui deſcriptio caſtigata. Ex huius Vnguenti caſtigatione apparet caſtigatio illius pectoralis vnguenti, quod muccaginem recipit Pſyllij, Tragacanthi, & Gummi Arabici. Hæc emplaſtica digeſtionem impediunt, obſtruendo poros, & potius ſuppurant, calidis & temperatis permixtis: & partem tenſam retinent, quod in doloribus & potiſſimùm pectori *a.* aduerſum eſt, ob reſpirationis neceſſitatem.

a. vtinam hæc obſeruaretur à Medicis & Magiſtris Critiis,

Rec. Axungiæ Porci recen. ſine ſale, vnc. 4.
Axungiæ Anatis,
Gallinæ,
Anſeris, ana. vnci. 2.
Ol. Amygdal. dulcium,
Chamæmelini,
Anethini, ana. vnci. 2.
Butyri recentis, non ſaliti, lib. 1.
Ceræ flauæ, vnc. 6.
Muccaginis ſeminis Lini, &
rad. Biſmaluæ, ana. vnc. 1. ſ.
Fœnig.
Oeſipi humidæ, ana. vnc. ſ. miſce, fiat

Vnguentum Reſumptiuum.
Talis erit pectoralis vnguenti deſcriptio.

Vnguentum Pectorale.

Rec. Ol. Amygdal. dulcium, vnc. 4.
Ol. Cham:
Viol. ana. vnc. 3.
Axungiæ Gallinæ,
Anatis, ana. vnc. 2.
Butyri recentis, vnc. 6.
Ireos pulueriſatæ, drach. 2.
Croci, drach. ſ.
Ceræ citrinæ, vnc. 3. miſce, fiat vnguentum.

Quamuis in alio vnguento Reſumptiuo ol. violaceum expunxerimus, ab iſto tamen expungendum non eſt, quia refrigerat citra aſtrictionem, & laxat, & dolores lenit. Ob id hoc parandum pro inflãmationibus pectoris, & coſtarum doloribus. Erit medium inter Reſumptiuum ſuperius, & vnguentum ex Adipibus, quod magis ſimplex eſt, accommodatiſſimum in inflammationibus pectoris, & conſtrictione, ad concoctionem & expectorationem.

Vnguentum ex Adipibus.

Rec. Adipis Gallinæ,
Anſeris,
Anatis, ana. vnc. 6.
Butyri recentis tantundem,
Ceræ citrinæ, vnc. 4.
Ol. Chamæm.
Amyg. dulcium, ana. vnc. 3. miſce, fiat linimentum, ceratum vel vnguentum. Accommodatiſſimum eſt hoc vnguentum in inflammationibus pectoris & coſtarum, & conſtrictione pectoris, ad concoctionem & expectorationem.

Vnguentum de Bdellio.

Vnguenta ad indurationes, in hac parte conſequenti, ordine doctrinæ, collocabimus, in quorum numero eſt vnguentum de Bdellio, & vnguentum paruum de Cyclamine, ſeu de Arthanita.

Rec. *a.* Bdellij, drach. 6.
Euphorbij,
Sagap. ana. drach. 4.
Caſtorej, drach. 3.
Ceræ citrinæ, drach. 15.
b. Ol. Chirini, ſeu Leucoj lutei, vnc. 10.
Fiat vnguentum: Paretur in hunc modum.

Bdellium

Bdellium & Sagap.diſſoluantur in aqua Vitis Agreſtis; Caſtoreum & Euphorbium in aqua calida, Cera liqueſcat in oleo. Omnia miſceantur, & fiat vnguentum. Hoc diſpenſari poteſt omni tempore : quare non eſt diſpenſandum, niſi quando imperatur. Non ſolet, niſi in conuulſionibus & rigoribus neruorum præſcribi, in quibus, oleis & remedijs mitioribus eſt vtendum; interea, dum alia parantur. In hoc maluimus apponere oleum ex Leucoij floribus paratum, quàm Iaſmino, quia raro paratur, neque in omnibus locis reperitur: ſed Leucoium in omnibus locis reperiri poteſt, & ſunt ſimilia facultate. Hoc autem vnguentum difficilè paratur ob penuriam Bdellij; nam quòd pro Bdellio oſtendunt, eſt Myrrha vera, quæ vngues habet, & eſt ſubflaua, vt Dioſcor. deſcripſit. Inter Myrrham, aliquando partem Bdellij inuenimus. Sed difficillimè diſcernitur à Myrrhæ *a.* ſpecie, quæ Bdellij more lenteſcit, cùm maſticatur, vel digitis tractatur & malaxatur; eſtque concolor, quaſi colore Aloes. Verùm cum non multũ differat Bdellium à Styrace, vel Myrrha, poteris ex illis parare, maximè ex illa, quæ concolor eſt, & lenteſcit : Vel vti ſuccedaneo antiquorum, quo in externis remedijs magis, quàm internis vtebantur. Eſt autem *b.* Propolis vera, quæ eodem modo lenteſcit, ſi digitis fricetur, odore fermenti : eſt enim acida, & in rimis & foraminibus aluearum reperitur. Neq; Mel eſt, neque Cera, ſed ex oculis populi, vel Betulæ, vel aliarum arborum, quæ Reſinam reddunt ab apibus decerpitur. Sunt nonnulli, qui ſordes aluearorum vſurpant, ſed malè, & multò peius antiqui Ceram albam pro illa vſurpabant, quæ frigida eſt, & ſicca, indurans potius, quám emolliens, Poterit itaque facilius, & minori impenſa parari.

a. Myrrhæ & Bdellij differentia.

b. Propolis.

Vnguentum paruum de Arthanita, ſeu de Cyclamine.

Rec. Succi Cyclaminis,
Muccag. rad. Filicis,
Succi Ebuli, ana. vnc. 9.
Succi ſummitatum Thamariſci, vel Sambuci, vnc. 2.
Oeſipi *a.* humidæ, drach. 5.
Ol. Irini, lib. 2.
Bdellij,
Ammoniaci, vnc. 1. ſ.
Ceræ flauæ, vnc. 6.
Corticis rad. Capparis, vnc. 1. ſ.
Spicæ Nardi, drach. 3.

In Gallia, & alijs locis, vbi Thamariſci ſuccus haberi non poteſt, ſuccus Sambuci ſubſtitui poteſt. Hoc enim ſuccedaneo vſus eſt Gal. lib. 9. de compoſ. phar. ſecundum locos. Paratur autem hoc modo. Bdellium, & Ammon. diſſoluatur cum aceto Scyllitico : Succi cum ol. bulliant ad aliquam conſumptionem. Deinde Ceram adijce, qua liquefacta, Ammoniacum & Bdellium diſſolue, in fine Spicam: Fiat vnguentum. Hoc in frequentiore vſu eſt, quàm magnum, quod paratur ad laxandum ventrem, & ad vermes occidendos deijciendòſque. De illo poſtea agemus, ſi aliqua alia vnguenta, quæ ad horum naturam accedunt, aliqua ex parte tradiderimus.

Vnguentum fuſcum Nicolai.

Rec. Ol. communis, lib. 1. ſ.
Ceræ nouæ, vnc. 4.
Colophoniæ,
Picis naualis,
Sagap. ana. vnc. 2.
Maſtiches,
Galbani,
Thuris,
Terebinthinæ, ana. vnc. 1. miſce, fiat vnguentum.

Hoc vnguentum ſemper parari poteſt; quare ſufficit habere paruam quantitatem. Vale eſt ad trahendum, emolliendum, digerendum, concoquendum craſſos humores : ſed illud animaduertendum eſt, quòd antiqui Colophoniam vocabant à Colophone regione : noſtri Colophoniam vocant Reſinam, vel Terebinthinam, á qua extractum eſt ol. Terebinthinæ: Reſina eſt multùm frixa, & minus pinguis. Pix naualis, Pix dicitur, quæ è nauibus deraſa eſt, quæ ob ſæuum admixtum, & ſalſuginem maris, aliam facultatem habet, quám recens, & ſimplex : hæc minus maturat, magis ſiccat; quare in vlceribus, vt Colophonia, magis conuenit. Suaderem, vt poſthac naualem aderent è nauibus, & hæc tantùm *a.* naualis vocaretur, alia, communis Pix tantùm ad differentiam, vt Antiqui ſolebant. Non enim naualis, quòd nauibus apponatur, ſed quòd appoſita fuerit, dici debet.

Pix naualis qualis.

Vnguentum Baſilicum maius.

a. Vnc. 5. pro dra. b. 5. malè legunt.

Baſilicum vnguentum, quaſi dicas Regale, Magnum ad differentiam Minoris, recipit concoquentia & digerentia. Vſus eſt in abſeſſibus detergendis, in quibus aliquid ſuppurandum, concoquendum, detergendumq; & in vulneribus, quę ſine inflammatione, aut intemperie calida ſunt. Hoc carere poſſumus, ſi

aureum habeamus; nam cum eo conuenit, atque etiam efficatius eſt.

Rec. Ceræ flauæ,
Reſinæ Pini,
Sæui Vaccini,
Picis naualis,
Glutinis piſcium, quod Ichthyocollam vocant,
Olibani,
Myrrhæ, ana. vnc. 6.
Picis, vnc. 3.

Hoc non eſt diſpenſandum, quia non eo frequenter vtuntur Medici, & non immeritò, cum Aureum id præſtet, eiuſque deſcriptio ſit magis efficax, & integra: hæc autem in multis exemplaribus incerta eſt; nam Picem bis ponit, & incerta eſt doſis: quia dicit, Picis vnc. 4. & aliorum, ana. vnc. ſ. quod fortè ſic legendũ eſt. Alij Picis vnc. 3. aliorum verò vnc. ſ. vt monſtret diuerſam eſſe deſcrip: in facult. declaratione falſum docet: dicit enim conferte vulneribus, in quibus eſt calfactio. Sed id facilè caſtigare poſſumus, ſi negationem addamus.

Caſtigationis L'Obellij, Vngentum Baſilicum Minus, Meſ. vſitatius. Conuenit cum Tetrapharm: Galeni, & Pauli Æginetæ Lib. 7. cap. 17.

HVius deſcriptio varia eſt, Paulus enim ex quatuor rebus: Cera, Colophonia, Pice, & adipe Taurino aut Vaccino, æquis partibus, ſine oleo componit: Meſ. verò ex Reſina, Pice, Cera, æquis partibus, & oleo *a.* q. ſ. Iſtud paratur, & parandum eſt. Dicitur & Tetrapharmacum, quia non computatur Cera, quando iungitur Sæuum Taurinum aut Vaccinum; Hyeme plus Olei, quam æſtate affundendum; Macedonicum dicitur, thure addito, quo vtebatur Galenus & antiqui.

a. Vnc. 3. Roſarum quidam addunt plus minus, pro quantitate vnguenti.

In Picis delectu ſæpe falluntur optimi quiq; & ſenio confecti Pharmacopœi; Illa namq; vulgaris Picis ſpecies durior quæ ad nos ex Orientali Germania & Norivegia defertur, vocaturq; Germanis & Belgis Pech. *Anglis* Piche. *Gallis* du Brel. *Gallobelgis* Poix, ou Poye & Harpoye (*deducto fortè vocabulo Græco à* Harpage, *quod veſtibus pertinaciter adhæreat, eaſq; contaminet, paleas & quiſquilias veſtiumq; fimibrias, vti Electrum à Syris Harpax vocatum, rapiat; eo quòd feſtucas & paleas confritatum ad ſe trahat: Harpago inſtrumentum aduncum vndè* Harpies, *Gallobelgiæ vocant homines rapaces;* Harper *autem Gallicè eſt digitis aduncis fidium chordas ob harmoniam attrectando & attrahendo pulſare, aut fidibus canere; rapere ſignificat) ſtatim in grumos aut grumulos liquata ex oleo, ſæuo, aut vnguinoſo latice, aut Reſina, concreſcit vnitate ſoluta, ſegregaturq;; quemadmodum Piſſaſphaltum illud quod Venetias picandis nauibus defertur, cuius in Arabum Mumia, memini, de Laudano Opiato noſtro agens. Videtur Picis fex, quæ adhæreſcit cortinis nimium excocta, aut inter coquendum ad duritiem, parum exuſta, vnguentis & emplaſtris vſitatiſſimis, Oxycroceo, Maſtichino, Ceroneo & alijs minimè idonea; picandis tamen lembis & actuarijs nauibus accommodatur.*

Altera vero limpidior & dura Picis ſpecies, qua Sutores vtuntur, aptiſſima eſt in vſus medicos, quæ cum manibus attractatur fluneſcit & pingueſcit; vocaturq; etiam Germ. & Belgis Pech, *& Gallis* du Brel; *guſtanti dulcior & præſtantior; amara deterior.*

Vnguentum Aureum.

AVreum à colore aureo dicitur, quem à Croco accipit, vel aureum è præſtantia: eſt enim in vulneribus curandis efficaciſſimum: Concoquit, deterget, & carnem gignit. Proportione reſpondet Baſilico magno, ſed magis deterget, ob Myrrham, quam habet Baſilicum magnum: Hoc verò magis ſiccat & minus terget.

Rec. Ceræ citrinæ, vnc. 6.
Olibani, lib. 2. ſ.
Terebinthinæ, vnc. 2.
Reſinæ,
Colophoniæ, ana. vnc. 1. ſ.
Olibani,
Maſtiches, ana. vnc. 1.
Croci, drach. 1.

In hoc nihil mutauimus, præter Croci doſim, quia legitur in nouis diſpenſarijs (Croci vnci. 1.) quæ quantitas maior eſſe videtur, quám oporteat: habet autem facultatem concoctoriam: ſed cúm multa alia ſint ad id commodius faciendum, non video cur in tanta quantitate poni debeat: Nos itaq; pto vnc. 1. drach. 1. legimus, tum propter rationem aſſignatam, tum quia in manu ſcripto antiquo ita legimus. Auget ſuſpitionem, quod prius dixerit (Olibani & Maſtiches ana. vnc. 1. Si tantundem Croci voluiſſet, cur ab alijs ſeparaſſet? Adde quòd ſemper ſolemus minorem rerum ſimilium quantitatem ponere vltimo loco, vt Andromachus fecit in Theriacæ diſpenſatione: adde quod illa parua quantitas multùm tingit.

Vnguentum.

Vnguentum Aegytiacum.

AD deterſionem Gangrenæ, & vlcerum putridorum paratur omni tempore: Quare minor quantitas ſufficit: vel quia minima impenſa paratur, habendum. Paratur diuerſa præparatione. Alij ingredi faciunt æqua proportione ſic.

Rec. Floris æris, Aureos quinque, Mell. Aureos 12. Aceti acris aureos 7. Decoquantur, & decocta inſpiſſentur. Aureus valet drach.1.ſ.Romana. Sed ſi mauis, lege drach.vel vnc.quia eadem ſeruatur proportio, & Pharmacopolæ minus dubitabunt. Et certè ponderum apud Latinos, Græcos & Arab. magna eſt diffidentia. Aliqui addunt Thuris aureos 2.ſ. Sed illud ſarcoticum non eſt apponendum, niſi cùm imperatur, quia magis putrefaceret, quam reſiccaret, & cùm imperatur, potius cortex, quàm Thus ponendum eſt.

D. Baranus apud Venetos Chirurgus egregius parabat efficaciſſ. Ægyptiacum ſuum ex æquis portibus omnium ſimplicium.

Vnguentum Apoſtolorum.

NOmen accipit á numero duodenario, non quòd vſi ſint Apoſtoli: curabant enim citra medicamentorum vſum, poteſtate á Deo conceſſa, cùm dixit, Super ægros manus imponent, & benè habebunt. Eſt autem in frequenti vſu ad vlcerum putridorum, id eſt, ſordidorum deterſionem. Recipit detergentia, catheretica, & ſarcotica. Sic paratur.

Rec. *Terebinthinæ,*
Ceræ albæ,
Reſinæ,
Ammoniaci, ana.drach.14.
Lithargyri, vnc.1.drach.1.
a. *Ariſtolochiæ longæ,*
Thuris maſculi,
Bdellij, ana.drach.6.
Myrrhæ,
Galbani, ana.drach.4,
b. *Floris Æris,*
Opoponacis, ana.drach.2.
Olei libræ ſint æſtate duæ, hyeme tres,

Parandi ratio apud Syluium. Bdellium ſi molle eſt: Ammoniacum, Opoponacem, cum Aceto macerabis nocte vna, poſtridie calefac, molliſſimo igne coque, b. colaiterum & pende; & ponderi horum legitimo Terebinthinam permiſce, quæ tam bellè hæc ac cætera comprehendet, vt vix ſis erraturus: Lithargyrum autem, in oleo aliquandin ſine igne friatum, Poſt igni trade; vbi calet, Ceram immitte: Hac liquata igni auſer; liquores, vt dixi paratos miſce, vbi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adijce, & Bdellij, ſi ſiccius eſt, quale nobis eſt adulterinum. Ob componendi & miſcendi magnam difficultatem, ſæpe ad operis ſpecimen probandis Seplaſiarijs imperatur.

Pro Bdellio vſurpanda eſt Propolis, vt aliâs monſtratum eſt. Vnguento Apoſtolorum reſpondet Craſeos magnum Meſ. Quare non erit neceſſe, niſi paratum habere vnguentum Craſeos. Primum potius parandum eſt ad vlcera detergenda & implenda carne.

a. *Ariſtolochia Clematiti, quia vnguentis idonea, plerunq; docti vtuntur.*

b. *Eius loco hodie omnes raſili viridique Ærugine vtuntur.*

c. *Lachyma ſi impuræ, augendæ ſunt.*

Balſamum è Peto efficaciſſimum ad omnia vulnera in quauis parte corporis; eorundẽ fluxum cohibens calidum impoſitum. Fæda item vlcera, pertinacia ad cicatricem perducit. Liuoribus, percuſſis, ex alto prolapſis auxiliatur; ſanguinis grumos diſſoluit. Ad fiſſuras manuum, pedum & mamillarum efficax. Puerorum dolorificis cuticulæ excoriationibus opitulatur. Scabiem, Tineam, equorumq; vlcera curat.

Rec. *Peti viridis contuſi, M.6.*
Olei Hyparici, vnc.6.coquantur in Balneo.
Olei Amygdal.amari, vnc.2.
Galbani puri,
Olei è ſem.Papaue.albi recentis, ana.vnc.1.ſ.
Thuris maſculi,
Maſtiches,
Terebinthinæ Venetæ, ana.vnc.1.
Æruginis, drach.2.
Ceræ albæ parum.
Ærugo, Oleum Amygdal. & Papauerinum ſub finem addenda. Quo antiquius eo præſtantius.

Vnguentum Craſeos paruum Meſ.

HOc potius diſpenſandum eſt, quàm Magnum, quia Vnguento Apoſtolorum reſpondet: ob id nulla eſt eius Apoſtolorum vnguenti neceſſitas: Hoc verò ad vlcera detergenda & implenda confert.

Rec. Ariſtolochiæ,
Iridis,
Sang. drac.
Opoponacis,
Sarcocollæ, ana. vnci. ſ.
Lytharg. leuigati, vnci. 5.
Olei. lib. 1. coquatur Lythargytum in ol. vſquedum vnio fiat. Cui adde reliqua in tenuem pul. redacta. Fiat vnguentum. Nos autem pro Ammoniaco Opoponacem ſubſtituimus, quòd magis ſit ſarcoticum & conueniens. Neque multùm repugno, ſi Ammoniacum ponatur. Hoc poteſt eſſe vſui pro Vnguento Apoſtolorum.

* *Apoſtolorum Vng. tamen vſu receptum.*

Vnguentum Pompholigos Nicol. Præpoſiti, cuius proportio melior eſt.

Accepit nomen à Pompholyge, ſed noſtri ex Tuthia, quã vocant, parare ſolent, quæ Spodium eſt Dioſc. & omnium Græcorum: Quare dicendum eſſet Vnguentum ex Tuthia. Sed cùm parùm differat Tuthia, à Pompholyge, non eſt ab hoc recedendum. Illi autem, qui nos præceſſerunt, facilè poterunt excuſari, quòd Pompholygem non agnoſcerent: At nos, qui & agnoſcimus, & haberi ex fornacibus poteſt, vbi funditur æs ad bombardas parandas, & tintinnabula, vel vbi parantur ex ære vaſa culinaria, excuſari non poſſumus. Quare Pharmacopœlas hortor, vt ex fornacibus colligant, cùm habere poſſint, quantùm voluerint: eſt enim magis tenium partium, quàm Spodium, ſiue Tuthia. Sic parabitur.

Rec. Olei Roſ. Omphacini, vnci. 10.
Ceræ albæ, vnci. 5.
Succi grananorum Solani, vnci. 5.
Ceruſæ lotæ, vnci. 4.
Plumbi vſti & loti,
Pompholygis, ana. vnci. 2.
Cortic. Thuris, vnc. 1.

Succum fructus ſolani decoque in Oleo ad conſumptionem, cui adde Ceram. Deinde omnibus redactis in puluerẽ tenuiſſimum, fiat Vnguentum, quo vtimur in cancris, & gangrenoſis vlceribus. Quare oportet illud eſſe bene paratum, ne morſum in parte exitet, neque eam paret ad putrefactionem, vt illud facit, quod á noſtris diſpenſatur: quare danda eſt opera, vt ex Oleo Roſ. Omphacino fiat; quod magis repellit & exficcat, quàm illud Roſaceum Completum vocatum. Quòd ſi tale non reperiatur; abluatur Oleum, in aqua [a] Peculi Roſ. vel in aqua Myrthi, vel Ceterach, vel Plantaginis, vt illa vis ol. laxatiua, & putrefactiua, ablutione, amittatur: deinde roſas exſiccatas rubras vna decoque in duplici vaſe: & fiat Oleum Omphacino reſpondens; vel ſucco foliorum Oleæ admixto vel decoctis folijs Oleæ, vt Gal. imperauit. Cera alba eſt abluenda, tum ob pul. tum ob Aceti vim, quam accepit in ſua dealbatione. Succus ex fructu vel folijs Solani extrahitur; neque peccat, ſi ex [b] folijs paretur. Ceruſa ob Aceti vim eſt abluenda, & vt amittat aliquam vim emplaſticæ ſubſtantiæ, in aqua pluuiæ, vel fluuiorum, vel Plantag. Plumbum, quia cum ſulphure vritur, abluendũ, vt Ceruſa, vt deponat empyreuma; vel lima in tenues partes diuidere oportet, vt diligenter contritum in partes tenues reducatur: nam alia ratione non vritur; quàm vt facilius in pul. reducatur: Minus enim acre eſt quod non vſtum, quàm quod vſtum eſt. Tuthiam noſtri ponebant, quæ antiquorum eſt Spodium, & quia non nouerant Pompholygem; Spodium vſurpabant. Pompholyx [c] cinericula eſt, quæ in paietibus fornacis colligitur: adhæret aliquando vt fuligo: aliquando, vt quæ proximior flammis, tanquam Pumex, vel racemus ex multis ampullis: vnde Botrytis dicitur: ſed id notare oportet, quòd in quibuſdam locis quaſi alba colligitur, vt cinis, vt in fornacibus, in quibus æs funditur, non Auricalchum. In vulgatis exemplaribus (Thus) legitur, vbi legendum (cortex Thuris.) Thus enim putrefacit: cortex autem vlceribus malis conuenit, vt docet Dioſc. Quod paratum eſt hoc modo, tam differt à communi ſcopo, vt homo viuus á mortuo. Hoc Vnguentum vſui eſſe poteſt, pro Vnguento ex Ceruſa, ſed non contrà, ob Acetum. Quare cùm pro vnguento ex Ceruſa eo vti volueris, adde Aceti albi q. ſ.

a Succedaneum Olei Roſ. Omphicini.
b Simul coctis quo vnguentum aut Oleum viridius euadat.
c Eſt candida leuis fuliginea, eaque Germanis. Nihil album vocatur.

Vnguentum oculis dicatum, vtiliſſimum & efficax, quo vti ſolebant Antuerpiam; canthis modicum immitentes.

Rec. *Lapidis Calaminaris decies excandefacti,*
Aceto vini albi ſepties extincti, & ter aquâ Roſaceâ; deinde in tenuiſſimum pollinem redacti vnci. 13.
Ax: Suillæ ignem non expertæ & per ſetaceum

um à pelliculis mundatæ ſepties aquâ pluuiali terque Roſacea lotæ, vnci. 26.
Simul in Porphyrite *aliquot dies læuigantur: tandem adde Caphuræ tritæ, drach. 1.*
Mellis Hiſpanici crudi puriſſimi, vnci. 2.
fiat Vnguentum.

Vnguentum deſiccatiuum rubrum Nicol. Præpoſiti.

POſt Vnguentum de Pompholyge, collocari debet Vnguentum deſiccatiuum rubr. quod frequentiſſimè vſurpatur à Chirurgis in eryſipelatoſis & feruidis vlceribus, & ad cicatrices faciendas.

Rec. Lapidis Calaminaris, ſiue Cadmiæ,
Terræ Sigillatæ ana. vnci. 4.
Lytharg. auri,
Ceruſæ vſtæ & lotæ, ana. vnci. 3.
Camphoræ, drach. 1.
Ceræ albæ, vnci. 5.
Olei Roſ.
Myrthini, ana. vnci. 6.
fiat Vnguentum.

In hoc Vnguento tantùm hoc mutauimus, quòd Ceruſam vſtam & lotam imperauimus, ratione optima, quia magis ſicca & rubra redditur. Idcirco rub. vnguentum dictum eſt, &, vt ad cicatrices & herpetas efficacius ſit, lauandum ad empyreuma auferendum. Vritur vt Calcythis, donec Sandaracę vel Minij colorem acquirat. Ceram albam imperauimus, quia magis ſiccat, & vt magis rub. apparet vnguentum, ſi ex aba fiat. Oleum Myrthinum pro Violaceo poſuimus, quia Violaceum humidius eſt, quam vt in vlcerum vnguentis ponendum ſit, & maximè in eo, vbi omnia refrigerant: quare Myrthinum ſubſtituimus. Lapis Calaminaris eſt Cadmiæ ſpecies, ex qua æs rubrum luteum fit. Pro terra Sigillata, vſurpandam eſſe Argillam, vel Cretam aut Rubricam fabrilem, ſiue Bolum diximus: Nam terra illa, Spargis, dicta, vel Sigillata, nihil aliud eſt, quam Argilla collecta in Lemno inſula, quæ ob illum lentorem, quem habet, & vim emplaſticam inſignem, valet ad incraſſandas fluxiones, & ad ſanguinis fluxus, quæ omnia præſtat noſtra. Quòd dicunt valere ad peſtem; non ad curationem, vt aliqui putant, ſed ad præcautionem: Nam cum illa & Bolus Armena vim inſpiſſandi ſanguinem habeant, & conturbationem ſanguinis impedire poſſint; peſtem impedunt; quæ nihil aliud eſt, quam cùm ſanguinis perturbatio fit; vt nos docuimur in noſtro tractatu de Peſte. Quare non eſt nauigandum in Pontum, vt adulteratam Argillam ſigillo illo notatam habeamus, cùm Creta idem præſtet, quod & terra Sancti Pauli, quã vendunt circulatores in Italia, vel Terra Sigillata: Exſiccant omnes illæ terræ, modicè viſcoſæ, quod in hoc Vnguento requirimus.

Vnguentum album Rhaſis.

MInimo paratur, & eius frequens eſt vſus, vnde paratum habere ſemper oportet.

Rec. Ol. communis loti lib. 2.
Ceruſæ, lib. 1.
Ceræ albæ, vnci. miſce, fiat vnguentum. Oleum abluendum aqua frigida, niſi recens fuerit, miniméq; ſalitum. Ceruſa abluatur necne, nihil intereſt. Sed quia in affectibus palpebrarum vſurpatur, non malum eſt, ſi ſemel abluatur.

Vnguentum è Ceruſſa.

S*Unt qui addunt Vnguento è Ceruſſa Rhaſis Caphuræ drach. 1. aut drach. 1. ſ. & Ouorum albumina, quæ refrigerant magis & vnguento albo candorem conciliant.*

Ceruſſæ parandi ratio, & Æruginis.

Q*Vemadmodum modus parandi raſilem, primæ notæ Monſpelienſum Aeruginem, vino patrio rubro, omnium regionum huic artificio præferendo, laminis æreis rubri coloris aſperſis, variat à Dioſcoridis Æruginæ raſili affuſo, pro Vino Aceto; (paratur autem Montiſpeſſuli, fictuli ventroſo vrceo, ſtratum ſuper ſtratum, vt artis vocabulum vſurpem, ſparſis lamijs æneis ſubſtratis & interſtratis expreſſis torculari petiolis, quibus acini totaq́; racemoſa vua fulcitur aut ſuſpenditar) ſic hodie Plumbeæ tortiles laminæ vrceis fictilibus, latioris oris exceptæ, infuſis ſingulis Aceti acerrimi vncijs octo aut nouem; decuſſatim bacillis aut ſiſſilibus ridiſiſuè ad Olæ imum ſubditis; operimento ſectilis tabellæ tectis; deinde ſimo equino calente merſis, per aliquot (circiter 14. plus minus) dies donec laminæ cruſtis obducantur:* Poſtquam *enim Aceti vapida vis laminas exedit, vrceorum ora aperiunt laminaſq́; eximunt, quæ malleolis ligneis tandiu flagellantur, donec cruſtatæ laminæ excuſſæ ſint. Id quod excuſſum eſt; vulgus Album vel albedo* Plumbi, *aut Plumbum album vocant, quo libentius vtuntur pictores, quã Ceruſa, quia non miſtum & purius eſt. Verſatilibus aut Aſinarijs molis ex aqua teritur, cupis excipitur, affuſa aquæ copia. Subſidens album figulinis metæ in anguſtum, co-*

ni inſtar, deſinentibus vaſis conformant pyramides quas Ceruſſam vocant. Mangones Cretam miſcent, ſed dolus pondere detegitur: multò enim Plumbo leuior Creta. Plumbeæ laminæ rurſum in vrceos inſeruntur, addito nouo Aceto, fimoq́ reconduntur. Is labor toties repetitur, donec Plumbum in Ceruſam tranſmutetur. Non eſt quod medici & Chirurgi ſint adeo anxij ablutionis Ceruſæ ob Acetum: quia Ceruſſa non fit ſine larga ablutione. In ocularibus tamen medicamentis ex Roſacea aut ſimilis medicata ablutio non eſt noxia.

L. Myreus.

N*Onnulli malefici lucri cauſâ Vnguentũ hoc peſſimè parant; Medicos, Chirurgos & ægros fallunt: ipſis enim inſcijs Axungiam. Cretâ permixtam, pro vnguento albo vendunt: hoc mihi eueniſſe ſcio, & tanquã expertus loquor, ſed quid dicam; Chirurgi aut potius barbitonſores, artis Chyrurgicæ ignari hæc non curant: modo nummos corradant ſat eſt.*

Vnguentum Citrinum.

A Citro nomen accepit, quo vtuntur mulieres ad fucum, & Chiturgi ad ſiccandum, & cicatrices faciendas, & dealbandas: habet enim aliquam vim deterſiuam, & inſignem exſiccandi. Difficilè paratur ob præparationis difficultatem, & reliquarum rerum penuriam.

Rec. Borracis, drach. 2.
Camphoræ, drach. 1.
Corralli albi, vnci. ſ.
Amianthi dulcis, vncl. 1.
Vmbilici marini,
Tragacanthi albi,
Amyli, ana, drach. 3.
Marmoris albi,
Cryſtalli,
Dentalis,
Entalis,
Olibani albi,
Nitri, ana. drach. 2.
Gerſæ Serpentariæ, vnci. 1.
Ceruſæ, vnci. 6.

Borracis] *Quia Fuchius legit in exemplaribus Græcas λιθυβοραχιον, id eſt, lapidis Borrachij, eſt autẽ lapis* Crapaudine *vocatus, quem putant aliqui reperiri, in Buffone, quẽ* Crapaut, *vocant Galli, Græci φϱιμον Rubeta à veperibus rubris dicta à quibuſdã Borax, & ab ea Borrachia gemma dr. Hæc Gẽma alba non eſt ſed aliquando verſicolor, viridis, cineritia maculis notata, figura Rubetam repræſentat. Illã inijciendam putant ad deterſionem quam forte habet, quod tamen falſum eſſe vnuſquiſque experiri poteſt. Quare Borax: nitrum illud induratum album detergens imponẽdum, quod duplex eſt. Nigrum & album: album depuratur ex nigro, pingui, ſordido, naturali, & artificioſum aut factitium vocatur.*

Amianthus dulcis] Dulce expungendum, nullum tale reperitur dulce; ſiue Gypſum accipias vt Cordo viſum fuit, ſiue Alumen de pluma vocatum, quod magis conuenit, perinde eſt.

Borax eſt duplex, Aliud, quod pingue dicitur, quia nigrum & ad Saponis mollis quaſi colorem & conſiſtentiam accedit. Aliud eſt, album, & ad formam Salis vel Aluminis concretum, & diaphanum, quod arte tale redditur. Eſt huic arte paratum ſimile ex ſale Alcali & vrina, quod ferruminant aurum, à quo effectu aliqui mediocriter eruditi Chryſocolæ nomen indiderunt, non animaduertentes, Chryſocolam antiquorum colore viridi eſſe, ſiue illa ſit naturalis, quæ cum lapide Cianeo & fodinis emittitur, ſiue illa artificialis Galeno ex vrina vel ære: quam ſpeciem Diſcor. inter ſpecies Aeruginis repoſuit: Quare nos Borracem Nitri ſpeciem dicemus. Borracem nitroſum vocant Arabes, & a ſapore iſto, omnia alia, quæ hoc ſapore ſunt prædita, Boracalia vel nitroſa vocant. Additur *b* Caphuræ drach. 1. quia eſt fœtida tenuium partium valde: quare facilè penetrat. Magna autem eſt inter medicos contentio de eius origine & temperatura, quoniam aliqui dicunt eſſe arboris lachrymam, alij Bituminis candidiſſimi ſpeciem, alij factitium quidpiam. Ego verò puto aliam naturalem, aliam factitiam ex Maſtiche deſtillata in vrina: Naturalis certè Naphtæ naturam præ ſe fert, quòd facilè concipiat flammam. De eius ortu nihil certi habeo Verùm de eius temperatura certò poſſum affirmare calidam eſſe, & quòd odorata ſit, & quodammodo *c* ex Aerea ſubſtantia & tenui, ob quam tenuitatem ignem facilè concipit etiam in aqua, quòd forſan aliquos decepit, quòd ſemen abſumeret: inde ab effectu colligunt ſummè refrigerare: verum illa eſt ſecunda operatio, non prima, per accidens, non per ſe: nam ſi quando ſeminis ſpiritum diſſoluit, ob id Venerem extinguit, ſemine abſumpto, vt Ruta, Agnus, Mentha ſicca, vt & alia multa calida: Sed videor hîc limites inſtituti tranſcedere. Hoc enim ad Medicum ſpectat, non ad Pharmacopœum: Hoc tamen addam, quod Caphura debet ab electuario diatragac. frigid. auferri, quia debet medicamentum iſtud refrigerare, & humectare, & inſpiſſare: ſed illa

contrarium

contrarium præſtat. A Diamargarito frigido non item, quia illa valet ad cordis iactitationem, ſiue palpitationem, ad quem affectum hæc compoſitio multum confert. Præterea offuſcatur a Moſcho, & alijs odoratis medicamentis, quod non fit in Diatragacantho. Sed hæc ſatis de Caphura. Hîc ponitur quia alba eſt, & dealbat, vt ſulphur, per accidens reſoluendo. *e* Corallus ſiue Coralliũ planta eſt marina, quæ ſupra ſaxa oritur. Multas rad. mittit, ſed ſupra ſaxi ſuperficiem craſſo caudice adhęret, cortice minus rubro videtur integi rubrum, non album : Quod facit, vt non credam eſſe florem ſalis, quo inueſtitur: nam & album ſimili modo veſtiretur, cùm in eodem ſaxo naſcatur. Sunt autem tres Coralli ſpecies diſtinctæ colore tantùm, rubrum, album, & nigrum : quorum album vilius eſt. Rub. vero charius ob multos vſus. Nam mulieres eo ornantur. Pueri in collo vel circa carpum geſtant aduerſus faſcinationes, & Medici ad ſiccandum, refrigerandum, & conſtringendum vtuntur frequentiſſimè. Naſcuntur in eodem loco. Nigrum verò vocatur ἀντιπαθὲς. Rarò inuenitur, coloréque *f* Hebeni eſt. Album in hoc vnguento præfertur, quanquam in omnibus alijs remedijs rubro ſit inferius, non alia ratione, quam colore: Nam cum hoc non ſolum ad morborum curationem, ſed ad candorem facici mulieribus inducendum paretur, præfertur album rubro. Differt etiam album, quòd in medio cauitatem habeat, neque ſolidum ſit ob cotiledones ſiue acetabula, quæ habet frequentia. Siccat, refrigerat, & dealbat, vel mamaculas cooperit. Quanquam non eſt negandum ob ſalſuginem, quam habet paruam, detergere, vt omnia ſalſa : neque magis refrigerat, quam rubrum, Color qui diſtinguit ſpeciem, nihil ad temperamentum pertinet. Paratur autem multis modis, pro diuerſitate affectuum & partium affectatum. Nam ſi ad frangendum lapidem, occidendos vermes, vel ad ſiccanda vlcera interna, vel deterſionem oculorum, paretur ſine vſtione. Verum ſi ad fluxum ventris, vel ſi ad ventriculi exſiccationem, vrendum, ſed abluendum : nam niſi abluatur, vim calcis habet. Quare & calfacit: qua in re magni nominis Medici frequenter decipiuntur. Ad frangendum calculum, vel potius deturbandum renum calculum datur: tunc in puluer. reducendum, & ſucco Limonum diluendum : item cum vermes occidendi ſunt. Si quis plura deſideret, Dioſc. lib. 5. cap. 139. & 140. legat, & plura apud Plinium lib. 32. cap. 10. Sed quod in Stœchadibus inſulis reperiri dicit laudatiſſimum, & quòd fructum ferat, experientia docet contrarium. Iuxta Album Rhaſis collocandum. Quæ enim ex Lythargiro cocto, vel non cocto fiunt, non multum differunt ab vnguentis ex Ceruſa, & contra. Sed quia minimo paratur, & vt opinioni veterum conſulamus, hîc talia vnguenta appoſuimus, quibus tamen carere poſſumus : Nam Triapharmacum putamus parandum, quia longiori tempore paratur, quam Lithargyrum Nutritum, differuntque coctura tantum. *e. Corallus.*

b Florum Nymphea in Græcis exemplaribus legitur, ſed facilius & melius Caphura dealbat & ſiccat.

c Cryſtallum non fieri ex niue, vel humore concreto cœleſti docet Iulius Solinus cõtra Plinium, qui ex niue & Gelu fieri ſcribit, 37. Cap. 2.

Vnguentum Roſatum D. Meſuæ vſitatum, candidiſſimi coloris, commendatiſſimiq; odoris.

Rec. *Ax: Porci recentis mundatæ à pelliculis, operoſe ſiue in pila marmorea piſtillo ligneo contuſæ, & affuſa aqua fontanâ initio, deinde Roſacea, frequenter lotæ quantum vis; cui adde Roſarum rubearum contuſarum tantundem: Infundantur in balneo aut loco calido aliquot dies: Poſtea coquantur & percolentur. Nouæ Roſæ infunduntur & hic labor repetitur; piſtillo ligneo iterum itidemq; ad candorem teritur.* *f. Lignum magis refert.*

Ad ſuauiſſimum odorem conciliandum, Ludouicus Myreus gener meus Pharmacopœus Reginæ Anglobritan: artis ſuæ peritiſſimus & nitidiſſimus affundere ſolebat aliquot guttulas Olei ſtillatitij Roſarum, cum aqua ſimul elicitas.

Magis compoſitum hoc vnguentum fit additis Caphurâ, Opio, oleis & ſuccis herbarum ex ſcopo Medici, ſed minus ſuaue redditur.

Roſæ albæ ſi addantur, Vnguenti candoris gratiam debent, Pharmacopœos fallunt, qui neſciunt, earum ſuccum inficere colore luteo per eleganti ex pauco Alumine.

Vnguentum Pomatum.

Rec. *Axungiæ hædi recentis eadem artis lege Suilla, lotæ & præparatæ, lib. 2.*
Pomorum odoratorum, N. 10.
Caryophillorum,
Acori, vulgò Calami ana. drach. 2. ſ.
Iridis Florentinæ, vnci. ſ.
Cinnamomi,
Nucis Moſchatæ, ana. ſcrup. ſ.

Sampſuci,

Sampſuci, drach. 2.
Cyperi longi, drach. ſ.
Lauendulæ, drach. 1.
Contuſis omnibus efferueant in vaſe duplici, addendo ſub finem Moſchi, q. ſ. Olei Balanini parum ſi durius ſit, aut Ax: Suillæ.

Vnguentum Populeum D. Nicolai, cum expoſitione Cordi.

Rec. *Oculorum Populi arboris recentium, lib.* 1. ſ.
Axungiæ porcinæ præparatæ, lib. 3.
Oculi Populi contundantur, & macerẽtur in Axungia, donec ſequentes herbæ colligi queant vere & æſtate.

* *Hydrargyrum illico extingitur ex Terebinthina.*

Rec. *Foliorum Papaueris agreſtis.*
Foliorum Mandragoræ.
Cymarum Rubi tenerrimarum,
Foliorum Hyoſcyami,
Solani,
Vermicularis,
Lactucæ,
Semperuiui maioris,
Bardanæ,
Violariæ,
Scatuncelli, ana. vnci. 3.
Herbæ contundantur & miſceantur oculis Populi & Auxungiæ, & dimittantur per dies decem: deinde coquantur ſupra lentum ignem cum vini odorati ſufficienti quantitate, donec vinum conſumatur; poſtea colentur & exprimantur, & expreſſum vnguentum reponatur.

Mandragoræ *folia vbique haberi non poſſunt, ideo duplex pondus foliorum Hyoſcyami ſumendum eſt.*

Vermicularis *vera, eſt Semperuiua minor, linguam non mordicans.*

Bardana *ideſt, Lappa maior, cuius radicem præcipit eſſe accipiendam Nicolaus Alexandrinus.*

Scatuncellum, *reuera eſt Vmbilicus Veneris ſeu Cymbalaris, & non* Kreutzkraut. *Folia habet pinguia concaua vt Cymbalum, radicem Aro ſimilem: perquam pauci eam cognoſcunt.*

Contra *nimium calorem valet, & temporibus illitum, ſomnum conciliat.*

Triapharmacum ſiue Tripharmacum Meſ.

Recipit Lythargyri auri loti, Aceti, Vini rubri, mordaciſs. ana. vnci. 6. *Olei, vnci.* 12. *coque lento igne vt Diachylon.*

Vnguentum Nutritum.

Ex ijſdem paratur Nutritum, ſed diuerſa proportione, vt

Rec. Lytharg. auri vnci. 2.
Olei communis lib. ſ.
Aceti vnci. 3. vel q. ſ.

Agitentur in mortario, ſenſim oleum & Acetum inſtillando. Si fiat in mortario plumbeo, erit efficacius.

Vnguentum Pſoricum, ſiue Enulatum.

Rec. Rad. Enulæ camp. coctæ in Aceto, & contuſæ lib. 1.
Axungiæ Porci,
Ol. cõmunis, vel Roſati, ana. vnci. 3.
Ceræ nouæ, vnci. 1.
* Argenti viui extincti in Axungia, vel ſucco Limonum,
Teberinth. lotæ ana. vnci. 2.
Sal. communis puluerifati, vnci. ſ.
incorporentur ſimul in mortario, vt decet, fiat Vnguentum.

Nihil autem immutandum fuit. Paratum ſeruetur, quia pſoricum eſt efficaciſſimum, & pro alijs omnibus hoc ſufficit.

Addere ſoleo lib. ſ. Radicum Lappatij acuti & augere doſim Olei, Ax: porci, ana. ad vnci. 4. *& Teberinthinæ ad vnci.* 2. *drach.* 6. *aut vnci.* 3. *Salis ad drach.* 6. *aut vnci.* 1.

Argentum viuum augetur, aut minuitur. Paratur item ſine Hydragyro pro delicationibus.

Ad pruritum moleſtiſſimum efficatius eſt addita radice Lappatij.

Addi poſſunt vnci. 2. *rad. Celidonij maioris. Quidam miſcent vnci. ſ. Hellebori nigri, aut vtriuſque Hellebori, ana. drach.* 2.

Vnguentum contra vermes.

Qvanquam Vnguentum Aragon vermes occidat, & deijciat, huius tamen deſcriptionem appoſuimus, vt ſi paratum habere velint, habeant.

Rec. Ol. Amygd. amararum. vnci. 1.
Succi foliorum Perſici,
Abſynthij, ana. vnci. ſ.
Farinæ Lupinorum,
Cornu Cerui vſti, ana. drach. 1.
Aloes Succotrinæ,
Fellis Tauri, ana. drach. 2.
Ceræ, q. ſ. fiat Vnguentum.

Melius eſſet ſine Cera & Oleum ex Aceto, ſucco, & felle liquatis, in formam cataplaſ-

matis

matis reducere. Illa quantitas olei vnc.1.pauca eſt. Succi ſi decoquantur, minus efficaces ſunt. Nos in hoc ſuccum Abſynthij pro materia ſubſtituimus, quia Abſynthium magis amarum eſt.

De EMPLASTRIS.

QVibus oporteat Phatmacopolam muni-tum medicamentis, in vniuerſum dictũ. Inter quæ, Emplaſtra enumerauimus; tum quia oportet ea repoſita habere, quæ magno artificio parantur, ne ſi quando egeamus, non rectè parentur, ſi citò parari cogantur, quæ longo tempore debent parari. Item quæ certis tantùm temporibus parantur, vt Emplaſtra ex ſuccis herbarum, parata ſeruari debent. Adde quòd illa diu ſeruari poſſunt, nec antiquitate corrumpuntur. Ergo hæc parata habeat, quibus frequentius vtitur.

De Diachylone communi Ioannis Damaſceni.

Rec. Muſcilag. ſemiuis Fœnigr.
Sem. Lini & radic. Altheæ, ana. lib. 1.
Lytharg. puluerifati, à plumbo & ſcoria purgati lib. 1. ſ.
Ol. clari, lib. 3.

Lytharg. & Ol. multùm & diu in mortario vel lebete piſtillo ferreo agitentur, & miſceantur: Deinde igne lento coquantur, ſpatula ſemper agitando, donec liquetur Litharg. & craſſeſcat. Deponatur ab igne & refrigeretur; quo refrigerato, muſcilagines leuiter coctæ ſenſim inſtillentur, agitando, donec exactè miſceantur, & codfundantur. Hanc deſcriptionem Meſ. appoſuimus, quæ retinenda eſt, facilè enim paratur, & ſatis eſt efficax ad duros partium tumores, & ad dolores, qui ſub coſtis aut oſſibus ſunt: nam in alijs ob duritiem dura Emplaſtra ſupra partes dolentes externas poni non debent, vt docuit Gal. Auget enim dolorem durities Emplaſtrorũ: quare in vnguentum diſſolui debent. In hoc Emplaſt. hoc tantũ eſt animaduerſione dignum, Lithargyrum diligentiſſimè conteri debere, vt facilius liqueſcat, & permiſceatur ol. Purgetur à plumbo & ſcoria, quia Litharg. ex plumbo conficitur: quare remanet aliquid, quod concoctum non eſt, & fex ſiue ſcoria; quæ partes etiamſi eandem facultatem habeant, nihilominus liquari & permiſceri non poſſet ol. & qualiter, quod deſideratur hîc. Oleũ antiquũ videtur magis conuenire, mediæ ætatis, vel recens, quia magis emollit; antiquum magis digerit. Ex hoc loco rationem parandi Emplaſtra ex Lithargyrio, & muſcilag. intelligetis.

De Emplaſtro Diachylonis Parui, Meſuæ.

Rec. Lythargyri vnc. 6.
Ol. *a.* veteris lib. 1.
Muccag. Pſylij, vnc. 4.
Muccag. rad. Altheæ, vnc. 2. fiat Emplaſtrum, vt ſuprà. Hanc compoſitionem retinuimus, quia vſus recipit ad maturationem tumorum calidorum, quanquam, vt ſupra monſtratum eſt, ſupra tumores calidos Emplaſtra minus conueniant ob duritiem: quare melius in vnguentum mutabitur, diluendo ol. violaceo. In hoc parando, quæ ſuprà de Lithargyro & de coctura muccaginum, referre oportet. Oleum vetus expungendum, quia cùm frigidis, hoc conſtet, non debet ol. antiquum indi, quia digerit magis, quàm emolliat, vel maturet. Illa enim maturant, quæ temperata ſunt, vel calorem calori noſtro ſimilem habent. Quare ſimpliciter (Oleum) vel communis legendum eſt.

a. Communis non veteris Rondel.

Emplaſtrum Diachylum magnum.

Rec. Litharg. tenuiſſimè puluerifati, & cribellati, vnc. 12.
Ol. Irini,
Chamæmklini,
Anethini, ana. vnc. 8.
Muccag. ſem. Fœnigr.
Lini,
Radic. Altheæ,
Ficuum pinguium,
Paſſularnm,
Succi Ireos,
Scyllæ,
Oeſipi humidæ,
Glutinis Piſcium, ana. vnc. 12. ſ.
Terebinthinæ, vnc. 3.
Reſinæ Pini,
Ceræ citrinæ, ana. vnc. 2.

Lythargyrum cum oleo decoquatur lento igne, ſpatula leuiter agitando, donec coagulentur. Muſcilagines miſceantur, vt ſuprà dictum eſt, & vbi craſſitiem acquiſiuerunt, ſupra marmor impoſito, magdaleones formentur. Hæc compoſitio tam frequenter vſurpatur à Medicis ad emolliendum, vt nullo modo carere debet Pharmacopola. Quæcunque dicta ſunt ſuperius, in alijs obſeruanda, & præter illa, hoc quoque animaduertendum, quòd ſucci Ireos & Scyllæ ſub finem imponendi, quos abſumere oportet, priuſquam Terebint. adijciatur,

adijciatur, quæ etiam diu decoqui non debet, vt nec Oeſipus; nec Ichthyocolla, ſiue gluten Piſcium.

Dyachylon cum Gummi & Ireatum.

QVidam ſupradictis aliqua addiderunt ad aliquas affectiones curandas, vt Iridem,& appellant Diachylon Ireatum ab Iride dictum. Eſt autem talis proportio.

Rec. Diachylonis communis,lib.1,
Radic.Iridis,vnc.1.

Malaxantur cum oleo Liliorum. Tale eſt Ireatum. Eſt aliud; quod appellant Diachylon cum Gummi,ob lachrymas, quæ adduntur, reſpondens Emplaſtro è Muccaginibus.

Illud cum Gummi,incerto authore,ſiue è Muccaginibus apud Præpoſitum.

Rec. Muſcilag.rad.Altheæ,
Sem.Lini,
Muccag. medianæ corticis Vlmi, & Fœnugr.ana.vnci.4.
Ol.Chamæmeli,
Liliorum,
Anethi,ana.vnc.1.ſ.
Ammoniaci,
Galbani,
Opoponacis,
Sagapeni, ana.vnc.ſ.
Ceræ nouæ, *a.* drach.20.
Croci, drach.2.
Terebinthinæ, vnc.2. cum gummi in vino diſſolutis fiat Emplaſtrum.

a. Cordus habet vnc.15.

Illa deſcriptio eſt Emplaſtri è Muccaginibus. Differunt tantùm in doſi. Poſt Emplaſtra malactica reponendum eſt Emplaſtrum Cheroneum, & Oxicroceum, & Emplaſtrum de Meliloto.

Emplaſtrum filij Zachariæ Meſuæ, apud Præpoſitum.

HOc Emplaſtrum ſubiunximus, quia ſæpè à Rondelletio preſcribebatur ad tumores duros ſcirrhoſos hæpatis, vteri, muſculorum thoracis aliarumq; partium & iuncturarum.

Rec. *Ceræ flauæ,*
Medullæ cruris Vaccæ,
Adipis Anatis,
Galinæ,
Muccaginum { Sem. Lini, Fœnigræci, Rad. Altheæ,
Oeſipi dumidæ,
Ichthyocollæ, ſingulorum partes æquales,
Olei Keyrini, & è ſemine Lini, ana. q. ſ.
Fiat ex arte Emplaſtrum aut Ceratum.

Emplaſtrum de Meliloto Meſuæ.

Rec. Meliloti,vnc.6.
Florum Chamæmeli,
Semiuis Fœnig.
Baccarum Lauri,
Radic.Altheæ,
Sampſuci,
Abſinthij,ana.drach.3.
Cardamomi,
Sem.Apij,
Iridis,
Cyperi,
Spicæ Nardi Indicæ,
Xylo-Caſſiæ,
Ameos, ana.drach.2.ſ.
Ammoniaci, drach.10.
Styracis Calamitæ,
Bdellij, ana.drach.5.
Terebinth.vnc.1.ſ.
Ficuum pinguium, numero 12.
Sæui Caprini,
Reſinæ, ana.vnc.2.ſ.
Ceræ, vnc.6.
Ol.Sampſucini, & ol è Spica *a.* q.ſ.

Infundantur lachrymæ in aqua, in qua melil. Fœnigr. Chamomila incocta fuerint. Fiat Emplaſtrum. Huius nominis multæ ſunt compoſitiones, ſed variæ: nam alia eſt apud Gal. alia apud Trallianum. Quia verò illa Meſ. comprobata eſt, illam propoſui deſcriptionem. Hoc autem difficultatis inueni, quòd alij legunt Cardamenum, alij Cardamomum, quanquam vtrunque calfaciat: Non ſatis conſtat inter interpretes, quid ſit Cardamenum Arabum. Certius erit Cardamonum accipere, quanquã negant illud Dioſc.eſſe, de quo alio loco dicemus. Alij parari ſic volunt. Ficus coctas per ſetaceum mittunt, vt grana ſeparentur, Lachrymas non in decoctione, ſed in *b.* oleo liquant:Deinde Ceram poſt Terebint. Poſtquam refrixerit, odorata tenuiſſimè trita permiſcent. Radices Altheæ & ficus vnà prius decoquunt.

a. Nardi Meſ. non è Spica Lauendulæ, vt abuti ſolent Pharmacopæi.
b. Alii commodius in Aceto aut vino albo diſſoluunt.

Emplaſtrum

Emplaſtrum è Baccis Lauri, Meſuæ.

PErtriti & vſus celebratiſſimi huius Emplaſtri deſcriptionem ad tympaniticos ſubiunximus,

Rec. *Baccarum Lauri, vnc.2.*
a. *Cumini præparati, vnc.1.ſ.*
Myrrhæ,
Maſtiches, ana.vnc.1.ſ.
Olibani,
Cyperi odorati,
b. *Galangæ tenuis. ana.vnc.ſ.*
Coſti, (aut radicis Zedoariæ)
Mellis liquefacti, q.ſ. Aliqui ſcité, quia ſtillatim diſſoluitur, Terebinthinam coctam addunt, vt parti affectæ adhæreat.
Alij miſcent ſtercus bubulum & Caprinum cum vſus exigit.

a. *Ad maiorem efficaciam addere ſoleo Cimini præparati, vnc.1.ſ. &*
b. *Galangæ tenuis, vnc.ſ. addidimus, quia deſtituimur aut non abundamus Cypero rotundo aromatico.*

Emplaſtrum Oxycroceum Nicol. Myrepſ.

Rec. Picis naual.
Croci,
Colophoniæ,
Ceræ, ana.vnc.4.
Terebinthinæ,
Galbani,
Ammoniaci,
Myrrhæ vel Bdellij,
Olibani,
Maſtiches, ana.vnc.1.& drach.3. Parantur autem ſic.

Ammoniacum & Bdellium in partes diuidantur, & in Aceto ſufficienti per noctem macerentur. Liquentur ſupra ignem, colentur, & rurſum coquantur ad conſumptionem Aceti. Pix ponatur, qua liquefacta, pone Ceram, deinde Colophoniam, demùm Terebinth. paulo poſt ponatur Maſtix, Olibanum, & Myrrha, cum ſpatula ſemper agitando à principio vſque ad vltimum. Refrigeratis omnibus puluere Croci ſuperpoſito malaxentur & formentur magdaleones; & ſeruentur in vſum. Hæc eſt deſcriptio vulgaris, quam retinuimus.

Emplaſtrum de Ranis, Iohannis de Vigo.

EMplaſtrum hoc a quibuſdam ceratum appellatur impropriè: quare mallem inter Emplaſtra collocare, quàm inter Cerata. Alij in formam Emplaſtri parant ſic:

Rec. Olei Chamæmeli,
Anethi,
è Spica,
Liliorum, ana.vnc.2.
Pinguedinis Porci,
Pinguedinis Vituli, ana.lib.1.
Euphorbij, drach.5.
Thuris, drach.10.
Olei Laurini, vnc.1.ſ.
Pingued. Viperæ, vnc.2.ſ.
Ranarum viuentium, numero 6.
Lumbricorum lotorum in vino, vnc.3.ſ.
Succi rad. Ebuli,
Helenij, ana.vnc.2.
Schœnanthi,
Stechad.
Matricariæ, ana.M.1.
Vini generoſi, lib.2.vel.q.ſ.

Bulliant omnia ad conſumptionem vini. Col. adde Lithargyri auri lib.1. & diu agitentur; Deinde adde Ceræ citrinæ, q.ſ. Terebint. abietis, vnc.2. Auferantur ab igne, & adde Styracis liquidæ vnc.1.ſ. Agitentur fortiter. Poſtquam refrixerit aliqua ex parte, adde argenti viui extincti in ſaliua hominis ieiuni, vnc.4. fiat Emplaſtrum, vt artis eſt. Hoc Emplaſtrum recipit quantitatem paruam Argenti viui, quare efficatius reddetur ad omnia, ſi Argenti viui vnci. 6. receperit, & Euphorbij, vnc.ſ. Quòd Argentum viuum extinguitur ſaliua, ſuperſtitioſum eſt & inutile. Sed hac ratione putant emundari venenum: Non enim ſequitur, ſaliua hominis ieiuni eſt venenum ſerpentibus: ergo alijs aduerſatur. Quòd ſi ſaliua ad caſtigationem vſurpari debet, ieiuni eſſe debet, quia ſaliua infecta alimentis non ſeruat vires ſuas: citiſſimè Mercurius fugitiuus Practicis vocatus extinguitur, ſi vnà piſtillo cum Terebinthina tribulentur.

Emplaſtrum de Maſtiche

DIſpenſatur apud nos Emplaſtrum de Maſtiche. Quare viſum fuit addere deſcriptionem, quæ in nullo diſpenſario reperitur. Oportet huius Emplaſtri authores fuiſſe præceptores noſtros.* Quia hîc omiſſa & correcta eſt deſcriptio; nos appoſuimus: *L'Obel.

Emplaſtrum è Maſtiche, quo vtebantur Monſpelienſes meo tempore.

Ad fœtus retentionem, & omnem affectum ventriculi à humiditate, cum quadam relaxatione.

Rec. *Maſtiches vnc.4.*
Olibani,
Ladani, ana.vnc.3.
Myrthillorum,
a. Foliorum vel ſeminum Lentiſci immaturorum, ana.vnc.2.
Sumach,
Hypociſtidos,
Acatiæ,
Roſarum,
Boli Armeni, } *ana.vnc.1.*
Terræ ſigillatæ
Menthæ ſiccæ
Abſynthij,
Sampſuci,
Anthos, ana.vnc.ſ.
Galliæ Moſchatæ, drach.2.
Reſinæ,
Ceræ albæ, ana.lib.3.
Terebinthinæ, lib.1.ſ.
Picis nanalis, vnc.8.
Olei Lentiſcini,
Nardini Meſ. ana.vnc.3.
Miſce, fiat Emplaſtrum ex arte.

Emplaſtrum è Maſtiche Monſpelienſium deſcriptum à D. *Iouberto* non adeò diuerſum; ſed ponderibus varium.

Rec. *Maſtiches, lib.ſ.*
Thuris,
Ladani, ana.vnc.5.
Foliorum Lentiſci,
Myrti,
Myrtillorum, ana.vnc.4.
Sumach,
Berberis,
Hypociſtidos,
Acatiæ,
Roſarum, } *ana.vnc.2.*
Santali rubri,
Boli Armeni,
Terræ ſigillatæ,
Menthæ,
Galangæ,
Cyperi,
Coriandri, } *ana.vnc.1.ſ.*
Xyloaloes,
Cinnamomi,
Cimini aceto infuſi & toſti
Abſynthij,
Sampſuchi, } *an.vnc.ſ.*
Florum Roſmarini,
Galliæ Moſchatæ,
Terebinthinæ,
Picis naualis, ana.lib.ſ.
Reſinæ,
Ceræ, ana.lib.2.ſ.
Olei Maſtichini,
Nardini, ana.parum.
Fiat Emplaſtrum.

Qui vnum horum habet, poteſt carere Emplaſtro pro matrice.

Neglectos miror Caryophyllos aromaticos; quorum ſeſquivncia aut binæ unciæ addi poſſunt.

Pro Oleo Lentiſcino ſume Olei Maſtichini & Cydonitis in ftigidis regionibus quæ Lentiſco carent, ana.partes æquales.

Emplaſtrum diuinum Nicol Præpoſiti.

Rec. *Lithargyri, lib.1.ſ.*
Lapidis Magnetis, vnc.4.
Ammoniaci, vnc.3.
Bdellij, vnc.2.
Galbani,
Myrrhæ, ana.drach.10.
Olibani, drach.9.
Opopanacis,
Maſtiches,
Ariſtolochiæ longæ, id eſt Clematitis.
Viridis æris, ana.vnc.1.
Olei communis, lib.1.ſ.
Ceræ, vnc.8.

Lithargyrum pulverizatum in mortario aut lebete oleo permixtum coquatur. Ammoniacum & Opoponax diſſoluantur, & liquentur, & colentur, quæ cocta Lithargyro, & liquefactæ Ceræ miſceantur, ſpatula agitando. Myrrham, Olibanum, Maſtichrm, Ariſtolochiam, & Magnetem in pul.redacta ſenſim permiſce. Formentur magdaleones. Hoc Emplaſtrum præparandum ob vires egregias & diuinas. Non multùm á Cheroneo differt: quare ſi paratum non habeatur, addendo Ariſtolochiam & Magnetem, ſimile redditur. Ariſtolochia longa vſurpanda eſt, vel rotunda. Pro Bdellio, Propopolis vſurpanda. *Vlceribus malignis vtile.*

Lud. Myrreus.
Emplaſtrum Opodeltoch Germanorum,

Ob inſignes & Diuinas dotes quibus hoc Emplaſtrum Teutonica lingua conſcriptum *pollet, cuius vſus apud ſuperiores Germanos increbruit; operæprecium duxi huic Emplaſtro Diuino ſubnectere & Poſteritati latinè vertere.*

EMplaſtrum vocatum Opodeltoch non immerito habet primarias, tanquam Emplaſtrum

plaſtrum generale aut vniuerſale ad omnia vulnera & fodicatiōes, quod (cæteris ſanationis cauſa) omnia accidentia præcauet. Et quamuis laboris & ſtudij multum requirat, in compoſitione; tamen conſideranda cōpenſatio, quod eius ſemi-vncia plus præſtet quam decem ſemiunciæ Emplaſtri fodicationum, quæ etiamſi ſecundum meam deſcriptionem ſint bona; huic tamen non conferenda: qui vero huius voluerit eſſe compos, neceſſe eſt plurimum in rerum cognitione eſſe expertum artificem.

Itaque hoc modo para.

Rec. Ceræ Virgineæ, lib. 2.
Terebinthinæ turbidæ lib. 1.
Olei oliuarum, vnci. 3. liquefiant ſimul & adde
Succi Chelidoniæ,
Succi foliorum Querci,
Succi Saniculæ, & Veronicæ, ana. vnc. 1. ſ. coquantur ad liquorum conſumptionē: poſtmodum adde
Gummi Ammoniaci,
Galbani,
Opoponacis, Aceto ſolutorum, ana. drach. 6.
Succini, vnci. ſ.
Colophoniæ, vnci. 1. ſ.
Maſtiches,
Mirrhæ,
Olibani,
Sarcocollæ, ana. drach. 3. ſubigentur omnia cum Emplaſtro rudiculā mouendo: cum refrigeratum fuerit, miſce Lapidis Magnetis præparati, & in tenuiſſimum puluerem redacti, vnci. 1. ſ.
Croci Martis, vnci. 2.
Croci Veneris, vnci. 1.
Tutiæ perpratæ, vnci. 3.
Lapidis Calamin. præparati, vnc. 16.

Hæc omnia tandem cum Emplaſtro miſceantur, & cum propemodum refrigeratum fuerit, admiſce terræ rubræ Vitrioli dulcis tātum quantum opus eſt ad colore ex rubro purpureum inficiendum. Tunc exime, malaxa & fac magdaleones; reſerua vſui.

Ita coquas, vt modicè calefactum, cum vti volueris, molleſcat: alias vero cum frigidum eſt, non facilè malaxari aut leniri poteſt, ſed vti vitrum frangitur.

Hoc Emplaſtrum citiſſimè carnem ſuperfluam ſupprimit, & ad cicatricem perducit mala præcauendo accidentia.

Præparatio nonnullorum ingredientium in præſcriptum Opodeltoch, & primo Magnetis.

Magnes ſic præparatur, Recipe Magnetem, redige in minutiſſimum puluerem: pone in crucibulum, vt igneſcat; & ſic ignitum in dulcificatum Oleum Martis ad æquales partes infunde, & igni moderato admouē donec exciccetur; ſic habebis Magnetem præparatum, cuius vnci. ſ. plus quam crudi lib. 1. efficiet.

Oleum Martis ad hunc vſum ſimpliciter ſic paratur.

Rec. Aluminis, lib. 1.
Salis communis, vnci. 4.

Deſtilla aquam, ex qua humectetur Ferrum limatum ſæpius in die, & ſic rubigine obducetur; quam diligenter ablues, & aquam euaporare ſines, vſq; dum oleagruoſam habeas ſubſtantiam, quę altera deſtillatione dulcis fit, repetitā deſtillatione & euaporatione; Tunc habebis Oleum Martis ad hunc vſum aptum.

Lapis Calaminaris ſic præparatur.

Rec. Lap. Calaminarem redactam in tenuiſſimum puluerem; pone in crucibulum, & candefac & feruidum effunde in ollam optimo Aceto ſemiplenam, & illico cooperiatur illa, donec Calaminaris extinguatur. Poſtmodum leuiter & exactè effuſo Aceto Calaminarem iterum inijce in crucibulum & ignitum denuò effunde in idem Acetum: poſtremò rurſus igneſcat, & refrigeratum vſui ſerua.

Tutiæ præparatio.

Vno eodēmq; modo Tutia vti lapis Calaminaris præparatur: ſed loco Aceti qua fœniculi aut Chelidonij ſumenda: Nam Tutia aliud nihil eſt quam fumus ſeu fuligo adherens ferreis virgis ſupra furnum in quo cuprum funditur.

Croci Veneris præparatio.

Rec. Cupri laminas tenues, quas immitte in ollam & cum ſale communi fac ſtratum ſupra ſtratum: in ignem vt candeſcat immittantur. Poſtea effunde Laminas vna cum ſale in aquam frigidam, quas Laminas ablues diligēter ab omni nigredine, & denuo adde recentem ſalem & in olla ignitas, in frigidam infunde, vti prius laua & hoc reitera

 quanto-

quantoties volueris. Poſtmodum accipias aquam in qua abluiſti Lamiuas Cupri, & adde bonam quantitatem aquæ calidæ, & tandem leniter effunde: inuenies Crocum Veneris in fundo, ſanguinis inſtar ruberrimum, quem optime ablues, donec nulla amplius ſalſedo percipiatur, & panno lineo optime ſicca & diligenter vſui ſerua.

Croci Martis præparatio.

MVlti faciunt Crocum Martis cum ſale; nonnulli cum vrina, aliqui ex Aceto, alij alijs quia ferrum in rubiginem conuertunt; ex qua rutigine poſtmodum Crocum Martis hoc modo conficiunt: cum ferrum plane in rutiginem conuerſum fuerit, indunt in crucibulum & reuerberant, aut tā diu candefaciunt, donec alium colorem aſciſcat: hoc autem modo fieri non debet, quia ſal non ſeparatur illa ratione ideoq; in Medicamentis eſt inutilis: oportet autem abſque omni rubigine, & ſine vlla additione ſalis paretur; quod hoc pacto fiet. Recipe ferrum abſque omni rubigine tenuiſſimè limatum: pone in reuerberatorium longū, & igne fortiſſimo in quarto gradu reuerbera, per diē & noctem, donec colorem rubrū acquirat; poſtea exime & cum refrigeratum fuerit, inijce in orcam plenam aquæ, & agita fortiter ſpatulâ, & celerrime refunde in aliud vas: ſic omne ferrum in primi vaſculi fundo reperies; quod nondum ſatis reuerberatum fuerit abijce; id autem quod cum prima aqua tranſijt ſerua, & pone ad ignem, & euapora donec ſiccum fiat. Euapora (inquam) nec refunde, ne forte virtutem ſtipticam ſimul amittas. Hic eſt modus optimus parandi Crocum Martis.

Terram vitrioli ſic para.

Rec. Vitrioli quantum voles, inijce in ollam & pone in igneum circulum, vt planè ad rubedinem calcinetur, cum omnino rubrum fuerit, fundatur in aquam; ſtet per per diē & noctē, poſtea effunde aquā clarā & aliam affunde, & fac vt ante, idq; toties repete, donec nullam amplius acredinem in ea reperias; ſed aqua dulcis remaneat. Tunc exicca, & habebis Terrā vitrioli efficaciorem in vulneribus virtutem habentem, quam Bolus aut terra ſigillata.

Lud. Myrreus.

Emplaſtrum ad Callos pedum efficax, acceptum à C. D. D. Iacobo Cargillo Scotto.

Rec. Gummi Ammoniaci Aceto ſoluti, vnci. 1.
Vitrioli Romani,
Calcis viuæ, ana. drach. 6.
Viridis Aeris, drach. ſ.
Auripigmenti,
Cantharidum, ana. drach. 1.
Ceræ nouæ, vnci. 4.
Olei Chamæmælini &
Euphorbij, ana. q. ſ. fiat Emplaſtrum.

Emplaſtrum Ceroneum Nicol.

Rec. *Picis Naualis,*
Ceræ, ana. vnc. 2. drach. 3.
Sagapeni, vnc. 2.
Ammoniaci,
Terebinthinæ,
Colophoniæ,
Croci, ana. vnc. 1. drach. 3.
Aloes,
Thuris,
Myrrhæ, ana. vnc. 1.
Opoponacis,
Styracis,
Galbani,
Maſtiches,
Aluminis,
Fœnigræci,
Styracis rubræ,
Bdellij, } *ana. drach. 3.*
Lithargyri, drach. 2. ſ.
Fiat Emplaſtrum ſecundum artem.

Emplaſtri contra Rupturam prima deſcriptio.

Rec. Picis naualis,
Aloes, ana. vnc. 3.
Litharg.
Ceræ rubræ,
Colophoniæ,
Galbani,
Ammoniaci, ana. vnc. 2.
Viſci quercini, vnc. 6.
Gypſi,
Vtriuſque Ariſtolochiæ,
Myrrhæ,
Thuris, ana. vnc. 6.
Terebinth. vnc. 2.
Vermium terreſtrium,
Gallarum,
Vtriuſque Conſolidæ,
Boli Armeni, ana. vnc. 4.
Sang. Draco. lib. 1.

Extat alia deſcriptio, quæ dicitur de pelle Arietina Arnaldi de villa noua, ex lib. 2. cap. de Crepatura, quæ magis ſiccat, & conſtringit,

git, & melius ordinatur. Magis mihi placet illa deſcriptio, quæ recipit.

Emplaſtrum è pelle Arietina Arnaldi de Villanoua.

Rec. Lithargyri auri,
Lapidis Hematitis,
Sang.Draconis,
Boli Armeni,
Mumiæ,
Galbani,
Thuris,
Lumbricorum terreſtrium, ana.drach.ſ.
Picis naualis,
Colophoniæ,
Ceræ albæ & rubr.ana.drach.1.
Rad.Conſolidæ maioris, minoris & mediæ, ana.drach.3.
Roſ.rubr.
Myrrhæ,
Aloes, ana.drach.4.
Stellæ marinæ combuſtæ,
Gallarum combuſtarum,
Ariſtolochiæ rotundæ,ana.drach.6.
Viſci Quercini,
Terebinthinæ, ana.drach.3.
Sang. hominis rufi, lib.1 ſminus quarta.

Conficiatur hoc modo. Pellem Arietinam recenter extractam ſeu excorticatam cum pilis coque ad diſſolutionem. Collaturæ lib.1.miſce Viſcum Quercinum diſſolutũ, cum ſpatula ſtagnea agitetur, deinde Cerã, Picẽ,Colophoniam adde. Ammoniacum,Galbanum diſſoluantur in aceto, & colentur. Addatur deinde pul.aliorum; vltimo loco odorata, & quæ minorem calfactionem & calorem ferre poſſunt. Poſtremò Terebinth. ſanguis permiſceantur. Vermes in vino cocti & diligenter triti commiſceantur: coquantur, donec non inquinent manus, manibus inunctis oleo Roſ.vel Cytoniorum, non Violaceo, vt vulgus facit. Malexentur, fiant Magdaleones. Ego tantúm mutaui, quòd legit Palleam, Marinam Stellam legendum, quæ eſt ad id efficaciſſima. Quòd ſanguis hominis rufi legit; cenſerem potius hominis pituoſi legendum,qui ſanguinem viſcoſiorem & tenaciorem habet. Satis ſiccant alia medicamenta, ſed parùm refert: Nam oporteret accipere ſanguinem eorum, qui truncantur capite, in quo fluit venalis & arterialis, & ſic eſt ſatis ſiccus & viſcoſus, & hæc ſatis de Emplaſtro contra rupturam.

a. *De Cerato è Pelle Arietina, inter Cerata differuimus.*

Emplaſtrum è Stella marina ad Hernias, præciſos neruos, & muſculos glutinandos L'Obelij.

Cum animaduerterem omnes, perpenſis Nicolai, Villanouani, & Guidonis Ceratis, aut verius ad Hernias Emplaſtris variare; & doctiſſimos quoſq; ſimiles deſcriptiones ex ſiccantibus aut glutinantibus dare: viſum fuit ſubiungere aliam, qua ſæpe ſæliciter vſus ſum, eoq; aliquoties diſpenſandam procuraui: & haud ita diu eſt, quod etiam egregius, induſtrius & fidus vir Thomas a foſſa, ſiue foſſanus Pharmaceutices apud Middelburgenſes Zelandorum callentiſſimus parauit. Optima ſanè miſturæ proportione & corporis moderaturâ, craſſitie aut craſſamento, vt artis verba vſurpem, conflatum; nonnullarum præſcriptionum Rondelletij imitatione, ex copioſis Stellis marinis, loco Paleæ, aut Pilæ marinæ, in Cerato ſiue Emplaſtro e Pelle Arietina Arnoldi Villanouani: optima lege, ratione & ſiccandi dote humidas relaxationes, ſuppoſitis.

Rec. *Radicum Conſolidæ maioris recentium, vnc.18.*
Maliorij, vnc.12.
Radicum Narciſſi recentium, vnc.10.

Decoquantur ad mollitiem aut diſſolutionem in partibus duabus ſufficientis quantitatis vini rubri tortiui, & vna ſucci Cythoniorum, aut vini Cydonitis, ſ.quantitate balneo occluſo. Refrigeratis; colentur, tundentur, & cribrentur, quibus adde muccaginem, ſiue Gluten ſeſquivnciæ Ichtiocollæ, prius inciſæ minutim, infuſæ itidem balneo & eliquatæ in colatura prædictarum radicum Symphiti maioris, deinde colatum & ſolidiuſculè excoctum. Adde vinum ſi Colamen non ſufficit.

Viſci aucupatorij è corticibus radicum Agrifolij, vel querno aut Pyraſtri Viſco parati, vnc.6.

Poſtea admiſceto infraſcriptam ſuccatiunculam: quæ

Rec. *Rhois Coriariarum,*
Malicorij, ana.vnc.12.
Radicum Pentaphilli,
Tormentillæ,
Biſtortæ arefactarum. ana.vnc.3.
Fabrarum torrefactarum,
Nucum Cupreſſi,
Myrtyllorum,
Rubiæ tinctorum,
Seminis Naſturtij,
R. Ariſtolochiæ Clematitis,
Seminis Pſyllij, ana.drach.10.

Contundantur, leuiterq; efferueant in vini rubri tortiui aut nigri aſtringentis partibus duabus & vna Aceti Roſati, vel ſucci Cydonitis, Balneo, vitro aut alio vaſe lapideo, optimè clauſo. Omnibus prælis ſubiectis, diſcoquantur molli igne in Balneo donec concreuerint Electarij ſolidi inſtar. Quibus omnibus adde peractis

Terebinthinæ claræ, vnci. 8. vel q. ſ.
Picis naualis, vnci. 15.
Colophoniæ, vnc. 7.
Galbani,
Ammoniaci diſſolutorum in vino,
Myrrhæ, ana, vnc. 2.
Pulueris Stellæ marinæ vſtulatæ clibano, vnci. 9.
Pul. Boli albi, vnc. 3.
Pul. Lapidis Calaminaris ſexties candefacti & Aceto extincti,
Sanguinis Draconis, ana. vnc. 1. ſ.
Pulueris Olibani,
Lythargyri aurei loti,
Maſtiches,
Sarcocollæ,
Aloës,
Piſſaſphalti,
Scoriæ ferri aceto præparatæ,
Succi Herniariæ, aut ſaltem Polygoni extracti ex vino rubro & denſati.
Hypociſti, ana. vnc. 1.

Pici prius liquefactæ cum Colophonia, adde Terebinthinam, Ichtyocollam Viſco permixtam; omnes pulueres paulatim adijciendo aſſidueq; mouendo.

Quandoquidem hoc aut ſimilibus frequentiſſimè non modo optimi vtuntur Medici in remedijs ad Herniam; verumetiam aduerſus varios vteri affectus; eius ligamentorum relaxationem, aliarumq; partium; renum, venarum, artheriarum, neruorumq; dilatationes & deſluxiones inde natas arcendas, vt in dentium doloribus hanc deſcriptionem conſultò dedi. Quotieſcunq; maiore aſtrictione opus eſt, ſolent boni & præclari practici irrorationes Aceti Roſati (embrocationes vocant) aut irrigationes ante vſum huius Emplaſtri aut Comitiſſæ Cerati præſcribere: tamen quia acetum neruoſum genus infeſtat, iubeo Chylaris ſimplicium huius Emplaſtri ex vino aſtringente elicienda, diluto aquâ Chalybeatâ, quotieſcunq; calorem veremur: Obijci verò poteſt, Acetum Roſatum, aut Acetum ex vino atro, craſſo, tortiuoq; paratum, magis aſtringere, denſare & contrahere, quam penetrare. De Aceti verò differentijs & vſu latiſſimè diximus, Capite de Iride Illuſtrationum Stirpium. & Aduerſariorum altera parte:

Tantum commendatur Filix florida, Oſmunda vocata, à poſteris, quantum Filix vulgaris à Lucio Apuleo ad vulnera, puerorum ramicem & ſplenem, tam pota quàm admota. Liberum itaq; erit, ſi placet, vnci. 2. aut plures Radicis Oſmundæ, ſi copia adſit; aut alterius, ſi deſit, huic Emplaſtro inſerere.

EMplaſtrum ad Herniam apud Fernelium, recipit potenter quidem exiccantia, ſed pondus, quantitas aut numerus agglutinantium minus eſt quàm par eſt ad Peritonei Rupturas, Herniaſuè (barbarè Crepaturas vocant) agglutinandas: ideo agglutinantium quantitatem & numerum auximus, vt radicis Symphiti & aliorum, additis radicibus Nariſſi, quæ Dioſcoride teſte & experientiâ, præciſos neruos illitu glutinant: & vti radices Liliaceæ cum melle detritæ, neruis præciſis, luxatiſq; medentur.

Stella marina Indica reticulata.

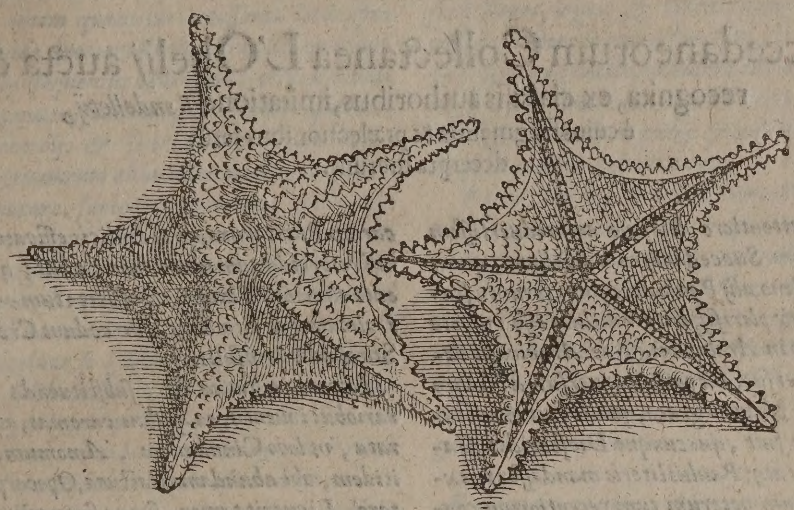
MIranda Dædala Natura, inter mille Concharum variorum colorum, Piſciumq; genera & Zoophyta, elegantiſſimam Stellam marinam, quintæ à Rondelletio obiter deſcriptæ congenerem, reducibus ex Orientalibus & Occidentalibus Indis, ad ſolum natiuum Batauis naucleris nobis largita eſt, in quinque angulos, ramos aut radios à medio partitam; pedalis & amplioris magnitudinis, prominente medio tergo quatuor digitorum eminentiâ, minimê vt cæterarũ plano; elegantiſſimé reticulato & multis verruculis per varios & quamplurimos verſus aſperiuſculo: auerſa verò parte à medio depreſſo ore & centro per medium ordinibus quinque gemino ſitu ſtellatis, denticellis crebribus, vnà cum lunatis marginibus, ſtipatis: cætera totaq; Stellæ facies verruculis conſperſa eſt, ordine pulchro, admirando Naturæ ſpectatu digniſſimo luſu; teſtaceæ concretionis.

Stellas marinas vti pleraſq; Plantas in vſum reuocauit exercitatiſſimus in rerum cognitione & ſummus practicus Rondelletius, ad Hermas ſequenti formula Remedij.

Rec. *Emplaſtri e pelle Arietina, vnci. 4.*
Stellæ marinæ,
Blattæ Byzantiæ
ana. vnci. 1.
Pul. Maſtiches,
Gallarum,
Malicorij, ana. vnc. ſ. malaxentur ex oleo Hyperici.

Foueatur pars ſæpe decocto radicum Symphiti maioris

Stella marina Indica.

maioris, Narciſſi, Biſtortæ, herbæ Iudaicæ ſiue Tetrahit, Polygonij, Herniariæ & ſimilibus, vt alibi dicemus. Aluus fluida ſit medicamento aut glande; improbantur clyſteres.

Emplaſtrum nigrum Perniones illico ſanans; attritam longo decubitu cutem breui tempore ad cicatricem perducit. Polychreſtũ efficax, pauciſſimis conſtans.

Rec. *Ceruſæ albæ, lib. 1.*
Olei ſeminis Lini, lib. 2.
} *coquantur ad duritiem ex arte.*

Emplaſtrum de gratia Dei. Nic. Præp.

Rec. Terebinthinæ, lib. ſ.
Reſinæ, lib. 1.
Ceræ albæ, vnc. 4.
Maſtiches, vnc. 1.
Verbenæ,
Betonicæ,
Pimpinellæ, ana. M. 1. fiat decoctio herbarum in vino albo generoſo ad conſumptionẽ tertiæ partis. Colaturæ diſſolue Ceram, Reſinam, Maſtichem. *a.* Bulliant, donec incorporentur, & agitentur. Tunc ab igne deponantur, & Terebinthina inijciatur, agitando cum ſpatula, & fiat Emplaſtrum dictum Gratia Dei.

a. *D. Ioubertus, Nicolaus, Plantius apud Fernelium, & alij omnes qui ſeſe ſequuntur, falluntur, vno ore dicentes, Cera, Reſina & Maſtiche coquntur ad iuſtam conſiſtentiam, aut donec optimé incorporentur, verbis Nicolai innixi.*

Diximus in Oleo Maſtichino, Maſtichen decoctionem minime ferre, etiamq́ in grumos abire ſi puluis ſolum calidior miſceatur in antidotis.

Meliores parandi rationes deſcripſit Syluius hoc modo.

In colatura vini & herbarum decoquitur Cera & Reſina ad colati propè conſumptionem: tunc Maſtiche additur; Poſtremó Terebinthina: igne aufert, vbi refrixit, cylindrias fingit magdaleones.

'*Alij, inquit, in colato Reſinam ſolam coquunt; 'hoc propé conſumpto, Ceram addunt; poſtremò 'Terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari 'incipit* Ma*ſtichen pulueratam miſcent.*

'*Vterq́ hic modus, quam Nicolai eſt præſtan'tior, quod* Ma*ſtiche coctionem non ſuſtineat ob 'eſſentiæ tenuitatem.*

'*Hodie vt albius fiat, addita paulo largiore 'Terebinthina trahunt modo Henidiorum.*

'*Succos colatos per ſe in* Mellis *ſpiſſitudinem coquerem potius, & deinde cæteris liquatis miſcerem, vt Syluius faciendum ſuadet, in Emplaſtro* de Ianua Nicolai, *ad vulnera & vlcera, quod*

Emplaſtrum de IANVA.

Rec. Succorum { *Apij,* *Plantaginis* *Betonicæ,* } *ana, lib. 1.*
Emplaſtris.
Ceræ, *Picis* *Reſinæ,* *Terebinthinæ,* } *ana. lib. ſ.*

Fiat Emplaſtrum.

Galli cæteras Nationes excellunt in parandis

Succedaneorum Collectanea L'Obelij aucta & recognita, ex claſsiſis authoribus, imitatione *Rondelletij*, è cuius fragmentis & prælectionibus ferè decerpta fuerunt.

Rondel. CVM *attentiore lectione animaduertiſſem vulgatum Succedaneorum libellum, quem nonnulli Galeno, alij Paulo acceptum ferunt, ſcatere mendis, & pleriſq; locis mutilum eſſe: vtpote qui ex Græco in Arabicum, & de Arabico ſit denuò Latine verſus, aut potius peruerſus, à* Mauro *quopiam, vel* Mauro-*græco, qualis fuit & Actuarius: viſum fuit, quæcunque Dioſcorides, Galenus, Aëtius atq; Paulus literis mandaſſent, experimentaq; tum veterum tum recentiorum confirmaſſent, ſeligere, eaque ſic digerere, vt quid alteri cuiuis æquipolleat, ſtudioſis in poſterum pateret.*

Hunc autem libellum neoterici cuiuſpiam eſſe, vel id plus ſatis arguit, quòd nonnulla addita inibi ſint, quæ Galeni tempore ignota fuere, vti Anacardia, aliaq; complura, nullo tamen ordine aut delectu, ac ſine iudicio. Vt, quòd forté Chamæmelini legerant alicubi, nominis decepti affinitate, Melinum *ſubdiderunt, quàm inſcité nullus eſt qui ignoret: illud enim laxat & moderatè calfacit, hoc verò refrigerat aſtringitq;. Eadem ineptia, quòd fortè Cepæam Portulacæ ſimilem legiſſent illius vires huius facultatibus reſponſuras putarunt. Itidem Leporē fluuiatilem Cancri loco vſurpari; vel, vt alius quiſpiam correxit, marinum, indoctè, vt qui ignoraſſe videatur* Cancrum *alimentum & antipharmacum eſſe, Leporem verò vel odore ſolo vomitorium & venenum. Nec hoc falſum ſolummodò, at & diſcriminis plenum, cùm loco* Opobalſami Opocarpation *ſubſtituunt, quod venenum frigidum eſt Dioſcoridi, vinoq; vti* Cicuta, *expugnandum, teſte Gal. lib. de Antidotis. Verùm ſi hîc Carpaſon legamus, vera fuerit lectio, eſt enim tenuium partium. Cinnamomo item Behen rubrum reſpondere nequit. Neque placet ordo ſerieſq; collationum: nam olea oleis, non reſinis aut aquis ſunt conferenda, vt, quoad eius fieri poteſt, ſint ſimillima. Deinde ſi non licet ex ſpecie proxima, ſaltem é genere, cùm abundemus probis remedijs. Nec parui facio regionum vbi naſcuntur proprietates, veluti Creticarum Plantarum, quas Italicis efficatiores puto; niſi retorrida admodum fuerit æſtas; quæ deficiente alimento Plantas tabefacit: tum enim Poliū Italicum aut Stœchas non cedunt Cretico aut è* Stœchadibus *inſulis.*

Imperitiæ fatuæ eſt, ſubſtituenda præcipere rariobus inuentu, ea quibus caremas, aut adulterata, vt loco Cinnamomi, *Amomum. Inſaniæ itidem, vbi abundamus lactuca,* Opocarpatum *optare. Licuerit tamen, ſi qua ſint rarius obuia aut minus trita, eorum loco vſurpare viribus ſimilia, vti Terebinthinæ veræ loco, Lentiſci reſinam quia frequentior eſt.*

Cum autem Succedaneis vti non raró cogamur, nec enim omne fert omnia ſolum, nec vbiuis medicamenta oportuna occurrunt: (ruri enim ἀποριστοῖς ſiue facilè parabilibus vtendum: & cùm medicamenta neceſſaria ad repentinos caſus ad manum minimè ſint, præſentibus vtendum) eligenda esunt quæ noſtris ſimplicibus ſubſtitui poſſunt, vt Galenum feciſſe legimus, cui Euphorbium cùm ad ſpicula, aculeos & infixa eximenda deeſſet, ex aluearijs Propolim pro Euphorbio felici ſucceſſu vſurpauit.

Succedaneorum verò vſus hodie magis eſt neceſſarius quàm vnquam fuit; cûm multis quæ antiquis in regionibus ſuis exortiuis & exorticis diues & vber prouentus ſufficiebat, hodie careamus, tum ſuppoſiticia Hebræorum & mercatorum vafro ingenio adulterata tranſuehantur; quæ ſi reijcienda, alia ſubſtituere neceſſe eſt. Ad hæc pleraq; priſca ſimplicia medicamenta exoleta anquitùs notiſſima & vſitatiſſima, hodie ignorantur.

Permultæ Arabibus excogitatæ & vtiles inuentæ compoſitiones, efficaciſſimaq; remedia in vſum recepta, quorum ſimplicia barbarie vocum nobis prorſus ignota ſunt. Quid enim nominibus illis barbaris ſignificare voluerint, neſcimus; aut illis caremus. At in Succedaneorum delectu & vſu, peſſima illa medicorum conſuetudo meritó reijcienda, quæ iam à multis annis inualuit, magno ægroiantium incommodo; quæ in compoſitione re-

mediorum

mediorum omnia quæ commendata ſunt vel ad morbum, vel ad partẽ affectam, vel aliquod ſymptoma, congerunt temere; & cum omnia ſimilia vſurparunt, haud habent amplius quod pro ea herba aut medicamento ſubſtitui poſſit. Quòd ſi vna, duabus, vel tribus herbis contenti eſſent; nunquam ſuccedaneo deſtitueretur pharmacarius. Sin autem quantitas neceſſaria foret; pro manipulo adde duos, pro duobus tres vel quatuor. Hinc duo conſequentur commoda; certior medicamenti operatio, facilior & citiſſima præparatio; pluribus remedijs & ſuccedaneis ſummo artis Medicæ ornamento abundabit medicus, cui iterare, immutare, ſupponere pharmaca licebit, & plura quam vulgus Medicorum & Clinicæ ſapere. Vt ſi in ſuo decocto Boraginem præſcribat; ea ſi defuerit, Bugloſſum agreſte ſubſtituere vel contra: ſi Scariola deſit, ſuccum ſubſtituere vel ſyrupum licebit: ſi Cichorium, Deus leonis, vel Endiuia: ſi Chamæpitys, Chamædrys ſubſtituatur, ſi deſit, vel contra. Sed quid faciet, ſi omnia congerantur in vno eodemq́; medicamento? certè nihil aliud erit, quam poeticum illud chaos.

Illud Villanouani ante oculos voluant, vbi in promptu habentur ſimplicia, dolum eſſe ſiquis cõpoſitis vtatur.

A praua igitur conſuetudine recedant, & illos tanquam ſcopulos vitent: caueant item malos auaros, improbos, indoctos, impudentes pharmacarios, & Circulatores, qui nummi & lucri rapaces, farraginem medicamentorum etiam ſemiputridorum inter ſe pugnantium collaudant. Quidam hoc faciunt vt copiam oſtentent, vel ignorantia, vel ſuperbia; & aliqui docti, ne videantur in remediorum cognitione minus exercitati.

Blaces quidam Medicaſtri impoſtores nobiles, populares agyrtæ, hiſtrioneſq́; Hippocratici, Aureiuè Aureoli Theophraſti aſelli, (cuius tamẽ documenta vix ſummis deguſtarunt labris, quique magiſtri pudent, quemque neque agnoſcere, neq; tutari audent, ne apud doctos & vulgus, ob circulatorum, qui falsò diſcipulos Theoph. ſe gloriantur, illuſiones & technas male audiant) ementitam, irrationalem garrulam pertinacem perfrictæ frontis impudentiam mordicus nouam philoſophiam effuciunt, oblaterant & pro ſua oſtentant; Panaceâ fædâ vnicâ ſiue decocto parato ex omni confuſa herbarum etiamq́; deleteriarum, nullius delectus, inter ſe ex diametro pugnantium, malignâ & infauſtâ ſyderatione collectarum farragine, addita Serâ, Cinnamomo, Saccharo & huiuſmodi ad ſaporis gratiam, pro vniuerſali omnium humorum anili medicatricum & obſtetricum cohorti notiſſimo, freti & contenti, ad omnes morbos, quos Ariſtotelicis & Hipporaticis ſectatoribus incurabiles iactitant, à ſe viginti quatuor horarum ſpatio percurari poſſe illicò vtique & vbiuis pollicentur; impoſturâ, ſupinâ audacia & gnatonica adulatione, nullis interdictis aquis noxijs & quibus morbi fouentur edulijs.

Huiuſmodi ſanè homines potius ſcutitâ digni, quàm papyri & temporis iacturâ in deſcribendis illorum ineptijs, mendacijs & impoſturis: In illos ſanè Reges, leges, & Medicorum celeberrima collegia deberent animaduertere, & ex Republica propellere; doctos autem viros fouere & erigere; qui proh dolor hodie multis locis pereunt, & haudquaquam ab improbis & indoctis logodædalis ſcamnidicis diſcernuntur.

Porrò cùm ſint quædam compoſitiones vtiles priſcis medicis excogitatæ, experientia & ratione receptæ & comprobatæ, nonnulla ſuccedanea inueſtigare, agnoſcere, & ſufficere oportet, vt parari poſſint nobiliſſima pharmaca, quæ ea ratione minimè excludenda & reijcienda: cùm non tanta infœlicitate ſuccedanea quædam illis non inferiora interdum æquè bene expleant omnes pollicitationes genuini medicamenti.

SVCCEDANEA, QVANTVM FIERI poteſt, eiuſdem ſint generis & ſpeciei.

Rondel. *Herba pro herba.*
Radix pro radice.
Flos pro flore.
Semen pro ſemine.
Succus pro ſucco.
Lachryma pro lachryma.
Reſina pro reſina.
Muccago pro muccagine.
Metallum pro metallo.
Lapis pro lapide.
Terra pro terra.
Pix pro pice.
Axungia pro axungia.
Medulla pro medulla.
Auis pro aue.
Serpens pro ſerpente.
Pars animalis pro parte.

COMPOSITIO PRO COMPOSITIONE.

Puluis pro puluere.
Trochiſcus pro Trochiſco.
Opiata pro opiata.
Electuarium pro electuario.
Pilulæ pro pilulis.
Eclegma pro eclegmate.
Tabella pro tabella.
Confectio pro confectione.

Conſeruatio

Conſeruatio pro conſeruatione.
Syrupus pro ſyrupo.
Em laſtrum pro emplaſtro.
Oleum pro Oleo; ſiue ſimplex, ſiue com-compoſitum.
Vnguentum pro vnguento.

THEOREMA VNIVERSALE VEL COMMVNE.

Medicamentum quod ſubſtitui debet, ſiue internis, ſiue externis conuenire debet.	*Viribus occultis, manifeſtis, & conſiſtentia.* *Sit etiam ſimile in* *Sapore,* *Odore,* *Ætate,* *Natalitijs & regione.* *Natura & temperamento.*

Nonnulla in externis remedijs ſupponuntur; quibus in internis vti non licet: vt ſuccus Carpathi ſubſtitui poteſt pro Lactucæ ſucco in externis: cùm tamen venenum ſit, non introſumitur.

Non totum ſimplex; ſed aliquæ parres ſubſtituuntur.

Vt Muccago ſeminis Pſyllij pro muccagine ſeminis Cydoniorum: non totum ſemen, quia pars interior temperamento differt à muccagine, & venenata putatur. Neque etiam Cydonium malum conuenit pro ſemine ſuo; quia viribus & conſiſtentia differt.

Formulæ quædam in quibuſdam remedijs ſibi mutuo ſuccedunt, vt

Conſeruatio, pro ſyrupo eiuſdem ſimplis, fructus, floris, vel radicis.

Conſeruatio Capillorum Veneris, pro ſyrupo in opiata ſubſtitui poteſt: Sed in ſyrupi conſiſtentia non poteſt, quia remedij formula non patitur.

Pro liquidis liquida ſubſtitui debent: quare deficiente ſyrupo, aqua vel herbæ decoctum ſubſtituatur.

In quibuſdam conditis ſupponere licet ſyrupum conſeruationis; quia in ſyrupo conſeruantur. Vt ſyr. Conſeruationis Citri, pro ſyrupo è corticibus Citri. Syr. Conſeruationis radicis Bugloſsi, pro Syrupo e Bugloſſo.

Emplaſtris item pro vnguentis vti licet; & contra, modo pars affecta aſſentiatur, vt Emplaſtro filij Zachaoiæ, pro vnguento Reſumptiuo; & Reſumptiuo pro emplaſtro. In thoracis verò affectibus, niſi diſſoluantur aut malaxentur, non vtendum, quia emplaſtra impoſita dilatationem coſtarum & reſpirationem impediunt.

Emplaſtrum è Ceruſa, pro vnguento albo, niſi inflammatio prohibeat; quæ neque dura, neque grauia ferre poteſt.

VARIA ALIA MEDICAMENTA PRO ALIIS SVBSTITVERE licet, modò vires correſpondeant.

P*Ilulæ pro confectionibus: & confectiones pro pilulis, vt*

Hiera ſimplex pro Pilulis de Hiera & Benedicta; & contrà.

Et pro pilulis pituitoſis; Electuarium Diacarthami; de Citro ſolutiuum.

Pro biliosis, Electuarium de ſucco Roſarum, & contra, obſeruata cuiuſque quantitate. Hieræ & ſimilium Electuariorũ doſes augendæ, ob mellis molem, quæ medicamenti vires minuit.

Syrupus pro Elegmate. ſi lambendo aſſumi debeat, vt

Syr. Iuiubarum pro Lohoch ſano & experto.
Syr. è Papauere, pro Diacodio.

Puluis pro trochiſco, & contrà, vt

Diarhodon pro trochiſcis diarhodon.

Trochiſci è Squilla, pro eclegmate è Squilla aucta vel imminuta quantitate pro ratione, indicatione morbi, & ſcopo medici.

In ſimplicibus partes aliquando religioſè non obſeruantur. vt

Turbith pro Agarico trochiſcato, & contrà. Hic ſimplex pro compoſito ponitur, vel compoſitum pro ſimplici.

Pro Agarico, Colocynthis in minori quantitate. Carthami duplum & triplum pro Agarico, & contrà.

Difficile tamen inuentu ſimplex medicamentum ſubſtituendum, quod verè vndequaque omnique ex parte conueniat, vt teſtatur Auicennas in ſuo canone; vbi vix reperies duo ſimplicia medicamenta, aliorum facultate ſimilium penuria, ſubſtitui tutò poſſint. Quod cùm difficillimum foret, ille aliquando duo, interdum tria, pari pondere & menſura, nonnumquam duplicato & triplicato, addita quinta aut octaua parte alterius medicamenti quæ omnino ſimile temperamentum obtineant, aut eandem conſiſtentiam, craſſitiem, tenuitatem partium, & proprietates occultas.

Varius in compoſitionibus eſt medicamentorum vſus.

Vel ob calorem, frigus, humiditatem, ſiccitatem; in principio primi, in medio & primo gradus, & ſic de alijs.

Vel ob partium tenuitatem, vel craſſitiem, lentorem, ſaporem, colorem: quare id quod temperamento reſpondent, ſæpe diſſidet craſſitie vel tenuitate partium; vel alia facultate, vt pro Aſaro Acorum ſubſtituendum cerſent. At in omni operatione non conuenit, non enim omnia poteſt

Acorus

Acorus quæ Aſarum. Vrinas quidem & menſes ciet: (quare in vreticis tantum ſupponendum) vomitum verò excitare, aquaſque educere, vti Aſarum, minimè valet.

Eadem ratione Hyacinthus pro Anchuſa ſubſtituitur: Sed ſi ob colorem Anchuſa opus ſit, vt in vnguentis, Hyacinthus non conueniet.

Eius verò loco Lacca ſupponitur, vel braſilia, Santala rubra, Lacca pictorum, vel Coccos baphica. Aſſa dulcis pro fœtida non conceditur propter odorem, vt Auicennas ſubſtituit, in affectibus vteri, quia odore iucundo vterum ſurſum allıceret ſequitur enim odorata, fugit fœtida.

Propter ſaporem quædam vſurpantur; ſed non conueniunt vndequaque.

Pro Saccharo Mel & Manna ſubſtitui poterit in quibuſdam remediorum formulis, vt in medicamentis laxantibus: minimè autem in adſtringentibus, quia Manna ventrem ſoluit magis quam Saccharum vel Mel.

Muccus vtilis eſt in fluxu ſanguinis, & ob lentorem vſurpatur Fœnumgræcum, quod muccaginem reddit, ſed calidam: ideo in ſputo ſanguinis reijcienda, quemadmodum in externis remedijs, vt Ophthalmia, in qua oui albumen præfertur quidem in principio & incremento: in ſtatu verò & declinatione muccago Fœnigræci commendatur.

Quæ ſupponuntur, non in omni formula remedij ſubſtituuntur, vt

Myrrha pro Bdellio in pilulis & vnguentis.

Sed in pilulis è Bdellio nullo modo conceditur, quia ſanguinis fluorem & hæmorrhoidarum, vt menſes Myrrha, elicit.

In ſubſtitutis igitur hæc obſeruare oportet, vt ſuppoſiticium in locum adulterati genuini penuria; eadem efficiat quod ipſum genuinum præſtabat.

Vt ſi calfaciebat, refrigerabat, humectabat vel ſiccabat, adſtringebat, vel laxabat, vel concoquebat.

Pro Abſynthio ſimpliciter dicto in compoſitionibus Grecorum, Seriphium vel Santonicum.

Pro Abſynthio è Ponto vel Tauro monte, Romanum,

Pro Romano, illius loci vbi habitas.

Hoc licet in omnium herbarum delectu præſtare, quæ ſunt alicuius regionis finitimæ, vel ſaltem ſimillimæ aſſumas. Cuiuſmodi eſt Craux *vulgò Gallo-prouinciæ, ſiue Creta, vbi Thymus noſtras anguſtifolius & Epithymus optima & copioſiſſima.*

Secundo loco herbæ regionum humidarum, modò æſtas ſiccior fuerit, in locum calidarum ſubſtitui poſſunt. Quod feciſſe Galenus docet in præparatione Theriaces.

Pro Macedonico Petroſelino, Petroſelinum alterius regionis.

Sed regionis ſimilitudinem obſeruare oportet; nam regio auget vel minuit medicamenti efficaciam & bonitatem.

Pro Iride Illyrica, Venetam ſumemus, &

Pro Africana Florentinam.

RADICES.

Pro {

- *Rhapontico, Radix Centaurij maioris, vel noſtri Rhabarbari magma, ſiue Rhabarbarum ad alios vſus prius infuſum & expreſſum. Rhabarbarum torrefactum improbatur à multis propter empyreuma.*
- *Zingibere; Coſtus, & contra, vel Helenium, & Pyrethrum,*
- *Coſto;* Pyrethrum,
- *Ariſtolochia longa: Rotunda, & contra: vel vna pro omnibus.*
- *Acoro, Calamus aromaticus officinarum, & contra.*
- *Acoro in laxantibus & cientibus vrinas & menſes: Radix Aſari.*
- *Aſaro quando purgare & vomitum ciere opus eſt; Elleborus, ſemen Geniſtæ & Raphani, vel hæc tria ſimul.*
- *Galanga; Cyperus rotundus, & contrà.*
- *Calamo odorato Libani: Schœnanthum: calamus ſiue Acorus officinarum: ſi ad odorem ſolum, Santalum citrinum officinarum,*
- *Althæa, radix maluæ hortenſis, vel ſyl.*
- *Aſparago altili, Corruda imminuta quantitate, quia acrior & efficacior.*
- *Ruſco, Radix Aſparagi, & contrà.*
- *Cortice radicis Capparis, Cortex radicis Tamariſci, Sambuci, Ebuli, Populi & Lauri.*
- *Apij, Petroſelini, vel Macedonici.*
- *Gentiana, medietas Aſari & radicis Capparis.*
- *Turbith, Thapſiæ radix, ſiue Turbith Meſuæ, Agaricus trochiſcatus, vel Colocynthis minore doſi.*
- *Zigibere, Mechin.*
- *Serpentaria, Iarus, Dracunculus.*
- *Lapatho, Oxalidis radix.*
- *Rhabarbaro ad laxandum, ſuccus Roſarum.*
- *Rhabarbaro ad aſtringendum, Hydrolapathi radix, vel Galangæ maioris, ſi calore opus eſt, ſi refrigeratione, radix Biſtortæ*
- *Nardo: Nardi ſpecies.*
- *Secacul: radix paſtinacæ marinæ.*
- *Foliculis Senæ, duplex foliorum.*

Succedanea

SVCCEDANEA QVANTVM FIERI POTEST SINT SIMILIA omni ex parte, viribus, genere, & ſpecie, vt,

Omnes Dauci ſpecies.	*Hederæ, excepta Hederula terreſtri.*
Intibi,	*Rutæ,*
Adianthi,	*Seſeli,*
Condrillæ,	*Apij,*
Hieracij,	*Roſmarini,*
Rumicis,	*Marrubij,*
Abſinthij (pro Abſinth. Auicenn: Polium ſubſtituit.)	*Leucoij,*
	Orcheos,
	Maluæ,
	Polygoni maris & fœminæ,
Abrotoni,	
Sideritidis,	*Symphyti,*
Aconiti,	*Tribuli,*
Veratri,	*Rubi,*
Anagallidis,	*Equiſeti,*
Anchuſæ,	*Vrticæ,*
Anemones,	*Tithymalorum,*
Aſparagi,	*Mercurialis,*
Braſſicæ,	*Heliotropij,*
Calaminthæ,	*Origani,*
Cepæ,	*Ariſtolochiæ,*
Chelidonij,	*Valerianæ,*
Coſti,	*Bituminis,*
Nardi,	*Picis Reſinæ,*
Betæ,	*Alij,*
Bliti,	*Porri,*
Iuniperi,	*Plantaginis,*
Sabinæ,	*Panacis,*
Cedri,	*Paſtinacæ,*
Rhamni Dioſc.	*Lychnidis*
Myrti,	*Coniſæ,*
Piperis,	*Nymphææ,*
Cyclaminis,	*Anthemidis,*
Ranunculi,	*Verbaſci.*

Et denique omnes, niſi quid proditum inhibeat, vt de Clematide; quarum alteram vrere, ventrem laxare, bilem, pituitam trahere ſcribit Dioſcor.

Prior verò alui profluuia & dyſenterias ſedat.

Sic Cucumis agreſtis, & ſatiuus; pepo & colocynthis, ſed hæc paucis euenire ſolent.

De partibus etiam obſeruandum: Nam aliquæ facultatibus differunt, vt Radix Medij menſes decocta ſiſtit per aliquot dies ſumpta: Semen autem in vino ſumptum menſtrua pellit.

Iuniperi fructus introſumuntur; ramenta verò occidere produntur.

Coriandri herbæ ſuccus interficere creditur: ſemen verò medicatum.

Qua ratione medicos minimè vniuerſalibus, ſed potius particularibus uti præſtaret: Nam eorum plerumque eſt maxima differentia quæ eadem eſſe putantur.

Sume igitur

Pro folio Indo & Malabathro; folia Citri, (Macis aut Spica ſumitur ab alijs) Canellæ vel Malabathri vulgaris.

Pro folijs Lauri, Citri folia.

Papaueris albi, Solani folia; Paueris nigri minore quantitate, vel folia Hyoſcyami albi.

Lactuca Scariolam, & contrà.

Cichorio ſyluéſtri; Dentem leonis.

Pro Eupatorio, Aſarum & media pars Abſinthij.

Pro Strutio, Nux Vomica & tertia pars Piperis Auicen:

Pro Dictamni prima ſpecie; ſecundam, tertiam, vel Pulegium Ceruinum.

Calamentha montana prima; ſecundam, & tertiam. Sic de ſimilibus.

Chamepyty; Chamædryn, & folia Eupatorij.

Malua ſyluestri; hortenſem.

Malua arboreſcente; Althæam.

Thlaſpi, Naſturtium.

Mentha: Balſamitam.

Pulegio Regali; Ceruinum & contrà.

Lepidio Pauli Æginetæ, Drabam, vel Iberida, vel Naſturtium.

Phyllitide; Aſpleninm (ſiue Scolopendrium, Ceteráchue, & contrà.

Folijs Oleæ vel Lētiſci { *Folia* { *Nucum Iuglandis, Cupreſſi, Pini, vel Pinaſtri,*

Folijs Myrti { *Baccas Myrti, vel Iuglandis nuces immaturas.*

Follijs Oleaſtri; Oleæ folia.

Follijs Terebinthi, Lentiſci folia.

Myrto alba; nigram & contrà.

Folijs Myrti; folia Pyri ſylueſtris, Sumachi, Lentiſci, Cotinos, Sorbi, Cydoniorum.

Thymo. Satureiam, vel Organum.

Ruta ſyl. Rutam domeſticam ſiccatam maiori quantitate; vel contra.

Spica Lauendula; Lauendulæ ſpecies hortenſes.

Adiantho, Saluiam vitam, Polytrichum, Adiantum nigrum Plin. In Aſthmate violæ par pondus cum medietate Glycyr.

Telephio: Portulacam.

Portulaca; Vmbilicum Veneris.

Folijs Sambuci, Ebuli, & contrà.

Betonica; Verbacam.

Meliſſa, Corticem Citri, Marrubium, & contrà.

Apio

Apio montano; domeſticum ſiccum in maiori doſi.
Cepea; Portulacam.
Nardo montana; Nardum Gallicam.
Philyreæ folijs, Oleæ folia, & contrà.
Folijs Caprifici, Ficus domeſticæ folia, & contrà.
Thymbra: Thymum vel Serpillum.
Pro prima ſpecie Calaminthæ, ſecunda; pro ſecunda, tertia.
Coriandri folijs, Petroſelini hortenſis folia, in externis remedijs tantum.
Hypomarathro altero: Coriandrum vel Petroſelinum domeſticum.
Foliis Dauci, Paſtinacæ agreſtis vel domeſticæ folia.
Coniſa prima: ſecundam.
Coniſa ſecunda: tertiam maiori quantitate & ſiccatam.
Sanguinalis fœminæ foliis; folia maris, & contrà.
Hippuride prima: ſecundam, & contrà.
Semperuiuo maiore: paruum Vmbilicum Veneris, & contrà.
Foliis Labruſcæ: domeſticæ vitis folia minus cultæ.
Chamælæa: Thymelæam, Chamæpityn primam Dioſc. Laureolam.
Alſinæ foliis: Helxines folia, & contrà.
Vite alba: nigram, & contrà.
Bubonio, ſiue Inguinaria: ſiue Aſtere Attico, Antirrhinum, & contrà.
Foliis Sabinæ: folia Cupreſſi, Iuniperi & Caſſiam.
Pro Hyperico, pondus Schœnanthi.
Semperuiuo, Suc. Lactucæ & Solani.
Colocynthide, triplum, Cucum: Aſinini.
Dorycnio: Mandragoram, & contrà.
Draguntio: Ari.
Foliis Abietis: Populi folia.
Eryſimo: Erucam, & contrà.
Foliis Hippolapathi, Lapathi folia.
Foliis Piceæ: folia Pini.
Lathyridis foliis, Tithymali folia.
Libanotide ſterili, folia Libanotidis coronariæ.
Lepidij folijs: Naſturtij folia.
Nymphæa alba: luteam, & contrà.
Sorbi folijs, Meſpili folia, & contra.
Oxyacantha vera: Pyraſtrum.
Folijs Pepli: Tithymali folia.
Pityuſæ folijs: Tithymali folia.
Polygoni maris folijs, fœminæ folia.
Filice *fœmina: marem.*
Seride: Condrillam.
Smyrnio: Apium aut Petroſelinum.
Solani hortenſis; Halicacabum.
Symphiti Petræi *folijs; alterius folia.*
Pro *Beta alba; nigram.*
Pro *vnius ſpeciei Tithymali foliis: folia aliorum in laxando.*
Pro *Tragorigano; Origanum, & contra.*
Pro *foliis Tribuli terreſtris in refrigerando; folia aquatici; non in humectando.*
Pro *Hypecoi foliis, folia* Papaueris.
Pro *Verbaſci vnius foliis, aliorum folia.*
Pro *Spica Indica, Syriaca; Valerianæ montanæ radix.*
Pro *Viticis foliis & ſemine; Rutæ folia & ſemen.*
Pro *Seridis foliis; Lactucæ folia.*
Pro *Bugloſſo ſiue Boragine latifolia; Bugloſſum anguſtifolium.*
Pro *Soncho leui, Sonchum aſperam, & contra.*
Pro Fumaria; *Senam.*
Pro *Hyſſopo, Origanum, Sampſuchum.*
Pro *Hyperico, Androſemum, Aſcirum, Schœnanthum.*
Pro *Stœbe Dioſc. Stœben herbariorum, Iaceam, Scabioſam,* Paſtoriam *burſam, Bellides, & Gnaphalia.*
Pro *Halyca, Auenæ ptiſanam totam.*
Pro *Amylo, farinam Siliginis ſiccam.*

TABVLA PRIMA *RONDELLETII*, REFERENS CAPSVLAS, RADICVM ET CORTICVM.

5	COSTVS.		Cinnamomũ ſiue offic. caſſia tenuis.	Cortex internus nucis moſchatæ.	Aſarum.	
4	Zedoaria.	Calamus odoratus.	Caſſia ſiue offic. cinnamomum craſſum	Nux moſchata	Schœnanthũ.	pro Cortice Thuris.
3	Zerumbet.	Galang. maior	Phu	Macis	Spica Nardi	Cortex Pini
2	Mequin	Galang. minor	Anthophylli	pro Folio Malabathri	Spica Celtica	Cort: Lentiſci
1	Pro Zingibere	Cypero	Caryophyllis			

Cortic. Quercus	Cortic. Maligrananati.	Cortic. myrobal. Citrinarum.
Ilicis	Cortex nucis Iuglandis	Kebularum
Suberis		Indarum
		Emblicarum
		Bellericarum

Rondelletius.

In hac tabella primum repoſuimus Zinziber, quia frequentius eo vtimur quám Mequin (quod ſpecies eſt Zingiberis) ſi fortè alterum pro altero ſumatur, nihil inde mali ſequetur: Zerumbet, Zedoariam & Coſtum in vltimis capſulis repoſuimus, quia eis minus frequenter vtimur. Hoc modo medicamentis diſpoſitis multo minori negotio medicamenta parabuntur, vt quæ in compoſitionibus ſimul ponuntur, ſimul inueniantur. Adde quòd hæc medicamentorum diſpoſitio, ἀντιβαλλόμενα indicabit. Nam quæ in prima Capſula ponuntur, pro ſecunda poni poſſunt, & è contrá diminuto pondere. Cum dicimus quantitatem augeri, nolumus duplum ſubſtitui; quia hæc medicamenta non ſunt duplo fortiora, quamquam pro Cinnamomo duplum Caſſiæ iuſſerint antiqui ſubſtitui: nam ſi medicamenta ſint adeò imbecilla, ſatius eſt eis non vti, quám duplo pondere ſubſtituere ea: nam moles medicamenti augetur, & vis aliorum medicamentorum minuitur. Vt omnia medicamenta ordine digerantur, oportet locum in multas claſſes diuidere, & in vna claſſe partes ſuperiores atque inferiores. In ijſdem claſſibus diſtinguenda erunt medicamenta calida, frigida, ſicca & humida, tam ſimplicia quàm compoſita.

CAPSVLA RADICVM SECVNDA.

5	Coſtus dulcis Arabum		
4	Tuſſilago	Ariſtolochia	
3	Helenium.	Clematitis	
2	Iris Florentina	Ariſtolochia longa	Hermodactylus
1	Pro radice Iridis Venetæ	Ariſtolochiæ rotundæ	Aſphodeli

Pro {
Aſaro, Acori pars media, ſexta Amomi,
Acoro, pondus Cimini cum 3. parte Ariſtolochiæ.
Ariſtoloch. rotun. Zurumbet pondus æquale.
Ariſtolochia longa, Zurumbet pondus æquale & medietas Piperis.
Ciclamine, æquale pondus Ariſtolochiæ & ſextæ ſeminis Curi & Mentaſtri.

CPPSVLA RADICVM TERTIA.

5	Graminis						Glycyrrhizæ
4	Aſparagi			Staphiſagriæ			Tuſſilaginis
3	Ruſci	Oenanthes	Ariſtolochiæ omnis	Bryoniæ	Zedoariæ	Cyperi	Helenij
2	Petroſelini rad.	Rubiæ maioris	Aſari	Pyrethri	Coſti	Galangæ minoris	Venetæ radix.
1	Pro Apio	Pentaphyllo	Cappari	Mequin	Zingibere	Galanga craſſa	Iride Florentina

Pro {
Gentiana, mediatas Aſari & radicis Capparis.
Polypodio, Epithymi medium pondus
Teſticulo vulpis, Scincus, & è contra.

CAPSVLA RADICVM QVARTA.

3	Cucumeris agreſtis	Centaurei minoris	Polypodij	Ellebori vtriuſque		
2	Aſphodeli	Suc.Roſarum	Turbith	Ebuli	Aſari	Hermodactylorum
1	pro rad. Gentianæ	Rhabarbari	Agarico	Hermodactyli	Cyclaminis	Aſphodelorum.

CAPSVLA RADICVM QVINTA.

3		Rad. Bugloſſi vtriuſque	Maluarum	Thapſi barbati	Spondylij	Radix Vlmi
2	Paſſulæ	Behen rubrum	Biſmaluarũ	Biſtortæ	Pancratij	Conſolidæ minoris
1	Pro rad. Glycyrrhizæ.	Pro Behen albo	Liliorum	Quinque folij	Squillæ	pro rad. Conſolidæ ma.

Behem vtrumq; *L'Ob.*]

CVm radice Behem albi & rubri deſtituamur, neceſſario Succedaneo vtendum. In Cordi dictis medicaminibus, vt Diamoſcho dulci & amaro Meſuæ & alijs ſimilibus, radices vtriuſq; Bugloſsi ſubſtituendæ.

In Medicamentis ad Venerem; Horminum, Satyria, Scincus vel radices Paſtinacæ ſatiuæ & ſylueſtris Dioſcoridis, ſiue Dauci ſylueſtris Galeni & Officinarum Actuarij exemplo qui eas Behen ſubſtituit in Diaſatyrio. De his plura, in Plantarum obſeruationibus, aut Illuſtrationibus noſtris. & Aduerſariorum altera parte.

De Ben ſiue Balano Myrepſico in Aduerſarijs egimus, pag. 414.

CAPSVLA RADICVM SEXTA.

5		Coriicis rad. Lauri	Aſari	Staphidis agriæ	Behen rubri
4		Cort.rad. Sãbuci & Ebuli	Ari	Clematitidis alterius ſiue Flammulæ	Behen albi
3		Fraxini, vel Populi	Serdentariæ	Rad. Dentillariæ	Boraginis
2	Rubiæ minoris	Tamariſci	Raphani agreſtis	Pyrethri	Bugloſſi
1	Pro rad. Rubiæ maioris	Cortice rad. Caparis	Cortic. Sambuci		Glycyrrhizæ

TABVLA

TABVLA SIVE CAPSVLA SEMINVM.

	1	2	3	4
	Pro ſem. Cucurbitæ	Melonum	Citrulli	Cucumeris
	Lactucæ	Portulacæ	Endiuiæ	Scariolæ
	Violarum	Papaueris albi	Papaueris nigri	Hyoſcyami
	Bombacis	Maluæ, Biſmaluæ	Pſyllij	Cydoniorum
	Lini	Fœnugræci	Lauendulæ	Keyri rubri vel Citrini

CAPSVLA LIGNORVM.

5	Citrinum	Xylobalſamum	Scobs Buxi
4	Rubrum	Surculi Lentiſci	Ebenum
3	Pro Santalo albo	Aſpalathus	Guiacum
2		Ligno Aloes	Echinæ radic.
1			Salſaparilla

PVRGANTIVM.

	1. pro Scammonio	2. Diacridiũ	3. *Colocin*this		4. Ammoniacum
	Sena	Semen Carthami	Folia Braſſicæ marinæ		3. *S*al gemmæ
	Folijs Scammomi	Thymelææ	Chamælceæ		2. Sal Petra
	Semine Hederæ	Sem. Aſari	Sem. Geniſtæ		1. pro Sale nitro

4					Coccus Cnidius	
3	Thymus	Chryſocolla, vel fortè Chryſolith.	Elleborus albus	Alhandal	Semen Cataputiæ	Rhaponticum
2	Epithymus	Lapis Armenus.	Niger	Diacridium	Rad. Tithymali	Myrobalanis
1	Pro Caſſitha	Lapide Lazuli	Colocynthide	Scammonio		Rhabarbaro

Polypodium	Rhabarbarum	Chamelæa	Eſula
Turbith album	Lapathio	Thymelæa	Turbith
Turb. cineritio		Braſſica marina	Polypodio

SEMINVM.

5	Capita Papaueris	Acetoſæ					
4	Semen Mãdragoræ	Portuacæ	Citrulli				Semen violarũ
3	S. Hyoſcyami	Scariolæ	Melonum	Biſmaluæ	Fœnugræci		Cnici
2	Papaueris nigri	Endiuiæ	Cucumeris	Maluarum	Lini	Pſylij	Vrticæ
1	S. Papaueris albi	Lactucæ	Cucurbitæ	Bombacis	Seſami	Cydoniorũ.	

SEMINVM.

5	Cumini	Paſtin. ſyl.	Rutæ agreſtæ			
4	Carui	Paſtinacæ domeſticæ	Rutæ domeſticæ	Sinapi	Semen contra vermes	S. Paliuri
3	Fœniculi dulcis	Petroſelini	Ammeos	Erucæ	Caulium	Hyperici
2	Aniſi	Apij	Seſeli Aethiopici & Pelopouenſis.	Thlaſpi	Rapæ agreſtis	Milij Solis
1			Seſeli Maſſilienſis	Naſturtij	Rapæ domeſticæ	Alkekengi

SEMINVM.

Piper longũ	Cardamomi maioris	
Piper album	Cardamomi minoris	Granorum Paradiſi
Pipere nigro		Cubebarum

3	Berberis	Sorbarum
2	Vuarum immaturarũ	Meſpillorum
1	Spinæ albæ	Cornorum

Pro { *ſemine Myrti, Berberis, & contra.*
Napi, Rapi.
Carthami, Vrticæ, vel Agaricus non Trochiſcatus. }

Pro { *Mandragoræ, Cicutæ.*
Semine Aſari, Semen Geniſtæ. }

SEMINVM ET FRVCTVVM.

5	Geniſtæ	Aceoſæ	Gallarum	Cytini	Vua Corinthia		Ficus
4	Aſari	Citri	Sumach	Balauſtiorum	Paſſulæ mundatæ	Tamr Indi	Sebeſten
3	S. Hederæ	Berberis	Myrtillorũ	Cortic. mali granati	Dactyli	Prunis acidis	Iuiubæ
2					Pruna dulcia		Paſſulis mundatis
1					Ficubus		

CAPSVLA FLORVM.

3	Oenãthes	Cichorei	Nymphææ luteæ	Sambuci Abrotani	Corticum Glandis	Saluiæ	
2	Myrti	Bugloſſi vulgaris	Nymphææ albæ	Meliloti	Balauſtiorum	Stœchadis	Geniſtæ
1	Florib. Roſarum	Bugloſſi latif. ſiue Boraginis	Violarum	Chamæmeli fol: Chamæ: flos.	Cytini	Anthos	Sambuci

3	Leucoij		Flo. Cichorei		Spicæ, vulgo *Aſpic*
2	rubri	Flor. Tamariſci	Flor. Intubi domeſtici		Lauendulæ
1	Leu. lutei	Flor. Geniſtę			Flor. Saluiæ

DE SVCCIS.

PRo Acaciæ ſucco; ſuccus Prunellorum probatur, & Rhois Dioſc.

Dioſcorides ſuccum Hypociſtidis ſubſtituit: verùm aliquanto magis adſtringit & ſiccat, ſi in antiquorum pharmacis recipiatur.

Pro Opio, Meconium, vel ſuccus Lactucæ ſyl. vel domeſticæ, quantitate maiori. Sem: Hyoſcyam: triplum & Mandrag. duplum.

Pro Abſynthij ſucco; Abrotoni, Eupatorij, vel Centaurei minoris vtriuſque; vel Agerati.

Pro ſucco Abſynthij Pontici, noſtratis Romani ſuccus; differt tantùm regione, vt Macedonicum á Pontico. In externis remedijs, Santonicum & Marinum; vel ablutum leuiter in internis concedatur.

Pro Opobalſamo; Stacte, i. ſtyrax liquida non adulterata, vel oleum Myrrhæ. In ſuffuſionibus ad digerendum; Oleum Spicæ Lauendulæ, quod æquè tenuium eſt partium: ſed impari menſura.

Pro Glycyrrhizæ ſucco; infuſum & decoctum eiuſdem, vel ſuccus vuarum paſſularum, vel vinum coctum, ſiue ſapa.

Pro Lycio; Amurca.

Pro Citri ſucco; Limonum.

Pro Thymelæa; Chamælææ ſaccus.

Pro Cyclaminis; Iridis.

Pro Omphacij; Rhois, & contra.

Pro Aloë; Abſynthij ſuccus.

Pro Sempepvini; Cotyledonis ſuccus & contrà, vel Solani, Lactucæ.

Pro Sanguine Draconis; Laccam ſubſtiuit Auicennas in omnibus operibus ſuis.

Pro Elaterio; ſuccus Cucumerú agreſtis aliquantùm coctus.

Pro Sapa; vinum dulce, & contra.

Pro Licio; Gentianæ ſuccus in vlceribus.

Pro aqua fontana; fluuiatilis.

Pro aqua pluuiæ, fluuij potius quàm fontana, contrà quàm Galenus præcipit in Diacodio, quia compoſita eſt partim ex pluuia, partim ex fontibus.

DE LIQVORIBVS.
ET LACHRYMIS.

PRo Opobalſamo, Stacte ſiue Myrrha liquida natura vel arte parata: Liquor Terebinthi.

Non { Opocarpathum, vt auctor Succedaneorum præcipit. / Oleum Laurinum. / Liquor Myrti. }

Non ſemen Myrti, & Zedoariæ, vt præceptores noſtri ſtatuerunt. Pro Carpobalſamo ſemen Lentiſci vel Terebinthi, cuius multæ ſunt ſpecies. Cubebæ in minori doſi; vel Terebinthi partes duæ, vna Cubebarum.

pro Cedria { Oleum è ramentis Iuniperi paratum per deſcenſum. / vel Gummi Iuniperi. }

Pro Xylobalſamo, ſurculi Lentiſci.

Pro Oleæ lachryma, G. Elemni.

Pro Galbano, Sagapenum.

Pro Sagapeno, Gum: Cedri, Pini, vel Opopanacis medium.

Pro Ammoniaco, Propolis, ſiue ſordes Alueariorum.

Pro Myrrha: Bdellium, vel ſuccus Smyrnij, vel Apij.

Pro Opopanace; Ammoniacum, vel Galbanum, vel Bdellium, maximè cúm emollire volumus. Gal. vſus eſt Propoli in externis.

Pro Manna thuris, cortex cui adhæret aliquid thuris.

Pro Thure, Maſtiche & reſina pini ſicca.

Pro Styrace, Benzoinum.

Pro Terebinthina, Maſtiche.

Pro Maſtiche, Abietina reſina indurata aut frixa: vt docet Dioſc.

Pro Cupreſſina, Laricina.

Pro Abietina, Reſina Pini.

Pro Pice, Reſina Pini cocta.

Pro Pice liquida; Pix Oleo diſſoluta, vel pix ex oleo Iuniperi liquefacta.

Pro Piſſaphalto, pix & Bitumen.

Pro Mumia, piſſaphaltum.

Pro Aſphalto, Petroleum, vel Gagates, & contrà. Et carbones petræi è terræ viſceribus, quibus fabri ferrarij vtuntur.

Pro Lacca, Myrrha.

{ Pro Adipe Vrſi, Vulpis. / Pro Adipe Anſeris, Anatis vel Gallinarum / Pro Adipe Capi, Gallinæ. }

DE MINERALIBVS.

PRo Antiimonio, plumbum vſtum, & contrà. Auicen. & Stannum vſtum.

Pro Lythargyro, plumbum vſtum, Molybdæna.

Pro Plumbo, Stannum.

Pro flore æris, ærugo.

Pro Spodio, Antiſpodium, ex Myrto, Lentiſco, Olea, Oleaſtro, malo Cydonio, vel Cornu cerui vſtum.

Pro Pompholyge, Spodium Dioſc.

Pro Cadmia; Lapis calaminaris.

Pro Sandaraca Græcorum; Aripigmentum & contrà,

Vnguentum

Vnguentum Comitiſſæ Guil. Variegnana.

A *Rondelletio* neglectum fuit, quia non magna arte paratum, ex adſtringentium farragine, quæ ſatis reſpondet Emplaſtro contra rupturam Plantij apud Fernelium. Sed quia quotidiani vſus eſt, eius deſcriptionem ſuo loco omiſſam hic dedi.

Rec. Corticis mediani Caſtanearum,
Glandium Quercus arboris (videtur legendum cum Andernaco) ad differentiam Glandis Suberis, Ilicis aut aliarum glandiferarum arborum: Non multum tamen refert, etiamſi aſſumantur integri Glandes cum corticibus ſuis & Cupulis, vt aliqui ſolent.
Gallarum,
Myrtillorum,
Equiſeti,
Corticum Fabarum, (aliqui non inepte Fabas integras)
Acinorum Vuæ Labruſcæ,
Sorborum ſiccorum,
Meſpillorum immaturorum ſicc:
Foliorum Pruni ſyl: (alij radicis cortices)
Rad. Celidonij, (alij melius Biſtortæ ſiue Britannicæ,) ana. vnc. 1. ſ.
Contunduntur, & decoquuntur ex aqua vel decocto Plantaginis q. ſ. Deinde percolatis Ceræ nouæ (albæ potius) vnciæ octo, in Olej Myrtej *a.* lib. 2. ſ. liquefactæ, abluuntur frequenter: Et tandem ſequentes pulueres inſperguntur.
a. *Alij Myrtei & Maſtichini, ana. lib. 1. ſ.*

Rec. Cortic: mediani Caſtanearum,
Glandium Quercus,
Gallarum, ana. vnc. 1.
Cineris Oſſium cruris Bubuli,
Myrtillorum,
Acinorum Vuæ Labruſcæ, aut alterius omphacitis,
Sorborum aut Meſpillorum immaturor. ſiccorum, ana. vnc. ſ.
Paſtillorum è Succino vnc. 2.

Medicorum iuſſu Lud: Myreus *in Germania hoc Emplaſtrum Comitiſſa vocatum, vt ſequitur parabat, omiſſis confuſis repetitis ſimplicibus.*

Rec. Corticum Glandium,
Granatorum,
Foliorum Quercus,
Equiſeti,
Myrtyllorum,
Gallarum,
Cort: Fabarum,
Gygartorum Granatorum,
Meſpillorum,
Sorborum,
Cortic: Capparorum.
Cortic: rad: Prui ſyl.
Rad. Tormentillæ ana. drach. 3.
Contnndantur & percoquantur.
Ex colatura ablue,
Ceræ nouæ vnc. 2. ſ.
Olei Maſtichini,
& Myrtej, ana. vnc. 4. & ſ.
Poſtremò adde
Pul. reſtrictiui, vnc. 1. ſ.
Trociſ. è Curabe, vnc. 1.

Pul: reſtrictiuus.

Rec. Gygartorum Vuæ Labruſcæ, vnc. 1. ſ.
Gran: Myrti,
Sumach,
Florum Granatorum,
Nucis Cupreſſi,
Gallarum immaturarũ, ana, vnc. 1. ſ.
Boli Arm. præpa:
Sang. Draconis,
Terræ ſigil. ana. vnc. ſ.
Licij,
Hypochiſtidis, ana. drach. 2. ſcrup. 1.
Succi Acatiæ, drach. 5.
Succini albi,
Maſtiches,
Thuris, ana. drach. 2. fiat Puluis.

Emplaſtrum Dia-Chalciteos Chirurgorum, ſiue Palmeum Galeni, frequentiſſimi vſus, omiſſum ſuo loco,

Rec. AX. Suillæ veteris, lib. 2.
Olej veteris, & Lythargyri loti, ana. lib. 3.
Chalcitidis vſtæ, vnc. 4. Coque & moue ſpatula parata ex viridi recentique ſucculento pinnati folij, craſſiore neruoſo caule aut pede Palmæ caudici proximo.
Monſpelienſes apud quos Palma creſcit, inter coquendũ turiones aut tenerrima Palmæ addunt.: Reliqua Gallia quæ Palma caret, Liguſtrũ ſubſtituit. Rondelletius ſuccum vel decoctum præciſum Tapſi Barbati commendabat, vná cum floribus, arthryticis doloribus demulcendis efficax; ſed Emplaſtri candore derogatur.
Quidam Chalcitidem vrunt, terunt, lauant ex eodem decocto.
Septentrionales ſpatula Salignea vtuntur.

Paginæ vacaturæ implendæ, ſequentia addita.

Ben, ſiue Balanus Myrepſica fructus eſt fiſtici ſimilis, deſcriptus Aduerſariorum pag.414.

Quia videmus multos falſos & anxios eſſe, noſque metipſos neſcire quid Behen vtrumque Arabum ſit, paucis quale debet eſſe & quibus polleat viribus indicabimus.

Ben & Behem Arabica cùm ſint medicamenta, ab Arabibus petenda, vtriuſq; notio & differentia.

Behem, Behemum interprætatur Auerrhoes:

Serapio duas ſtatuit ſpecies, album & rubrum; *V*enam vtramque eſſe ait (*V*enas autem radices vocat) magnitudine Paſtinacæ paruæ radicibus pares, quarum quædam tortuoſæ ſunt: Deferuntur ex Armenia: odor eius bonus eſt, & in eis eſt viſcoſitas quædam. *V*traque calida & humida, augmentumque faciunt in ſemine.

Auerroes] calidum & humidum eſſe, ſtomachum calfacere, inſtrumenta ſpermatis temperare, fortificare virtutem concupiſcibilem coitus, præſtare ſperma, & contra melancholicos humores valere ait.

Rhaſis Behen rubro eaſdem facultates aſcripſit.

Difficile eſt iudicare quid velint Arabes per Hermodactylum, nam vox eſt æquiuoca: aliud apud Arabes, aliud apud Græcos denotans. Græci Pentaphillum vocant, vt Dioſcorides teſtatur. Arabes radicem albam duram per Hermodactylos innuunt: cuius nulla reperitur rubra.

Pharmacopolæ radices albas & rubras pro Behen vtroq; diſtrahunt: Sed notis & conditionibus facultatũ à Serapione traditis, minimè conueniunt: ſunt namq; maiores Paſtinacæ paruæ, inodoræ neq; admodum lentæ, ideo reijciendæ: Adde, quòd etiamſi tales eſſent; cùm ex Armenia deferantur, ſicciores ſunt, non humidæ: quare neque melancholicum humorem caſtigare, vt *Auerrhoes* vult, quia non humectant; neque etiam ſperma augebunt, vel Venerem promouebunt, deperdito humido radicali: humectãdo enim ſiccitatem melancholici humoris caſtigant; corpus alunt, ſemen augent.

Anguillara & Itali Behen albũ & rubrum Daucum ſatiuum & agreſtem Dioſc. & Gal. eſſe ſtatuerunt, vt in Stirpium Illuſtrationib diximus. Conſule Galenum.

Cùm non conſtet quid per Hermodactylum velint, cùmque vtriuſque Behen radices non ſint genuinæ, neceſſariò Succedaneo vtendum.

In { Pulueribus Cordialibus, vt Diamoſci & aliorum, radices vtriuſque Bugloſſi loco *B*ehen ſumendæ.
In medicamentis ad Venerem, Horminum: vel radices Paſtinacæ & Agreſtis Dioſc, vt Actuarius fecit in Diaſatyrio, in quo radicibus Dauci domeſtici & agreſtis vſus eſt. }

Diaſatyriôn Actuarij, Diaſatyrijs Meſuei & Nicolai, quæ ſæpe à Pharmacopolis confunduntur præferendum.

Conſtat teſtium Satyrij viridis, rad. Dauci ſatiui & ſyl. Nucis Indicæ, Piſtachiorum, Nucis Pineæ repurgatæ, ſingulorum drachmis duodecim:

Zingiberis, Caryophyllorum, ſeminis Aniſi, Erucæ, ſingulorum drachmis quinque: Cinnamomi, Scinci, *B*ulbi ſeminis, ſingulorum ſicilico (*id eſt drachmis duabus*) & ſeſquiſcrupulo: Moſchi, ſiliquis ſeptem, id eſt gr.42. Mellis ſeſquilibrâ.

Mel homines ſalaciores reddit quam Sacchar, ipſo Rondelletio teſte.

Radices Satyrij, Dauci, tam ſatiui quam agreſtis, priuatim & ſeorſim tunduntur, collectæq; in vnùm, molliuſculo igni paululum ferueſcunt: Rurſum Piſtachia & Pineæ nuces tuſæ & ad-

ie&tae

iectæ rigantur, dum aliquam craſſitudinem conceperint : deinde ſublato ab igne vaſe, tuſæ & cribratæ ſpecies adduntur : poſtremò Moſchus cum exiguo liquore, quem ſtillantes Roſæ remiſerunt, inſeritur. Modus, cochleare eſt, ex vino dulci.

Pollet contra veſicæ & renum imbecillitatem : ijs etiam auxilio eſt, qui vrinam reddere nequeunt : *V*enerem mirum in modum ſtimulat ; eamque certa de cauſa ceſſantem haud ſegniter reſtituit.

Diaſatyrion D. Meſuæ.

Rec. *Secacul albi & mundi, & elixati in decocto cicerum quorum prima aqua in qua decoquebantur, ſit effuſa. lib.1.*

Teſticulorum vulpis, vnc.8.

Radicis Raphani, vnc.3.

Radicis Luph plani, vnc.2.

Terantur hæ tres radices poſteriores, & infundantur ſuper eas lactis bubuli aut ouilli tantum, vt lac duos digitos emineat, adijciendo

Olei Seſamini,

Butyri recentis non ſaliti, ana.vnc.4.

Coquantur cum facilitate vſque ad conſumptionem lactis. & donec omninò remollita ſint radices, & habeant iuſtam ſpiſſitudinem inſtar pultis craſſioris : nam ſi aqueum quod in lacte & radicibus eſt, non conſumatur, ſitum contrahit hoc medicamentum.

Poſtea affunde omnibus hiſce prædictis Radicibus,

Mellis deſpumati optimi, lib.6.

Succi Caparum recentium, lib.1.

Coque omnia ſimul ad perfectam decoctionem, deinde ab igne depone & inſperge ſubſequentium ſpecierum minutiſſimum puluerem.

Caudatum Scinci cum renibus & ſumine vnc.1.

Seminis Erucæ, *Zinziberis,*

Behen albi, *Behen rubri,*

Linguæ auis [id eſt, ſeminis Fraxini arboris,]

Seminis Naſturtij, *Cinnamomi,*

Piperis longi, *Seminis Baucia,*

Seminis Napi, *Pulpæ ſeminis Aſparagi maximè recentis, ana.drach.4.*

Confice cum eis : vltimò verò adijciantur ſubſequentia. * *Pinearum mundatarum. lib.1.*

Fiſticorum, (i. Piſtaciorum mundatorum) vnc.10. * *Cerebellorum paſſerum, vnc.2.*

Confice & miſce omnia optimè, & aromatiza cum Moſchi boni, drach.1.

RADICIS Raphani, videlicet ſatiui, quam vocamus *Rettich.*

LVPH planum] Duplex eſt Luph (id eſt, Serpentaria) criſpum ſcilicet & planum ; Criſpum folia habet diuiſa & criſpa. Planum verò lata & plana veluti Aron, vnde vtrique nomen inditum eſt ; Vulgò autem apud nos caremus *Luph*, id eſt, vera Serpentaria : ideò eius loco accipiendæ ſunt radices herbæ quam Aron vocant. *Cordus.*

P. C. SCHOL.

Teſticuli Vulpis hoc loco] Cordus hic Orchin cum Satyrione confundit, vt ritè inquit Franciſcus Alex : Quare Orchios dictio delenda eſt.

VALET ad erectionem virgæ, multiplicat ſperma, & deſiderium coëundi.

DEus Opt. Max. Medicos pios, ſynceros, dociles, liberales, in omnes charitatem exercentes & manſuetos nobis largire dignetur, qui in primis Iehouæ, deinde *Hippocratis* Diuinis legibus delectentur, de ijs noctu diuq; meditentur: quorum, virtutis amore & proximi vtilitate, oblectatio omninò ſit in cognitione Morborum, præſcribendi, præparandiq; Medicamentorum ſuorum legitima ratione ; vt has ſemitas & tramites, ſeruis ſuis Pharmacarijs & Chirurgis edoceant, quò fideliter ſe in officio gerere queant, edificantque ſecundum artis præcepta Antiquorum & Nuperorum optima, nitida, efficaciſſima Pharmaca, Medicorum & ægrotorum

grorum blando leuamine, componere, (horum namque ſordida & empyrica famelica, & perquàm ignara pars, hæc neſcia; empyricis craſſæ Mineruæ, nullius delectus, fallacibus triuialibus Medicaminibus, muliercularum & vulgi *Unguentis* & Ceratis, aſſueta;) qui quidem ſe plura archana ſcire in arte gloriantur, quàm Medici, & ab illis neque doceri, neque illos admittere volunt, ne detegatur illorum elata & craſſa aſinina ignorantia. Huiuſmodi populares Medicaſtri & Medicatrices Lenæ, pluris fiunt apud plebeos, quàm plerique doctiſſimi Medici aulici apud Reges; quorum conditionis miſerebatur *Rondelletius*, inquiens: Reges, Principes, & Magnates Medicis ſolis curandis non committuntur; ſed Cardinales, Equites, Nobiles, & mulieres clinicæ omnes ſuam proferunt ſententiam, empyricis gaudentes; optimos quoſuis Medicos à vera curandi ratione reuocant, & timorem incutiunt; quare ne incuſentur aut calumnientur, nihil præſcribere audent, niſi quod à magnatibus aulicis & ſagacibus mulierculis, etiamque á viliſſima empyrica turba probatur. Cor vel mens Medici pij & docti MANVS DEI cùm ſit; cognoſcit & curat morbos, cùm Deus vult; eſt enim inſtrumentum, quod *Manu Dei* regitur. Sic ſunt res humanæ: eruditi perſtringuntur, & peſſundantur.

Succurre Iehoua, iam veraces ex filijs hominum defecere.

FINIS.

Epigramma in Opera nouiſsima L'Obelij.

Scripſerat (heu noſtri diſpendia maxima ſecli!)
Plantarum Hiſtoriam Salomon Rex inclytus olim:
Huic æui damno ingenti noſtratis, vt omni
*Succurrat ſtudio, doctus L'*Obelius *omnem*
Ætatem inſumpſit: magnis Deus adfuit auſis,
Simplicium nemo facies, vireſq; recluſit,
Clarius aut melius Compoſita Pharmaca nemo
Tam docta miſcere manu, Formaſq; vetuſtas
Emendare; nouis artem ditare repertis
Edocet: iſta ſequens dignoſcet rectius ætas;
Noſtrâ hac, ſordeſcit Virtus, contemnitur, alget.

Fran: Heringius D. Medic. Collegij Medici Londinenſis Socius, amoris & amicitiæ cauſa Mnemoſynon poſuit.

LONDINI
Excudebat prælum Thomæ Purfootij 1605. Id. Aprilis.

Cum gratia Priuilegij Reuerendiſſimi Domini *Ioannis* Archiepiſcopi Cantuarienſis; cuius iuſſu ſubſcripſit *Hadrianus Sarania*.

DILVCIDAE
SIMPLICIVM MEDICAMENORVM
EXPLICATIONES,
&
STIRPIVM ADVERSARIA,

Perfacilis veſtigatio, luculentaque acceſsio ad Priſcorum, præſertim *DIOSCORIDIS* & Recentiorum *Materiæ Medicæ* ſolidam cognitionem.

Methodo exquiſitiſsima, a notioribus ſummiſque claſsium generibus ad vltimas vſque ſpecies digeſta.

Authoribus PETRO PENA & MATTHIA *De* L'OBEL. *Medicis.*

Quibus

Acceſſit ALTERA PARS, cum prioris

ILLVSTRATIONIBVS, CASTIGATIONIBVS,

AVCTARIIS, RARIORIBVS aliquot PLANTIS.

Selectioribus REMEDIIS,

SVCCIS MEDICATIS & METALLICIS, Medicinæ Theſauris,

OPII, OPIATI antidoti, decantiſſimiq; Chymiſtarum & Germanorum LAVDANI OPIATI formulis,

Opera & ſtudio eiuſdem Matthiæ de L'Obel.

Reliqua ſuis locis deſignantur.

LONDINI. 1605. Idibus Aprilis.

Ex Typographia Thomæ Purſootii.

TVEATVR VNITA DEVS.

I. R.

Suauiſſimâ Concordiâ diſſotiationem coniunxit.

Præſentem monſtrat quælibet Herba Deum.

ANTIQVISSIMAE ET NOBILISSI- mæ Nitiobrigum Academiæ, Regiis Profeſſoribus, *cæteriſq; bene-meritis Præceptoribus Monſpeliacis,*

Operis argumentum & emolumentum.

ETSI quædam fatalis Orci filia feritas, diris extremæ deformitatis exemplis iamdudum iſtic graſſata, tantam ſtragem mortalium, imò & virtutum vaſtitatem fecerit, vt non tantùm *V*rbes & Academias ferè vbiq; Galliarum ſtudioſis hominibus, ſed etiam ſtudioſos ipſos officioſâ grataq; humanitate exhauſerit: tamen iſtius vrbis, gentis & ſoli amœniſſimi, veſtriq; & commilitonum amoris, & collatæ in nos beneficentiæ ſuauiſſima recordatio, tantum & tamdiu apud nos viguit, dum non modò non ingratos eſſe ſciuiſſet; ſed etiam feciſſet audaces. Quippe varijs & celebribus in *A*cademijs & Regionibus Europæ multum & diu verſatos nos, tum Præceptoribus Medicis & Philoſophis eruditiſſimis vſos, veſtra tandem Schola exceptos, ea nos accuratione & exercitatione de integro excoluit, vt minimè operæ poſitæ poſteà vnquã penituerit. *C*umq; inter ſtudiorum oblectamenta, Herbariam cognitionem veluti condimenta quædã lautiora ieiunioris aut aſperioris Medicæ Phyſicæ haberemus, eoq; nihil ferè herbarũ in Italia, Germanijs, & reliquis Gallijs, aut finitimis regionibus, vel inſpectione vel ſciſcitatione inexploratũ reliquiſſemus: tamen poſteaquã pari vel maiore ſedulitate Narbonã tum Mediterraneã & montanã, tum Maritimã varijs item ruſticationibus luſtraſſemus, multas deeſſe cæteris regionibus, quæ huic abundè familiares eſſent, nec paucas ſupereſſe cognoſcendas ijs doctiſſimis veſtigatoribus, qui multas nos docuiſſent, comperimus. Enimuerò ſi delitias & diuitias plantarũ, quæ Narbonenſi agro cis tranſq; Rhodanum *L*yguribus & Pyrenæis alpinis vtrinq; maritimis contermino virent, cum pleriſq; Septentrionis, vel ipſis Italiæ tractibus quis conferat, haſce ſaltus & paſcua, lumas aut deſita loca putet: Norbonenſes autem præfecturas, amœnitate & varietate feraci Elyſia vireta dicat: illis quidẽ ſparſim multa & rara, ſed hic tum eadem, tum longè plurima & lætiora etiam in montis & conuallis ambitu puſillo, quaſi vno Europæi Orbis compendio, occurrunt. Tanta inibi agri ætheriſq; conſenſio & auræ blanditiæ eas fouent, vt montes Meridianas ab æſtu, conualles autẽ Septentrionales alſioſas à frigore, vindicent: vt nec iam aliò cupiat *A*pollo ſuam ſacroſanctam Muſarũ *A*ſclepiadarum *A*ganippen, aut Montem illum Pelion olim celeberrimum, quàm Montem Pelium tranſlatam. Quare qui iam tum multa lectione, rerum exercitatione & veſtra indagine, haſce plantas diligenter conuaſaſſemus, præſertim quas nondum in literas miſſas rebamur, veriti communem biennio pòſt ſequutam naufragam tempeſtatẽ, atque auidi noſcendi, num plures veſtratibus & rariores alerent *A*quiloniæ plagæ, quæ minus videntur notæ fuiſſe antiquis Botanicis, huc in portum tranquillitatis, eaſdem noſq; vnà commodum ſubduximus: vbi rurſum ſingulis annis tam multas conſequuti ſumus, partim hic oriundas, partim ſatas, etiamque ex vtriſque Indijs & *A*fricis inuectas, vt earũ numerus penè altero tanto, vel Theoph. Dioſc. & Plinij, vel Matthioli & Dodo: qui vt poſtremi omnium hanc familiam ditarunt, ita primam laudem meriti ſunt, copias ſuperarint. Et igitur mundi ſenecta cùm in *P*hiloſophiæ ſinu veſtrum omniũ interitum, imò & bonarũ artium πανολεθρίαν penè eluxiſſemus, quò iacturam tam excellentiũ mercium, & diſpendia temporum lucrifaceremus, lubuit quantum vſpiam habuiſſemus & meminiſſe potuiſſemus vulgatiorum & rariorũ herbarum deintegro recenſere, eaſq; inſtitorũ more, quaſi in paginis dati & accepti ſuis popularibus ex aduerſo aggregare: quod genus cõmentarij *Cicero* ADVERSARIA vocat, quia tumultuariè & è re nata eò recens acceptæ debiti portiones potius congerantur quàm digerantur, ex quibus poſtea codices abſoluti conſiunt. Quo quidẽ nomine, neutiquã nouandi, aut cuiquã aduerſandi, ſed potius modeſtiæ cauſa & calumniæ eludendæ, vobis hæc muneri mittere maluimus, aut potius veſtratia remittere & remetiri beneficia, κὰ λῷον vt ferunt Charitum leges, quã abſolutum opus profiteri: vnde futurũ ſperamus, ſiquidẽ vobis vacat (debet autẽ vacare & placere) vt iſta Aduerſaria, ſiue opũ non modô Norbonenſiũ, ſed vtriuſq; orbis congeries, in codices nitidos veſtris perſpicacioribus iudicijs redigantur, nec parum gratiæ à veſtra dignitate conſequantur.

Nominis occaſio.

Inſtitutum.

Ceterùm ne huius naturæ partis, quàm πολύχοον iure *T*heophraſtus vocat, immenſitas, Tyronibus metum vel laborem nimium afferret, nève neſcio quis Caprimulgus, inſtitutum, res, aut ordinẽ, potius quàm flores aut fructus in hoc opere carpat, monendus eſt benignus lector, nos ſummo ſtudio habuiſſe, vt quàmplurima pauciſſimis cõmodiſſimè diceremus. Proinde *Aduerſariorum* voce nouas veteribus additas plantas, & nouum ordinẽ quadantenus innuimus. Qui ordo vtiq; ſibi ſimilis & vnus progreditur, ducitq; à ſenſui propinquioribus, & magis familiaribus

Ordo vniuerſalis.

bus ad ignotiora & compoſitiora; modumq; ſiue progreſſum ſimilitudinis ſequitur & familiaritatis, quo & vniuerſim & particulatim, quantum licuit per rerum varietatem, & vaſtitatem, ſibi reſponderet. Sic enim ordine, quo nihil pulchrius in cælo aut in ſapientis animo, quæ longè latèque diſparata ſunt, vnum quaſi fiunt, magno verborum, memoriæ & cognitionis compendio, vt *A*riſtoteli & Theophraſto placet. *V*erùm, ſi idem quod illis, nobis hîc contingat, nempè vt quam inſtituiſſent methodum, non potuerint vſquequaque ſequi; operis inſcriptio & turbulenti huius æui quo hæc apparabamus, fluctuatio nos excuſatos habeat, apud eum ſanè, qui nouit tantò plus habere perplexitatis tantum negotium, quanto veniæ minus.

Iconum emodulatæ proportiones.

Quamuis dum reliquarum ſtirpium, quæ hîc non habentur, quaſque plurimas per ſuperiorem calamitatem huc ex Gallijs accerſere non licuit, Icones εἰς τὸ κάλλος arguta manu & emodulata ad plantarum ipſarum magnitudines & effigiaturas proportione (quam alij picturæ ſolœciſmis crebrò deformant, dum herbulas æquè magnas ac arbores & fructices pingunt) delineantur & exſculpuntur, datur opera in appendice, ne quemquam huius lectionis peniteat. Quin eum pudeat potius pœnituiſſe, nec vidiſſe domi & vno intuitu, ſibi nuſquam viſa aut lecta, quæ multis menſibus aut annis pauci vix videre potuerunt.

Methodus pecularis.

Et quia plantarum duplex eſt cognitio, altera nempe de facie exterior, altera virium, quaſique interior: illam huic anteuertere oportere monet *P*hiloſophi opera, imò ipſa Natura. Neque enim poteſt quis vllam certam cognitionem ſibi arrogare eorum ſimplicium quæ nunquam aſpexit.

Etyma. Natales.

Proinde nos primùm cuiuſque nomenclaturam, vt quæ non raro ipſam rem aptè notat, è Græcis præſertim, enucleare conati ſumus: obiter regionem, & in ea ſeorſim natales; illam Geographiam, hanc Corographiam vocant; preſſius quã quiſquam auctor antehac, deſignamus: vt quaſuis plantas, quo loci, quando & à quo ipſi nanciſci, vel amicos rogare mittendas, vbicunque tandem noſtri orbis, vel Indiarum illæ orirentur, ſcire poſſemus. Deſcriptiones autem inter congeneres & ſimulimas, diſſimilitudinis, collationis, & ſimilitudinis ope, breuiores ſemper, emendatiores plerunque & faciliores aptauimus, non tam antiquorum hiſtoriæ, quám iteratæ inſpectioni & ex viuis ipſis plantis expenſioni, quã penes ius eſt & norma rectè & verè deſcribendi. Sed vires parciùs & conſultò catenus attigimus, quantum vel ad cognoſcendum, vel ad probandum quampiam vnam plantam ſatis videbatur, Ariſtotelem nempè in alio, & Theophraſt. in ſimili inſtituto, imitati. Nam recentiores quidã, qui Commentatoris nomine turgent, potius videntur ſuum faſtum, quàm plantas viamve eas noſcendi deſcribere. Nec ex locis natalitijſve ſeriem hiſtoriarum inire, vt doctiſſimus & candidiſſimus ſcriptor Dodonæus cœpit, ſinunt plantæ plurimæ, quæ tum aridis, tum humentibus & riguis erumpunt, vt Cardamine in vinetis, vijs & riguis: Lapatium vtrunque, vtrobique, aut vbique: quædam in montibus pariter & conuallibus, vt Eryngia, Calamenthum, Polium, & alia quàmplurima. Et quod in primis obſeruatu dignum, quæ iugis montium regionum calidiorũ proueniunt, eadem in planis, ſyluoſis vel depreſſis regionum Septentrionalium exeunt. Græcorum verò autorum extant potius Indices Alphabetici, quàm Simplicium Methodi, præterquám opus Dioſc. & fragmenta Crateuæ, ex quibus illi vires & verba mera exſcripſiſſe videntur: vtinam notas non neglexiſſent; aut eo pudore fuiſſet Plinius; quo diuinus Senex, qui ſe parum in Stirpium cognitione profeciſſe, profeſſus eſt: aut Dioſcoridem diligentius legiſſet. Dioſcoridea tamen methodus, optima quidem illa, illis qui iam diu nouerunt plantas: verum ad cognitionem compendioſam, διαυτοψίαν inſpectionéve, quam tantopere laudat Dioſc. comparandam, minùs eſt accommoda. Diuerſis quippe libris eiuſdem ſpeciej & ſimilitudinis plantas diſtrahit, quas alioqui vno intuitu feré diſcas: veluti Cucumerem ſylueſtrem à ſatiuo, Colocynthides, ſiue Cucurbitulas, ab eſculentis Cucurbitis, Thapſiam à ferulaceis, Crocum à Colchico, Scammonium & Soldonellam, à volubilibus, Siſymbrium à Mentha, Hieracia à Chondrillis, & quàmplurima paſſim: tametſi alicubi volens á ſeſe deſciuit, ſequutus, quam nos hîc adumbramus, Methodum, vt in Portulacis, Semperuiuis & alijs.

Tyrones proinde monemus & rogamus, vt rej herbariæ totius Medicatricis certiſſimæ vtiliſſimæ, iucundiſſimæ, etiam minima quæq; explorent, perſuaſumque habeant, in iſtis Dej diuitijs, *nihil vſpiam eſſe deſpicabile aut indignum* homine Philoſopho, cui vni hæc ille condidit, voluitq;, vt eſt in ſacra pagina, *Nos ſanari herbis, non verbis, ne ſapientiæ ſuæ opera irrita forent.* Nec putent Tritico, *V*ino, Lacte, & Melle, oluſculo, aut herbulis etiam contemptiſſimis, non poſſe corpora æqué ſanari atque ali: Neue Ariſtippos quoſdam ſericatos, vndularos, auri & auræ popularis, quám penitioris eruditionis ſiticuloſiores, audiant, quos pudet hæc ſerò doceri, & diſcere ſeriò, arduiq; laboris tædet. Voſq; Præceptores clariſſimi, impendiò oramus, *vt multorum annorum, regionum & virorum doctiſſimorum* Aduerſaria hæc, non ſecus ac peregrini aut hoſtes expendatis, foueatis autem, concinnetis, & augeatis vt parentes: noſque ſicubi nolentes lapſi ſumus (imò quia ſæpé ſumus) benigné moneatis. Nec enim laudem venamur, duntaxat culpam vel inuidiam deprecamur: veſter cæterò amor, benéq; ſibi animi nôſtri conſcij, quos multi anni, multa peregrinatio, ſtudia, omniumq; rerũ arctiſſima neceſſitudo amicitia deuinxit, nobis abundé præmium & precium ſunt futuri. LONDINI, *pridie Diuini Natalitij.*

In Stirpium aduerſaria Mathiæ de Lobel & Petri Penæ

INDEX.

NE FRVSTRA VOLVMINIS MOLEM AVGERENT ELENICH IDEM HVC INCVLCATI & ACERVATI, QVI REPERTV FACILLImi,& multò locupletiſsimi cuilibet inter euoluendum patebunt,hîc duntaxat Indice ſumma genera Stirpium complecti , viſum fuit.

ABies, Phtoropios Theoph. 450
Abrotoni diff.variet. 341.342.
Abſynthii diff.varieta. 335.337
Abutylon Auicennæ. 294.
Acanthi varietates, differen. 365.
Acarna Theoph. 373.
Acati ædiffer.varitates. 409,410.
Acatiæ cognatæ plantæ. 451.
Aceris varietates- 443.
Achyllea, vide ſtratiotes.
Acini herbæ varietates. 215.
Aconiti differe.va.289.300.310.
Acori differentiæ. 29.205.
Aculeoſa Gazæ an Polyac.Th? 374
Adonis,videtur φλὸξ Th.115. 344
Adianthum Dioſ. & Plinii. 361.
Ægylops.10. Ægylops Tragi.
Æthyopis. 242.
Agallochum. 428.
Agaricum Larignum. 449.
Agerati dif. varietates.207. 208.
Agnos. 423.
Aiuga. 164.
Aizoon maius & minus. 161. 162.
Alabaſtrites,ſiue Coralloid.Cor. 305
Alkanna Arabum,vide Liguſtrum.
Alceæ differen.varietates. 295.
Alchymilla,ſiue ſtellaria. 298.
Aliſier Gallorum. 441.
Aliſma,an Plantago aquatica? 127
Alliaria.228. Allia.58.59.
Alnus proximè Betulam. 440.
Alni nigri ſiue Frāgulæ inſcriptio reddenda ſequenti capite, & dele Nux
Auellana. 440.
Alopecuros Th.17.Pl.in Melāpyro
Alſines diffe. varietates. 193.195.
Althee dif.varietates. 293.294.
Alypi ſpecies, varietates. 158.160.
Alyſſon. 255.
Amelancher Galloprouinciæ. 441.
Amaraci varietates. 212.213.
Amaranthi varieta.95.203.294.
Ambroſia. 341.
Amelus Virg.in Aſtere.
Ammi, diff. an Buboniũ Hip. 323.
Ammoniacum,in Ferulis.
Amomum Pli.444. aliud ibidem.
Amurca. 422.
Amygdala. 423.
Anagallides. 194.195.
Anagyris dif. varietates. 388.
Anchuſæ diffe.var. 247.248.249.
Androſaches. 165.
Androſemum. 173.
Anemones ſpec. 112.113.114.115
Anethum. 347.
angelica. 311.
anguinæ,ſiue Dracunculi diffe. 261.
Aniſum. 322.
anonis varietates. 378.
anthemides,ſiue Chamæmillæ. 342.
anthora. 301.
le.anthyllis Peplios effi.195.196.alt.
anthyllis Chamæpithoides.164(ibidē
antirrhini differen. varietates. 175.
aparine. 357.
apharca, vicea agreſtis, aracus Dod.
Apharca The,an bourgeſpine Monſp? 421.
aphyllanthos Monſpell. 190
apiaſtrum. 220.
apios.204.differentiæ. 205.
apium hortenſe. 314.
apocymi differentiæ,variet. 279.
aquifolium,ſiue agrifolium.431.430
aquilegia an Pothos Theophr? 339.
arabis, ſiue Draba. 78.
arantia in Medico malo. 425.
arbutus, ſiue Vnedo. 424.
araci,ſiue Craccæ differentiæ. 401.
arbor Iudæ Monſpell. 441.
arction an Perſolata Pli. 253.
argemone. 112.
argentina,ſiue Potentilla. 308.
Αρια. 435.
ariſari varie.dif.260.261. Pli. aris
ariſtolochiæ differe.varie.264. 265.
armeniacæ mali differen.vari. 436.
armeria.188.varietates. 189.
arnabo. 35.36.
arnogloſſon. 127.
arum Ægyptiũ & arũ vulgare. 290
arthemeſiæ. 340.341. (260.
arundines. 19.
arundinacea ſpinoſa planta. 452.
aſarũ,ſiue Nardus ruſtica.261.262
aſaradrachi auicennæ. 416.
aſarina. 262.
aſcalonitidis antiquorum. 58.
aſclepias,ſiue Vicetoxicum. 278.
aſcyrum,ſiue aſcirum. 173.
aſpalathi differen. 427.
aſpalathus.29.Mõ.an Scorpio Theo.
aſparagi & Corrudæ dif.varieta. 353
aſperula,ſiue aſpergula. 357.
aſphodeli genera,varietates. 45.46.
aſphodelus Heſiodi. 85.
aſplenion,ſiue Ceterach Officin. 360.
aſſa dulcis & fœtida. 311.
aſtone Anguil. 374.
aſtrãtia nigra,Elleborus nig.Do. 304
aſteris differe.varietates. 147.148.
lege aſter Italorum fruticoſus luteus.
aſtragallus Monſpell. 137
aſtragali perſimilis plantula. 404.
atractylis. 372.
atriplicis differen.varietates. 96.97.
auellanæ nuces. 441.
auenæ differentiæ. 9.
aulitis harundo.ſeu tibicinaria. 28.
aurea virga,an Leucographis P. 125
auriculæ muris,vide Piloſella. 200
auris Iudæ. 434.
auricula Leporis, vide Bupleurum.

B.

Baccharis. 245
Ballote,vide Marrubium fœtidum.
Balſamina { cucumerina punicea. 289.
Balſamina { fœmina Perſicifolia. 134.
Bamia Eben. 295
BarbaCapræ,vel Vlmaria. 318.
Barbarea,vide Pſeudobunias. 70
Bardana. 253.
Batecha nigra Auic. Citrullus Offi.
Battades, ſiue Ignames. 317.
Batrachii differen. varietates. 298.
Baucia,an Elaphoboſcum. 317.
Bedeguard,vide Spina alba.
Bdellium. 426.
Becabunga,non eſt Cæpea. 195.
Bechion,vide Tuſsilago.
Bellidis dif.varietates. 199.200.
Ben,vide Glaus unguentaria.
Benzoin nõ eſt ſuccus Cyrenaicus 311
Berberis,Spina S.quorundam. 439.
Betæ & Blitis dif.varietat. 93.94.
Betre,vide foliũ. Botonicæ dif. 229.
Betonica ſylueſt. Dioſanthos Theop. Anguil.

***

Betula. 440.
Bifolium. Ophris Pli. 127.
Bipinella, vide Pimpinella.
Bipinel. ſaxifra. an Phellãdriũ P. 321
Bipinella ſanguiſorba, vide Sideritis altera Dioſco.
Biſtortæ varietates, differentiæ. 120.
Blattaria, an Chryſogonum. 243.
Bolbanac, Lunaria Græca. 136. 137
Botrys. 80.
Bouckwey Belg. Eriſymũ Th. 395
Braßicarum diffe. variet. 90. 91. 92.
Braßica marina. { Monoſpermon. 92. / Soldonella. 263.
Bourgeſpi. Mõſ. an Apharca Th. 421
Britannicæ varietates differ. 121.
Brunella, vide ſymphitum petreum.
Bryonia. 275.
Briza. 9.
Bugloßi & Borrag. dif. va. 246. 247
Bulbi & Bulbina. 49. 52. 56. 58.
Bunii & Buniadis diſcrimen. 67. 71
Bupleuri differentiæ. 191.
lege Buphthalmos. 343.
lege Bupthalmum alterum. 343. 345
Burſa Paſtoris. 76.
Butomos, vide Sparganion.
Buxus. 419.

C.

Cacalia. 255.
Cakile Serapionis. 77.
Cacubalum Pli. 104.
Calaminthæ diffe. varietates. 219.
Calamus odoratus. 29.
Calamocorus, ſiue Arundo florida. 28
Calceolus Mariæ. 127.
Calcitrapa Ruel. an Coronopus Pli?
Calendula. 237.
Calthæ differentiæ. 237. 256.
Campanula læſura, vide conuoluulus Hederaceus. 174.
Cãpanulæ differ. varieta. 139. 117.
Cãphorata an Chamæpeuce. Pli? 174
Canchamon, eiuſque ſuccedaneũ. 428
Cannabis ſpecies, varietates 226. 227
Cantabrica Plin. 188.
Capnos, vide Fumarias. 339.
Cappares. 281.
Capſicum Actuarii. 134.
Caput Galli, an Onobrychis. 402.
Cardamine. 71.
Cardamomi differen. vari. 444. 445.
Cardiacæ differentiæ varietates. 221.
Carduorũ dif. quãplurimæ. 364. 365 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377.
Carlinæ varietates, differentiæ. 367.
Carlina ſyl. vide Acarna Theoph.
Carobia. 414.
Carotta alba, nigra. 323.
Carotta lat. folia alba, ſiue Paſtinaca, an Dioſcorid. Elaphoboſcum?
Carpinus. 440.
Carpobalſamũ eiuſq; ſuccedaneũ. 415
Carui. 323
Caryophylla. 427.
Caryophilli floris dif. vari. 188. 189
Caryophyllatæ differentiæ, va. 309.
Caßia { Græcorum. 425. / Poëtica & Theo. 184. / Purgatrix Arabũ. 414.
Caßitha Pli. 182.
Caſtaneæ differentiæ. 433.
Catanance vtraque. 399.
Cataputia minor. 153. maior. 306.
Cattaria. 219. 220.
Caucalides 224. 225.
Cauda muris. 187.
Caulium varietates, different 90. 92.
Cedrus Libani, phœnicea. Lycia. 448
Cedrus Theoph. Dioſcor. 425.
Centaurium { Maius. 318. / Minus. 173. } varie.
Centummorbia. 198.
Centumnodia, vide Polygonum.
Centũculi, ſiue Gnaphal. dif. 201. 202
Cepæ different. varieta. 56. 57. 58.
Cepea herba. 169.
Ceraſi varietates, differentiæ. 436.
Ceratia. 414.
Cercis Theoph. 441. 431.
Cerefolium. 324.
Cerinthe Plin. 172.
Ceruicaria, ſiue vulneraria. 138.
Chamæcyſſos. 268.
Chamædaphne. 155.
Chamædryos diffe. variet. 209. 210.
lege Chamæficus. 442
Chamælea dif. varietates. 157. 158.
Chamæleon albus, niger. 367.
Chamæleon lene Theoph. 367.
Chamæleontha Monſp. 366.
Chamæleuce. 208.
Chamæmeſpilum. 435.
Chamæmilla. 342
Chamæpeuce Pli. an Cãphorata. 174
Chamæpithis mas lege Aiuga. 164.
Chamæpitis prima odoratior ibidem.
Chamæpitis altera Dioſ. an Vermiculata fruteſcens? 163.
Chamæpitis moſchata, vide Anthyllis
Chamærhododẽdros dif. va. 154. 155
Chamæriphes. 451.
Chamæſyce. 154.
Chamæmelum, ſeu Chamæmalũ. 342
Chamæmeſpilum 435.
Chelidonium Maius nũ virga tinctorũ Auicen? Minus. 339
Chermes, vide Κερμες.
Chyſti different. varietates. 418.
Ciſti folio arbor noui orbis. 452.
Chryſanthemi different. varie. 237.
Chriſtophoriana, vide Elleborus niger.
Chryſtanthemum litoreum. 171.
Crith. tertium Mathi. pag: 491.
Chryſocome eſt Amarãth. luteus Fuſ. ſtœchas citrina Offici. & Lynaria aurea. 303. Chryſogonos. 243.
Chyna, vide Schyna.
Cicercula altera. 394.
Cicerbita aſpera, vide Sonchus.
Cichoreorum genera vari. 82. 83.
Ciciliana Italor. Climenon Pli. Ang.
Cicutæ, Cicutariæ differen. 326. 327
Cinnamomũ. 425. Circea. 104.
Cynoſbaton. 446. Cirſii diff. 251.
Cirſion luteum Sequanorum. 373
Ciſſampelos Helxinæ dif. 274. 275.
Citria, ſiue Cidromella. 425.
Citrullus Officinarum. 226.
Clematis peregrinæ different. 275.
Clematis daphnoides varieta. 282.
clinopodium. 217.
clymeni differentiæ. 230. 279.
cnicus. 374.
cnicus ſylue. vterq;, vide carduum benedictum & Attractilidem.
coccus, ſiue Ilex coccifera. 430
cochleariæ differentiæ. 121.
colchicum, vide Ephemerum. 53.
colocaßia. 259.
colocynthides. 287.
colus Iouis, ſiue Galiopſis lutea. 241.
coluteæ differentiæ. 406. 405.
colycea Theo. an Frangula. 440.
condrillæ. 82. 83. 85.
coniſæ different. varietates. 145. 146
conſiligo, vide Ellebo. ferula. Th. 351
conſolida Aurea nemorum. 125.
conuoluuli. 271, 272. 272.
lege conſolidæ minores Offi. 199. 200
conſolida maior Officinar. 251.
cor Indicum, an Iſopyrum. 228.
coris Monſpell. & Mat. 174.
coriandrum. 314.
cornus vtraque fœmina Th. & Dod. eſt virga Sanguinea plinii? 436.
coronopi differen. varieta. 186. 187.
corylus perſimilis Alno. 441.
coronopi & Sedi media planta. 187.
corruda. 353.
coſtus ſpurius Illyricus. 318.
coſtus albus & buxeus. 34.

Coccus { Molucenſis corticoſus rugoſus. 35. / Molucenſis lignoſus feruidior. 35 / Hortenſis Gallis Cocq. 136.
lege Cotinos Plinii & Rhus Allobrogū 413.
Cotonaria vulgi, vide Gnaphaliū. 200
Cotulæ vide Anthemides.
Cotula, ſiue Partheniū marinum minimum. 345.
Cotyledon. 164.
Cotyledon minus ſedifolio mōtanū 165
Cotyledon aquatica acris Septētrionalium. 165
Cotyledon marinum vide Androſaches. 165.
Crategonos. 11.
Criſta Galli recentiorū, num ἀλεκτορόλοφος Pli. an num potius Aliaria recentiorum. 227.
Criſta Galli altera, ſiue Pedicularis ibidem.
Coryſogonū vide Tormentilla & Blattaria.
Crithmum, ſeu Crithamon, an Portulaca Marina? 165.
Crithmum tertium Mat. Aſter Atticus Marinus. 168.
Crithmum quartum Mat. 168
Cōuolulus { Maior Plinii. 271. / Minor purpureus. 272. / Minimus foliis Lynariæ 274 / Cœruleus hæderaceus. 174
Crocodiliō { Magnum Ætij. / Maranthæ & / Fuſchii. } 368
Crocus ſatiuus & ſylueſt. 53.
Crutiatæ vide Gentianellas.
Crutiata minor. 358
Cyclamen folio hederæ. 264.
Cucumer Elaterii ſylueſt. 288.
Cubebe. 427.
Cucumis { Satiuus. / flexuoſus ſiue Angui. 285
Cucurbita ſiue Zuccha. 287.
Varietates, Lagenaria maior & minor. 287.
Cucumis ſylueſtr. 288.
Cucurbita Sylue. amara apud Elizeū Prophetam 237.
Cunila, ſiue Origanū Heracleoticum.
Cupreſſus. 446.
Curcuma. 33.
Cyanus vulgaris. 236
Cyanus { Maior hortenſis. 236. / Minimus Spacteus. 236. / Peranarius repens capitulis ſquaroſis. 236.
Cydonia mala. 429. 430.
Cymbalaria Italica hederæ folio. 269
Cyminum regium, Æthiopicū, Gallatium, Baſilicum Hippoc. 330.
Sylueſtre Cyminum Dioſ. / Alterum ſilicoſum } 330.
Cynara vide Scolimus Satiuus.
Cynocrambe. 100.
Cynogloſſon. 250
Cynoſbatos. 446
Cyperus rotundus duplex. 37.
Cyperus longus duplex. 37.
Cyperus Graminea, ſiue miliacea. 38.
Cytinus flos Punici.
Cytiſus Dioſcorid. & Galeni. 387.
Cytiſus altera minor & vulgat. 388.

D.

Dactylon gramen Plin. 4.
Damaſonium, ſiue aliſma.
Daphnoides vide laureola. 156.
Daucus Creticus verus Dioſc. / alter. / Daucus niger Theop. Carotta. } 323
Daucus vſitatior Officinarū, ibidem.
Delphinion. 329.
Dens Leonis alter Monſpel. 83.
Dens Leonis, ſiue Vrinaria. 84.
Dentillaria Rōdelletii an Molibdena herba Pli: Lepidiū Pauli Monſpell. 136.
Diacridium vide Scammonium.
Dictamus. 214 215.
Dictamus albus vide Tragium.
Digitalis purpurea. 145.
Digitalis lutea. 145.
Dioſanthos Theoph. videtur Superba Germanorum.
Dipſacum an ſpina Selenites Theoph?
Galedragon Senocratis Ang.
Dipſaci ſatiui fullonū & ſponte naſcentium labri venerei diſcrimen. 373.
Dorea Norbonenſium, an Theophra. Panax chiorium & Plinii Pharnaceum. 124.
Doronici Varietates. 290.
Dorycinon Monſpellienſe. 388.
Dotterblomen Germanorum vide Caltha paluſtris & farfrugū. 256.
Draba vide Arabis. 78.
Draco aut potius Tarchon Symeonis Seti & Auicennæ. 190.
Dracūcul⁹ maior, ſiue Dracūtia. 261
Dracūculus { Aquatica. / Minor. } 261.
Dryopteris, aut Querna Filix. 363.
Dulcamara vide Cyrcea. Vitis ſylu. Ma, Meloton Theop. cap. 10. Lib. 3

E

Ebenus vide Hebenus.
Ebulus. 434.
Echinus Galeni vide Erinos. 216.
Echion, ſiue Buglo ſſum agreſte. 249.
Echinomelocactos vide Melocarduus. 374.
Elaterium albū Dio. lucernis admotum facilè accenditur. 288.
Elaterii optimæ notæ parā. mod⁹ 288
Elatine Dioſcorid. Veronica fœmina Fuſch. 197.
ἐλαίαγνον Theo ſiue Agnus caſtus. 423.
ἑλιοχρύσον Chriſanthemum. 331.
Ellebo. albū, ſiue Epipactis. 132. 131
Ellebor. Alpina Saniculæ facie. 298
Elleborum album. 131.
Elleborus niger Theo. fol. Ferulæ 351
Elpho Hiſpanica, vide Spartium minus. 408.
Empetron Rōdelletij, Batis Pli. folio craſſo in modū Portulacæ, flore albo, ſemine Libanotidis, vide Crithmū.
Endiuia, ſiue ſeris ſatina. 85.
Endiuiarum Varietas. 86.
Endiuia ſylu. non eſt lactuca ſyl. 86.
Ephemerū, ſiue ſtrangulatorium Crociflorū & Bulbifolium hermodactyli vulgares Syl. Croccum vulgi. 53.
Ephemerum Syriacum & Alexandrinum. 54.
Ephemerū Anglicū flore candido. 54.
Ephemerū non venenatum Dioſcoridi Liliiflorium, Iridifolium, an Hermodactyli Officinarum Traliani & Pauli idem. 54.
Epimedium an Epipetrum, vel Epimeron Plinii? 138.
Epipactis duplex recentiorum, ſiue Elleborine. 132. 131
Epipetrum Pli. vide Epimedium. 138
Epipetrum Theop. vide Acinus. 215.
Epithymum. 181. 182
Epithymbra. 181. 182
Equiſetum vide Hippuris.
Eranthemum 344.
Erica { Vulgatior. / leg. Pumilla. / Minor Iuniperifolia. / Maior Norbonenſi. / Cryſanthemis minima. Selago Pli. quorundam. 447.

*.i.

Erigerum. 79.
Erinos. 216
Erucæ differentiæ, varietates. 68. 69.
Eruum ſylueſtre. 399
Erulia. 397.
Eringii differentiæ, varietates. 375.
Eringium Luteum Monſpellienſium vide Scolymos Theopoh. an Eringium Atractilidi ſimile Archigenis, Ang.
Eryſimum verum Dioſcori. 69.
Eryſimum Theoph. 395
vide Belgarum Bouckwey. Tragotrophon Dodo. Frumentone Italorum.
Eriſitalis, vide Acarna. Cirſeum luteum Sequanorum.
Erythrodanum marinum vide Rubia maior & Rubia minor.
Eſglentine. 446.
Eſula { Maior, an ſit Dioſc. prægrandis fruteſcens Pityuſa? 151 / Minor. 151. }
Eſula rara Venetorum. 160.
Euonimus Theophraſt. 435
Eupatorium Græco. Agrimonia. 308.
Eupatorii Meſuæ varietates. 207.
Coſtus minor hortenſis Geſneri.
Euphraſia, Euphroſyne. 210
Eſula dulcis. 216. vide Erinos.
Eſula Sylueſt. Tragi. 216

F.

Faba Ægyptia, ſiue Colocaſia, an ſit Aron Ægyptium? 259.
Faba inuerſa, vide Telephion. 167.
Fabæ Antiquorum & recentiorum varietates, differentiæ. 392. 393.
Fagus. 433.
Fagus Theophr. vide Galla. 432.
Farfara. 254. vide Tuſſilago.
Farfrugum herbariorum, vide Caltha paluſtris. 256.
Ferula: Ferulago. 348.
Ficaria, vide Scrophularia. 230.
Ficus & varietates. 442.
Ficus Indicæ varietates. 454.
Filago, vide Gnaphalium. 201.
Filipendula, an Molon Plinii, vide Oenanthe. 325
Filipendula altera montana ibidem.
Filices. 362.
Filicula vide Polypodium.
Filix Tragi, vide Holoſtium.
Flos Cuculi, eſt Armoraria ſylu. pratenſis. 189.
Fœniculi varietates, differentiæ. 347
Fœniculum { Marinũ, vide Crithmum. / Tortuoſum, vide Seſeli Maſſilienſe. }
Fœnum Burgundiacum. 382.
Fœnogræcum. 387.
Flammula vulgi, vide Clematis altera.
Fõtilapathũ { magnum. / puſillum. } 117.
Folium Indicum: Malabatrũ. 129.
Fraga, fragaria 308. Varietates.
Fraxinella, in Tragio. 410.
Fraxinus. 416.
Fraxinus Bubula, Sorbus ſyl.
Frumentum Turcicum. 13.
Frumentone Italorum, Bouckwey Belgarum. 395.
Fumariæ varietates, differentiæ. 338 339.
Funispartion vide Elpho. 408.

G.

Gagel Germanorum. 417.
Galanga maior & minor. 30.
Galega. 392.
Galiopſis Lutea, vide Colus Iouis 241
Galla. 432.
Gallion, ſiue Galion luteum. / Album } 358
Gariophyllata, ſiue Geum alpinum recentiorum. 267.
Gelſeminum flore { Albo & / Luteo. } 415. 408. 409.
Geniſtæ, Geniſtellæ ſpecies, varietates 407.
Geniſta ſpartium ſpinoſum.
Geniſtæ rapum ibidem.
Gentianæ, Gentianellæ varietates, differentiæ. 129. 130.
Gerany varietates, differentiæ. 296. 297.
Getium, vide Iacea nigra.
Gingidii ſpecies. 324.
Gith, vide Melanthium.
Gladiolus. 47.
Glans vnguentaria. 414
Glaſtum, vide Iſatis.
Glaſti ſpecies. Vaccaria Doda.
Glaucium. / Glaucium Venetorum. } 109.
Glaux maior vulgaris. 402.
Glauca vel Glaux quædam leguminoſa herbariorum. 402.
Glaux altera. 178.
Globularia. 200. 199.
Glycyrrhizæ differentiæ, varietates. 405. 406.
Gnaphalia. 200. 201. 202
Gnaphaliũ Tragi, vide Iuncus Bombicinus.
Goſſypium, ſiue ξυλον. 291.
Gramina. 1. 2. 3. 4.
Granum Regium Meſ. vide Ricinus.
Guatiola recentiorum, an Spumeum Papauer Dioſcori. 185.
Gnaiacum. 439.
Guaiacum Fallopy, Patauinũ ibidẽ.

H.

Halicacabus vide Solanum veſicarium.
Halymos. 169.
Harmala Syriaca, an ſit Seſamoides magnum Dioſcor. 390.
Harundinũ, ſiue Cannarũ differentiæ & varietates. 19. 27. 28.
Haſtula regia, vide Aſphodelus.
Hederæ differentiæ. 269.
Hederula, ſiue Chamæciſſus. 268
Hederula Saxatilis, vide Aſarina.
Hebenum. 440. lege Xyloaloes Offici.
Hediſarum, vide Securidaca maior & minor.
Hedypnois Plinii, dentis Leonis flore. 82.
Helenium. / Ægyptium. } 246.
Helenium ſecundum Dioſcor. 185
Helianthos, ſiue flos Solis, an Panax Chyronium, & Helenium ſecundũ Dioſcor? 185.
Helianthes ſpecies rara figura leguminoſa. 405.
lege Heliochryſon, Chryſanthemum, ſiue ſolis flos. 331. 332.
Heliotropium maius, minus, & repens 100.
Heliotropium tricoccon Pli. 100
Helleborus ferulaceus, vide Buphthalmum Dod. 351.
Helleboraſtri & Conſiligines. 303.
Helleborus niger. 304.
Helxine parietaria, ſiue vitriola. 98.
Helxine Ciſſampelos. 274.
eſt Scammonium tenue Plinii Ang.
Cyſſampelos altera, Atriplicis effigie, inter volubiles.
Hemerocallis inter Lilia.
Hemeonites ſiue ſterilis. 359.

Heranthemum Dodo: an φλογα, ſiue viola flammea Theophr. Adonis Math.
Herba Doria. 124.
Herba Iudaica, ſiue Tetrahit, vide Sideritis Heraclia. 224.
Herba Paraliſis, vide Phlomides.
Herba Paris, ſeu tetraphyllon Solanum. 105
Herba ſancta Indorum & Herba Regia. 251.
Herba tunica Gordo. 143.
Herba turca, Herniaria. 180.
Herba ſtellaria, vide ſanicula.
Herba Venti Rondel. an Othonna? 229.
Hermodactyli Officinarum. 54.
Hermodactyli albi & rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, ſed cordi, venerique amici, an ſint Behen album & rubrum? 55.
Herniaria. 180.
Hieraciorum varietates. 88
Hippia, Alſine. 193.
Hippia minor & minima 193.
Hippogloſſon. 283.
Hippolapathi, variet ates, differentiæ, 118.
Hippomarathrum, in fœniculo.
Hippophaes. 375.
Hippophæſtum. 376.
Hippoſelinum, ſiue Olaſatrum. 315
Hippoſpartium, vel Rapum Geniſtæ. 407.
Hippurium vna videtur Caucon, & Ephedra Plinii, minus tamen tuſſientibus apta eſt. 355.
Hirculus. 133.
Hirundinaria vtraque. 256.
Holoſtii varietates, differentiæ. 17.18.
Hordei varietates. 7.10. 9
Hormini differentiæ. 240.
Hyacinthi varietates. 46.47.48.49.
Theocriti & Poëtarum Hyacinthus flore Iridis. 47.
Hydrolapathum magnum & puſillum 117.
Hydropiper. 134.
Hyoſchiami differentiæ, varietates. 107.
Hypecoon falſum Mathioli, Argemone altera Fuſch. Alcea Venetorum.
Hyperici differentiæ, varietates. 172 173.
Hyppochiſtus. 418.
Hypposelinum Mat. Leuiſticum Officinarum. 312.
Hyſſopus Dioſcoridis Origanifolius. 212.
Hyſſopus Arabum Meſue & Officinarum anguſtifolius. 185.
Hyſſopus candida Anglorum. 185.

I.

Iacea alba Monſpellienſium, vide Ocymoides.
Iacea nigra, vide Getium.
Iaceæ nigræ, differentiæ varietates. 234.235.
Iacobea Senecio, vel Senecio maius. 79
Iacobea marina; Arthemiſia marina. 79.
Iaſminum, vide Gelſeminum. 415.
Iberis Cardamantice Damocratis & Gale: 77.
Idea radix, an vaccinia nigra & rubra? 417.
Illecebra, vide Sedū mini. 167.162.
Ilicis varietates. 431.
Imperatoria. 310.
Intyba, vide Serides. 80.
Intubi varietates & differentiæ. 85.
Irio. 69.
Iridis varietates, differentiæ. 31.32.30.
Iris ἀγρία, ſiue Xyris. 22.
Iſatidis, ſiue Glaſti, differentiæ. 148
Iſopyron ſiue paludoſum trifolium, Memanthes Theoph.
Iua Arthrytica, vide Aiuga. 164.
Iua moſchata Monſpell. eſt Anthyllis Chamæpytoides. 164.
Iuiubæ differentiæ. 437.
Iudæ arbor. 441.
Iunci differentiæ, varietates. 43.44.45.
Iuncus odoratus. 42.
Iuniperi 448.
Iuniperus prima Dioſc. videtur Oxydrus Theop. & Iuniperus 2. Dioſc. Cedria Theop.
Ixia, vide viſcum Carlinæ. 367.

K.

Kali differentiæ. 169.170.
Κέρμες κανόβατος. 430. *vide Ilex Coccifera.*
Kakile Serapio. Eruca marina. 77.

L.

Labri venerei & Dipſaci diſcrimen. 373.
Laburnum Pli. an Cythiſus 2. Theo?
Lacea Arabum. 428.
Lachryma Iob. 16.
Lactucæ differentiæ & varietates. 89.90.
Lagopi differentiæ, varietates. 383. 384.
Lamium Plinii, Milſatella Italorum, vide Galiopſis. 222.
Lamium, ſiue Archangelica, albo flore. 223.
Lamium luteum. 223.
Lampſana. 70.
Lampſana Dod. ibidem.
Lapathi genera. 115. & *varietates.* 119.117.
Lappa maior. 253.
Minor, vide Xanthium. 254.
Lapſana, vide Lampſana.
Larix. 449.
Laſeris, ſiue Laſerpitii differen. 312.
Lathyris, ſiue Cataputia minor. 153
Lauendula ſpica. 184.
Lauri differentiæ. 424.
Laurus Tinnus & Regia. 424.
Lauri Alexandreæ Dioſcori. & Hippogloſſi diſcrimen. 283.
Laureola, vide Chamædaphne.
Lauzerde, vide Medica.
Ledon. 418.
Lens, ſiue φακός. 401.
Lentiſcus. 411.
Leontopetalon. 305.
Leontopodium, ſiue Pes Leoninus. 202.
Lepidii Dioſc. Æginetæ, Ætij, Monſpellien. varietates, differentiæ. 77. 136.135.
Leucas Pentaphylli facie; an Dioſco? 307.
Leucacantha. 371.
Leucacanthemi odorati varietates. 343.
Leucanthemis, vide Anthemis.
Leucoii varietas, & differentiæ. 141.
lege Leucoium duplis floribus. 141. 142.
Leuiſticum Offici. vide Laſerpitium.
Libanotis, vide Roſmarinū ferulaceū.
Libanotis Theophr. Seſeli Æthyopicum Mat. 313.
Libanotis notior Herbariorum Septētrionalium. 351.
Liguſtrum Dioſco. 420.
Lilac Mat. non eſt Ben. 414.
Lilionarciſſus luteus. 52.
Lilionarciſſus ſanguineus. 52.
Lilii differentiæ, varietates. 60. 61.

Lilium luteum. 45.
Lilium conuallium, vel vernum. Theoph. 61.
Limones. 425. Limæ. ibidem.
Limonium. 122
Limonii germanicũ, ſeu pyrola. 122.
Paruum Limonium Norbonenſe oleæ folium. 123.
Limonium ſecundum Mathi. ibidem.
Linoſoſtis, vide Mercurialis.
Linum ſatiuum. 176.
Linum marinum luteum, an Oſyris Dioſcorid. 178.
Linifolia Campanula lutea. 177.
Linaria purpurea & lutea. 233. nam antyrrhinũ P. vide Oſyris 175. 176
Linoſpartium. 408.
Lithoſpermon maius & minus. 192.
Lithoſpermum Plinii, ſiue Lachryma Iob. 16.
Lolii variet. differ. 10.
Lonchitis vtraque. 383. 384.
Lotus arbor D. & Theo. 439.
Lotus Ægyptia, vel Nilotica. 385.
Lotus hortorum odora, vrbana. 384.
Lotus trifolia pratenſis Monſp. 384.
Lotus ſyl. Dioſc. 384
Lunaria Græca Recentiorum non eſt armoracia Dioſcori. neque Thlaſpi. Crateuæ. 137.
Lunaria Racemoſa Cetrachi foliis racemulis Ophiogloſſi. 360.
Lunaria an Nictegreton Plinii.
Lupinus ſatiuus & ſylueſt. 396.
Lupulus ſalictarius. 277.
Luteola. 149.
Lychnidis differen. varie. 142. 143.
Lycium Norbo. ſeu Pyxacãtha. 419
Lycopſis. 249.
Lyguſticum. 316.
Lyſimachia luteæ, cæruleæ vari. 144. 145.
Lyſimachia cærulea hortenſis Veronica recta quorundam.

M.

Macaleb, vide Phylerea arbor. 421.
Macer. 426.
Mais Occidentalium. 13.
Malabatri folium. 129.
Malorum genera. 434.
Malus Medica. 425.
Mala punica, ſiue Granata. 419.
Mala Perſica. 423.
Mala aurea Lycoperſicum quibuſdam vide Glaucium.
Malum aſſyrium, vulgo Poncires. 425.
Mala Cotonea. 430.
Maluæ genera, & varietates. 292. 293. 295.
Mamiras. 36.
Mandragoras Theophra. an Melongena.
Mandragoras. 106.
Mandragoras fœmina ibidem.
Manna, Manhu. 23. 24.
Manna Iſraelitarum quænam? 26.
Mannæ varietates. 26.
Marathi differentiæ, varietates. 347.
Mariana viola, vide Medium. 137.
Marrubii, differentiæ, varie. 222.
Marrubium aquaticum vulgi. Sideritis Mat. 224.
Martagon, vide Lilia.
Marum, ſiue Maſtic Gallor. 213.
Marum Syriacum. 213.
Matricaria noſtras, non reſpondet Parthenio Pauli & Plinii. 335.
Matronalis Viola, aut Damaſcena. 137.
Mauth Septentrionalium. 7.
Meconium. 111
Mede Moſcoitarum. 22.
Medica herba, vide fœnum Burgundiacum.
Medicæ tres in ſemine variet. 383.
Medica marina. 383.
Medium, an Viola Mariana. 137.
Μήκων ῥοιάς papauer. 111.
Meliſaccharum. 25.
Mel apum commune. 22.
Mel Cedreum Hipp. & Syriacum. 24.
Melampyron Dodo. an Alopecuros Plinii? 11
Melampyrũ alterũ Neotericorũ. 11
Melampyrum perpuſillum luteũ. 11.
Melanthia, ſiue Nigellæ. 329.
Meliloti differentiæ, varietat. 306.
Melegetta, vide Cardamonum.
Meliſſophylli varietates, differentiæ. 220. 221.
Melongena, vel mala inſana. 106
Melo vulgi. 285.
Melonis varietates ibidem.
Melocarduus, ſeu Echinomelocactos. 376.
Melopepo, ſiue Batecha Auicennæ ſemine nigro. 230.
Menianthes Paluſtre Theophr. Iſopyrum Dod. vide trifolium.
Mentha quadruplex. 218.
Mentha ſiſymbria aquatica. 218.
Mentha Catti. 219. 220. non eſt Nepeta antiquorum.
Mentaſtrum. 218.
Mentaſtrum niueum Anglicum. 219
Meon, ſiue μεῦ, perperam Libanotis prima Dod. foli: 197. 347
Mercurialis mas fœmina. 100
Mas ſylueſt. vide Cynocrambe.
Meſpilus. 434.
Meſpilus aronia. 443. lege Italorum Azarolles non aſaides.
Metegla, ſiue Meteglin. 22.
Milium.
Milium Indicum Plinianum. 13.
Milium Solis vtrumque. 193. 192.
Millefolii, ſiue Militaris, differentiæ varietates. 333.
μίλος Theophr. vide Taxus. 450.
Millemorbia, ſiue Scrophularia maior. 230.
Millegrana Cordi, vide Herniaria. 180.
Milzatella Anguilara, Lamium Dioſcor.
Mezereon Arrabum verum. 157.
Mezereon Germanicum, vide Chamædaphne. 213.
Moly Dioſcorideum putatum. 59.
Moly Liliflorum Homericũ fortè. 60.
Moly Hippocraticum eſt allium vrſinum. 59. 60.
Moly Pli. 18.
Molibdena Plin. 135.
Momordica, vide Balſami. cucumerina
μονόφυλλον recentiorum. 127.
Morſus Gallinæ folio Hederulæ. 194.
Morſus Diaboli. 235.
Morſus Ranæ. 258
Mori varietates, differentiæ. 442.
Mulſa. 22.
Muſa. 451.
Muſcipula, ſiue Viſcaria. 189.
Altera muſcoſo flore. 190.
Myagros. 78.
Myoſotides. 193.
Myrica, vide Thamariſcus.
Myrobalani Arabum omnes. 439.
Myriophillon; vel Maratriphyllon paluſtre. 354.
Myrioph. equiſetifolium fluuiatile. 354.
Myrrhida P. Roſtrũ Ciconiæ. 296.
Myrrha. 428.
Myrrhis diff. varietates. 327.
Myrtachantha, ſiue Ruſcus. 283.

Myrtillus 419
Myrtus minor, *maior*, *candida*. 419.
Myrtacantha, vide Ruſcus,
Myxa Æginetæ. 437.

N.

Napelli varietates, differen. 301.
Nicotiana gallorum, ſiue Indorum Sanaſancta. 251.
Napelli muſcæ. 302.
Napus, ſiue Bunias, à Bunio diuerſus 67.
Napus, ſiue Bunias ſylueſt. 67.
Narcaphthon. 36.
Narciſſi genera, varietates. 50. 51.52.
Nardi differentiæ, varietates. 42.43
Nardi celticæ differentiæ. 132.133
Nardus { *Montana*. 320.
Nardus { *Italica*. 184.
Nardus Ruſtica, vide Aſara. 262.
Naſturtium. 72.
Naſturtium Babylonicũ, vide Draba. 78.
Natrix Pli? 378.
Nepa Theoph. 353.
Nepeta, vide Calamintha. 2.
Nerion purpureum & album. 154.
Nerii facie arbor. 452.
Nigellæ, vide Melanthia.
Noli tangere, ſiue Perſicaria ſiliquoſa. 135.
Norbonenſium dorea. 124.
Nux Auellana. 441.
Nux Indica. 451.
Nucula Indica. 451.
Nux iuglans & earum conditura. 416.
Nucula terreſtris Septentrionalium an ſit Bunion Dioſcoridis & bulbocaſtanum Tralliani? 331.
Nux peregrina Indica non biforis. 416.
Nux Metel Auicennæ, Hyppomanes Crateuæ.
Nux Moſcata, ſiue Myriſtica. 424.
Nummularia centimorbia, num Ereſtedanum Theoph. 198.
Nymphea lutea Nenuphar Offi. 257
Alba. } *ibidem*.
Alba minor. } *ibidem*.
Lutea minor Septentrionaliũ. 258.

O.

Ocimaſtri, ſiue Ocimoidis differentiæ, varietates. 143.144.
Ocimi varietates, differentiæ. 215.
Oeleomeli. 25.
Oenanthes herbæ varietates & genera. 325.326.
Oenanthe labruſca, vide vitis vinifera. 277.
Olea agreſtis, ſiue Oleaſter. 422.
Olea & varietates. 422.
Oloſtium, vide Holauſtium.
Oluſatrum, vide Hipposelinum.
Olyra. 8.
Onagra, ſiue Mulcibruta. 423.
Onobrichis, vide polygala. 179.
Ononis, aut Anonis varietates. 378
Onoſma. 249.
lege Ophiogloſſũ, ſiue Henophyll. 360
Ophioſcorodon. 59.
Opium. 111
Opobalſamum. 415.
Orchis, vide Teſticulos.
Origani varietates, differentiæ. 211
Orminum ſatiuum, vide Horminum.
Orinthogali varietates. 56.
Ornitopodium, ſiue pes auis. 403.
Orobus herbariorum. 400.
Oryza. 12.
Oryza Plinii, ibidem.
Oſmunda Recentiorum Filix florida, 363.
Oſyris Pli. Antirrhinum. 175.
Oſyris purpurea. 176.
Oſyris purpuro cærula repens. 176.
Othonna Italorum, aut flos Aphricanus. 318.
Othonna, an herba Venti Mõſp. 229
Oxalida. 119.120.
Oxyacantha. 443.
Oxycædrus Theo. an Iuniperus prima Dioſcorid.
Oxis Pliniana, vide trifolium.
Oxytriphylli Scribonii varietates, vide Trifolium.

P.

Pœoniæ differentiæ. 305.
Paliuri differentiæ. 437.
Palmæ. 451.
Palmulæ reptatrices: Theo. 451. *lege Ceſaglioni Ital*.
Palma pinus, ſiue Conifera Guineæ. 450.
Palma Chriſti, vide Ricinus.
Palma Sancta. 440.
Palmæ ſanctæ ſimilis arbor. 440.
Palum ſanctum ibidem.
Panaces. 312.112.124.
Pancratii varietates. 57.49.
Paniců, 14. *Melfrugũ Dioclis, Ang*
Panicum ſylueſt. 15.
Panicum cæruleum Indicum, unde fortè Indum Dioſcori.
Papaueris differen. variet. 110. 109 111.
Papauer Spumeum, an Gratiola recẽtiorum. 185.
ſpumeum aruorum. 143.
Papyrus Nilotica. 38.
Papyrus latifolia Braſiliæ. 39.
Papyracea arundo. 40.
Parietaria, vide Helxine muraria.
Paronychia, Alſinefolia. 196.
Paronychia altera folio rutaceo. 196
Parthenium, non eſt matricaria. 344
Parthenii varietas. 344.
parthen. *marinũ minimũ, vide Cotula*
Paſſerina vnicaulis herbariorum Lanariæ, aut luteolæ figura. 328.
Paralitica alpina ſanicula, vrſi auricula recentiorum, figura primulæ, ſed floribus purpureis. 244.
Paſtinacæ varietates, differentiæ. 316 317.
Pecten veneris, vide Scandix.
Pedicularis Alectorolophos. 334.
Pentaphylla, vide Quinquefolia.
peplis. 153.
peplus. 153.
peponum *genera, varietates*. 280.
perchepier *Anglorũ, an ſit ſcandix?* 324.
perfoliatum *vulgatius, flore luteo, folio vmbilicato*. 171.
perfoliata *ſiliquoſa*. 172.
peryclimenum. } 280.
peryclimeni *duplex varietas, ibidem*. } 280.
peryclimenũ *alterũ incertum* } 280.
periploca *repens*. 100.
perſica *malus*. 423
perſicaria *ſiliquoſa, ſiue noli tangere*. 135.
perſicaria *Hidropiper*. 134.
perſolata plinii, *vide arction*. 253.
perſonata, *vide lappa maior*. 253.
pes *Anſerinus, ſiue Atriplex*. 97.
pes *Locuſtæ Auicennæ, vide Rapunculus*.
pes *Columbinus, ſeu Dioſcoridis alterum Geranium*. 296.
petaſites. 254
petaſites *noui orbis*. 453.
petroſelinum, *ſiue Oreoſelinum*. 315
petroſelinum *Macedonicum ibidem*.
peucedani *facie puſilla planta, an pſeudobunion Dioſcor?* 331.
peucedanũ *fœniculum porcinũ*. 350.

Phaces,vide Lens.
Phalangium an Moly Plin. 18.
Phalangii differentiæ,varietates,ibidem
Phalaris herba. 16.
Phalaris pratenſis minor. 16
Phäſeli à fabis & Phaſiolis diſcrimen. 394.
Phaſeolus vulgaris, Turcicáve multicolor faba, eſt ſmilax Hortenſis Dioſcorid. 394. an Logos Gal.& Dolicos Theoph?
Phellandrium Plin, vide Saxifragia vtraque.
Phellodris Theophra. 432
Phylerea duplex. 420.
Phylerea arbor,an Macaleb? 421.
Phleos Theoph. 41.
Phlomus, ſiue Phlomides ſiue Primulæ variſloræ. 243.
Phœnix herba. 10.
Phtora Valdenſium & Thora. 263
Phu, vide Valerianas. 319.
Phyllitis & Hemionitis. 359.
Phyllon Theligonum fœminiparum Arrhenogonum mariparum. 99.
Phyllon Theophraſt. 100.
Phyteuma Norbonenſium. 320.
Picea,ſiue Pitys. 450.
Picnomos Cretæ Salonenſis Galloprouinciæ. 373.
Pimpinella aut Bipinella, Anglorum Burnet. 320
Pimpinella vtraque. 321.
Pimpinella minor. Daucus Selinodis Cordi. 321.
Pini & Pinaſtri varietates. 449.
pignolat. 23.
Piloſella. 200
Piper murinum, vide Illecebra.
Piper Calecutium 139.
piper rotundum duplex. 426.427.
piper longum 445.
piperitis,vide perſicaria.
Piſtana Magonis, aut plinii ſagittaria,an ſtœbe fœmina? 126.
pyra. 434.
Pyrethrum Officinarum, flore Bellidis maioris. 346.
Pyrethrum alterum. 346
Pyracantha. 438.
Piſtachia, an Terebinthus Indianus Theoph? 413.
piſtolochia Fuſch. in Ariſtoloc. & fumaria.
piſum ſylueſtre ſegetum. 396.
piſum vulgatius maius. 396.
piſum Anguloſum hortorũ, an quadratum plinii? 396.
Pityuſa,ſiue pinea,Officinarum Eſula minor. 151.
pityuſa prægrandis fruteſcens Dioſco. an Eſula maior Germanica? 151
plantagines. 127.128.
plantago aquatica,eſt ne Limonium aut potius Aſima? 126.
platanus. 442.
plumbago plin. herba,an Lepidium Pauli Monſpell.
pneumonante Cordi, vide Gentiana minima. 130
Podagraria germanica 311
pœonia fœmina. pœonia mas. pœonia promiſcua. 305.
polemonium. 389.
Polii Montani & Marini varietates 206.207.
polium Lauendulæ folio floſculis pallidis. Fœmina Recentiorum. 207
polyacantha Theop. Aculeoſa Gazæ. 374.
polycnemon quaſi multitibia, an Calamintha aquatica Belgarum? 127.
polycnemon alterum. 217.
poligalon Dod.num Onobrichis vera Dioſcor.
polygalæ varietates,differentiæ. 178. 179.
poligala vera eſt vicia ſylu. 2. Dodo:
polygonium Monſpellienſium. 389.
polygoni maris, fœminæ differentiæ & varietates. 179.389.354.180.
polygonium Herniariæ folijs & facie 404.
polygonatum maius. 283.
polygonatum minus Rubiæ folijs. 358.
polypodium. 363
polytricum,vide Tricomanes.
poma aurea, ſiue poma amoris,an Glaucium? 108.
populus alba. nigra Lybica. 441.
populus noui orbis prægrandi folio.
porrum ſectile. porrum capitatum 58. Videtur γεθυον Græcorum, cepæ genus condimentariũ, nullo penè capite, radice tantum oblonga.
portulaca Domeſtica Sylueſtris. 166, 167.
portulaca Marina, vide Crithmum 168.
populus pumilla,vide Chamæleuce.
potades,ſiue Batades. 317.
potamogeton,ſiue Fontalis. 129.
poterion. 377.
primulæ veris,an antiquorum phlomides, ſiue verbaſculi? 243. Earũdem differentiæ & varietates.
prunus ſyl. vtraque varietates 436.
lege prunepeſches, ſiue prunoperſicus.
prunella. 199. Symphitum petreum.
pſeudo apios,vide Apios. 204. 205.
pſeudobunias potius quàm pſeudobunion. 70.
pſeudodictamnon. 215.
pſeudomelanthium. 12.
pſylii varietas. 186.
pſylium marinum. 186.
pſylium plinianum. 386.
ptarmica folio Taraconis. 191.
ptarmica altera Gallorum. 191.
pthora Valdenſium, vide Thora.
pulegium Regium, fœmina & mas plinii floribus albis. 213.214.
pulegium Ceruinum Norbonenſium odoratius. 214.
pulicaris herba. 186.
pulmonaria maculoſa,folio Borraginis 252.
pulmonaria Gallorum flore Hierarii. 253.
pulſatilla, vide Anemone. 114.
pycnocomos Cretæ Salonenſis. 373.
pyrethrum Officinarum, flore Bellidis,folio Anthemidis. 346.
pyrethrum alterum. 346.
pyrola à pyri folio, Limonium Germanicum. 122.
pyrus, 434.
pyracantha. 438.
pyxacantha. 419.

Q.

Quadrifolium fuſcum hortorum 382
Querquus. 431.
Quinquefolium 306, eiuſdem varietates, differentiæ. 307.

R

Ranunculi genera & varietates. 299 298. 300.

Rapum maius orbiculatum. 66.
Rapi gemina varietas. 66
Rapum ſyl. non bulboſum. 66.
Rapiſtrum aruorum. 66.69.
Rapuntium paruum, ſiue Pes locuſtæ Auicen. 139.
Rapuntium maius Alopecori flore. 140.
Raphanus magnus & paruus purpureus. 77.
Raphani varietas. 67.
Raphanus ſylu. ſiue Ruſticanus, videtur Molibdena Plinii. 135
Raphanus ſylu. Officinarum, Francis & Belgis, Lepidium Æginetæ, folijs Lauri maioribus. 135.
Rhamni varietates, differentiæ. 438. 437.
Rha capitatum Cētaurii maioris facie Enulæ folio. 118.
Rhaponticum. 118.
Rheſeda Plinii. 76.
Rhodia radix, Roſea. 177.
Rhus obſoniorum, coriariorum, & Plinii duplex. 412.413.
Ricinus. 306.
Ritrum Theoph. 368.
Robus. 5.
Robur. 432.
Rorida; ſiue ros Solis. 454.
Ros cæleſtis. 26.
Roſæ, eiuſdem differentiæ, Nerſin Theoph. 446.
Roſmarinum ferulaceum. 351.
Rubiæ differentiæ, varietates. 357.
Rubi varietates, differentiæ. 446
Rubus canis, Cinamorus Galeni. 446.
Rubi facie ſenticoſa planta. 452.
Rumex; vide Lapathum.
Ruſcus; vide Myrtacantha. 283.
Ruta, Rutulæ varietates, differentiæ 390.391.

S.

Sabinæ differentiæ, varietates. 447.
Saccharum, vide Harundo ſaccharata. 19.
Sacchari candi parandi ratio. 20.
Sacchari candi Violatii paratio. 21
Sacra procerior recta. 231.
Sagapenum 348.
Sagitaria aquatica Plinii. 126.
Sagittaria minor. 127.
Salicaria, vide Lyſimachia lutea 144
Salicornia. 170.
Saponaria, non eſt ſtruthium Dioſcorid. ſiue Arabum Condiſi, de quo in plin? 240.
Hippophaes & Hippopheſto. 133.
Sancta ſana Indorum, ſiue Nicotiana Gallorum. 251.
Satyrion
Satyriō Geneuēſe Erithroneū } 136.
Satyrion Erithro. Syriacum.
Sebeſten. 437.
Securidaca, vide Hediſarum.
Sal Indum. 21
Salix. 422.
platiphyllos. 423
Salix humilis repens. 423.
lege Salſæparillæ & ſmilacis aſperæ figuræ, & naturæ diſcrimen. 270.
Saluia { Maior. 239.
Minor. 240.
Saluia coccifera. 239.
Saluia agreſtis Syluarum, vulgò Saluia Boſci. Scordium alterum plinii &
Scorodiana Cordi. 211.
Saluia vita herbariorum, ſiue Ruta muraria, an Theophra. adianthum album? Mathiolo falſò paronochia 362.
Sambuci vulgaris, Montanæ, racemoſæ. 434
Aquaticæ, differentiæ & varietates. 444.
Sampſucum, Dioſcori. ſiue Amaracus ſerpens. 213.
Sanguiſorba altera maior, ſiue pimpinella. 320.
Sanicula, ſiue Diapenſia. 297.
Sanicula, ſiue paralitica Alpina vrſi auricula, eiuſdem varietates. 244.245.
Santali albi, Citrini rubri. 456.
Satureia, ſiue Tymbra vera ſpicata S. Iuliani. 181.182.
Satureia, ſiue Tymbra altera. 182.
Satureia hortenſis. 182.
Satyrium Erythronium. 64.
Satyrium alterum. 64.
Saxifraga, ſiue Saxifragia antiquorum 183.
Saxifragia Dioſcorid. & Italorum eadem. 352
ſaxifragia Anglica perſimilis. 352.
ſaxifragiæ varietates, differentiæ. 267.
ſcabioſæ varietates, differentiæ. 232. 233.
Scammonium ſyriacum, ſiue Antiochenum & Norbonēſe. 272.273
ſcandix. 324
ſcarlea, ſeu herba S. Iohannis, ſiue centrum Galli, an Alecterolophos 352.
ſcariola, ſeu intybum ſatiuum, ſeu Endiuia 85.
ſcyna, vide Acorus Aquitanicus. 29
ſchœnopraſſon. 58.
ſcylla, ſiue Cæpe marina. 57.
ſcolopendrium, vide Aſplenium.
ſcolymos, ſeu Cynara, Cactos Theoph. 365.
ſcolymos Theoph, ſeu Eringium luteū Monſpellienſium. 366.
ſcolymos ſylu. 366.
ſcoparia Italorum. 176.
Scordion. Trixago paluſtris. 210.
ſcordion plinianum Mentaſtro ſimile. 211.
ſcorodopraſſon. 58. vide Alliporrum.
ſcorpioides leguminoſa. 403.
ſcorpioides. 168.
ſcorpioides repens, Bupleuri folio. 192
ſcorpio herba Theoph. vide kali ſpinoſum in Tragono. 356
ſcrophularia maior, Millemorbia. 230.
ſcrophularia minor, vide Chelidonium minus. 256.
ſecacul Arabum. 317.
ſecale, varietates. 6.7.
ſecuridaca maior. 401
Minor. 402
ſedi genera 161. 162. 163. & varietates.
ſemen Zedoariæ; vide Abſynthium.
ſena Arabum. 406.
ſenecio.
ſenecio Iacobea } 79.
Marina.
ſemperuiui varietas, differentiæ. 161.
ſerides, ſiue intyba. 80.
ſerides picrides. 82.
ſeris, ſiue intybum ſatiuum. 85.
ſeris domeſtica, altera lactucina. 86.
ſerpentaria. } 187.
ſerpentina Mat.
ſerpillum vtrumque. 181
ſeriphium Dioſcoridis, Abrotani fœminæ facie.
ſerratula. 230.231.
ſertula Campana, vide Melilotus.
ſeſamoides maius, an ſyriaca Alepiana Hermala? } 236.
Minus. 227.
ſeſamum Officinarum. 395.
Alterū Mathio. videtur Myagrum Dioſco.
ſeſeli Æthiopium 230. Maſsilienſe; Creticum, pratenſe 328.

Seſeli Peloponenſe. 327.
Setanium. 6
Sida Theo. 294.
Sferro Cavalla, ferrum Equinum. 403.
Sideritis ſecunda Mathioli, Tanacetũ parvum Dodonei.
Sigillum ſolomonis, vide Polygonatum
Sigillum Mariæ, vide Vitis, vel Bryonia nigra.
Siler montanum Officinarum. 328.
Siligo. 5.6.
Siligo Tragi. 8.
Siliqua Carobe. 414.
Siliqua Caſsia. 414.
Silphion in Laſere.
Silybon, Carduus Mariæ & Lacteus. 366.
Sinapi Perſicum, vide Raphanus Ruſticanus. 135.
ſinapi differentiæ, varietates. 68.
Sinapi & Thlaſpi media Provincialis plantæ. 72.
Siſarum. 317.
Siſymbrium alterum Dioſcoridis, vide Cardamine. 71.
Siſymbria Mentha. 218
Sium, ſive Laver Dioſcorid: Oluſatri folio, ſive aquatica Paſtinaca. 71.
Sion Crateuæ Erucæ folium. 71.
Smilacis aſperæ & Salſæparillæ diſcrimen. 270
Smilax levis vel lenis, vide Convolvulus maior Plinii. Malacociſo Caſsiani Baſsi Anguil.
Smilax hortenſis, vide Phaſeolus.
Smyrnium. 316.
ſolani genera, varietates. 102. 103.
Soldonella 263.
Soldonella montana. 262.
Solidago ſarracenica. 125.
Sonchus aſpera, an Dioſcoridis arboreſcens. 87.
Sonchus levis. 87.
Sophia Chirurgorum, ſitne Thalictrũ Dioſcori? 328.
Sorbus domeſtica & ſyl. Alpina 416.
Sorbus torminalis. 443
Sorgi. 14.
Sparganion Theophr. Butomos. 40.
Sparti differen. varietates. 407. 408. 409.
Spergula, ſive ſparry Belgarum & Anglorum. 357
Spica Lavendula. 184.
Spina alba, ſive Bedeguard Arabibus 369.
Spina Acatiæ Dioſco. 409.
Spina Arabica, Succhaba Mauritanis. 370.
Spina infectoria. 838.
Spina infectoria, vide Rhamnus.
Spina ſolſtitialis, auricles provincialibus. 372.
Spluh, vide fumaria lutea & alba, num Chelidonium capnites Ætii.
Spondylion, Germanis falſò Acanthũ 313.
Spumeum Papaver, an Gratiola recẽtiorum. 185.
ſtachys. 228.
ſtachys altera ſpuria. 229.
ſtaphis agria. 306.
ſtaphylodendrum Plinii, arbor vitis. 414.
ſtœbe Dioſcori. Cerinthe Plin. φλέος Theoph. 41.
ſtœchas Arabica. 184.
ſtœchadis Citrinæ, ſive Chryſocomæ differentiæ, varietates. 203. 204.
ſtælephuros Pli. 17.
ſtramonium peregrinum, an ſolanum manicum Licoperſicum Gal. 103
ſtyrax eiuſque lackryma. 429.
ſtratiotes aquatica aizoides Dioſcoridis, vide militaris, ſive Millefolia. 334.
ſtrumaria, vide Xantium.
ſtruthion Dioſcorid. non eſt ſaponaria vulgaris. 133. an Cunder Avicennæ?
ſtrychnodendron. 103.
ſuber duplex. 432.
ſuberiquerquus ibidem.
ſuccisa, vide Morſus Diaboli.
ſuperba Recentiorum. 189.
ſycomorus. 442.
ſyda Theoph. vide Malvas. 394.
ſylibum, vide Carduus Mariæ.
ſylphion, vide Laſerpitium.
ſymphitum Alum. 251
ſymphitum petreum. 198. 199.
ſymphitum Pecton, vide ſymphitum. 251.

T.

Tamarix Norbonica, vel Italica, Germanica minor. 447.
Tanacetum minus Dod. vide Achillea M. effigie. 1007.
Tanacetum floribus Abrotani fœminæ. 334.
Tanaceti varietas. 335.
Tarton rayre Maſsilienſium. 160.
Tapſus, vide verbaſcum.
Tarchon Simeo. ſeti & Avicenæ. 190.
Taxus arbor μιλος Theophr. 450.
Telephion Crateuæ ibidem, an ſcorpioides? 168.
Tembul, vide folium.
Terebinthus Maior. / Minor. 411.
Terebinthus Indica Theop. 413.
Tereniabin. 23. 24.
Terra merita. 33.
Terribilis herba, vide Alypum.
Teſticuli canis, vulpis, hirci; differentiæ, varietates. 62. 63.
Tetrahit, vide ſideritis heraclea. 224.
Teucrium. 208.
Teucrium pratenſe 1. Chamædrys ſpuria Officinarum 209.
Talictron, vide ſophia.
Thamarindi. 439.
Thapſia, Turbith gallicum, & Thurbith cineritium Officinarum. 349.
Thapſia herbariorum vulgaris. 350.
Thlaſpi, ſive Naſturtium tectorum. 72. 73.
Thlaſpi Drabæ & Chamælinæ folio. 73.
Thlaſpi differentiæ, varietates. 72. 73 74. 75. 76.
Thora, vide pthora. 263.
Thuris differentiæ. 430.
Tymbræ. 182.
Thymelæa genuina, grani gnidii. 157. 156.
Thymum duplex. 181.
Tilia Fœmina. / Mas. Theoph. 440.
Tithymali genera 150. varietates. 151. 152. 153.
lege Myrthi ſpecie, non à foliis, ſed frutice. 152.
Tordilion, vide ſeſeli Creticum.
Tormentilla, vel heptaphyllon, an Cryſogonum Dioſc? 308.
Tota bona. 97.
Trachelion minus & eiuſdem varietates. 139.
Tragacantha. 377.
Tragetes Indica, num Othonna Dioſ.
Tragion; vide fraxinella. 410.
Tragion alterum ſcolopendrifolium. 360.
Tragoriganum vulgare. / Venetorum alterum. 211.
Tragus Mathio. perperam, falſò eſt Theoph ſcorpio.
Tragos, Tragum, vel Traganos Dioſ.

An Racemoſa Equiſeti facie plantaſit. 355.
leg. Tragon improbatur Mat. 356.
Traſi Recentiorum, ſiue eſculenti Cyperi. 37.
Tribulus { Terreſtris. 403.
Tribulus { Aquaticus. 258.
Trichomanes, ſiue Polytricum. 361.
Tridaces, ſiue lactuca. 81.82.89.
Trifolii differentiæ, varietates. 380. 381.382.387.
Tripolium littorum. 123.
Tritici genera. 5.
Triticoſpelthum. 8.
Triticum Vaccinum Dodo. 11
Trixago } 209.210.
Trixago maior. } 209.210.
Trixago paluſtris. 210.
Tulypa Turchicū purpureū } 51.25.
Luteum. } 51.25.
Turrons Norbonenſium, Italis Amigdalato. 23.
Turbith omne. 159.
Tuſsilago, ſiue Farfara. 254.
Typha 40.
Typha minor. 41.
Typha cærealis. 8.
Typha, an Speltha? 9.

V.

Vaccaria Dod. Glaſti ſpecies ſylueſt. 148.
Vaccinium rubrum, } an Idea Radix
nigrum } 417.
Vaccinia palluſtria. 417
Valerianæ noſtrates, an ſint Dioſcoridis? 318.
Valerianæ differ. varietates. 319.
Vereris vmbilicus, vide Cotyledon.
Veratrū album, nigrū, vide Elleborus.
Verbaſculi genera & va. 242. 241. Pagi. 242. Linea. 1. lege Purpureū Erucæfolium, & deme Syl. Saluifoliū fruticoſum lignoſum.
Verbenaca Columbaria, ſiue Periſteron, an noſtra Scabioſa minima tenuifolia? 231.
Verbena communis ſiue recta ſacra. 231.
Vermicularis differentiæ vari. 162.
Veronica vera maior. 197.
& Minor Serpilli folia. 197.
Viburnum Virgilii. 436.
Vicetoxicum, vide Aſclepias.
Vicia, ſiue βικιοϛ 401 Vicia ſylueſtris vide Aracus, ſiue Aracca & Craccia maior.
Vicia Dod. an aphaca Math.
Vicia Sylue. prima Dod. Aracus Dioſ.
Vicia ſyl. ſecunda. Polygala vera.
Virica peruinca, vide Clematis.
Viola Damaſcena & matronalis. 137
Viola nigra, ſiue } 266.
Purpurea. } 266.
Violæ varietates ibidem.
Viola flammea, coloria calida. 266.
Viorna Vulgi fortè Vitis ſylue. Dioſ. 275.
Virga aurea, an Leucographis P. 125
Virga paſtoris. 374.
Virginia, vel Parthenium eſt Cotula fœtida non Matricaria, vide Parthenium.
Viſcum Carlinæ. 367.
Viſcum. 282.
Viſcum Indicum geminum. 452.
Viſcaria, Muſcipulla. 189.
Altera flore muſcoſo. 190.
Vitex, vide Agnus caſtus. 423.
Vitis alba, Bryonia. 275.
Vitis, vel Bryonia nigra. 275.
Vitis Vinifera ſpontanea vel Oenathe Labruſca. 277.
Vitis Corinthia. 278.
Vitis domeſtica. 278.
Vitraria, vide parietaria.
Viurna vulgò Gallorum. 436.
Vlmus. 440.
Vulmaria, vide Barba capræ.
Vmbilici, vide Cotyledones.
Vnedo. 424.
Volulus; ſiue volubilis maior vulgi; vide Conuolulus maior Plinii.
Voluulus aſureus ibidem.
Vrinaria, ſiue dens Leonis. 34
Vrſa, vide arction.
Vrſi auricula recentiorum, vide Sanicula alpina. eiuſdem varietates. 244.245.
Vrticæ varietates. diff. 223.222.
Vſtilago. 11.
Vua criſpa. Vitis pretia Pli. cap. 2. Lib. 14. 445.446.
Vua lupina, vide herba Paris.
Vuluaria atriplex. 97.

X.

Xanthium, ſiue Strumaria, vide Lappa minor. 254.
lege Xyloaloes Officinarum. 440.
Xylobalſamum. } vide Balſamum
Xylobalſami ſuccedaneum. } vide Balſamum
Xylocina momum. } 426.
Xylocaſsia. } 426.
Xyllon, vide Goſsipium.
Xyris. 32.

Z.

Zeæ. 8.
Zedoaria, ſiue Zadura herba. 35.
Zedoariæ ſemen Belgis, Gallis Bartotine. 337.
Zingiberis differentiæ. 33.
Zingiber Caninum Auicennæ. 134.
Zizipha vtraque, vide Iuiube.
Zyzipha candida Monſpell. perperam Venetorum Sycomorus, an Aſara Drachi Auicennæ? 416.
Zuccæ varietates, vide Cucurbitas.
Zurumbet. 35.
Zyzipha Galeni. Iuiube Arabum, 437.

Finis.

PETRI PENÆ ET MATHIÆ DE LOBEL STIRPIVM ADVERSARIA NOVA.

Graminis omne Genus.

ΑΓΡΩΣΤΙΣ QVASI AGRESTIS DICERETVR planta nec ſatiua aut ſerenda Græcis ſcitè nuncupata fuit : vtpote quæ ruri vbique ſponte quouis anni cardine, cœlo, ſolo & ſidere luxuriet : eius namque perennis prouentus feracitatis reſtibilis, nec minus immenſæ vtilitatis quantùm toto orbe extat terrarum, virore ornat amœno, & veluti gradatim ſeſe propagando amicit decore, vnde Latinis Gramen deflexum putatur. Triticeo generi, vt cognata, & ſimilis, ſic perinde varia & nobilitate proxima. Quin differentiæ magis conſpicuæ è radice, ſpicata coma, folio & flore ſunt ducendæ: quas etiam cunctas partes & differentias (quia varias tritici ſpecies æmulantur, déque mutua inter ſe collatione faciliùs diſcernuntur & diſcuntur) aptiùs fore duximus nominibus & notis quamque ſuis, vel minimas quaſq; proſequi, quas natura pecori quidem veſcendas, ſed homini vni non modo vtendas, adeóque priùs cognoſcendas, peperiſſet. Nullum enim vel deſpicatiſsimum illius operum, noſtra, id eſt, mortalium Philoſophantium indignum cognitione & admiratione ducendum, ſummus Philoſophus in libro, De partibus animalium, luculenter docuit, eiuſque alumnus Theophraſtus in Plantarum hiſtorijs.

GRAMEN.
- *Vulgatius pratenſe*
  - *Maius,*
  - *Minus,*
  - *Minimum,*
  - *Rabinum vel Rauiſum Montanum, folijs vetonicæ Garyophyllatæ.*
- *Caninum,*
  - *Longius radicatum,*
  - *Bulboſum, nodoſum,*
  - } *Officinarum;*
- *Harundinaceum ſcabrum, equi nex Babylonium aut Cilicium.*
- *Harundinaceum læue, & piloſum nemorum Iſchæmum, , fortè Plinij.*
- *Harundinaceum ſtriatum album.*
- *Harundinaceum Marinum.*
- *Iſchæmon vulgare.*
- *Parnaſi hederaceo, aut Chelidonij folio, & Plinij Aizoi effigie gramina ſuis locis.*
- *Mannæ eſculentum.*

GRAMEN PRATENSE MAIVS VVLGATIVS.

EST igitur quàm quod notiſsimum gramen pratenſe dictum, vulgo notum, & Fœnum quãdo aruit vocatum, exilioribus radicum cirris ſeu pullis capillamẽtis, & creberrimis ceſpitem ſummum ſugens, humúmque perreptans & tegens, denſiſsimo & numeroſo foliorum triticeorum ſtipatu: culmos pedem & cubitum altos ſurrigens, tenues geniculatos, læues: lanoſa, ſparſa & magis harundinem Vallatoriam imitante ſpica faſtigiatum. Eius ſemine in horreis è ſpicis excuſſo & collecto vtimur complures Medici ad obſtructiones viſcerum, calculum, potu, admotúque ad diſcuſsionem pertinacium tumorum, & flatuum, tametſi officinis vſu ignoto.

FOENVM. Gramen vulgo notum, Trag. Epitomes Folio. 207.

MINVS.

Iſtud idem quod fundit Montanus, vel decliuis incultus, exuctus & aridior ager, vt pabulo gratius & vtilius velleri, ſic multò delicatius, minus, & ſemine efficacius eſt.

VARIETAS.

MINIMVM.

Aliud etiam in ſabuletis ſquallidis, & vinetis glareoſis Norbonæ ſæpius viſitur, omnium minimum: perpuſilla radice, capillacea, alba, calamulis etiã capillamentis ſimilibus, eleganti purpura lucẽtibus, gramini Iſchæmo vocato non diuerſis, ſed ſpica mollicella, latiore, ſericea, ſpecioſa.

RABINVM vel RAVISVM montanum, folijs vetonicæ garyophyllatæ.

Saginæ & lactis vbertati omnium laudatiſsimum: Montium accolæ opiliones Sabaudi & Heluetij Rabis vel Rabinũ vocãt, quaſi præſtantius & præcipuum gramen dicas, (vt quaſi Robus in Triticeo genere) Folijs eſt craſsioribus, carnoſioribus, breuioribus ad Tunicẽ vetonicam propiùs accedẽtibus, Mõtoſis vdis Angliæ & Heluetię familiare.

GRAMEN CANARIVM, Medicatum Officinarum.

Germanis,	graſz.	*Italis*	Gramigna.
Anglis,	quych gras.	*Gallis,*	dent de chien.

Extat figura. folio 345. apud Dodoneum, apud Mathiolum, 999.

ET iſtud perquam cognitum, ſed in aruis & ſatis, non pratis, vt plurimum, frugibúſq; haud parum incommodũ: eóque ſementem facturi raſtris Septembri, etiamq; primo Vere, manibus runcandum præcipiunt coloni. Prolixioribus, craſsioribúſque radicibus implexis, candidis, guſtanti dulcioribus, geniculatis, longè latéque ſubtus tellurem ſerpit: minus numeroſam ſobolem promit foliorum triticeorum & harundinaceis minorum, egeniculatis calamulis, rigidioribus, craſsioribus & longioribus, vti & folia, quàm pratenſis: flore item ſpicato, minus tamen lanuginoſo, aſperiore ſemine, totáq; planta magis veſca dulcis & frumentacea, vſibúſq; Medicis receptiſsima, pręſertim radix, quæ reſerat viſcerum farctus & renum, citra calefactionem, lumbricóſq; huius ſtillatitia interimit, nempe pabulo humorum putridorum fraudatos.

GRAMEN BVLBOSVM, NODOSVM.

Rarius aliquantò iſtud, minúſq; pleriſq; Europæ regionibus vſu cognitum: Lemmano autem Lauſanæ finitimis aruis & ſegetibus plurimum. Frequẽtiſsimum etiam Sabaudiæ & Angliæ, vbi idem efficaciſsimum experiuntur Medici eruditiſsimi quidam, Londinenſes præſertim. Cuncta prorſum ei canino gramini ſimilia ſunt, ſi huic glandulas teretes, rotundas, guſtu dulces, radicis anfractibus hærentes, demas, aut illi addas.

CALAMA

CALAMAGROSTIS vel HARVNDINACEVM forte BABYLONIVM.

PRATIS vdis,ſed ſtrigoſis,macilentis & ſabuloſis neglectis familiare graminis genus iſtud,quod apprimè Babylonio reſpondet,ac quã Caninũ gramen altero tanto maius eſt,calamis & folijs rigidioribus, ſcabris, quibus ad harundinẽ valatoriam non parũ accedit,nec pabulo cedit, niſi multum eſuriant & penuria melioris admodum laborẽt veterina,nec eo greges veſcũtur,quippe,quibus non modo ingratiſsimum (*aigre & Saur*, ſeu acidum,Rura vernaculè dicunt)verum etiam maciem,ſitim & tabem conciliare creditur,linguam & œſophagum vulnerat & arctat,ſanguinem in ventriculum elicit, vnde tumefactio, inflammatio & mors plerumq;. Quod ſi Babylone fuit enatum, vbi id maleficij pernicie adferre proditur,ſiccius & rigidius,grex verò imbecilior & aluo duriore, minus mirum illius eſu iumenta illic enectum iri. Sic enim videas interdum iumẽtorum labra & fauces cruore manantia & ſauciata,quæ cum reliquo ſtramine per fœnicecia, huius aut cõſimilia harundinacea folia eſitarint: mediæ itaque inter harundinem & gramen eſt naturæ, figuræ, Radice geniculata,alba, promiſsiore & longo reptatu vagata, compreſsiore tamẽ & craſsiore,Canario gramini ſimili,ſed valatorium ęquante.Spicata, Panici aut Sorgi comoſa lanugine.

GRAMEN HIRSVTVM NEMOROSVM,

Iſchæmum videtur Plinianum.

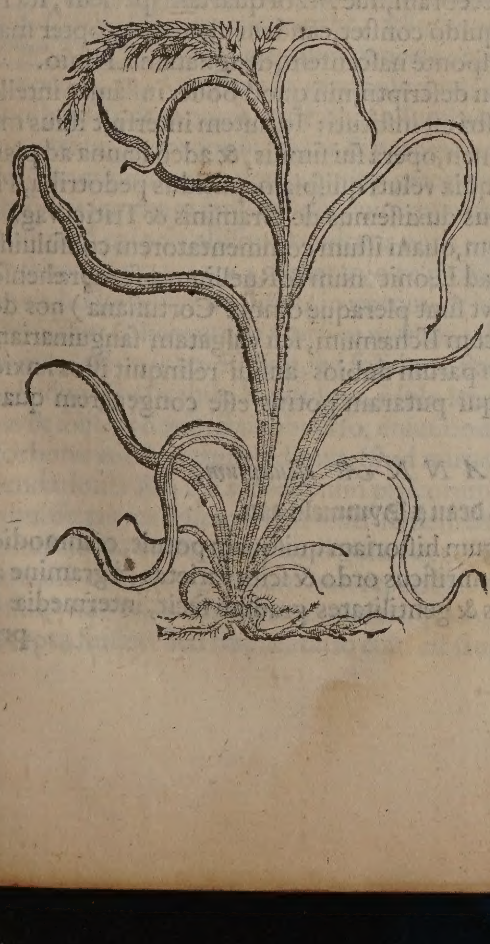
MONTOSIS & opacis ſyluis Pedemontium & Lugdunenſis Gallię lubens prouenit, duplo quàm Caninum maioribus folijs,mollioribus,& deorſum reflexis milij, pilis & ſetacea lanugine multum hirtis,pallentibus. In ſeſquicubitali calamo geniculato, floribus canini graminis,ſimilibus,maioribus,albidioribus,ſed radice exilibus fibris& capillamentis barbata, pratenſis graminis. Iunio & Auguſto, nec niſi nemoroſis floret.

HOLOSTIVM quidam docti amici,ſed imbecilla coniectura,augurabantur. Longè verius coniecturi ſi ἴσχαιμον Plinianum dixiſſent : è terra quippe aut in terram ſerpit milio ſimilis,foliis aſperis & lanuginoſis,in nares farcitur. At recentiores aliud gramen ſubdendum docuêre ἴσχαιμον, de quo mox.

HOLOSTIVM.

Iſchæmum, Pli. libr.25.cap.8.

GRAMEN SVLCATVM vel STRIATVM album.

COLITVR iſtud in Belgio & Anglia, ſyluoſis autem, montoſiſq; Sabaudiæ & Galliæ Allobrogæ ſpontè naſcitur, milij potius folijs,ſed vt cannæ Valatorię rigidis,mucronatis: lõgitudinem mediam glaucam,complures candidæ venæ vel lineæ argenteæ inſigniunt: culmos & Panici ſylueſtris vel canini erigit. Radix puſilla,fibroſa,albida,pratenſis graminis.

GR. MARINVM HARVNDINACEVM maximum.

NOrbonæ littoreis vadis quà vndæ æſtuſq; æquoris illiduntur, præſertim ad Aquas Marianas & Peraus, proximè piſcatorum attegias; gramen iſtud etiam harundinis æmulum, & vtriuſque particeps naturæ, plurimum reperitur: verum luculentioris magnitudinis, & radicibus quidem ternas quaternaſuè vlnas prolixis, digitum craſsis multis flexilibus ſubter ſabuleta, vbi Eringiū, reptantibus: geniculatis, cādidis, guſtu & figura prorſum Canini graminis, ſed paucioribus anexis fibrillis. Calami verò & ſtipulæ geniculis & folijs ſuperiori ſimilibus donantur; Sed procerioribus & commoſis lanoſiſq; inter harundinem & caninum gramen; floribus in auras, ineunte hyeme, euolantibus.

ISCHÆMON vulgare.
CRVS Galli, DACTYLON PLINIO,
& Aculeatum; an Scirpus Tragi?
Sanguinella & Capriola Italis.

Inter Icones. Trag fol. 209.

VIneta Galloprouinciæ & Norbonæ iſto ſcatent nonnullis æſtatibus; exiguum eſt gramen, florum tamen elegantia, & viticulorum cognitu dignum. Sunt namq; purpureo nitido hianthino lucidi calamuli, geniculati, ſurrecti, ſinguli, in quinas ſenaſvè exiles florum ſpicatas caudicellas, vel pannoſas propagines, cyperidis modo, digitatim ſparſi; aut potius graminis Mannæ vocati; Radice & folijs graminis pratenſis minimi, ſapore ſubdulci, ſed aſtringente, & exſiccante; vndè potuit coniectura arripi Iſchæmi Pliniani, à quibuſdam non parum eruditis Medicis, vt Rondelletio & Aſſatio præceptoribus exercitatiſsimis.

Leoniceno pes Corui ſiuè coronopus

PARNASIVM hederaceum.

PArnaſivm verò Dioſcoridi memoratum gramen, & ſic dictum magis vti videtur, propter paſtionem ſalubrem & opimam, quam propter ſimilitudinis comparationem, quia facie longè alia (folio nempè hederaceo & flore albo eſt) proximè chelidoniam minorem & Cochleaream, cognitionis facilioris, & noſtri inſtituti cauſa, relegamus. Alioquì poſsit quis ex vulgi vſu Burgundiacum fænum dictum, Cytiſum, aliaq; loti & trifolij genera pabulo laudatiſsima, gramina vocare; & huc aduocare; eadem prorſus ratione, & conſuetudine plebeia: quæ anſam dediſſe etiam Plinio videtur enumerandi quædam Aizoi Vrentis effigie gramina, quorum alterum medeatur Paronychiis vnguium, & carnium excreſſentiis in digitis, eoq; Dactylon vocetur.

Gramina Plin. Aizoi effigie. Dactylon.

Alterum verò in parietinis & tegulis naſcens, cui etiam cauſtica vis, & ſiſtendo vlceribus quæ ſerpunt apta. Quæ vtramque Illecebram, ſiuè Aizoi quartam ſpeciem, ita repræſentant, vt nulli paulum verſato, non liquidò conſtet, eandem plantam propter margines viarum aridiores, atque in parietinis ſpontè naſcentem, deſignatam à Plinio.

Qui an Dioſcorideū Cilicium gramen non deſcriptū, niſi quod boues inflāmat intellexerit, coniectari licet; aſſerere non item noſtri eſt inſtituti: Id autem interfuit illius magni Senēſis apud Dioſcoridem, in quem tamen, operá ſui ſimilis, & adeò ieiuna ad plantas noſcitandas & diſcernendas eſt; vt niſi, quia veluti quiſpiam putidus pedotriba, Pliniana loca inconditè & inſcitè aceruat; ſatius duxiſſemus de Graminis & Tritici vaga & varia hiſtoria quempiam Auernum aratorem, quam iſtum commentatorem conſuluiſſe. Ne nihil tamen egiſſe videatur hoc capite, ad Leonicenum & Ruellium à ſe repræhenſos nos amandat; & gramine Parnaſio nouo (vt ſunt pleraque omnia Cortuſiana) nos donat; nec tantillum deſcriptionis dat: Et cum Iſchæmum, ſeu vulgatam ſanguinariam, cum gramine Mannæ eādem aſſeuerat, non parum dubios animi relinquit iſtos anxios herbarum exploratores amicos noſtros, qui putarant potius eſſe congenerem quam eandem: nulli enim cibo cedit illa.

Apud Mathiol. fol. 1001.

GRAMEN MANNÆ eſculentum,
Germanis Himmels deau & Hymmels dau.

NOn aliundè quam hinc auſpicari frugum hiſtoriam quiſquam potuit, commodiore notione & naturæ imitatione; cuius mirificus ordo & ſcita varietas, à gramine ad Triticum & harundinacea per cognationes & gentilitates gradum fecit, intermediæ & pro-

Pictura elegans in Mathi. 1000.

promiſcuæ naturæ; cuiuſmodi eſt graminis Cerealis huius, Himmels deau, à Septentrionalibus dicta planta, id eſt, CÆLESTE MANNA, ſeu Ros. Eſt hæc ſanè adeo ſimilis Iſchæmo vulgari, vt cultu duntaxat diſtare videantur: habitior quippè tantum tota, radice fibroſiore, latioribus folijs, & calamis minus rubellis, plures ſpicatos ſtilos gerentibus; ſemine in glumis magis conſpicuo, exiguo tamen albido & compreſſo orizæ guſtu. In pultibus, iuſculiſque pinguibus incoctum, non diſpari gratia eſitant Germani Alpini, qui ſemen iſtud Manna cælicum vocant, ſerunt & colunt.

TRITICI GENERA.

FRVMENTVM, aut eſt Triticum aut Zea.

- TRITICVM, *ſiue Robus, Robur, vel Rubeus. Siligo.*
- SEÇALE *& varietas.*
  - *Vernum,*
  - *Autumnale.*
- *Trimeſtre ſiue Setanium, ſeu Pentamium, id eſt, quinque menſium.*
- HORDEVM, *& varietas.*
  - *Autumnale,*
  - *Vernum,*
  - *Nudum,*
  - *Spontaneum ſpurium.*

ZEA.

- *Zea Spelta, ſiuè Typha.*
- *Zea Theophr. præſtantior & mutica.*
- *Zeopyrum.*
- *Zea Olyra, ſeu Arinca mediæ bonitatis,*
- *Zea Briza, valdè degener, & vltimæ notæ, pecori potius quam homini pabula.*
- AVENA,
  - *Satiua,*
  - *Sterilis, Bromos,*
  - *Nuda.*

TRITICVM.

STIRPIVM nobiliſsima & mortalium ſorti vtiliſsima, vt qua animantium princeps homo, vitã trahit, TRITICVM eſt: ſic vti videtur latinè dictum, quia molis teratur, Grecæ autem πυρὸς ab acutie, aut ſimilitudine cum fructuum nonnullorum gygartis, nucleis & granis, quæ πυρῆνε dicerentur. Σῖτος autem quaſi cibus dictus, quæ tamen vox vniuerſo cerealium generi congruit. Sic etiam Frumentum à fruendo dixere priſci, qui Triticum in quamplurimas differentias diſtraxerunt; cognomines regionibus ſuis & exoticis, vndè illud aduectum fuiſſet, ſolo, cælo, ſatu, cultu & induſtria varium, cæteroquin ſpecie, & natura re apſe vnum.

Eſt namque annua planta canini graminis folijs, ſed pratenſis radice, multo notiſsima; ſpicis ſeminum feraciſsimis; cuius etiamnum coloni binas vel ternas agnoſcunt differentias, à coloris, alijſque bonitatis notis quæſitas: quæ Varroni & Columellæ ROBO aut ſaltem SILIGINI, & Setanio reſpondeant. Primæ dotis & præſtantiſsimum Europæis, hodiè piſtorum ſuffragio notum, & in panificia receptum; videtur illud quod è quibuſdam Ciliciæ atquę Corſicæ mercatis, Lucam & Genuam venum aſportatum meminimus: Non ita tumidum, ſed ſolidum, flauum, grauè & ſiccius manſuque minimum muſcidum, ſed friabile & nitidum, è ſolo letiore & pingui minime vliginoſo, ſed flatibus & ſolibus ſiccioribus obuerſo, cuiuſmodi etiam quibuſdam Hyſpaniæ Beticæ, & Norbonæ aruis enatum vidimus. Iſtud mirum, ni Varronis & Columellæ ſit primę commendationis ROBVS. Nec enim priſcorum ſedulitatem in colenda annona neglectui habuiſſe, tam excellentis frumenti ſementem, & propagationem fas eſt credere: tantò minus noſtrę ætatis auidam, ad gulæ cupedias comminiſcendas ſatagentiam huius adeò parabili cibi vſum, fructum non repetituram putandum, etiam ſi in vltimos orbis receſſus (vndè multò minoris momenti, quamplurima accerſit grana & aromata) antiquis abrepta fuiſſet: Sed hæc mutatio cum eſt frugibus & fructibus quæ veſcendo ſunt, valdè ROBVS.

conſueta(vt pomis,pyris,peponibus & melonibus)tum maximè triticeo generi: cuius ſemen & idem fructus triticum iſtud cum ſit, ſpeciem quidem ſeruat,ſed qualitates ſaporis,odoris,coloris,aliáſque affectiones aſciſcit,aut exuit:prout fuerit ager,imber,ſuccus,flatus,cultus,ſol.Itaque ROBVR, ROBVS, vel RVBEVS non ſuo ſolo ſatus abit in SILIGINEM, ideſt, TRITICVM, deterius pondere,colore,etiamque pollinis robore.Eiuſmodi eſt in vniuerſa fermè Gallia, Germania, Belgia, Anglia & Septentrione: quod tamen optimum quidem illud, ſed quaſi proles nonnihil degener illius præſtantiſsimi habendum. Iſtud tamen noſtras feracius & vberius, illud pauciores culmos,minuſque grauidas ſemine ſpicas ſegete fert: ac facilè videre eſt, quam non omnis omnia tellus ferat ſimilia: Etenim Scotiæ agri nonnulli glareoſi triticum annuum ſpatium,vel menſes tredecim, propter hyemis ſæuitiam,fotum & educatum edunt, ex quo panis longè excellentiſsimus pinſitur. At illud cuius Oſtlandi, ſeu eorum vicini Septentrionales Orientales,Antuerpiam, maximam quotannis vim & comeatum, venum nauibus important,minus lautum atque cādidum conflat panem:tametſi penè ſub iiſdem cæli ſegmentis vtrunque enatum ſit:ſed iſtud vliginoſo & depreſſo aruo. Illud autem ſubactiore,glareoſo, decliuiore, & magis perflato: cuiuſmodi quod ex ſolo Hyſpanico ſquallido vidimus aduectum in Belgio pellucidum,Rubellum,rutilum,ſed adeo durum, vt quia vix molis frangi poſſet à Flandris mercatoribus ſperneretur. Quapropter id duntaxat fuerit diſcriminis inter ROBVM & SILIGINEM, quod hæc minus excocta ſuccóque blennoſo & craſſo, ROBVS verò elaboratiore tenuiore & magis grato adoleuit.

SILIGO. Triticum.

Effigies apud Math. 391.

ROBVS & Siligo differūt.

ESTANIVM Gr. TRIMESTRVM.

Flandris, Sommer teruen, *Gallis,* Bled de Mars.

ITIDEM ab vtroque horum non ſpecie,ſed imbecilliore quadamtenus conſtitutione, TRIMESTRVM triticum,quod SETANIVM Græci vocant, differt: Eius quippè ſolutior craſsis & corporatura,celerius germine & culmo proficit, ſubque equinoctium Vernum ſatum, ante Autumnale cùm diutiſsimè cunctatur, ſpicam maturat: Nec quia neutiquam perferre hyemis rigores potis ſit, ſatio in vernum teporem differtur, vt autumant:Sed quod amiſſa tempeſtiua Autumni ſementis occaſione, propter vel imbres aliauè incommoda,huius ſerotina ſatio ſubſidium venit agricolis. Huius in Galliæ Norbonenſis montoſis ſatio multa, vbi TREMES quaſi TREMESTRE vocatur. Franci verò MARTIVM dicunt,à menſe cognomine,quo ſeritur. Septentrionales Sommer teruen,hoc eſt,æſtiuum triticum,nuncupant. maturat enim æſtate ineunte Meridionalibus,ideo Trimeſtre vocatū.Septentrionalibus verò exeunte, idcircò PENTAMINVM ſeu quinque menſium poteſt dici: non perindè tamen aut delectat, aut reficit huius eſus,minuſque vberè prouenit. Fœlicius longè exiturum, & vberius ſi eodem quo reliqua duo genera tempore aruo mandaretur: Nam quodlibet triticum vbiuis gētium, & quolibet anni vertentis momento ſatum, germinabit & proueniet, & adoleſcet modò ſuperuentu frigoris,aut ardoris non enecetur.

TREMES.

SECALE.

Gal. Seigle.
Germ. Rogge.
Anglis. Rye.

NOTIVS & vſitatius quam gratius plebeculæ frumentum iſtud, quo inuitæ fruuntur,faménque arcent multæ Europæ regiones, atque quantum à Siligine vincitur bonitate,tantum accedit grani ſimilitudine, magnitudine, nuditate: nigrius tamen & longius & anguſtius iſtud. Inter glumas è ſpicis, per maturitatem pendulis ariſtæ horrent,cuiuſmodi ſiliginis: non perindè vt hordei rigidæ, ſcabræ,pungentes in culmis ſenis ſepteniſque ſiligineis multo procerioribus, ſed gracilioribus tenerioribus, & internodia terna aut quina habentibus.Radice item triticeæ non diſsimili: E ſatione faciunt differre coloni.

Figura apud Math. fol. 402.

Serunt

Serunt quippe vtroq; equinoctio, & AVTVMNALE quidem iſtud robuſtius, maius & habitius dicunt; VERNVM vere ſeu Martio ſatum, minore ſtipula culmo, ſpica, grano, & ad alendum efficatia. Vtriuſq; alioquin pollen & farina panificio & Byeris, ſeu Zythis apud Belgas, Antuerpianos piſtores, & ciues Siliginis anonam & commeatum ſupplet, nullum enim granum propter ſolum ſabuloſum & macillentum (quale amat) ibi frequentius creſcit aut panificio cedit. ex quo tamen multa & ſedula ſubactione, & pedum proculcatione, maſsam, paneſq; non adeo ingratos ſtomacho pinſunt; Aluo tamen arctiori, non incommodus aceroſus hic panis, & medicamentis etiam oportunus. Siquidem laxioribus cerebri meatibus & continuis defluxionibus eſt præſidio, panis vel pollen ex aceto & oleo roſaceis, & nuce moſchata vnà ſubactis. Huius paleæ & corticum arantiorum decoctum muliercularum frequenti experimento flauum, & nitidum efficit capillitium.

varietas. { *Vernū* / *Autumnale,*

HORDEVM.

SVMMA duo fuiſſe videntur apud Antiquos Segetis faſtigia { *Siligo &* / *Hordeum.* } quorum illud, de quo iam dictum fuit, quia ruſſum rutilumuè eſſet πυῤῥόν ſiue πυρὸν vocarunt, iſti cui multa opera eſſent ſecernendæ glumæ, κριτὸν, quaſi ſecretum aut ſeparatum nomen fecere. Notiſsima illa quidem ac præ cæteris omnibus cerealibus vtiliſsima, & quarum cætera ſint quaſi abortus, aut illarū degeneres fœtus, naturæq; mixtæ ex ſiligine & hordeo: Quin hordeū ipſum nonnullis viſum Siligo Spuria. Hæc enim maximas ſubit mutationes, non ſpecificas, ſed accidētarias, ſeu aduentitias, nempè magnitudinis, coloris, ſaporis, ariſtis, glumis & alijs affectionibus. Eapropter diſcuſſa illorum vaga, & magnoperè confuſa recenſione, mox hic non minus perplexam Zearum, Auenarum, affiniumq; ſegetum, quæ vitia, & præuaricationes illorum vocantur, excutiemus hiſtoriam paucis & perſpicuis.

Effig. Math, 395.

Vniuerſæ Europæ, & multo vſui notiſsimum hordeum, κριθὴν dixerunt Græci. Septentrionales & Germani, Geerſten: Angli, Barly: Orge, *Galli*: cuius magna etiam varietas, magnitudine, colore, ſpica, gluma, verſu, ſatione, prouentu & vſu. Nam culmis procerioribus è grano pleniore, maiore coloreq; rubello prouenit. Sed inſignior differentia eſt in glabritie, nuditateuè grani. Siquidem oritur hordeum, aut folicello pertinaci adhæſu granū ſepiente, aut leuiore gluma & exutu facili, cuiuſmodi eſt illud gen⁹, quod nudū vocatur vulgo. Notiſsimū noſtras, quod à ſemētis occaſione In { AVTVMNALE / & VERNVM. } diuiditur. Quippè illud pinguiori veruacto, vel reſtibili mandant, eoq; corpulētius, maiúſq; ſtipula & ſpica euadit. Vernū verò, vt minore perficitur ſpatio, ſic minus granum, minuſq; alens è graciliore tum ſtipula, tum ſpica promit: proportione quadā cum ſiligine trimeſtri. Alimentis & medicatis cibis plurima commendatio: deglubitum maxima vi vænū fertur hodiè è Germania ſuperiore in Belgicam, Angliāq; Septentrionales plagas, nudatū glumis & acere, quod MVNDATVM vocant. Reliquæ Galliæ officinæ, ligneo piſtillo affuſa feruida pauca mortarióq; inditū hordeū leniter tundendo tunicis palleaceis exuit, mundunq; vocitat ad Ptyſanam, ſorbitiunculas, aliaſq; pulticulas, ægris non parum accōmodas factitandas. Eſt iſtud manſu ſuauius, albidum, pellucidum, & tranſparens, minuſq; vtrunq; quam triticum viſcidum, minuſq; vel calidū, vel pingue. Eoq; pleureticis & Hepaticis multo vtilius. Nā potionibus diurnis diuturniſq; temetis, Cuiuſmodj Galliæ quædam pars inferior aut Germania, Ruſcia, Flandria Anglia, Hybernia, Moſcouia Nortuegia, & Suetia potat, cæteræq; gentes ad Septentrionem, non exuitur: ſed triduum integris granis maceratur ad MAVTH confectionem. Vt in Byera, Zytho, Curmi & cæteris temetis latius dicturi ſumus.

AVTVMNALE, *Vernum.*

HORDEVM *Mundatum.*

MAVTH.

HORDEVM SPONTANEVM SPVRIVM.

IN Belgij, Angliæ, & Franciæ aggeribus, mæniis dirutis & parietinis colligūt, ludibundi pueri in manipulos ſegetem hanc, qua vapulāt mutuo, atq; verrūt quaſi ſcopis aſſeres, Mulierculæ etiam hac non ſecus atq; ſecalis & maioris Hordei. Vulgo SOVCRION quod flauius eſt ſtipula & ſpica, lixiuio maceratis crinem flauum efficiūt; fibroſa, puſilla hordei radice, pluribus in imo folijs gramineis, cubitum altæ plures ſtipulæ aſſurgunt,

SOVCRION

ſpica ariſtiſque faſtigiatæ hordei prorſum; ſed molliuſculæ, minores & grano caſſæ, vti auena notha aut Ægylops; ad cuius cognominem morbum Ægylopem dictum valere ſcimus: Sed longè magis ſtraminis cineres ad ædemata podagrica.

ZEARVM HISTORIA.

SPELTHA. *apud Math.398*

VALDE quam vagum ζεας vel Zeæ nomen,& perplexæ notionis fuit; latiuſque multò olim patuit quam hodiè, SPELTHA vel SPEAVTRA huius ætatis;quæ id nominis duntaxat vni frumenti generi largitur, aceroſo multum glumoſo, leuiore, & ariſtis horrido pauci alimenti, non tamen praui ſucci nec inſueti: apud Italos Inſubres, Genuenſes, Longobardos,Sabaudos, Galloprouinciales,& vaſcones; qui ferunt propter varietatem grani & agri: nec niſi potioris grani penuria veſcuntur. Hæc planè videtur TYPHA CEREALIS vocata, quam Germani welſche weyſen, & Romiſhe Terne dicunt,Peregrinum & Romanum Triticum vel far; quia indidem allatum. Eſt ſiquidem tenui calamo, & vt plurimum ſingulari ſpica, multis & prælongis hordei non diſsimilibus armata ariſtis ſcabris & rigidis,quibus Ægyneta ſcitè præcipit narium interna vaſa punctim laceſcenda ad ſanguinem in quartanariis eliciendũ. Granum autẽ languidius, & exilius multò, multiplicique ſcabriore & membraneo pertinacius hærente folliculo arctè inuolutum. Longius à tritici natura recedens, quam Zea mutica aut Olyra. At

ZEA THEO. THEOPHRASTI & ANTIQVORVM ZEÆ fermè eadem laus & commendatio, atque Siliginis. Quippè tritico ſimillima, firmiſsima,copioſiſsima, è multiplici & alta radice, culmo numeroſo & alto fruticat; nec vllis valatur ariſtis ſpica, grano multis folliculis incluſo,læuiſsimo & cunctis animantibus iucundo,læti pinguiſque ſoli alumna,& olim Græciæ ſolius vernacula; poſtea regionibus multis expetita & ſata. Vndè facilè diſcas noſtratem SPEAVTRAM multum abhac Theoph. abeſſe, & tamen congenerem, aut potius degenerem Zeam eſſe, Quantũque Zea à præſtantiore ſiligine, tantũdem hanc à Zea melioris notæ defeciſſe: Sunt enim,& poſſunt eſſe mutationes cõplures & familiares inter SILIGINEM, ZEAM & HORDEVM, propter cõmunia ſeminis & eſſentiæ principia interiora; atq; foris multiplicem euentum: vt conſulti Ruſticæ rei norunt. Quapropter cum ex Dioſcoride tres ſint Zeæ differentiæ, (illi enim eſt OLYRA è ZEIS) ſatis liquet, ætatem Theophraſtum ſequutam, latiore huius nominis ſignificatu vſam; & complexam non ſolum ZEOPYRVM, ſed etiam OLYRAM TYPHAM, & BRISAM, præter illam primi meriti Zæam. Idcirco ſi rem adeò diſsipatam & perplexam, quis preſſa & facili deſignatione digerere & perſtringere queat, adhunc modum tentandum.

ZEOPYRVM ſiue TRITICOSPELTHVM.

HORDEVM *Nudum, vulgo vocatum.*

HVNC proximè locum vendicat Zeopyrum triticum; cui nomen conflatum ex tritico & Zea, quia effigiej ſit inter Zeam & ſiliginem vel robum, mediæ. Stipula ſiquidem culmo, ſpica & ariſtis Zeæ eſt: granum autẽ ſimplici gluma & ſolutu facili amictum: ſed longius minuſque quam triticum ventrioſum & plenum etiam in hortis ſatum,quale habuimus his duobus annis; Speltæ vulgari colore & cuticula nonnihil ad ſecale accedente, guſtu minus quam cõmunis hordei ſuaui, non tamen ingrato. Vtilitas, vt copia, rarior.

ZEA THEOPH.

ZEA Theophraſti omnium ſecundum ſiliginem præſtantiſsima; eſt admodum affinis Siligini, nec niſi perpuſilla varietate diſtans,non tamen eadem prorſus;nam veterina eſu ſiliginis crepant, aut torminibus intereunt, quibus tamen Theophraſti Zea iucunda & commoda. Huic mutica nec vallata ariſtis ſpica donata eſt; glumis tamen tuniceis occluſa.

OLYRA.

Siligo Tragi, ſeu far candidum. {Ger. Ammelkorn.

Trag.ico, 194. DEINCEPS Olyra ſubdenda,quæ Zea Herodoto vocatur; panificijſque apta habetur. Hanc Germani,quia pollinis perquam boni & candidi ſit,in AMYLVM ſoluũt, &

& AMMELKORN, id eſt, Amyleum triticum vocant; putántque nonnulli, propter huius in panificio candorem & ſuauitatem Siliginem eſſe priſcorum, vel SETANIVM, verum ſecus eſt.

TYPHA, an SPELTHA?

SEQVITVR Typha; cognata & hæc Tritico; ſed Theophraſto monente, cæteris multò læuior quam Zea, nec pinguis fæcundique ſoli, ſed ſoluti & macillentioris ſeges. Hanc noſtrates, vti fermè auenam alternis ferunt annis, non veruacto, ſed etiam defeſſo agro; SPELTAMQVE vocitant: Admodùm aceroſo, ſcabro, ſquallido & arrido grano, minimi ponderis, & eiuſdem fermè cum auena indicaturæ apud colonos, quare Olyra deterior, Briza autem melior & læuior videtur.

BRIZA. {Ger. S. Pitters Korn.

ZEARVM vt ſic loquamur, deterrima videtur Briza, βριζεῖν enim eſt onerare, aggrauare, & quaſi veterno ſopire: Quod huius panis eſu euenire teſtatur Galenus poſt Mueſiteum Medicum. Typhæ culmo & ſpica ſimillima, grano folliculis incluſo ex fuſco ruffeſcente; panem aceroſum, atrum, improbum, olidum, perquam ingratum dant. Germani iſtud St. Pitters Korn, & Eynkorn, dicunt: nec dubium quin Zeæ ſpecies ſit, id eſt, Speltha; tametſi nonnulli inficiantur, qui ariſtis carere dicunt. Quod ſuperius contigere vniuerſo triticeo generi, monuimus; ſic etiam quandò degenerant fœtere; ſaltem Zeæ vitium eſſe, eoq; hiſce accenſendum, per criticos herbarios nobis liceat. Dodo. 313.

AVENA VESCA & STERILIS.

Βρόμος {Germ. & Flandr. Hauer. {Ital. Biaua. Anglis. Otes.

NISI in hordeum, quod rarius, aut Zeam, quod frequentius fit, deſciuerit Siligo, in vitium illud ſegetum primum ac minus cæteris malũ abit, quæ auena latinis, Græcis autem βρόμος vocatur: non à fœtore, ſed potius quia veterina eâ multa veſcantur, vel à fragore, ſonituuè quem ſeges matura minimo tacta flatu, edit. Frugum generi ſiquidem colatur accenſenda; ſin neglecta inculta, aut ſemine fuerit vidua, tunc βρόμος erit, edendo inepta, & qua de Virgilius STERILES DOMINANTVR AVENÆ, canit. Proindéque haſcè ſecreuit Dioſcorides, vtque vſu eſſent diuerſo, tametſi genere & figura non diuerſa; vtriq; enim vt nomen ſic facies & natales eadem. Sed minore, gracilioreq; pedali ſtipula, apiculiſque ſtamineis delicatioribus, minimè mordacibus, comoſa effigie BROMO STERILI; ſemen fermè euanidum, in tuniculis fermè vacuis. Sed BROMO AVENÆvè frugi proceriora craſsioraq; calamus & ſetacei apices tunicis prognati; ſemen plenum ſecali ſimile, ſed arctius, longius & acutius; colore interdum pullo, alias nigro, ſæpiſsimè albicante, & admodum per meſſes caduco. Vniuerſæ Galliæ, Germaniæ, Italiæ, equis eſt laudatiſsimum pabulum granum. At in Anglia huius locò panes fabaceos plerique omnes dant: Iumentaque auenæ eſu minus bellè habere, aut labores ferre perſuaſi ſunt: Tametſi bonã habeant auenam, qua in Wallia, quæ Cambria eſt occidua Angliæ pars, panes & placentas ex hac exuta glebis nõ prorſum reſpuenda ſæpius eſitauimus. Pultes illic etiam ex farinæ polline aut flore, cuiuſmodi meminimus in Heluetia atque Germaniæ Alſatia: potionibus etiam accommodant integram; vel farinam, decoctis aluum ſiccantibus & aſtringentibus. Mathi. 401. BROMOS. Dodo. 346.

AVENA NVDA.

NON procul ab amæno Tameſi quà Londinum præterlapſus eſt, atque in Cantia Angliæ patent alicubi planities nudata auena cõſitæ; cuius omnia ſimilia, ſi granũ quod colore ad Speltham, & nudatum hordeum ſiuè Zeopyrum accedit, exceperis. Mirum quantùm, cuniculis hæc ſeges placeat. Parant iſta fruge tabefacta aqua macerando, optimam ceruiſiam; nam ſuauior aliquantò & veſcendo gratior hæc eſt, nequedum valdè frequens.

ÆGYLOPS.
PHOENIX, ſiuè Hordeum murinum, & Lolium rubrum.
LOLIVM.
VSTILAGO.
MELAMPYRVM an Alopecuros Pli:
PSEVDOMELANTHIVM.

ÆGYLOPS.

Min⁹ verè Mathiolo Ægylops altera figu: 1206 & prima autem falſò Bromos.

NOMEN obtinuit à morbo perquam difficili curatu, cui medicationem pollicetur Ægylops, affectio notans proximè oculi vtriuſuis magnum canthum, cauernulam, vel ſinuoſum vlcuſculum, aut abſceſſum. Permultã ferunt Ægylopem ſegetes triticeæ & hordeaceæ agri Norbonenſis & Galloprouinciæ, æſtuoſis & glareoſis marginibus, qualem Dioſcorides docet: herbulam ſeſquipalmũ, binoſque palmos altam, foliis triticeis, exilibus, ſpica exigua, breui, duo plurimum, interdum tria grana gerente, glumis admicta ſtriatis, & ariſtis ſinguli grani ex apice, nõ ſpica emergentibus: hordeacea grana, radice triticea puſilla. Hac nulla propior genuinę Ægylopi, cui morbo potiùs fieri cępto, quam iam longiùs progreſſo, non ſemel periclitati ſumus profuiſſe. Exiccat enim aſtringendo citra calefactionem multam. Potui cereali etiam addita ſemina, cerebrum temulentum faciunt.

PHOENIX, Latini hordeum murinum.

Fol. 346. Hiſtoria Dodo.

Lolivm Rubrum.

DICTA Phœnix fuiſſe videtur, quemadmodum Phœnicopteros auis à colore Phœniceo, puniceóue, quaſi flammeo, eóque vocant Flamment iſtam auem Norbonenſes maritimi, nam cum radices, exiguaque folia & viticulos Tritici vel Ægylopis habeat, ſpicam obtinuit rubello colore, purpuraſcentéue ex fuſco nitentem, alterno ſitu glumas hærentes habentem, & prorſum lolij ſimiles: vndè nonnulli Rvbrvm Lolivm vocitarunt. Et niſi multum fallimur, eſt hæc Plinianum Hordevm Mvrinvm, folio hordeaceo breuiore, anguſtiore: ſpica lolio ſimilis. Rami digitorum ſenum radicem circundant: In aruis & tegulis, recens illitis, trita & vino pota præclarè menſes ciet: quod nobis hactenus incompertum, non enim fuimus auſi experiri, veriti nè capiti dolorem moueret, aliaque incommoda temulentiæ faceret, cuiuſmodi nouimus Lolium facere ſolitum: Præſertim apud Prouinciales, Delphinates. Repertu & cognitu hæc facilis, Germaniæ, Angliæ, & Galliæ.

ἄιρα καὶ θύαρος.
Gal. Yuraye.

LOLIVM, & temulentum triticum.

Figu. apud Dod 320.

Aἶραν vocarunt Græci vt coiectura fert παρὰ τοῦ ἀίρεσθαι, quod eſt efferri & attolli, vel ſurſum rapi: rapitur quippe in cerebrum lolij vapida nocua aura, atque dementiæ affinem tenebricoſam vertiginem, temulentiámque efficit. Quo quidem maleficio vel infimæ plebeculæ notum, & inuiſum plus ſatis eſt, præſertim Galloprouinciæ, Norbonæ, & paſsim in reliqua Gallia, vbi *yuraye*, quaſi ebrioſa vel inebrians vocatur. Quippe etiam in Nortmania, Belgio, & Anglia, non ſolum pani mixta farina, ſed multo magis Cerealibus potionibus, *Ale* & *Byere* addita, & feruefacta, torpore & temulento veterno cerebrum opprimit, & opacat, reliquáque membra torpida reddit. At foris admotum, eiuſdem ex axungia depſitum cataplaſma, eadem pellit incommoda, doloréſque diuturnos artuum & pericranei ſoluit. Spica ſimilior nulli quam phœnici, vt ſitè Dioſcorides monet: eóque qui alterutram norit, ambas nouerit. Granum in dura tunica: ſtipula, radix, & reliqua tritici, vel ſecalis ſunt: eóque ea in opinione, qui ex Theophraſto eſt Senenſis, vt hæc tritici peſtis, rurſum in triticum redire ſolita ſit: vt verum dicit, ita ineptum & Phyſices imperitum ſe prodit; quum de Hippocrate hiſtoriam, è Plinio exemplum ſexus humani mutati adducit. Quippe neque ad rem facit hic ſexus mutatio, & in plantis ſexuum diſtinctio non vera, ſed metaphorica & figurata doctis meritò cenſetur: igitur res vera, ratio improba. Nullus enim non nouit hic defeciſſe Lolium à tritico, nec in fœminam abiiſſe, ſed in vitium quodpiam, aut aliam ſegetis ſpeciem: calidius enim & ſiccius eſt lolium, reliquo quolibet frumento, improbum

Melampyrum perpuſillum luteum.

Vit & hæc ſpecies, hic addenda, vt
pote nõ deſcripta aut depicta fa-
liaris Galloprouinciæ ſegetibus.
odrantem aut ſeſquivnciam vix ſu
rat: tota facie ſuperiorem pręfert,
l flos illi luteus, & folia altius diui-
Coronopo propiora.

bum alendo, præſertim homini, tritico autem planè contrarium natura. Hoc enim homini ſalubre, veterinariæ autem nex plerũque. At lolium hiſce, vti neque alitibus gallinis nocet nihil, illi tamen plurimum: quare ſpecificæ differentiæ ſunt, non maris aut fœminæ, vt blaterabat Commentator. Quinetiam Adamus Leonicerus, Germanus Botanicus minimè malus.

VSTILAGO.

{ *Germ.* *Fland.* Brant. { *Gal. Bruſlure.*

NON è deprauatis humi granis, ſed ambuſtis culmorum faſtigiis, quæ iam ſpicari cœperant, iſtud vitium oritur, quòd ideo Brandt Germani, & vſtilaginem recētiores dicunt: *Bruſlure* Galli, apud quos, inter ſiliginem, ſecale & auenas, frequens oritur. Dum enim in floris atque granorum ſpe adhuc eſt ſpica tenera, ſi compluta madidáque imbre fuerit, ac repentè ſole feruidiore arefacta, iam vitium iſtud ſterile fit, nullius in Medicina commodi compertis cognitu tamen facile, quia culmis, foliis & radice eſt ſiligineis, vel auenaceis: Spica autem puluerulento ſitu fuſco, aut atro obducta, quæ illico, quaſi defloreſceret in puluerem ambuſtámue teredinem carioſam, fatiſcit. *Hiſtoriæ. Dodo. 321.*

CRATÆGONON.

CRATÆGOS, vel Cratægon arbor eſt, qua de inter Meſpila dictum. Crategonum verò herba Cerealis videtur, & affinis melampyro, cuius vſus & eſus, ſemen viuidum & genitale redderet, id enim τὸν γόνον κρατεῖν, eſt ſemen robore acuere, & quaſi viribus imbuere. Nullius venit in mentem plantæ, cui aptiùs quadrarent notæ, quàm ei, quæ propter ſimilitudinem recentioribus, alterum MELAMPYRI genus putatur. In Syluoſis collibus, & deuexis, vmbroſis, Norbonæ, Angliæ, Sabaudiæ, & Pedemontis paſsim multa æſtate fruticat, cubitum, ſeſquicubitúmque pluſculis, & geniculatis germinibus, in alas multas diuiſis, eufraſiæ ritu: ſed multò craſsioribus & maioribus, quas ab imo totas folia melāpyri, ſeu tritici vaccini vocati, vel luteæ criſtæ gallinaceæ dictæ, pſyllii aut linariæ ambiunt: Flores in ſummis herbacei ex luteo, calaticulis minoribus, quam Albæ digitalis, ſed ſimiliter digeſtis, & vt melampyri aut linariæ effigiatis. Semē in folliculo exiguo milio non diſpari, cuius odor & ſapor acre nonnihil teſtantur, vti & folia ſiccata. Ac tametſi videatur hic locus lacunoſus & hians, tamen iſtud ſemen in pollinem pultémque ductum, eſſe Veneris incentiuum, & ſeminis genitalis quaſi fermentum quoddam & cotem, non abs re reor. *MELAMPYrum alterum Neotericorum.*

MELAMPYRVM an ALOPECVROS PLI.

Triticum Vaccinum Dodo.

{ *Germa.* Kuweyſſen. id eſt, *Pabulum vaccinum.*
Fl. Peertſblommen

HVIC quæ plurima & noxia inter ſegetes oritur, proxima facie triticum vel pabulũ vaccinum, Kuweyſſen Germanis dictum, ſed maior tota, & conſimilibus criſtæ Galli floribus, magnis, ſpicatis, vti cauda vulpina, eóque Plinius Alopecorum fecit: folia oſyridis latiora vel rubiæ, quæ tametſi diſpari magis ordine, tamen ſtellatim oriuntur: exigua & dura radix, floribus colore primulum purpuraſcentibus ex cœruleo, deinde dehiſcentibus, luteo, cœruleóque permixtis in virorem marceſcentibus, inter quos glumoſæ ſiliculæ duo grana cohibent loliacea, triticis minora, & nigriora. *Hiſtori. Dodo. 320.*

Vitium eſt tritici, & comes importuna, vaccis pabulo grata & innocua, & in quam triticum minus laudatum abiiſſe videtur.

PSEVDOMELANTHIVM.

Germa. Raden & Kornroſz.
Fland. Corenrooſen & negelbloemen.
Italis. Gittone.
Gallis. Nielle des bledz.

Mathio. effigies Fol. 798.

PORRO ſui generis eſt Pſeudomelanthium vocatum, nam tritico permixtum atque farina in panificio veſca eſt: folia piloſa, pſyllii latiora, breuiora, caules rectos, proceros, piloſos, in ſummo caliculis oblongis donatos, qui quaternis, quiníſue mucronatis, exilibus vnguiculis, flores maluæ colore & modo ambientes. Semen copioſum fuſco pullóue colore foris, intus albido.

RELIQVA CEREALIA.

Oriza
Milium
- *Vulgare*
- *Indicum, Plinianum, ſeu Mais Occidentalium.*
- *Sorgo.*
- *Panicum.*
- *Panicum ſyluestre.*
- *Panicum Cœruleum Indicum unde forte Indum Dioſcoridis.*

Phalaris.
Phalaris pratenſis minor.
Lithoſpermum Plinianum.

ORIZA.

Italis. *Riſo.*
Germ. Reiſz.
Flan. Reys.
Gall. & Anglis, Ris.

Mathiol. 403.

VT ſemen ex India primum fuit allatum, ſic & indidem nomen adſcitum videtur, ORIZON Theophraſtus, Dioſcorides verò ORIZAM, Noſtrates trunca voce *Ris* vel *Riſo* Italis vocarunt. Notiſsimum illud Aſiæ & Europæ, ſed vnius duntaxat generis nobis viſum in Prouincia Norbonenſi & Hyſpania, ſed maximo prouentu in agri Mediolanenſis depreſsis, & patenti planicie vdi agri, quem tamen euripis & illicibus à flumine è lacu Maior vocato ductis, crebriùs, quoties opus vident, rigant: alioqui nullam aut caſſam ſegetem laturum, vt mirum ſit tam ſiccum & exuctum granũ, tam paluſtrem & humentem optare fundum, bonum alimentum & lautum ſuggere, etiámque valetudini prodeſſe poſſe. Huius meſsis ſerotina eſt circa æquinoctiũ Autumnale, quippe matureſcit æſtiuis ſolibus multis: eóque Septentrionales, tametſi humentes magis reſpuit tractus, vtpote alſioſos. In ariſta flexuoſa, ſed rigidula ſpicatim alterno ſitu inſunt grana, ſubflauo folliculo, acutis ſeu anguloſis ſtriis in longitudine donata: quo cum ſibi ſupernè hærentibus ariſtis mordacibus, exuta grana, candida, pellucida, dura & multò pultibus gratiora, atque candidiora quouis præſtantiſsimo tritico ſiligineo. Culmi hordeacei ſeſquicubitales & cubitales, radix tritici: at folia potiùs milii aut hordei quam porri nobis (ni multum labat memoria) viſa in Longobardicis & Hetruſcis campis latiſsimis & vliginoſis, atque in Prouincia Galla. Eapropter Mathiolus Senenſis, ſequutus videtur eos, qui ex Plinio ORIZAM hodie ignotam, radice Gemmeæ rotũditatis, flore purpureo, foliis carnoſis porri ſimilibus, & latioribus, altitudine cubitali, cum noſtrati vulgata Oriza inſcitè confuderunt. Illud porrò radicis rotundæ RISVM, fortè ſit illud, quòd Romanis inuidebat iam tũ Aſia, & Syria Barbara, iureiurando adigere ſolita meſſores & inſtitores, ne prius quam excoxiſſent, vlli venderent, veriti ne ſemen in alias regiones communicaretur, quæ ſemina ſic coctione exanimata, munere

ORIZA Plinii.

accepta

accepta, nos metipſos non rarò fefellerunt. Plurimùm & optimum alimentum ſufficit probè lacti incoctus ſaccharo & amygdalo noſtratis Oryzæ pollen, eóq; ſanguinem & ſemen auget, quod non dubius animi ille Senenſis efferet ſi in Mauritania vel Hiſpania egiſſet, vbi etiam ex Oryzæ macerato lacte frumento deſtillant liquorem, limpidum primò, deindè oleoſum habent, nec parū ſuauē, nec minus exhilarātē ſpiritus & inebriantē, quàm ipſum (quo illi abſtinent, vel carent) vinum. Etiam eius pabulo mirè delectantur & dociles fiunt Aphri Elephantes.

Κέγχρος, MILIVM VVLGARE.

Flandris,	**Hirs** *ſeu Milie.*
Italis,	*Miglio.*
Germanis,	**Hirſen.**
Gallis,	Millet.

GRÆCE à minutis ficuū granis ſeu gygartis numeroſiſsimis, quæ κεγχραμίδες vocantur, dictum videtur. Latinè verò quaſi milleſimum ferat granum: eſt enim tantæ feracitatis, vt granum ſingulum ternos reddere ſextarios feratur. Niſi potiùs dictum putet quis quia communi nomenclatura Græci μελίνην vocarunt, tum Panicum, tum Milium authore Varrone. In Hetruria & Norbonenſi Gallia, primo Vere ſerunt, metúntque tertio ferè menſe póſt. Solum pingue, limoſum & glebam glutinoſam, & aërem tepidiorem amat: ab radice fibroſa Panici ternos quaternóſque culmos binum, triúmue cubitorū altos, hirſutos harundinaceos porrigit: foliis & comoſa fœtura, faciéq; ſumma quadantenus oryzæ, ſed longè maiore & magis ſparſa fœtura iubata, comam harundinaceam imitante, & grauida puſillis granis, leuiore tunica tectis Phalaridis aut Lini, ſed rotundioribus, minoribus, magiſque lubricis, quæ tamen facilè friata, inque pollinem redacta panes, ſagana, placentáſque cōflant, grauia concoctúque difficilia, & mandendo glutinoſa, atque ingrata, niſi mox quum cocta fuerint edantur. Eóque Venetijs, calentia adhuc eſitant & vœnūdat plebecula in compitis, addito elogio recentis à clibano vel furno caliditatis. Sed ſeu recens, ſeu vetus eſt, vtique compactæ compendio & ponderoſæ molis, prauūque ſuccum & multò ſiligine ac oryza deterius alimentum ſuggerit, vel quibuſuis Carbonarijs, opilionibúſque Tiriolenſibus Iudicibus, nedum Galeno: quos illic cum percontaremur, num vera ſcripſiſſet Mathiolus, nimirum eos poſſe victitare, niſi pane miliaceo, vel polenta lacte incocta, nos ridebant, & Commentatori ſimilem victum perpetuum & lautitias optabant, & ioco addebant, ſe non poſſe quidem perdurare, vt quorum res, pecuniáue neutiquam potis eſſet meliores emere panes. Auiculæ iſto non ſecus ac Phalaridis, Lini & Canabini ſeminibus victitant, vt Canariæ Philomelæ, Linottæ (vndè aui nomen) & κεγχρίδες fortè à milio illi auiculæ, quam Galli *Quercereau* vocant. Siccat tenuitate multa, pauco aut nullo eſt calore, eóque cerebri fluxionibus valdè accommodum. Itidem ad fluxiones artuum, flatúſque inteſtinorum magno leuamento. Torrefactis ſalis manipulis duobus ferreo cochleari vel imbrice, addunt milij tantundem, ſed ſubducto ab igni cochleari, nè vratur milium, quod calore & contactu ſalis vel furfuris, dum remiſcentur vnà crepat, medullámque candidam tumidam, Aniſi aut Carui conditi parem, ſimilem, & concolorem adeo excludit, vt pueris ſpecie tragematis ſacchariti illudat. Ex ſaccis lineis excepta, călida admouentur, etiam partibus delicatioribus, torſionibus vexato abdomini, lateri, denique cuilibet ad humorem craſsiorem impactum digerendum. *Mathiol. 405.*

MILIVM INDICVM PLINIANVM ſeu MAIS
Occidentalium, Frumentum Turcicum, vulgò.

Flandris, **Turckſkoren.**

FRVGVM maxima & perquam ſpecioſa hæc noſtro orbi inquilina, indè à Neronis principatu in Italiam inuecta, iamque noſtra ætate magis oblectationi quàm Panificio ſata & culta, Turcicumque frumentum, tum vulgo tum doctiſsimo Fuſchio nuncupata eſt. Quem tamen perbonum doctorem, cum alias non ſemel, tum

hîc potiſsimum immerentem lapſus incuſat commentator Senenſis : quòd iſtud Milium perperàm triticum appellarit, vt pote non ex Turcica allatum , ſed ex Occidentatibus Indis primum aſportatum. Atqui cum huius deliniationem , proceritatem & fœcunditatem ſcitè Plinius adumbret , cuius æuo nulli Europæorum nota fuit aut peruia Occidua India , perperàm illius primum allatum fuiſſe commentatoris Chronographia ſtatuit : quare rectiùs naucleri qui ex Aſia Turcica maiore , Indiis finitima aduexiſſent, Turcicum vocarunt. Radice , folijs , & floribus eſt planè Milij , ſed multo maioribus atque culmis procerioribus , ſeptenûm , octonûmue pedum , harundinaceis , rigidis , digitum & pollicem craſsis , geniculatis & medulla farctis denſa , candida , cuiuſmodi ſaccharinæ harundinis , è cuius medio , inter geniculorum & foliorum ſinum ſe prodit Cylindrea effigie Typhæ claua craſsiore , ſed breuiore , tunicea & tenui vagina operta, in qua conduntur grana Piſi magnitudine, compreſſa & denis pluribúſue verſibus rectis ſcitè & arctè ſtipata, colore purpurea , interdum fulua , nonunquam alba & fuſca : quorum varietate flores vtique concolores miliaceis ſimiles reſpondent , in ſummóque culmo nutant nullo indidem prodeunte grano , raro naturæ luxu , quæ non vt pararet vmbram fœturæ , ſed vt oſtento ſpectatorem oblectaret , eoſdem caſſos ſemine feciſſe videtur , quod rarò alijs in frugibus animaduertas. Aprili & Maio triduo maceratum ſemen (vti cœtera duriora grana) compluto mandant aruo, ſcrobibúſque depreſsis infodiunt & operiunt, non ſecus ac Piſa, & Fabas rurales. Maturat Auguſto & Septembri in Anglia. Perunianum M A I S verò ferunt , qui illic fuerunt , ferme toto vertente anno poſſe & ſeri, & meti. Eſt quod, trimeſtri , bimeſtríque aut ſex hebdomadarum ſpatio maturat, prout terræ & ætheris fert temperies , nec diſpar ſementis facilitas in Aſiaticis Orientalibus Indiis. Eſt huius M A I S panis , vt miliaceus, grauis & gratus minimè ventriculo : præſiccus enim & terreus , alimentoſi ſucci expers longè noſtrati ſiligineo bonitate inferior , quem Phronęa illi genti apparauit, vt ſimiles haberent labra lactucas. Mouendo puri, faucibus , ſaliua & manſu ſubigunt quidam: dulcedinem quandam inſulſam percipias & gluten , quo, occluſis calori natiuo ſpiraculis, facilius & citius pus fit.

SORGHI ITALIS & GALLIS.

ES T etiam Sorgha re & nomine Indicum Milium huic affine , & indidem aduectum, ſed vt minus ſpecioſum , ita frequentius multò in Italia, præſertim vbi ſecus viam, & tuguriola ruſtica : inter Patauium & Ferrariam , videas hanc ſegetem Septembri meſsibus aptam, quam Vergiliarum ortu ſeuerint. Similiter ſuperiori harundineis quaternis , quiniſue , medulla farctis aſſurgit culmis hominis proceritate , gracilioribus aliquantò, fuſcis, geniculis tuberoſis, ſuperioris folijs mucronatis, ſed ſummitatibus ſpicata faſtigia Panico maiora inſunt, quæ poſt delapſos flores luteos, grana oblongæ rotunditatis, ſubrubra, canabis, milij maiora duplò, & duplici tunica inuoluta promũt. Miſelli illic coloni pertæſi operæ & longioris moræ, qua egent cœteræ fruges, ſorgam ferunt ad panẽ faciendum, aut columbis & pullis alendis. Concinnant etiam ſcopas huius arefactis rectioribus & rigidioribus , exilibus ſummis viticulis, aut virgis, ad veſtes pannóſq; quoſlibet verrendos in Italiæ & Galliæ varijs locis.

Extat apud Do. de frug. pag. 17.

PANICVM.

- ελυμος & μέλινος: *Italis*, *Panico.*
- *Germanis*, Phenich ꝛ Heydelphenich.
- *Flandris*, Panichkoren.
- *Gallis.* Paniz ou Panic.

Ελυμον & μέλινον vocarunt Græci , vndè & Milium Latini authore Varrone : fuit enim promiſcua nomenclatio , Milij & Panici propter communes tum naturas tum vſus . Eſt quippe ſpecies milij , ſed Panicum dictum à glomeroſis tuberoſíſue quaſi racemis , in paniculam , ſiue conicam ſpicam hirſutam , nutantem , palmum & ſeſquipalmum longam aggeſtis : Miliaceis , ſed exilioribus, numeroſioribúſq; multo granis,

Mathiol. 406.

multáque

multáque tunica obſitis concoloribus, interdum albis, fuſcis, interdum ex pallido luteis: folia item Miliacea, mucronata in culmis firmis harundinaceis denſè geniculatis quinûm, ſenúmue pedum. In Gallia & Vaſconia vltima, etiámque Belgicæ Galliæ hortis, ſed fœlicius in ſoluto & ſabuloſo aruo, ſicciorèque & tepidiore Climate. Nullius ferè commodi hodie, nec Officinis, nec Panificio: eſt enim præſicci, macillenti, & leuioris, vt ſic dicam, alimenti, eóque auiculis ad cibum erogatur, non ſecus atque Phalaridis & ſylueſtris iam deſcribendi, ſpicæ.

PANICVM SILVESTRE.

DISTAT noſtrate Sylueſtre vocatum, inter Italiæ & Norbonæ rudera, & vrbium areas plurimum oriri ſpontè ſolitum, non ſolum cultu, ſed etiam ſpica peculiari, nec in turbonem collecta, ſed minore multò & alterno ſitu ſummo cauli hærente, Perſicariæ, aut Potamogetonis ſimilitudine. Cœtera verò facies multum præ ſe fert Panicum, ſtipula, folio, culmo, radice, & internodiis: omnia non diſsimilia, tametſi longè minora; eóque Panici recepto nomine herbariorum donata, vſu hodie neglecta.

PANICVM COERVLEVM INDICVM

vnde fortè INDVM DIOSCORIDIS.

QVID poſsit in plantarũ ortum & educationem æther, aër, & tellus, vel hęc luculenta, ſi quæ alia plantã, luculento exemplo erit: cuius ſemen recens ex Indijs acceptum, & ſummæ humanitatis, & ſummi admiratoris ſtirpium, generoſi Ioannis Brancionis Mechliniensis munere acceptum, à nobis Monſpellij hortis ſatum Martio menſe, antè Auguſtũ harundinaceos culmos, quales cannæ ſaccharatæ, hominis proceritate erexit: craſsiores digito, medulla fungoſa pallente farctos, rectos, geniculatos, qui proximè radicem (quam pro ſui magnitudine minorem, & ferme Panici prioris magnitudine habet) cœruleo, eleganti, nitido purpuraſcunt, vti etiam in ſummo cylindreę ſpicę vel coni ſupernè retuſo faſtigio, ad effigiem Indici MAIS, ſeu Milii Turcichi, nitent ſtamineis apiculis florum ex cœruleis dilutis & gemmulis, grano denſè elegantérque ſtipatis, oblongis, teretibus, cœruleis, auenæ nudatæ ſimilibus quadantenus, minoribus, copioſiſsimis. Folia harundinacea, medius ſecundum longitudinem neruus percurrit, lata medio tenus internodia inuoluentia: guſtus miliaceus, vſus nullus, quia inter rariſsimas fruges rara hæc.

PHALARIS.

φάλαρι {*Flandris & Germanis*} Spaenſch ſaet & Saet van Canarien.

NON modò è Canarijs Saccharinis & Hiſpanijs, ſed etiam Norbonenſi agro, via ad
Dodo. foli. 317. Magalonem propè ſegetes ad pontem, Phalaridem veram, eiúſque enatum ſemen
fœliciter in Belgio & Anglia habuimus: quô inſtitores Canarijs Philomelis pluſquam
ſaccharatas & mellifluas cãtilenas modulantibus alendis vœnum aſportant ſeminis ma-
gnam vim: Seſamo paulò maius & còncolor, aliquantò depreſsius, & minus quàm lini ſe-
men: in ſpicatis culmis, & glumis acerofis, æqualibus: cubitales ſunt culmi, geniculati,
folijs & radice hordei, aut potiùs, vti tota facies, Zeæ. Alimento eſt, & nõnulli panes pin-
ſendos curant, eſitántque ad calculum farctúſque veſicæ.

PHALARIS PRATENSIS MINOR.

Trago Ægylops Pli.

QVo modo & quantum diſtat gramẽ pratenſe minimũ à canino gramine, tantũ hæc à
Inter Icones Phalaride: quippe non in ſegetibus, ſed herbidis pratenſibúſque Germaniæ, Galliç,
Hiero, Tra. 204 Angliæ oritur, gracilioribus ac fuſcis ex ſanguineo lucidis ſtipulis, ſeſquipalmaribus, in-
terdum & pedalibus, per ſumma in ſericeis capillamentis ſparſim copioſas glumas ge-
ſtantibus, nitidas, ex atro fuſcas, & ſemina ſuperioris phalaridis duplo minora: folia itẹm
& radix minimi graminis vel Iſchæmi.

LITHOSPERMVM PLINIANVM, ſiue Maius.

LACHRYMA IOB *ſeu Chriſti.*

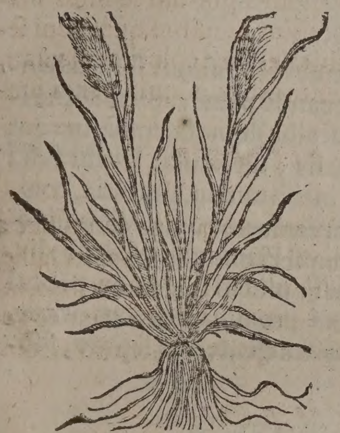
GAlloprouinciæ & Norbonẽſia vireta, prẹſer-
tim Cẹnobiorũ, nondũ intẹſtinis bellis effer
uentibus euerſa, hanc plantam ſedulò colere
ſolita erant, ſeminis lapidei cauſa: quo traiecto
filo preculas funditabant & ſupputabant. Et e-
tiamnum ad calculum Renum & Veſicẹ ſabur-
ràm, polline & decocto præſidium vulgatum.
Rotundum, leuiter altera parte turbinatum, al-
tera nonnihil depreſſum, Staphylodendri bac-
cæ haud diſimile, magnitudine Ciceris: nitore,
lẹuore, candore, colore Lithoſpermi maioris
Dioſcoridis: ſed duritie ſilicea, & lithoſpermo
multò pertinacius: præſertim quod è Creta,
Syria, atque Rhodo allatum, & ſpontè natum
erat: medulla intus pauca, guſtu emplaſtico:
noſtratis autem folia Orizæ, milij, vel puſillæ
harundinis, palmum & ſeſquipalmũ longa, di-
gitũ lata, ſurrecta: ſtatim ab radice Tritici cul-
meos cauliculos, geniculatos, rotundos, cubitum altos complexa: quorum è ſingulo ſi-
nu ſingulæ barbulæ (vt hîc Plinius ait) ſeu panniculæ miliaceæ prodeunt, ſeménque con-
tinent magnitudine ciceris, duritie lapidis, vt idem deſcribere pergit Plinius. Cuius ſi
quis exactiùs verba perpendat, & cum vtroque comparet Lithoſpermo, facilè animad-
uertat vtrumque ab eodem deſignatum, ſed (qui illi penè fatalis lapſus, vt de Chry-
ſanthemo monuimus) in vnam deſcriptionem conflatum. Primũ Διόσπυρον, id eſt Iouis
triticum indicat triticeis aut harundineis ſimilem, aut congenerem: herba quinquũcia-
lis, folijs rutæ duplò maioribus, ramulis ſurculoſis, craſsitudine Iunci, quæ ex vtriuſque
deliniatione mixta ſunt. Sed poſt addit lapillos magnitudine Ciceris, duritie lapidis, cã-
dore & rotunditate margaritarum, cauernulas habent qua pediculis hærent: quæ poſtre-
ma prorſum Lachrymæ Iobeæ quadrant, neutiquam Dioſcoridis Lithoſpermo. Quod
licuit illi quãplurimis in agro Romano locis videre: haud ſanè tam ſtupẽda mirabilitate,
ſi vulgo cognitũ Miliũ ſolis intellexiſſet: eóque dicit, ſibi non hærentẽ, ſed vulſam viſam
plantam in Italia creſcere, puta hortis. In Creta optima, nimirũ natiuo ſolo: quin tan-
tus decor veluti cãdicantibus margaritis: ceteráq; inibi verba, neutiquã deformi & tri-
ſti Lithoſpermo congruant, ſed Lachrymæ Iobæ longè hilariore & iucundiore aſpectu:

quibus

quibus intus ineſt ſemen (vt idem dicit) & ſubtus cauernulæ, neutiquam cõmuni. Muttit hic Rapſodus Senenſis, & ſuperiùs in Fuſchium ineptit, & ſuperiore volumine nobis Phalaridem vorarat.

Αλωπέκουρος THEOPH.

Cauda vulpis Monſpellienſium.

HERBAM quam caudis Vulpinis ſimilem & cognominem factam dicit Theophraſtus, cùm de ſuperiorum collatione, tum verò de iſta Philoſophi deliniatione, notiſsima eſt, frequénſque maritimis ad Magalonam Aquas Marianas, & Monſpellio propinquioribus: Pedẽ alta tota planta, albicans tenui canicie & triticeis culmis, folijs, geniculis & radicibus exilibus. Specioſiorem tamen ex flauo pallentem, paleo colore molliorem, & denſa lanugine obductã, pilis delicatioribus & longioribus in Vulpinam caudam, etiam vulgi illic ſuffragio & nomenclatura, eleganter efformatam habet, qualẽ & vndè Theophraſtus nomen mutuo habuiſſe dixit: ſapore frumentaceo inſipido. Huius autem non vſquequaq; accuratus interpres Plinius, videtur σελεφοῦρον (quam Melampyrum Belgij hariolamur) loco Alopecurũ accepiſse: vti déſcriptio liquidò docet. Nam quòd nonnulli Plantaginem, etiam alij ortigen acceperint, non propterea plantago ſit ſtatim cenſenda, vt monuimus, varijs adducti exemplis in Stœbe: ſunt enim nomenclatiònes vulgi incertæ, niſi certioribus ſtabiliantur coniecturis.

Lib.7.capi. 10.

BELGARVM. *Melampyrum.*

Pli. σελεφοῦρος.

HOLOSTEVM DIOS. *floribus albis vel* ὀλόστεον *Æginetæ.*

HERBVLA ſit oportet tota tenella & graminea holoſtium, ſic contraria notione dicta tota oſſea, quaſi nihil duri oſſeíue haberet: ſic etiam Græculi τὰ γλυκέα id eſt dulcia fella contrario ſignificatu, vt quæ ſint amariſsima, vocant: ſic etiamnum vulgus Iuam moſchatam, & Vnguem odoratum dictitat. Duæ verò ſunt plantæ gramineæ, quarum altera perperam à Doctis: altera non malè forſan à nobis, proponuntur. Quãplurimis Galliæ, Belgiæ, & Angliæ locis incultis, & viarum marginibus, exiles, tenellos vi- deas & humi caducos, per interualla geniculorum, bina folia gramineis breuiora, acutiora, habentes cauliculos: floribus lacteolis Ornithogali, & Morſu gallinæ minoribus: vtriculos, Lini ſeminis, aut Anagallidis ſimiles relinquentibus: Radicibus ſtamineis, albidis geniculatis prolixè per terram vagantibus, gramineis multò exilioribus, quibus tamẽ etiam hodie abutuntur quamplurimi Angli Pharmacopœi, graminis loco & ignoratione. Hanc Lutetiani Pariſienſes prçceptores iamdiu holoſtium opinati ſunt.

Perperam Fuſ. Gramen. Ico: 74.

HOLOSTIVM ALTERVM.

SED enim noſtra hęc multò breuioribus & crebrioribus gramineis vix palmeis viticulis, & folijs exit Coronopi diuiſura, in ſuperiore ambitu ex fuſco virentibus, delicatioribus fermè, vt Capillarium, ſparſis. Radix tenuiſsimis cirris, & capillis pluribus Adianthi veri, ternos & quaternos digitos prolixa, pulla & albicans fuſcedine. In Norbonæ ad Veganium, & propè Lugdunum, etiámque in Alſatia Germaniæ vidimus, ſaxoſis & incultis ſterilibúſque collibus. Guſtu exiccat & adſtringit, grata ſatis & cuiuſdam lentoris non immunis. Quare multò certius quis hanc verum holoſtium profiteatur, quàm SERPENTINAM vernaculè vocatam & Mathiolo Holoſtium putatam, cuius radix adeò non eſt capilli tenuitatem aſſequuta, quod vult Dioſco-

SERPENTINA.

Eſt apud Mathiol. Fol. 494.

rides,vt craſsicie lignoſa & fuſca minimum digitum fermè craſſa manifeſtò conſpicia-tur. Reliquáque planta capitulis & ſemine plantaginis: non molicella aut tenera, ſed durior,rigidiórque, quàm vt holoſtio datum ſit. Folia illi iuncea,anguſta,crebra, in terram procumbentia.

HOLOSTIVM MONSPELLIENSE

NEc quam Monſpellienſes Holoſtium ſuſpicabantur probãda,propter eandẽ planè radicis cõtrariam notã. Eſt enim(tametſi alba)lignoſa,craſſa,Iuæ aut Cotulæ, aut Cichorii æqualis, ſurculoſa, ſtatim folia Pſyllii aut Coronopi non inciſa tamen,albicãtia, complura,& nõnihil lanugine piloſa emittens. Viticulis etiam & floribus Coronopi vel Plantaginis,ſed albidis. In Monſpellienſibus aridis oliuetis, & non procul ab aruis viáque Boutoneti proxima frequens oritur. Exiccat &hæc nonnihil,adſtringit,terreo ſapore, ſubſalſo, ſaliuam ciente.

PHALANGIVM an MOLY PLI.

φάλαγγιον.

Non rectè Dod. Moly. Fol. 348

NON ſine diſpendio noſtræ cognitionis, & tædio conquiſitionis omiſſa ſunt folia Phalangii,in Dioſcoridis Pliniíque deliniatione. Cui tamen multùm diúque,vt nonnihil quod bellè quadraret, nanciſceremur, a nobis elaboratum eſt. Lugduni in collium accliuibus ad Rhodanũ,non procul ab arce noua Lucernæ portæ,& Pedemontis Taurino, Eridanóque flumini collibus vicinis planta eſt gramineis folijs latioribus, pallidioribus, caulem imum cubitalem & ſeſquicubitalem amplexis, ab vno ortu exeuntibus & reflexis,radice exili, fibroſa: plures puſillos ramos in ſummo promens, quibus ex pediculis flores aptantur candore & diuiſura Lilij, ſed crebriore Aſphodeli pares, nec abſimiles. Semen anguloſum pericarpio Lini, aut Aſphodeli occluſum, ſed multò minus. Varijs Londini & in Belgio hortis colitur, nominéque Phalangij donatur. Multò ſanè aptiùs quàm MOLY, ſeu Dioſcoridis, ſeu Plinij, vt nonnulli voluerunt non indocti: nullo enim bulbo, ne quidem atra radice præditum eſt, vt cœtera taceamus.

PHALANGIVM CRÆTÆ Salonenſis.

DVM Monſpellio Galloprouinciæ Maſsilęam luſum iremus, cumplures commilitones per Crętam, glareoſáſue,& fuſas planicies Salonæ, quæ vocantur *Craux de Salon*, alteram non diſsimilẽ huic copioſam collegimus,niſi magnitudine differentem,quæ pedem vix æquabat: & folio minore quidem, ſed craſsiore, rigidiore multò,ád Garyophyllatã accedente. Iunio flos, & ſemen Auguſto fundebat ſimilia, ſed minora.

PHALANGIVM. H. TRAGI.

PHALANGIVM verò ſingularis iudicij Tragi, non Lilij flore, ſed potiùs pappoſo flore quopiam viſitur Iunci,cui item folio,caule pedem alto, totóque habitu accedit, quò etiam referemus.

PHALANGIVM MATHIOLI.

Mathio. 833.

COMMENTATORIS Senenſis verò Phalangium pictum, vti pleraque alia, nec deſcriptum nobis, nec multis doctioribus nuſquam viſum, (fortè nec Mathiolo) qui quaſi mutus foret,ſculptori munus commentandi relinquit. Multus alioqui hic & alibi, in ex Ruellio & Plinio iamdiu pertritis locis vel interpretationibus conferruminandis.

ARVN-

ARVNDINES

- *Arundines*
  - *Saccharina Indica*
    - *Saccharum.*
    - *Sacchari purgandi ratio.*
    - *Saccharum*
      - *Candum candidum.*
      - *Candum violaceū venetorum*
    - *Arundinis Indicæ ſiuè Sacchareæ mel, & Sal Indum Æginetæ.*
    - *Mel apum.*
    - *Oleomel.*
    - *Manna, Ros ſeu Droſomeli vel Aereomeli, & Meliſaccharum.*
    - *Manna*
      - *Iſraelitarum.*
      - *Brianſonnenſis.*
      - *Calabrienſis.*
  - *Vallatoria aquatica ſeu Phragmites harundo.*
  - Δόναξ *Satiua noſtras.*
  - *Fiſtula, vel Syringa & ſcriptoria.*
  - *Naſtos ſeu farcta, Toxica Theoph.*
  - *Aulitis ſeu tibicinaria fœmina.*
  - *Calamus odoratus Libani.*
  - *Cannacorus, Canna Indica Neotericorum.*

HARVNDO SACCHARINA INDICA.

NON modò effigie, quę illi cò Miliū vel Panicū intuenti offert, ſed etiam natura & vſu hunc proximè locū ſibi vendicant Harundines: vt quarum radicibus tuſis arefactis & in farinam molitis, etiamnum hodie nonnullæ gentes panem nō inſuauem conficiunt. Quinetiā gramineó eſt ſapore, etiam noſtratis arundinis radix. Et ea quæ Saccharum fundit delicias lautitiáſque, tum culinæ, tum Pharmacariæ vtiliorné an ſimilior Miliaceis ſit incertum eſt, idcirco hanc illis proximè ſubdere conſilium eſt, Medius ſiquidem inter Miliaceas atque Arundinaceas videtur hic Saccharatus Calamus, nobiliſsimus hodie & orbi Europęo iā multis ad Mediterraneū Oceanumque tractibusinquilina: vt Hyſpanicis, Luſitanię, atq; amœniſsimis Olbię in Galloprouincia viretis, non procul, & ex aduerſo Stœchadibus inſulis, quem virentem ini bi & alibi habuimus, & in Belgio meminimus. Septenum octonúmue pedum calamos pollice craſsiores, denſis geniculis, fungoſa, perquam dulci, ſucculentáque medulla obfarcta albida promit. Folia binos cubitos ęquant, anguſtiora tamen Donacis, ſcabra &

ſecundum longitudinē ſtriata, numeroſa: Stolones harundinibus cęteris concolores, complures amplectētia, anguſtioa quàm ea ſunt, quibus Saccharatæ Metæ inuolutę paſſim apud inſtitores cernūtur. Comoſo flore, & quadātenus Sorgi. Radix ad Cannæ radicem accedit, ſed dulciore, ſucculentiore, minúſque lignoſa: vndè germinula erumpunt ſationi oportuna, reſecta. Panguntur etiam taleæ imæ radici abſciſſę, atque bellè primò proficiunt in Gallia & Belgio, ſed hyemis ſęuicia enecantur, humentis ſoli, ſed tepidioris aëris & auræ alumnæ atque amaſiæ. Laticem hæc dat prorſum incomparabilis vtilitatis eſui potuíque, ſecundæ atque aduerſę valetudinis cuiuis ætati, ſorti, & regioni pluſquam mel merum, & meras cupedias. Nec tamen Indico hodie prima laus, tametſi ex India primùm in citeriorem Aſiam, Rhodum, Cyprum, aliáque non pauca loca trāſmiſiſſent. Nam hodie Canarium & Maderenſe longè omnibus ſuauitate & candore excellit: quippe tametſi quod Genuam, Maſsilæam ex India, Alexandria, & alijs Aphricæ emporijs, Liburnicis Venetias aſportant, ſæpius excoctum, candore marmoreo Canariū prouocat: multò tamen ſuauitate & dulcedine gratiſsima ſuperatur. Dum enim lixiuio illo acriore, quaſi ſapone ex calce parato, fęculentioris, nigrioríſque pinguedinis ſordes eluuntur & abſterguntur, vber dulcedinis gtatioris perit, atque neſcio quid rancidæ acrimoniæ inuritur: vndè bilis gignitur, & ſanguis vritur, caput grauatur. Quod quilibet noſſe poteſt ex eſu vſúque Thomæi rubri vocati Sacchari, ex cognomine inſulæ, ſub ipſo fermè Æquatore ſitæ. Antuerpiam enim & Londinum Angliæ, vbi defęcare ſolent quidam induſtrij artifices, ſi guſtes adhuc impurum & rubrum, multò ſuauius & dulcius reperias, quàm excoctum, lixiuiáque & cortinas expertum. Et quia, qua purius reddant induſtria, cœlant Pharmacopœorum plebem: lubitum eſt hîc monere. In Cortinā ſeu ahenum, ſacchari Thomæi, vel alterius quantum volunt, immittunt. Lixiuij fortis ſola ex calce viua parati, iuſtum modum, & quod ebullitioni, deſpumationíque ſuffecturum ſit, affundunt: tum agitatione, ſcopuliſque ſpumas tumidas multorum albuminum ouorum ſenſim affundunt, viciſsim deſpumando, & rurſum inſtillando, donec ſitulam plenam mellea & ſordidiore pinguedine, deſpumādo exemerint. Tunc probè lympidum & fuluum factum ſyrupum, lixiuio nondum abſumpto, tranſmittunt per cilicium, colum, vel ſtamen, quo inibi feſtucas, quiſquiliáſque relinquant. Tum feruet denuo, donec expirarit in vaporem lixiuium. Quod ſi (vt ferè fit) feruens ſaccharum impetu, artifice inuito, labrum effuſione, & ebullitione ſuperet, non aquam: nam ſic (vt illi loquūtur) decoqueretur, recrudeſcerétue: ſed butyri momentum illicò addunt, atque actutū reſident vndantes ſpumæ. Iam è ſyrupo ad duritiem excoctum, ſaccharum in nolas, infūdibuláue figlina vaſa, (Veneti ęnea) quibus ſubtus in anguſtiore loco ineſt foraminulū, priùs fontana imbutas, Saccharo adhuc calente, opplent, eodem obturato foraminulo: recundúntq; promo, cella, aut Hypocauſto ſicciore, tepidiore cumque induruerit. Metæ ordine diſpoſitæ latiorem baſim inducunt, luto ex figlina fuſca aut pulla terra & aqua calida ſubacto dilutiore, loricam latam duorum triumuè digitorum. Quæ cruſta vti partim loci, partim ſacchari tepore ſicco & bibaci aruerit, demitur, noua apponitur: bis térue repetūt: ſed ſingula in mutatione fuſi mucronem in foraminulum immittūt, vt faciliùs effluat craſſamentum pinguius, & ſordidius, quod Syrupum vulgo vocant, Gallis *Melaſſe*: qua quidam improbiores pharmacarij, ſuos ſtercoreos ſyrupos cōdunt. Poſtremò bis aut tertiò ex Metis erutum fontana liquefaciunt: rurſúmque in Metas infuſo, reſerant ſubtus foramen, ſupernéque lutum addunt, cuiuſmodi diximus.

SACCHARVM CANDVM.

NOSTRI etiam eſt candoris impertiri diſcendi cupidis modum, quo Veneti Candum ſaccharum efficiunt. Primæ notæ, ſeu finiſsimi vocati Sacchari accipiunt vicenas tricenáſue libras, pauca aquula fontana, vt liqueſcat, faciunt: & nè multum in multa aqua bulliat (nam flaueſceret) & quia parum aquæ ineſt illicò in craſſum ſyrupum abit. Tunc arundinaceos bacillos, aut ridicas puſillas, quas prius cancellatim, decuſſatímque ad ollæ imum, & latera aptarint, merſa ſaccharo ſyrupóue calente, & vas paulò ſuperius, quàm medio tenus opplente, multum inuolutum bombace denſa, vas cella, aut officina calefacta reponunt ſuper aſſere, ſemimenſe aut viginti poſt diebus aperiunt os, & nōdum concretum ſyrupum prius effundunt, repente affuſa calida, ad ſyrupi eluendam pinguedinem.

guedinem. Qua denuo & illicò affuſa, reponunt quouis calidiore, aut quouis alio loco: effractóq; eodem die aut biduo vaſe, pellucidi candoris cryſtallinas bacillis aggeſtas habent glebas, multò duriſsimas, quas citiùs vres, quàm liquefacies igni, niſi liquore addito.

CANDVM VIOLACEVM.

PVRPVREVM Violaceum æquè pellucidum, ſed pulcherrimum, nec minus vtile, ſolis Venetis, dum illic ageremus, notum, ſic paratur. Sumito, exempli gratia, ſacchari finiſimi ℒ. vi. liqueſcant & bulliant quàm fieri poteſt pauciſsima aqua, donec ad tabellarum electuarium craſsitiem deducatur. Tunc affuſis vncijs 24. expreſsionis coactæ, cõpendioſæ, & recens eductæ ex frigida & violis contuſis: aut potiùs violacea ſtillaticia (ne vires colórue deleatur) recrudeſcat, ſeu (vt illi loquuntur) decoquatur, vt recedat ad ſyrupi ſuperioris ſimplicis Candi craſsitiē. Feſtucis olla, & eodē loco & modo paretur elegantiſsimum Violaceum. Dum ſaccharo percocto miſcetur Violarum dilutum, vel expreſsio purpurea, qualem diximus, addendo aliquot guttas ſucci Limonum, viuidiore colore & limpidiore diaphano placebit.

Denique vtiliſsimum ſimul atque fragrantius, curauimus parandum, additis drachmis duabus Iridis candidiſsimæ lacinia inuolutæ, quæ amica ſocietate, ſolita eſt Violæ fragrantiam & gratiam, tum addere, tum excitare, nec parum ſic Arteriacis commodi adferre. Sic decet nitidum Pharmacopœum parare, nec perpetuò, quaſi miſellus foret ſeruitor, Seraphico Vercellēſi radiato Apollini auſcultare, qui imperat vas cõdendum & obruendū ſterquilinio, vt fermentando & putrefaciendo (fortè & ipſe perſuaſus à Theophraſtinis ſtercoreis Philoſophis) ſuaues imbibat penitus fragrantias & vapores, ſtercoreóſque adſciſcat ſpiritus.

Multa ſcitæ elegantiæ etiam è ſaccharo cõnflantur, loricantur, condiuntur, & cõcinnantur dulciaria & tragemata & gulæ blandimenta: quibus quia prolixiora, ſuperſedemus, conſultò prolixitatis hoſtes perennes: nedum vt Triuiales, prolixáſq; lites huc adducamus ex Ruellio, Manardo, Fuſchio & alijs, Senenſis exemplo. Vt quid enim quærunt tamdiu & blatiunt tam multa, notum ne fuerit Antiquis ſaccharum? Sanè fuit, etiā Dioſcoride & Galeno antiquiori Theophraſto, huiúſque præceptori Philoſopho. Ait enim Theophraſtus mel arundinibus Indicis excipi: eadem ferme etiam Ariſtoteles. Quod porrò vlteriùs tumultuantur & ſciſcitantur num illi vſi fuerint ſaccharo hodierno? ex hiſtoria in promptu reſponſum: Galenus φασὶ, id eſt, inquiunt dicit, oriri ſcilicet in Indicis harundinetis Mel ſaccharum vocatum: igitur auditione magis, quàm exploratione norat. Et Paulus facetè cenſet inter ſales SACCHAR, SALEM INDVM *Sal Indum.* ſapore dulci, ſaccharum innuens, dentibus vt ſal fragile. Quinetiam Plinius, quaſi valdè rarum, nec adeò alimentoſum vel familiare foret noſtro corpori, inquit ſumi quantitate nucis caſtaneæ aut auellanæ. Eóque primò è Græcis Actuarius, Medicatos ſuccos ſaccharo excepiſſe, noménque Ioſacchari, Rhodoſacchari commentus fuiſſe putatur.

At Dioſcorides paucis litem dirimet: Salis in modum concretum, & dentibus fragile ſaccharum, in India, & fælicis Arabiæ arundinibus, quod aqua ſolutum, potui, ſtomacho vtile. Sed addit καλεῖται, id eſt, vocatur: vtpote cuius nõ valdè certus erat: quia vſum tantum nondum ars locupletarat. Vocarant quippe rem minus notam propter dulcedinem Mel: quemadmodum ſal Ægineta, propter concretionem duram lucidam, fragilem, & candorem. Rimas namque anulæ harundines, præ ſenio, aut turgidæ, agūt, excludúntque ſuccum ſaccharatum pauciorem, ſed ſolidum, & ſalis aſpectu, quale vulgatum arte excoctum ſaccharum, etiámque vt Candum. Quia verò admodum paucum & exoticum, minus erat notum, vſúque receptum: quod neutiquam mirandum, cum Manna roridum, Lariceúmque, Europæ multis locis familiare, illis penè fuerit prætermiſſum: quia nondum commodum experimento auditionéue compererant.

Norbonenſis Varro & Strabo, etiamtum ex radicibus ſuccum premi ſuauiſsimum, ex arundine arborea non nimis magna.

Strabo arundines Indicas gignere mel ſine apibus: Igitur ſi μελίττης ſeu apis non eſt penſum, non erit mel, ſeu meliſſæ excrementum, ſed plantæ: quam eiúſue laticem, Sacchar Indi vocarunt.

Et Seneca à nobis facit: Inueniri in India Cannas, quarum humor pinguis, dulcíſue, in

in mel abeat. Et ſapor cannarum fermè omnis dulcis,radicis præſertim. Fluxiones ſiſtit ſuffitu Saccharum. Et noſtrate Candum,etiámque vulgatum abſtergit , oculíſque prodeſt , vti tempore Dioſcoridis faciebat Spontaneum : quare idem eſſe nulli controuerſum. Nec hodie foret ignotum illud Antiquorum: cum vniuerſa pateat per Mediterraneum & Oceanum Æthiopicum Arabia & India.

MEL APVM COMMVNE.

SACCHARO nobilitate,vtilitate & origine proximum mellis nectareus liquor: quem largita videtur Phronęa populis fermè omnibus, pręſertim apud quos ſacchari arundo nullo nequidem mangonio,cultu viuere quit. Eadem vtriuſque natura,ortus & fermè modus videtur. Verũ mel calidius,acrius,aëreum, magíſque igneum & ſpirituoſum: vnde tantopere prodeſſe ſenio confectis & calori languido, Democratis exemplo fertur. Nec abs re ſanè , quippe vini ſaccharíque vigorem,vitam & efficacitatem mel meritò
MVLSA. complexum eſſe quis dicat:MVLSA enim,vbi aquæ plurimum,mellis non multum, diuturna inteſtináque mellis ebullitione,in vinum vicinúmue ſaporem multò vtiliſsimũ
MEDA. abit. Et Pannonica ſeu Polonica Moſcouitarúmque potionum MEDA vocata , atque Cambricorum Anglorum METEGLIN, ſuauiora ſunt ,& ſalubriora non paucis optimis vinis. Quarum quidem vſum,quàm ſcimus certò profuturum Meridionalibus, tam lubenti animo illis hic impertimur:quæ ſic habet.

Rec. Mellis boni Lib. 20.
Aquæ pluuiæ, fluuiatilis vel fontanæ Lib. 120.
Bulliant deſpumando ad Libr. 80.

Quibus ſemifrigefactis,inditis in vas vinariũ,addantur fermẽti panis,vel Alæ,vel Byeræ acidioris vnciæ.vi.vel quod ſatis ſit excitandę ebullitioni & defœcationi.Et vnà de licinia vel nodulo hæc ſuſpendantur mergantúrque, nec fundum tamen tangant arromata.

Rec. {
Cinamomi,
Granorum paradyſi,
Piperis,
Zingiberis,
Garyophyllorum craſsius contuſorum } *an drach.ij.*
Florum ſambuci Man. 1. in dolium merſorum.

Sinantur in cella vinaria tepente per hyemem: eſtate verò in ſole maneant 40. dies,vſquedum adſciſcat vineum ſaporem & exuat dulcorem ingratiorem mellis. Qui vinum colore ementiri cupiunt, panni Torneſolis(nomen ſonat heliotropium purpureum verrucarium) Lib. S. addunt. Nonnulli efficacius & gratius, addita vini tertia parte, reddunt. Hæc ſi quis, non vt quotidiano potu,ſed quaſi medicato vtatur,multum commodi percipiet, tum ad febres quartanas, tum ad cachexias, & ad morbos cerebri, quibus potus vini pernicioſus,vt Epilepſiæ & Analepſiæ: adq; noxas aquarum corrigendas, vbi hę multas putridas febres excitare ſolitæ ſunt: eóq; Troglodytæ,propter multos fructus aqueos,& putres aquas plurimo,tametſi feruida in regione ſint,veſcuntur pipere.

METEGLIN.

CAMBRICVS etiam ille potus Metegla, non patrio(vti putant illi) ſed Græco nomine dictus,vt multò ſalubrior parari poteſt, ita multò dignior qui Tranſmarinis innoteſcat: eſt namque altera liquida & limpida Septentrionis THERIACA. Eadem proportione fermè miſcetur mel & aqua, adduntúrque deſpumatis herbæ ſiccatæ quamplurimę, fermè numero ſexagenę, bulliúntque diutiſsimè ad dimidias, interdum ad tertiam partem. Quò fit (vt cõtra quàm ferunt vulgata Pharmaciæ documenta) diurna coctione herbacei viroris & ſaporis exuat faſtidium, adipiſcatúrque vegetiorem, & quaſi tertiam quandam peculiarem alendi vim,& gratiam ſaporis Maluatici vini æmulam ,nec minus duratione perennem. Triennij enim & quadriennij colore, craſi, & ſapore maluatici vel Muſcati Meteglam non raro illic bibimus. Quotidiano hæc ſenibus

potui

potui placet,& plurimùm prodeſt: nec adeò temulentiam vertiginoſam, ſed amœniorē facit. Multò aptior foret & vtilior, ſi Medici Docti Inſtituto, quilibet ſibi accommodam parandam curaret.

Quibuſdam naturis, etiam hepate calidioribus, mel ieiuno ſumptum ventriculo, multùm conferre ſcimus,& compertum(ſecus quam vulgò videatur) maiore copia & ſatietate ingeſtum crudum purum Anglicum plus prodeſſe, quàm moderatè ſumptum Hiſpanicum, optimum putatum. Quippe acrius Atticum, Norbonenſe, vel Hiſpanicum crudum, facilius in bilem abit, magis ſanguinem adurit, & minus ventrem ſubducit, nec perindè recens hic habetur. Minus ſpecioſum ac delicatum Anglum: ſed quibuſdā, præſertim ſaltibus & paſcuis, vbi lana commendatior, lectum, vernum aut æſtiuum, bilioſa excrementa inferius extergendo pellit, & aciei oculorum prodeſſe putatur. Venetias & Veronam ad Theriacæ confectionem delata ſæpius Græca famigeratiſsima, Attica & Hyblæa mella guſtauimus, fuluiora & puriora, ſed minùs candida Norbonenſi aut Hiſpanico: quæ duo tamen celebriora apud Francos, Germanos, Belgas & Anglos, adeóque multò cariora.

TVRONES NORBONENSIBVS.

Italis, Amigdalato.

ISTO Norbonenſes Pharmacopœi parant placentulas niuei candoris Turones illic vocatas, ad alendum tabidos, & expectorandum craſſos pulmonū farctus, ſimul ſuaues & vtiles: vtiliores tamen futuras Anglis & alijs ad Septentrionem populis, etiámq; PIGNOLATO dicto medicatiores. Nam Italis valdè quàm elegans & marmoreum niueum PIGNOLATVM (hodie ex puluerato finiſsimo ſaccharo, & poſtea albuminibus & modica roſacea, & ſucco Limonum ſubacto, & donec ſummum contrahat candorem, atque pelluciditatem, agitato: pineis lotis, & ſiccatis furfuribus & abſterſis, additis, & remixtis omnibus, viuido ſed puſillo, puróque in igne exiccatis, & in duritiem coctis, in morcellos digitum longos, conflatur) tametſi prodeſt & alit, tamen minus intrò ſubit aut incidit & abſtergit arteriæ vel viſcerum muccoſos farctus, quàm ex melle & amygdalis parati Turones, qui ſic fiunt. PIGNOLATVM

Mellis primæ notæ & puriſsimi Libræ ſex;
Albumina ouorum ſex.

In pelui tamdiu frigida piſtillò ligneo agitantur, donec lacteum candorem aſſequantur. Tunc prunis cinere obrutis, ne vrantur aut nigreſcant, ſedulò verſando piſtillo ad ſuppoſitoriorum craſsitiem iam fragilem coquuntur. Tum addūtur dulcium amygdalarum integrarū deglubitarum ſurfuribus torridis toſtarum vnciæ, quantas excipere moles iam Pignolati ſpecie poteſt. Calentes ſuper Nebulis(quæ cruſtula ſunt)extenſæ ducuntur in placentulam, vnciam craſsam, latiore ſuperficie, quam acie adhuc calentes in rhombos diſpeſcunt, Medico volente, interdum adduntur puluiſculi gemmei, coralli, cryſtalli aut aliorum.

MANNA ARABVM TERENIABIN

Droſomeli. Aereomeli & Meliſaccharum: Manhu.

Δροσόμελι.

POSTRIDIE quam Ioua largitus eſſet victum Plebi Iſraeliticæ, complutáque fuiſſet humus, & conſperſa rotundo ſemine Coriandri ſimili, minuto, albo, guſtu mellitæ placentę, aut ſpecie Bdellij: ex quo diſtricto mola, panes factitabant ſapore libi ex oleo: Gens Iſraelitica mirabunda, cum primum hæc cœleſtia, & nuſquam antea viſa munera fuiſſet conſpicata, cœpit dicere: MAN-HV, id eſt quidnam iſtud? Cuius nominis veſtigia remanſiſſe apud poſteros Indicat Mannæ Thuris Libani Paleſtinæ montis nomen: cuius ſimilitudo cum illo Bdellio ſimili Mannæ nonnulla eſſet: vndè etiam veriſimile Latinis

MANNA è RAMIS LARICIS.

tinis deductum nomen Manum, quod bonum interprætatur perbonus Latinitatis autor Marcus Varro. Et indidem putandũ Medicatum iſtud Manna, quo de hic iam agemus, dictũ fuiſſe recentioribus Græcis & Latinis. Eximium ſanè Naturæ opus, ac mirabilitatis plenum: nec valdè antiquis notum: indicio eſt quòd paucis & vacillantibus verbis illius meminerint, nec quantæ eſſet ad purgandum ſalubritatis monuerint. Theophraſtus ſiquidẽ ex Heſiodo & Ariſtotele ſuccum mellitum ex æthere quercub⁹ ſiueRobori illapſũ putat, quale Galenus prouẽtu portentoſo è Libani arboribus excuſsis memorat: & Celſus SYRIACVM MEL vocat: qui omnes perſuaſi fuiſſe videntur (præterquam experientiſsimus ſenex Hippocrates, qui non aëreum ſed CEDRINVM MEL vocat)nihil aliud eſſe Manna iſtud, quàm roridũ ex humo in æthera ſubuectum interdiu, vi & calore Siderum, vapidũ ſpiritum, qui reduce nocte occurſans frigori liquor refluus & quaſi ſtillatitius factus, arbores, tellurémque rurſum, horis antelucanis præſertim irroret. Quam opinionem, vt improbare nolumus: ita etiam ſequi, neſcio quo modo, renuit animus. Quæ nam tenuitatis tantæ, partim aqueæ, partim aëreæ, cuiuſmodi ros eſſe videtur deſtillatitia, illico vel imbecillis Auroræ radijs difflari in auras ſolita, poſsit in grumos maſticheos, gummoſos, farinaceos, emplaſticos, ſolidos & denſos abire? Quin Manna etiam calidiuſcula eſt, grauis ac pinguis, & ſolutu non adeò facilis. Imò ſoluta, liquori calido non vti mel, aut ſaccharum, mixta, perſtat, ſed plurima quaſi aqueũ reſpuens liquorẽ reſinę gummi, & Caphuræ factitię modo rurſum coit, & collecta vaſis lateribus hæret. At imbrium cœleſtium proles nix, grãdo, pruina, gelu, ros, omnia frigida, neutiquam pinguia, ſed facillimè vel calore, vel humore ſoluuntur, nec quicquam pinguis veſtigij relinquunt. Quare ſuſpicio magna eſt Manna non aëreum rorem, qui refrigerando, temperandóque diurnum æſtum naturæ comparatus fuit: ſed ſuccum vaporémque viuificum cuilibet tum arbori, tum herbæ inſitum iam per ſoles tẽperatiuos & genitabiles maturitatem aſſequutum, qui extillans expiránſque interdiu trans latentes corticis ſuperficieíq; meatus, in auras à ſole feruido diſsipatur: noctu verò ros conſuetus illabens ſeſe cum iſto permiſcet, atque ne diſsipetur, partim obſtat, partim ſeipſum vna fermentat, inque amicam naturam vnà coëunt, ac demum quippiam conflant

Lib. 5. Hiſtori. animal:

MEL CE*dræum. Hippo. Succus Mellius Theoph. Syriacum Mel Celſi.*

ſlant mediæ inter mel & Saccharum naturæ. Quod quiſpiam MELISACCHARVM vocare poſsit. Iſtud noſtrum paradoxum confirmat eorum diligentia Pharmacopœrum, qui ramos magnos præſciſſos Laricis & Fraxini, inque vinariam cellam, quo æſtatis tempore Manna colligi ſolitum eſt, aſportatos, Manna poſtero die, tametſi non perinde nitidum, conſpectum ſibi affirmabant. Quod etiam minùs mirum videatur illis, qui ſciunt RORI COMMVNI deciduo purgatoriam vim ineſſe, non a ſe, ſed foliis herbarum, quæ abluuntur & abſterguntur ab illo. Sic Braſsicæ foliis & Roſarum rorem exceptum detergente, nitroſo & laxante ſucco magis lubricare certũ. Eapropter conſulto huic infundunt Roſas nonnulli ad ſyrupum Roſarum ex infuſionibus. Quare cum quilibet obſeruare poſsit poſt ramos & truncos auulſoſue ſurculos, vel etiam radices Laricis, Pineæ, Iuniperi, & aliarum gummoſarum aut tediferarum arborum gummi, Lacrymas & micas etiamnum in ſuperficie congeri atque concreſcere, quas ideò propter ſimilitudinem Manna Thuris Græci, Ruſtici autem Norbonenſes Metaphorice in Iunipero & Teda glaciem, Galli Vernicem vocant, poterit ſecum perpendere idem Larici, Ornogloſso, Amygdalæ, Prunis ac aliis quamplurimis vſu venire poſſe. Quin quod de œleomelite Norbonenſi diximus in Olea Æthyopica magis fulciatur hæc perſuaſio, alioqui & rara obſeruatio eſt, neque à quoquam recentiorum literis prodita, quin potiùs à nonnullis quaſi fabula foret excepta, nec ipſimet aſſentiri recenſioni auſsi eſſemus, niſi oculis manibúſque id comperiſſimus in Prouincia Norbonenſi maritima, non procul Monſpellio vrbe tam lauta quàm nobili.

Meliſaccharum.

Ros cœleſtis.

OELEOMELI.

EX olea arbore vulgari perquàm amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum ſale condito, emanare MANNA verè melleum, non ſolum colore, ſapore, ſed etiam duratione incorruptũ experti ſumus. Habemus namq; partim iam duodecim ab hinc annis collectum à Rondelletio præceptore aliquot vncias, partim à nobis quinque ab hinc annis, cum eo nos duxiſſet Stephanus Barrallius Monſpellienſis Dioſcorides vocatus, atque in tenellis ramis & ſtipitibus Olearum arborum tam inſolitas diuitias affatim nos latere monuiſſet. Tunc enim rimoſis è corticibus, partim ſcalpello ſauciatis, ſatis excepimus non modò ad explorandum, ſed etiam amicis impartiendum. Verùm non niſi propemodum pene matura oliua ac nigricante vel purpuraſcente, quam Nouembri & ingruente Hyemis ſœuitia decerpunt, quiſquam reperiet mel iſtud: vt nos plebecula monebat, quæ interdum tantam copiam ramis aggeſtam ſe vidiſſe vna aut altera die ante vel poſt D. Catherinæ feſtum aiebat, vt auiditati explẽdę pueri & mendici eò certatim confluerent. Jn proximis vinetis pone fanum fune-cinctorum Franciſcanorum, via ad Latrenſem portam, etiam nonnihil emanabat, & plurimum ferebatur Lunellæ extillare, præſertim ſectis maioribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinoſus effluebat, poſtea inibi reſidens aliquamdiu frigore denſior euadebat, atque non tam mel quàm Manna verum præ ſe ferebat ſpecie, guſtu, ſapore, concretione omnium comilitonum iudicio qui deguſtarant, inter quos Iacobus Vtenhouius Gandauenſis generoſus, & multarum literarum Medicus doctiſsimus. Quin iam dum hæc proderemus, cum multi alij deguſtarunt & mirati ſunt, tum Medici ſingularis eruditionis, vniuerſæque materiæ medicæ conſultiſsimi D. Pariſienſis Drouetus, & D. Penius Anglus.

An cum Arabes exſcribunt fortè de Galenico Manna rorido, quo cõpluerat arbores Libani atq; lapides Iuppiter, hallucinantur nominis & naturę affinitate, interpretati nempe quę Græci antiqui de latice illo mellito ſuauique rore antelucano, qui inſtar ſudoris expirantis, partim è puro ſudóque aëris ambientis madore, patimque ex potiore genitabiliq; cuiuſq; arboris & herbæ ſaliua gutticellas lympidas & prædulces in arborũ folijs & herbarum conſtituit: vnde mellis apum ortum & naturam facilè quis aſſequetur? Sanè ſic videtur, nec enim manna illud ſordidũ, gũmoſum, granatum, quiſquilijs

arborum mixtũ,in ramis lapidibúſq; diu deliteſcens, non Sole Caniculæ feruido, aut imbribus ita facilè liqueſcere ſolitũ cuiuſmodi mãna intelligunt Arabes,idé cũ rore ęthereo. Eapropter Grecorum Stillatitiã aëreúmue rorem mellitum illum tenuem, neutiquam Manna Iudæum Arabicúmue putamus,ſed grana iſta Maſtichina pellucida, ſolita è ramis folijſque arborum elabi præ copia, rotunditate & lubricitate granorum,ſuccuſſatione & ventorum impetu, qui montes crebriùs perflant, ſicque colligi in montoſis ſyluoſis humi, & ideo putaſſe quoſdam inſtar grandinis è Cœlo manaſſe. Iſtud noſtrate porrò nos quaſi vtriſq; naturæ cinnum & particeps plurima arborum genitabili ſaliua ſuaui & madore,qui cuilibet ineſt pro ſua natura plantæ varius ,conflatum putamus. Cui dũ occurrit noctis periodus anteculana frigidiuſcula, quemadmodum tunc coacto in Æthere vel aëre vapore aqueum facit ROREM vocatum, ſic in arboris ſuperficie cogendo & ad denſando expirantem per latentes poros mellitam exhalationem, ſiſtit inibi manna. Quę eadem cauſa efficit, vt ficus ſuos fructus noctu maturare verè dicatur, non propter quem apud Plutarchum Graculi Lunæ afferebant calorem πεπ]ικὸν, quippe illi noctu ſilente æquè benè maturitatem aſſequuntur. Sed quia ficunleus cortex, laxæ cum ſit texturæ, vti tota arbos, facilè Solis radios admittit, qui ſpiritum calorémque inſitum lacteo liquori diſsipant interdiu, vnde concoctioni officitur: at noctu hîc non difflatur, eóque maturitati impenditur totus, quam celeriùs & perfectiùs abſoluit,niſi propter laxitatem arboris & lactei ſucci vbertatem nimiã obruatur,vt in ficu Ægyptia euenit, quæ ideo non niſi vulneribus ſaucia maturat quia plus iuſto obruebat lac alimentúmue quod per vulnus effluxit.

Ros. MANNA quomodo fiat.

Ficuum maturatio.

Nec diſpar modus opúſque mellificij: vt enim efficit ex rore aut cum rore & ſucco benigno arboris, natiua inſitáque vis Manna, ſic ex vtroque è floribus decerpto, ſuo calore & ſpiritu conficit apicula ſedula, etiamque aliæ volucellæ inſectæ,carpto in truncis arborum humore, quem percoquant in mel album ſaccharo ſimile, ſiue Stercus ſuauiſsimum, quod etiam Hiſpanus à Vega magni nominis Medicus ſibi viſum narrat. Non enim rore ſolo caduco, ſed ſuaui, odoratóque vapore, & plantæ tenuiſsimo ſucco, quem ſuis ſibi inteſtinis fouet apis, conſit mel. Nam quî poſsit ros Stillatitiúſue imber aut vapor in Ceram, Propolidem,fæcéſque quot continent faui abire? Quin mel grauius multò oleo, vino,aqua, lacte, ſanguine, quorum æmulatur aut ſuperat dulcedinem. Quin amarum mel, improbum, venenatum, ex Abſinthio, Erica,Oleandro & aliis. Cur non potiùs è foliis Iuglandis aut quercus hauriat apicula, vbi plus nectarei & dulcis roris,quàm è florum aridis calyculis? Niſi quia vbi optimus eſt aër, inibi optimum mel,modò Stirpes ſint natura aptæ mellificio, ſugántque è ſolo probum alimentum. Sed hæc latiùs in Larice & Fraxino.

MANNA Iſraelitarum qualis.

Hebręum Germanicũ notũ,& Rabbinam admodum callentem Philoſophię habuimus, qui Manna iſtud purum & Maſtichinũ vocatum affirmabat eſſe idem cum ſuo Iſraelitico, Bdellii ſpecie,Coriandri granis ſimile, melleo ſapore, quale etiamnum eſt in Paleſtina, Syria & Arabia.Porro,nobis obiectantibus illius ſupercœleſtes vires,portenta, & putredinem: Reſpondebat Iouam cunctipotentem pro eo ac ferebat ſua voluntas, vſum & fruitionem Mannæ illis largitum fuiſſe, qualem,quantum & quamdiu illi viſum fuit: réque ab ſe condita vti ſolitum ad ſuam oſtendendam ſiue gloriam, ſiue munificientiam, præter & ſuper naturæ leges ratas. Sic quoque MARACH perquam amarum & ſalſum edulcuit iniecto ligno: & Arabicus ſinus quaſi medius ſectus,vadum fecit pro li Iouæ, hoſtes vero obruit: Solis orbita curſum inhibuit & æquor montibus innatauit.

MARACH

Maſtichina igitur vel Granata vocata,quę hodie ex orientis Emporijs Venetiis & Genuæ proſtat,optima.Nec tamen ſpernenda Brianſonẽſis ad Galloprouinciæ & Allobrogum alpes prouenire ſolita, qua vniuerſa fermè vtitur Gallia, modò delectus nitidioris,purioris, candidioris, & recentioris grani habeatur, qualem illic nos effractis è larice ſurculis copioſam habuimus, quæ nec doſi,guſtu & effectu purgandi nihil planè cedere illi exoticæ videtur, & multò minoris emitur, minoréque mangonij ſuſpicione: blan-

Brianſonnenſis

blandè namque educit biliofa è primis venis & Iecore,éque pulmonibus pituitoſa,veluti Lariceus liquor,Terebinthina Veneta vocata.Hac igitur,ſi illius Syriacę purę copia deſit,aut CALABRIENSIS,vtendũ ab vncia 1.S. ad vncias 3.Calabrienſem tamẽ hodie perpaucam, aut nullam inueniri,quidam inſtitores qui illinc veniebant, planéque deſiiſſe conquerebantur.

ARVNDO VALLATORIA.

OMNIVM Vallatoria notiſsima,vbiuis Regionum vdis humentibus marginum vallis lacunis & ſcrobibus aruorum,aggerum & mœniorũ teſquis, & attegiis,ruſticaniſque tectis multùm accommoda: ſic & ſepiendis tutandiſque ſatis. Multi è radice gramminea, geniculata, prolixiùs reptante, marini graminis graciliores exeunt culmi recti, ex pallore pulli, concaui: alterno pullulatu folia emittẽte graminea, miliaceis longiora, ſcabriora, firmiora: ſpicas fert Milii modo ſparſas, lanoſa, mollique ceſarie nutantes & purpuraſcentes, maiores & elegantiores, caſsidum plumas imitantes, quæ ventis hybernis abripiuntur,nullo comparente ſeminum veſtigio, radice namque etiam combuſta & eruta,ſeipſam denuò inſtaurat. Equidem quam noua depacta, albida, dulcis prolixa,& vti diximus graminea:quare ſcita conſequutione gramineis & triticeis ſubduntur hic arundinacea.

Δόναξ DONAX SATIVA NOSTRAS.

NON parum frequens hæc hortis & Satis Galloprouinciæ & Norbonæ, vbi colos ad nendum & clatras feneſtris Ruſtici mulierculis factitant, flectúntque ad fornices topiarias, aliaque viretorum ornamenta, adque fulciendas vites humi depangunt.Similes iſtius ſunt tubi illius Vallatoriæ,ſed proceritas & craſsities magnam æquat haſtam: denſiſsimis geniculis,è quorũ acetabulis vel cauernulis baſis latioris prodit neruus medio tenus ambiens calami ferme ſpatium,intergenicula. Acori vel Schenæ radix prolixa, tuberoſa geniculis multis, latè huc & illuc ſubtus humum porrecta, albida foris intúſque dulcis guſtanti. Ex qua vſta Arabum Spodium paratur Pharmacopœis quamplurimis, tametſi vt non neceſſariò, ita non magno commodo: quando melius nec difficilius ex Myrtho aut Cithonio arbore, oleaue (vti monuerat in Antiſpodio Dioſcorides) conficerent. Longè tamen grauius delinqunt qui loco Palmæ foliorum teneriorum harundinis huiuſce ſubdunt radices: namque harum facultas ex alto cum vel ſpicula euellere prodatur,calida etiam authore Dioſcoride ſit,planè Palma contraria ſit huic oportet, cuius ad frenandã cohibendámque Chalcytidis vehementiam addita folia videntur. Verum iſti audaculi,quid interſit foliane harundinis,quæ fortè quadrarent, an radices addas,quæ prorſum aduerſantur ſcopo, ſupino faſtu malunt neſcire quàm diſcere.

Spodium Antiſpodium.

FISTVLA vel SYRINGA, & SCRIPTORIA.

EADEM cum Donace harundine hæc eſt, vt cernere eſt in Galloprouinciæ & Corſicæ vdis & pinguibus prope vrbes locis, compactiore eſt carne, minore & pollicem vel indicem digitum æquante craſsitie,octonum denũmque pedum, radices & folia non diſparia, Pueris etiam quæſiti calami ad maiuſcula characterum crura delinianda: & hæc vti ſuperiores duæ, caua.

NASTOS ſeu FARCTA, TOXICA Theophr.

RARIOR hęc Europæis,nota tamen iam diu harundo mediterranei & Tyrrheni maris mercatibus: vbi interdum à naucleris emunt ſenes,robuſtiores & adultiores Stolones,quibus ſcipionibus ſiue labantis veſtigii fulcris vtuntur: leues namq; ſunt elegantes & robuſtæ. Exiliores Stolones verò Scythæ Aſiatici & Syrij aptant ad iacula: quos emptos à quodã Pictauo circulatore Alexãdro vocato habemus exiles,leues,politos enodes prorſum,rectos,ſolidos,nec graues, colore cæſio pullo & purpuraſcẽte nitentes. Ioubertus Monſpellienſis habuit,ni fallit memoria,pérquam ſolidam & elegantem,puto ex Aphricæ Argyera,non Alepo.

AVLITIS SEV TIBICINARIA *fœmina.*

TAMETSI fœminam hanc nuncuparit Dioſcorides, tamen putamus nos à noſtratibus vulgatis, non niſi textura delicatiore carnéue ſolidiore diſtare, proindéque tubulam magis eſſe ſonorum læuiorem & nitidiorem, cuius delectus penes aulędos & tibicines eſto.

INDICA FLORIDA.

EXOTICÆ elegantiæ pulcherrima planta hæc, ambiguæ inter Cannas & Acorum naturæ & figuræ. Ea ex ſemine Indiæ Occiduæ amicis in Belgio; deinde nobis Monſpellij in horto lætos flores, Auguſto ineunte, dedit: colos purpurę miniatę nitidus & vegetus: figura & magnitudo, numerus & habitus florum Gladioli, in ferulaceo vel harundinaceo bicubitali & tricubitali caule, læuore herbaceo, craſsitie digiti minimi, quem circa geniculos ambiunt folia alternò & Acori vel Cannæ, ſitu & ritu, magnitudine & effige hellebori albi adultioris. Radices Cannæ noſtratis ſiue Donacis vel acori paluſtris æquant, è quibus prima foliorũ eruptio pereleganti volumine Hellebori albi erũpentis ſimulacrum oſtentat. Rariſsima in Italia & Gallia & Anglia etiámque Belgio vbi tametſi quotannis nouo ex India aut Luſitania ſemine ab elegantiæ amaſiis ſata, tamen nec ſemper floret, nec frigus ferre potis eſt. Idcirco commodi medici adhuc ignoti: ſed cui locus hîc merito relictus, quo ad Acorum, plantaſque conſimilis vultus viam inſtitutam pergeremus.

ACORVS.

- *Acorus Dioſcor.*
- *Acorus paluſtris.*
- *Acorus Aquitanicus.*
- *Galanga*
  - *Maior.*
  - *Minor.*
- *Iris Domeſtica Florentina.*
- *Iris Illyrica.*
- *Iris ſylueſtris.*
- *Iris maritima Norbonenſis an Medium Dioſco.*
- *Perpuſilla ſaxatilis Iris Norbonenſis acaulis ferme.*
- *Xyris.*
- *Zingiber.*
- *Terra Merita, Curcuma Officinarum.*
- *Coſtus*
  - *Arabicus candidus leuis* / *Syriacus buxeus grauis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Indicus leuis niger.*
  - *E Moluca cortice rugoſo.*
  - *E Moluca lignoſus.*
  - *Officinarum duplex*
    - *Dulcis*
    - *Amarus*
  - *Math: ſpurius ſuo loco.*
- *Zedoaria* / *Zurumbet* } *herbæ.*
- *Zedoaria Thoræ in Napellis.*
- *Zurumbet arbor in coniectaneis.*
- *Arnabo Pauli.*
- *Mamiras Paul, In Doronicis.*

ACORVS DIOS: & Ακορος THEOPH.
Officinis falſò Calamus.

Effig: ſcitè Mathiol. 21.

NVNCVPARVNT itaque ſic plantam hanc quia ταῖς κόραις ſiue pupillis aciei oculorum caliginoſæ mederetur, vti cognatæ Zingiberis radices faciunt. Nam Ακορος illa Theoph: Veneris mirificè incentiua longè alia eſt. Acorum verò verum eſſe iſtam radicem odoram & geniculatã, & longè ab vtraque Galanga diſsidere, etiam caculæ officinarum ſciunt, nedum viri eruditi, quorum factũ opera, vt non ſolum innotuerit, ſed etiã adeo vſu recepta ſit, vt pudor ſit denuò illos rationum aceruos euoluere. Nec hodie Itali, Galli, Germani conſultiſsimi rei herbariæ, alio vtuntur quàm iſto è Tranſyluania Moſcouiticiſq; tractibus Venetias, Antuerpiam, aliaq; celebriora Emporia aſportato: vbi nõ raro etiamnum folijs integris viſitur Iridis ęmulis, cuiuſmodi à Dioſcoride deſcriptus fuit. Eapropter minimè multis opus fuit verbis ad diſcernendũ à Calamo aromatico has eaſdem radices, quas etiam perperã Calamum officinæ ſtatuêre: non enim modò odore cęteriſque facultatibus, ſed etiam natura & effigie tota diſsident. Nec enim Acoro Arundinis, ſed Iridis caulis ineſt, gracilior & longior tamen: at Calamus non modò caui tubi harundinaceo caule donatur, ſed aſſulatim frangitur. Porro cum hanc radicem ignotam tum Calamo ſuffeciſſent (vt fit meliorum penuria & ignoratione) demum proregem quaſi Regem agnouerunt & tutati ſunt. Quam pertinaciam etiamnum fouent plerique Salgamarij, potiùs quàm Pharmacopœi cæcitate impudenti, ſed nòn tanta infœlicitate. Quippe æquè bene explet iſta radix interdum deſcriptionis pollicitationes atque genuinus Calamus: intenſo namque eſt odore, & præſentiſsimis ad muliebres morbos viribus.

Acori veri, Galangæ vtriuſque, & Calami aromatici diſcrimẽ.

ACORVS NOSRAS PALVSRIS
Germa. Gelb waſſer Lelien, *id eſt Lilium aquaticum luteum.*

Mathiol. 22.

VVLGARIS noſtratis haud aſpernendæ aut vires vel vſus vt quidam minus verè tradunt, qui primore lingua, non intimo gutture hanc explorarũt, cui aliquid acrimonię guſtando ſemper inurit, non quidem illico prima impreſſione, ſed aliquanta cunctatione. Idem experiaris in Phyllo Mõſpellienſi aliiſq; plantis, quarum vis calefaciens multa terrea mole eſt ſopita. Nam tametſi illi odor fermè nullus, calor remiſſus, tamen alijs dotibus multos ad morbos peregrino pręferenda: plus namque roboris & caloris addit ventriculo, partibuſq; finitimis, quàm illa quæ ſuo feruore diſsipat potius innatum calorem atque vires inſitas populatur. Qui igitur illi nonnihil gratiæ conciliãt, Garyophyllis non ſecus ac Iuglandes, traiiciunt, at neutiquam cõtemnendum experiuntur.

Propior Aco. aut Galangæ quam Iridi, propter radicis vim aſtrictoriam.

ACORVS AQVITANICVS.

PLVSCVLIS abhinc annis eruta fuit quædam Acori ſpecies in agro Tholoſano, quam Pharmacopœi pro Schina & venditare & venũdare auſi fuêre: quia facie eſſet haud ita diſsimili, ſapore ferme nullo, eóque Apio affini. Radice craſsiore, denſiore quã Schinæ aut Galangæ, concolore, prædura, fragẽti contumace, lignoſiore quam Schinẽ, prælonga, tuberoſis geniculis cincta: Harundinacea effigie Antuerpiam, Londinúmque delata Chynam emẽtita, propter quandã ſimilitudinẽ, quæ multos Medicos in ſtultam lętitiam coniecit, ratos ſe in Gallia Schinam inueniſſe, ad luis Venereæ apparatum. Sed Acorũ non Schinam guſtus & euentus patefecit: aſtrictionis namque plurimum habet, tota eſt craſſę, inertiſque facultatis, nihil leuitatis emplaſticæ, vti Schina. Morbo Neapolitano curando ineptiſsimam norunt, qui fruſtra ſæpius experti ſunt: tametſi ad vlcera mala & ſtrumas, non deſint illi ſuæ dotes.

Illas autem radices prægrandes, turbinatas, Americi orbis Schinam ſuperioribus annis ementitas, in caput de apio ſeruamus.

GALANGA VTRAQVE.

Γαλάγγα.

NISI Gallatium Acorum, qui cæteris authore Dioſcoride anteit, deprauarit in Galangæ ſiue Galaugæ flexum Arabica ſcola, vt quæ ſpeciem Acori Galangam fortè putarit, ignotam hanc fuiſſe antiquis Græcis neceſſum fateamur. Cum autem è proximo ſermone authorúmque deſcriptione Acorum noſtrum eſſe Antiquorum genuinũ liquet, tum diuerſum eſſe ab vtrauis Galanga maiori & minuta Officinis dicta, vtriuſque radices perpendẽti perſpicuũ illicò fit. Acorus namque albida, odora & amaricans etiam monente Galeno, effractúque facilis, eoque vt colore, ſic concretione ſimilior Iridis, quam vtrauis Galanga: quia ex fuſco intus foriſque ruffeſcit, nec tundendo facilè cedit, acriore quidem ſapore & aromatico ſed minimè amaro, magis aſtringente, minúſque proinde vires vicarias Iridis ad muliebres affectus exerente, qualem optant Dioſcorides, Galenus & cæteri claſsici. Quibus an notæ fuerint vtriuſuis Galangæ radices, vt incertum, ita nobis perſuaſum eſt iamdiu Acoro aut Iridi congenerem eſſe, nempe Acori paluſtris vulgaris radices habere, folia autem Iridis aut Xyridis nigricantia anguſtiora tamen. Alebant hanc, non multis ab hinc annis, horti Patauini & Veneti, vbi plurimum nobis viſum virentem meminimus. Nec multo póſt à fideliſsimis & peritiſsimis herbarijs accepimus hanc eandem è Syriæ montibus euulſam, vbi vulgo Iris putatur & nominatur, propter arctam foliorum potiùs ſimilitudinem, quàm radicis colorem, odorem, aut efficaciam: aſtringendo namque roborat, vt Acorus paluſtris, nec tenuitate partium quanta eſt in Iride & Zingibere eſt, ſine aſtrictione pollet, præſertim maior Galanga, quam hîc intelligimus.

GALANGA MINOR.

ALIOQVI minutam ſiue minorem, quam vocant Officinæ, an ſit Cyperi ſpecies potiùs quàm Galangæ aut Acori difficile ſit ſtatuere. Nam tametſi radices aſpectu, duritie, odore, ſapore & nonnihil figura Cyperum longum præferant (quo quidem inſtitorum fraude adulteratur, & permutatur) tamen folia ſi ſunt Myrthi (vt quidam Indicorum ſimplicium exploratores affirmant) non parum ab vtroque illorum etiámque maiore Galanga diſsidebit, quam alioqui viribus, odore, ſapore, colore & nomine proximè æquabat, ac fortè ſuperabat. Hanc tamen, vt & Zedoariam, Chinarum Emporia in reliquam Aſiæ Indiam, Europámque occiduam mittunt: maiorem verò Iaua trans Æquatorem ditiſsima Inſula Liburnicis in Septentrionem redituris venundat: vndè veriſimile fit, aut diuerſas putatas fuiſſe Arabibus, aut nõ admodũ notas Auicennæ & Serapioni, vtpote Græcos ſequutis, ac propterea eos (vt ſolent de rebus peregrinis, parũque notis) caput duplex de ea inſtituiſſe: interdum duo admodum diuerſa ſimplicia in vnum caput miſcuiſſe, veluti vbi Cancamum hiſtoriæ de Manna intexuit, geminato errore, & quia Cancamum è cœlo defluere, & quod in Sorbum excipi dixit, quæ de Manna, non Cancamo, ramis fraxini vel Ornogloſsi, non ſorbi excepta intelligenda videntur.

IRIS DOMESTICA, FLORENtina, Illyrica.

PRISCA gens horum florum conſpicata amœnam varietatem colorum & variegatam cœleſtis Iridis æmulam, quæ opacæ luridæ nubis obice, Soli obuerſo luminis repercuſſu occurſans æthera pingit, plantam Iridem vocauit: ſic & Latini, Græca nimirum origine quibus ἶρις etiámque ἱερὶς, οὐρανία & θαυμαστὸς dicitur, id eſt, ſacra cœleſtis atque admirabilis, qualem arcum fœderis poſt diluuium à IEHOVA ſancti narrat diuina pagina. Hodie hanc tametſi admodum frequentem, tamen cunctæ ferme gentes deprauatè vocitant, Germani enim Gilgen, Schwertel Flandri, Itali,

li, Hiſpani Lilium, Galli etiam *Glayeul*, propter arctam florum ipſorum inter ſe cum Lilio & Gladiolo ſimilitudinem. Quod idem vſu veniſſe Poëtis & impoſuiſſe Hiſtoricis in Hyacinthis & Liliis dicetur, de quorum tamen collatione facilè noſcitur Iris, & ab iiſdem diſcernitur, folijs acutioribus, rigidioribus & latioribus quàm Acori, aut Gladioli. Florum autem oræ diductiores hiantéſque magis, magiſque reflexa foliola, ſena vt plurimùm, quæ alternatim in anſulæ ſpeciem curuantur, introque flexa ſtaminum fibrillas condunt aliquot, quibus marcidis, æſtate media ferè, ſiliqua Xyridis aut Acori paluſtris non diſpari, anguloſo item ſemine erui, ſed minore, ſe prodit. Radice viuada, plantæ quippe ſemper virentis, plena, ſolida, albida, multas in propagines per ſummum ceſpitem fuſa: amaro, vehementi, acriori & feruidiore, dum recens eſt, guſtu, vt & purgandi vi, quam arida facta prorſum amittit, multúmque feruoris ingratique ſaporis remittit, & odoratior, eóque commendatior euadit, præſertim TVSCA, ſiue FLORENTINA, hodie primam laudem merita. Quæ plurima in Mediterraneis, non procul Florentinis montibus eruitur, multum temperie agri & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, adeóque præſtantior ILLYRICA HABETVR: nam hæc nonnihil ruffeſcit, minúſque nitida, cuiuſmodi vtuntur Veneti. Florentina verò candidior & elegantiore aſpectu, ſuauioréque odore viſitur. Neutra tamen illic flaccida, rugoſa, rancida, fuſcáue aut muſcida inſolatu fit, vt noſtras, præſertim Septẽtrionalis, cuius ſuccum Hydropicis propinant Medicelli lectione practicorum freti quidam: incertum maiore ne cruciatu an incommodo ægros vexent. Ac tametſi Galenus Illyricæ palmam ſtatuerit, tamen cum idem ſanxerit: vnde quodlibet ſimplex, in ſuo genere quo eſt fragrantius, eo præſtantius eſſe, de eius ſententia Florentinæ poſtponet quis Illyricam, à cuius bonitate tantum abeſſe Aphricanum, quantum animal vegetum à ſuo cadauere idem dixit: eapropter videtur hæc Natalitiis gaudere neque admodum feruidis vt Aphricæ, neque ita frigidis vt Septentrionum: ſed montoſis temperatis & riguis, cuiuſmodi ex Hiſpania hodie valdè odoratam laudatiſsimam ferunt, & ad fluminum crepidines canit Nicander Naronianam Illyricæ non maritimæ, ſed Septentrionalioris & riguæ à flumine Macedoniæ, ſic vocato.

IRIS FLOrentina.

ILLYRICA

Multiplicem igitur ſortitur varietatem, non modò viribus, vt diximus, ſed etiam magnitudine, odore & potiſsimum florum colore. Cuius multiplicis venuſta miſtura, non modò in diuerſis plantis, ſed etiam in vnius dumtaxat floribus ſpectanda venit. Elegantiæ ſiquidem hortenſis amantes non modo purpuream (quæ vbiuis fermè Europæ ruri oritur, omniúmque frequentiſsima viſitur) ſed etiam quaſdam floribus candidis, liliaceis alunt, non item luteam, vt quidam doctus putat, ratus vulgarem aureis floribus vbique in pratis Acorum eſſe Iridem, cuius radices, vt idem Doctus Belga ait, tãtopere aſtringunt, & planè Iridis facultatibus aduerſantur, vt neutiquam futilis author literis mandarit, haſce vel duntaxat appenſas appreſſáſque corpori quemlibet ſanguinis fluxum ſiſtere: quare maluimus nos Acoro aut potiùs Galangis, quibus figura & viribus cognatior, reddere.

VARIETAS.

IRIS SYLVESRIS.

INODORÆ duæ irides, quas Syluestres vocant recentiores, minùs obuiæ ſunt, minúſque multò aromatica dote commendabiles. Hortenſi ferme eadem, niſi quia tota gracilior, harum quæ plurimum ſquallidis ſaxorum marginibus ſponte oritur, cultaque retinet ſpeciem qua diſtat à ſatiua, etiam ſapore ingrato, odore nullo in ſubalpinis Lygurum & Taurinenſium paſsim occurrit, nec vlla poteſt eſſe earum, quas commendat Plinius ſeu Illyrica, ſeu alia.

IRIS MARITIMA NORBONENSIS an Medium Dioſcori.

NEVTIQVAM triuialis venuſtatis eſt hæc altera quam verbis & typis hîc appictam damus, primùm in Nitiobrigum maritimis & ſabuletis herbidis nobis lecta, diúque D. Aſſatio Monſpellienſi medium putata, riguis herbidis cis lacũ non procul

ab oppido Frõtignana ex aduerſo montis Ceti multa,nec vſquam alibi vniuerſæ Galliæ aut Italiæ facilis repertu,niſi maritimis illic : quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia , fides penes recẽtiores eſto, quibus malo aſſentiri , quàm tantilla de re rixari , tametſi radicis erutæ recénſque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem,qualem illi ineſſe ait Commentator. Radix , caulis , folium , ſiliqua & ſemen , Iridis illi , ſed minora , minúſque aromatica, ſaltem quibus locis natalitiis nobis obſeruata eſt , nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura foliolíſque minùs repandis exprimunt. Sapor illi feruidus , amarus , tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.

PERPVSILLA SAXATILIS IRIS
acaulis ferme.

MINIMA & rariſsima omniũ etiam Norbonenſis hæc : radicis plexu,ſubſtãtia dẽſa & colore Illyricæ non abſimilis,caule vero nullo, pręſertim natalitiis,folio latiuſculo, rigido ,mucronato,palmum alto , cuiuſmodi Gladioli:flore,ſemine ſiliqua,Xyridis fętidæ. Hęc mox quam è terra aſſurgit Chameleontis albi modo puſilla humiliſque remanet, proindéque nonnullis Chameiris nuncupanda videtur. Plurima oritur in agro Norbonenſi,locis aridis & ſaxoſis ,ſecus ſpecum illam ſeſquimiliare Monſpellio diſsitam , via qua Frontignanam itur,in cuius cautibus & rupium commiſſuris frequens adoleſcit prope Ferulam.

XYRIS ſiue IRIS ἀγρία THEOPH.

Mathi.fig.991

SPATVLA *Fœtida.*

ETIAMQVE Xyridem ob folij ſimilitudinem quaſi raſorium cultrum aut nouaculam dixêre appoſitè priſci ; eſt quippe folium ancipiti nouaculæ ſimilius,acutiore acie, & tenuiore rigidioréque quàm Gladiolus & Iris mucrone. SPATVLA FÆTIDA VVLGO dicta,quam ſeueriores iſti notarum exactores , cum improbant,indicant ſe nec multas plantas vernaculis natalibus eruiſſe,neque virium periculum multum feciſſe. Dum enim neſcio quid coloris & magnitudinis deſiderant in radice & flore , non meminerunt vtrãuis harum, vt pleraſque alias,facilè nonnihil non ita magna de cauſa mutari. Etenim ſi Iridis radices & flores colore , magnitudine , denſitate,bonitate & odore adeo variant,vt cum Florentina ſi noſtram componas,longè aliam colore & odore putes , quid ni poſsit tantilla mutatio Xyridi contingere,quæ etiamnum omnibus vulgò vocitatur Iris: quemadmodum olim Theophraſto ἀγρία Iris dicta fuit? Quin Illyricæ & Sclauonicæ radix ſubruffa , noſtrati pulla & cineritia: Hetruſcæ autem cãdida , eximia fragrantia, noſtras vero ingrata ferme fætet : & vbi πλατύτερα folia & cacumine acutiora dicit Dioſcorides , innuit medium folij latius , aut ventrioſius , ſummum verò multo anguſtiore mucrone , cuiuſmodi prorſum Spatulę naſcentis ſpontè quibuſdam præſertim Galloprouinciæ & Angliæ,vbi quàm vberrima , prope vda prata & littoreos maris aggeres inſpicere licet. Eamque ſi conferas ruri enatæ Iridi in parietinis & ſiccis glareoſis , anguſtiore obſeruabis folio: & caules etiam cubito maiores , plures , glabri , teretes , craſsitie mediocri per media folia recti aſſurgunt: floréſque in ſummo promunt Iridis Syluestris,ternis foliolis ſurrectis , nec reflexis, purpura ſaturiore Violæ Martiæ,& in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Auguſto in Anglia. Siliquis, item Iridis trique-

COnditur etiam & proſtat in Officinis alia radix Mechinum hōdie dicta Zingiberi cognata, à quo nec maturitate, aut improbitate differt, vt parum verè ſcripſerunt, ſed potius ſpecie & concretione (caret quippe fibris & filamētis) perſpicuitate, fuſcedine, ſoliditate, & acriore guſtu, nec teredine exedi ſolita.

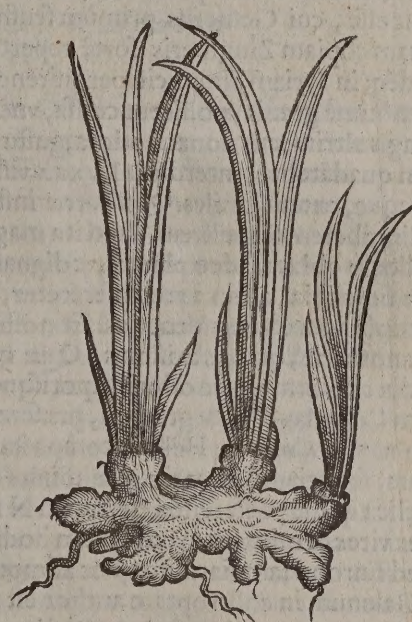
Mechini rara varietas.

NEc vnquam nobis viſa antea hęc quam icone ęxhibemus *M*echini ſpecies, nuper adferri cœpta, cuius Morganus noſter aliquot emit libras. Vulgatū Zingiberem aut Mechinum refert, ſed elegātiore aſpectu, colore Mechini, cortice Zingibers albi, ſed ſquāmatim geniculato, & ferè articulato veluti Doronicum: aſpectu pellucido: guſtu quàm Zingiberis multò acriore, & ſicciore, carie nō exeſa.

triquetris,trináque carina dehiſcentibus: quando maturuit ſemen, quod rubrum, nitidum, rotundum, gemina ſecundum longitudinem ſerie, conditur in ſiliquarum membraneis loculis,aut preſepiolis,vti in Pæonia, Orobi,vt quidam ex Oribaſio legunt, aut fabæ, non vulgaris noſtratis, ſed antiquæ & Dioſcorideæ,quæ multò minor, & noſtrate rotundior fuiſſe probatur à doctis. Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula μακρὰν in μικρὰν) parua, geniculata,fibris multis donata & Iridi concolor, ſimilis aut fuſca. Ea vi & acrimonia prædita, tametſi Cotulam aut cimices oleat, vt multorum noſtræ ætatis Medicorum monumẽtis & experimentis conſtet ea preſtare,quæ Dioſcorides Xyridi reddidt. Quin non modò Iridi ſimilis facie, ſed & viribus anteit, tùm ad vlcera, oſſáque deſquammanda,tum intro ſumpta decocto aut ſucco, vehementius lotium ciet, & ſudores,ſed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris,vti Iris facit. Guſtauimus acre,& quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vſque in ſiliquis pendulis hiantibus viſitur.

ζιγγίβερ *ZINGIBER.*

Gall. Zingembre.
Ital. *Gengeuo.*
Ger. Jngber.
Flan. Gengeber.
Ang. Genger.
Hiſpa. Gengiure.

EST etiam Zingiber, aut Gingiber vt in Plinii codice legitur, herba & nomenclamẽtura Barbara,antiquitati viribus quã facie notior: vt cuius Dioſcorides reliqua deſcriptione ſuperſedens, radicellas dumtaxat paruas, vt Cyperi memorat, cui tamen nec ſimiles admodum, & multò maiores ſunt,nec pendulæ Cyperidis ritu, ſed Iridis modo implexæ. Iamque plebeculæ vbique gentium notiores & vſitatiores,quã vt fuſiore egeant Hiſtoria. Verùm reliquam effigiem, quæ eſt tota Iridis aut Xyridis,ex virore nigricantibus foliis ſurrectis, hic damus nulli dum depictam, qualem alebat Antuerpianus ciuis perbonus, perinduſtrius & peritus Pharmacopœus Guilielmus Drieſch,cuius munere habuimus: tametſi flores, vtpote Septẽtrionali rigidóq; cœlo nullos prompſit. Imbecillo ſtomacho vires inſtaurat, calorem fouet,aluúmque emollit Dioſcoridi: nempe ſi maturæ ſed teneræ recentéſque radices comedantur, nondum exhauſto humido lubricante & purgante, vti vidimus in Iride, quare vetuſtiores ſiccãt potius & ſiſtunt aluum. Succulentæ autem recens conditæ, multa cõmendatione ex Indiæ varijs locis, nec non Aphricæ finitimæ in Europam vltimã Septentrionalem & Meridianã vœnum ferũtur: tametſi iam vi emolliente exoleta,maceratas lixiuio condiunt ſaccharo etiã noſtrates Veneti, Antuerpiẽſes & alii inſtitores paſsim.

TERRA MERITA, CVRCVMA Officinarum.

ILLAM radicem exoticam, Terram Meritam vulgò vocatam, vel Curcuma Seplaſiariis dictam, quàm Zingiberis effigie naſci in India auditione acceperat Dioſcorides, propiorem Zingiberi quam Cyperi putamus, etſi idem author ſpeciem Cyperi eſſe apud quempiam legerit,eóque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas,cãdicantes odora-

odoratas Cyperi modo libro ſecundo: alioqui enim niſi perquam exigua illi cum Cy-
peris intercedit ſimilitudo. At vires perquam ſimiles quaſdam habet (præter Croceũ
ſuccum, quem manſu remittit) cum Zingibere, tametſi guſtu ignauiore, ingratiore, do-
te autem reſerandi viſcera potiore: ideóque hodie curſores & mulierculæ cum Zingibere
miſcent ad Icterum. Vis autem pſilothri illa feruida videtur elangueſcere, longa tempo-
ris & locorum intercapedine atq; teredine, cui eadem obnoxia eſt, ſed minus quam Zin-
giber. Pictoribus & Chymiſtis, quàm medicamentis hodie frequentior.

ZINGIBERIS EFFIGIE COSTVS Arabicus & Syriacus.

INTRICATIOR multò Coſti dignotio, vtpote
etiam plantæ peregrinę Indicæ, nec vllis liniamẽ-
tis ſignatæ, nobis tamen vſibus & præſidio futurę.
Spernendæ tamẽ recentiorũ contentiones & ap-
ponendæ recenſiones, quæ doctis poſſunt eſſe ar-
gumento & emolumento ad vberiorem cognitio-
nem. Sexto abhinc ferme anno, cœpit vehi radix è
Syria & Ægypto Venetias Zedoariæ aut Zingiberis
effigie, quam primus omnium ſingularis modeſtię
amicus noſter Valerandus Donrez Flander Inſula-
nus, & Hiſtoriæ huius peritiſsimus verum Coſtũ
cenſuit eſſe, cui Geſnerus primùm fruſtum inter
magnam copiam Zingiberis fortè repertum ſpecimen futurum donorat Venetias itu-
ro, indéq; in Syriam Simpliciũ perquirendorum cauſa nauigaturo. Radix intus candida,
BVXEA Coſtus. lęuis, minimè grauis, pollicem craſſa, vnciam & ſeſquiunciam longa, hinc inde tuberibus
oblongis altrinſecus donata, odora, guſtu acri, odore intẽſo & iucũdo Cypreſsi aut Cedri
Libani quadãtenus, interdũ & BVXEA viſitur, vti vulgata odore & ſapore ſimilis, ſubama-
ra vtraque, cætera ſimiles. Qui Turcæ inſtitores perſæpe venditabant amico noſtro, rati
eſſe Zingiberem Sylueſtrem, haud ita magno pretio diſtrahebãt. Ea Venetorum Medico-
rũ collegio oblata, adeo placuit, vt dignam cenſuerint, quæ inter lectiſsima Theriacæ pa-
randæ ſimplicia, anno 1563 inſereretur, quod paulò póſt factum fuit, iamque inde ma-
iore copia aduecta fuit Venetias. Et noſtra opera factum fuit, vt amicis noſtris Antuer-
piæ innotuerit, quibus miſimus. Quæ quidem, vt non eſſet Coſtus genuina, tamẽ quia
& radix eſt, eximiáque odoris ſaporiſque acris gratia aromatica pollet, merita videtur
COSTVS Officinarum. parem Coſto laudem & gradum, præferendáque non modò FVSCÆ GRAVI & IN-
ODORÆ RADICI, Helenii compacta concretione ignotæ, qua Officinæ hodie abu-
tuntur, ſed etiam Zedoariæ, quæ minus odora, aromatica & guſtu grata eſt. Quin ne
Coſtus niger. Angelica quidẽ præferenda eſt, quam NIGRVM COSTVM, ſiue Indicum, propter in-
ſignes vires & odorem ſuauiſsimum hodie faciunt: non enim eſt adeo peregrina plan-
Coſtus Spurius Mathi: foli. 53. ta, ſed Europæ familiariſsima, nec admota vrere ſolita, nihílque adſtrictionis habet, qua-
lem Galenum in coſto optare author eſt Senenſis Commẽtator. Cuius plantam ſuis po-
ſtremis commentariis inſertam Coſti nomine, nobis ſæpiùs ab Herbariis Illyricis oſten-
ſam, quia nihil Coſto dignum habet, ſed potiùs facie Elaphoboſci eſt, illuc reiicienda.

COSTVS DVLCIS & AMARVS.

COSTVM dulcem nouimus nullum, niſi collatione quadam cum acriore & amariore
Coſto ſic vocetur: quo intellectu quis Actuarium accepiſſe putet, vel eandem plantę
radicem, quæ dum recentior mitior multo, vetuſtior verò amarore & feruore ingratior
facta, amara aut inamœna vocetur. At Galeno nulla Coſtus non amara. Sedenim Arabes
ſequutis recentioribus indulgendum illud vt quædam ſpecies Coſti ſuauiore quaſíque, vt
vernaculè loquuntur, dulciore odore, feruore mitiore, dulcis illis dicta ſit, & vſu recepta:
quo modo quis dicat Zingiber, Iridem, Helenium, Centaureum & pleráſque alias radices
mitiores & dulciores, dum tenellæ ſunt: vetuſtiores vero & vietas acriores & calidio-
res. Id euidentiùs exemplo ſuccorum excoctorũ natura vel arte, in Aloe explicuimus.

COS-

COSTVS MOLVCENSIS
Corticoſus, rugoſus.

DVas inſuper radices peregrinas Coſtum admodum ſimulantes, hîc impertiemur candidis arbitris, ea beneuolentia qua Rupellenſis Medicus doctiſsimus Launaius eaſdē nobis, quadriennium iam eſt, impertiuit. Ambas acceperat à Naucleris è Molucis Inſulis reducibus, quarum altera maior arboris maiuſculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, ſapore & odore æquè vehementi.

MOLVCENSIS LIGNOſus feruidior.

MINOR quidem altera radices Solani Syluestris valdè quam ſimilis, colore diluto pullo, guſtu vrente vt vix ardorem lingua ferre aut ſuſtinere queat. Illis iam perſuaſum erat Coſti eſſe ſpeciem, tametſi parum odorum eſſet: quod vti non inficiamur, ita priorem vt potiorem retinemus, & haſce ambas Molucenſes nempe, minus odoras iudicio ſtudioſorum pictas ſubdidimus.

ZEDVARIA ſiue ZADVRA herba &c. ZERVMBET.

PROSTANT itidem peregrinæ duæ radices in Officinis non perinde notæ è totius plantæ partibus, vt ſunt celebres facultatibus. Neutra quidem Græcis memorata, ſed dūtaxat figura Zingiberis à recētioribus prodita. Earū quæ notiſsima, Zedoaria vocatur: altera quæ rarior ZERVMBET: & vtraque vt nominis, ſic generis eiuſdem meritò putatur, nec ſecus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus & lōgus, videntur. Eoque Serapio Zedoarium eandem Zarumbeto dixit, rotundáſque radices Ariſtolochiæ deſcribit & Zingiberis colore & ſapore, in Chinis vltimis nempe Indiis oriundas. Auicenna autē, niſi ſint eius tenebriones interpretes, permutatis nominibus contrarias planè Zedoariæ & Zerumbet affinxit comparationes: apud quem idcirco malim legere, Zedoariam Cypero ſimilem, minus tamen odoratam, Zerumbet autem Ariſtolochiæ rotundas radices ineſſe. Quod tamen parum intereſt rerum cognoſcendarum cupidi veſtigatoris. Satis enim diſcernitur apud Serapionem, modo ſic accipat, vtramuis harum radicum tuberoſam eſſe, ac quemadmodum Doronicis ſiue Ariſtolochiis & œnanthis contingit variare oblonga tereti, vel orbiculatā & nodoſa mole radicis: ſic eueniſſe Zeduariæ herbæ, cuius naturæ, quemadmodum nominis eſt particeps Zurumbet, quippe amaror, feruor, odor, color, ingratus vehementior guſtus, modus, durities, duratio eadem & vſus ad Colicos cruciatus, præſertim aduerſum venenata, certiſsimus, vnde nomen forte fluxit. Indéque videntur Auicennas, Serapio ac Mauri nonnulli deſignaſse antidota pluria, aut præſidia ad venena comparata, laxiore vt plurimum ſolent nominis ambitu, quemadmodum BEZEARDICA generatim vocantur Arabicè, quæ vitam tuentur: eóque quāpiā celebrē arborem eodem nomine implicuiſſe Zedoariæ aut Zerumbet foliis ſaligneis Citri odore, quæ item ad Ze particula multū alludit. Potiorē etiam eam Zedoariā, quaſi dicas antidotum, quæ radicibus Napelli adnata foret, eiuſdem venenati Napelli præſtantiſsimam Theriacam merito dicit, qualē nos experti ſumus, & eruimus copioſam variis in montibus, vt capite de Thora dictum. Ne dehinc porrò Principem Auicennam veri ſeuerum vindicem & ſerium Philoſophū fabulatorem vocet ille Sabbatarius Indicarum mercium ex commentarijs triuialibus Nauigationum interpolator, qui valdè vereor ne metipſe fabulas non parum multas effutiuerit, certè non vno loco multa præcipitantiùs effutita ſatiùs fuerat ſiluiſſe, vt de Calamo aromatico, Coſto & aliis pleriſque. Quem etiam non puduit, ARNABONEM arborem eſſe proceram apud Ægynetam Libr. 7 Cap. 3

BEZARDICA. *Arbor Zedoar.*

THORA.

ARNABO.

Cap 3. prodere, cum nullius prorſum arboris ac ne ſtirpis quidem mentio fit inibi de ARNABONE *231* pagina Græci codicis. Bonum Medicum nimirum decepit Commẽtator Senenſis, qui affirmat Arnabonem Pauli & Zarumbet Serapionis eadẽ eſſe, quòd eaſdem is Zarumbeto, quas ille Arnaboni reddiderit facultates. At id ſecus eſt, nec Paulus vllam vllius plantæ partẽ exprimit, ſed tantùm dicit τῶν Ἀρωματιζόντων eſſe Arnabonẽ. Et vt eadem ſcripſiſset Serapio de Zurumbet quæ ille de Arnabone, non tamen illico id eſſe dictum oportuit, cum Zurumbet eidem Serapioni ſit ipſa Zeduaria, radice nempe rotunda, adeóque Auicenna plantam Cypero ſimilem ſed minùs odoriferam dicat. Quin Iſacco vtroque illorum antiquiori Zurumbet radices ſunt Ariſtolochiæ rotundæ colore & ſapore Zingiberis ſimiles è Chinis petendę. Sed enim illuſit doctiſsimis viris (vndè hanc hauſit labem Commentator) nominum anceps alluſio, vt dudum monuimus. Ergo Zeduariam triplicem innuere voluiſſe Arabes putamus: Oblongam nimirum vulgatiorem, Cypero propiùs accedentem, & huius ſpeciem Zurumbet officinis infrequentiorem, nobis rotundam dictam, tertiam autem luculentam arborem minùs hodie cognitam. Illas itaque, quia recentiores foliis & natura Zingiberis æmulas deliniant, nec niſi radicum figura diſtare affirmant, huc non incommodè attexuimùs. Si cui autem propius Zeduariã videtur exprimere noſter Coſtus Syriacus Zingiberis radice ſimili & maiore, ſua ſane opinione fruatur: nam & hanc dicunt ab vſque vltimis Oceani Orientalis Chinarum plagis in Perſiam & Syriam, vbi etiam, ſed pauca, oriatur, tranſmitti. Probabilius tamen vulgatiores veriores eſſe, cum ſint ſibi per omnia ſimiliores, vt Caſtani-bulbi cum cœteris œnanthis, exemplisque aliis ſuperius oſtenſum fuit. Arnabonẽ verò Pauli & MAMI-

MAMIRAS. RAM, nobis ignotam adhuc eſſe, fortè & fore magis dolendum, quàm mirandum: cum priſcorum pudor non auſus ſit res peregrinas, neutiquam compertas temerè poſteritati

NARCAPH. figurare: vnde NARCAPHTHON corticẽ aromaticũ, ac pleraq; alia thymiamata famigeratiſsima nullo ſigno memoriæ mandata fuerunt. Mamiram tamen qui Doronicum vnum quodpiã arbitratur, neutiquam infirma coniectura nititur: at qui Arnabonem eiuſdem Zurumbet Arabum hariolabitur, verum ſi dicat, illum putato vatem optimum.

IVNCI & IVNCEA

IVNCI Varietates.

- *Cyperus ſiue Iuncus anguloſus.*
  - *Rotundus*
    - *Maior* } *Syriacus,*
    - *Minor* }
  - *Longus odoratus.*
  - *Longus inodorus.*
  - *Gramineus.*
- *Traſi.*
- *Papyrus Nilotica.*
- *Papyrus latifolia Braſiliæ.*
- *Arundo Papyracea.*
- *Sparganium.*
- *Typha.*
- *Typha minor.*
- *Stœbe.*
- *Phleos Theoph.*
- *Schœnanthos, ſiue Iuncus odoratus Libani.*
- *Nardi ſpica.*
- *Nardus Gangitis.*
- *Iuncus*
  - *Læuis vulgaris.*
  - *Acutus duplex.*
  - *Aquaticus.*
  - *Maritimus.*
  - *Bombycinus, Gnaphalium Tragi.*
  - *Cyperoides, ſeu floridus paludoſus.*

CYPE-

CYPERVS, ſiue Iuncus anguloſus.

Gal. Souchet.
Ital. Cypero.
Ger. Wilder Galgan.

NATVRÆ natalitiorũq; cognatione ſuccedent Iuncea Cyperorũ ſeriei, vt etiã Theophraſtus innuere viſus fuit, cum Cyperũ, Papyrum, Calamũ, aliáſq; paluſtres recenſuit. Dicta autem κύπειρος aut κύπερις videtur à radicis effigie, quæ pyxidulam, aut poculum puſillum vaſculũm ue imitatur: ſic etiã apud Theophraſtum folliculum Vlmi κύπερις legitur. Huius certior multò Hiſtoria quàm cognatæ Curcumæ, ſiue Cyperi Babylonici putati, de quo ſuperiore capite, propterea quia nõ multi ſunt anni, cum quidã horti Itali rariorem, rotundum vocatũ alebant, nóſque copiam duorum generum Rotundi vocati ex Syriæ Emporijs Venetias aduehi vidimus apud Albertum Martinellum Pharmacopœum peritum à quo etiamnum habemus. Quare plures ſunt ſpecies, quàm quot Dioſcoridi recenſitæ fuerint. Nempe Dioſcoridis maior & minor rotundus: vterque peregrinus, Syriacus vocatus Noſtratium autem Longus odoratus, & Longus inodorus: poſtremò etiam Veronenſium Traſi, que ſanè Cyperi ſunt cõgeneres. Omnium effigies ſimilis & eadem fermè, folijs porraceis Aſphodeli ſtriatis, anguloſis, rigidis Sparganij vel Iunci floridi aquatici, caule gracili, nitido, triquetro, iunceo, floribus item ſeminibus & cacuminibus pannicularum Iunceis ſpicatis. Vda, etiam ſcrobes & ripas fluminum, vbi Iunci, amant: quare meritò Iuncum anguloſum ſine triangularem vocarunt antiqui & nos hic collocauimus. Omnium tamen in radicibus diſcrimẽ: Syriaci maioris etenim radices multis filametis implexæ numeroſæ, glandularum inſtar aut filipendulæ annexæ rotundiores, oliuis pares, intus albidæ, foris ſubruffæ, ſapore minutę Galangæ, odoréque aromatico, antidotis maiori gratia & vi miſceri ſolito. *Effigies Math. 26.*

Minor verò radix duplò minor eſt, cortice fuſco villoſiore, duriore intus candore, alioqui & ſapore & odore ſimili, non modo è Syriæ montoſis humentibus, ſed etiam Illyriæ & Apuliæ conſimilibus natalibus, vbi ſponte prouenit, in Italiam ferunt, emúntque magno vtramque harum, & ad Theriacæ compoſitioné, ceraque oblinunt ne teredine exedantur. Aptiſsimam enim Xylobalſami ſuccedaneam iamdiu Patauina & Veneta collegia ſanxerunt & vſurparunt, tametſi commodiora hodie ſuccedanea ſuffici poſſent vt ſumus dicturi in Antibalomenis.

LONGVS HABITIOR.

NOSTRATIS duplicis Europæi frequentior multò prouentus & vſus Septentrionalibus regionibus, vt Germaniæ, Belgiæ, Angliæ & Galliæ, quàm Meridionalibus tranſmarinis. Harum pariter altera maior habitior, carnoſior odoratiórque eſt. Radices illi longæ ſibi cohæſu mutuò implexæ Polypodij modo, etiam odore ſuauiſsimo mulieribus notæ, quæ ex illa deſtillationes & pulueres inſtituunt.

LONGVS INODORVS.

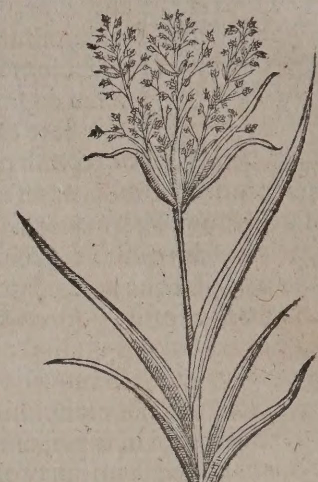
ALTERA verò minor inodora fermè neglecta, quam Theophraſtini in Heluetia miſcebant ſuis quintis ineptijs.

RECENTIORVM TRASI, ſiue eſculenti Cyperi.

EST & hæc prorſum è Cyperi genere, ſeu radices ſeu plantam reliquam totam ſpectes, eiúſq; natalia, nec differre videtur, niſi radicum ſapore, qui gratus veſcendo nec vtilis minùs eſt, vndé nomen in vulgus Italorum manauit, quod forſan Tragum eſſe illam ſpeciem frugis, quæ Halicæ ſpeciem gerere quadamtenus deſcribitur, ſecundo Dioſcoridis Volumine, tametſi vtraque illarum factitia eſt: at Traſi planta eſt equidem rara, nec vſpiam Chriſtianę ditionis oriri ſpontè ſolita, preterquam in amœniſsimo Veronenſium agro non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui riguóque aruo, quò nos, dum floreret Iulio menſe, duxit optimus ciuis, Pharmacopœus diligentiſsimus, Andreas Bellicoquus, cuius radices in Gallia, Belgio, Anglia ſatæ non paucis amicis opinionem fecerant Cyperi rotundi minoris. Cui equidem par eſt & ſimilis: agnitu tamen facilis, quia can- *Tragos & Condrus Dioſco, factitia.*

didior, pellucidior, nec odora, nec medicata, ſed alimentoſo dulcioréq; quàm Caſtaneæ ſapore, vnde vulgo, *Dolce Traſi* Veronæ & Venetiis per vrbes puerulos audias, qui radicum harum circumferunt vœnum plenos quaſillos. Crudas coctáſque eſitant in bellariis, ad acres fluxiones commendantur, nec dubium quin ptiſana ex iiſdem parata multum profutura ſit, addito Coriandri ſemine, & pauca Iride quemadmodum quidam parant. Afri, quibus etiam ſponte oritur, Hab-alſelim vocant.

CYPERVS GRAMINEA *ſiue* MILIACEA.

ACCERSENDAM etiam Cyperis hanc caulis natiuúſque locus ſuadent: eſt enim inodori Cyperi quadãtenus affinis, breuior tamen foliis, quæ ab imo orta medio ſui tenus fermè caulem ambiũt pedalem, gracilem, ternis angulis aſperũ, coma donatum ſparſa eleganti, & maiore quàm pro ſui magnitudine, copioſo Milii aut Iunci referta ſemine, circum quàm imam aliquot foliola enaſcuntur, vt in Cypero aut Papyro, lectam induſtria ſummæ ſedulitatis Medici Thomæ Penii habuimus, ad Neccarum flumen agro Heidelbergenſi.

PAPYRVS NILOTICA.

NON corticis ſiue libri cui inſcriberetur, vt quidam putarũt, eſt Ægyptia Papyrus, ſed plantæ magnitudinis ſpecioſę admodum, Cypero ſimilis effigie, natalibus, etiámq; nomenclatura Ægyptia, qua in regione ſecus fluẽta in Nili paluſtribus adoleſcit, nec è profundo emergit, ſed tantùm è vadoſis fruteſcit, non procul à ripis, vt etiam diuina pagina narrat Moſen diuinæ ſpei & elegantiæ deliculum puellum à matre inuita eiectũ prope Nili ripam inter Papyros, vnde diuinitùs iuſſu filiæ Pharonis eductus, indéq; Moſes vocatus, quaſi aquis ereptus, fuit. Niloticam Papyrum, vnde & qualem deſcribunt Theophraſtus & Plinius aduectam hortique Piſani totius oræ Thyrrhenæ lõgè amœniſſimi & raris ſtirpibus ditiſsimi inquilinam factã vidimus, & florentẽ legimus beneuolentia eruditiſsimi Profeſſo-

ris in Academia Piſana Andręæ Acroariæ Ciſalpini, quo etiam hortante nonnullos Stolones Papyri, & aliarum rariorum plantarum Geſnero miſimus: quarum oblectatus peregrina elegantia, vt erat incomparabilis modeſtiæ & eruditionis, non ita multò pòſt literis gratulabundis hæc ſignificauit. Rarum ſpectaculũ ſui mihi præbuerunt ſtirpes duę munera tua rariſsima, quarum illam Papyrum Niloticam vocas, altera, mihi tecum ignota eſt: ſed nec illam nouiſsem, niſi tu monuiſses eſſe Papyrum Niloticam è Piſano horto lectam. Plinio videtur gemina Ægyptia & Babylonia ex qua præparantur acu chartæ diuiſę in prætenues, ſed quàm tenuiſsimas philyras. Tua verò an ſic poſsit parari neſcio: Plinianæ premuntur prelis plagulæ & ſecernuntur ſcapo nunquam plures quàm vicenæ. Plurima quæ ibi habet *P*linius non aſſequor, nec nunc cum Theophraſt. conferre vacat, ſed peruelim ſcire cuiuſmodi tuæ ſint folia, & an nõ Cyperus ſit, vt cũ noſtrum opus in lucem exibit curem depingendas, ac tibi acceptas feram.

Neutiquam mirum doctiſsimo Geſnero viſam eſſe Cyperum, cùm illi ſit congeneris & ſimillima: verum elegantior multò eſt, Iunceo harundinaceóue triquetro caule, medulla farcto tomentacea, quæ tuſa glutiníſque in ſpeciem ſubacta ducebatur in bracteas *P*apyraceas, quæ mutuo ſibi appreſſæ folia craſsiora conflabant ſcribendo apta, quemadmodum etiamnum ſit ex laciniis linei panni contuſi & in candidum gluten redacti. Medulla vero vtebantur ex præcepto antiquorum, quemadmodum hodie Chirurgi Itali linamentis, & turundis ex medulla Sambucina aut Spongiæ paratis, quò ſuis poris melius ſaniem imbibant, ſuáque qualitate deſiccando fiſtulás latiores faciant, quod factitari ſolitum meminit Dioſcorides. Stipitum numeroſorum proceritas, læuis, nitida, ſurrecta ſenûm, ſeptenûmue interdum cubitorum, quibus nuſpiam, niſi ad imum folia inſunt Cyperi aut *S*parganii repanda: radices autem arundinaceæ fibroſæ, quas in Ægypto erutas aſſerebant non illic ortas, propterea quia ſemine caret, tametſi floribus eſt perquam ſpecioſis & luculentam in ambitu cęſariem effigiantibus: numeroſis gracilibus thyrſulis, denſo & æquabili comarum ſtipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non vt Cyperi ſparſis, quos circa ortum ambiunt radiatim ſcita folia multò minora illis, quæ ſunt ad imum, vti in Cypero. Idcirco veriſimile ſit hanc veram Theophraſti eſſe, & *P*apyri deſcriptionem apud *P*linium geminam eſſe, ſed mutilam, éque duabus diuerſi generis *P*apyris confuſam, nempe ex Ægyptia hac & ex Babylonia, cuius etiam alii ſcriptores meminerunt. Nam, vt nomen & res indicat, Theophraſti papyrus non alia eſt, quàm Dioſcoridis quæ notiſsima omnibus, fuit ex qua præparabantur chartæ, & vtiliſsima Medicis ad ora fiſtularum diducenda, nempe medulla, vt ſuperiùs oſtendimus, etiámque è Iuncea medulla hodie fieri ſcimus, nam ipſam chartã non eſſe, ſed medullã, indicio eſt quòd Dioſcorides dicat cinerem crematæ *P*apyri præſtantiorem eſſe quàm è Charta, & ipſos ſtipites neutiquam inſeri ſinibus aut fiſtulis ſolitos, ſed medullam, propter commoda quæ recenſet Dioſcorides. Ideóque aut vſum tum funium, tum chartæ obſcuriùs *P*linius tradit, cum dicit: texuntur omnes tabula madente Nili aqua, quod de funibus quis fortè interpretetur. Et mox: turbidus liquor vim glutinis præbet, cum primo ſupina tabula ſchœdæ illinitur longitudine *P*apyri, quæ potuit eſſe ſegmentis vtrinque amputatis: tranſuerſa poſtea cratis peragitur, premuntur deinde prelis & ſiccantur Sole plagulæ, atque inter ſe iunguntur, quæ medullæ gluten in Chartas duci ſolitum innuere videntur. At vbi in Euphrate circa Babylonium naſci ſcribit, non eandem videtur deſcribere, ſed eundem vſum habere chartas, quæ diuiſæ acu in prętenues, ſed quã latiſsimas philyras præparantur. Quare & ſi iſta folia admodum lata, quibus metæ ſaccharatæ adferuntur paſſim inuolutæ ex Auſtrinis trans Æquatorem Inſulis vocari poſſunt *P*apyraceæ, quemadmodum olim etiam folia *P*almæ & aliarum arborum, quibus poterat quippiam commodè ſcribi, tamen non eſſe genuinam certum eſt. Quapropter conſultius eſt, vbi defuerit hæc noſtra *P*apyrus, cinerem parare ex Cyperi vulgaris, aut Iunci magni aquatici medulla, vtendum ad depaſcentium vlcerũm rabiem feram compeſcendam.

Folium ſaccha. inuolucrum.

PAPYRVS LATIFOLIA BRASILIA.

NEc etiam Papyrum eſſe illud folium quod doctiſsimus Generus deſcribit, vel inde perſpicuum, quòd Dioſcoridi non folia, ſed quidpiam certo modo paratum & plãta Papyrus vocatur. Tametſi, vt monuimus, nihil obſtet, quin folia hæc, vt quibus concinnè admodum characteres ac quiduis aliud exarantur, poſsit papyrus dici: preſertim etiam cum ijſdem vigeat locis, quibus Arundo Saccharata & cœteræ aquaticæ.

ARVNDO PAPYRACEA.

ADMODVM ſimilis Papyri deſcriptioni, & nulli non Galliæ regioni familiaris, lacuſtris planta altera ſpecioſæ proceritatis, quam nõ ſemel in Lani torpentibus aquis non procul Monſpellio conſpicati papyrum Dioſcoridis vt pote notiſsimam ſuſpicati fuiſſemus, niſi illi ſcapi minus anguloſi eſſent, ſenûm octonûmue cubitorum, craſsitie & ſimilitudine Typhæ, ſed harundinis in morem flore faſtigiato thyrſi cacumine, folia item arundinaceis aut ſparganij longiora, carinata, carnoſa, triquetra, radice ampla, craſſa, multas lateratim hinc & illinc propagines fundente, vrendo apta cum ſicca. Ex folijs verò texuntur tergeſtia, quas Mattas vocant, non ſecus atq; è Iunco maiore, Sparto, Alga & alijs non paucis.

SPARGANIVM BVTOMOS.

Theophr. Lib. 1. Cap. 8.

AFFINIS valdè Typhæ Iunco florido Papyris & Cyperis Sparganium, qui idem βϛόμος id eſt admodum ſcindens Theophraſti videtur, nominis argumento id docente. Iiſdem namq; paludoſis & riuis inter & prope illa prouenit folijs cõſimilibus, triquetris, dorſo prominulo & carinoſo, acieq; vtrinq; manũ arripiẽtis cæſim fauciante, partim ab radice graminea, fibroſa, ſurrectis: partim è bicubitali caule alterno ortu ſparſa & reflexa: inq; alarum cauo globulos echinatos ſaturè virentes, duros, firmos, Platani pares habente, guſtu ſubaſtringente & ſicciore, inſipido. Sunt qui reſpuunt vt Senenſis, nec tamen deſcribunt, non magis quàm Iuncum floridum vocatum, per eius commentaria hactenus minus ſane notum, iniquius paulò tamen interpretantur duas voculas ϛενώτερα καὶ ἐπικλινότερα, id eſt anguſtiora, & inclinatiora. Atqui illa vaga nota latioris, anguſtioris folij, non ſæpe certa, ſæpiſsimè contrario ſenſu accepta in Dioſcoridis lectione, oſtenditur alibi: & vbi dicit magis quàm Gladioli inclinata, apertè indicat eſſe magis diſparata & ſparſa (vt ſanè ſunt) quam ſint Gladioli, quæ vt plurimum recta, & proximè caulem parallela aſſurgunt. Sed Commentatori illuſit triuialis intellectio literæ quæ ſic habet; folia ad terram inclinata magis, vel procumbentia.

TYPHA.

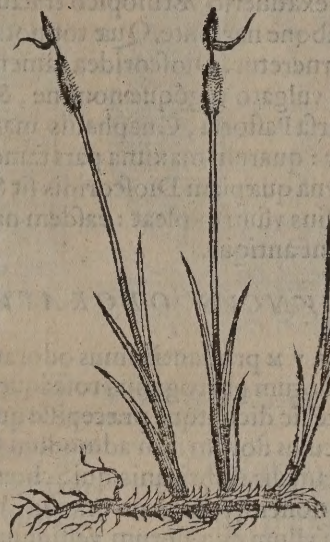
Italis,	*Mazza Sorda.*	
Gallis,	Maſſe de Ionc.	*Angl.* Cattits tayle & reede maſe.
Germanis.	Moſʒkloben ſeu Narrem kolben.	

CYLINDREA turbinatáque florum effigies quaſi Typhonis ſeſe gyrantis turbinem, aut gigantis ſtaturã minacem figuaret nomen huic dediſſe videtur. Earum eſt & hæc quæ non niſi certis natalibus nempe amnibus leniter fluentibus, & vada, ſtangnantéſque aquas & paluſtres efficientibus emergit, è radice iuncea caulis procerior interdũ homine procero teres, rectus læuore coloréq; & parilitate illius Iunci fluuiatilis maioris, quẽ propè haud raro naſcitur folijs ab imo exeuntibus alterno ſitu carinatis triquetris mucronatis Cyperidis: faſtigium tereti, pappoſaque claua clauſum, ſeſquipalmũ, pedémue longum, quadam Tritici Turcici ſimilitudine. Ventis abrepta lanugo pulla intus foris nigricans, cogitur à Tomaclarijs mulieribus, & renibus æſtuantibúſque lumbis haud parum commodi adferunt puluilli thoriuè eadem farcti: etiam intuſa pinguedini præſertim axungiæ, aut larido illiquato, arcet ambuſtis partibus tumorem & inflammationem ſerique vrentis collectiones. Quod prodiderunt ad Enterocelas tantopere facere, non huius reor, ſed admotorum & aliorum mixtorum merito acceptum ferendum, nempe Hippogloſsi, Gladioli, Bethonicæ: vnde malim hanc abeſſe lanuginẽ, quæ et ſuffocationis periculum minatur, mures enim ſic enectos vel plebs nouit, & ineptiora cætera medicamenta efficit.

An

An verò ſit huic congener Theophraſto Cerealis Typha, tum ſitne Zea Speautra Gallis, inter fruges diximus.

TYPHA MINOR.

IN agro Genuenſi, qua confluunt Rhodanus & Arua Typha puſilla,ſiue Typhula exit planè iunceis culmis,enodibus, rigidulis, cubitum & ſeſquicubitum vix excedentibus,binóque faſtigiolo floris Tomētacei donatis : nempe in extremo vno exiguo & ſemine eroſo, cui adnaſcitur foliolum triticeum, & intorquetur: altero autem inferius relicto ſpatio,craſsiore & corpulentiore iuncum ambiente Typhæ non diſsimilē,ſed multò minorē vti & folia quæ ad imum ſunt aliquantum rigida: radix prolixiùs reptat,monente peritiſsimo & admodum accurato plantarum expenſore Thoma Penio Anglo, qui hanc vulſit ſuperioribus annis & nobis impertiuit.

STOEBE.

PLVS quindecim annos ſpes ferebat noſtra Stœben verā alicubi ſeſe nobis obuiam daturam,at iam ferme deſpondimus animum: cum nuſpiam lacuū,paludū,ſtagnorum,lacunarū,aliorúmue vdorum ſedulis ſtirpiū venatoribus cōparuerit. Qui ſaltem ſi Phleon Theophraſti inueniſſent, STEOBEN Dioſcoridis ſe nactos putaſsēt, propterea quia eandem eſſe vtramque Perſuaſi eſſent, Cōmentatoris ex docto Ruellio furtiuis verſuris acceptis. Verùm haud neceſſaria nominis ſolius communis protrita argumēta,quæ Stœben eandem PHLEO plantam eſſe illicò aſſerunt, imbecilla vna dumtaxat coniectura, quia à quibuſdam PHLEON vocari Stœben lib.6. Cap. primo ſcripſerit. Nam eadē nomenclatura in quamlibet tomentitiam vel fungoſam alius generis ſtirpem quadrare poteſt, vt Typhæ, Centunculis, Gnaphaliiſq; veris, Cynaris & Spinis albis. Quin Galenus cum Stœben acris valdè & calidæ facultatis dicit libro de antidotis, ſatis indicio eſt idem nomen etiam contrariæ naturæ plantis indi potuiſſe: quippe octauo Simplicium aliam Stœben mordacitatis expertem, qualē planè Dioſcorides & Ægyneta, recenſet. Dioſcoridea cùm deſcriptione careat quòd notitiæ plebeiæ extitiſſe videatur,quaſi vſu frequenti vulgatior,alia à φλέω Theophraſti Indica lacus Oromeni frutice fuiſſe videtur,quę de ſpinoſarum claſſe eſt. Nec ex Plinio probatio vllius momēti eſt, vt qui dumtaxat vertit & peruertit eo loco Theoph. hiſtoriā. Sic enim ille τάδε παρὰ τὴν ἀκάνθαν ἑτέρον ἔχει φύλλον, ὥσπερ ὁ ὄνονις, καὶ ὁ τρίβολος, καὶ ὁ φλεως, ὅ τινες καλοῦσι ςοίβην. Plinius verò libro vigeſimo primo Capite vigeſimo quinto, aliqua ſecundum ſpinam habent folium, vt Tribulus & Anonis: quædam in folio habent & in caule, vt Phleos: quod aliqui Stœben appellauēre: cum tamen Theophraſtus neget Folium Phlei Spinoſum eſſe Cap. quinto & ſexto. Quæ labeculæ illi frequentiores. Sed & iſtud Theophraſti PHLEON à ſeminis vbertate,vt rentur,vocatum,non magis ex deſcriptione,quæ ſatis plena & perſpicua colligitur,notum eſt,quàm Folium Indicum Cinamomium,& alia quæ iiſdem natalibus quāplurima à noſtro cœlo diſsitis oriunda ſunt. Frutex enim eſt aculeatus in caule (falſò acuti-folium aut aculeato folio verterunt) ſemine molli, rubido, pecori radix gratiſsima, non alibi quàm in aquaticis naſcens, fœminam in eo accipi quæ ſterilis ſit,& ad nexus vtilis. Item Phleon tradunt folio naſci carnoſo multipliciter laciniato, ſtirpe numeroſa germinare Virgiliarum exortu, primóque aratro, vnà nec id folia dimittere, vitam annuam longiorem eſſe, ad bimatum aut trimatum prorogari, caulem non ſolum ſed folium aculeis armari: Item ſecundum ſpinam folium habere

Φλέος. Theo.

 Phleon

Phleon, quam nonnulli Stœben appellant, lanugine mulieres ad lixiuium vti, pabulo eſſe folia ouibus, germina ſuibus, partem imam radici proximam pueris teneram eſitari, non in profundum actam radicem inque Orchomeno copioſam haberi, atque in Arabia exaduerſo Æthiopico tractui, flumine præſertim quod Cinamoferam diſterminat Strabone narrante. Quæ tot notæ ſatis docendo erant, ipſam Plantam ſicubi ea in Europa cerneretur. Dioſcoridea tamen vix vnquam certa erit, cum nullis ſit deſcripta notis, niſi vulgato vagóque nomine, & facultatibus quas nec diuerſas nec ignauiores quis in Burſa Paſtoria, Gnaphaliis marinis, Iaceis, Scabioſis, Bellidibus & Globularia experietur: quarum maxima pars tametſi antiquis indicta meritò putetur, fieri tamen poteſt, vt vna quæpiam Dioſcoridis ſit Stœbe, aut ſaltem non magno vel deſiderio vel diſpendio illius vſum expleat: eaſdem namque vires fermè Gnaphalio, Typhæ & Iuncis reddiderunt antiqui.

IVNCVS ODORATVS ſeu SCHOENANTHOS.

IVNCORVM præſtantiſsimus odoratus Schœnanthos olim vocatus à multis tempore Galeni, florum prærogatiua roſeáque fragantia, tametſi Galenus dixerat ſuo tempore minùs aptè ſic dici, atque præcepiſſe quoſdam Schœnanthum miſcendum eſſe compoſitionibus, cuius florum non admodum ſuppetet copia, ſæpe depaſcentibus nimirũ ſummitates Camelis Aphricanis, qui Schœnantho veſcuntur & maximè oblectantur. Quam Galeni rationem, vt prauam & veluti mendacii ream ridet aniliter Commentator, quaſi nuſpiam vllum eius florum veſtigium Europæis compareret, ſed omnes liguriſſe Camelos diceret. At ille dumtaxat ſæpe truncam adferri reliquam herbam dicit, nempe radicem, folium, caulem, eóque floris minorem ſuppetere copiam, quemadmodum hodie videas in Emporiis, Venetiis, Genuæ & alibi longè copiam plantæ maximam, florum verò non admodum mercem frequentem. Quippe cùm ſint quadãtenus flores pappoſi, tenues, faciléque delabantur, etiámque cum cæteris gramineis veſcendo reſecentur, calore odor eorum exoluatur, factum fuit partim eorum paucitate, partim etiam inſtitorum negligentia vt perpauci adferrerentur. Iam lucri ſpes luculentior adeo ſedulos colligendo adferendóque fecit mercatores, vt nulli dubium, quin veri calami floribus integris quamplurimùm habeatur Nabathęi, Arabici & Aphrici: quorum etiamnum ex odore dotes noſcitare quiuis facilè poſsit (proſtant enim interdũ in Officinis) veri quidem ſed adeo ſoluti viribus, vt nonnulli putarint non aliam eſſe plantam, quam quæ paſſim in Adriaticis frequens & nonnunquam in Mediterraneis littoreis & ſabuletis occurrit, planè ſpecie, magnitudine, culmóque concolori Schœnanthi odorati: meminimúſque hanc nobis obtruſam à Pharmacopœis Venetiis & Monſpellii, qui affirmarent eſſe verę congenerem. Verùm ab illius præſtantia longiùs abeſt, quàm Canna vulgaris à Calamo aromatico: deinde foliis gramineis eſt, & longè diſparem florem profert: qualem aromaticum in Campania oriundum ex Plinii memoratione, ſed minùs viribus pollentem quiſpiam coiectet. Siccatus hodie vœnundari ſolitus in faſciculos vinctus, radice eſt exigua, duriuſcula, arida, fibris exilibus multis ſummo ceſpite ſparſis, foliáque promentibus vnà conuoluta & ſquãmatim interſerta craſsiora, rigida, ſeſquipalmũ alta, mucronata pallida propiùs amplexa calamulum geniculatum rotundum, plenum, non cauum, nitidum, pedẽ altum, Cyperi Iunceaue concretione & læuore, & in ſummo graciliorem, quem ornat gemina ſeries floſculorum ex pallido rubentium, aceroſis glumis aut calyculis rubellis foris intúſque pappoſis, leuibus, quæ Cyperum tota olent, ſed tritæ in mortario aut digitis tantopere flagrant, præſertim interiora folia & calamuli, vt legitimum hunc eſſe qui inficietur, planè muccoſæ naris dici mereatur. Ne nunc blaterent de Cyperi caule, quem non odorati Iunci, ſed vulgaris, nulla expreſſa adiectione innuere videtur Dioſcorides. Cætera porrò deſcriptio adeo cum ſit lucida, pudeat iſtos maleferiatos exactores putidulæ ſeueritatis in notis exquirendis.

MARINVS gramineus Iuncus foliis Schœnanthi.

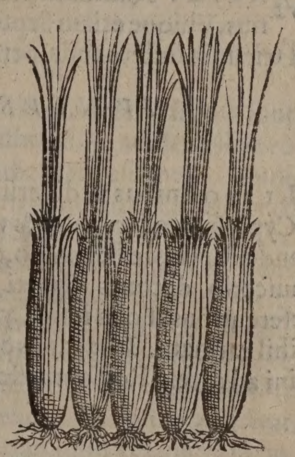
NARDVS DIOSCORI. ſiue *Nardoſtachis Æginetæ.*

NVM dicta fuerit à Naardo vrbe Syriaca Euphrati contermina, vbi etiam Nardum aliam

aliam meminit Plinius incertum,certũ tamen legittimã pleríſque locis Ægypti & Syriæ in Europam adferri, nõ modo radicem qualem Galenus vult, ſed etiam quatuor diſtinctas partes, nimirum radicem, ſpicas comáſue,feſtucas & folia ipſa. Ima radix Schœnanthi, exili & arido ſtamine à radicula ſiue torulo exit, cui innaſcuntur ſpicatæ comæ confertæque glomerationes quaſi per cirros torulos nucleóſue diſtinctæ & cõflatæ capillamentis,vt in Mȩo: è quarũ ſpatiis mediis emergunt nonnulla iuncea folia marinæ Algæ modo, tametſi minora multo. Haſce ſiccas inter ingentes faſciculorum ſtrues conſpicati fuimus in ædibus amici noſtri & periti Pharmacopœi Alberti Martinelli Veneti ad Angeli ſymbolum, & ſcimus nonnullis aliis ſtudioſis Lugduni fuiſſe animaduerſas.

NARDVS GANGITIS SPVRIA NORBONÆ.

QVINTVS iam agitur annus, cum aliã huic ſimillimã & copioſam nacti fuimus. Eſt in Gallia Norbonenſi à Gange vrbecula ſeptem plus minus miliaria diſsitus mons perquam amœnus & celſus, herbarum lectiorum feraciſsimus, cui idcirco vulgò nomen *L'hort de Diou*, id eſt Dei Paradiſus,inditum: in huius cliuo qua ad meridiem maréue Mediterraneum vergit, hæc vberi prouentu erumpit, muſcidis & vdis tractibus,infima radix puſilla, exilibus fibris duris & raris, quæ ſubſunt ſpicatis comoſiſque torulis minimum digitum craſsis, colore palleſcentibus ex fuſco,ferè palmum altis,non valdè mucronatis,ſed quadãtenus per extrema reciſis, folio eſt viridi, rigido, iunceo,vix pedẽ alto,numeroſo quod ab ima radice ortũ trans ſpiceam comam imum caulẽ ambientem ſeſe exerit: multæque plantæ quaſi vno ceſpitis ambitu implexæ, vnius effigiem præ ſe ferunt. Tota inodora eſt,præterquam capillamẽta ſpicea, quæ multò craſsiora quam Indicæ ſunt, odore Muſchi Querni, vel terreſtris, cui ſemimerſa humo inſeruntur comoſa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus iunceus culmus Elphæ vocatæ non diſsimilis,cubitũ altus exit,à medio cuius ad ſummũ alternatim ſunt admodum exiles herbaceæ ſiliquæ apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori aut deflo- reſcenti Geranio & Cotyledoni ſimilibus. Hæc tum viſa fuit Rondelletio præceptori & Iacobo Vtenhouio generoſo Gandauenſi comilitoni eruditiſsimo, & in hac parte nõ ſecus ac in cæteris rei medicæ apprimȩ exercitato, qui eam ſuis ipſius manibus collegit, & etiamnum nobis videtur GANGITIDI Dioſcoridi prorſum quadrare. Nec cuiquã mirum ſit Gangis vrbeculæ à nobis factam mentionem, nam nullum occurebat oppidulum nullúſue inſignior & propior locus iſto,quem alluunt duo amnes ſuauiſsimi,quorum alter eſt ſabulo, micis balucibúſque aureis mixtus,vnde etiam Aurũ colligunt. Quo verò fato factum ſit vt id nomen adſciuerit, equidem neſcitur, non eſſe Indicam ſcitur.

IVNCVS LÆVIS VVLGATVS.

NVNC ad reliquam Iuncorum Hiſtoriam pergamus ſicuti à loris & funibus Schænum, ſic à iungendo Iuncum dixerunt. Pratis vdis deterioribus nihil viuidius familiariúſue iunco læui vulgato, qui duplex eſt, aut mucrone tenus diſtans. Vtrique tamen rectæ,læues,herbaceo colore virentes,nitentéſque virgæ aut culmi mucronatis cuſpidibus & ſemine nigro conſpicuis, medulla alba elychnum referente & vſu ſupplente rigidis, cubitũ & ſeſquicubitum altis,minúſq; duris mucronibus armatis culmis:

ſemine nigricante muſcoſo in puſillis acerofis glumis. Nullius neque pecori, neque homini vſus, niſi in ſternendis aulis & deambulacris, in Anglia potiſsimum.

Complures aſperitate & ſquallore tantum & copia medullæ varietates iſtius vbique, quas recentiores minùs ſcitè in quaternas aut quinas ſpecies diffundunt.

MARITIMVS DVPLEX.

AT huius acuti duæ apud rura Norbonenſia maritima differentiæ, multò proceriores, nec ternis cubitis inferiores. Vtraque ſtagnoſis maritimíſque lacuſtribus inter Latera & Peraus eodem ceſpite vireſcunt, multò acutie maiores & infeſtiores punctim occurrendo. Vni ſeminis nigricantis fœcunditas in glumoſis aſperis & nigricantibus glomis: alteri niuea, tomentoſáque inſtar barbulæ lanugo mollior propendet. Etiam horum medulla elychnis atque circulatorum neuroq; Plaſtorum iocoſis ingenijs & ludibrijs apta materia: è qua columbulas commentitias volitãtes, atque aëre ſeſe librantes meminimus conflatas.

AQVATICVS MAXIMVS.

MAXIMVS omnium procerrimæ æqualis Typhæ, & conuictor, aquarum potor & alũnus. Vbique etiam Septentrionalium præſertim fungoſa medulla, ſtoreis texendis ad triclinia inſternenda, perquam notus.

IVNCVS CYPEROIDES FLORIDVS paludoſus.

ILLIS omnibus vt diuerſus, ita excellit Floridus vocatus Iuncus, quippe nonnihil ad Cyperũ accedere folio & vmbella cernitur, alioqui nõ diſsimili illis radice. Iunceus rotundus & virore herbaceo, caulis Typhœ non abſimilis, ſed gracilior, tres cubitos ęquans muſcario decorus Cyperi, ſed floribus ex purpura candore diluta Ampelopraſſum referentibus. Folia item Cyperi aut Aſphodeli longiora à radice Iunci, ſed craſsiore, nõ nihil carinata. In lacunijs & torpidis aut lentè fluentibus riuulis Belgiæ, Angliæ & Londini ad arcem Regiam caſteriúmque nauium Liburnicarum naſcitur.

MARITIMVS.

HVIC non ita diſsimilis, ſed tantum littoribus & arenoſis Norbonæ & Galloprouinciæ frequens, vix pedem & ſeſquipalmum æquans. Folia conplura, tenuia, albida, anguſta, & caule ſeſquipalmeo duplò longiora, lenta, ſparſa, inflexa, craſſa & porreacea è radice nigra ſimpliciore Cyperi modo lõgi geniculoſa & prolixius ſerpente, & multis villoſis piloſiſque cirris & crinibus fuſcis depacta, ſapore grato. In ſũmo caule foliola plurimùm terna, tres pollices longa, florem globoſum Iunceis ſeminibus glumoſis ſtipatum, aſperiuſculum, ex fuſco & purpureo pallidulum Ampelopraſi magnitudine & effigie emittit.

IVNCELLVS.

VERVM aridis glareis & ſterilibus Erycetis Septentrionalibus omnium minimus paſſim viſitur, qui vix ſeſquipalmum æquat, puſilla breuíq; radice, ſpicis tenellis, diſperſis floſculis mucrone carentibus.

IVNCVS BOMBYCINVS.

EST

EST etiam Maio & Iunio in vdis pratis & riguis, exilibus & quaſi gramineis foliolis donatum Iuncum videre, pannicula aut cęſarie niueo candore lucente inſignem, quæ etiam perquam procul oculos nitore pulchro allicit: radice fibrillis tenuibus, & mucrone minus rigido donatur. Germani ob tomẽtum lineúmue florẽ & vſum. Matten Flachs, quaſi culcitræ ſtupam, aut tomentum dicunt. GNAPALIVM *Tragi inter Ico.*

ASPHODELI.

Aſphodelus.
- *Albus.*
- *Luteus.*
- *Luteus Liliflorus, ſiue Lirioſphodelus.*
- *Paluſtris radice non bulboſa.*

Aſphodelus Galeni.
Aſphodelus Heſiodi ſuo loco.
Hyacinthus Poëtarum.

ASPHODELVS ALBVS, ſiue HASTVLA REGIA.

Germ. Gold Wurtz.
Gallis. Afrodiles.
Italis. *Aſphodelo.*

ARIDA Narbonæ littora Aſphodeli cõmunis feraciſsima ſunt, nec minùs mõtes à mari diſsiti, vbi bulbis illius, adultioribus roſtro effoſsis, quãtumuis acribus ſues lubenter veſcuntur: homini iam in cibum non cędit, vt Galeni Aſphodelus, cuius vis etiã non elixi ignauior multo, & feruor mitior. Folia illi Cyperi, œnanthes, aut Porri ſimilia, triquetra, carinata: Caulis rotundus, læuis, cubitalis & ſeſquicubitalis: flores ſtellati candidi Ornithogali maiores: ſemen fuſcum triquetrum Seſami Theophraſti, in orbiculatis capitulis obſcurè virentibus occluſũ. Radices teretes numeroſæ ab vno capite, Pæoniæ minores, concolores fermè, acres, glandibus ſimiles ſubſunt, acrioréſque multò & ingratiores quàm vt veſcendo ſint noſtræ guloſitati vt fuerunt holus priſcæ frugalitati, cuius teſtis Heſiodi verſus etiamnum extant: niſi huius cum Galeni eadem Aſphodelus fuit, aut mitioris ſoli alumnus, vel coctus, vt de Aro Ægyptio, de Cœpis & bulbaceis acribus legimus & ſcimus.

ASPHODELVS LVTEVS MINOR.

NVSQVAM littoreis iiſdem viſitur, tametſi hortis Batauinis & Galliæ familiaris luteus hìc antiquis indictus, generéque diuerſus, eſt enim radicibus prolixioribus, nec ita bulboſis, ſed Corrudæ modo minùs tuberoſis, leniúſque turbinatis, è quibus Cyperi folia complura exeunt exilia, ſaturo virore. Caulis rectus, floribus crebribus, luteis alterius ſimilibus faſtigio tenus ſtipatus: ſemen triangulum pericardiis continetur primi modo.

LVTEVS LILIFLORVS.

LIRIOSPHODELVS inter naturæ luxuriantis luſus, quia non minus elegans quàm noua, hìc ſubdenda & deſcribenda, qualem Venetijs ſuperioribus annis vidimus, ac dein Antuerpię cum Aſphodelo luteo in officinis Guillielmi Drieſch & Petri Coldenbergii amicis peritiſsimis, deníque Monſpelli ſeuimus. Radices illi œnanthes aut Aſphodeli albi exiliores, caulis ſeſquicubitalis, folia ſtatim à radice ſurrecta, exilia porracea. Extremus caulis in turiones fiſsus qui flores ternos quaternóſue Liliaceos referunt, colore flauo, vel aureo, quibus ſuccedunt ſiliquæ anguloſæ ſemine lucido, atro, oblongo, Pœoniæ fœminæ minore Hunc Lilium luteum vel Aſphodelum nuncupabant iam tum quidam Pharmacopœi Veneti. *Lilium luteum*

ASPHO-

ASPHODELVS ACORIFOLIVS, *paluſtris, luteus.*

ANGLIÆ Flandriæq; humentibus paludoſiſq; prouenit è radice fibroſa ſparſa non admodum protuberantibus per interualla graminea appendiculis, folia exeunt Gladioli aut Acori anguſtiora, atro virentia & ſtriata, caulíſque ſeſquipalmaris, ortu magnitudine & modo ſeminéque in lagænũculis Hyacinthi.

ASPHODELVS HYACINTHINVS *fortè Galeni.*

Aſphodelus fœmina Dodo. 452.

HVIC radix Ornithogali aut Hyacinthi, bulbus eſt vnicus albus, folia porreacea, exiliora, breuiora, caulis vnicus, rectus, pedalis, cauliculi triquetri altrinſecus hærent ſpicæ in morem, è quibus flores ſtellati lactei ſe explicant, è medio ſtaminibus quibuſdam productis Ornithogalum referentes, quare Ornithogalum ſpicatum quidam vocarunt, Monſpellienſium nonnulli Pancratium, alii Aſphodelũ Galeni, propterea quia ancipitis videtur figuræ & promiſcui generis ex Aſphodelo cuius flores habet, éxque hyacintho, propter non diſsimilem radicem.

Spicatum Ornithogalum.

Nos itaq; cœpimus à ſerie gladioli & ſimilibus, hinc è cognatis principiis Hyacinthorum Hiſtoriã bulboſis annectemus à Poëtico primùm orſi Hyacintho vt qui Irides inter Lilia & Hyacinthos gladiolos & Aſphodelos quadamtenus ambigat: quem voluiſsemus Iridum claſsi proximè ſubdere, & poterat ſanè, niſi potior collatio Acori & aliorum ſeſe obtuliſſet, quibus hæc tantopere ſimilis floribus, vt Iridem multi putarint. Verùm bulbis & foliis cognatior natura hyacinthis ſimiliorem facit, eóque nos huc digeſsimus: variis enim de partibus & collationibus, varias ad ſtirpium gentilitates alluſiſſe videtur Dedala & munifica parens Natura.

HYACINTHI.

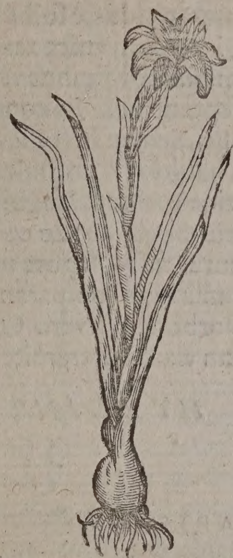
- *Hyacinthus Poëtarum.*
- *Hyacinthus Dioſcoridis.*
- *Hyacinthus*
  - *Germanicus.*
  - *Autumnalis.*
  - *Anglicus.*
- *Hyacinthi Orientales Græci.*
- *Orientalis alter.*

HYACINTHVS POETARVM.

ADEO affinia ſunt ι, & υ elemẽta, vt facilè ſit augurari τὰ ἴα, id eſt violas cognomẽto dictos fuiſſe antiquis flores ſpecioſiſsimos quoſque, præſertim vernos & coronamentis innecti ſolitos, vnde tot florum generibus diuerſis violæ vox quaſi hyolæ communis facta ſit, & proinde accommodata hyacinthis, quorum purpureum *Plinius* ab antiquis nigras Violas vocatas meminit, propter concolorem hyanthinum ſiue violaceũ florem, vt liquet de Theocrito, pariq; ratione putandũ Dioſcorideum dictum fuiſſe propter hyanthinam incuruámq; & pronam deorſum comã, floribus plenam purpureis, cuiuſmodi deliniatur & hodie conſpicitur.

THEOCRITI & POETARVM *Hyacinthus flore Iridis.*

NVLLVS dum ſcriptor neotericus videtur ſcitè diſtinxiſſe aut agnouiſſe haſce ſpecies hyacinthi: ea propter nonnulli Iridem, alii Gladiolum ſequuti Palladium coniectarunt, quidam rati lugubrem illum cruorem, qui *fuſus humo ſignauerat herbas*, ac deſierat eſſe cruor *Tyrióque nitentior oſtro*, floris Lilii formam exceperat, eadem prorſum: ſi non purpureus color his nempe hyacinthis, argenteus eſſet in illis, nimirum liliis candidis, vt Ouidius canit, rati inquam cruentos debere eſſe à cruore flores, Lilium rubrum Dioſcoridis, Martagon Chymiſtarum, Hyacinthum Ouidianum fecerunt. Atqui iſtum Hyacinthi *Poëtici* colorem eſſe purpureum violaceum, non phœniceum ſiue puniceum, cuiuſmodi in Minio, Anagallide & Martagone ſpectatur, oſtrei Tyrii colorviolaceus ſiue hyanthinus abundè explicant, & oſtentant buccina purpura, cuius ſa-

cuius ſanies ex violaceo tantillum rubet, vnde apud ſuauiſsimum Maronem ſuauè rubens hyacinthus dicitur, at Martagoni non ſuauiter rubent folia, ſed flãmeo flauente exuberãti rutilãt. Et porro, *Ibera ferrugine tinctum*, cum canit Poëta, innuit colorẽ, quem politæ caſsides igni calfactæ aut candefactæ ſimul ac frigeſcunt, violaceum rubidum, nitidum contrahunt, vocant *Bruniſſure* Galli, de quo etiam ferrugineas Violas dixit Claudianus, neutiquam vt putarunt, funeſtas, aut lugubres intelligens, nam Vergilij verſus contrarium indicat: *Pictus acu Chlamydẽ, & ferrugine clarus Ibera.* Quare vndequaque aptiſsimè noſtras Poeticus Hyacinthus ſtudioſæ huius ætatis expectationi ſatisfaciet, cui nullus hactenus poterat placere, cum iſtum nondum norat: quique non modo è Hyacinthorum genere eſt, ſed etiam tantùm habet cum Lilio, Iride & Gladiolo ſimilitudinis, vt hinc facilè ſit coniectari Poëtis, Hiſtoricis, Ruſticæ rei ſcriptoribus & aliis collatum fuiſſe penitus cum illis ijſdem de plantis, & interdum ijſdem acceptum, quod à plebecula etiamnum fieri in Iride diximus. Si enim huius florem, ſemen, vniuerſúmque caulem, & ſiliquam oculis Poeticis intuaris, Hyacinthum neges, Iridem dicas: ſin bulbũ, foliáque perpendas porracea, coloréque hyantinum, Hyacinthum aſſeueres. Sed harum rerum peritus arbiter (tametſi videat Pauſaniam, Palladium alióſque ſcriptores ambiguis ſententijs fluctuare) rei ipſius exploratione niſus, neque hyacinthum prorſum dicet, quia nonnulla reclamant, & Iridem negabit, quòd neque radix foliáue congruũt: neque tamẽ illi deſpondendum erit, quin ea potiùs, quam nos ſæpiùs hîc inculcamus, moderatione & methodo expedienda Poetarum Hiſtoricorúmque controuerſia. Ne miſeram nuperorum quorumdam ſattagentiam imiteris, qui adeo ſe torquent in delectu ex antiquis plantarum habendo, vt fruſtrà putent ortam plantam, & ferme in Naturæ cenſu perditam, niſi cuipiam generi ab illis deſcripto, quaſi ſub vexillo ſuo poſsit aggregari. Atqui nos, quod Ariſtoteles & Theophraſtus in Lapidum, Piſciũ, Quadrupedúmque hiſtoria prodidêre, hîc poſſumus multò veriſimilius dicere, nõ parum multas eſſe plantas ancipitis mixtæque naturæ, non ſecus atque hinnuli ex contrarijs aut diuerſis ſpeciebus conflati ζωόφυτα, hybridas & amphibia non pauca. Proindé cum iſthęc planta Iris non ſit, & tamen illi atque Lilij florum elegantiæ abſimilis non ſit, quorum æmula venuſtate Poëtæ aſsimilarunt, & Palladius dixerat Iridem vel Gladiolum à foliorum ſimilitudine vocari: ſanè nobis Poëticus Hyacinthus eſto, qualem in Angliæ, Flandriæque amœnioribus viretis videre paſsim eſt corollis expetitam. Diſparis igitur generis duplex hyacinthus erit, Poëticus noſter ſcilicet purpureus, cœruleus hyanthinus violaceúſue ferrugineus vocatus Iridis Hiſtoricis, & Palladio, Gladioli Poëtis, & vulgo Lilij ſimilis, qualem exactè noſter exprimit: effigie nimirum Iridis aut Gladioli propior, quàm Dioſcoridei hyacinthi: quare priùs hîc de Gladiolo hyacinthiſque ſpurijs germanico, Anglico, Græco bino, & Autumnali, quia ſint floribus ſtellatis & Liliaceis, móxque de altera Dioſc. comoſa ſpecie hyacinthi dicetur.

ξίφιον, GLADIOLVS.

{ *Germa.* Schuuertel. }
{ *Gal.* Glais. }

XIPHIO ſeu Gladiolo aut enſiculo nomen factum à folij figura, quæ tametſi eadem propemodum ſit multis plantis, vt Iridi, Xiridi, Acoro & bulboſis quibuſdam, atque nonnullis etiam piſcibus, tamen huic præ cæteris remanſit, propterea quia propiùs mucronatum effigiat, ſtriatúmque liris & neruis ſcabris, rigidiſque firmiuſculum, In ſatis frequentiſsimum, ea propter dictum ſegetalẽ Romanis, Caulis ſingularis, rectus, rotundus, *Effigi. Dodo: Hiſto. Stir. 144*

dus,ſtriatus,nitidus,è folijs quaſi ſeſe exerens & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum vnico tantum & ad vnam partem verſus (ſic noſtras Norbonenſis) interdum binis ordinibus vtrinq; vno,vt in Italo. Flores rutilant hilari ſaturáq; purpura, ſenis & ſeptenis foliolis conſtantes Liliaceis ſimilibus vel Ornithogali,ſed minus repādis aut diuulſis. Semen in folliculo rubrum Erucæ magnitudine: gemini bulbi radici ſunt, quorum habitior & corpulentior interdum ſuperior inferiori incumbit, interdúmque hæc inferior maior & languidior Vere exacto iam effœta, pluſculis puſillis bulbis propagatur Ornithogali modo coma fibroſa,ſubtùs radicāturglutinoſi bulbi & villoſo inuolucro teguntur fuſco, ſapore non ingrato, acri,ad tumores ſtrumoſos & ſcrophulas tantę opis,vt nulla huic comparanda videatur, Recentiorum certiſsimis periculis factis. Arua & ſata Norbonenſia vero Gladiolo ſcatent, eóque cum Draba vulſam ſurculatores in proximam viam aut tramitem proijciunt.

HYACINTHVS GERMANICVS, *Liliflorus*.

{ *Germa.* Blo Wertzenblumen. }
{ *Angli.* our ladies Flour. }

Hyancinth. ſtellatus. Præter Icones Fuſch. 484. 483.

E Gladiolo & *Poëtarum* Hyacintho noſcenda eſt ſpecioſa illa planta bulbacea Germaniæ notiſsima, quam propter florum puſillorum colorem purpureum, & diuiſuram Lilij aut potiùs Aſphodeli doctiſsimi quidam cum Fuſchio *Poëticum* Hyacinthū diuinabant: elegantia, magnitudine plauſibilior ſpectanti, Iridis floribus gratia is noſtrum longè ſuperat. Et reliqua illius effigiatura congruentior multò Dioſcoridis Hyacintho quàm *Poëtico* foret, magnitudine etiam par, ſed bulbi candidi, flores cærulei purpurei Aſphodeli vel Ornithogali ſtellulis viſuntur. Norbonę mōtoſis arduis,Geneuę, aut Heluetiæ & Germaniæ in campeſtribus & iuxta ſepes naſcitur.

HYACINTHVS ANGLICVS.

Belgis Hyac. Bruxellenſis Hyacint. non ſcriptus. Dod. 167.

Hvnc Anglicum nuncupare lubitum fuit, propterea quia nuſquam terrarum germinoſi ſaltus & prata vberiori ſcatent copia, quàm in Anglia. Magna huic cum Germanico ſiue Fuſchiano affinitas bulbi & foliorum, ſed conſpicua florum diſcrepantia: ſunt enim his oblongi calyces Ieſamini vel Filij ante patrem,cęrulei,cæſiíue,& interdū albidi extrema ora fimbriis ſtellatim reflexis dehiſcētes plures è cauliculo nudo pedali nitentes, & inæquali ſitu penduli. *S*emen in folliculo herbāceo atrum Nigellæ vel Cæpe, vt cæterorum Hyacinthorum.

HYACINTHVS AVTVMNALIS.

Dod. effig. de florib. leb. pag. 174.

Hvivs effigiaturæ minimus, ſed pulchellus,quem primi omnium Antumnalis donatum nomine Antuerpiam è Veronenſi agro miſimus Guillielmo Drieſch. Plurimus poſtea etiam Lutetiæ Pariſiorum,Norbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monſpellij viſus nobis glareoſis aſperis,Autumno ineunte, non Vere,vt ſuperiores, non floſculos lagenoſos edit, ſed radiatos quinis ſeniſue foliolis cæruleis Ornithogali minoribus, cætera prorſum eadem, ſed minora.

HYACINTHI ORIENTALES GRÆCI.

Effigies. Math.

Anno 1562. *P*atauii primùm vidimus,donóque accepimus haſce duas bulboſas,vnà cū bulbo Homerici Moly ab inſignitó celebri eruditionis laude Doctore Treuiſano, quę tum inter ſe multum ſimiles erant,tum illi Anglico non ita diuerſę: è floribus tamen diſcernuntur, alter enim eſt craſsiore, breuiore bulbo & flore, qui ſunt veluti vtriculi violacei cœrulei vel albi Anglici Hyacinthi, vel Iaceæ mediæ vel albæ ſimiles, rariores & à medio caule ad ſummum vſque hærent. Bulbus aliquanto craſsior quàm Anglici, & Moly Homerico par.

ORIENTALIS ALTER

Alter

ALTER verò bulbus non diſsimilis ſeptũ caulem pedalem attollit, à medio totum floribus ſiue caliculis in ſpeciem comæ elegantis digeſtis, purpureis alias albis Aſpho deli Galenici, ſiue Ornithogalli ſpicati ſimilitudine & ſitu. Ambæ quadriénium, quinquenniúmue durarunt Antuerpiæ, quas in Belgio infoſsis bulbis ſeuiſſemus: in delitiis Adonidíſque penſilibus horti alunt veneti.

HYACINTHVS COMOSVS Dioſco.

QVAMVIS ſit difficilis notionis verus Hyacinthus, tamen propterea quia coma incurua floribúſque plena purpureis deſcripſit hunc Dioſcorides, Hyacinthorum claſſem à ſuperiore ſecreuimus, vt quem putamus magis ad Dioſc. Hyacinthum accedere, huícq; proximè ſubdidimus, quia ſimillimus etiam eſt, niſi quòd illi ſponte frequentiùs Septentrionalibus regionibus, hi Meridionalibus lubentiùs florent. Siquidem Italiæ, Norbonæ, reliquę etiam Galliæ tepidiori abundè in ſatis & viarum marginibus prouenit maior Hyacinthus, folijs porraceis, bulbi Vomitorij latioribus, in terram reflexis, caule læui albicantè ex herbaceo tenero, quem à medio ſummo tenus amiciunt numeroſi floſculi ſpicatim confertímque digeſti, purpurei oblongi in tantillis pedicellis vuæ gygarta aut Lauendulæ floſculos imitantibus, ſupernéque comoſam vmbellam latiuſculã, circinnatam deorſum vergentem, nutantem & incuruam efficientibus, ex purpura violacea ſuaui rubore permixtã. Radix Cæpacea fermè quanta Narciſsi, ſed extimus color nitidus illi roſeus dilutiore purpura, propter quẽ BVLBINAM PLINII ſiue BVLBVM ESCVLENTVM exercitatiſsimi quidam Monſpellienſes autumabãt, alij verò PANCRATII ſpeciem: quia minorem iam deſcribendam veriorem putabant.

Neotericor. 39. Dod. 172.

Bulbus eſculentus.

Bulbina Pli.

Pancratium alterũ Monſpel.

HYACINTHVS COMOSVS MINOR.

EST ſiquidem hic toti Meridiano tractui multò frequentiſsimus, & Septentrionalibus in hortis tantum. Vere (quum ſuperior floret) ornat hæc planta editiora, agrorúmque margines herbidos, floſculis item venuſtis inque comam perſpicuam per verſus ſpicatam digeſtis lagenulas numeroſas & admodũ exiles confertim aggeſtas, & patulas oſtentantibus, vnde vulgus Prouincialium *Barreletz* vocat, quaſi lagenulas: cauliculis eſt ſeſquipalmum altis, folijs Iunceis tenerioribus, ſparſis, ſtriatis.

Neoter 19. Dod 170.

NARCISSI.

- *Narciſſus*
  - *Medioluteus mediocroceus Poëticus.*
  - *Luteus totus Theophraſti.*
  - *Luteus Afiricanus, an Bulbus vomitorius?*
  - *Purpureus cæruleus.*
  - *Norbonenſis Lilionarciſſus luteus.*
  - *Non deſcripti duo Math.*
  - *Leucon arciſſus ſiue viola alba Theoph.*
  - *Narciſſus Herbaceus Plinii.*
  - *Tulipam Turcicum, ſiue Lilionarciſſus flore rubro.*
  - *Tulipan Turcicum ſiue Lilionarſſus luteus.*
- *Crocus.*
- *Crocus ſylueſtris Montanus flore albo.*
- *Hermodactylus flore Purpureo, ſiue Ephemerũ & Crocum ſylueſt. vulgi.*
- *Hermodactylus ſiue Colchicum flore albo Anglicum.*
- *Colchicum Syriacum & Alexandrinum.*
- *Ephemerum non venenatum Dioſcoridi Liliiflorium & Iridi folium, an Tralliani, Pauli & officinarum Hermodactylo idem?*
- *Hermodactyli albi & Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, ſed cordi Venerique amici.*

Ornithogalon candidum vulgare.
Ornithogalon Luteum, Bulbus Vomitorius Belgarum.
Bulbi eſculenti.
Cæpe.
Cæpa oblonga.
Squilla, ſiue Cæpa maritima.
Pancratium maritimum Norbonenſe.
Eſcalottes Gallis.
Cæpa Aſcalonica.
Aſcalonitis.
Porrum capitatum.
Porrum ſectile.
Schœnopraſon.
Ampelopraſon, ſeu Porrum agreſte.
Alliporrum, ſiue Scorodopraſon.
Allium Sylueſtre gracile.
Allium latifolium maculoſum Serpentinum.
Allium latifolium Vrſinum, ſiue Moly Hippocraticum.
Moly Homericum.
Moly.
Lilium.
Lilium purpureum vtrumque, ſiue Martagon Chymiſtarum.
Lilium Sylueſtre ſiue, Hemerocallis.
Lilium Montanum.
Lilium Conuallium.
Satyrion Geneuenſe Erythonium.
Satyrion.
Satyrion Erythonium Syriacum.
Teſticuli ſiue Orchides { *Canis, cuius varietates quinque.* *Hircinus ſiue Tragorchis.* *Serapiadis, cuius varietates quatuor.* *Odoratus minimus.* *Palmæ Chriſti duæ.*

Νάρκισσος *NARCISSI.*

{ *Germa.* Narciſſen Roſzlin.
{ *Fland.* Spaenſche Ienetten.

NEc HYACINTHO à luctu, vt diximus iam, nec Narciſſo illi congeneri etiam nomen inuentum ab amente amante adoleſcente, vt fabulati ſunt, ſed à vi ſopiēdi, quam ναρκῶσιν vocarūt, & νάρκην torpedinem, quæ eminus ſtupidam tangentis manum efficit, qualem ineſſe inimicam neruis, capútque grauanté Plinius ac *P*lutarchus Narciſſo huic affirmant. Notiſsimæ hodie non modò quot differentiæ apud antiquos extant, ſed multò plures, quas illi non memorant, inter quas nonnullæ, quæ ab Narciſsis ad Lilia degenerant.

POETICVS MEDIOCROCEVS purpureus.

Mediopurpureus Dod. 181.

VVLGATISSIMVS omnium Poëticus, cuius croceum florem videre eſt, *foliis medium cingentibus albis*, vt ſcitè canit Metamorphoſis, eſtque idem Dioſcoridis Narciſſus, Narbonēſia Gallóque *P*rouinciæ prata Liliaceo Stellarū candore ornans, Februario & Martio. Flores enim habet cādore micantes lacteo, ſenis foliolis radiatos, corolla mediū occupāte fimbriata, ex croceo purpuraſcente, odore ſuauiſsimo & verè ſoporifero, quaſi quiddā Nymphę florū redolēte, folliculo mēbraneo ex nodulo exorto primū occlu-

occluſi in caule glabro rotundo, ſed vtrínq; com preſſo vel ſtriato. Semẽ nigrum in vtriculis mẽbraneis Nigellæ, multiplici tunica bulb us cõuolutus,& cute denſa obſitus Pancratij marini vel Squillæ admodũ ſimili,ſed minore. Folia ſunt Porracea, mucore albido plena,vti Hyacinthi,Cæpe,& Squilla. Hortis Belgicis,Germanicis & Anglicis inquilinus.

NARCISSVS MEDIOLVTEVS.

ETIAM pratis iiſdem ſed frequentiùs vberioréque ornamento floret hic Narciſſus,qui floribus eſt vno ex pediculo ſenis,denis,duodenîſue ſparſis minùs candidis,& circinnato verticis calyculo in luteum langueſcente,nigro foris & habitiore bulbo, craſsioribúſque folijs. Galloprouincia,vbi etiam ſunt Gramini detrimento, *Donas* flores quos corollis inneɛtunt,vocitat. *Dod. 183.*

TOTVS LVTEVS NARCISSVS *Montanus Theoph.*

Germanis. Vehtblumen, Hornungsblumen, ſt zeitloſen.
Belgis. Geel Tydelooſen.
Gallis. Coquelourde.

NEc diſsidet hic à Dioſcorideis facie vel viribus, ſed tantùm floribus,quos admodum ſpecioſos,luteos promit,atq; quaſi duplicati forent non corona exili,ſed nolæ effigie Primulæ Veris duplo maiore,luteo atq; inſigniore criſtatur vtriculus,non tamẽ diſpar, vti nec folia aut bulbus, niſi quod graciliora, minora. Februario & Martio ſcatet iſto forum Londini holitoriũ,& nemoroſa reliquę Angliæ Belgiíq; prata. Ad Meridiẽ regiones propiores, vt Norbona,Vaſconia,& Hiſpania, nõ niſi editis montibus, & Maio,Iunióq; florẽt,vt in Veganiis, Mindenis Pyrenęis iugis non procul Tholoſa,inodorus,inefficacior, nec perinde narcoſim inuehit. *Dod. de flo 190*

NARCISSVS LVTEVS APHRICANVS, *an Bulbus Vomitorius?*

HVNC quidam chyrurgus barbitonſor triremium Genuenſium oſtendebat allatum ex Bona,& Argiera,Chartaginíque finitimis locis Aphricæ,planè floribus luteis languidis odoris ,ſed effigie Mediocrocei Narciſsi Norbonenſis, minoribus tamen,exilioribúſque foliis & durioribus, minùs mucagineis, ſed magis viticeis & ſequacibus,& fruɛtu contumacibus,nihil alioqui vlla ſui parte à Luteo diſsidentibus. Non procul Agathenſi ſinu affirmant inueniri, etiámque ex Hiſpanicis nuper in Belgiam & Franciam delatos audimus.

NARCISSVS PVRPVROCOERVLEVS.

QVINETIAM aſſerebant non poſtremæ fidei amici,ſe naɛtos totis floribus purpureis Narciſſos prope Lanum fluuium,non procul Monſpellio,quos tamen nos diu ſæpéq; inibi & aliis adieɛtis pratenſibus fruſtrà venati ſumus, aut ſtudioſos Simplicium, & pręceptores noſtros, vt indicarent, rogauimus.

NORBONENSIS LILIO *Narciſsus Luteus Montanus Tulipæ ſpecies.*

ERVTVM hunc è Dei Paradiſij Iugis vocatis Seuenæ Norbonenſis,iam plures ſunt anni,in Belgium deferendum curauimus amicis Antuerpianis, qui primum Tulipam illum vocarunt,nos verò Narciſſolilium luteum audaciùs fortè(vti ſolemus quò rerum cognitioni diſtinɛtiori conſulamus)indigitauimus. Flos itidem ſingulo bulbo & caule Narciſsi minore,teneriore,delicatiore,vnicus luteus, ſenis foliis conſtans ad Lilium aut potiùs ad Lilij lutei Aſphodeli florem,filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multò,nucleum oblongum Allij æquat,ſibíque ſæpius adnatum allium exili filo adnexum habet: folia craſsiora pauca è caule medio porracea. *Dod. Tulipa minor de floribus, 189.*

LEVCONARCISSO LIRION *Pratenſe Vernum,num* VIOLA ALBA THEOPH. *vel Moly Rondelletio?*

Ger. Weiſz hornungſzblum.

HVIVS coronariæ bulboſæ triplex è floribus & magnitudine varietas, nam Norbonenſis multiflora, vt cœteris maior, ita multò ſpecioſior amœníorque floribus eſt: ſunt namque lacteo Ornithogali candore, ſed Lilii parui effigie, è ſinguli caulis ſuperioris multiplicis nodulo vno ſeni vel ſepteni procumbentes, ſeménque rotundum Pœoniæ nigrum in folliculo membraneo cohibẽtes: folia & radices Narciſsi mediolutei in pratis, vel germinoſis depreſsis atque lacunoſis ſcrobibus, non procul Monſpellio & Magalona ad Lateranum dirutum caſtrum plurimus floret, ſeménque fœniſeciis maturat.

Narciſ. Math:

varietas

In Germania, Gallia & Belgia viſitur idem niſi paucioribus floribus diſtans, quos non diſsimiles, ſed ſingulos in ſingulis cauliculis minoribus habet, luteáq; filamenta è medio exerentibus, ſemine fuſco.

Omnium minimus palmari cauliculo, etiam Septentrionalibus plagis, vt Antuerpiæ & in Nortmãnia frequentiſsimus, paucitate foliorum, quæ terna vt plurimùm, vel quaterna, habet, & flore exiliore, qui vnicus illi ineſt herbaceus lacteolus, eóque nonnullis Plinii NARCISSVS HERBACEVS putatur, quod ſi verum foret, veriſimile eſſet ſuperiorem LILIONARCISSVM eiuſdem album nuncupatum, Narciſſum futurum: quibus cunctis nonnullæ ſubtus lineolæ exaratæ herbidi viridantíſue coloris conſpiciuntur, vnde fortè Plinio cauſa nominandi.

An Narciſ. Herbaceus Pli?

TVLIPAN TVRCICVM, ſiue LILIONARCiſſus Sanguineus.

LILIONARCISSVS

Purpureus. LVTEVS.

MVLTI ſunt exacti anni cum primùm Macedonium ſiue Græcum Lilium iſtud Tulipan à Turcico vernaculo dictum propter amiculum capitis ab illis geſtari ſolitum, cui flores ſimiles ſunt effigie, ſanè quàm luculenta purpura Venetiis primũ & Patauii vidimus, deinde LVTEVM & Phœniceũ flore Florentiæ, & Genuæ Lygurię. Bulbus eſt Narciſsi, folia promens Liliaceo læuore virore, craſsitie, aliquãtum concaua carinata & vndulatis oris, caulem verò ſingularem pedalem & flore Liliacea venuſtate ſpectãdũ, purpura ſanguinea nitente Pœoniæ floribus concolori, Lilio rubro fere pari, quinis & ſenis foliolis craſsis, obtuſo calathi fundo in latius ſeſe pãdẽte, veluti violæ Marianę, porrectis è medio Liliaceis ſtaminibus. Semen Ariſtolochiæ clematitidis folioſum anguloſum, compreſſum mẽbraneo folliculo oblõgo clauditur. Medio Vere iã floret nõ modò Italis, ſed etiã Belgicis & Gallicis hortis.

NARCISSI DVO A MATH: non deſcripti.

CVLTVRÆ lenociniis hanc amatoriam plantã variatis foliis, floribus & bulbis poſſe admodum à priſtina effigie deſciſcere, & rumor eſt iamdiu apud Venetos quoſdã ſtirpium mangones, qui inditis bulbo ſeminibus quibuſdam, vel inſertis pullulationibus, nouas & viſendas excitari figuras affirmant, cuiuſmodi Taraconi è Cœpa enata, aliiſque, colorem, & florem, & figuram mutantibus. Eapropter conſultò alias Narciſsi varietates reticuimus, tũ quod ne viſas quidem planè in memoria habemus, tum etiam quia nullũ operæ pretium ducimus artis oſtenta & luſus proſequi: ſed dũtaxat naturæ opes in iſtud album ſedulò digerere & perſpicuè, neutiquã Senenſem imitaturi, cui ſatis picturas, quaſi puer pueris pingeret & illuderet, in numeroſos ſed mutos elenchos ſtabulare. Non ſolùm enim nullum deſcribit è tam multis Narciſſũ, ſed neq; diſcernit eos inter ſe, quos bis inculcat, & an illi duo quorũ alterum radice ſquammoſa & nucleis ſtipata, floribus multiplicibus & folioſis: alterum veri Narciſsi Bulbo, ſed florũ foliis prolixioribus, anguſtioribus,

guſtioribus,porrectioribus ſtaminibus,nõ explicat. Vbi & quando & quomodo naſcãtur arténe an ſponte: vt neq; Narbonenſes hîc alios flores,quos etiam vt non paucos alibi, fecit Cõſtantinopolitanos,iactare potuiſſet:etenim eius Conſtãtinopolitanus Narciſſus, nihil aliud eſſe videtur,quàm Maritimũ Pancratium à nobis memoratum ſuò loco.

CROCVS SATIVVS.

κρόκος — *Italis, Zaffrano. Ger.* Saffrán. — *Gallis.* & Mauris, Saffran. *Angl.* Saffron.

GERMANITATIS eiuſdem cum Narciſsis eſſe Crocum docent, nõn modò figura & natales,ſed etiam facultates peculiares,quæ vtrique epiſpaſticæ, deinde quadamtenus odoris ſoporiferi inſunt. Nec in Crocum verſi adóleſcentis Croci fábella aliud Ouidius innuit, quàm iſtam abditã dotem Veneris myſteriis celebrem,cuiuſmodi Poëticæ Philoſophiæ ſunt inuolucra,Hyacinthi,Narciſsi,Daphnes & quãplurimorum transformationes. Nam alioqui κρόκη filum,villúmue,& tramam ſignat, cuiuſmodi ſunt Croci flaua flammeáue ſtamina,& villi & flocci quæ κροκίδες vocantur. Porrò notiſsimum & optimũ crocũ nõ ſolùm regiones ad Meridiẽ Aphrica,Syrena, Sycilia,& Gallia,ſed etiã ad Septẽtriones ſitæ Anglia & Hibernia laudatiſsimum abũdè dant carnoſis,lætis, quaſiq; oleo delibutis cruoréque aureo nitẽtibus filamentis intenſi odoris cum quadam acutie, ſed ſoporiferi,quo Belgia, Germania,aliique vicini cibos condiunt,ac medicamẽtis miſcent. Ruſtici radices pangunt admodum viuaces cultúmque humanum ſpretas,vnico hyacinthi Narciſsi aut Gladioli bulbo carnoſo, ſiquidem negligantur aut pedibus proterantur florem ſtamináque elegantiora prodere conſuetas purpureas calycis in modum, prorſum Hermodactyli pratenſis. Bruma,Ianuario,& Vere virent folia interdũ perennia, Autumno leguntur dũ nitent nutántq; purpurei phœnici ſtamina,quæ trita carpis aut ſub mãmis admota,illitáue vires ſuas cordi cerebróq; illico tranſmittunt,quaſiq; vertiginem tenebricoſam inuehunt,aciem oculorũ preſtringunt,aut hebetant. Germinoſa herbidáq; loca vult,nec apud Italos aut Gallos ſpõte prouenit,niſi Silueſtris,qui diuerſus natura eſt.

CROCVS SYLVESTRIS Montanus flore albo.

SIQVIDEM Sylueſtri Autumno niſi rariùs, ſed plurimùm primo vere venit flos minor,candidus, interdum purpureus,locis præſertim alſioſis,vbi perpetua perennat nix, vt in Oſtenſis vallis arduis ſunt planities albicantes niue Hyberna & iſtius floribus purpuraſcentes & albicãtes,non procul à Bernardi monte: radix & caulis ſatiuo ſimilis, folio anguſtiore & breuiore. Iſto foris dumtaxat vtendum,intus non perinde: illitum pubi vrinas elicit crebras atq; craſſas,tumores Hydropicorũ diſcutit,ſpicula euellit. Iſto agreſti faciliùs abigeret è ſuis interulis pediculos gens Hibernica, nàm viroſior eſt, & penetrãtior. Verùm vulgatior præterquam quod Hibernis miſeris tam importunos hoſpites, quietis & famis hoſtes abigit, etiam colorem floridum,vegetúmque calorem vigorem & animorũ ferocitatem artubus & alit & auget,illuuiéq; ſordidas veſtes colore commendat, militiæ idcirco non parum conducibilis.

COLCHICVM ſiue STRANGVLATORIVM Ephemerum Crociflorum & Bulbifolium, Hermodactyli vulgares.

Gal. Tue chien. *Angl.* wilde Safron.

QVAM minimùm videtur plebis iudicio Pratenſis vulgaris Hermodactylus Ephemerũ dictus,à Croco ſylueſtri abeſſe: vocant enim & putant vbiq; vulgò Sylueſtrem Crocum propter flores,natales,tempúſque florendi non diſſimilia. Ac tametſi tum ipſæ res, tum Dioſcorides diuerſas eſſe abundè monẽt, tamen iuxta hîc ponendæ fuerunt Crocus & Hermodactylus,deindéq; huius vel ſpecies vel varietas Colchicum Ephemerum, quo vtrauis ambas oſtendat quærenti. Etenim duas non ita diſsimiles eſt complexus Dioſcorides; vt Paulus & Galenus,ex Priſcorum deſcriptione, & ſua obſeruatione: quarum primam pòſt & proximè fungos collocandam duxit ille, cum quòd eſculenta gratáque cibo videretur, tum quia non ſecus ac fungi,vt idem author exprimit,diſertè ſuffocatu enecaret, ſtrangulat namque illa itidem vna diecula: vnde Theoph. huius nominis occaſio profecta viſa, longè ante Dioſcoridis ætatẽ,fuit. Hæc autẽ non alia eſt quã vulgatiſſimũ plebi PRATENSE CROCVM & SYLVESRE vbiq; vocitatum. Floret namq;

Inter Icones Fuſch. 249.

Effig. fuſch. 201

vti Crocus Autumno flore perquam ſimili,cócolore,nec diſpari ritu,iamdiu anteà primo Vere orta, & Æſtate amittit folia quæ Porreis latiora Pancratii ſunt æqualia, vel bulbi pinguora,terna aut quaterna,virentia, nitentia ab radice, caule ſeſquipalmari,bulboſa, ſemirotunda radice,altera parte compreſſa Caſtaneæ figura,aut Anacardi: foris tunica ruffeſcente ex fuſco, ab ima latioréque baſi ad apicem canaliculum imprimit prima caulis germinatio, intus tota alba,fungoſa,muccida,viroſa, guſtu non ingrata, quam quouis anni cardine erutam à quibuſdã Pharmacopœis pro Hermodactylo habitam vidimus, & ſiccatam, flacidam,vietam, rugoſámque, tangenti partim euanidam,partim fungoſam meminimus, vti & Syriacum & Alexãdrinum mox deſcribendum venetijs nobis ſæpius viſum, denique nigram & longè diſcretu facillimam ab Officinarum Hermodactylis,Sunt enim peregrini hi, neutíquam exitioſi, vt multis ſœculis plurimus vſus doctos docuit: inque farinam vel pollinem candidum facillimè abeunt. Nec veriſimile fit,quod Colchide vberrimè ſcatebat(vt ait Dioſcorides)aliud à noſtrate fuiſſe, ſed pernecabili interimendi facultate cæteris omnibus excelluiſſe, tum quia ſucco magis excocto illic, tum etiam quia ſoli,aëríſque prærogatiuam quandam nactus fuit. Sic fungi non paucis locis exitioſi proueniunt, & niſi lacte ijſdem quibus Colchicum remedijs,euincantur,interimunt: alibi innocui paſsim eſitantur. Sic Taxus Norbonica & Hiſpanica deleteria ſola vmbra prodit antiquitas: in Anglia & alibi neutiquam malefica. Cicutæ & alijs idem vſu venit, vt nouimus alibi. Quapropter quot qualéſque varietates in radicibus, floribus,ortu & colore, alia atque alia peperit regio,tales differẽtias facultatum inter Syriacum ruffeſcentem,& Anglicum flore candidum intercedere certum nobis periculo facto ſtat.

COLCHICVM SYRIACVM ALEXANDRINVM.

RADICES & bulbos aliquot huius adhuc habemus munere Dominici Chirurgi Veneti,qui quamplurimas claſſe triremium rediens illinc, vbi fungebatur vulnerarij officio,à ſe auulſas Venetias aduexit, quibus vtebatur idem, eaſdéq; ſæpe miſcebat decoctis Guaiaci,ad Luem Veneream, aliíſque ſudorificis magno remediorum cópendio & ægrorum commodo, edoctus illic à plebecula. Huic bulboſa radix non parum à noſtrati differt, tametſi Dioſcorides deliniationem non minùs benè refert: non enim canaliculus lateratim depreſſus mittit ad caulem, ſed caulis erumpens medium findit bulbum, quaſique geminum Colchici bulbum ab imo coagmentatum,caulémque vtrinque amplexatum oſtendit, nigriórque noſtrati euadit intus foríſque, alioqui è Cæpacea nec diſsimili fungoſa concretione, vti nec totius figura.

COLCHICVM ANGLICVM *candido flore.*

ISTVD nuſpiam herbarijs memoratum, quia Anglia copioſiſsimum ſpontè fundit,nec alibi facilè reperias,Anglicum nuncupauimus. Perpulchra planta,lacteis floribus Ornithogali vel Aſphodeli maioribus,Croci montani Sylueſtris paribus,caulem ornant ſeſquipalmarẽ radix & folia,alioqui pratenſis vulgaris ſunt,foris fuſca, intus candida. Londini hortis merſæ radices Hyemẽ ferunt,Vere emergunt,non ſecus ac in collibus & montoſis prope Briſtoliã & agro Somerſeti,Syluoſis ornatiſsimi armis & literis Generoſi nec parũ ſtirpium periti,D. Eduardi Samtloo, cuius humanitati,vt pleraque alia,hanc ferimus acceptam.

EPHEMERVM *non venenatum Dioſc. Liliflorium, & Iridifolium an* HERMODACTYLO *Officinarum, Tralliani & Pauli idem.*

VELVTI Syriacum innocuum medicamẽtis, aliáſque non paucas plantas varijs locis diuerſas aut contrarias adipiſci facultates dudum in Colchico monuimus: ſic ex nomenclatione deliniationéque vtriuſque Ephemeri apud Dioſcoridem, & perpenſione harum radicum,quas vſus diurnus diuturnúſque probauit, Hermodactylum ſiue Ephemerum ſalubre,dote dumtaxat & leuiore aliqua nota,non item ſpecie ab Officinarum hermodactylo diſsidere certũ. Tria tamen quæ obijci poſſunt, partim diluenda,partim diſtingenda ſunt,vt ſaltem doceamur,ſi non illa quidem eadẽ ſunt,certè admodũ affinia

eſſe

eſſe: Ac primùm obijciet quis factam ſeorſim Hermodactyli & Ephemeri vtriúſque mentionem apud Trallianum & Paulũ: fatemur, & arbitramur eos vel quòd vires purgatrices primùm in Ephemeri aliqua ſpecie cõpererint, aliam arbitratos preſertim Trallianũ quẽ Paulus citat, non Galenũ, qui Hermodactyli non meminit. Vel quia Trallianus Ephemerum non venenatum ſub nomenclatura Hermodactyli in remedia arthritica adduxerit; quia in deſcribenda radice Dioſcorides digiti ſiue Dactyli voce vſus ſit, quæ admota vel fotu dentium mulceret dolores, deprimeret; tumores, quod Officinarum Hermodactyli arthriticis adeo plenè præſtant, vt nullum præſtantius ſuppetat, ex lacte preſertim ſubactũ remedium. Quippe digerit moderatè nullo aut puſillo calore, aliquanta adſtrictione, ſed miti emplaſtica & natiuum calorem parti reddente. Nec ſi non meminit Dioſcorides vis Catharticæ, non ideo neceſſum inficiandum Ephemerum eſſe: non pauca ſiquidem reperias apud antiquos claſsicos Simplicia, quorum vires purgatrices illi ſiluerunt, ne dicã fortè nec notas habuerunt, vt & alia compluria: quare ſi non eſt Ephemerum Dioſcoridis noſter Hermodactylus, certè non alio putarim differre modo, quàm quo Colchicum Anglicum & Syriacum. Quare ridiculè æſtuant cum Comentatore Senenſi plerique, atque doctis Barbaris inſultant, qui Officinarum Hermodactylos purgationibus miſceant, enimuerò arrodere interiora, veneno petere, ac nihil aliud quàm Colchicum nimirum deleterium eſſe. Verùm bis falluntur: & quod Colchicum hermodactylon noſtrate eſſe dicunt, quum tamẽ folia non norint; quæ longè minora ſunt & humi fuſa, quàm vulgaris Colchici: & quia ſtatuunt necatorium, quum Dioſcorides id maleficij non cuilibet Ephemero, ſed Colchico dumtaxat, id eſt, in Colchide enato, adſcripſerit. Tum Solidæ huius candidæque radicis & plenæ concretio, quantum à rugoſa, vieta, languida, noſtrati & nigra abſit ſatis indicio eſt. Nullam videas etiam Venetijs, vel Genuæ millibus è multis quantumuis recens allatam, quæ non leuiuſcula tuſione illicò in puluerẽ farinaceum fluat, colore & ſapore planè Turbith, Iridis, vel Agarici, quo etiam modo nec incommodo maiore purgare norunt, qui ſæpius vſi ſunt noſtri practici, quibus vſquedum experimento certo certa ratione nixo, aliud vſurpandum, aut fruſtra Conſtantinopolitanum viribus ignotũ obtruſerit & perſuaſerit Commentator: & falſò accuſarit Serapionem, qui non Pauli, ſed Dioſcoridis, vt liquidò conſtat merus verſor, quæ in codice antiquo reperit, fida barbarie retulit, vt alibi ſemper fermè Hermodactylon explorãdo guſtu neutiquam feruidum, ſed ignaui acrimonia puſilla, & vi obruta emplaſtica potius facultatis purgatricis moderatrice, quàm vlceratrice, qua non parum commodum eſſe arthriticis purgationibus facilè percipiant, qui medicamentorum miſcendorum methodũ callent. Nec enim lacte eget vt Turbith, quo minùs adhuc noxium, quare & Catharticum non reſpuendum, vt vociferantur declamarores ſed commendandum.

HEMODACTYLI albi, Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum non Cathartici, ſed Cordi, Veneriq́, amici: an ſint Behen album & Rubrum eadem?

VOCEM Hermodactyli æquiuocam fuiſſe, & Ephemero Dioſcoridis cõparari potuiſſe, nõ modo Caput Pentaphylli indicat (vt cuius radix Hermodactylus ſit vocata, nõ tam ſimilitudine, quàm ſuperſtitione & incantatoria expiatione) ſed etiam quæ extant apud Actuarium & Nicolaum celebres admodum compoſitiones arguunt. Quippe Auream Alexandrinam reginam illam & Diamoſcu Hermodactylo rubro & albo non carent, miſcetúrque alijs apud Arabes compoſitionibus cordialibus, quibus ſunt viſi deſignaſſe Behen albi & Rubri nomine, quod etiam defluxiſſe à Dactylite palmæ ſtuctibus, quibus confert Dioſcorides Balanũ nucem myriſticam apud Arabes Ben vocatã. Igitur Arabiſtarũ Hermodactilus ſiue ſit Behen, vt veriſimile ſit, ſiue ſit Auicennæ Digiti Citrini Palma Chriſti (cuius mentio inter Orchides facta, nullum enim Hermodactylon rubrum habemus, vt cum Rubro & albo Ben confundi poſsit) eorum compoſitionibus cardiacis præſertim miſcendus: Officinarum vero Catharticis & Topicis vti dictum, capite de ben & nuce Myrepſica.

ORNITHOGALON *candidum vulgare.*

EBVLBORVM claſſe cum ſit Ornithogalon nec ita abſimilis Hyacinthis, Narciſsis, & Hermodactylo ſuperiori floribus albis, non abs re hîc dicendus, vt hinc mox ad

Bulbos veniamus, cuius ſpeciem faciunt quidam Ornithogalon luteum vocatum, propter inter hunc & illum ambiguam effigiem. Et tametſi Ornithogalo nomē dedit lacteus florū candor, cuiuſmodi in Gallinarū alis renidet aut ouis, non earum lacte (quo carent volucrum genus) tamen propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandus alius, qui flore luteo elegātiſsimus, nec ita frequēs Italiæ, Norbonę calidioribúſq; viſitur.

ORNITHOGALON LVTEVM.
an Bulbus Vomitorius?

Belgis Bulbus Vomitorius.

IN Auernis & ad Lugduni pomæria pone & prope ſuburbium trans Rhodanum vulgo *Aiguilletiere* in campis latis & glareoſis, etiámque in Borbonio agro, quà ducit regia via Lutetiam, plurimíſque Belgiæ, Angliæ nemoroſis Sommerſeti Ornithogalon luteum collegimus. Tota planta minor multò, ſed ſimillima candido Ornithogalo. Martio floret, bulbus vnicus, vt plurimum Allij Scorodopraſi oblongior, inodorus, pauciora ſed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorſum Ornithogali ſparſi, & quidem foris herbidi, vt Ornithogali, ſed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent.

BVLBVS ESCVLENTVS.

NON ſecus atque Aſphodeli bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & mollitie deſiêre, prętertim Europæis regionibus, ſeu fuerint guſtu minùs cōmendabiles aut vtiles, quàm bulbacea multa, Porri, cepæ, Allia, & ſimilia. Viſcidi námq; ſunt mucco Pancratij omnes fermè quos nouimus, & pleríſque inſulſi & magis excipiendo condimēta, vt hyacinthi multi, Galenicus Aſphodelus, quàm ad condiendum apti. Quando igitur ex Dioſcoride coniectari magis, quam aſſeuerare quicquam licet, videntur bulbi eſculenti fuiſſe cæpís aut Pancratiis ſimillimi, & pręſtantiores ruffi, acres, locis calidis oriundi, vt ſunt Lybica littora vel Norbonica. Aſcalonicum tamen vix eſt Cæpe, nam nec ruffum vt plurimùm, nec acre, ſaltem vbi nos ſæpius eſitauimus Lutetiæ & in Flandria, fieri tapoteſt, vt Aſcalonę fuerit acrius, ruffius & maius.

Bulbus ille rubida foris tunica, quem Hyacinthum fecimus, alias putauimus perſuaſi à doctiſsimus Monſpellienſibus eſſe eſculentum bulbum: quemadmodum hodie nonnulli luteum Ornithogalon noſtrum Vomitorium Bulbum credunt.

CAEPE.

Ita. Cipole. *Ger.* zwibel. *Angl.* onyon. *Gal.* oignon. *Belg.* ayeuyn.

Fuſch. Ico: 242.

BVLBORVM, quantum vſpiam eſt in naturæ ditione, ſpecioſiſsima & notiſsima Cæpa, vel de Græca appellatione κρόμμυον dicente, quia oculorum tunicam pupillamque & folliculos mordaci vapore lancinando, conniuere, contrahíq; cogat, lachrymas eliciēdo, vnde Latinis lachrymoſa Cæpa. Etiamnum hodie varietas è locis, colore, magnitudine, àcrimonia, teneritudine, varióque mangonio petenda, fermè cuiuſmodi Theophraſti & Dioſcoridis æuo. Verùm non neceſſe habemus perſequi plures, quàm quot hodie nouimus inſigniores & digniores vel eſu vel fama, quibus cuiuis olitori quaſlibet alias addere integrum per nos erit.

Suauitate & mole omnibus Italicis vel Gallicis, quas nouimus, excellunt Aphricæ ac Hiſpanicæ, & Hiſpanicis maiores atque ſpecioſiores Diui Altomari in Gallobelgia ſatiuæ, quibus prima commendatio, & magnitudo capitis exuberantis, compreſſæ vtrinque rotunditatis rapam non mediocrem æquantis. Squāmoſa cuticula, extimíſque tunicis ſanguineo ſaturo colore rubentibus nitentibus, & nihilo ſeciùs eſui Flandriæ, & Angliæ cunctę, aliíſque Sepentrionalibus expetitæ: ad quas tamen gentes aſportātur quotannis Hiſpanicę nō minore copia, aut cōmēdatione quæ partim albæ, partim purpuraſcētes, guſtúq; aliquātò acriores, pares teneretudine & mole, cibis & cōdimentis quā medicamētis aptiores. Cæterarum omniúmq; nuſpiam non gentium in Italiæ Hetruria, Germania, Anglia, Gallia vaſconia prouentus plurimus hortis olitoribus venit, & vt quæque ad harum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Omnibus eadem facultas incidendi, & lachrymas ciendi, non odor inſuauis, ſed vapor & ſapor intentior,

aut

aut mitior nonnullis,quemadmodũ MAIOR &MINOR BVLBVS OBLONGVS teres,orbiculatus,& turbinatus quibuſdã plurimus verò & cõmunioribus cæpis à caulis ceruice ſenſim in cõpreſsam latiorem,ſed à lateribus reductam vtrinq; circumferentiam bulbaceam abeuntibus, quorũ Bulbi vmboni fibrarum numeroſa coma aptata ſubeſt, Hellebori albi modo,quod Cæpis omnibus cõ mune,vti folia Porreacea cõcaua glabra, niténſque caulis vacuus, & flos in cumulo villoſo purpuraſcente, ſemine copioſo nigro Nigellæ.

Σκίλλα — *SCILLA, ſiue CAEPA Marina. PANCRATIVM.*

Ang. Sea onyons.
Germa. Meerzwibel.
Hiſp. *Cebolla albatrana.*
Gall. Oignon marin.

CÆPACEO generi tantopere eſt cõpar Scilla, vt multi eam MARINAM CÆPAM vocẽt. Quia autem inter hanc & marinũ teſtaceũ piſcem à tunicea ſquammarum cõpactili ſerie Squillam vocatum,tanta ſimilitudo interceſsit, hæc putatur ſic dicta. Pò- *Fuſch.Ico: 453*
tuit etiam à ſabuletis maritimis Sole torridis,cuiuſmodi ſunt in Hiſpania & prope aridæ Luſitaniæ teſqua maritima. Huius duas differentias colore dumtaxat inter Hiſpanicas tã multas animaduertere eſt,quarum extimæ tunicæ vni rubent,vt Cæpis oblongis, alteri albẽt,magnitudine pares. Vtrauis maxima Pomũ Aſſyrium nõ ſuperat:è tam multis autẽ millibus,quæ quotannis tum Venetias,tum Antuerpiam deuehuntur, nullam meminimus maiorem, ea quæ ſata & perbellè adulta fuit Monſpellii in horto Iacob Farges Pharmacopœi. Vniuerſa namque folii carina vel dorſum palmum fermè lata,pedem alta, craſsitudo minor quam Aloes,crebra è bulbo pullulant ſquammatim compacta, caulis ſeſquicubitalis, gracilis, floſculos Fragrariæ gerit ſimiles ſed minores, in ſpicam poſtremò deficiens.

Neutiquam mirum Mathiolum,poſt alios neotericos nuperos,ſententiam de Scilla mutaſſe, cum nunquam ſibi genuinam viſam,ſed tantùm verbis depictã fateatur. Quinetiam ſi verum Pancratium vidiſſet, nunquam pro illo ſpeciem Scillæ,aut potiùs vietam plantulam aut adoleſcentem,cuiuſmodi Venetiis veneunt, ſubdidiſſet. Et foliorũ gracilitas,à qua ſe deceptum conqueritur,ſanè non aliam ſpeciem conſtituit Scillæ: ſed tantũ cõtingit habitiora & maiora adoleſcere folia,mutatione cœli,ſoli & cultu. Sic Cæpis euenit anguſto interiecto tractu,ſic in foliis Aloes & aliis multis obſeruatur. His verò bulbis flores,folia,omnia prorſum ſimilia, aliquanto dumtaxat graciliora,vt bulbaceis multis præproperè enatis & aliô tranſplantatis euenit. In cõtignatione ſuſpenſæ,dum ſabulo merguntur, aut ſeruantur languidiora promunt folia,& ſucco ſeu pabulo cõſueto defraudantur,exilioráq; fiunt. Ratio par in Scillis tuis puſillis,quas Pancratium aſtruebas.

PANCRATIVM MARINVM.

VT Panaces doloribus placandis, ſic ad cunctos morbidos affectus profligandos promittit auxiliũ benè ominata nomẽclatura Pancratii,quæ tamen Scillæ ſpecies maritimúſq; bulbus eſt. Siquidem plurimũ toto littore illo, ab Aquis Marianis ad vſque Norbonæ vrbis maritima,ſæpius vidimus & eruimus. Radix Scillæ cũ maxima, quanta maximi Lilii aut Arancii vel Limonij,cortice Cæpæ obtecta pullo,intus candida Scillæ modo. Sabulo arido vndis alluto merſa ſeſquipalmum altè,folia ſeptena vel octona indidẽ erumpunt, rigidula ſurrecta, latitudine & craſsitie Iridis ferè, nigriora, ſummis retuſa non acuta. Caulis cubitalis craſsitie Aſphodeli,ſed tenerior, qui extremo flores ternos quaternóſue cãdidos Liliaceos narciſsi lutei modo promit,qui defluentes relinquũt ſiliquam

oblon-

oblongã, Ariſtolochiæ Clematidis ſimilidudine, & ſemine cõpreſſo, ſed nigro. Radices his omnibus albæ, non rubræ, quod accidit regionis ſitu & Superûm aſpectu, vt in floribus Rhododendri, foliis Cyclaminis, vitis, Caulibus, Atriplicibus, Betis, bulbis, Cæpis, & Scillis, iſtis Hiſpanicis, vt Pharmacopœi Antuerpienſes ſatis norunt. Littoris incolæ piſcatores & prædones raptu interdum victitantes, rati hanc eſſe Cæpe, voratam ex ſale & pane, quamuis famelici, hanc nauſeabant.

ASCALONITIDES, *antiquorum, Eſcalottes Gallici.*

ESCALOTTAS Gallicas, quas antiquorum Aſcalonitides ſiue Paleſtinas cæpas arbitramur, peculiarem quandam naturam vel figuram habent, vt etiam Theophraſtus monet, ſiquidem ancipitis & dubiæ naturæ inter cæpam, Allium & Porrum, ſimiliores tamen cæpis, ſed multò minores ſunt, & crudi in Ientaculis lautiores frequentioréſque: eapropter francigenę *Appetis*, vocitant, quia edendi cupiditatem reuocent. BVLBVS fortè SETANIVS, quem Theoph. & Pli. Cæpe genus quoddam teſtantur.

SETANIVS *Bulbus.*

SCHOENOPRASON.

Belgis. *bieſlooch.*
Ger. Bintzenlauch, non Briſzlauch, quod eſt ſectile.

IVNCEA illa, quam perperam Commentator Theophraſti Aſcalonitidem ſiue Paleſtinam dicit, minima ſeſquipalmũ alta eſt, puſillis Porraceis bulbis oblõgis ſectilibus ſimul cohęrentibus & implexis pullulat, & ſata faſciatim magno ſemper ſtipatu capitulorum Allij vrſini modo prouenit in hortis vbique, adeóque porrum effigiat, vt quibuſdam veri Porri non ſolùm vicem expleat, ſed opinionem faciat, flore perpuſillo Iunci vel cæpe. Crudæ huius folia acetariis guſtum gratiſsimum addũt. Bulbuli, qui exutis tunicis, vniones imitantur, videntur apud Gallos nomen feciſſe cæteris cæpis, quas illi *Oignons* vocant Germani Bieſlauch, quaſi Iunceum Allium vel Porrum.

PORRVM CAPITATVM & SECTILE.

Angl. Leke.
Ger. Lauch.
Gal. Porreau.
Belg. *Paraye.*

PRASIVM à colore dictum Græcè, & Latinè porrum à calloſa Porri capitis ſimillima in oſsibus ferruminatis concretione coniectamur. Non modò eſt hic bulbus Cæpacea affinitate, ſed etiam cæpe, tunicarũ inuolucris demptis, interius capitulum cor vocatum refert: nec foliis, floribus, caule, aut ſemine, quod tamen eſt pullum, differunt. Sapor idem & facultas, ſed mitior calor, eſus in olere frequens vbiuis.

Holitorum induſtria in CAPITATVM & SECTILE diuiſit: iſtud Capitatum porrum vocans: illud quòd ſæpius ad culinaria iuſcula detundi ſolitum eſſet, Sectiuum vel tunſile dixit.

SCORODOPRASON, *ſiue* ALLIPORRVM.

VT vocabulo ſic effigie Porri atque Allij mixtam plãtam ſignat Scorodopraſon, quod ſanè non admodum abludit ab Ampelopraſo vel natalibus, vel facultatibus & lineamentis, magis tamen ſpirat allium: ſed exprimit propiùs Porrum, ni memoria labat, quod in cliuoſis vinetis & incultis ericetis Lygurum, Nicæque Sabaudiæ ſpontè natum meminimus.

ALLIVM

ALLIVM Satiuum vel domeſticum.

{ *Anglicè*, Garlyke.
{ *Germa.* Garten knoblauch.

SKORODON adeò nobilitarunt odor, ſapor, eſus, viréſque medicatæ, vt nulli non fuerit ſemper notiſsimum. Vibrat namque halitum quendã æſtuoſum, atq; tædioſam acrimoniã faucibus inurit, edendo: vaporéſque excrementitios ad cutem pellendo *P*andiculationes veſcentibus mouet, quas Græci ideo Σκοροδιλινισμοὺς indéque Scordió vocarunt. E Cæpaceo genere, cui accenſetur, facilis dignotio: etenim gramineũ cæpaceũue folium, flos & ſemen in caule inani, tereti, bulbo exiliore emittit ur, foris dilutè purpurãtibus membraneis cuticulis, nucleos multos vnà coactos ſpicatimque coagmẽtatos inuoluentibus, è quorum medio vertice fibræ tortiles & graciles porriguntur terræq; inſeruntur. *Fuſch effig. 428.*

ALLIVM SYLVESTRE tenuifolium.

{ *Germa.* Wilder Knoblauch.
{ *Angl.* wilde Garlyke.

FRIGIDIS calidíſue pratis, macilentis & aruis Syluestre paſsim oritur inuiſum alicubi, vt in Brabantia & Francia colonis, quia ſegeti innatum tritico prauum odorem & ſaporem cõmunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur. Puſillus, oblongus bulbus, non ex nucleis conſtans, ſed vnico læuique capitulo, nonnullis interdum adnatis minoribus ſeſe propagante: Iuncea pauca foliola in gracili, tenui, pedali caule: flore & ſemine cæteris non diſpari. *Fuſch. 129.*

ALLIVM VRSINVM Latifolium, ſiue Moly Hippocraticum.

{ *German.* Waldknoblauch.
{ *Angli.* Ramſins.

NORBONÆ in editis ſyluoſis, Franciæ verò & Angliæ vmbroſis vel vdis pratenſibus frequentiſsimum, magis tamen odore quàm habitu præferens Vrſinum Allium vocatum, quare Moly Hippocratico ſuffecimus, Lilii cõualliũ vocati eſt fermè foliis, minoribus, viridantibus, flaccidis, politis in tenellis caulibus, Hyacinthi minoribus. Flores lactei, ſtellati complures Ornithogali vel Aſphodeli, bulbus aliquot nucleolis oblongis ſparſis candicans odorem Allii tædioſum ſpirat, guſtantíque ſaporem acrem, non ingratum præbet. Vires Theriacales & imminentium morborum hoſtes inibi diximus. *Inter Icones Fuſch. 431.*

ALLIVM LATIFOLIVM MACVLOSVM ſiue Serpentinum. OPHIOSCORODON.

ORTV & habitu non ita huic abſimile, Ophioſcorodon dictum à caule, foliiſq; Serpentariæ modo maculoſis, quæ tamen proximè Vrſinum deliniant & redolent: radicis ceruice longiore, rimoſa cute oblita, montoſis oriunda.

MOLY DIOSCORIDEVM PVTATVM.

MOLLIRE, amoliri aut propellere morbos origine Græca τὸ μωλύειν τὰς νόσους dicebant antiqui, vnde μῶλυ vocabulũ Superûm nutu & ritu Deorum inditum plantæ Poëtæ canunt: *Moly vocant ſuperi, radice nigra tenetur.* Verùm illud non vni, ſed pluribus poſtea accommodarunt plantis, vt inſigni quopiam odore, vigore, & figura non ita diſsimili, donatis, vt Rutæ Harmalan, ſiue ſylueſtri, cui radix nigra, flos candidus autore Dioſcoride. Peculiare tamen fuiſſe certum eſt plantæ bulboſæ, Alliiq; ſimiliori, indicio eſt μώλυζα, quæ Hippocra. Galeno explicante, aliiſque Græcis Allii caput, eſt & antiquitùs celebris ad venenata, adeoque faſcinationes, non ſecus ac Moly, cui fortè nomẽ mutuatũ eſt: nam Dioſcorides inquit habere quippiam in cacumine Allii figura, præter reliquam

liquam ſimilitudinem,qualis videtur ea quã Itali patauini & Bononienſes iamdiu,nunc etiam Belgę geminã Moly ſpeciem alunt,cui bulbus exiguus,oblongus ferme Porri albicans, Triticeis aut Gramineis foliis, flos in cauliculis cubitum altis lacteus Ornithogali aut allij vrſini æmulus, ſemen in ſiliqua, iſtud Dioſcoridis faciunt.

MOLY Liliflorum Homericum forté.

HOMERICVM verò putant alterũ quod bulbo donatur, Narciſſũ, Cæpéue Aſcaloniticum æquans. Folia illi Porri vel Pancratij minora ſeptena octonáue : caulis ſeſquicubitalis aut bicubitalis: flos candidus & Lilij figura, ſed minor: hiſce nos donarat Treuiſanus Patauinus Doctor.

HIPPOCRATIS Moly in Allio Vrſino.

AN Sit allium Vrſinum Hippocratis Moly, cuiuſmodi Galenus interpretatus videtur, haud certum eſt, certum eſt tamẽ mulierculis Anglis,ineunte præſertim Vere frequẽs eſitari & quaſi amuletum non modò corporis aduerſę valetudinis, ſed etiam faſcinationis auerruncandæ auertendæque cauſa præſumi, tametſi intinctibus non vulgarem init cum plebecula gratiam.

Angl. Ramſons.

LILIVM CANDIDVM.

κρίνιον

- *Italis.* *Giglio.*
- *Gallis.* lis blanc.
- *Ger.* Gilgen ſeu lilgey.
- *Hiſpa.* *Lario blanco.*

EXIMIVM florum par & ἄνθος ἀνθῶν vt Græci dicunt, Roſa & Lilium, quod etiam cecinêre Veneris gaudiũ volupéue & Iunonis Roſam: vt è cuius lacte effuſo Galaxia via ſiue lactea in æthere, Lilij aut flos ſidereo candore uiſendus in tellure diuinam duxerint originem, cuius indicium eſſe perennem illam ῥοὴν effluuiúmue, diuini, quem halant,odoris, vnde Roſæ vox & λείριον ſuaue,blandum aut concupitum ſonat,compluréſque flores & bulbaceas herbas notat,vt Narciſſos, hoc tamen nomine ſignatur perquam nobilis flos Francigenis ſceptris auſpicatiſsium Symbolum, intaminati candoris fulgens honoribus, ſapientis Solomonis ſolio inſidentis gloria magis conſpicuus. Recto námque caule & erecto Haſtulæ Regiæ, bulbo nucleolis ſquãmatim compacto,floribus concolore. Folia pallido virore nitentia, carnoſa, ſecundum longitudinem ſtriolas habentia,rotundus caulis cubitalis in cuius ſummitate Aſphodeli flores aut Croci, ſed maiores, candidi, odorati, ſenis vt plurimùm foliolis diſpoſiti repandis, effigiem quaſilli vel nolæ exprimẽtibus,fibræ è medio Croceáue ſtamina educũtur,vt in Colchico: vniuerſa planta mucagineo turget ſucco,immenſi tota commodi medici, eſtque vna è bulbaceis notiſsima.

LILIVM Purpureum vtrumque,ſiue Chymiſtarum Martagon.

- *Ital.* *Giglio Roſſo.*
- *Gal.* Lis orengè.

COLORES Lilio candido quæſitos mangonio fuiſſe & ſi ex Rei Ruſticæ ſcriptoribus Plinius aſſeueret,tamen purpurei lilij duo genera ſpontè non arte oriri cum Dioſcoride quàm plurimi montes hodie teſtantur. Verum nihil ab illo prorſum diſsidere videntur niſi anguſtioribus,longis, obſcuriúſque ruentibus,& numeroſioribus,quibus donantur foliis. Nec flores diſpares à candidis,ſed hilari in flauum coruſcant purpura,nonnullis rubiginoſis maculis aſperſi & lineolis intus nonunllis inſcripti, vt in iride : bulbi etiam ſimiles, ſed luteoli aut pallentes.

LILIVM Purpureum minus.

EADEM fermè, ſed minor, minorique elegantia hæc purpurea planta, paucioribus floribus, Lilij diuiſura, & bulbis iiſdem, infrà, ſupraque quos appenduntur fibræ pluſculæ.

LILIVM MONTANVM.

RADICE ac bulbo haud abſimili Lilium frequens montibus oriundum, ſed caulis procerior, quàm Purpurei lilij minoris: è geniculis folia exerens ſtellatim Gentianellæ magnitudine & figura Lilij, purpurei item flores vel aſphodeli, ſed ad extrema pediculi apiculis reflexi, vt in Cyclamine. Color ferrugineus, puſillis varius notulis, purpureis ſtaminibus concoloribus foras prodeuntibus, & reflexis deorſum.

HEMEROCALLIS, *ſiue Syluestre Lilium.*

Ital. *Giglio ſaluatico.*
Gal. Lis ſauuage.

SI cui libet accuratiùs expendere Lilium & Hemerocallidem, certò conſtabit nihil aliud quàm illius ſpeciem eſſe hanc, quã idcirco Syluestre Liliũ, ſeu Coronariũ vocarunt, liliique vires eaſdem fermè omnes illi reddidit Dioſcorides: quin valdè veriſimile ſit, quod Lilium Purpureum in Syria oriri auditione acceperat, vnum ſaltem ex hiſce tribus hîc deſcriptis fuiſſe. Nulla igitur magis accedit Lilio aut Hemerocallidi Syluestri, quàm primum illud Puniceum, ſeu Phœniceum, purpureúmue, cuius etiam bulbos eadẽ poſſe, quę Dioſcorides vult, ſcimus: idq; vocitarũt meritò BVLBVM CRVENTVM, flore Liliaceo & Purpureo Hippocratis, eóq; vertendum non pallidum valdè, ſed ochreũ, cuiuſmodi videmus in Ochra ſaturati lutei, quę purpureæ aut phœnicee Anagallidis colore viſitur. Hinc ſedulitas & candor Commentatoris Senenſis, quantus fuerit, meminiſſe iuuabit, qui vocis huius ignarus, plauſui magis, quàm cognitioni verę ſtudẽs, phœniceum Lilium valdè alioquin notũ, dicit eſſe colore perquam pallido, Dioſcoride falſò teſte adducto. Ecquis color eſt perquã pallidus, niſi ſit albus, cui proximus palleus aut pallidus? Leuiuſculi momenti eſt argutatio illa de appendiculis & florũ numero, quę nonnulli deſiderare videntur. Sed ſi quis animaduertat Lilium candidum interdum exortus iſtos facere, in quibus cõplures flores congeſti interdum ſinguli ſunt, non magnopere refragabitur. Cæterum folia quod longè plura purpureo iſti ineſſe dicunt, id accedere cultu veriſimile ſit: quippe purpureo vtriuis & montano multò pauciora ſunt. Eoq; ſi cui horũ vtrumuis magis pro Hemerocallide allubeſcit, per nos liceat ſane. Iſtud tamẽ poſtremũ montanũ nolim Liliũ coronariũ, aut Hemerocallidẽ ſancire, quia neſcio quid tetri aut viroſi halat. Quod huius vero florẽ Athenęi cõuiuæ tabeſcere Sole cadẽte & rurſum oriente pullulare dixerint, ſic accipiendũ: non quidẽ prorſum marceſcere aut defluere, ſed occurſu humentis noctis & frigidiuſculę contrahi collabique in ſeſe flores, qui proxima luce & radiis Solis colluſtrati, explicantur, & quaſi reuiuiſcunt, veluti Tragopogo, Soliſequiis & Heliotropiis cæteris accidit.

LILIVM CONVALLIVM, *vel vernum Theoph.*

Germanis. Meybluomlin.
Gallis. Grand mugnet.

ITIDEM hanc peramœnam aſpectũ & odore puſillam herbã antiquis Græcis indictã, Lilium Conuallium vocauit recentior ætas, putaruntque quidam Lilium inter ſpinas memoratum in Salomone, propter folia, ſuauiſsimum odorẽ, etiamq; florem Lilij, qui niueus, pulchellus, Lilij ſimilis quadãtenus, & odore ſuauiſsimus, Maio præſertim inter ſenticoſa nemorum, vmbroſáq; conualliũ emicat, eóq; Germana plebs vocat Meienriyſʒ. Prodeũt è caule palmũ alto exiles medio ſũmo tenus in pedicellis nolæ Cytiníue puſilli, penduli, niuei, in ſumma ora crenati, relinquẽtes bacculas rubellas minores nõ diſsimiles Aſparagi, duriuſculas, amaras. Folia lilij, Allij vrſini, autSatyrij læuore viridãtia, bina aut terna: radices reptant exiles, geniculatæ. Hortiſque nota & expetita planta

pari nomine & commendatione, eóque nos inter Lilia inſeruimus, quando alicubi conuenientiùs non potuimus.

TESTICVLI, ſiue ORCHIDES.

CYNOSORCHIS. *Ital.* *Teſticolo di cane.* *Hiſp.* Coyon de perro. *Ger.* Knaben krant. *Gall.* Couillon de chien.

EADEM in generis tribu cum bulbis, Cæpaceis, Hyacinthis & aliis pleriſque reponendæ Teſticuli differentiæ atque Satyrii, que longè plures ſunt, quàm quot priſcis memoratæ: omnéſque ab effigie radicis Orchis, ab effectu nonnullæ Satyriæ vocatæ, quòd Veneris incentiui eſſent præ cæteris bulbis, vti poſtea apud Latinos Plinium & Apuleium Venerei dicerentur: è radicis tamen bulbo inita eſt diſtinctio. Vnicus namq; bulbus Satyriis eſt, geminus vel didymi ſpecie orchidi, quorũ Caninus, vulpinus, & Hircinus ſunt & inſigniores indidẽ petitæ varietates. Opacis, ſiluoſis, & ſabuloſis, vdiſque pratis paſsim peruiæ. Cynoſorchis varietas multiplex: omnium notiſsimus magnitudine, in pratis frequentiſsimus riguis primo pullulatu ſpeciem Ellebori erumpentis, vel Colchici, deinde Lilii couallii, aut vulgaris folia exerit terna & quaterna, lenta, craſſa, & mucore turgentia. Caulem vero ſeſquipedem longum, glabrum, nitidum cauum in ſummo, ſpicato flore conſpicuum, odoratum, purpureum, maculis albicantibus, atque pullis variegatum. Radix geminis conſtat bulbis effigie teſticulorum, quos quaſi pubes ſupernè multæ ambiunt fibræ, quibus, non ſecus atq; ipſa planta ſuperior, bulbi alimoniam adipiſcuntur, & alternis perennem: alteri nempe iam flaccido & vacuo, altero ſuccedente turgido & ſucci viſcidi limpidi pleno albuminis oui, quaſi foret ſemen genitale, magnitudo quanta maior dactylus, interdum nucis inglandis adulto: vieto verò, & rugoſo multò minor & ſitus inferior. Dulcis ſapor, mucagineus, emplaſticus, inſulſus, color candidus, pellucidus.

Diſcrimen huius & varietas obſeruatur in magnitudine & foliorum numero, quod non magni eſt momẽti ad obſeruandũ & cognoſcendũ: aliquãto maioris iſtud, & euidẽtioris: aliud eſt foliis maculatis & paucioribus longioribus neruulis: vnde maculatũ voces licet cæteræ diſtinctiones obſcurę niſi exercitatis, nec ita vtiq; cõſtantes ſunt, vt certũ quid genericæ differentiæ ſtatui queat. Colore nẽpe remiſsiore, dilutiore, vegetiore, mixto variegato, nitente, languido, paulum quid diſtantibus item teſticulis & foliis, primùm Cynoſorchin intuenti offerentibus, iiſdem natalibus Sole Geminos ingreſsuro florẽt omnes.

TESTICVLVS Hircinus, ſeu Tragorchis & leporis teſticulus,

AD commodiorem notionem vnam è ſummis differentiis conſtituit teſticulus Hircum olens & ſpyrillis aruncis barbã caprillã ementiens. Iiſdem locis exit foliis pluribus, & itidem liliaceis amplexatis imũ pedalem caulem, leuẽ à medio ſummo tenus, perpulchra ſerie florum ſpicatum vtriculis vel galeatis floribus, qui dehiſcentes caudicellam ſinguli ſingulã purpureis diſtinctam punctis, cuncti Hyrcinæ barbæ aruncos cirróſue effigiantes, obtinent: odore graui & viroſo: ſemine puſillo in capſulis, hæc huius vnica differentia.

VVLPINI TESTICVLI.

AT quadruplicem vulpinũ teſticulũ meminimus è floribus quęſitũ: Papilionis nempe, fuci, muſcæ, poſtremi è colore qui luteus totus & cæteris rarior multo nec deſcriptus. Eruimus hunc Norbonæ æſtuoſis & aridis ſterilibus, decliuibus inter Ciſtum marẽ & Illicem Cocciferã, prope ſpecũ vaſtam, quæ redeunti Frontignana Monſpelliũ læua eſt: etiãque in herbidis aridis Grãmuntię ſyluæ vicinis. Iſtis verò minor, qui foliis paucioribus binis nẽpe aut ternis caulẽ ſpithameũ imũ ambientibus, ſummũ floribus luteo fuluis paucis Aſilonem aut potiùs Fucũ colore & effigie prę ſe ferentibus: exigui ſubſunt bini teſticuli.

HVIC perſimiles duo ſunt, quorum vnus eſt magnitudine fermè par floribus muſcam, ſed colore rubiginoſo, obſoletóq; & inamœna fuſcedine purpuraſcẽte, exprimẽtibus.

ALTER maioribus,latioribus foliis Phalangineis, venoſis,repandis,reflexis:caule interdum palmari,interdum ſeſquipalmum alto,nonnihil purpureo:floribus colore ita aſpectu fœdo non diſsimilibus.

Diſcernitur facillimè poſtremus foliis latiuſculis,& toto caule appreſsis,floribusPapiliones volantes,aliſue paſsis ſe librantes æmulantibus.

TESTICVLVS ODORATVS.

MINIMVS omnium ſabuloſis,arentibus,atq; ſquallidis locis Norbonæ maritimis & Angliæ mediterraneis naſcitur:folia exerit breuia, puſilla & ſubpallida, venoſa vnà collecta minoris Plantaginis: cauliculum palmarem, gracilem & floſculis odore Lilij conualliũ & involutæ modũ clauiculatim caulẽ ambrientes:Bulbi puſilli,vt ſuperioris.

PALMÆ duæ Chriſtiades.
SERAPIADES.

HISCE accenſet Triorchim Serapiada Æginetà (addere enim tertiam quandam videtur) terno donatum didymo,quem alias Palmam Chriſti opinabamur:tum quia ſucculenta minùs, ſicciorq; eſt,& vehementer deterget intro,foriſq; vlceribus admota: tum etiam quòd Melancholicis, Quartanariis,Epilepticis,neruorum offarctu & pituitoſa ſaburra oppreſsis miram præſtet opem, fluxum dyſentericum ſiſtat, quot qualéſq; Palmæ Chriſti recentiores vindicant(ne cuiquã imponat Palmæ Chriſti vehemẽter purgãtis homonymia) dignandas ſanè Ægyptiis Venerãdæ Serapiadis deæ Auguſto cognomine: alio quin nihil attinuit à cæteris ſecreuiſſe, & Serapiadas nuncupaſſe. Rationibus hiſce fauebat ex lectione coniectura, nam vbi πολύχρηστον multi vſus, legendum πολύσχιστον multifidam radicem:& fortè vtrumque,multifidum multíque vſus radicem innuebat, & mox inferius vbi Dioſco. ῥίζα δὲ ὕπεστι ὀρχιδίοις ὁμοία id eſt, Radix ſubeſt teſticellis ſimilis aut puſillis teſticulis, legebam multifida,leuiore methatheſi multò,quã in ſuperiore capite,vbi pro olea ſuffecerunt meritò quidã Squillam teneram pancratiũ. Verum tamen ſi cui hæ minus allubeſcant Serapiades,exploret ſuperiorum Orchium facultates,quæ multò tamen ignauiores & mucore elumbes magis videntur, aut alias aptiores adducat, & lubenter vltrò indictas iſtas palmatas antiquis profitebimur.

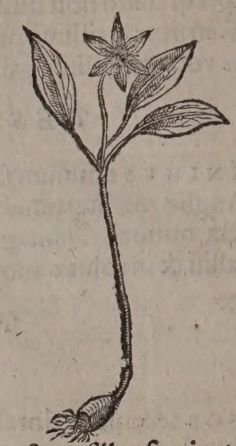
Herbidos pratenſéſq; colles frigidiores amant tum minor tũ maior, legimus etiam in alpinis Rauiſburgi & Nozoreti Germanię. Maio flore & foliis exit: maior foliis ſimilibus,ſed latioribus porri mucronatis, ad terrã reflexis, craſsis, interdũ maculatis,fuſcis, & nigricantibus notulis: flores purpuraſcentis cynoſorchis adeò ſimiles ſunt,vt niſi propiùs ſpectes eaſdem putes. Radici itẽ geminus eſt bulbus,altero euanido,altero pregnãte & ſucculento, vtroque tamen oblongiore,nonnihil compreſſo,& ima ſui parte in fibras inæquales ternas aut quaternas veluti digitatas abeunte. Hunc marem apellant.

FŒMINA verò floribus candidis, vel è purpura rubentibus, dilutéue cæruleis cuculatis crebriores maculas purpureas, & rictum oſtentantes habentibus: foliis minoribus & inſperſis punctulis:radice conſimili.

MINOR ORCHIS ODORATVS.

HVIVS ſuauem efflant odorẽ flores mucrone ſpicati, purpurei amaranthi, qui foliis anguſtioribus,porraceis,vel croceis,caule palmari & leui,radicibus minoribus dumtaxat differt, vtraque radix orchin odorem & ſaporem dat guſtanti, & Dioſcoridi ad eadem facit,minùs tamen modeſtè facit Senenſis,qui hærentibus aut inficiantibus citrinos Digitos Auicennæ eſſe haſce Monachis conuiciatur,nullamq; allatam rationem conqueritur:cum ipſe nè vmbram quidem adferat vllius.Et vires Digiti citrini huic aſſerit, magno incommodo eorũ,qui fidem forent ſequuturi:Citrini verò fuêre Hermodactyli,vt nomen & color docent.

ERYTHRONIVM.

NON multis ab hinc annis innotuit bulbus perelegans, cui amici noſtri Satyrion nomen fecerunt, is conſultis Medicæ materiæ Lugdunenſibus, qui condiendum curaſſent, & exploratum habuiſſent, viſus eſt Dioſcor. genuinus: multo quidẽ periculo factò cõditæ multam copiã Lutetiam, aliáſque Galliæ vrbes aſportatã ſcimus, nulla interim deſiderata nota præterquã coloris, qui valdè variat loci varietate, vt in Squilla, Cæpis & aliis bulbaceis videre eſt. Allij vrſini, aut Lilij ſimilia folia bina, plurimùm terna in humum deuexa, minora: caulem tenellum palmum altum, nudum humi foliis tenus merſum & Cyclaminis modo pediculum porrigentẽ exilem, flexilem: florẽ Croci vel Lilij; radiatum ex albo purpuraſcentẽ: radix dactylũ æquat & aſſimilat, Orchidis concolor, cui nõnullæ fibrillæ appenſæ ſunt, & puſillus ſemirotundus compreſſus bulbus exiguus lateri imo hæret, aut ſubeſt, vti in gladioli radice videre eſt. Lugduni florebat Aprili in horto Valerandi Donrez è Iura, monte cuius ſedulitate primùm nobis innotuit, eruta Alpibus Lemano finitimis: & poſtea in collibus Taurinenſi Pado ſeſquileucam diſsitis, eandem eruimus.

SATYRION ERYTHRONIVM.

DVM eſſemus venetiis, ſuperioribus annis, vidimus nõ ſemel in Angeli Symbolo Alberti Martinelli officina, radices ſubrotundas, magnas rugoſo tuberoſóq; cortice ex fuſco rubello, effigiẽ & magnitudimẽ Cyclaminis vel potiùs Ariſtolochiæ rotũdæ & prægrandis aſſequutas, carne intus albida eduli, dulci & Bulbocaſtano bunio dicto adeo accedente, vt eadem, nimirum ſolo lætiorè & peregrino enutritam, ſuſpicaremur. Sed illicò Martinellus aliquot miſſas Alepo Syriæ à fratre Cequino, qui vt erat explorator nõ minùs auidus, quàm peritus exoticarũ ſtirpiũ, Erythronium Satyrion iudicabat. Harum vnã celebris ille Leo Scamnidicus magnus. Marci fori Veneti tympanum, popularis philoſophiæ, cuius nec imperitus, nec parũ ſtudioſus fuit, amans aluit aliquãdiu, cuius folio la minùs prodere audemus, quia parũ meminimus. Earundẽ Iacobo Cortuſio alteram dedit idẽ Phamacopoeus, quã multò pòſt, quaſi nunquã vidiſſemus, munificus ille Patauinus oſtentabat nobis, & penè inuitis riſum excutiebat, qui diceret ſe manibus duntaxat attrectando totum turgere Venereis libidinibus. Hanc ipſam Mathiolo poſtea miſit, non Cequinus, vt audiuimus. Is ſolitus namque fuit etiam minùs peritis quantum poterat, plenè deſcriptiones addere rebus peregrinis, quæ in Mathiolo nullę niſi radicis ſunt.

HACTENVS comparando quot potuimus plantarum genera, quarum effigies & naturæ ordinis conſequutione ita ſibi mutuo hærerēt, vt & facillimè noſcerentur, & memoriæ mandarētur, à Gramineis, Segetibus, Harundinibus ad Acoros, Irides, Cyperos, hincq; Aſphodelos bulborum tuniceorū Cæpaceorúmue naturam præteruecti ſumus. Ac eorū quidem maximæ parti folia conſimilia, vniuſmodi mucronata, anguſta, rigida, nec vſpiam interciſa erant, iam verò ſuperſunt alia τῶν κεφαλιζόντων ſiue latinis capitatorum illiſque conſimilium genera, vt plurimum ſinuata & lacinioſa, quæ ipſa & quia holera maxima ex parte ſunt, & cuilibet ad cognoſcendū in oculis, ad veſcendum in cibis quotidiè ſunt, non incommodè illa expediemus, nuſquam alioqui aptiorem locum nacturi in vniuerſa plantarum familia.

- Rapum turbinatum maius.
- Rapum oblongum minus.
- Rapum Syluestre non bulboſium.
- Rapiſtrum aruorum Eryſimum Math: & recentiorum.
- Rapi gemina Varietas.
- Bunij & Buniadis diſcrimen.
- Bunias ſiue Napus.
- Bunias ſyluestris ſiue Napus ſyluestris.
- βούνιον ſiue Rapula folia non Bunij vt Dioſcori. ſed napi fortè ex Plinio falſò attribuit ſuo loco.
- Raphanus magnus &
- Raphanus paruus purpureus.
- Raphani varietas.
- Synapi ſatiuum Erucæ, aut Rapifolium.
- Synapi ſatiuum alterum.
- Synapi agreste Apii, aut potiùs Laueris folio.
- Synapi ſyluectre minus Irionis Dioſcoridei aut Burſæ Paſtoris folio.
- Lampſana.
- Barbarea Pſeudobunias potiùs quàm Pſeudobunium.
- Alterum Pſeudobunium quia ferulaceum inter ferulacea.

Rapunculus ſiue Rapuntium paruum vulgo Pes Locuſtæ Auicennæ } *cum Tracheliis.*
Rapuntium maius Alopecori comoſo flore

Eruca ſatiua.
Eruca maior Hiſpanica.
Eruca ſylueſtris.
Irio ſeu Eryſimum.
Eryſimum Theoph. folio Similacis aut Atriplicis ſuo loco.
Sium ſiue Lauer Dioſcoridis Oluſatrifolium.
Sium ſiue Lauer Crateuæ, Naſturcifolium, aut Erucæfolium.
Cardamine Siſymbrium, ſiue Naſturtia aquatica.
Sinapi & Thlaſpi media Prouincialis planta.
Naſturtium hortenſe.

Thlaſpi genus omne. {
Vulgatiſsimum.
Dioſcorideum Drabæ folium.
Græcum forte Dioſcori.
Syriacum angulofo biſori pericarpio.
Oſyridis folio hortenſe.
Hieraciifolium Lunaria Lutea Monſp.
Alterum clypeatum Serpillii folium Norb.
Centumculi folium Aliſſon Italorum.
Candiæ vmbellatum.
Vmbellatum alterum.
Crateuæ ſuo loco.
}

Iberis.
Lepidium Pauli duplex.
Draba.
Dentillaria Rondel. ſiue Molybena herba neotericorum.
Burſa Paſtoris.
Senecio.
Senecio Iacobea.
Senecio Iacobea marina.

MAIVS ORBICVLATVM, *ſeu turbinatum Rapum.*

γογγυλίδες γογγυλίδα {
Gallis. Naueau Rond.
Germ. Rueben.
Italis. *Rapo.*
Belgi. Rapen. *Ang. Turnepe.*
}

CVILIBET regioni abundè creſcit Raporum omne genus, quod Græci vna voce deſignarunt γογγυλίδος, quæ rotunditatem orbiculatámue globoſæ radicis figuram docet, vnde notitiæ eſt plebeiæ, inque cibos egeſtati amicos per Hyemem multùm accommodum, crudum, & coctũ. Fronde perampla, laciniofa Erucæ, aut potiùs Rhaphani, etiã ſiliquis adeò ſimile, vt radice globoſa, floribúſque luteis, & minore ſemine, vt Sinapi nigricante exceptis, eadem putes.

varietas {
Radice dumtaxat à ſuperiori diſtare videtur, quæ teres atq; rotũda oblongior eſt, & Napo ſimilior effigie, ſed maior triplò, etiam vbiuis notiſsima.
HEC eadem, aut certè ſimillima Venetis olitoribus vœnum fertur in forum, Hyeme purpura nitida & pellucida radice, guſtu teneriore, ſuauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca, & aliis illic eſitari ſolita.
}

RAPVM SYLVESTRE *non bulboſum.*

EST etiam frequentiſsimũ Sylueſtre Rapum, præſertim apud Flandros, Germanos, qui ſerunt hoc, quò folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorũ numero, vt radix iam non tuberoſa aut Rapoſa, ſed exilis, nec ventrioſa vſpiam ſit, alioqui ſatiuæ rotũdæ turbinatæ non abſimilis, ſed diſcretu facilis, criſpiore, rugoſioréq; & vberiore folio.

RAPISTRVM ARVORVM.

E RAPORVM ſylueſtrium cenſu etiam eſt Rapiſtrum vulgo vocatum, paſsim viarum margines & ſegetes ornans, vbique præſertim Septẽtrionaliũ: floribus luteis numeroſis Braſsicæ aut Rapę, in caulibus ſeſquibitalibus folia inſunt Lãpſanæ, aut Rapi Sylueſtris, Bra-

Braſſicæ virore & læuore,non Erucæ,vt debentur Irioni Dioſcoridis.Radice,tenui neutiquam fibroſa ,guſtu item Rapi Sylueſtris, cuius facultates propè ſortita eſt ,ſed vehementiores,tametſi vſus neglecti aut ignoti .Neutiquam eſt Eryſimum Dioſcoridis:certè admodum affinis eſt Napis & Sinapi : tuſum namque ſemen Sinapi ementitur , & vſus explet ruſticis.

βυνιάς *ſiue* NAPVS.

Germa. Steckruben.
Belgis. Steckrapen , & Pariſche Rapen.
Ital. Napo.
Gallis. Nauet. *Ang. Nape.*

QVEMADMODVM Antuerpianum ſolum, vtpote ſabuloſum,tuberoſæ & turbinatæ Rapæ feraciſsimũ,ſic Lutetianum lutoſum Napi fertiliſsimum.Vtrique plantæ congener,imò & ſimilis adeò Rapæ oblóongæ eſt Bunias , vt eadem prorſum dicas,niſi Napo folia minus ſcabra forent, radixq; media ſui parte minùs ventrioſa,imoq; exiliore multò eſſet,ſapore ſuauiore,cibíſque delicatiore , præſertim Francigena,quæ plenis doliis vœnũ in Belgium eſt ferri ſolita.

BVNIAS SYLVESTRIS NAPVS.

SECVS agrorum amniúmq; ripas hæc lubens oritur,præſertim regionũ frigidiorum cuiuſmodi Angliæ, Nortmãniæ Germaniæq; Alpinæ & ſimilium:ſiliqua , ſemine , flore & folio ex ſatiuæ Buniadis inſpectione admodum cognitu facilis,quia perſimilis,ſed minor tota,foliorumq; profundiore lacinia & radice rotundiore,breuiore, ficum aut Sorbũ æquante.Huius napi,aut Satiui ſemen antidotis & eximiis antiquorũ compoſitionibus addendum,vt Theriacæ Andromachi & aliis, non BVNII ſemẽ, quod nominis propter radicem rapoſam ſiue turbinatã Bunij & Buniadis affinitate multis impoſuit,vt Plinio qui vtrãque Rapum appellat,& Senenſi comẽtatori admodum ieiuno & ſæpius decepto,nec melius in Dioſcoridea quàm Pliniana lectione verſato.At Buniũ neq; bunias eſt, neque eadem figura,viribus, aut claſſe cum Buniade deſcripta eſt,vt paulò inferiùs dicemus. BVNIVM.

RHAPHANVS MAGNVS *& paruus Purpureus.*

ῥαφανίς
Gall. Raifort. *Angl. Raddyſhe*
Ger. Rettich. *Rabon.*
Belg. Radiis.

VEL nomẽclatura Rhaphani vnde Rapum latinis deductum fuit,indicat Rapi ſpeciem eſſe Rhaphanũ, quippe omnia Rapi habet,ſi longiorem,graciliorem excipias radicẽ, flores ſimiles, ſed purpura obſoleta,ſiliquam craſsiorem pyxidatim effigiatã ſeminis ruffi maiores Rapi : efficacior medicamentis,quàm vtilior alimentis, expetita tamen fermè vbique & notiſsima radix.

PLVRIBVS hortis Italiæ præſertim rubello colore colunt & eſitant Rhaphanos: vt minores (quod de Rapo Rubro monuimus)ſic eſu ſuauiores,minus acres,lautioréſque ex aqua ſalita excitandæ appetentiæ, quam cocta prorſum euertit : fœtet namque admodum ſiue per ſe,ſiue carnibus incocta , tum hæc , tum alba , eóque ſale & de prima menſa conſultiùs eſt vt edantur. VARIETAS

SINAPI SATIVVM *Erucæ,aut Rapifolium.*

Gall. Seneue domeſtique. *Belg.* Moſtaert.
Germ. Seneff. *Ang. Mudſterd, Senbeye.*
Ital. Senape Moſtarda.

MAGIS abeſt Sinapi à napo virium acrimonia, quàm ſpecie, facie, vel nomine, quod quidem tum liniamenta plantæ, tum effrenis acrimonia inſinuant. Napi enim immite aut vehemens interpretantur, cuiuſmodi eſt Sinapi ſemen vrendo, ſternutamenta lachrymáſque ciendo: vnde notiſsimum ſiue diuitum, ſiue pauperum menſis, præſertim ſatiuum, caule, fronde, flore, ſiliquáq; Rapacea, ſemine minore acerrimo, oleoſo, copioſo, aruis mandari ſolito, non ſecus atque rapæ. Folia etiam tenera in acetaria veniunt.

SINAPI ALTERVM Satiuum.

Gallis, Seneue blanc.
Belgis, wyt moſtaert.
Germ. Weiſſer Seuff.

ERVCÆ albo ſemine eſt ſatiuum Sinapi alterum, cuius vſus Officinis ad compoſitiones vt Diaſatyrione, Elect: de Ouo. Prorſus figura & ſemine Napi vulgaris, ſed albo maiore duplò.

SINAPI AGRESTE Apij, aut potiùs Laureris folia.

Gall. Seneue ſauuage.
Ger. Wilder Seuff.
Belg. wilden moſtaert.

HVIVS haud admodum diſpar figura aut ſeminis acrimonia, tametſi folia inciſura ſitúque & natalibus, magis Lauerem vel Apium exprimant, nec non ruribus ſemen nigrum penuriam ſatiui reſarciat, quod oſtendit flore & ſiliquas ad ſatorum viarúmque riuulos & depletas foſſas luxuriare ſolitum.

SINAPI SYLVES. minus Irionis veri folio, aut Burſæ paſtoris

ARIDIS tamen locis iuxta margines, & rudera, propè vrbes naſcitur, foliis lacinioſis admodum burſæ paſtoriæ ſimilibus, ſed acutioribus minutioribúſque laciniis. Vmbelloſi flores & ſiliquæ ſecundum ſummitates Irionis Dioſcoridis, caulis pedalis, minore multo, ſed tota planta guſtu Synapi feruidiſsima.

ERVCÆ, & IRIONES ſeu Eryſimi.

DVM poſtremò in Iriones commentabatur Senenſis dictator, augurabatur non defuturos canes (ſic enim modeſtè omnes etiam ſe doctiores ſolitus nuncupare) qui ſe ita ambiguum & conſcium ſuæ hîc imperitiæ allatrarent. Vtinam habuiſset ille canes ſimiles non ad latrãdum ſed veſtigandum Eryſimum, quod vel pharmacopœorum Monſpellienſium lixæ poſſent illi hodie in triuijs & ruderibus paſsim indicare: eſt enim ibi doctis & indoctis vt vſu frequentiſsimum, ita multiplici & fœlici ſucceſſu notiſsimũ. Ac vt perſpicuũ fiat vniuerſum hoc *Erucarum & Irionis genus*, vno nos capite omnia complectemur.

ERVCÆ SATIVÆ DVÆ.

Gallis, Roquette.
Belg. Rakette & Roomſche Rakette.
Ang. *Great Rockett.*

ERVCA *maior ſiue Hiſpanica & Gentilis.*

SATIVÆ duæ cibis gratiores & nobiliores: Maior Hiſpanica vocata, à noſtrati maioribus foliis Siſymbrii & ſemine nigro, floribus luteis, corniculo Sinapi maiore, diſtat. Hæc vel quia in condimentis lautior, vel ad Venerem vegetior erat Gentilis vulgò vocata fuit: quo vocabulo Hiſpanica & Itala gens deſignat quamlibet rem aptam reddere hominem lætum & experrectum ad munia vulgò pauſibilia, vt ioca, ludicra & Venerem. Quæ commoda vt ex ea perciperet Monachorũ Saginata caterua in perquam amœna Magalonæ inſula maris Norbonenſis, huius Gentilis Erucæ ſemine à fratre quodam Hiſpano

ſpano ambulone donata, quotānis hocce ſerebat & in menſis cuilibet vel maximo gulæ irritamento vel blandimento præferebat: nimirum vſu gnara quantū frequens eſus conferret ad calorem Venereum in illis otio & frequenti crapula obrutum, ad vigorem animi excitandum, & præſertim corpus obeſum extenuandum, ſomnumque excutiendum, quo illi veluti vrſi glyréſue tota hyeme ſaginati, fermè adipe ſuffocabantur. Verùm iſto Hiſpanico remedio adeò hilareſcebant & gentiles fiebant, vt plerumq; recinctis lumbis caſtitate, coacti eſſent vota & cęnobii mœnia tranſilire, & aliquid ſolatii Venerei ab vicinis plebanis efflagitare: nobis hæc viſa & riſa. Eruca verò inibi ſuperſtes eſt copioſiſsima, monumentum futura Monaſticæ caſtitatis & rei veritatis, nec eget vtrauis fuſioris deſcriptionis, cum vulgaris ſit notiſsima & ex illa facillimè percipiatur hiſpanica.

ERVCA SYLVESTRIS,

Belgis. **Wild Rakette.**

SYLVESTRIS erratica ſquallido ſolo vel parietinis paſsim oriens, Dentis leonis diui ſura, floribus luteis braſsicæ, notior etiam quàm depingatur. Et hactenus tres ſpecies priores & notiſsimæ Erucæ. *Eruca ſylueſtris*

IRIO, ſiue ERYSIMVM. Dioſc.

Anglis. **Cadloke, kedloke.**

HIS proximè accedunt Iriones. Dioſcoridis Irio, quem medici docti notis & experimentis commendant, eſt radice lignoſa, foliis Erucæ ſylueſtris, quæ primū erumpentia non niſi ab oculis exercitatis poſſūt à Burſę paſtoris foliis diſcerni, quæ huic non ita viridia, & in extremo magis acuta ſunt: illi eryſimo verò lacinia grādior & in ſummo rotundū retuſiúſue foliū ſubpingue, quod multiplex in imo ſolum operit. Caulis ſeſquicubitalis, interdum maior: ſemen in ſiliquis Erucæ ſylueſtris multò minoribus, acre, feruidum: floſculi in ſummo lutei. In compitis, ſepulchretis, & ruinoſis locis frequens, multis Galliæ regionibus notiſsima, ſed in Anglia nō item, quamuis nō minùs obuia. Nā ne Medicis quidem aut pharmacopœis peritioribus certū ſtat, quænā ſit Irio: hoc factū, aut quia in vſum Medicū nondū fuit hi deductus, aut quia à Mathiolo, cuius cōmentaria pleriſq; ſunt veluti Sybillæ folia, Rapiſtrum vulgi à ſapore Rapæ, & nonnulla foliorum ſimilitudine, loco Irionis acceperunt. Quod neque Dioſcoridi reſpōdet, neque cum Mathioli erucæ ſylueſtris foliis ſimilitudinē init, tum ſapor, odor rapæ, nec adeo vt Irionis acris, nec proinde ab hac ſpectandæ eximi genuini Eryſimi dotes quæ aſthmaticis & farctui Pulmonum vocíque rauæ etiā diuturnæ & prope inuictæ ſūt adeò præſenti præſidio, vt fidē fermè ſuperēt. Eſt enim moderata quæda tenuis ſubſtantiæ & incidentis, cum humidis abſtergentibus partibus permixtio, cuius beneficio craſſæ blennoſéque pituitæ citra exſiccationem nimiam inciduntur, & inciſæ propter flatum nonnihil commixtum non magno conatu expectorātur, & abſterguntur. Arteriacum igitur eſt laudatiſsimum, nempe idem vnum præparās & educens. Exempla ſuccurrunt quamplurima, quæ ſecundiſsimè tum præceptoribus, tum nobis poſtea ſucceſſerunt. Phonaſcos memini tum iuuenes, tum ætatis prouectæ, quibus fermè iam amiſſa voce & ſpiritu, limpida ſonoráque vox pauculis diebus reſtituta fuit,

Irio.

Rapiſtrum.

fuit, vnius Eryſimi & opera eximii preceptoris Rondelletij qui primus vſum monuit. Mathioli æquanimitas, quaſi ſuæ imbecillitatis cóſcia primo ſuo Irioni ſubdidit aliū in poſtremo auctario, quem potiorem primo putat,quia folia minora, & cornicula paulò vegetiora ſint, vt ex iconibus,inquit cōmentator,patet.Sic nos auidos diſcendi huius mutatæ ſententiæ cauſam aliquam, vt ſolitus eſt, in ſicco deſerit. Quid hîc folia minora, & cornicula vegetiora agant,neſcimus: vt vt ſit,nos benignè omnia interpretamur,nēpe tantum virum(vt conſtantis & grauis animi opinionem,quam de ſe doctis viris iſtis cō-mētariis excitauit,retineret & foueret) noluiſſe quicquam demere, aut demendum eſſe ſuſpitionem dare,ſed humano more & prudentia tacitè meliora,quæ à meliore tum ſuo tum aliorum iudicio profecta eſſent,deterioribus prioribus ſubdere, quaſíque vniuerſum opus deintegro recoquere,Magni Ciceronis exemplo,qui ſe dedit recoquendum Molonio Rhodio oratori:id videre hîc eſt,capite de Mеo, Seſeli , Cumino Sylueſtri, ac paſſim hoc nouo opere magno ſculptorum & bibliopolarum applauſu.

λάμψανα LAMPSANA.

Italis. Di landri, & di Laſana.
Gallis. Sanues blanches quaſi ſinapiſtrum album.

Eriſimū Theop. Dod. ſed fallitur fol. 431.

ETIAM Napis & ſynapi reddenda Lampſana, vt quam olim Romani Napum ſylueſtem vocarunt, vulgus etiamnum in Gallia *Sanues blanches*, quaſi Sinapiſtrum album dicit, à foliorum mollitie caduca, decubitúue in humum , quam quia lambere viderentur Lampſana dicta putatur: niſi potiùs fuerit à Laſana matella nempe,ſiue ventris oneri excipiendo vaſe contemptus cauſa ſic vocitata. Etenim olus olim fuiſſe Lampſanam admodum contemptibile,ſed non parum vtile,præſertim plebeculæ,pauperum,& eſuritioni militum annona deficiéte,vel diui Iulij Cæſaris milites carminibus teſtatum fecêre, qui exprobauerunt ea ſe vixiſſe apud Dirrhachium præmiorum parcimoniam cauillātes, vt narrat Plinius,qui olus Sylueſtre pedalis altitudinis trium foliorum Napi ſimillimorum candidiore flore & in cibo coqui eam deſcribit: vnde ſatis liquet eſſe iſtud olus ſylueſtre vbique aruorum,ſatorum præſertim margines , foliorum florúmque luteorum vberrimo luxu claudere ſolitum,perperam Theophraſti Eriſymū putatum, à Doct. Do. qui aliam plantā parietinis,ruderibus,& aruorum marginibus frequentem ſtatuit lampſanam. Sed neutiquam eſt hæc Synapi Napis aut Braſſicis congener , potiùs Hieraciis,floribus nimirum luteis ſtellatis, non braſſicæ. Folia item Cichorij ſylueſtris Hieracii laciniis ſeſquipedem & binos pedes altos , grandes caules è fibroſa radice exigua emittit , ſemine puſillo, nec vlla ſui parte planta in olere mandi putamus. Eapropter vera exiſtimanda lampſana rapiſtrum poſt Rapas ſuperius deſcriptum,vt quod per egeſtatem in vſus venerat,& è cuius floribus apes mellificant & oblectantur , qualem intellexit Columella Lampſanam. Senenſis verò comentator interſertis alienis plumis , ac multis Plinij verbis ambiguos ipſe ambiguus,quod ſtatuerit nos deferens,euolat. Cum ſaltem fuit nudi recitatoris plantam quam intellexit verbis exprimere,& boni commētatoris explicare ,non truncare verba Plinii trium foliorum ſimillimorum Napi, quibus videtur Plinius innuere cum Iriones & Napi huic congeneres multis foliis inſternant operiantque humum , Lampſanam vt plurimū tribus foliis extremis ceſpitem tangere, aut tegere,eaque nota vocatam ſic eſſe,& ab illis diſsidere.

Lampſan. Dod. pag. 385.

PSEVDOBVNIAS *potiùs quam* PSEVDOBVNIVM, BARBAREA *ſiue Herba S. Barbaræ vulgi.*

Hiſto. dod. 435.

POSTEA quam docuimus plurimùm abeſſe Bunium à Buniade in promptu cuilibet eſt, Barbaream vulgo dictā neutiquā Pſeudobunium eſſe, ſed potiùs Pſeudobuniadē-ſi cui libuerit,dici poſſe. Eſt quippe inciſura,magnitudine,floribus,& ſiliqua Napi ſiue

Bunia-

Buniadis,qualem deſcripſimus, in aruis humidis & veruactis depreſsioribus, tota nitet virore atro: ſapore aliquantū acri rapaceo, ſed interpres hallucinatus nominum affinitate, folia non bunii,vt Dioſcorides, ſed Napi,ſiue Buniadis fortè ex Plinio falſò attribuit.

Niſi itaque verū ſit Bunium,ea quam cenſuimus bulbocaſtanon dicta planta,nulla prorſum ſuccurrit, quæ Bunii adumbret vel nomenclaturam,tantò minùs oſtēdat aliam plantam,niſi ſit ſolius Cretę, quæ Pſeudobunii Dioſcoridis folia,ramulóſque ferat:ſin autem ſit, vti non paucis viſum,non nos fallit coniectura de illa noua planta ferulacea, quam Pſeudobunium Dioſcoridis fecimus,& ſuo loco pictam deſcriptámque dedimus. *Bulbocaſtanon, aut caſtanon.*

SIVM SIVE LAVER DIOSCORIDIS
Oluſatri folio, ſiue aquatica paſtinaca.

BVNIADVM,Napi,Sinapi,Erucarumq; generi,quia ortus,vultus,vſúſq; oleraceus Sionis, Syſimbrii & naſturtii non multum ſunt diuerſa, hîc ſuccedent demum annectenda Thlaſpis, Ibiridi, *Drabis*,& ſimilibus,quæ paucioribus & faciliùs poſtea addiſcentur. *Dodo. de florib. libello. 240.*

Duabus diuerſæ figuræ plātis aquaticis indidêre nomē Sionis,ἀπὸ τοῦ σείειν quia quatiuntur,vacillandóque in aquis iugiter ſuccutiuntur præterlabentibus vndis, atque iugiter alluentibus: vnde etiam Laueris Latinis nomenclatio,niſi quis malit ſuſpicari ab vrinis calculíſque ciendis,& excutiendis dictam. Earum alteram,quam Dioſcorides lato oluſatri folio minore,odorato, erectā fruticulā eſculentam depingit,herbarii pharmacopœi Paſtinacam aquaticam ab odore & foliorum effigie,propterquam etiam Germania Epffich water id eſt, apium aquaticum,quod diuerſum ſimile tamen paludapio eſt, vocitat. Quo fit vt quin hæc ſit verum Dioſcoridis Sion nulli dubitandum ſit, & ſi perbonus & doctus medicus Dodon. hallucinans Crateuæ Sion fecerit, quod neque notas è Dioſcoride, neque Germanicam appellationem perpenderit.

CRATEVÆ SION ERVCÆFOLIVM.

ETENIM Crateuæ Sion eſſe naſturtium noſtrum vulgi vbiq; iiſdem riuulis fonticulíſue lympidis fruticās, cunctæ deſcriptionis partes teſtantur: ſunt namq; ipſa folia ſingula, rotundiora & latiora quàm Minthæ nigricātia, & extremis oris inciſuris profundioribus Erucæ ſylueſtris ſimilibus,guſtu non perinde odorato,vt Dioſcoridis Sion, minúſq; medicato & acri ſapore, idcirco plebecula in quadrageno Veris ieiunio multū huius in acetariis vorat,vocátq; Naſturtiū aquaticū. Videtur etiam eadē de cauſa Crateuas hanc vocaſſe ὀλίγηρ id eſt,vilem,aut paruifaciendam,vt quidam interpretantur, ſi cum priore viribus efficatiori & medicatiori cōferatur,tametſi vires non inſtrenuas exerat ad quoſdam morbos,præſertim ad eos qui Stomacace morbo difficili, ſiue Scorbuto vexantur: vnde pari ratione & notione ac Cochlearea & Becabunga Scorbuyck & Scorbuck vocatur. *Matheol. 287.*

Huius varietas duplex è magnitudine,ſiquidē riuulis altioribus enata fruticat,foliis fermè Terebinthi magnitudine: aliis verò exiguis & penè arentibus riuulis,triplò minor, æquali ferme Dioſc. Sioni ſiue Laueri,cui conuictor,& ſimilis eatenus,vt non rarò ruſtici vtramuis pro vtralibet accipiant in acetariis,& potionibus ad calculum, nec malè cedit imperitia illis,nam vtriuſuis vires paris ſunt commodi.

CARDAMINE ſiue NASTVRTIA AQVATIca, ſiue alterum Siſymbrium, Dioſcor.

A CARDAMO,cuius acrimoniam veſcentibus refert,dicta Cardamine fuit,veluti Helleborine ab Helleboro,tametſi propiùs accedit Crateuæ Laueri,ſiue Naſturtio vulgari aut vero, quàm Dioſcoridis Sio,aut etiam quàm Siſymbrio: etſi Dioſcorides Siſymbrii fecerit ſpeciē tribueritque idem nominis plantę menthę hortenſi ſimillimę,atq; huic aquaticæ, anſamq; Plinio confundendi vires laueris atq; huius *Siſymbrii*,quod *Sion* etiā vo- *Matheol. 488.*

vocarint. Eſt enim fontium lympidorúmque riuulorum ſectatrix hæc vbi Sion, ſed tota tenella, gracilíſq;: folia promẽs ima ſtrata latiùs, in nerueis cauliculis rotũdæ Erucæ, aut aquatici Naſturcij vulgaris: quæ autẽ in caule ſeſquipalmari vel pedali anguſtiora multò ſunt, etiamq; hortẽſis Naſturtij diuiſura: floribus ſũmis albidis, acri guſtu, ac in acetariis tamen minoris commendationis. Sed enim primum illud Siſymbrium apud Dioſc. in familiã potiùs Menthę & Menthaſtri relegandũ, cum quibus tantopere illi conuenit, vt quaſi naturę ſymbolo mutuo, altera in alterã abeat, nempe mentha in Siſymbriũ, hoc in illam, propter confuſa naturæ principia in ſemine.

SINAPI & THLASPI *media Prouincialis planta.*

ET hanc nouã viſum fuit hiſce inſerere, propter cõmunes inter Sinapi, Buniadẽ, & Thlaſpi figuram & vires. Prouenit ea nõ procul Magdalenę fano, & cautibus illis celſiſsimis famigeratiſsimis Galloprouinciæ, floréſque Auguſto promit luteos Eryſimi, nec ſiliquas diſpares: in gracilibus ramis ad ſummũ & imũ vna è radice digitũ craſsa, fibroſsa, pedẽ lõga, Rapiſtri folia, Thlaſpi, aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirſuta, ſapore eryſimi, aut Buniadis Barbareæ.

Κάρδαμον NASTVRCIVM HORTENSE.

Ger. Garten kreſʒ.
Anglis. Gardyn creſſys and Towne creſſys.
Ital. *Naſturtio & Agretto.*
Gal. Naſitort & Creſſon Alnoys, ſiue Creſſon de Iardin.

Math. 565. ACRIMONIÆ vehementia os naréſq; vellicando Sinapi imitatum naſturciũ, è Græco Καρδάμῳ dictum fuit: etenim nares rugare ſiue cõniuendo cõtrahere aſſolent, qui acrius cæpe edũt, aut Sinapi multùm carnes intingũt: vnde factũ verbũ καρδαμύττειν id eſt conniuere, tametſi quia cordi vitam vigorémque tueretur præſentiorem, Cardamũ dictum putant, Perſis præſertim & Lacedæmonibus, apud quos olim olus iſtud multò celeberrimum fuit obſonium: nihil enim addere ad panem præterquam naſturcium ſolita fuit Spartana iuuenta, vt apud Xenophontem, & Plutarchum, & in Tuſculanis legitur. Hodie autem in acetariis & medicamentis vſus plurimus, & notiſsima planta plebi nomine *Creſſon*, fortè quia perenni ſobole, ſummis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus ſpretis, creſcit. Francigenæ etiam *Creſson d' Alenois* ab alendo fortè vocant. Notiſsima planta, laciniosis, anguſtis Erucæ foliis & Coriandri adultis non ita diſsimilibus, acri *Dod. Hiſto. 436.* ſapore Thlaſpi, ſeminéque ſecundum thyrſulos Iberidis multiplici.

THLASPI, ſiue Narſturcium tectorum, Naſturcium Syl. Scandulaceum, Capſella.
Θλάσπι Θλάσπιον ἢ Σίνηπι ἄγριον *Germ.* Baurnſenff a kerſʒ Biſemikraut. *Ital. Thlaſpi.*
Gallis. Seneue ſauuage. *Belgis.* Boeren kerſe.

QVEM-

QVEMADMODVM Phyteumati, Echio, Pſyllio aliiſq; nõ paucis herbis ob quampiã notam cõſpicuam ſeminis nomen adſcitum fuit, ſic & Thlaſpi tranſuerſim per mediúmue incuſſo aut diffracto ſeminis inuolucro folliaceo appellatio data: tametſi dici potuit Thlaſpidium quaſi fractum clypeolũ, qualem adumbrant folioſæ circinnatæ peltæ ſemen cohibentes Naſturtij, cui ſuccedit ordinis conſequutione.

DIOSCORIDIS *Thlaſpi Drabæ & Chamælinæ folio.*

EMVLTIS Thlaſpi differentijs adeóq; longè pluribus quã quot antiqui meminerint nulla ſit obuia, quę ęquè congruat Dioſcoridis deliniationi ac illud Thlaſpi nuſquam non in aruis copioſum proueniens Gallię, Germaniæ, Angliæ, folijs lõgioribus, anguſtis, mollioribus, leuiter lacinioſis Drabę, Iberidis, Chamelinę ſiue Myagri, cauléq; multis alis circa imum diuiſo lentis, ſequacibus, gracilibus, flores albidos Iunio ferentibus puſillos; deinde cõpreſſa copioſa foliacea inuolucra exactè circinnata prætetquam ſupernè, quà parum depreſſa & fiſſa ſunt, ſemenq; continent puſillum, rotundum, oblongum, nigrum Naſturcij, fauces adurens mandendo, ac quiddam Allij, Sinapi aut Cæpe ſapore exhibendo: vnde vulgus Sinapi agreſte vocat & Naſturtium Tectorum, quia non raró in maceriјs vetuſtioribus viſitur. Quare quin ſit Thlaſpi ſpecies nulli negandũ, an autem ſit folijs ἀκρος χίδεσι non prorſum videtur: ſunt enim vno ductu ferè ſinuata tota, non diuiſa, proindeq; illa verba (in ſummis diuiſa) ſi quis de thyrſulorum, ramulorum aut ſeminis diuiſura accipiat, nec Naturæ aduerſaturus videtur, nec Græcæ deſcriptioni vim vllã facturus: verùm ſic forent alię ſpecies Thlaſpi mox dicendę, quæ ſeminis effigie & acrimonia propiùs vero accedent.

THLASPI *Græcum propinquius fortè Dioſcor. Poligonati folio, aut Oleæ, Lentis ſemine.*

ETENIM iſtud dumtaxat calidarũ regionum Syrię, Candię, etiamq; Prouincię Norbonenſis indigena eſt, ramulis multis in ſummo diuiſis, & ſemine ſecundũ longitudinẽ bina ſerie digeſto, planę lentis effigie compreſſę, ſed nonnihil depreſsi inſtar vmbilicelli medio oſtentante, & quaſi incuſſum cõtuſúmue ſcutulum aut Thlaſpidiõ exactius effigiãte, ſeménq; cohibet Naſturtij acre, vehemens, ſecundũ totos ramulos lentos, obſequioſos, cõpactos, albidos, in caule ſarmentoſo rotundo folia puſilla, glauca albidáue habente Leucoij Lutei ſed multò minora, radice exili lignoſa etiam in hortis Italicis.

THLASPI SYRIACVM *vel Græcum alterum anguloſo bifori pericarpio lentiſ folio.*

FERVNT & alterũ eſſe Syriacum aut Græcum illud, quod nos habuimus Venetijs & in hortis vidimus minoribus ramulis, minúſq; compactis, albidis geminaq; donatis ſerie, ſeminis anguloſi, aceroſi, rotũdi, compreſſi, medioq; ſui fiſsilis in duas glumas minores acriora ſemina terna aut quaterna amplexas, folijs non ita diſsimilibus ſuperiori. Nuſquam niſi inquilinam hortis putamus naſci, nec ſcimus ſitne illud tertium Mathioli, quòd ille nulla apta deſcriptione genera diſtinxerit, ſed in chartas tantum negligenter picturas congeſſerit.

THLASPI *Vulgatiſsimum Vaccariæ folio aut Myagri pinnato.*

MVLTO vberrimè prouenit cultis & incultis aruis Italię, Germaniæ, Galliæ & Angliæ iſtud omnibus Thlaſpi vocatũ & receptũ, cuius folia ima lõgiora, maioraq; quã primi noſtratis, parum crenata, ſuperiora autem anguſtiora in acutum ſenſim deſinentia, baſimq; habentia vtrinq; pinnula aut ligula porrectiorem non quaſi appendice addita, ſed continuata, multos è caule ſeſquipedali ramulos ambientia ſtipatos floribus albidis, ſúbq; Æſtatem crebribus paſtorię Burſę non diſſimilibus in duas glumas

 hiantibus

hiantibus inuolucris,acri ſemine & ſapore Sinapi aut Naſturcij, officinis in vſu ad antidota pro vero accipitur.

Oſyridis folio THLASPI *minus Hortenſe vulgare, acerrimum Luteum & album.*

PAVLO diligentiores Pharmacopœi & Herbarij Angliæ & Germaniæ iſtam minorē ſpeciē Thlaſpi vocāt,& alunt in hortis ad medicū vſum,quia ſit feruidioris guſtꝰ. Eius cæteroquin tota facies,ramulis multis floribus & foliolis Thlaſpi fatetur, eatenuſq; differre videtur, quia tota minor & tantopere ſarmentoſa,vt ſcoparū vice ſit ad verrendū, non ſecus ac Iberis,cuius etiam & floribus, albidis,crebribus,paruis. Eadem in horto Morgani noſtri,etiam luteis floribus viſebatur hoc m enſe Iunio.

THLASPI *paruum Hieracijfolium, ſiue Lunaria lutea Monſpel. & Leucoium luteum marinum.*

IN prata Monſpellienſia ſecus Lanum amnem & Gramuntium lucum ſtudioſi ludibundi prodeuntes,nos cōmilitonéſque noſtri ſæpiſsimè hoc collegimus,& minorem alteram Lunariam, propter lunatos folliculos elegantes, vocitabamus. Sed attentiùs perpendentes,huic nullus locus certior, aut aptior, quàm inter Thlaſpi omnium iudicio, putabatur. Radix qualis Burſæ Paſtoris aut Maluæ, folia mox a radice crebra ſibi mutuo incumbunt, albent colore Hieracij aut Leucoij ſed minora, vndulata,lacinioſáue in terram dehiſcunt. Caulis folijs exutus,exilis,cubitalis & pedalis, qui in cauliculos exit onuſtos multis clypeolis foliaceis palleſcentibus Lentis cōpreſſæ effigie qui prætenues ſunt & fermè pellucidi,quibus ineſt ſemē ſingulum ſingulo foliolo,Leucoij purpurei & albi ſapore & effigie,potiùs quàm Naſturtij. Flos in ſummo paruus,luteus aut pallidus. Hæc primùm culta in hortis Italicis & peregrina credita,vocabatur ab illis nomenclatoribus Leucoium luteum marinum,nō ita magna ſimilitudine:maiorē ſanè multò ſortita eſt cùm Thlaſpis. Sed etiam cū Thlaſpis nonnihil folijs & viribus cognationis habent Leucoij, præſertim purpurei & albi.

THLASPI *alterum minus clypeatum Serpilli folio etiam Norbonenſe.*

NEc vſpiā nobis iſtud viſū,niſi in agro Norbonenſi Monſpelliēſiq;,locis ſquallidis,ſabuloſis propè puſillas Anchuſas:folia,flores,ſeminaq; ex luteo pallent, & peltæ ſuperioris aut Tordyllij ſunt ſed penè pargamenę inſtar pellucida ſunt tenuia,ſimilitudine,ſapore, Leucoij ,vnde quidam Leucoium luteū marinū autumabant: ramuli ſunt exiles, palmares,nitidi, foliolis albicantibis Thymi non ita numeroſis.

THLASPI NORBONENSE CENTVMCVLI anguſtifolio, Alyſſon Italorum.

FECERANT iamdiu hanc Itali Alyſson quodpiã, eoſque Cõmentator ſequutus, lubenter, inquit, poſuiſſẽ, ſi habuiſſem: igitur factum benè quod nõ habuerit, quippe doctiorum omnium Monſpellienſium, apud quos frequẽs oritur, ſuffragio, Thlaſpis hæc annumerãda eſt, nõ Alyſſo: cui aliã multò aptiorem iamdiu compararũt ſeduli veſtigatores Belgæ & Franci, quã in hortis alunt: in Italia non niſi aridam vidimus. Iſtud verò puſillũ Thlaſpi prope Monſpel. Nouũ Caſtr. cis Lanum amnẽ, aridiſq; viarũ crepidinibus, in ramulis multis ſparſis rectis vimineis, palmaribus & ſeſquipalmaribus albidis, Thlaſpi: foliola Polygonati minora aut Centũculi, aut lauẽdulæ: & floſculos albidos Iberidis, Thlaſpi Cretici, aut Syriaci, Clypeolis nõ diſsimiles, ſed duplò minores fert: tota planta albicat, guſtúque Thlaſpi aut Naſturcium indicat.

THLASPI CANDIÆ vmbellatum Iberidis folio.

ALTERVM deſcripſerunt & vocarunt iamdiu Belgii herbarii THLASPI Candiæ, foliis eſt ſerratis vulgatæ Iberidis, ſed maioribus, caulis cubitalis multos cauliculos fũdens, in quorum extremis vmbellæ & flores Sambuci paluſtris ſimiles, ex candido purpuraſcentes, Iulio vel Auguſto: túncque ſemen affatim cernitur in folliculis Thlaſpi minoris ſimilibus, acre guſtúque feruens. Quæ affinitas erudito & modeſto medico Dodonęo hac naturæ parte exercitatiſsimo videtur perſuaſiſse, vt Drabam hanc cenſuerit: nempe vmbellæ Sambucinæ & ſeminis acrimonia, quæ non magni momenti ſunt notæ. Cognita quibus eſt Lepidii foliis, vmbellis albentibus vera Draba, non opus eſt pluribus ad demonſtrandum, tum errorem, tum diſcrimen. *Hiſtor. Dodo. 438.*

THLASPI ALTERVM MINVS VMBELlatum Naſturcii hortenſis folio, Norbonenſe.

MONTOSIS ſatis Norbonæ ad Lupi montis radices Maio & Iunio hęc copioſa flores muſcoſos vmbelliſq; cõfertos, ſuperioris nõ abſimiles edit, ſed albidos, ſeménq; minus multò, ſed admodũ acre, folia exiliora, diuiſura Naſturcii hortẽſis per totos cauliculos numeroſos, grandes è radice non profunda, nec multum fibroſa, ſapore acerrimo Thlaſpi: verùm non magis hæc quam ſuperior vſu recepta.

AN THLASPI CRATEVÆ, SINAPI Perſicum vocatum latis foliis, radicibus magnis, Iſchiadicis vtile, ſit noſter Rhaphanus agreſtis, qui & Lepidium Pauli in Lepidio dictum?

DE Crateuæ Thlapſi admodũ difficilis aſſertio: ſi quis tamen de paucis à Dioſcori. recenſitis notis, ſit certæ coniecturæ locus, nulla aptiús ſtatuatur planta, quã illa, quæ nonnullis Sinapi, propter radicis in condimentis vſum, nonnullis Rhaphanus Sylueſtris propter nonnullam ſimilitudinem, nuncupatur. Foliis eſt amplis Lepidii aut Piperitidis maioris, plerumque latioribus: radicibus etiã prægrandibus, glomeratis, albicantibus. Semen illi in ſiliquis Sinapi modo: flores Thlaſpi conferti & elegantes magis quadrare

Lunaria Raphanitis.

vidêtur, quàm Lunariæ vulgò nuncupatæ Rhaphanitis, quæ à nonnullis iſtud Crateuæ Thlaſpi credebatur, cuius acrimonia ad Iſchiaticos multò inefficacior, radix & vſus diſpar.

BVRSA PASTORIS.

Germa. Toſchel kraut.
Gall. Bourſe de Paſteur, ou berger.
Bel. Borſekens.

Effig. Mathiol. 569.

RECENTIORVM fuit planta & nomenclatura Paſtoria burſa dicta à marſupiolis, ſiue theculis compreſsis, cordis aut crumenæ effigiem referentibus, thlaſpi quadamtenus, cui etiam congener eſt, vbiuis copioſiſsima & notiſsima, ſecus vrbium areas, & mœniorũ ambulacra: foliis & facie Irionis aut Erucæ: floribus albicantibus thlaſpi non diſsimilibus, tametſi guſtu nó perinde acri, ſed exiccante potiùs quã refrigerante. Nam qui quia ſanguinem ſiſtat (ſiſtit autem ſtrenuè) frigidam faciunt, infœlici argumento nituntur, etenim vmbellæ, floreſq; guſtanti aliquid acrimoniæ inurunt, indicióque ſunt ſiccando colligendóque ſiſtere, vt porri ſuccus, Vitriolum, vrtica, non refrigerando.

RHESEDA PLINII NEOTERICORVM

Belgis vulgo Eruca peregrina, Italica vel Cantabrica.

SVPERIORIBVS annis diligẽter percunctati ſumus Bononiæ dum verſaremur, clariſsimum Medicę materię profeſſorem Cęſarem Odonem & D. Aldroandum, atque indefeſſum quęrendo doctũ Anguillarã Ferrarię quænam planta illa eſſet, quæ apud Rauénam, Rimanum, locaque Peſaro finitima, Plinio memorata propter miram ſuperſtitioſámque opem morbis ritu præſtare ſolita?; qui eádem eſſe coniectabant (vti etiamnum pleríq; omnes herbarii) quam nos non modò in Italia non procul Rauéna, Arminio, etiámq; toto illo littore maritimo inuenimus, ſed etiam in Gallia Lugduni & Veſuntii in Burgundia, etiámque hortis Belgis & Anglis, vbi quidam vocitabant Erucam Italicam. Eſt namque foliis albidis vel pullis, & diuiſura Erucę Sylueſtris, Sinapi ſylueſtris, vel Cakile Serapionis, ab ima, tenui, longa, albicãte radice profunda, cauliculos graciles cubitales, ad medum vſque ambientibus, vbi flores thyrſulíue denſè ſpicati Oleæ ſummos ambiunt cauliculos, elegantéſque relinquunt per Auguſtum & Septembrem theculas membraneas, inſtar calicis ſupernè hiulcas, ſemen nigricans, pullum, puſillum Hyoſchiami continentes, tota guſtu & nonnulla tenui acrimonia Luteolæ adſtringente: vnde non abs re do-

doctiſsimi illi putarunt ex Plinio hanc Reſedam eſſe, poſſeq; collectiones & inflãmationes diſcutere: nec tamen putarim opus eſſe additis illis verbulis, aut murmurillis anilis dementiæ cõmentis ad efficacitatis commendationem fucatam, nempe hæc ſunt. *Reſeda morbos reſeda, ſciſné, ſciſné, quis hic pullos egerit radices, nec pedes, nec caput habeant? Hæc ter dicunt, totieſq; reſpuunt, inquit Plinius.* Cui nos malumus eum aſſenſum præſtare, qualem merentur balbutiones carminum iacturæ braſſicæ apud Caronem, quàm excipiendo vel ineptire, vel aſſerendo fidem temerare noſtram & alienam.

CAKILE SERAPIONIS, Erucæ folio, Napi flore, Vulgo Eruca Marina.

NVSPIAM hæc niſi littoreis maritimis, aut inde in hortis culta viſitur, plurima autẽ prope Venetias, Magalonã, etiamq; Angliæ inſulã meridionalem Vectim. Folijs hæc ſinuatis, diuiſura crebra Senecionẽ vel Erucam, niſi craſsiora albidioraq; eſſent, præfert. Flores autem purpureos iuxta cauliũ ramulos ſparſos magnitudine & ſimilitudine Napi habet, ſemine eſt oblongo mucronato fungoſo ex ſingulo flore ſecundum caulem, bino ſibiq; mutuo apicum duntaxat cohæſu iuncto, guſtu Erucæ aut Napi ſalſo & purgante. Radice lignoſa καλῆ, propter quam plurima naſcitur, putaturq; ea, quam Serapio Cakile vocauit.

LEPIDIVM Herbula Dioſcoridi, Damocrati & Galeno IBERIS CARDAMANTICE Naſturtij folia, ſiue alterum Pauli LEPIDIVM IBERIAS, quæ irrepſit alieniſsimo loco Dioſcoridis codici. Lib. 1. cap. vltimo.

Eadem Aëtij Lepidio Seridis anguſtifoliæ Holeraceo quod cum lacte conditum ſeruandum Tetrabibl. 4. Sermone. 2. Cap. 133.

Sed Lepidium primum Pauli ſuperiore Cardamantice multò maius, vrentius, minùs aptum cibo, Rhaphanus Sylueſtris Francis & Belgis Pharmacopœis.

FECIT vis vrida cutiq; deglubendæ & ſquammis excitandis (quod contingit fieri plerumq; inter curandum Coxendico morbo affectos) apta, vt nomẽ Lepidium hiſce feruidis plantis fecerint antiqui: λεπίδες enim etiam ſquammas è cute deciduas ſignificant, vnde etiam lepra dicta. Ne porrò tœdio lectori ſimus, ad recentiorũ conniuem⁹ pleraq;, quæ diu nos fefellerũt, & animaduerſionis & caſtigationis egerent. Nũc ſtat animus, non vt illi moroſi declamatores, potiùs latratores, perorãdo authores quoſlibet proſcindere, ſed quantum plurimùm poſsimus amico lectori perſpicuè & candidè communicare. *Effig. Math. 608. & 609.* Iberis & Lepidium nomina ſunt πολύσημα id eſt diuerſas res vnius generis deſignantia, Dialecticis æquiuoca, & imponere ſolita, niſi priùs finibus ſecernantur, quod hîc faciendum. Iberis vel Dioſcoridi Herbam inſinuat folijs Naſturcij cubitalem, flore lacteo, radice naſturcij, hæc notiſsima Lepidio Dioſcoridis eadem, quantũ ex Galeno & Ægineta colligitur, qui Lib. tertio, Cap. de Coxendico, eam Iberidem Lepidiũ vel agreſte Naſturcium nuncupari ſcribit: vel indigitat fruticantem quandam plantam folijs Laurinis, ſed multò maioribus, cuius antiqui medici in coxendico atq; affectibus chronicis multũ periculum fecerint: verno tempore multò vegetior, frequens in Æginetæ patria, cuius foliorum ſi deſit copia, inquit idem, radicis corticem deglubito, & ex adipe ſubactum in cataplaſma effingito. Itidem in Simplicium elencho, Iberiadem ſeu Lepidium recenſet ex quarto calfacientium ordine vnum, alterum verò Lepidium naſturcio viribus ſimile, minùs ſiccando pollere. Hic igitur paucis verbis cui plantæ ſunt notæ ab oculis pepulit caliginem. Vides Iberidem Dioſcoridis & Lepidium eiuſdem eandem eſſe plantam, rurſum & Iberiadem alteram, qua de lib. 3. Capite de Coxendico, Paul. agit eiuſdẽ Pauli eſſe Lepidium: id multis vſuvenit plantis vt re eędem ſint, nomenclaturis variæ. Ac nequis argutetur Gingidio aſsimulatum Dioſcoridis Lepidium, ſciẽdum Gingidium vel authoris aſſeſu ſimile Naſturcio eſſe. Iam haud arduũ componere iſtorũ procerũ faſtidioſas lites, cum & Iberis ſeu Lepidiũ Dioſcoridis notiſsimũ ſit, & Pyperitis Galliæ plebi *Paſſarage*: plusquam rabida à feruido guſtu Pauli etiámq; Plinij Iberidis ſiue Lepidij notas expleat. Futiliter igitur & impiè tenebricoſus dictator *Senenſis* viris eximijs Barbaro & Ruellio inſultat, quum lapſos dicit, vt putarint *Raphano* Italis dictum Lepidium eſſe:

perſpicuè Ruellius hunc errorem detexit. Sed hunc fortè tunc Mathiolus Italus non intellexit, terſior enim & nitidior ſcriptor erat, quàm ab Herbario latinè vix balbutiente percipi probè poſset. Id res ipſa docet multis locis. Sed hic probũ quemlibet offenſione vexat: illi primùm poſteris ſecuerunt glaciem, & ſcipionem ad vadum tranſmittendum porrexerunt ingratę ambitioni, cuius poſtea proditoriis ictibus poſternerentur. Cumq; Authorũ ſparſas paſsim ſentẽtias nobis ſuis immenſis vigiliis collegiſsent, Cõmentator neque illis intellectis, & iſtis ſpretis, neſciuit ex Pauli perſpicuis locis diſtinguere duo Lepidia, totidemque Iberides, ſed vt conſueuit, re infecta ad calumniam deflexit, quam tandem, cum futilem & ſcutica dignam eſſe conſcientia moneret, iſtis fomentis leniuit: nimirum fortaſſè illos Piperitim Plinianum Pauli Lepidium intellexiſſe, quod illi illic monuerant herbarios Lutetianos pharmacopœos & Antuerpianos, te nondum nato herbario. Hodierna enim die vocatur Rhaphanus agreſtis officinis & mulierculis Belgis. Hæc Piperitis Lepidium ſecus ripas aquarũ fruticat, radice oblonga indicẽ æquãte, vel maiore, caule cubitali & bicubitali, durioribus foliis Coſti hortenſis vel Lauri, ſed multò maioribus, molliuſculis, ambitu leniter crenatis, colore ex viridi palleſcẽte, flore exiguo muſcoſo candido Iberidis. Dolendũ tantum virum deceptum à Plebecula ſua, nam illa pro Rhaphano maximã illam plantã, quam Verbaſco comparabas intelligit: Gallica verò nomine Rhaphani Sylueſtris Piperitim ſeu Lepidiũ vocitat, vt monet Ruellius te decipiens, neutiquam deceptus.

Ἀραβὶς *ARABIS ſiue DRABA, & Narſturtium Babylonicum.*
ἀράβη *Gallis.* Draue.

Effig. 371. *Math.* QVISQVIS ille fuerit doctus, qui Iberidem Cardamanticen adiectam primi libri Dioſcoridis calci deſcripſit, videtur vſus fuiſſe verbis comptioribus, & oratione floridiore, quã conſueuerit Dioſcorid. & ex verbo δραστικώτερον occaſionem nominis Drabæ ſuggeſiſſe quã enim θέρους γαλακτικὸν ἄνθος περιβάλλει (vides phraſim neutiquã Dioſcorideã) id eſt cum æſtate promit florẽ lacteũ καὶ τότε δραστικώτερον, tunc efficacior eſt, inquit. Quo ex epitheto potuit nominare alius quiſpiã Drabam: & comparare partim cum cardâmine, ſiue Iberide Lepidio vocato, vtpote quæ etiam holeracea eſſet & cubitalis: partim cum Lepidij Æginetæ & Plinij foliis, apud quos, quamuis multò plura quàm Dioſcorides collegerint, nulla mentio fit Drabæ. Quæ ſi minùs placeat coniectura, certè valdè conſentaneum rationi videtur quempiam fuiſſe non imperitum, ſed ætate poſteriorem, qui hanc Drabã ſibi de facie & viribus notam deſcripſerit, Lepidióq; Æginetæ vel Plinii foliis ſimilem fecerit: neutra enim à Dioſcoride deſcripta, neſcitur an cognita: aut demũ huc inſerta fuerit, nullo alterius alicuius iudicio. Nã alióqui iſta Drabę plenè ſatis expreſſę, & in vſum iamdiu deductæ folia, Lepidij forma & aliquantùm inciſura, mollicella colore albeſcentè hirſuta radice ab ima vmbellis tenus veſtientia caulem cubitalem fermè exilẽ, quæ albicant lacteolis floribus Sambuco minoribus: ſemen acre ſubrotundum, albidum Milij magnitudinè, acriore & feruentiore guſtu, quàm planta. Radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Optandum hîc, vt Senenſis cõmentator nos docuiſſet, poſteaquam reiecit hancè Dioſcoridis familia, quibus rationibus indubitatum ſit illi (vt loquitur) hanc vnam eſſe legitimam Drabam: tam multis fruſtra inculcatis, quid non addit pauca neceſſaria? An non poſſet Piperitis, an non Dentillaria Rondel. Lepidium Pauli hic recens, innuere? quid ſi idem Lepidio Dioſcoridis ſimilem fecit, lõgè magis vt aberres, fecit enim Gingidio aut Naſturtio. Variæ ſunt plantæ adhuc Recentiorum, quæ Lepidium dici poſſunt vaga illa nomenclatura, & facultate cutem vlcerandi, ſquammáſue excitandi, quas ne noſtro inſtituto officiãt, ſuis quamq; popularibus & ſimilioribus ſubdemus, vt Dentillariã Rondelletij, Coſtum Hortenſe, Rhaphanum magnum.

Μύαγρον *MYAGRVM.*
Germ. & Gall. } *Cameline.*

Apud

APVD Æginetam in elencho M duæ leguntur plantæ, nomine & oleoſo ſucco vel ſemine quadãten⁹ affines : quarũ hæc rectiùs videtur inibi vocata μύαρον quã μύαγρον; μυαρὸν namq; ſonat prauum, impurum, ſordidum, cuiuſmodi eſt Melampyrum, multùm vicinam ſegetem lædens, & deterius multò, ſi conferatur cum reliquis triticis exiſtens. Alteram verò μύαγρον ſcitè effectus argumento dictam iſtam nouã & perelegantẽ muſcipulam ſiue muſcariam putamus, quia adſidentes aut ſe præteruolantes muſcas ramulis & glutine ſuo implicet, vt alibi diximus.

Neglectis etiam aruis, nec Segetum mediocri diſpendio naſcens vitium Myagros, ea eſt quam minus Seſamum putarunt, vt cuius è ſemine Seſami perſimili oleum multũ multis in locis prematur, lucernis & cibis idem æquè aptũ. Exit hæc ſeſquicubitum alta & multis anguſtis folijs Rubiæ vel potiùs Lithoſpermi ſepta latioribus, perpaucis vt Thlaſpi in ambitu denticellis eminẽtibus, mollibus & albicantibus folijs, Secundum extrema floſculi lutei Alyſsi, aut Eryſimi, quibus propagantur capſulæ compreſſæ Drabæ aut Lini, ſemen Seſamo aut fœnogræco fuluum, ſed duplò minus & oblongum. Emendauit ſedulitas recentiorum, vbi legebatur τραχήλῳ ἐοικὸς τηλίδος, non fœnigræco ſimile, tametſi de toto calyculo dictum accipi potuit, intus namque ſemina condita ſitu, & appreſſu inter ſe verticillatum quid & oblongum vidẽtur efformare: ſed iſta leuiora ſunt. Leuiſsimè verò ineptit hic & balbutit Senenſis dum doctis nulla rationis vmbra, aut rei cognitione, aut melioris hiſtoriæ commutatione aduerſatur. Nempe ſi in Angliæ, Galliæ, Batauiæ, Lotharingiæ & Leodij aruis prouentum & compẽdium mercatoriũ, huius nouiſſet, eam potius agnouiſſet quàm Pſeudo neſcio quid ſemper, vt ſolitus eſt, quæ vaccaria videtur perperam intruſiſſet. *Dod. fig. 337.*

Ἠριγέρων *SENECIO, ſiue Erigeron.*

Italis carduncello	*Gallis* ſeneſſon
Ger. Crentʒ Witʒ	*Belgis* Cruyſcruyt
et Grindtkraut.	*Angl. Grounſwell.*

CVIVIS regioni & ſoli conditioni innaſcitur Senecio, æſtus æquè ac frigoris patiens, qualibet fermè Luna flores luteos inſtaurans nouos, qui in pappos breui abeunt Dẽtis Leonis modo. Calyculi teneri virides, Cicerbitæ minores, nonnihil rubentes, quos folia infernè amplectuntur oblonga laciniosa Erucæ, Cichoriiue diuiſura. Phlegmonum initijs atq; Eryſipelatibus optimè facit: peptica namq; eſt, paucula adſtrictione, moderatiore calore, aut digerit aut ſuppurationem promouet. Sapor inſulſus & oleraceus. *Effig. Math. 1132.*

IACOBÆA SENECIO.

Herba Sancti Iacobi
Belgis & Ger. S. Jacobs bluom.

NVLLI quàm Senecioni propior videtur Iacobæa vocatã recẽtioribus inueſtigatoribus. Locis lætatur amœnis, vt pratis & collibus riguis: quam Senecio maior multò, virgas rectiores firmiores ſtriatas, & interdum ſubrubentes, ſeſquicubitales & cubitales radice fibroſa emergentes, emittit. Folia Senecionis Artemiſiæ ſitu & diuiſura ex atro virentia. Flores ſtellati lutei, pappoſi, itidem Senecionis vel Tripolij: odor nullus, ſapor amarus adſtringens, non tamen ita calidus ſuccus eſt. *Math. 1133.*

MARINA IACOBÆA, vel Chryſanthemum & Artemiſia marina neotericorum.

Cineraria.

RARIOR hæc etiam littoreis tractibus, quorum eſt indigena: maior fruticoſiórq; Senecione, pluribus virgis duris, & folijs maioribus profundiuſq; inciſis & ſinuatis, vt Artemiſiæ, rigidioribus, craſsioribus, cinereo tomento obductis, vti reliquæ partes: vnde nomen illi Cineraria inditum. Flores item melini Iacobeæ Senecionis pappis diffluentes. Exiccat valdè, digerit, & inodora eſt. Cætera nondum comperta. Colunt Belgici Horti de Mediterraneo littore lectam.

BOTRYS.

Angl. Oke of Hieruſalem
Ger. Traubenkraut
Gal. *Pyment*
Belg. Druyuenkraut

Fucſh. 100.

IN Oliuetis Namauſij cæteriſq; tepidioribus & apricis aruis agri Norbonēſis, vel Nitiobrigi ſuapte ſponte fruticat Botrys: Flandris, Germanis & Anglis in Hortis. Radice eſt ſparſa inq; diuerſum acta mutuo fibrarū implexu, ramulos complures ab vno ſcapo emittit holeraceos ſtriatos, éq; internodijs folia tres vncias longa, vnciamq; lata, per ambitum anguloſis lacinijs profundè ſinuatis Cichorij, potius Hieracij, vel Erucæ haud diſparibus, floſculorum innumera fœtura onuſti ramuli, ſecus, pone, ſupráq; folia ſpeciem primulùm florentis vuæ exhibentes (vnde nomen illi) ſed languidè lutei, vti tota plāta ex luteo viret. Pertinacis odoris gratia fragrat, odoremq; haud ita diſsimilem Ambroſiæ, ſed multò vegetiorem vibrat. Condiunt recentiores hanc Saccharo, vtuntúrq; ad Cordis affectus.

SERIDES ſiue INTYBA.

ADducenda & huc intubacea, quorum cunctas familias aptè & ſingillatim Herciſcere, etſi maioris eſt moleſtiæ, quàm laudis, non contemnēdæ tamē erit vtilitatis, quando videmus pleroſq; Pharmacopœos, vtinā non & celeberrimos Medicos ſenio confectos, etiamnum valdè anxios, quid in ſuis, quídue in Nicolai compoſitionibus quotidiano vſu tritis, pro Intybis, vtroq; Soncho, Cicerbita, Taraxacone, Lactuca agreſti & ſimilibus, ſint accepturi. Quare nobis, tametſi hanc opellam ſucceſiuis Horis & furtiuis cudentibus, non licet eſſe tam ocioſis: tamen amicæ quorundam petitioni, & memoriæ noſtræ ſubſidio paucis & perſpicuis hæc diſcernere, atq; in ſeriem cōcinniorem digerere lubitum fuit, additis inſuper, quas noueramus raris huius cognationis plantis.

Intybolacana, quæ Galenus ex antiquis vocat, ſiue Serides, ſunt multiplicis differentiæ, quarũ ſummæ tres, nobis doctrinæ cauſa erunt: Sylueſtris Picris, hortenſis, atque Sonchus: illa vt natura prior ſic plures habet ſpecies nempe

- **Ser. Syl.**
  - Sylueſtrem Picrin ſiue Cichoriũ Sonchi aſperi vel Dẽtis Leonis folio
  - Cultam altilem eandem, quæ latioribus, habitioribuſque foliis Intybi Scariolæ fit, & aliquanto gratior.
  - Plinianam Hedipnoim ſiue Picrim luteam pratenſem dentis Leonis flore Hieracii folio, an eadem Verrucaria Cichoracea luteo flore & ſulcatis capitulis ſylueſtris Cichorii folio.
  - Puſillum bulboſum Hieracium marinum Dioſcoridis alterum, an Theoph: Perdion?
  - Condrillã Belgicam flore cœruleo Cichorij, Folio multùm lacinioſo Cichorii agreſtis aut Erucæ ſylueſtris, Taraxacon Officinarũ.
  - Condrillam vulgarẽ luteam maiorem & minorem } folio dentis Leonis,
  - Dentem Leonis ſiue vrinariam vulgi, Tragopogi flore & ſemine, folio Cichorij dentatis pinnis.
  - Dentem Leonis Norbonenſium Aſphodeli aut Leucacanthæ bulbillis.
  - Condrillã viminoſam viſcidam vinearum Norbonenſium.
  - Condrillã Syriacã, etiamque in Norbonenſi & Galloprouincijs obuiã Cyani aut Erucæ ſylueſtris diuiſura.
- **Ser. Do.**
  - Seridem Endiuiam hortenſem communem flore Cichorij hortenſis folio Lactucæ. Habet varietatem.
    - Anguſtifoliam vocatam Endiuiam Sylueſtrem Officinis, flore Lactucæ.
    - Alterã varietatem Criſpam, folio Cichorii, folio Lactucæ criſpæ.
    - Tertiã varietatem ſatiuam Seriolam: paruam Seridem vocatam Cichorii hortenſis folio & flore.
- **Sonch.**
  - Aſperam viarum folio laciniato Cichorij aut Hieracii.
  - Læuem maiorem altioribus foliorum laciniis, flore luteo Papaueris corniculati Cicerbitã. Officinarum ſiue Roſtrum porcinum.
  - Alterũ læuem minorẽ Rheadis papaueris folio, floreluteo Senecionis.
  - Iiſcéque, congener, ſimiléque Hieraciũ maius vnicaule, non diſpari folio & flore, ſpinulis aſperum.
  - Hieracium minus præmorſa radice Diaboli vulgò Hiberniæ, acutis lacinijs foliis, paruis, paucis è radice, flore luteo minore.
  - Hieracium alterum puſillum non lacinioſum foliis, Piloſellæ.
  - Hieracium longius radicatum, caule numeroſo nudo foliis humi in orbem accubantibus, obtuſè laciniatis, flore Dentis Leonis.
  - Hieracium montanũ Sabaudum grandius, foliis & laciniis Condrillæ Cœruleæ, flore luteo.
  - Hieracium montanum folio Lycopſis, Cirſii Sequanorum flore.

SERIDIBVS INTYBACEOVE GFNERI cognatæ Tridaces, ſiue Lactucæ meritò accenſentur: quippe quarum agreſtis ſit mixta è Seridum & Papauerum natura,

Lactuca { *Agreſtis Scariolæ hortenſis, folio Lactucæ, flore Opij odore vehementi, ſoporifero, & viroſo.*
Satiua vulgaris Rotundifolio Braßicæ.
Satiua Romana dulcior, nigriore & Scariolæ hortenſis folio, ſemine nigro.
Satiua Seßilis ſiue Capitata rugoſis criſpis Braßicæ folijs.

SERIS SYLVESTRIS PICRIS, CICHORIVM.

Σερίδες πικρίδες { *Galli.* Cichoree ſauuage. *Germ.* Wilde wegwarten. *Ital.* *Cicorea ſaluatica.* { *Ang.* *Wild Cyborye.* *Belgis.* Wilde Cicoreye.

SERIS ſiue Intybum eſt, aut poteſt eſſe, ſummum genus, ad omnia quæ Galenus nomine conflato Latinogræco Intybolachana, id eſt intybo-olera appellat coniectétq; quiſpiam ſeſqui-Varro nomen inde ductum, quia Seridi natura agreſtis cumeſſet, mitioris in hortis oleris cauſa ſereretur, quod verbum etiam è Græco σέριω manauit, & eodem videtur alludere Varonis verba, Lib. 3. de re ruſtica: vbi ſerunt, inquit, herbam quæ ſeris vocatur. Intyba autem à cauo tubę ſpecie caule videntur dixiſſe: nam Cichorium & Ambubeia Ægyptia ſunt vocabula, picris amaráue inſignem connotat amarorē pręſertim Seridis, quę cœteris eſt amarore prior, nuſquā non frequentiſsima, ſaluberrima, celeberrimáq; apud omnes gentes cōmendatione, quam à ſatiua Seride Scariola dignoſces facilè de laciniosis magis, minúſque obſcurè viridantibus, anguſtioribus foliis, & amarore ingratiore, totiúſq; plantæ habitu, & radice ſcabriore, duriore, exuctiore. *Ambubeia*

CICHORIVM *ſatiuum, cœruleum, picris eadem, ſed cultu variatum.*

{ *Germ.* Zam Blauwegwart. *Gal.* Cichoree des Iardins. *Belg.* Tamme Cicoreye. *An.* *Cychorye.*

NON niſi cultu & ſolo iſtud diſtare inde manifeſtum, quia in Taurinenſi agro, Sabaudo, inque vinetis Burgundiacis lætioris ſoli nec liniamentis, nec ſapore, aliáue nota diſtet à ſuperiore. Brugis ac Antuerpiæ in Flandria depangunt tenellas plantas in patentibus aruis, quas ſeuerint poſt Solſtitium, aut feſtum S. Ioannis, ne in florem luxurient: vt per hyemen maiores tenerioréſque radices foueant ad veſcendum: minùs tamen lacinioſa & ſimilis illi eſt, vbi multū colitur, illíque abundè ſuggeritur alimenti in hortis: alioqui flore & ſemine non diſpari.

HEDYPNOIS *Plinii, Cichorium luteum pratenſe, Dentis Leonis Flore, Hieracij folio: & an eadem ſit Verrucarium Cichorium luteo flore, & ſulcatis capitulis?*

SI, vti peritioribus viſum eſt, hæc ſit Plinii Hedypnois, quam ſuauiter halantem vel ſomnum conciliantem interpretantur, quin ſit Cichorii ſpecies, haud dubium: quippe domeſtici Cichorii radix, foliorum ortus poſitus & numerus, caulis & flores, vniuerſúſq; habitus, planè Cichorium Syluestre imitantur. Hoc tamen dignoſcuntur, quòd huic omnia maiora ſunt, folia albidiora, latiora leniúſq; lacinioſa, & toti ramoſo cauli adnata, luteique flores, pappoſi globi longè maiores, & ſucco amaro pedalis radix turget: in pratorum, vrbiúmque aggeribus paſsim occurrit, vocata Germanis Geelward, Gallis luteum Cichorium.

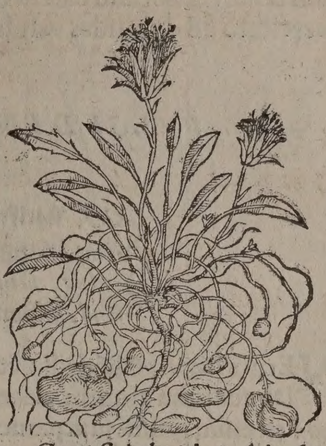
BELGARVM *Condrilla cœrulea Cichorij ſylue. aut Erucæ ſyl. diuiſura.*

CONDRILLÆ differentias eſſe Seridi ſubalternas, atque ſimillimas, vel hæc indicio eſt, quæ dumtaxat à Cichorio ſylueſtri videtur differre exilitate foliorum, cauliúmq; nitidiorum elegantia: pauciores etiā alas habet, ſed flores non diſpares, vti nec radices, quæ ſimiles ſimiliter Cichorio eduntur, tametſi non niſi hortis Gallicis & Belgicis nobis viſa, quia rara.

CON-

CONDRILLA puſilla Marina lutea Bulboſa, an Dioſcô. radice rotunda orbiculata ϛρογγύλη & an Theoph. Cichorium Perdiónue?

SANE quam rara Seridis ſpecies illa Cichoracea bulboſa, quam videtur Theophraſt⁹ innuere. Folia ſunt Serydis ſylueſtris diuiſura, aliquanto minora. Caule fermè nudo tenero, in cuius ſummo vnicus flos luteus Dẽtis Leonis, minor tamen, & itidem in pappos euaneſcens: imo cauli ſubſunt filamenta terna vel quaterna, quibus totidem pluréſue interdum bulbi appenſi ſunt perlucidi ex albo purpuraſcentes, ſolidi & ſucci pleni, qui carnẽ Rhaphani fermè præferunt colore & pelluciditate. In locis paucis, ſed tamen magno prouentu oritur. In Italia doctiorum nullus ſe vidiſſe nos monuit, neq; vidimus ipſi alio loco, quàm ſecus inſulam & lacuſtres tractus Montis Cœti Narbonæ ad piſcatorum attegias. Hæc merita eſt argutam pictoris manum, vt ſit Diuini philoſophi Theophraſti monumentum, qui nos illius monuit, recentiorum nullus. Quæ ſi Athenis nobis dono miſſa fuiſſet, haud tamen continuò magis Athenieſium, quàm Monſpellieſium, Narbonenſiũmue cichorium nuncupanda fuiſſet.

Monſpellienſium Dens Leonis Aſphodeli vel Leucacanthæ bulbillis oblongis an Condrilla altera Dioſcoridis?

NISI illud Bulboſum Cichorium noſtræ ętati innotuiſſet, meritò quis putaſſet hanc eſſe Condrillam Dioſcoridis oblongis & circumroſis folijs, humi ſparſis: radice rotunda, quam etiam Plinius radice fabæ ſimili aliquando numeroſa deſcribit. Verùm vtrouis modo accipias, è Pliniana deſignatione, aut Dioſcoridis codice certum eſt, illi Cõdrillæ meliùs congruere vel bulboſium Cichorium noſtrum, vel Dentem Leonis vulgarem: etenim ſi Pliniũ ſequaris, noſtrum Bulboſum dicas illum exſcripſiſſe ex Theophraſto, cuius quidam Perdion Herbam eſſe augurantur, aut alio quopiam Botanico. Sin non legas apud Dioſcoridem radicem κούφην καὶ ϛρογγύλην non perperam Dentem Leonis vulgarem ſtatues eſſe ſecundam verām Condrillam, atq; intelliges deprauatam fuiſſe lectionem, fortéq; legendum, non κούφην, ſed κορυφὴν ϛρογγύλην, quã videtur doctiſsimus Ruellius interpretatus. Quippe minùs aptè quadraret, radicem Sonchi huius benè adultam eſſe & ſucco plenã dicere, eandémq; leuem aut minùs ponderoſam. At ſic etiam aptior foret hæc, quam vtrauis illarum ex hac & Pliniana interpretatione. Radices namque huius plantæ tenues ſunt, carnoſæ, ſucco refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadamtenus ſimiles, vt Plinius notat, quem hallucinatum, vt alias putaſsemus in collatione primi Sonchi Dioſcoridis(cui adnaſcuntur grumi, nodíue gummei circum caulem fabæ tuberculo ſimiles) niſi Plinius non primam, ſed ſecundam Condrillam deſcriberet hîc verbum de verbo fermè è Dioſcoride, aut conſimili claſsico autore. Huius facilis prouentus in Hetruriæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ marginibus ſatorum & pratorum Iunio & Iulio flores luteos, pappoſq; geſtat multò maiores, pallidiores quàm Dentis Leonis: nec tubi caulium abſimiles multùm, folia etiam humi ſtrata, ſed minùs altè inciſa, aliquantum glauca & hirſuta propiùs Cichorium Sylueſtre referentia, ſed multò latiora. Guſtu amaro acri & Dentis Leonis: vires, quas dicemus alibi oportuniùs, latuêre noſtrum Commentatorem, qui hunc Dẽtem Leonis nouitatis & peregrinitatis titulo iactat Conſtantinopolitanum Cichorium, cum tamen Sienæ illius patriæ, inque Hetruriæ, Liguriæ, Galloprouinciæ & Norbonæ pratis non parum copioſum iſtud proueniat. Neq; enim ſi flores ſunt huic duplò fermè maiores magiſq; pallentes, quàm communis, propterea putãdum ſit fœliciùs prouenire aut frequentiùs Conſtantinopoli, quàm Maſsileæ, aut Monſpellij, vnde ſcimus tum Commentatori, tum alijs non paucis ſcriptoribus hodiernis miſſas & obtruſas plerasq; plantas pro Aphricis, Syriacis & Conſtantinopolitanis. Sic res cadit pigris & ambitioſis ingenijs, quos res nondum viſæ oblectant, vt pueros picturæ capiunt & decipiũt.

BVLBASPHODEL: Condrilla.

504. *Math.*

Ait

An putarat peritos illicò iſtud Cichorium admiraturos,quia Conſtantinopolitanum erat & à Cæſareo oratore miſſum? An non pudet tantum rei Herbariæ ſcrutatorem non dum noſſe Cichorium patrium,& plus credere oratori occupato muneribus aulicis,quã exercitato ad diſcendas varias ſpecies Seridis.

VVLGI DENS Leonis,ſiue Vrinaria,Tragopogi flore & ſemine, folio pinnis dentato.

Ger. Korlkraut et Phaffenblat.
Belg. pappen cruyt.
Ang. *Dent de Lyon.*
Gall. Piſſenlit & Dent de Lyon.

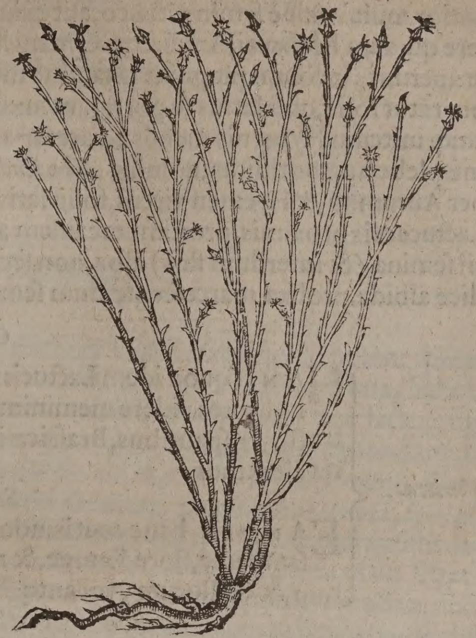
NEQVE hæc ſit Chõdrilla,vt cui prorſũ abſint tuberculi,tum radicis,quales Plinius & Dioſcorides innuere videntur,tum cauli imo grumi deſunt quos nomen deſignat: χόνδροι enim grumi ſunt,concretionéſue nodoſæ,cuiuſmodi in mammis, in quibus lac coaluerit,inq; duritiẽ cõcreuerit, quas μαζοὺς χονδριῶντας Græci,dicũt niſi Dẽti Leonis contigerit idem quod Drabæ,cuius radici interdũ ineſt tuberculus, interdũ nullus, atq; noſtrati idẽ quod fœniculo,Tragacanthæ,Rutæ & maſtichæ, quæ quibuſdã in regionib⁹ micas Gummi,lacteæue concretionis tuberculos habent:in noſtris tractibus vt plurimũ tale nihil.Etenim ſecundum illam plantam cœruleam & Cichoreaceam,quam priorem Condrillam poſuimus,nõ parum refert Cichorium & Condrillam Dens Leonis vocata, ſiue Vrinaria Herba *Piſſenlict* Gallis pueris dicta,quaſi Lectiminga:aluum namq; ſupprimendo,obſtructionéſq; reſerando Meſeraicarum plus lotij deriuat in veſicam, quàm quantum pueruli retinendo ſint,præſertim inter dormiendum,eoq; tunc imprudentes & inuiti ſtragula permingunt.Siquidem mulierculæ médicæ & pueruli ruſtici in pratis, prope tumulos aggerulóſue Talparum terra ſemiobruta eóq;(veluti Endiuiæ cõtingit) germina ſuauiora minúſq; amara,candidiora effoſſa in acetarijs vorant,aut iuſculis indunt. Alit,vrinas ciet & ſomnum conciliat,quapropter Hedypnoin quidam maluerunt dicere,quam ſuperius Luteum Cichorium : tametſi appellatio pluribus Intybaceis & Condrillis congruere poteſt. Cuilibet genti hæc multò notiſsima, folijs Cichorij ſylueſtris,latiorib⁹ & lacinijs altiorib⁹ vtrinq; dentatim,ſerratis,humiq; fermè ſtratis. E radice Cichorij digitum craſſa, aliquantum lutea, & lacteum ſuccum,dum vulneratur, fundente,pediculorum tubuli potiùs quam caules tenelli nitentes,lactéq; turgentes florem ſpecioſum,luteũ, multiplum Tragopogi vel Scorſoneræ promũt,vere & æſtate particulatim,ceſarie pappoſa dilapſa,capitula inſtar Monachi capitis glabri aut calui viſuntur.

CONDRILLA Coronopi aut Cyani tenuifolia, lutea vinearum.

PVTARVNT etiam nonnulli doctiſsimi hanc eſſe alteram Condrillam Dioſcoridis, vt qui ſuperiores nõdum noſſent,nec hæc ſanè ita abſimilis, turget enim amariore & pluri lacte quàm Cichorium.Sponte tota æſtate calidiorum regionum vinetis & oliuetis glareoſis obuia paſsim eſt,folijs palmum & ſeſquipalmum longis anguſtis acutiſq;, laciniarũ ligulis vtrinq; dẽtatis,craſsiorib⁹,pallidis Reſedæ magnitudine,ſimilitudine & ſitu,caulem ſtipantibus ſtriatum Cichorij agreſtis,luteum diuiſum alis flore Hieracij aut Lactucæ gerentibus,inq; pappos diffluentibus,amariore & acriore ſapore.

CONDRILLA viminea viſcoſa vinearum.

Iiſdem

IISDEM fermè natalibus agri Linguagottici eſt quædam Condrilla viſu pulcherrima, Plurima Iunio & Iulio floret cis pontẽ Caſtrinoui à Monſpellio vix ſeſquimiliare. Radix vniuerſaq; planta lacte turget,& viſcida eſt tactui, creberrimis vimineis viticulis, flexu mollibus,candidis,rectis,cõfertis, aſſurgit, duorum altitudine cubitorum,folia in imò Cichorij aut Cyani inciſura, ſed valde exilia & tenera,reliqua foliola ſecundum viticulorum longitudinem certis & æquis diſtincta interuallis ad faſtigium vſq; porriguntur,ſpeciemq; virgarum viridi alb̀oq; variegatarum præbent, ſummis viticulis prodeunt,floſculi lutei in pappos dehiſcentes. Hic pictura adeſt.

Verruca CONDRILLA.

Cæterum Condrillam Cichoriumué illud Syluestre quod Zacyntham vſq; peregrinitatem affectans vocat Commentator:tam certum eſt oriri in Italia, (ne è Zacyntho inſula Græca eam euocet) quam parum certum ſemel voratam,quod ait idem,vt multi de alijs quam plurimis fabulantur, delere verrucas : Illita verò poſſe,certum & commune illi eſt cum quamplurimis,quarum ſucco exurantur aut exſiccãtur verrucarum radices & appendices tum calidis vt Tithymalo, tum frigidis vt Plantagine equiſeto, intermedijs vt Heliotropijs de quo nomen verrucariæ teſtatur idem.

SERIS, ſiue INTYBVM Satiuum, Latifolium, ENDIVIA, & SCARIOLA officinis.

Ger. Scariol et Endiuien.
Gall. Endiui.
Belg. witte Endiue.
Ang. White Endine.

QVAMVIS Intubi nomen Latinis cunctas complexum eſſet Seridis differentias, tamẽ poſtea Græca prolatio ex Intubo Endibion,quaſi Intubion detorſit,atq; dũtaxat vni ſpeciei domeſticæ Seridis adſtrinxit, quã Endiuiam & Scariolam(pariter è Seride deprauatam) dicimus vulgo . Ea gratioris amaroris ,præſertim ſi miteſcat Holitorum induſtria,ſed frigidioris facultatis eſt quam Cichorium, à quó non tantũ cultu gradu,agriué bonitate,ſed etiam generica differentia diſtat:nullo enim neglectu,transmotione alioué incommodo viſa fuit vnquam in Syluestrem aut picrim Cichorium degenerasse,aut hęc ad ſpeciem huius Seridis promouiſſe. Et manifeſta radicum differẽtia, eſt enim Cichorij bene habita carnoſa admodum grata : Endiuiæ verò fibroſa penè nulla nulliuſq; vſus in cibis,alicubi tamen in quibuſdam compoſitionibus,Et tametſi non negarim omnia ſumma genera in naturæ ditione fuiſſe Syluestria, antequam ſeri,aut coli cœpta fuiſſent:tamen certum eſt tum placitis,tum obſeruationibus rei Ruſticæ multis, quamplurimas plantas eſſe quæ nunquam noſtro ſaltem orbi Europœo fuerunt,aut fieri potuerunt Sylueſtres:tametſi aliquantùm varient vt hæc,anguſtioribus iam,iamq; latioribus folijs,& lætiore habitu : verum ſemper ideam ſuã ſibi aut retinet, aut interit. *Math. 499.*

Lætior multò exit è feminę Italico,aut cuiuſpiam regionis meridionalis,vnde ſolent ſerere quidam Brabanti,Angli,& Germani holitores : ſimul ac terna, quaternauè foliola eruperunt ,in ſolum pinguius lætamine multo tranſmouetur, lateritioq; fruſtro media onerātur folia,quo latius ſe porrigant luxurientq;,qua induſtria amarorem exuit,gratiamq; initcum Hybernis menſis ad acetaria,ſeruatur obruta terra,fimeto,ſtraminéq;:infimæ plebeculæ notiſsima,nomine *Albæ Endiuiæ*, quando folia ſunt candorem aſſequuta, per Autumnū,& Hyemen virens,folijs latis oblongis,ex candore viridantibus initio eſt, Lactucaceis proximis,proximumcaulem amplexis,in quo flores cærulei Seridis,Cichorii ſemina,(& interdum flos) alba,non ſecus atq; Cichorium interdum meminimus:radice albida,prolixa,marceſcente,dum ſemen maturuit.

Varietas.

Criſpa.

HANC (quod idem Lactucis & Braſſicæ contigit)apud cultiores Romanos holitores videre meminimus: folijs amplioribus, rugoſis,inq; plicas cōtractis,criſpantibus,Braſsicæ in morem,caulem,flores,& ſemen non diſparia alentibus.

Seriola aut Endiuiola.

EANDEM hanc acutis,non altis lacinijs,folijs anguſtioribus,nec diuerſam caule,flore,ſemine,& radice alunt,quidam Horti Ligurum,Tuſchorum,& Gallorum , vocantq; Endiuiolam, & Seriolam,quia minor tota ſit.

SERIS DOMESTICA, altera Lactucina Dioſco. amara,anguſtifolia, Officinis iamolim,ſola ENDIVIA,agnita & recepta,perperam recentioribus Lactuca Syluestris putata.

SPECIEM hanc incultam Seridis ſatiuæ,non varietatem facimus. Eſt enim folijs dum primulum pullulant,& emergunt altius,Scariolæ hortenſis:poſtea adultiora in effigiem Dentis Leonis ſinuantur dentatis oris , & nonnullis quaſi in dorſi ſpina aculeis vti in noſtra vera Syluestri Lactuca: Caulis quaternum cubitorum,hiſpidus,vnicus,rectus, lacte turgidus,floribus luteis,pallidis Lactucæ donatus: amaro guſtu,& pręſertim vetuſtioris, acri radice,puſilla,fibroſa,Seridis hortenſis,Syrupo de radicibus miſcenda conſuetudine Practicantium,quos doctiſsimos barbaros,tam proteruè quam inſcitè,quidā declamatores putidi rident,& ſpurcis conuicijs lacerant,quod hanc plantam Endiuiam veram putarint,& etiamnū vſurpent nō modo ad Syrupos de radicibus, de ſucco Endiuiæ & alios Nicolai,ſed etiam ſtillatitias ex ea eliciant, quibus ſuas Rhabarbari macerationes parent. Eſſe quippe nimis calidam , amaram, ingratam, quidam illorum repræhenſorum , alij autem eſſe Syluestrem Lactucam , nec aliam ſe noſſe dictitant. Sed enim qui inſtitutum perpenderit veteris Barbarorum noſtrorum ſcholæ, animaduertet illos magna ratione & experimento neutiquam contemnendo fultos. Quippe non ſolum hanc Endiuiam, aptiorem eſſe decocto ſucco, & ſtillatitia ad intemperies, obturationes Hepatis,& primarum venarum,ſed etiam macerationes Rhabarbari,Myrobalanorum,& ſimiliū medicamentorum : cum enim ſit paulo tenuiore & minus excrementoſo humido, melius reſerat, & abſtergit:tum etiam intima rerum macerandarum peruadit,nec calore exuperat,aut amarore nocet, cum eius amaror non ſit à calido,aut ſaltem non calidus,vt norunt cultioris Philoſophiæ periti, & ſtudioſi conciliare apud Galenum,& Auerroem,quęſtionem de Opio,Meconio,Papauere,Lactuca,Mādragora, & non parum multis alijs amaris,multum tamen frigidis,quæ accuratè in remedijs dicētur. Quin Dioſcori. docēte,Syluestria Intuba, ſiue Serides Syluestres,ſtomacho meliores ſatiuis,quia ipſum ęſtuantem & tenore reſolutum refocillēt: in cibis voratæ,& foris admotæ. Et notę huius melius congruunt Endiuie ſiue Seridi amarę anguſtifoliæ,quam Lactucæ Syluestri ,cui noſtra paulò inferius deſcribenda, paucis adhuc cognita & nulli depicta plenè quadrat.

SONCHVS

SONCHVS ASPERA, Vulgi flore Hieracij, folijs Dentis Leonis, alias Dipſaci & Lactucæ, an Dioſcoridis ARBORESCENS SONCHVS tenerior latifolia?

Germ. Genſʒ diſtel.
Ang. *Sow thiſtle.*
Ital. *Cicerbita.*
Gall. Laiſſeron & Laiteron.
Bel. Ganſen diſtel & Melckewcye.

PROPINQVA adeò eſt Sonchi natura Endiuijs, vt multi etiam hodie putent ſpinoſam Endiuiam noſtram, eſſe Sonchum aſperam: verum tres, cum notiſsimas habeamus Sonchos, illam Endiuiam vt Officinarum retinuimus. Sunt autẽ hę tres lacte pregnantiores veræ Sonchi Græcis παρὰ τὸ σῶον χέιν quia ſalubrem ſuccum de ſe fundant, ad ęſtuoſas ſtomachi lancinationes & Hepatis bilioſas obſtructiones vtiliſsimum, *Cicerbitam* Latini & Itali etiamnum vocant Genſʒ diſtel Germani: ſiue ſpinã anſerinã, ſpinoſę namq; ſunt omnes Sonchi, ſed quędam horridiuſcula aculeis, quędam perpuſillis aut nullis ferè viſitur. Quarum duæ frequentiores maiores ſponte, cultis & incultis, ſegetibus & vinetis: minor, minus obuia & nota. Aſpera quę vocatur, è radice prolixa, ſubflaua, ſtipatu fibrarum comoſa, caulem erigit concauum, quaternum & ſenum cubitorũ, bene adultum, alatum, & floribus donatũ, luteis papposis, Senecionis, aut Hieracij minoribus. Folia ab imò numeroſa, lacinioſa, Dentis Leonis vbi ſolo ſquallidiore oritur, ſin verò lætiore aruo & pingui, lactucacea ſunt: Dipſaci magnitudine leuiuſculis, per ambitum lacinijs & ſpinulis aſpera, cunctiſq; ſui partibus adeò tenereſcit & fruticat, vt arboream ſenum, ſeptenumuè cubitorum proceritatem ęquet, cibo etiamq; tunc fit mitior & aptior: quare multò commodius ſtatuiſſent, iſtam eſſe Dioſcoridis arboream, cum duæ ſint adhuc notiores, & aptiores ad explendum Dioſcoridis trium Sonchi differentiarum deſcriptiones, quam Endiuiam illam Officinarum, de qua ſuperius. Et faueret coniecturæ plantæ huius teneritudo, ac foliorum latitudo, quam dicimus contingere. Soli bonitate aeriſuè & regionis varietate, quemadmodũ in Cichorijs & lactucis, quæ cum agreſtes ſunt, hirſutiores & ſpinoſiores proueniunt: cum verò fœlicius adoleſcũt, teneraſcunt, minuſq; horridæ fiunt. Verum Endiuia illa nec tenereſcit, nec vnquam eſculenta fit, potius amareſcit, & ſarmentoſa euadit, ſimul ac floruit. *Inter Icon. Fuſch. 386.*

SONCHVS LÆVIS, laciniatis folijs.

Ger. Haſenkol.
Bel. Haſen latauwe ende Cauyuenkruyt.
Italis Cicerbita liſcia.

Varietas.

ALTERAM vero leuem dixerũt, etſi folijs ſit magis ſcabris altioribus, anguſtioribus & inconditis lacinijs, longioribus, minus tamen multò ſpinis horridis caulẽ ambiẽtibus: per quoſdam quaſi genicularũ exortus rectũ ſtratum, rubellum, concauum, lacte turgidum, floribus papposis Senecionis aut Iacobeæ habitu ipſo, foliorum quadamtenus Papauer Corniculatum prefert: Oleracea tametſi eſſe poteſt, tamen quia non colitur non manditur. *Math. 497.*

Diuerſam quandam ab vtraque ſuperiore, paſsim ijſdem in locis, vinetis & ſegetibus obſeruauimus: tenuiorem totam & foliorum inciſura, atq; ſimilitudine Papaueris erratici (quemadmodnm ſuperior cornuti) circumfuſa, imo cauli é Radice parua fibroſa, pedali & cubitali Hieracij modo alato & floribus luteis non diuerſis, *Math. 498.*

HIERACIA.

NON ſecus ac Elaphoboſcum à Ceruo, Chelidonia ab Hirundine, Perdicias à Perdice, permultæq; aliæ plantæ mutuatum eſt nomen Hieracium ab aue cognomine, quæ ſibi huius ſucco aciem calliginoſam colluſtrare conſueſſet, aliòquin è genere Sonchis non diuerſo ſed proximo eſt omne Hieracium, cuius multæ vel differẽtiæ, vel varietates ſunt: & omnium frequentiſsima quæ maius vocatur.

Maius.

EST itaq; Maius vocatum vbiq; vinetis, agrorum marginibus, & pratis ſiccioribus frequentiſsimum, è radice fibroſa, Endiuiæ vel Sonchi aſpera, folia laciniata pinnata Dẽtis Leonis vel Sonchi diuiſura promit, caulis inanis ſtriatus nonnihil interdum rubens pedalis & ſeſquicubitalis flores Senecionis vel Sonchi ex luteo pallentes ſunt. Tota lacte turget non ſecus ac Lactucæ & Sonchi.

HIERACIVM *minus premorſa radice, folijs acutè laciniatis, flore luteo.*

MINVS Hieracium pratis montoſis Angliæ admodum familiaré, cauliculos fundit iunceos, læues, graciles, ſeſquipalmares: è radice parua fibroſa, plantaginis aut Succiſæ modo præmorſa, eoq; plebeculæ Hybernæ, Morſum Diaboli vocatũ. Folia pinnata anguſtius laciniosa, delicatiora, minora, vti etiam flores luteoli, in pappos euolantes.

HIERACIVM *aliud minus, non laciniosum folijs Piloſellæ.*

Varietas.

ALIVD etiam in ſquallidis, ſterilibus, ſaxoſis, glarioſis, ericetis agri Norbonenſis hirſutis, palmaribus, cauliculis, exit & ſeſquipalmaribus Folijs puſillis piloſellæ aut potius Hieraci Bulboſi: & Dioſcoridis, radice perpuſillis capillamentis fibroſa, floribus item papposis paruis non diſsimilibus.

HIERACIVM *longius radicatum, caule numeroſo nudo folijs humi in orbem accubantibus, obtuſè laciniatis, flore Dentis Leonis.*

QVOD in ſabuletis Belgicis & Northmanicis paſſim obuiũ agris vt plurimũ folia in orbẽ humi ſtrata craſſiora edit, magis quã burſæ paſtoriæ, circinnatis lacinijs Erucæ, cauliculos, graciliores glabros mucronatos, alis multis diuiſos, floribus donatos, Dentis Leonis ſed minoribus inq; pappos euolantibus, radice nuda nec fibroſa caulem longitudine æquante.

HIERACIVM *motanum folio Lycopſis, Cirſij, Sequanorum flore.*

MAIVS & rarius cæteris iſtud in montoſis Sabaudiæ, Allobrogum, & Iuræ finittimis: quod in vireto Stirpium delicijs ditiſsimo ciuis Londinenſis & Pharmacopœi periſſimi Hugonis Morgani flores edidit Iunio Cirſij lutæos ſemenq; hirſutum Tragopogi, ortus & caulis aliquantum Carduum Benedictum aſsimulant aut Cirſium, cuius etiam eſt folijs obſcuris per ambitum crenulis peracutis aſperatum & acrius, nec perinde vt ſuperiora lacteum.

HIERACIVM *Sabaudum Montanum folijs & lacinijs Condrillæ cæruleæ flore Luteo Dentis Leonis.*

Eidem

EIDEM Morgano floruit altera Hieracij ſpecies Iulio & Iunio, Condrillæ cæruleæ folijs altius inciſis,viridibus,in caule flaccido & molli glabro. Flores Dentis Leonis aliquantò minores,radice Tragopogi.

TRIDACHES: ſiue LACTVCÆ.

QVemadmodum Seridis recenſuimus multas ſpecies ſubalternas quarum quædam longius, quędam verò propius à ſe ipſis abſunt,ſic poſſumus conſtituere lactucam illius Endiuiæ ſpeciem quam Lactuceis folijs donatam ex dioſcoride deſcripſimus. Quippe Lactucę nomenclatio,à lacte ducta & diſtincta fuit ſpeciei huius,quia plus lactis reſudaret cæteris Endiuijs & veſcentibus mulierculis augeret. Ea propter Græcæ Τρίδαξ dicta, παρὰ τὰ θρία quæ folio ficulneo (vt videtur) vocarūt,vtpote, lactis non expertia. Cum autem lactuca hortenſi eſculenta nullum olus frequentius aut notius ſit de cuius collatione Sylueſtris lactuca noſcenda fuit & cenſenda recentioribus.

LACTVCA AGRESTIS: Scariolæ hortenſis folio, Lactucæ flore, Opij Odore vehementi, ſoporifero & viroſo.

NAM ea Seridis ſpecies quæ folia habet Dentis Leonis ritu inciſa, quam propter & proceros caules & frequentes aculeos Sonchum arboream Sylueſtremuè quidā putarunt,nihil lactucæ ſimile habet præterquam lac & ſemen. Folia adeò intybacea ſunt vt Pharmacopœos vbiq; etiamnum ea in pertinacia alat qui hancce pro Sylueſtri Endiuia agnoſcunt & vſurpant, tum Syrupis,tum Styllatitijs liquoribus. Horum pleriſq; adeoq; etiam Doctis præceptoribus noſtris, vt Rondelletio & Aſſatio maximo ſtyrpium Norbonenſium indagatori, altera lactuca non minus preſertim hic in Anglia frequens quam illa, ſed longe proprius accedens qualibet ſui parte ad lactucam vel ad ſeridis latifolij vulgo Scariolam lactucæ ſimillimam,feruentibus ſolibus Norbonæ locis apricis huius lacteum ſuccum exuberantis & præ copia tranſfluentis dum colligeremus,vix ſoporiferum ferre poteram⁹ odorem qui teter & ingratus vt opij. Caulis bicubitalis,glutinoſus,Flores lactucæ,ſemen aliquantò minus nigricans.Eandem ſeuit in horto Morganus Londinenſis Pharmacopœus peritus,vbi à ſatiua ſpecie diuerſam facile diſcere ac meminiſſe par eſt,ne cultæ quidem foliorum rotundam oram,ac pro ſui magnitudine latam,amplam, nec lacinioſam,(qualem vult Theophraſtus & Dioſcorides) Dentis Leonis modo ineſſe,vt Endiuiæ Officinarum præſertim adultæ.

Lactuca Syluestris vera.

LACTVCA SATIVA, Folio Scariolæ.

ET ſatiuæ quidē lactucæ notius nihil, cuius varietates complures ſunt nō ſecus ac Braſſicæ. E Radice fibroſa Endiuiæ caulem,cubitalem & ſeſquicubitalem,rectum alis diuiſum,& lacte pregnantem edit,cui inſunt follia ſeridis ſatiuæ ſimilia. Flores copioſi

puſilli luteolj in pappos abeunt. Semen puſillum album teres compreſſum Phalaridis læuius, anguſtius.

LACTVCA CRISPA, *non capitata.*

ELEGANTIÆ ſtudioſi Olitores, in hortis colũt: quamplures huius Lactucæ varietates, nempe Criſpam, quæ eadem cum ſuperiore eſſet, niſi illi eſſent folia reductiora, contractiora & bullatis, rugis criſpata: vnde tota tenerior & olere gratior habetur. Semine alioqui & reliquis partibus, à ſuperiore non differt.

LACTVCA, ROMANA *dulcior, nigriore & Scariola hortenſis folio, ſemine nigro.*

Satiuæ varietates.

RARIVS hæc in Gallicis & Germaniæ hortis colitur, frequentiſſima tamen Italicis, Romanis præſertim, vnde Romana vocata fuit: nec à vulgari diſtat, niſi quia nigriore folio, nec perinde ſcabrô ſemine nigro, tenella tota, guſtu dulcior, eoq; gratior, aptior ventri mouendo, quam merito putet quis ſcitè illo Martialis carmine deſignatam. *Prima tibi dabitur, ventri Lactuca mouendo.*

LACTVCA *ſatiua, ſeßilis, ſiue capitata, rugoſis criſpis Braßicæ folijs.*

CAPITATA verò quæ vocatur, propter glomum foliorum conuolutorum, atq; ſtipatorũ in ſeſe, quaſi multæ tunicæ mutuò appreſſæ, ad æmulationem Braſsicæ capitatæ & ſeſsilis vocatæ, quia vixdum à radice exiens foliorũ globo, inſideat humi, qua de nota eſt cuiuis notiſsima, ac tenerrima: primæ in acetarijs commendationis, albicat. Si quæ ſunt preter ea Lactucæ minùs verè dictæ nomine, vt Theophraſti marina, vel lacte, vt Tithymali, ſuis locis dicentur. Permulta aliâ experiuntur Lactucæ mangonia ſcitè conuenta veluti & Braſsicæ, quibus facies & fruitio, in olere non admodum diſpar.

BRASSICÆ.

Caules ſiue Braßicæ diuerſæ.

- *Alba, Seßilis, glomeroſa, aut capitata, Lactucæ habitu.*
- *Eadem conuoluta & arctè occluſa, apud Belgas, rubro colore, enematib. aptior.*
- *Sabauda, Vulgo Sauoye, patula & minus occluſa, foris virens, intus albicans.*
- *Racemoſa, non globoſa, vulgo Ital. Cauli fiore, ſiue florida Pompeiana.*
- *Lacinioſa alba, & Rubra Cumana, vulgatior.*
- *Nigra vndantibus, criſpis & lacinioſis folijs.*
- *Marina multiflora, Sylueſtris, monoſpermos.*
- *Caulorapa, braßica peregrina, medio caule turbinata & rapata.*

VOLVIMVS ſuperius Raporum generi comparare & ſubdere Braſsicas, propterea quia mutua ſit quædam amicitia & affinitas vtriuſuis ſeminis, vetuſtioris præſertim, vtramuis plantam generandi, vnde antiqui Græci Raphanum Braſsicam, vel hanc Raphanum vocitabant. Attamen commodior occurſus, aliarum plantarum fecit, vt huc poſt Lactucam diſtulerimus, hiſtoriam, Braſsicæ quam ἀπὸ τοῦ βοράζειν à vorando è Græco dictam

dictã veriſsimilé eſt. Eſtur namq; tota à plebecula tũ cruda, tum cocta, vel muria ſeruata, etiamnum hodie apud Germanos & Italos: dictam etiam κράμβιν quaſi κεραμβην aut pupillas oculorum lederent, Columellæ hortus & verſiculus ſtatuit, *Nunc veniat quamuis oculis inimica corambe.* Tametſi placuit nonnullis à κόρω κ αντέβη, quia ebrietati aduerſetur: qua quidem viget commendatione apud Germanos, ſi vſpiam alibi. Sed vbiq; notiſsima, quare nullum eſt opere prætium tam vulgarem exactius notis deſignare, ſatis futurum, quòt cultu vel euẽtu alio varios ſubit habitus & varietates, ſummatim perſtringere. Eſt quippe omnis Braſſica caule meduloſo, rugoſo, ſquammatim & geniculatim ſcabro, radice lignoſa, fibroſa, floribus, ſemine & ſiliqua Rapę: folia ortu & aſpectu Lactucę, cuius etiam varietates imitatur.

Cæterum Braſsicam marinam ſiue Soldonèllam, magis vſu & nomine quam re ſimilem, inter volubiles dicemus.

BRASSICA alba Seſsilis glomeroſa, aut capitata Lactucæ habitu.

κράμβη

Gall. Chou cabu, blanc.
Ger. Kappiſkraut
Belg. witte ſluytkoolen & Cabuyſkoolen.
Ang. Cabbuge.

NIHIL ſimilius Criſpę capitatæ Lactucæ quam hæc Braſsica: folijs etenim admodum criſpis, denſè inter ſe conuolutis, intus foriſq; albis teneris, interna parte concauis carinatis & quaſi media coſta, exterius verò neruis venoſis, digitum craſſis medijs & ſecundum longitudinem hinc inde curſantibus, aut obliquantibus, cuius in olere apud Italos & Gallos prima commendatio.

Eadem conuoluta & arctè occluſa, apud Belgas, RVBRO colore, enematib. aptior.

HÆc niſi colore, à ſuperiore qui ex purpureo elampelino, in cœruleum languet differt. Vtriuſq; nuſquam maior prouentus & fętura quam apud Belgas viſitur, qui naues onuſtas in vicinas Germaniæ, Angliæ & Hiſpaniæ, regiones deuehunt. Hyeme cibis ſunt gratiores, enematib. valdè accommoda, quare ſæpiſsime miſcent, Germani & Belgæ medici. Vere primo panduntur folia & in caule bicubitali, tricubitali vnciam craſſo erũpunt flores, ſiliquæ & cornicula Rapi ſimilia.

BRASSICA PATVLA, Sabauda vulg. Sauoyè, Intus Albidis, foris virentibus folijs.

NEc minus ſpecioſa quam Sabaudam recentiores hodie vocant, à ſeſsili Capitata diſſidet tantum colore. Capitulo patulo, minus clauſo, & floribus albis. Impatiens frigoris admodum, quare in Italia, Sabauda, maritima plurima, rarior ad Septentrionẽ, vbi reliquæ braſsicæ frequentiſsimé coluntur & eduntur.

BRASSICA florida.

ELEGANTIÆ peregrinæ eſt quæ vocatur florida, aut pôtius racemoſa, vel botritis: ſunt enim quædam germinula florum, quæ denſiſsimis, muſcoſiſq; albidis, oleæ erumpunt: oblongis racemis è medio quaſi foliorum centro, vbi quaſi vtero, conduntur & fouentur, ſemine Rapæ, guſtu in olere delicatiore.

BRASSICA Vulgaris.

EA quæ vulgatiſsima Braſſica folijs Rapæ lacinioſis nec inter ſe implexis eſt : vt plurimum ex albido & pullo albicat.

Eademq; in hortis Rubro colore ex cæſio,crebra viſitur. Cui interdum carneæ coſtæ carinæué dorſi foliorum rubent ſolæ: Interdum ſolæ albæ ſunt, reliqua foliorum tunica purpurante,aut vndante,oris & fimbrijs criſpantibus.

ANGLICA MINIMA BRASSICA.

MEMINIMVS,etiam in Angliæ hortis pugillam braſsicellam, totam niuæam præterquam extremas oras lacinioſas fimbriatáſq; plicis criſpantibus, & vndulis rugoſis,purpureis,aſperſas maculis,quas etiam ad corollas & olfactoriola nectenda: dum tenella adhuc eſt in hortis colunt.

REGIONIBVS ad meridiem quibus preſertim oleum abundat, hæc multum familiaris in olere quia ſuauiſsimo guſtu eſt,oleo præſertim vel condita, vel elixa, aqua mixta : folijs eſt quam ſuperiore vulgata,nigrioribus,viridioribus,& rugoſioribus.

Braſsica, MARINA, SYLVESTRIS, multiflora,monoſpermos.

PRÆTER haſce elegantias,fimbriatę,criſpatę, & floridę, Braſſicę:quæ in Belgio,Francia & Anglia,magna copia ſeruntur : eſt etiam perquam pulchra Braſſica Sylueſtris, Dioſcoridis ſpecie diuerſa,locis oriunda Angliæ maritimis, ad Portlandiam inſulam : ſed quia inculta, neglecta, Hiſpidior tota & predura eſt,cymę ingratiores multò,cibo tolerãda tamẽ. Cuius ſemine iam diu Medicus Anglus hac parte exercitatiſsimus, Turnerus nos donarat,eáq; mono caulũ & μονοσπέρμον vocandam,à ſemine ſingulari volebat. Sunt enim in florum pallentium alborum congerie elegãti, denſa & vmbelloſa, multis in ramis ſiliquæ breuiores craſsiuſculæ, quibus ſingulis ſingulum ineſt ſemen,paulo minus Piſo,Soldonellę, aut Orobi ęquale . Folia eadem fermè quę Braſſicę nigrę,ſed craſſiora & lætiore aſpectu, & fimbris vndulatis plicisq; admodum artificioſis.

CAVLORAPA, BRASSICA peregrina,medio caule turbinata & Rapata.

SVPEREST mirificæ illa Naturæ luſus recentioribus,Caulorapum vocata,plan ta peregrina,è Græcis,hortis noſtris inquilina: Rarior Septentrionalibus, vtpote,cœlo rigidiori minime aſſueta. In Italia nobis,Florẽtiæ,Patauij,alijſq; locis viſa,folia illi vulgaris albæ tum aquutæ Braſſicæ,per ambitum latius ſinuata, radicæ lignoſiore caulem effert:non altiorem pede,qua folia oriuntur,quorum exortus ambiunt & inuoluunt:protuberantem bulbi inſtar capitatũ,fungoſa carne Rapum,vnde nomen Caulorapum cõflatum,vti natura ipſa. Quod tuberoſum Rapum, Cauli reliquo concolor eſt, & ſapore,medulæ eodem quo caulis.

BETA, BLITVM, AMARANTHVS.

Beta alba Lactucæ & Rumicis folio, floſculis luteolis CICLA *Officinarum Sicula Theophraſti.*
Beta nigrifolia.
Beta rubra ſiue purpurea, Amaranthi & Bliti folia, radice turbinata.
Beta rubra vulgaris, non turbinata.

Blitum album, folio Betæ, Attriplicis flore.
Nigrifolium rubrum Blitum.
Blitum paruum anguſtifolium.

Amaranthus purpura ſatura coccinea.
Amaranthus maior floribus & pannulis caudatis purpureis.
Amaranthus tricolor, vulgo Papagalli.
Amaranthus holoſericeis, ſanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.

BETA ALBA. τεῦτλον, ἢ σεῦτλον.

Gal. Bete, Iotte, blanche.
Germ. Weiſſert Mangolt.
Belg. witte Beete.
An. White Betis.

QVo modo non fruſtra optent probi primates, in qualibet rē publica bene inſtituta, vt Pharmacopœi ſint non modo fidi & induſtrij, ſed etiam ſimplicium cognitione exercitati, qua ſine eorum ars fucus eſt aut ſcelus, quando hodie videas eorum periſsimos qui ſe vocari cupiūt, & quaſi medici cui famulātur Theſeos qui quid interſit inter Blitum & Betam, nec legendo in libro aut horto oculis manuué diſcernere nequeāt. Sed vtrumlibet pro altero accipiunt, proter geminam nempe nominum & foliorioru m ſimilitudinē, tametſi non parum diſtent inter ſe.

Betam etenim a litera Græca β ita ſic dictam volunt, & canit Lucius Columella, *ſeu litera proxima primæ, deprimitur folio viridis pede candida Beta.* σεῦτλον etiam opinantur vocatam, quia in proceritatem amplisſimumq; ambitum impellantur folia & caulis à radice, preſertim albę Betæ, quæ maior, vtilior & vſitatior, cæteris eſt, vocaturq; Officinis Cicla detorto nomine à *S*icula ſiue Scicilia inſula vnde primum nomen habuit. Nullus hortus caret hac, ſolijs Lactucæ per initia magna ſimilitudine, deinde Rumicis aut Plantaginis maioris, Caule pedali & ſeſquipedali ſtriato anguloſo alis diuiſo in quo flores copioſi ex viridi luteoli & ſemen nigrum lucidum inuolucro herbaceo Iſatidis Syluestris modo occluſum. Radix digitum craſſa ſeſquipalmū longa fibroſa. Hæc quam reliquę multò nitroſior & mordacior eſt, muccum elicit naribus ſuccus: guſtu quia mordacior diſcerni poteſt à Blitis, quæ ſunt ignauiore, inſulſo guſtu, magis humentes, et Choleram faciunt quemadmodum Cucurbitę, Pepones, quæ dum nequeunt excitare facultatem expultricem cunctando corrumpunt cibum, ipſiq; corrupti vomitiones turbidasq; ventriculi motiones excitant, flatu multo mixto.

NIGRA BETA.

EADEM eſt & hęc, ſed Nigram vocant, à foliorum colore, ex obſcuro magis virentium.

RVBRA.

Ang.

Ang. *Redde Betis.*
Gall. Bete rouge.
Ger. Roter Mangolt.
Belg. Roode Beete.

AB illis duabus diſtat hæc radicis effigie, medio ſui ventrioſa & turbinata, Napi modo, foris intuſq; tota rubet, ſanguineo cruore ſuffuſa, edendo ſuauior, nec perinde ſalſa eſt folijs, caule, floribus & ſemine ſuperioribus non diſsimilibus. Hæc rarior.

BETA RVBRA *Vulgatior.*

NEc hæc differt ab alba ſiue Cicla, niſi colore ſaturo rubente.

BLITVM *Maius album.*

βλῖτον

Gall. Blette.
Ger. Mayer.
Ang. *Wilde ſine orrage.*

Math. 454. HIsce natura & figura finitima Bliti ab inſulſo fatúoué ſapore qui in eo percipitur nomen indepti, ſiquidem βλὰξ inertem, ſtolidum, ſtupidumq; ſignat, & antiqui βλῖτες quos Latini murcidos, ſtolidos, bardos, fatuos, bliteoſq; dixerũt: indeq; Gallis conuicium, *Belittre & Blitre*, in nullius frugis aut ingenij homines: tametſi videtur etiam Latini Betam, pro ſpecie Bliti aut pro Blito ipſo accepiſſe, niſi lepidiſsimus Martialis non bene norit diſcrimen illo diſticho.

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ,
O quam ſæpe petet vina, piperq; coquus.

MAIORI & vulgatiori radix gracilior eſt, folia fere Ocimi, aut Atriplicis glabra, cinereo colore, floribus item Atriplicis & ſemine puſillis Vrticę, compreſſis pericarpiis Betæ incluſo in caule trium quaternumué pedum, inuiſa aut contempta Olitoribus, qui eam eruncant extruduntq; è ſuis hortis.

BLITVM MINVS *album.*

ESt etiam hæc minor aliquantò in hortis, caule viridante, multis alis diuiſo, anguſtis folijs triplo, quam Betæ minoribus, rubidis ex nigro floribus, radix multis fibris, ſemen aggeſtum vt in Atriplice.

BLITVM RVBRVM.

Mat. effig. 453 NEc diuerſa ab illa eſt Rubrum Blitum, niſi quia intenſè rutilant ſanguineo Caules, & folia ex rubro liuent: Semine fermè concolori.

BLITVM RVBVM MINVS.

MINOR hæc ſponte etiam inter olera, ſed puriorem & ſaturiorem fundit cruorem, quo exarantur characteres, non diſpari nitore & rubore, atq; è Braſilio aut Coccinis baccis. Folia etiam Xerampelino exuperantiſsimo commendantur colore.

AMA-

AMARANTHVS Purpureus, ſaturo Coccineo.

- *Ital.* *Fior velluto.*
- *Ger.* Samat bluom ſt daufent ſchoon.
- *Gal.* Paſſevelours.
- *Ang.* *Flower gentill.*
- *Belg.* Frouweelbloemen.

NOmenclatio Amaranthi ἀπὸ τȣ̃ μὴ μαραίνεσθαι, cunctis cõgruit floribus, qui perennes ac immarceſsibiles diutius perſtant, quare & Chryſocome, Heranthemo, agerato, alijſq; pertinacis coloris & decoris attributum fuit, cuiuſmodi eſt iſtud Blitum: perpulchra florum purpura nitidum, nec ſenis, aut ſeptenis annis vietum, decolorq; futurũ, eoq; *Paßeuelours* Gallis vocatur. Quod an Theophraſti, Dioſanthos, & Phlox, in Adonide herba dictum. *Effig. Math, 1047.*

Vulgatior.

Elegantiæ ſtudio apud Italos, Gallos, Germanos, & Anglos, in hortis multis feruntur, & coluntur, quę non difficile è ſuperiorum effigie percipi poſſunt. Hæc autem eſt latis Bliti Solani, aut Ocymo longioribus folijs, per interualla binis, ſecundum quæ ſpicæ pannularum oriuntur aſpectu blandę, holoſericum mollitie, vellere, ac nitore prouocantes, ſemine nigro, puſillo nitente.

AMARANTHVS MAIOR, floribus pannulis ſpicatis purpureis.

NEc huic diſsimilem, ſed floribus ſuperna parte luxuriantibus, multis pannulis ſpicatis inflexis, ſe mutuo implicantibus, iucundiſsimo ſpectaculo, ſed obſoletiore coccina: cuncta reliqua non diſsimilia ſed maiora, caulis octuum aut denum pedum ſtriatus, & folia maiora multò. *Blitum maius Ma. 452. effig.*

AMARANTHVS tricolor, vulgo Papagalli ſitnè, THEOMBROTVM Perſarum apud Plinium.

HVivs venuſtas non de flore ſed è foliorum triplicis coloris, maculis ſcitè diſtinctis, pendetur. Sunt enim Ocymi, aut Bliti, interdum luteo viuido, vel purpureo, nunquam etiam triplici viridi, luteo & ſanguineo concolori, Pſitacorum alis: quare plebecula Flandra Papagalli vocant. Semẽ & flores Atriplicis aut Bliti: Hæc omniũ rariſsima.

AMARANTHVS Holoſericeis, ſanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.

SEd venuſtatis eximiæ illa quæ rarior in hortis Italicis, vberem prouentum florum fundit maioribus, in arcum flexis, & quaſi ſe mutuo decuſſantibus ligularum, vel pannularum, caudis vegeto, & pleno rubro cruentatis, ſemine plurimo pregnantibus. Magnæ apud mulierculas commendationis non modo voluptatis Coronarię ergô, ſed etiam matricis renumq; profluuia ſanguinea & vlcera ſanie manantia.

ATRIPLICES.

Atriplex.
- *Satiua albida & veluti farina aſperſa.*
- *Satiua folio & flore purpurea, liuens.*
- *Syluestris ſinuata.*
- *Syluestris ſiue. Anſerinus pes latifolia laceris lacinijs.*
- *Marina repens lutea & Xerampelina.*
- *Puſilla olida hircina & vuluaria vocata, garum olens & polline argenteo aſperſa.*
- *Tota bona Spinaciæ facie.*
- *Spinacia.*
- *Atriplex Syluestris, Polygoni, aut Helxines folia.*

Helxine

- *Helxine Parietaria.*
- *Helxine Cyſampelos, inter Volubiles.*
- *Phyllon thelygonum.*
- *Phyllon arrhenogonum.*
- *Mercurialis*
  - *mas,*
  - *fœmina.*
- *Cynocrambe.*
- *Heliotropium*
  - *maius,*
  - *minus repens.*
- *Torneſol, vulgaris Verrucaria, & Tricoccum Heliotropium Pli.*
- *Solanum*
  - *Hortenſe ſiue Holeraceum.*
  - *Veſicarium, ſiue Halicacabum.*
  - *Veſicarium leguminoſum, ſiue cordatum piſum inter legumina.*
  - *Sonniferum & Lethale.*
  - *Furioſum.*
  - *Somniferum Math: Verticillatum.*
  - *Arboreum, ſiue Amonmm Italorum,*
  - *Maniacum, an Stramonium?*
  - *Cacubalum Plinij, quaſi maleficum.*
  - *Circæa.*
  - *Vua Paris.*
- *Mandragoras*
  - *mas,*
  - *fœmina.*
- *Melongena ſiue Melazana.*
- *Hyoſchiamus*
  - *albus,*
  - *luteus.*
  - *niger.*

ἀτράφαξις. *ATRIPLEX SATIVA.*

- *Gall.* Arroche.
- *Ital.* *Atriplice.*
- *Hiſp.* Armoles.
- *Ger.* zam Molten ſiue Milten.
- *Belg.* Tame melde.
- *Ang.* *Orrage.*

NON minus multiplex Atriplicum genus, nec illis adeo diſsimile eſt ortu, facie, ſapore, olere, & incrementi celeritate, vnde retinuit nomen è Græcis apud Latinos, ἀδρῶς αὔξειν quia ſuã celerrimé aſſequatur amplitudiné: cuius vnam ſpeciem aut varietatem Chryſolachanon vocarunt Dioſcorides tum antiquiores, tum poſteriores cui folia quia marceſcentia è luteo vel flauó in aureum vergunt, aut x erampelino corruſcant. Tametſi hæc aptius congrueret marino, cuius multa facta mentio apud Dioſcoridem, quem & eius coæuos ſcriptores tacitè videtur negligentiæ arceſſere Plinius in Chryſolachano flore aureo, folijs oleris tantùm indicato. De Chryſolachano (inquit) non ſatis dici ſcio, nec plura reperio. Hodie tamen notiſsimæ quã plurimæ Atriplicis differentiæ, Syluestris, domeſtica, maritima. Cunctis tamen quadantenus Bliti folia, ortus, modus, præſertim domeſticæ ſunt: radix fibris capillata, rectos ſcapos emittens, proceritate hominis ſtriatos, in imo teretes, ſuperius anguloſos, ramulis diuiſos, Iſatidis folioſo ſemine onuſtis: poſtquam lutei floſculi numeroſi Æſtate & Autumno defluerint, folia ſunt latiora ad baſim quam Betæ, ſed albida atq; farinacea, puluere muſcido obducta.

ARTIPLEX SATIVA altera, folio & flore purpurea, liuens.

Huic domeſticæ prorſus eadem eſt ea quæ ex liuido purpuraſcit, aut rubet, caule & flore, alioqui non vlla ſui parte diſsimilis.

ARTI-

ATRIPLEX Syluestris ſinuata.

Germa. Wild Molten.
Gallis. Arroches ſauuages.
Belgis. wilde Melde.
Ang. Wilde orrage.

SYLVESTREM diſtare ſpecie à domeſtica, præter cultum fruſtra tentatum, folia etiã docent, quę nigricant plumbeo colore Solani (qui cum lubens ſociatur in viarum marginibus) ideóque antiquis atrum olus putabatur dicta: vbíque locorum circum mœnia & fimeta multa, nota & neglecta ſylueſtris Atriplex: luxuriat foliis minóribus, anguſtioribus obtuſè per ambitum ſinuatis vel dentatis, floribus item ex luteo herbidis.

ATRIPLEX Syluest. ſiue Pes Anſerinus latifolia, laceris laciniys.

Ger. Genſz fuſz, & Schweinſtodt, & Sewtodt, quòd ſues interimat.
Gal. Pied d'Oye.
Ital. Pede di Ocha.
Angl. Gooſe foote.
Belgis. Ganſen voet.

ANSERINVS pes, vulgò dictus, folio Solani, Atriplicis, & inſtar pedis Anſerini laciniato eſt: Flore & ſemine racemoſo xerampelino colore, radice fibris capillata, & circa hortorum & viarum fimeta paſsim non ſecus ac Atriplex obuia. Nullius in Officinis vſus; ſues interimere fertur. *Fuſch. ico. 375.*

ATRIPLEX MARINA REPENS, lutea, & xerampelina.

MARITIMIS Mediterraneis, & Adriaticis nuſquàm nõ obuia humi ſtrata Atriplex, Caule, ſemine foliis laciniatis Sylueſtris Atriplicis & Spinaciæ, interdum colore, ſed craſsioribus, latioribus xerampelino, interdum & luteo, ſapore ſalſo nitroſiore.

PVSILLA ATRIPLEX OLIDA Hircina, Vuluaria vocata, garum olens, polline argenteo aſperſa.

EST in Nitiobrigum agro, aliiſque locis quàm plurimis herbula Atriplici cenſendã, ſecus vias frequentiſsima, tenera, paruula: humi demiſsa folia cãdore micant quaſi polline interſperſa. Hanc notiſsimam fecit odor, & fermè infamem: odoratũ námque Hircus tetérque ſpiritus oplet nares, quo imbuti queruntur permulti ſe meretricum impuros loculos ſubodoratos eſſe: planéque referre odorem illum viroſum quem proſtitutæ libidinis ſcorta ex impura colluuie congeſta ſpirant. Inde vulgò futuariam dictitant: atque autummant, hac illitas veſtium muliebrium plicas canes ſagire, atque arrecto veretro Veneris æſtu actos illas amplexos cupere inire, præſertim in templis vbi tetrius odor ſpirat, & minus ventis difflatur. Hæc vulgi ſunt, tota cibis abdicanda. *Atriplicem caninam quidem dixerunt, qui eã ex vrina Canũ enaſci arbitrantur.*

TOTA BONA, Spinaciæ facie. Bonus Henricus.

Germa. Guter Heinrich.
Ang. Engliſh Mercury.

SED TOTA BONA perquàm optimá, magiſque vſu quam vlla peritia recepta, Mercurialis credita fuit iamdiũ à plebe muliercularum, aut illis non multo peritioribus Pharmacopœis Anglis, quam adhuc inſcitiam magis pertinatia quàm vlla ratione fouent, quia fauit illis euentus. Siquidem eſt huic plantæ *Fuſch. Rumicis tertium genus. Icon. 262.*

deterſoria facultas multò quàm Mercuriali, tutior in morbis feruidis, nec tamen eſt ignauæ in attrahendo facultatis, cibis verò multò Mercuriali gratior, tametſi pluſculùm flatuum habet, & non ita procùl à *Spinaciis* natura abeſſe videtur.

SPINACIA.

Germa. **Spinat ſiue Spinnet.**
Gallis. Eſpinars.
Italis. Spinacci.
Belgis. **Spinagie.**
Ang. Spynache.

SPINACIA ſiue Spinaceum olus à ſpinoſis ſeminum aculeis dictum Latinis videtur. Foliis eſt primo pullulatu triangularibus & ſagittæ modo cuſpidatis, deinde laciniis & pinnis dentatis Atriplicis longioribus, ſapore Betę, ſemine aculeato, floſculo caduco viridante Blitti, cibo quàm Beta alimentum ſuauius præbet.

ATRIPLEX SYLVESTRIS POLYGONI aut Helxines folia.

IN vinetis & agrorum marginibus non raro occurrit anguſtis foliis Lithoſpermi æqualibus Syluestris Atriplex, ſpargens humi ramulos ſtriatos, cubitales & ſeſquicubitales, folliosſo ſemine Iſatidis, aut Atriplicis hortenſis, & flore moſchoſo onuſtos.

ἑλξίνη *HELXINE PARIETARIA, VITRIOla, ſiue Perdicium.*

Germa. **Tag vnd nacht, maurkraut.**
Ita. Parietaria.
Hiſp. Yerua del muro.
Ang. Pellitory of the wall.
Gallis. Parietoire & parietaire.
Belgi. **parietarie & glaſcruyt.**

NOTISSIMA de facie natalibus, & hęrente veſtibus, ſemine & foliis, vnde nominis occaſio, Helxine. Nullius enim regiones parietes muſcidi vetuſtioráque rudera hac non ſcatent: quæ etiam ſemel hortis adulta vix exigi poteſt, folium & facies Amaranthi, aut Mercurialis, cauliculis è radice fibroſa rubellis teneris ſucculentis, foliis aſpera hirſutie pilorum, & ſemina Betæ, obuium quemlibet pannum arripiunt. Floſculi muſcoſi herbidi pallentes, multi vſus tota ad enemata, & balnea abſterſioni accommoda, guſtu item vt ſuperficie abſtergente nitroſo bliteo, cui admodum ſimilis. Ciſſampelos vero Helxine in conuoluulis dicetur.

Mathe. effigi. 1113.

PHYLLON θηλύγονον *ſiue Fœminiparum.*

TAMETSI diu vexarit exercitatiores illa diſquiſitio nempè foretnè idem Phyllon vtrúmque cum vtráque *Linozoſtide* ſeu Mercuriali herba, tamen cum iamdiù ex ſtirpium cognitione deſcriptionibus collata ſatis liqueat in cognata generis claſſe multúm ipſas inter ſe differre, hîc commodùm omnes vtpotè congeneres ſubdemus. Nec enim aptiori loco poſſunt hę duæ quas damus Phylli ſpecies, imò fermè nullo alio collocari queunt: adeò námque ſunt ſimili ſtructura & partium partibus habitu reſponſúue vt minus mirum ſit autores ad res conſimiles deſignandas iiſdem ferè vſos comparationibus & vocibus quæ opinionem fecerint recentioribus (nondum repertis plantis,) bis eiuſdem rei inculcatæ mentionis. Atqui ſecùs eſt multò, nec iſtud caput, irreptitium, deprauatúmue eſſe magis videtur, quàm alia multa, quæ non minus negotij propter ambiguitatem faceſſunt. Enimuerò Dioſcorides non plantas quin ſint, qualéſue ſint in dubium reuocat: ſed dumtaxat ambigit num, ſexus optionis compotem quempiam

piam

piam facere potis ſit earum vtráuis,nempè maris aut fœminæ,quod Crateuas prodide- rat,& fabulæ affine eſſe Theophraſtus monuerat. Dioſcoridis igitur ſunt deſcriptiones non Crateuæ,aut ſaltem non ſolius,ſed ex alijs Dioſcoride mutuante autoribus. Diffe- rentia verò conſpicua ſatis,cum vtriúſq; inter ſe,tum potiſsimum cum vtráq; Linozóſti- de,cui folia Ocimi ſuperficie & crenulis in ambitu, habitus & facies Parietariæ vt ſcitè autor dicit : At Phyllo quod Æleophyllon,oleæ folium nuncupat & itidem florum erup tionis argumento Bryoniam,aſperi ſaxei & aridi cliui & margines ſunt plurimum na- tales,Galliæ Norbonenſis Monſpelij,ſecus vias & ad collem ſquallidum & glareoſum ſuſpendij paulóq; vlterius, cis Pontem Caſtri noui, alijſq; quám plurimis locis, fre- quentiſsimum Phyllon cuius perquám manifeſtæ duæ differentiæ, vtríq; Mercuriali ap- primè & ſingillatim obuerſæ ſunt: nempè maris & fœminæ, quæ folia planè oleæ colore craſsitie & figura: Portulacæ marinæ magnitudine,glauca & quám oleæ vel ſalicis palli- diora incana numeroſa: Caules item rigidos quadratos habet,cubitum altos & conco- lores in multas diductos Polij modo alas, quas iuxta & folia flores muſcoſi oliuæq; in modum puſilli palliduli erumpunt, è pedicellis breuioribus gemina prodeunt marſupi- ola teſticulorum ritu & in ſpeciem iuncta bina Cynocrambe aut maris Mercurialis mo- do,quibus per Auguſtum & Iulium,dehiſ centibus & vt minoris Heliotropij exili- unt ſemina immatura albida, matura ve- ro Cyaneo nitent colore rotunda, & quã pa paueris maiora, guſtu feruida & non- nihil pinguia. Radix lignoſa exilis.

PHYLLON θηλύγονον *ſiuè Fœminiparum.*

MAS. FOEMINA.

PHYLLON Mas ſeu Arrheno- gonum Mariparum.

HVIVS ſæpius fruſtrá conati ſumus ſemen aut intueri, aut excipere, & mirati ſumus racemulos muſcoſos in pe- diculis porrectis oblongis,oleæ floribus, iam marcidis & caducis non abſimiles pallentes vel potius Mercurialis fœminæ, ex luteo inſtar nucamenti colurni aut Phylereæ,nullo conſpecto ſeminis veſtigio defluxiſſe. Cæteròquin eadem planè fœminæ eſt hæc,nec minus calida acria guſtanti folia,aut deglutienti vel tantillùm, tametſi non perindè feruorem primoribus labris,& linguæ atq; gutturi inurit: Quæ omnia indicio ſunt nobis haud temerè antiquos haſcè varijs nomenclaturis & orationis picturis repre- ſentaſſe. Hincq; vires ſubducendi alùum,quas in Mercuriali nouerant minimè aſsignaſ- ſe,nataléſq; longè diuerſos,& ſi quid huc facit,etiam Phyllon ſemine donatum, fœmini- ficum feciſſe. Marem verò ſeù Marificum ſemine caſſum & orbatum & frugiperdum,non ſecús atq; oleæ floribus & Mercuriali fœminæ floribus contingit: & tamen contra euenit Mercuriali fœminæ, quippè cui ſemen nullum aut fluxum, mari verò probè maturum, a Phyllo tamen non parum diuerſum ineſt.

Senenſis planta nutanti coniectura,& deſcriptione mutilla huc adducta an ſit *Noli me tangere* Italorum,videndum. Sed quòrſum ſerratum folium, & Mercuriali breuiús aſſe- rendo Arrhenogono oleæ folio ineſſe? Deindè ſi non noris primum & præcipuum nempè Theliogonum,quî potes aſſeuerare & dicere: quaſi iam non dubitet,plantam ait quam re peri eſſe legittimum Arrhenogonum. Saltem accurata deſcriptione & icone patefeciſſet, ſed pleráſq; alias vel notiſsimas alieniſsimo loco appoſuit: vel quæ nuſquám fuere in na- tura, vel illi nuſquam notæ fuerunt,præterquam de comentariorum figura, lectione vel auditione mera.

Phyllon Theoph.

THEOPHRASTI verò Phyllon ob prolem maſculam, fœminámq; propagandam, vt idem inquit, ſic vocatum videtur Mercurialem propius deſignare, quam Crateuæ vel Dioſcoridis Eleophyllon cum quo propter prolificas illas & mirificas communes vtrìq; dotes commune nomen ſit ſortitum, vt alia paſsim non parùm multa in authoribus: & aliòquin Ocimi folia, ſeménq; dydimon, non fœmine vti Phyllo Dioſcorides attribuit, etiãq; proximo capite ἀῤῥενόγονον vocat Satyrion maiuſculũ Bulbo, minor θελίγονο. Sed mari vti mercuriali vindicat verum vbi fœminificæ Mercurialis ſemẽ καθάπερ ἐλαιας βρύα ὠχρότερος δὲ addit, id eſt, inſtar Oleæ florentis muſci, pallidius tamen eſſe, & verba & res Eleophyllon Dioſcoridis magis accedunt, neq; enim Mercurialis ſemen ὠχρότερος ſiue pallidius, ſed χλωρότερος ſeu herbaceum magis & viridans eſt. Mox maſculificij ſemen oleæ primulũ è muſcoſo flore emergente οἷόνπερ ἐλαία ὅταμ ἄρτι φύηται ἐκ τὸ βρύα ijſdem penè verbis quibus hîc ſeu Crateuas ſeu Dioſcorides deſignant ſuum: Eóq; dignior venia Plinius, eúmq; recentiores ſequuti, ſi ex ancipiti & fortè in vnam cõflatam diuerſa gemináq; deſcriptione vnam conſarcinarint, & notionem confunderint.

λινόζωσις. *MERCVRIALIS MAS & Fœmina.*

Ital. *Mercorella.*	*Gal.* Vignoble, ſeu Mercuriale.
Ang. French Mercury.	*Belg.* Bingelcruyt & Mercurial.
Ger. Bingelkraut.	

Dod. effig. 59. LINOSOSTIDEM ſeu Parthenium & Mercurij herbam altérutram qui norit ambas cognorit, adeò ſunt per omnia ſimiles & duntaxat ſemine diuerſæ, Ocimi & parietariæ folio, plurimis geniculis maiuſculis perſicarice, multos teneros holeraceos caules quadratos & alas cingentibus: ſubnitroſo ſapore & nonnihil viroſo ſucco multo porraceo purgante & medicato, ad multa perquàm vtili vti tota herba vbiuis gentium notiſſima & vſu maximè recepta, vt pluribus ad cognoſcendum nihil ſit opus cum id abundè dudùm capite de Phyllo quænam foret & quantum differret ſit dictum. Linguagotiæ Monſpellij præſertim Pharmacopœi multum vtuntur melle Mercuriato vocato, nempe ſucci expreſsi libris tribus incoquunt mellis boni ℒ. iſ. vel. ℒ. ij. ad enemata & muliebria encathiſmata. Huius loco hic in Anglia vbi non minus frequens, ſed tamen non æquè nota ſuperiore ſeculo vtebantur Tota bona ſeu bono Henrico dicto quem etiamnũm vulgus Mercurialem appellat & putat errore quidem non paruo, ſed ad vſum non magno incommodo, præſertim ſi ad enemata tantum addatur, minus enim calefacit, lenius lubricat: at olere vel ore, alioùe ſumpta modo nonnullos multum torſionibus, vexat vti dictum inter Atriplices.

Tota bona Anglis Mercurialis

CYNOCRAMBE, *quaſi dicas Caninam Braſsicam.*
Mercurialis mas, Sylueſtris.

Dod. effig. 59. QVÆ paſsim in Europa tota ſecus vmbroſas vias & in Syluis vdiſuè locis præſertim ſeptentrionalibus & minus calidis copioſiſsima oritur & vulgò Syluestris Mercurialis vocatur, tantam cum mari tota habet ſimilitudinem, folijs per interualla binis in geniculis indidémq; ſemine didymo è pediculis lõgis, caulibus quadratis tenellis, vt quín vera ſit nulli dubium: rectis tamen binis, ternis & interdum quaternis, non alatis cauliculis prouenit: folia ſubpallida ſunt Mercuriali longiora, ſapor, odor, holle raceus & ſubviroſus. Radix latior humíq; ſerpens ſparſa, tota facies Mercurialem docet: vſus nullus tametſi optimus futurus ad ſeroſos & Melancholicos humores educendos.

HELIOTROPIVM, ἡλιοτρόπιον, *officinis Verrucaria ſcorpioides.*

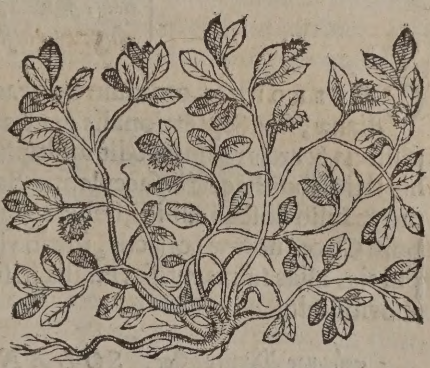
Quam

QVAMVIS permultæ ſint ſtirpes quæ Heliotropiæ,& Helioſcopiæ dici merentur, quia Sole puro colluſtratæ, quaſi illius fruendi auidæ hient: eóque Cœli medium tenente pandantur prorſum, deinde abeuntẽ gyratione quapiam,atque quaſi in eum nutu pronæ & conniuentibus floribus proſequantur; illius abitu & deſiderio ſeſe motantes(quod in Narciſſo Calendula,Tragopogo, Cichoriis & quamplurimis aliis cernere eſt.) Tamen hiſce Dioſcoridis Heliotropiis, id nominis particulatim congruere videtur,quia Solſtitio tantũ florere author eſt Theophraſtus,& obſeruatio. Serius quippe ſponte prodeunt & florent.

HELIOTROPIVM maius,Solanifolio,flore Echij, adunco, caudato ſcorpioidis.

HORVM maius vocatum vbique Lugdunenſis,& Norbonenſis Galliæ,cultis & incultis marginibus aridis obuium, nec non in Italia & Pedemonte. Pedem altos,caules erectos,foliis donatos,Ocimo aut Calamẽthi montani,Solani maioribus,albidioribus, hirſutioribus,quibus ſingulis in ſummo elegantes inſunt florum ſeries,faſtigiauè racemoſa,caudicellas inflexás ſcorpionis,aut Echij ſcorpioidis imitatę albidæ,ſeminis plenę miliacei oblongi puſilli virentis,ad tumores ſtumoſos verrucas & vlcera phadagenica veluti eſt tota planta magni experimenti. Angliæ in hortis & Franciæ. *Matheo.effig. 1300.*

MINVS HELIOTROPIVM repens.

NON facilè reperitur iſtud niſi paucis in locis & ſcrobibus lutulentis,Grammontiæ ſyluæ, Monſpelliacæ inter Pulegios ceruinos ſubter Thamariſcos, & Lunellam inter & D.Egidium:quibuſdam paludoſis ſcorbibus,Surculis multis flexilibus,teneris ,gracilioribus reptat:folia rotondiora, triplo minora quam magni Heliotropii, numeroſa & ſimillima floréſque aſsimiles breuioribus multò glomeratíſq; ſed minus reflexis caudicellis nulla ſerie,iam intra,iam ſubter folia pendulis vt in Torneſole, nec per interualla foliorum ſinguli totis ramis alternato ſitu qualem non deſcriptum, ſed male pictum,aut multò à vero diuerſum Commentator habet,radice puſilla ſimplici vſu incognita adhuc, etiamque de facie,niſi amicis quibuſdam Lugdunenſibus,& Antuerpianis,quibus eam eiuſque magnam ſeminis copiam miſimus,non valdè diſsimile à maiore Heliotropio,an autẽ illis ſatum creuerit incertũ habemus. Hic Londini nobis Bruma ſeuiente periit & Morgano noſtro.

HELIOTROPIVM Vulgare TORNESOL *Gallorum, ſiue Plinij tricoccon.*

NON modo de vernacula voce Gallorum qui Torneſol hanc vocat,ſed etiam Pliniana lectione qui eandem Tricoccõ Heliotropion appellat, cuilibet innoteſcere poteſt huius plantæ figuram,& Hiſtoriam Heliotropiis deberi:tametſi Dioſcoridi videtur præterita,aut cum minore in vnam deſcriptionem contracta. Folia huic faciéſque tota maioris Heliotropij,nigriora viridiora folia Calamenthi montani,aut potius Solani flores lutei exiles,oleæ,facilè defluentes.Semináque tricocca capſula Tithymali aut Chamæleæ proxima,ſed ſcabra, ex viridi nigricante affrictáque pannis, aut chartis, virorem viuacem impertiente, qui mox in cœruleum hilarem & purpureum mutatur:magno quæſtu colligunt ruſtici Lunellæ, Maſsillarges aliíſque Norbonæ tractibus oliuetorum, vbi plurima maturáque Septembri ſunt, quæ diſtrahunt infectoribus, & Chirurgis nonnullis,huius plantæ vires ad medica præſidia ſupra quã dici poteſt efferentibus,

de quibus nos in ſelectis remediis dicemus, duce & auſpice Chriſto. Romani agri vinetis etiam familiare, Belgis, Francis, Germanis, & Anglis in hortis. Pannoſæ laciniæ, quæ in Officinis nomine Torneſolis veneunt, ad vinum gelatinas & alia medicamenta coloranda, pereleganti purpura huius ſucco vinóque remiſto creduntur imbutæ.

SOLANI GENERA.

STRYCHNON viteum, capreolum, vitem vel acinum, aut tale quidam ſignat, in Solanorum claſſe quibus cunctis proprium acinos plures vel pauciores habere, niſi quis malit ςρύχιον è Theophraſto ſuſpicari, aut βοςρύχιον in ςρύχνον mutatum.

PLVRA quam Dioſcoridi reperta hodie genera, verũtamen non Dioſcoridis omnia: nullũ enim manicum foliis Erucæ ad Pæderôtæ Acanthi ſimilitudinem & corymboſum, quale eſt apud eundem vſpiam auditione vel inſpectione innotuit nobis, niſi ſit Stramonium vocatum quod inferius poſt Somniferum perpendetur.

ςρύχνος κηπαῖος, *SOLANVM HORTENSE, CIRCEÆ, aut Phaſeoli folio.*

Germ. Nachtſchadt.
Galli. Morelle.
Ital. Solatro.
Belg. Naſcaye & nachtſcade.
Ang. Nightſhade, morell, petye morell, howndes berre.

Fuſc. ico395. CÆTERORVM omnium holeraceum dictum hortenſe vulgatiſsimum ſiue Meridianæ, ſiue Septẽtrionalis gentis viarum & hortorũ, cultis incultis ſcrobibus marginibus & areis ramulos edit multiplices, lentos, fruticoſos, pedẽ & cubitũ longos, foliis latioribus flaccidis ſucculentis, Baſilici vel Atriplicis ſylu. nigricantibus, donatos Iunio & Iulio floſculi, albidi, ſtellati, pluſculi prȩeunt, bacculis ſucculentis quaſi in corymbum Circeȩ noſtræ collectis, initio viridantibus, deinde nigris, fuſcis, alias rubris purpureis, alias fuluis rutilis. Puſilla in ſummo ceſpite radice albida, fibroſa, ſub hyemem moribunda.

ςρύχνος ἁλικάκαβος. *SOLANVM HALICACABVM Alkekengi.*

Germ. Juden docklin & kirſen.
Ang. Wynter cherye.
Belg. Krieckẽ van ouer zee.

Ital. Halicacabo,
Galli. Baguenaudes, & ceriſes doutre mer.

Fuſc. ico. 396. VBIVIS vel pueris notiſsimum qui etiã in Heluetia, Sabaudia, & Pedemontium ſecus ſœpes & in ſqualidis dumetis huius vuas lectas mandunt: Auguſto & Septembri, etiámque hyeme ineunte ſeptentrionalibus, quibus ideo Hyberna Ceraſa *Winter Ceris* dicuntur: acini qui ſemine latiuſculo, compreſſo, ſubfuluo, Leucoii, vel potius Siliquaſtri prȩgnant. Folia item Solani hortenſis, aut Phaſeoli maiora viridantia in ſarmentoſis caulibus ſeſquicubitum altis, flores maiores pallidiores Solani folliculis herbaceis, deinde phœniceis cordato Piſo peregrino ſimilibus, quibus acinum ſingulum incluſum cæraſo parem & ſimilem deſcripſimus: reptrice radice, & reſtibili ſobole ſeſe quotannis reparante, Celeberrimus huius ad calculoſos lotiumque ciendum vſus.

SOMNIFERVM, & LÆTHALÆ. An Mandragoras Theophraſti, Belladona Italorum.

Germa. Dolkraut, Seukraut.
Belgis. Groote naſcaye & Dulcruyt.
Angl. Dwale, greate Morell.

MERI-

MERIDIONALIBVS magna huius paucitas, apud Germanos verò & maximè in Anglia vbíque obuio prouentu fruticat: tota Solani facie virgis longis, rectis nigricantibus ternos & quaternos cubitos longis, digitum minimum æquantibus, foliáque gerentibus atra aliquantùm hirſuta, & vtrôuis Solano maiora, nonnihil ad Mandragoram florum calathis fuſcis, aſpectu mæſtis & obſoletis, é quorum ſingulorum cauo emicat bacca nitida ceraſæ, aut potius vuæ Paridis par & concolor. *Fuſch. ico. 398.*

Radice non modo annotina ſobole rediuiua, ſed etiam adeo viuaci & importuna vt ſemel in hortos aſcita, vix exigi deleriuè queat: imo vel tantillo fruſtillo relicto, aut infoſſo repullulet. Præſens nex eſu hec ceraſa, vt multi noſtra memoria morte ſunt experti, pueri præſertim: namque Angli adoleſcentuli qui per imprudentiam peregrè ſitibundi in via eſitaſſent, lymphatici ſed ſomno ſemi ſepulti interiere. Etiámque Antuerpiæ non multis abhinc annis quidam impuberes, huius æſum morte luebant. Memoranda huius radicis facultas qua nugiuendi Agyrtæ in Italia plebeculæ attonitæ concurſum plauſum & pecuniam captant: tantillum namque radicis admodum ſitibundis conſeruæ Saccharatæ Roſarum, violarum ue cuilibet addunt, atque deglutienda dant citiſsimo aduerſum ſitim, etiámſi quis ea propemodùm enectus foret leuamento & refocillamento, ſed nequiſsimo: ſtupefactis námque vt reor faucium interioribus neruulis ad æſophagum imum, languet prorſum appetentia præſertim potus & interdum cibi, vnde poſtea malè habent niſi repentè colluant aceto guttur, & quippiam Abſynthites vini, aut Theriacæ deglutiant. Cæterum ridiculum iuxtà ac pertinacem commentatorem ſe præbuit Senenſis, qui dono acceptum, nec vel verbulo declaratum Solanum, nedùm probatum ſtudioſis obtruſit, verticillatis floribus, aliíſque quámplurimis indiciis, quiduis potiùs quam Solanum exprimentibus, nec viribus aliôquin ſimilibus: idq; (ſed Muſis botanicis iratis) noſtrati vulgato quod apprimè congruere nullus inficias it, prætulit. *Solanum Somniferum. Matheol. Foli. 1071.*

STRAMONIVM PEREGRINVM *an* SOLANVM *Manicum? ſiue Poma ſpinoſa Recentiorum, Metel Italorum.*

IAM quàmuis putarint Stramonium, vel Strychmonium illud peregrinum ab Strychno deductum & idem eſſe cum Dioſcoridis Solano Manico, ducti nonnulla pilulæ, aut pomi echinati ſimilitudine, tamen non parum differre vel ipſa docent folia, nedùm fructus pilulæuè, (Sunt enim hortenſis Solani leuius per ambitum ſinnata nonnihil) quæ ſquamulis ſpinoſis multis compactæ ſunt, quadâtenus nucis *Metel* Officinarum, vel nuculæ Cupreſsi, aut rugoſæ gallæ immaturæ ſimiles, ſed echinatæ ſpinulis. Folia autem piloſa & ad Solanum hortenſem accedentia, florum calathis volubilis maioris, aut Scammonij albis ex folliculo Hyoſcyami, ſed odorem ſuauem lilij halantibus, vnde pilula in caule pedem & ſeſquipedem alto, hirſuto, non profunda nec magna radice, florentem vidimus plùſquam duodecim abhinc annis in horto Patauino & in Belgio. Verùtamen multa deſunt huic ad explendã reliquam deliniationem, niſi ſit illa luxata, vt quidam ſuſpicantur, qui in Stramoniæ foliis veternoſę quiddam agreſtis Lactucę, aut Meconij odorantur, affectúſque non diſcrepantes experiuntur, verùm ne ſic quidem vnquam facient fidem, & multo minùs perſuadebunt, qui Chriſtophorianam, tametſi Corrymbaceis floribus & baccis, folio multum diſſecto ſit, cuius venenata facultas maiorem opinionem huius Solani, quam Stramoniæ facere potuit, vt in Elleboris dicemus. *Fuſc. icò. 399.*

STRYCNODENDRON & AMOMVM *Pli: vulgo Italorum putatum,*

Solanum arboreſcens Belgarum. an Theophraſt. Solanum folijs Tithymali, fructu rubro, radice rubra.

PLERIQVE Itali,Galli,Germani , Belgæq;,in viretis aut Adonidis penſilibus hortis voluptatis cauſa ſerunt peregrinam Indicam baccam,ex qua fruticat pumilla trinum & quaternum cubitorũ planta arborea Perſici,aut Amygdalæ facie,& fronde , flore per Æſtatem & Autumnum,Solani hortenſis,& baccis nitidis coccineis,aut miniatis paribus & concoloribus Alkekengi,nec intus gygartis diuerſis in Brumam etiam & Ianuarium menſem vſquè aduerſus frigoris ſæuitiam edurantibus,colorémque tuentibus.Amomum quidam Plinii putarunt : rectius alij Strychnodendrum vocarunt.

Recentiorum planta, Alſines maioris facie baccis Solani,

an Κακύβαλον, *CACVBALVM quaſi maleficum Plinij.*

ESYLVOSIS vdis Germaniæ,Flandriæ,& Angliæ,in hortos tranſmouerunt Herbarij quandam fruticoſam plantam,reptantem humi, ortu Rubiæ tenellis ramulis & fractu facilibus. Folijs per interualla geniculata pallentibus,Rubiæ , & Coniſæ mediæ quadãtenus.Floſculis albis,Holoſtij aut Alſines,fructu nigro,Solani hortẽſis:radices importuna viuacitate etiam erutę repullulat,non ſecus ac Solani Somniferi,& nihilo ſecius manſu interficere dicunt.

CIRCÆA.

Germ. Je lenger ie lieber & Hynſchkraut.	*Lati.* Amara dulcis,
Gall. Solanum lignoſum.	
Belg. Alfrancke.	

ESTNE quam Solanum ligneum vel lignoſum vulgò,Herbarum ſtudioſi Lutetiæ, & Monſpellij præſertim vocitabant ? Videtur ſane eadem , nec nulladum cognita nobis, propius accedit. Et vt non eſſet,tamen merita eſt huc ſuffici, tum ob faciem haud ita diſparem , tum propter vires non contemnendas & illi cum Circæa communes: deinde quia notiſsima, & plurima vbíque regionum ſecus ſæpes , viáſq; vliginoſas luxuriat & Monſpellij etiam in ruderibus,macerijs & macillentis,portæ Latenſis Solanis ad iungenda fruticat, flagellis multis ſarmentoſis non prolixo reptatu , ſed innixu hærẽtibus ternos quaternóſque cubitos æquantibus,rotundis, lignoſis:folia Solani & vt Similacis,vel Sigilli mariæ, ſenſim accuminata obſcurè virentia, Solani ſuperficie quibus infernè vtrínque appendicula vna quaſi auricula vel pinnula ineſt, acetoſæ minoris,aut Saluiæ nobilis modo. Flores quamplures violaceis ſaturiores Sycomori Venetorũ , aut Aſarch daracę,quínq; partitæ appicello in medio luteolo, vnde acinuli conferti primulum virides, deinde maturi hortenſis Solani rubri oblongi,& teretes granulis intus miliaceis compreſsis , ita racematim conditi:qui ſoli quominus hanc planè audeamus aſſerere Circęam,diſſuadent:tametſi non dicit Dioſcorides cornicula , ſed veluti in corniculis ſemina , nos tamen vt cuius exploratam habemus naturam , hanc malumus quam nullam , nec vnius aut alterius notulæ penuria , fortè peruerſione, aut metatheſi vnius voculæ apud Dioſcoridem lubet illicò reſpuere , dum facultates quadrant. Eſt quippè nonnihil ſicca , moderatè calida , aut potius frigidiuſcula,nædum vt feruida ſit quod nonnulli rentur , & Dioſco. perſuaſus fuit, fortè propter amarorẽ,& tantillum acrimoniæ. Nam ſi pluſculum amaroris primum guſtanti exhibet , non proinde ſit calida magis quam Endiuia,Cichoria,Hyeracia, & Roſa : eius quippè quantũ percepimus, calor & acrimonia illicò abeunt, perſtante dulciculo & imbecillo quopiã ſapore mandendo radices & virgulta,ſarmentoſa,lignoſa,medulla albida,amarore ingrato, primũ & diu linguam afficiunt:tandem dulcedine multa Glycirrhizę ingratiore faſtidium pariunt,magis,magíſque dulcorẽ offundendo, idcirco Germanis vocata Je lenger ie lieber, Anglicè *Suytbitter*, Latinis Dulciamara.Vnde vires mirificas & penè Circęas coniicias : nam admotam foris inflammationibus , & decoctionibus epotam Solani vires expleuiſſe ſcimus: ad internos autem affectus refrigerata calfacit , calfactáque refrigerat, eadem etiam qua Alkekengi ſiue Halicacabus pollet facultate , moderatè enim citra virium diſpen-

diſpendium viſcerũue incendium egerit per ſudores vrináſq; aquas, atq; obſtructiones demolitur quæ ſũt Icteridis & Hydropiſis præuij & alumnæ, qua item facultate lac mãmis ſuggerere fructus potis eſt, non ſecus atq; multa quæ exſiccando ſerum & defœcando ſanguinem illuc vrgent puriores benignioréſq; partes. Sic fœniculum, ſic Bryoniæ turiones tenelli cum ijdem duriores & acriores potius lac populentur, & abſumant, quod diſcrimen eſt inter menſes cientia & lac generantia. Eóq; ſorbiliones parandas iubet Dioſcorides, non iuſſurus niſi veſca foret. Et Circæam dixerũt nonnulla vt par eſt cum Mandragora ſimilitudine virium: quippe Circæa Mandragoræ nomen fuit, & forſan vtriúſq; ad amatoria vſus fuit veluti Dioſcorides de Mandragora innuit, nempe Phyltro illo frigiditati odoræ coniuncto, cuius ad amorem amicitiáſq; ferruminandas vis mira & adamantea vel magnetica. Hæc interfuit Commentatoris Senenſis enucleare, at hîc vbi quid cõmentetur oblitus nobis elapſus eſt in Plinij perorat lapſum iamdiu notatum & confoſſum aliorum criticorum obellis, & fortè immeritò, fieri enim potuit vt ita legerit & verterit ex quópiam Botanicorum: nec enim, vt vult Senenſis, ex Dioſcoride ſemper neceſſum aut conſuetum fuit illi mutuare, nec veriſimilè vt cuius nuſquàm mentionem facit, alióqui candidus & multus in ciendis & laudandis ſuis authoribus, & non raro Dioſcorides Galenus plurimùm atq; ex vtróq; Ægineta cæteriq; Græci meri ſunt, dumtaxat aliorum recitatores, non ſecùs atq; Plinius, qui ſeú ex alio quàm Dioſcoride accepit, vel quàm è Dioſcoride verterit, ſeu aliquid peruerterit, ferendus homo Romanus & aulicus non minus quam Dioſcorid. qui Saluiam extingere ſemen, contra quam Ariſtoteles & antequi in Problemat. prodidit: & alioqui pronus valde eſt lapſus in virium attributis, quod vulgò quotidiè euenire videmus: ſic Caſsiam ſiliquam propter affinitatẽ nominis, ducere menſes putarunt, at ſiſtit, vt ſi quis Circæam, Mandragoram lac inhibere audiuiſſet, & idem huic qua de mentio fit Circææ cognomini ſimilitudine deceptus attribuiſſet. Doctus Plinianus Eccleſiaſtes ſic Plinij verba legebat. Semine lac mouet (vulgati codices minuit) vino aut mulſa aqua pota, ſic Dioſcorides κατασπᾶν trahere, allicere, vel mouere, extremis námq; tantum non item re differunt, tractio & protruſio. Nos hæc his ſemel tametſi pluribus quàm voluimus, quò faceſſant iſti maleferiati Ariſtarchi, adq; rerum commentationem cognitionémq; accuratiorem vires ingenij contendant.

Math. 1282. 100. pro Vite Syl.

Caßia ſiliqua nõ ducit menſes.

SOLANVM TETRAPHYLLVM, ſiuè HERBA PARIS.

Vua Lupina, Pardalianches putata.

QVIBVS nondũ notæ eſſent primi Aconiti differẽtiæ non abs re vua Lupina verſauè à recẽtioribus dicta, Pardalianche Dioſcoridis credita fuit: quaternis nãq; eſt vtíq; herbula folijs decuſſatim aut ex aduerſo ſibi mutuo exortis, ſummo fermè é caule enatis nigricãtibus rotũdis oblõgis, tenuib⁹: cauli rotũdo gracili, ſeſquipalmũ alto ſubeſt fibroſa variéq; ſparſa ceſpite ſummo radix, vnico in flore ſtellato, & ex luteo herbaceo, aciuus Solani Maniaci ſimilis, nec diſpar eſt. Natales amat vmbroſos, frigidiuſculos Septẽtrionales, cuiuſmodi Germaniæ propè Baſileã, aliíſq; Galliæ, Belgiæ, & Angliæ ſyluoſis Hãc qui Aconitũ coniectabãt venenatã prodiderũt: noxianè ſit nondùm certùm habemus, tametſi ſæpius collegimus ſæpiſsimè dedimus canibus & agnis nullo percepto incõmodo, quin potius raro & perquàm iucundo ſpectaculo meminimus fuiſſe nobis amicíſq; noſtris Bathoniæ Heluetiorũ, dum Thermas illic inuiſerimus: Etiámq; Lugduni antidotum qualem mox deſcribemus ex hac potiſsimùm aliíſq; nonnullis conflatũ. Canum par vinctum loris meminimus, vtríq; vi & bacillo in fauces intimas indita fuit Arſenici & Mercurij ſublimati ãn. 3. ſ. carnibus aditam (neq; enim niſi inuiti vorarunt) é veſtigio vtérq; canum ore patulo aerem captabant, ſpumas elidebãt, anxióq; & crebro conatu ſed irrito vomere nitebantur: latratus edebant ore & aſſultu rabido, ructúq; minaci proximum quémq; inuaſuri videbantur. Hora vix exacta cœptus vtérq; frigidior & quietior fieri decubuit moribundus. Tum pulueris huius 3. ij. ex Rubello vino infuſæ fuerunt in fauces vnius, ac nec tum quidem quicquam euomuit: quin potius aliquantò

Fuſch. 48. Math. 1093.

quantò poſt quúm ſocius periculi iam enectus eſſet hîc nobis attractantibus viſus fuit caleſcere itáq; cœpit ore reptare, oculos reſerare & animum viréſq; adeò repentè recipere, vt hilaris & ludibundus aliquòt horis poſt cœnam ſub menſa cœperit, planèq; conualuerit, Idem euenit ad Badéſes Thermas canibus quibus data fuiſſet cum Arſenico mixta nux vomica: ſed hi vertigine ventríſq; diris cruciatibus acti ſeſe in gyrum indeſinenter verſabant. Pulueris hæc deſcriptio.

Rec. { Vtriúſq; Angelicæ (innuit) domeſticam, & Syluestrem. / Vicetoxici. / Valerianæ domeſticæ. / Polypodij querni. / Radicum Altheæ & vrticæ. } añ. drach. iiij.

Corticis Mezerei Germanici. drach. ij.
Granorum Herbæ Paridis. N 24.
Foliorum eiuſdem cum toto N. 36.

Ex maceratis in aceto radicibus & ſiccatis fit omnium puluis.

Herba Paris refrigerat inſigniter, ideo Arſenici vim reprimit.

μανδραγόρας. *MANDRAGORAS MAS.*

Ger. Alraun meunlin.
Gall. Mandragore ou Mandegloyre.
Ang. *Mandrake.*
Belg. Mandragora manneken.

Mat. Ico. 1076 QVIA antra atq; ſpecus vmbroſas vtpote Solis feruidioris impatiens, lubens ſectaretur Mandragoras dicta fuit. *Mandre* enim aprica loca quò ſe recipiunt & ſtabulantur armenta etiam hodiè Itali è Græco ſignificant, & ad amatoria non parum poſſe olim credita fuit & vocitata Circæa à Circe inuentrice magica Solis filia Pytagoreis etiam ἀνθρωπόμορφος, quod humanum truncum & artus nonnihil adumbrarent radices implexæ crura bina & clunes quaſi diſparata oſtentantes, quàm ad interpretationem alludit non inſcitè Septentrionalis nomenclatio, quæ Mandragoram quaſi Man & draghen : virigeram ſiuè homigeram cônotat. Duum generum hodie Italiæ, Prouinciæ, Norbonæ, & Hiſpaniæ hortis florem maláq; maturat, ſemine aut radicibus ex Candia & Cycladibus inſulis aduectis. In reliqua Gallia non perindè tameti ſuperiore anno florem pomáq; apprimè matura nobis dederunt Briſtoiæ Occiduo Angliæ aprico & tepidiuſculo horto, trima aut quadrima non fert, ſed iam anicula poma dat aurea odore ſuaui ſopiente Mas, Meſpilo paria medulla etiámq; fermè granis latioribus compreſsis pullis, folia humi ſtrata numeroſa Betæ, aut Lactucæ, virẽtia, rugoſa, criſpa Dipſaci olida: flores in gracilibus pediculis Bellidis, (caule námq; vacat) candidicant, vel purpuraſcunt, Maliinſani non diſsimiles.

MANDRAGORAS FOEMINA.

Mat. Ico. 1077 FOEMINAM quaſi minorem, vel imbecilliorem ſexu, hanc propter pallidius malum atq; altero tanto minus Sorbo puſillo luteſcenti par & concolor rotundius, radice minore, duobus tribuſuè Empuſæ caudiculis crurum ritu humanorum claniculatim comiſsis & intortis. Folia vt omnia mari minora. Auguſto maturant Francis, Angliæ, tametſi multo longius ab æqualore abſit Iulio & Iunio meminimus.

MELONGENA, vel Mala inſana, exotica.

{ *Gall.* & *Belg.* } veramgenes { *Ger.* Melantzan ſt dellopffel.

Affinita

AFFINIA cum eſſent Mandragoris hæc cœrulo purpurea poma ſiuè aliud ab Ætii Malozeno,ex fuſco violacea, effigie quanta oui oblongi ſubit quibuſdam recentiorum ſuſpicari eſſe marem Theophraſti Mandragoram, eóque eſu læthalem rati, inſana mala vocarunt. Sed apud Theophraſtum multa lectionis labes,fortè non diſtincta ſtirpium deliniatio,ne dicã farrago omniũ congenerũ,è quibus hæc eximenda eſt & Cucumerũ familiæ, aut potiùs Mandragoris & Hyoſcyamis aſcribenda: foliis Cucumeris eſt aſinini hirſutie molliore Solano Somnifero Hyoſcyamo albo, vel Mandragoræ proxima in caule hirſuto pedem alto recto, cui medio ſurſum verſus è pediculo breui appenſa flores & mala ſunt ſemine paruo congeſto pullo vel fuluеſcente & fuſco. Radix ſummũ cæſpitẽ fibris amplexa colitur, viridariorũ voluptati & gulonũ auiditati, qui interdum hoſcè fructus vti Cucumeres in acetariis helluantur, vti Romæ,Genuæ,Neapoli,maiore voluptate quam vtilitate: deterioris enim ſucco vel quolibet Pepone,aut Cucumere eſt. *Matheol. effigiẽ 1078.*

Ὑοσκύαμος HYOSCYAMVS NIGER, *ſiue Apolinaris herba.* ARABIBVS *Altercum.*

Germ. Bilſomen Sewbon.
Italis. Juſquiamo.
Galli. Juſquiame, & Hanebane.
Belg. Billen, & Bilſencrupt.
An. Henebane, Henneqnale.

SVILLAM fabam dixere vt cuius eſu olfactúque ſues proſtrati reſoluantur: opplet námque cuiuſlibet animalis cerebrum viroſo,fœtidóque halitu, multò quàm qui è fabis comeſtis deteriore hominibus, quibus mentem percellit quaſi Apollinis œſtro, vnde Apolinaris herba dicta & Altercum quia altercando, rixandóque ſe torqueant Hyoſcyamo demẽtati: tametſi meminimus mulierculam iuuenem cui dentium dolor fotu Hyoſcyami ſedatus fuiſſet triduum penè totum lætam & temulentæ,non tamen moroſæ,ſimillimam fuiſſe. Admodum notæ iam ſunt tres Hyoſcyami Dioſcoridei differentias, quarum familiariſsima calidis & frigidis campeſtribus vbiuis Europœorum niger: per amplis foliis hirſutis verbaſci, ſed Acanthi laciniofis,pedis Anſerini diuiſuris flaccidis craſsis, ſucculentis,in ramoſo fruteſcente caule ſparſo,hirſuto bicubitali, tricubitali numeroſo, qui medio ſui flores è fuſco palleſcentes in purpuram cæruleam triſtem vergentes (fruſtra negante Comentatore)calathi ſimiles promit, quibus menſe Auguſto ſeminum pullorum Papaueris plenæ pixidulæ ſuccedunt,cytini effigie præſepiolis diſceptę & ſupernè, aſperę cuſpidatæ: radix albicat craſſa erutu facilis, & perquàm ad anodina vtilis,minúſque quàm folia fœtens,& obnoxia putredini. *Scitè effig. Matheol. 1084.*

HYOSCYAMVS *Albus, mitior, hirſutior.*

NON æquè notus albus, ac proindè in hortis Pharmacopœorum colendus. Ei penè eadem facies & magnitudo,niſi frondes latiores,rotũdiores,molliores,& albidiores, & hirſutiores forent. Floribus iuxta folia & in ſummitate non verſiculo,colore albo,languido, alabaſtriculis minus aſperis, etiam ſemen albius alterius fouentibus: radice minore minúſque viuaci. In Norbonęad Aurantiam,ſiue Auraicum & inferius cis tránſq; Rhodani oſtia variis ſatorum & veruactorum ſecùs vias marginibus ſpontè adoleſcit, Belgio,Angliæ,& Franciæ in hortis ſeritur & moritur quòtannis. Mitior & tutior multo huius vſus. *Matheo. effig. ſcitè. 1065.*

DVBIVS HYOSCYAMVS *luteus Solanifolius.*

AMBIGIT hæc inter Hyoſcyamum & Solanũ furioſum, cuius folia ſimilia ſunt, ſed huius aliquantò maiora, molliora, albidiora, neutiquàm per ambitum inciſa pallentes luteoli flores Saponarię,calices relinqunt: Hyoſcyami nigri minores,rotundiores,teneriores,ſemen ſubflauum Irionis & puſillum: radice tenella,& quòtannis inſtauranda in hortis vbi dumtaxat vidimus, neutiquàm vſu recepta, aut explorata: guſtu tamen acre ſemen nec odore, aut calice videtur Hyoſcyamum pręferre. *Mathe. effigi. 2066.*

GAL-

GLAVCIVM, & PAPAVERIS ſpecies.

- *Glaucium, ſiue Poma amoris.*
- *Papaueris corniculati ſpecies vna, gemina varietas.*
- *Papaueris capitati ſpecies quatuor, varietates ſeptem, nempe*
  - *Papauer*
    - *Satiuum album*
      - *ſemine albo, & flore Maluæ hortenſis.*
      - *ſemine albo, & flore fimbriato.*
    - *Satiuum nigrum ex quo Opium & Meconium Officinarum*
      - *Flore Maluæ hortenſis, aut Pæoniæ.*
      - *Flore ſimili, ſed criſtato.*
    - *Spontaneum hortenſe, Syluestre album.*
    - *Idem nigrum alterum, flore Phœniceo.*
    - *Rhœas ſiue Caduco flore puniceo Papauer.*
    - *Papauer ſpumeum apud Hyſſopum.*
- *Argemone Rhœadis prorſum effigie.*
- *Anemone bulboſa radice.*
- *Anemone Norbonenſis corniculata.*
- *Anemone minor Coriandrifolia flore Pulſatillæ, capitulis hirſutis, nec vt Papauer corolla donatis.*
- *An Galeni Anemone lutea eadem, ſit cum Germanica?*
- *Anemone Math:*
- *Pulſatilla*
  - *Alba.*
  - *Lutea.*
  - *Rubra.*
- *Adonis.*

POMA AMORIS, & Pomum aureum Lycoperſicum quorumdam, an Glaucium Dioſcoridis?

Germ. Golt opffel. *Belg.* Gulden appelen. *Gal.* Pommes dorées. *An.* Gold apel.

PARITER & hæc peregrina duplicis vel ancipitis naturæ habetur, Mandragoræ nempe, Solani & Cornuti *Papaueris*, inter quæ igitur fuit adducenda, vel etiam quia tũ hanc, tum *Papauer* Cornutum, nonnulli Glauciũ putarunt, tametſi ſi non ſit hæc: Glaucium, nequit eſſe earum vlla quas croceũ ſuccum fundere nouimus: non Cornutum *Papauer* Dioſcoride monente, non maius Chelidonium facultate exulceratrice refragrante: Et inter œnanthæ ſpecies quæ maxima ex radicibus ſuccum luteum remittens, calore etiam pollet. An vero potius ſit quæ Amoris mala *Pomáue* vocata fert? nè id quidem ſatis liquet: non enim ex Dioſcoride niſi vna, aut altera nota ſuppetit, foliorum & ſucci. Ac ſuccus huius quidem valdéquam oportunus incipienti epiphoræ fluxionibúſue oculorum feruidis glaucoma facturis, ſi per initia admoneantur, vnde nomen Glaucii: niſi vt Plinio placet, à foliorum ſuperficie æquori & afflatu maritimo concolori dicta fuerit. Non modo enim irruentis humoris inſultum compeſcit, ſed etiam calorem moderatur, ſæpius periculo à recentioribus facto. Quinetiam eriſipelatis, ignibúſque ſacris vehementer obluctatur, vnde frigida nimium & penè narcotica putatur etiam ipſa tuſa: verùm ſuccus eductus è concrematis ſurculis enatis in Syriaco ſolo & feruido, fieri

fieri poteſt vt tum mitior, tum craſsior & colore ſaturiore euadat : eſt enim aqueus & dilutus pomi præſertim ſubflauus cuiuſmodi Meloni, & alioqui folia haud ita diſsimilia, aut male quadrant : ſunt enim prælonga, alata, craſſa, & pingua, fractu facilia, colore glauco vel cæſio, inciſura ſerrata, ſinuata, & laciniosa Papaueris Rhœadis Corniculati ritu. Teneriuſcula vniuerſa planta, ſucculenta & humi reptãs, Cucumeris agreſtis in modum, cuius ſimiles flores luteos ex alis promit : fructus verò cum maximus Aurantij: magnitudine & modo viſitur, torulis radiatim deductis in ambitum quaſi ſectiunculis à pediculi centro ad appicem porrectis. Color renidet nonnunquam fuluus, interdùm & purpureus, cuiuſmodi Charantiæ, vel Alkekengi, cuius etiam ſemina compreſſa, flauẽtia, ſunt ſimilia. Italis nonnullis eſitantur poma, non ſecus atq; Melones: ſed quem halat vniuerſa planta teter ſpiritus, paruo emolumẽto, & parum tuto in cibos venire ſatis prodit. SED GLAVCIO quo Veneti cæteræq; Italæ Officinæ vtuntur, fruſtra recenſiores aſſenſum præſtant: quia inquiũt ruffeſcit ſuperficie, flauet intus, amarus, odore ingrato, feré omnibus notis Dioſcoridis reſpondens : Quaſi non in Glaucio nouando, vafro & inexplebili nummi ingenio Hebreorum Syriacorum liceat, quod in non parum multis alijs deprauandis, odores, colores, ſaporéſq; ementiri, vti iam tum Dioſcoridis æuo factitatum. Poteſt tamen & hîc per bonum vſum præſtare, tametſi non ſit è Glaucio, non tamen Glauci um erit : Quin ſi mihi optem tutum & vtile ἀποκρουστικόν initijs fluxionum, malim è Sonchо ſiue Cicerbita aut Condrillis ſuccum quadantenus viroſum, lacteum, ſubfuluum elicere, & in permixtum admouere, ad ea quæ Dioſcorides Glaucio ſanat, non minori ſed certiori commodo, idem effecturum. Harum enim nonnullæ proximè facie, & viribus Pauer atq; Glaucium repreſentare videntur.

Poma aurea.

Glaucij Succedaneum.

Glaucium Venetorum.

μήκων κερατῖτης. PAPAVER CORNICVLATVM.

- *Ang.* *Horne poppie.*
- *Hiſp.* Domidra marina.
- *Belg.* Geel huel & Hoornehuel.
- *Ger.* Gelbolmag ende Gehornter Magſamen, Moen & Geel Magſamen.
- *Gall.* Pauot cornu.

NISI monuiſſet Dioſcorides, quoſdam deceptos foliorum ſimilitudine ex iſto Papauere fieri Glaucium putaſſe, putaſſemus & nos è Papauerum genere eſſe Glaucium, quod Plinius congener Rhœadi, ſiue erratico fecit, eorum fortè perſuaſus lectione quos Dioſcorides hallucinatos dixerat: naſcitur (inquit) in afflatu maris, aut nitroſo loco, vnde nomen Parallion, etiam alio nomine aſſumpſit. At Dioſcorides inter Papauera, aut poſt non tacuiſſet : aut ſuo capite omiſiſſet. Iſtius autem Papaueris natales ſunt ſquallida maritima, cuiuſlibet orę ſiue Oceani ſiue Mediterranei, tum ad calidos Hiſpanię, Norbonę Prouincię, & Genuæ : tum ad frigidos Angliæ, & Hiberniæ tractus: vbi flores colore iam luteo, iam phęniceo, purpureo legimus ſępius. Etenim vulgatius dictum cornutum ſiliquis Leucoij, aut Chelidonij maioris, ſeminis nigri Plantaginis plenis Iunio floret. Folij diuiſura Papaueris Rhœadis, aut Argemones, craſsi, hirſuti, rugoſi, criſpati, ſparſo ſcapo multis alis, glauco, vti tota planta colore, & ſucco croceo fœtido.

PAPAVER CORNVTVM flore Phœniceo.

Varietas. Ad Frontignanam Norbonæ, & Portlandiam Angliæ, aliáq; in afflatu maritimo loca, flores fert aliquanto minores, colore non luteo pallente, ſed Phœniceo in purpureum languente, ſucco, nec alia ſui parte diſsimili, niſi quia tota delicatior eſt planta.

μήκων ἥμερος. PAPAVER ALBVM.

Ital. *Papauero domeſtico.*
Ang. *White garden Poppie.*
Gal. Pauot blanc,& Pauot priué.
Belg. Tamen ende witte Huel & Mancop.
Ger. zamer Magſomen.
Hiſp. Dormidera.

QVAMVIS hanc Papauerum recenſionem concinnius Lactucis annecti potuit, quibus adeò coniuncta eſt genere,vt apud Galenum κατὰ τόπους quædam Lactuca atra,& amara ob lactis ſoporiferi copiam μήκωνις ſiue papaueracea vocetur: tamen nec intempeſtiuè hîc ſuccedet,& nos plerumq; nolentes aufert commodior aliarum occurſus,nullibi ęquè oportunus poſtea ad ſeriem plantarum continuandam futurus, eóq; huc hęc dilata eſt tractatio Papaueris,Græcis μήκων dicti παρὰ τὴν μὴ κονεῖν quia vincti papauereo ſopore ſenſus,membráq; ſtupefacta,nequeant quicquam agere: niſi dictum ſit eadem qua Cicuta notione:κώνιον enim à vertigine & calligine quam inuehit vtrúmq;,vt de Cicuta liquet, & de ſucco huius dicebat Andreas apud Pliniũ,excæcari protinus oculos,niſi is fuerit adulteratus Alexãdrię.Tritę admodum cognitionis omne papaueris genus,ſed difficilis dignotio ab Anemone,cui ſimilitudine tanta coniungitur Rhœas vt planè eadẽ iudicio multitudinis ſint,niſi ſic diſtingantur.Calidorũ,& frigidarũ regionũ ſatu in hortis maximus Papaueris prouentus,præſertim aruis maritimis aut afflatu maritimo obnoxijs,quibus impendio oblectatur,vt ad Lio inſulam Venetijs vicinã,& Septẽtrionalibus in Hollandię propè Oceanũ aggeribus,vbi totæ habitiores lacte plurimo ſcatent ad Meconium conficiendum:capitáq; ferunt magnitudinis conſpicuę maioris pomi Nympheæ,malum Granatum non mediocre etiam ęquantia,diſſepientibus interdum calicem membranulis tranſuerſim ſe decuſſantibus,ſemen copioſum, album,rotũdũ,ſuaue Amigdale,aut Melonis ſapore ad placentas & medicamẽta vtiliſſimũ farctis.Oleum etiam premunt Officinę dulce nec Amygdalino abſimile, albidius tamẽ & tabidis commodius:Iunio flores latioribus quaternis plurimum folijs candidis,Malue hortenſis aut Rhœadis Papaueris caule vnico:ſed alis diuiſo inſunt,recto,ternum & quaternum cubitorum, quem totum folia ambiunt Scariolę hortenſis,aut Hyoſcyami nigri lacinijs tenera,ſuccum lacteum fractu remittẽtia:qui effuſus vna aut altera diecula poſt flaueſcit, radice exigua Lactucę.

Fimbriatum album.

Varietas. SERITVR & hæc eadem & oritur apud Belgas:flore ſpecioſiore,oris criſtatis & fimbriatis,capitis etiam quæ operculo ineſt corolla,ràdiolis multo argutioribus & dentatim crenato ambitu viſitur.

PAPAVER *Nigrum Satiuum,flore Malua hortenſis aut Pœonia.*

SATIVI alteram ſpeciem alunt,nigrumq; à ſemine vocant nigricante,tutiore in Syrupum de Papauere quam ſpontanei hortenſis ſemen,quod viroſius eſt. Flores emicant ſanguineo ſaturo Pœoniæ, non diuerſo tempore, folia autem & capita tanta ſunt ſimilitudine,vt ea niſi effracta neſciant dignoſcere Pharmacopœi qui ſeuerint.

SATIVVM NIGRVM CRISTATVM.

Quam

varietas

QVAM in ſatiuo albo notauimus florum orę criſtatę & capitulorum corollę, eadem planè cernere eſt in nigro ſatiuo, quod non diſsimile colore, aut magnitudine.

PAPAVER PATVLVM.

INTER ſuperius album & iſtud rubrum vulgare, etiam quoddam eſt Officinis notum, quod nulla re diſcrepat, niſi foraminulis patulis in ſuperna parte capitis, vnde operculo diducto è comiſſura peripheriæ rimas agente, elabitur ſemen.

OPIVM,

PAPAVERVM eſt lachryma liquorúe, gummeus, vulnere aut ſponte emanans; quem καθ' ἐξοχὴν ὄπον & ὄπιον antiqui vocarunt viribus ad dolorum immanitatem placandam ſommúmq; concilian dum, & ſtupefaciendum decantatiſsimis, & veriſsimis, etiamnum hodie, præſertim apud Turchas, Mauros, & Perſas, vbi vſus tam frequens & ſecurus, vt id quaſi quoppiã nepenthe ad animi corporíſque exhilarandas facultates, largius & ſæpius eſitent, qui verò aſſueuerint eſui, ſi prorſum abſtineant, moriuntur, aut periclitantur valde: ac rurſum ſi largius eſitent, vt factitant ſontes quos tædet vitæ, aut manet grauius, ſupplicium mancipia: extinguntur. Eſſe verùm & merum iſtud quod Officinæ ex Syria & Alexandria habent, nec Glaucio addito calidius acriúſue & amarius factum (vt Commentator ſomniat) certum eſt: nam quidam *Pharmacopœi* Veneti, & alii non pauci alibi, ad Theriaces ſimplicium delectum exceperunt Opium è ſatiuo *Pa*pauere albo, prorſum idem cum peregrino Aſiano, vbi ex albo tum ex nigro ſatiuo fit: quare eorum Amphiam eſſe Opium Græcorum, liquido patet, noménque indidem commutatum fuiſſe vtrúmque perquàm amarum: vehemens odore, acre guſtu, & fauces quadãtenus accendens, luminibus obiectum flagrat; etiam deterius & nigrius iſtud in Officinis noſtratibus. Nam illud Venetum, purius & vt Aloe pellucidum, ſed glutinoſum fuit, lacteum eximiis viribus, acrimonia & amarore, inſigni. Quo minus fuit cominiſcendum Senenſi propter immiſtum Glaucium, acrius & feruidius Opium eſſe; etenim Glaucium nullum verum hodie cognoſcitur, nec etiam calidum ſed frigidum à Dioſcoride proditur.

MECONIVM.

MECONIVM verò non modo ex vtróque Nigro & Albo ſatiuo, ſed etiã Lactuce ſyl: veræ contuſis foliis & expreſsis, partim habuimus, partim etiam parandum curauimus; facultates comparabuntur & expendentur cum opij viribus, inter lecta remedia noſtra.

PAPAVER SPONTANEVM Hortenſe Syl: Semine interdum nigro, alias albo.

PRETEREA ſponte in hortis prouenit, quædam ſpecies foliis minoribus, floribus dilutè rubentibus, obſoleto aſpectu, capitulis triplo minoribus numeroſis, ſemine interdum nigro, alias albo, quandóque hiulcis oſculis, quandóque occluſis, cohibentibus ſemen, quod parum gratum, aut probatum habetur, præſertim nigrum.

μήκων ῥόιας. *RHOEAS, ſiue caduco flore puniceo Papauer,*

Germa. Klapper Roſen.
Gallis. Pauot ſauuage, confanons, Poncean, & Coquelicot.
Ital. *Papauero.*
Belg. Root Colbloemen quaſi Koznblommẽ & Kozncooſen.
An. Wild redae poppye and Red weede.

NIHIL frequentius iſto in ſegetibus, quod vocarunt authore Dioſcoride ῥόιας, à cõditione fluxa floris quem parum diú ſeruat. Folia hirſuta, inciſa, altius laciniofã,

Eruce, Ambroſię, aut Burſæ paſtoris, ambitu rutilant ex atro cruenlati flores minores, tenuiores, flaccidiores, ſatiuis, nigris, in medio apiculis villoſis, per initia occluſi inuolucro hirſuto herbaceo Cucumeris Aſinini puſilli effigie. Capitula ſunt *Pſeudo melanthii* magnitudine, ſimilitudine, & ſupernè etiam vertice coronato, ſeminis plena Hyoſcyami, aut *Pſeudomelanthij*. Caulis aſper cubitalis & ſeſquicubitalis; radice non magna, quæ attrectando quippiam illinit manibus cruenti, aut ſubpurpurei, ad morbos eoſdem proficui quos iuuant *Syrupus* è floribus, & ſtillaticia, magnæ apud nonnullos Medicos, & Officinas commendationis.

ARGEMONE.

QVI A huius ſuccus argemas & nubeculas oculis diſpelleret Argemone vocata fuit, cui cum ſylueſtri Papauere, & Anemone perquā ſimilis tota facies, folia, color, modus: has tamen vt inuicem diſcerneremus, fecit natura diſsimilitudinem quādam, & varietatem in ſimilitudine, quæ exercitatis oculis, tametſi notis adductis à Dioſcoride, tum intuitu facilè inoteſcent; tamē quoniam potius antiquorum quàm noſtro ſtandum eſt iudicio, nunquam perciperemus planè aut rem, aut eius diſsimilitudinem, niſi verba quæ ſunt rerum indicia intelligamus. At illa videntur hic vno, aut altero loco, aut māca, aut minimè vera: nā quorſum hîc de Eupatorio cum illis ſpectat collatio, neſciunt docti: proindè ex rationis illatione ſatis liquet non Eupatorium, neuúe Agrimoniam, ſed Argemonem eo loci legendum. *Sic enim ait*, *Anemone, & Rheadi capitula ſylueſtris Papaueris, ſed illi ſupernè craſſiuſculum, huic ſubanguſtius*, tum paulo mox, *Anemones κωδίων carere*. Iam ſi codiū eſt capitulum, aut pixidula qua clauduntur ſemina: (quod DIACODIVM nomen videtur inſinuare) negabit eidē adeſſe Capitulum, quod illi paulo ſuperius aſſerebat. Ergo ſic habendum, κεφάλια capitula hîc aliud eſſe quam Codia (quod interdum etiam Theophraſto Fabæ craſsius gibbum indicat) natura magis quam vocum vſu docente: vt in Papauere, vides caule ſummo Capſulam rotundam teretem, cui ſummo ſuperficiei medio erigitur cupulus caliculúſue Punici mali in modū. Iſtum hîc Dioſcorides codíon nuncupat, eóque magis vera quam ſcita diſtinctione eundem Anemone abeſſe indicat, vti inſpectio etiam teſtatur, quæ quemlibet hæc monitū facilè germanam differentiam docebit. Iſta Intererat accurati & probi interpretis potius extricare, quàm meras aliorum icones congerere, aut Ruellio huius hiſtoriæ parenti bene-meritò notas imperitiæ inurere.

Deſcriptio quæ quibuſdā gemi-nis locis extat, non niſi vna eſt: ſed altera plātā, altera pars vires proſequitur.

Eſſe quādam Papaueris, Rhœadis ſpeciem, cui ſuccus flaueſcens preſſu extillet in Plantarum diariis, & memoria habemus: an verò radix illi rotunda haud ſuccurrit memorię, nec tamen cuilibet ſe prodit intuenti color iſtius Papaueris, quam Argemonem putamus; vti neque in Rhœadis radicibus, quas ſi digitis fregeris, aut Papyro affricueris, non in radice ſed in cute colorem purpureum, vel ſanguineum intueberis: hanc quilibet paulo gnauior, qui multas Rhœadis plantas collegerit facilè animaduertet. Flores verò interdum adeo ſaturi flammeíue coloris ſunt, vt atrorem præferant Adonidis floribus parem.

ANEMONE.

PERSIMILIS Rhœadi Papaueris, Anemone, quàm quia primo cuíq; afflatui venti flores pandat & reſeret, ſic appellatam volunt. Potuit etiam nōn inconcinnè à cognati affectu Rhœadis floris perſimilis, cui defluunt folia cito, ſiue flatu, ſiue ſpontè, vnde vulgò dicebant Pulſatille, & Herbā Venti: nam hiare pateréque flantibus ventis per æſtatem, permultis vſu venit herbis. Deinde quotquot Anemones vel cultis, vel neglectis locis legitimas agnoſcimus; oportet perquam ſimiles eſſe floribus, præſertim Rhœadi Papaueris, & Argemone, Dioſcoride monente: alioqui fruſtra ſolito diligentius Dioſcorides haſce interſe collatas diſcreuiſſet, monuiſſétque Anemone ſuccum & calycem deeſſe, dumtaxat Aſparagi pullulationémue cacuminoſam ineſſe. At Rhœadi & Argemone ſuccum tum Codion ſiue calycem ſuum eſſe. quas cunctas differentias, qui

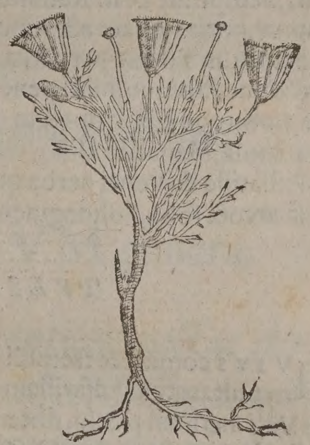
in

in Romano agro Norbonenſi voluerint animaduertere, illicò deprehẽdent. Tametſi radices non ſint tuberoſæ harum nonnullis, quæ tamen certiores & notiores multò ſunt illis Ranunculis, & Napellis, quas quidã falſò Anemonas iactant: illo excepto quem Venetijs virentem é Syrio ſemine prognatum euulſimus.

ANEMONE, *Bulboſa radice.*

FLORES ſunt Papaueris Rhœadis aut Monſpelliacæ Anemone pares, ſed colore ſaturatiore viuidiore qualis Adonidis, cauliculis multis ſeſquipalmaribus & pedalibus, teneris hirſutis, folia Coriandri aut Pulſatillæ, radix tuberculus eſt quãtus Doronici oblongus, aliquammultis fibris capillatus.]

NORBONENSIS *Anemone maior, corniculata.*

NOTISSIMÆ verò apud Norbonenſes duæ, primo intuitu Papaueris Rhœadis florem oſtentant, in cultis præſertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuiſura: ſed Papaueris Rhœadis modo hirſuta, in caule pedali & ſeſquipedali: flores verò ex rubro in purpureum violaceum deficiunt, quos perquàm tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel leniſsimus auræ appulſus celeriter aufert, remanente tereti hirſuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non diſsimili, ſed minore & graciliore: quaſi natura alludere voluiſſet, iſto deſcripto ad Papaueris cornuti ſeliquas, & altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum faſtigiata non operculo munita, vt Papauera omnia ſunt.

MINOR ANEMONE, CORIANDRI *folia, flore Pulſatille capitulis hirſutis, nec vt Papauer corolla donatis.*

MINOR autem delicatiore caule non diſsimili, minutiore folio & diuiſura quam Coriandri, valdè quàm hirſutis, & ſatìs rigidis, hirſuta capitula, flore eleganti relinquente multò minora quadantenus ſimilia Rhœadis Papaueris, ſemine nigro Hyoſcyami, radice puſilla ſuperiori haud diſpari, quibus ſi tuberculum adeſſet, nullæ notæ deeſſent: ac ſi non ſint Anemones, ſanè vix ſint vllæ propriores aut illis, aut Argemonæ, aut nouæ putandæ ſint, vel ſuſpicandam capite de Anemone duo genera deſcripſiſſe Dioſcoridem. Quorum vnum radice ſit tuberoſa, alteram non diſsimili Rhœadi, quòd videntur inuere verba initiò, deinde confirmare, vbi diſcrimen ponit Papaueris, Argemonæ & Anemone, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit: quare fortè idem illi contigit, quod Drabæ radici, quæ alicubi tuberoſa, aliubi plana & æquabilis viſitur. Idcirco

à Monſpeliaceis Medicis veræ putantur, frequentéſq; inibi oriuntur in vinetis ac veruactis, præſertim iuxta prædium Præceptoris & harum ſeduli veſtigatoris D. Aſſatij, qui cum alijs multis opinabatur illam Germanicam & recentiorem Anemonem, ſtellatis luteis Ranunculi floribus & ſemine, radice multis bulbilis tuberoſis Bulbocaſtani donatam, ſpeciem eſſe Bulboſam Batrachij: nam tametſi eiuſdem flores interdum albidi aut purpurei ſint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhæas: ſunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi, cuius vrentem facultatem itidem habet: qua propter illuc nos referēdum duxiſſemus, niſi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos ſuſpenſos ſententiæ de hac planta magis quàm certos retinuiſſet.

An. Gal. Anemo Lutea lib. 2. κατὰ τόπȣ eadem ſit Germanica.

ANEMONES *Mathioli.*

PORRO cōplures Anemones vt non neceſſarias, ita parum notis & locis expreſſas adducit Mathiolus, quarū partem nunquam vidimus, partem verò bis inculcatā putamus, nempe hîc & in Ranunculis; quas tamē vltimas ponit, veriores intermedijs coniectamur, potius quam aſſerimus: quia ex illo profuſo magis quám profuturo picturarum apparatu, nullò aut perparca verborum explicatione, locorū deſignatione, & ſtirpiū diſtinctione ſubnixo, nihil penè certi capere valemus. Vtinam tantus Herbariorum dictator, potius poſuiſſet operam noſtro deſiderio diſcendi explēdo, quam Ruellio, Fuſchio, Braſauola, Manardo aliiſq; viris meritiſsimis carpendis cum alibi crebro & falſò tum hîc in Pulſatille & Venti herba quæ apud vulgus complures herbas denotat, Othonnæ pannoſa arroſa folia, Solidaginem minorem, Pulſatillem, & alias.

PVLSATILLA, *an Syluestris Anemone.*

HVIVS comoſi & tremuli ſeminum pappi quia huc atq; illuc vel leuiſsimo quóq; flatu pultaretur, Pulſatillam barbari vocitarunt, Anemonemq; coniectantes & vertentes Vēti herbam pleriq; dixerunt: & ſanè meritò non multum viſa fuit abeſſe à Sylueſtri quibuſdam doctiſsimis. Quippè folijs eſt Anemones tuberoſæ, Bulbocaſtani aut Coriandri, rigidioribus, hirſutioribus, nigricantibus, craſsioribus, durioribus, caulem palmarem & ſeſquipalmarem hirſutum Geranij amplexis, in quibus flores Papaueris Rhæadis aut potius Anemones, quinis & ſenis folijs purpuro cæruleis, è medio quorum exerūtur apiculi ſtamináue lutea Aquilegiæ aut herbæ Trinitatis ſiue trifolij Hepatici, à quorum delapſu ſe prodit cæſaries villoſa, cirris crebribus, & cincinis calamiſtratis pennas delicatiores ſericeas pulli coloris implexas, aut carminatum bombacis penſum referentibus, cuiuſmodi in Caryophyllata, Scotino, & ſpongia Bedeguari: quibus conditur ſemen exiguum Aſclepiadis: Radice digitum craſſa non admodum acri nec feruida. Quare inuerecunda ratione incuſat Fuſchium erroris Commentator, hancq; recuſat quia cum primúm erumpit, emittat hirſuta folia laciniata, quæ acrimonia ſint Ranunculi aut Flammulæ: inferius tamen paulò, dulcem ſaporem radicis idem Senenſis agnoſcit, non acrem cuiuſmodi in caule & folijs: At Dioſcorides vult vtramq; Anemonem acrem & acriorem illam cui folia nigra ſunt, qualia ſunt huius Pulſatillæ, quæ cruſtas emarginat admotis folijs, quemadmodum de Anemone dicit Dioſcorides, qui intro ſumenda folia ptiſana elixat, quò deponant acrimoniam: ipſa verò radice vt puta mitiore cruda manſa, pituitā extrahit. Flore albidam, pallentem, Mendini montes, & Auerniæ, dant. Pedemontiū Taurinenſes, interdum luteam ferunt: ex Alepo Syriæ rubram etiam habuimus. Non procul Baſilea in Heluetia meminimus frequentem hanc cæruleam & purpuream, qua propter qui Riſus Apium Dioſcoridis hanc autumant, riſum potius quam reſponſum merentur.

RECENTIORVM ADONIS, *aut* ADONIVM *Poetarum, ſpecies Anemone, non Eranthemi.*

Belgis

Belgis. Brunettekens.

CERTIVS etiam augurarentur,ſi eximiæ pulchritudinis florem iſtum vulgò Adonidis vocatum,vel Adonium qui etiam inter ſegetes paſsim in Gallia,Germania,& Anglia reperitur,&.in hortis coronaria habetur,ad Anemonas retuliſſent: Etenim Eranthemum cur non ſit,diximus inibi,cur autem Anemones ſit, & eadem cum Poetarum Adonide videatur,faciunt flores punicei Anemones Galenicæ aut Germanicæ, intenſo cruore ſaturati & aliquántùm nigricando lucidi. Folia, caulis,ramuli,& radices Cotulæ,aut Anemone Monſpelliacæ:ſemen in puſillis oblongis racemoſis,Ranunculi longioribus faſtigiolis, Aſparagi primum pullulantis, vt ſignanter monuit Dioſcorides in Anemone: tota guſtu ſubacri,vnde Monſpellienſes eruditi pleriq; in Anemones potius quám Eranthemum ducendam voluerunt. Sententiæ quorum fauent etiàm è Nicandrj Theriaco cõiecturæ,vt qui hanc Adonidis cruore genitum, Anemonem vocent,& Ouidius itidem *Effig. Math. 906.* *Eranthemum Dod. Fol. 140.*

Cum flos de ſanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant ſub cortice granum
Punica ferre ſolent,
Nimia leuitate caducum,
Excutiunt ÿdem,qui perflant omnia,venti.

Vbi vides Anemonem,& vulgi nomenclaturam,herbam venti adumbratam.

LAPATHI, ſiue RVMICVM genera.

CVM Paulo ſuperius Lapatij differentias cunctas Atriplicibus & Betis,inſerere conſiliũ fuiſſet: Nec tamẽ id aptè fieri potuiſset,quod nunc poſsumus proxime eas hic adiungemus: Deinde vt quæq; ſeſe offerent ſimillima, ita proxima ſerie ad hunc modum erunt collocanda.

LAPATHVM.
- *Oxylapathum pratenſe,& Paludoſum folio acutè mucronato.*
- *Pratenſe alterum obtuſiore folio.*
- *Lapathiolum,ſiue paruum fontium.*
- *Hydrolapathum magnum.*
- *Hippolapathum hortenſe,*Patientia *vulgi,& Rhabarbarum Monachorum.*
- *Hippolapathum rotundi folium,Pſeudo Rha Recentiorum.*
- *Alterum Rha ſpurium acutifolium.*
- *Rha* { *Ponticum,* / *Barbarum.* }
- *Lapathum ſanguineum,ſiue Sanguis Draconis Recentiorum.*
- *Lapathum Oxalida,ſiue Oxalis.*
- *Oxalis Gallica rotundiore folio.*
- *Oxalis minima.*

Biſtorta. { *Maior* / *Minor* / *Minima* } *Draguntia Pliny quorundam,an Britannica?*

Rha capitatum Centaurij maioris facie, Enulæ folio.
Pulmonaria maculoſis Betæ folijs, an Britannica?
Britannica altera Geſneri.
Herba Doria.
Virga Aurea.
Solidago Saracenica.
Tripolium.
Limonium vtrumq;.
Pyrola.
Sanicula altera Primula veris.
Cochlearia cum Friſia & Anglia.
Aliſma ſiue Damaſonium quæ Plantago aquatica.
Sagittaria.
Aliſmæ recentiorum, & H. Morgani.
Calceolus Mariæ.
Ophris, ſiue Bifolium.
Vnifolium.
Plantago. { *Maior læuis.* / *Maior pilloſa.* / *Quinq; neruia.* / *Roſea.* / *marina.* }
Potamogeton.
Folium Indum Dioſc.
Folium Malabatri.
Tembul.
Betre.
Gentiana. { *Maior.* / *Minor Crutiata.* / *Gentianellæ tres.* }
Nardum { *Celticum.* / *Celticum alterum.* }
Nardum montanum cum valeriana.
Elleborus albus. { *Flore racemoſo albo,* / *& rubro.* }
Elleborine alba.
Saponaria.
Perſicaria mitis.
Perſicaria Hydropiper.
Capſicum ſiue Piper indicum maius, / *minus.*
Balſamine fœmina.
Coſtus hortenſis, vulgo Cocq & Baume, *Tragi Aliſma.*
Noli me tangere recentiorum.
Lepidium Æginetæ, ſiue Raphanus ſyl. vulgi Gallorum, & Belgarum.
Raphanus magnus Ruſticanus.
Bolbonac ſiue Raphanus agreſtis recentiorum, non eſt Dioſc. Armoracia.
Viola matronalis.
Viola Mariana, an Medium antiquorum?
Trachelion flore. { *cæruleo,* / *albo.* } *maius & minus.*
Campanula hortenſis, Phyteuma Mathioli falſò.
Pes Locuſtæ Auicennæ, ſiue Rapunculus minor.
Rapuntium maius, Alopecori comoſò flore.

LAPATHVM

LAPATHIVM ACVTVM.

QVOD Latini aluũ mollire, lenire, exinanire, id λαπάττειν Græci dicunt: vnde Lapathum & ἀλάπαθα, vt quidam legebant, vocatæ fuerunt. Herbæ notiſsimæ & lubricandi vi donatæ holeraceæ, cuius permultæ ſunt differentiæ, cunctæ vbiuis abundè prouenientes: vt eſt ea quam adhuc hodie LAPATHIVM ACVTVM ſiue acutifolium vocant. Pratis nuſquam deſit, foliis Acetoſæ nigrioribus, Betę longioribus, anguſtioribus in caule cubitum & ſeſquicubitum alto, rotundo, profundè ſtriato, purpuraſcente, alis pluribus donato, quibus flores muſcoſi, & ſemen triquetrum, in folliculis Atriplicis, vel Acetoſæ concoloribus paribus non diſsimilibus. Radix ſubeſt pedem longa, vnciam craſſa, flaua vel fulua, foris ad lotiones, fotus & linimenta, etiámque, intrò in decoctis vſurpari Officinis ſolita, totius nomine Lapathii acuti, non reiectis ramulis vel foliis.

LAPATHVM FOLIO RETVSO, nun acuto.

NON diuerſi generis, Officinæ vocant non acutum, quoddam Lapathium foliis ſupernè retuſis, breuioribus, rotundioribus, iiſdem locis circa rudera & areas æquè familiare, ac ſemine, caule, flore, & radice à ſuperiore vix diſcernendum: vſu minus receptum, propter ſuperius acutum vocatum.

HYDROLAPATHVM MAGNVM ſiue aquaticum.

QVIA frequens in aquis, necalibi ſponte exiret Hydrolapathũ vocarunt iſtud, etiam tota facie Hippolapathum ſatiuum referens: folio nigriore, non diſpari, vti neque caule & ſemine; radice dumtaxat breuiore, fibroſiore, foris nigriore, intus vero rubriore, eóque ad Behen Rubrum ementiendum aptiore; Hanc enim quidem Antuerpiani, & Galli audaculi Seplaſiarii ad Medicos vſus ſufficiebant, Behen rubro, cuius facultates & notas non minus adumbrat quam Limonium.

PVSILLVM FONTILAPATHVM, & lapatholum vocatum tenellum

ISTI etiam aquæ ſunt natales, ſed non niſi lympidæ & fontanæ, trans quas è fundó exerit cauliculos teneriuſculos, flaccidos, graciles, non abſquè hinc inde filamentis, vt cæteræ aquaticæ, ſtipantibus & pendulis: folia ſunt item admodum tenuia & molicella, nec tamen aquæ innatantia ritu Potamogetonis, ſed erecta viridantia ex atro Lãceolæ, anguſtiora multò quam Potamogetonis, quæ miſcenda colligebant ſedulò, quidam Pharmacopœi Norbonenſes, præſertim Namauſi (vbi hæc, nec temere alibi, reperitur) ad vnguenti Martiati nominum & rerum farraginem confuſiſsimam: tuebantúrque ſemper idem non aliud generis Lapathii miſcendum eſſe illi vnguento.

SATIVVM Hippolapathum latifolium vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.

ADEO familiaris notitæ iſtud eſt, vt in medicamentis familias ad emolliendum ventrem & olere ad veſcendum habeant pleríque horti; alioqui rarò ſponte prouenit. Folia ſunt Hydrolapatho paria, vel latiora, minus acuta, & rigida, in caule triũ, aut quatuor cubitorum, radice adultiore, flauiore & guſtu atque facultate deiectoria Rhabarbarum imitante, idcirco Rheum Barbarum Monachorum, apud quos coleretur & cum vulgo Rhabarbarum putaretur, propter commodum conſimile flauam bilem, & feroſos humores educendos nequaquàm aſpernendum dictum fuit; tametſi & aliud mox hic ſubdendũ etiam Monachorum ſit vocatum Rha.

HIPPOLAPATHVM ROTVNDIFOLIVM, PSEVDORHA recentiorum.

PAVCI, & diligentiores Herbarii vt Antuerpienſes Pharmacopœi iſtud colunt, & agnoſcunt, quaſi multò cognatius vero Rheo Barbaro, quia folio ſit rotundiore, & ſuperno ambitu retuſiore, propioréque ad Perſonatam, aut *Petaſitem*, quibus fermè magnitudine æquiparatur, nec tamen maiore, aut ita diuerſa radice Hippolapatho; vſuue, aut natura diſsimili.

RHA CAPITATVM *Centaurij maioris facie, Enulæ folio.*

MVLTIS etiam abhinc annis aliud Rha ex ſemine Turcico habuerunt nonnulli, in hortis Galliæ & Flandriæ, quod magno ſtudio cultum, non parum diui inibi perennauit; foliis etiam Bardanæ, ſed non perinde latis, longioribus, Enulæ, vel *Phlomi*, ambitu ſerratis, & fimbriatis, læuà & aduerſa ſuperficie virentibus, auerſa autem glauca lanugine pullis, caulem rectum ſeſquipedem & cubitum amplexis, capite faſtigiatum, foris ſquamulis loricato, ac per maturitatem ſtamine purpureo pleno, cuiuſmodi in Cynaris, Carduis purpureis: ſemine dum circa Iunium & Iuliū maturuit; Cētaurii maioris, vel Carthami longiore: Radix etiam fungoſior, maior, & Rhabarbaro ſimilior quàm Centaureo.

PONTICVM RHA *Antiquorum.*

RHA *è Ponti flumine cognomine Rha,* RHAVED *Seni è Chinarum India ſeu Rhabarbarum Cholagogon.*

APVD Arabes & recētiores, duplex radix peregrina nomine Rha deſignatur; ſed quia cuiúſnam vtráuis, ſtirpis ſit, hactenus doctis ignoratur, & numnam eiuſdem ambæ ſint plantæ ambigitur, paucis & perſpicuis reſectis turbulentis argutationum aceruis, & authoritatibus; lis ex rerum inſpectione & accurata collatione dirimenda. Qui ſæpius manibus & ore verſarit radices háſce quínque nimirum Rhapontici, Rhauedſeni, Centaurei maioris vtriúſq;, & Hippolapathi Monaſtici, facilè percipiet omnes pariter & vnam quamlibet interſe, tum ſimiles eſſe, tum etiam non parum diſcrepare. Quod ſi harum tres iſtæ indigenæ, nobis tam parum notæ forent, ac illæ duæ peregrinæ ſunt, *Pontici* & Barbarici Rha, facilè quis leuiuſcula coniectura addita adduci poſſet, vt Centaurium Rha *P*onticum crederet, atque Hippolapathum Rhabarbaro idem, aut congener faceret. Nunc cum hæc diuerſa eſſe ſatis conſtet, nullus niſi apprimè veris argumentis fretus, aſſerere debet, Rhaponticum idem eſſe Barbaro Rha. Eſt enim illud non modo moleſtum tyroni lectori, ſed etiam impedimentum ad ſimplicium percipiendas qualitates notas, varietates, differentias, & vſum; quin cauillis & ad oſtentationem concinnatis ſophiſmatis contrariæ, fermè naturæ res eædem eſſe probantur. Quíppe ſi quis iſtud Rha Dioſcorideum, nunc poſtremo cognitum guſtu exploret, primùm pauculum amarorem, vehementem aſtrictionem, glutinoſium viſcidúmue quippiam adiunctum, acrimoniæ expers, inodorū, leue, manſu nō, cuiuſmodi Rhabarbarari, Croceū deprehēdet ſed croceorum, tramitū, colorem, atriorem tamen & ferrugineum aceto dilutam oſtendentem, fractu facilè, adeo vt minutim etiam non attritu in fruſtula diuellatur; intus neútiquam RHABARBARI colore, ſed textura & fibris tenuiſsimis, longè quam Rhabarbari delicatioribus, à centro inambitum radiatis, colore cinericio pulloue, venulis trāſuerſis pallei coloris. Craſsitudo radicis maximæ nobis viſę quāta Cētaurei maioris; mediocres pollicē æquant: recens laxioris ſolutioríſq; ſubſtantiæ magis quā Rhabarbarum, etiam vetuſtate carioſum & minus graue. Longè aliud eſt ab illo quod Mathio. innuit; Anguillaræ Appoliníſq; monitu, nam merito hi cōiectabant; vti res erat, ſuam illam radicem eſſe tantū præcocē & præciſam à iuuencula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miſerāt copiam iſtius in Italiā, & Rhabarbarai Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, ſed vetuſtior, & teredenibus exeſa, leuior, pallidior, magni tamē tunc habebatur, quia in Math. cōmentariis celebrabatur, etiāq; vt aſſerebāt nōnulli purgabat, pluſculū ſumpta, vt videre meminimus Florētiæ in Noſontrophi officina; & etiam

Rhabarbari & Rhapontici diſcrimen.

etiã Venetijs pleriſq; locis alijs. Quo verò anno 1564. Math. in Bohemia, eius verò commẽtaria prælijs Valgriſianis Venetijs hærebãt Sequinus Martinello doctus & perquã in hac Palæſtra verſatus, iſtum alterum poſtremum fratri Alberto ad Angeli ſymbolũ miſit: quod Medici Veneti nulla nota reclamante Theriacis addiderunt, & ad cæteros affectus in vſum deduxerunt: præſertim Lugduni in Gallia, Medicus ſingularis Daleſcampius: neútiquam purgabat, ſed aſtringebat & duntaxat præſtabat ea quæ de eodem prodiderant antiqui. Sic & Pharmacopœi nonnulli, vt Valerandus Donrez inſulanus valde ingenioſus, huius non ſemel fecit, & vidit periculum factum. Cæterùm parum ſolidis pedicis fulcit Anguillara ſpuriam illam Ponticam radicem, quam ſi quis huic noſtræ vellet aptare, longé magis aberraret: hanc etiam cum magna copia recentem habuerimus: (pendebant tamen & in ſingulas vncias ducatum ad Theriacæ compoſitionem Pharmacopœi) ſemper leuiuſculam corticibus craſsioribus, & abſolutis, vti ſupra dictum obſeruauimus: cum potius debuit grauior eſſe recens quàm adulta, aut arida, contra quàm Anguillara putat Raued iſtud purgans. Fruſtra & ridicule faceſſunt negotium, dum quibus ex orbis regionib. aut emporijs Venetias aduehatur anxié anquirũt: nam alijs nauigationibus ex Indijs Orientalibus, ad Septentriones a cœli volucribus & Neptunis Hiſpanis Vliſsiponem indeq; Antuerpiam deuehitur: venumq; exponitur dimidio fermè minoris quam Venetijs. Magnus Mathiolus magna proſequitur veneratione, Apollinem iſtum Iambicum, qui æquo animo ferat illius falſa & aſperiuſcula monita, nec conuicium in illum regerat, quæ tamen nec laceſsitus in alios doctiſsimos ſolitus eſt congerere: verũ prudenter & catè ſic fáctum vt ſiluerit: & vt puto ne iſtam Mathioli laternam luſtraret, aut vaſta commentaria ſuis illis radijs Iambicis conficeret, & vreret.

LAPATHVM *ſanguineum.*

Belg. **Draeken bloet**, aut ſanguis Draconis vulg.
Gall. Sang de Dragon.

SEPTENTRIONIS hortis ſponte hæc etiam oritur, rariùs in calidis plagis, quam quiſpiam putaſſet Limonium, cùm quia Blitea illi ſint folia, tum etiam quod neruulis, & venis crebribus ſanguineis eadem ſint intertexta: qualia quidam in Limonio deſiderant, cum apud Dioſcoridem νευροειδὲς nuncupatum legunt, id eſt, nerueam, aut neruis donatam: verum è Lapathorum eſt hæc genere, quod habitu toto ipſo præfert, tametſi nitroſiore guſtu, & Bliteo folio & facie, vel Lapathij acuti anguſtiore, longiore, numeroſo ſanguineis, purpureis, ſaturatis extantibus neruulis, aut venis cruore plenis, quoquouerſum ſparſis, & labyrintheis ductibus, folij fuſcum virorem maculantibus. Reliquáq; omnía ſunt prorſum Lapathij acuti, aluumq; cient iuſculo, aut expreſſo ſucco ſanguineo totius plantę, quam idcirco **Draken bloet** Germani vocant.

OXALIS, *ſiuè* LAPATHVM OXALIDA, *Acetoſa offi.*

Gall. Ouſeille. — *Ang.* *Sorrell.*
Ger. **Saurampher.** — *Ital.* Acetoſa.
Belg. **Surkele.**

OXALIDES tametſi non perinde niſi nomine expreſſę fuerint à Dioſcoride, tamen quin fuerint Lapathi quartum genus conſtitutæ nulli dubium: nam quod cuipiam minus placere poſſet, ſemen δριμὺς inibi dici, ſic accipiendum, vt vulgò interdum loquitur, acidum ſiue *aigre* cum acri confundens: alioqui cur illi notiſsimum, vt ſemper fuit vel mulierculis, non putemus? & Oxys ſeu Oxalidis vox, non modo foliũ, ſed etiam ſaporẽ connotat, qui acutus ab acie cultrorum proportione & ſimilitudine dicitur, Oxis ſiuè acutus, quibus etiam Lapathum vocatur Oxalis, vt ſane eſt: folijs quippè acuti Lapathij tenuioribus, delicatioribus, & magis holeraceis, ima baſi latioribus, lunatis & pinnatis Spinaciam, & Atriplicem referentibus: caulem multùm ſtriatum, rubellum, ſucculentum am- *Effig. Dod. 383*

ambientibus admodum acidis: radice ex Crocco flauet fibroſa, ſemen anguloſum acutum, in folliculis Lapathijs cæteris non diſsimilibus. Vbiq; pratis & hortis quòlibet anni tempore viget, ſuppetit Officinis & culinis ad embamata.

Oxalis TENVIFOLIA, *ſinuata Veruecina.*

{ *Belg.* Schaeps ſurkel.
{ *Gall.* Surelle, ou Oſeille de brebis.

PERSIMILIS huic, & tanto luxu ſabuloſis Brabantiæ, Picardiæ, Nortmaniæ, & Angliæ importuna, vt ſegetes enecet, vires aut incrementum præpediat, fuſco purpureo ſeminum caulium, & foliorum colore ſolum ipſum operiens. Guſtu etiam acida pecori non ingrata, eóq; fortè vocata Belgis Schaep Surckel, id eſt, Acetoſa veruecina. Minor tota & gracilior, palmum & ſeſquipalmum alta: radice exili & tenella, plurima etiam in collibus quibúſuis ſquallidis & macilentis.

Satiua FRANCA, *rotundifolia repens.*

GRATISSIMA & tenerrima in holere hæc in Frãcia Lutetiam, & Aureliam circum: tam hortis ad intinctus ciborum & medicamenta, quàm ſuperiores duæ reliquis regionibus frequens: ac ideò Romana vocata, quia cunctis præferreretur, guſtu & acciditate delicatiore. Quámuis & in montibus GalloProuinciæ glareoſis multa ſcateat, ſerpatq; flexis pediculis & cauliculis pedalibus & ſeſquipedalibus, in quibus folia circinata ſupernè, puſilla carnoſa Soldanellæ, ſed reductis, ad imum ſinuatis lateribus, aliquantùm pinnatis: ſemine & flore puſillis non diuerſis à ſuperiore Oxalide.

Pliniana Oxis inter trifolia dicatur.

Triplex BISTORTA, *quarum vna quæuis aſſeritur* BRITANNICA.

PRIMVM intuenti vtrámuis Biſtortam, videntur illæ è Rumicum ſylueſtrium familia, quare & de Dioſcoridis foliorumq; comparatione Britannica iudicata fuit. Sed maioris multò commendationis antiquorum Pliniíq; elogio Britannica olim fuit, quam hodie ſit exploratæ notitiæ. Factum quippè videtur negligentiuſcula recenſione, fortè & vna immutata vocula, aut ſanè labecula in radice exprimenda, quod vſu venit noſtra & auorum memoria, vt quam perditam aut ignotam duceremus, vſu tritam quotidiano, nomine ſub alio inuulgatam, familiarem admodum habeamus. Quare qui Biſtortam nolunt, propter radicem λεπτὴν, id eſt, tenuem memoratam, neq; nihil penitus dicunt: neq; tamen tantum incommodum adducunt, vt cum cætera omnia exquiſitè ei faueant tum figuræ, tum virium ſigna: cum ipſi nihil æquè commodum, nedum melius afferant, ſit illis illicò credendum: totum quippè diſceptationis momentum in radice vertitur: alioqui Rumici agreſti adeò eſt ſimilis facie, vt nõ pauci Rumicem dictitent. μελάντερα καὶ δασύτερα ſi vellicant, in Græcula notione trita calligãt: ſaturiore quippè & quaſi purpura nigricante vt in viola quam μελαιναρ vocat, Martia eſſe folia interiora innuit δασύτερα nõ piloſiora, neq; enim de piloſis hîc comparatio eſt, neq; notio ea commoda hîc eſt, ſed rigidiora, hirta, & firmiora. βραχιαρ, id eſt, breuem, ſanè videre licet etiam cum Lapatho, aut minoribus collata. λεπτὴν, tenuem ſanè, vt non lubet, ita inuitus dico, fortè quod veriſsimum eſt: aut illum minoris Biſtortæ radicem intellexiſſe, quæ non admodum craſſa eſt, aut quempiam amanuẽſem, qui breuem radicem legiſſet, tenuem è craſſo mutaſſe παχὺν in λεπτὴν, nempe rei ignarus, ratus id aptius congruere, quia quæ ſunt breues radices vt plurimum ſunt tenues: tametſi ipſis etiam autoribus eadem excidere poſſunt errata leuiuſcula, humanæ Mineruæ. Vt vt ſit, vſus & fructus Biſtortæ nequit extorqueri illis, quos viginti annos, eoq; plus torſit Britannicæ ſedula diſquiſitio: qui ſciunt ijſdem planè viribus, & longè pluribus, quã quot attribuerit Dioſcorides Britannicæ, pollere. Quarũ expenſio retinet nos in eadem ſententia eo lubentius, quod nullam planè videamus, quæ æquè congruat.

Maior.

MAIOR.

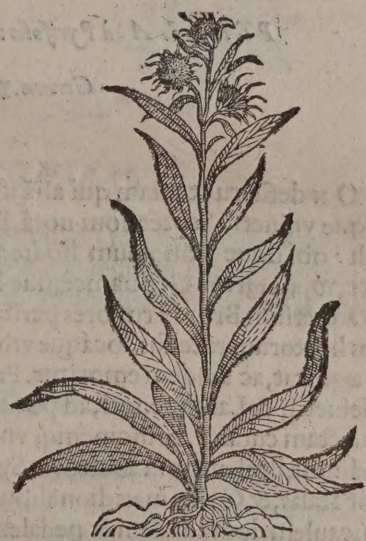
MAIOR enim promit folia, Rumicis acuti ſimillima, aliquanto minora, nigriora, ple- niora, rigidiora, ambitu tantillùm laciniofo, aut alicubi reducto, auerſa cæſia, teneros, glabros, pedales exiles, & in ſummo ſpicatos flores purpureos Betonicæ, aut Perſicariæ, caules edit. Radix nigra, inſtar contorti, intróque reflexi pollicis digiti manus, intus ruffeſcens, ſapore perquam auſtero, aſtringente, quandantenus Tormentillæ, foris fibroſa, nigra. *Effig. Matthio. 946.*

Biſtorta MINOR, & MINIMA.

PRORSVM eadem primæ minor & minima, etiam quò loci omnes vnà ſponte oriuntur; ſed hiſce folia anguſtiora, lęuiora, continuíſq; oris: breuiore item implexu conuoluta, minórque radix, & nullis penè fibrillis. Celſi mõtes & frigida pratẽſia has alunt omnes, vt Baldus Veronenſis, & colles herbidi multi in Anglia Occidua. Vbiuis etiam colunt horti Pharmacopœorũ efficaciſsimas omnes ad vulcera effrenè ſerpentia, & ad fungoſos polyporũ in naribus, & palato interiore flagellos abſumendos, aqua ſtallatitia, quæ etiã ad hepaticam ſanguineámque reſudationem plurimum pollet epota.

BRITANNICA GESNERI & Lugdunenſium.

QVE enim nobis primum indicata, ab exercitatiſsimæ cognitionis Valerando *Donrez* Inſulano, vt non parum foliis, & radice reſponderere videtur; ita plurimum illis aſtringendi viribus & oris fauciúmq; vel tonſillarũ vlcera iuuandi, defici, haud obſcurũ: & vehemẽter amara, atq; nonnihil calida eſt: Conizæ quiddam odore, & ſapore teſtatur. Magna copia Lugduni etiam ad mœnia, & intra pomęria peninſulę herbidis amœnæ, quã alluũt, & diſterminãt duo nobiliſsima flumina; hinc Rhodanus ab Oriente, illinc Arar ab Occidente, & vocant vernaculè *Aynez*. Caule plurimum ſingulari, rotundo, duriore, pallente, cubitũ alto: in geniculis folia ima nonnulla emittẽte Morſus Diaboli minora, aut Conizę maioris, Bellidis, nõnihil nigricãtia. Flores in puſillis alis ſummis lutei, circinati, Conizę maiores, ſed non abſimiles, abeũtes, maturo ſemine, in pappos: nec ſemẽ diſsimile Conizę maioris. Radix breuis, tenuis, albicans, fibroſa, minor, radice *Succiſæ* aut Bellidis par. Qualitates quales diximus, vſum neſcimus. Hanc tamen non diſplicuiſſe Geſnero & Daleſcampio, magni nominis medicis, forte de facie dumtaxat; eandem iudicantibus certum.

Pulmonariã recentiorũ Britãnicã hodie putatam; quia folio, effigie, floribus atq; mucco Symphiti eſt, rectius illic ponemus, & diſquiremus, ecquid à Britãnica vera diſcrepet. *Pulmonaria an Britannica.*

COCHLEARIA duplex, Britannica, & Batava.

NEQVE neſcimus, etiã non paucis eruditiſsimis Britannicã verã viſam fuiſſe, inferiori Germanię; & præſertim Oceano finitimis Friſiæ & Hollandiæ frequẽtiſsimam, quã Germani Leffelkraut, Belgi lepelcruyt, id eſt, herbã Cochlearis ſiue Cochleariã, à foliorũ circinata, cauáq; rotunditate cochlearis cõuexum intimãq; ſuperficiẽ exprimẽte, vocarunt; Pliniíque *Britannicam cenſuerunt*: quia eodem loci, iiſdémque dotibus comperiantur, quas Cæſaris milites trans Rhenum promotis caſtris aduerſus luem illam, & dentium, neruorúmque noxam, edocti à Friſis colonis experti ſunt : vt idem fuſius narrat. Verùm cum hæc neutiquam illius Plinianæ deſcriptioni congruat, & permultæ aliæ ſint plantæ aquaticæ, vt Naſturtia & *Sion* Cardamine eidem perſimi- *Effig. Hiſt. Do. 89.* *AN BRITANnica Plinij?*

les guſtu, nec admodum diſimiles habitu,idem remedii dent, nullum inde certum ſuppetit argumentum, quo hanc Britannicam aſſeuerent. Sunt enim folia prima pullulatione oblonga *Pyrolæ*,aut Ophiogloſsi, móxque craſsiora,& vmbilicata euadunt; & nonnihil caua, Rorellæ Solis modo,ſed magnitudine Soldanellæ, nonnihil ambitu angulofa,cochlear aliquantum preferētia;floſculis Cardamine albidis,in cauliculis palmum & ſeſquipalmum altis; per æſtatem ſemen ſerie gemina,in vtriculis ſiliquoſis conditur,Thlapſi minus fuſcum,compreſſum: radix tenuis albicans,parum fibrata, guſtu acri, herbaceo, Naſturtij, aut Siſymbrii Cardamine.

COCHLEARIA *Anglica, Atriplicis folia.*

QVI Friſiam Cochleariam antiquorum Britannicam profitentur, cōmodius ſuam opinionem tuerentur, ſi ſcirent in Anglia ad amœniſsimi Tameſis fluenta, quà Londinum præterlapſus eſt, etiámque in Briſtoiæ ſinu Occidui Oceani, quò allidunt per ſtata incrementa vndæ,aliam eſſe congenerem,& ſimilem illi,flore ſemine,& ſapore; ſed foliis non æquè vmbilicatis, aut cochleatis, potius Atriplicem, aut Lapathiolum effigiantibus,vnciam latis,inque ſeſquiunciæ,aut vnciarum duarum longitudinē porrectis,craſsis, denſis,& ſucculentis; guſtu & colore alterius Cochlearię; Radice maiore,vt qualibet ſui parte,minus tamen aſtringente,nec commoda ad ea quæ ſuæ Britannicæ Dioſcorides attribuit:tametſi æquè vt ſuperior,laudata ad Stomachacem,Scorbutum: quibus vehementer afflictos ægros aliquot huius ope iutos vidimus, ſuperiore Vere.

PYROLA *à Pyrifolio:* LIMONIVM *Germanicum.*

Germa. Wald mangold, *à ſylueſtri Beta, cui ſimilis.*

NON defuerunt etiam,qui aliā iſtis ſimilem,ſuperiori,& inferiori Germaniis adeóque vniuerſo Septētrioni notā,Britanicam deuinarint:quòd eſſet foliis Betæ & lapathioli: obi dque Limonium hodie autumant,nomine etiam viriditatis perennis ſuffragante, Wintergruyn Germanicè,ſiue hyemis virorem ſonante,quippe æterno virore penè atro aduerſum Brumæ rugores perſtat, montoſis ſyluoſis,& frigidis vdis,præ quibus tepidos hortorum receſſus,locáque vrbana,& mitiora viridaria aſpernit;inque illis quaſi inuita ægrotat,ac tandem emoritur. Proinde Chirurgi,Germanici præſertim Theophraſtini Heluetii, & Lanſqueneti,ad potiones vulnerarias ſibi de Alpibus finitimis, aut montoſis lectam curant, principémq; vnam è vulnerariis ænemis,& vulneribus ferruminandis addunt;Brabantis in Berchem Sylua Antuerpiæ contermina aliíſque Belgii ſyluoſis, rarior Italis,& Gallis meridionalibus. Exigua de radice & tenera, ſubruffa,nonnihil rugoſa,caulem dodrantalem & pedalem magnitudinepromit, floribus in ſummo albis, & è medio ſtamina, apicéſue emittentibus, odoris Lilii Conualii haud diſparibus: & in imo compluria quina,ſeptena,octonáue folia,rotundiora,minora multò Betæ;Pyro propiora,nigriora, viridiora,non ſecus ac cunctæ partes ſiccitatis, & aſtrictrutionis vehemētiſsimæ, euidentis frigefactionis. Vnde non deſunt coniecturæ quibus ſententiam Limonii foueant Docti nonnulli,qui illud prius *Beben* deſcriptum non norunt;propterea quia minus in pratis, aut littoribus herbidis,totius Oceani Germanici, aut Anglici reperitur.

λειμώνιον. LIMONIVM.

Effig. Matheo. 980.

HERBIDVS viror, pratenſéſque,& paluſtres natales Limonio nomen dederunt; quaſi tu pratenſem dicas herbā, aut cū Plinio Sylueſtre pratenſe Blitū,huius quippe etiam videtur,aut ſpecies,aut perquā affinis nigræ Betæ,quā eſu etiam ſiſtere aluū Dioſco.autor eſt. Verùm recentiorū ſedulitas complures huic deſcriptioni aptauit pratenſes palluſtréſue plantas,forte non inſcitè: tamen nulli congruit magis Limonij & nomen

&

& notio,quam iſti pratenſi & maritimo recepto : cui folia ſunt Betæ nigræ magis affinia : Semen copioſum,oblongum,ruffeſcens ex cæruleo : flores purpurei,cærulei coloris tenaces:caules tenues,radixq; rubeſcunt,magnitudine Lapathij acuti,cui totus accedit, & guſtu ſubaſtringunt,vnde Pharmacopœis anſa porrecta,vt Behen rubrũ nuncuparint, & qui vænum Lugdunum duxiſſent,alijs quorum in patria,& præ pedibus erat,quaſi rarum non paruo pretio & noſtro riſu diſtraxerint, vt alias factum diximus, in radice Hydrolapathi. Non niſi locis herbidis,& vdis maritimiſue pratis,vidimus, vt Adriaticis & Norbonenſibus littoribus vbi maxima copia . Hic magis vt Behen ridemus, quam recenſemus: tantum indagare voluimus, quid cæteris diſcreparet: quæ internotiones, ſunt in re herbaria multò vtiliſsimæ.

PARVVM LIMONIVM Norbonenſe, Oleæfolium.

HVIc alterum prorſum ſimile,ſed minus multò, inter ſalebroſa littora,& rupes montis Ceti,& alibi Norbonæ,& GalloProuinciæ ſaxoſis oritur frequẽs, quod Empetri ſeu fœniculi marini aſſociatur lubens,folijs minoribus Oleæ, aut Myrthi paribus,humi radici proximis : circũ pedales caules,& cauliculos graciles inflexos,cæruleis muſcoſis floribus ſuperioris non diſsimilibus onuſtos,folia lõge minora fœniculum Marinum, ſiue Empetrum ſatis exprimunt.

Mathioli Secundum LIMONIVM.

DVo namq; cum appinxerit,nihil diſtinxit,ac ne quidem monuit,neutrumne, an vtrum eſſet verum:ſed quaſi rerum neſcius,ne verbo quidem explicat:& tamen certò doctis conſtat ſecundi ab illo deſcripti, flores non ita paſsim videri inter multa millena plantarum. *Math. 981.*

τριπόλιον. Littorum TRIPOLIVM.

FERVNT ſic vocatum à ter,ſingula die,mutato florum colore,quod quidem fieri poſſe equidem iam lubet credere, qui videamus è naturæ Officina multò mirabiliora euenire:an verò fiat,equidem neſcimus:illud ſcimus,in Maris Mediterranei, & Occidui vniuerſi penè littoribus,& fluminum oſtijs: plantam copioſè prouenire,non ita folijs abſimilem Limonio primo : cæteróqui Tripolio exquiſitè congruentem,quæ non quidẽ ternã coloris interdiu mutationẽ experiatur: ſed quia duplicis eſt floris, nempè lutei, & purpurei in Phœniceũ,interdum & cæruleum vergẽtis,lutea foliola radiatim aſsita ſupernè defluete primum ſolita,admodum ſtudioſe obſeruauimus,partim verò introflecti & purpurea vel albida cerni,relictis interim nonnullis inibi foliolis, & multis ſtaminibus albidis,& purpureis ſuperſtitibus,quæ plebeculæ opinionẽ faciũt,ter die mutati coloris:quod idem nonnullis ſtirpiũ noſtratiũ alio cõtingere modo,iamdiu obſeruauimus. Scatent hac Norbonica,& Anglica littora, & fluminũ crepidines, quas refluxus, & Maris æſtus,inundant vbi fermè nulla alia herba comparet,folijs Glaſti aut Limonij, minoribus, dẽſis,leuibus,fuſcis,craſsis,circa caules ſeſquipedales & ſeſquicubitales in ſummo ramulos diuiſos,multos herbæ Doriæ nõ magnitudine, ſed nõnulla ſimilitudine,radice etiã craſſa,fibroſa,flores medij ſubterq; lutej & ambitu purpurej perelegãtes,vt plãta vniuerſa multũ Aſteri Attico mõtano ſimilis florũ exortu & effigie,vt latius monuim⁹ cap.

An ſit Damaſonium, Phlegmagogum & Cholagogum Macelli empi?

de Aſtere Attico & alibi : In Turbith diximus eſſe Serapionis Turbith. Radix depacta fibris craſſa, non tamen aluum ciet decocto & ſucco pota, nec apud nos Gummoſa.

Norbonenſium DOREA quaſi aurea, quam perperam DORIAM vocant, folijs Limonij aut Rumicis, flore luteo Tripolij, aut Iacobeæ : an Theophraſti PANAX Chironium & Plinij PHARNACEVM?

NEVTIQVAM Doriæ duci triremium claſsis Gallicæ, & Imperatoriæ præfecto, qua ſi exoticæ huius repertæ laudem verè aſſerunt Herbarij quidam: cum hæc ſit Gallo Prouinciæ & Norbonæ amnibus non admodum rapidis, & ijſdem etiam natalibus oriunda, quibus Limonium, cuius multa ſimilia habet, & inde in hortos Belgij & Angliæ tranſlata fuit, vbi etiam hac æſtate, Lõdini Morgano noſtro creuit: perquàm procera & elegans ſeptenum & octonum cubitorum ſcapo recto: radix quam pro ſtirpis magnitudine minor, maximam Hellebori albi æquat radicem : cui etiam compluribus filamẽtis, recta prolixàque ſparſis, & habitu toto ſimilis eſt : à qua, & reliquo caule mox ſupernè ſurrigitur numeroſa ſoboles foliorum, Hydrolapathi longitudine, craſsis & obliquè extantibus purpuraſcẽtibus neruis trãſuerſim : & quæ valde anguſta in imo ſunt, palmæ latitudinẽ, ſed media ſui partè æquant, virore intenſo, rigida, & craſſa vt Limonij, aut Tripolij præſertim in ſummo caule, qui procero homine procerior eſt, rotundus,

craſſus digitũ, Lapathij modo in ſummo turiones habet variæ lõgitudinis, quibus flores Senecionis aut Tripolij marini, in pappos abeuntibus. Sapor, odor, radici & folijs aròmatus & medicatus Angelicæ Syl. & nõ nihil nitroſi, minimè acris. Plurimum hac vtũtur vulnerarij curſores, plurimíq; faciunt quidam Medici : quæ coniectura cæteris congruentibus notis, magis perſuadet eſſe Theophraſti Chironium, Lapathij ſimile : aut ſanè vnum eorum, quæ ad Theophraſtum Plinius retulit, vt Pharnaceum.

AVREA

CONSOLIDA AVREA Nemorum, Limonii folio, non Aliſma montanum.

IN AVRELIÆ Gallicæ ſyluoſis denſiſsimis eſt quæ noſtro H. Morgano perelegans floruit hoc menſe Iunio Londini, radiatis multis in ambitu foliolis; Nardi Montanæ, aut Doronici florem & colorem ſimilem habentibus, foliis nigræ Betæ, aut potius Limonii, atrius virentibus, carnoſis, aliquantùm hirſutis, craſsis, venoſis, Doreæ ſimilibus, amplexis pedales Doronici cauliculos binos, aut ternos; floribus radiatis Doronici, aut Calendulę, & concoloribus ſcitè pectinatim confertis, & cōmiſsis foliolis, antequam pandantur, eleganti ſpectaculo, radice multis filamentis albidis ſparſa in ceſpitem ſummū, Bellidis modo: ſapore Mediæ Conſolidæ, tantillum acrimoniæ prodentis, aut Herbæ Doreæ, cuius etiam vires & quandam aromaticitatem æmulatur.

AVREA VIRGA Villanouani, Limonij, aut Coſti hortenſis folij, Doriæ floribus, an Leucographis Plinij?

NEc minus celebris hæc apud vulnerarios Aurea Virga vocata, nec non multum ſimilis ſuperiori; ſed multò frequentior & notior, præſertim Germaniæ, Franciæ, Angliæ, atque cæteris Septemtrionalibus nemoroſis & ſaltuoſis opacis, vbi multò maxima copia. Caulem gracilem læuem, leniter rubentem, cubitalem & ſeſquicubitalem foliis ambientibus immum perſicæ latioribus, tenuibus, tantillū crenatis, Coſti hortēſis modo, multò anguſtioribus, & reliquo cauli; qui multos in ramulos diuiſus viſitur, floribus cōfertim ornatos aureis Doriæ, vel Conſolidæ Saracenicæ, in pappos diſparētibus: radice fuſca fibroſa: ſupernè rubella Coſti hortenſis. Conizæ ſemine, vi aſtringendo efficaci, ſed ſiccādo multo efficatiore, mirùm quantùm calculo exterendo laudata, atque ſanguini ſiſtendo vlceribus vulneribúſq; cogendis; eaprōpter perſuaſum nōnullis hodie Leucographin eſſe Plinii; qui tamen ſibi notam non modo negat, ſed ne lectam quidem apud quempiam autorem, miratur; quū (inquit) adeo eſſet vtilis. Et Virgæ aureæ nulla vſpiā linearum veſtigia inſunt, quæ nominis argumento reſpondeant: vires autem non tam ad ſiſtendum ſanguinem intro compertas habemus, quam ad alios affectus admirabilem experti ſumus. Dodon. 108.

SOLIDAGO Sarracenica.

CLAVDERE iungeréue, aut cōferruminare, vulneris labra, conſolidare Barbari Chirurgi dicunt, vnde hæc vocata Conſolida, cognomento Sarracenica; quód Turcæ & Sarraceni opinionem magnæ peritiæ, in medicamentis vulneraris præſertim, eſſent apud Europœos aſſequuti. Et ſanè hæc eſt perquàm accommoda renibus, hepati, inteſtiníſq; vlceratis, atq; diſſolutis. Foris verò nihilo ſecius ad vulnera vtiliſsima. Iiſdem fermè natalibus nemoroſis, quibus Aurea Virga, ſed magis vdis & depreſsis, apud Septemtrionales: apud vero Meridionales, montoſis vdis, inter Valerianas ſylueſtres fruticat, è radice pluribus & craſsioribus fibris capillata, caulem rectum erigit, trium, aut quatuor cubitorum, rubellū, rotundū, cauum, ſecundū quem totū, folia Lyſimachiæ luteæ, aut Amygdali longiora, parū quid crenata: ſūmis alis & floribus palidis virgā Aureā æmulātur Dodon. 107.

in pappos etiam perduntur,vnà cum Conizæ ſemine. Vulnerariis in hortis viret.

AQVATICA Plantago, foliis Betæ, aut Plantaginis flore Galii albi, Eſt-ne LIMONIVM, *aut potius* ALISMA?

Germa. Waſſer wegrich.
Gallis. Plantain d'eaue.
Belgis. water wegebꝛe.
An. *Water plantaine.*

QVISPIAM poſsit interprætari dictum ἄλισμα, quia in aquis naſceretur & iactaretur, ſiquidem ἄλισμος etiam apud Dioſcoridem Maris eſt alliſio, atque iactatio, qualis vulgari aquaticæ Plantagini contigit. Sed enim Recentiorum ſatagentia maluit quippiam diuinare, quàm quod certius erat ſequi, aut tantiſper retinere, dum quid melius obuium haberet. Itáque aquatica Plantagine contempta intruſerunt Bifolium; ſeù Ophrin alii, alii verò Limoniũ, nonnulli Saponariam; quidam Calceolum Mariæ vocatum, eſt qui Epipactidem Hellebori foliis, ac non nemo Commentator, ſed Muſis plane iratis Botanicis, quæ ſe vti nos quæruntur deluſas, quaſi præſtigiator quidam, viſus aliquid (faſtiditis cæterorũ iudiciis) & reiecto Aliſmate ſuffeciſſe, nihil tãdẽ niſi mutã plantæ vmbrã, ideſt picturã plantę indictę, neſcitur cuius, reliquit nobis hiãtibus, atq; aliquid ſaltẽ noui, ſi non veri, audiẽdi auidis, & repẽte ſe ſubduxit. Cui autẽ animo fuerit, haſce omnes ſtirpes de veris cunctis notis & accurata collatione expendere, nullã non pocul à Damaſonii deliniatione literaria Dioſ, tũ verò & natura, & facultate agẽdi abeſſe, pręterquã vnã iſtã aquaticã Plantaginẽ vocatã, quę minus iſtis moroſulis placet, quia fortè Græca litera nonnihil labis, aut hiatus perpeſſa eſt; veluti vbi στενότερα: id eſt, anguſtiora folia habẽtur, idẽ potuit eſſe ſignificatus, & voculæ permutatio; cuiuſmodi in Helenio, Meo, aliíſq; nõ paucis. Quin locis aquaticis, quorũ indigenã facit hanc Plantaginẽ, nuſquã gentiũ aliã videas plantã, quæ quicquã ferè aut vultus, aut viriũ expleat: vires ſi quidẽ perquàm congruunt fermè omnes, verũ Galenus qui legiſſet, radices huius acres eóq; ædemata diſcutere; ſuo more nõnihil Dioſcorid. tacitè aduerſatur: de cætero verò illi aſſentitur, ſéque reliquarum facultatum, vt frangendi calculi, periculum feciſſe teſtatur: eóque non acrimoniæ, ſed abſterſioni, calculi expulſionem acceptam fert, quæ de radice verùm eſſe experimento & ipſi ſcimus, equidem melius quàm Plantaginis, cuius folia, & radices ſimiles habet; quæ cõferuntur Helleboro: ac è foliis etiam quæ κλώμενα ἐπὶ γῆν: id eſt, deorſùm verſus reflexa, vti huius non raròſunt, καύλους λεπτοὺς ἁπλοῦς, aut vt quidã doctus legit καυλοὺς ἀσυμπτας, nõ ἁπλος, ſed ἁπλοῦς, id eſt caules plurali numero, tenues ſeù graciles, teneros, cubitũ altos: Sic etiã ſunt huius ἔχων κεφάλια θυρσοειδῆ habens Thyrſi ſpecie capitula, cuiuſmodi ſanè habet, nondùm explicatis, egreſsíſue floribus, puſillos rotundos acinulos, Perſicariæ modo. Tandem ἄνθη λεπτὰ καὶ λευκὰ καὶ ὑποχρ flores tenues, albidos, & pallentes adeò congruunt, vt vel hac nota, nulli ignota eſſe debeat: quæ in nullam cæterarum prorſùm ſuperius propoſitarum, conueniunt.

Vt in fumaria.

Quidã βοθρυοειδῆς, *racemoſa capitula.*

PISTANA Magonis, ſiue Plinii, SAGITTARIA *aquatica: an Stœbe fœmina?*

PERMVLTIS hæc amnibus ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania, & Anglia; ſubter aquas è fundo vadóſo, radice multum capilloſa, & prolixa, albida, nonnullis oblongis fibris craſsis & bulboſis adnatis, pediculos prægrandes, triquetros viridantes glabros exerit: ſingulos ſingulo folio donatos triquetro, vtrínque pinnato, reductis lateribus inquè mucronem deficientibus, & prorſum harundinem cuſpidatam effigiantibus, cauli ſeſquicubitali medio læui cauo, molli, ternæ aut quaternæ pilulæ echinatæ Vnedonis, aut Ricini non diſsimiles, aut Caricis, quibus affinis videtur: póſt florum delapſum, qui terna fœtura prodeunt, totidémque foliolis conſtant cãdidis, è medio pauca ſtamina emittentibus, Maio & Iunio in Anglia prope Oxonium

Matheo. effigie. 1138.

nium, ponè mœnia, in amœniſsimis illîc reſidibus, ſed lympidiſsimis aquis: etiam Londini ad arcis Regiæ vallum, & in Tameſis crepidinibus palludoſis guſtu aſtringente: ſicco, non ingrato.

SAGITTA Minor.

Varietas NON ſecus atque aquatica Plantago, interdũ, multò anguſtiora foliis, & acutioribus viſitur: ſic hæc reperitur alis acutioribus, longioribus, latioribúſque foliis, magis vtrínque exhauſtis, acutioribus cuſpidatis, tota cæterũ minor. *Matheo. effigie 1139.*

BIFOLIVM NON EST ALISMA, *videtur Ophris Plini:*

ET hæc quod eſſet foliis Plantagineis, locíſque humentibus familiaris, opinionem Damaſonii quibuſdam fecit: aliis, & quidẽ aptius, Pliniana Ophris dicta fuit; nõ quia ſuperciliis fucandis, aut lenocinio apta comperta hactenus ſit, ſed à binis vtíque foliis vnde zuyblat, id eſt, Bifolium dicit Germania, vbi ſyluoſis in pratis, & vdis frigidioribus plurima, caule rotundo, glabro ſeſquipalmari, cuius ab imo duo ſibi vtrínque vnum ex aduerſo ſurriguntur folia Orchis, & Plantaginis aquaticæ, viridantia, & ſecundum longitudinem neruulis intexta; deinde à medio fermè, ſummo tenus flores ſunt deinceps, vtrínque gemina ſerie, ex pallido herbacei, muſcæ, aut volucellæ plumis exutæ, nõ multum ab Orchii diuerſi; radice huc & illuc multis fibris ſparſa, facultate nec aſtringente, vt ſit Damaſonium, tametſi alia dote vulneribus & fracturis proficua ſit, & Aliſma & Ophrin aliquantùm adumbret, neutra tamen aſſeri poteſt.

Μονόφυλλον, RECENTIORVM.

ORTV Bifolii folióque Plantagineo eſt, etiam Einbladt, ſiue vnifolium Germanorum nulli opaco luco, vel nemori non occurrens, per Maium floſculos promit albidos, Galii & ſimiliter odoros, vnde acinuli pallidi rotũdi rubelli, dum maturuerint; guſtu amaro & ingrato, ſed facultate ad neruorum farctus eximia. Folium vnum per initia in imo, deinde ſemine iam perfecto, aliud ſe prodit folium minus in ſummo; vtrũmq; Plantagineum & neruulis donatum eſt, ſupernè acutius, & nonnihil ad volubilem accedentibus: cætera prorſum ſimilia Lilio Conuallio dicto, antiquis nõ memorata: tranſuerſim radix gracilis geniculata excurrit.

Recentiorum. CALCEOLVS Mariæ, ſiuè

Germa. Frawenſchuh.
Belgis. Vrouwen ſchoen, & papen ſchoen.

PRISCIS etiam preterita videtur illa floris larua perquàm ſpectabilis, etiam Plantagineis foliis, aut Bifolii, quam nonnulli Aliſma opinati ſunt, vulgus Septemtrionalium, Unzer vrouwen ſchoen, vel papen ſchoen, id eſt, Virginis calceum, vel Sacerdotis crepidam vocitat, à floris effigie, quæ quatuor conſtat foliolis dilutè purpurantibus, & rubentibus, ſui è medio promentibus vtriculum quendam purpureum, intus vacuum, rotundum Fuci, aut Aſylonis cadauer, vel Vnedonis caliculos florum nonnihil referens, ſed ſupernè, aut latere vno patulum, inſtar crepidæ oræ patulæ, quà inſeritur pes; foliis Plantaginis, aut Aliſmatis in longitudinem venoſis; radice tranſuerſa, nec altè depacta, nec multũ fibroſa. In Heluetia & Oenoponti finitimis Alpinis opacis, habuimus. *Effigie. Dod. de flo: 77.*

ἀρνογλωσσα PLANTAGO latifolia leuis,

Germa. Wegerich. *Ital.* Plantagine.
Gallis. Plantain. *An.* Plantayne.

VELVTI Ophiogloſſon, Cynogloſſon, ſic Arnogloſſon, quaſi Agninam tu dicas linguam, vocarunt Plantaginem Græci: ab omni memoria peruagatæ notionis, ex vtilitate & feracitate vbiuis gentium penè immenſa, cuius varietates & nomenclaturas, foliorum magnitudo, & modus, diuerſas conſtituit.

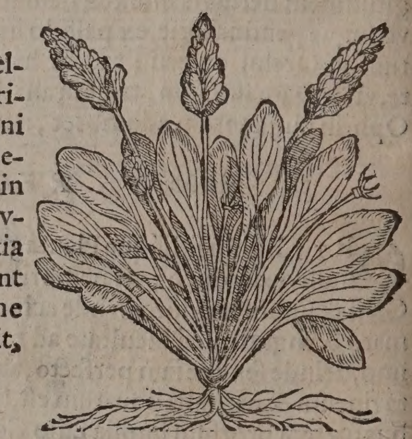
MAIOR LATI-FOLIA.

QVÆ námque latifolia maiórue Plantago, nulli negata regioni rotundioribus eſt foliis, & ſui medio plenioribus, latioribus, humi accumbātibus, è radice lateratim fibroſa, candida, & in medio præciſa, ſiue mutilata; Morſus Diaboli fermè modo: floribus ſpicatis, caudicellas murium imitantibus, obſcurè purpureis & pullis: Semine Portulacæ puſillo, fuſco, aut rubigineo.

PLANTAGO *Incana.*

CVI verò folia incana ſuperficie pubent, rigidiora, craſsiora, inquè ambitum humi neruulis magis extantibus refracta: radix craſsior, longior, minúſque fibrata, rectioribus, altioribus cauliculis, floribus breuioribus, ſed magis ſparſis & ſpecioſis, albidis caudatis, Iunio & Iulio defluentibus.

PLANTAGO *Roſea.*

QVÆDAM autem voluptatis ergò in hortis Belgicis, & Anglis colitur, merita quę poſteritati ſcripto, & icone innoteſcat: Ei omnia Plantagini maioris ſimilia, præterquàm cauliculus ſummus, eleganti ambitu, multis foliolis ſibi æqua ſerie mutuo incumbentibus, atque ſenſim in faſtigium cœuntibus, vbi quaſi imbricatim, ſquammatímue ſeſe decuſſantia folia, vmbellam elegantem, quaſi florem conſtituunt herbidum, vti in quadam ſpecie *Primulæ* Veris ferme cernere eſt. Semen è mediis foliorum interſtitiis exilit, ſed priori ſimile.

PLANTAGO *Quinque Neruia, Lanceola,*

{ *Germa.* Spitziger wegrich. *Belg.* Hontribben. { *An. Ribbe Worte.*

Fuſch, ico. 23. QVINQVENERVIAM ſiue πεντάνευρον vocarunt hanc, cuius folia neruuli quinni percurrunt; nonnullis raris per ambitum denticulis, anguſtiora, rigidiora reductiora, vtrínque lateribus & mucronata, vnde Lanceolam vocant Barbari. Radix, rotundior, breuior, pluribus capillamentis depacta, emittit iunceos angulóſos cauliculos, floribus albidis ſtipatos, in glomeroſis & breuioribus ſpicis. Sicciore eſt hæc, & commendatiore dote ad vulnerarias potiones, vnguenta, & hernias: nec minus vbíque obuiá cæteris.

PLANTAGO *Marina.*

Dodo. Icon. 70. ALIAM Plantaginem putant, Marinam quandam herbulam, foliis crebribus anguſtis, exilibus, Porraceis, tum colore, tum conſiſtentia; Etſi ſæpe littoreis Norbonæ, & Angliæ viſa & animaduerſa, nullídum certò quænam ſit áſſeuerare licet; nulli tamē ſimilior vmbellis, quàm Plantagini, aut Coronopo.

POTAMOGETON, *ſiue Fontalis, & ſpicata,*

ςαχύιτης. *Gal. Eſpy deaue.*

Non

NON ſolum fluuiorum eſt hæc vicina,vt eius nomenclatura ſonat,ſed etiam alumna ſtagnantium lacuſtriúmúe & torpentium aquarum, aut ſegnius labentium,earũ ſuperficiei ſtrata, quaſi humo viſeretur,folijs Plantaginis aquaticæ,aut Betæ minoribus, aut Perſicariæ,duriuſculis,neruoſis,in pediculis à multis flexilibus geniculatis cauliculis caducis,quibus ſpicati inſunt flores Biſtortæ,aut Perſicariæ ſimiles,obſoleta purpura Iunio & Iulio. Radice flexuoſo anfractu excurrit è geniculis, multas propagans fibras, trans aquam fundo immerſas, è quo alimentum ſugit, vt in Malabatro ſtatim dicetur: guſtu aſtringente ſiccante. *Effi. Ma.1157*

Noſtrate FOLIVM, MALABATRVM *eſt.*

NIHIL lubet aut licet aſſerere de Malabatro antiquorum,quando ex eorum monumentis,Dioſcorides prodidit ſine radice innatare paludibus: cum tamen nullo vſpiam angulo totius Indiæ illius,quæ noſtræ ætati multo notior eſt,quam illis fuerit ſua Græcia,comparuit hactenus iſtud folium, quod nec expreſsit ſatis Dioſcorides: vnde gemina hæſitandi occaſio,primùm notúmne habuerit: deinde quî poſsit fieri,vllum vt ſit folium non modo ſine caulis adminiculo,ſed etiam ſine radice,id eſt,ſine ore: & tamen ſolitum ſit filo traijci,quia odorum,magnum,craſſum, & humentis naturæ: id eo ſolitum filo tranſui ad ſiccãdum. Quare ſatius ſit de illo fateri nos neſcire quam de Priſcis minus bene ſentire,aut à nuperis parum gratiæ inire. Illi namq; adeò laxa notione rem ſignarunt,vt quid capias,neſcias: & hi dum vt cumulo fidem faciant, authoritates aceruant, plus porrò querendum relinquunt,noſq; inopes inter ignotas opes deſerunt. Nam quid obſtat quò minus vnũ ſit è tam multis,præſertim quatuor nobilioribus,illud Malabatrum imitantibus. Quod ſit quidem verum, ſed eius ortus & natales aliquantum deprauatè tradãtur,vt in Ægarico videre eſt. Quare id ſanè fuerit iſtud noſtrate Malabatrum,iamdiu Arabibus cognitum & hodie Italis medicis vſu receptum, non modo quia in Malabar Indiæ regione cognomine oritur, ſed etiam quod propter eximias vires,plus proportionis habet cum plantis aquaticis, quam illa folia Cinnamomi, aut Caryophylli, quibus folium laurinum fermè eſt. At illud folium craſsiuſculum cuiuſmodi Nymphææ eſt: fibræ verò ſecundum dorſi longitudinem ductæ, cuiuſmodi Potamogetoni, qui propter figuræ & natalitium ſimilitudinem, nonnullis ineptè folium putabatur. Nobis ſecus,cum huius folia apud Anguillaram & alios harum rerum conſultiſsimos,non multis abhinc annis vidiſſemus,quibus adhuc hærebant lignej pediceli: & quaſi ſurculi è ramis effracti(quin potius integros ramos meminimus). Cinnamomi autẽ folio & Garyophyllis facies fermè eadẽ,nitidus læuor, aromaticus,ſuauiſsimuſq; odor. Temperamentum,craſis,modus & vſus non ita diſparia ſunt, & halitum commendant omnia vt Dioſcorides Malabatro attribuit,de quibus commodius alibi. Obijcient literatores nobis Dioſcoridis verba. FOLIVM AQVIS INNATANS SINE RADICE. An vllum folium,aut oriri,aut viuere ſine radice,id eſt,ſine ore,queat, quilibet nouit: nam Lenticula,Semperuiuum,& etiam Muha,ſeu Opontia,aut radicem habent, aut quippiam radicis loco. Quin & Lenticulę plantarum minimæ, nec radicellæ ſuæ deſunt,& illis ſubſunt quædam terræ ſordes & quiſquiliæ,quibus aluntur & fulciuntur.

γεντιανὴ GENTIANA *maior.*

Germ. Gentziam,Bitrer Wrtz.
Belgis & Ang. Gentiane & Felworte.
Gall. Gentiane.
Ita. *Gentiana.*

VSVS & celebritatis notiſsimæ à Gentio rege Gentiana Illyrica, Helleboro albo folijs & natalibus adeò proxima, vt minus exercitatũ eminus eludat: vti nos admodũ inuenes qui defeſsi & potaturi,cum in poculum vino plenum radicem Gentianæ quam ad *Dod.223. Fuſc.ico.111*

ad laſsitudinem diſcutiendam,& apetitum excitandum commendare audiſſemus. Huius loco Hellebori radicem ſimilitudine foliorum hallucinati immiſimus, at penè perijmus. Putredinis hæc hoſtis infeſtiſsima,& veneni mors: Peſti adeò remedium præſens, vt non modo homini,ſed etiam brutis incolumitatẽ tueatur:& amiſſam inſtauret,eóq; ſolita Heluetia plebs iſtam cum flãmula porcis,& olim Monachis propinare, ne anima in viuo cadauere puteret.

Non niſi in montoſis quęrenda ſponte exiens Gentiana,quæ alióqui repertu facilis:& frequens,planèfronde & aſpectu ante quã floreat,ſimilis Plantaginis,viridãtia,aut rubẽtia folia, venoſis ſtriatum plicis extantibus,è radice craſſa pedem longa,intus flaua,ſapore perquam amaro:caulem cubitalem,quem ſummo ornant flores, verticillati,lutei,oblongis Saponarie caliculis,Leucoij ſemine ruffius,exilius, nec meduloſum.

Gentiana MINOR, CRVCIATA, *recentiorum.*

{ *Ger.* Modelgeer & Speerenſuch.
{ *Bel.* Madelgeer.

Dod.224. HANC DOCTI non pauci Gentianæ ſpeciem faciunt, facie & facultatibus ducti. Locis tamen non ita arduis,ac Gentiana, multa & paſsim oritur,vti propè Baſileam,& Maconium Burgundiæ Gallicæ, depreſsis collibus inter Chamædrin exuberans. Huius tamen non flores lutei,ſed cærulei diluti, radix verò ſecundum longitudinem tripartitò aut quadripartitò fiſſa,vnde cruciatam putant, ſed folijs potius crutiatim cauli incumbentibus,nominis etymon debetur.

PNEVMONANTE *Cordi. Gentiana minoris ſpecies.*

Ger. Lungenblume.

Cordus.162. CRVTIATÆ ſimilis aut eadem quæ in pratis etiam montoſis oritur,folijs anguſtioribus,minorib.flore cæruleo Calathi modo, radice fibroſa, neutiquam inciſa:à Mathiolo graphicé deſcripta.In Pedemontanis pratis propè Suſani,& Riuoli multá.

GENTIANELLA CAMPANVLÆ FLORE *purpureo, Heluetia.*

DVAS verò hîc exhibemus, quia nondum deſcriptæ tamen elegantes ſũt.Altera eſt radice exigua flaueſcente fibroſa,foliola conferta numeroſa,imũ caulẽ ambiũt circinatin folijs Oleæ,aut Plãtaginis ſimilia, minimæ Gentianæ colore & modo.Cauliculo vix palmum alto,folijs fermè exuto,niſi proximè florem: vbi minuta bina ternáue viſuntur. Purpuraſcit calathus figura & magnitudine,& colore Violæ Marianæ, valdèquam amara.In Patauinis collibus & decliuibus,vbi viperæ capi ſolitæ ſunt etiamq; in Heluetia.

GENTIANA *minima.*

MINIMA quæ omnium ſpecioſiſsima in montibus arduis fruticat,Centaurij minoris modo,quem vtcumq; refert,plurima in celſis verticibus montium qui Dannubio in Sep-

Septentrionem, Orientalem, & Atheſi rapido in Italiam prçcipitante originem dant; prope lacuſtres voragines, & montem Nicolai, puſilla tota, palmo procerior, foliolis, & radice Centaurei minoris, multò minoribus, & modo, ex internodiis geminatim oriũtur: & cauliculos exiles ſtipant; partim ab imo, partímque medio exortos, quorum ſummis caliculus folliaceus Caryophylleæ forma, & floſculus cæruleus, cæleſti atque incomparabili purpura. Amariſsima & hæc, vulneribus commendata, & idcirco conſenſu curſorũ Gentianella dicta, nobis alióqui Centaureo minori, aut eadem, aut æmula.

ἐλλέβορος λευκός. *HELLEBORVM ALBVM, ſiue Veratrum.*

Germa. Weiſz Nieſwurtz.
Gallis. Helleboire blanc.
Italis. Helleboro bianco.
Belgis. Wit Nieſcruyt.
Hiſp. Yerua de baleſte.

VDA MONTIVM Alpiúmque iuga, huius ſunt fœraciſsima, præſertim quæ frigidiſſima, celſa, & pratẽſia, quibus Gẽtiana maior gaudet; vti alibi Hellebori ſtipatu & cõuictu, cui adeo ſimilis folia eminus intuẽti, vt non rarò oculis illudat: præſertim cum æſtate cætero prorſum gramine arefacto, vel manſo, vtríque pecus prę amarore (puta) parcat. Radix quamplurimis ſparſa humi fibris, quæ ſupernè medio quaſi trunco, vel nodulo collectæ ſunt, non abſimiles Plantaginis, ſed maiores, cui etiam folia multum accedũt; tametſi maiora, rigidiora, ſtriatíſque ſecundum longitudinem liris acutioribus, & media cœſia eunte linea, mutuò implexu, quaſi tunicę conuoluta, humi ſtrata, partímque amplexa caulem concauum, glabrum ſucculentum bipedalem, è cuius medio, ſummo tenus, alternis pediculis ſurrecti florũ thyrſi hapsíue, Botrys modo, racemoſis floribus onuſti, colore albicante viſuntur. Quibuſdam in hortis Belgicis videre eſt, floribus purpureis: Maximi atque certiſsimi vſus, herba vniuerſæ Europæ ſatis nota, vulgo *Veraire.*

EPIPACTIS, ſiue HELLEBORINE.

NON inde quia ſimilis foret Helleboro videtur Epipactis dicta Helleborinę, ſed propterea quod Helleboris miſceretur, & iiſdem locis naſceretur, forétq; quaſi frenum impræſsioni vehementiſsimæ pharmaci Helleborati: eóq; Dioſcorides ad venenata cõmendat, iecoríque amicam ait: néq; vtri Helleboro ſimilem fecerit conſtat, imo ne feciſſe quidem, non magis quam de neutra Seſamoide. Eapropter quid hîc Commentator hariolet͡ur, qui volet videat, & rideat. Eius nos commentitiam Helleborinẽ, quam è Tragio mutuatus fuit, nec talem eſſe docuit, commodiori loco ponemus.

Nec alia de re Helleborinæ vocata fuit, quàm quod illius ſemine Hellebori albo addito vomitus cõmodius cieretur, vti de verbis Theophraſti liquet Libr. 9 Capit vndecimo, vbi Helleborinem iſtius commodi vocat herbulam, vnde nonnulli noſtratem Herniariã autumabant. Semen cuius, ſuccus, & folia, hepatis obſtructioni & renum lapillis, magna dote pollet: quin ſi quid huc facit, minus comperta qualitate ſternutamenta ciet foliorum pollen. Quod fieri potuit, vt mixto cum Helleboro fuerit ſtimuli vice ad facultatẽ proritandam: quemadmodum proditum eſt, antiquos ſolitos miſcere ſalem & acetum, quo celerius exigeretur Helleborus.

Herniaria. Millegrana Centograna.

EPIPACTIS, Duplex Recentiorum, ſiue HELLEBORINE.

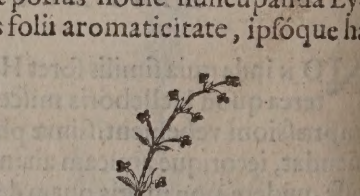
AT Recentiores nominis ſono illecti, putarunt herbulam Helleboro facie ſimilem interpretandum, eóque duplicem vtrique nimirū albo, & nigro Helleboro ſuam affinxerunt: qui ſi quam præcipites ad afferendum, tam ſeduli ad inueſtigandum fuiſſent, habuiſſent ex Theophraſt. quo ſe ab errore vindicaſſent: Is quippe Lib 9. Cap. 11. huius ſemen Helleboriſmis propotiſmiſque addi ſolitum ait, quaſi calcar futurum vomitorio medicamento, vocátque herbulam βοτάνιον, quare vti dudum monuimus: Helleborine quaſi veratrulū, nō perinde vt Cardamine à Cardamo ſimili, dicta fuit, ſed Epithymū, & Seſamoidem, non propter ſimilitudinem, ſed propter vſum, Helleborum vocitarunt priſci. Et Senenſis arbiter, decernit nobis Epipactidē pictam, nec deſcriptam; vt ſolet innumeris locis, vtpote aliunde mutuatus, nec ſtirpem conſpicatus: at ſicubi fuerit nactus braſsicas aut vrticas deſcribendas, vel alienas inuaſerit deliniationes, enecat verbis, aut Crambe recocta. Sed rariores, & cognitu digniores, pictori mandat; & illico elogio illo centies inculcato addit, *Eſt ſimilis prorſus nullis reclamantibus notis*: ſubdítq; non ad noſtram cognitionem, ſed ad ſui oſtentationem, non quidem ſe ſcire num Helleborine ſit; ſed tamen Epipactida eſſe: ridiculè perinde ac ſi dicat quis, incertum eſſe num ſit Helleborum, ſed tamen certum eſſe Veratrum. Quin etſi quis largiatur illud, nimirum propter ſimilitudinem ſuperius collatā, Dioſ. intellectum fuiſſe Helleborum, quis diuinabit? cum nè nunc quidem vti docuimus, Hellebori nigri vſquequáque deſcriptio congruat. Verùm nos quo conſulamus cognitionis auidis vtrámq; recentiorum ſubdemus, albo affinē hîc, alteram commodius nigro Helleboro inferius.

HELLEBORINE ſiue EPIPACTIS, Recentiorum & Belgarum, Germa. & Belgis, wildt wit Nieſcruit.

Dod.iſtH 235. MVLLO propius ſaltem facie ad album Helleborum accedit, quæ Galliæ, Belgiæque locis, nemoroſis, vmbroſis, prouenit: caulē rectum, pedalem, inuolutū Arnogloſsi, vel albi Hellebori foliis anguſtioribus, floribus ſummū conueſtientibus, albidis, vel purpura obſoleta, medio pertuſis, notíſque partim luteis, partimq; coccineis diſtinctis, cuiuſmodi in Digitali interiore, quàm etiam repræſentat. In ſiliquis ſemen puſillum Digitalis: Radice quàm Hellebori albi fibris paucioribus, variè vagantibus, nigricantibus, duro libro, & amaro.

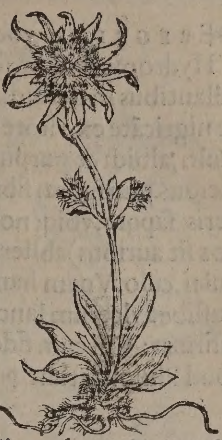
NARDVS CELTICA, Saliunca.

ITIDEM montoſis iiſdem fermè Gaudet Celtica, aut potius hodie nuncupanda Lyguſtica Nardus, nec Gentianellis admodum abſimilis folii aromaticitate, ipſóque habitu, quam SELLIGA, valleſii vernaculè quaſi Saliuncam dicunt: nec dubium quin ſit ea, quam Maronis verſus innuunt: *Puniceis humilis quantùm Saliunca roſetis, Iudicio noſtro, tantum tibi cedit Amyntas.* Puſilla námque herbula, aliquantum proſerpens, deinde ſe ſurrigens, cauliculo palmum & ſeſquipalmum alto, ad quem imum folia ceſpites ſummos conflant, exigua tenuia Gnaphalii montani, aut Gentianellæ minimæ, pallida & ſublutea, infernè anguſta, quà radicis ceruicis ſquaroſæ, aut ſquamulis tuniceis obſitæ, ſpicatim digeſtæ innituntur; ſubtérque multæ fibræ, fuſcæ, villoſæque propagines Aſari odore, & modo in terram ſparguntur: acri, amaricante, aromatico Spicam Nardi ſpirante: in Genuenſibus, Lyguriæque Alpinis ſterilibus, non procul Sauona vrbe, vnde Genuam lucelli cauſa ferunt Coloni.

CEL-

CELTICA Altera.

MVLTO elegantior, nec parum ſimilior Gentianæ Cruciatæ folijs, alia nobis reperta eſt prope Cœnobium quoddã, inter Dei viridarium & Calcaris mõtes, in agro Narbonenſi, magni & vulgati nominis. Radice eſt Valerianæ maioris, paulò minore, geniculis Doronici modo diſtincta, humi ſtrata, acri ſapore, erodente, aromatico & amaro, Nardi æmulo, folijs Saponariæ vulgaris flaccidis, ex flauo palleſcentibus, ſenis, ſeptenníſue, Gentianellæ adeò cognatis, vt primo intuitu eandem putes. Caulis cùm maximus cubitum altus, mediocris ſeſquipalmum: flore radiato, aureo, Buphthalmi æmulo. Hanc Rondelletius Nardi Gallicæ ſpeciem eſſe coniectabat: tunc temporis cùm Cœnobium fortè eſſet nobis hoſpitium in illis deſitis locis, cuidam è lignipedum Canonicorum dyſſuria laboranti, & noſtram opem obnixè poſcenti, potiunculam ex huius Meiq; radicum decocto parandam iuſsimus, vrinæq; copiam elicuimus.

HIRCVLVS.

RARIOR multò Hirculus, quem nunquam nobis recens viſum fatemur, & lubenter aſſentimur, gratiámq; habemus de illius aſſertione, ſtirpiũ exoticarum peritiſsimo, Carolo Cluſio, qui hunc nactus inter Spicæ Celticæ faſciculos, poſteritati ſcitè patefecit, in ſuis è Garcia Luſitano Medico verſionibus.

SAPONARIA vulg. folijs Plantagineis, aut Gentianæ, floribus OCIMOIDIS *non eſt* STRVTHIVM DIOSC. SIVE ARAB. CONDISI, *de quo in Hippophaſto, & Hippo:*

QVAMVIS permultæ plantæ etiámnum Struthia vocari queant, à facultate vſúq; Lanæ proluendæ, & candidæ faciẽdæ, quod στρουθίζεσθαι Græci dicebant: tamen noſtram Saponariam non eſſe Antiquorum Struthium Theophraſti verba monent: eſſe quippe eſculentum caulem, lanuginoſum, & ferulaceum, naſci vbiq; Aſiæ præſertim, ſpontè & cultam, ſaxoſis & aſperis, ſpinoſam folio Oleæ inodorã, ſemine nullo: radice magna, quæ conditur ad proluendas, curandas, & emaculandas lanas: Deinde quia nunquã inoleuit, aut certè iãdiu exoleuit cõſuetudo apud noſtrates fullones, lanas radice aut ſucco herbarum curandi, neſcitur iam quodnam illud fuerit στρούθιον. Et ſedula plebecula lotorum apud Belgas hodie, non herbis aut ſuccis, ſed Sapone, Lanæ primũ carminatæ, Oleóq;, aut Butyro delibutæ, candorem niueum, & ſericeam mollitiem conciliat. Nonnulli coniectant hodie Ocimoidem illam, quam Papauer ſpumeum etiam dictitãt, quia ſit folijs Oleæ, eſſe Struthium: verùm abeſt à facultatibus, & plurimùm diſcrepat reliquis indicijs. Hæc verò vulgi Saponaria, quaſi quis dicat lotricem, aut purgatricem, tametſi nitroſum extergentémue preſſu remittat ſuccum, emundandis pannis aptum, tamen non in aſperis aut ſqualidis, ſed ſecùs herbidas amnium conualles, & depreſſos apricorum vdorum margines fruticat: multis virgis crebrò geniculatis, teretibus, gracilibus, cubitum, ſeſquicubitum ſurrectis, multis binis è geniculis ſtipantibus, folijſq; venoſis, craſsis, pinguibus, Gentianæ cruciatæ dictæ, aut Plãtaginis, horſum reflexis, ſpecioſis florum oblongis caliculis Lychnidis, aut floris Conſtantinopolitanj obſoletè purpurantibus, & albidis ſtaminulis egreſsis inter quina florum foliola: radicibus multùm diuiſis, & ſparſis, diu durantibus, quando in hortis colitur Regionum Septentrionalium, vbi non perinde ſpontè obuia ſit. Non igitur ſit Arabum Condiſi, ſi non ſit Græcorum Struthium: quia hæc duo nomina, eandem deſignant plantam.

PERSICARIA Hydropiper ſiue aquatile PIPER *vrens.*

Dod.ico.

PEREGRINA voce Piperis cum vernacula apud Græcos ὕδωρ, conflatum nomen Hydropiperi fuit, ſeu tu dicas aquarum Piper: prouenit etenim vbiq; ſcrobibus aquæ ſtillantibus in herbidis vdis, caulibus innumeroſis, inq; ramulos diuiſis, Perſici fronde nigricãte ex virore: è geniculis ſinúq; foliorum & alarum flores Iunio, & Augnſto permulti, albidi & purpuraſcẽtes, caudatis ſpicis, racemoſis Biſtortæ, aut Potamogetonis, radicibus plurimum fibroſis: ſemen ſubnigricans, latiuſculum, minutum acre Sinapi, aut Piperis ſapore, vbiq; notiſsimũ: Gallis *Culraige* vocatũ, vt cuius folia quæ quis podici (honos ſit auribus) abſtergendi cauſa affricuerit, inurãt rabiem clunibus, ſiue vt loquũtur Legulei, culo. Vnam hanc Paraſcelus ille ter maximus, per aquam frigidam traiectam, quibuſlibet vlcerum lancinationibus, & laniationibus remedio ſummo cælitùs parato fore affirmat: Cui cum fidem habuiſſet nuper quidã amicus, dicebat illum Apollonij Thianæi apud Philoſtratum φιλομύθύαν, aut potius φιλομύθαιαν furatum fuiſſe.

PERSICARIA mitis.

Dod.ico.de flor.269.

ALTERA Dioſcoridi, vt veriſimile ſit præterita, tantópere huic effigie, loco habitúq; toto cõuenit, vt neutrã ab altera queas diſcernere, niſi ſapore: qui planè facit, vt diuerſæ ſint, nec eædem planè putentur: eſt namq; is frigidus, ſiccus, & nõnihil acidus: in folij ſuperficie media nonnullæ maculæ conſpiciuntur nigræ.

CAPSICVM καψικον Actuarij, ſiue Caninum Zingiber Auicennæ, Calecutium Recentiorib.

Effi.Dod. 441. & 442.

COEPIT noſtra memoria iſta perpulchra planta adferri ex Goa, & Calecutijs oris in Europam, vbi Piperis vicem explet, & voluptati in hortis, penſilibúſq; vaſis apud Gallos, & Germanos eſt ſpectatori triplicis differentiæ, non tamen admodũ magni diſcrimi nis, niſi fructu. Eſt enim caule quadrangulo, pedali, ſeſquipedali, fuſco, ſparſo, folia in pedicellis habente Solani, aut Perſicariæ, aut Amomi Pliniani: nigrioribus, acutioribus, floribus cãdidis, puſillis, Solani, vel Vincæ Peruincæ, exiguis foliolis, quorum cẽtrum tenet, aſteriſcus, herbidus, exiguus: deinde ſiliqua ſuccreſcit nitido virore & læuore, per maturitatem rubidæ & miniatæ, purpureæ, oblonga, mucronata, craſsiora, coriacea, cui inſunt multa granula lata, compreſſa, ex luteo pallida: Iuſcula, & condimenta colore croceo, & guſtu Pipereo commendat.

Varietas. Vaginulis non diſparibus ſiliquoſis, ſed minus craſsis, longioribus accutioribúſq; roſtris, eandem planè, tamen ijſdem in vaſis alunt hanc.
Interdum & multò breuiores, rotundas, turbinatas, eodem ſemine prægnantes, Auguſto & Septembri maturat ſiliquas.

BALSAMINA fœmina, Perſicifolia.

ASCIVIT hæc peregrina vulneraria credita, eandem quam Balſamine Cucumerina nomenclationem, propter eaſdem facultates, & fructum nonnihil ſimilem. Alióqui ſtipites craſſi, turgentéſq; ſucco, Mercurialis habitiores ſũt, folia & facies admodum Perſicariam vtrámuis referunt, quare etiam hanc Perſicariam nonnulli dicunt: tametſi non minus propter vires conſimiles & vulnerarias, quales in Perſicaria recẽtiores agnouerũt, dicta putari poſsit. Flores ſubter folia per interualla penduli, purpurei, diluti, incærulum vergẽtis, Delphinij Cõſolidæ effigie caudatæ, vel Noli me tãgere vocatæ, quæ etiam multùm huic ſimilis: puſilli fructus penduli, etiã ſunt Auguſto nuclei Pruni vtrinq; acumi-

nati

nati ſimilitudine,primũ viridante,deinde luteolo,& foris ſcabro dehiſcẽte,per maturitatem ſemen Erui,aut Rapi elidente vix digitis ſummis tacto,ritu Noli me tangere herbæ.

PERSICARIA Silicoſa,ſiue Noli me tangere.

INDIGENA hæc montium colliúmque aſperiorũ Germanię, & Gallię *Sabaudę*, quam Belgæ alunt frequens, vocantque vt Germani Sprinck kraut, quaſi eruptricem ſiue ſalientẽ, aut ſubſilientẽ herbam, propter ſiliquã, quę teres, gracilis, lõga, pẽdula Chelidonij, ſemina parua, rotũda, Balſaminæ feminę claudit, quibus turget, ſimul ac tantillùm tangitur in vultũ proximi cuiúſq;, quaſi impetu vindicabũda, & ſe tangi quęribũda excludit. Idcirco *Nolime tãgere*, vulgus herbariorũ vocat, qua nota & nomine notiſsima iamdiu. Folia, faciéſq; & virgulta Balſaminẽ, Mercurialẽ, & Amaranthũ exprimũt: quare cauendũ ne quis Mercurialẽ putet, eámque in vſus eoſdẽ legat, vt nonnulli hallucinati fecerunt: quippe venenatam quidam autumant, pręſtaréque exploratis, quam incerta hac vti monẽt. Tametſi alios ad effectus meritò laudent.

RAPHANVS Syl: Officinis Francis, & Belgis.
LEPIDIVM *Æginetæ, folijs quàm Lauri maioribus, floribus, racemoſis Galij albi.*

{ *Lepidium Peperitis. Gal.* Paſſerage.
Ang. Dittammer.
Germ. Pfefferkraut.
Belg. Pepercruyt.

QVAM potuimus aptè ab altero *Pauli* ex Dioſcoride Lepidio minore, ſiue Cardamantice diſcreuimus iſtud pagina 77. oſtendimúſque multò vrentius eſſe, & efficacius illo Democratis carminibus celebri. *P*erquam notum eſt iſtud regionibus calidis, & frigidis, vt Norbonæ, Belgio, & Angliæ, ad decliuia riparum fruticare ſolitum, plebeculæque Raphanus ſyl. & *Paſſerage* vocatum, id eſt, extrema rabies, propter feruorem igneum, qui etiam teſtatur hanc legitimũ Lepidiũ: foliis námq; Laurinis, latioribus tantillùm crenatis, ex pallido virentibus, Hyoſcyami quadãtenus lutei, aut Coſti hortẽſis, in flexilibus, ramoſis virgis, cubitum & ſeſquicubitũ altis: flores albidos muſcoſos, Iunio & Iulio edentibus, ſeménque puſillum: perreptat ſubter humũ radix, & quotannis noua pullulatione ſe reparat, ad iſchiadicum dolorem efficaciſsima tuſa, & axungia excepta. *Effigi. Mathio. 609.*

Craſſa radice, RAPHANVS RVSTICANVS, Lapathii folio, videtur MOLYBDENA *Plinij.*

Sinapi Perſicum. *Germa.* Meerretich ſt Kern.

POTEST HYDROPIPER dici etiam hæc, aquaticis, & ſubſtillis pratenſibus fruticans, quam multi Lepidium *Pauli*, & *P*linii dixerunt: vt cui ſint folia latiora, circinata, ſerrata, longioráque Laurinis, & rigidiora, viciniora tamen

Hippolapatho, à radice craſſa longa, acríque tuſa veſcendo in condimentis Sinapi ſapore. Floribus albidis, Sinapi aut Braſſicæ minoribus, in ramulis, ſecundũ quos hærent ſiliquulæ Eriſimi, aut Rhaphani, cum quo ſimilitudinem quandam habet, eóque vocatus fuit Raphanus ruſticanus à Plebecula.

DENTARIA, vel Dentillaria RONDELLETII, *& Norbonenſium,* ÆGINETÆ LEPIDIVM *itidem putatum.*

NEc abs re Lepidium quoppiã fecerunt perelegantem iſtam plantam, Norbonenſes præceptores noſtri. Fruticat ea paſsim in Romano, & Mõſpelliaco agro prope ſepes & ſata, radice lõgiuſcula, caule bicubitali, turionibus multifida, folia ima maioria cauli Iſatidis; Drabæúe ritu incumbentia, puſillæ violæ modo. Floribus purpureis, dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggeſtis, quibus defluentibus, ſemina gemmeis, & viloſis hirſutis, & aliquã tum tenacibus pericarpiis includũtur nigra, acri vniuerſa planta guſtu, & vrentis facultatis, qua tantôpere pollet, vt etiam volę manui vibicem callúmue inurat furuum, aut plumbeum, vnde viros Doctos in opinionẽ duxit Molibdenã eſſe *Plinij*, aut Lepidium Æginetę. Dentillariam, aut potius Dẽtariam vulgus ſtudioſorum putabat vocatã à Rondelletio, qui vt Pyrethris, aut ſimilibus vrentibus vtebatur, ad rabidum dentium cruciatum placandum; etiámq; in Balneis filius Regis Sapor.

HORTORVM Coſtus Caſsiani Baſsi, Mentha folio, aut Lepidij.

Germ. Frauwenkraut id eſt, Herba D. Mariæ.
Gal. Coq.
Belgi. Balſeme, id eſt, Balſamum.
Offic. Mentha Græca, & Sarracenica.

Dodo. 175.

SCIMVS, & hanc quòd feruido eſſet Coſti, aut Lepidii guſtu, à nonnullis Recẽtiorum Lepidium putatam, quam Mentham Græcam *Pharmacopœi*, & *Sarracenicam* quidam è libro πέρι δυναμεῶν dicunt vtríque non abſque plauſibili coniectura: Eſt enim foliis Lauri, ſed interdum maioribus, ſerratis, viridibus, pallentibus, molliuſculis, radice fibroſa, inflexa, & ſummo ceſpite ſparſa, caule cubitali, floribus luteis Tanaceti: hortis familiaris, & nota conſpicua amaritudine, feruoretamen non ſuperioribus inferior. Vulnerariam curſores Chirurgi, & mulierculæ citiſsimæ opis experimuntur: eóque *Baume* apud Gallos, id eſt, Balſamum vocitant.

BVLBOSA folliata, Officinarum BOLBANAC, LVNARIA *Græca Recentiorum, non eſt* ARMORACIA, *ſiue ſyl.* RAPHANVS *Dioſcori. aut* THLASPI *lati-folium Crateuæ:* *vt è pagina 75. liquet.*

CVM hæc in Alpinis, Galloprouinciæ conterminiſq; Pedemontij oriatur, apud Flandros verò Francos & Anglos tantum hortis colatur, rectius videntur Bolbanac dixiſſe Barbari, à radicibus bulboſis, eſculẽtis, oblongis, craſsis, longius porrectis, poroſis quadantenus Aſphodeli, aut Pœoniæ, ſed minus protuberantibus, quam Græcam Lunariam, aut Violam latifoliam nuperi quidam. Erutam enim è montibus Alpinis Galloprouinciæ & Pedemontij conterminis ſcimus, & indidem fortè coli in Flandria, Francia, & Anglia, radicibus exilioribus, flaccidioribus minuſq; protuberãtibus, ſed ſimilibus & ſparſis Aſphodeli Lutei, aut Leucacanthæ Monſpelliacæ, albidis prorſus carnoſis, caules teretes, ramis multis donatos, foliáq; pauca promentibus, oblonga, latiora multò quã Violæ Matronalis, virẽtia, in ambitu parum crenata, floribus, primo Vere, Dentillariæ aut Violæ albæ purpureis, & ſubcæruleis, poſt quæ orbes ſiliquoſi, aut folliacei oriuntur, ex triplici quaſi membranula cõpacti, pellucidi, ſemina quaterna aut quina complexi, media nempè diſsepiente, candida cuticula ſericea ipſa Lentis effigie ſemina, non ſecus atq; in Alyſſo cernitur, vnde PENNINCK Brabanti, id eſt, nummi florem vocant, & quidam Lunariam. Calido, acríq; guſtu eſt, præſertim ſemine, ſed tamen radices acetarijs, vt Rapuntia, manduntur, nec perinde ſunt acres, vt Crateuæ Thlaſpi radices traduntur. *Dod. de flor. 26.*

Varietas. Non diu eſt cum aliam vidimus ſiccam, huic non ita diuerſam, duntaxat tota minor eſt, & Hyeme perennis viret, durioribus caulibus, breuioribus, floribus dilutioribus, folijs aliquot non diſparibus, radice rediuiua.

MATRONALIS *Viola, aut Damaſcena.*

Bel. **Damas blommen & winter violen**, *id eſt, Hyberna viola.*
Gal. Violes de Damas & Giroffles des Dames, *id eſt, Matronalis viola.*

NEC conſultius faciunt, qui iſtam ſimilem illis plantam, Marinam violam, Damaſcenam, & exoticam vocitant, cum in Nitiobrigum montoſis & Veganijs ſyluoſis, etiamq; Angliæ in pratis fruticet, vnde horti habuerunt: è radice fibroſa, denſa, ampla folijs eſt Drabæ, aut Erucæ, minus laciniosis, nigris, crebribus, ab imo caules rectos, cubitales & ſeſquicubitales ambientibus Aprili, Maio, & Iunio, florum caliculos multos ex cãdido purpureos, & rubellos edẽtibus Saponariæ aut Dentariæ: corniculi ſiliquarum Synapi ſunt, vbi ſemen acre, fuſcum, aut ruffeſcens, & Erucam, Thlaſpi, aut Rapuntium guſtu tota ſapit, quibus idcirco affinis naturâ putatur. *Dod. de flor. 24.*

MEDIVM, *an ſit* MARIANA VIOLA?

MINVS mirum etiámnũc Medium eſſe nullius aut ambiguæ lectionis, cũ codices & autores fuerint valde variæ lectionis. Qui namq; cũ vulgatis Dioſcoridis codicibus, & Plinianis, Iridis folia legebant, ſuperioribus illam maritimam Iridẽ, cuius vt noue mẽtionem in Meo fecimus, & iconem, plenamq; deſcriptionẽ in Iride dedimus, ſtatuebant: inter quos prçeceptor, & D. Aſſatius, Callotus, atq; Dioſcorides Barallius Monſpelliẽſes. Sed nonnullæ notæ magnitudinis & figurç, potius quam virium, refragari viſa ſunt. At candidiſsimus Geſnerus, & deinde Italorum doctiſsimi nonnulli, qui alijs in codicibus, & hos ſecutis Græcis authoribus Seridis folia haberent, iam pluſquam octenium abhinc monebant nos, Violam MARIANAM dictam, vulgatiſsimam plantam, quam tamen poſtremo ſibi notam ſeruitor Cõmmẽtator Cortuſij optimi munere gratulatur, Medium, vt ſi quæ alia planta referre, quorum lectioni & ſententiæ nos eo lubentius aſſentiebamur, quia Iridis ſylueſtris nullius meminerit Dioſcorides, nec ſylueſtris folia à ſatiua, niſi magnitudine diuerſa ſint, nõnulliq; Theophraſtũ negaſſe vllã Sylueſtrẽ Iridẽ extare Matthiolus ſcribãt. Seridis verò Sylueſtris metipſe atq; Dioſcorides meminerint. Violæ autẽ Marianæ, & Mariæ dictæ à Belgis (qui muneri elegantiæ florũ cauſa, primi dederunt Mariæ Hungaricæ viragini illi Heroinæ bellicis faſcinoribus, & incendijs nobilitatæ) noſtra etiam memoria, cultu hortenſi florũ calathis longè ſpecioſiſsimis tantã magnitudinem *Effig. Hiſt. 129.*

nitudinẽ aſſequũtur,vt inſtar calycis aut poculi poturis voluptatis cauſa,vinũ contineãt. Sunt namq́; nolæ oblongæ effigie,nonnullis laciniofis crenis,cærula hilari interdũ purpu raſcẽte,interdũ dilutiore,& candicãte,emergentibus ab imo calyce,quibus reflexis,aut e-lapſis in vtriculi,& florũ baſi Rapũtio,aut Trachelio aſsimili claudũtur:triquetra numero ſa ſemina Acetoſæ,colore,& parilitate.Bicubitales caules toti, & alæ hirſutæ,& hirtæ ab imo folia habent longiora,latiora,tunicis hirſuta,rigida minus quã Licopſis,aut Pulmo-naria vulgaris Intibj ſeu Seridi domeſticæ potius quã Sylueſtris,quæ laciniofa eſt. Radix autem candida,tenera,eſculenta palmum longa Rapũtij ſimilitudine,vti ſemen & flores ſed duplo maior,nec guſtu multum diſpari:ſiquidem in acetarijs Rapuntij modo eſitauimus verna quadragena Belgiæ præſertim,& Couentriæ Angliæ,vbi etiam in Syluoſis quã plurimis enata,ſed minor & ſtrigoſior,eò poſtea incrementi progreditur, cultu in hortis paſsim,vt longè maior adultior,ſuauiorq; edendo ſit.Calidioribus Italiæ,& Galliæ inferiori infrequens,magis figura ad Medium quam facultatibus alludit, ſiquidem dulcis acriuſcula minime aſtringens percipitur.

Επιμήδιον. *EPIMEDIVM.*
an Epipetron & Epimetron Plin?

ÆQVE arduum ſtatuere Epimedium quænam ſit Planta,& an hodiè noſtro orbi Europæo cognita. Quippe perpaucæ ſunt plantæ caule donatæ,quin flores, aut quædam eorum rudimẽta ædant,vti Filix, Ficus arbor,& alia nonnulla. Qua de nota ſi in hiſce regionibus naſceretur,facilè cognoſceretur Epimedium quod ſuſpicamur,eſſe Epipetrum,vt Plinius legiſſe videtur Theophraſto memoratum libro 7.capite o-

Et vna cum fructu,florum ſpem prodigere.

ctauo (non vt vulgo legunt Epimetrum.)Siquidem ſaxis,& petris innaſci affirmat Dioſcorides. Cui ſi idem vſu venit hîc atq; in Bechio,Dictammo, Onoſmate, fortè & Cynogloſſo, iam faciliùs accedemus peritiorũ Herbariorum ſentẽtiæ, quam non ſemel ſuper Epimedio(atq; de hac ele

Epipetrum.

ganti,& noua quã pictam damus planta)rogauimus.Antequam in fœnicetijs inter cremia enatam ſponte,non procul Piſtoia, in Florẽtina præfectura vidiſſemus,virentem dono acceperamus à Ioanne Pomello Veneto Pharmacopœo non vulgaris peritiæ, ad Buccentoris ſymbolum,qui in hortis colebat,& alicunde è proximis Vincentiæ, aut Patauij agris habuerat. Hac etiam nos donauit clariſsimus Bononienſis Doctor,& profeſſor medicus Cæſar Odonus.Viticulis eſt quaſi iunceis,non craſsis,ſed nitidis,albidis,prolixioribus, tenellis cubiti,& ſeſquicubiti exilibus nutãtibus,ſparſis per ſumma ſinguli in ternos,quaſi pediculos diuiſis, in quibus ſummis quaſi in alis multò tenerioribus ternis pedicellis,terna inſunt folia,id eſt nouẽ,aut decem magnitudine,colore,leuore Hederaceo, ſed teneriora, ad Theophraſti Libanotidẽ accedentia,auerſa parte glauca vel albicantia,& extrema ora nonnullis denticellis ſpinoſis ſerratim extantibus : radicem non vidimus,ſed ab ijſdem auditione accepimus: iam tum defloruiſſe ſemenq́; amiſiſſe,viroſo odore:& prolixis ambagibus radicem incuruari atq; in latera diffundi, ſubaſtringentis,& ſiccantis guſtus eſſe:etiam nunc poſtremùm dum literis mandaremus nobis guſtantibus folia multum amara, guſtu fermè Chamæleæ percipiebantur,per quam rara nec nobis vſpiam,pręterquam in Italia viſa.

Τραχήλιον. *TRACHELIVM, ſiue Ceruicaria & Vuularia.*

Belg.& Ger. Halſz kraut.

DVÆ ſunt præterea quæ non parum folijs,& qualitatibus illas deſignant, veteribus indictæ,noſtra memoria nuncupatæ Trachelių,Germanis,Halßkraut, ſiue Ceruicariæ, à ceruicibus colliq; partibus vicinis, internis & externis, quibus tumefactis, & vlceratis multum opitulantur: vnde Vuularia ab vuula etiam dicitur. Maiori harum folia ſunt quadantenus Bolbonac aut Vrticę,Hiſpida,rigida,latiora, ad Imum,ſupernè acuta & ambitu crenata,Vrticę habitu & ſuperficie:floribus albidis,plurimùm cęruleis Violæ Marianæ minoribus:radice alba tenera Rapũculi in acetarijs apta ieiunio Verno præſertim. *Effi. Dod.* 157.

TRACHELIVM, minus.

MIMORI CERVICARIÆ,ijdem natales ſquallidorum marginũ,& Montium Pratorum Germaniæ,& Angliæ Occiduæ ſunt: Caules breuiores,folia item aſpera Rapuntij aut Saluiæ,piloſa,flores denſi pulcelli ſuperioris ſunt, Rapuntij ſapore, primóq; vere acetarijs etiam adduntur. *Effig. Dod.* 157.

Varietas. Quandóq; in Maritimis,& cliuoſis aridis quædam non abſimilis,Ceruicariæ maioris folijs,leuiora minus rigida,aut ambitu dentata,in breuioribus cauliculis,quibus ſubſunt radices latius vagantes albidæ, Flores Iunio & Iulio,nolis puſillis purpuræ languidæ.

Noſtrates CAMPANVLÆ duæ hortenſes,Perſicifoliæ lacticinoſæ,flore volubilis,an IASIONE Theoph?

OBLONGA,anguſta,& obſcurè virentia folia,imum caulem cubitalem, atq; radicem ſtipantia ſunt caules recti in longitudinem ſtriati in quibus totis inſunt florum calathi,vel nolę Cæruleæ,albidę,cæruleis etiam vel albis explicantibus ſeſe nonnullis ſtaminibus,ambitu conſtantes & quaſi vnico folio, ſexangulo, idcirco putatur meritò Theophraſti Iaſione: capitula inſunt foraminulis peruia,quod impoſuit Commentatori Senenſi,qui idcirco illicò putauit,& ſanxit eſſe Phyteuma. Horti voluptatis cauſa habēt, tametſi in olere mandi queat. *Effi. Dod.* 138.

CAMPANVLA Minor.

EADEM ſponte propè ſcrobes,& ſepes prouenit: multò minor,caule breuiore: folia ſunt ad imum ſtrata,rotundiora,& volubilem viarum propius accidentia, flores purpurei, & radices exiliores.

RAPVNTIVM paruum,vulgò Pes Locuſtæ Auicennæ.

Gal. Reſponce petit.
Ger. Clein Rapuntzlein.
Bel. Cleen Raponcellen.

QVEMADMODVM propter radices & vſus non valdè diſsimiles, antiqui Bunium, id eſt Napulam à Buniade diriuaſſe videntur,ſic ætas ſequuta iam inde ab Auicennæ temporibus Rapuntium ſiue Rapulum iſtam vocauit: ſiue quia putarit plebecula eãdem aut congenerem,ſiue quia ad veſcendũ, & ad aſpectũ, Napum aut Rapulam præ ſe fert radix: Eſt enim pollicis lõgitudine & craſsitie Rapi in morem,aut Raphani oblonga,& medio ſui nonnihil ventrioſa: ſed multò minor pellucida, candida,tenera,acetarijs vernæ Quadragenæ longè quouis Rapo aut Raphano delicatior. Inter namq; primas,prima tum erumpit,folijs Oleæ,Gentianellæ,aut Campanulæ hortẽſis breuioribus, in caule gracili,nec huic diſsimili flores cærulei quatuor foliolis,vt Lini,cõpacti ſed reflexis campanulę modo: ſemine in oblongis theculis puſillo. Non modo hortis & ſatis familiare vbinis, ſed etiam ſyluoſis & ſepibus tum frigidarum, tum calidarum regionum. *Dod.* 412.

RAPVNTIVM maius Alopecori comoſo flore.

Ded. Hiſt. 412 MINVS iſtud obuium multis locis, nec niſi montoſis aut alſioſis pratis, & cõuallibus, vti ſunt Mindeni, & Norbonæ Aquitanicæ vicinis pinguibus, etiam Belgij & Angliæ nemoroſis. Figura, radicéq; maiore Rapuntium imitante, & comoſo flore purpureo cæruleo multum diuerſo à Rapis, Napis & minore Rapuntio. Folia enim per initia latiora imò, ſupernè acuta Hederæ, aut Trachelij, ſed longiora in caule recto, pedem ſeſquipedemq; alto, geſtante denſum comoſúmq; ſpicatum, ex corniculis crebribus in quatuor foliola ſupernè dehiſcentibus, Melampyri florem cæruleum purpurantem, iam glaucum, iam pallidum. Iulio, & Auguſto theculas relinquente rotundas, Rapuntij marſupiolis non diſsimiles, vti & radix non diſsimili guſtu & figura eſt, vnde dicta videtur Rapuntium, tametſi neutra inter Rapos collocanda.

- *Leucoium*
  - *Album,*
  - *Purpureum,*
  - *Luteum,*
  - *Marinum* { *maius,* / *minus,* } *purpureum.*
  - *Duplicato flore.*
- *Lychnides*
  - *Agreſtis.*
  - *Agreſtis altera.*
  - *Agreſtis multiflora Anglica.*
  - *Coronaria.*
  - *Lichnis Chalcedonia.*
  - *Marina Anglica.*
- *Ocimoides ſiue Ocimaſtrum.*
- *Ocimaſtrum alterum.*
- *Ocimaſtrum Valerianthos.*
- *Ocimoides repens Poligonij folia, flore Saponariæ.*
- *Lyſimachia*
  - *Lutea.*
  - *Pliniana forté.*
  - *Siliquoſa, filius ante patrem: eiuſdem gemina varietas.*
  - *Cærulea hortenſis.*
- *Coniſa.*
  - *Maior Monſpellienſium vera.*
  - *Media, quæ Calamintha tertia Fuſch. vulgo* **geel Mynte.**
  - *Minor Monſpel. Fuſch. Media.*
  - *Minima.*
- *Aſter ſiue ſtella Attica.*
  - *Monſpellienſium aureo flore.*
  - *Italorum fruticoſus, luteo Oleæ folio, Coniſæ facie.*
  - *Aſter minor Monſpel. Tripolij flore, medio purpureo, Linariæ folio.*
  - *Aſter Montanus duplex prægrandi Coniſæ aut Helenij flore.*
- *Glaſtũ ſiue Iſatis.*
  - *Satiua.*
  - *Sylueſtris.*
  - *Luteola.*
  - *Vaccaria.*

λευκοῖον. *LEVCOION, VIOLA alba.*

Bel. **Violieren.**
Ang. White Gillouer, or ſtocke Gillouer.
Hiſp. Violetas amarithas, ſeu violetas blãquas
Ger. **Weiſz garden Viele.**
Gal. Violiers blancs.
Ital. *Viola bianca.*

VIOLÆ nomen ἀπὸ τȣ ἰέναι, quaſi ire, aut prouenire, aut primum prorũpere dixere: Veris námque præuia viola, & Lutea *Keiri* dicta, quarum capti venuſtate, & fragrantia, vt vſum ad coronamenta ſic nomen commune ſanxere, poſteáque magis conſuetudinem, aut florum ſimilitudinem, quam rationem ſequuti, multos & varios flores Violas nuncuparunt. Idem nomen variis atque longè diuerſis plantis inditum: quippe apud Theophraſtum Viola eſt bulboſa, nigra & alba: quas nos ſuis quãque locis exequuti ſumus. Hic vero Leucoium ſpeciem dumtaxat leuiter perſtringemus, quæ non à florum albedine, ſed foliorum canitie, cinericióue colore dicta alba videtur. Etiamnum hodie, vti Dioſcoridis æuo, vulgatiſsimæ cognitionis illa triplex è floribus varietas: vbiuis propemodum gentium. Ditiſsima peræquè omnium florum fœtura. Sed alba & purpureacærulea non niſi ſatu. *Effig. Mathiol. 876.*

LEVCOIVM LVTEVM, Keiri Arab.

Germa. Geel garden veiel.
Ital. Viola Ialla:
Gal. Violes de muretz.
An. Walle Gyllofer.

LVTEA verò parietinis præſertim, etiam ſpontè læta floret & vernat, Februario & Martio, hæcque vt frequentior, & odoratior, ita nõ parum vtilior Medico vſui, cuius ſemen etiam efficaciſsimum compreſſum in ſiliquis, ſed minoribus multò, atque Erucæ ſylueſtris paribus. Folia etiam anguſtiora, virentia Liguſtri, vel Phyleree. Caules ſarmentoſi, recti, complures, radice lignoſa, fibroſa cõmiſſuris & rimis parietum incuneata. Hîc in Anglia vti pleráſque alias Nataliciis Chriſti ſæpius floribus luxuriantẽ vidimus, etiã hoc anno: non tamen perennat. *Effig. Mathiol. 877.*

SVI ſimilis & vnà dumtaxat, quæ plurimum albos, ſæpe purpureos, interdum, præſertim autũna flores, exoleti coloris in cæruleum vinaceũ langueſcentis fert: Cornicula quanta & cuiuſmodi cornuti Papaueris, geminũ item ſeminum ordinem, membranula ſecundũ longitudinem intercurrit. Folia accedunt ad Calendulam albicantia, è radice lignoſa: Hæc non perinde feruet guſtu. *Varietas.*

LEVCOIVM MARITIMVM Maius.

SED Maritima, quæ plurima Mediterraneis Norbonæ littoribus, rarior multò, Thlaſpi guſtu & ſapore videtur. Floſculi æſtate quaternis foliolis dilutæ purpuræ: ſiliqua & ſemine ſimilis, ſed folio ad Cichorij, vel Erucæ modum diuiſo, craſſo albido, cõcolori, & pari hortẽſis.

LEVCOIVM MARInum, minus.

IISDEM locis non raro puſilla duplóque minor oritur, & ab hac differre videtur: vti Thlaſpi minimũ, à mediocri: vehementius tamen acredine vellicat linguam.

LEVCOIA DVPLIS FLORIBVS.

MAN-

MANGONIO holitorio repetitáq; crebriore tranſplãtatione, tum lutei, tum purpurei, flores magnitudinẽ luculentam aſſequuntur : multiplici ſinguli prægnanti foliorum fœtura, *R*oſam moſchatã æquante: Sed vti viola Martia floribus donata, ſemine orba fit.

λυχνίς. *LYCHNIS Coronaria.*

Ger. Frawen Roſlin, Marien Roſlin, & Himmel Roſlin, ſiue Cœleſtis Roſula.
Gal. Oeillets, & Oeillets Dieu.
Bel. Chriſtus ooghen.
An. *Roſe Campion.*

Iouis flos Theoph. non Phlox, ſiue flammula Plin.

CERTVM liquet de authorum monumentis & comparatione cum Roſæ, Violæ atque Anthyrrhini floribus, flãmeo colore, lucidáue, aut ſanguinea, purpura fulgentibus, dictas fuiſſe Lychnides, quaſi lucidos luculétoſúe flores, qui elegantiæ illecebris in coronamenta venerint. Eiuſmodi eſt Viridariorũ deliciæ lectiſsimus flos, Ocellus vocatus, Gallice *Oeillet*, Chriſtus ooghen Flãdricè, cuius tres quatuorúe numerantur differentiæ: quas omnes huius arcto notionis ambitu cõplexi ſumus : Satiuę radix fibroſa, longiuſcula, folia flaccida, craſsiora, tomentoſa, vti Æthyopis, magnitudinẽ Leucoii, vel Saluiæ æquante. Incani item caules ſurrecti, teretes, geniculis atque ramulis pluribus donati, qui ſinguli, flores explicant, è calycibus Pſeudomelanthii æmulis, Roſea purpura rutilos, atque nitore flammantes, oculorũq; aciem interdum perſtringentes, Pyropi, aut lapidis Lychnidis modo, vnde nomen vtríque cõmune fuit. Hæc vt omnium pulcherrima, ita colitur ſola, eóque flores adeo confertos & ingeminatos fert: vt ſemine poſtea orba ſit, exhauſta nimirum formæ vi, & pabulo in florum cõmodum abſumpto: cuiuſmodi in Viola Martia exemplum videre eſt. Haud diſpar natura earum quæ ruri, interdum ſponte oriuntur, aut in hortis negliguntur. Præterquam quod floribus candidis paucioribus, minoribus, & ſemine donantur.

Varietas.

LYCHNIDES SYLVESTRES.

Varietas

AFFINES etiamnum tres, quarum duæ paſsim ſecus ſatorum ſæpes exeunt: radice non ita magna, gracilioribus, ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomentoſis, ſed ex pallido herbaceis. Alteri flores rubelli dilutioríſue Roſæ, alteri vero niueo candore renident.

Ang. *Doble Roſe Campion.*

MVLTIFLORA.

TRANSVECTÆ vtriúſque in hortos cultu adeo flores fœtura luxuriant, vt maximum Affricanum florem, vel Roſam æquent, aut ſuperent.

LYCHNIS MARINA, ANGLICA.

ALTE-

ALTERA quam hic pictam damus, in aggeribus maritimis Vectis Inſulæ Angliæ, totóq; illo littore frequens. Herbula eſt ab ima radice multis folijs cincta, craſsis, minoribus, & anguſtioribus quàm Portulacæ Marinæ. Caules creberrimi, flexiles, humi fuſi, cubitales & ſeſquicubitales: in quorum ſummo caliculus albus Ocimaſtri, aut Lychnidis eſt, cui hærent floſculi candidi perquàm elegantes, Ocimaſtri non diſsimiles, apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuſcum Lychnidis, aut Ocimaſtri. Salſo eſt guſtu, non tamē inſuaui, eſu tenera: non niſi inter filices & Braſsicas marinas quà ferme vndæ alluunt enatam videas. Floret menſe Iunio, Iulio, Auguſto, & Septembri.

LYCHNIS *Chalcedonica, ſiue Conſtantinopolitana miniata.*

FACILE harum pulcherrimam elegantia prouocat, aut ſuperat florum deliciæ planta Chalcedonia illa, cui florem Conſtantinopolitanum nomen indiderunt. Huius radices exiles, fibroſæ, aliquantùm acres, caules exerunt numeroſos, teneros, graciles, geniculis & aſpredine cinctos, è quibus ſingulis folia bina, quadantenus Sylueſtris Lychnidis, ſed nónihil viridiora, hirſutiora, & aſperiora, ſemen in cauliculis oblongis nigrum Papaueris Rhœadis. Flores in vmbellis radiatis, latiuculis concinnè diſsiti, & minio purpureo, rutilo fulgentibus, viuidioribus, quàm in Martagone vel Canna Indica, adeò vt quia inodores ſunt iſti coronarij omnes, proindeq; florum voluptate duntaxat aſciti, merito hic Lychnis multò omnium pulcherrima ſit habenda.

OCIMOIDES *ſiue Ocimaſtrum. Iacea alba Monſpel. Herba Tunicæ Gordonij.*

NON tantùm propter foliorum cum Ocymo ſimilitudinem, ſed etiam adeóq; multò aptius ob vires aduerſum viperinos morſus exploratas, cui maximè confert Ocimum, Ocimoides, aut Ocimaſtrum vocaſſe videntur. Cuius non parum plenè omnes explet notas iſta planta vulgatæ cognitionis, quæ nuſquam non inter ſegetes, & viarum marginumq; gramina vberè luxuriat. Radix alba craſsitiem digiti æquans, tenera nonnullis fibris ſparſa: exiles rectoſq;, nonnihil hirſutos, cubitales exerens caules, per interualla geniculos habentes, è quibus ſingulis folia maiuſcula Ocymi, aut Lychnidis ſylueſtris hirſuta bina, & plerumq; quaterna, nouis ſuccreſcentibus binis puſillis, in ſummo ternos, aut quaternos follioſos calyces ventrioſos ſupernè anguſtos fert: vbi ſemen fuſcum Pſeudomelanthij, flores Lychnidis ſylueſtris albi.

SPVMEVM *Papauer vulgò, eſt Ocimaſtrum alterum.*

NEC minore prouentu, nec alijs locis oritur hæc, vulgò Norbonenſium notiſsima, & propter ſpumeam ſputeámue aſperginem, quæ non rarò albicans foliorum, & geniculorum finibus inſidet, ſpumeum Papauer putata: ſuperiori Ocimaſtro admodum ſimilis, cunctis ſui partibus, ſed caules leues nitidi hirſuta, ad Tunicem magis accedentia: vnde nonnullis practicis vt Gordonio, Tunica herba dicta, radix nec folia fractu facilis, nitida & pellucida magis.

Behen album ſeu Polemonium Belgarum: neutrum tamen verum.

Ocimaſtrum

Ocimaſtrum Valerianthos.

Narciſſus Virgilij & Columellæ fortè. *Valeriana rubra Belgarum.*

LONGE hac floribus pulchriorem, alioquin folijs,caule, & facie non ita diſsimilem, alunt herbarij Belgæ: radice tamen aliquantùm craſsiore, habitiore, & magis tereti æquè alba,odoratiore.Longiora,maioráq; aliquãtò tum folia,tum caules ſunt.Flores verò creberrimi,elegantiſsimi affatim in muſcarijs propendentibus,& ex puſillis caliculis oblõgis congeſti,Valerianæ partim,& Iaſmini.Vnde illîc Valeriana Rubra vocatur. Purpura namq; diluta nitent flores,Iunio exeunte. Vnde etiam Rubrum Behen vocitarunt idem:non niſi in hortis penſilibúſq; puluinis,& figlinis enatam vidimus.

OCIMOIDES REPENS, *Polugonifolia,flore Saponariæ.*

NON modò Taurinenſium ad Padum collium vmbroſis,Syluoſis,& iuxta ſæpes hæc frequens oritur, ſed etiam Seuenæ Veganij herbidis,& vmbroſis marginibus, ſecus riuulos & fluenta proximè Aſarinam in ſaxorum commiſſuris. E cauliculis gracilibus, geniculatis,reptantibus,teneris,flexuoſis Alſines maioris,folia exeunt bina, iuxta geniculos Oleæ ſylueſtris,Myrthi, aut Polygoni,ſed paulò lætiora. Flores verò in caliculis oblongis Saponariæ concoloribus,multò minoribus: radix exilis,vſus hodie incomperti & neglecti.

λυσιμάχιον καὶ λύτρον LYSIMACHIA LVTEA, *ſiue Salicaria.*

{*Gal.* Perçe boſſe. Souſy d'eaue.Corneille.
Ger. Geel Weidrich.

HVIC laus nomenq; à pugna dirimenda, id enim eſt: λύειν τὴν μάχην, certamen dirimere vel pacē componere,quod nominis Reginam etiam Lyſimachiã impoſuiſſe dixerunt.Eſt tamen ea plantæ vis,vt etiam belluarum animos feroces,& mutuos hoſtiles congreſſus pacet.Faceret vtinam rerum arbitra, & hera Prouidentia,vt quàm nota eſt hodie herba Lyſimachia,tam eſſet nobis copia illius cœleſtis Lyſimachiæ,quæ eſt Paracleti interpres,& alumna pacis gratia, qua rabies,& rerum humanarum æſtus,atq; inſania pluſquã Cerberea, ad lenitatē perpetuumq; perennis amicitiæ fœdus,reducerentur. Tametſi tres poſteritatis ſedulitate animaduerſæ ſunt Lyſimachiæ ſpecies,Dioſcoridi indictæ,tamē vix vlla earũ vſu hactenus recepta fuit. Eapropter lutea notiſsima,vſúq; frequentior. Meſsibus flores luteos elegantia viſendos,in ramulis, Hypericonis modo edit, inodoros,multos,cõfertos,folia autē frondis Saligneæ,aut Perſicariæ,pallentia,in caule bicubitali parum anguloſo,geniculato,quaterna ternaq; ſibi ex aduerſo ſita. Radix ceſpite vagatur,latius ſparſa,editq; teneram ſobolem purpuraſcentium turionum,Semen rotundum Coriandri,pallidum.Marginibus hæc & ripis minus vdis,atq; merſis, quàm reliquæ tres aquaticæ.Vbiq; Angliæ,Galliæ, Germaniæ,peruia, quã Officinæ multam ad gargariſmata,& parulides exeſaſq; oris inflammationes vſurpant.Guſtu aſtringit & deſiccat.

LYSIMACHIÆ *fortè Plinianæ.*

SVNT qui Plinio mentionatam Lyſimachiam diuerſam illi ſpecie arbitrãtur,quippe qui flore purpureo, & odore graui eas diſcreuiſſe videtur: earũq; vnã proinde innuiſſe,quæ nuſquã emerſæ conſpiciuntur: è riuulis pigris, & palludoſis lacunis,floribus,ſpicatis,intē ſè purpureis,palmum & ſeſquipalmũ longis, è Sertis purpureis ſemine concluſo in anguſtum deficientibus, Viticis aut Lauendulæ ritu. Caules geniculatos, & folia Luteæ ſimilia, aut Salicis anguſtifoliæ ſunt,ex interuallis bina ſubpurpurea. Radix maior quàm Luteæ, & ſimiliter turiones,quotannis teneros promēs,lignoſa,nigricans: nõ tamē odore tetro. Quare tametſi non magni noſtra referat cuia ſit Pliniananе an Dioſcoridea,tamen ſubodorari quiuis queat,Pliniũ non aliam interpretatũ,à Lutea.Sed πύῤῥον,ſiue purpureũ vertiſſe,aut πόρφυρον legiſſe:& grauem odorem habere, quod quando adoletur, verum aſſerit Dioſcorides.

LYSIMACHIA *Siliquoſa, Filius ante patrem.*

EST etiam vulgatior hæc à ſiliquato fœtu præcoci, qui auctu & incremēto florū eruptioni anteuertit, quaſi proles parente prior, Filius ante patrē vocitata. Non aliis hęc natalibus, ſed multò vberiore & variato prouentu orīunda, caule & foliis haud diuerſa, niſi quia anguſtiora & leuiter crenata. Floſculos foliolis quaternis conſtantes purpureos, patulos: Geranii colūbini, quibus quaſi caliculus foret, ſubſunt teretia exilia & longiuſcula cornicula, quæ ſemine perquàm minutò Conizę, aut Dentis leonis, vnà cum papposis inuolucris, dum ſiliquæ hiulcæ & bifidæ diſparantur, perduntur.

Varietas

HVIVS filii ante patrem in Belgio, ſed in Anglia facillimè, varietas duplex obſeruatur, non iiſdem tamen locis ſemper, attamen vmbroſis, ſaxoſis, aut minus vdis. Frequentior eſt omnino folio, ſiliqua, caule iiſdem, ſed magnitudine inferior, & tenera adeò, vt vix ſiliquam florémq; fulcire queat. Flos verò propius Caryophylleam Tunicā dictam, paulò minorem, rubeum exprimit.

ALTERA varietas cernitur in floribus, pallidioribus, quadripartitis, anguſtioribus foliolis, ex aduerſa cruciatim, aut decuſſatim aſsitis, in parili ſiliqua, cui cætera omnia ſubſunt ſimilia.

LYSIMACHIA CÆRVLEA *hortenſis, Veronica* RECTA *quorundam.*

ET hæc non abſimilis folio, Filii ante *Patrem*, aut maioris Veronicæ, ſed longiore, craſſiore, ſed tota minor, cubitum & pedem alta, & quaſi ex vtraque Lyſimachia mixta: ramulos in ſummo ſpicatos, floribus cœruleis, nitidis Teucrii, Germandreæ, aut Lauendulæ longioribus: pluribus exiguis marſupiolis contentum ſemen minutum: exigua & fibroſa radice nititur. Rarior hæc etiam hortis: Londini hoc anno Iunio & Iulio floruit in horto H. Morgani noſtri: Belgicis etiam ſyluis dicitur creſcere ſponte. Parcior, aut rarior harum omnium vſus, pręter quàm Luteæ, vti dictum.

CONIZA MINIMA *ſiue Pulicaria.*

IN quadruplici differentia eſt Coniza, quarum Media & Minima vbiuis Galliæ, Germaniæ, & Angliæ locis lacuſtribus, & humentibus aruis multa. In *Benardgreyn* ara & foſsis, altero à Londino lapide fruticat minima, inter Camęmillam Romanam, inter & Pulgium Regale: ſeſquipalmum caulibus ſuperat, multis alis donatis, hirſutis, pullis vel cineritiis, rotundis, rigidiuſculis, quos folia ambiūt ab imo crebra, incana, & Phyli Thelegoni fermè paria, aut Gnaphalii vulgaris, quem habitu & colore tota refert, ſed maiora multò & obſcuriore obſoletioréque lanugine. Flores rotundi, bullis Agerati vel Tanaceti, ſed minus vegeto colore & cōpreſsi, quibus elapſis ſemen ſubeſt Anthemidis, aceroſum minutū: exigua lignoſáq; radice, minime omnium hæc glutinoſa, minúſque quàm Media fœtida, quam dumtaxat veſtigio olido teſtatur.

MEDIA.

EODEM loci ſecus Regiam viā atq; humentes ſcrobes, Media illi prorſum ſimilis, ſed duplò maioribus foliis, craſsis, denſis, virentibus, aſperis, rigidis, ſquallidis, caulē bicubitalē & alas multas ambientibus, ima falcata, baſi Glaſti Dentillarięúe modo. Radiatis floribus, luteis, Chryſanthemi, aut Buphthalmi, ſemen haud diſsimile, radix puſilla, halitum viroſum, & quiddam Cimicum, aut fœtidę Cotulæ efflat. Parum autminus multò quàm maior, & minor glutinoſa.

CONIZA MAIOR *Vera.*

SED maior tępidiore Auſtrinóq; cœlo & aëre maritimo oblectatur, cuiuſmodi eſt Hetrurię inter Florētiā, Aquaſpēdulas, & Romā, atq; Nitiobrigū in maritimis Venetis & aruo-

 rum mar-

marginibus Lunellę, Maſsilarges, Mõſpellii. Binũ trinúmue cubitorum frutex, multis propagatur virgultis, rectis, rigidis, rotundis, foliis multis cohærentibus, denſis, ex viridi pallentibus, craſsis, pinguibus, Oleæ ſimilibus, aut Aſteri attici Italici. Extremi caules multis ornãtur ſecundũ lõgitudinẽ floribus, luteis, rotundis, Hieracij, aut Senecionis, in pappos euolantibus: nec non ſemen exiguũ, vt Hieracii: radix lignoſa, fibroſa. Præſtãtior cæteris multò hæc, cùm odore vehementer ſuaui, tũ viribus, nec minus Ledo Chiſto glutinoſa tangenti, cuius odorem, ſed cum ea quam mediam iam deſcripſimus, nõnihil confuſum imitatur, adeò vt omnes norit, qui ambas, mediã nempè & iſtã nouerit. Adeò ſunt inter ſe couſimiles, & Dioſcoridis lineamentis affabrè bellè congruentes.

CONIZA MINOR *Vera.*

HVIC tamen præ cæteris aſsimilatur natalibus, viribus, odore & facie, quam minorẽ Dioſcoridis aſtruemus. Quæ prorſus eadẽ foret, niſi proceritate & caulium luxuria vinceretur. Vnico ſed- enim eſt vtplurimum caule, gracili, cubitali & ſeſquicubitali, paucioribus, minoribúſque foliis Lynariæ, vel Chiſti Ledi anguſtifolii: color, odor, modus, ſemen, tum illis, tum floribus, haud diuerſa: radix exigua. Gramuntiæ ſyluę finitimis agris, hanc non modò, ſed etiam publica via maiorẽ, in depreſsis Syluę lacunis minimam, non ſemel, Pulegii Ceruini conuictricẽ, legimus: Mediam verò paſsim vbique locis vdis, ſic inibi omnes ſtudioſis paulò exercitatioribus iamdiu notæ: quibus riſui fuit Senenſis audax commentum, qui longè diuerſam, vti in Baccharide dictum, plantam, *Nullis reclamantibus*, vt ille ſemper affirmat (vti nos hîc omnibus aduerſantibus) *notis*, intruſit huc. Parum certè illi notam, & quod minus ferendum, nõ deſcriptã. Spirat huius nãque radix odorem, non tetrum, ſed arromaticũ Garryophylleum. Caule, & foliis Verbaſci, aut Blattariæ non Oleæ, glutinis nihil penitus habentibus. Flores ex luteo purpuraſcentes: cætera etiam planè diſsimilia, multò magis viribus: quare nunquam Senenſis dignitas noſtratibus mulierculis Galloprouinciæ perſuadebit, vt ſcopas euiſcandis, & enecandis pulicibus, ex Baccharide potius quàm vulgata illîc Pullicaria colligant.

Coniſa maior Mathiolo falſò tradita.

Monſpell. Baccaris.

ASTER

ASTER, ſiue STELLA ATTICA Monſpellienſium, aureo flore.

ATTICÆ ſtellæ nomen, ſi non à flore, ſed à foliolis florem in ſtellæ morem cingentibus, factum fuit, vt Dioſcorides videtur expreſsiſſe : non aliam hodie plantam commodius poteſt deſignare, quàm Monſpellienſium Aſterem vocatam inibi Norbonenſi agro, prope pratorum margines, & fluenta perfamiliare. Florem etenim edit æſtate aureum, circinatæ, ſed compreſſæ, nec admodum extuberantis rotunditatis, Buphthalmi aut Chryſanthemi, quem ambiunt quina ſenáue foliola anguſta, mucronata, rigida, longiuſcula, Stellam marinam piſcem, non parum referentia: caules pedales terni aut quaterni, duri, hirſuti, quibus totis inſunt folia oblõga Lychnidis aut Verbaſci Saluifoliæ tenuioris, piloſa rigidiuſcula, viridia, in fuſcum obſcura. Radice capilloſa, ſparſa. Sapore aſtringente, amaricante, non acri, nec ita ingrato. Semine anthemidis Auguſto maturis vel Septembri in Franciæ, Belgij, Germaniæ, & Angliæ hortis. Nam ruri illis non prouenit. Purpuraſcunt quibuſdam in locis florum foliola ſubtus, non ſecus ac in Tripolio.

ASTER ITALORVM luteum fruticoſum oleæfolio Coniſæ facie.

EST & iſtud non modò Italiæ ſaxoſis & aridis valdè frequens, ſed etiam Galloprouinciæ Norbone, præſertim via Auenione Nemanſum petenti ad læuam, inter Auguſtæ antiquitatis Romanæq; munificentiæ rudera, ruinoſaq; triplicis fornicis pontis Garri vocati eximia monumenta, nec non prope *Bettonettum*, & ſecus Lanum Monſpelliacum amnem ad pontem. Virgultis quamplurimis, durioribus, nigricantibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: folia Oleæ Coniſæ, vel Myrthi maioris, aut potius Coniſæ facie & flore. Luteo, pappoſo circinato ſquamulis aceroſis foris ſepto, in Iaceæ morem. Fibroſa radice, guſtus vniuerſæ ſubaſtringentis & ſiccantis, parum quid amarooris arromatici & odori: commodi hactenus incerti. Incertumq; ſitne *Amelus Virgilij*. Videtur equidem neq; Ameli veri, neq; Dioſcoridis Aſteris opinionem tueri poſſe, vt preſsius expendenti ſtirpes ipſas, & vtriuſq; authoris lectioni dicat liquet.

ASTER MINOR Norbonenſium tripolij flore, Lynariæ folio medio purpureum.

NISI hîc (non in pratis) locis aridis & collibus ſaxoſis proueniret, vt ſunt Olineta circum Monſpellium & ad Caſtrum nouum, cæteris plenius expleret Dioſcoridis Aſteris & *Ameli Vergiliani* notionẽ. Flores quippe radiatim multis foliolis ſtellulas effigiant, aureo purpureoq; mixto fulgore micantes Tripolij. Nam Dioſcoridi pingitur aliquid purpurei luteo immixtum, vt videre eſt quando dicit, florũ partem purpuream bubonis preſidio eſſe. Sic enim vertendum eſt, & vertit doctiſsimus Marcellus. In gracilibus virgis, numeroſis, rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus ab vno radicis fibroſæ ceſpite: foliola oblonga, anguſtiora quàm ſuperiorum, Lynariam referentia. Similis tota, ſed minor & gracilior Tripolio, quod AMELVM *Virgilianum* ſignantius exprimit, nõ modò quia ſecus fluenta & pratorum riguorum conualles amœniores, vt Padi, ſiue famigeratiſſimi Eridani prope Ferrariã, Patauiũ, & paſsim in Lombardia : ſed etiã quia tũ florũ & foliorũ, tũ cauliũ ſuperficies, interdũ ex virore purpuraſcũt, ſpecioſamq; radiantium Stellarum in luteo purpuraſcẽtium ſyluam oſtentant cymæ.

ASTER MONTANIS duplex prægrandi Helenij flore.

MERENTVR etiam Aſteris nomen plãtæ illæ duæ, quæ non niſi raró in mõtibus Allobrogũ & Galloprouinciæ celſis,florẽ vnicũ luculentæ magnitudinis oſtentãt. Magnitudine ferè, colore, & effigie Helenij,in caule ſingulari, cubitali, recto,gracili, folia ferenti fuſca, magnitudine Aſteris Italici, & adeò ſimila,vt planè eadẽ putes. Radice fibroſa, Succiſæ,aut Britannicæ,Lugdunenſis.

Alter folio & caule hirſutis.

ALter proceritate,& flore non abſimilis,ſed caule,& folijs hirſutis,longioribus,Cynogloſsi noſtri parui paribus,& ſimilibus: radice verò minus fibroſa.

GLASTVM Satiuum.

HVIVS ſatiui & longè omnium optimi immenſi tractus conſiti Tholoſanam ditant regionem, vbi virens herba *Guede* : tabefacta autem & putrefacta, inq; mola truſatili expreſſa herbacea ſanies, in prægrandes glebas aceruatur, & *Paſtel* vernaculè vocatur,indeq; Galliæ,Angliæ,& Belgio ſuppetit ad pannorum infecturas. Serunt etiam circa Inſulas Belgij vrbem,& in Germania vbi ſolũ pingue,& lætum,perbonum dat Iſatidem nec multùm Tholoſana inferiorem.In Italia minus frequens, eoq; minus mirum ſi doctus Anguillara ſe noſſe negarit,& aliam Norbonenſem ſylueſtris Glaſti ſpeciem,pro ſatiuo Glaſto deſcripſerit: quam neſcio cur Dodoneus Vaccariam vocarit, cùm apud nos neq; vaccę eam paſcantur, nec vllam cum ea habet ſimilitudinem,vllive vſui ſit: Et illius conſpicua differentia ab vtroq; Glaſto,quibus tamen congener videtur.

Effi.Ma.634.

Glaſtum enim Satiuum infecturæ commendatione vbiq; notum eſt. Aruis pinguibus ſeritur quotannis,exitq; folijs ab imo totos caules cubitales & bicubitales rectos ſtipantibus,craſsis,pinguibus,anguſtis,atrocæruleis aut virẽtibus Cynogloſſi, aut Thlaſpi latifoliæ effigie hærentibus,in ſummis ramulis numeroſis,Maio menſe, & Iunio flores lutei, pallidi,numeroſi exeunt, ſecundum quos thecul æ compreſſæ,acutæ in linguæ figuram erumpunt,& ſemen maturant nigricans. Radix albicat,non altè depacta.

GLASTVM ſiue ISATIS Sylueſtris.

Math.635. SYLVESTRIS ſegetibus obeſt,& multò procerius priore luxuriat,folijs Endiuiam imitantibus,tamen multò minoribus,vnde Plinio occaſio,vt in Lactucas reijceret: radice exigua,caule lignoſo,recto,ab imò folijs compluribus ſtipato,è quorum alis alternis interuallis propagantur flores,ſed in ſummo multiplici conferti, melino diluto colore. Galloprouinciæ plebeculæ coronaria eſt.

ISATIS ſylueſtris Ocimaſtri caliculo,flore exiguo pallido,Vaccaria dicta Norbo.

SYLVESTRIS autem ſiue Vaccaria,& Ocimoides dicta,importuno prouentu Triticeæ ſegeti immiſcetur : anguſtiora folia promẽs, quàm ſylueſtris Iſatis,Ocimaſtri, ſiue Papaueris ſpumei ſimilia,rariora,in caule cubitali alis ſparſo, & ornato floribus puſillis Ocimaſtri,aut Pſeudomelanthij,alabaſtriculis albidis,& pallentibus,nec ſemine diſpari: non vllius adhuc commodi comperti.

LVTEOLA.

MAGNO vſui & emolumento eſt Luteola, recentioribus tantùm cognita, ad colorem fuluum aureúmue pannis conciliandũ valde expetita, præſertim in Belgio, vbi magna copia: tametſi aliis etiam pleríſque locis Galliæ, & Angliæ ruderibus, & ſemitibus occurrat. Hæc tertia Glaſti ſpecies conſtitui rectè poteſt: radix oblonga, folia habitiora, Iſatidis figura, ſed anguſtiora, fuſco virore, caule recto, ſeſquicubitali, Thyrſum muſcoſum gerit, ex multis floſculis, luteolis, palleſcentibus, Oleæ ſimilitudine, & magnitudine, decuſſatim explicatis: Semen nigrum, Vrticæ Romanæ, ſed minus.

TITHYMALI
- *Parallius, ſiue Marinus.*
- *Mirſynites, ſiue Myrthifolius.*
- *Helioſcopius Soliſequius, Portulacæ folio.*
- *Cypariſsias Cupreſsinus, vel Humipinus.*
- *Pityuſa, ſiue Pinea: Eſula minor Officinarum.*
- *Eſula maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis fruteſcens Pityuſa.*
- *Dendroides, ſiue Arboreſcens, Myrthifolius.*
- *Platiphyllos, eſt Characias nuperorum.*
- *Characias Anglicus, & Francus.*
- *Monſpellienſium ſerratifolius, an Characias?*
- *Lathyris, ſiue Cataputia minor.*
- *Peplus, ſiue rotunda Eſula.*

Peplis.
Chamæſyce.

- *Nerion*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
- *Alpigena Chamærhododendros*
  - *Odora.*
  - *Altera.*
- *Montana Allobrogum Lentiſcifolia, Chamæleæfolia, vel, Oliuæ trifolia minus odora.*
- *Chamædaphne, ſiue puſilla Laurus, an Germanicum Mezereon, an nullus potius noſtrum Chamærhododendrum?*
- *Granum Gnidium.*
- *Daphnoides, ſiue Laureola.*
- *Thymelea, Granignidij.*
- *Chamælea tricoccos, Mezereon Arabum.*
- *Chamælea montana hirſuta.*
- *Alypum, Terribilis, Herba Norbonenſium.*
- *Turbith*
  - *Serapionis, & Arabum.*
  - *Meſuæ.*
  - *Actuarij.*
  - *Officinarum triplex.*
- Tarton Traire *Maſsilienſium, Galloprouinciæ.*
- *Eſula rara, ſiue Alypum in Lio Venetorum inſula.*

Semperuiuũ, ſiue ſedum.
- *Maius crenatum Myrthifolium medium teretifolium.*
- *Minus.*
- *Minimum, ſiue Illecebra.*
- *Anthyllis, ſiue Vermicularis fruteſcens, ſiue arboreſcens.*

Sedum
- *Arboreſcens Græcum, Illyricum, & Anglicum*
  - *Maius.*
  - *Minus.*
- *Aloe.*

- *Cotyledon.*
- *Cotyledon minus, Montanum Sedifolio.*
- *Cotyledon aquatica, acris Septentrionalium.*
- *Androſaches.*

Portulaca { *Satiua.* / *Agreſtis.*

Portulaca marina

Halimus.

Telephium, an Craſſula?

Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, Lactariæ.

Germa. Wolfzmilch.
Gallis. Tithymales, ou Herbe au laict.
Belg. wolfsmelck.
Ang. *Wilde ſpurge.*

A Svcco lacteo quo turgerent differentiæ cũctę, nomen factum cõmune Tithymalis, vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod mammã, ſiue papillã vberis exitioſam viroſámue non inſcitè interpretatur. Plures hodie quam apud Dioſcoridem extent, habemus; quarum partim confuſas à Comentatore, nec verbis deſignatas, partim affictas orationi non intellectæ Dioſcoridis, quamlibet ſuis indiciis illuſtrabimus, & paucis emendabimus: Dioſcoridis oratione quaſi filo Ariadnæ ducti, ſed noſtrum ordinem ſequuti, accuratiorémque ex inſpectione deſcriptionem: quò quælibet planta cui propius quadret, Magis perſpicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλλιος. PARALLIVS.

PARALLIOS ſiue hæc maritima appellata nuſpiam hic niſi ſabuloſo ſteriliſque littorum ſolo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quãplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinoſis, foliis denſè ſtipãtibus, ſubnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & ſimilibus. Floſculis ex herbaceo luteolis: in ſummis pediculis circinata foliola media traiicientibus, ſicque vmbellam efformantibus & ſemen edentibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non diſsimile, minùs & coactius: intus medulloſa tria grana ſunt verrucariæ Torneſolis: radice ſimplici, prolixa, lignoſa.

μυρσινίτης. MYRSINITES Myrthifolius. Fœmina repens Dioſcorid.

PROXIMA illi facie hæc, ſed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi ſurculis, quos folia prorſum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Ruſci, mucronata crebra ſtipant; vt Paralium, pallidè virentia, & in ſummo magis ſparſa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilicata, diſparantur quaterni, aut quini pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, puſillos, muſcoſos geſtãt, & ſemina triquetra Paralii Auguſto maturant, maiora, quæ itidem tribus compacta lateribus, in tricarinas valuulas dehiſcunt, ſingulas ſingulum granum, teres, oblungum, fuſcum: medulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ horti hunc ſæpius alunt: nec alibi natum vidimus.

ἡλιοσκόπιος. Helioſcopius. TITHYMALVS, Soliſequius Portulacifolius.

Germ. Sonnewende wolfzmelck.
Gallis. Reueille matin ſuiuant le Soleil.
Belgis. Croonkens cruyt.
Ang. *Wertgraſſe, & Wertworte.*

CVNCTIS gentibus familiaris hîc & notior, foliis Portulacæ minus craſsis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noſter Charatias, caules paruos pedales in humum

TITHYMALVS Myrſinites. 150

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque vmbellam collectis, ſemine non diuerſo: ſed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo ſpiritu vapido turget, vti ſoli relictũ, quaſi ſe motaret, exiliat, mediũque crepet; pueris raro ſpectaculo eſt, quemadmodum Thamariſci ſemen.

Κυπαρισσίας *TITHYMALVS Cypariſsias, ſiue Cupreſsinus. vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius denſi ramuli rubẽtes, ſeſquipalmares, poſitu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu puſillã Cupreſſum: folia autẽ anguſtiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymęlea, Pino propiora, molliora: ſemine alioqui in ſummitatibus, pixidata foliola trãſmittentibus, nec à ſuperioris, niſi quia minora ſunt, diuerſis: vicinioribus tamen *P*arallio Tithymalo, & Pituiſę. Crepidines ſabuloſę fluminũ, & vicini colles fræquentius hunc alunt, vti ſunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & Norbonæ Lani, non procul Monſpellio, alibíque paſsim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem ſanguineum.

Πιτύουσα *PITYVSA, ſiue Pinea, Offici. Eſula minor.*

ILLI ADEO affinis hæc *P*inea Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis ESVLA
pręſertim, vt ne quemquam falleret aſsimilatio, Dioſcorides diuerſas eſſe ſpecies monendum duxerit. Ac quãquam videri poſſet vna quæpiam Cypariſsię Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuerſum habitum, & lineamenta Plantę, ſed dumtaxat folia Piceæ eſſe tradit. Quare coniectura fert veriſimilior, *P*ityuſam eſſe eandem cum Officinarum Eſula minore, quæ etiam Eſulę vox, quaſi abſciſa à Pityuſula, nempe *P*ityuſa minore videtur. *P*aſsímque cognoſcitur, cum Linariæ collatione, de verſificatoris carminulo rithmico. *Eſula Lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla diſparia *P*olygoni more, ramulos, & folia pauciora promẽtibus, Oſyridis, ſiue Linariæ, longis, acutis, anguſtis, & nulli Tithymalorum quam Cypariſſo propinquioribus: cui etiam floſculi prorſus, & ſeminum triquetra theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius cortex aceto maceratus, & torulo ligneo exãteratus vſui Officinis, nec fructui eſt lentis figura, cuiuſmodi codex Dioſcoridis habet, cui potius mendum ſubeſſe ſuſpicamur, quàm ſtandum putamus, rerum ſuffragante & monente perpenſione: & ſane aut nullum prorſum noſtratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipſos eadem, & triquetra pericarpia, ſiue inuolucra ſunt,) fuit illis notũ, vel deſcriptum, aut amanuenſium incuria (nolim Dioſcoridis) temerata fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fuſius monemus: hinc ſimul ridendæ, ſimul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, *P*arali, & Mirſynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipſis expinxit, ſed vti in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructu, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quãplurimis aliis locis, plauſibilis iconis mendacio, poſteritatis theatro illuſit; ex quo exercitatiſsimo cuíque, & cordatiſsimo viro ſuſpicionem fecit, & fouit meritò, non vno loco fidei claſsici authoris illum fregiſſe teſſeram, nec illi deinceps, niſi benè re perpenſa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & ſepium, iſtam ſæpius alunt Eſulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non niſi horti *P*harmacopœorum,

ESVLA maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis frutesſcens Pityuſa?

VT vſu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta eſt, Eſula maior, ſic ſanè nulli Tithymali ſpeciei quam *P*ityuſæ propior videtur, & alioqui niſi huc ac-

commodetur, Dioſcoridi, aut minus nota, aut prætermiſſa fuit. Ex ampla multíſque adnatis implexa radice, craſſo, denſóq; pullo cortice amicta, innumera ſurriguntur virgulta, minimũ digitũ craſſa, & binũ cubitorum proceritate viridãtia, folia ferentia Latyridis crebra, aut arboreſcentis Tithymali, nec ſemine diſſimili: ſed partim ſecundũ caulis & foliorũ interualla, partim in vmbella, ſed minus lata, & minus in orbem collecta, cætera non diſsident à reliquis Tithymalis. Verùm rarior hæc in Italia & Gallia, & Anglia, niſi in hortis colatur. Germaniæ verò ſuperioris, & inferioris ad Rhenum.

DENDROIDES, *ſiue arboreus Myrthifolius, Myrthei ſpecie non à folis, ſed frutico.*

CALIDIORIS ſoli collibus apricis, & ſaxeis, ſiue aſperis, ſecus fluenta Norbonę, & Hetruriæ Romaniæque prouenit Arboris æmulatione, ab vno ſtipite pollicis craſſitie, plures emittit ramos, amplos, bicubitales, digitũ craſſos, Eſulæ maioris folia paria & admodum ſimilia, veluti cuncta planta: quam radix exilior, ſtipes craſsior, & vmbella maior, ab Eſula maiore diſtinguit: vti etiam arboreus vultus, quem hæc præfert, vnde illi nomen.

PLATIPHYLLON *Characias Mathioli, Vallaris.*

POSTEA quàm habemus plures, quàm quot Dioſcoridi annumeratæ ſint Tithymalorum ſpecies, & huic præ cæteris folia ineſſe latiora, vt *P*linio etiam viſum, ad Violæ albę, & minimi Syluestris verbaſci accedentia, ſimilitudine, ortu, & parilitate, videmur tutò affirmaturi, latifolium hunc Tithymalum dici oportere: & præſertim cùm duos inſuper ſimus nacti, quos ſi nouiſſet Commentator, Characiã feciſſet, noſque hoc labore leuaſſet. Quem igitur Characiam noſtra ętate ſcriptores putant, nos *P*latiphyllum opinamur, quemadmodùm *P*latiphyllon Iteam, ſiue Salicem appellant illi. Eſt namque latioribus, longioribus cæterarum foliis, ramis ſeſquicubitum & duos altis, alióquin Dendroidi, aut *P*ityuſæ maiori aſsimilatur. In Norbonæ Galloprouinciæ, Lugdunenſiq; præfectura, ac aliis quàmplurimis Galliæ, & Germaniæ ſyluoſis, & fluentum ripis, nihil frequentius. Floret, Maio & Iunio, vnicaulis, vt plurimum hîc: eóque Dendroidi cognatior.

CHARACIAS *Anglicus & Francus.*

HIc admodum ſimilis Platiphyllo, ſed minor caule, & foliis. Frequentior etiã in Germaniis, & Franciæ Aureliæ vicinis ſyluoſis, quàm calidiori ſolo: Nullibi quàm in Anglia copioſior. *P*rimo Vere floret, cauléſque complures à radice lignoſa, fuſca, rubentes emittit. In quibus folia multò minora, purpurantia Amygdalinæ frondis effigie, Paralij maiora. Luteſcenţe floſculorum fœtura, & paritura, per Iunii meſſes trilateram, & trigranã: non diuerſam à cæteris ſiliquam, paulò ſuperius quàm ſint Peltata concaua folia, pertranſeant vmbellæ ramuli.

MON-

MONSPELLIENSIVM SERRATVS TITHYMALVS, an Caracias?

NON temerè alibi (ne in Italia quidẽ) quàm
Norbonenſi agro iſtum reperias, qui inibi
vulgatiſsimus,& à foliorum crenis tenellis,ſerra
tus vocatus: exeũt à radice alba,Eringij ſimili,
pingui cortice,carnoſa pulpa,pollicẽ craſſa,pro
lixa binũ & ternũ pedũ,gũmeo & percocto ſuc
co pregnante,eoq; Turbit ſuſpicionem facien-
te: exeunt ſurculi plures cubitales,& pedales vi-
ridantes: Folijs Mirſinitidis,anguſtioribus, aut
Myrthi maioris,craſsioribus,pinguioribus,& e-
legãter per ambitũ,ſed leniter,crenatis: in ſũmo
ramulis ſpargitur,& donatur vmbellis vmbelli-
catæ rotunditatis,foliola traijcientibus, florem,
& thecam haud diuerſam ab alijs,ęſtate. Si vllius
horum omnium radix affabrè ementitur Tur-
peti Alexandrini radicem, ſanè hęc foret.

LATHYRIS ſiue CATAPVTIA minor: maior eſt Richinus.

POSTREMVM omnium Tithymalorum notiſsima,& vſitatiſsima Lathyris,cui ap-
pellatio indita videtur,quæ congenerem quidem,ſed efficatiorem, & viroſam magis
ſignaret Tithymalum,idcircoq; Catapotiam, quia dixerat Dioſcorides ἐν κάτα ποτίῳ
λαμβανόμενα, id eſt,in pilulis grana ſumpta purgare. Nuſquam non in hortis,etiam-
q; in agrorum Anglorum, & Galliæ marginibus occurrit, caule ſingulari, bipedali, ſed
ramoſo aſſurgit: quem per interualla ab imo bina cingunt folia, Rhododendri, aut
Platiphylli Tithymali, craſſa, pinguia, ſucco lacteo viroſiore gliſcentia. Flores æſtate
puſillos,& ſemen edit Auguſto, & Septembri,maius Tithymalis cęteris, non tamen di-
uerſum, tricoccum, trilaterum, expreſsiore ternum granorum commiſſura,qualis Cha-
meleæ,quæ maior,& figuratior,& anguloſior magis,ideo conſpicua. Idcircoq; plenius, &
ſignatius à Dioſcoride deſcripta,aliorũ Tithymali pericarpia,& ſemina nõ perinde. Qua-
re nobis ſubſcribente natiua rerum imagine fuerunt interdum immutandæ, interdumq;
expreſsius ponendæ deſignationes,non vt faciunt iſta mancipia mendaciorum,qui ne vi-
deantur ignoraſſe,malunt ignota blaterare,ſibiq; ipſis & naturæ monſtra commentari.

PEPLVS, ſiue ROTVNDA ESVLA.

QVOD ramulorum ambitu,& quaſi rotundo amictu,velum efformaret,aut tellurem
operiret, *Peplus* dicta,niſi potius ob purpuream foliorum ſuperficiem, ſiue xeram-
pelinam,quæ huic in vinetis naſcenti,& Peplidi in maritimis ſabuletis degenti, vt pluri-
mùm ineſt. Peplum namq; fuiſſe purpurei, vel phęnicei coloris, cùm multæ hiſtoriæ,tum
flãmeolum teſtatur, ſic à flammeo dictũ colore. Germanijs & Gallijs paſsim Peplus ſpõ-
te prouenit,ſecus ſępes,foſsimenta,margines hortorum,& in vinetis. Radice prolixiore,
puſilla,fibroſa,ramulos promit fruticoſos,ſeſquipalmares,complures,graciles,tenellos: fo
liola Rutæ,Alſinæ, vel Helioſcopij Tithymali minora, bina, & poſt floſculos luteolos iux-
ta exortum ſingulum,marſupiolum exile tricoccum,nec diuerſum à cæteris Tithymalis:
tametſi exile admodum,ſemine intus meduloſo candicante *Papauerino*. Succum lacte-
um tota fundit planta,planéq; Tithymali ſpeciem fatetur.

PEPLIS.

VT nomine ſic effigie hęc Peplum pręfert, & propius adhuc etymum *Pepli*, vel flam-
meoli exprimit: idcirco θάμνος ἀμφιλαφὴς Dioſcoridi deſignatur, quia fruticat
vberiore

vberiore vndequaq; ramulorum comoſa concinnaq; ſobole in Pepli ſpeciem collecta,
Effi. Mat, 1260 phæniceo colore purpureoúe, nitentibus viticulis ſeſquipalmaribus & folijs minoribus, numeroſioribus quàm Peplij, Chamæſyce inter & Portulacæ agreſtis (cui quàm ſimilima tota) floſculi item pallentes ex luteo, & ſemen tamen maiuſculum, tricoccum, Peplij aut Chamæſyce, Auguſto edit, lacte turgidũ acri: Littora Norbonenſia Thyreni & Adriatici maris hanc reptricem abundè fundunt, ignotam alioquin Septentrionalibus, niſi hortis.

CHAMÆSYCE.

ET hæc facilè de illis duabus cognatis noſci poteſt, rarior tamen multò, nec vſpiam Italiæ aut Germaniæ, ſed duntaxat in Norbonenſis Galliæ oliuetis vinetiſq;, vbi plurima, præſertim aridis ſabuloſis, non procul Monſpellio ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tota & tenera, ramulis & foliolis numeroſis, humi reptãtibus, ex pallido virẽtibus, non diſsimilibus aut diſparibus Herniariæ, ſed lacteſcens, vti duæ ſuperiores: & ſimile ſemen, thecam & flores, ſed cuncta minora.

νήριον, ῥοδοδάφνη, ἢ ῥοδόδενδρον. NERION, *Oleander, Laurus Roſea, & Rhododendrum purpureum & album.*

Gal. Roſage.
Ger. & Belg. Oleander boome.
Ang. *Oleander.*

Mat. Effi. 1103 NYMPHÆ Nereides fortaſsis huic nomen dederunt: apertius alij Rhododendrum, quaſi arboream roſam, vel Rhododaphnem, id eſt, Lauream Roſam, vocitarunt. Non admodum frequens, niſi tepidioribus ad meridiem mareq; vergentibus fluentorum crepidinibus & littoreis, cuiuſmodi ad Olbiam Galloprouinciæ, Genuam Ligurum, & Lybornam arcem maritimam Thuſci Tyrrheníue maris, vbi fruticat ſparſis latè ramis ſurrectis, in alios minores diductis, & denſo ſtipatu foliorum amictis, quæ Laureolæ vel Oleæ anguſtiora, longiora ſunt, Laurinis anguſtioribus, acutioribus. Siliquas bifores & lanugine papposa quadantenus vicetoxici farctas: ſemine fuſco, longo, leuiore. Flores roſea, diluta, purpuriſſa nitẽt Auguſto Amygdalinis aut Mali maiores, quos interdum rubellos, interdum albos memini tum in hortis Italicis, tum in maritimis. Tota aſpecta læta, eoq; in ſeptentrionalium hortis coli ſolita: alioqui vſus aſpernendi, aut metuendi, niſi aduerſum venena, ad quæ prodeſſe, authores ſunt, poſt antiquos, recentiorum quidam Practici, nõ ſecus atq; Vicetoxicum, foris etiam poteſt prodeſſe docente Galeno.

ALPIGENA CHAMÆRHODODENDROS, *odora.*

QVA Oenoponte Tridentũ, Veronamq; quis proficiſcitur, videre eſt interdũ vniuerſa mõtis deuexa latera, iſto frutice, quaſi tapeto purpureo operta, præſertim Iunio, Iulio: quũ flores eminus coccineo emicãt fulgore, cõpacti racematim, puſilli, foliaq; perennia purpuraſcũt rubẽtq; Xerãpelino cõpluria, rigida, craſſa, dẽſa, buxea, & Rhododẽdri multò

multò minoribus, breuioribus. In ſarmentoſis, prę duris ſurculis depreſsis, ſeſquipedem, & duos altis: ſed alicubi penè accubantibus ſaxo, vel glariæ ſubſtratæ. Pinguis eſt tota, ſuauis odoratu, ſuauiſsimóque aſpectu. Alpini illîc Italo-Germani *Alproſen* vocitant. Bacculas Aſparagi, vel Taxi pares & concolores, Septembri edit.

ALPINA ALTERA.

CELSIS & rigidiſsimis cautibus huius quadãtenus effigie, floribus purpureis, perquã exiguis: Ericæ foliolis perennantibus, nec deciduis prouenit: humilis tota, à nobis tantùm ſiccata aridáque viſa; eóque minus accuratè deſcripta.

MONTANA ALLOBROGVM Lentiſcifolia, Chamæleæfolia, vel Oleaſtrifolia, minus odora, CHAMÆRHODODENDRVM.

PEDEM etiam, ſiue cubitum fruticat, lignoſiore, craſsioréque multò ſtipite, & ſurculo recuruo, brachiato, rugoſo cortice, & intus ligneo; Lentiſcino, vel Gagel Germanici: folia planè Oleaſtri, aut Lentiſci leuore, colore, magnitudine, rigiditate, craſsitie: ſupernè virentia, ſubtus ex pallore ferruginea, ex vno principio ferè per cacumina exorta, proximè fructuum corymbaceas vmbellas, eleganter quinque partitis apiculis, coronata, Rutæ modo oſtentant: flores perpulchri ſunt copioſi, Chamęrhododẽdros odore ſimiles. Cunctus frutex eſt guſtu nonnihil aromatico, pluſculum aſtrictionis, & aliquid moderatę calefactionis retinet: temperamento Lentiſci, & ferè guſtu, non-nihil odorus, attritu non pinguis.

CHAMÆDAPHNE, *ſiue puſilla Laurus, an Germanicum MeZereum, an-num potius noſtrum Chamærhododendrum.*

ET huic pariter Lauri effigiaturam vindicat nomenclatura Chamędaphne, id eſt, humilis pumileúe Laurus, cui duos nouimus affines vultu frutices, alterum Germanicum vocatum Mezereon, alterum noſtrum dudum deſcriptum Chamærhododendrum. Sed vtra alteri præferenda ſit, ambigimus, propter nonnulla quæ ipſi nobis obiecimus inter legendum, quæ de viribus Chamædaphnæ à Dioſcoride, Galeno, & Paulo produntur: alioqui aptior Germanica foret: fruticat ſiquidem binûm ternûmque pedum, ramulis firmis, ſequacibus, cortice & foliis obſcurè viridãtibus, & Laureolę, vel Liguſtri, & Oleæ; ſecundum quos Perſicæ flores ſubpurpureos, minores, & grana Piperis rugoſi, nigri, iam vietæ maturitatis, per initia tamen viridia; deinde ruber euadit cortex, qui exemptus detegit medulloſum granum Canabino, aut Lythoſpermo maiori ſimile: guſtu ferui- *Granum guidium.* diſsimo, & fauces, æſophagúmque adurente, diu multúmque vexante impreſsione, poſtquàm deglutiendũ dederint agyrtę nummipetę forenſes, vt aſſolent, ruſticis ſpectatum confluentibus, aut potius illuſtri alicui potori, quem vinum nequeat temulentum facere: nam qui vel vnum granulum vorarit, nequit quin & vſque vinum inuergat, quaſi in ventriculi vtrem, guttúrque colluat, donec Baccho temulentiáque deſipiat. Proindéque vocitant Piper Ruſticum, & Gnidium Granum Pharmacaria inſcitia, quam fouit iamdiu Senenſis, decipítque deceptus, qui haſce plantas ſupina ignauia diſcendi & inueſtigandi

ſtigandi,ſibi incognitas,horſum prorſum confudit. Plurima hæc cùm in Germania, & Heluetia,tum in Allobrogum, & Lygurum,Taurinorum,Delphinatúſque montibus & collibus Syluoſis,opacis. Martio floret,ſemenque maturat rubrum Auguſto. Non minus hæc per aluum deiicit craſſum viſcidúmque Phlegma,& inteſtinorum ramēta abradit, quàm Laureola,cui non diſpar,ſed vehementior facultas ineſt,eadémque in aceto maceratio ad corrigendum debetur. Sic enim vtuntur etiam Medicorum quorūdam præcepta Pharmacopœa, quare facit hæc virium expenſio, vt minus quis putet Chamædaphnō legittimam. Quippe quam Dioſcorides κεφαλαλγιαις, id eſt, capitis doloribus & ſtomachi ardoribus mulcendis commendet, vt interpres vertit. At ſi vlla ratio iniri queat, qua tam feruida planta pro Dioſcoridis Chamædaphne agnoſci queat,ea interpretatione commodiore & veriore videtur ſita, namque κεφαλαγιαις καὶ ϛομάχȣ ἐγκαυσις ἀρῖγει, id eſt,capitis doloribus & ſtomachi vſtionibus accommodat,vertas, non incommodo ſenſu intelliges,folia tuſa admotáque capitis dolori,puta à frigore, vel flatu, mederi: Stomachíque vſtionibus faciendis admoueri,ad diuturnas fluxiones ſiſtendas, aque ſtomacho auertendas: vt Paulus ex antiquis docet faciendū,libro ſexto de ſtomachi vſtione, ferro vel cauſtico non vrente actu,cuiuſmodi ſunt fungi, aut nigri agarici, fruſtilla, aliáque inibi ſcripta, quibus non ſecus atque foliis huius vſi ſunt antiqui. Sic Dioſcorides magnum præſidium putat Arabicam vocatam vſtionem à Græcis, quæ fieri ſolita fuit ſpirillis caprinis Oleo feruenti immerſis,& pollicis cauo inuſtis.

DAPHNOIDES, *ſiue Laureola.*

VT nomenclatio,ſic natura huius,prorſum puſillam Laurum imitatur,frondibus paulò ſuperius quàm à medio caule ſurſum verſus obſcurè virentibus, nitentibus, craſſis, denſis, Laureis prorſum,ſemper virentibus,& Bruma, quemadmodum viſcus,flores promētibus denſos,multos,quaſi oblongis,gracilibus,ſtellatis, calathis ex herbaceo albos vel luteolos: bacculas media æſtate virētes,deinde maturitatē aſſequutas,nigras,Lauro eaſdem,ſed minores: ramis flexilibus,pluribus, binûm aut ternū cubitorū, cortice obductis perquàm tenaci & laceratu difficili: radix longior,& durior,durat etiam in hortis facilè perpetuo frondium virore vegetiore quàm Laurus,quam adeò tota præ ſe fert, vt etiam plebecula vix conſpectam,puſillam dictitet Laurum. Vbiuis fermè Germaniæ, Galliæ,& Angliæ,præſertim Mulomedicis & mulierculis clinicis nimiſquàm nota,vt mirum ſit,Commentatorem Senenſem tam ieiunè & manca deſcriptione hanc deſignaſſe: certo inditio non tam negligentiæ,aut contemptus, quàm ignorationis: quippe figurā, quam nullis floribus dat,quemlibet alicuius arboris (fortè Mizerei Germanici) ſurculum præciſum refert,quàm Laureolam, cuius mutilam deſcriptionem, vt quam ſubdit proximam,& plurimas alias,exſcripſiſſe videtur ex iſtis authoribus meritiſsimis, quos hîc lacerat, & inſcitiæ traducit.

Laureola Pingenda.

THYMÆLEA, *grani Gnidii.*

COGNATÆ figuræ & naturæ ſunt Chamælea,& Thymelia cùm inter ſe,tū illis dudū deſcriptis: ſed frequentior,notiorque Thymælea, quæ non modò in Galloprouincia & toto Norbonenſi littoreo tractu, ſed etiam Italicis montibus longiuſculè à mari Thyrreno diſsitis,vt ſunt Mons Diui Iuliani,& Piſani,Lucenſeſque colles, vbi nuſquam Chamæleam vidimus. Quin etiam in Occiduo Oceano, Galliæ Xantonicæ,ad Rupellæ Inſulam,*des Ratz* vocatam,id eſt,murium, (quorum Oſtreis & radicibus victitātium eſt alumna illa anguſta Inſula)frutica Thymælea multat ,cuius nomenclatio effigiem naturamque quadantenus adumbrat. Videtur quippe Thithymelia, quaſi Thithymali & Oleæ mixta facie: Eſt namq; virgis,rectis,multis,ſeſquicubitalibus,partim ab ſtipite, partim ab lignoſa radice,habitu,ſitúque Oleaceis anguſtis foliis, admodum viſcidis,pinguibus, inter Thithymalū,Cypariſsiam & Paralion, corticoſo amictu tenaci cinereo, à ſummo ad imum deglubenti ſequaci, inſtar Laureolæ corticis: ſummis in virgis flores albidi,puſilli, frequentes, Iunio ſtellati: Auguſto demùm grana,antiquis GNIDI A vocata,nouena,

uena aut dena,primulũ viridia,deinde ex flauo rubẽtia, tenella cuticula,ſucco aqueo turgida,vnũ medulloſũ gygartũ amiciẽte,foris nigrũ,intus alba medulla,in qua feruor ille quæſitus in Gnidio grano,vt expendenti verba Dioſc.liquet,ad cuius imitationem perperã edoctus cũ *P*harmacopœorũ plebe Commẽtator,qui hãc nõ nouerat,Mezerei Germanici granũ feruidius multò, & planè cruſtas inũrẽs,tum foris,tum intus,nobis,qua ſolet fiducia,ſugillata tum Dioſc.tum recentiorũ omniũ doctorũ ſententia temerè obtruſit. Nam nõ coccũ ipſum rubrũ dat,aut purgare aſſerit Dioſc.ſed Pericarpio cõcluſæ medullæ interiori,cui vni(albam nuncupat)vim deijciendi Phlegma & cholerã attribuit,& abundè explicat,quãdo vigintii granorũ internã partẽ,quæ ſanè medulla eſt,Pericarpio gygarti nigro ſepta, præcipit dare. Vnde nec ipſas plantas,niſi ſuperba animi inductione à Senenſi incertas,& codi cis Dioſcoridei nulla niſi triuiali lectione, cuius tamen admodum accuratum vindicẽ ſe fore voluit videri initiò,aſſertas, magno multorũ detrimẽto,qui illi⁹ freti commentis ad Hydropem ſunt vſi, rati eſſe Dioſc. veras Thymæleas,Chamæleas, Daphnoides & Chamædaphnes,quarũ nullã nec legẽdo quidẽ,nedum facie,vel viribus cognitã habuiſſe tantum hiatorẽ *S*enẽſem, cuilibet vel Pharmacopœo iam liquet.

MEZEREON Arabum, Chamelæa tricoccos.

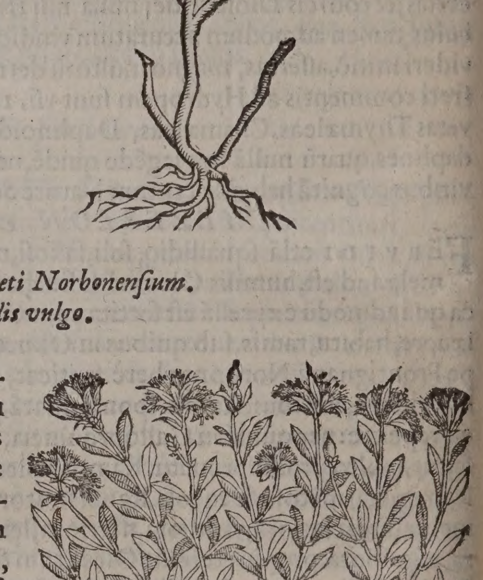
FERVIDI etiã ſquallidiq; ſoli,ſaxoſi,maritimi,Chamelæa,id eſt,humilis Olea vel Oliuella nuncupata,ab ea quã admodũ expreſſã eſt ſortita cum Olea faciẽ,folijs læuore,habitu,ramis,ſub quibus in Oliuetis cultis prope Frontignanã Norbonę vberè fruticat, nec niſi collibus vicinis,arẽtibus,ſaxoſis,ſponte enatã,perinde facilè eſt reperire:nec quidẽ in Galloprouincia, vbi tamẽ naſcitur,multo prodit prouẽtu.Ramorũ bicubitaliũ ſobolę magis ſarmẽtoſa & rugoſa,lignoſa,intorta,quàm Thymeleæ.Folia latiora,viridiora,nigriora,lenticulis lõgiora,auguſtiora,propius referũt Oleaſtrum & tenuifoliam Phylereã.Flores luteoli,pallidi,Laureolæ minores, ęſtate æſtuq; ſummo:Auguſto verò promit virẽtes, demumq; rubẽtes bacculas tricoccas, Torneſolis ſiue Heliotropij verrucarii, aut Tithymali ſimiles, niſi quia oſsiculis eſt pręduris,lignoſis, guſtãti medullam feruidã & pręſiccã exhibẽtib⁹:radix lignoſa,inutilis.Magni tamẽ ſucci vſus totius plãtæ etiã hodie,pręſertim Mõſpellij,vbi Pharmacopœi pręſſũ ſiccatũq; habẽt,monẽte primũ Rõdel.cuius imitatione & nos ſępius dẽſati ſucci recẽtis ʒ.j. & ʒ.ij. dedimus per ſe,& aliàs alijs catharticis Hydragogis mixtas,perbono ſanè euentu: ſed nõ admodũ multũ excernit,nec vllo effreni motu,vt ſolẽt Laureola Mezereon Germanica,Gratiola,& alia. Quin perparũ,aut nihil interdũ,mouet Chameleæ ſuccus cõcretus,niſi remixtis quibuſdã lenientibus,aut ſimilibus catharticis.cuidã arthritico habitiori,toroſo, procero homini,tres dragmę nullũ excrementũ mouerũt.*P*ueris etiã datus,nec tormina,nec vomitiones facit ſed aquas educit & ſerũ.Admotus pubi & abdomini Hydropico,nõ vllũ pręſtãtius ad vrinas proliciẽdas,quo modo lubẽtius vtebatur Rõdel. Sic etiã Thymęleæ ſucco,qui tamen difficilius præmitur & elicitur,propter glutinoſũ virus:nec niſi tepẽte affuſo vino,aut cõſimili quopiã liquore,vt factitãt dum ſuccũ Braſsicæ marinæ educũt,quilibet vti poterit. Tundũtur tenella folia,flores,diu & vehemẽter,ſępiusq; tãtillũ tepẽtis vini affũditur inter tundendum,tũc prælo ligneo vehemẽtius vrgẽtur,dum trãs colum expiret:tunc igne lento aliquãdiu bullit,dum Loch craſsitiem aſſequitur.Demũq; Soli feruido obiectum dureſcit,addito ſaccharo,ne muceſcat:ſicq; cõchis recũdebamus nos illic dum ageremus.

CHAMELÆA Alpina incana.

PERQVAM ſimilis guſtu, facie, viribus, folijs, & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoſo cortice amictis Mõſpelliacæ Chameleæ: facilè tamẽ ab hac diſcerni poteſt, fructu nimirũ Mezerei Germanici, Oleaſtri, aut Phylereæ nec tricocco, & foliis ſummis, non atro virentibus, ſed tenui, molliq; incana lanugine obductis: quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argẽteis, Stramonij ſimilibus, ſed minoribus, conſpiciuntur. Commanducata fauces inurunt, non ſecus ac Mezerei Germanici grana. Ideoq; etiam plebs, Ruſticum *Piper* vocat: Maſticata folia lentorem remittunt, vti Soldonella, Thymelæa & Chamelæa Norbonenſiũ. E Lemanni & Allobrogum vicinis Alpibus ſolùm habuimus.

ALYPVM *Montis Ceti Norbonenſium. Herba Terribilis vulgo.*

NOMINIS ducta videtur intellectio, contrario quàm ſe habeat planta ſenſu: Alypum quippe quaſi indolens inoffenſumq; & expers moleſtiæ remedium. Sic fella Græcis glycea, ſiue dulcia, & Holoſtium, quæ herbula eſt teneriuſcula, per antinomaſiam dicta fuerunt. Sed malim coniectari ἄλυκον, id eſt, ſalſam, vel maritimam, plantam nuncupatam, quia ſecus mare, vt Dioſcorides memorat, oriatur. Tametſi oportunum ſit calumniæ, ſtatuere vllam certam plantam hodie pro vero Alypo, propter Arabum & Græcomaurorum ſcriptorum diuerſas, aut planè contrarias opiniones (quarum quę Actuarij, album Turbith cum Alypo vel Alypia Dioſcoridis idem autumat: Meſuæ verò Thapſiam vel ferulæ genus lacteũ quoddam, deniq; Serapio Tripolium) tamen cùm nullũ hodie noſtra norit ætas, cui Dioſcoridis Alypũ aſsimilari queat, neq; plantã vllam habeamus quę ęquè benè, imò vllo modo (pręter færulas) Alypo cõgruat, ſiue lineamentis, ſiue efficacia purgandi, atq; hic frutex maritimus: ſanè hanc quò minus afferamus genuinum Alypum, vna notula non tam obſtrepit, quàm deeſt, foliorum nimirũ: quę non fuerũt expreſſa à Dioſcoride, aut fortaſſis fuerũt labecula codicis peruerſa: mutata nẽpè voce μακρότερος in ὑπερότερος, vt ſit nõ ſubruber, ſed fœniculaceus frutex. Hincq; Meſuę ſuũ Turbith fęrulaceum fecerit, vel Thapſiam cum nonnullis, qui eius radicibus quotidiano vſu in Gallijs & Hiſpanijs purgationes pituitę, craſſęq; & Melancholicę blennę moliuntur. Verùm, ſi vti nonnullis eruditis perſuaſum fuit, Arabes vocitarũt Turbith, quodlibet phlegmagogum, paulò vehementius pituitam educens, meritò & iſtũ fruticem, quem pictum damus, poſsit quis Turbith vocare:

vocare, nec enim minus malè ominato nomine quàm Turbatorium Turbith vocat iſtam herbam Terribilem vulgus Norbonenſium, vbi impoſtores valetudinis cauponatores impij, atq; tribades mulierculæ terribiles, vt vocant, illic moliuntur purgationes, iſtius terribilis fruticuli foliis, floribus, & ſemine. Siquidem virgultis crebribus lignoſis, ſeſquicubitum & duos altis, cortice tenui, ex fuſco purpuraſcente, denſè cingentibus concoloribus, numeroſis ab imo ſummo tenus folijs exilibus puſillæ myrthi ſimilimis, minoribus Thymeleæ aut Chameleæ. Singulis in virgis ſummis ſinguli inſunt tenuiſsimorum florum purpuraſcentium glomeruli, nonnihil ſimilibus ſed exilioribus & breuioribus delicatioribusq; Scabioſæ ſtaminibus. Radix digitum craſſa, fuſca, lignoſa. Cuncta planta perquàm amara, & inamœno Thymeleæ aut Chamæleæ guſtu, aut vehementiore, etiamnũ dum hæc commentamur, ſexto abhinc anno, auulſa in monte Cæto Frontignanę & Maſsiliæ, ſaxoſis præruptisq; vtrobiq; ad mare & Auſtrum deuexis natalibus: quam ſi Senenſis prorſum ſiluiſſet, nec pingendo deprauaſſet, & melius ſuo honori lectoriq; conſuluiſſet: hanc enim capite de Tripolio, ſibi etiam ignoto, vbi multum ineptit, & Alypum plantam tenuibus ferulæ folijs eſſe dicit, non iſtam, Dioſcoridi imponit, Braſſauolæ & alijs doctiſsimis conuiciatur & obtrectat, argumentis ab illorum monumentis mutuò ſumptis, etiamq; veſtigatore ingenuo, qualem immeritò hactenus ſeſe nobis gloriatus fuit, indig na prorſum & vecordiæ plena verba illa inſeruit: Nõ referre cuius plantæ ſit radix Turbith Alexandrinum, cùm eius facultates à Medicis optimè ſint perſpectæ. Sic caprimulgum, ſcamnidicum, vel aratorem, non commentatorem, loqui decet.

ALEXANDRINVM Officinarum Turbith.

PAR fermè controuerſia de Turbith atq; de Hermodactylis, quarum plantarum vſu aut certè poſſeſsione non videmur carere, veriora tamen quænam ſint, ambigimus, quia ambiguæ fuerunt ſententiæ antiquæ. Ac de illis ſuo loco, hîc verò pauca de Turbith. Arabica Semimauráve Orientalium nomenclatio vaga eſt, vt non paucæ illius gentis voces, ſignare quamlibet lacteam radicem vehementius pituitam deturbãtem, voluiſſe viſi ſunt, propterea vt quælibet vna magis arriſit, ſic eam arripuit.

Eſt enim Turbith vel Turpetnm vel Terbeth.
- *Serapionis, Tripolii radix Dioſc. vt liquet è deſcriptione.*
- *Meſuæ, Herbæ ferulaceæ lacte turgentis.*
- *Actuarij duplex*
  - *Album, quod interpretatur autor Alypum Dioſc.*
  - *Alterum, Pityuſæ radix.*
- *Officinarum triplex.*
  - *Venetorum & Aloxandreum videtur, Scammonij anthiocheni ſpecies.*
  - *Cineritium, à colore, Radix Thapſiæ vulgaris*
  - *Nigrum, deterioris quidem notæ, ſed alioquin eiuſdem cum Anthiocheno ſpeciei.*

VVLGARE Officinarum Alexandrinum cognominatum diu nos torſit, cùm enim audiſſemus de Guillaudino Patauium Alexandria reuerſo, nihil aliud eſſe Turbith Alexandrinum, quàm Myrſinitem Tithymalũ, omnes Tithymali ſpecies erutas, ſiccatasq; habuimus, inſpectione & exploratione expendimus, ſed non ita habere depræhẽdimus. Etenim, Tithymali ſerrãti quæ ſimilior eſt Turbith Alexãdreo, cortice eſt rugoſiore, triſtiore aſpectu, fungoſa, læuioreq; concretione, guſtanti viroſior & feruidior, minus firma, & quæ facilè non aſſulatim aut ſecundum filamenta in longitudinem dehiſcit, duraq; non eſt, nec perinde purgat vt Turbith, cuius exemplum ſumi poteſt in Benedicta laxãte, cui miſcetur Eſulæ radix, & tamen blanda benedictaq; habetur.

Porrò ſub finem capitis de Scammonio, de Turbith quid & quur coniectemur radicem Antiocheni Scammonij, dicemus.

Quodq; ſuperius monuimus ſuccis Chamæleæ, Thymæleæ, Braſsicæ marinæ, & alijs vſu

venire, vt minus, aut fermè, nihil per ſe purgẽt, niſi remiſceantur imbecillioribus, ſed lenientibus, aut alio modo purgantibus: id idem admodum perſpicuum fit in hac radice Turbith. Siquidem non rarò meminimus datis infuſo ternis, quaterníſue 3. cuidam non admodum aluo arctæ, nihil penitus eduxiſſe, in aliis excitaſſe quoſdã torminoſos murmurillos, aliis aluum ſemel, bíſue citaſſe. Quin nec in ſubſtantia quidem admodum purgat: vti in electuariis Diaturbith, Diaphœnicum, de Citro Solutino.

TARTON-RAIRE Gallopro. Maſsilienſium.

NOVA noſtræ ætati, iuxta ac elegans aſpectu hęc etiam maritima Cathartica, eóq; vernaculo vocabulo Maſsilienſium, *Tartonraire* vocata, ab exuperanti effreníq; purgandi vi, quę non rarò dyſenterias fluxúſq; immoderatos alui accerſit. Pręſertim ſi quis minus peritus, huius folia in puluiſculũ ducta, vel quopiam liquore diluta, propinarit: vt factitabat ille necator Thmiſo, qui nobis primùm eam, eiúſque vires, vt dicebat, arcanas detexit. Circum Maſsiliam locis ad mare deuexis, præſertimque collem vulgò *Mond-rond* vocatũ, ſqualidũ, aridũ, glareoſum, plurima fruticat, tota pulchella, tenui incanáque lanugine obſita, candidis, nitentibus, argenteis foliolis crebribus, ab imo ad ſummũ Chamlęeæ, & Thymęleæ: prorſum ſitu & magnitudine Alypo proximè deſcripto paribus: edit virgas rectas, craſsiores, vicenas, tricenas, aut plures, admodum lentas, & fractu contumaces, nec adeò lignoſas, cubito lõgiores, floſculos in ſummo puſillos, &(ni labat memoria) pallidulos ex albo, ſemine pullo, rotũdo Arthemiſę, aut Ambroſię: radix prolixa pedẽ, ſimplex cortice albicãte foris, intus candida, lineo aſpectu, & fibris dura, lignoſa, guſtu non admodum calida, nec amara, nec ingrata, nonnihil tamen caloris impreſsi poſtremò relinquente, & quadantenus Turbith Alexandrinum, ſiue vulgare, referente, inodora, tota lactis expers.

ESVLA RARA in Lio Venetorum Inſula.

COGNATIONIS cõſequutione ſibi hunc vendicat locũ hęc ſuperius proximè deſcriptas, & Eſulã, quam vocant maiorẽ, ſiue Pityuſam: cuius eſt hæc Venetis Medicis, & Pharmacopœis ſpecies: eóq; hac, vulgatæ communis Eſulæ vicem ſupplent in Benedictæ confectione, & pilulis Catharticis: purgat etenim non ſegnius Eſula communi, eóque putabatur à quibuſdam Alypum Dioſcoridis, & alii, quàm bene, viderint ipſi, nigrũ Turbith, quẽ Pityuſam Actuarius autumat, opinantur. At Pityuſa non hæc eſt, ſed perquàm ſimilis, ideo vtraq; Eſula à nobis vocatur. Seſquicubitum duóſque longos caules, fungoſos, rugoſos, fuſcos, craſſos minimũ digitum, ramulis multis diuiſos emittit, pedalibus & foliis ſitu binis, per interualla maioribus quàm Terribilis Alypi, ad Glycyrrhizã proximis, lentis, pinguibus Thymeleæ: flores pendulos, promẽtibus pur-

puraſcẽtes, & fuſco obſoleto ariſtolochiæ, vicetoxici effigie. Radix foris pulla, intus villoſis lineiſq; pelliculis, cuiuſmodi in Tartonraire, cinereis, ſeſquicubitum longa, digitum minimũ craſſa, ſucco diſtenta: vniuerſa planta lacteſcit, & prorſum Tythimali paralii, cui conuictrix fermè ſemper viſituræ quiparatur. Sed non alibi quàm litoribus, & Inſulis ſinus Adriatici facilè reperitur, & in Lio Inſula exigua, quę obex eſt maris alliſionibus.

ἀείζωον. *SEMPERVIVVM ſiue Sedum maius crenatus Myrthifol um.*

- *Ang.* *Houſelike & Sengrene.*
- *Ger.* Groſʒ Hauſʒwurtʒ, ⁊ groſʒ Donderbart.
- *Gal.* Ioubarbe grande.
- *Bel.* Donderbaert.
- *Ital.* *Semperuiuo maggiore.*

NIHIL vſpiam gentiũ vulgatius, vſitatius, viuatiúsue, Sedo ſiue ſemperuiuo, ſic nuncupato, de perenni vegetoq; foliorũ virore, quẽ hyeme & æſtate in parietibus vel imbricamẽtis, etiam nullis, vti videtur, radicibus nixum, aduerſus quaſlibet cœli impreſſiones tuetur: Ceſsili circinataq; baſi & ortu pertinacius hærẽt ſubgrundijs numeroſa folia ſquammatim digeſta, lęuore ſuccoq; pellucida, admodum carnoſa, mucronata, & linguIas piſciũ imitata: caulis promitur rectis verſibus ſtipatus, qui flores Iulio & Auguſto radiatos, numeroſos ex fuſco purpuraſcentes, & rubellos geſtat. Huius aquam ſtillatitiam febribus curandis, præſertim tertianis, & Cauſonibus propinant mulierculæ, edoctæ alicuius monitu & imitatione: nam non paucos curant. *Effi. Fuſch. Epith. 17.*

ἀλόη. *ALOE.*

- *Ger. Bel. & Ang.* *Bitter Aloes.*
- *Gal.* Perroquet.
- *Ital.* *Aloe.*

QVIA in maritimis Aloes ſponte naſci proditur, non abs re quis ſuſpicetur nomen illi factũ, à ſale vel ſalo ſiue mari, cuius afflatu imprimis gaudet, fortè itidem & nonnihil foris ſalſedinis continet, vt cæteræ maritimæ. Peruagatæ cognitionis & vſus, vti antiquis, etiamnum ſuccus, ipſaq; planta: quæ plerisq; Europæ locis in hortis penſilibus fœliciter, non ſecus ac ſuis natalibus, in ſabuleto depacta adoleſcit, floretq;: ſed quæ in *Piſano* Hetruriæ vireto, & Maſsileæ ſuperioribus annis, proximè Nouum portum in Præfecti horto viſebatur, meritò nonnullis differre à communi altera viſa eſt. Nam præterquàm folijs multò maioribus, bicubitalibus, vnciam & ſeſquiunciam craſsis conſtabat, tum mucronem extremo ſingulo folio oſtentabat, magnitudine, rigiditate & colore vnguis Aquilini politi, non adeò adunci. Cætero item ambitu roſticella multò minora, pari prope interuallo digeſta. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, digitum craſſus, Haſtulæ Regiæ, in quo flores cærulo purpurei è calycibus oblõgis. Folia guſtãti minimè aut perparũ amara: cætera alteri ſimilis, & eadẽ fortè, vt putamus: Neutri enim inſignis amaror, nequidem recenti ex Hiſpanijs in Flandriam, Angliamq; allatæ, vbi tamen Aloes factitari dicitur. Quia ſemper virens eſt Aloe, Aizoon vulgo hodie Græcorum nũcupatur: ſuccus nondum ſolibus percoctus, vt Brumali tempore, minimum amarus eſt: quòd cæteris ſucco multo aqueo obrutis euenire videmus, vt ignauius multò per initia ſapiant, deinde maturitatem adepta, expreſsiorem ſaporis formam adipiſcantur: ſic Lactuca menſtrua dulcis eſt, trimeſtris florẽ & ſemẽ promens, amara: Portulaca fatua initio, adulta acida. Succorum prima laus Succotrino, quẽ Venetijs, ſi limpidus & lucidus ſit, ex rubro fulueſcens, emunt ducato, ſingulis libris: vbiuis Hepaticus infimi precij eſt. *Effi. Math. 683. 684.*

Iam haud opus eſt rixari, aperiãt ne ora venarum an claudat: quando innumeris ferè periculis factis certum ſit, foris admotum claudere, & ſanguinem ſiſtere, intrò verò ſumptum ſuccum, illis præſertim qui hemoroidibus vexantur, ſanguinem attenuare, calfacere, deducere ad venarum oſcula, ipſaq; adeò vaſorum extrema reſerare, non ſecus atq; alij ſucci non pauci faciunt, vt Porri, Myrrhæ, & Vrticæ, quæ nihilò ſecius calida & ſicca ſunt.

SEDVM MEDIVM *teretifoliũ,ſiue minus Semperuiuũ Officinarum.*

Ger. Klein hauſzwurt menle, & klein donderbart.
Ang. *Prickmadam.*
Gal. Petitte Ioubarde,& Triquemadame.
Bel. Cleyn donderbaert.
Ital. *Semperuiuo minore,ſeu Pignola,à folio tereti Pinei.*

Effi.Fuſch. Epith.18. ETIAM iiſdem natalibus admodum frequens & notum prouenit iſtud: ramulis à radice perquàm exili multis,gracilibus,edentibus foliola anguſtiora,rotundiora,minora,teretia,carnoſa,mucronata,acuta,Salicorniæ vel Kali colore & modo: floſculis aureis, ſtellatis: tota eiuſdem figuræ & facultatis atq; maius ſedum.

VERMVCVLARIS. CRASSVLA MINOR *Officinarum, ſiue* ILLECEBRA *maior.*

Ger. Klein hauſzwurt weible.
Ang. *Wylde prickmadam.*
Belg. Bladelooſen, & Papecullekens.

Fuſc.Epith.19. SÆPISSIME etiam hæc colligentes fallit propter natales eoſdem, faciemq; adeò minoris ſedi ſimilem,vt mirum magis ſit prorſum contraria pollere,nempe calfaciendi & vlcerandi facultate: tamen diſcernitur foliolis rotundis,teretibus, oblõgis,carnoſis magis & ſupernè retuſis,mucronatis inſtar vermium,è totis ramis pendulis : floſculiſq; pallidulis,vel albidis: demumq;,quia non ſemper viret , eò ad Illecebram referẽda videtur, cuius eſt facultate. Supina admodũ negligẽtia Commẽtator noſter nobis hanc fortè pro ſecundo Sedo dedit : neſcius,vt vulgus ignarum, facultatum, & immemor verborum Dioſcoridis,qui,ſicuti monuimus capite de Telephio & Portulaca, quia nec ſẽper viret nec refrigeraret,non aſſerit hanc genus Semperuini,ſed tantùm cognationis & ſimilitudinis cauſa proximè ſubdidit,videriq; ſpeciem dixit.

MINIMVM. ILLECEBRA, *Sedi tertium genus non Semper virens.*

Ger. Katzentreuble.
Ang. *Stone crop,& Stone hore.*
Gal. Pain d'oyſeau.

Fuſch.Effig. Epith.20. ISTAM puſillam reptatricem pulchellã floribus aureis ſtellatis, vulgò notiſsimam vbiuis & Illecebram nũcupatam Pharmacopœis,Germanis aũt Piper murinum, propter acrem exulcerantemq; guſtũ,quaſi Aronis aut flammulæ,nullus vbiuis Italiæ,Galliæ,Angliæ,& Germaniæ nõ nouit: puſillis namq; ramulis parietes ſaxoſaſq; moles & colles aridos amplexantibus,gracilibus, reptat ſed potiſsimùm guſtu cognitu perquàm facilis,& quæ inauditam ſocordiam Commentatoris arguit,inq; re herbaria parũ exercitatam,vel mentis,vel oculorum aciẽ,qui hanc tam valdè vulgarem(tametſi idẽ oſtẽtat ille frequẽs) vbiq; Italiæ,Piſis accerſat,Guini præconijs & literis aſſertionis,& quaſi in lucem erutã,acceptã ferat. Quin in Dioſcoridis lectione hæc ſalebra nulla eſt: δασὺ enim quamplurimis locis,non piloſum,ſiue hirſutum, ſed denſum rigidum vel compactum ſignare,capite de Britannica,Hypericone,alibiq; non rarò,reperias.

ARBORESCENS *Græcum,Illyricum,& Anglicum, ſiue maritimum.*

MVLTIS abhinc annis huius multas plãtas Veronæ,Pataui,Venetijs,& in Hetruriæ hortis vidimus, cùm admodũ exoticaſq; putabamus : Poſtea ſingularis fidiſsimuſq; amicus Vallerandus Donrez, paſsim in maritimis Sclauoniæ ſiue Illyriæ circa Dirachiũ virentem collegit . Noſq; demùm in Sinus Briſtoienſis Anglici Oceani Inſulis vocatis HOMS, auulſimus copioſum,ſed in ſaxoſis,nec perinde carnoſum aut ramoſum,tamen ſtirpite ramiſq; fruticat lignoſis, duris,multis,lentis: folijs,paribus, & ſimilibus,vulgare maius Sedum ſitu & ortu æmulantibus, minus craſsis: inter vulgare Sedum maius,Laureolam & Tithymalum ambigentibus.

Græcum

Varietas arboreſcẽtis.

GRæcvm verò, quod & Illyrium, maius multò & ſpecioſius, ramis & cortice foliorumq́; circinato, per ſumma poſitu magis Laureolam imitantibus, craſsioribus, tenerioribus, breuioribus, ſuccuẽtis, cubitum longis, in ſcapo pedali & cubitali, lignoſo Laureolæ craſsiore.

In Auſtralis Angliæ Inſula Portlandia, puſillam, nõ multũ diuerſã ab iſtis forma, ortu, habuimus: ſed quia inter Tithymalos orta & duntaxat vna aut altera planta reperta nobis erat, rati eſſe ex Tithymalis, aut ex iſtis prolẽ degenerem, incertãq́; ſtirpem, nihil certi de ea prodere auſi fuimus.

SEDVM PETREVM Montanum.

AVERNIÆ Mindenis & D. Ioannis Mauri Allobrogum, montium rupibus & conuallibus hanc pulchellam ſæpius collegimus, nomineq́; Sedi Petrei donauimus, quòd ſaxis ſæpius innaſcatur: folijs puſillis vno exortu circinatim Sedi ritu, vel potius Cotyledonis minoris montani, ſed multò anguſtioribus, rigidis, quaſi ligulis mucronatis, è quorum medio cauliculi puſilli, binos digitos & palmum alti, exeunt, exiguis floſculis luteis Sedi minoris onuſti, quibus ſuccedunt clypeoli Thlaſpi quadantenus. Cur hanc nõnulli Phyllon Dioſcoridis ſtatuerint neſcimus: quum proprior multò ſit facie & ortu Sedi generibus, guſtu aſtringente, exſiccante.

An CHAMÆPYTHIS maior Dioſc. ſeu altera vermiculata Sedi effigie.

CHAMÆPYTIDES, quas natura ſimiles Aizois feciſſet, & Dioſcorides iiſdem aſsimilaſſet, hîc annectendas duximus. Fruticat maritimis litoribus atq; inſulis Angliæ & Zelandiæ, nec non in ſqualidis campis Aralatẽ inter & D. Aegidij oppidũ, non procul à Rhodani fluẽtis, vberrima perẽnans, Vermiculata dicta, nõnullis Anthyllis altera putata, propter neceſsitudinẽ, quam cum Aizoo habet. Semper viret namq; inibi, virgultaq́; promit cubitũ & ſeſquicubitum æquantia, crebra, incurua, lignea, colore cinereo, folijs multis, denſis, obſcurè viridãtibus, & inter Sedum minorem atq; chamæpithim marem medijs. Radix multum dura, fibroſa. Flores obliti ſumus, puto herbaceos, & melinos, albicãtes, muſcoſos, Oleæ. Salſo guſtu & ſapore ſuccoq́; Kali etiam procul à mari, natæ, vti Aralate. Quam vt nouam, nec notam, exercitatis ingenijs expendendam magis proponimus, quàm verã aſtruimus.

AINGA vel CHAMÆPYTHIS mas, Dioſc. IVA arthrytica.

QVÆ receptæ vtilitatis, & tritæ cognitionis vbiq; locorũ prouenit Aiuga vel Abiga, ab Abiete, propter odorẽ, folia, & floſculos Piceæ, Chamæpythis vocata eſt, mas ſeu tertia Dioſcoridi, nõ prima, vt Cõmentator ſtatuit. Sabuleta, arida, lapidoſaq; vineta & oliueta amat Norbonæ, vbi perquã odora, ſurculis gracilibus, hirſutis, inflexis, numeroſis, Pini folijs vel Pſylij, minoribus, incanis, confertis, reſinoſis: exiguis interſertis ſecus floſculos melinos, Veronicæ fœminæ: Sed ſemine oblõgo, tereti, fuſco. Germaniæ, Galliæ, & Angliæ ruri ſpõte peruia, ſed paucis in locis: eoq; in hortis colitur, ad Medicos tamen vſus odore & virib⁹ ignauior. Radix fibris duriuſculis, lignoſis, amaro ſapore, medicato, ſubacri, neutiquã dulci, ſed reſinaceo, diuq; faucibus hærẽte. Idcircoq; nõnullis Germanis vergiſʒ myn nicht: id eſt, ne mei obliuiſcare, fortè dicta fuit: quod etymum dũ Mathiolus à Germano Pharmacopœo, & Braſſauola adductum erroris incuſat, immeritò facit: & imperitius multò labitur, cùm aliam vocatã ye lenger ye lieber, id ſonat, quò diutius eò amãtius, aut gratius, (quod Amaræduici ſiue Circeæ meritò quadrat) inſcitè in hanc tranſfert.

CHAMÆPYTHIS prima Dioſ. odoratior.

MINVS nota hæc, & paucis obuia locis, magis tamen odora, collibus aridis & aruis æditioribus, Nicæ Sabaudæ, & Genuæ Liguſticæ, circum vrbem Penem in Italia, fruticat, vt quidã affirmant. Quin etiam eandẽ vireta nonnulla Belgij ſedulò colunt. Radice fibroſa, Sonchi, aut dẽtis Leonis minore: ramulos palmum altos, humi ſtratos, & foliolis ſeptos, Semperuiui minoris, aut potius vermicularis, minus carnoſis, ſed incanis & hirſutis: in quibus floſculi ex melino albidi: Suauiorem ſpirat odorem, interdum vliginoſum, vti vſnea muſcúſue Quernus, aut Cedrinus.

IVA Moſcata Monſpelij eſt, ANTHYLLIS Chamæpytoides.

QVÆ in Oliuetis & aridis aruorũ marginibus Norbonæ ac Galloprouinciæ fruticat, nec alibi temerè nota, Moſchata etiã vulgò vocata fuit, cõtrariæ fragrãtiæ, ſignificatu (ironicè nẽpè) eſt enim odora, ſed olfactu minimè grata, nec Pinũ redolẽte, verę & odoratæ Chamæpytidi cognata, ſurculis tamẽ rigidioribus, ſarmẽtoſis, lignoſis, ſed breuiorib⁹: copioſa folia, latiora, lõgiora, leuiter inciſa, Coronopi aut Pſylij modo emittit, pluri lanugine incana, inters flores maiores purpureos, & ſemẽ hirſutie ſtipatũ Chamæpytidis. Lignea radix, guſtu amaro, ingrata tota, & nonnihil ſtiptico, Abſynthiũ referente: eapropter Kali ſpecies illa, aut potius Sedi marini fruticantis, de qua inibi dictũ fuit, neutiquam ad rem faciet, ſi conferatur cum hac. Hirſuties, flores, color, odor, ſapor, qui hîc ſalſus non petitur, deſunt. Adde odoris grauioris, & amaroris aromatici, non ſalſuginis notam: quam in medicamentis primæ commendationis ad comitiales pleriſq; animaduertas, vt ſũt Vngulæ Aſininæ, Alcæ, & operculũ onix dictum, multóq; grauiore odore, Caſtoreum, & huiuſmodi nidore, potu & ſuffitu excepta, & quarum dotes ſibi vindicat multò adhuc certiores.

Κοτυληδών. VMBILICI Cotyledon.

Ital. Cope, triuole, vmbilico di Venere.
Hiſp. Scudetes.
Gal. Eſcuelles.

Effi. Mat. 1122 VVLGARIS iam notitiæ Cotyledon, ſic dictum à concauo folio, acetabulum aut vmbilicum imitato, circinato, & nonnihil crenato obtuſè, læuore plurimum glauco virente

virente,interim purpuraſcente,craſſo,carnoſo,ſucculento Telephii , aut Cochleariæ: radix bulbeę Bunii Cyperi rotundior , aut fumariæ *Plinii*,nonnullos pediculos foliorum & cauliculos teneros florum herbaceorum ex caliculis parit,in quibus ſemẽ Portulacæ, minus ſubrufum : guſtu tota glutinoſo *Portulacæ*,ſed vix acerbo,inſipida,frigida:non ſolùm in Italia,*Prouincia*,Languegothia,ſed etiam in Anglia occidua ad Briſtoiam,plurima.In Francia tamen & Belgio,rara,niſi ſata fuerit : exit autem ſemine , tota hyeme viret,marceſcunt æſtate folia.

COTYLEDON Minus Sedifolio., Montanum.

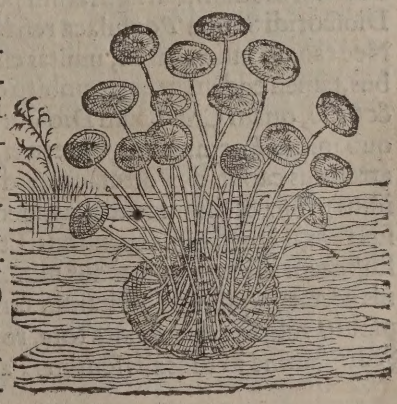

MERITO hanc *Sedifoliã* appellamus,tãtoperè namque cum *Sedo* quadrat, vt propiórne illi ſit quàm vmbilico,ambigat vulgus:eóque apud nonnullas gentes *Sedum* montanum appellitetur. Rarior multò ſuperiore,nec niſi quibuſdam Alpinis Allobrogũ & *Pedemontii*,Sabaudáque Oſtenſi valle vocata,& Mindenis montibus Auerniæ & Germaniæ nobis viſa. Maio & Iunio flores albicantes,minoris Semperuiui,in caule ſeſquipalmari plurimũ vnico,ex radice fibroſa, nigra,tenui,per foliorum, quaſi centrum, eunte: foliorum lingulas oblongas , craſsiuſculas , imitantium, & tantillum ambitu crenatas,albo vel glauco lęuore,colore,carnéque *Semperuiui*,minoris guſtu.

AQVATCA Cotyledon acris Septentrionalium.

NVSPIAM Italiæ vel Norbonæ meminimus hunc,in Anglia verò & Belgio & Normania admodum frequentem,riguis depreſsíſque pratorum conuallibus, & ſcrobibus , vbi torpuerunt per hyemem reſides aquæ. Fibrias exiguas , multas,cauliculóſque teneros reptantes,humíque fuſos habet,folia peltata,ambituque circinato,& leuiore inciſura & obtuſis dentibus: criſtato medio centro , nonnihil depreſſo,vmbilicum imitante,ſed teneriora:floſculi albidi, penduli ſubter folia: Iunio & Iulio viſuntur,guſtu calido,acri, linguamque vellicante,inodoro : quem inſcitia etiamq; penuria Cotyledonis indunt indocti Pharmacarii *Populeo* vnguento.

ANDROSACES Cotyledon Marinum herba folliofum.

QVEMADMODVM nominis etymo Androſaces, vel,vt nos putaremus , Hydroſaces,ſeri lotiíq; in abdomine , quaſi vtre,aliíſque è corporis ductibus,eductionem pollicetur:ſic videtur hic proximè Nympheas deſcripta à Dioſcoride,propterea quia non niſi in aquis,& prorſus magna cum Nympheæ ſimilitudine, tametſi multum diſpari magnitudine creſcat. Nec vlli alii,vt genuinæ,Androſace acquieſcit animus, præterquam iſti , ex Guino ſummę eruditionis profeſsore *Piſano*:in Mathioli commẽtariis quadruplò maior (vti ſolent,qui imagines,non plantas viuas,viderunt) ipſa planta depicta,nec tamen ab eo deſcripta. *Per*elegans eſt, ſed perpuſilla planta hæc vmbilicata,& videtur è genere earum quas paraſiticas feſtiuè quis dixerit,propterea quia non niſi aliena quadra veſcitur, cibo,& diſco. Innaſcitur ferme ſemper dorſis ſtriatis Chamæ conchæ , quæ humi obuolu-

taſit

ta ſit vacua hoſpite ſuo Veſco apud Italos *Cape tondo* vocato: *P*edicellis cirriſue, glabris, nitidis, exilibus, vncias binas altis, crebribus, ſurrectis, ſingulis ſingulũ clypeolum medio centro fulcientibus, circinatum vmbilici, cum ouracis appenſis in memoriam reuocantibus, vnde Monſpellieſes præceptores Vmbilicum marmum vocitarunt: notiſsima quippe illic Piſcatoribus ſtagni Magalonenſis & Lateræ accolis. Frontignanæ etiam refluæ ſtagnantiſq; aquæ ſalſæ innumeras plantas obruunt. E fundo quippe inq; aqua, non in aere, creſcunt & viuunt vt Mathiolus pinxit. Virent enim primùm ex ſqualido cinereoq; colore: *P*oſteà egeſti vndis, exceptiq; litore, albeſcũt, vti conchilia & corralinæ vocatæ, quas guſtu ſubſalſo & amaro æmulatur: nec dubium quin vrinas ciat, & materiam articulis impactum digerat. Semen nuſquam vllum vmbilicis claudi non putamus, certè nunquam in multis milibus obſeruauimus. Ventrem ſiſtere ſcimus, vt hunc ſcrupulũ eximamus docto & candido Anguillaræ, qui neſcio qua de re *S*enam & Caſsitham hariolatur veriſimiles quia emphyla aut aphyla planè contrariæ notæ legatur, potiſsimùm quia aluum ſoluunt, quod hîc neq; expetitur, neq; veriſimile ſit: tota plantula ſiccior actu & tactu quàm calidior eſt, & multum diuretica, quare Galeno aut eius codice error, qui aſtruit humidã, ex Ægineta & Plinio req; ipſa expungendus.

Fuit quando Tragum iiſdem fere maritimis oriundum, hanc Androſacem opinati fuimus, ſed nos retinuit *P*liniana verſio, quæ accuratior hîc, quàm quæuis alia videtur: delineat quippe ſine folijs in cirris folliculos, habentem, & in his ſemen, albam amaram, in maritimis Iſtriæ. Videtur legiſſe θυλάκιον, non ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ſed ἀντὶ τῆς κεφαλῆς, quaſi dicat folliculum, pro capitulo, ſeu verterit ex Dioſcoride: ſeu, vt veriſimilius, vterq; ex eodem authore. Cæterùm Cortuſi munus valdè leuidenſe fuerit, ſi Morſum gallinæ vel Alſinæ, foliolis neutiquam nudam, non ex Syria, ſed è veteri quapiam maceria decerptam, quis patefaceret Commentatori, qui proinde non auſus fuit oratione repræſentare.

Ανδράχνη. *PORTVLACA Domeſtica.*

- *Ger.* Burgel.
- *Bel.* Porceleyne.
- *Ang.* *Percelynne.*
- *Gal.* *P*ourpier.

QVAMVIS ἀνδράχνη ſcribatur, tamen ἀδράχνη dicta potius videatur, ortu quòd teneritudine quadã læta & carnoſa luxurient, ramuli foliaq; albicent, quadã ſpumoſa fuligine ſiue tenui quapiam aſpergine cinerea, quæ in marina euidentius multò cõſpicitur, vbi nec colitur, & aura ſpumea afflatur quam ἀχνὴν dicunt. Tribus autem differentiis, quot nouimus penè eadem facies eſt, præſertim domeſticæ & ſylueſtris: quarum tamẽ contrariæ facultates & effectiones vidẽtur principiis genericis differre, & ſtabilire noſtrũ docendi modum, qui figurarum priuſquàm facultatũ annectit ſeriem. Etenim quamuis Dioſcoridi Satiua *P*ortulaca refrigerat, Sylueſtris tamen calefaciat, & eadem exulcerat. Nec tamen inficiandum, multas eſſe plantas, quę quamuis polleant contrariis affectionibus, tamen eodem generis ambitu cenſeri debent, vti hæc marina plãta *P*ortulacæ foliis, & facie, quam Crithmum Dioſcoridis putarunt: nam nihil videtur illi obeſſe, aut deeſſe quò minus *P*ortulaca ſit. Cæterùm, non aſtringit ſed refrigerat, legendum eſſe norit qui attentius caput de *P*ortulaca apud Dioſcoridem à carcere ad calcem luſtrarit, ea enim illius prima & ſumma facultas, ideo δυναμὴν ἔχει ψυκτικὴν καὶ οὐ στυπτικὴν facilis namq; lapſus rerum ignaris amanuenſibus. Et quilibet etiam ex illa vi, qua hæmediam dentiúmve ſtuporem aufert, minimè aut minimùm certè aſtringere deprehendere quit in quotidianis acetarijs, quũ vulgo eſitantur tenellæ Cymæ, & folia craſſa, carnoſa, Thelephij & Scorpioidis vulgaris: ſucculenta tota, rotundis teneris viticulis humi reptantibus, flore puſillo Sedi: ſemine in theculis ſeminis *P*apaueris nigri plenis cauli hærentibus.

SYLVESTRIS.

QVI

QVI Domeſticam norit, Sylueſtrem non poteſt non noſſe, quæ minor duntaxat tota, locisq; ſquallidioribus, vinetis glareoſis, viarumq; interdum ſtratis reptat: ramulis rubentibus, folio Oleaſtri, figura cætera duplò minor tota: ſed guſtu acidiore, & non refrigerante, ſed potius acri calfaciente, vt in Norbonenſi agri vinetis & ſatis, vbi acrior multò, quàm in Anglia, aut humẽtibus frigidis ad Septentrionem: quin etiam exulcerat, ſi Dioſcoridi fides habenda, apud quem interpretandũ φυλλάρια δάσεα ſiue foliola firma quadam cum hirſutie eſſe: vt ſanè ſunt, πλατύτερα, id eſt, latiora, quàm Domeſticæ eſſe: neutiquam ſunt, niſi ſibi ipſis comparata, quia ſunt breuiora & latiuſcula, quaſi rotundiora: aut ſit fortè immutatio illa apud hunc qualem frequẽtem & Theophraſtum latioris & anguſtioris folij, in Helenio, Phlomo, & alijs non paucis monuimus.

τηλέφιον *FABA INVERSA, ſiue CRASSVLA, an TELEPHIVM?*

- *Ger.* Wundkraut, knabenkraut, fotz zwang, vnd fotzweyn.
- *Belg.* wonden Crupt, & Smeerwortele.
- *Ital.* *Faba graſſa,*
- *Gul.* Repriſe, Ioubarde des vignes, Feue eſpeſſe.
- *Ang.* Orpyne.

VAGVM & pluriuocũ fuiſſe Telephij nomẽ, ex Crateuæ & Dioſcoridis geminatis deſcriptionibus & varijs plantis accommodatis videre eſt. Crateuæ quippe notæ, vti recentiores doctiores ſcitè monuerunt, Scorpioidẽ, quæ Dioſcoridis libri 4. calce penultima appingitur, exprimere videntur: nec ſanè abs re, nam facultates illi ineſſe eximias ad *diſſepulotica* & inuicta vlcera, non modò lectio, ſed & animaduerſio facti periculi crebra, teſtatur. Inſuper duobus locis duas plantas Telephio nomine inſignit, non parùm tamen ſimiles: alteram hoc capite, alteram libro 3. quam Romanis Illecebram nuncupatã dicit, vtrãq; facie & viribus vulgò notã: PRIOR CRASSVLA dicitur, quia folijs craſſis, carnoſis, Portulacæ hortenſis non abſimilibus, floribus albis, luteis vel purpureis in vmbellis Drabæ: cætera prorſum Portulacæ ſimilia, radix alba, carnoſa, tuberoſa compacta, Dentis Leonis bulboſi, aut Leucacãthæ Dioſcorideæ, vinetis, cultis, ſyluoſis, marginibus, ſaxoſis, Angliæ, Sabaudiæ, Galliæ, & paſsim alibi abundat. Hanc rigidi cenſores pro Telephio faſtidiunt, & inquiunt calore & abſterſione carere: reſpondent periclitatores, illam multis dotibus pollere, & plura pręſtare quàm quæ Dioſcorides ſcribit: addimus nos, calorem illi non deeſſe, neq; ſiccitatem, quantã Galenus & Ægineta prodiderunt, nempè primi ordinis, id eſt, guſtui vixdum perceptibilem: ſiccitatem verò cuiuſmodi in Semperuiuo: Abſterſionem qualẽ farinæ fabarum & Portulacæ, quæ tamen videntur potius lenire muccoſo glutine, cùm primo adpulſu linguam tangunt. Sed fruſtrà ſæpè monemus, iſtos defici modeſtia & peritia. Etenim ſi calefactione, ſiccitate, & abſterſione, Telephia curarent vulnera, numnã id præſtarent pręſentius, quæ multò tum calidiora, tum magis abſtergentia ſunt? Sed curata putamus tum potiunculis, tum pulticulis, & fomentis ex iſta paratis, ad acrimoniam ſaniei erodentis, & opus naturæ prępedientis retũdendam, ac cacochymiam corrigendam intus & foris.

Effig. apud Dodo. Epi. 41.

Scorpioides Dioſc. Telephium Crateuæ.

Alternabatur Dioſcorides, vti videtur, vtri eſſet aſcripturus Illecebram Romanis dictam herbulam, Telephij ne generi, propter vſum & nomenclaturã: an ſemperuiui, propter faciem & figuram: & quia videtur optionem feciſſe Lectori, vtrum mallet eligendi, nos Telephio aſſcribemus. Siquidem non ſemper viuit & vrit, atq; eadem præſtare poteſt quę Telephium, aut quæ in Telephijs & Cacoeticis vlceribus ſanandis deſiderantur: tametſi alio modo, vt exercitati operum exploratione norunt, idem affectus diuerſis, & interdum contrarijs, expugnetur. Sic in vulneribus, capitisq; fracturis, vtimur calidis exſiccantibus, vt Iſide, & de Minio, vel frigidiuſculis, interdum humentibus, vt ſanguine columbino & Roſaceo, ad mitigandum, digerendum, & expellendum excrementa à parte.

SCORPIOIDES, an Crateuæ TELEPHIVM.

Math. depicta, non deſcripta, pag. 1305.

RECENTIORVM verò & Monſpellienſium Portulacæfoliam Scorpioidem, vulgò ſic dictam à ſiliquoſis corniculis Scorpionis caudæ inſtar reflexis, Galegæ ſemine plenis, doctiores, qui Telephij ſpeciem coniectabant, non infirma ratione nitebantur. Eſt quippe folio Portulacæ flore luteo, non tamen albo, Medicæ aut Trifolij parui, pratenſis lutei: guſtu item & facultatibus non multum diuerſis. Monſpellienſibus cùm ſatis, tum vinetis, Latrenſis portæ admodum familiaris.

- Crithmum Dioſcoridis, an Portulaca marina?
- Empetrum, vulgò Fœniculum marinum. *Ang. Sampere*, Perchepier.
- Cæpea.
- Halimus.
- Chryſanthemum marinum, Math. Crith. tertium, vel ſecundum.
- Kali.
- Salicornia.
- *Blanchette.*

CRITHMVM, ſeu CRITHAMON, an Portulaca Marina? BATIS Plinij.

PLERÆQVE ſunt maritimæ ſtirpes quæ Crithmi deſcriptionem quadamtenus deſignare valent, nulla autem penitus explere. Quod quidem non vt nodum in ſcirpo quæramus, ſcribemus, ſed potius vt haſce tricas expediamus, quę animum quò minus verum ſtatuat, irretitum tenent. Et paucis vniuerſum negocium componi poteſt. Si ſtare lubet antiquis herbarum deſignationibus, vides hic fruticoſam dici plantam à Dioſcoride folijs pinguib. longioribus, & latioribus, quàm Portulacæ, albicantibus, ſalſis, & cætera. Huic deſcriptioni habemus plantam quandam, quæ melius congruit, quàm FOENICVLVM Marinum, cunctis fermè herbarijs hodie Crithmum putatum, quod neutiquam Portulacæ, vt Dioſcoridi placet, ſed potius facie tota & vmbellis Fœniculo, vt inſpectio ipſa vulgus ignarum vocare docuit. Et folia non albent, ſed virent Porraceo colore: nec quia muria conditur & paſsim eſitatur, ideo ſit Crithmum habendum: etenim non paucæ aliæ ſunt maritimæ, quæ in acetarijs expetuntur, & muria ſeruantur, eiſdem fœniculo iſto facultatibus pollere creduntur. At illa, quæ à ſimilitudine PORTVLACA MARINA dicta fuit, folijs latioribus & longioribus quàm Portulacæ, atq; albicantibus, pinguibus. In ſabuletis, adeoq; ſaxeis, maritimis, copioſa, cuius flores albidi, herbidi, Atriplicis: multò propior eſt vero Crithmo. Cæterùm, ineptiuſcula audacia eius eſt qui accumulandi tot ſpecies vni incertæ, cùm quælibet earum longiſsimè à deſcriptione abſit: alioqui cur non & tam multas Kali ſpecies, neq; deſcriptas, neſcio an notas Dioſc. non poſsit quis vnam accumulare, & pro Crithmo vindicare: nam fermè omnes naucleris in cibum cedunt, nobis etiam in mare Liguſtico acetarijs manſæ, penuria melioris cibi, non peſsimi ſaporis viſæ fuerunt.

FOENICVLVM marinū, ſiue EMPETRVM vulgo Sampere & D. Petri Herba. Math. Crith. primū, effi. 489. PORTVLACA Marina. Mathiolo Halimus vulgaris. Effig. 160.

Et ſciunt exercitati, ſecundum Crithmum Commentatoris planè Paſtinacæ aut Eringij guſtum, odoremq; præ ſe ferre, vnde Arabum Secacul opinionem fecit, vulgus Paſtinacam marinam vocat. Vtrumq; litus ſuperi inferiq; maris Italici hac planta ſcatet, ne non putet Senenſis ſe munus leuidenſe à Cortuſiana magnificentia accepiſſe, quod pueriliter ſolitus eſt iactare, & inculcare putidiuſcula infantia. Tum tertiæ & quartæ ſpeciei ab illo depictis, quid negocij aut ſimilitudinis cum Crithmo: tertij, etiam flores lutei ſunt, radiati, vt Chryſanthemj, quò retulimus: cætera eius delineatio, nihil ad Crithmum. Quartum demùm montanum eſt, non maritimum, guſtu & odore Eringij, radice ſimiles ſunt, Crithmo valdè diſsimiles. Hinc videre ſit ea quæ meris aſſertionibus, non rationibus, aut veris inſpectionibus, aſſerta ab illo ſunt, eadem facilitate dirui, atq; ſtabilita fuêre.

Montanum Eringium recentiorum.

fuêre. Hæc ſi oculis & manibus verſaſſes, vti nos fecimus, non tam futiliter aſſeueraſſes ſententias neq; veras, neq; perſpicuas, quæ magno detrimento ſunt non modò Tyronibus, ſed doctis quàmpluribus.

Κηπαῖα CEPOEA.

CVM hæc eadem Domeſticæ Portulacæ figura, vna aut altera vagula notula radicis & coloris additis, quaſi ſatis foret nota, & redditæ illi facultátes, quæ ſatiuæ conſimiles ſunt, mentione etiam incerta, de Aſparago Myacanthino, quem proximè Portulacæ caput, appoſuit Dioſcorides: Videtur & hæc nihil aliud quàm hortenſis, vt vox Κηπαῖα teſtatur, Portulacæ ſpecies, quæ illinc huc irrepſerit, argumento & methodo hic non veſtigandis. Eoq; Galenus fortè ratus è Portulacis vnam, eam tacitam prǽterijt. Marinam Portulacam, ſpurium Halimum, Becabungam, Crithmum ſecũdum Mathioli flore luteo, deniq; medij ſpeciem huc licuit adducere, ſed nihil libuit aſſerere. Neq; ingenuos decet tyrones, cuiuſmodi ſumus, tantũ ſibi indulgere in Naturæ doctorumq; theatro, quantum ſibi arrogat ἄυτος ἐφὰ Pytagoras alter Herbariorum Senenſis noſter, qui vt ſolitus, hanc pro filio ſuo Odorico Melchiorio, pro ętate ſua non imperito ſibi miſſam, nunc tandem, cognitam aſſeueret: nec tamen vllam notam addat vel figuræ, vel naturę, nedum locorum quę nos certiores faciat, illũ Cæpeam hanc adamuſim ſuam congruentem certam exploratamq; habuiſſe. Hanc nos ſuperius dedimus inter Portulacas.

ἅλιμος HALIMVS.

ANNO 1563. Octobri menſe, quidam Botanicus Italus, qui ex Sclauonia onuſtus raris plantis redibat, quandam locis maritimis lectam fruticem nobis ſpectandum dedit, Ciſti magnitudine & modo, folijs Oleæ albicantibus, Portulacæ marinę, ſiue Halimi vulgaris: ſed ſemine & flore tunc orbus erat ramus, quem adhuc habemus Antuerpiæ. Hanc cuncti Herbariorum Senatus Venetorum Halimum affirmabant: Et Leo ille famoſus agyrta dicebat, ſe ſępius quoſdam, qui in acetarijs teneriorem eſitarint vidiſſe: cui ne nunc quidem magnoperè refragamur, nam ſalſa erat, & maritima. Sanè planta videtur eſſe ſalſa, vel nominis vel natalium argumento, Halimum.

Quid ſi negationem eximas, & dicas, Dioſcoridem dixiſſe ſpinas habere, nam vt quid inter ſpinoſas & vallatorias & finitimas, maritima cùm ſit, recenſeret: nam quę veſca ſũt & holeracea ſecundo libro differuntur.

KALI *magnum Sedi medij folio, ſemine cochleato.* Soede, *Gallis.*

QVAMVIS tres plantæ ſint inter ſe congeneres & maritimæ, quę Crithmum, vt dudum dicebamus, adumbrare poſſent: tamen nulla videtur antiquis nota fuiſſe, aut certè deſcripta, tantùm abeſt, vt ex hiſce SAL iſtud, vocatum apud Arabes KALI, ex iſtarum vna vſta, & quod mirum, fuſa fieri nouerint, vix tacituri ſi ſciuiſſent. Quare vt nomen, ſic & plãta, & modus ſalis iſtius parandi, videmur Grǽcis recentioribus, aut Arabibus Philoſophis Chymiſtis & yalurgis deberi, qui ex iſta, quam argutè effigiatã damus, copia, per initia Autumni aceruatum ſuper ſcrobe, cui ligna inſunt decuſſatim inſtructa, vt accenſa meta herbæ Kali dum vritur & liquatur, inq; fundum ſcobris defluat, cogaturq; in glebam aut ſaxum pulli nigricantis, vel cinerei coloris, illi vocant Kali, vel SODE ad vitrum conflandum in Italiam inq; Septentrionem ex Gallia Norbonẽſi & Aquitania deferunt. Vrit non ſecus ac

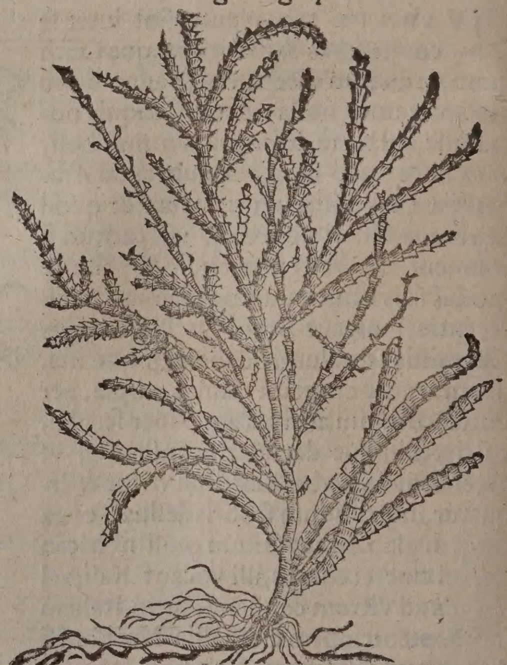
cauſticũ. Hæc ſpecies & notior in maritimis Galliæ Norbonenſis, vbi tum ſponte, tũ ſata, cãpos maritimos frequentia, cauliũ rubentium operit purpura. Fruticat etenim caule cubitali & ſeſquicubitali, carnoſo, Portulacæ concolori. Folijs item denſis, anguſtis, fimbrioſis, Sedi medij ſiue Semperuiui minoris teretifolij duplò longioribus, acutioribus, inter quæ ſemina Limacem puſillum ſpiramúe imitantia, colore fuſca, folliculis Maluæ ſeminis ritu occluſa. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imò nuſpiam fermè.

BLANCHETTE Norbonenſium, ſiue Kali minus.

EOSDEM ad vſus ſedulò colligunt maritimi coloni Norbonenſes, iiſdem natalibus, folijs, & caulibus minoribus multò, minuſq; carnoſis, anguſtioribus, nec ita rubentibus, ſed ex pallido virentibus, vnde vulgo *Blanchette*, quaſi Kali album vocatum. Semen exiguum, nigrum, lucidum, Vrticæ aut Acetoſæ. Non ſolùm calidioribus regionibus hæc, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Normaniæ & Belgij familiaris.

SALICORNIA, ſiue Kali geniculatum vermiculatum. Ang. See grape.

MVLTO frequentiſsima ad quaſlibet maritimas oras tum Oceani, tum Mediterranei maris: ſed effigie multò rarior, & cui folia videntur teneri turiones ramulorum: ſemen nullum. Sunt enim è radice fibroſiore quàmplures cauliculi bicubitales, recti, geniculis multis donati, extremis quaſi folijs craſsis, pinguibus, carnoſis, teretibus, rubentibus, per crebros geniculos inſertis, & pyxidatim, quaſi alabaſtriculi, quadã cum Equiſeti ſimilitudine, & cornua recta obtuſius mucronata imitantibus: guſtu non inſulſo, nec temperamẽto aut vſu diſpari à cæteris, verùm vbiq; neglecta.

KALI ſpinoſum Capite de Tragano.

LITO-

Litorenm CHRYSANTHEMVM *flore Buphthalmi aut Coniſæ, folijs Kali, aut Iuæ muſcatæ.*

ILLIS accenſeri debet hæc, quam putarunt nonnulli Crithmum, quia non niſi maritimis gaudeat, flore pereleganti, radiato aureo Aſteris aut Buphthalmi: folijs pluribus per interualla caulem rectum cubitalem & ſeſquicubitalem ambientibus, ſtellatim cingentibus, rectis, pinguibus, ex viridi cinereis, vel pallidis: guſtu ſalſo, nec alio quàm vna quæpiam ſuperiorum. *Effig. Mat. 493 ſub nomine Chrithmi.*

Perfoliata duplex.
Perfoliata Napifolia Anglorum ſiliquoſa.
Corinthe Plinij.
Androſemum.
Androſemum Belgarum an Climenon? commodiori loco, proximè Periclimenon.
Aſcyrum.
Hypericum.
Centaurium minus.
Centaurium luteum.
Coris Monſpelliaca.
Coris Mathioli.
Camphorata Monſpellienſium, an Chamæpeuce Plinij Laricis folijs? debuit recenſeri inter Chamæpy tides.
Antirrhinum
- *Purpureum.*
- *Album.*
- *Luteolum latifolium.*
- *Minimum, ſiue Oruntion vel Aruntium.*
- *Plinianum, ſiue Dioſc. Oſyris.*

Linaria purpurea.
Belueder, Scoparia Italorum.
Oſyris rara repens floribus cæruleo purpureis.
Linum ſatiuum vulgare purpureum.
Linum marinum Luteum.
Campanula Lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PERFOLIATVM *vulgatius, flore Luteo, folio Vmbilicato.*

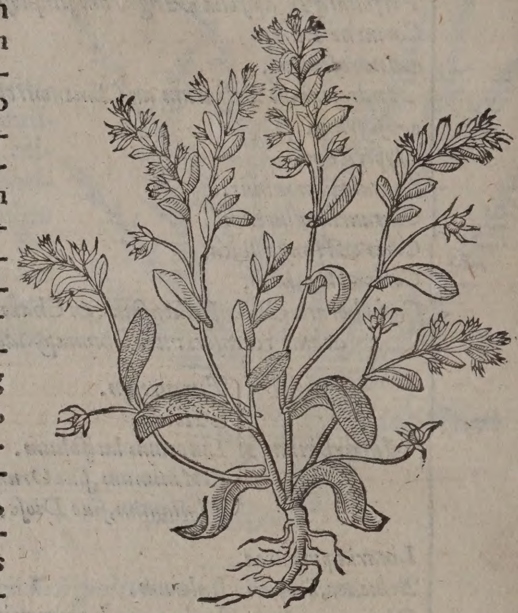
Ang. Thorow waxe,
Bel. Duerwas.
Gal. Perfoliata,

IN Burgundiæ, Sabaudiæ ſegetibus, & lætis, alibiq; Galliæ Germaniæq; hæc occurrit, è radice vnica, ſimplici, fibroſa, multos graciles ramulos promens, quæ folia tranſmittũt eoq; apud Germanos Durchwachs, quaſi folifora vel folifida dicuntur Græcè διάφια & διαφίλλα. Sunt enim rotũda, cana, Tithymali ampliora, tenera, exucta, nec pinguia, colore ex glauco virentia, & læuore Plinianæ Cerinthes, cui multum ſimilis. Per Auguſtum flores ſunt in ſummo puſilli, ambitu radiato ex aureo pallentes: ſemina fuſca Saxifragiæ hircinæ pratenſis: guſtu non amara, ſed manſu reſinoſa, hyperici aut Clymeni. Colitur etiam à Chyrurgis ad fracturas, vlcera, & hernias vtenda. Variantem hanc iam pridem & hoc anno vidimus in Morgani horto, floribus ſpecioſiore ſitu & ſertis vmbellatis elegãtiores. *Effig. Dod. Ept. 172.*

SILIQVOSA.

QVANDAM item donarũt recentiores *Perfoliatæ* nomine,quæ tamen ambiguæ naturæ videtur inter Barbaream Buniadem & Perfoliatam, non minus frequens, ſed ſæpius in montibus calidiorum regionum,occurrit folijs maioribus,longioribus, aſperioribus,habitioribus,rigidioribus,aliquantum ſinuatis Dentillariæ modo,ſiliquas angulоſas Leucoij prælongas,exiles,ſeminis Braſsicæ plenas aut Leucoij . Guſtu neutiquam acri.

CERINTHE Pli.

FACVLTATE,guſtu,& effigie,illis & Hypericoni,nõ ita abſimilj,ſed hilariore multò aſpectu ea eſt,quã Cerinthem apud Plinium cõiectarunt recentiorum doctiſsimi nõ pauci,minus tamen incertis admodum indicijs : colore ex vegeto viridi, glauco & cęruleo, oculos oblectãte:folia ſunt oblonga,non diſparia ſuperioribus, nec guſtu ingrato, ſed tamen medicato,& quaſi Climeni ſiue Androſemi Belgarum vocati, veluti ſi quis guſtaret ceram nouam molliuſculam. Etiamnũ hoc menſe Auguſti in horto peritiſsimi Pharmacopœi H. Morgani,floribus luteis Androſemi vel Hyperici prægnans viſitur,ſemineq; didimo, foris atro, intus medulloſo Canabini aut Raphani. Eius floribus apes capi & oblectari putarint,ſũt enim vt venuſti, ſic nõ inſuaues, & guſtu ſubdulci:folia autem cùm manduntur,quiddã ceræ nouæ,aut Erithaces vocatæ,ſapiunt,vnde dictam fuiſſe veriſimile eſt.

ὑπερικὸν. *HYPERICVM.*

Ger. S.Johans kraut.
Belg. S.Jans cruyt.
Ang. *S.Iohns Worte.*
Gal. Millepertuis.
Ita. *Hyperico.*
Hiſp. Coraioncillo.

Effi. Dod. Epit. 74.

NVSPIAM de elegantiorib. iconibus Hypericum, Aſcyrum, & Androſemum,congeneres ſpecies,noſcitare licet,quàm quæ in Mathioli commẽtarijs affabrè expreſſæ: hiſtoria verò iam trãſlatitia & vulgatior,tum quia accuratior Dioſcoridis deſcriptio, tum quia plantarum inter ſe tanta cognatio,vt vna duntaxat nota,cæteræ latere queant, ſi copia adſit,neminem. Vbiq; vulgatiſsima & vſu tritiſsima medico & chyrurgo Hypericum dicta,margines ſatorum,areas deſitas,& ruinoſa ſectans,etiamq; lętiora loca. Tota planta multum ortu,virgultis,ſolo,& tẽpore, ſed rotundis,rubentibus floribus & folijs,æmulatur Centaureũ minus:ſed huic nomen *Perforatæ* vel Milleforæ,quòd folia obuerſa *Soli*, innumeris ferè poris,acu quaſi traiectis,aciem tum noſtram, tum Solis tranſmittant radios. Flores odori, pingues, glutinoſo contactu hærent,atq; chartas ſanguineo Anchuſæve cruore inficiunt. Semen in pericarpijs copioſum, odorum,reſinaceum,amarum, & ingratũ guſtanti,ad vulneraria balſama nulli ſecundum, multo Chyrurgorum peritiſsimorum Monſpellienſium experimẽto,vbi etiam oleum vernaculè de *Treſcalan* vocatum, quotannis paratur longè optimum ad hunc modum.

OLEVM HYPERICONIS.

Accipit

Accipit ſummitatũ Hyperici
& olei communis. } añ. ℒ. ij.

Myrrhæ
Gummi Elemni } añ. vnc. ij.
Terobinthinæ. vnc. iiij.
Aloes. vnc. j.
Thuris
Maſtiches. } añ. vnc. ſ.

Infundantur, bulliantq; in diplomate ex arte. Ad Icterum etiam & Calculum vtilitas conſpicua.

ASCYRVM.

Effi. Math. 937

SECVNDVM Hypericum eſt Aſcyrum notiſsimum, amnium & riguorũ riuulorumq; pratenſium amans valdè, quadratos rectos viticulos è radice multum fibris ſparſa exiles erigens: alterius folijs paulò maioribus, venoſis, punctim poros peruios habẽtibus, & floribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinientibus. Semen odore reſinaceo ſui indice, nares feriente. Haud diſparis, ſed infrequentioris vſus.

ANDROSEMVM excellentius dictum, ſeu magnum.

Effi. Math. 939

VT excellentius, ſic rarius, nec niſi opacis & ſyluoſis gaudens, verius Androſemum vocatum, quòd non modò floribus, ſed etiam folijs tritu & preſſu muriceum remittat ſuccum, quo vno præ cæteris Androſemum agnoſcas, & diſcernas, par eſt: Procerior maiorq; tota, & altero tãto maiora folia, pauciora, quàm Hyperici, cui etiam ſimilius flore & ſemine: Procerioribus, bicubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. In collibus & nemoroſis pone Riuoli Pedemontanæ arcem : Norbonenſibus etiam Seuenis paſcuis & Syluoſis, etiamq; in Anglia æſtate ſuperiore prope Briſtoiam: In Vincentij prærup-tis & ſyluoſis trans flumen.

ALTERVM tomentoſum.

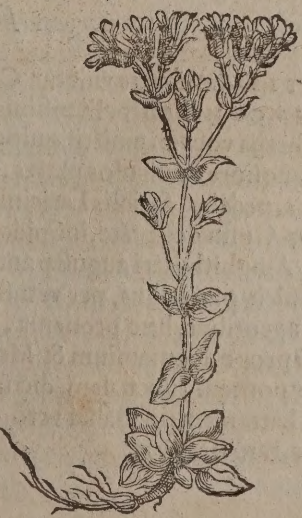
IN agri Monſpelliaci locis natura vdis & ſubſtilliis, ſed feruidioribus Solibus exuctis, ſæpius Hypericũ occurrit palmo non maius, & humo pronius, folijs item minoribus ex interuallo rarioribus: flore & ſemine luteolis pallidioribus, tota cana & hirſuta, minus odora: non alio ſapore, ſed imbecilliore.

CENTAVREVM paruum.

Effi. Math. 655

NVLLI non notiſsimum Centaurium, Hypericoni omni ſui parte ſimillimum, niſi flore rubro & inſigni amarore (vnde Fellis terræ nomẽ) diſcerneretur facilè. Accuratiores nimiò figurarum aut deſcriptionũ exactores, qui Centaurij minoris notas expreſſiores deſiderant, nodum in ſcirpo quærunt: vtinam non multò plures deterius inſignitas haberemus.

CENTAVREVM Luteum.

QVID verò de iſto altero luteo ſentient, magnoperè ſcire auemus. Quamplurimis tum Galliæ, tum Angliæ locis, iſtud luteum nuncupatum : prope Rondelletij & Aſſatij prædia, multa Monſpellij : collibus vrbi Briſtoiæ eminentibus, inter ſegetes itidem . Radice exigua, folia ima proximè humum puſilla & ſtrata, vt in altero . Caulis ſeſquipalmum altus, ex interuallis bina folia, aut potius vnicum binis apicibus vtrinq; donatum traijcit, non ſecus atq; Periclimenis videtur huic & ſuperiori contigiſſe: nam Periclimenon alterum, traijcit folium, præſertim ſuperius, prope flores: Alterũ, bina diſtincta folia. Floribus alterius, ſed aureis

intenſè luteis, amara eſt: quid vſu præſtet nobis nondum cõpertum eſt.

CORIS Monſpelliaca.

Κορὶς, aut potius κόρη, virgo, puellàve dici potuit, quia tota pulchella & perquàm hilaris vultu hæc noſtra: verùm Hippocrates & antiqui, κορὴν, id eſt, pupillã, vocarunt, propter ſemen oculi pupillæ, ſeu anteriori humori cryſtallino ambitu ſphærico, haud abſimile, cuiuſmodi in hac cernitur: quam quia nuſquam niſi Monſpellij & Frontignanæ ad radices Ceti, & prope Magalonem, reperimus, nec alibi notam audiuimus, ideo cognominem fecimus vrbi, lectiſsimis nobilitatæ ſtirpibus. Hanc autem perraram niſi huc appoſitiſsimè quadraſſet, Ericã minimam putaſſemus, aut mediæ cuiuſdã inter Hypericũ propter purpuriſſã, & Aiugæ propter folium naturæ: Iam non aliò, quàm ad Corim referri poſſe arbitramur. Fruticat quippe ramulis multis, dẽſis, duriuſculis, ſurrectis, rotundis, palmũ altis & ſeſquipalmũ, lignoſis, cuius etiam foliola denſè ſtipata Ericæ maioris, & condita, florum purpureorũ tyrſulis conſimilibus, purpurea, cœrulea, nitidiore & amœniore decoris ſpectantur. Semen vtriculis mollioribúſve alabaſtriculis concluſũ, rotundũ thamariſci par, glaucum vel pullum, tenuiſsimis tuniceis glumis inuolutũ, quaſi ocelli pupilla tutior inde futura foret. Radix multò ſanè maior, longior, & craſsior, quàm pro plantæ modo, Anchuſæ minoris par & cõcolor. Tota namque planta rubella viſitur, & ſucco purpureo radicis pannos imbuendo cõmendatur: amaricat guſtu ſubacri, non inodora. Eapropter Corin nõ dubitarunt profiteri Rõdelletius & Aſſatius, doctiſsimi Præceptores, & in Academia ſimpliciũ indagatores, quibus frequens aſſentiebatur auditorũ corona. Cuius tamen elegantia ſi minus capiantur iſti moroſuli plumbei cenſores, quibus nihilpenè à noſtra mediocritate profectũ placere quit, arrigãt aures attenti, magni Senẽſis de Cori hiſtoriam percepturi, qui ſic infit, vbi nuda Dioſcoridis verba recitauit, & in Italia (vt millies repetit) naſci dixit: Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus in ſimplicium cenſu, mihi incompertum eſt. Quæ denique κορὶς, Græcè, Coris etiam Latinè, & Cori Italicè vocatur. Hactenus eſt cõmentatus ille maximus Mathiolus, cuius ſanè mirandum cùm in cæteris pleriſque, tum maximè in hac planta cõmentanda acumen, quo Italis rerum nunquam fortè auditarum, nedũ cognitarum nomina eruit noua, & literis mandat. Et porrò pictori negotium relinquit figuræ exprimendæ, ſi viuam, nõ pictã vidiſſet, melius fortè noſtræ cognitioni & ſuo honori cõſuluiſſet. Cõſulamus igitur nos huius figura & natura repræſentanda, illi operoſæ molis volumini plerumque muto.

Mathioli Coris.

CAMPHORATA Monſpel. an CHAMÆPEVCE ſiue humilis Picea Plinii?

SATIS adumbrare videtur CHAMÆPEVCEM Monſpellienſibus Cãphorata herba vocata, emittit quippe è radice lignoſiore cauliculos plures, graciles, rectos, pedales, foliolis Laricinis dẽſè ſtipatos. Guſtu deſiccãte, inſipido, Nemauſẽſis Amphitheatri auguſtæ antiquitatis in hiulcis parietibus, per vetuſtatem rimas agentibus, hæc prouenit, nec non alibi prope Namauſium & Monſpelliũ, inter pontem Iuuenalem dictũ, & Portam Latrenſem: in Gallia verò, & reliqua Italia, rarò occurrit.

Αὐτίῤῥινον **ANTIRRHINVM.** *Vulgo Caput canis & caput vituli.*

Germ. Orant.
Angl. Calfes ſnowte, or ſnap dragon;
Gal. Moron violet.

NON potuit commodiore, veriore, inſigniorévе nota prodi hæc planta, quam Antirrhini, ſiue naris Vituli nuncupatione: nulla nãque ſtirpiũ ſeminis inuolucro, caput, vultum, nares, oculos, adeóque hiatum oris vitulini exprimit, atque hæc, quæ in Italiis & Galliis, prǽſertim Prouincialis & Norbonenſis, admodum obuia inter olivueta: floribus conſpicua purpureis, ex rubro violaceis, oblongis, vel roſeis, vel albidis, calathum effigiantibus, ſed supernè buccas flaccidas, rictũque Leonini oris æmulantibus, & coniuentibus, non patulis, quò ſedulæ apes inde mellificaturæ, ſi fortè irrepſerint, rurſum quaſi valuulis occluduntur. Et folia & cauliculi ſparſi, fragiles, Leucoii, lutei, ſiue Keyri, nec radice abſimili. Semine nigro, nigri papaueris minore, hortis Belgicis, Anglicis, & Germanicis, florum decoris cauſa colitur, nec ruri oritur. *Effig. Dod. epit. 219.*

Varietas. Non diuerſæ naturæ aut figuræ eſt luteum floribus Antirrhinum, ſed duntaxat foliis latioribus, breuioribus, nec in agris perinde frequens, hortis dũtaxat vt peregrinum alitur.

MINIMVM forſan Archigenis ORONTIVM, vel Aurantium quo auriginem morbum ſiue Icterum leuat.

ET hũc Antirrhinũ eſſe docét capituſa mẽbranacea vitulinæ, aut Simiæ caluariæ, prorſũ figuræ: folia, flores purpurei, prorſũ ſimilia, ſed minora, & ſecundũ foliorũ exortus per interualla prodeuntia, minora, vt eſt ipſa tota planta exilior minúſque fruticoſa, vbiuis tum hortorum, tum incultorum marginibus ſponte plurima, apud Germanos Orant vocata, nomine, vti videtur, perſuaſo & deflexo ab Archigenis Orontio. Iam minor, iam maior & lætior prodiens, folia anguſtiora multò lini aut oſyridis. Quapropter nonnullis hanc Pliniano Antirrhino eandem eſſe, viſum fuit. *Dod. effig. 220.*

ὄσυρις. *OSYRIS aut Linaria, quæ vrinaria, aut Plinii antirrhinum, vel Beluedere Italorum, Scoparia?*

Ger. Lynkraut, vnſer frauwen flaſchs.
Angl. Tode flax.
Belg. wild vlaſch.
Gal. Lin ſauuage.
Ital. & Hiſpa. Linaria.

INTERPRETATIO nomen claturæ videtur herbã ſignare diureticã, ſiue vrinariam, à ſero ſiue vrina, quæ græcis ὀρὸς ἢ ὀῤῥὸς, & οὐρὸς, & συρῶ, quod eſt traho: quare cúm Linaria vulgaris ſit vrinaria vocata, propter inſigné vim trahendi vrinas, & figuræ etiam quàm quæuis alia concors, nihil eſt quur exploratiſsimam faſtidiamus, illam incertæ vis & facultatis peregrinam præferamus, quia verrendo ſit aptior, quaſi non quàmplurimæ ſint frutices, quorum è virgultis poſſunt ſcopæ concinnari, neque tamen ideo Oſyrides fuerint: nec Galeni quicquam ſuffragatur ſententia, quippe videtur ille & Paulus, ſequutus nominis ſignificatum, quaſi à verrendo aut purgando fuiſſet conflata appellatio, Oſyridem ſiue Scopariam ſignificaſſe. Et vbi quis ſeuerius expendat Scopariam, ſeu Beluidere Italorum, videbit folia longiora eſſe, quàm Linariæ, & numeroſiora, non amara, qualem tamẽ Galenus & Paulus volunt, nec vllius certi commodi ad ea quæ efficaciſsimè & veriſsimè Ictericis fermè in hydropem deductis præſtat Linaria vulgaris, vbique frequentiſsima, & Lini ſimilitudine notiſsima, Eſulam minorem adeo imitata, vt prudentiores barbari iſto verſiculo vtramque neceſſareo diſtinxerint: *Eſula lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* Flos tamẽ eſt Linariæ elegantior, & maior, ſecundum ſummos caules in- *Effig. Dod. epit. 96.*

fundibulis, quaſi caudicellis Delphinij, aut Regalis conſolidæ, fronte vero Antirrhini rictu & aſpectu.

LINARIA PVRPVREA.

VT fruticoſior, ſic elegãtior multò & rarior, & propior deſcriptioni, ea Linariæ ſpecies, quam primùm ad Veganij Norbonenſis montium radices, in caſtanetis Syluis inuentam, in Flandriam amicis ſerendam multis ab hinc annis miſeramus: verùm, quia vires exploratas non habemus, paucis notis duntaxat oratione pictam damus: non enim niſi foliis paucioribus, floribus purpureis, ramulis gracilioribus, magisque flexilibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus, vimineis, etiam verrendo aptis, differt: alioqui primo intuitu Linariam putes.

SCOPARIA, BELVEDER *Italorum.*

NON perinde bellula hæc aut ſpecioſa videtur re, atque eſt Italico iſto nomine, flores etenim perexiguos, racemoſos, obſoleti viroris alis, iuxta quas naſcuntur, cõcolores fundunt: virgæ numeroſæ, ſparſæ, crebribus foliis, Lino duplò longioribus Pſyllij, totã æſtatem virentibus: & propter raritatem exoticam apud Italos in hortis & in penſilibus figulinis vaſis ali ſolita, hodie perquàm vulgata.

OSYRIS PVRPVRO COERVLEA *repens.*

PRORSVM ſimilis hæc flore & folio Linariæ ſuperiori purpureæ, cui annectenda venit, cauliculis tamen gracilioribus ſeſquipalmaribus, non erectis, ſed humi proſtratis, Polij, Coris Monſpelliacæ, aut Seſamoidis primæ ritu: flores cærulopurpura hilariore nitẽt, Cori concolores. Tota herbula guſtu eſt amaricante, nonnihil acri. Hanc nuſquam vidimus, præterquàm in vireto noſtri H. Morgani.

LINVM SATIVVM, *vulgare cæruleum.*

λινον.
Germ. Flachſz ſt lein.
Gal. Lin.
Ital. Lino.
Belg. Vlaſch.
Angl. Flax.

Math. eſſi. 414 PARITER Græcis Latini Linum vocarunt, propter corticis libívre recta ſtamina, in filamenta recta diuelli ſolita, quæ etiam λίνα dicebãtur: vnde Linea & Libella, qua directiones

rectiones angulorum & parietũ ſtructuræ librabantur. *Sic* etiamnum hodie filum fabri lignarij directorium Lineam vocant: ſic & piſcatores, filum, cui annexus eſt hamulus, lineam. Tam frequẽtis olim & hodie notitiæ planta, vt prçterquàm quòd de linariis iam deſcriptis facillimè percipiatur, etiam ſuperuacaneum ſit lineamenta depingere: quæ hanc ſuis ſtrãgulat amplexibus inter Caſſithas relata fuit. Theophraſto viſum fuit, Linum degener factum, in Lolium abire. Noſtrates coloni ſibi viſum pernegant, aut auditum.

LINVM MARINVM Luteum.

IVXTA prata & litora herbida Norbonenſis maris, ac inter ſtagnum & mare fruticat, pedalibus & ſeſquipedalibus ramulis rectis, numeroſis, gracilioribus, paucioribúsque quàm lini folijs, lentis, corticeque ad nendum commodo, flore non diſsimili, ſed luteo, minore, Iunio, Iulio. Semineque & pericarpiis minutioribus multò: non notum reliquæ Galliæ, Germaniæ, & Angliæ. *Math. effig. 416.*

CAMPANVLA lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PERQVAM elegans in deuexis Montis Lupi quà ad Septentrionẽ vergit, Linifolio aut Poligalæ, palmaris herbula, flore luteo peramœno, maiore quàm pro plantæ magnitudine, Iaſione aut Volubilis donata, quã hîc pictam damus, vt ſtudioſis illic innoteſcat, quia rara eſt, nec alibi nobis viſa, ſic vſũ minus cognita.

Reponenda hæc proxime Telephium, vbi omiſſa fuit.

ROSEA.

RODIA RADIX.

ROSEAM vocarunt priſci hãc radicem, rimoſo cortice & frequenti, ſed puſillo tubere inſignem, roſeoque halitu fragrantem, odoris Roſei prærogatiua, quem manſu aut attritu nullã radicem, ac ne ſtirpem quidẽ, ſpirare (prçter peregrinũ illum Aſpalathũ, cuius meminimus inter frutices) nouimus. Ex Allobrogum & Delphinatiũ ſaxoſis, mõtoſis, nec non Taurinis Alpibus Pedemõtium, iam diu in viretis multis Belgicis, Gallicis, Anglicis, & Italicis, Iulio & Iunio vmbellas edit, luteis floſculis pallentibus & herbidis, Drabæ, aut potius Craſſulæ, quam tantoperè præ ſe fert, caulibus pluribus rectis, & foliorũ multiplici ſerie, ortu, poſitu, ſitu, diuiſura, craſsitie, imò & quadantenus radicis loco natalitio, ſaxeo, macilento, corpulento, rugoſo, & diſparili coalitu, vt cõgeneres ſint putandæ: minora tamen huius folia dentata minutim, Tithymali ſerrati proxima, & radix maior, torulis & vberoſis papillis rugoſiſque inſignata, foris fuſca, intus albicat virens. Sed vetuſtior & ſiccior, cõcolor eſt adeò *Schænæ* peregrinæ, vt inſtitores interdum fallãt fruſta adultioris, quam guſtu exceſsúve vllius qualitatis vix ſuperare videtur, eoque nobis ferè perſuadetur, non procul abeſſe à Roſæ aut Craſſulæ temperamento, quamuis non neſciamus Galenum, eumque ſequutos, ſecũdi caloris gradu donaſſe hanc: verùm non nuſquam labi, humanæ eſſe Mineruæ, indicio maniſeſto eſt planta Onoſma, quam radicem abſolutè Hippocrates cùm vocaſſet & deſcripſiſſet, magnus ille interpres Pergamenus nec Onoſma eſſe ſuſpicatus eſt, ſed ſeorſim duobus in locis, quaſi duo fuiſſent, vnã eãdem bis, & iiſdem planè *Radix Hippocrat. Onoſima Dioſco.*

planè verbis, de Hippocrate mutuatis, deſcribit plantam ſine caule Anchuſæ ſimilem. Fit hodie nulli in vſum vt propter Medicorum ignauiam, & ſuccedaneorum ad Chephalalgias copiam veniat, vt Roſeæ, Roſeaceum, Nympheæ, conſimilisq; facultatis ſimplicia, quæ huic proximè ſubdidit Dioſcorides, vnde de facultatibus coniectura eliciēda lectori.

Glaux.
Polygala.
Polygonum.
Polygonum marinum.
Polygonum montanū, ſericeum minimum.
Polygonū montanū alterū puſillo teretifolio.
Multigrana Herniaria Serpilli facie.
Serpillum.
Thymum.
Satureia.
Satureia altera.
Satureia hortenſis ſatiua.
Roſmarinum coronarium.
Stæchas Arabica.
Lauendula vtraque.
Caſia Monſpellienſium, an Theophraſti?
Hyſſopum Arabum.
Hyſſopum Græcorum cum Origanis.
Graciola recentiorum, an Paupauer ſpumeum Dioſc?
Helianthos, an Panax Chironium? aut Helenium, ſecundum Dioſc.
Pſyllium & eius varietates.
Coronopus vtraque.
Serpentina.
Sedi Montani Petrei & Pinaſtri folia planta.
Myoſuros.

GLAVX.

EVESCIS & leguminoſis fuit etiam Glaux, à colore foliorū, quæ auerſa glauca ſpectātur, vti ſaligna, quas ſalices Poeta canit. Galax etiam, glax, & eugalactō, quaſi Lactea, vel Lactifica dicta, vt quæ lactis vbertatem eſu ſuggereret. Iam verò cùm huius frequētior deſitus ſit vſus, minus licet ſtatuere, etiam ſi veram noſſes, quænam ſit hodie habenda, & è multis, quæ Glaucis emētiuntur, aut referunt naturā, vtrà vtri ſit præponēda, incertum.

GLAVX EXIGVA.

Dod. efig. 38. EXIGVA tamen illa herbula maritima, quæ nonnullis Glaux vocatur, non perperam quadrare videtur: floſculos enim promit Tunicis, Garyophylleæ aut Leucoij, exiguos, florum calices dilutè purpuraſcentes, inter foliola Tribuli, aut Lentis, vel Herniariæ ſimilia, craſsiora: cauliculos complures partim reptantes, partim & ſurrectos, teneros, holeraceos, Portulacæ aut Sedi, palmum & ſeſquipalmum altos: ceſpite ſummo, radix gracilis fibroſa: Zelandiæ & Angliæ pleriſque mari cōterminis, ſalſis lacuſtribus cōuallibus reperitur: Morgani hortus aluit. Alteram Glauco affinem putamus è Leguminum familia, eódemque reiecimus.

POLYGALA.

Mathioli Poligala. QVAMVIS ob lactis vberi prouentum, quem ſpondebat nomenclatio, debuit eſſe notiſsima Polygala, tamen nullam dum habet noſtra ætas quam aſſerat. Quam autē plantulam quo argumento Senenſis Polygolam legittimam vindicet, piget referre,

ſunt

ſunt enim normæ Leſbiæ & plumbeæ illius tāti herois ratiocinationis,quas cuilibet aptes aſsci licet adamuſim congruent. Sic hîc huius Aſtragali putati, & alterius huic conſimilis, tacitas deſcriptiones ſi prǽteriit ille,quiduis libuerit cōminiſcatur, & illi ſanè per nos fides habeatur: addemus verò nos deſcriptionem eius,quæ ſeritur,& pecoris ſagina dicitur, nō item aſſeueremus audacter incertiſsimam rem,quod eſt ſupinæ ambitionis.

NOSTRA.

LENTICVLÆ foliis & facie craſsioribus puſilla & tenera planta in Galloprouinciæ paſcuis montoſis prouentu multo ſeritur, floſculi ſunt lutei, minores Cityſi aut Araci,ſiliqua & ſemine minutis,quæ lactis augent prouentum gregi & armentis.

RECENTIORVM Poligala.

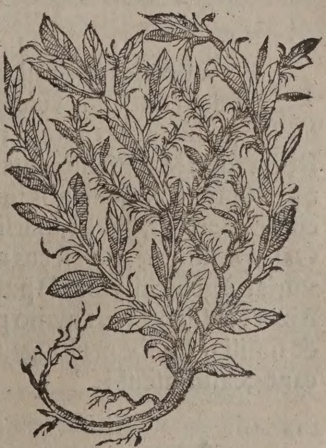
QVÆ tamen doctis Poligala, aliis Onobrichis viſa fuit,non minus placet, ſi æquè pabulo cedit:duriuſculis tamen eſt ramulis, non leguminoſis, aut holeraceis, ſed Geniſtellæ oblongis aut Hyſſopi anguſti folij : purpurei, pallidi flores, albidi interdum Fumariæ,Æſtatis initiò Crucis die emicant, eoque Germani Cruyſblomen vocant: ſquallidis & ſenticoſis prouenit. *Hiſt. Dod. 38.*

Πολύγονον POLYGONVM MAS vulgare.
Sanguinaria, Centumnodia.

Angl. knot graſſe.
Ger. weggraſſe.
Belg. wechgras & duyſent knoop.
Gal. Corrigiole. *Dod. effig. 74.*

SANGVINARIA centinodiáve,innumeris geniculorum nodulis, & foliis rutaceis, vel Hyperici,nihil cōtemptius aut vulgatius habēt compita & rura,ſecus vias, areas, ſepulchreta, inuitis diurna diuturnaq; proculcatione & neglectione reſtibili ſegete laſciuit, totamque æſtatem humum inſternit virore, reptatu ſerptuque ramulorum exilium viticulorum, qui innumeris flexibus ſe implicant, ſemenque ſubter foliola in geniculis condunt numeroſum, triquetrū,puſillum, Rumicis iam defluxis puniceis,aut purpureis floſculis vel albidis. Rubella eſt radix, prolixiuſque fibrata, vti planta ſerpit,vnde Proſerpinaca dici potuit. *Proſerpinaca.*

MARINVM MAXIMVM altum.

NON NVSQVAM in Adriatico, Veneto & Anconenſi litoreis ſabuletis, ſæpiſsimè autem in mediterranea Norbonenſi ora, ab vſque Marianis aquis, ad Cetum montem aut promontorium dictum,polygonum iſtud occurrit longè maius,& multò ſpecioſiſsimum: quippe ſubter foliola rutacea, candida, glabra, lucida, ſecundum nodulos & flores candidos condita, partim etiam maiora, longiora viridia, Galegæ aut Portulacæ marinæ habet : radice & viticulis alterius,prolixius reptantibus, humiliuſque inſtratis arenoſis ſiticuloſiſque ſabuletis : tota planta albicantibus. Semen ad geniculos in foliaceis thecis candidis nitentib,Salſo & aſtringente guſtu. Alibi Galliæ, nec Angliæ,& Belgiæ, nuſpiam viſa nobis.

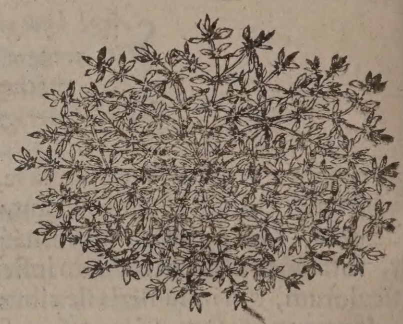
MONTANVM minimum niueum & Sericium.

SED vſpiam toto illo collium amœniſsimo procurſu comparet quicquam rarius,aſpectu,aut attrectatu & obſeruatu dignius,iſta minima,ſed pulcherrima argutáque naturæ ſoler-

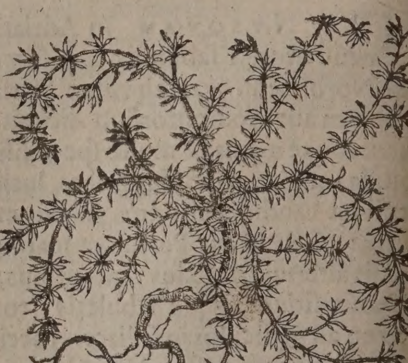
ſolertia elaborata plantula: vix vnciam & ſemunciam æquant denſi cõfertique ramuli ſarmentoſi, duriuſculi, denſiſsimis geniculis, & foliorũ quaſi denticellis, Herniariæ aut Thymi tenuifolij foliolis minoribus, per interſtitiola viſu vix diſcernenda. Eximio vellere ſericeo & niueo candore lucẽtibus glomerulis foliaceis, delicatiſsimis, tenuiſsimiſque membranulis contexti flores vniuerſam ſupernè plantam ornant & oculant: exilis radix lignea quàm & cauliculi longior. In aruo cui ſubeſt ſpecus Frontignanenſis cõcameratio & fornices hæc non ita à Chameiride diſsita, Mirabundus Pręceptor Aſsiatius & Iaco. Vtenhouius Gandauenſis, commilitones multò doctiſsimi, iam tum Polygonum rebantur; ſeminula aceroſa Erythrodani marini, vix viſu capi queunt præ exilitate.

HERBA TVRCA. Herniaria multigrana Serpilli facie.

SEMINIS feraciſsimam hanc nõ inſcitè vocet quis multigranam humi reptricem herbulã: innumeris quippe ſeminulis in ſurculoſis cauliculis, fuſè ſparſis, denſiſsimis, luxuriantibus, arua oliuetaque Norbonẽſia ſcatent ad rus *Boutonet*, altero à Mõſpellio lapide, & Riuoly Pedemontium, ſecus caſtrum. foliolis eſt Serpilli, ſed Alſinæ minimæ minoribus, crebribus, creberrimis & ſeminulis, vt Polygonũ (ideo mille grana dicta) media inter & ſubter foliola acernata, Atriplicis Centinodiæve minora: floſculi luteoli plurimi. Tribuli terreſtris multò
Herba Turca. minores nec diſsimiles: vniuerſa ex herbaceo flauet. Herba Turca vocitatur, commendatúrque ad viperea maleficia, venenatáque cætera, tum foris tum intus vtenda: ad hernias emplaſtris fidem ſuperat, ſtillatitia octiduo hepatis obſtructiones & Icteritiam perſanare proditur. Eapro p ter nonnulli Helleborinem fecerunt, vt fuſius illic monuimus.

POLYGONVM alterum puſillo virmiculato, ſerpilli foliola.

QVIA non ita diſsimilis hæc nomine eſt, etiam eòdem tradenda videtur, quia rara & indicta hactenus fuit: nobis autem induſtrij iuuenis Iacobi Reinaudeti Maſſilienſis Pharmacopœi primũ innotuit. Ramulis & cauliculis ſurculoſis, prolixis, gracilibus Serpilli, humi ſparſis: collibus maritimis Galloprouinciæ, non ſecus ac Herniaria multa luxuriat, è geniculis foliola puſilla, teretia, ſucculenta Aizoi vel Illecebræ, Thymo paruo noſtrati æqualia & ſimilia. Radix prælonga, lignoſa, ſapore amaricante, calidiuſculo.

ἕρπυλος. *SERPILLVM.*

Ital. Serpillo.	*Gal.* Serpolet.
Germ. Quendel, Khuener Koel.	*Angl. Wild time*
Hiſp. Serpoliſe.	*Belg.* wild Thyme & onſer vrauwẽ bedſtroo.

ASER

ASERPENDO DICTVM SERPILLVM, hodie quoddam ſatiuum, quod habitius & grandius, quoddam ſylueſtre, incultis marginibus, ſterilibus & collibus gaudens: Facies vtriq; Thymi noſtratis vulgaris: flores & folia ſimilia, ſed maiora, in gracilibus cauliculis duris, lignoſis, reptantibus, in capitulis Thymi vulgaris: floſculi purpura rubentes, nonnunquam & albentes. Vtriuſq; notior facies quàm vſus: vſus nempe medicus, non eſculentus: ſi namq; adeò excalfacit & acrimonia ſiccitateq; tortiones ventris diſsipat, quî poteſt non magno diſcrimine dari hepati inflammato, aut etiam cerebro admoueri phrenetico? Id innuiſſe videtur Dioſcorides, nõ inflammato, ſed phlegmone ex ſanguinea pituita conflato hepati profuturum: Initio quidem ipſo, aut potius declinante affectu, neutiquam ſtatu ſummo: vti nec phreneticis, dum furia cerebrum obſidet. Hæc methodico Medico reſponſioni ſat erunt, verùm non exploratori auidiuſculo animum explebunt. Dicet enim ille, ſe Sinapiſmos admouiſſe ſpleni hepatiq; inflammatis, ſicq; morbum curaſſe, auerſa nempè inflammationis materia à centro, & per venarum ductus ad ambitum tranſvecta, ſicq; digeſta: Cuius quidem therapeutices nonnulla exempla etiam apud claſsicos autores reperias. Hac rationis vmbra ſeſe abdunt qui oleo Vitrioli inflammationes & vlcerationes renum ſanare profitentur. Sic carpis & ceruici cauſtica admouentur febribus periodicis euellendis. Sed hæ delitiæ commentatori Senenſi: nos Botanici ſumus. Serpillum refrigerare putatur corpora æſtu Solis feruida, non ſecus atq; Allia, Cæpe, cæteraq; acria veſca. Rationis quædam veſtigia videre eſt in diuini Maronis Bucolicis.

In flore varietas Mat. Effi. 724. & 725.

θύμος *THYMVM & EPITHYMVM Duplex Mauris Albaſce*

Ang. *Tyme.*
Gall. Thym.
Ital. *Thymo.*
Ger. Welch, vnd Romiſcher Quendel.

SI Mathiolo magno licuiſſet vidiſſe & meminiſſe illius maioris Thymi, folijs Tymbræ aut Hyſſopi, cuius ſurculi capitulis ſpicatis, Stæchadis ritu, floribus operti ex pallido purpuraſcentibus, atq; numeroſa cirrorum fibrarúmve cæſarie implicantur, viriumq; præſtantiorum commendatione, ex Syria Venetias aſportantur: deinde Norbonæ maritimis collibus puſillum Thymum vulgatum, folio & flore Serpylli rigidiore, paſsim itidem Epithymi cincinnis & capilamentis delicatiſsimis obuolutum: perſuaſum ſanè fuiſſet vtriq; Thymo innaſci Epithymum. Neq; enim (ut Mathiolus ſcribit) id Dioſcorides negat, ſed tantùm maioris, è quo prodit iſthæc fœtura, meminit. Monſpellienſes Medici iſto minori Thymo innaſcente, frequentius, eoq; lubentius vtuntur, quia ibi recentius & copioſius, quàm illud Syriacum, iam diuturna & diſsitiſsima tranſvectione ſemiexoletum. Minus quidem mirum, cùm vel plebeculæ noſtratis experimento Thymum vulgatum Melancholiam educat. Et maiore conatu quàm emolumento inſtaurat demortuas concertationes Mathiolus, noſtrumne ſeu Arabum cum Dioſcorideo ſit vnum: Idem certè eſt, non quidem quo ille ancipiti argumento aſſeuerat, alioquin non ſolùm plantæ & ſtaminum flores Epithymum forent: ſed etiam omnes plantæ partes, vi purgandi Melancholiam donatæ. Notio ex rerum diſtinctione perſpicua, atq; Dioſcoridis lectione. Eſt enim nihil aliud Dioſcoridi, quàm capitati floſculi geminatíve, quibus aptantur caudicellæ, capillamenti inſtar, coloris fuſci, vel rubelli nitentis: floſculi interdum candidi, nonnunquam herbacei: Thymo verò vtroq; purpuraſcunt, quibus etiamnum Veneti recentiores, Pharmacopœi, vel nominis, vel etiam vſus argumẽto, Epithymi loco vtuntur, & ſuis Theriacis miſcẽt. Nomen quidem id præfert, & vſus facilè fert: tota namq; planta, nedũ flores, purgat. Cur iſtud Europæum, ſeu minimum Thymum, non curarit ſculpendum Mathiolus, viderint critici, aut potius Crætenſes, quorum Thymum Cræticum dictum appoſuit.

Mat. effi. 721

θύμβρα. *SATVREIA ſiue THYMBRA vera S. Iuliani.*

IN Thyrreni maris aſperis & ſalebroſis S. Iuliani Heruſci, magno prouentu oritur aſpectu perquàm elegans Herbula, quam nullus non fatetur Satureiam veram. *Piſanis* etiam vernaculo idiomate *Tymbra di Santo Iuliano* dicta. Virgultis exilibus, palmum altis, ſarmentoſis, lignoſis; folijs ab imo crebribus Thymi Cretici, ſed anguſtioribus, longiuſculis, ſpicâ teretê ſũmo gerẽtibus, floſculo copioſo intertextã: Guſtu acri & odoro, vniuerſa ex obſoleta purpura albicat, Thymo maiore minor, minori fermè par. Hęc Dioſcoridis germana videtur: Cęteræ verò duę etſi non ſpicatę, vſu tamen Satureiæ nomen indeptę fuerunt vulgo: cui in condimentis & lucanicis loco Piperis eſt: Ea pręſertim, quę in montoſis & ſaxoſis Narbonenſibus & Pedemontanis vbertim griſcit.

SATVREIA ſiue TYMBRA *altera.*

Dod. Effig. epit. 332.

HVIC folia rigidiuſcula Thymi maioris, vulgaris Hyſſopi æqualia, aſperiuſcula, nigricant ſupernè, bina quaternáve oriuntur ex interuallis, & indidem flores promuntur purpurei diluti: lignoſa radice: guſtu eſt Piperis tota, eoq; vulgo Piperella dicta.

SATVREIA Hortenſis.

Ang. *Sauorie.*
Germ. Kundel, ſwybel Hyſop.
Ital. *Sauoreggia.*
Gall. Sarriette, Sauorie.

Mat. Effig. 723

ALTERA raròruri, vt plurimùm in hortis viſitur, folijs quàm hæc mollioribus, anguſtioribus, paucioribus, tum folijs, tum floribus. Belgis & Anglis quotannis ſeritur, & moritur. Fabis cum Selino inciſa & infrixa edulium gratum illis frequens habetur.

Quam Mathiolus pictam & germanam reliquit, videtur potius Polium fœmina Recentiorum: nec vlla ſpica donatur, aut in cibis commendatur: deniq; nullam niſi vagam & incertam eſt ſortita notam.

EPITHYMBRA, EPITHYMVM, & CASSITHA Plinij.

CÆTERVM, Epithymbra non modò hiſce omnibus, ſed etiam in Hyſſopo Serpillo alijsq; non paucis congeneribus clauiculis innectitur, eoq; meritò ambigitur, ſuaptène adoleuerit radice, atq; finitimis plantis ſurrecta ſeſe implicuerit, vnde alimentum vberius nacta, illi radiculæ exaruerint. *Sed* ex ſimili ratio facilè liquet. Cuſcutæ enim oriundi & arrependi conditio par. Ortu namq; primulum & amplexata vites Norbonenſes, tam multis oſculis, per quandam quaſi ſynaſthomoſin, eorum ſuccum populatur, & genium defraudat, vt radices ſui muneris minus iam neceſſarij oblitæ, feruore areſcant, & abrumpantur, (non ſecus atq; auraci exareſcunt, fœtu excluſo, & mutato alimenti ductu) pendulis illis capitulis & ſtaminibus Caſsithæ in Vitium aliarúmve ſtirpium amplexibus relictæ, vbi ideo putãtur enatæ. *Sic* nobis depręhenſum in vinetis, & ſemine collecto & ſato non pauci prodijſſe ſciunt veram Cuſcutam.

SAXIFRAGIA, ſiue Saxifraga antiquorum.

IAM SÆPIVS ET NECESSARIO monuimus, Saxifragæ vocem apud Authores eſſe multivocam, nec vnius cuiuſpiam ſtirpis indicem eſſe, ſed virium inſigniorum efficatiæque qua ſunt prædítæ, ferè omnes vulgo Saxifragæ vocatæ, quę

Græ-

Græcorum Lithontriba poſſent dici, vt non paucę cõpoſitiones, Eoque Betonicã Galeno, Paulo, & aliis claſsicis, Saxifragam vocatam, & Keſtrum, cũ Meo legimus, quia vtrũque Lithontribũ eſſet, ſeu tu dicas lapidum terebram, aut, vt Plinius, viriculum. *S*ed quando opera noſtra naturæ ditandæ, & illuſtrandæ Hiſtoriæ ſtudet, nihil attinet anxius ſciſcitari, irrepſerit ne huc caput iſtud, quaſi intruſum cuiuſpiã Latini amanuenſis imperita audacia, vel intempeſtiua commentatiuncula, fortè ad Codicis marginem, prope Tribulũ marinum aſſcripta, deinde inter Tribulum & Limonium inſerta. Sanè non videtur caput iſtud adulterinum cenſendum, aut infititium, quia Latina, vti quiritantur, nomenclatura Græculæ præierit; quippe illa inuerſiuncula facilè fit, nec ſine exemplo, præſertim in ſtirpibus. Quin Paulus & Trallianus, vti videtur ex Dioſcoride & Galeno, non Saxifragam Latinè, ſed σαρξίφαγον, carnemúe exedens, ſcribunt Græcè, apud quos etiã legas Sapon, id eſt, Sapo, Stupã, & alia nomina è Latinis mutuata.

NVLLAM verò è tam varia Saxifragarum tribu videmur poſſe Dioſcoridis genuinã profiteri, præterquàm vnam hodie, cuius laus & prærogatiua penes Italos, & Venetos, pręſertim Patauinos, etiamnum eſt. Quàmplurimi tractus aridi, cretacei, montoſi, ſaxoſi, ſteriles & ſabuloſi, vbi Polium montanũ & Thymũ, prouenit: Huius magnã copiã in Italia, Galliæ Delphinatu, & Anglia, fundũt: Sparſis pedem altis, multis, crebribus, exilibus *S*erpilli ramulis, contortíſque vnà & implexis in imo, vbi multis gramineis exaſperantur geniculis, vti Poligonatũ, radice parua, & paucis fibris impacta, colore albicãte, multũ gramineã Holouſtium referente: foliola bina, longiora, anguſtiora, Tunicis, aut potius Tymbræ Piſanæ magnitudine, & ſimilitudine ex geniculis, in viticulis ſarmẽtoſis, exiguis, capillaribus, rectis & ſparſis, ſingulis ſingulum floſculum oblongum quadamtenus Tunicis, ſumma ora fimbriolis, vel apiculis tenuibus crenatum: vbi ſemen ſubrubrum, rotũdum, exiguum. Hæc vt poſterius vſu & nomine *S*axifragæ recepta, ſic potior & verior, Italis præſertim hodie credita, tum propter famigeratiſsimam facultatẽ, tum etiam propter arctam, quam cum *E*pithymo videtur habere ſimilitudinem: verùm non vſquaquę certa iſthæc ſimilitudinis coniectura, quam Commentator ex recentioribus exercitatiſsimis arripuit: namque valdè varii codices interdum Thymum, interdum Epithymum, & alicubi neutrum habent: *S*icuti videre eſt è caſtigatiore Græcolatino Lutetiæ excuſo anno 1549. pagina. 370. Eapropter minimè oportuit illas, quas idem ſtatuebat binas, alteram Thymo, alteram Epithymo (quę illius eſt conſtantia) improbare, & è ſaxis Hetruſcis reuellere, vt iiſdem rimis tertiam impingeret noua adducta icone.

ANGLICA SAXIFRAGA.

Varietas { *H*Æc eadẽ operit Iulio & Auguſto accliuem cretaceum, & aridum montem, arte militari aggeſtum inter Chipnam & Malburũ Angliæ, Briſtolienſi à Londino via, ſed variat floribus, qui longè minores albidi, muſcoſi, non ſecus ac tota planta.

λιβανωτὶς στεφανωματικὴ *ROSMARINVM CORONARIVM.*

Ital. *Roſmarino Coronario.* { *Ang.* *Roſemary.*
Hiſp. Romero. { *Ger.* Roſzmarin.
{ *Bel.* & *Gal.* } Roſmarin.

VNIVERSI tractus collesq́; aridi,ſaxei,& ſteriles,cùm Norbonenſis,tum etiam Galloprouinciæ,coronario Roſmarino ornantur,vbi vbertim gliſcit, & totam hyemem vernat,floréſq; ex pallido cœruleos alit. Tanta ſuppetit copia colonis, vt etiam clibanis calfaciendis,focoq́; domi alendo ſuccendatur. Verùm inibi minor multò quàm pleriſq; locis Germaniæ & Angliæ,vbi cultu luxuriat,adultior & procerior multò perennat. Nõ tamen vſquam menſas , cytharáſve ex illius fruticis reſecibus, radicibus , ſurculíſue ſarmentoſis vſquam illis in regionibus concinnatas nobis videre licuit : quin penè Commẽtatoris fide freti,fabros illic illud ſciſcitati ludibrio fuimus. Oleũ parant diſtillatione perquàm odorũ & vtile ex ſummis virgultis & floribus Paraclyticis & induratis articulis Schyrro detentis.Aqua ſtomacho amica & cordi.

STŒCHAS.

Gallis & Officinis *Stæchados.*
Ang. French Lauender.

Effig. Mat. 698 MAGNA voluptate non ſemel pedibus & oculis luſtrauimus florente Stæchade purpuraſcentes colles Norbonæ,aſperoſq́; tractus in Galloprouincia,iiſdẽ atq; ſpica Lauendula,Roſmarinus,Thymũ tenuifolium,& Saturea,durior natalibus : quibus omnibus tanto prouentu ſcatet, vt etiam clibanis calfaciendis ſatis ſuppetat. Nobiles verò illæ & rariſsimarum ſtirpium alumnæ *Stæchades* inſulæ,huic cognomines, non ex aduerſo Maſsileæ,vt perperam ex Dioſcoride perſuaſum eſt(bidui namque itinere & litore indidem abſunt) ſed è regione Olbiæ,vulgò Hyeres,vrbecula olim tam lauta , quàm nobili,à qua etiamnum hodie Inſulæ *Stæchades* nomẽ retinent, non Maſsileæ,dicuntur namque Hyeres Inſulæ. E radice lignoſiore cauliculos emittit cubitales & ſeſquicubitales, lignoſos , in quibus copioſa foliola oblonga , Satureiæ hortenſis longiora , albicantia, incana,anguſtiora, & minora,quàm Lauẽdulæ,aut Roſmarini coronarij.Capitulis ſpicatis in ſummis virgis Thymi Cretenſis, ſed maioribus,è quibus flores folliacei cærulo purpurei exeruntur.Semine ſubfuſco Vrticæ aut Lauendulæ ſuccreſcente . Aduerſus omnes capitis morbos à frigida cauſa efficaces,vſus frequens comprobauit.

SPICA, LAVENDVLA, ITALIS

Spigo & Nardus Italica.

Ital. Lauanda.
Gal. Lauande.
Bel. Lauender.
Ang. Lauender.
Ger. Lafander.

Effig. Math. 31 HAVD abs re nomen Spicę Latinum & tritum ad Stæchadem alluſit,idem enim ſignat Stæchas Græcè, quod Spica Latinè ; nempe propter ſimilitudinem totius , primùm facie,deinde ſaporis,odoris & loci. Vtrauis vtriq; ſimillima , neque ſpecie diuerſa. Folio & flore ſpicato Lyſimachiæ,aut potius Viticis purpureo,alias albo:hoc tantùm diſcriminis intereſt ; Spicæ fragrantia maior, grauior , folia maiora & latiora Stæchadis : Lauendulæ, aromatici,& gratiæ pluſculum: eoque affectibus matricis ſemen & folia commendatiora, tum fomentis & lotionibus,tum pulueribus dilutis intrò ſumptis,ad ſuffocationem & aſcenſum ex vaporibus putridis,& ad partus accelerandos.

CASIA *Poetica Monſpellienſium an Theophraſti?*

POETICAM Caſiam,qui cum Caſsia ſiue Canella & Cinamomo,nominis ſono ducti congerunt , nulla vt id facerent fuerunt ratione illecti : tantò minus ſtirpium veſtigatori ſagaciſsimo Anguillaræ aſſentiendum,cùm Lauendulam & Roſmarinum coronarium Theophraſti Caſiam cenſet. Nec non Guillandinus,indefeſsi laboris vir,hallucinatur,dum Chamæleam Caſiam eſſe putat. Neuter id dixiſſet ſi vidiſſet, plantam Romano

Nor-

Norbonenſiq; agro vbere prouentu oriundam, Sparthi caule, ſtriato, colore Polemoniæ: folijs Thymeleæ, aut Stæchadis, vel Lauendulæ: Cocco copioſo Cneori, vel Aſperagi marini æmulo, glutinoſo admodum: caule ſeſquicubitum & cubitum alto: Floſculo multiplici Oleæ, ex viridi flaueſcente. Hanc *Præceptor* Rondelletius, Pelliſerius Magalonēſis & Monſpellienſis Epiſcopus, perquàm eruditus, commilitonéſq; noſtri, Caſiā fecerunt, quia in Dioſco. deerat & in Theop. ſupererat. Floret Iunio, ſemē rubet Auguſto, ad ripas Lani prope pontem Caſtri noui, & alibi paſsim in Galloprouincia iuxta ſepes & oliuetarum margines.

HYSSOPVS ARABVM Meſuæ & Officinarum.

Ger. Hyſſop.
Ital. & Hiſp. } Hyſſopo. *Ang. & Gall.* } *Hiſope.*

VT in Hyſſopo Græca diximus, tametſi hæc vera non ſit Dioſc. tamen iamdiu cōmuni conſenſu recepta iſta Hyſſopus fuit, quia valdequàm viribus efficax eſt, eoque in Officinas deducta Meſuæ autoritate, qui Hyſſopum ramis Thymi atq; folijs, ſed maioribus, facit. Eiq; occaſio fortè ex Symphito Petreo hallucinandi fuit, cui Origanū (ſimile nēpè Hyſſopo) & Thymū cōparantur. Nec mirū iam tū ita perſuaſum fuiſſe hac lectione Arabibus, cùm Senenſis, extra erroris aleam Cōmentator, eôdem impegerit: vbi nō ſolùm de nouo à ſe reperto, ſine probatione, Symphito, ſibi plaudit: ſed etiam folia Thymi contextui, & Symphito reperto affingit: quæ neq; Græco codice, neq; Latinis verſionibus vſquā cōparent. Collibus aſperis Romaniæ & Veronēſi tractui, præſertim ſecus Atheſim, ad anguſtias ſaxorum & arcem munitiſsimā, quæ Imperatoriam à Venetorum ditione diſcriminat, è regione montis Baldi, ſponte fruticat hæc, nuſpiam alioquin niſi in hortis. *Math. effi. 693*

HYSSOPVS candidus Anglorum.

Varietas. Eadem hortenſis in Anglia nullo māgonio dimidio ſui folijs & ramulis adeò candeſcit, ſine lanugine, vt quamlibet niuem aut calcē facilè prouocet, ſemiſſe altera viridi remanēte. Horum vtrūq; montibus, collibus, & hortis oritur.

GRATIOLA recentiorum, an SPVMEVM PAPAVER? *Math. effi. 697.*

HACTENVS non parū vexauit multorū ingenia huius plantę aſsertio: Saponariam quippe alii, Behen album & vulgare quidam, ſiue Ocimaſtrū aruorum, demùm Gratiolam Spumeum *P*apauer fecerunt. Huic enim (præterquam quòd Oleæ vel Struthij foliis, & floribus albis donata eſt) etiā vis ſtrennuè purgandi ſupernè & infernè ineſt: radix multiplici flexu, craſsiore propagine, ſummo ſparſa ceſpite, Pratis montoſis oriunda, raròtamē ſpumea, ſed quadamtenus albida foliis eſt herba, amari & ingratiſsimi guſtus.

HELIANTHOS, ſiue flos Solis, an PANAX CHIRONIVM, *&* HELENIVM *ſecundum Dioſc?* *Effi. Mat. 744*

HELIANTEM pleriq; putarunt illā plantā quæ locis aridis vberè prouenit, humi ſerpens, & interdū ſurrecta, ſarmētoſis cauliculis, palmū altis: Folijs rigidiuſculis colore, craſsitie, & effigie Cyſti parui, ſed minoribus multò, quē Helianthē, ſiue Solis florē, vocarūt, floris aurei Potentillæ vel Pentaphylli ſimilis cōmendatione. Qui quia ſimilis recenſetur de Chironio, ideo Chironiū putarūt. Nos in Helenio mentionē huius fecimus. Mōſpellij Ciſti parui ſpeciem faciebāt: ſed creſcit hîc in Anglia & alijs locis paſsim, vbi nullā Cyſtus. Aſtringendi ſiccandiq; vi pollet: acrimoniam nullā prodit: eoq; minus Chironij opinionē facit: ſed faciet fortaſsis magis Centaurū luteum vocatum, effigie cùm ſit & viribus haud procul recedentibus, & quòd acrimonia non caret, nonnihilq; odorum eſt.

ψύλλιου PSYLLIUM, *Pulicaris herba.*

- *Gall.* Herbe à puces.
- *Ital.* *Pſillio.*
- *Belg.* Vloy cruyt.
- *Ger.* Pſylien kraut, flohekraut.
- *Hiſp.* Zorgatona.
- *Ang.* *Fleeworte.*

Effi. Mat. 1067 1068.

CONCINNA nomenclatio *Pſyllio* facta, à pullicem ementiente, ſemine nigro, nitido, intus muccoſo admodum & refrigerãte, lubricante, quod vniuſmodi nec diuerſum eſt in ſarmentacea ſtramineaq; planta trifariam variãte copioſum habetur. Ea autem ſponte Norbonẽſia & Galloprouinciæ veruacta proſciſaq; arua operit & inſternit. Quæ autẽ frequentiſsima exilioribus ab ima radice exigua, fibroſa, ramulis totum caulẽ pedalẽ ambiẽtibus crebribus fruticat, folijs anguſtis longioribus Scopariæ, Beluidere aut Coronopi, incanis, hirſutis: Imbricatim compactis globulis, ſquammoſis, oblongis, *Pimpinellæ* vel *Stæchadis* Arabicæ primulum florentis, quos apiculi ſtaminei candicantes ambiunt frequentes Coronopi vel Plantaginis. Hæc etiam inter olineta ſabuloſaſq; ſcrobes Monſpelij agri prouenit.

Marinum.

Varietas.

QVOD littora ſabuloſa maritima lubenter ſectatur, habitiore, ſed non diſsimili aſpectu, longioribus aliquantò ramis fruticat, & folijs multò prolixioribus magiſq; denſis & hirſutis, minus inciſis: cuius etiam non aliud ſemen, vel flores, vel vſus.

PLINIANVM *fortè maius, radice perenni.*

IISDEM in tractibus, ſed marginibus & ſquallidis oliuetorum incultis collibus, ſarmẽtoſius lignoſiúſq; prolixa foliorum & ſurculorum caudata, comoſáq; fœtura denſiſsima implexa fruticat, & reptando ceſpitem ornat lætiore aſpectu, ſed hirſutie ex viridi albicãte. Semine haud diſsimili, ſed maiore fuſcoq;, ſiue caſtaneæ corticis colore: radice lignoſa, dura, fibrarum procurſu prolixa. Eidem vſui in medicamentis arteriacis, & bilem ſiue preparantibus, ſiue educentibus: nec aliud ab iſtis innuit Plinius *Pſyllium*, vt nonnulli minus accuratè eius de lacte gummíve ſententiam expendentes opinantur, Tithymaliq; quoddã genus Pityuſa dictum, interpretãtur: neutiquã id ſcriptuni, ſi illis veniſſet in mentem ſeminis & herbæ muccaginoſum & lactei cremoris ſimilem ſuccum, ad purgandam choleram (etiamnum à noſtris Medicis hodiernis commendatum) Plinio vocatum fuiſſe Lac vel Gummi, laxiore interpretatione, vt non rarò hic autor ſolitus eſt.

Κορωνόπους CORONOPUS, *Cornu Ceruinum.*

- *Gal.* Corne de Cerf, Pied de corneille.
- *Angl.* *Buckhorne.*
- *Belg.* Crayen voet, & Herts hooren cruyt.
- *Germ.* Kraenfuz.

Effi. Dod. 71.

A Coruino pede, quẽ effigiãt folia, dicta fuit Græcis Coronopus: & hodie eodẽ nomine vtraq; nota, iãdiu & recepta Craenvoet vocitatur. Sed quæ Ruellij dicitur, multò melius Coronopi ſpecies habetur, quàm illa Serpentaria Math. quæ incerta eſt, & folijs longè diſsimilior: tũ huius vires exploratiores habẽtur, quas Medici multi admirãtur, dum vident intrò ſumptam, aut præcordijs admotam, acceſsiones febrium, quæ originem ab obſtructione duxerunt, quaſi faſcinio amoliri, præſertim ab imperitis Curſoribus: haud tamen difficilis cauſæ veſtigatio, quæ ab eodem principio pendet, quo cæteræ plantæ congeneres, ſimiles effectus febrientibus admotæ, edunt. Serpentaria verò potius Holouſtii ſpecies eſt, quã eò adduximus. Fol. 17. Quinetiam vulgatior & magis obuia è maritimis in hortos Belgarum, Anglorum, & Germanorum, tranſlata ad acetaria, & calculum, folijs Pſyllij aut Plantaginis marinæ, craſsis, pinguibus, hirſutis, vtrinq; fiſsis & laciniatis, cornicum vngues aut ceruinum cornu præferentibus. Vere in thyrſulis gracilib. hirſutis dodrantalibus flores, & ſpicæ Plãtaginis aut Holoſtij Monſpelliaci ſimiles, concolores, ſed minores.

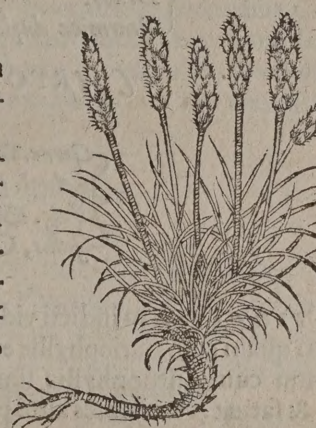
minores. Radix tenuis, modicum aſtringens, cum nonnulla calfactione, calculoſis hodie expetitur, non ſecus ac totius herbæ ſtillatitia aqua.

Cornu Cerui alterum vulgi. *Varietas.*

CORONOPVS REPENS *Ruellij, echinato ſeminum inuolucro, an Theophraſti?*

LVBENS hæc inter Polygonum proculcatis itineribus, ſed humentibus oritur, facie, folio cum ſuperiore eodem prorſum, flore albo in cauliculis ſeſsilibus, reptantibus: Semina in folliculis orbiculatis, ambitu nonnihil ſpinoſis, cætera ſimilia, cognitu peruia. *Effig. Dod. 71.*

CORONOPI & SEDI *montani media planta Maßilienſium.*

HANC nouam antiquis & neotericis indictã, viſum fuit ſubdere, cum propter nonnullam inter ſe ſimilitudinem, tum propter eoſdem natales maritimos. Collibus & cautibus Maſsileæ vicinis ad maris alliſiones, inter Tragacanthũ paſsim luxuriat denſiſsimo ſparſoque foliorum ſtipatu, Sedi minimi ſaxei montani, vel Pinaſtri ritu, poſitu, & rigiditate, innumeraetiam ſobole cauliculorum dotrantalium, ſemen puſillum Plantaginis, aut Serpentinæ vulgaris, ſpicis includentiũ. Radix longiuſcula, lignoſa, craſsior, guſtu nonnihil calida, aromatica.

SERPENTINA.

SVPERIVS dictũ fuit Serpentinæ plantam & nomenclaturam recẽtiorum eſſe, neque Coronopum eſſe, ſed potius Holouſtium: eſt uuim follis Gramineis aut Vetonicæ ſylueſtris humi procumbentibus, radice lignoſa Vetonicæ Garyophylleæ, ſemine & ſpica Holoſtij Monſpelliaci aut Coronopi vulgaris. Prouenit in montibus Galloprouinciæ, Auerniæ, & paſsim in Italia. *Mathioli. effig. 494.*

Varietas. Superrori ſimilis tota, niſi habitioribus foliis, floſculis, cauliculis incanis & hirſutis foret: Apeninis montibus & in Delphinatu repertu facilis.

Μυοσοῦρος CAVDA MVRIS.

Gal. Queue de Suoris.
Germ. Tauſent korn.
Belg. Muyſen ſtertkens.
Angl. *Blod ſtrange.*

HVC referrenda etiam videtur puſilla illa ſcite μυόσουρος, à recentioribus vocata, propter ſeminis ſpicatum mucronem teretem oblongum muris candicellæ non abſimilem, floſculis per Maium & Iunium albidis, crebribus, palmaribus breui mareeſcentibus veſtitum, Plantaginis quadam tenus modo, ſeminæ exiguo incluſo nigricante: foliola ſunt gramminea anguſta, pollicẽ & ſeſquipollicẽ alta, rigida, guſtu plantagineo. *Effig. Dod. Epit. 189.*

Noſtrates Caryophilli, an Cantabrica Plinii?
Caryophilli varietates.
Cantabrica Plinij.
Vetonica.
Caryophylli ſylueſtres minores minúsq; odori, ſiue Armerij, latioribus foliis.
Armerij varietates.
Superba recentiorum.
Caryophillus Marinus omnum minimus.
Muſcipula ſiue viſcaria duplex.
Draco.
Ptarmica duplex.

CARYOPHILLI noſtrates an Cantabrica Plin.

Germ. Negelin vnd Graſzblumen.
Angl. Cornations, and doble gillofers.
Belg. Ginoflen.
Gallis, Gyrofflees, Oilletz.

Effig. Dod. epit. 189. ANTIQVIS etiam indicti videntur florum elegantia nominatiſsimi Caryophilli, ob eam quam cum Cariophyllis exoticis habent odoris cognationem, ac nonnullam caliculorum cum Anthophyllis ſimilitudinem, quorum ſunt differentiæ duæ, nempè ſylueſtris & ſatiua: varietates autē permultæ. Qui namque in hortis colitur, ex intortis geniculatis cauliculis calices teretes glabros gerit ſenis foliolis, ſed multiplis conflatos, per extremas oras ſcitè fimbriatos, odorem Caryophillorum, aromaticū ſimulante, è medio *Varietas.* ſtaminulis exortis geminos apiculos oſtentantibus, triplicis varietatis, in penſilibus vaſis aut torulis hortorum ſpectantur: nempè aut purpuraſcunt dilutius, aut intenſiore cruore nitent, non pauci ex albido, nonnulli punctis quaſi aſpergine purpurea verſicolores ſunt, cunctis diutiſsimè florentibus, folia per interualla bina, glauca è geniculis caulium teretium & gracilium iunceorum: Semen item minutū, præſertim ſylueſtri, quæ quidem ſi nihil à ſatiua niſi cultu & mangonio differt (quod tamen nonnulli inficiantur) Plinij CANTABRICA planè videatur, quamuis ab illo paucis deſignetur, vbique naſces *CANTABRICA Pli.* caule iunceo pedali, in quo floſculi oblongi, velut calathi, in his ſemen perquàm exiguum: quæ quidem deſcriptio nonnihil videtur quadrare cum VETONICA, inter notha à Dioſcoride relata delineatione hac: Montoſis pratis & cultis naſcitur, radice rubente tota & odorata, foliis porraceis, ſed eorum medio puniceo, in recto calamo triangulari, *VETONICA* & in ipſis floribus purpureis. TVNICEM herbarij putant, qui aduerſus peſtiferos affectus miſcent in antidotis: tametſi doctiſsimus Bernardus Monſpellienſis Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum imperat, vt cuius radices plurimùm commendantur de eadem dote.

ARMERIA, minórue Caryophillus ſylueſtris, minus odorus, foliis latioribus.

QVAMVIS ſolo & cultu dumtaxat diſtare videantur iſti ſpōte naſcentes Caryophilli à ſuperioribus, tamen etiam dum coluntur in areis hortorum, diſtinguūtur ab illis foliis latioribus, cauliculis humi ſtratis, in quibus ſingulis flores confertim numeroſi congeſti, Saponariæ in modum ſunt calyculi, & flores minores, ſimplices, vt plurimùm cruore coccineo rubentes, nec odore perindè fragrantes, atque ſuperiores, nec adeò ſerò prodeunt, ſiue in hortis, ſiue in agro: eſt enim plurimus hic Caryophillus vbiuis in petreis montoſis & ſyluoſis marginibus calidarum & frigidarum regionum Aprili & Maio.

Angl. Pinkes.
Belg. Pluymkens.

HORVM eadem, quam in ſuperioribus diximus, colorum varietas cernitur, quippe notulis candidis purpureis cruor intermicat interdum, interdum autẽ niuei aſperſo diluta purpura nitent flores, qui etiam argutioribus fimbriantur crenulis altioribus, aut laciniolis: anguſtiora etiam ſunt folia, caules pedales & cubitales, odoris ſuaui: elegantiæ cauſa in hortis habetur. *Dod. Effig. epit. 191.* *Varietas.*

ARMORARIA Syl. pratenſis.

Ger. Gauchblum. id eſt, flos Cuculi.
Belg. Craycnblomkens.

SED in vliginoſis pratis Angliæ, Belgiæ, & Normaniæ prouenit Syluestris Armeria vocata, inodoro flore, ſimpliciore, altius crenato, foliis breuioribus, latioribus, Centaurium minus, aut Viſcariam ſimilãtibus. Venenis commendant, qui putant Tunicem eſſe: nec prorſum falluntur, quia non fruſtra opem experiuntur: & nonnullis Practicis Arabibus etiam Tunix vocatur, non ſecus atque Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum, quod eſt Gordonij Tunica. *Dod. Effig. epit. 192.* *TVNIX. Tunicis vox videtur trũcata à Betonica.*

SVPERBA Recentiorum. Ger. Hochmut.

Varietas altera. QVOD iuxta viarũ ſquallidos & editiores margines Germaniæ, & Italiæ, florem oſtentaret ſpecioſiorẽ multò, & Phænicea purpura inſigni Centaurio minori concolorem, Superbã quidam vocarunt, quæ ſylueſtris ſuperioris ſpecies eſt: gracilioribus viticulis, erectis, rigidioribus, pedẽ & cubitum altis, paucioribus, exilioribus, anguſtioribus foliis.

IN Agri Norbonẽſis montoſis plantula eſt non inelegãs, quę huc referenda videtur, nam ſeſquipalmarem & pedalem erigit cauliculum geniculatum, ſuperioribus conſimilem, nec flores diſpares gerit, aut calyce ita diuerſum: ſed ſemen Scabioſæ, aut Carthami, nigrum, pellucidum, quo facilè quilibet plantam rariorem hanc à Caryophillis diſcernere poteſt.

CARYOHILLVS MARINVS omnium minimus.

HARVM omnium minimã, ſimilis & quadantenus cognata videtur illa, quam Belgæ Herbarij Moly marinum indigitarunt, alij Holoſtium, vtrique potiſsimùm propter folia graminea. Sunt enim rigidiuſcula, quamplurima, ſparſa humi, colore glauco, ſimilia Caryophilleis. Cauliculi graciles, iuncei, dodrantales, & palmares, in quorum ſummo vmbellæ compreſſæ Thlaſpi Caudiæ, aut Schænopraſsi concolores. Radix illi ſubeſt prolixa, tenuis, ruffeſcens Serpentinæ aut Caryophilleæ. Hac arearũ margines ornant Belgæ & Angli, apud quos in maritimis frequens oritur: Calidis & Mediterranei maris litoribus, non perinde occurrit. *Effig. dod. epit. 377.* *Moly marinũ.*

SED conuallibus Calcaris Seuenæ montis, paſsimque alibi in Gallia Lugdunenſi locíſque à mare diſsitis, prorſum eadem reperitur, niſi plures funderet cauliculos pedales, folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora: quænam ſit planta apud antiquos iam non occurrit.

MVSCIPVLA, ſiue VISCARIA.

PRÆTER has, hic geminas damus pictas, quas plebecula Muſcarias, Viſcarias, ſiue Muſcipulas vocitat, quia glutine quopiam muccóue adeò viſcido ſint perlitæ, vt non ſolùm

manum

manum, ſed etiam muſcas & papiliones præteruolantes minimo contactu implicet. Oritur apud Norbonenſes in locis ſquallidis & ſegetum marginibus, folijs Armeriæ ſylueſtris, pratenſis aliquantò longioribus: flore & caliculo Centaurij minoris, aut Vetonicæ ſuperbæ dictæ: cauliculis plurimis cubitalibus, ſemine puſillo Lychnidis.

Muſcipula.

ALTERA flore muſcoſo.

REGIA via qua Monſpellio Frontignanam itur, caliculis, ſemine, folio, & cauliculis, oritur non multum diuerſa planta, ſed perquàm exiguo flore racemoſo, ex luteo herbaceo. Vtraq; hodie vſu incomperta.

Aphylanthos.

APHYLLANTHOS Monſpellienſium.

EMINVS hodie notis ea eſt cui nomē Aphyllanthos fecerunt ſtudioſi Herbarij Monſpellienſes, non quia nulla folia emittat, ſed quòd adeò ſint exilia & iuncea, vt vixdum emerſa areſcant, & feſtucas præferant, paleáſve, pallidiuſculo colore in imo ceſpite è fibroſa Iunci radice: cauliculis ſeſquipalmaribus plurimis, iunceis, gracilibus, enodibus, glabris, per æſtatem flores dentatos cæruleos, Lini aut ſylueſtris Caryophilleæ minores, in glumoſo acere geſtantibus: guſtus tota planta amaricantis, nonnihil calidi: *Plurima glarioſis ſtrigoſisq; Ilicetis Norbonæ.*

DRACO, aut potius TARCHON Symeonis Seti & Auicennæ.

Math. effi. 593 NON eſt de nihilo, quòd pleriq; omnes paulò elegātiores holitores, hāc ex Lini ſemine cuipiā Cepacæ aut tuberoſæ radici inſerto, emergere affirmant: nam tametſi nō temerè cuilibet experienti cedat, reiq; oſtentum, & euentus rarior fidem penè abroget, tamē ſi quis in afflatu maritimo & natalibus Squillæ non auulſæ inſerat, optato voto nō fruſtrabitur, vt nobis afferebant quidam Lygures & Hetruſci herbarij non pauci. Idem euenire tradunt, ſi in Raphano aut Cępe foraminulo facto adigatur Lini ſemen: & argumento vtūtur ſaporis, quē ſalis & aceti vnà mixti quodāmodo pręfert: in acetarijs frequentiſsimè eſitatur, Naſturtij guſtu, & ritu: Nec vſpiam niſi in hortis viſitur: eq; radice in varias partes diuulſa propagatur & plantatur: quia ſemen, quaſi ſpurium, & non genitabile, exiguum & euanidum eſt. Folia anguſta, cuſpidata, craſsiuſcula, Kali aut Aſteris marini, ſed longiora

giora

giora Ptarmicæ,non tamen crenata Betonicæ modo,vt quidam decepti ſimilitudine Ptarmicæ tradũt: floſculi lutei,in ramulis ſparſi:caules cubitales:radix Scordei aut Gratiolæ, longius vagatur per ſummum ceſpitem,exigua.

PTARMICA folio Taraconis,ſed crenato,flocello, vmbellicato,candido.

QVAMVIS perplures plantæ,quę ciere ſternutamenta olfactæ valent,Ptarmicæ hodie dici poſsint: tamen hæc id nominis præ cunctis hodie eſt apud herbarum peritos aſſequuta,quam Pyrethrum nuncuparunt, quia eſſet guſtu feruido, diuq; linguam vexante Pyrethri modo: nonnulli Ptarmicen coniectabant, quòd odore ingratiuſculò & acriore nares feriret,ſternutamentaq; cieret,quibus non ægrè accedimus,quando aptiorem Ptarmicam nondum nouimus: Nam quas alias mox ſubdemus, longius multò à Ptarmicis abeſſe putamus.Huic ſiquidem flores in vmbellis Anthemidis, Cotulæ minores,aut Stratiotidis millefoliæ,folia longiora Taraconis,ſed ambitu tantillum crenata, in multis gracilibus cauliculis pedalibus & cubitalibus.Radix fibroſa,repens.

PTARMICA altera Gallorum.

COGNATIOREM multò Thlaſpis putabit,qui guſtarit aut olfecerit hanc, quàm Pyrethro aut Ptarmicæ: Eſt enim guſtu ignauiore,quàm vt Pyrethrum æquet: & odore penè nullo,nec ſternutamentum ciente: Quare non magis hæc Ptarmica ſit,vt quidam cõiectabant, quàm Terribilis vocata,inq; caput de Alypo relata. Etenim Monſpellij enatam habuimus in horto eruditiſsimi profeſſoris Regij Laurentij Iouberti,folijs,facie, virgultis,& floribus concoloribus Candiaci Thlaſpi.

Bupleurum.
Bupleurum alterum latifolium.
Scorpioides Bupleuri folio.
Lithoſpermum { *maius,* / *minus.*
Lithoſpermum Plinianum inter miliacea.
Alſine.
Paronochia, Alſinefolia tectorum.
Paronochia altera.
Anagallis.
Anagallis lutea.
Anagallis aquatica.
Antyllis prior maritima Anglica.
Antyllis prior maritima Norbonenſiũ duplex
Elatine.
Veronica. { *mas* / *fœmina.*
Nummularia.
Bugula.
Symphitum petreum.
Bellides.
Bellis cærulea,ſiue Globularia Monſpel.
Myoſotis.

BEVPLEVRVM.

FLLIS aliquantum ſimilis eſt ea herba quæ recentioribus βούπλευρον Hippocratis ex Plinij hiſtoria putatur,nec peſsimè quadrare nomenclaturæ & effigiaturæ videtur:folijs namq; longis,anguſtis,quadamtenus Graminis, Lachrymæ,Iobæ, aut Gladioli,multis ſtrijs,lirísve rigidis,quaſi coſtas in folijs ſingulis effigiantibus,& laterum modo incluſis,

ſis,vt de Heptapleuro loquitur Plinius,per lõgitudinẽ ſquabris, in caule ſeſquicubitali & cubitali admodũ geniculato,ſquabro,rotundo,rigido,inq; ramulos abeunte,quorũ ſum- *Dod.Epit.373.* ma vmbellis puſillis,ſparſis,luteolis Anethi donãtur,& ſemine Aniſi aut Anethi oblõgo, longiore,graciliore:lapidoſis & ſtrigoſis Ilicetis cocciferis Norbonæ paſsim floret Iulio & Auguſto: Radix digitum minimum æquat,nigricans Peucedani figura,guſtu,& odore, cuiuſmodi & ſemen:quo etiam magis retinemur in veri Bupleuri perſuaſione, Nicandri & Plinij autoritate,ſi foret planta hæc cibo idonea, qualem Hippocrates commendat: nam in medicamentis,vt placuit Glauconi & Nicandro,non incommodam dicet, qui ſaporem & odorem quadamtenus Hyperici depræhendet,temperato calore,aliquãtum ſicciorem.

ALTERA BVPLEVRVM *congener latifolia*, AVRICVLA *Leporis dicta,non eſt* ELAPHOBOSCVM.

Varietas. Dod.epit.374. ISDEM in locis non procul Gramontia ſylua, longè frequentior hæc reperitur,quæ planè eadem cum ſuperiore eſt,natalibus,figura,viribus,vmbellis,& floribus: folio alioqui latiore,rigidiore,latiuſculo in medio,& ſupernè in anguſtum deficiente, nonnihilq; concauo aut inflexo. Vnde illic ſtudioſi *Auriculam Leporinam* vocitant, alij *Elaphoboſcum* fecerũt,quia ſit folio aliquantum, vti putant illi, Therebinthi: atqui Dioſcoridis collatio exprimit primum folij latitudinem digiti,deinde modum & poſitum Therebinthi, ſimilitudine plãtæ Ferulaceæ, qualem dedimus alibi inter Paſtinacas: nam de Plinij liquet illuc conferendum,qui Oluſatri folium Elaphoboſco dat.

SCORPIOIDES *repens Bupleurifolio.*

Dod.effig.48. IN oliuetis & aridis montoſis Monſpellio vicinis frequens occurrit hæc, alibi rara planta,nec niſi in hortis viſitur, vocaturq; Scorpioides propter ſeminis inuolucrum, quæ terna hærent hirſutie obducta in ſe conuoluta, & aliquantum Scorpionis caudam æmulantur. In caule caduco,reptante,ſeſquipalmari,& interdum pedali, folia è geniculis promente Boupleuri latifoliæ ſimilia,reflexa,minus rigida.

λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM *vtrunque*

Officinis	*Milium Solis.*	*Ital.*	*Milium Solis.*
Belg.	Perlecruyt ende ſteen ſaet.	*Ger.*	Merrhirſen.
Gall.	Gemil. & herbe aux perles.	*Ang.*	*Gromell.*

Effig. Dod. epit. 317. Mat. epit. 416. LAPIDEA duritie & Herculea ſeminis vi nuncuparũt hãc Heracleiam plantã: notitiæ peruulgatæ omnes differentiæ,quę à magnitudine,habitu,& folijs quæruntur. Paſſim in Gallijs & Anglia locis incultis Lithoſpermum minus,magiſq; obuium fit: ramis & alis duris,rectis,aſperis,rotundis,albidis, folia anguſta, acuta Phylireæ aut Liguſtri, vel Polygonati nigricantia,rudia tactu,ſqualida,floſculi albent in alis & ſummo ſecus folia. Vniones lucidi,læues, rotũdi,albidi,aut pulli prælucidi Milio æquales,ideo Milion Soler, id eſt,montiũ,dictũ potius quã Solis. Effractum multũ ſiccitatis,abſterſionis,nonnihil acrimoniæ habet. Locis ſtrigoſis aut quibus coli deſitum,ſemen minus,nitidum,ſed rugoſum & aſperum,vti etiam folia. Maximus huius vbiq; in officinis vſus,æſtatę colligunt & venum ferunt mulierculæ: in Anglia plurimùm ſponte.

Soler melius quã Solis,vide in Silere Montano.

Varietas. Eſt vbi minimum videas palmum altum,foliolis Lini anguſtis,ſecus quę granula puſilla,rotunda,polita,& prorſum minora.

LITHOSPERMVM *maius.*

Dod.epit.339. SARMENTOSIS inſtratũ humi ramis,gracilibus,hirſutis,porrectioribus,quos alterno fermè ſitu,ab imo crebra cingũt folia lõgiora,acutiora,latioraq; minoris Lithoſpermi nigrican-

nigricantibus,aſperis,quibus occuluntur hirſuti qaſilli; & ſemen idem, ſed durius & maius,defluxis purpuraſcentibus floſculis,oblongius,atq; calculo exterendo, lotiòq; mouẽdo efficacius multò, minus tamẽ vſurpatum quàm minus,quia minus frequens,minorq; ſuppetit copia,nec perinde ſeminis eſt ferax.Belgio & Germaniæ hortenſe vtrumq;.Mõſpellij propter Sellæ nouæ pontem & decliuibus,ſaxoſis,vmbroſis,ſyluoſis,ſpõtè multũ.

ALSINE, *Hippia.*

Ang. *Great Chickeweede.*
Ital. *Centone,Pauarina,ſeu Pizza Gallina.*
Morſus Gallinæ.
Ger. Vogelkraut.
Bel. Muer ende vogelcruyt.

ALſiosis non modò ſed etiam parietinis,& imbricamentis oblectatur Alſine, quę Auricula muris vocitata fuit antiquis ob foliorum admodum arctam ſimilitudinem, cum genuina Myoſotide,teneriuſcula ſiquidem herbula eſt,Gallinis & auiculis pabulo grata,eoq; vocata plebi morſus Gallinæ. *Plurimos* ramulos geniculatos,rotundos,folioſos, Anagallidis vel parietariæ minores minuſq; hirſutos floſculos etiam ex capitulis Anagallidis,vel Hollauſtij explicat ,albidos, ſtellatos. *Semine* exiguo in pericarpio oblongo,guſtu inſulſo aqueo refrigerante. *Effig. Dod. epit. 56. Auricula muris Morſus Gallinæ*

ALSINE *Minor recentiorum, ſiue Hippia minor.*

Ang. *Middle Chickeweede.*
Gall. Morgeline Mouron.

PErsimilis ſuperiori,ſed minoribus tũ foliolis,tũ ramulis, humi procumbentibus,propiuſq; ad Anagallidem,quàm Parietariam effomatis, cætera non diſsimilis, neq; oriunda diuerſis in locis. *Dod. effig. 57.*

ALSINE *Minima.*

Ang. *Little Chickweede.*

ET hæc proximè deſcriptam Anagallidem admodum præfert,verùm tota tenellis capillaceiſq; ramulis,exilibuſq; Serpilli lenticulæ vel tenuifolij Thymi,numeroſioribus: non diſpari loco, ſitu, aut effectu, notiſsima. *Dod. effi. 58.*

ALSINE *Myoſotis.*

Ang. *Small mouſe eare.*
Ger. Meuzorlin.
Gall. Petitte oreille de ſouris.

HAnc etiam propter ſimilitudinem foliorum aurem murinam vocitarunt, & Alſinẽ, quam valdè exprimit, vt Dioſcorides innuit:à radice caſsiuſcula, rotunda,rectis item multis viticulis creſcit,ſemipedem & pedem altis, foliolis auriculas murinas vel centaureũ minus imitatis, binis,ab imo multis per interualla. ſecundum quæ in capillaceis pedicellis floſculi exigui Gallij vel Aparine cærulei floſculi.Rarior hæc,niſi Italiæ Galloq; prouinciæ herbidis marginibus & campeſtribus,nullo excellenti guſtu. *Dod. Effig. 59.*

MYOSOTIS *Hirſuta reptans.*

ADmodum familiaris hæc hortis, vinetis,ſegetibus,& pratenſibus,vulgò Pharmacopœorum Auriculæ muris minoris nomine notiſsima,& aptiſsimè ſic vocata,propter

hirſutiem effigiemq; auri murinæ haud abſimilem, repit humi tota ramulis palmaribus, hirſutis, mollioribus, Scorpioidem minimam vel Anagallidem referentibus: floſculis albidis, & ſemine non diſpari, radice multis fibrillis ſparſa.

ANAGALLIS *Phœnicea mas, & Cærulea fœmina.*

Ang. *Pimpernell.*
Gall. Mouron à fleurs rouges, & Bleues.
Ger. Gauch heyl.
Belg. Guychel heyl.

Effig. Dod. 60.61.

Γαλλὶς dicebatur Græcè Hyacinthus, vnde à colore hyacintheo Anagallis nuncupar potuit. Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia ſuperbula floribus venuſtis vias paſſim ornet, colore oculis grato & amico. Antiquorum duas nouit noſtra ætas, Phœniceam & Cæruleam, quæ neutiquam effigie diuerſæ ſunt, ſed duntaxat colore atq; effectu. Etenim Phœniceam ſiue marem illitu ſedem euocat, quam prolapſam reprimit Cærulea, vt Dioſcorides ex aliorum hiſtorijs recenſet. Vtraq; autem paſsim fruticat teneris cauliculis & folijs Alſinę, copioſis floribus & ſemine puſillo in pericarpijs Lini.

Cærulea autem, præterquàm quòd non perinde frequens, variat colore & acrimonia, caloréve remiſsiore eſt, ſi antiquorum hiſtoriæ ſtandum.

ANAGALLIS LVTEA.

LVTEA quàm viſu pulchra & rara tranſmarinis regionibus vti Lugduni, tam crebra in Angliæ nemoribus, locíſq; opacis, Menſe Iunio & Iulio. Flores promit luteos, vmbroſis gaudet, cætera mari & fœminę ſimilis, idcirco harum vnam quamlibet qui norit, primo quoq; intuitu cæteras duas noſcitabit. Superiore ęſtate maximam huius copiam nacti fuimus in quadam denſa & amœna Sylua Couentriæ proxima: itemq; dum hæc commentaremur, altero à Briſtoia lapide, in Northonij Equitis nemoroſis paſcuis propè deuexum fluminis Danem. Hallucinatos planè ſuo more queritatur Senenſis, qui herbam vocitatam *Panarinam* Barbaris Inſubribus, Hetruſcè verò *Centone*, Anagallidem tradunt: atqui ſi ſciret vtramq; harum *Pimpernell* plebi Pharmacopœorū & muliercularum hîc in Anglia dictitari, næ ille multò grauius ſibi ferendum putaret? Quaſi verò non vulgi ſit peruertere nomenclaturas, veteres delere, nouas ſuo, non noſtro arbitrio, cudere & cōmutare: ſi ſeipſum intueatur, iamiam & vulgi decipula captum dicet. Nam morſum Gallinæ, qui eſt Alſine, Anagallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit. Et vtinam non nemo bonus genius illi in mentem non Diaboli Morſum, huic loco prorſus alienum, ſed potius errores ſuos, & ſupercilium faſtu Cerbereo elatum ſibi ſpectāda immiſiſſet. Quin hanc Succiſam, tametſi iamdiu Trago & Fuſchio monentibus, hîc non pauci imperiti Pharmacopœi & plebecula Scabioſam dicant & vtendam præcipiant: Illuc ſi diſtuliſſet, multò conſultius feciſſet: nam fortè Scabioſæ ſpecies eſt, & ſaltem ad ſcabiem multum pollet.

MORSVS GALLINÆ *Folio Hederulæ, flore figura & pericarpijs Anagallidis.*

Belg. Hoenderbeet.
Germ. Hunerbiſz.

Effi. Dod. Epit. 62. non eſt Elatine.

VBIQVE paſsim iuxta ſepes reptat cauliculis hirſutis Alſines Myoſotidis, folia puſilla, anguloſa, Hederæ aut Hepatici trifolij, flores Cærulei Anagallidis aut Teucrij pratenſis. Semen paruum incluſum pericarpijs.

AN-

ANAGALLIS AQVATICA,
ſiue Becabunga Germanorum, non eſt Cœpea

{ *Gallis*. Berle.
{ *Belgis*. waterpunghen.

GALLORVM plebecula hanc Berulam dicit, ſed conſultius recentiores Herbarii Anagallidum vnam, vt cuius folia & vires non parum imitatur, necnon natales ſectatur vdorũ, ſecus pratenſes riuulos in pigris aquis, aut ſubſtilliis; folia edit leniter ambitu crenata, fruticoſis ramulis, teneris, carnoſis *P*ortulacæ & Nũmulariæ in humũ, deflexis ac ramulis crebribus, fœtura diti florum cœruleorum Anagallidis ſimilium, ſtipatis: Radix multis ſparſa fibris albicat, & Nummulariæ modo ſubtus ſerpit, tota guſtu acriore Naſturtii, odore non ingrato, nec minore ope apud Friſios & Germanos vſurpatur, aduerſum indigenam morbũ illic Scorbutum nuncupatũ, quem iuuat, non ſecus atque Cochlearia, Cardamine aquatica ſiue Berula, &, aliæ quas alibi diximus. Porrò Cæpeam non videri, inter *P*ortulacas diſſeruimus.

ANTHYLLIS PRIOR Lentifolia
Peplins effigie, maritima.

QVASI floridulæ, lanugine cana qua pubent Anthyllides dictæ videntur, aut potius à floſcellorum exilitate, quales cernuntur gemmei perelegantes, puſilli, in Anthyllide hac Maritima lẽtifolia dicta à nobis depicta. Ac tametſi per notas minus accuratas nenacto quidem veram primam Anthyllidem, integrum fuerit certò aſſeuerare quænam Dioſcoridis prima ſit, tamen quoad eius fieri quit, vt conſulamus rerum Hiſtoriæ, non pœnitendi iudicii coniecturæ aptandæ ſunt tum deſcriptioni, tum plantæ iſti, quæ non perperam inter ſè quadrant. In Angliæ inſulis Auſtralibus, ea præſertim quæ *P*ortlandia vocatur, litore Norhtmanniȩ obuerſo, plurima quam hîc damus, puſilla prouenit in ſabuletis & arenoſis vadis depreſsis, & apricis: geniculis, & ramulis palmum trésve vncias longis, anguloſis, pallentibus & foliis, Lenticulam, Alſinem minorem, vel *P*eplin referentibus. Floſculi ſummis inſunt ex buxeo herbacei, dentatim ſtellati, Sedi minoris Iunio & Iulio: Semen Tythymali in perexiguis Chamæcyſæ triquetris thecis alit: prolixiore, exili, geniculata radice, ſabulo altè infoſſa Soldonellæ modo: tota ſalſa, guſtanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat. Nec heſitationi locus iam foret, ſi quam certum habemus facultates hanc ſortitam eſſe, quales primæ Dioſcorides aſſerit, tam confidenter decernere auderemus effigiem planè eandem eſſe: nos monet tamen non parum Alſine quæ quia huic, vt ſanè eſt, cùm ſimilis admodum foret, eodem nomine Anthyllidis vocata donataque fuit, vt apud Dioſcoridem videre eſt. Et multò aptius congruũt huius nouȩ maritimæ foliola legumini Lenticulæ, quàm paluſtris Lenticulæ. Quare comparatio videtur accipienda de Lenticula legumine, non de Muſco paludoſo quem βρυον ὁμοῖον φακῷ, id eſt, muſcum lenticulæ ſimilem, vocat Dioſcorides, non abſolutè Lentem.

MARINA INCANA ALSINÆ
folia, Norbonenſium, an prima ANTHYLLIS Dioſcoridis?

ETIAM maritimis agri Nitiobrigi ad *Peraus* & *Lateras* reptat hæc paſsim , vti ſuperior , ramulis compluribus,ſeſquipalmaribus, foliolis Alſinæ , aut potius Lenticulæ,ſed per interualla quædam,quaſi circum geniculos exortis,numeroſis: copioſiſsimis item flocellis in ſummo aggeſtis, muſcoſis,albidis,floridum quaſi nomen Anthyllidis oſtentantibus & teſtantibus , ſeminis etiam puſilli feraciſsimis : guſtu amaricante, ſubſalſo, nitroſo ,calidiuſculo.

ANTHYLLIS *Marina Norbonenſium altera,admodum ſalſo-acida, Chamæſycæ facie.*

NEc aliò debet aut poteſt referri hæc maritima iiſdē locis reptans,quàm inter Anthyllides, vt quæ aliis multò ſalſior ſit. Foliis & facie eſt Herniariæ aut Chamæſycę: floſculis puſillis ſubter foliola ex albo purpuraſcētibus; ſemina in florū calyculis quàm Clinopodij minoribus multò occluduntur. Tota guſtu ſalſo , acidulo , lactei ſucci expers , & exucta: nec proinde Chamæſyce ſtatuenda, vt quidam,qui ſiccam tantùm in ſuis muſeolis viderant, prodiderunt.

PARONYCHIA *Alſinefolia.*

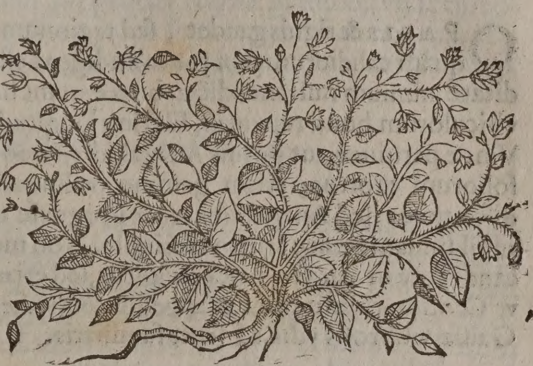
QVIA ei vnguium affectui medetur quem Græci *Paronychiam* , Cicerò autem reduuiam dicit,*Paronychia* dicta fuit: hodie minus ſanè nota,propter multas plantas, quæ conſimiles ſunt,eandémque adumbrant apud Dioſcoridem,magis quàm preſſè delineant:inter quas tamē in tectis & parietinis reperitur vna, vt ſi quæ alia,*Paronychiam* imitata deſignationem.*Puſilla* eſt plantula tota Alſinæ figura , non multis foliis Alſines vel Lenticulæ,nec diſsimilibus donata,ſed exorta ad imum cauliculum aut pedicellum dodrantalē,albidum,admodū exilē, qualis Callitrici Apulei putati: in quo ſummo floſculi candidi,& theculæ minimi Thlaſpi pares,ſed compreſſæ & foliaceæ : guſtu aliquantum acri, eoque opinionem fouente eorum qui *Paronychiam* autumant. Nam illa capillacea,quàm Commentator iactat , non perinde poteſt *Paronychiis* prodeſſe : eſſeque guſtu & facultate Capillarium cæterarum,monuimus alibi.

PARONYCHIA ALTERA, FOLIO *Rutaceo, flore albido.*

CONVICTRIX in parietinis locíſq; mucidis,petroſis,vmbroſis,vbiq; cum ſuperiore obuia etiā eſt hęc; cauliculis dodrantalibus & palmaribus,craſsiuſculis : foliola Rutæ bifida,interdumq; trifida inciſura, magnitudine & parilitate quadamtenus cernuntur, colo-

colore pallidula & ſubrubra, ſucculenta: floribus albidis, ſeminula etiam in thecis *S*corpioidis Myoſotidi non diſparibus: vtraque exeunte hyeme Vere primo floſculos edunt: deinde minimo æſtu marceſcunt, vt nuſpiam toto anno compareant.

ELATINE DIOSCORI. Veronica fœmina Fuſch.

QVID hîc carpat aut balbutiat Commentator neſcit, neque ſcire voluit nos, ſibi ignotam fuiſſe veram Elatinem, cõcinnat tamen effigiem fortè Alſinę, facultates verò reticet, nec quid ſibi voluerit, hiſcere audet: Genuina autem Elatine omnium nuperorum ſuffragiis, viribus & facie congruis, eſt ea quam Germani *S*criptores, Doctiſsimus pręſertim Fuſchius, Veronicam fœminam dixerat, quanquam alius generis àmari Veronica. Plurima in ſegetibus Norbonæ, Galloprouincię, Delphinatu, Germaniæ & Italiæ quibuſdam locis: rarius in Belgio, & Anglia comparet. Pedalibus ſerpit viticulis, tenellis, flexilibus, pluribus, ab exili radice: folia Helxinę minora, rotundiora, ſed piloſa & incana, ad Nummulariam vulgo dictã accedentia, promunt: floſculi Hederæ terreſtris, aut Anthirrini, ſed perpuſilli, albidi, & ſemen exiguũ, nigrum, ſubrotundum, Anagallidis par ac ſimile. Aſtrictoriæ non modò hæc facultatis, meritò diſſentericis, tumoribúsve feruidis prodeſt: verùm etiam tanti ſit hodie ad cancros, carcinomata, maliq́ue humoris vlcera, vt euentus ſuperet, aut temeret fidem: Naſum qui decreuerant abſcindere perdocti Medici complures, præceperantq́ue einſdem ſententiæ Chyrurgis valde exercitatis id faciendum, quidam miſel lus Barbitonſor, qui de quopiam ſuo hero eximio Medico hanc dotem didiciſſet, diſſuaſit: huius litu & potu effecit, vt nec naſus abſcindendus foret, & vt reliquo corpori in lępram prono optimè eſſet: amaricant folia aſtringuntq́ue ſiccitate non exaſperante.

VERONICA VERA & maior.

Germa. Erenbreiſz ꝛc Grunheyl.
Belgis. Eeren prijs, Laudata nobilium.

E*S*T hæcetiam nominatiſsima, nec vulgatæ commendationis ad vlcera, vulnera, ac pleraque virulentorum affectuum. In ſyluis Septentrionalium paſsim, ſed editis & mõtoſis Meridionalium collegimus puſillam, ramulis crebribus, villoſis, purpuraſcentibus, gracilibus, pedalibus, ſtratis: folia nonnihil ad Teucrii vel Chamædrios crenis accedũt, ſed lenioribus, & Berberidis quaſi effigiãtibus folium, ſed hirſuta *P*iloſellę: flores dilutè purpureos ſummi turiones edunt, Germanicæ Germandreę, ſeu Teucrii pratenſis effigie, ſed minores: in marſupiolo compreſſo grana minuta. Fibroſa, nec prolixa radix. *Betonica Pauli Dodo.21.*

MINOR Serpillifolia VERONICA.

NEc hæc niſi tractibus Septentrionalibus etiam in hortis ſponte multa ſerpit, Alſinę vel potius Serpilli ritu & habitu, eoque nonnullis putabatur Serpilli ſpecies. Verùm craſsiore multò eſt folio, nec crenato, aut hirſuto albido, vt Veronica mas, cui nihilò minùs foliorum ordine & ortu, viticulis, floribus, & ſeminis vtriculis permultum ſimilatur, ſed magnitudine inferior. Radix tenella, fibroſa, ſubtus repit: calida nonnihil & deſiccans, ad *S*erpilli guſtum inſipidiorem accedens.

NVMMVLARIA, CENTIMORBIA, num Ereſtedanum Theophraſt?

Germa. Phenninck kraut. Egelkraut, & clein Naterkraut.
Belgis. Penninck cruyt & Egelcruyt.
Angl. Hearbe two pence.

Centimorbia.

OPACIS & riguis gaudet, ſed regionum Septentrionarum, & frigidiorum potius quàm calidiorum (vbi pauca) indigena eſt Nummularia, à foliorũ circinnata rotunditate nũmum imitante dicta: bina exeunt hæc, ex aduerſo æquis, ſed crebribus ſpaciis viticulorum humi repentiũ, Elatinæ longitudine, & ritu: colore & habitu quadãtenus Vincæ peruincæ, aut potius Anagallidis, luteo flore, cui etiã floribus luteis, ſtellatis iuxta foliorum exortus, etiam gemino ordine adeò ſimilis eſt, vt per initia non facilè ſit diſcernere: ſed Anagallidis luteæ progreſſu temporis longiuſcula fiunt, & in imo nonnihil ſinuantur: nec ſemen diſsimile. Non modò inſigni quapiam aſtringendi & exſiccandi dote in gargariſmata recipitur, ſed etiam tot ad affectus vtilis tantoperè habetur, vt Centimorbia ſit dicta, & appellitetur hodie: Angliæ, Germaniæ, Belgio, & Normãnæ Galliæ vmbroſis vdis, ad ſepes familiaris.

SYMPHYTVM *Petræum.*

SYMPHYTI *Petræi* quæ adũbrãrent delineatione non defuerũt plantę pleræque: at non ſimilitudinis, aut figuræ cauſa, ſed virium & naturę, quã glutinãdi vtriq; ineſſe ſcirent, vtranq; tametſi diſsimilẽ Symphytũ vocarũt. Συμφύω enim eſt cõiungo, cõglutino, ſeu cõmitto. Sed nos potius ad quãpiam Cunillæ, id eſt, Origani, Thymi, Serpilli, Satureiæ, vel Coris Monſpel. cõgenerẽ deducebat Dioſ. lectio: in *Petroſis* enim lignoſum, ſurculoſum totũ & odoratũ oritur, ramulis Origani, foliis paruis, capitulis Thymi, vti Plinii, vel vt nõnulli, qui cõiungunt λέπτα κεφάλια, capitula tenuia Thymi, nulla foliorũ deſcriptione. Saliuam cit, tum ſubdulcis eſt, purpurea radix, longa, digitum æquans: quorum ſimul ſubducta notio facit, vt nondum vllam queamus ſtatuere ſtirpem Symphyto vero eandem. Coris verò Monſpellienſiũ, atq; Sideritis odora puſilla, ſpicato flore nos poterant adducere ad Symphyti perſuaſionem: verùm moroſis non omnia penitus quadrare videbuntur. Et Senenſis plauſus præproperus, capite de Hyſſopo, repertam eſſe iam perſuaſerat: verùm eius poſteà ſupina negligentia, vel ambitio meticuloſa, nos de eadem opinione deturbauit: quippe docturus ſibi repertum Symphitum *Petręũ*, natales pluſquàm prolixè enarrat, puchritudinem celebrat, interea nihil addit quæ ad certiorem probationem faciat, nõ faciei, non viriũ, aut vſus quidquam. Quare quid vult ſibi, vt aſſentiamur, ſi nihil explicat, extricat, aut docet? Vidimus iamdiu plantam, quam putamus ab illo repręſentatã, prope Bernardi celſos Sabaudicos montes, & de Anguillara audiuimus, cur nõ auſus fuerit, vt in quàmplurimis, deſcribere: audere id igitur poſſunt, qui viderunt. Eſt ex floribus purpurea confertis, ſpecioſis, Ericæ maioris, ſpicatis, foliis puſillis Chamæpiteos, breuioribus aliquantũ hirſutis *Piloſellæ* modo, in ſurculis pedalibus, lignoſis: ſed inodora, radix lignea, non purpurea, nec dulcis guſtu planta, nec ſaliuaris. Quam ille cùm ſe reperiſſe, Deo ſecundo, exultabat, foliis Origani & Hyſſopi, non animaduertebat Hyſſopo Dioſcoridis folia eſſe Origani: & Dioſcoridem nõ folia, ſed caules Symphiti, Origano aſsimilaſſe, vti & *Plinius*: folia verò parua diſtinctè, & ſeiunctè dixiſſe.

Symph. Petreũ Mat. creditum,

BVGVLA, *quidam Prunellam.*

GALLIS, vt Ruellio & aliis, vires illæ decantatæ à vulnerariis Medicis & Empiricis, ad foris intúſque multos morbos curandos, qui *Symphito* ineſſe folia Origani legerant, anſam dederũt opinandi Buglam vulgò vocatã, aut Bugulam, eſſe *Symphytũ Petræũ*: eſt ſanè miræ vis cum *Sanicula* potionibus vulnerariis: quare vel iſto nomine & certi-

certitudine malim, vt Symphito vti,quàm Mathio. incertæ cõiecturæ acquieſcere. Conſolidam mediam, id eſt, Symphitum,Chyrurgi vocarunt,ſeu Solidaginem & Bugulam. Sed huius ſimilem *Prunellam* vocatam ,aut Conſolidam minorem,eodem nomine donant, propter vultum & vires haud ita diſpares,alioqui natales Bugulæ vel mediæ conſolidæ ſunt vda prata,& ſyluæ,& horti:ſarmentoſis ramis,exilibus,flexilibus,humi reptantibus,& foliis Becabungæ vel Anagallidis aquaticæ,& alicubi depactis, vnde alii eriguntur ſurculi,anguloſi,ſeſquipalmum alti:quibus folia craſſa,rotunda,oblonga,leuiter ſerrata,& auerſa parte Hederæ Pruníue modo,aut granati colore puniceo,(vnde fortaſſis vtrauis Gallis *Prunella* promiſcuè dicta) flores iuxta folia à medio ſummo tenus verticillatis ſpaciis cœrulei eleganteſque prodeunt,,interdum niueo candore. Radix fibroſa,tenera, maior quàm Prunellæ.

PRVNELLA SYMPHITVM Petræum.

PRVNELLÆ enim puſilla,ſed prolixior ſubeſt radix,virgultis item reptantibus,quadratis, hirſutis,palmũ & ſeſquipalmũ longis,inflexis:foliis longioribus ,ſupernè acutioribus,Pulegii regii,vel Origani , vel Trifolii,ſpicatis & purpureis comis longioribus. Oritur hæc pratis & hortis ſponte,etiamque locis aridioribus & ſaxoſis Garmuntiæ Syluæ,& alibi finitimis Monſpelliaci agri,inter Lados & Ilices Baphicas , vbi flores dilutiores multò , folia ima profundius inciſa vtrinque,Valerianæ agreſtis modo:vocant vulgò illic Symphitum Petræum ,nec parum laudant Aſſatius & D. Medici.

CONSOLIDA minor Officinarum,an BELLIDES *Pliniana?*

Gallis. Marguerites,Paſquettes,
Ital. Primo fiore.
Belgi. **Madelieuen,Kerſowen,Margrieten.**
Ang. Dayſie.

ETſi tacitus Bellides præteriit Dioſcorides,tamen quæ apud Plinium extant perpauca & vaga , perſuaſerunt poſteritati hoſce flores,qui in pratis abundè primo Vere erumpunt,Bellides eſſe : Nam inquit ille; Bellis in pratis naſcitur , flore albo,aliquatenus rubente:cui coniecturæ fauet nomenclaturæ expenſio : Potuerunt namque funeſtæ illæ Beli Danai Regis quinquagintæ natæ (quæ totidẽ nuptæ maritis,eos quælibet ſuũ iugularunt)nomen dediſſe,vnde fortè poſtea iſtos flores vocarint, quia multi viſuntur gregatim vnà & belluli , vnde vocantur vulgò *Marguerites* : ſunt quippe glomeruli multi florũ quaſi vniones, ſiue Margaritæ,è pediculis crebribus, palmaribus, teneris,piloſis , erumpentibus è medio foliorum,quæ *Pratenſi* minori frequentiori inſunt multa,viridia,crebra,craſsiora, Oleæ aut *Piloſellæ*. Radix puſilla *Plantaginis*. *Mathio.913.*

HVIVS autem differentiæ varietas in florum colore & magnitudine : Eſt enim flos frequentius albus,medio luteus Anthemidis. Interdum & purpureus. Nec quæ in hortis coluntur ad coronamenta,differunt,niſi cultu:annua enim & frequenti tranſplantatione maiores,habitiores,confertiores,duplicati ,& triplicati,& elegantiores euadunt flores. Hiſce potiſsimùm vtuntur vulnerarii , vnde Conolidæ minores dictæ fuerunt. *Varietas.*

BELLIS MEDIA.

PERPARVM videtur differre quam Mediam recentiores ſtatuũt.Eſt quippe foliis alterius *Pratenſis* duplò maioribus,& flore in ſeſquipalmari & pedali , pediculo gracili,nec diuerſo à ſuperiori. Hanc à ſe lectam in Syluoſis montibus Germaniæ nobis communicauit D. *P*ennius Anglus. *Math. Effig. 911.*

BELLIS Cœrulea , GLOBVLARIA *Monſpellienſium.*

A Florvm glomerulis globíſue Globularia recẽtioribus vocata, Monſpellienſibus præſertim, apud quos Gramuntiæ ſyluæ vicinis deuexis pratis oritur, foliolis Bellidis vulgaris, nigrioribus, ſed iuxta pedicellos rigidiuſculos palmares & ſeſquipalmares anguſtioribus. Flores cærulei, pulchelli, in orbẽ glomerati, Scabioſę mõtanæ modo & colore. Radix lignea, fibroſa. Rarior hæc Italiæ, Germaniæ, & Franciæ.

BELLIS MAIOR. CONSOLIDA *Media Vulnerariorum*.

Germa. Genſʒblum.
Ang. Greate dayſie.

Qvæ recentioribus maior Bellis vocatur, caules emittit graciles, lignoſos, plures, tẽretes, cubitales & pedales, Iacobeæ ſimiles, ẽ fibroſiore & ſparſa radice, in quibus flores medio luteos, & ambitu candidos Buphthalmi, aut Pyrethri vulgaris; folia Senecionis, ſerrata: ſecus margines agrorum & pratorum familiaris.

PILOSELLA, *Auricula muris*.

Nec etiam iſtius vulgatiſsimæ herbæ vſpiam, quòd ſciamus, meminêre antiqui, ſed dumtaxat recentiores, qui *P*iloſellam vocarunt, ab hirſuta *P*iloſaque foliorum ſuperficie quadãtenus albicante, oblonga Bellidis, ſed aliquantum ſupernè concaua, auriculam murinam effigiante, vnde Myoſotidem quidam dixerunt; tametſi alia ſit Dioſcoridis Myoſotis: Pedicelli item hirſuti, graciles, palmares, & ſeſquipalmares ſunt: Floréſq; edunt æſtate Bellidis, aut Hieracii pallidiuſculi concolores: vniuerſa aſtrictoriæ facultatis quadam tenuitate calida mixtæ, cuius ea eſt vis, vt ſucco decoctóue acies chalybeæ cãdentes ſæpius merſæ, quamlibet duritiem lapideam, ferreámue præcidant & demoliantur, nec tamen retundantur, aut hebeteſcant. Vi etiam eſt præſentiſsima ad calculum.

- *Gnaphalium*
  - *Vulgare.*
  - *Marinum.*
  - *Alterum montanum.*
  - *Tertium Anglicum.*
- *Leontopodium.*
- *Stœchas citrina an Chryſocome?*
- *Stœchas citrina altera minus odora.*
- *Inodora altera flore maiore.*
- *Apios.*

GNAPHALIVM *marinum: Cotonaria vulgi.*

Bombax humilis.
Petit Coton.

ΓΝΑΦΕΙΝ dicunt Græci vellere carperéve lanas aut pannum, non ſecus ac ξέσθειν, tergere, concinnare, & interpolare, vnde Strutio & Gnaphalion, quod Romani eodem ſignificatu Centumculum nuncuparunt, & Tomentariam, ac Plinius Chamæzylon (ſic enim emendamus, quod omnes etiam recentiores legunt Chamæzelon) appoſitè dixit: nulla namque planta raritate, elegantia, & vtilitate propius imitatur Goſsipium, imò nihil aliud, quanta eſt, niſi tomentum videtur, ſi radicẽ exceperis, & intimam florum ſuperficiem,

ficiem, corymbos enim Abrotani fœminæ aureos, numeroſos, multifidis caulium ſurculis, quos ſtipat lanugo candida, aut cinericia perquàm denſa, cinguntque folia quoquouerſum multa, fungoſa, eadem pube obducta, tactuique vniuerſa planta valdè quàm blanditur; holoſerici attrectatu, ſeſquipalmum pedémve alta fruticat, duriuſculis virgultis, ſarmentoſis, tomento craſſo incanis: radice lignea, recta palmum longa, inflexa, Aizoi medii vel Paralij Tithymalli ſimilia ortu, ſitu, & figura, ſed minora. Vniuerſo litore & ſabuletis à Marianis aquis ad Ceti mōtis radices & lacum plurima, alibi haud temerè occurrit Norbonę. In Adriaticis littoribus non vidimus, & nonnullas plantas primùm oſtendimus Venetiš, & Veronēſibus Bellicoco & Caſſeolario: Cortuſio verò Patauij chartaceum Herbarium ſpectandum cùm dediſſemus, huius cū *Polyrhizi* Ariſtolochia, Thymalli ſerrato, floribus Opontiæ, plantulam nobis periiſſe animaduertimus, nec multò pòſt eaſdem depictas Mathiolo ſuo muneri miſſas fuiſſe, quo lubentius perſuaſi fuimus, proptereà quia neque deſcripſit in poſtremis commentariis, neque quænam & vnde oriunda foret, monuit, nec flores appoſuit pictor, quia illi noſtræ flos ſemenque tunc defuit: triquetrum enim, puſillum, aceroſum, oblongum, albidum. Aſtringit magnoperè & deſiccat tota planta, nonnihil ſalſa, nec tamen ingrata, aut amara, aliquantum aromatica odore, quadamtenus citrinę *Stæchadis*, vel gummi Elemni: Iulio floret. Sæpius vſi ſumus ſurculis pro elichniis, qui viuidè alunt flammam, Olei quippe cæterique pinguis liquoris potrix eſt.

GNAPHALIVM vulgare, Filago Centanculus.

VSQVEQUÂQUE quidem Gnaphalium iſtud vbique aridis & ſterilibus multum & notum, videtur foliis & cauliculis imitari maritimū, differt tamen cùm foliis, floribus, lanugine, odore, cādore, tū ſpecioſaq; & hilari aſpectu; Gnaphaliū ſuperius, à Filagine, quę potius ad *Stæchadem* citrinā referenda ſit, aut certè cognitionis vtilitatiſq; cauſa, ſit cū iſta quæ ſtatim ſubdetur Montana à nobis vocata, medii generis: eſt enim dyſentericis & profluuiis immoderatis non parùm accommoda. Herbula filago eſt pluſculis cauliculis, pullis vel cinericiis, lanugine tectis, gracilibus ſeſquipalmum altis, foliolis crebribus, adūolutis, breuioribus quàm Stæchadis citrinę. Floribus glometatim orietibus: partim mediis è ſurculorum diuaricationibus, partim etiam extremis ſurculis, ſubluteis & pallentibus: molicella tota & puſiſſa, frequentior hæc hac delineatione occurrit. *Gnaphalium.*

Varietas GERMANICI maioris & ſecundum folia floridi.

INTERDVM & aliā vidimus in Germaniā maiorē filaginē etiā foliis & caule Stæchadis citrina: & inodorā, alibi etiā floſculis non in ſummo, ſed inter foliorū interualla paſsim ſecūdum longitudinē ortis: quemadmodū oriuntur in iſta, quā vt nondum planè notam, hîc appinximus.

AN-

ANGLICVM *folio longiore perperam Leontopodium alterum Mat.*

Gnaphaliũ tertiũ Anglicum.

GRACILIBVS & rectis virgis, nullis fiſſũ alis, proceritateq; æquat Abſinthiũ, colore etiã & figura refert: folia ab imo ceſpite, radiq́ue capillacea, duplò longiora & latiora quàm Stæchadis citrinæ, fermè Salignea effigiant, toto reliquo caule *P*ſylio longiora, anguſtiora, ſed pauciora, prope quæ media in pedicellis exiguis vellicatim terni quaterníve floſculi, pappoſi, è Buxeo pallidi Senecionis, vel Stæchadis citrinæ hęrẽt aſtringit: nõnihil amaricat, multũ exſiccat. Tertio à Lõdino miliari opacæ ſyluæ clinus multam alit, cis Tameſim.

GNAPHALIVM MONTANVM *Purpureum & Album Piloſella minor Fuſch.*

MYOSITIDIS vel *Piloſellæ* minoris effigie oritur hęc in arduis frigidis, iugis, & quo loci Vaccinia nigra, aut Idea Theophraſti vitis putata, fœliciter proueniunt: vix ſeſquipalmum æquat, perexigua radix, reptãs fibrillis. Folia incana, mollia, ad imũ penè tota, vti in Bellide, reliquo caule puſillis, perpaucis & exilibus, flos ſummo ſingulus globulus eſt, *S*cabioſæ ferè, ſed compactis floſculis permixtis, partim purpureis, partim candidis, hîc rarior, *frequẽtius quippe occurrit flore* albo: valde quàm aſtringit, & exſiccat, guſtu inſulo. Rauiſburgi Germaniæ & ad Calcaris montem Norbonæ prope pagum ſæpe collegimus.

Varietas.

LEONTONPODIVM SIVE *Pes Leoninus.*

Mathio. 1193.

PEDEM Leoninum propter villoſam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantum referentem, dixerunt, quemadmodum pedem Leonis, Leporis, Vrſi, Columbæ, Corui, & Gallinæ, tum antiqua, tum noſtra ætas. Iam inde à Brunſſelſii Germanorumq́ue aliorum de re Herbaria meritiſsimorum ſcriptorum temporibus inuenta & deſcripta herbula montana, quæ non parum foliis Roſam, ſeu Rorellam imitatur. Eſt quippe foliis anguſtis, oblongis, hirſutis, ſed incanis, præſertim in imo, duos pollices lõgis, Gnaphalii, Stæchadíſue Citrinæ latioribus: In caule ſummo itidem hiſpido, ternos, quaternóſve digitos alto, geſtante flores, nigracantes ex fuſco violaceo, & capitula latiuſculo, ſed denſo ambitu ſparſa, ac nonnihil quibuſdam foraminulis impreſſa, quaſi Leonis veſtigium, vel ſoleam imitatis. In Germaniæ arduis, adeoq́ue Italiæ Alpinis & Baldo Veronenſi inuenitur, ſed rarius, idcircoq́ue quid poſsit aut præſtet nondum ſcitur.

CHRY-

CHRYSOCOME aureaue coma. STÆCHAS CITRINA *noſtras, ſiue Luteus Amaranthus.*

Ang. *Gold flower.*
Ger. Mottenblumen, Rheinblumen.
Belg. Reynbloemen, motten cruyt.

CONSPICVA florum corymbaceorum aurea coma nomen dedit Chryſocomæ, quã hactenus noſſe non potuit ætas noſtra, veri Hyſſopi Dioſcoridis ignoratione, cuius corymbaceis comis aſsimilantur huius flores aurei. Iam cùm Hyſſopum veram inferius oſtenſam & aſſertam à nobis, corymbis comparamus *Stæchadis* Citriuæ dictæ, reliquasq́; deſcriptionis & virium expendimus notas, perſuaſum planè habemus, *Stæchadem* iſtam veram Chryſocomen, quam etiam *Luteum Amarant hum* vocarant Græci, à colore & fulgore penè immarceſsibili, cuiuſmodi in iſtius plantę floribuseſſe quilibet Pharmacopœus agnoſcet: Perſtãt namq; diutiſsimè corymbaceæ vmbellæ, rotundæ, multiſq́; quaſi florum bullatis glomerulis, ſparſim tumultuarieq́; cõditæ, Origani non abſimiles, aut Hyſſopi Dioſcoridis à nobis datæ, lucente niteteq́; per maturitatem coma aureo pallore, & mollicello vellere, puſillo intus ſemine Maioranæ, ſed exiliori, ruffo, acri, odorato: In cauliculis, rectis, albidis, nonnihil incanis palmum & ſeſquipalmum altis: folijs oblongis, anguſtis, leui hirſutiæ incanis, Stæchadis, vel Linariæ Oſyridis, quam doctiores minus rectè Chryſocomen antumaruut. Radix fibroſa, gracilis, nigra foris, gummi Elemnium vel Cyperum rotundum Syriacum, redolens vti flores & tota planta: guſtu etiam aromatico, medicato, acuto & feriente, non nimio feruore ſubaſtringẽte: cuius amicorum quorundam doctiorum imitatione experti ſumus, admodum inſignem vim, ad iecoris ex glutinoſis ſuccis ac vaporibus craſsis intra tunicas diſcurſantibus, diuturnos affectus. Pulmonibus verò inflammatis non impunè dari meminiſſe par eſt, ſed affluxu pituitæ acidæ, ſeroſæ vel ſalſæ calefactis aut eroſis: Eoq́; tutius vertiſſet interpres, pulmonarijs vel peripneumonicis, quàm inflammationibus pulmonum. Præſtantior hæc & ſpecioſior Norbonenſis Galloprouinciæ, & Hiſpaniæ aridis & petroſis, vbi odoratiſsima & plurima, ęſtate, radice perenni. In Germania ad Rhenum, reliquaq́; Gallia paucior & inefficatior. Eapropter nihil quò minus veram Chryſocomen ſtatuamus obſtare videtur, niſi verbulum vnum aut alterum, quibus ſubeſſe quippiam labeculæ Monſpellienſes noſtri pręceptores Rondelletius & alij, qui hanc Chryſocomen vocabant, íamdiu ſubolfecerant ex Pliniana & codicis calamo exarati coniectura. Sic enim legebãt δασείαν λεπτὴν, radicẽ rigidam ſiuefirmam & tenuẽ, nigram vt hellebori, ὡς ἑλλεβόρου μέλαιναν nigra ſanè eſt foris: & paulò mox κυπέρῳ ἁρμόζουσαν vel συμοιάζουσαν ἐν τῷ γλυκεῖ, nempe Cypero reſpondentem guſtu ex ſuaui auſtero, quæ odori & ſapori huius quàm quòd maximè congruere illis viſa fuêre. *Amrranthus Luteus.*

STÆCHAS Citrina Altera.

NEMANSII ET MONSPELLII meminimus alteram huic ſimilem, ſed graciliorem totã, nigriorem, ſqualllidiorem, cineritiam, pluribus cauliculis viticeis pedalibus: Radice exiliore minusq́; fibrata, quia raro niſi in rimoſis ruderibus & mœnijs vrbium victitat, fuſca foris, minimum odora. Florum corymbi ſinguli in ſingulo caule, nec aggeſti, vti ſuperiores. Semen tamen ſimile, exile, fuſcum, quod Londini ſatũ nobis floruit & annuè viguit.

STÆ-

STÆCHAS *Citrina altera inodora.*

RARIVS hæc multò occurrit Ilicetis Cocciferis *Sommieres* inter & Monſpellium, tota pulchella, facie Stæchadem Citrinam præferens. Folia tamen ſũt latiora incana, vti tota planta : Cauliculis palmaribus, in quibus flores itidem Stæchadis Citrinæ alterius grãdiores, lõgiores, Lactucæ agreſtis quadamtenus. Radix non magna, lignoſa, inodora tota: minus nota, peruia, aut inuẽtu facilis, ideo nondum vires agnoſcuntur.

APIOS *vera, ſiue Pyriformis radix Dioſcoridis.*

RADICIS indicio cognitu facilis Apios, quæ rotunda, turbinati coni Pyrum imitantis eſt, cæteroquin nobis hęc inquilina, primumq́; annis abhinc plus minus decem viſa Venetijs, apud eruditum Senem & Doctorem Comalcum, qui iſtam primùm è Cręta Inſula erutam, illiq́; *P*yrariam vernaculè vocatam, ſtudioſis quàmplurimis detexit. Deinde nobis atq; peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez viſendi attractãdiq́; copiam fecit plantulam Cæpacea radice, Pœoniæ breuiorem craſsioremq́;, vnum è bulbis ſimulante, concolorẽ, pullámve foris, ſed intus albicantem, iam aridam, rugoſam, aliquot emergẽtibus gracilibus cauliculis promentibus: foliola Lini aut Hyperici minora, breuiora anguſtiora, floſculis, pallidis, Tithymali minoribus. Hæc quin eſſet vera Apios non ambigebat ille, vt cuius vis purgatricis periculum non ſemel ſe feciſſe aiebat, grauis & minimè triuialis peitiæ vir: cui eò lubentius aſſentiebamur, quòd nullã aliam videremus figura perinde Apio quadrare: & iſtã iamdiu iactatã leguminis ſpeciẽ, quàm Fuſchius Apiũ fecit, tã lõgè abeſſe à legitima Apio, quàm diſsidet Cyclamẽ à Cicercula, cuius eſt fermè effigies illa Fuſchiana: radicibus quidẽ bulboſis, ſed neutiquã purgãtibus, imò ab Opilionibus peregrè proficiſcentibus eſitari ſolitis, vocariq; Nutz cardz Anglis, & Germanis, vt in Aſtragallo monuim⁹. Multò autem magis mirati fuimus, nõ incelebrẽ Tholoſatẽ Medicũ Augerium Ferrerium, qui libello de Lue venerea, hanc eandem ſibi alijsq́; adeò veram eſſe perſuaſerit, vt profiteri auſus ſit poſteritatis theatro ſe præparatas miniſtratáſq; iſtas rapulas Venereis ægrotis vidiſſe, adq́; lotiones & fomenta dolorũ decoctionẽ vſurpaſſe, porrò Imperat decoctionẽ harũ faciendã vti Guaiaci, Salſæ atq; Chinæ ſiue officinarũ Apij, quã docendo aliud longè eſſe ab iſta planra, multum diuq́; æſtuat. Optimum virum monuiſſe potuerunt illius primæ qualitates alimentoſæ & ignauæ potius quàm medicatæ. Apij autẽ vox, quia polyſima variæq́; ſignificationis apud Græcos eſt præſertim literula vna aut accentu mutato : eoq́; noſtri Barbari non tamen indocti, ſed magis de re quàm de verbis anxij, cùm hanc radicem & Pyrum propter figuræ ſimilitudinem, atq; ἀποῖον aut Chinam, propter nullam fermè guſtui perceptibilem qualitatem vocaſſent, (ſic enim fonat ἀποῖον Gręcis, qualem vocat cucurbitam Galenus, nonnulli aerem) dederunt imperitis anſam putandi Apion Dioſcoridis ad Gallicam luem mirum quantum prodeſſe. Hincq; errorem geminarunt cùm quòd iſtos bulbillos nulla purgandi vi pręditos Apium verum Dioſcoridis fecerunt: tum quia autumarunt verum Dioſcoridis Apium morbo Gallico magnum pręſidium: cuius facultates non præſtãtiores quàm Ebuli aut ſimilium infernè ſupernéq; humorem pituitamq; excernentinm, Dioſcorides tradit. Et quia prudentia huius veræ imperarent quadragenam potationem catharticam futuram? aut ſi rectè agerent, cum drachmam, ſ. purgationis ergo Chinæ decocto addendam pręcipiunt ? Verùm nos honoris cauſa iſtorum nomini parcimus, hancq; duntaxat reſponſi-

uncu-

unculam parentamus *Præceptorum* noſtrorum manibus meritiſsimis, quos illi inſcitiæ ignauiæque traducebant ſua inuectiuncula.

ACORVS *Tholoſas.*

ETIAMNVM in cognatione faciei & coloris geminus obrepſerat error ſuperioribus annis, propter duas radices nondum à quoquam deſcriptas, quarum alterã Acori ſpeciem & faciem præferentem auara inſtitorum fex Cynæ ſuffecerat: alteram articulatam *Pyriforma* tuberculis prægandibus, Apium ab effigie turbinata mentiebantur, à colore verò & cõcretione Cynam, nominis & rerum ignoratione perſuadentes Cynam & Apii radicem idem eſſe, quia vtraque eodem vocata eſſet fortè nomine Apij, vt monuimus in Acoro. *Occiduæ floridæ Pyriformis.*

- *Polium montanum*
  - *Marinum flore albo.*
  - *Mediterraneum flore luteo.*
  - *Venetum.*
  - *Creticum.*
  - *Mediterraneum minus.*
- *Polium Lauendulæ folium, fœmina dictum.*
- *Ageratum flore*
  - *Albo*
  - *& Luteo.*
- *Ageratum Anglicum.*
- *Eupatorium Meſuæ.*
- *Teucrion.*
- *Teucrium pratenſe.*
- *Chamædris.*
- *Chamædris maior.*
- *Chamædris montana, fruteſcens, durior.*
- *Chamædris altera minima.*
- *Euphraſia.*
- *Scordeum, ſiue Paluſtris Triſſago.*
- *Scordeum alterum Plinii, Mentaſtro ſimile.*
- *Origanum*
  - *Heracleoticum.*
  - *Onitis.*
  - *Syłueſtre origanum. Dioſcori. an Syriacum?*
- *Tragoriganum*
  - *Cretenſe Venetorum.*
  - *Alterum.*
- *Hyſſopus Græcorum folio Origani genuinum.*
- *Amaracus vulgatior, ſiue Maiorana noſtrâs, non Dioſcoridis Sampſucus.*
- *Amaracus, ſiue Maiorana repens* Σαμψυχον *Dioſcoridis.*
- *De Amaraco Galeni & Pauli in Parthenio.*
- *Marum vulgare, ſiue* Maſtic *Gallorum.*
- *Marum Syriacum.*
- *Pulegium*
  - *Mas Plinii floribus albis.*
  - *Fœmina.*
  - *Ceruinum Monſpellienſium anguſtifolium.*
- *Dictamnum Cretenſe.*
- *Pſeudodictamnum floribus verticillatis.*
- *Pſeudodictamnum album Officinarum, Fraxinella & Tragium recentiorum cum Glycyrrhiza.*
- *Clinopodium.*
- *Clinopodium alterum.*

- *Ocimum*
  - *Maius Citratum.*
  - *Medium Duplex.*
  - *Caryophyllatum puſillum.*
- *Acinus.*
- *Erinos.*
- *Mentha quadruplex.*
  - *Vulgata rotundifolia duplex*
  - *Romana*
    - *Anguſtifolia.*
    - *Cardiaca.*
- *Syſimbrium ſylueſtre, ſiue Mentha aquatica.*
- *Mentaſtum.*
- *Mentaſtrum niueum Anglorum.*
- *Mentha Græca, inter Lepidia.*
- *Calamintha montana præſtantior.*
- *Calamintha montana Pulegio ſimilis Nepeta vocata.*
- *Calamintha tertia Mentaſtro cognata, eſt Siſymbrii, ſiue Mentaſtri aquatici ſpecies foliis oblongis.*
- *Cattaria.*
- *Polycnemon, ſiue multitibia an Calamintha aquatica Belgarum?*
  - *Altera facie Clinopodii an Polycnemon?*
- *Apiaſtrum ſiue Meliſſophyllum.*
- *Meliſſophyllum Turcicum, ſiue Moluca duplex.*
- *Meliſſa Turcica, Sideritidis facie flore cœruleo.*
- *Cardiaca.*
- *Cardiaca eiuſque varietas Aſpera vocata Melita, ſiue Moluca.*
- *Marrubium.*
- *Marrubium Creticum.*
- *Ballote, ſiue Marrubium fœtidum.*
- *Galiopſis.*
- *Lamium.*
- *Vrtica*
  - *Communis maior & fœmina flore muſcoſo.*
  - *Sylueſtris Dioſcorid. Romana Officinarum ſemine Lini.*
  - *Minor. Cania Plinii.*
  - *Acrior non mordax, ſiue mortua duplex.*
- *Sideritides, ſiue ferruminatrices*
  - *Heraclea, ſiue Herculea, Tetrahit, herba* IVDAICA.
  - SCORDIOIDES *Monſpelliaca.*
  - *Montana.*
  - *Menthæ folia Anglica.*
    - *Secunda Mathioli. eſt Canabis fœmina.*
  - *Prima Mathiol. vulgi eſt Marrubium aquaticum.*
- *Reliquæ Sideritides quia facie diuerſæ, alibi.*

πόλιον ὀρεινὸν *POLIVM maritimum Montanum.*

Angl. **Poleye.**

INTER LVSTRANDVM CVNCTAS HERBArum gentilitates, & ſimilitudines, nullam tribum videmur congruentius poſſe annectere ſuperioribus quàm hanc: cuius figura, habitus, & quaſi modus, magnitudóue non longè ab illis abſunt, & foliia dũtaxat ambitu dentato, aut crenato, ſerratóue diſtant. Eſt autẽ *Polio* nomen inuentum à canitie, caníſve capillamentis & tomentacea hirſutie, quæ non modò capitula corymbacea (vt ait Dioſcorides) ſed etiam vniuer-

ſam

ſam plantam incanam reddunt,perinde ac Gnaphalium,præſertim locis maritimis, & deuexis collibus,& arenoſis litoribus, cuiuſmodi ad Ceti montis inſulam & Magalonam Norbonenſis Galliæ,vbi ſpecioſius & crebrius,quod idem Maritimum & Montanũ dici poteſt: ab radice lignoſa,recta,fibroſa,ſtatim numeroſis fruticat cauliculis,rotũdis,ſeſquipalmeis, éque ſpatiis crebribus folia oblonga, Gnaphalii leuiuſculis impreſſa crenulis,rigidiuſcula,quæ ex aduerſo vnà caules cingunt: inque ſummo radiatim circinatímve florum globulos corymbeos effigie Serpilli candidos,effigiant: vti & vniuerſa planta tomentoſa lanugine pubet incana. Iſtud præ cæteris odoratius: ſed quiddã acutum & grauiuſculum naribus vnà cum ſuauitate afflat. Semen paruum & teres, oblongum.

VENETVM.

QVOD minus multò creſcere meminimus in Inſula Lyo Venetæ ditionis & clientelæ, nec ita incanum.

CRETICVM.

NEc aliud videtur quod Creticum dono habuimus: nempe huic magnitudine par, lanugine & habitu maritimo Monſpelliaco ſimile.

MINVS & mediterraneum.

PASSIM iſtud etiã locis perquàm à mare diſsitis Allobrogum, Lugduni,& Valentiæ, glareoſis,& aſperis,ſalebroſis,montoſis,& planis fruticat, viticulásque palmares erigit crebras,tenues,foliis crebribus ex interuallis emiſsis, anguſtioribus multò & Iuę moſcatæ, ſed minimè inciſis, leuiuſculis tantùm denticellis in ambitu extantibus: alterius flores pallidi albidiúe: non diuerſum ſemen eſt, nec odor, ſed ignauiora.

LVTEVM.

PROPE Aquiſextias quibuſdam ſuperciliis collium & cliuorum luteis occurrit floribus, ſpectatu iucundis.

POLIVM Lauendæ folio, floſculis pallidis; Fœmina Recentiorum.

QVI nondum in maritimis verum Polium nouerant, iſtam plantam Polium fecerũt: Siquidem perſimilis etiamque congener Poliis eſt: tametſi odore penè nullo, guſtuque emplaſtico & ignauiore: quam Polium Fœminam ideo quidam dictitant: nec loca maritima amat, vti Polium germanum, ſed montoſa, glareoſa, Sabaudiæ, Delphinatus, & Galloprouincię: Reptatq; Serpilli modo, lignoſis ſurculis, dodrantalibus, inflexis, crebro geniculatis: & numeroſis foliis incanis, Stæchadis, aut ſpicæ Lauendulæ: floſculis etiam confertim è calyculis Roſmarini: craſsiuſcula & duriore radice. *Cord. 129. vbi minus verè quædam.*

ἀγήρατον, *AGERATVM, vel non ſeneſcens*, MESVÆ, *Eupatorium Officinis.* *Ital. Herba Giulia.*

FLORIS aurea gratia, ſenectã nõ ſentientis, vmbellæq; corymbaceæ, Elichryſi æmulæ, ſatis ſuperq; fuerant docendo noſtrate Ageratum eſſe Dioſco. genuinum, quibus de notis etiam notiſsimũ vel Pharmacopœorũ calculis vbiuis gentiũ iamdiu fuit: nec proinde opus fuit iſtis Herbariorũ rabulis, & triuialibus declamatoribus tam multa aceruare, vt nullius momẽti obiectiones diluerent; potius inter parandum Meſuæ Sirupum de Epithymo guſtaſſent decoctum, aut folia Agerati Norbonenſis & planè ſiluiſſent: eſt

enim non modò valde acre & amarum, ſed etiam ad ciendum vrinas intrò ſumptum, foríſque ſuffitum, admodum efficax: odor etiam ſuauis quadamtenus Romanæ Chamæmillæ fragrantia, index certior eſt facultatū emolliendi vuluæ duritias, vrinaſq; nidore eliciendi, quas Dioſco. memorat. Præterea collatio cum Origano hîc valde opportuna eſt, ſiue totam fruticem, & vmbellas, vt Dioſcorides, ſiue etiam reliquam plantæ faciem perpendas. *S*unt enim hæ bullatæ vmbellæ, vt Elichryſi, Origani, Hyſſopi & Chryſocomæ, quas inter ſe confert Dioſcorides, qui tamen hîc foliorum non meminit: vti neque Chryſocomæ, quam Hyſſopo aſsimilat: Hyſſopum autem Origano. Quid ſi etiam Origano folia aſsimilaſſet propterea iſtud noſtrate Ageratum periiſſet? neque enim adeò procul abſunt folia ab Origano: quinimò quibuſdam Norbonæ locis & Tuſcaniæ ſqualidis, ſed depreſsis, videas Agerati fruticuli folia multò minora, & tantillum crenata, rigida, dura, pluraque virgulta, Origanis variis inibi fruticantibus, toto habitu non diſsimilia.

Varietas Candia. Agerati viſitur interdum etiam illic ſpecioſo candore, nitentibus florum bullis, haud tamen de cætero, ab illo diuerſum.

AGERATVM Septentrionalium & Anglicum.
Angli. Mandelem & Mandelein.

Balſamila minor Dodo. Epit. 215.

CVLTV tamen adhibendo humidiore, vel cœlo Septentrionali algidiore, valde variat quod colunt vireta Gallica, Germanica, Belgica: latius proceriuſque fruticans, maioribus ramis, latioribus, longioribus foliis, & altius multò crenatis, flaccidis, ad Galli criſtam herbā accedentibus. Sed Angliæ hortis viuacius nihil, iſto etiā Norbonico ſemine ſato, ramis caducis, magíſq; ſerratum foliis, diu perſtans, admodum diuerſum. Idē contigit etiam Altheæ arboreæ Prouincialis, quæ in Maluam abiit trienniò pòſt quàm in Angliæ hortis ſeueramus, hirſutie canitieq; exutis: quaſi foret ſpecies diuerſa. Iſtud ſponte enatum clariſsima Monſpellienſium ſchola & collegium Venetorū Medicorū *S*yrupo Epithymi & Meſuſtiarum compoſitionibus, vt legitimum Eupatorium addunt:

MESVÆ Eupatorium. Agrimonium.

Græcorum autem medicamentis, noſtram Agrimoniam. Quod inſtitutū ſi cui minus arridet, iſta vtatur moderatione, vt vtriuſq; nempe Græci & Arabici Eupatorii equas portiones miſceat, vti in Antiballomenis monuimus: præſertim vbi vtrius ſit gentis compoſitio, incertum fuerit. Neque arbitrandum Eupatorium Meſuæ eſſe idem cum noſtra Agrimonia, Dioſcoridis Eupatorio recepto, vt non nemo autor minimè malus, nec indoctus Belga nuper perſuadere voluit: cui lubenter aſtipulabimur, cùm haſce notas à Meſua Eupatorio tributas ſuo, noſtrati conciliarit: quæ ſic habent: *Herba longitudinis cubiti, amaritudinis multæ, cuius folia ſunt ſicut Centaurei minoris, viridia, ſed ſunt aſpera & inciſa, & Stipes eius eſt ſubtilis, & quando exſiccatur citrineſcit, & eleuantur ſuper eum flores, qui ſunt ſicut ſubcitrini, longitudinis paucæ.* Quæ Arabica ſimplicitate, exprimunt tum delineationē Centaurio proximā, tum perquàm amaram & Abſynthio ſimilem, Choleræ purgatricem facultatem (neutiquam Gratiolæ, impendiò effrænis & viſceribus hoſtis) paulò ſuperius recenſitam innuunt, aliaque non pauca indicia, cuiuis plantæ potius, quàm Agrimoniæ aſcribenda: eapropter ſatius fuit Agrati ſpeciem retinuiſſe, ob eas rationes quas adduximus.

Τεύκριον TEVCRIVM.

Germ. Groſz Bathengel,
Gallis. Groſſe Germandree.

PVTANT Hemionitidem alii: nos potius Spleniū Teucrii inuentoris cognomine donatum à *P*linio, & hanc Dioſcoridis præteritam, quæ tamen ſpleni optimè facere nata eſt, & nihilo ſecius ad Teucrum inuentorem referri poteſt, per *P*linianā Hiſtoriam: cùm conſtet neutri harum proiecta exta adhæſiſſe, nedum ſanguine exinanita fuiſſe. *A*c tametſi Teucrii notio minus certa videtur propterea quòd deſcriptio aut malè aut mutilè

tilè prodita eſt. Verùm huius vt & conſimilium Chamædris & Germandriæ dictæ deuoluta eſt ad poſteritatem cognitio, adeò vt etiam qui deſcriptiones nullas norunt vernaculè omnes vno nomine Germandreas vocent. Nec ambigendum quin legitimæ ſint. Ac primum Teucrium ſaxoſis multis aridiſq; montibus fruticat, virgultis multis, rectis, lignoſis, ac proceritate dupla Chamædrin vincunt. Folia verò ſimilia ſed craſsiora, aliquantò minus incana, rugoſa, & aſpera: flores conſimiles minori Germandreæ, ſed purpurei ſaturioris ex interuallis & ex auerſo Chamædris ritu vti & flores oriuntur.

TEVCRIVM pratenſe. Offici. Germaniæ & Batauiæ perperam Chamædrys.
Ger. Etiam Gamander.
Ang. *Wilde Germander.*

IN nemoribus & pratis ſubfruticula, cauliculis exilibus, nec duris, ſeſquipalmum altis, radice lignoſa, fibroſa, folia ex aduerſo & interuallis bina, quaterna, ſena, caulem veſtiũt in ambitu ſerrata, modo & magnitudine Chamædris maioris: ſpicatis Thyrſis: ramuli caulium ſummi donantur cæruleis ex purpura floribus Anagallidis concoloribus, Hyacinthi modo. Nondum Chamædri vtrauis nota vtebantur Germani Seplaſiarij iſto, ſimilitudine quidem decepti, ſed viribus ducti quibus, ad viſcerum obſtructiones, Cacochymiam, virginumq; fœdos colores, miris pollet & certiſsimis hæc plantula. Et hanc vnã duntaxat Germandream tum vocitabant illi: quam nomenclaturam vulgus poſtea impertiuit Chamædri, etiam apud Anglos & Gallos.

CHAMÆDRIS Querquula minor. Triſſago, ſiue Trixago.
Ital. *Querciuola, & Calamandrina.*
Gall. Germandree, ou Cheſnette.
Ger. Gamander leyſen Bathengel.
Ang. *Germander.*

ABVNDE exprimit huius folium & faciem nomenclatura Chamædrys, ſiue Querculæ, vbiuis locorum præſertim apricorum adoleſcentis. In Burgundiacis verò collibus vniuerſos quaſi tapetis videas ſtratos purpereos & viridantes opacè montoſos campos, quantum eſt inter Chælonas (vulgo *Chalon*) & Machaonem. Radice exigua, ſurculoſis virgultis, numeroſis, pedem altis: folijs in ambitu ſerratis, binis, numeroſis, vt quercus, ſed profundè minus. Floribus purpureis ex ijſdem interuallis vt Teucrio.

CHAMÆDRIS MAIOR.

SED quæ Antuerpiæ hortis viſitur folijs eſt maioribus cãdidioribus, & flore cæſio palleſcente: vbi etiam niues imbréſq; brumales aſpernit, Illa contrà breui marceſsit.

CHAMÆDRIS montana fruteſcens, durior.

HÆC nobis primùm innotuit Lugduni opera noſtri Valerãdi Donrez, qui è Sabaudis & Delphinatus mõtibus erutam habèbat. Eã Chamædreos Montanũ nomine, quia illi facie tota proxima, donauimus. Eſt quippe folijs Chamædryos vel Scordij ſimilimis & paribus: ſed auerſa parte Potentillæ ſiue Argentinæ dictæ modo, incanis, & inæquali exortu, nõ verticillatim binis, prodeũtibus, Cauliculi verò duriores, lignoſiores multò, maiori Germãdreæ ſiue Chamædryos, pedales, humi ſparſi, colore ex fuſco rubentes, Alypo Norbonenſi concolores. Radix lignea, Tota nonnihil amaricat, Salicis guſtu.

CHAMÆDRIS minima. Fœmina Dodonæi.

HERBVLAM iſtam olim Germani herbarij nomenclatores dixerant alteram Chamæpytim, quam floribus & odore quadantenus refert: ſeſquipalmũ alta multiplici cauliculo quadrãgulo, lanuginoſo, implexo humiq; incuruo: Fumariæ Plinianæ non Chamæpyteos: folia numeroſa, parua, dẽſa, multũ inciſa, Abſynthij aut Quercus ritu, ſed longè minora edẽte. E quorum interuallis, floſculi purpuraſcentes circum emicant. Semen puſilla incluſum capſula, nigrũ, Calaminthæ montanæ modo. Radice craſſa multis capillamẽtis.

EVPHRASIA, ſiue εὐφροσύνη, *alia ab Euphroſyne Bugloſſo.*

Ocularis.
Belg. Oogentrooſt.
Gall. Eufraſé.
Ger. Augentroſt.
Ital. *Eufraſia.*
Ang. *Eyebricht.*

APVD antiquos Botanicos nulla extat mentio vllius Euphroſynes, præterquàm Bugloſsi, quam εὐφρόσυνον παρὰ τὸ εὐφραίνειν vocarunt, quòd in vinum deiecta, vt loquitur Plinius, animi augeat voluptates. Ac tametſi non paucæ poſsunt eadem nomẽclatione inſigniri, vt Verbena (cuius decocto aſperſa cænacula lætiores conuiuas reddit,) atq; Meliſſa, Pimpinella & aliæ, quibus imbuta pocula animos voluptate demulcent : tamen hęc herbula Græcam originem teſtata, ducentos & eò plus annos, iam poſteritati Euphraſiæ ſiue Euphroſynę nomine innotuit, ad oculorum caligines & morbos pituitoſos peruagatæ commendationis : vnde Germani Augentroſt, oculorum ſolamen: Anglis *Eyebright*, oculorum lumen, dicta fuit. Nec abs re ſanè, vt cuius puluere ſępius ingeſto, per ſe, vel cum Aloe, ex aqua fœniculi aut Verbenæ, mirùm quantùm opis pręſtetur oculis, fluxione, aut caligine vexatis. Vino autem cui multa Euphraſia iniecta fuerit, quantumuis magnoperè commendetur à multis, non perinde fidendum: vt cuius potu tantùm trimeſtri in Heluetia vſum ſocium & cõmilitonem noſtrum, meminimus penè ambobus orbatũ oculis, & fluxionibus modò non oppreſſum: quum dũtaxat antea leui cataphora & lachrymatiunculis laboraret. Quare puluere, aut decocto, citra vinum, tutius vtetur quis, & ea præſertim, quæ ſtrigoſo ſolo puſilla eſt, palmaris, hilari aſpectu, facie, cauliculis & folijs criſpantibus Teucrij parui, aut Veronicæ fœminæ, exilioribus: floſculis item puſillis, ex luteo albicante, & purpuraſcentibus. Pratis ſtrigoſis gaudet, ſapore amaricante, deſiccante, calfaciente.

σκόρδιον. *SCORDIVM, Trixago Paluſtris.*

Ger. Waſſer battenig, Lachen knoblauch.
Gall. Scordion & Chamaraz.
Ang. *Water Germander.*
Ital. *Chalamindrina Paluſtre.*

AB omni memoria celebrem fecêre Scordiũ Allij teter odor, & alexiteriacũ nomẽ: ſed tamẽ penè perierat ſuperiori ſęculo cũcto ignota plãta: vix enim vigeſimus hic eſt annus cùm primùm Academiæ Pharmacopœisq; Monſpelliacis innotuit verum Scordium opera Epiſcopi Monſpellienſis Gulielmi Peliſſerij, Rondelletio Pręceptori in *Piſcium* ſtirpiumq; veſtigatione Theſeo & riuali. In herbidis namq; & amœnis maritimis agri Monſpelliaci animi cauſa dum vnà ſpatiarẽtur, inibiq; Allium ſubodorarentur, illicò herbulã vixdum arreptam, & eminus conſpicati Scordiũ eſſe deprehenderunt. Indidẽq; varijs plãtis in Galliã & Italiam miſsis, amicos verũ eſſe Scordium monuerunt. Illi facies vniuerſa prorſũ Triſſaginis, radices numeroſiores, fibris crebribus ſũmo ceſpite ſparſis : folia craſſiora, denſiora, ſucculentiora, nonnihil tomentoſa, rugoſa, aſpera, viridantia, vt Mentaſtri.

SCORDION alterum Plinij, latioribus folijs, Mentaſtro ſimile.

Officinis ſaluia agreſtis & ſaluia Boſci.
Ger. Wild Salben.
Ang. *Woodſage.*
Bel. wilde ſauie.

ALTERVM & quidem Plinianum fecerunt illam in ſyluis Germaniæ & Angliæ frequentem Agreſtem vocatam Saluiam, fortè nonnulla de foliorũ ſimilitudine. Quippe folia magnitudine & habitudine Saluiam, colore verò atro, virẽte, ſuperficiéq; rugoſa Scordium Meliſſámve referunt: etiamq; odor quiddã Scordij, non tamen prorſum Allium, ſapit. Herbacei ex luteo ſunt flores Saluiæ, aut ſylueſtris Hormini nõ abſimiles, minores vnaq; ſerie ad eaſdemq; partes penduli, vti Digitali, lutei: rotundum & fuſcum ſemẽ eſt: facultates Rubiæ, ad ſanguinis grumos diſsipandum. *Sphacelos Theoph. Dod.*

ORIGANVM Heracleoticum, Cunila.

Ital. *Origano.*
Ger. Wol gemuot, Kottdoſten, ſiue Coſtents.
Hiſp. Oreganos.
Ang. *Organe, or wilde Margerome.*
Gall. Mariolaine baſtarde, Origan.

QVASI cliuoſos, editos, montoſosq; natales amaret ὀρίγανον appellata fuit hęc, quam iam haud nobis difficile noſſe ex Hyſſopo alibi indicato & probato, à quo non variant Origani ſpecies tres, niſi magnitudine & vmbellarum diſparilitate. Heracleoticum autem eſt illud Hiſpanicum in Flandriam ſaccis plenis quotannis deferri ſolitũ, & ab inſtitoribus diſtrahi: vtuntur enim vulgò Piperis & Satureiæ vice in obſonijs. Belgæ hanc plantam colunt, pedem altam, folijs & virgultis Maioranæ maioribus, quibus ſummis nõ in vmbellam circinatam collecti ſunt flores, ſed in paruis thyrſis, ſpicatis, ternis, hinc inde diſsipatis vt Thymi, odore Maioranam prouocantibus, præſertim in Luſitania & Lucania enatæ.

ORIGANVM ONITIS Galloprouinciæ, maius, & minus.

MONSPELLII circum inq; Galloprouincia, notiſsima ſunt duo Origana, maioris & minoris diſcrimine duntaxat diſcrepantia: niſi quia huic Amaraci facies & folia, ſed minora & rotundiora Heracleotici fermè: Caules recti, pedales, fruticoſi, ramulis & faſtigijs breuibus, coactis, ſpicatis, confertim in vmbellam collectis, floridum corymbum imitantibus, & per æſtatem purpuraſcentibus, admodum glutinoſis.

MAIVS.

Eſt hoc quidem maius, & fruticoſius, hirſutius, ſed viribus, ſapore, & odore contemptius alioqui: perquàm ſimile, & paſsim occurrens.

SYLVESTRE Origanum Syriacum.

VENETI Pharmacopœi & Medici è Syria aut Creta Origano vtũtur longè optimo. Cui cauliculi exiles, folijs paruis, capitulis numeroſis, collectis, ambitu vmbellam imitatis, Onitidi proximis, ſed non perinde accumulatis, albis floſculis. Guſtanti grata tota & aromatica, Dictamni & Piperis acrimonia. huius faſciculos multos habebat ſeduli & probi Pharmacopœi Martinelli Officina ad Angeli Symbolũ. Sed Seplaſiarij nõ pauci illic & alibi in Italia, veras Theriacas ementiuntur & nundinantur iſtius micella, & veræ precio diſtrahũt, non tanto errore, quanto flagitio: eſt quippe efficax & gratum antidotum diſſolutis veneno viribus, aut ſtomachum dolentibus.

CRETENSE apud Venetos Tragoriganum, ſiue Hircinum.

HIRCINVM videtur nuncupatum quaſi pabulo gratum foret capris, vt Onitis Aſinis, potius quàm hircum fœteret: grata enim & mitis Tragorigani potio, Dioſcoride teſte, cuiuſmodi huius, qui ſurculis dodrantalibus & folijs paulò quàm Thymi Cretenſis maioribus, denſis & rigidis, floribus per interualla & verticillos, purpureis, Clinopodij modo fruticat: ſapor feruens Piperis, aut Thymi illi, qua & foliorum addita coniectura, Creticum Thymum id vocarunt Origanum recentiores, quod nos Tragoriganum putamus. Cùm inter Thymi Cretenſis faſciculos & quiſquilias iſtud ſemẽ repertũ hortis creditum fuiſſet, fœliciter adoleuit Italiæ, & Flandriæ hortis.

ALTERVM TRAGORIGANVM.

HERBVLA illa fruticoſa, quam iãdiu decerpſimus in horto Antonij Cortuſij Patauini magni Mathioli pręconis & ſeruitoris, nulla melius videtur genuini Tragorigani

effigiem & facultates explere potius quàm Mari,quo nomine iſti nomenclatores præpro peri illam donarunt,nam Fruticulus eſt ſeſquipalmum altus,albidus,multis cauliculis tenuibus Serpilli folijs,vel iſtius Tragorigani proximè deſcripti: floſculis ſubter folijs purpuraſcentibus, ſaporis acerrimi,odore fragrantiſsimo & vrente: tritum namq; digitis eminùs non ſecus ac Flammula percellit nares & cerebrum ferit. Multas licuiſſet Tragorigano aptare,ſed nullas reperimus iſtis duabus verius aut commodius quadrare. Non eſſe Marum, ſemideſcriptum à Mathiolo foliis ſerpillis,odore Pulegij,ſuo loco dicemus. Vid.tur ſpecies altera Calaminthæ.

Genuina HYSSOPVS *Græcorum folio Origani, vmbellato flore.*

CLARA & notiſsima olim Hyſſopus, ſapientiſsimi Salomonis nota altera Sermonum Naturalium,qui cuncta diſſeruiſſet à Libani Cedro ad vſq; Hyſſopum de pariete enaſcentem:niſi non ſit eadem Palæſtina,quæ Græca: vbi tamen perinde cognita,& quaſi ὕο-μενου ἐπὶ του ὦπα impluens oculos vel viſum,tametſi poſsit & ἐις τὴν ὀπὴν quia vocem raucā vnicè pulmonéſq; iuuat. Ne aperiamus fores declamatoribus,paucis, & aptis Hyſſopi hiſtoriam perſtringimus: nam non minus vulgaris notitiæ Hyſſopus fuit olim quam ſunt hodie varia Origani genera in Galloprouincia: & in Romaniæ aſperis Hyſſopus vulgaris hortenſis ſpontè fruticat: ſed quia duplicem facit Dioſcorides,& notiorē ait quàm vt deſcribatur: nobis hinc inde emendicandæ notæ,quæ Criticis iſtis declamatoribus claudāt concionandi valuas. Alioquin quod chartis illinent ſemper habituris. *Proximo Stæchadis capite iiſdem viribus Hyſſopum dicit,& altero mox Heracleoticum,folijs Hyſſopi ſimilibus, ſed vmbellam non Trochoides,id eſt,circinatam,vel turbinatam qualis Hyſſopo: quin potius vmbellis veluti diuiſam,vel aiſperatam: & in extremis virgis ſemen non denſum.* Denuò paulò mox Onitidem candidore folio,& ſimiliorem Hyſſopo,quàm Heracleotico. Semen non quidem eſſe corymbos ſed ita coniunctum vt ſpeciem corymborum prebeat. Primùm quando ex Philoſophiæ præceptis Phroniæ tacito ductu à notioribus vniuerſam noſtram cognitiouē hauſtam fuiſſe docemur, nobis quippiam certi ſtatuendum & cognoſcendum cuius ope & perſpicua notione in cæterorum cognitionem prouehamur. Ea de re cùm ſit Serpillum non minus frequens quàm certum & notum,eiq; à Dioſcoride folijs & ramulis Origanū collatū,cui quidem author idem Hyſſopum aſsimilauit folijs & vmbella. Nobis minutias iſtas accuratius perpendentibus,neglectis neutiquam facultatibus, nō magis,videtur iam ambigendum de vera Hyſſopo quàm de Serpillo aut Origano. Quinetiam Maioranam hortenſem certiſsimæ cognitionis Botanicus Cratæuas,Iſaac Serapio,& Meſues ſimilē faciunt Hyſſopo. Intuere iam communioris & vbiq; Galliæ,Belgiæ,(vbi Anglicū vocatur, quia in Anglia plurimum lætius,& cibis aptū prouenit,præſertim in hortis) vmbellam habet circinatam, turbinatámve,denſam & congeſtam ex multis floſculis,purpuream. Eius dum floſculi matureſcunt,Semina frequenti pericarpiorum ſerie ac glomeratione coniunguntur in Corymbi æmulationē,non ſecus atq; in Maiorana cernere eſt, nec non in Origano Onitide,& vulgari. Quòd ſi ad folia,vires,vmbellam,totam deniq; effigiem reſpicias, Hyſſopum ſanè,niſi foret Origanum,futurū dicas. Eſt igitur iſta planta prorſùm congrua tot notis quot poſſunt & opus eſt adferri ad geminæ Dioſc. Hyſſopi cognitionē: odor ſuauis,Origani Hiſpanici,Heracleotici putati,acrimonia mitiore: Nec quicquam videtur differre ab illa plāta quàm Doctor Treuiſanus Patauinus in horto ſuo colebat: putabántq; Docti Hyſſopum folio Origani vel Origano ſimilē: omnia quippe ſimilis huic, acrior tamen: de floribus & ſemine nihil prodimus, quia nondum planta, vtpote recens allata,floribus ſeminéve donata erat. Corymbi autē vox Plinio & poſteritati fraudi fuit: nam legenti tria ſemina Hyſſopi mederi Epilepticis, ratus naſci è Corymbis iſtis baccas haſce ſeminibus hallucinatus: Siquidem vmbellis attribuūtur ſemina,Corymbis Baccæ.

AMARACVS vulgatior ſiue MAIORANA noſtras, non Dioſcoridis SAMPSYCVS.

- *Ger.* Maioram, Meyeron.
- *Bel.* Mariolepnen.
- *Gal.* Mariolaine.
- *Ital.* & *Hiſp.* *Maiorana.*
- *Ang.* *Marierom.*

Quia

QVIA ex Cypro Amaracus laudatiſsima & odoratiſsima ad vnguenta expetita fuit, adulati *Poëtæ* Cypri Regi Cynaræ, fabulati ſunt eius puerum Amaracũ vocatum, dum alabaſtrulũ vnguinis ſuauiſsimi plenum ferret, lapſum, id fregiſſe, præque luctu intabuiſſe, & in Amaracũ verſum fuiſſe: vnde Herba vocata fuerit Amaracus, quam & Sãpſucum Ægyptus & Syria dixêre. Hodie notiſsimam quidem habemus Maioranam, quę tametſi non ſit ea quam Dioſcorides, per terrã repentẽ ramoſam multis cauliculis Calaminthæ foliis deſcribit: tamẽ tãtoperè affinis eſt ea quam mox ponemus, vt quin ſit ſpecies vna, minimè hærendũ: quod idẽ ſapor Thymi, color incanus, odor Mari, ſuauiorque quàm Origani, teſtantur: perinde vt figura, palmi & ſeſquipalmi ſurculoſa, alis numeroſis, quas cingunt foliola rotunda Origani: vti & ſummitates ſpicatę, in quibus floſculi purpurantes: radices ſubſunt exiles. Nuſpiam nobis viſa niſi in hortis.

Hanc maiorem dictam, tum aliam tenuiorem, delicatiorem, odoratiorem, Origani facie, alioqui non diſsimilem, colunt Gentilemque & minutam vocitat plebecula: fragantior enim eſt & in holere aptior, cuius oleum ſtillaticium coagulo leporino remiſtum & *Moſchi* tantillo, arcanum conceptui fœlicitando nulli reſerandum, autumant. *Varietas.*

SAMPSVCVS Dioſcoridis, ſiue AMARACVS *ſerpens.*

VT non inficiamur vulgatam Maioranam Sampſuci ſpeciem eſſe, ita iſtam rariorem multò & humi ſerpentem verius Amaracum dici debere aſſeueramus. Non enim rectis erigitur, aut fruticat ramulis, vti ſuperior, ſed in ceſpitem caducis Serpilli modo, cui alioqui perſimilis folio, effigie & magnitudine eſt: cuiuſmodi quæ in Belgio Neruii creuerat ſedulo *Pharmacopœo* Ioanni Mouton, & nonnullis in Gallia hortis, etiamq; Antuerpiæ noſtro Coldenbergio, ſtirpium peritiſsimo.

MARVM, eſt Maſtic Gallorum & Anglorum.

REGI Thraciæ cui nomẽ Maroni eſſet, ſunt qui Mari herbæ appellationẽ acceptã tulerint: verùm tamen potuit etiam ab Amaraco per apocopen dici; vtpote cùm Amaraci ſpecies videatur Marum, adeoque tantoperè affine ſit, vt multi hodie Maioranã legitimum eſſe Marum in literis miſerint: idemq; auſi ſint Marum receptũ ſiue *Maſtic* Gallorũ decernere Clinopodiũ: quæ tamen herba parum Clinopodio congruit, præut quadrant quas nos illic damus: & odor, ſapor, color Amaracum & Origanum, aut potius Marum fatentur: eoque Galli vocant *Maſtic*, quia odoratior & gratior eſt quàm Origanum, aut Sampſucum, vti Galenus vult Marum, Lib. de Antidotis. Quare cùm tot taléſq;, quot & quales hactenus deſiderabantur, eóque plures, habeamus plantas; neutiquam par eſt Maioranam noſtram Marum aſſerere: nóſque Sampſuco priuare; quem nullus neſcit ſpeciem Maioranæ eſſe.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus ſarmentis, minoribus capitulis & foliis.

SI cui interim ſuperior, ſiue Maſtiche Gallica, minus videatur Maro congruere, ſaltem hanc nõ reſpuat Syriacam, quæ gratiſsimo & vegeto eſt odore, imò & facie tota Maioranam præfert, aut Origanum: ſed gracilioribus, non breuioribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus viticulis: corymbaceíſque aſpectu elegantioribus, delicatioribus capitulis, etiã decimum fermè annum, ex quo Venetiis Alepo Syrię habuimus, odoris fragrantiam retinentibus. Cæterum niſi harum vtrauis in Mari veri perſuaſione nos retinuiſſet, licuiſſet huc adferre Marum Cortuſianum, quod alibi Tragoriganum fecimus, quia vrentior & vehementior eſt, quàm vt Marum deceat; ſicuti inibi monuimus. *Dodone.*

γλήχων PVLEGIVM *Regium vulgatum.*

Germa.

Germa. Poley.
Gallis, Pouliot.
Belgis. Paleye.

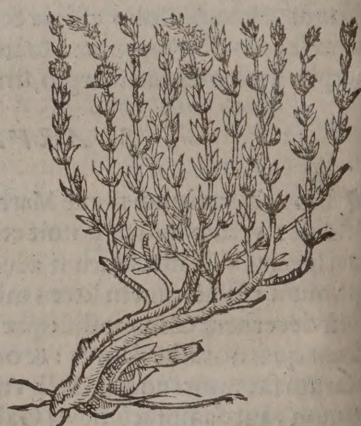
Angl. *Peny riall, Penny Royall.*
Puliol royall.
Podding graſſe.
Organye.

SIMILI Dictamno facie *P*ulegiũ, ſic Latinis dictum à pulicibus, quos nidore fugat & necat, acriq; & peramaro guſtu, pecori ſi eo paſcatur balatũ extorquet, idcircóq; βλήχων nomen factum illi, niſi etiam ſit quia è pulmonibus pituitam craſſam farctamque extundat. Hodie regium & vulgatum *P*ulegium immeritò, ſed ſolito more reſpuunt publici cenſores, & rationis ne micam quidem addunt. *Plinius* non niſi vnum genus deſignat Maris & Fœminæ mentione, quod idem eſt & Dioſcoridis. Eſt omnibus facultatibus efficaciſsimum receptum *P*ulegium, in hortis quidẽ floribus purpureum, vtplurimùm: at *Pedemontis* planitie itinere medio ad læuam, quà Ryuolio Taurinum itur circa margines *P*ulegio florente obductos, non paucas plantas floribus candidis, viuidis legimus: ac deinde idem aliis locis repertum, Cortuſio & Venetis quibuſdam ſtudioſis oſtendimus: foliis vtrũq; Syſimbrii, aut Origani, toto caule ex interuallis cum floribus verticillos alterius planè modo conflantibus: vires, odor, prorſus eadem.

Mas Plinij floribus albis.

Anguſtifolium, ſiue CERVINVM, *Monſpellienſium, odoratius.*

MINIME mirum Ceruinum Linguagothicum nulli dum fuiſſe deſcriptum, aut pictum. Nam tametſi Norbonæ Monſpellii eſt vbiq; obuium, & nulli non cognitum: tamen quia haud temerè facilè occurrit in Italia, Germania, aut aliis Galliæ Regionibus, illis ideo videtur fuiſſe ignotum. In luco Gramontio pone cœnobium, & in primo aditu ad lutoſas ſcrobes multa fruticat crebribus ſurculis, multò quã alterius erectioribus & rigidioribus, dodrantẽ altioribus: foliis minoribus, crebribus, *S*atureiæ æmulis, & æqualibus: ex interuallis per verticillos diſtinctis, è quibus florũ veluti purpuraſcentes globuli oriuntur. Radix verò diſsimilior alteri *P*ulegio, ſummo ceſpite ſparſa & multiplici flexu multorũ quaſi aſparagorũ bene adultorũ, Gratiolę vocatę modo. Huius ſapor, odor & vires multò quàm alterius gratiora, vehementiora, & probatiora: vtriuſq; enim cùm maxima copia ſuppeteret noſtris præceptoribus Regiis & Monſpellienſibus profeſſoribus, tamen iſtud præ altero, Pharmacopœis accipiendum imperabant.

DICTAMNVM.

VNI, Cretenſis Idæ montis quaſi ocello Dictæo vocato, debentur nomenclatio educatioque decantatiſsimi Dictamni, *P*ulegio adeò affinis, vt nonnullis agreſte ſit dictum pulegium. Huius nõ ita magno precio multam copiam emunt non modò Italicæ, ſed etiam Belgicæ & Anglicæ Officinæ hodierno die, tametſi non paucis ab hinc annis floribus donatum perrarum & charum erat: quippe perpaucum olim, idque floribus orbatum adferri ſolitum fuit: Idcircoque flore caſſum eſſe Dioſco. veriùs quàm antiquis, de eo prodiditum fuiſſe, credebatur. Iam planta cognita, lis iſthæc reliquẽda maleferiatis: floribus enim ſpecioſis, purpureis, multis, trans lucidas concolores ſquammas ſpicatas, emergentibus, Stæchadis modo, copioſum ad nos affertur. Quinimò, vt fertur, Piſanæ orę & Liguſticæ aſperis deuexis ſatum, creuit, & floruit, exili ſemine, in plantam paris pulchritudinis, qualem ipſi vidimus: tertio tamen vel quinto pòſt anno, in ſpurium abire audimus.

PSEVDODICTAMNVM floribus verticillatis.

ISTVM

ISTVD quidem Pſeudouocatum audiebamus de quibuſdam Italis in monte Nigro dicto Piſæ & Liburnæ contermino & aliis locis maritimis nullo ſatu oriri : nec verò illic vnquam ſata, aut in affinem ſpeciem degener facta videtur; nam caules multiplices cubitales, recti, terni, aut quaterni : folia ex interuallis bina, paria, & vt caulis incana : omnia deinque ſimilia, niſi quia flores cõſimiles, diſsimili modo & ſitu oriuntur. Sunt enim non ex ſpicis, ſed ex foliorum pediculis.

ὤκιμον. *OCIMVM medium vulgatius*, BASILICVM.

Germ. Baſilgen.	*Hiſp.* Albahaca.
Gallis. Baſilicq.	*Belgis.* Baſilicom.
Ital. Baſilico.	*Ang. Baſill.*

QVAMVIS antiqui excuſi, tum calamo exarati codices, vbique Ocimum, non Ocymum, aut Ozimum habeant; tamen quia herbula hæc eximiè odora cerebrum feriret & ſternutamenta cieret, eam primulùm Ozimum vocitatam, id eſt, odoram fuiſſe, naturæ & doctis nos aſſentiri par eſt, odore enim mirum quantæ fragrantiæ eſſe Ozimum Troglodyticũ & ſylueſtre naſci iamdiu notum eſt. Nec ocyus cæteris quàmplurimis oriri certum: quare id Ocymo farragini leguminum tribuendum fuit, vt poſtea dicemus. Ocymi autem vel Ozimi vna ſpecies eſt, varietates tres notiſsimæ vel mulierculis, quę odoris & oleris gratia in figlinis vaſculis colunt, aut in puluillis areolíſve viridariorum: frequentiſsimum autem Ocymum vulgare, ſiue Medium dictum, quod quidem duplex odore habetur : vnum quippe vilius & abiectius, odorem ſuauem etantilla grauitat mixtum, Apiaſtri modo ſpira : radicem & cauliculos pedales & folia Mercurialis Parietariæ, vel Agriorigani, ſed nigriora mittit: floſculis è calyculis verticillatim caulẽ ambiẽtibus: ſemine puſillo nigricante, quadamtenus Thlaſpi.

Math. 533.

MEDIVM vulgatius.

Medium Citratum.

ALTERVM nullatenus diſtat, præterquàm odore gratiore & cordi amabiliore, qui corticem Citrii mali redolet; idcirco Citratum vocitat vulgus, non à Citri folio, vt falſò ſcribunt quidam.

MAXIMVM Caryophyllatum ac Citratum.

RARIVS iſtud, & regionum calidarum amantius, cuius folia, cunctaque planta quadruplò maiora, odora, Caryophylli cum Citro confuſa iucunditate, ſemine nec vlla ſui parte alioqui diuerſa.

MINIMVM Amaraci figura Caryophyllatum.

NON diuerſa huius facies, ſed minor tota dumtaxat, quæ Caryophylli halat fragrantiam, eapropter vulgus, qui in teſſulis & penſilibus figlinis, alit Caryophyllatum vocat, & gentilem, quemadmodum roſam quampiam Canellatam, à Cinnamomo, & Moſcatã, à Moſco dicere cõſueuit. Hic aſpectu pulchellus, interdũ criſpantibus, foliis & cõuolutis in glomerum: vitreæ phialæ, cui inſit aqua, anguſti oris, intruſum, viuit augeturque radice aquæ potrici, diu reliqua herbula virente. Complures aliæ vel differentiæ, vel varietates ſponte oriri produntur apud Abyſsinos, quas nobis non planè notas hîc ſilemus, fuſius alibi dicturi, quæ de Ocimi natura culta, & viribus penè prodigioſis, tum ab aliis prodita, tum à nobis comperta fuêre.

ἄκυνος. *ACYNVS, ſiue Sterilis.*

NON tantùm perſimilis, ſed & congener Ocimo videtur ἄκυνος, ac per υ proferẽda, quòd ſterilẽ infœcundamq; ſignat plantã: vti etiam Plinius fortè interpretatus fuit, qui hanc herbam coronarum & ciborum cauſa in Ægypto ſeri, nunquam florere, alióque nomine Epitreton vocari, aut potius Epipetron(vt Theophraſtus habet, qui hanc inter ἄνανθη cenſet) ſcribit. Quare cùm illi florẽ non negaſſet Dioſcori., eiúſque ſtudioſiſsimus Ruellius Ocimum, ſiue minus Baſilicum, poſſe eſſe Acynon, ni obſtaret Theophraſti Pliniique mutila Hiſtoria, dixiſſet: Senenſis candor conſuetus hæc arripit, & qua-

ſi ſtia

ſi ſua obtrudit exprobatq́ue doctis, nec interea lectori quidquam commodi molitur: tamen exploſo Ocimo illo minimo, Calamenthum illud inodorum viarum vbique frequens & contemptum, à Manardo iamdiu adductum profert, illiq́ue nulla probatione præfert. Sed enim qui acrius menſtruiſq́ue ciendis aptum Calamenthum iſtud norit, neutiquam aſſentietur. Et aliæ ſunt plantæ quæ multò aptius quadrarent, ni aduerſarentur vires, nempe ſiſtendi menſtrua, & igni ſacro medendi; ſi conguerent etiam folia, & rami floribus vidua, ex Theophraſti & *Plinii* Hiſtoria, quod nuſquam tradit Dioſcorides. Quare fieri potuit, vt quòd Plinio in Bechio, & Dioſcoridi in Dictamno contigit, idem vſu venerit Theophra. nempè vt nullum agnoſceret florem in Acyno; quem poſteà Plinius ſequutus ſit, apud quem tamen legunt nonnulli Acynon non penitus flore carere: ſed in hortis non florere. Et ſi coronaria fuit, veriſimilius eſt flores habuiſſe. Sed quemadmodũ Bechio & *Petaſitidi*, quia præproperè florent, & citiſsimè deflorеſcunt, deeſſe florem quidam putarunt: ſic fortè iſti, quia obſcurius & ſerius flores promit, ac ſæpius interdum emerſos amittit, intempeſta Autumni qualibet minima ſæuitia: ſicuti videre eſt in nonnullis puſillos & ſerotinos flores edentibus. Aut aliud fortè ſit Theophraſti Acynos, à Dioſcoridis, vt vidimus in Teucrio, Tragio, & aliis. Nam illa, quam nouimus huic loco admodum congruam, floſculis purpureis, verticillatis, ramulis quadratis, ſiccis, & exilibus, foliis hirſutis, lanuginoſis Ocimi, multa ſecus ſepes viarũ fruticat, nonnihil aut perparum odora, & guſtanti multò ſiccior quàm Ocimũ, tantillo calore ſubaſtringente, vt Bethonica. Quare poſſe ſiſtere menſes, ſi à partium imbecillitate fluunt: poſſeq́ue igni ſacro mederi perſpicuum eſt: cùm moderatè repellat digerendo, quo pacto Mentham ſiccam, tametſi calidam, admouent inflammatis partibus noſtri tonſores Empirici, & breui diſcutiendo deprimunt tumores tum calidos, tum frigidos.

Caprificus vel ERINOS *Nicandro & Plinio, Galeno autem Echinus, ſeu vipera, apud Dioſcoridem frequentius Erinos, interdum & Echinos.*

NOMINIS etymon notióve veriloqua Erini, vel Erinei, ſatis perſpicuè inſinuat ob lacteum ſuccum, quo plurimo turgeret, hanc plantam ſic nuncupatam fuiſſe. Eſt quippe Erinos ficus præcox fugaxq́ue, lacte turgens primo aut exacto iam Vere, florum vice, quo caret ſemper ficus ſeu ſylueſtris, ſeu domeſtica, ornatu: quam ſequutus gentilitatem *Plinius*, proximè Caprificum ſubdidit. Et inquit, *Palmo altam cauliculis quinis ferè Ocymi ſimilitudine, florem candidum, ſemen nigrum, paruum: manare lacte multo & dulci.* Quæ deſignatio partim ex Dioclis libro Radicario, ſeu ῥιζοτομικῷ, & Nicandri Theriacariis verſibus, partimq́ue de vulgata Dioſcoridis litera collecta eſt. Cui quidem vt nunc aptaremus non inſcitè quandam plantam nobis notam, tametſi diu elaborauimus: tamen propter hiulcam codicum lectionem, atque è Galeno notam Erini, in Echinon variationem, lubuit nullam certò aſſerere: ſed dumtaxat vnam aut alteram, nec vulgares & præ cæteris aptiores, in medium adferre exercitatioribus ſtirpium veſtigatoribus. Quædam plantula eſt in montium depreſsis decliuibus, & conuallibus vdis vel riguis, quam *Dulce Lupinum Lac*, id eſt, Süſʒ wolffs milch, Germanicè dicunt: turget enim ſucco lacteo, minimè aut minimum acri, eóque Tragus Eſulam dulcem vocauit: foliis Ocymi longioribus, radicibus geniculatis implexis, & altius depactis.

Altera ESVLA *Syl. Tragi, folio ſimilior Ocymi dentato.*

Trag. Epit. 101. SED alterius Eſulæ ſylueſtris dictæ, Germanicæ Wolffs milch walden, id eſt, Lac Lupinũ ſylueſtre, folium proprius accedit ad Ocymum ambitu circinato & crenis latioris folii. Cæterùm, vtrius vel vires, vel facies magis quadret legitimo Erino, induſtrii eſto lectoris: cuius etiam hîc Cõmentatoris impudentiuſculum commentum liceat deprehendere & ridere. Is namque quam ſibi viſam & lectam ad riuulos aquarum adeò lacteo ſucco manantem, vt eo manus inficeret; palàm & audacter aſſeueraſſet, non verbis auſus fuit deſcribere: ſed pingendam curauit plauſibili in vulgus *Pharmacopœorum* icone,

quinis

quinis nec pluribus erectis de ceſpite caulibus: Ocymi folio, bino, nõnihil crenato per interualla donata, nulla addita prorſum quæ dubiam vel fidem, vel plantã fulciret hiſtoria: cuius picturæ quum eum puduiſſet, poſtremò de vltimis commentariorum interpolationibus curauit expungendam, nullam interea in huius miſellæ ſubreptitiam locum ſuffecit, ac ne verbulum quidem ſubdidit, qua id de cauſa demſiſſet.

POLYCNEMON, *quaſi multitibia aut multicruria, an* CALAMINTHA *aquatica Belgarum.*

AEQVE nos habuit anxios conquiſitio *Polycnemonis*, quaſi tu dicas multitibiã mulſuram, aut geniculatam plantam: fruticat enim multis geniculis intercepto *Pulegij* caule, folia origani edẽte, nec vmbellas, ſed corymbos, odoratos & a cres, Dioſcoride autore. Cui ſuccinctæ delineationi, quãtum coniectando licet, vnamquampiam aptare oportet mediæ cuiuſdam habitudinis & effigiaturæ inter Origanum, Pulegium, & Clinopodium. Quales aliquot adeò ſimiles habebamus, vt quàm cui antiponeremus, aut veram proderemus, ambigeremus. Ea propter vnã aut alteram exercitandi cauſa Candidatis proponemus, quæ nulla non nota congruunt: vt eſt fruticoſa quædam non ita magna ſtirps, exigua radice, caule geniculato, folijs Origani vel *Pulegij*, vnde Pulegium agreſte, propter odorem & folia ſimilia, dicitur, flores Corymbi ſpecie cæſij, vel Pulegij, tota incana. Caulis multiplex, incanus, geniculatus, quadratúſq; Pulegij, & ſarmentoſus, præſertim locis aridis decerptæ plantæ. Flores verticillos amiciunt, in ſummóq; viſuntur inſtar corollæ vel Corymbi aggeſti ex pluribus floſculis, Pulegij modo. Vniuerſa planta ſuauem ſpirat odorem: ſed quapiam acrimonia nares ferientem. Huius vſi ſunt olim Belgæ Pharmacopœi Calamenthi loco: eoq; id nominis adhuc illic retinet. Inter veruacta & ſata ripáſq; agrorum, pratorum, in Belgio prouenit & in Anglia. Stillicidio & vrinæ difficultati ſcimus profuiſſe: *Syderiticam* eſſe haud in dubium vertet, qui illam guſtarit.

ALTERA SERPYLLI & CLINOPODII *figura, an Polycnemon?*

QVANDAM etiam Clinopodij & *Serpylli* facie plantã videre meminimus ſuperiorẽ anno in Morgani hortis, quam quondam rebamur Polycnemon: ſurculoſis enim ramulis, geniculatiſq; Serpylli aut Pulegij creſcit, vix ſeſquipalmo longioribus, ſerpentibus folijs Origani minoribus, Serpylli odore non ingrato, acri guſtu.

κλινοπόδιον CLINOPODIVM *aut Lectipes.*

MVLTISVRVM ſiue Polycnemon, conſequutione quadã appellationis & viriũ comitantur Clinopodium, ſiue lectipes, propter lectipedũ, quorũ ſurculis delineat effigiaturam notiſsimam hodie eodem nomine vel Pharmacopœorum vulgo apud Monſpelienſes & Lugdunenſes, in qua ad veri Clinopodij expreſsionem vix eſt quod optes. Aridos namq; & glareoſos occupat tractus, ſurculis pluſculis, ſeſquipalmũ longioribus, radicis exiguæ folijs paruis Serpyllum æquantibus, cui & ſimilia vel Calamenthi montani, vel Ocymi minimi, nonnullis leuiuſculis in ambitu crenis apparentibus. Cauliculi complures ſarmentoſi, præduri, crebribus ab imo ſũmo tenus geniculãtur verticellis & alabaſtrulis Lamij quaternis, ſed multò minoribus, cruſcula totidẽ exprimẽtibus, purpureis floſculis Calaméthæ. Calida planta, calorem non ita magnũ guſtanti præbet, ſed ſiccitatem, odorẽ ſuauem ſpirat Serpylli quadãtenus. Hanc ſi propius figurã intueare, quæ melius Clinopodium exprimat, inuenies nullam. Marum quippe, quam Maſtiche plebecula Gallorum vocat, Maro quadrat aptius: nec verticellis aut floribus Marrubij tam concinnè conditis vel digeſtis, nominis argumentum nempè Lecticæ vel Triclini pedem referat.

Gemina MENTHA *Vulgata ſerpens rotuntifolia, Pulegij flore, verticillata.*

Belg. Bruynheylige, ſeu fuſca ſacra.

MINIME dicta Mentha fuit, quia mentem percellat: quum potius ſpiritus oblectet, gratia odoris, vnde ὑδήοσμος vocatur. Nec de odore, qui non ſemper ſuauis eſt, vt Galenus etiam notauit, aut illius contrario ſenſu: ſed potius quia μίνθῳ eſſet concolor, aut hirſuta, dicta videtur μίνθα, vel μίνθος, vt legitur apud Theophraſtum. Eſt enim μίνθος lanugo muſcidáve pubes humentibus & putreſcétibus penè cunctis ſub dio apertis obduci ſolita, qualem cernere eſt in ſuccis & decoctis herbarum diutulè ſeruatis & paſsim in oletis & ſterquilinijs: cui hand abſimilis tenera illa hirſuties pulla, quæ in Mentha agreſti, ſed præcipuè in Calamentho viſitur, vnde dicitur Calamentha, quaſi pulchrior Mentha, muſcida & pubens, ſunt autem ſpecies duæ & totidem altrinſecus obuerſæ varietates.

Binæ namq; Menthæ rotundiore ſunt folio & fuſco purpurante, minus hirſuto, caule quadrato: Sed vni flos ſecundum totos ramulos Siſymbrij ſiuè Menthæ aquaticæ modo, per interualla flores inſunt purpurei Pulegij.

Alteri verò omnia planè eadem, niſi quòd folia ex aduerſo bina, rugoſa, alterno ſitu decuſſatim & deinceps inſunt hærentia, quadam crucis imitatione, vnde Cruysmunt, ſiue Crutiata Mentha dicitur: flore etiam diuerſo ſpicato Mentaſtri, procumbit humi vtraq;, & ex agris videtur in hortos tranſlata.

ROMANA *Officinarum ſiue præſtantior anguſtifolia.*

Ger. Spitz muntz, ſpicata.

ROMANÆ itidem geminæ non niſi leue diſcrimen: vtriq; enim folia oblóga, anguſtiora, albidiora, hirſutiora, odoratiora, efficatiora folia, vnde Romanæ nomen & Balſameæ: cui flos ſpicatus Cruciatę Menthæ prorſus.

ROMANA *anguſtifolia, flore coronato, ſiue Cardiaca Mentha.*

Ger. Hert Munt.

ALTERI flos glomeratim in verticillatis ramulis, purpureis ſacrę Menthæ ſimilis, odore & vi peramica cordi ac cerebro: Ideoq; Germanicè Hertcraut, ſiue Cordis herbā vocarunt. Omnes vulgatę cognitionis, & opis multiplicis: humentia amant, nec ſemine, ſed radice & ſurculo propagatur.

AQVATICA *ſiue* SISYMBRIA *Mentha, rubro folio, & flore nigræ Menthæ. Balſamine Officinarum.*

CVM eſſet hæc cognatior Menthæ quàm Siſymbrio, rectius huc à nobis dilata fuit. Eſt ſiquidem folijs (ſed maioribus) facie & odore Menthæ fuſcæ, quam idcirco qui norit, minus mirabitur ſi legat in Siſymbrium abire, vel hoc in illam redire ſponte, cultu, aut neglectu. Iuxta & ſubter aquas leniter labentes paſsim: radix Menthæ nigræ ritu reptat, non alto ſolo depacta: caules quadrangulos, ramulos numeroſos amiciunt glomeruli florum purpureorum Pulegij Regalis, odorem Menthæ, ſed vehemētiorem, non ingratum vibrantes.

MENASTRVM.

Ang. *Horſe mynte.*

VT appellatione defluxum à Mentha, ſic etiam aſperiore & craſsiore habitu odoréq; grauiuſculo degener videtur Mentaſtrum, quod vbiuis ſecus mœnia, vda, & ſcrobes vrbiū ſcatet, maioribus, craſsioribus folijs, rugoſis, incanis ſuper & ſubter, hiſpidioribus, leniter crenatis, Menthæ, cuius conſimiles flores ſpicatos ſortitur, caules ambientibus quadratos caducis ramulis, calore & odore ignauo.

Varietas Anglici cinerei & N I V E I.

CVLTIORES horti in Anglia Mentaſtrum quoddam alunt, vulgato longè minus & odoratius, cuius folia partim ſunt viridi colore, partimque niueo candore, & læuore nitidiſsimo, cuiuſmodi in Hyſſopo & Saluia euenire notauimus. Balneis & compoſitionibus Officinarum, vt Pulueribus Diacalaminthæ & Diacymini, hanc vtpote gratiorem, nec minus efficacem, præſtaret indere.

CALAMINTHA *Montana præſtantior.*

QVASI elegantiore aſpectu odoreq; delicatiore eſſet quàm Mẽtha, Calaminthe vocata fuit: certè hilariore nitidioreq; habitu eſſe nullus inficiabitur, qui Vincentinam & Veronenſem viderit. Et vtinã cætera omnia perinde paucis & ſcitè expediiſſet Dioſ. atque Calaminthæ differentias ſignauit: næ ille multos ſcrupulos nobis exemiſſet. Et quãuis tam perſpicuè oſtenderit, tamen non diu eſt cùm primùm Officinæ peritiores Calamenthum à Cattaria dignouerunt, & vſurparunt, cõniuente adhuc ignara quorundam Pharmacariorũ ignauia, qui ſciunt quidem iſtud verius & efficacius quàm Cattaria, ſed labori aut nummo parcunt. Neque enim obuium iſtud montanum, niſi Norbonenſis Sequenæ vmbroſis, ſaxoſis cliuibus, & in Romano atque Patauino agro, vnde meminimus quoſdam medicos Taurinenſes doctiſsimos curaſſe quottannis magna vi accerſendum, cuius aqua ſtillatitia ad menſtrua cienda vterentur, ſperato ſucceſſu: eſt enim guſtu & olfactu ſuauiter acri. Etiam dũ eſt viride plurimi fit apud Italos: arefacto non aliud ad theriacam illam myſticam præſtantius, virgis riget quadratis, nitidis, cubitum altis, & quàm Menthæ gracilioribus: folia edentibus Ocimi, aut Meliſſophylli, ſed minora, ſpecioſiora, hirſutiora: flores item Meliſſæ, ſed purpureos, ſemine Portulacæ minuto, odore Amaracino, Menthæ ſuauiore.

CALAMINTHA *altera, foliis maculoſis odore graui Pulegii: Dioſco. Nepeta.*

APPRIME ſedulus hîc Dioſcori. hanc Pulegio ſimilẽ facit: vt certè eſt, foliis quippe regalis Pulegii aliquantò maioribus, albidis, variegatis maculis, minoribus quàm ſuperioris Calaminthe, ex pullo porraceis, odore Pulegium teſtante, (vnde Syluestre pulegium antiqui dixerant) ſed vehementiore ingratioreq;, præſertim feruidioribus tractibus, ſquallidis, cliuoſis Italiæ Norbonæ & Galloprouinciæ, vbi nomine Calaminthe, ſiue Nepetæ Officinis vſurpatur, non ſecus atque Cattaria alii illic vtuntur: & in reliqua Gallia, Lugdunenſi præcipuè, vbi etiam totam æſtatem flores purpurantes pallenteſque verticillatim virgas cubitales amicientes, fundit. *Perperam Matthio, Icon. 677. Montanum.*

MENTHASTRI FOLIA *aquatica, hirſuta, Calamintha Dioſ. eſt Siſymbrii ſpecies quædam recentiorum.*

FACILIS huius dignotio Mentaſtrum intuenti: vtraque enim aquoſis viret marginibus ſatorum aut pratorum, huius caulis cubitum & ſeſquicubitum æquat: foliaque Menthaſtri aut Siſymbrii edit, incana: flores Menthæ ſpicatos purpura obſoleta, odoriq; grauis Siſymbri, nec guſtu minus calfaciente.

CATTARIA, *ſiue Mentha Catti.*

Germ. Katzen muntz.
Gallis. Herbe au Chat.
Italis. *Gattaria,* ſeu herba Gatta.
Belg. Catten cruyt.
Ang. *Cattis Myntе.*

Non eſt Nepeta antiquorum.

E Calamenthæ Meliſſęque participe tribu eſt iſta præſtans viribus herba, antiquis fortè ignorata, quam Cattariam plebecula vocat, peramœni ſpectaculi argumento: vixdum enim conſpectam vbi olfactarit Cattus, amplexatus & diſſuauiatus fuerit, laſciuiendóq; illi iam accedendo, iam recedendo ſeſe vtriſque pedibus diu & multũ affricuerit, colludẽdotãdẽ miris geſticulationibus vniuerſam auidè ligurit, ſed auidius ſi ea ex agris in hortos fuerit tranſinota: tenerior namque tunc eſt, odoréq; nõ perinde vehementi, alioqui agreſti ſimilis, quadratis, numeroſis, rectis culmis, durioribus, ſtratis: folia iuxta interualla promentibus bina, incana, Meliſſæ, aut Marrubii æqualia: flores intra & circũ ſuperiorum foliorum exortus ramulos ambientes, & extrema ſpica caudata decorantes, Menthę aut Mentaſtri: cuius etiam vdis natalibus gaudet: plurimam nihilominus viarum & cultorum margines dant: Strenua calfaciendi & attenuandi dote, ſed eximia prærogatiua ad conceptus facilitandos, prolificumque vterum reddendum.

μελισσόφυλλον, ἢ μελίφυλλον *APIASTRVM, Citrago.*

Germa. Wantʒenkraut.
Gallis. Meliſſe.
Belgis. Confilie de greyn.
Ang. *Bavvme.*

NON mulò præſtantior aut diſsimilior *P*riſcorum Meliſsa, qua non ſecus atque Catti ſua mirè capiuntur Apes, quibus aſpergebant Coloni diuini præcepto Maronis,

Tu iuſſos aſperge liquores,
Trita Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen.

Citraginẽ vocauit poſteritas quòd ſimiliter Citrio ſuauè ſpiret, & cordi proſit: tametſi nõ nullis è locis lecta, quiddã pædoris aut cimicũ eius gratiæ odoræ aſcitũ ſit, & idcirco dubitatum ſit, vera ne eſſet, an aliûs ſpeciei noſtrâs hæc, quæ nulli regioni in hortis deeſt, ſed in quibuſdam Italicis & *P*edemontanis hortis meram ſuam ſibi halat gratiam, Baſilici aut Citrii, eximitque quamlibet de odore argutationem, quippe de cætero nulli non cognita: folia Menthæ, Ballotæ, aut Cattariæ, rugoſa, aſpera, ſed viridantia: ramulis quadratis Marrubii, edentibus orbiculatim flores albidos, copioſos, in verticillis Ballotæ aut Cardiacæ: teneros tuſos turiones excipiunt mulierculæ ouis, ſacharo, & roſacea, placentulasq; pinſunt parturientibus, puerperis, & enixis, quibus vires impendiò deiectæ fuerint, aut ſecundinæ non probè eductæ: ſtillatitiæ ad cardiacas confectiones, multa vſio.

MELISSOPHYLLON Turcicum.

TAMETSI ne nares quidem muccoſas latere poteſt huius eximiæ plantæ odor, qui Meliſſæ Citreúmve malum adeò imitatur, imò & ſuperat, vt illicò cui ſit aſſcribenda claſsi moneat, & penè præ nimia fragrantia faſtidium faciat, illo exuberanti halitu permixto, qui à Cimicũ fœtore haud longè abeſſe ſubolet nonnullis: tamen merita eſt imprimis vel accuratiſsimam delineationẽ, propter viſendam venuſtatem, & vires non contemnendas. In viretis duntaxat fruticat, radice non magna, caule quadrato, ſeſquicubitali, aut maiori, foliis Chamædris vel *S*cordii, ſerratis, in acutũ deſinẽtibus per interualla ab imo ſummoq; tenus, multarum alarum ramulis ambientibus verticulis ſeptenis octenísve ex ſpinoſis caliculis, radiatis, congeſtis, in quibus flores purpurei, cæſii, Teucrii aut Triſſaginis. Semen Auguſto aut Septembri nigrum oblongum, Pſylii, apicello donatum albo, quà ſurſum tendit.

CARDIACA.

Ger. Hertſzgeſperr,vnd Herts geſpan.
Bel. Herteghespan.
Ang. *Motherworte.*
Gall. Agripaume.

AD hanc claſſem ſpectat genus illud Marrubij,cui recentiores Cardiacę nomen dedēri eximiæ dotis & cordis affectibus amicæ merito. Radix eſt multifida,in terram flexibus ſparſa,quadratis caulibus fruticās. Marrubij folijs herbaceis,crebrioribus,longioribus,& altioribus multò fiſſuris, quàm Acutæ ſpinæ vulgaris. Flores item purpurei verticillis caulem ambiunt, odoréq; quadantenus Marrubium præferunt. Vires Meliſſophylli,ſuppares.

CARDIACA MELICA ſiue Moluca Syriaca.

DVAS etiamnum Meliſſophylli congeneres & inter ſe perſimiles(tametſi peregrinas & minus cognitas)virium commendatione & odoris coniectura hæc ætas Cardiacas vocauit,nomine etiam quadantenus eôdem alludente,nam Melicam & Molucam appellāt, non ab Oceani trans Tropicum noſtrum inſulis Molucci:ſed nomine cum planta miſſo è Syria Venetias Martinelli Sequini opera,anno ferè decimo exacto. Harum maior(quam Antuerpiam primùm doctis amicis dono miſimus,deinde Narbonæ & Londini ſeuimus) duos tresúe cubitos alta,multas fundit propagines è radice lignoſa, fibroſa,multifida,albicante: caules item rotundi, craſsiores,culmoſi, intúſq; caui,nonnullis obſcuris ſtriarum ſecundum longitudinem veſtigijs,& æquis ſpacijs ſemigeniculatis porriguntur, vtrinq; ex aduerſo bini,exiles,ſed prolixiores pedicello,totidémq; folia fulciētes,circinata vt Meliſſæ,diuiſuris minus quàm Cardiacæ noſtratis,profundis: *P*roximè pediculorum exortum geniculos amplexæ ſubſunt ſpinulæ prętenues, quas operiunt patulæ ſenæ octonæve campanulæ, multiangulæ, tenues, membranoſæ,albidæ,& rigidiuſculæ, adultæ: Summa ora lunatæ & ſpinulis horrentes, quarum è medijs centris purpuraſcens albidúſve flos,Lamij,aut Cardiacæ noſtratis non abſimilis exit,ſuccedente ſemine anguloſo, *P*yramidis effigie, cunei baſim apicémq; conſtituentibus,albidis,alterius Cardiacæ. Gratiorem hęc quàm Meliſſa odorem ſpirare videtur his quos minimè iuuat, ille impendiò fragrantior,& quaſi ſitum putorémq; cimicum redolens,Apiaſtri odor. Hęcnāq; Citrij prodit,ſed mitiorem.

MELICA vel MOLVCA aſperior Syriaca.

Ramulus MOLVCÆ ſiue Cardiacæ minus aſperæ Syriacæ.

MOLVCA ASPERIOR.

HVIVS varietatem ſæpius aluimus in amicorum hortis Monſpellij, quam nunc aſperam Melicam aut Molucā dictitant: vtpote aſperiuſculis caliculis tantùm diuerſā,anguſtioribus infūdibulis,ſed aculeis infeſtioribus,rigidioribus, longioribus ſeptenis vel octonis, caule quadrato & leuiter caniculato. Sed par cuneiformæ triquetrū vtriq; ſemē,infundibulis fuſcis,nō ita albis, a-

ſpera hæc dicta Cardiaca, cuius vires atq; natales quid differant, nobis incompertum.

MARRVBIVM.

Ger. Weiſz Andorn.
Bel. Molrouie, & Malrueuie.
Gal. Marrubin & Marochemin.
Ang. Horehounde.
Offiu. Praſsio.

VIDETVR Praſsinus viror, aut certè viroſus odor, appellationem impertiſſe Marrubio tum nigro fœtido, quod & Bullotæ dicitur, tum albo odoro: vnde Plinij anſa hallucinandi non vno loco, vertendiq; ἀντὶ τοῦ πρασίου τὰ τοῦ πράσου folia. Verùm viroris porracei nitor melius quadraret Melyſſæ. Duo autẽ Marrubia, etiam Theoph. volente, eiuſdẽ ſũt nominis, eſſentiæ, & figuræ: duntaxat hoc diſcrepant, quia Ballotæ pluſculum ad atrorem fuſcum porraceum vergit, odoremq; grauem & fœtorem vibrat: Marrubio verò ſuauis odor, incana & candidiora folia, tum flores, non ita Apiaſtro abſimilia, niſi lurido viroréve è luteo viuido, & odore longè fragrãtiore Meliſſa donaretur. Omnibus caulis quadratus, verticillis florum per intercapedines diſtinctus, ſeſquicubitalis, flores purpuraſcentes, alioquin reliqua duntaxat magnitudine aut exilitate differentia, magis albicat Marrubij flos.

MARRVBIVM Creticum anguſtiore folio, odore gratiore.

MINVS hactenus peregrinum Marrubiũ quod Creticum, vt credere etiam libet, nuncuparũt Cretenſes inſtitores, qui Venetijs oráq; Thyrenica negociãtur (vbi dono habuimus ab ingenuo & perito myropola Veneto Iohanne Pomello ad Bucintoris inſignij officinã) Fruticat caule contorto, gracili, rotundo, aliquammultis exilibus alis donato, Polij montani non diſparibus, & quàm Praſſij noſtratis multò candidioribus, teneriuſcula lanugine obſitis: vti & folia anguſtiora, oblongiora, & leuiter ſerrata, in anguſtum abeuntia Meliſſæ Turchicæ ęqualia, ex interuallis multò argutiores & minores verticelli, Syderitidis aut Tetrahit non diſpares hærẽt. Floſculi pręteníies indidem emicant albidi Marrubij, quod quanta quanta eſt, odore & lanugine præfert.

γαλιόψις

Vrtica, non mordax, mortua, duplex. { Galiopſis vulgaris fœtens purpurea. Lamium Plinij ſiue vulgi Archangelica. Flore fabaceo & Luteo.

Milzatela Italorum.

AFLORVM effigie Galeata, vel potius Muſtellæ faciem & rictũ quadantenus exprimẽte, mutuata nomenclaturã fuit: vti videtur etiã innuere τῆς γαλεόβδολου nomen, id eſt, fœtidæ muſtellæ, quo preſsius herba quænam ſit notatur: nulla proinde aptior deſcriptioni, quàm vulgaris Vrtica mortua fœtida vocata, cùm quia vſquequaq; vrticam aut fœtidum Marrubium pręfert folijs & caule, tum etiam quòd floribus purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum muſtellina effigie expreſsis viſitur, deinde iuxta ſepes, rudera & vias oritur paſsim, vbi non item vlla alia viſitur quę nonnullã opinionẽ Galiopſis facere poſſet, niſi Scrophularia, quæ nuſquam niſi in ſyluis, aut diſsitis multũ ab ędificijs & locis incoli ſolitis, reperitur: minúſq; multò fœtet, & minus Vrticæ aſsimilatur quàm iſta vrtica mortua, cuius vires præclaras ad ſtrumas & carcinomata, gangrenas, non ſolùm antiqui

antiqui,ſed etiam docti barbari poſteriores experti ſunt,& literis mandarunt, qui Vrticæq; mortuæ & fœtentis nomen indiderunt,qua nota facilè dignoſcitur à congenere Lamio & perquàm ſimili.

LAMIVM ſiue Archangelica,albo flore.

Ger. Todtneſſel. *Bel.* Dood netell. *Gal.* Ortie morte. *Ang.* Dead netel.

VRticeo etiam generi primo intuitu hanc aſſignat vulgus: eſt quippe folijs ſimillimis Vrticæ,& caulibus quadratis. Galiopſy ſimillima,multò tamen procerior tota. Floribus oblongioribus,maioribus,fabæ aut matriſiluæ: quæ per interualla foliorũ verticillatim quaſi anſæ inflexæ, & laruatam cuculo adumbrantes Lamiam tribadem,(vnde Lamium fortè dicta)caules amplexãtur,minus grauè olentes,albidi vel pallẽtes: Admodum etiam nota hæc: tametſi lubentius ſenticetis & ſepibus,quàm domuum ruderibus vicina accolit.

LAMIVM Luteum.

NEc hæcin ſyluoſis & opacis videtur ſpecie variare,niſi proceriore caule, numeroſiore,hirſutiore: folio,flore pereleganti,luteo,& alioqui nõ diſſimili,nec alijs viribus,ſed multò efficatioribus ad vulnera, vlcera,& tumores, vnde Sideritis putata, & noſtris auis Archangelica vocata.

Ακαλήφη *ſiue vrtica Communis,ſiue maior & fœm ina, flore muſcoſo, Milij ſemine.*

Ger. Neſſel. *Bel.* Netel. *Gal.* Ortie. *Ang.* Nettel.

MORDACI,pruriginoſa,vridáq; lanugine Vrticæ inuiſæ & noxiæ,notiores vbiuis gẽtium quàm vt deſcriptionis egeant,eóq; duntaxat diſtinximus à flore,ſemine magnitudine & vi,ſpecies,quas vno dũtaxat nomine ακαλύφην & κνίδην, Græci vocarunt, quaſi non tangendas,quia ſæuum punctoriæ vſtionis dolorem inurerent,cuiuſmodi fermè veſparum aut apum aculei: tametſi miranda magis iniuria, cùm perquàm exilis,mollicella, nec penetrare potis iſthæc videatur lanugo.

Maximo importunóq; prouentu cuncta ſcatet Europa communi ſiue maiori quàm ceteræ,latioribus folijs, nigrioribus,& interdum purpurantibus,minus altè ſerratis,procerioribus: caule & ramis,ſemine in racemaceis filamentis Milio minore ſubruffo, cuius in Officinis Borealium,Penuria Romana vulgò dictæ,plurimus vſus.

VRTICA ſyluestris,ſiue Romana Officinarum,ſemine Lini.

TAMETSI hæc non niſi calidioribus regionibus, vt Hiſpaniæ, Norbonæ, Italiæ, & Romaniæ frequentior & vulgatior: tamen Romana non eſt dicta ob natales,ſed propter ſeminis maioris maiorem efficaciam, quod menſe Auguſto & Iulio maturum piloſis villoſisve pillulis,Echinum referentibus,è pedicellis,in caule flexuoſo, folijs donato, altius quàm cęteræ Vrticæ fimbriatis colligitur,ad gluten pituitoſũ incidendũ,extergẽdum,quum opinionem aſthmatis & orthorpneæ veræ facit, vtiliſsimum: non tantùm enim pręparat viſcidum farctũ,ſed etiam delectu educit clementius, Chartami ſeminis ritu & Doſi: Rondelletio in magna commendatione.

VRTICA minor ſiue Cania Plinij acrior.

VVLGATISSIMA minima in hortis & ſatis vbiq; gentium hæc,admodũ mordax,ſimilis planè maiori communi,ſed minoribus folijs & caule breuiori,tametſi magis vrida vi: Omnium vtilitas hodie corticis libriq; Vrticarum aqua diu macerati in India Orientali apud Callecutios & Goas multa, ad lineos pannos delicatiores, quos illinc adferunt in Occidentem & Septentrionem,quidem commodo inſtitores precio, eleganti tenuiſsimáque textura,ſed non magnæ durationis.

SIDERITIS, ſiue ferruminatrix.

VOCABVLO QVOD FERRO SAVCIATIS PARTIBVS opem promitteret,nobilitarunt primi mortales complures plantas, Sideritéſq; vocarunt potius virium conſimiles effectiones ſequuti, quàm vultuum affinitates generi-

cáſve differentias,ſic σιδηρῖτις terra,ars,& lapis Magnes,dicta,quia ferro vel aduerſarentur,aut vterētur,vel conſentirent.Sic plebs Gallica Carpentariā ſiue fabrorum vocat, quibus ſæpè vulneratis remedio eſt:nec alia notione Stratiotides ſiue Militares,vocatæ fuerāt. Sed cùm huic ſęculo diuerſi admodum generis,nec minus excellētes,& multò plures innotuerint,quàm quæ huc vel poſsint vel debeant cōgeri:noſtrā cœptam viam inſiſtentes, quālibet hac dote & nomine claram,ſuæ addemus claſsi:alioqui Helxine à Dioſc,Sideritis dicta, & ſexcētæ aliæ tum Sideritides tum Stratiotæ poſſent huc aceruari.Hanc itaq; Sideritidem Heracliam, ſiue ferruminatricem Herculeam,Docti Barbari illam multo experimento compertam & vocatā Tetrahil,ſiue Iudaicam, eſſe ſanxerunt: non modò propter vires efficaciſsimas & planè Herculeas,ſed etiam quia quàm proximè delineationem Dioſcoridis,ſi quę alia, repræſentat. Strigoſa enim vel ſabuloſa, arida perpetuò amat, inq; Autumnum perdurat: Iulio & Iunio floribus purpurantibus,paſsim in Maritimis & montoſi; Italiæ Inſubræ,& ad Apenninos mōtes, Venetijs ad Lio, inq; Gallijs Norbonēſi & Lugdunēſi reptat.Virgultis pedalibus iam ſurrectis,iam depreſsis,quadratis, duriuſculis,ternis aut quaternis,verticellis crebribus per interualla donatis,firmis,aſperis,pungentibus, planè Marrubij Cretici ſimilitudine, etiámq; floribus albicantibus ex diluta purpura.Iuxta quos & ſubter folia ſunt longiora ,anguſtiora Marrubij itidem Cretici,in cana,&,vt totus caulis,ſcabra & criſpa,ambitu laciniato vt Chamædris, aliquādo laciniosa diuiſura obſcurius apparet in quibuſdā folijs, quę puto cauſa fuit vt Dioſcorides iam quernæ frōdi, iam Saluiæ & Marrubio cōtulerit.Radix lignoſa Marrubij,minus fibroſa: iamdiu valdè magno emolumento cognita practicis quibuſdam Iudęis & Maranis curſoribus, qui hac enterocellas & alba menſtrua curant . Vehementer exſiccat nonnihil odora,aſtrictione inſigni,nec ingrato ſapore,ad vulnera nata,& prorſum tanto Herois nomine digna. Quò magis dolet peritis & candidis plantarum arbitris, Commentatorem noſtrum eò ſecuritatis ignauæ progreſſum,vt cùm quænam eſſet vel Italicis Iudęis Iudaica herba,ſe neſcire quereretur,quā ſcitè,vt ſemper omnia,Ruellius,& ex eo Fuſchius expreſsiſſet,tamē in vtrumq; de re herbaria optimè meritum inſcitiæ calumniam impegerit:& ſenſu ſtudio planè deprauato plauſum è triuio captarit. Huicq; herbę de ſua claſſe pulſę,ſibi miſſas,vt ſemper iactat,nec tamen niſi mutilè deſcriptas,alias ſuffecerit,ſcilicet Marrubium aquaticum vulgi.Cuius natalitia, folia maiora,latiora:caules cubitales, nec aſperi,multáq; alia refragantur:quin potius Verbenę aut Marrubii ſpeciem inſinuāt. Sed cùm illum huius prioris fortè pœnituiſſet,ei alteram multò adhuc confuſiore facie, quaſi ſubſidiariā dat,herbarijs Canabim fœminā vocatā:quam inter Vrticas,Lamium & Galyopſim referimus:folijs namq; facie & verticillis Lamij,floribúſq; purpureis,nec niſi ad riuulorum margines fruticat: neutra ad vulnera exploratæ vtilitatis.Alteras duas figuras equidem parum notas,cur idem autor pingendas curarit, & prorſum tacitas prætererit, non iam quærendum:potius ferendum ſui malæ conſciæ oſtentationis ſtudium ducimus. Nos alias à viris multæ exercitationis non parum approbatas hîc damus,quò expendantur,& non vt afferantur deſcribimus:nec vllius aſſenſum aucupamur.

Marrubium aquaticum vulgi.

Syderitis 2. Mathioli.

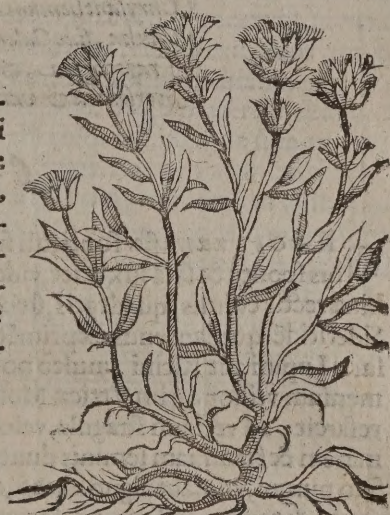
SYDERITIS *Monſpelliaca Scordioides, ſiue Scordij folio.*

PORRO prętèr hanc Iudaicam, Monſpellienſium ſchola aliam ſpeciem Syderitidis nouit,palmum & ſeſquipalmum altā,viticulis anguloſis,rectis,pluribus,aridis, lignoſis, coma

coma & verticillis Hyſſopi,foliis & facie & colore Scordei Dioſcoridei,ſed minoribus,magísque rugoſis,rigidis,criſpis,piloſiſque,quàm Tetrahit Iudaicum, nec minus laciniosis,ſed hirſutioribus:floſculi Satureiæ vulgaris dictæ(quę tymbra eſt)ad foliorũ articulos & verticillos, amaricante exſiccantéque guſtu, nonnihil aromatici ſuauiſque halant,quod Chamædryn aut Betoniam referat. Ad ripas deuexas *Patibuli* Monſpelliaci,ſqualidóſque margines & colles prope vrbem, & nouum Caſtrum & alibi Norbonæ multã meminimus.

MONTANA.

INDVSTRIVS ille & gnarus materiæ Medicæ cunctæ Valerandus *Dourez*,ex Sabaudię Alpinis hanc ſibi lectam,vnà nobiſcum vnam Syderitidum opinabatur: & quidem ſic ſatis bellè quadraret Heracleæ Syderitidi, ni folia anguſtiora multò eſſent, viqúe efficatiore carerent: eſt quippe cæteroquin verticillatis circis aſperiuſculis,pallidis Marrubii aut Tetrahit, pluribus verticulis,tenuibus,lignoſis, nec quadratis,binum palmorum: radice flexuoſa,prolixa, lignoſa, pulla, amaricante guſtu,præſicca,nec ingrata:vſu nullo explorata.

Cannabis { *Mas.* / *Fœmina infœcunda.* }

Cannabis erratica paludoſa,ſiue ſylu.
Aquaticum Canabinum Mas,Eupatorium dictum Auicennæ.
Canabinum Eupatorium aquaticum dictum Fœminam Septentrionalium,
Criſta Galli herbariorum,num ἀλεκτοροσλοφος *Plin? an num potius*
ALLIARIA *Recentiorum, & Pes Aſini Pandectarij?*
Stachys,ſpicatis circinatóque ambitu cinctis floribus purpureis & luteis,
Stachys Spuria folio Echij,aut Calthæ,Belgarum.
Herba Venti Rondelletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub Hyemem folijs,an Othonna Dioſco?
De flore Africano, ſiue Othonna Italorum inferius.
Betonica.
Betonica aquatica Septentrionalium,an Climenon Dioſcor?
Climenon Italorum, ſiue Ciciliana cum Periclimeno.
Scrophularia.
Serratula.
Herba ſacra,recta, altior eſt Verbena noſtras: ſed Periſterion, ſiue Columbaria dodrantalis, in aquaticis eſt longè alia, qualem Æginetà memorat: ſitne Scabioſa minima?

Scabioſa

Scabioſa vulgaris { *Maior ſatorum, ſitne Ψῶρα Ætij?* / *Media ſerrato anguſtifolio, flore Globulariæ.* }

Scabioſa montana { *Alpina maxima.* / *Maior calidarum regionum & eius varietas.* / *Omnium minima.* }

Iacea nigra, vulgatior Practicantium.

Iacea maior, folio multum lacinioſo, Dentis Leonis.

Iacea lutea.

Iacea nigra ſerpens { *Maior.* / *Minor acaulis ferme.* }

Cyanus { *Maior.* / *Minor.* }

Seſamoides altera.

Chryſanthemum.

Caltha, ſiue Calendula.

Tragopogum, & eius varietates.

Scorſonera & varietates.

CANNABIS.

GRæcis καννάβοι fonticuli ſunt ſparſæve ſcaturigines, quò loci cùm Iubens Cannabis ſpontè & ſata luxuriet, videtur id nominis indepta: gliſcit namque ſeges Cannabina rectis culmis, quadratis, ſtriatis, horridíſq;, ſerratis, nigricantibus foliis, Vrticã, aut Sideritidẽ quadantenus exprimẽtibus, ſed ſeptenis aut nouenis è ſingulo pediculo diuiſuris Lupini aut Ricini, multò notior quauis deſignatione: non diſparis vſus, ſed in immenſum vtilior quàm Vrticæ Molucæ. Cunctis enim populis penuriã Lanæ, Lini, Xyliq; reſarcit; ad veſtium ſtragula, velorum, Papyrum, quamlibet denique ſupellectilem. In marem & fœminam ſeminis duntaxat fœcundo prouentu diſtinguunt: Nam ex eodem ſolo pingui, vdo, aut riguo enatæ, quæ molliore culmo, delicatiore cortice, aptioreq; ad nendũ & textrinas, fœminã faciunt: cuius florũ ſeminíſq; ſpes in ſitũ muſcoſum & puluerulentum, quaſi filicis, perit. Quæ verò robuſtior, horridior, fruticoſior, rudentibus & capiſtris torquẽdis nata, Mas habetur mulierculis, adagio iocantibus fœminã potiorem mari. Huius autem ſemen eſt non parũ ad multa proficuũ: ex eodem Oleum preſſum tumoribus & ſcirris opitulatur, lucernis alit lychnia & lucem. Lac etiam vel pultes eiuſdem macerati, aut iuſculis decocti, fluxiones ſiſtit diuturnas, dolores repentinóſque flatuum vortices, & humorum fluctuationem compeſcit: ſomnum conſiliat. Vſus tamen nimius moleſto ſopore perfundit. Tritũ capiti, vel pedibus imis admotum, haud abs re Icteri humores, vaporeſq; tenues à cẽtro auertere & euocare putatur. Radices podagricis tophis proficuæ. Odorẽ grauẽ & nõnihil viroſum eructat, & vel capitis in eo decubitu temulentos facit. Succus verò foliorũ certa pernicies inſectis interraneis, & vulnerum putridorũ alumnis: non qua facultate idẽ foliorum Perſicæ, aut Iuglandium putaminis ſuccamẽtum efficit: ſed vapido tetróque ſitu, odore, & exſiccandi vi, qua alimentum præripit illis & populatur, excrementis diſſipatis: multum alimoniæ ſuggerit Gallinis, Cortalibúſque; ſed hyeme fœcũdiores, poſtea ſteriles & quaſi pinguedinis mole obrutas reddit. Auiculis etiã cibus eſt, ac tantũ ſaginę adfert, vt aut enecet, aut cantillandi adimat alacritatem & facultatem, vt Carduellis, Linottis. Lacunis aut ſcrobibus aquę plenis merguntur vtriuſque ſexus faſces & manipuli, vbi macerantur eluunturque multum & diu: deinde ſiccantur Sole, vt tundantur, ac demùm cortices ſtaminei tundendo velluntur, vt Lino fit ad filum & telas. Sed lacuſtris aqua, cui intabuerit, tantoperè viru nocet, vt epota pręſentiſsimo ſit ſitientibus exitio; nullis enim antidotis quantumuis tẽpeſtiuè datis occurri potuit fato Marquiſii Arboii fratris Guiſiorũ, eiúſq; vxori & quãplurimis generoſis, qui ſuperioribus annis prope Olbiam in Prouincia æſtates feruidas cùm tranſmitterent,

rent,

rent,imprudenter fontanam lympidam,ſed occultis mæandris & ſubterraneis cuniculis indidem in fontem illapſam hauſiſſent.

CANABIS *erratica,paludoſa Syl.*

ALIA non eſt hæc à Satiua,vt etiam de Dioſcoride diſcitur,niſi quia illius proceritate vincitur. Hæc tamen craſsiorem caulem Briſmaluæ parem indicij aſſequitur: vmbroſis lacunarum marginibus Cicutæ ſociatur,itemq; cænoſis,fœtidis,ſecus villas & mœnia. Flaccidiora folia,ſed hirſutiora aliquantùm & Sideritidis fimbriatis oris: floribus purpurillis & albicantibus. Radix compertiſsimi commodi ad tophos,& ſpretas remedia durities.

AQVATICA *Canabina,Eupatorium dicta, Mas.*

PASSIM iiſdem natalibus & Canabina facie oriuntur duæ plantæ ſimiliter diſcretæ ſexu,quas propter amicas hepati vires,fortè & ob folia,Eupatorium vocarunt,marem & fœminam. Ille rotundo ſubpurpureo caule,intus medulla alba referto exit,duos treſúe cubitos æquante,aliquantum hirſuto:vti & folia crenis fimbriata,nigricantia,aſpera,Canabinis ortu & ſitu adeò accedentia,vt permulti Pharmacopœi, Belgæ præſertim,Eupatorium Auicénæ folijs Canabinis proditum,vocitent. Glomeroſos villoſosq; in ſummo fert flores,ex diluta purpura albicantes,inq; auras papposi abeuntes. Radice ſparſa latè fibris. Amaricantis guſtus,odoris nō minus ſuauis quàm Betonica vel Agrimonia,cui viribus æquiparant Medici & Pharmacopœi illic: ac quoties præſcripto vtrumq; eodem præcipiunt Dioſcorideum & iſtud intellectum iri volūt. Nec ſpretui habebit is qui nouerit nonnullos ad affectus iſtius decocta non modò nō cedere Agrimoniæ,ſed etiam excellere: impacta hepati ac ſpleni reſerando non multa calfactione: etiamq; ſanguinem temperando & cunctis partibus concoctioni dicatis tonum,roburq; conciliãdo. Obeſæ nimis naris aut Rinocerotides erant,qui fœtere dictitabant. Quippe ſuauiter ſpirat manifeſtò: omnium fermè regionum ad aquas alumna.

FOEMINA *Canabina Septentrionalium,ſtellato & odoro flore*

NON item tot regionibus frequens,ſed Borealibus magis,& ipſis in vdis aut medijs riuulis cũctantius fluentibus viuit hæc, viuida radice, multis prolixioribus & gracilibus aquaticarum modo fibris,caules promentibus cubitales & ſeſquicubitales, ſubpurpureos, rotundos, ramulis multis,diſtributos ex interuallis,& è regione ſibi Canabina folia magis tamẽ ſerrata latiora non perinde hirſuta. In extremis foliola vngules roſeos imitata,ſtellata, luteos vmbilicos atris pũctis maculatos aſteris attici ambiẽtia,odorẽ Gũmi Elemni aut Reſinæ,aut Cedrini ligni quod adoletur, edunt. Semen Pyrethri longum,compreſſũ, & hirſutie veſtibus hærens. Minoris hæc notitiæ, eóq; minoris vſus: vulneribus introſumpta præſertim plurimùm confert. Et eadem quæ ſuperior potis eſt. In Anglia vbiq; vdorum,præſertim Londini & Auxonæ.

CRISTA *Galli Herbariorum num* ἀλεκτορόλοφος *Plinij: an nũm potius* ALLIARIA *Recentiorum? Galli centrum inferius adducitur.*

Propter

PRopter folia quæ criſtæ Gallinacei ęquiparantur ἀλεκτορολόφου & Criſtam Romani etiam *Plinij* ætate dicebant, vnde noſtri fortè iſtam pratenſem luteorum florum paruorum & foliorum denſo amictu faſtigiatam in Criſtæ modum multiplæ & denſæ ferocioris Gallinacei coniectarunt,aut retinuerunt,folijs vtiq; magis ſuadentibus, quæ ex aduerſo bina ambitu diuiſuræ prorſum criſtatæ ſunt, ſenſimq́; à medio latiore in anguſtius deſinunt criſtæ ritu . Caulis tenuis, pedalis, ſeſquipedalis, rectus è radice exili, pratorum præcipuè amantis.Semen in vtriculis foliaceis vel ſiliquoſis,teneriuſculis,Pſeudomelanthij, fuſcum, compreſſum, rotundum : nullodum tamen experimento oculis prodeſſe,aut in eos indi compertum habemus : Vulgus etenim non iſtud, ſed Scarleę læuius & lubricius ſolet genas inter & tunicam inſerere ſemẽ,& huc illucq; oculũ verſãdo, ducere,nullo moleſtiæ ſenſu.Hanc etiam Centrum Galli dicunt, quibus ad duellum ſit incitamentum, & ſi flores non parum ad criſtæ nomenclaturam alludant.Nulli non pratorum & agrorum marginibus multa,guſtu ſubaſtringente.

ALLIARIA, Pes Aſini Pandectarij,an Alectorolophos Plin?

PErinde vulgaris hæc, itidem Dioſcoridi præterita putatur,quòd neminem odor illius tędioſus Allij latere queat:delineatio autem nõ peſſimè quadrat *Plinij* Alectorolopho:quippe folia per initiã circinata Hederæ terreſtris lõgiora, altiúſq; ſerrata euadũt, fimbriatis,acutis in ambitum denticulis,tota planta Vrticam referente,præterquàm ſiliquis,Napi ſemine plenis,nigricante,vt vult Plinius.Flores multi,albidi Irionis : alba radix,multos caules bicubitales fundens . Tota guſtu calidiuſculo, humente melioreq́; odore & gratiore quàm Allij: Quò fit vt mulierculæ,prę ſertim Angliæ, folia ſucculenta, tuſa,ſalſamentis & intinctibus frequenter miſceant, multumq́; ad incolumitatem annuam tuendam primo Vere comedent . Quare ſi quis vires conſulat,hanc certiorem dicet quàm ſuperiorem,cuius vires multum abſũt ab Alliaria.Hæc autẽ Eriſimum aut Erucam facultate refert:quare tuſsientibus magis proderit,vt placet Plinio.

Pedicularis Alectorolophos. Cæterùm Septentrionalium ſtrigoſa macilentáq; prata montoſa Norbonenſium palmarem puſillam quandã habent,floribus Alectorolophi ſuperioris,plurimùm rubris, interdum albis:nos inter Filipẽdulas dicemus,quorum folia & facies imitatur:Sed facultatibus viroſis,pratis infeſta,& pediculis hoſtis,quare quidam Pedicularem vocant.

STACHYS, ſpicatis circinatoq́; ambitu cinctis floribus purpuris & luteis.

DE culmorum florumq́; verticillatis ſpicatis extremis dictam fuiſſe ςάχυν ſiue Spicam certũ eſt: vnde coniectura non perinde vera vt ſolerti perdoctus & modeſtus Anguillara Spicam Lauendulam opinatus fuit : Senenſi autem hîc moderatio defuit,qui ſpernendo meliora tum iudicia,tum plantas,ſuam intrudit Stachyn, Marrubio quidem non ita diſsimilem, ſed neutiquam ſpicatam, nec adeò congruam,vt eſt ea quam Germani feld Andorn vocant,id eſt,Syluestre Marrubium.Eius ſiquidem eſt perſimilis, proceriore caule quadrato,craſſiore,candidiore,& hirſutiore : tumq́; folijs longioribus,nonnihil ad effigiem & inciſuram Betonicæ vel Ballotæ accedentibus, pluſculis alarum ramulis quadratis,quos flores purpurei partim verticillato ambitu, Marrubij aut Lamij ritu ,diſtinguũt,partim ſuperiora ſpicant Hyſſopi vulgaris aut Betonicæ modo, quam Dioſcorides ſpicatam ſummis caulibus Satureiæ ſimilitudine dicit:Hæc paſsim ſponte in Norbonæ aſperis,non procul *Peraus* & Magalona occurrit : interdum purpureis, aliàs luteis floribus:odoratior,gratior multò illa quam Senenſis priorem & Germanam ratus fuit,

Altera folio Echij,aut Calthæ,apud Flandros STACHYS ſpuria.

Minus

MINVS verò Stachys appellationem tuetur, nedum vt vera ſit ea, quam multi Belgarum horti alunt, vocantque Stachyn. Foliis ſiquidem eſt proximis Myoſotidi, piloſis, vel Echii, non Marrubii, neutiquam candidioribus, ſed viridioribus: ac potius flaccidis, quàm craſsioribus, aut rigidioribus, nuſpiam ſerrato ambitu: quam potius quiſpiam alterum Echium luteum meritò putet: minus enim odora eſt, ſuccòque aqueo prægnat.

ὀθόννη *HERBA VENTI Rondelletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub hyemem folijs, an* OTHONNA?

QVASI Lintеariam, pannoſámve quis dicat, propter folia eroſa, multifora, & ſqualida, ὀθόννη nomē fuit, eapropter herbæ cuipiā aptius cōgruit, quàm ſuccō illius, vel lapidi Thebaio: ſed quæ de hac nutantibus ſententiis produnt Dioſco. ac Plinius, legenti plus quo torqueāt, quàm vnde animum expleant, ſuggerunt. Nec enim ſuccum, aut plantam ſibi viſam, ſed potius quas de incerta vel lectione, vel auditione opinationes hauſiſſent, ſcriptas reliquerunt, ex quibus ignotis notis, ne ſiquidem præ oculis foret ipſa planta, eam valeat certò quiſquam aſſequi. Quare ſi illi ſummi veſtigatores nihil certius voluerunt, aut potuerunt decidere, in re tam controuerſa, ne nobis quidem id tentandum. Coniectura tamen indulgendum doctiorum, ne illi noſtra cauſa fruſtra operam poſuiſſe videantur. *M*aximæ exercitationis præceptor eruditiſsimus Rondelletius conferre non ſemel ſolebat cum Othonna hac, quandam *M*onſpellienſi Academię admodū notam, & vulgo illic *P*harmacopœorū Venti herbam vocatam. Etenim ſolibus ęſtiuis, imbribus & flatu iam marceſcentia folia crebrò pertuſa, & multifora, quaſi vento peruia, viſuntnr, Verbaſci ſimilia, *S*aluiæ, aut Menthæ maiora, parum quid ſerrata, caules ramulis diuiſos quadratis, cubitales ambientia: quibus indiciis melius hanc, quàm viroſum illum Africanum florem, literæ Dioſcoridis reſpondere putabat: Apud quem legebat & reſtituebat φύλλα ἡδυόσμῳ ἐμφε ρῆ, πολύτρητα, ψαφαρὰ folia *M*enthæ, non εὐζώμῳ ſeu Erucæ ſimilia, multifora, ſqualentia. Sed quia huius flores purpurei ſunt, & Lamii modo, verticillato ambitu ramos ſtipant, hîc illi aqua hærebat: reliquumque deſcriptionis potius deprauatum conquerebatur: Nec de flore Indico, ſententiæ aſſentiebatur, vt nos infra oſtendemus. *De Ocello Africano, ſiue Othonna Italorū, inferius.*

κέστρον *BETHONICA.*

Germa. Brann Betonie.
Belgis. Betonie.
Angl. Betony.

MVLTA ſalubritatis tuendæ & reſtituendæ olim merita præconia apud Latinos Betonica, κεστρὸν Græcè dicta fuit, à floris emicante ſpicata, mucronata acutie Ceſtrō aut vericulum, vt loquitur *P*linius, ſeu viriculū præferente: indidemq; fortè σαρξίφαγον rūpipetra dicta: ψυχρότροφον verò ſeu ſoli frigidi alūna: quia opacis & vmbroſis proueniret, cunctis gentibus notiſsima. Caulē quadrangulū, rectū, pedalē & cubitalem erigēs: folia ex interuallis Chamædrios, vel Teucrii, crenata, thyrſos florum in ſummo ſpicatos brunellæ, vel Biſtortæ, purpureos elegantes. Radix albicat multis ſparſa implexis fibris, & vno ſupernè nexu aptis, Ellebori nigri modò. Cuius ſanè facultates longè diſpares à foliorum & florum viribus comperiuntur: ſunt enim hæ multum ſtomacho orique ingratæ & nauſeam, rugitus, vomitumque cient: folia contrà odora, aromatica & grato ſapore nonnihil roborante, cibo & medicamento naturæ amica. Vt maior diſparilitas, quàm Aſaro videatur illi contingere, cuius radices quidem turbas cient, vomitum & ſeceſſum: folia tametſi ſint gratiora & aromatica, non tamen excitos tumultus pa-

cant, vti Betonica. Itaque veriſimile antiquos ſuum Ceſtrite quaſi Betoniceum dicas vinum floribus & foliis, non item radicibus inditis paraſſe, eóque ſic faciendum hodie illis qui caſeos longè ſaluberrimos & ſapidiſsimos hîc in Anglia & alibi parant, autores ſumus, non modò enim renibus innoxii ſunt tunc futuri, ſed etiam profuturi. Quædam enim naturæ maximè eorum eſu iuuantur, & muccum pituitoſum in lotio mingendo euertrunt. Eſt enim diuretica & Litontriba, vti Galenus libro nono de ſanitate tuenda innuit, qui inibi σαξίφαγον, aut Saxifragam nuncupat. Sic Platearius Ceſtrum Meum dixit, ob conſimiles vires diureticas. Betonicas aut Vetonicas, tum Æginetæ, tũ recẽtiorũ, Tunices, ſeu Garyophylleos vocatos, quia multò diuerſæ ſunt claſsis, ſuis quamque familiis reddemus. Gens enim Vetonum diuerſis plantis, vt res & occaſio ferebat, nomen ſuum accommodarunt, vt de *Plinio* & proximo capite liquet.

κλύμενον. BETONICA AQVATICA *Septentrionalium*, *an* CLYMENVM.

Angli. Water Betony.

QVAMVIS inclyto Regi Clymeno illam cognominem decreuerint, Cicilianam ſeu totam Sanam Gallis vocatam, de qua fuſius alibi diximus, tamen & hanc Clymenon putatam, experimentis celeberrimã Vigoni Chyrurgi, tum opinione percelebrem, decuit huc adduci. Eam enim deſcriptam is autor impenſè collaudat, ac eius natales propè Genuã, cuius ciuis fuit, ad fontem *Labreuadore*, ſiue equorum aquatorium dictum, indicat. Amat quippe non ſecus atque Betonica vmbroſa, frigida, ſed magis humentes elices & crepidines foſſarũ, qui hac ſcatent, in Northmannia & Anglia præſertim. Idcirco *Water Betony*, ſeu Betonicã aquaticã vocant Angli. Edit quadratũ, fuſcum caulem, bicubitalẽ, geniculatum, canum, & rectum, craſſum Betonicæ: folia ex viridi nigricant, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut *Scrophulariæ*, ſed maiora: alæ nonnullæ in ſummo ſunt, floribus nigricantibus purpureis puſillas caſsides imitatis; vnde ſemina puſilla in lagenulis Blattariȩ, aut Digitalis purpureæ. Fuſca radix, multũ fibroſa. Clymenon etiãnum hodie propter inſignes vires putant, miſcentq́; vulnerariis & vlceribus prauo humore imbutis, deterrimique humoris & dolore fauciis. Vulgus Chyrurgorũ ſua mundificatiua, quæ ruptica vel abſterſoria dicuntur, ex eadem parat. Cruribúsque cute eroſis admouent folia.

SCROPHVLARIA MAIOR *Millemorbia, Ficaria, Ferraria ſiue Caſtrangula.*

Germa. Braunwurtz.
Belgis. Steencruyt.
Gallis. Grande Scrofulaire.

NON poteſt non noſſe Scrophulariam à radice factoque vocatam, qui proximè dictam Betonicã nouerit, non enim ouo ouum ſimilius: ſed radix tuberculis aſpera & capitulis papilloſis donata Fabariæ, aut Alabaſtritidis corraliuæ dictæ: alba, ſolida, ſtrumoſa, incondita, ſubtus porrecta ceſpite, obſtat quò minus interdum etiam exercitatiores inter legẽdum vtramuis pro altera euulſam accipiamus. Huic tamen folia longiuſcula natales ſyluæ & nemora vda, vmbroſa, montoſa. Calidior etiam hæc vtrauis Betonica & vlceribus ſtrumoſis, cauernoſis, cadaueroſis, carcinomatis, atque depaſcentibus ſideratis oportunior. Tuberculis inſuper ab humore frigido glaciatis, aut ſchirris carcinomata minantibus, diſcutiendo & emolliendo opitulatur.

SERRATVLA.

PERINDE lubens,ſed frequentior in nemoroſis & decliuibus Pedemontis aut Septẽtrionaliũ Northmaniæ & Angliæ exit hæc,antiquis item pretermiſſa,ac de folijs minutim venuſta fimbriola ſerratis dicta Serratula. Sed ea ſunt partim Bethonicæ virore, læuore,& crenis:partim non ſerrata,ſed laciniata,vt in Scabioſa viſitur. Flores autem purpurei,è ſquammoſis capitulis Iaceæ,guſtu fermè Bethonicę,aut Virgę aureæ,à qua per initia erumpens non facilè diſcernitur,& promiſcuè proueniunt in iiſdem ſyluoſis, iiſdemq; facultatibus ad vulnera & enterocelas commendantur.

Communis VERBENA *ſiue* SACRA *procerior recta.*

AVGVSTA voce ἱερὰν quaſi ſacroſanctam & luſtralẽ herbã hanc nuncuparunt:ritibus quippe pacis & belli verrẽdisq; Iouis aris, Veruenis vtebantur, vnde ſatius nomen, quàm ab herbenis ducere. huic enim ſuam etiamnum ſeruat nomenclaturam,prolatione paulũ mutata,plebecula Itala,Galla & Angla,Veruenã dictitans,antiquũq; obtinẽs,delira quadã perſuaſione. Quippe ad Veneris illicia,ad diras & clades impendentes auerrũcandas non parũ pollere hodie quidam amẽtes amãtes,& fanaticæ Lamiæ Mulomedicæ profitẽtur:quas impietates iãdiu ipſi audiuimus & riſimus.Nec vel hanc ſupinã aut aliam rectã dictam,arbitramur præſtantiores eſſe primis,ſecundis,tertijs aut quartis qualitatibus, quàm ſint,Bethonica,Euphraſia,Roſmarinum,Stachas & conſimiles.Pagorũ viarũq; margines & vrbiũ areas occupat hæc,folijs virentibus,minoribus per interualla lacinijs,obtuſis,Quernis,altioribus,Senecionis vel Scabioſæ.Ramulos & caules graciles,anguloſos,glabros,cubito maiores,promentes floſculos purpura pallentes,Calamenthe minores.Longiore, & fibroſiore radice.

PERISTERON *ſiue* COLVMBARIA *dodrantalis,in aquaticis,deſiccans & aſtringens,qualem Æginetá memorat, an ſit* SCABIOSA *Minima?*

IAM attentius ſacræ Verbenæ delineationem,& huius Columbariæ hiſtoriam excutienti,facilè patet ipſas inter ſe figura,viribus,& nomenclatura diſcerni oportere:quantumuis Plinius breuitatis ſtudio,diuerſum videatur innuere,& vtramq; vnã inuoluere. Etenim,preterquam quòd huic dodrãtalis, vnus è ſingulari radice caulis,ex eóque folia ὑπολευκὰ inciſa,natalesq; aquoſi ſunt:viribus diuerſis,ſi non contrarijs pollere traditur,Paulo Dioſcoridi ſuffragante : ſiccando & aſtringendo ereſipilata reprimere, vlcera putrida coercere,vulnera glutinare, inq; cicatricem ducere: demùm doloris immunem præſtare vuluam ſiue ὑςέραν:vnde nobis quidam ὑςερικὴν,quaſi Matricariam diuinabat cõcinnius dictã, quàm à colũbis.Sacra quippe illa nõ modò œdemata antiqua & tumores mitigat,ſed & tonſillarum cruſtas rumpit & exſiccat:nimirum calefaciente vi, qua prodeſſe capitis affectibus pituitoſis,& doloribus cronicis autor Galenus eſt: nec in humidis oritur hæc Sacra aut expiatrix,ſed illa vocata Columbaria, vt cui lubenter aduolent,aut aſſideant Columbæ: neutiquam vulgari Sacræ,quæ alia occaſione περιςερεὼν videtur dicta. Quippe nõ ſemel audiuimus multæ lectionis & obſeruationis Præceptorem Rondeletiũ è ſuggeſto Regio monentẽ(bona Græcæ opinationis venia) non περειςερεὼν à Colũbis, quæ nec Verbenis victitãt,aut oblectantur: ſed potius περιεςεριὼν,quaſi Colũbariã,quòd iuxtà Colũbaria in ſterquilinijs lubens proueniat.Mirabatur idẽ triuiales ſemper & negligentiores meditationes Senẽſis, qui nõ olfeciſſet hãc Supinã ſiue ſtratã & humilẽ ſatius dici,Sacrã autẽ rectius rectã:nec illã diſtinxiſſet rectis ramulis, pluribus,cubitalibus, anguloſis, Querna ſubglauca folia edẽtibus.Et tametſi nõ neſciret ab alijs alias adductas plãtas non paucas,ſed æquè omnes incertas,pro Verbena minore, vt eſt pratẽſe Teucriũ,& quędam apud Italos Colũbina dicta Bugulę flore,aliæq; cõplures : tamen facie viriumq;

coniectura, Verbenam minorem,Columbariam eſſe opinabatur,nempè ea quæ minima vocatur,propius reliquis Scabioſis, Verbenã iſtam adumbrat.Eſt quippe folijs Verbenæ, inciſuris per ſumma altioribus, lacinioſis, ſimilibus tamen,& altera ſuperficie albidis, ad terram ſtratis,latioribus,minus ſerratis.Caule plurimùm aſſurgit recto pedem & cubi tum alto,gracili,ſupernè in ramulos rectos ſparſo:hilari flores,rotũdos villoſóſq; ex cæſio cœruleos vel glaucos, Morſus Diaboli:ſemine compreſſo, radice puſilla, quantus paruus digitus,parum fibroſa.Propè Monſpellij Ægidiam portam ad riuulum, & agrorum margines Norbonæ plurima. Etiam in Apeninis Bononiæ meminimus: eandẽ Angli & Belgi horti habẽt.Hac plurimùm vtuntur Monſpellienſes Pharmacopœi,propter inibi maioris Scabioſæ penuriam,non modò ad ſanguineum ſerum putridum educendum, defecandumq;,& Thoracem pulmonéſq; congerie pituitoſa expediendum: ſed etiam ad Morpheas Arabicáſq; Elephantiaſes,& Græcorum lepras ſquammulásve, reprimendas item impetigines ex aceto Fumaria incocta,ſacri ignis excretiones, pruritus, cutiſq; ſcabies fœdas:quas dotes fermè omnes Dioſcorides Columbariæ verbenæ iudicabat, nóſq; enarrauimus,ne ſi minus placerent lectori illius tanti viri coniecturæ,noſtráq; commentatiuncula,ſaltem plantæ huius vtilitas tanta foret accepta.

SCABIOSA maior,Satorum vulgatior,ſitne ψῶρα Ætij?

- *Ger.* Apoſtemen kraut,vnd Grind kraut.
- *Bel.* Scabioſe.
- *Ang.* *Scabius.*
- *Gal.* Scabieuſe.
- *Ital.* *Scabioſa.*

Vulgarem non nouit Mathiolus: & Iaceã illi nigram maiorẽ lacinioſam inſcius ſuffecit.

ET quamuis pluribus plantis poſsit accommodari Scabioſę nomenclatio, (non ſecus atq; Pſorę Ætij)vt Iaceæ,Morſui Diaboli, ſimilibus facie & viribus: tamen non eſt de nihilo quòd vulgus tam diu iſtis Scabioſis id nominis vindicarit:vnde propenſior eſt animus eò vt auguretur quampiam harum Ætij Pſoram eſſe,quamuis nuſpiam extare apud antiquos meminerimus.Sed maior Scabioſa notior eſt apud omnes, quàm vt delineationis egeat,conſimili ſuperioris vultu,ſed latioribus folijs,pullis,hirſutis,inq; terram repãdis & recumbentibus, & altioribus inciſuris, nec perinde Verbenam Sacram,vt maiorem Valerianam exprimentibus. Radix ſimplex,longior,caulem plurimùm ſingularem, cubitum & ſeſquicubitum altum fundens,& florum cęſariem villoſam Cyaneo purpurã imitantem, in ſegetibus,planis,& decliuibus lętior degit.

Media SCABIOSA ſerrato,anguſtifolio, flore globulariæ.

DISSIMILIOR aliquantò hæc maiori Scabioſæ,quàm priori,minimæ Verbenæ putatæ: in marginibus agrorum Septentrionaliũ lætior multò,& maior adoleſcit,quàm in calidis. Caulis è radice exiliore,ſimpliciore, cubitalis,alis diuiſus, folia Iberidis aut criſtæ Galli,aliquantum ſerrata.Flores Globulariæ aut Scabioſæ.

Scabioſa ALPINA Maxima,montis Iura & Saleua.

Parum

NON parũ ſpecioſiorem & maiorẽ hanc è iugis oriundã Iurę & Salanę nobis impertiuit ſingularis amicus D. *P*ennius, ea Morgano hac æſtate flores perelegantes cæſios velleris inſtar ſericei, ſtaminulis crebribus amiciẽtibus globulos echinatos, Dypſaci, rotũdiores, minores, aſpectu hilares, & Scabioſæ vulgaris duplò maiores: folia itẽ Scabioſę. altero tanto ampliora, altius inciſa, & Centaurio maiori Belgarũ ſimilia, penè paria: anguloſos ab imo & numeroſos bicubitales & tricubitales caules, multis alis diuiſos amplectẽtia, per æquas intercapedines, iuxta ſingulos exortus alarum, cauo protuberante & rorem excipiente, Dypſaci more: guſtu nihil diuerſum à cæteris percipitur.

MOTANA calidarum regionum maior.

COLLES AMAT hæc plagæ temperatioris, vt Pedemontis propè Riuoliam, & Norbonæ, vbi montanam vocatam Herbarii folio anguſtiore, albidiore, parum hirſuto lenuiſque laciniato ad imum caulem Verbenacæ, aut vulgaris Scabioſæ: ſuperiora verò in ramulis pluſculis, gracilioribus, altius diuiſis, & flores per Iunium & Iulium promentibus purpureos Scabioſæ, paruæ, aut Iaceæ capitulis ſquammatim compactis, vbi ſemen trifolii Aſphaltitidis, pullũ, copioſum, inuolucris membraneis arguta cõcinnitate effictis, anguſtiis plicarum fornicum puſillorum cohibentibus.

Iamdiu eſt quando in hortis Herbariorum Belgarum quandam multò maiora fundere folia, teneriora, craſsiora, ſucculenta praſsina caulibus & floribus, duplo maioribus, nec iam eſſétne diuerſa ſpecies ab illa, ſuccurrit. *Varietas.*

MONTANA omnium minima.

HARVM omnium minimã hanc animus fuiſſet verbenã paruam facere, niſi in montibus cretaceis & incultis obuia foret. Nam ſeſquipalmum pedaléſve paucos edit cauliculos, foliis in imo ſæpius donatos anguſtioribus, inter Seſamoidẽ & Scabioſam minimam, floribus dilutæ purpuræ, è ſquamoſis capitulis alterutrius non diuerſis.

IACEA NIGRA vulgatior Practicantium: Alba Monſpellienſium in Ocymoide dicta fuit.

SVBDENDÆ Scabioſis Iaceæ,quas à Ianthino florum colore vocauit fortè quis recentiorum Græcorum : tametſi Barbaris Practicis duntaxat notæ fuiſſe videntur , qui nihil præſtantius ad hernias inueniſſe Iacea nigra narrant. Errat oppidò Senenſis,qui huius facultates Violæ flammeæ aſſerit,& à Scabioſis diſcernere neſciuit, à quibus non minus diſtat quàm Morſus Diaboli ab illis: & Iaceæ ſapor non perinde ingratus, ſubdulcis aſtrictio, ſiccitas efficatior multò, calor prope nullus: ſed decepit illum nomenclatura Iaceæ vtrique communis: illam tamen tricolorem Iaceam malim dictam ἀπὸ τοῦ ἴου à Viola, vt etiamnum vocatur, quàm quòd plurimum humi iaceat,vt quidam autumant. Cæterùm,qui hanc *Plinii* Hyoſciridem diuinant,ferendi ſunt:tametſi pluris ducant virium quàm effigiei coniecturam,cùm vtraque conſentiēte ſit opus. Intubo dicit *Plinius* ſimilem , minorem , tactu aſperiorem : vulneribus contuſam præclarè mederi. Quæ vt nihil certi de figura afferrent , tamen quandam plantam ſimilem opis iſtiuſmodi, indicant : neque enim Serides ſunt tantæ ad vulnera laudis, quantæ iſta IOVIA Seris *Pliniana*,aut Iacea noſtra eſt: quam duplicē,nimirū albam & nigram Practici vſurpant, frequentior multò nigra , notiorque , pratis & incultis multa fruticans , foliis nigricantibus, hirſutis, rigidis , à radice multis, ſed in caulibus cubitalibus , & ſeſquicubitalibus obtuſioribus laciniis diſſectis. Flores ex purpureo nigricant , in ventrioſis poculis ſquammulis compactis,ſemini Cyanci, aut Cartami.

Hyoscιris Plin.

IACEA maior folio multum lacinioſo , Dentis Leonis, maiuſculi vaſculis,floris purpurei, & lutei.

SEGETVM hæc potius quàm pratorum eſt,in Gallia & Anglia plurima altiores cubito & ſeſquicubito caules edens , circum quem folia multa multumque lacinioſa Hieracii modo ſunt ; globulos duplò maiores , communiores,turbinatos,ſquãmulis loricatos, gerit,apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat lignoſa. Semen item Cnici,minus : horti Belgici hanc vt præſtantiorem ad vſum Medicum colunt : tametſi in Angliæ ſegetibus Couentriæ conterminis abundè proueniat.

IACEA maior lutea.

Varietas.

INTERDVM eandē videre eſt in ſegetibus *Mō*ſpelliacis,floribus luteis, venuſtis: Carthami ſylueſtris nullatenus diuerſam , capitulis , foliis, aut caulibus : Niſi quia totà aſperiuſcula; quam qui malit *Plinii* HYOSCIRIDEM,nobis ſecundis,liceat.

CAPITVLIS SPINOSIS IACEA.

Varietas.

AD Cellam nouam & vicinis vinetis *Mo*nſpellii minor ſponte viſitur alia , nigræ eadem prorſum radice & effigie: duntaxat triſtiore aſpectu,florem edit purpureum interdum album, in ſquammoſo & ſpinulis horrido capitulo, Calcitrapæ haud abſimili.

κύανος

IACEA pumilla, humilis, ſerpens, acaulis fermè, flore Cyaneo & albo.

RARIVS occurrit hæc, & ferè Norbonenſium eſt: marginibus ſatorum ad Pontem Monſpellio milliare diſsitum, via qua Frontignanam itur, obuia eodē in aruo, vbi ſtudioſi ſolebant Phallarides colligere, foliis eſt paruis, laciniis Hieracii, retuſioribus, minoribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi ſtratis: flores & capitula Cyani prorſum, cerula minus obſoleta purpurantes, vel albidi: radix craſsior, & ſemen cęteris non abſimile.

Incana altera CYANI *aut* IACEÆ, *capitulis & flore.*

PROPIOR hæc Cyano quàm Iaceæ: vtrique tamen haud abſimilis, quam quidam Ptarmicam, ſiue ſternutariam arbitrati ſunt, propter ſaporem acriorem, amarum, halitumq; tetrum, cerebro ſternutamenta interdum extorquentē. Non ita multi ſunt anni, quum primum in Linguagotiæ vinetis, & cis Cellæ nouæ Monſpelliacæ Pontem plurimam, iamque in hortis pleriſque Angliæ vberè propagatam videmus, ab vna radice duriore, plures caules emittente, totam hirſutie piloſam, incanā, Gnaphalii foliis triplo maioribus, crebribus, leniter ſerratis, ab imo multis ad vſque ſumma, oblongiora, acutiora, graciliora, ſquāmulis albidis compacta capitula Cyani, aut Iaceæ apicibus villoſis, ex purpurante paleo colore in pallidum languentibus.

MORSVS DIABOLI.

Germa. **Teuffels biſz.**
Gallis. Mors de Diable.
Ang. Dewelles bit.

NON video quid negotii ſit hanc non eſſe è Scabioſis vnam probare, quod quidam contendunt: verùm adeò Scabioſis eſt ſimilis, vt plerunq; pro iiſdem accipiatur: euidens tamen diſcrimē in radice, à qua tota **Teuffels biſz**, id eſt, Diaboli morſus dicitur, quod nomen Herbarii retinent, nam antiquis non debetur. Cùm itaque ſit multis craſsis fibris ſparſis, depacta, præciſa apparet quà craſsiores coëunt fibræ plures, quaſi præmorſa foret à quopiā cacadęmone: tametſi idē ferè cernatur in plātagine, quare malunt alii dictā ab vrida vi qua mordicat bubones & carbunculos peſtilentes, quibus magno leuamento admouentur. In pratis & viis quibuſlibet occurrit multa, cubitalis & bipedalis: foliis Scabioſæ vulgaris, ſed rigidioribus, nigrioribus, hirſutioribus in imo, in ſummo autem caule aliquantum ſerratis (non profundè inciſis, vt ſcabioſæ): floribus item prorſum Scabioſæ, ſed purpura fuſca, triſtiore aſpectu.

κύανος. *CYANVS VVLGARIS.*
Baptiſecula Officinarum.

Germa. Cornblumen. *Gallis.* Blauez & Bluetz. *Ital. Fior Campeſe.*
Belgis. Corenbloemen. *Angl. Blew Bottell.*

Vtraque propinquior Scabioſis & Iaceis, quàm Intybis.

CÆLESTIS cærulę æmulus color flori ineſt Cyaneo, ſic vocato etiam apud *Pliniũ:* Blaptiſecula vulgo, *Bluetz* & *Blauetz* dicta Gallis eodẽ à colore: etiãq; Germanis Cornblumen, ſiue ſegetũ flos: quia importuno luxu ſegetes vbiq; præter cæteras Secalis paſsim propemodũ enecet, præſertim frigidiuſculis terris. Huius diuerſitates inſigniores Erratici & Hortẽſis. Ille in caule anguloſo cæſia albicantiáue folia, anguſta, in arctum deſinẽtia, acutis laciniis ſinuata Scabioſæ, aut Dentis Leonis more gerit, capituláque oblonga calycis effigie ſquãmatim foris cõpacta, ex aceroſis teſsilis nitidis, è quorum medio cærulei erumpunt flores ſenis plurimùm foliolis, ſemen ſub meſſem relinquentibus, anguloſum, acutum, oblongum, & hirſutie obductum glauca.

CYANVS Maior hortenſis.

QVEM alterum Cyanum alunt horti quidam in Gallia & Germania, non ita diuerſis eſt foliis, ſed maioribus, latioribus, flaccidis, minúsq; lacinioſis, ad Lychnidem, aut Flomam paruam hirſutie & mollitie accedentibus. Nec flores diuerſi, ſed maiores, ſpecioſiores, ſaturioréque in purpureum vergenti cœruleo: radix longior, & viuacior, quàm ſuperioris.

CYANVS minimus viticulis Sparteis ſtriatis, copioſis, perpuſillis caliculis, flore purpureo obſoleto.

NORBONENSIS item opulentiæ videtur hîc Cyanus, nec perinde obuius, niſi ſtrigoſis, aridis, propè Monſpelliacum patibulum & Caſtrum nouum. E radice lignoſa ramoſos valde emittit & vimineos graciles ſparteos pedales, duriores, lignoſos, multis alis diuiſos, piloſos, incanos, vti & folia puſilla Cyani, aut Iberidis, aut Scabioſæ paruæ montanæ diuiſura: flores aſpectu triſtiore in cornulis pellicula ſquammatim conſertis quadruplo minoribus, numeroſioribus. Calycibus Stæchadis citrinæ alteræ paribus. Cyaneo guſtu, non perinde, vti ſuperior, amara. Semina non diſsimilia.

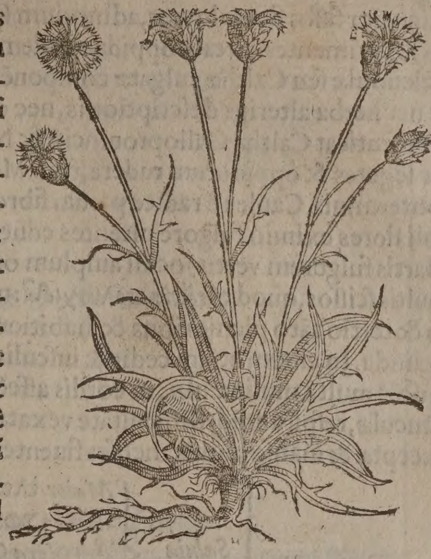
CYANVS peramarus, repens, capitulis ſquaroſis Seſamoidis parui.

MINVS obſeruata hæc: non aliò quàm ad Cyaneũ aut Iaceã referẽda, ſed habitu ipſo & aſpectu ſuperficiei proximè ſuperioris ſimilior occurit (nec niſi quærenti) ſubterque Seſeli pratenſe ramulos ad Sellam nouam & alibi agri Monſpelliaci reptando latitat: foliolis oblongis, anguſtis, Lauendulæ rigidis illius plantæ, quam incanis, albidis Cyani & Iaceæ mediam, vna interiecta planta, proximè deſcripſimus, ſimilibus in cauliculis gracilibus, viticoſis, palmaribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: quorũ ſingulis ſummis ſtaminei flores ſinguli Iaceæ, obſoleta purpura, è poculis ſquammoſa inſertione conflatis prodeunt. Radix digitum paruum æquat. Tota planta guſtu perquàm amaro & ingrato.

Σησαμοειδὲς τὸ μικρὸν *SESAMOIDES parua Dioſcoridis ſquammoſis lucidis capitulis Cyaneis, flore cœruleo.*

Aliud & primi Dioſcoridis rutaceis folijs, cùm Harmala & Rutis.

EXACTE poteſt æquiparari Cyaneis Seſamoides, à ſeminis Seſami ſimilitudine, adeóque vſu, vt nos putamus dictum. Iamque multi ſunt anni quum verum minus notum fuit

fuit ſcholæ Monſpelliacæ profeſſoribus eximijs Rondelletio & Aſſatio. Siquidem lineamenta perpendas, folia ſunt Cyani parui prorſũ, inciſura & ortu Coronopi, hirſutiora, maiora(tametſi fortè *μακρότερα* legendum, vt alibi crebrius monuimus) flores radiati prorſum Cichorij concolores & ſimiles ſupernè, ſubtus capitula ſquãmulis compacta Chamælei lęuis Theoph. Cyani aut Iaceæ modo habentes. Semine intus Seſami aut Cardui minoris: radice Tragopogi, exiliore. Cõmentator noſter cum ſuis *Bellè aſtipulantibus omnibus ex imagine*, aut potius ignauię, *notis* , huic Phalaridis flores & capitula commentus eſt, & affingit, ſuo ne, an ſui Theſei errore, neſcio: fortè quia qui illi pictam miſerat à nobis Patauij ſiccã habuerat: Tametſi in Italia Longobarda non infrequentior quàm Norbonẽſi agro plurima ſqualidis collibus, & etiam herbidis ad Lanum.

CHRYSANTHEMVM *ſegetum folio multiſciſſo.*

CONSPICVVM aureum florem iſthęc fatetur Chryſanthemi appellatio, eiuſmodi eſt ſanè ille, quo ſegetes frigidiorum tractuum Galliæ, Germaniæ, & Angliæ ſcatent; flauam per meſſes Cererem ornãte, ac vnà cum Cyanei & Papaueris Rheadis floribus inſternente, magna ſpectatoris voluptate, quaſi tricolori tapeto. Regionibus æſtuoſis rarius. Caules illi teneri, glabri, virentes, pluſculi, rotundi, ſeſquicubitales. Folia crebra ab imo ſemunciam lata, toto ambitu Arthemiſiæ modo & crebrò inciſa, pallentia, tenera, viridãtia. In ſummo aureæ orbitæ nonnihil fulgentes, latiores, compreſsiores, Anthemidis, bollidis maioris, & calendulæ ſimiles. Oleracea eſt guſtu & nonnihil caloris indicante, ei tamen parcit pecus in Anglia, nec item olere manditur: ac illis ſignis deficitur, quæ in Calendula graphicè Dioſcoridis Buphthalmum exprimunt.

CALTHA *Poetarum &* CHRYSANTHEMON *oculatum verius Dioſcoridis, Calendula Offici.*

QVIPPE noſtrâs *Kalendula* quin ſit Poetica Caltha nullus neget, qui in Georgicis Luteolam Caltham, & in *Plinio* grauiter odoratam leget: Columella autẽ Buphthalmum hanc innuere videtur, vbi fauẽtia lumina Calthæ canit, nempe aureum rutilumq́; flauorem, & orbẽ circinnatum vmboneq́; in centro extante cõſpicuo, luminis, ſiue oculi, in ſpeciem. Vnde Cachlan, id eſt, hiantulam & apertam dixerunt: ſicq́; Caltham putet quis deciſam à Calatho (vt Melyphyllõ à Meliſſophyllo) qui quaſillus Latinis, Seruio teſte, poculum & calyx eſt, cuiuſmodi oſtentant ſingulis fermè Calendis Calendulæ florum pocula flaua: cuius & nos ſumus ſententiæ, à quo hiſce ſalebris permultis perplexi, diſcendi cauſa Monſpellienſem Epiſcopum Gulielmum *Pelliſſerium*, Dioſcorideæ Plinianæq́; lectionis mirum quantum auidum & peritum, Magalonæ audire meminimus (inter complura loca partim hiulca, partimq́; luxata, quæ ille interpolabat) diſtinctius legentem, hunc in modum è codice calamo exarato, capite de Chryſanthemo, χρυσάνθεμον ἢ κάλθα, τρίφερα ποα θαμνώδης πλείους δὲ (non λείους, nempè plures, non læues legendum) ἀναφέρουσα καυλοὺς καὶ φύλλα: deinde πολυσχιδῆ ἄνθη μήλινα ἰσχυρῶς σύλβοντα, reliquũ autẽ vt in vulgata editione Lutetiana conſtabat. Id eſt: Chryſanthemum ſeu Caltham, tenera herba fruticoſa, plures (in vulgatis læues) ferens caules & folia: tum multifidos, id eſt, crebrò, aut minu-

Ang. Marygold
Ger. Ringelblumen.
Bel. Gou bloemen.
Ital. Fior d'ogni meſe.

minutim fiſſos flores luteos, admodum ſplendidos vel rutilos, magnos oculos (non bonis) exprimentes: circaq́; oppida eandem naſci, & olere mandi. Quam hac cęſura literam Calendulæ ſeu Calthæ vulgatæ componētes, tam plenè & exactè vtramq; vtrauis indicari, vt nec herba alterius deſcriptionis, nec deſcriptio alterius plantæ egere viſa fuerit. Etenim fruticat Caltha Galloprouinciæ & Norbonæ cum multis in aruis & incultis propter ſegetes & oppidorum rudera, tum Monſpellij, paulò vlterius Ægidio fonte aruis vrbi conterminis. Caules è radice parua, fibroſa, complures, ſparſi, teneri, læues: foliáq; Leucoij flores eximio fulgore nitentes edūt, vel etiā rutilos (ſic enim ϛύλβον Cicero, rutilum Martis fulgorem vertit) oculi amplum orbem effigiantes, argutis minutiſsimisq́; crenulis multis ſciſſos, quod eſt ἄνθη πολυσχιδῆ: nulli nō horto decora & inquilina, culta autē altero & tertio tāto plenioribus & habitioribus floribus paucis coronariorum ſpecioſitate ſecunda. In cibum etiam cedit & iuſculis inditur, guſtu & odore nō ingrato: acetarijs etiā miſcēt multā mulierculæ, tū cordis affectibus tum icteritię & fœdis coloribus indūt virgunculæ, reſpirandiq́; difficultate vexatæ. Ius & teneræ cymæ luteo ouorum in placētam exceptæ & manſæ, nimis menſes fluentes ſiſtere, cunctantes autē impellere compertū eſt.

- *Saluia*
  - *Maior* ἐλελίσφακος
  - *Minor* Σφάκελος.
  - *Baccifera Cretenſis*
  - *Candida, niuea.*
  - *Criſpa.*
- *Horminum.*
- *Horminum ſylueſtre*
- *Scarlea*
- *Colus Iouis quorundam, & Galiopſis Lutea.*
- *Verbaſcum*
  - *Sylueſtre Saluifolium verticillatum, anguſtifolium, Monſpelienſium, an Phlomos Lychnitis, ſiue Lucernaria Dioſc.*
  - *Sylueſtre Saluifolium, latifolium lignoſum, fruticoſum, verticillatum luteum.*
  - *Saluifolium purpureum.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Maximum odoratum.*
  - *Nigrum odoratum Luteo flore.*
  - *Purpureum Ericæfolium.*
- *Æthyopis.*
- *Blattaria Pli. an Chryſogonum.*
- *Primulæ Veris an antiquorum Phlomides ſiue Verbaſculi?*
- *Primula Veris pratenſis & odora lutea* } *eiúſq; gemina in flore varietas.*
- *Primula Syluarum, eius triplex varietas.*
- *Sanicula altera Alpina ſiue Auricula Vrſi flore purpureo albo & luteo.*
- *Baccharis.*
- *Digitalis*
  - *Purpurea.*
  - *Lutea.*
- *Helenium.*
- *Helenium ſecundum alibi.*
- *Bugloſſum Dioſc. ſiue Borrago recentiorum.*
- *Bugloſſum vulgare anguſtifolium.*
- *Borrago ſempervirens.*
- *Bugloſſum peregrinum radice multifida Pulmonariæ.*
- *Bugloſſum erraticum, Echioides aſperum.*
- *Anchuſæ*
  - *Onocloides.*
  - *Lutea,*
  - *Tertia,*
  - *Quarta, eſt Lycopſis.*

Lycopſis

Lycopſis, ſiue Lycapſis degener Anchuſa Æginetæ, Commentatoris Cynogloſſum, ſine caule, ſine flore.
Echium.
Onoſma.
Cynogloſſum.
Cynogloſſum pusillum.
Cyrſion vtrumque.
Symphytum.
Pulmonaria.
Nicotiana.
Petum vlceraria ferruminaria & Herba Sancta.
Arction.
Perſonata.
Xanthion.
Petaſites.
Cacalia.
Tuſsilago.

SALVIA Maior ſcabrior Dioſcor. ἐλελίσφακος.

Germa. Groſz Salbey, Breit Salbey.	*Belg.* Groue & groote Sauie.
Gallis. Groſſe *S*auge.	*Hiſp.* Saua ſiue *S*aluia.
Italis. Saluia Maggiore.	*Ang. Great Sage.*

FOLIORVM ſqualor cinereus, decolor, pallenſque facies, arenti & marceſcenti ſimilis, qualis in torridis collibus enatæ Saluiæ eſt, occaſio fuit ἐλελίσφακον vocitandi, quaſi dicas Sole afflatam, tabefactam, aut ſideratam: tametſi potuit æquè ſcitè à medendis ſphacelo penè demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburque inſitum reuocaret, qua pollet familiari facultate noſtræ vitæ primordiis benefica. Vnde *S*aluia Latinis dicta, quia ſaluos & incolumes præſtet innumeros, eapropter Rithmicus verſificator quem in admirationem rapuiſſent tam diuinæ vires, ſciſcitatur, *Cur moritur homo, cùm Saluia creſcat in horto?* Antiphone, *Contra vim mortis non eſt medicamen in hortis.*
Conſpicuas duas differentias in Eleliſphacũ & Sphacelum è Theophraſto etiamnum licet obſeruare. Vnam nempè Saluiam maiorem in vinetis Aquitanicis, Linguagothicis & *P*edemontanis, vbi fruticat multa, ſquabriore, rugoſiore, maiore, magiſque ſqualente aſpectu; quæ eadem in hortos tranſuecta fuit & vocata maior *S*aluia. Eius ſunt plures varietates, cunctę Menthæ, folióq; nõ Cotoneæ, vt mẽdoſè Gręca, extãt, Pliniũ legenti manifeſtum fiet, qui tamen germanitate nominum deceptus, Saluiam in Mentham demutauit.

SALVIA Coccifera, ſiue Baccata, Cretenſis.

QVAS inter perquàm pulchra ea eſt Cretenſis baccata noſtrati prorſus ſimilis figura, odore, ac ſapore, lignoſis ſurculis. *S*ed hi inſtar Gallarum rotũdis excrementis Piſtachiorum magnitudine & forma, ſapore minus calido, magis aſtringente, non inſuaui donantur, multiplici lignoſi ſurculi, quibus nos impertiuit apprimè ſedulus & peritus veſtigator ſtirpium Iacobus Reinaudetus Pharmapœus Maſsilienſis.

Varietas.

Valde

Valde variat etiam in Anglia, vbi ſarmenta quædam & palmites eiuſdẽ plantæ partim ſpadiceo colore, partim candore pluſquam niueo viſuntur, & folia quaſi pellucida. Quæ nonnullis etiam rugantur, & fimbris multis in ambitum criſpa cernuntur, non ſine voluptate.

SALVIA MINOR pinnata, Theoph. σφάκελος.

Germa. Clein Salbey, edel Salbey.
Ital. Saluia minore.
Belgis. Cruys ſauie & Orkens ſauie.
Ang. Litle Sage.

ALTERA verò differentia, quæ auritis, aut pinnatis eſt ad imum, Circeæ modo, foliis, minus ſquaroſis & coriaceis, minoribus multò: eoque nobilem dictam, & *S*phacelum putamus, nec vllam eius varietatem nouimus: nullum enim diſcrimen in ſapore, aut odore eſt.

ὅρμινον. *HORMINVM.*

TVM Satiuum tum ſylueſtre notius hodie, quàm vt pluribus aſſerendum ſit: nedum in hæſitationem reuocandum: vtrunque medicatum eſt: ſed vehementius Sylueſtre ad Venerea illicia, vnde nomen acceptum: ὁρμᾷν quippe eſt impetu cęco agi inſtinctuq; ferri & cieri inteſtino, vti quos in Venerem vrget libido: ideò παρορμᾷν πρὸς τὴν συνουσίαν, in Venerem laceſſere dicit hîc. Nuſquam autem niſi in hortis, cultu Herbariorum viſitur Satiuum, foliis Pſeudodictâni vel Marrubii ex interuallo binis & in ſumno purpuraſcentibus, collectis vt in Dictamno: iuxta quæ tota circum caules quadratos, pedales & cubitales, flores ſunt verticillatis pyxidulis purpureis ad cæruleũ vergẽtibus: quæ hiantes per maturitatem deorſum nuunt pendulę: ſemine papauereo maiore, nigro, ablongo, muccaginem aquæ merſo, vt *P*ſylium, emittente: ęſtate floret.

SYLVESTRE HORMINVM.

RVDERA & prata macilenta ſectatur ſylueſtre dictum: foliis maioribus & aliquantùm laciniatis oris Blattarię ſimilitudine & colore: quadratis & paucioribus virgultis, ſeſquicubitum altis: per internalla flores verticillati in ſpicas longiores abeunt, deorſum inclinatas, ceruleas purpuraſcentes: nigro, nec abſimili priori, ſemine glutinoſo. Vtrique radix lignea: Sed illius odor nullus, huius verò *S*carleam redolent flores.

SCARLEA, Centrum Galli, Officinis Gallitricum.

Germa. Scharlach.
Belgis. Scarleye.
Gallis. Oruale, Toutebonne.
Ital. Schiaria.
Ang. Clarye.

EST autem quam vulgus Gallicum *Orualle*, conſpicua ad Horminum alluſione, & cõſimili de dote vocitat, notiſsima: Germanicè & Belgicè Scarley quaſi dicas, oculum clarificans, mixtis Latina & Germanica voculis. *S*emen quippe palpebram inter & oculum inſertum, atque diutulè retentum, quantum eſt ſordium illic, illico euerrit & rapit, quotidiano etiam vulgi experimento. Seritur, & oritur anno poſt, Iulio & Iunio: flores edit cęruleos & albicantes *S*aluię vel Dictamni: in quadratis caulibus folia pręgrandia Verbaſci, aſpera, admodũ hirta, rugis & veluti verrucis nõnihil hirſuta, Æthiopidis aut Verbaſci pube, & ſylueſtris Hormini ſimilitudine: ſed minor radix, dura & ſublutea. *S*emẽ in calycibus nigrũ καρηβαρίαν, capitíſve grauitatem facit, odore, quẽ vniuerſa ſpirat, non tamen ingrato: eoque magni vſus quibuſdam ſeptentrionalium ad *Z*yti Bieręque confectionem: Lupuli namque vel penuria, vel vegetioris potionis faciendę cauſa, cortinis feruenti-

nentibus a
laritate pr
Menſtrua
refragand

HIs mer
pſim lu
tam, nonn
radice Lan
tos, quibu
minora: flo
gines am

MVLTI
φλογ
quæ huius
alitur, Tap
practici, qu
ti cuncti fa
ſylueſtrem
montoſa
omnibu
ſpellio v
ridé vid
Italiæ. P
be vel *Ma*
ſecundum
ctis, pallid
ſunt, denſ
pata, Salui
& ad Ely

ALLI pr
Angliæ,
ſutis, quad
res prome
iucundos

PRA
tium
quàm m
dúmque
verticilla

uentibus addunt; fitque temetum, quo non multis depletis poculis temulenti fiunt, hilaritate propemodum inſana: in nonnullis tamen, riſu quàm miſeratione magis digna. Menſtrua & ſecundinas ducit, & Venerem ciet, quare minus, quin ſit Hormini ſpecies, refragandum.

COLVS IOVIS folio Vrticæ, aut Hormini, Galiopſis Lutea recentiorum.

HIs meritò accenſenda videtur ea, quam neſcio qui rei Herbariæ nomẽclatores, Galiopſim luteam dixère, & Colum Iouis: ſummo caulis faſtigio colum flauo penſo inuolutam, nonnihil effigiantes: facie quippe Hormino propiore quàm Vrticæ, aut Ballotæ. E radice Lamii ſimili, caules edit non multos, cubitales & ſeſquicubitales, quadratos, hirſutos, quibus folia Vrticæ, aut Trachelii albida, ad baſim ſinuata, latiora, læuia, Gallitrici minora: flores in verticillis lutei, Saluiæ aut Scarleæ. Scaturigines vdósque ſyluarum margines amat, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ. Guſtu nonnihil calido, exſiccante.

VERBASCVM Syluestre Saluitenuifolium Norbonenſium, an PHLOMOS LYCHNITIS Dioſ?

MVLTIPLICIS differentiæ itẽ φλόμος, vel φλόγμος, deductus è flammis, aut Elychniis, quæ huius tomento bombaceo concinnãtur & alũtur, Tapſum potius maius dicunt, aut Taxũ practici, quia toxicis aduerſetur: tametſi cognati cuncti ſaluiis facultate & facie adeò ſunt, vt ſylueſtrem ſaluia plebs vocitet minores ſpecies montoſas, inter quas frequentiſsima pleriſque omnibus agri Norbonẽſis collibus glarioſis, Mõſpellio vicinis, fruticat hic quẽ Phlomus Lychnitidẽ videtur innuere Dioſ. rarus alibi Gallię, vel Italiæ. Peramœno aſpectu florum luteorum Fabę vel Marrubii, in verticillatis circinationibus ſecundum foliorum exortus hinc inde porrectis, pallidulis villis ſtaminum, folia ſcabra, craſſa ſunt, denſa lanugine cana, aſperáq; tactu & criſpata, Saluię Anguſtifoliæ anguſtiora, ſed lõgiora, & ad Elychnia valde accommoda: vnde videtur Dioſcor. Lychnis dicta.

SYLVESTRE Saluifolium, fruticoſum, lignoſum.

ILLI proprior cęteris hic Marrubium & Saluiam imitatus: eóque vocant quidam horti Anglię, Italię, Belgię & Gallię, agreſtem Saluiam: foliis ſcabris, albidis, aliquantum hirſutis, quadrangulis, in virgis lignoſis, breuibus, bicubitalibus, per interualla foliorũ flores promentibus luteos, Marrubii vel Archangelicæ modo, verticillatim hęrentes, viſu per iucundos.

VERBASCVM Nigrum Saluifolium, purpureo flore.

PRATIS ſabuloſis familiaris hic Saluifolius, præſertim non procul Taurino Pedemõtium: pariter Germaniæ, Gallię, Angliæ, ſaxoſis pratis herbidis & ruderibus. Folia quàm maximè Saluiam agreſtem, ſiue Scordeum Plinii, aut Horminũ æmulantur, ſecundúmque caulem & ramos ab imo quadratos pedales & ſeſquipedales numeroſi floſculi, verticillati, purpurei, vel cærulei, per fœnicetia.

SYLVESTRE *Saluifolium,fruticoſum,lignoſum.*

PVRPVREVM Erucæ foliũ Angliæ & Galliæ etiam obuia hæc tum pratis,tũ ruderibus, quam horti quidam alunt in Belgio,cognitu & deſtinctu facilim,foliorũ lacinioſæ oræ Erucæ,aut potius cornuti papaueris diuiſura, & colore nigriore, ramoſos caules & cauliculos ambiunt:flores per interualla Saluiæ aut Hormini modo & colore,tota viridante & hirſuta ſuperficie.In mole templi diruti Bathoniȩ Anglȩ prope Thermas,videre erat ſuperiore anno.

φλόμος. VERBASCVM MAS,*Thlapſus Barbatus.*

Germa. Wullkraut.
Gallis. Bouillon blanc Maſte,
Belgis. wollcruyt.
Ang. Mulleyne the male.

QVI obſeruarunt muſtellas conflixiſſe cum ſerpente,peneque enectas & victas, paſtas iſto Thlapſo, & factas denuò alacres,duelliũ inſtauraſſe,Taxũ vocarũt:alioqui luculenta foliorũ magnitudine,& videndi vbiq; conſuetudine,nulli nõ cognitũ.Folio prȩgrandi,ſimili,& pari,Enulæ,pube obductum multa & leni & incana,quali in Gnaphalio & Æthiopide. Caulem admodum procerum, trium cubitorum,à ſui medio ſummo tenus floribus luteis ſtipatum,thyrſumque, ſiue funalem exprimentem, viſendum,vnde vulgo *Torches* & Græcis φλόμι à flamma, quam alunt funales, aut *Phlomi* folia & caules in lucernis.Radix pollicem craſsa.

FOEMINA.

HANC ſi albidis exeat floribus,& ſenis foliolis diuiſis,fœminam vocant, alioqui folio confimili & pari.

MAXIMVS odoratus meridionalium,Thlapſus barbatus.

EXCELLIT hîc vt magnitudine foliorum,ſic etiam odore ſuaui,omnibus Verbaſcis: tametſi varietas tantum videtur deſcripti communis *Phlomi* fœminæ,vel maris: floribus quippe luteis & interdum albis exit,ſenis foliolis:quȩ arantur rubris lineolis,odore ſuauiſsimo,folio longiore,latiore: radice craſſa,nec aliubi diſsimilis tota planta. In Belgicis, & Gallicis Northmannis hortis alitur. *Pedimontani* verò agri,Norbonæ,Angliæ,& Italiæ, occurrit paſsim in campeſtribus.

NIGRVM *Latifolium Luteum.*

ET huius omnia penè ſimilia,foliis namque Enulæ inter & Digitalem vel Symphitum nigricatibus obſidetur,paribus,ſcabris grauiter olẽtibus,nec incanis, floſculis ex herbaceo luteolis,ſtellatis,minoribus:ſemine item *Papaueris* minore,Digitalis ritu incluſo: è radice æque cæteris magna,caulis gracilior Blattariæ cubitalis.*Pratis* Brabanticis, ſabuloſiſque & herbidis,atque in Francia,& Anglia,Iulio & Iunio ſponteprouenit.

ÆTHIOPIS φλομώσης, *ſiue Phlomitis.*

HVIC nomenclaturam Magica futiliſque mendaciorum magiſtra ſuperſtitio commẽta videtur,quòd iniecta flumini folia quantũ eſſet aquæ exhauriri crederetur: tametſi veriſimilius,quia optima ex Æthiopia adueheretur: niſi ſit dicta, quaſi fuliginoſa cinefacta,cineréve aſperſa, αἴθοψ, namque Græcè fulligo eſt,ſiue fauilla aduſta.Inquilina hæc hortis Germaniȩ,Angliȩ,Galliȩ,& Italiæ:vbi primùm vidimus ex Græcis & Illyricis mõtibus maritimis allatã,iamq; ſatis vulgatã eſſe,& cognitu facilẽ,Thlapſi barbati admodũ ſimilẽ,cõſtat, *Magis* tamẽ incanis,mollioribus:carptaq; delicatiore lõgiore lanugine,cuiuſmodi Cretenſis Dictamni,& lacinioſa vndulatáq; criſpante ora,circum imum caulem accu-

accubantibus; & ambientibus quadratum,hirſutum,binum pedum,& ſeſquicubiti,multas in alas ſparſum, quæ ſecundum lõgitudinem verticillatim flores ambiunt Scarleæ aut Hormini: ſed albidi,& ſemen non diſsimile. Radix cognatã Verbaſci naturam teſtatur.

CHRYSOGONVM, an potius BLATTARIA *Plinii, quàm recentiorum* TORMENTILLA?

AB aurea florum fœtura dictum Chryſogonum credere par eſt: Eapropter ſi Blattaria Plinii Chryſogonum Dioſcoridis non eſt; nulla iam planta in memoria eſt, quæ nou longius multò abſit à Chryſogono, quàm hęc Blattaria. Quippe denſè fruticat, multiſq; firmis ramis, & rigidis ſeſquicubitalibus, & duos cubitos altis, rectis: foliis Quercus, aut Verbenæ: flores adeò Verbaſco, foliorumque quinario numero, & colore accedunt, vt vtrãlibet pro vtrauis accipere facilè fit, etiã monente Plinio. Verùm Blattariæ flauo ſaturiore, & magis rutilo, initiò præſertim, folia non perinde incana, aut hirſuta, ſed obſcurè viridantia. Semen pullum, incluſum pericarpiis Lini, aut potius Digitalis purpureæ. Radix Napi aut Raphani ſylueſtris, alba, digitum craſſa; ſed æſtate exeunte per Autumni initia, ex atro foris intúſque rufeſcere quidam amici affirmabant; nempè ex cocto ab æſtu alimento: quemadmodum Carduo Benedicto vſu venire videmus, & quidem minus de hac miramur, vt cuius flores interdum purpurei, punicei & cærulei conſpiciantnr, non modo in Belgii & Galliæ Herbariis hortis, ſed etiam in Taurini & Riuoli marginibus campeſtribus herbidis. Amara admodum, calidaque & ſicca guſtanti; quare qua alliciat blattas & tineas dote arcana malim ſcire, quàm non potius (quemadmodũ Abſynthio, Abrotano, & aliis amaris arcentur) ab-actum iri idem animalculum ſuſpicari: farctus viſcerum meſeraicarũq; expedire certum: incertum verò quid ad morſus venenatáq; poſſit. Eapropter qui præ hac Tormentillam ſeptifoliam, inter Pentaphylla memoratam, mauult Chryſogonum facere, ob radicum (tametſi perparum rufeſcant) effigiem flores & folia, ac denique vires ad venenata plurimi faciendas: ſanè per nos optionem habeat, dummodò haſce noſtras coniectationes ſic accipiat, vt eas, quæ ſunt lubenter ceſſuræ potioribus veſtigatoribus, non ignauis obtrectatoribus.

Græcè ſimilem rapo, non æqualem, aut extuberantẽ radicem ὄυθίαν γογγύλῃ

TORMENTIL.

φλομίδες, PRIMVLÆ *variflora, an Antiquorum* PHLOMIDES, *ſiue Verbaſculi?*

AVerna germinatione, florumque quaſi rediuina vernatione, vulgus *Primulas veris*, quia primulùm tum erumperent & florerent, vocitauit. Huius plures varietates, pręſertim in Anglia, lautitiæ & florum deliciæ ãmantiſsima, quàm alibi conſpiciuntur: quarum qui vnam duntaxat nouerit, cunctas cognitas habebit: diſtant quippe floribus duntaxat ſaturiore colore, rugoſioréque folio.

PRATENSES *Duæ, Pallida, Lutea odora, quæ culta fit maior & flore multiplo apud Anglos.*

Germa. Himmel ſchluſſel, & S. Peters kraut. & Schluſſelbluom.
Gallis. Prime vere & brayes de Cocu.
Itali. Brachediculo, & fior di prima vera.
Belgis. S. Peters cruyt.
Ang. Cowe ſlyppe.

VBIQVE IN pratis vliginoſis & riguis, præſertim regionum minus calidarum, vt Sabaudiæ, Flandriæ, Galliæ, Northmanniæ, & Angliæ, primo veris tepore florent; è radice albida, fibroſa caulem nudum, rotundum, aliquantum hirſutum, palmarem & ſeſquipalmarem, quem ſummum & nutantem vmbellæ inſtar, florum calyculi copioſi ornant, non diſpares pulmonariæ, ſed lutei, ceræ nouæ odorem & colorem æmulantes. Folia

maiora Betonicæ, neutiquam ambitu inciſa, Digitalis purpureæ quadantenus, rugoſa, ad imum ſtrata, aut parum ſurrecta: guſtu non ingrato, in olere, placentulis, & acetariis: admodum vtilis capiti, neruis, & humorum ex decubitu putredini, aut inflãmationi, eóq; vulneraria habetur.

Varietas florum, gemina.

IISDEM ferè locis hæc, nec diuerſis floribus, ſed pallentibus, & foliis grandioribus paulò, odoris verò nullius.

SED quæ in hortis Anglicis & Northmannicis colitur, florum maiorum, prouentu & fœtu multiplici, triplò aut quadruplò omnium *Primularum* magnitudine & elegantia prima.

SYLVARVM PRIMVLA.

HANC non poteſt non noſſe qui vllam ſuperiorũ viderit: differt enim flore duntaxat, qui ſingulus languido pallore, puſillus, palmo breuior, quaſi cauli ſummo ineſt. Folia, ſapor, odor, vſus, non diſparia, ſed lubentius hæc nemoroſa vmbroſaſque conualles ſectatur: vti in Anglia, Delphinatu, & Sabaudia. Flandris & Gallis hortenſis.

Varietas

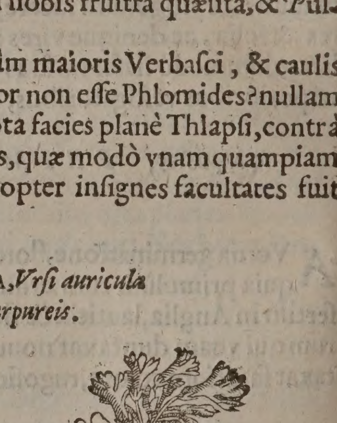
VARIAT hæc in Angliæ hortis ſpecioſa florum duplicatione & incremento, Lychnidem coronariam duplicatam æquante: coloris etiam diluti lutei.

INTERDVM & albi peramœni, ſed ſimplici floris, venum ferunt mulierculæ in vicum Mercatorium Londini.

ETIAM fimbriatis floribus, rugoſiſq; plicis, & coloris obſcurè virentis, *Primula* quædam Londini hortis frequens, alioqui aſsimilis cæteris: quam ſtudioſi Herbarum Antuerpiani, vt nonnullas ſuperiorum indidem habuerunt, & nos monuerunt quãpiam *Primulam* in Anglia extare floribus purpureis: ſed nobis fruſtra quæſita, & *Pulmonaria* putata, vt doctiſsimus Turnerus dicebat.

Harum omnium cùm ſint folia ambitu rotundiore quàm maioris Verbaſci, & caulis nonnullarum foliaque ſint hirſuta; cur neget commentator non eſſe Phlomides? nullam niſi oſtentationis futilis habet rationem: vires quippè & tota facies planè Thlaſpi, contrà ſuadent, conſenſúſque experimenti apud omnes regiones, quæ modò vnam quampiam harum habeant, *Paralyſis* herbam vocant, quo nomine propter inſignes facultates fuit etiam *Phlomus* donatus: igitur & hæ *Phlomides*.

PARALYTICA Alpina SANICVLA, *Vrſi auricula recentiorum, figura Primulæ, ſed floribus purpureis.*

VISENDÆ venuſtatis vt ſi quę alia Alpinarũ, iſtam herbulam, ſatius fuit Arthriticam vel *Paralyticam* nominaſſe, quàm *Saniculam*, tum propter peculiarem expreſsionẽ affectus Arthritici, quem admolitur, tùm maximè quia Primulis annumeranda videtur: tametſi amat hæc ſumma item montiũ præcelſa, & præruptarũ ſupercilia petroſa, qualia ſunt in Claudii cautibus, Clauenę, & Oenipontis finitimis, vbi ferè totã ęſtatẽ perẽnat nix, qua inuita exacto Vere hæ Primulæ pratenſes ſingulari cauliculo, quaſi flores in pediculo molliore & inflexo punicantes, aut ex roſeo albicãtes, viſum exhilarantes dant, ſuauiterq; ſpirantes: folia autem albida, virentia, craſsiuſcula, carnoſa, & lęuiora, quàm Primula Veris, nonnihil repanda, & limbo craſsiore tantillùm fimbriata & circinata: radice multum fibroſa & cognata *Primulæ*: guſtu pariter multum exſiccante & aſtringente, vulnerariis potionibus quæſita, & foris vulnera glutinante, vnde *Sanicula*.

ALI-

Varietas. Alibi montium interdum frequentiorem & maiorem vidimus folijs, cauliculo & flore, qui tamen nō purpureus, ſed luteus, aut albus, & fuſcedine pullus eſt.

DIGITALIS PVRPVREA.

Ger. Fingerhut et fingerkraut.
Belg. Vinger hoet cruyt.
Gall. Gant noſtre dame, doigtier.
Ang. *Foxe gloue.*

REGIONES quæ ad Aquilonem ſunt, feraciſsimæ ſunt Digitalis purpureæ, quæ Meridianis calidiuſculis ferè deeſt. Sed in Francia, Belgio, & Anglia, nulli non nota, vbi id nominis vernaculè aſſequuta fuit, nec enim antiquis memorata, quorū calathi oblōgi, picti, cęlatíve apparent, in Digitalis ſiue digiti ad ſuendū munimenti ſpeciem, eleganti ſerie cauli bicubitali hærent vno ex latere, penduli, folij paris, cōcoloris, & ſimilis, Cynogloſſi vel Symphiti maioris: fibroſa radice, viſcida, nigricante, ſemen in pericarpis puſillum, Verbaſci, odore putidiuſculo, & qui Bacharim dicebant, opinionē refellēte guſtu ingrato, exſiccante, aliquantum calido, & vulnerario: quare plurimi fit ad omnia vulnera ſananda.

DIGITALIS Lutea.

MINOR hæc, minoriſq; elegantiæ, minus fert cœlum Angliæ, vbi non vidimus, alioqui paſſim in Pedemontani Taurinis & Sabaudijs collibus, folio nigriore, anguſto, Blattariæ aut Plantaginis, læui, nec hirſuto, non perinde hilari aſpectu florum, qui pallidulí luteo ſquallent, anguſtiore nola, nec perinde punctulis impreſſa.

βακχαρις παυχαρις *BACCHARIS.*

EXTAT apud claſsicos Græcos βακχαρις, aut potius παυχαρις, plantæ cuiuſdam nomēclatura, ſic, vt lubenter credimus, indita, propter eximiam fragrantiæ gratiam Cinamomeæ radicis, ex qua cùm multa alia, tum vnguen confiebat, item παυχαρις apud Atheneum dictum, ſertáq; concinnabantur, quibus tempora cingebantur, *ne Vati noceret mala lingua futuro*, vt canit diuinus Maro. Eam ob rem licentius abutuntur lectoris patientia, qui iſtud caput è Dioſcoride quaſi ſpurium expunctū volunt, fruſtráque probare ſatagunt, vtramq; plantam, Baccharim nempe & Aſarum, & vtriuſuis deſcriptionē (paucis quæ irrepſêre demptis) eadem eſſe, cùm quilibet iam cernat legendo non propius abeſſe Hederam à Saluia, quàm Aſarum à Bacchare. Aſtringit hæc, inflammationibus & ignibus ſacris proficit, ſomnifero eſt odore, fronde inter violam puta albam & verbaſcum. Illa contrà impendiò calfaciens, diſcutiens, hederaceo folio. Nō parum itaq; diſcrepant Plinio autore: qui quòd coronis non addatur, dictum tradit Aſarum. Labes hæc profecta è fragmentis Crateuæ, vbi Baccharis Dioſcoridis Aſarum vocatur & deſcribitur. Quod quidem nos monet, ſedulam appellationum perpenſionem neutiquam neglectui habendam eſſe accuratis viris, veri fidis venatoribus. Iam verò de multis, ſi optio detur, nullā perinde congruā videmus, ac illa, quā olim barbarorū doctiſſimi genuinā putabant: multò enim propius, quàm illa Mathioli ſpecies verbaſci odorati, ad Baccharē accedere certū eſt. Hæc quippe fruticoſa, appendicibus donata, foliiſq; aſperis, nigricantibus, Primulæ veris, vel Saluiæ latifoliæ magnitudine, caule bicubitali, floribus purpura obſoleta glomeratis, in pappos defluentibus, Cardui modo. Radix ſummo ceſpite ſparſa, diffuſis fibris, garyophyllatæ modo, cuius odorem preſentiſsimum halat, vel cinamomi: cui contulerunt antiqui Baccharis radicem, qui Garyophillos non noſſent. Planta valde frequens, valdéq; iſto nomine nota Monſpellij circum, & alibi non paucis locis. Qui quatuor Conizæ ſpecies nouerit, (earum namque inter ſe non parua ſimilitudo, flore, Luteis omnibus, odor grauis, gluten dum attrectantur) cur Mathiolus iſtam Baccharem odore & flore

nobilem Coniſam maioré fecerit,& Verbaſcum ei ſuffecerit, haud facilè dicet. Verbaſcũ quippe eſt odoratum, cui interdum flores lutei,interdum purpurei,vt Blattariæ maioriq; Verbaſco interdum contingit mutari. Romæ cùm valde auidi,vt ſemper ſoliti fuimus, & freti fide Mathioli complures quos ſciſcitabamur herbariæ rei peritos, nihil aliud quàm Verbaſcum putabant:idemq; in Flandria alijsq; non paucis locis ortum, non chartæ agglutinatam plantam iſtam Mathioli,quæ potius figuræ,quàm odoris,colorísve notas retinet. Sed iſtud conſuetum illius dignitati,res verbis aut chartis aſſertas,non item inſpectione exploratas literis mandare.

ἑλένιον HELENION.

- *Ang.* *Elecampane.*
- *Ger.* Alantzwurtz.
- *Bel.* Alantwortele,ende Galantwortele.
- *Gal.* Enula Campani,herbe d'Elaune.
- *Ital.* *Enola,l'Ella.*

HELENÆ luctu aut ſatu clarius & notius poſteritati factum eſt Elenion, quàm vt fuſiore delineatione ſit opus, tametſi & ab inſula Helena dici putatur, vbi longè optimum luxuriet numeroſa & prægrandi fronde Digitalis aut Verbaſci Platiphylli(non anguſtifolij Verbaſci,vt mendoſè codex Græcus)florem Buphthalmi aut mediæ Conizæ aureũ ſtellatũ Iunio & Iulio fundēte ſcapo fũmo, recto, tres aut quatuor cubitos procero: radicis amplæ,craſſioris,carpum ferè æquãtis,perquàm odoræ: in pratis villarum & prædiorum Angliæ, Germaniæ & Galliæ,erui primo Vere ſolitæ. Qua quidem vtendum intrò humenti & recēti ad animi paranda commoda lætitiamq; inuehendam, & mœſtitiam necãdam: de qua dote plurimi fecerũt eam antiqui,& nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectum opinati ſunt:ſicca verò benè facit foris: ſin intrò ſumas, humenti atq; recenti vtendum,præſertim in pulmonis affectibus cronicis. Iſtud tamen Pharmacopœi non eſt, ſed periti Medici.

βούγλωσσον BVGLOSSVM ſiue BORRAGO,

BVGLOSSVM *vulgare anguſtifolium.*

Euphroſynon.

- *Ger.* Burretſch.
- *Bel.* Bernagie.
- *Hiſp.* Borraienes,Borraies.
- *Ang.* *Borage.*
- *Gal.* Borraches.

BORRAGINEM quaſi Bouaginem vulgus dixiſſe putatur,verſa & deinde peruerſa è Bugloſſa voce,quòd tam verum videtur, quàm nulli in dubium iam vertitur,noſtram Borraginem eſſe genuinum DioſcoridisBugloſſum,εὐφρόσυνη,ſeu exhilarantem herbam: cuius poſtea ætas recentior nomen confudit & commune fecit,viribus & nonnulla ducta ſimilitudine, anguſtioribus folijs,& aliquantum diuerſæ plãtæ,non Borraginis, vt nũc, ſed Bugloſſæ tunc dictæ. Iam verò notior vtraq; etiam plebeculæ quouis oluſculo: ſed minus vera, verum retinuit nomen. Latifolia & germana,non Bugloſſa,ſed Borrago tantùm dicitur. Vtraq; fœcunditate importuna in hortis luxuriat. Genuinum & latifolium folijs in ceſpite ſtratis,latis,ſubrotundis,aſperis,hirſutis,rimoſa viridi in atrum declinante,ſuperficie Symphiti maioris potius quã Verbaſci. Huius radix extima albicat,minor & breuior nec perennis. Alterius contrà foris nigra,perennis,prolixior. Vtraq; tamẽ glutinoſa, edẽdo medendóq; nata: genuinæ flores ſtellati quinis foliolis,eximia purpura, cœruleóq; nitentibus,interdum candidis,medio quaſi centro coronidem circinatam,fuſcam, exilem cohibentibus. Semine nigro Anchuſæ aut Lycopſis: Sed alteri flores concolores,Primulæ Veris modo aut Anchuſæ: Semẽ maius,minus nigrum,folia lõgiora,anguſtiora,Echio aut Lycopſi toto habitu tam propè accedentia,vt ni defuiſſet rubellus radici color,Lycopſim domeſticam facturi fuiſſemus, qui quia nigricat,potius Echium indicat,aut vtriuſq; anceps naturæ.

BV-

BVGLOSSVM ſemper virens.

EX duabus dudum receniitis videtur natura Dędala ludibunda vnam concinnaſſe multò elegantiſsimam, ac ſemper virentem, etiam frigidiſsimis Angliæ, Antuerpia, Belgiáq; reliqua aduecta, vbi plurima & peropportunè viget in hortis ad vſus medicos, vtraq; Brumæ rigoribus deleta. Folia ſubrotunda, latifoliæ Borraginis, vti etiam caulis: radix ſitu, habitu & muccagine Cõſolidæ maioris: Flores verò ſecus alas & foliaprorſum Anguſtifoliæ: eiuſdem ſaporis & vtilitatis ad cordis & ex melancholia affectus.

BVGLOSSVM peregrinum radice multifida Pulmonariæ.

IN noſtris ſtirpium ſportulis quędã arida adhuc eſt Bugloſſi facie planta, quam ex hortis Bononienſibus habuimus: in pilis denſis, horrida & aſpera ſunt, anguſtius deſinunt folia qua hærent radici, fibroſa, fuſca, non Bugloſſi, ſed Pulmonariæ: caules & flores per temporis anguſtiam expendere non licuit.

Erraticum BVGLOSSVM aſperum Echioides.

EST & hæc perquàm ſimilis qualibet ſui parte ſuperiori, & penè par, macilentis & ſabuletis Antuerpiæ vicinijs paſsim ſponte, etiam in hortis locum faciunt, vtuntúrq; Bugloſsi penuria Pharmacopœi, quibus Syluestre Bugloſſum creditur. Admodum horrent hiſpidáq; ſunt folia, ſetaceis, pilis rigidis, & bullis prominulis, tantúmq; & ſimili differt modo à ſuperiore, quantum Labrum Veneris à Dipſaco hortenſi. Radix gracilior, lignoſa.

BVGLOSSVM Echioides Luteum.

VALDE cognatum huic eſt facie, natalibus, vſuq;. Pluris faciunt hãc mulierculæ Anglæ, quàm Bugloſſum, vocantq; linguam Bouinam luteã, propter luteos flores Sonchi ſimiles, in aſperis caliculis collectos. Folium item Dipſaci Syluestris, nec minus ſpinoſum, anguſtius aliquantum. Radix alba, viſcida, oleracea, vt Bugloſſi, cuius eſt ſpecies.

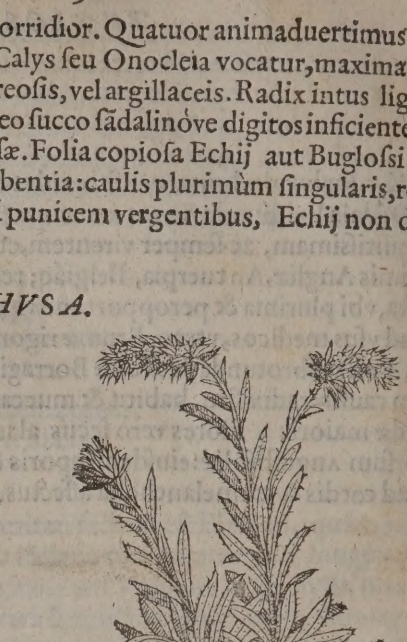
ἄγχουσα ANCHVSA.

Offi. Alcannæ radices.
Ger. Root ochſen zung.
Gal. Orcanette.
Ang. Alkanet.

FVCO pigmentíſve illinere, Græcis ἀγχούσειν erat, vnde Anchuſa dicta à radicis illuſtri cruore, coloréve florido, cui plantæ totius cognitionem debemus: vix enim alioqui innotuiſſent, tum propter cum Echijs, Lycopſide, & Bugloſsis ſimilitudinem, tum etiam ob verſionem minus perſpicuam: confert quippe hanc lactucæ τῆ ὀξυφύλλῳ anguſtifoliæ,

Vel acutæ,& vti videtur agreſti,quæ hirſutior & horridior. Quatuor animaduertimus differētias ex floribus,folijs,& magnitudine. Quæ Calys ſeu Onocleia vocatur,maxima, frequentiſsima Galliæ & Angliæ,aruis lætis,ſed glareoſis,vel argillaceis. Radix intus ligneo corculo,libro corticéque craſſiore amicta,ſāguineo ſucco ſādalinóve digitos inficiente:digitum æquat,ſeſquipalmum longa,guſtu Bugloſſæ. Folia copioſa Echij aut Bugloſsi anguſtifolij,lanugine ſpinoſa,incana,ceſpiti incumbentia:caulis plurimùm ſingularis,rotūdus,ſquaber,cubitalis,tirſulis florum cæruleis ad punicem vergentibus, Echij non diſſimilibus:ſemen exiguum,oblongum, pullum.

Lutea ANCHVSA.

RARIOR & elegantior multò qui luteis floribus,ſed ramulis minoribus & magis collectis in ſummo:folijs item numeroſioribus,lanuginoſis,albidis magis:caulis pedē aut cubitū ęquat,& ſemen alterius. Radix tamen viuidiore multóq; delicatiòre nitet purpuriſſa,ſucculentior priore, Norbonæ ad aquas Marianas,vmbroſo & pingui ſolo . Etiam in aſperis,non procul Atheſi flumine, & Baldo Veronenſi, collegimus,

MINOR *ſeu Alcibiadion vel Onochiles*.

NOTISSIMA hæc & copioſiſſima in Nitiobrigum agro,vnde Pharmacopœi Monſpellienſes & Lugdunenſes Lugdunū ad nūdinas quotānis acſerſunt: nos è vinetis & ſabuloſis aridisq; collibus Grāmuntiæ Syluæ,propè doctoris Aſſutij prędiū,eruendā curabamus. Prolixior namq; & carnoſiore plenioréq; eſt radice cæteris. Cætera tota minor,anguſtiora folia, multò numeroſiora,viridantia Bugloſſi. Complures fundit cauliculos teneros,graciles,floribus minoribus,Bugloſſi minoris anguſtifolij,puniceis. Semen cinereum,oblongum,paruum. Sapor Bugloſſi,nō ingratus,acrior tamen & ſiccior.

Anchuſa lignoſior.

ANCHVSA LIGNOSIOR *anguſtifolia*.

VLTIMA hęc & minima omniū,tametſi vix Anchuſa habenda ſit,vt cuius ſit parum aut nihil purpurea radix lignea,ruffofuſca,fundēsq; cauliculos ſeſquipalmares lignoſos Satureiæ: foliolis oblōgis,Alcibiadæ Anchuſæ minoribus,minúſq; hirſutis: flores item nō multum abſimiles, puſilli,cærulei. Radix lignea ex fuſco ruffeſcens, parū aut nihil inficiens, Marginibus agri Frontignani & Valeriæ Syluæ hæc interdum occurrit. Alibi nobis nuſquam viſa.

LY-

LYCOPSIS, vel Lycapſis degener Anchuſa, Æginetæ. Mathioli Cynogloſſum.

NIHIL habet hæc Anchuſæ, præterquam radicis fuſcum ex purpureo colorem; à quo Lycopſis deriuata fuit, id eſt, fuſcedo obſcuritáſve, qualẽ ante-lucanum vulgus inter Canem & Lupũ crepuſculũ vocat: niſi ſit ab hiſpida caulis foliorũ & florum inpexaque hirſutie, pedem imitata Lupinum: qualem non procul à littoribus Frontignanæ & Doctoris Griffii rure nobis primũ oſtenſa fuit à Profeſſore D. Aſſatio, præceptore exercitatiſsimo, & de Medica materia benè merito. Satam poſtea habuimus Londini in Anglia: folia dum per initia erumpũt, ceſpite inſtrata numeroſa, bullis & villis aſperata, Echii, palmum longa, pollicem lata iacent, neq; toto anno aſſurgunt, aut caulem florémve edunt, ſed vno & interdũ altero anno pòſt, æſtate caulem ſeſquicubitalẽ, rotundum, hirſutis alis multis diuiſum. Iuxta quas & folia erumpũt ex interuallis: floréſq; Echii fimbriati, diluta purpura, exili ſtamine. Semen Borraginis, minus nigrũ: radix craſsior digito, rufeſcit, lignoſa: parum aut nihil attrectantem inficiens.

Hæc ab ea quæ hîc in Anglia via quæ Bathonia & Briſtolia Londium ducit per meſſes læta & multa hilari viſitur aſpectu, floribus tantùm differt: quos non ſecùs foliorum & alarum interſtitia, ſed in ſummis caulibus ſaturiore purpureo, Anchuſæ maioris. Vt prior ſubrubra linet & nonnihil rubelli affricat digitis.

ἔχιον *ECHIVM, Bugloſſum agreſte.*

Germa. Wild ochſen zung.
Gallis. Bugloſſe Sauuage.
Belgis. wilde Oſſe tonghe.
Ang. Wyld Bugloſſ the leſſer.

SEIPSA prodit ſeminis indice, quo à Borragine diſcerni videtur: ab Anchuſis autem radicis colore, ſiquidem Echio multumque ad ſylueſtrem Bugloſſum accedunt, folia per interualla circum teneros rotundos quaternóſve caules rectos ſeſquicubitales, alterno ſitu plurima hirſuta, ternas, quaternáſve vncias longa, pollicem lata, ſubnigra, craſſa, è quorum ſinu emergunt per interualla flores copioſi, ex puniceo cærulei, in puſillis vtrinq; incuruis ariſtis digeſti, plumatas ſummitates effigiãtibus: hiſce aſperiuſculis & ſpinoſis tegumentis euolutum clauditur ſemen, viperinum caput argutis, ſed exilibus oris, luminumque veſtigia efformat.

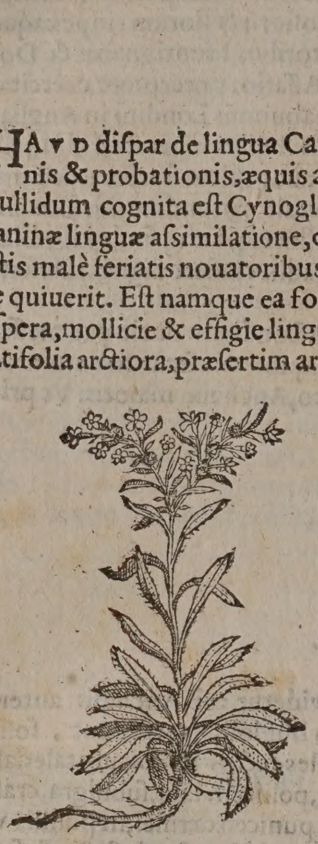
ONOSMA, ſiue Ononis.

NVLLVS eſt paulò exercitatior, qui illicò percepta Onoſmatis ex Dioſcoride delineatione, nõ opinetur eam eſſe è cenſu Anchuſarum, Lycopſidi nimirum cognatam, anchuſámve degenerem, quam ſecreuit Dioſc. nomine & familia: vt ſuo obſequutus inſtituto frugiperdis abortum faciẽtibus insereret, cuiuſmodi ſunt Securidica, Nymphea, Aſplenium, Hemionitis. Eóque bis foliorum ſimilitudinem ad Anchuſam inculcat. Res verò ipſa indicat eſſe, quemadmodum arbores non paucæ, quæ fœtæ fuerunt primùm, poſteà exhauſtis viribus biennio aut triennio florem fructumque edunt nullum. Sic duo aut tria genera Echii putata meminimus, triennio primùm nõ niſi folia, poſtea caulem & ſemen promere: quibus per frigora amiſsis, non niſi biennio aut triennio interiecto, rurſum incaulem & flores erumpere: alias anno floruiſſe primo, aut altero, bienniúmq; interdum totum quaſi effœtas & ſteriles, caule orbatas fuiſſe, ſuſpicionemque feciſſe ſeminis, florum, caulíſque ſua natura expertes eſſe: cùm tamen denuò rediuiuas reparatis caule flore atq; ſeminibus Lycopſides animaduertiſſemus: quod potuit itidem inde iſtis eueniſſe, & id vulgo perſuaſiſſe, quia infœlix, atq; fœtus certa pernicies, non ſecùs atque filix aliáque haberetur. Huc exempla Bechii & Dictamni ſtudioſi arceſſant. Cynogloſſum autem iam hîc nobiſcum perpendant.

Κυνόγλωσσον. CYNOGLOSSVM.

Germa. Hundtʒunge.
Gallis. Langue de chien.
Belgis. Hondts tonghe.
Ang. *Howndes tunge.*

HAVD diſpar de lingua Canina hæſitatio, ſedquæ minoris egere videatur diſquiſitionis & probationis, æquis arbitris attentius rem ipſam expendentibus. Etenim niſi nullidum cognita eſt Cynogloſſa, aut certè ea eſt planta nominis interpretatione, vſu, & caninæ linguæ aſsimilatione, conſenſui vulgato adeò probata & recepta, vt nullus ſit ex iſtis malè feriatis nouatoribus, qui æquè bonam & congruam, nedum potiorem, indagare quiuerit. Eſt namque ea foliis mollicellis, lenibus, lanugine pauca, ad tactum minimè aſpera, mollicie & effigie linguę caninæ vel Glaſti, nõnihil venoſa, albicantia, Plantagine latifolia arctiora, præſertim aridis & ſabuloſis Linguagotticis, vbi puſilla vix ſeſquipalmũ & pedem excedens: caulis rotundus, incanus: in alas diuiſus, quibus flores punicei anguſtifolii Bugloſsi: paruum ſemẽ lappulis, hirſutísve clypeolis contentũ, veſtibus, vt Agrimonię vel Caucalidis pertinacius hærẽs. Pinguibus tamẽ & humẽtibus aruis Ferrarienſibus & *P*atauinis maximum glaſtum ſuperat, eò proceritatis progreſſa, vt vix ſui ſimilis ſit: viridiora namque folia ima & latè humũ operiẽtia: dilutiores flores, obſoletioréſq;, quos fert nullos nullumque caulem nonnullis annis, præcipuè vmbra ſalignea aut ſepibus vicinis opacata. Qui in Herbariæ cognitione cõſenuerat peritior quàm iactantior Barallis, Dioſcorides Monſpellienſis vocatus, aſſerebat Rondelletio nobis audientibus ſibi non ſemel in Lemouicibus & Auerniis obſeruatas non paucas triennio & quadriennio quotãnis bellè reuiruiſſe, cæterò nullum caulẽ promſiſſe. Quin ſi vires ſpectes, magis arrideat tum planta, tum ſententia noſtra, quæ doctiori lubenter cedet, quum potiorem indicarit Cynogloſſum. Ambuſtis ſiquidem opitulari, vel mulierculæ ſciunt, refrigerandi ſcilicet manifeſta qualitate, exſiccante, doloremq; leniente, & maiorẽ affluxũ prohibente; præſertim exungia alliquefacta feruidáve inſtillata: itẽ Allopeciis de acri & erodente humore capillis defluẽtibus, cõfert. Nec nõ emolliet aluũ eius vis malactica & muccaginea vino incocta & frigore retuſo. Radix Symphiti eſt magnitudine, muccore & colore, odore penè ſoporifero, maximi hodie vſus ad acres & tenues fluxiones: magis tamen incraſſat quàm refrigerat. Hæc *P*linii lappulas ferens videtur: non enim Echii, aut Anchuſæ, aut Lycopſides ferunt. Quare, ſi, vt pleraque omnia, è quopiam Herbario vertit *P*linius, caulẽ ferre & ſemen, vt qui obſeruarit fortè eadẽ quę nos ſcripſimus: inſcitè ſimul atq; perfidè erroris fœdi traducitur, & Ruellio pererudito calumnia impingitur non ferenda ab illo eius perpetuo plagiario præſertim: qui niſi hîc tantus fuiſſet, nunquam ille cõmentatoris opinionem ſuſtinuiſſet. Porrò eum niſi tumultuari gloriolamque aucupari ſatis perſpicuum, cùm nihil interim doctiores nos vſpiam relinquat. Cur nõ docebat, qua de re Trallianus eximius Græcus addiderit radicis cortices pilulis, quas de Cynogloſſo inſcripſit? quæ apprimè pollicitationi ſtant, nec vllus Medicorum hodie aliam vel addit, vel nouit. Etenim Mathioli hanc, cui natales Romæ ad molem Adriani facit, nuſquam non locorũ paulò calidiorum Norbonę & Hetrurię multa, nec alio quàm diximus modo in Lycopſide & Onoſmate, illic caule vidua cernitur. *P*roinde, qui nec hanc quidem probè notam de facie haberet Senenſis, paucas & confuſas notas poſuit: vires verò, quòd minimè decuit, ſuo more reticuit, & tamen legittimum aſſeruit.

CYNOGLOSſum Puſillum Norbonenſe.

Plinii. Cynoglo.

CIR-

CIRSIVM.

CIRCIÆ varices Hippocrati, Ixiæ Ariſtoteli ſunt: venæ humore flatúque melancholico prominentes & tuberoſæ, dolore interdum ſæuo partem vexantes, quibus quia hæc planta medetur, id nominis aſſequuta fuit. Genuinam autem plurimam propè piſtrinum oliuarum, & ponè molas farinarias, in locis vadoſis Lani amnis Monſpelliaci, & pratenſibus lacuſtribuſque littoreis à Grammutio luco in meridiem deuexis, quà maris alluuionibus & ſolibus feruidis longè latéque patentes planicies ſale niueo opertas pedibus terebamus Iunio 1566. Radix & ima folia Dypſaci modo & ortu, Bugloſsi anguſtifolii acutiora, & leuibus hirſutis ſpiníſq; aſperiora, lõgiora, virida. Caulis vt plurimùm ſingularis, binos, ternos, aut quaternos cubitos æquat, anguloſus, rectus, incanus, tener, Sonchi modo. In quo extremo flores, rotũdis, oblõgis capitulis, Senecionis, aut Cardui, purpureis denſis cõflati ſtaminibus, vnà numeroſi & cõditi. In pappos defluentibus Iulio, relicto exiguo oblõgo cardui ſemine fuluo. Notiſsima hæc illic ſtudioſis, alibi Italię aut Galliæ parũ nota, aut frequens. Quã eandẽ cum Guini Cirſio in Mathioli cõmentariis eleganter depictam, intuitu, quoad licet, coniectamur: propterea quia idem Senenſis vtique ſui ſimilis, nullam deſcriptionem appoſuit: Ruellio alijſque doctis, qui putarint hanc Bugloſſum anguſtifolium eſſe, neutiquam parſurus: ſi virentem, florẽtemq;, vti nos, vidiſſet. Sanè vix vlla in Dioſcoride plenius deſcriptioni reſpondet & facultatibus, quàm hæc, floribus non quidem Bugloſsi, ſed pappoſis & lanuginoſis, euanidis, caducis.

ALTERVM.

HIc Londini in horto Morgani, etiamnum ineunte hyeme, huic aliud Circium creditum creuit, cognatum foliis, floribus, & radice, facie tamẽ Cicerbitæ, foliorumque poſitu in cauliculis teneris, canis, minus hirſutis, vti etiã folia paulò breuiora: ſed flos purpureus, & ſingulæ cymæ ſingulus pappoſus: ea annum fermè vegeta viruit.

SYMPHYTVM Alum, ſeu Alus.

Gallis. Conſyre, Oreille dAſne.
Ang. Comfrey.
Conſolida maior. *Hiſp*. Suelda maior. *Ita. Conſolida maggiore.*

PERAPOSITE iſtud Symphytum cõtulit Bugloſſo, id eſt, noſtræ Borragini Dioſcorides: quandoquidem tractus amat lætos, riguos, interdum & hortenſes iſtud, non ſecus ac Borrago: cui foliis ſimilibus, maioribus, longioribus, itemque caule cauo, hirſuto, anguloſo eſt: radix nigra foris, intus alba, mollis, & fermè omnium quas nouimus maximè viſcida: ſapore oleraceo, vel inſulſo, quæ carnium fruſta, ſi illi incoquantur, ferruminare, glutinaréue meritò credũtur. Quàmplurimos ad affectus certiſsima ope cõdiũtur, ad vnguenta ſpiſſantur, tota namq; folio & radice vulneraria eſt: Bugloſsi guſtu & muccagine, ſed multò pluri & efficatiore ad vlcera ferruminanda, eóq; Conſolida maior vocatur: & quæ mas vulgò dicitur, floribus purpureis, efficacior habetur: quæ verò albidis floribus, fœmina. Luteis etiam floribus obſeruauimus quandam, quæ foliis putaretur Borrago, vbi defloruit, niſi radix ſubeſſet tuberoſa nigricanſque: quare minus verè quidam opinati ſunt, Indicam occiduam ſanctam herbam, Symphyt πετραῖον apud Dioſcori, eſſe, vt mox oſtendetur. *Quod ſonat ipſa nomenclatura.*

Indorum Sana SANCTA, ſiue NICOTIANA *Gallorum.*

IMPVDENTIVSCVLIS Herbariæ obtrectatoribus, ignauiam hæc, ſi loquatur, exprobret, ingenuis autem veſtigatoribus ſedulitatem gratuletur, qua factum eſt vt non multis ab hinc annis ex Heſperię Indię nouo orbe Portugalię, Gallię, Belgię, & Angliæ facta fuerit inquilina: maioréne an certiore commodo, incertum. Siquidem non modò

Nicotiana inſerta infundibulo ex quo hauriunt fumum Indi & naucleri.

Symphyti de figura & habitu ipſo conferenda eſt,ſed etiam effectionibus ad interna & externa incommoda, eidem & cuilibet Pannaci decantatiſsimæ præferenda. Non eſt tamē Symphyti ſpecies, tantò minus πετραῖον Dioſcori. ſit, licet viſum fuit quibuſdam: at illud eſt noſtrum Symphytum vulgi magnū, tametſi iiſdem riguis, nempe pinguibus & apricis gaudeat, proueniatq; foliis prægrandibus,oblongis, hirſutis,Symphyto magno,latioribus,rotūdiorib⁹,Bardanę Hyoſchyamo luteo concoloribus,multis è radice exili Lactucæ,multum fibroſa: ſcapus exit trium cubitorum in Frācia,Belgio,& Anglia: ſæpiſsimè quatuor & quinque proceritate,quum maturè ſatum ſemen in calidioribus tractibus Aquitanię & Linguagotię: florum calatos Auguſto fert, herbaceo pallore nonnihil punicantes, vnciales: ſemenque maturat in calyculis exilibus admodum,& ſimilibus Hyoſchyamo Luteo,vnde nonnulli putant Hyoſchyamum luteum huius ſpeciem eſſe: & ſanè vtrique pluſculum caloris ineſt. Quare nec Hyoſchyamus eſſe poteſt; quòd illis perſuaſum fuit, quia vidiſſent non paucos huius fumo hauſto temulentos fieri. Videas enim naucleros pleróſque omnes qui iſthinc rediunt geſtare puſilla infundibula ex folio Palmæ aut ſtorea confecta, quorum lateri extremo inſerta ſunt conuoluta folia & comminuta ſiccata huius plantæ: iſtud illi accendunt igne,atque hianti ore quantum plurimùm poſſunt, inſpirando fumum ſugunt, vnde ſibi famen ſitimque ſedari, vires inſtaurari, ſpiritus exhilarari aſſerunt: ſopiriq́ue iucunda ebrietate cerebrum, dictitant: incredibilem pituitæ copiam plerumque educi: Quod ipſi dum hauriremus,experti ſumus: non tamen citò inebriat,nec frigore dementat, vt Hyoſchyamus, ſed quadam aromaticitate vapida ventriculos cerebri imbuit. Hyoſchyami illius lutei nullū factum à nobis certum periculum, Iſtius verò Sanctæ herbæ vocatæ iam vbique increbuit fama: ſanè ad vlcera, vulnera,thoracis affectus,tabemq; pulmonū,ea nihil noui nouit ex nouo Orbe noſtra ætas præſentius, aut efficacius, quemadmodum inter remedia dicetur.

PVLMONARIA, *maculoſa folio Borrag. floribus Primulæ Veris, purpureis.*

Gallis. Herbe aux Pulmons.
Belgis. Onſer vrouwen melckcruyt.
Ang. Sage of Ieruſalem.

CONSVLTIVS huc hæc fuit dilata,non enim magis dicta Plinii Pulmonaria ob effigiem foliorum,quàm propter vires pulmonibus non ſecus laudatæ atque Symphitū, cui congener eſt,nec parum ſimilis,hirſutis calyculis florum Primulæ,prima vernatione eleganter purpurantibus,in cauliculis mollioribus,ſeſquipalmaribus: foliis item ſuper-

item ſuperficie & hirſutie Symphiti aut Bugloſſi, maculis lacteis & nigris aſperſis, ſemina nigra relinquentibus Borraginis, ab imo erũpentibus, ſupernè acutis, radice quàm Primulæ craſſiore, fuſca, viſcida: guſtu nõ ingrato totius plantæ Holeraceo. Iuſculis miſcẽt folia mulierculæ, aut tuſa ex ouis in placentas ducunt, adq́; pulmonis affectus, & cordis vires conferre prædicant, eoq́; in hortis habent ex vmbroſis montoſis. Quibuſdam regionibus viſuntur ſine maculis.

PVLMONARIA *Gallorum, flore Hieracij.*

QVAMVIS ſit hæc Pulmonariæ maculoſis folijs & nomine donata, propior tamen videtur Intubaceo generi: flore nempè luteo Hyeracij, in parietinis & dirutis, muſco obſitis, Lugduni, & Monſpellij Gramũtiæ ſyluæ, emicat tenello cauliculo, Intubaceo, palmari & ſeſquipalmari, gracili, è radice exiliore Betonicæ, nonnihil fibroſa. Incerto adhuc vſu, vti planta parum nota eſt: quidã tamẽ cõferre paronochijs & pulmonibus prędicant.

MONTANVM *Arction an Perſolata Plinij?*

TAMETSI nulluſdum ſcriptor ARCTION, ſiue Vrſam, vel Arcturum Dioſcoridis nouit (neq; enim Ruellij vndequaq; doctiſsimi manes, aut ſẽtentiã de Xanthio, inſectari, animus eſt, aut fas ducimus) tamen id putamus factum ignoratione, non tam plantæ ipſius, quàm Cumini Sylueſtris ſiue parui, cui confert Dioſcorides Arctij ſemen: alioqui folia ampla Phlomo rotũdiora, cauléſq; teneros & longos promit hęc, quæ vt nomine & ordine apud Dioſcoridem, ſic facie magnoperè cognata eſt Perſonatæ ſiue Ἀρκείω vulgari, quam Vrſam interpretamur dictã, vtrãq; à ſemine, vti videtur, hiſpido, villoſis echinis, qui huius Arctij ſunt molliores, propiúſq; Cuminum paruum ſiue Sylueſtre ſimulantes : ſemine etiam non abſimili. Quare nec abſimili vero ratione videmur aſſeruiſſe hanc Arction veram . Hæc nuſpiam nobis viſa, niſi celſis & Syluoſis montium opacis, vt Veganij Iugis Norbonæ & Saleuæ mõtis, alijſq; Pedemontis & Sabaudiæ finitimis. Radix longa, tenera, candidaq́; foris & intus, edendo non ingrata. Folia, ſubtus præſertim, admodùm incana, vti vngulæ caballinæ vel Petaſitidis. Plinius hanc *Perſolatam* nuncupaſſe videtur: ſed deſcriptionẽ confudiſſe (vt ſæpè facit) cum Perſonata, non leuis ſuſpicio eſt: tum quia folia vtriuſq; comparat Cucurbitæ, & tamen ſingulari diſtinguit Perſolatam à Perſonata capite & radice. At Dioſcorides Verbaſco comparauit, & haſce tres, nempè Arcion, Arction, & Petaſitidem, admodum inter ſe ſimiles, ſerie coniunxit, nec tamen aliam alij aſſimilauit, cùm tamen Petaſitidi ſimillima Perſonata ſit.

ἄρκειον. PERSONATA, *Lappa maior, Bardana.*

- *Ang.* *Great Burre.*
- *Ger.* Groſʒ Kletten.
- *Belg.* Groote cliſſen.
- *Gall.* Glouteron ou Gletteron.
- *Ital.* *Lappola maggiore.*
- *Hiſp.* Bardana.

PROPTER eandem quam cum villoſis hirtíſq; vrſorum capitibus glomerationes echinoſæq; lappæ haberent ſimilitudinem, nomenclaturã cõſimilem accepit Arcion & Arction. *Perſonatæ* autem fortè, quòd folia pręgrandia vultui, laruæ, aut perſonæ obtendi facie ſolita eſſent. Et *Perſolata*, quia galeri vice Solis æſtum à capite arceret: vnde etiam *Petaſitidi* nomen factum.

Nimis quàm frequens & vulgaris lappa magna vbiq; gentium ſecus vias & vrbium pomeria, luculentæ magnitudinis, Cucurbitæ ęmulis folijs, & Echinis, mordaci hæſu veſtes canéſq; arripientibus, puerorum frequenti luſu nulli non notiſsima. Radix grandis, carnoſa Arctij ſiue *Perſolatæ*, ſed foris nigra: conditur ſaccharo, & cùm grata tum vtiliſsima ad calculum & dyſenteriam habetur, Veneris etiam incentiua. Idem ſemen pollet, ſed multò efficacius calculoſis.

ξάνθιον καφαγανιον, *XANTHIVM ſiue Strumaria.*

Offi.	Lappa minor.	*Bel.*	Cleyne cliſſen.
Ang.	*Lowſe burre,or leßer burre.*	*Gal.*	Petit Gloutteron.
Ger.	Betler ſleiſʒ vnd Spitʒkletten.	*Ital.*	*Lappula minore.*

COLORIS cognomine ſic dicta,quia ruffat capillos,quemadmodum hodie vulgus tinctorum luteam & Kermes,ſiue *Kermeſinum*dicit,cuilibet regioni fermè æ què nota ac maior lappa,ſed non perinde feraci inuiſoq́; prouentu abũdat,locis & ſcrobibus areſactis,quãdo imbres aruerint,gaudet,ortu & fructu echinato lappoſoq́; Platani aut potius Glycyrrhizæ alterius ſiliquoſæ,folia gerentibus caulibus ſeſquipedalibus & pedalibus, inciſura,figura,& colore Attriplicis vel Torneſolis, Bardanã etiam aliquantùm adũbrante:vnde Bardana minor dicta,radice non profunda,fibroſa,meritò, vti ſemen ipſum, laudata ad tumorum ſtrumarumq́; pertinaciam delendum frequenti admotu,vnde χοφαδόλεϱον,ſiue ſtruminecam vocarunt antiquitus.

βήχιον. *TVSSILAGO, Farfara & vngula cabalina Offi.*

Ger.	Roſʒhub ꝛc Brantlattich.
Bel.	Hofbladeren.
Ang.	*Fole foote,Coltes foote.*
Gal.	Pas d'aſne,patte de cheual.

A COMMODO compertiſsimo, quod præſtat anheloſis & tuſsi afflictis, dicta fuit Bechium Græcis,Tuſsilago Latinis, vel vngula cabalina recentioribus. Folia quippe promit ab imo in pediculis ſeſquipalmum altis,rotunda,ſed lateribus ſenis,ſeptenísve angulos acutos claudẽtibus,auerſa tomentoſa incana,aduerſa virentia carnoſa,Petaſitidi adeò accedentia,vt per initia niſi odor(qui huic grauis)diſcerneret,eãdem putares. Flos illi aureo pallore, radiatus,dentis Leonis,æmulus qui Februario & Martio nondum egreſsis folijs repentè floret:parumper perſtat,& celerrimè in pappos dehiſcens. Radice tenera, candida,carnoſa,geniculata,humí ſparſa,cuius cum folijs eſt vſus notior, quàm vt longiori egeat oratione. Vda ſata,crepidinéſq; fluminum amat.

πετασίτης *Petaſites.*

Ger.	Peſtilentʒ wurtʒ.
Bel.	Peſtilence wortelen.
Ang.	*Butter Burre.*

SED & vtiq; ſimiles ſui negotium ex negotio ſerunt ſtudioſis,qui Tuſsilaginem aſſerunt,Petaſitem negant,plantam illam in pratis paluſtribúſq; primo Vere creſcentem, atq; nondum folijs ortis caulem erigentem tenerum,carnoſum,concauum,ſeſquipalmum altum,Orobanchæ ſimilem,floribus in ſummo denſis,puſillis,multis,mucoſis,racemoſis, oleæ,in purpureum conum compactis,ſpectatu amœnum:nullo ſemine prægnantem,ſed flore marceſcente & defluẽte,ſpẽ etiã ſeminis perdentem. Folia pediculo cubitali, craſſo, carnoſo,quaſi appenſa medio ſui centro,pendula inſtar Petaſi inuerſi viſuntur, maximã Perſonatiam ſuperantia:ſed rotunda,ſubter parùm incana,ſingulis pediculis ſingula,medio fermè totius puncto hærentia,vbi ſinus definit profũdus ad vſq; folij centrum actus, quæ ſi prorſum clauſeris, fungi penduli modo fulciri dixeris:ſimúlq; Commentatori ſilentium indixeris,qui dum nihil habet quod illinat paginis,in minutijs iſtis obſtrepit bonis viris, nec quid quóve modo ſcribat, de facultatibus notíſve certioribus,quicquam penſi habet. Grauis enim & prorſum ingrati eſt odoris hæc, guſtanti verò perquàm amara,& ingrata:deficcat item magnoperè, quapropter morbis epidimicis vtiliſsima habetur & comperta Medicis Germanis etiamq; plebi, quæ ea de dote vocat Peſtilentie wortele,id eſt,peſtis radicem:quæ valdè craſſa,foris pulla,intus cãdida,& plurimùm vermiculis prægnans & exeſa,quod mirum foret pabulum adeò amarum amare,niſi illius eſſent proles & alumni:vt in abſynthio,& in veſiculis,quibus condita & repoſta aloes aſportatur,cernitur,quam interdum etiam mures liguriunt. Radices complures cortice exutas

&

& exenteratas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exq́ue illo cum Rutæ ſucco & Theriaca propinant, præſidiumq́ue nulli ſecundum affirmant. Leuiuſculo argumento deceptus fuit, qui rebatur propter communia natalitia & florum ante foliorum egreſſum, eſſe eaſdem, quaſi non idem contingat Trifolio Hederaceo, Croco *Sy*lueſtri, Ephemero, & aliis.

CACALIA.

HÆc multum Petaſitidi aſsimilatur, foliis prȩſertim: an verò ſit Cacalia ambiguum, nec tamen vllá alia vllã opinionẽ veræ nobis fecit, nedũ vt animum expleret, præterquàm iſta. Alpinis iugis opaciſq́; ſuperciliis prope fagos & aquarum ſcaturigines vel fluenta plurima, alibi rara. Ternos cubitos æquat caulis: ramulis quibuſdã diuiſus, floſculis albicatibus & aliquantum obſoleta purpura aſperſis, incõditè cõgeſtis & pãnoſis muſcosíſve, vti in Eupatorio Canabino, aut Virga aurea, radix albida, fibroſa, craſſa Garyophillatæ, vnde pediculi ſurgunt foliis permagnis leuiter laciniosis donati Petaſitidis: quàm etiã odore quadantenus imitantur. Galliæ Norbonenſis celſo monte Calcaris nũcupato primùm vidimus, prope illius montis verticẽ qui Dei *P*aradiſus à plebe vocitatur. In *D*elphinatũ vel Allobrogũm finibus Montes qui Pilati monumento è regione viſuntur, iſtam habent, vnde quidam amici Lugdunenſes peritiſsimi habuerunt.

ALYSSON.

FVIT hæc Thlapis & Lunariæ Græcȩ ſocianda: ſed operarum properatione huc intruſa eſt, licet non abſimilia ſint folia Echiis: in hortis cultioribus habetur, & nonnullis Lunaria vocatur: ſed nulla melius Alyſſo Dioſ. quadrare videtur: eſt cubitum alta tota, incana, aſperiuſcula, ac nonnihil tomentoſa; radice exili, foliis in imo Conizæ, vel albȩ violæ, plurimùm vnicaulis, rotundus, hirſutus, puſillis alis diuiſus, in quibus alternatim floſculi lutei oriuntur Irionis, & folliculi oblongi clypeoli compreſsi, qualis Lunariæ Græcæ, quem duplicatum facit membranula diſsipans vtrinque ſeminum ſeriem duplicem, quȩ ſunt Leucoii ſimilia, ſed maiora. In Belgio vidimus, in Italia dono habuimus, Mõſpelliiq́; ſatam & enatam guſtauimus, ſapore longè Porro aliud eſt Galeni Alyſſon putatum à recentioribus, Bugula nempe ſiue media Conſolida, iamdiu ſuperius adducta.

Dotterbloemen *Germanorum, an Plinij Chamælence & Malococyſſus?*
Chelidonium minus.
Nymphea { *Alba maior. / Minima.*
Nymphea { *Lutea. / Minor.*

Morſus Ranæ.
Tribulus aquaticus.
Faba Ægyptia.
Arum Ægyptium.
Dracunculus maior Math.
Dracuncellus aquaticus.
Arum.
Arum minus.
Ariſarum vtrumque.
Ariſarum Norbonenſe.
Aſarum.
Aſarina.
Braßica marina, ſiue Soldonella.
Soldonella montana.
Gramen Parnaſi.
Thora.
Ciclamen vtrumque.
Ariſtolochia: *Rotunda.* / *Longa vera.* / *Polyrhizon Pli. Ariſtolochia tenuis efficacior Galeni incognita, (Mathi.* / *Clematitis, falſò longa. Math.*
Viola Martia, eiúſque varietates.
Viola flammea, coloria, calida.
Saxifragia: *Alba, ſtrumoſa, Chelidonioides.* / *Aurea.*
Caryophyllata Alpina.

χελιδόνιον μικρὸν. *CHELIDONIVM minus, ſiue Hirundinaria minor; Scrophularia minor.*

Germa. Klein Scholwortz, klein feigwartzenkraut ꝛc. Meyenkraut.
Gallis. Couillons de preſtre, Petite Eſclere.
Itali. *Fanoſcello.*
Angl. *Pyle woorte or Fygwoorte.*

NIMIS quàm moroſi ſunt, qui Chelidonium minus ob ignauã acrimoniam reiiciunt, cùm notæ ceteræ ſuffragentur apprimè deſcriptioni: nam oritur primo Vere cunctæ Europæ Chelidoniis ad nos remeantibus, & granula triticea multa appenduntur radiculis, vnde triticum, ſiue πύρον vulgò Dioſco. æuo dictitatum fuit: à noſtris autem *Scrophularia* etiamnũ vocatur. Quare facilè futilis obiectio de acrimonia refutatur, aliorum multorum ſimplicium exemplo. Apud Dioſc. Arum, Aſphodelus ex Heſidio, vbique cœpæ fidem facient, quorum acrior aut mitior ſapor, agri ſequitur conditionem. Folio Hederaceo Aſari exit, florumque elegantem ſobolem in pediculis tollit, foliolis aureis radiatis, ſtellatis.

CALTHA Paluſtris recentiorum, non eſt Chamælence Pli. folio Populi, ſiue humilis incana. Dotterbloemẽ Belgarum, & Farfrugũ recẽtiorũ.

MALOCOCISſus Caſſani Baſſi.

LOCIS item lacuſtribus & vdis huic perquàm ſimilis & frequens quę Germanicè Belgicè Dotterbloemen vocatur, Chamælencé quidam ex Plinio, ex Geoponicis Malococyſſum maiorem: Mathiolus ex ſuo cerebro Tuſsilaginem alteram facit: nam coniecturas triuiales, quas & deſcriptionem de recentioribus ſcriptoribus, peritiſsimo Dodo. & aliis, emendicauit, inculcat, ſuppreſsis nominibus & mutatis claſsibus, quaſi ſcopas diſſolutas: hæc enim multò magis Chelidoniũ ipſo toto vultu præfert, niſi quòd vniuerſa maior: Flores neutiquam papppoſi ſunt, quinimò diu admodum & particulatim floret aureis Ranunculi, aut Chelidonii minoris: neque folia ortu, vt Tuſsilago, anteuertunt, & Nymphеæ luteæ colore, vel Chelidonii minoris nitore fulgent, & ſimiles ſunt adeò, vt in Angliæ vuidis, vbi vberrima, ſæpè pro Nymphea minore *Pharmacopœi* & Clinicæ mulierculę

mulierculæ nobis attulerint & oſtentarint. Folia non ſubter incana, non angulofa, non caulis tomentoſus, ſed potius atro virore polito, vti Aſarum, Nymphea. Radix fibrata capillamentis, acris guſtu eſt, ſed moderatè: nondum tamen vſu exploratæ facultates: quod magno pudori eſt iſtis audaculis aſſertoribus, ſed maiori detrimento Medicinæ tyronibus, maximo verò nocumento ægrotis, quos perdit inſcitia, & ſcelerata gloriæ fames.

Νυμφαία NYMPHEA LVTEA, *Papauer paluſtre. Nenuphar Officinarum.*

Ger. Waſſer gilgen, haarwurtz, zee bluomen.
Belg. Plompen.
Hiſp. Eſcudetes del Rio, & Higos del Rio.
Ang. *Water lilie.*
Gall. Blanc d'eau, & Lis d'eſtang.

AQVÆ Lymphæ ſeu Nymphæ antiquitùs vocatæ, natales & nomen ſuppeditarunt Nympheæ, quæ nuſpiam niſi in aquis leniter labentibus emergunt, parum extante folio peramplo, Bechij aut Dotterbloemen, circinatæ rotunditatis, læuoris, denſitatis, & magnitudinis, in caule glabro, quaſi pediculo, quaternum quinúmve cubitorum, flore ſpecioſo, luteo micante aſpectu, & ambitu obtuſiore, quàm albæ Nympheæ.

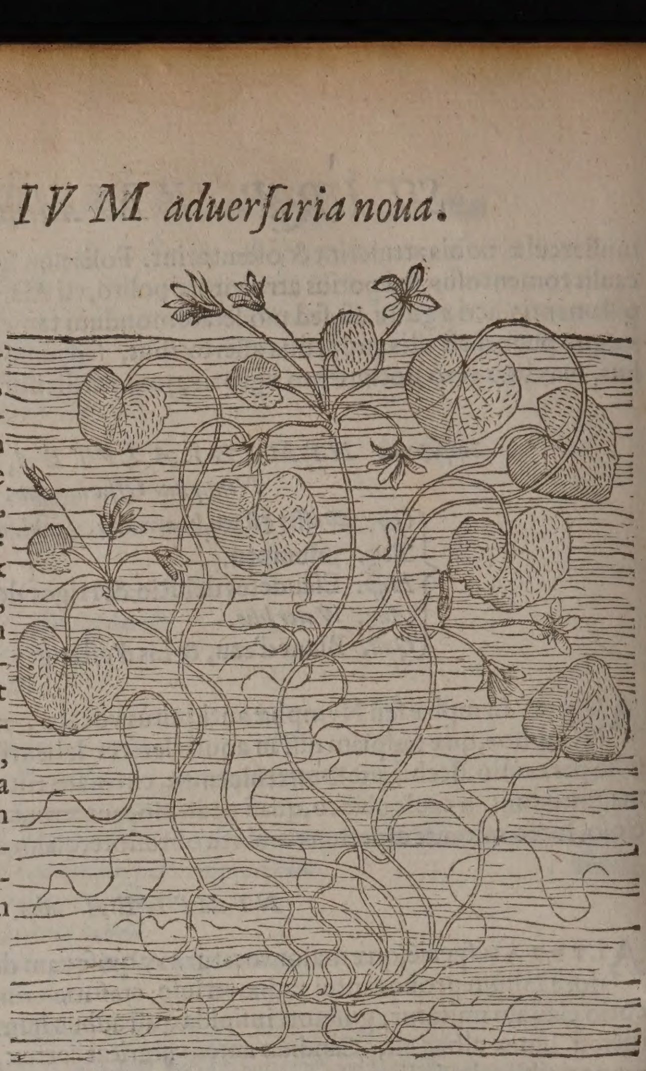
NYMPHEA *alba.*

ALTERAM ſpecié, quæ maior vocatur, vix quiſquam diſcernat, niſi floris emaculato cãdore Lilium prouocante: radix vtriuſq; craſſitie cruris humani, nodoſo & ſtrumoſo corio clauam imitatur, guſtanti inſipida quũ adhuc humens, ſiccatæ nonnihil ſapit alimẽtoſi. Luteæ albus eſt, Candidæ autem nigricat cortex, vtriuſq; amaricat: ſemen & flores nonnihil odori albæ: Flagrantiſsimi lutei, & guſtanti nonnihil acrimoniæ preferunt, glutiníſq; quippiam habent, quem, niſi condiantur, arefacti amittunt, ſicciq; efficiuntur, atq; nullo aut puſillo calore digerunt: qua è perpenſione facilè quis componat tumultuarias Arabum & Neotericorum inter ſe perorationes. Atq; quum attoniti mirẽtur Arabas quandam ſpeciem Nympheæ calidam tenuantemq; putaſſe: non eſt ſanè quod conuicientur, aut ineptè è capite de Sedo accerſant ſubſidium: nam ſi Nympheæ inde ſit dicta, quia Lymphis Nymphíſve eſt conuictrix & accola, potuerunt Serapione antiquiores Caltham nobis dudum Paluſtrem dictam congenerem feciſſe: natales quippe, folia & flores affinitate haud vulgari, etiamnum perſuadẽt idẽ quibuſdam Pharmacopœis, qui noſtris medicamẽtis non ſemel ſubdiderunt hanc, illarum vtriuſuis loco: vocabantq; Nymphæam luteam. Quin ni nobis forent notæ Nympheæ, certè hanc legittimam Nymphæam agnoſceremus, vti fortè pleraſq; alias arbitramur pleriq; omnes humanæ Mineruæ cõiectores, quoties potiores vel rationes, vel plantæ accommodatiores nos deficiant.

ALBA *Minor.*

SVNT inſuper antiquis prętermiſſæ Nymphęæ duæ; potrices quidem; & aquarum alumnæ: verùm regionum duntaxat (aut certè plurimùm) Septentrionalium, præſertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Briſtoiam ducit, ſecus & trans aquas viarum pigriores minúſq; profundas, numeroſũ exerit hæc in tenuioribus pediculis & non diſſimilibus folium, ferè magnitudine Chelidonij minoris, aut *Paluſtris* Calthæ, Dotterbloemen vocatę: defluente flore candido Papaueris, Rhœadis, aut Melampyri, capitula & ſemina ſuperſunt, craſsiuſculo cortice obducta, nullius dum vſus.

NYMPHEA LVTEA *minor Septentrionalium.*

MINVS frequens Lutea minor, è limoſo item fundo, traijcit lymphas iunceis pedicu-lis, ternũ & quatenrũ cubitorum craſſiuſculis Portulacæ, ſingulare folium in ſummo geſtantibus, duplò maius quàm ſuperioris: quare hæ differentiæ ſibi ita ex aduerſo altrinſecus opponũtur, vt hęc maiuſcula lutea, albę NYMphęæ Dioſcoridis reſpondeat, ſuperior verò minima conueniat cũ maiore lutea. Floribus ex vno quaſi iunceo exortu Primulæ, minoris chelidonij ſtellatis, iuxta amœniſsima Thameſis fluenta, in vdis ſcrobibus & lacuſtris pratẽſibus: guſtu pluſculum caloris videtur habere, & ſiccior eſſe quàm ſuperiores.

MORSVS RANÆ.

INCOMPERTAM & hanc Græcis, Septentrionales, apud quos (rarius in calidis) prouenit, Vorſchen Beet, aut Ranæ morſum vocitant, & cleyn plompen, id eſt, paruã Nympheam: & certè magis Nympheis, quàm Potamogetoni accedit, pręſertim figura & natalibus, nempè torpentibus aquis foliola plurima innatant, in Lenticulæ paluſtris quãdam effigiem, aut potius puſillæ Nympheæ albæ, circinato pariter ambitu, ſed minore Capparis, vnguem maioris digiti æquante: in pedicellis floſculi intermicãt luteoli, alibi lactei aut melini ſũt, tribus foliolis cõſtantes minimæ albæ Nympheæ, crebribus radicum ſtaminibus, longius ſe porrigentibus in fundum lacuſtrium, ſtagnantiúmq; aquarum, vbi ranæ lubentius ſtabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia, plurima Iulio & Iunio, guſtu Nympheæ aut Lenticulæ paluſtris.

τρίβολος *TRIBVLVS Aquaticus.*

Offi. Tribulus marinus.
Ger. Waſſer nuſz, weihernuſz, Stachelnuſz, vnd Spitznutz.
Belg. water noten. *Hiſp.* *Abroyos & Abrollos.*
Gal. Eſcharbotz, Saligotz, Chaſtaignes d'eau, ou Truffles d'au.

BOREALIBVS, vt Belgiæ, Germaniæ, foſsis, & pigris fluentis, prope Nympheas aquaticus Tribulus, qui etiam aduerſo flumine è Francolino Ferrariam verſus nauiganti, non ſemel occurrit, adque ipſius vrbis Ferrariæ mœnia lateritia in altè depreſsis vallibus & ſcrobibus. *P*aucis hæc ſimilis effigie, eóq; nullũ latere quit, qui muricatasn uces caſtaneáſve triquetras, duras, ternis plurimùm aut quaternis mucronibus figẽtes, norit: nucleo albido, Caſtaneæ ſapore, quo plebecula lubẽter victitat, Caſtaneáſq; aquaticas appellitat. *S*emirotunda, criſtato leniter ambitu, folia Soldonellę & Vmbilici ſimilia, ſed craſ-

craſsiora,è pediculo longiore,ſuperiore ſui parte nonnihil protuberante,carnoſo,ſucculẽto,è caule breui Portulaceo ſenſim definẽte in radices,comis vdis,& albicantibus capillamentis,prolixis,fibratas,continenter in aquis partim natantibus, partim in fundo reptantibus & merſis. Quare videndum meritò cur Agrippę vnguento addantur nuclei,quibus etiam emplaſtica,obſtruendiq; vis,aluum conſtipans.

COLOCASSIA, ſiue ÆGYPTIA FABA; an ſit ARON Ægyptium putatum,Italiæ nuper inquilinum?

SI QVIS ad fructuum varietatem reſpiciat,latius hodie multò patet ambitus generis fabacei,quàm quum Dioſcorides Græcam fabam & Ægyptiam duntaxat memorabat:nam & noſtras vulgaris neutra illarum eſt, & complures ex India tum Orientali, tum noua Occidentali conſequuti ſumus, quorum fructus aliquantum fabæ æquiparantur, frondem autem & reliquam faciem,ſi ille abſit,nullus agnoſcat fabæ . Eapropter illa cum primis egregia Ægyptia huc pertinere videtur,vt quę paluſtris ſoli humentis glebæ ſit ſoboles,vnde aptè Dioſcorides Cibotij ſiue Arculæ eruit ethymon, quod immeritò quidam carpunt, vti dicetur poſteà . Et frondes iſti ſunt quantę arborum (malim verti Petaſitidis, vt è Gręco poteſt elici; eque Theophraſti & Galeni lectione.) Radix harundinacea, craſſa,cruda vel cocta eſtur . Quare apprimè olim innotuiſſe Theophraſto & Dioſcoridi,certum eſt. An verò ſit iſta, quam Commẽtator ſibi,aliiſq; perſuaſit,fides ſit penes Bizantiam picturam : quam iſti critici audaculi ſubſannant, ac muſſant Dracontio Aconito,aliiſq; nonnullis, ita neſcio quid tale eueniſſe. Certè multis annis ab hinc permultas credebamus plantas nobis viſas iſtius in pleriſq; Italię locis(nam nullus erat hortus paulò celebrior illic cui deeſſet) verùm poſteà monuerunt nos flores & bulbi, tametſi complures vnà adnati,Aronis ſpeciem eſſe. Sunt enim multæ confertæ & quaſi appendicibus aliorum bulborum auctę, tuberoſę,oblongę radices, effigie quidem Ari, ſed triplò aut quadruplò maiores, ſimiles ,& cõcolores illi radici,quã Apium falſum eſſe monuimus: ſed ſucculentæ, teneræ, intus foriſq; fuſcedine rubiginoſa : folia nobis creuerunt Nymphea maximæ magnitudine & ferè ſimilitudine, craſsitie,colore,ſed liræ, venulæ, neruuliq; & ſuperficies fuerunt Aronis,vti & guſtus: florem nullis blanditijs potuimus prolicere,neq; diligentiores cultores, *Piſis*,Bononiæ,*Patauij*,vbi Triuiſanus Medicus habuit : nec Leo ille forenſis Philoſophus Venetijs parum ſtudij huic impendit; in Belgio ſatam hyemis ſæuitia deleuit.

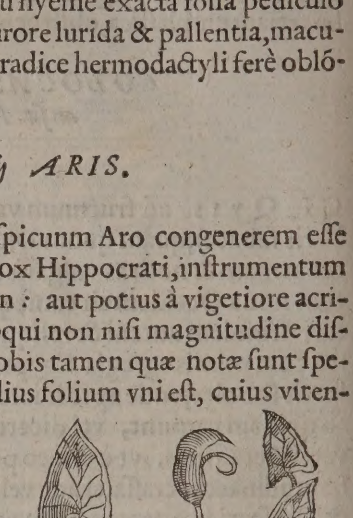
ARON ÆGYPTIVM qui & Theophraſti,num ſit recentiorum Colocaſsia?

SI igitur,vt non nolentes aſſentimur, ſit Arum Ægyptium iſta planta,quam dudum delineauimus,non Colocaſſia ſiue Ægyptia faba,cognationis notis quibuſdam potuit impoſuiſſe cùm recẽtioribus, tum antiquis authoribus: nam Palladius,vbi bulbos Collocaſſiæ ſerendos pręcipit, videtur ſequutus opinionem & nomenclaturam Cypriorum, qui Collocaſsiæ appellationem huic impertiunt , vt eſt apud Dioſcoridem. Et vtinam otium non defuiſſet Mathiolo, quum illi oſtendebatur Tridenti vera Colocaſsia, riæ ille accuratius tam viſendã ſtirpem,eiúſq; natales,conditiones,magnis,vt par eſt,võtibus herbariorum expetitam,nec citra laborem & ſumptum aduectam,verbis expreſſiſſet: Sed non rarò inſtituti oblitũ magnum virum tranſuerſũ agit perorandi libido in quoſlibet, qui nequeunt fauere linguis & ſilere,cuiuſmodi hic doctiſsimus Guillandinus, modeſtiſſimus Anguillara, Matthiolomaſtix Vercellenſis Apollo. Itaq; ob ſimilitudinem caulis & foliorum Nymphæã Ægyptiæ fabæ contulit Dioſcorides,& rurſum iſtum Aronem peregrinum Colocaſsiæ compararunt Palladius & recentiores, cuius noſtrum Aronem ſpeciem eſſe,certum habemus. Quin ſi è Græco non ſit ἄρον ἱερον quaſi Sacrum,vt in Iride factum, plebecula,quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoſcere,ex Palæſtino vernaculo

& ornamẽto Aaronis Pontificis. Et alij fœdius, ſed ſignatius, eôdẽ ferè alludentes, Sacerdotis veretrum, aut mentulam vocant, in conum mucronatum racemum illum purpura punicante miniatulum acinulíſq; ſtipatum, ad milij Indici faſtigiatæ ſpicæ effigiem: vbiq; viarum marginibus & pratorum ripis vdis obuiũ, vixdũ hyeme exacta folia pediculo edẽte bipennis effigie, quale ſagittariæ aut Boni Henrici, virore lurida & pallentia, maculis nonnullis nigricantia, vnde etiam Dracontium vocant: radice hermodactyli ferè oblõgiore Satyrij Erithronij Geneuenſis.

ARISARVM Veronenſium. Plinij ARIS.

VOCIS argumento, non tantùm effigie & viribus perſpicunm Aro congenerem eſſe Ariſarum, quem vocat Galenus & Plinius Arim: quę vox Hippocrati, inſtrumentum Chirurgicum oſtendit, vnde fortè accommodatum nomen: aut potius à vigetiore acrimonia quæ huic ineſt, quàm Aro, & qua diſcernuntur: alioqui non niſi magnitudine diſcrepantes & in Ægypto naſcentes à Plinio traduntur. Nobis tamen quæ notæ ſunt ſpecies duę, non ſolùm minores multò ſunt, ſed etiam rotundius folium vni eſt, cuius virentis magna copia nos donauit Franciſcus Calceolarius Veronenſis in primis peritus Pharmacopœus. Eã putamus alicũdè ex vicinis vrbi mõtibus aduectũ fuiſſe, nã & alibi non procul Thermis Lucenſibus habuimus: & idẽ bulbi, quos vna in capſula cum Moly & Colocaſsia afferen dos curaſſemus, in Belgio ſati ipſa Bruma in foliũ erupêre, paulò antè Ari exortum: in pedicellis loreis Cyclaminis modo, folia ſingula Hederacea, multò minora, Ari molliora, & delicatiora. Flos fuit etiã ſingulis vnus, vno foliolo conuoluto, oblongus aſpectu Ariſtolochiæ, è lateris rimula emicante fibra ſtaminea. Radix quanta Fumariæ *Plinianæ*, ſed foris fuſca, albida intus, tantoperè feruens, vt iſta Agyrtæ: ridiculum quidem, ſed non perinde iucũdum, excitent plebi ſpectaculum.

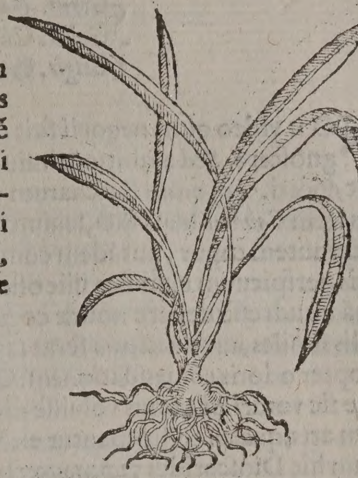

Quippe alicui è turba oſtendunt nuculam auellanam, perſuadentq́; ſaltem in os inſerat, ſi deglutire non lubet: tum impoſtor, celeritate manus, qua valet, inſerit hianti ruſtico vnum ex iſtis bulbillis, moxq́; illi comprimit fauces, quæ actutum inuſtæ bulbi impreſsione, contractis fibris, & tunica palati, conuelluntur. Manetq́; miſellus rictu diducto, ore hiante, ridenti ſimilis: Sed κλαυσίγενον Homericum edente.

ARISARVM Norbonenſe.

HOMVNCIO quidam Stephanus Barallius vocatus, nobis perfamiliaris, propter ſũmam ſtirpium Norbonenſium peritiam, in qua conſenuerat, & nomen in Academia indeptus erat Dioſcoridis Monſpellienſis, non ſemel duxit nos ad riuulum quẽdam ponè cœnobium Funecinctorum, vbi in ſalicetis & herbidis vdis eruebat radices huius, interdum vnam aut alteram ſimul, interdum plures adnatas, maiores quàm Chelidonij minoris: folia emittentes longiora, anguſtiora Aſaro, rigidiuſcula, eoq́; cuncta plantula adeò arida, vt fruſtra ſæpius cupierimus flores & fructum videre, maturius marceſcentes præ ſolibus feruidis. Nam illic quibuſdam annis, humidioribus pręſertim, nonnullæ ſe prodũt plantæ, quæ aliàs aliquàm multis annis continuò æſtate recurrente pręſicca, nuſpiam cõparent: vt eſt legumen illud *Ferro Cauallo* Italicè vocatum, nec non aliæ multæ.

ARISARVM anguſtifolium, Orthinogali lutei facie.

NE QVIDEM illius anguſtifoliæ Ariſari, quod in hortis Belgicis, Gallicis, & Anglis colitur, nobis florem vllum aut ſemen hactenus viſum. Quod quidē eò magis optabamus, quia ſuſpicabamur Orithogali lutei congenerem. Eſt enim in ericetis & filicetis, Liguriæ præſertim, anguſto folio, porraceo, aut Ornithogali lutei, palmari, in anguſtum quaſi pediculum, prolixū, ad imum deficiente, è ceruice bulbi Auellanæ nuculæ paris, aut Serpentariæ maioris.

ANGVINA DRACVNTIA.

SERPENTARIAM iſtam maiorem, quam cuncti horti norunt, & ager Monſpellienſis ſponte dat, quin ſit Dioſcorid. Dracontium maiorē, maculis albidis, folia Hederacea promentem, nullus inficias ibit, niſi maleferiatus temporis prodigus rixator quiſpiam. Rectus quippe caulis, glaber & politus, extima cute anguinum ſerpentiſve exuuium, maculis, fuſcis, vipereis, pullis, puniceis, giluiſque, tranſuerſis, obliquis, & fortuitis, adeò exprimens, vt eminus repentè intuenti horrorem incutiat: ſeſquicubitali bicubitalique in ſummo è vaginula emicat, congeſtus in cono racemus planè Ari, cui radicem etiam non abſimilem, rotundam, maiorem, ſeque lateratim propagantem. Qui igitur foliorum comparationem negant veram, quòd non ſint hederacea, actum agunt, nempè monēt, propter conſequutionem & arctam ſimilitudinem, folia Dracōtii dicta fuiſſe hederacea, cùm potius debuerant hederacea illa Ari dici, quia huius poſtea conferuntur cum foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioſcorides, aut ſi quis alius Crateuanus fuit, ad indolem & vniuerſum habitum plantæ reſpexit, foliorumque læuorem, virorem, colorem nitidum ſuperficiei contulit; quia eſſent perquàm affines plantæ, vt vides in collatione etiam radicis: vbi ſingularis numeri, nulla expreſsione maioris, aut minoris Dracontii, bis repetit collationem. Nec vniuerſo tractu Græciæ, à noſtris amicis iamdiu luſtratæ, vlla alia vſpiā Serpentaria, quàm iſta, quę etiā non procul mœniis Mōſpelliacis inter ſegetes, Gladiolos & Hyacinthos læta exit, alibique in pinguibus aruis, non diuerſa niſi ætate, quando decuſsis ſeminibus & ſummitatibus effractis à prætereuntibus, frequenter repullulant nouellæ, quę potuerint *Plinio* perſuadere, plures vt conſtitueret ſpecies Dracunculi, miſcerētq; Ari, Aſari cognatas differentias, vt in Bechio, aliiſq; locis illi contigit. Nec alterius plantæ videtur geminata deſcriptio apud Dioſcoridem, ſed ab alio quopiam, paulùm diuerſè, vt ferè fit, deſcripta. Lubenter nos & grati illam à Senēſi Rapi effigie adductam, nec tamen deſcriptam, ſpectatum iuiſſemus quò loci ille dicit, vbi ſæpius fruſtra ſciſcitati ſumus: negant enim *Patauini*, Veneti, Veronenſes Pharmacopœi, & doctiſsimi complures, vſquam ſibi viſam: negabant item Cortuſius & Anguillara nobis anxiè ſciſcitantibus.

DRACONTIVM *Mathioli.*

AQVATICA ANGVINA, *ſiue Dracunculus.*

IVXTA riuulos & labentes aquas frigidarum ac calidarum regionum, vt in Belgio, Northmannia, Apulia & Hiſpania Granata, ſponte iſtum emergere aſſerebant nobis, qui in hortos ſuos indidem tranſplantarunt: cauliculis folia hæderacea gerit, maiora Ophiogloſsi, ſupernè acuta: in caule humili ſubpurpureo vix palmari florem rubellū, odorum, non abſimilē Serpentarię, è radice fibroſa, geniculata, latius ſerpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenſo aut annexo, vrente guſtu & cruſtas excitante.

ἄσαρον. ASARVM *Baccaris, ſiue Baccatus diuerſus à* BACCHARE, *Nardus Ruſtica.*

Germa.

Germ. Haſelwurtz.
Gallis. Cabaret,oreille d'homme.
Belgis. Haſelwortel,ende Manſooren.

NON video quid negocii fuit quænam Aſarum eſſet, quidve à Bacchari diſtaret dignoſcere. Sed ambitioſa huius æui declamandi licentia mauult rixari, quàm docere, aut doceri. Qui enim Baccharum videt,etiamnum apud Italos & Hiſpanos, apud Gallos item *Cabaret* hanc dici,leuiuſcula Metatheſi,voluerunt Baccharim fuiſſe Dioſcoridis: illud autem caput, aut idem cum iſto,aut reiectaneum eſſe. Atqui diſcrimen vtriuſque ſatis perſpicuum cùm nos illic oſtendimus,tum hîc addimus: nominis confuſionẽ neuti quã fraudi eſſe debere noſtræ cognitioni. Baccarim hanc fortè vocatã dicimus,quòd Bacculis ſimiles,aut Vacciniis ferat lagenulas ſimiles, illam alterã ϖανχαϱίω, ſiue Baccharim, propter odoris cõmendationem. Quare quando Plinius negat Aſarũ Coronis addi, eóque ſic vocari,putamus voluiſſe dicere,ex hac aptari nullas ſcopas luſtrales verendis Deorum aris,quales colligebantur ex Verbenis, Verbaſcis,& ſimilibus comoſis firmioribus. Nam hîc Dioſcorides ςεφανωματικὸν aſſeuerat; & ipſa planta id confirmat ſemper virentis folii lęuore cùm ſit,ramulis viticoſis,& pediculis flectilibus in corollas aptis,floribus purpureis,odore Nardi; radice exili,fibroſa,admodùm viuaci,non ſolùm domi,ſed & ruri ſpontè enata,in montium conuallibus humentibus, ſyluoſis, Allobrogũ, Sabaudorum, Galloprouincię,& Pyrenæorum.

ASARINA, *aut Saxatilis Hederula.*

ASARINAM verò raró niſi locis montoſis & ſaxeis vidimus,in Galloprouinciæ,Delphinatu,& Norbonæ mõtoſis; cuius quidẽ perplures notæ ſunt, quæ Hederæ terreſtri conueniunt, proindeque nonnullis Hedera ſaxatilis dicitur: hanc vrinas ciere ſcimus, an aluum ducat compertum haud habemus: nec tamen id inficias imus: nam huic fortè vſu venit quod de Aſaro aſſerunt. Si tenuiſsimè teratur potu,lotium: ſin negligentius,aluum & vomitum ducere. Sanè putarim, quia tenuiſsimarum partium,decoctum celerrimè ventriculi fundum & duodenum tranſuectum illicò hepatis vi vlterius mœſeraicas rapi vix dum collutis ductibus,aut leuiuſcula impreſsione inibi relicta: at ſubeſt ratio argutior,hydopotę non pauci,pręſertim ſplenetici,etiam referto cibis ventriculo,moxquàm frigidam hauſerunt, rugitum, grauitatémque in ſplene pręſentiunt,nullo ventriculi aut hepatis percepto faſtidio. Nempè venę,quę ſuperiores mediaſque ſtomachi partes à liene traiiciunt,ſuis ramis hauriunt illicò maximam liquoris copiã, rapiuntq; in ſplenis maiores venas,vnde flatus,grauitas,murmurilli.

SOLDANELLA *Montana.*

QVæ arduis montibus oritur & periclitatoribus Germanis montana Soldanella nuncupatur,celſis Alpibus quæ Inſpurgũ & Rauiſpurgũ ambiũt, nobis collecta fuit,cùm quidã ex illis Theophaſtinis æruſcatoribus folia decerpta,cuticulaq; ſumma deglubita aſcitico abdomini admoueret,& aquas ſe eductura citra vllam calfactionem aut tractionem aſſereret: vulneribus etiam illicò mirificè carnem claudebat,& cicatricem obducebat. Folium craſsiuſculum & ſubaſtringens,amaricante ſapore Soldanellæ planè ſimillimũ,vnde nomen,illi autem flos Gentianellę minoris cæruleus. Audio quibuſdã montibus,Auinione non diſsitis,magna gliſcere copia.

Κράμβη θαλασσία. SOLDANELLA. *Braſsica marina.*

Ger. Meerwinde.
Ital. *Cauolo marino.*
Gal. Chou de mer.
Ang. *Sea co'e.*

VVLGATISSIMA hæc non modò meridionalibus litoribus maritimis, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ,Belgiæ,& Nortmaniæ,abundè prouenit folio Aſari minore, craſſiore in viticulis pedalibus & cubitalibus,humi ſparſis: flore pulchello, purpurante, Volubilis,nolæ inſtar. Semine nigro,duriuſculo,anguloſo, *Pœoniæ* minore. Tota muccagineo ſucco prægnat,qui denſatus Hydropicis,cùm intrò ſumptus,tum abdomini admotus,multum commodi præſtat,notiore quàm tutiore experimento.

GRAMEN PARNASSI *hederaceum recentiorem.*

PERPVLCHRA herbula,floribus candidis,Ranunculi,venulis fuſcis, pallentibus depictis,in viticulis dodrantalibus,ſemipedem & pedem longis,infernè rubellis, & à medio ad radicem, folia Cochleariæ adoleſcentis, vel Chiledonij minoris aut Hederæ, ſed multò minoribus, nitidis, virentibus: radice craſſa,tenera,multis fibris rectà depacta, in pratis & vdis paſcuis Angliæ ad Oxoniam, *Pedemontium*, Belgij & Northmaniæ: ſemen in vtriculis,ſubruffum,exile,legebamus per caniculares dies dictos: ſapor ſubdulcis, gramineus, tantillum acrimoniæ prodit: magis congrua deſcriptioni facie,quàm vſu cõperto,gramen Parnaſium ſanxit hanc herbariorũ Germanorum Senatus. Gras von Pernaſſus vocans.

Φθόρα PHTORA *Valdenſium & Thora.*

NON inſcitè quis inſeret huc illam iſtis perſimilem herbulam,quæ paſsim mõtium Alpiũq; accolis vocatur Thora,interdum nulla adiectione,interdum Valdenſium. Etenim multùm diuq; venatores illius Alpinæ gentis vti ſunt,vti etiamnum multi alij,ad ferarum capturã,quibus ſolo ſucco expreſſo, & ſpiculis illito certam citamq; parant perniciem,qua namq; hæſerit telum,aut vulnus fecerit,ſubire repentè virus,quo illicò ora vulneris(niſi præciſione antevertant)corrũpuntur,putreſcũt ve: vnde Phtora nuncupata,veſtigio manifeſto de Græcis relicto: quippe φθόρα corruptio,nex, venenum,aut mors. At hi quibus multis periculis notæ ſunt vires earum omnium herbarum,quæ vulgo nuncupãtur Sagittariæ,cuiuſmodi cum multis Aconitis,etiam Hellebori ſunt, Hiſpanis vocati *lierua de los abaleſtrieros*, præut iſta eſt,cæteras propè elumbes & incertas ducũt. Huius verò ineunte Vere ius premitur, atq; veſiculis,aut potius vngulis & cornibus bouillis reconditum emitur mitturq; venũ ad emporia finitima , vbi ad vſus annuos venationum ſibi comparant ferarum inſidiatores,quos vicini Delphinates,Allobrogi,& Prouinciales vocãt,*Beſsiers vel Lobatiers*. Qui quidem mouere potuiſſent iſtum Pſeudocommentatorem,ne Pſeudoaconitum aſtrueret, vt quæ funeſta dote ſuperet quoduis Aconitum & toxicum. Hanc nos ex montibus Geneuæ conterminis primùm Italis pleriſq; oſtendimus: Cardanóq;, qui tum primùm ſuo de venenis libro,multam illius mentionem fecerat,neq; dum nouerat,donò tulimus, cũ huius antagoniſta ſeu hoſtica anthidoto,Antithora etiam vulgò ſic dicta. Seſquipalmum vix ſuperat caulis, glaber & iunceus,cuius è medio & ſummo ſæpe vnum,rarò bina, rariſſimè toto caule terna aut quaterna folia oræ circinatæ,& tantillum criſtatæ: ſuperficie gla-

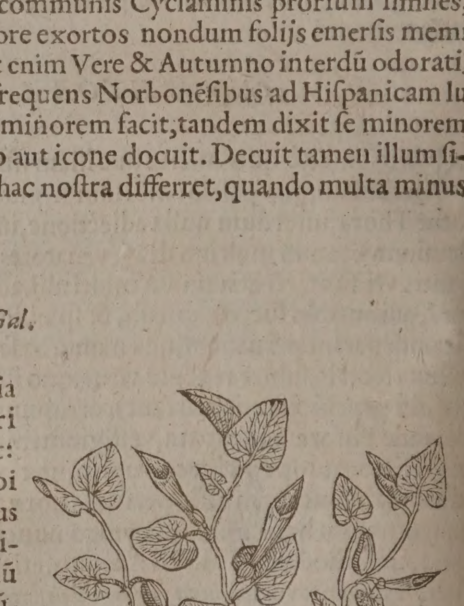
glabra & rigidiuſcula non hirſuta,lęuore & colore viridante,nonnihil ad Cyclamen accedunt,floribus luteis *P*entaphylli,Tormentillęve. Radicellis aliquammultis quaſi torulis oblõgis,in imo exilioribus & acutis:ſupernè autem quaſi nodulo collecti, Aſphodeli aut Leucacanthę noſtræ ſimilitudine & candore ceſpitem amplexæ, quaſi Cancri forcipulæ, quod Theophraſtus vocat ευκαρκινωδη,ab cancrorum pertinacis amplexus imitatione.Cuiuſmodi ea quam è çelſioribus *S*abaudiæ Alpinis *val d'Engroigne*,vocant, hîc damus. Nam in hortis Mechliniæ cauliculo ſingulare ſingulum florem R anũculi dedit; Amico ſtirpium perquàm ſtudioſo Georgio Rienſi.

κυκλάμινος *CYCLAMEN folio Hederæ.*

Offi. *P*anis *P*orcinus.
Ger. Erdt apffel, Seuwbrot.
Bel. Eerdt appel.
Gal. *P*ain de Pourceau.
Ang. *Sowbrede.*

INSINVAT Cyclamini vox tum folij ambitum circinatum & circulare, tum etiam orbiculatum radicis bulbum,vnde facilis dignotio vulgatioris Officinarum: Nam ex montibus Alpinis Rhęticis in Italiam proficiſcentibus,locis vdis & ſaxeis itineribus obuia paſſim alia,quæ non folio circinato vt Aſari aut vulgati Cyclaminis eſt,ſed potius triplici mucrone diſtincto, herbę Trinitatis aut Hederę Helicis modo. Eadem etiã Norbonę riguis montibus & hortis crebra. Eius radices quę vetuſtiores magnitudine alterius ſunt: quæ nouellæ adeò exiguæ,vt Auellanæ magnitudinem vix ſuperent. Adultioribus caulis promitur exilis,teneriuſculus,& in humum pronus, è quo prælongis pediculis folia ſurrecta faſtigium verſus, vbi ſunt flores purpurei communis Cyclaminis prorſum ſimiles, purpurei: nonnunquam & luteos Verno tempore exortos nondum folijs emerſis meminimus nobis attuliſſe commilitones: Florent enim Vere & Autumno interdũ odorati, aliàs non. Huius vires communi pares,& vſus frequens Norbonẽſibus ad Hiſpanicam luem. Doctor *S*enenſis vbi ex Meſuæ maiorem & minorem facit,tandem dixit ſe minorem vidiſſe ſolùm vno tractu:eam tamen neq; verbo aut icone docuit. Decuit tamen illum ſinere nos ſcire quænam iſta eſſet radix,& an ab hac noſtra differret,quando multa minus vtilia varijs locis inſerit.

Ariſtolochia
Longa.
Rotunda.
Polyrizon Pli. & Gal.
Clematitis.

COMPLVRES iam ſunt anni cum Academia & Pharmacopœi Monſpellienſes quatuor Ariſtolochias notiſſimas,& vſu receptas habuerunt: quas hîc propter ardeliones, qui temerè res ſibi nec viſas,nec auditu cognitas peruertũt,potius quàm produnt, operæpreciũ fuerit oratione & icone perſpicuis notiores facere. Ac primũ animũ huc aduertat veſtigator,tantam eſſe trium, Rotũdæ,Longæ & *P*olyrizę *P*linianæ,folijs,caule & flore ſimilitudinẽ & parilitatem, vt ne perſpicatiori quidẽ,& exercitatiori interdũ liceat nõ decipi:nã foliũ cũctis circinatę rotunditatis,magnitudo fermè par,è caule lento flexili:florib⁹ color partim ex luteo nigricat,forma omnib⁹ eadẽ, vnde diſcrimẽ vel attentius intuenti vix patet inter ipſas tres Ariſtolochias:ac niſi radix certiorem faceret, nullũ nõ fallere poſſet. Id tamẽ intereſſe deprehendes,ſi quando loca vbi omnes magna copia naſcũtur,vt toto Narbonenſi tractu,luſtraris, Piſtolochia toto habitu aliquantò minor, neq; folii, neq;

florum

florum aut pomorum differentia nulla,vti neq; ſeminis,radice tantùm differunt,quæ Longæ,forma digiti,cùm puſilla,qualē videtur deſcribere Dioſcorides, cùm verò prouecta , quadruplò maior,foris colore fuſco vel atro,intus flauet Centaurei magni colore.

Ariſtolochia Polyrhizon, ſiue Piſtolochia Plinii.

ROTVNDA.

POLYRHIZO gratior odor multò & aromaticitas; radix multis fibroſa capillamentis Hellebori modo , prolixioribus tamen,& flauentibus ex atro. Rotunda vtriuis perquàm ſimilis; verùm folia aliquantum rotundiora, & nigriora Longæ Ariſtolochiæ,non *Piſtolochiæ*,vt plurimū,nam ſitu mutari poſſunt & ſolent:flores itidē,vt folia,obſcuriores, & per meſſes turgent lagenulæ, nucis moſchatæ pares, ſemine fuſco prægnantes , ad baſim compreſſo , & apice donato ; ea eadem planè quæ inter marem Myriſticam & fœminam nuces intercedit diſcrepantia. Rotundæ autem radix iam valde nota , Italiæ & Galliæ Norbonenſis ; ſed non perinde in vſum deducta,ac potius Chirurgis , quàm *M*edicis,magno ſanè dedecore artis,& incommodo ęgrorum : Quibus commendamus Indicas merces,plerumque tempore vietas,aut carioſas: hæc autē noſtratia recentiſsima ignorare non pudet. Tam efficaces quippe ſunt Lōga,& *P*olyrhizon præſertim,vt radices vtriuſque pari momento,partim intro dato,partim in peſſario admoto , elicuerint fœtum , iam ſeſquidiem fruſtra erumpere conatum , fœtuſque inuolucra lacerata,enixam puerperam,tridui cruciatibus penè enecatam : eóque multùs omnium vſus apud Monſpellienſes. Polyrhiſæ quidem Ariſtolochiæ,indictæ Dioſco.& incognitæ Commentatori, radices,in vſum Rondeletius reuocarat,propter plantæ ignarationem iamdiu deſitum,& tamen præferendum reliquis duabus, tum ſuaui aromaticitate,tum medicata efficaciore facultate;cuius merito Andromach.& Gale. Theriacis aptiorem præ Rotunda & Longa præceperant:at vtranq; de odore & ſapore exploranti, multò ignauiór comperitur Clematitis,quam falſò tenuem apud antiquos Theriacæ ſcriptores vocatā putabant Itali : eſt enim iſta implexa multis viticulis tenuioribus quàm Aſparagi , aut Clematidis alterius cæruleæ;ſed non diſsimilibus,qualem in Oliuetis,ſegetibus ſiccioribus,nos,comilitonéſque noſtri toties videbamus & eruebamus, quoties *M*ōſpellio Botonetū verſus & Caſtrū nouum prodeambulatum ibamus. Inibi etiam locis pratenſibus & vdis Rotunda luxuriat. Longa verò prope rudera cœnobiorum,via quæ Frontignanā ducit plurima.Procœmiſcuè adeò vtrauis,item Rotunda & Lōga in pratis ad oppidum Villæ nouæ,vt vix diſcernere queas.

CLEMATITIS.

NON parùm notiorem & frequentiorem Clematidem , tum vineæ plurimam , tum & arua frigidiora dant in reliqua Gallia , cuncta Italia:deinque Germania , & Flandria ſponte habent:multò proceriore fruticat viticeo ſarmento,cubitali; flore luteo,caule cubitali , fructu oblongo , magnitudine parui oui: ſemine intus lato,radix exilis,odorata. Huic vires ignauiores cęteris , & vſu obſoletior , præterquàm apud omniſcios Appollinem & Mathiolum, ſecutos fæcē *P*harmacopœorum ; qui cùm Longam & *P*olyrhizon nunquam vidiſſent,& Italiæ nihil vſpiam plantarū deeſſe à *M*athiolo perſuaſi eſſent, illi facilè & falſò perſuaſerunt,Clematidem eſſem genuinam Longam . Hincque tot moroſæ Laureati Appolinis diſquiſitiones , qui cùm hanc in Biblioteca pictam ex authoribus fruſtra quæſiſſet , & Mathiolo ſcribenti , prope foſſas emergere , fidem habuiſſet, illuc illum ſequutus , dum venatur , vnà ſuo more , in foſſas lapſus eſt. Res ipſas qui

qui inſpectione notas habuerit,& tum mente,tum manu concinnè digerere nouerit,facilè ex voculis perperam aſſcriptis,ſeſe & lectorem extricabit,& perplexas aceruationes iſtorum declamatorum aut ridebit,aut declinabit,nec ſe rebus, ſed ſibi res ſubijciet. Piſtolochia Fuſchij,quam Plinij Capnō eſſe,nullus iam ambigit, plurimū aberat à *Polyrhizo*:hincq; licet documentū videre humanę imbecillitatis & ſatagentiæ,quæ etiam optimum quemq;,& veri amantiſsimum,vt fuit Fuſchius & Dodonęus,non rarò tranſuerſum agit: modeſtia horum tamen potius gratiam,quàm cenſuram merita eſt : Alioqui vides Piſtolochiam à crebra radicum propagine prolixa ſic nuncupatā,& deſcriptā.Contra Capno vtriq; rotunda vel glomeroſa radix:maioris,quanta Caſtaneæ nux magna, infernè concaua:minoris,nuci auellanæ par. Fumariæ folia latiora,caules,flores, ſapor & odor,cætera ſimilia, vnde Capnos:& vides quid profuerit error : etiamnum hodie clinicæ & Chyrurgi Bataui iſto errore imbuti ad vermes necādos & vulneribus vtuntur,non infœlici tamen ſucceſſu.

ἴον πορφυροῦν. VIOLA *purpurea.*

{*Ger.* Blauw Veiel oder Mertzen violen. *Ang.* *Violet.*
{*Bel.* Violetten. *Gall.* Violettes de Mars.

VT ferè prima ortu,ſic in prima cōmēdatione vtilitatis & delitijs inter vernos flores Viola purpurea,ſic Græcis vocata ab Io vacca fabuloſa,cui pabulo hæc fuerit. Nihil frequentius & vſitatius vbiuis gentiū,tum officinis,tum plebeis cōmodis,toto vertēte anno, foliorum virentium , & florum recentium,Vere præſertim. Eximia namque fragrantia blandiuntur quæ ſaturiore purpura nigra lucent:flores albæ quippe vbiq; etiam vulgatiores,nullo aut ſanè languido,placent odore,ad Cordiales condituras,Syrupóſq; & catharticas decerpuntur, vſurpantur,aut ſiccati vmbra ſeruantur. Nullibi Europæ cultu luculentiores,magnitudine,fragrātia,colore,& prouētu viſuntur,quàm Antuerpiæ officinis, quibus parant cæruleum violaceum Syrupum ex pluribus infuſis, ſaccharo addito, Soli 20.aut 30.dies expoſitis. Angliæ horti delitijs,ędiumq; ornamento & olfactoriolis alūt. Sed ſemine caſſam orbámve fecit hanc duplicē vocatam Violam,florum luxus,fraudato ſeminis genio. Etenim ſi rurſum negligatur,nec frequentius tranſplantetur,ad ingenium redit,ſiliquoſaq;,fœcundaq; ſeminis albi,rotundi,puſilli,miliacei , mollioris , medulloſi, ad purgandum vtile,ſed calculoſis vtiliſſimum.

VARIETAS.

QVEMADMODVM loci & frequentis tranſmotionis occaſione,flores maiores, coloratiores,& ſemina nulla edit:ſic in nemoroſis , vmbroſis, frigidarum regionum, qualis Anglia,Belgia,vel calidiorū mōtibus arduis,ſicuti Veganii & alii Norbonenſes mōtes , ramoſos cauliculos emittit,ſeſquipalmares, teneros : & ex interuallis folia oblongiora,altius ſerrata; ſiliquaſq; in tres fiſſuras dehiſcentes,longiores: flores concolores,inodoros:nonnihil tota ortu & poſitu Violam flammeam imitata. Neq; tamen ſpecie , aut natura diuerſa à Martia,ne tantoperè ſibi plaudat Cōmentator,qui inuenta Labruſca, inſultare videtur Baccho.

VIOLA FLAMMEA, *coloria,calida.*

{*Germa.* Freyſcamkraut. {*Belgis.* Penſeen.
{*Gallis.* Penſees,aut menues penſees. {*An.* *Hartys eaſe, Loue in ydle pan-* (*ces.*

Varietas. SICCIORIBVS hortis pratíſque ſiticuloſis hæc admodum ſimilis violæ fruticoſæ , ſed anguſtioribus, longioribus,laciniofiſq́ue foliis,caulibus quadratis,tenellis,ſucculentis, reptantibus:florū tricolori variegati elegantia & magnitudine violæ Martiæ æmula. Sedula etiam culturæ opera,nitidiore bicolore purpura,cādore immixto , intermicant flāmeis violaceiſq́ue foliolis quinis & quaternis, guſtu ſubacris tota eſt.

SAXIFRAGIA ALBA *Chelidonioides.*

IN ſerenda huc eſt hæc, magis figuræ merito quàm temperamento, aut vi calfaciendi & incidendi ſua, vnde radicem ad calculum laudant, & *Saxifragum* dictitant, illius enim albæ Strumoſæ & grandinoſæ nigræ filamentis & fibrillis hærent pendula exigua quaſi granula, qualia Chelidonii minoris, fuſca & obſcurè purpurea, acria, amara; à vulgo ſemina falſò putata, propterea quia obſeruarit ſeſe propagare ex aliis atque aliis bulbillis, noua ſobole ſuccreſcente: folia nonnullis ima erumpunt è pallore virentia; in pedicello pilloſo, rotũda, criſtata, mollia, minora, ſimilia Aſarinæ aut terreſtris Hederæ. Caules etiam villoſos, pedales, & ſeſquipedales, quibus foliola florũ nonnulla ſummatim habent albicantia, Naſturcii quadantenus colore, effigie, aut Erucę. Magna copia & magni nominis hæc in ſterilibus, & fodinis lapidei carbonis, via Bathonẽſi in Anglia, Belgio etiã & Northmannia, acceruant mulierculæ grãdinoſam nondum florẽtis plantæ radicem, vocantque Saxifragiæ ſemen: peroptimum ex vino vel polline ad calculum pellendum, farctúſque renum, vreterum & viſicæ extergendos.

SAXIFRAGIA AVREA *Lichomi facie & natali.*

HVIVS videtur ſpecies illa herbula palmaris & perquàm ſimilis foliis: ſunt enim rotunda, & ſimiliter circinata, craſsiuſcula, nigriora: ſed radix tenella prolixoribus & comoſis fibris, multos hinc inde cauliculos emittens, in quorum ſummo floſculi emicant aurei, vnde vtriculi ſemina per maturitatem pandunt hiantes, rotunda, parua, rubella, ſapore herbaceo, frigido, inſipido, & prorſum eiuſdẽ tum figurę, tũ naturæ, quæ Hepaticę aquaticæ: qua cum Martio & Maio bellula in Angliæ Northmãniæ & Belgii humentibus aut Lichenis ſaxeis & parietinis ſubſtillijs & manãtibus floret. Vſum putarim non alium quàm Hepaticæ aquaticæ, aut Lichenis.

GARYOPHYLLATA, *ſiue* GEVM *Alpinum Recentiorum folio Hederaceo.*

NOSTRIS herbariis hanc Alpinam Geum quoddam facientibus, non aduerſamur, quia neſcimus, ſitne potius ad Saxifragas ſuperiores referenda. Folia quippe in imo plura, Hederacea, nonnihil criſtata, circinnatione Aſarinæ, aut Saxifragiæ albæ, ſed maiora ſunt. Caulis è radice geniculata, ex fuſco ruffóve albicãte, rectus, gracilis, cubitalis, ſummo ramulis diuiſus, & floſculis albis, ſtellatis onuſtus: tota nonnihil calefacit, exſiccatque guſtu Caryophyllatæ, aut Saniculæ.

Hedera terreſtris, an Chamæcyſſos Dioſco?
Chamæleuce, ſiue Populus pumilla, an Populago, Dotterbloemẽ, *ſiue Farfrugum?*
Hedera { *Nigra corymboſa communis;* *Lutea.* *Alba.*
Hedera Helix.
Cymbalaria Italica hederæ folio.
Smilax aſpera, non eſt Sarſaparilla.
Sarſaparilla;
Smilax lenis.

Scammoneum { Antiochenum. / Monſpelliacum.
Dragredium.
Helxine Cyſſampelos.
Volubilis minima.
Campanula Laſura. Aſureus ſiue cærulens conuolulus Hederaceus.
Bryonia { Alba. / Nigra.
Viorna.
{ Clematis altera. / Clematidis altera Varietates. / Flammula.
Lupus ſalictarius, Vitis Septentrionalium.
Vitis vinifera.
Labruſca.
Apocynon.
Periploca repens.
Clymenon, ſiue Ciciliana Italorum.
Periclimenon.
Seſeli Æthiopicum Dioſc. folio hederaceo ad Peryclimenon accedens.
Lybanotis Theoph. non eſt Æthiopicum Seſeli.
Capparis.
Vinca peruinca, ſiue Clematis Daphnoides.
Aſclepias.
Viſcum.
Polygonatum.
Ruſcus.
Hippogloſſon.
Laurus Alexandrina.

HVMILIS HEDERA, Hederula, ſiue Chamaciſſus.

Ger. Gundelrab
An. Alehoue.
Belgis. Onder-haue.

EFFIGIEM, vires, atque nomenclaturam plebeiam vulgaris hederæ terreſtris expendenti, vix vlla ſe offert planta quæ æquè ſcitè quadret Dioſcorideæ Chamæciſſo: ſic dictæ (vt veriſimile fit) ſicut Chamęeuce, Chamædris, Chamæcipariſſus, & Chamæpitis, quia hederam præ ſe ferret, ſpecie tamē differret, vti facit terreſtris Officinarum Hedera, quæ amarore & viribus Dioſcoridi memoratis, ad obſtructiones diſcuſſu perdificiles, nec nō arthriticos affectus valere, Barbaræ praxis crebrum experimentū teſtatur. Verùm qui malunt litigare quàm inuenire, obiiciunt folia Macrotera, vbi nos Microtera (quæ tranſmotiuncula vnius literulæ frequentiſsima eſt) legendum ſuſpicamur. Reſpuunt etiam flores Leucoii minores: atqui reſpuerent potius in Anthirrhino, quem Violæ Leucoii aſsimilat Dioſcori. ſunt & huius purpurei caliculi filaceis floſculis non ita diſsimilibus. Reliquæq; notæ adeò ſuffraguntur, vt qui hanc hocloco excludunt, dum nullam ſiue potiorem, ſiue deteriorem ſufficiunt herbam, parum gratiæ ineant à rei Medicæ candidatis, & à noſtris Practicis meritò ambitionis præcipitis in ſuſpicionem veniunt. Paſsim abundè hæc prouenit, & noſcitur ab omnibus, iuxta foſſas & culta, vt Dioſcori. monet. Qui etiam flores candidiores quàm Albæ violæ deſiderant, minus accuratè vulgatos legiſſe videntur codices, qui non habent album florem. Nec ſi Plinius Spicatum tritici florem habet, illicò idcirco ſequendus, quando Dioſcorides nullam facit mentionem, & Plinius ſolitus eſt non paucis in locis permiſcere notas, vel audacius Latinè vertere, vt proximo facit capite de Chamæleuce: quem tamen nos lubentius excuſamus, quàm incuſamus, hoc ſęculo alienæ famæ vorandæ auidiſsimo.

CHAMÆLEVCE, ſiue Populus pumilla, an Populago?

HANC

HANC etiam quænam ſit, vix niſi de nomine coniectari licet, adeò ignotis notis prodidit Dioſcorides: verùm ſi quæ ſit vſpiam noſtris in terris *Populum* proximè imitata foliis planta, ea erit, quam vulgus Germanorum Dotterbloemẽ vocitat, Latini autem, Farfrugum: qua pratis nihil notius aut frequentius eſt, vicina, æmula, & conuictrix Chelidonii minoris, prope quam collocauimus. Ad renum lumborumque dolores epota mulcere poſſe, ſi quidem craſsis & flatulentis muccoribus ſint oppleta, facilè credet, qui guſtarit, & nouerit partim vrinas ciere, partim etiam in alimentum adeò multum & laudatum abire, vt vaccæ primo Vere paſtæ, lac perbonum efficiant, & inficiant butyrũ luteo colore. *Vtra quadret Amelo Virgilii.*

Κισσὸς. *CORYMBOSA HEDERA Communis.*
{ *Germa.* Ephew. *Gallis.* Lierre. *Belgis.* Veyl. *Ang.* *Iui.*

MALIM κίσου dictum à textura poroſa & ſpiraculis innumeris ferè peruia, quæ vinum tranſmittũt, quale Catoni & Varroni Ciſsymbion poculũ eſt: quàm à puſionis Citti ſaltãtis in Hederã *Poëtica* deformatione à Baccho verſi, vt fabulant Græci. Κισηρὶς item puméxve, ſiue poroſus lapis, indidem videtur deductũ, & vtrumq; ἀπὸ τοῦ κίος, ſiue Curculione, qui cuſpidula, aut acu, potius quàm ore triticum hordeumq; terebrat. Latini ab edendo Hederã dixerunt: Etenim arborũ importuna amaſia, & veluti aſſentatrix, cortice rimoſo impacta, maceries vetuſtiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, enecat & exedit; præſertim illa ſpecies quæ maior & arborea vocatur: non item quæ Helix. Nec plures duabus nouit noſtra ętas differentias genericas: tametſi quamlibet multas dixerit ſpecies Dioſcorid. quæ fortè melius decernentur varietates, quales agnoſcit quaternas quináſve è duplici ſpecie vulgaris arboreæ, quæ cunctæ genti notiſsima, virere etiam inuita Bruma ſolita eſt: Fronde in imo per initia arcuatis, & ſemilunatis angulis triquetra, vt ſunt Trinitatis herbę dictæ: Vetuſtiora autem in editioribus viticulis circinata, qualia Cyclaminis: floribus congerie muſcarii glomeroſi æſtate defluxis, corymbos botróſve glomeroſos ineunte hyeme matureſcẽtes, Liguſtro ſimiles, cernere vbique viarum eſt: itẽ circa vda, & ripas humentium regionum frigidarũ ac temperatiorum; nam & calidiſsimarum impatiens eſt. Huius multæ varietates ſunt, quæ antiquis perſuadere potuerunt, vt plures differentias, ſiue ſpecies ſtatuerint: tametſi diſcrimen è Baccis duntaxat Dioſcorides accerſat, vti in *Malis*, Nucibus, & aliis fructibus vulgò fit.

Arborea Hedera recta.

Quinetiam arboreſcit quædam, ſuaptéque ſtat ſtipite, nulli innixa pedamento, qualem in ſyluoſis quibuſdam Angliæ meminimus, Orthociſſum antiqui dicunt. Interdum etiã quibuſdam locis xerampelino colore folia nitent. Piſis nobis oſtendebant herbarii corymbos cæſii & albicantis coloris. Melinos ſubfuſcos corymbos plereque plantæ ſatæ in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia, hodie maturant. *Varietas.*

HELIX, ſiue prouoluta, ſterilis Hedera.

HVMILIS planè hæc minor & infrequẽtior cõcinnè vocata Helix fuit, quia ſecundũ ſarmentoſos funes exerat clauiculas capreolóſve viticeos, qui humi pangũtur, & propagatione quadam quaſi in ſpicas & anfractus prouoluũtur: interdum etiam ſerpendo muſcidis truncis & caudicibus aduoluitur gracilioribus ſarmentis, folia minora altius triquetro ſegmẽto ſinuata, edentibus, planè ſuperioris, ſed minora minoriſq; vſus: nec enim vel folia huius decerpuntur, vel Gummi vllũ officinę ex hac colligunt: Quin nec fructus quidem vllus in ea obſeruatur, vnde ſterilis putatur. Verius autem hęc nũcuparetur terreſtris Hedera, quàm illa Barbarorum, nobis paulò ante aſſerta Chamæciſſos Dioſco.

CYMBALARIA Italica, Hederaceo folio.

VENETIIS, Patauii, & vicinis pagis paſsim in ædium parietinis Hederæ, aut Alſines modo dependet iſtæc, folio ſinuato, Hederaceo, mollicello, lęui, in flexilibus, exilibus & tenerrimis, capillaceis, pedalibus & ſeſquipedalibus Caſsitæ cauliculis. Floſculi luteo-

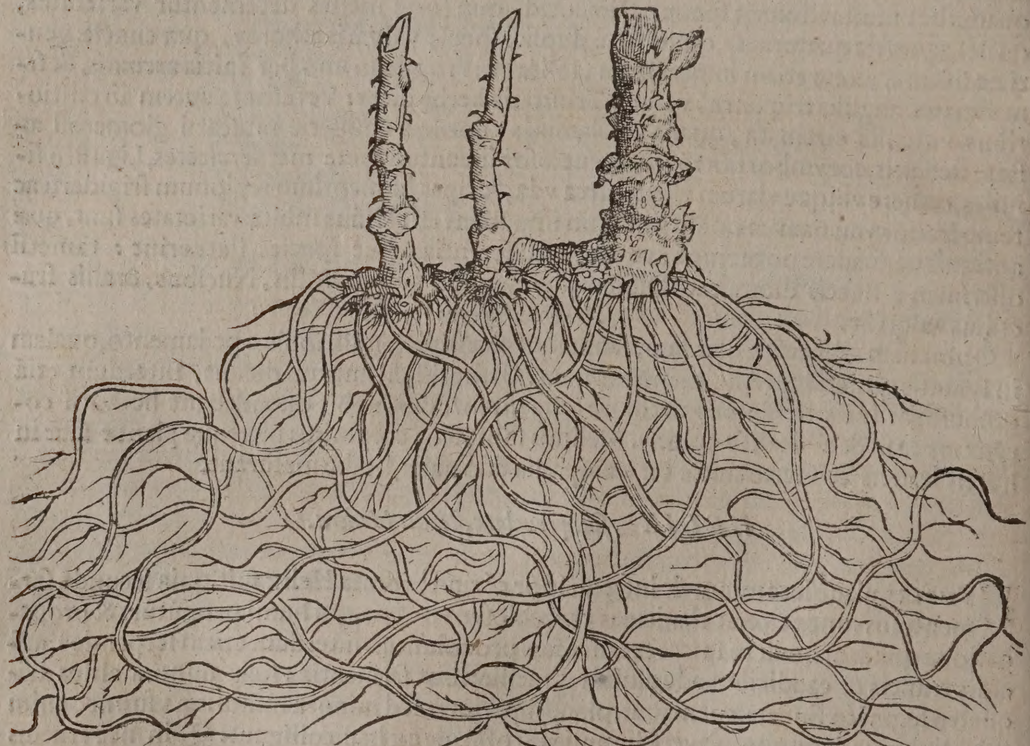
luteouirentes Elatines, ſiue Veronicæ fœminæ pares & ſimiles. Illic Pharmacopœi, penuria & ignoratione Cotyledonis veri, miſcent Populneo vnguento.

SMILACIS ASPERÆ, & SALSÆPARILLÆ figuræ & naturæ diſcrimen.

SMILAX ASPERA.

DIFFERT hæc à læui vuis foliis, ſpinis, radice, floribus, viticulis, atque viribus, denique natalibus. Quippe non niſi montoſis & collibus feruidiorum tractuum, Romaniæ, Hiſpaniæ, Linguagotię, vbi plurima, horridis aduncisque crebribus ſpinis, Rubi ritu, implicat mordicus proxima quæque; aſſurgitque vltra ſupraq; parietes & ſepes vicinos. Folia Hederacea, longiora, Bryoniæ nigrę ambitu & ſuperficie: non inciſa, ſed lęuia, & in medio, ſecundum ſtrias neruulorum, ſpinulas habentia atrouirentia, acinosq; rubros, racematim copioſos, Ribes magnitudine & modo: nec flores diſsimiles Ribes vtriuſuis racemoſi, ſed albi. Radices tametſi longius excurrãt ſubter humum, ternis aut quaternis vlnis longiores, non tantæ tamen cum Salſa-parilla ſimilitudinis ſortitas ſcimus, quantum hactenus perſuaſum doctis quibuſdam fuit: qui ſcriptis mandarunt Salſæparillæ eandem planè eſſe: cuius tamen conſpicuæ intuenti patent, à Smilacis radicibus, differentiæ. Siquidem Smilacis geniculatæ, articulatis ſegmentis radices, candidæ, foris nitentes, Graminis carnini, aut Harundinis valatorii.

SALSA-PALLA.

At Parillæ crebris loris prolixiſsimis, ab vno trunco radicis magno, pręduro, ſtrumoſo rugoſiſque capitibus, hinc inde ſubtus, vt in Aſparago, vel Ruſco, oriuntur numeroſi concolores lori, æquabiles & ſine geniculis vel nodis; recti, flexiles, cortice duriuſculo, pullo, rugis ſtriato in longitudine, quam vicenum pedum interdum metiti ſumus. Intus farinacea medulla, non ita ingrata, ſed viſcida, nonnihil emplaſtica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Eapropter perſpicuum eſt, non magis eſſe Smilacis, Rubi, aut Clematidis alteræ Viorna dictę, quàm ſint Cinnamomi, & nonnullæ arbores, tum

tum Indicæ Orientalis, tum *P*eruniane noſtra Laurus : Tametſi hæc poſsit nonnulla eadem : quæ illa præſtare. Neq; ſi Colutea ſimillima eſt *S*enæ, ideò continuò eadem aſtruenda. Sed ſtipites quos habemus *S*alſæ, ex eodem radicis prægrandi & capitato nodo lignoſo, intus flaueſcente, Ariſtolochiæ rotũdæ tuberoſæ magnitudine, & colore, exeuntes, pollicẽ, aut maximum Rubũ craſsitie ſuperant: ſed præduri lignosique , crebros nodos admodum extantes circa articulatas cõmiſſuras crebriorum vncialium, frequentiumque interuallorũ, atq; aculeos adũcos deorſum verſus nõnihil depreſſos, rigidos habent, & valdequàm Rubũ imitantur aſpectu , potius quàm Smilacẽ: verùm guſtu neutiquam aſtringente, ſed fermè inſipido, nec vt radicis emplaſtico: eóque, vt certò ſcimus, minus efficaci: Folia tamen quidam amici, qui viderant, aſſerebãt non admodum abeſſe ab Smilaceis. Optima habetur quę plenis medulloſisq; eſt flagellis, ſolida, cãdida intus & habitior, quęque facilius in æquas tota ſui longitudine partes diuellitur: huius namque libram ſemiſſem plus virium habere experiuntur, quàm alterius ſtrigoſæ & gracilioris, nigrioris, decẽ aut duodecim vncias. Debent tamẽ inſtitui decoctiones non minoris quantitatis, quàm 10. aquæ librarum , ad vncias duas, tres, vel quatuor radicis : non, vt quidam Medici noſtrates ſcripto imperant, aquæ libra 3. ad vnciã vnam radicum. Citius namq; difflarit aqua(niſi in diplomate id præceperint) quàm radicum vires bulliendo eductæ fuerint. Radicis namque medius torulus vel corculus, qui lori inſtar eſt, durior eſt, quàm vt tam citò vires deponat. Vnde quilibet facilè percipiet, quàm parùm comperta ſibi ex alienis paginis in ſuas transferat & poſteritati offerat Cõmentator, qui eximii ingenii & Italorũ ſuperioribus annis doctiſsimum *M*edicum Fallopium mendacii inſimulet; atque iſtius de Salſæ-*P*arillę, atq; eiuſdem ſententiæ, admodùm incertæ, authorem faciat Guinum ſuum præceptorẽ, quem virũ auditione, dum *P*iſis eſſemus, accepimus tantoperè flagraſſe rei plantariæ cognitione, vt etiam nihil nõ luſtraſſe montium, nemorum, præruptarúmve rupium Hetruſcarum, & Tyreno vicinarum inſularum, quò minimas quaſque herbulas indidẽ aduectas, nec dum ſibi notas, in chartas ipſe conderet, & affabrè pingendas curaret. Quare ſi fuit illa pluribus abhinc annis Tuſcorum Principi allata planta vera *S*alſa, (ac nõ potius, quod periti nonnulli ſubolfecerunt, Hiſpanica *S*milax aſpera) mirũ videtur *P*hiloſophici & nobilis animi Principis, principes Medicos Guinum & alios iſtã non curaſſe repræſentandam; ſaltẽ illas ſatis cõpertas, & valde varias notas, quas ſuperius oſtendimus.

CONVOLVVLVS maior Plin. Smilax læuis vel lenis. Volubilis maior vulgi.

VALDE quàm laxus *S*milacis ſignificatus, qui quaſdam cognatas, vel ſimiles alias, tamẽ admodum diſcrepantes, & viribus penè cõtrariis pollentes, deſignat, vt Smilacẽ, Taxum viroſam, aſperam *S*milacem venenifugam, fraxinum ambiguã: demùm hanc non valdè certam, vt cuius vtilitatem nullam, ſed duntaxat incommodum turbulenti inſomnii parere Dioſ. autumat : eapropter hanc hîc noſtro more diſcuſsimus confuſam ſignificationem, ne vti Plinio, imponat nobis. Quod autem ad Lęuem Smilacem iſtam, vulgò receptam attinet, quia nihil omnino reclamat: præterquàm collatio ſeminis huius anguloſi, cum Lupini rotundo, compreſſo: quæ ſanè ineptior eſt, quàm vt Dioſcoridis ſit putanda: coniectamur nos voculam θέρμου quippiam deprauationis perpeſſam, quæ genuinam comparationem viciarit. Vt ſi amanuenſis quiſpiam ἀντὶ θερμοῦ, id eſt, pro Lupino, è Latino Græcum ἔρβου faciat : Sic extrito primo elemento, & medio mutato, facilè potuit ἐρβοῦ legi: quam ſuſpicionẽ augent verba quę proximè addita ſunt, quæ neutiquã ſcitè cohærent; hæc nempè. *Semen veluti Lupini paruum & nigrum*. At Lupinũ non eſt paruum: nec nigrum. Saltẽ quæpiam ſubeſt labecula, cuiuſmodi myriades plures expunctæ ſunt in authoribus Græcis Theoph. Atheneo, & aliis : & in Galeno nonnullæ: in *P*aulo & Tralliano complures voces Latinæ. Eapropter hanc eandem maiorem *Conuolluulum* retinendam arbitramur. Eſt quippe non modò ſarmentis viticeis, mollioribus, longiſsimis, & aptiſſimis ad fornicatas opacationes: Foliis itẽ lęuibus, hederaceis, aut alterius Cõuoluuli Ciſſampeli maioribus, mollibus: cętera tũ flore, ſemine, ſarmẽto prorſum Ciſſampeli noſtri, ſed maiora: radice item longa, ſparſa, flexuoſa, ſed paucioris lactis, nec comperti cõmodi.

CONVOLVVLVS Minor purpureis.

Iaſione Theop.

ET hic ſatorum alumnus conuoluulus,non ſociæ ſegetis,aut ſepum:eſt enim caduca,vite multò minus prolixa,nec proximis adminiculis ſeſe applicante,ternum & quaternum pedum,reliquis cõuoluulis tenuitate, flexilitate,radice,foliis,ſemine iiſdem, ſed purpureo flore dilutiore:totus multò minor,neglectus,aut potius inuiſus ruſticis : tam notus quàm paſsim obuius.

SCAMMONIVM SYRIACVM, Antiochenum, & Norbornenſe.

PAVCÆ ſunt plantæ,quas de facie & facultatibus penitus notas habere , magis interſit boni Medici,aut Pharmacopœi,quàm Scammonium , tam enim commoda hæc lactaria ſcanſoriáq; voluula,(vnde fortè nomen Voluulo fuit) catharticis medicamentis,& neceſſaria, vt tametſi nonnulla infamia flagraret,tamen nulladum ſit inuenta, cuius vlla pars,ſuccus, vel excremẽtum,tam puſilla mole tantum cõmodi præſtet,aut vt vicaria huic ſuffici queat. Quò magis noſtra ignauia incuſanda eſt,quibus licuiſſet hanc plantam alere,ſuccumque illius exprimere,ſi non multum ad vtendum, ſaltem quantum ſat ad cognoſcendum,impoſtorumque fraudes detegendum: ſicque cautior & fœlicior foret Medici opera. At vix hodie milleſimus quiſque Medicorum plantam vidit,niſi fortè pictam, cuius pluries quàm ſæpius millies ſucco vel lachryma ſe vſum profitetur. Quare quò dehinc cuilibet ſit in procinctu veram & noſſe, & alere ,orationis ambitu pingenda,quam ſolo penicillo Cõmentatoris pictor expreſsit. Anno ſexageſimo primo aut ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, indefeſſus ille herbarũ nouarũ veſtigator Venetus Pharmacopœus Sequinus Martinellus,ex Syriaco Alepo miſerat pluſquàm centum libras glebæ Scammonii Antiocheni ſucci concreti , cui exprimendo interfuerat : conchas etiam non paucas Lachryma plenas,ſeu Diagredio antiquorũ,cum ſeminibus anguloſis Volubilis. Hęc ſemina tum Patauii & Venetiis primo Vere mãdata,in luculentã Volubilem, ſeu Voluulũ abiêre,adeò ſinuoſis Smilaceis foliis,triquetris,vel potius Ciſſampeli,foliis,floribus,& facie,vt planè noſtræ Ciſſampelo eandẽ dixiſſes: verùm radice inſigni fuit, & mole grandem Bryoniæ radicem æquante atq; teneritudine ſimulante : foris tamen pulla , aut cinericia,intus albida carne:cuius fiſsæ torulus ſiue cor mediũ exemptum, planè idem eſt, aut ſimile radici communis & probatioris TVRBITH officinarum : verùm facilius aliquãtò frangitur,hæc,tametſi perinde gõmoſa ſuccoq; lacteo prægnet,atq; Turbith. Hanc eandẽ poſteà Antuerpiæ,quò ſemen miſeramus ſerendo meminimus,ſpecioſam factam, floribus & viticulis quinum & ſenum cubitorum,prorſum nihil diuerſam,cuius Guillielmus Dries,non minus peritus Pharmacopœus,quàm probus ciuis Antuerpianus, adnatæ radicumque pullulationes excifas , exſiccatasque oſtentabat , adeò Turbith Alexandrinum ementita , vt diſcriminis perparum , aut nihil percipi poſſet.

TVRBITH.

Quæ lachryma fuit apud Albertum Martinellum Sequini fratrem,ad Symbolum Angeli,Venetias in Syriacis conchis allata, nõ fuit aſpectu triſtiore,ſquallidiore & cineritio, vti vulgatum Scãmoniũ viſitur,ſed Colophoniæ concolor,cõcretione ſimilis ex fuſco cęruleus erat. Quare non ſecus differunt quàm Meconium, ſiue ſuccus expreſſus,ab Opio, quæ fuit manans liquor,ſeu lachryma, Sed Scãmonii lachryma cinereũ habet colorẽ: Opium flauum & limpidiorem: vtpote è capite,vbi defęcatior;non è radice fluens. Verùm quia pauca lachryma aut mera,aut hodie vſurpata Europęis vænit , nõ enim poſſet tanto vſui tam paucaſatis eſſe:opera ponẽda,vt ſucci probè teneamus exquiſitas notas,& varietates,quò minore mortaliũ detrimẽto,lõgè maiore emolumẽto eo vtamur puriſsimo, vel ſaltẽ quàm optimè correcto. Nõ paucos enim ſępè fallit multùm,puſillũ delectus diſcrimen. Videas namq; non rarò idem corpus,eadem de morbi cauſa,& planè eodẽ modo affectum,aliquot granis ſumptis ſæpius facili ductu,nulloq; cruciatu bilẽ,pituitoſamq; colluuiem excludere,tum ex eadem prorſum gleba effracto fruſtillo,multò plura grana

Scammonii deſcriptio.

data

data minus educere, multum tamen cruciatum ciere; nempè diſpar molis concretio alicubi plus, alibi minus, alterius cuiuſdã lactis Tithymali, aut Cataputiæ accipit: vnde diſparilis vacuatio tam ſæpè conſequitur: ſi namq; foret purus & merus ſuccus vniuſmodi, nequaquam tantæ doſεωμ eſſent diſcrepantiæ, quantas cùm antiqui tum hodierni Scammonii animaduertimus: quandoquidẽ etiã hodie quidã nihil aut parũ excernũt ſcrupulo vel ʒ.ſ. quàmplurimi verò minore portiuncula, quia vt plurimum remiſtũ eſt Scãmonium, quæ miſcella neutiquam improbãda videtur, vt vociferantur humoriſtæ Galenici; namq; ſi eſt pro eo ac debet, ęquabilis atq; correcta, valdequàm eſt vtilis, dũ minore & mole & mora educit, anteuertiq; impreſsioni caloris, quæ fieri ſolita eſt à medicamẽti cunctatione: maximã enim nouimus vtilitatẽ in huius cathartici celeri motu cum delectu: nam ſufflonum Agyrtarũq; vitrũ, flores, ſiue farinę ſtibię, impetu & nõ diſcretu humores quoſlibet obuios pręcipites dant. Tametſi vinũ purgans ex radicibus Scãmonii Dioſ. parat, & ſi homini Græco iſtud demenſum ſolitũ, ſanè plus purgat aliis additum: ſic videmus additum Diaphænici Catholic & aliis, vt ſucco Roſarum, plus mouere, vt Braſſica marina Thymalli. Ac nullum Scammonium hodiernum affertur non adulteratũ, & tamen fortaſsis commodius, quàm Dioſcorideũ ſincerũ, cuius ęuo ſi fuit doſis recepta, par eſt putare alicuius vehementioris ſucci additione, tantillã quantitatẽ tantum efficere nunc, etiã nonnulla portione farinæ, colophomę Reſinæ addita: nimirum reſina ad pelluciditatem coloremque taurini glutinis ementiendum: farina verò, vt cuius interuentu reſina cum Scãmonii lacte aqueo ſocietatem coalitumq; inire queat: lento tum igne rudicula verſando quantum plurimum poſſunt optimè agitant, donec induruerint, coaluerintque in commodæ mixtionis glebam. Cuius dignotio hæc, ſi non admodum ferueat ore, nõ multum virus redoleat, nec nimiũ tenax ſit terẽdo: nam leuitatis albeſcentis atq; taurini glutinis pelluciditatis hodie vagæ, nec certæ notæ ſunt: nullũ fermè hodiernũ videas Taurino glutini aut Bdellio trãſparens & nitidũ, nec lacteæ albedinis, ſed liuentis & ad cæruleum dilutum quadantenus vergẽtis. Pharmacopœi è Meſue & Gręcis cytonii cauo inditũ coquere in clybano addereq; maſtichem ſoliti ſunt: minuſq; prudẽter cytonia abiiciunt, quibus trãſmiſſa vis & potior & delicatior ſcãmonii remanet: Quare dehinc ſciant miſcendam eſſe carnem cythonii compoſitioni, vel iſto Venetorum modo parandum, ne maior iuſtò moles medicamenti inſtituto officiat. *P*ulueratũ ſcammonii Lib 1, ſucco cytoniorũ depurato operiunt, leniterque & blandè, non ſecus atque Meſues ſuũ de ſucco roſarũ Elect. excoquũt, dum indurũerit, vbi cautio, ne nimio obruãt ſucco, quò vires ſcãmonii nimis reprimãtur, obtuſæve penè langueãt, plerũq; plus nociturę quàm profuturę. Nam *M*eſue meritò multum ſucci roſarũ Scammonii incoquit, vt quo retundatur quidem impetus & acuties, ſed non deleantur vires à ſucco Roſæ roborantis & purgatricis.

Monſpellienſe SCAMMONIVM.

COMMVNIS Pharmacopœorum conſenſus Scãmonium etiam facit illam *M*arinam volubilem, copioſiſsimam toto illo litore & ſabuleto, ab vſque Rhodani oſtio ad Aquas Marianas & *S*inum Agathenſem, cuius ſucco lacteo concreto, (quo multo tota turget) purgationes moliebãtur, ſed maiore doſi, minore effectu: quippe ſucco nihil additũ erat, ſed coctione coactus, niger vel fuſcus erat. A volubilium omnium floribus differt flos huius, multos namq; puſillos, ſtellatos, candidos, confertos fert Iunio & Iulio: folia rotũdiora, Aſari, breuiora, craſsiora, firmiora, latiora, ſuperius albida, acuta, & baſi falcata, nec anguloſa Apocyni, aut Ariſtolochiæ ſimilitudine & magnitudine; ex pediculis & loris reptantibus & ſtratis humi viticulis vel piſcatorum attegiis & Tamariſcis

aduo-

aduolutis quaternum quinúmve cubitorum: ſemen anguloſum in vtriculo minore quàm Ariſtolochię: radix digitum æquat minimum, longo reptatu multùm fibroſa, alba, ſucculenta, veluti reliqua planta.

CONVOLVVLVS *minimus Spicæ folius, vel Stæchadis citrinæ, aut Linariæ.*

RARIVS inuentu hîc aliis regionibus quàm Galloprouinciæ, Allobrogum, & Norbonæ, ad margines aridos ſatorum, & oliuetorum: vbi Iunio, & Iulio florem delicatiorem ſuperiore, ſed conſimilem, vnifoliũ, anguloſum, diluto colore purpuraſcentem; ſemenque haud diſsimile, anguloſum, compreſſum, promit exilibus in viticulis, rectis, crebribus, à radice lignoſa, ſeſquipalmum longa, albida, à qua partim folia, partim à cauliculis ſeſquipalmum altis, exeruntur, anguſta, longa ad Linariam, aut *Stæchadem* citrinam *Phiteumá*-ve Norbonenſe, etiamq; colore & canitie accedentia: guſtu exſiccante, nonnihil calfaciente.

ASVREVS, ſiue cæruleus Conuoluulus Hederaceus, vel ſmilaceus, exoticus.

HÆc omniũ huius claſsis rariſsima & pulcherrima, nec niſi hortis Italię, Galliæ, & Belgię nota, vbi amœna purpura porrectis attextíſq; ſecus parietes & perticas funibus viticeis, gracilibus, vmbracula cõcinnant, atq; fornices, viſu periucũda: viſenda quippe floribus, è pediculorũ calyce exeũtibus, Iaſmini, aut Vincæ peruincæ ſimilibus, ſed ora quinis ſtellatim prominentibus angulis, nolę cæruleæ vel aſureæ effigie: vnde *Campana Laſura Italis.* Folia ternis angulis ſingula, in teneriuſculis pediculis, Ciclamen, Hederámve annoſam imitata, nonnihil hirſuta: longa & gracilis radix, nulla ſui parte in Medicorum commercia venit.

HELXINE CISSAMPELOS.

SIMVL Ciſſampeli nomen, ſimulque collatio & ſoluendi effectio, teſtantur abundè Helxinem eſſe vnum quempiam Voluulorum lactariorũ, paſsim propter ſepes, inter ſegetes & vites oriundum: vox ſiquidem ἑλκεῖν, trahere, hærere, vel arripere conſignificat, viticeam, voluuloſamque propaginem, preſertim in Ciſſampelo, & Hederæ mixta ſignificatio, folia ſatis repręſentat: Verùm cùm Voluulorum, plebi Volubilium dictarum, quatuor ſint differentiæ, mox ſubdendæ, quę vixdum effigie, viribus, verò neutiquam diſtinctæ hactenus fuerũt, nobis eam ſanciendã Cyſſampelõ, quæ cum eo, quod notis & natalibus magis quadrat, tum etiam præ cæteris euidentius purgat, quam vnam dũtaxat facultatem illi reddidit Dioſcorides, cui potius aſſentiendum quàm poſteris illius duntaxat amanuẽſibus, & exſcriptoribus, quos modeſtiæ cauſa nõ nominamus. Scimus igitur Volubilem illam, quæ inter vineta Muſchatelina, maritimaſque ſepes, Thamariſcos, prope ſegetes ad Frontignanam Norbonæ & Lio Venetorum, inter mare & hortos, alibique paſsim viticularum prolixiſsimis flexilibus ſeſe aduoluit, aluum ſoluere ſucco & diluto. Eſt hæc non diuerſa à Volubili vulgari maiore: ſed folia aliquantùm anguſtiora, craſsiora, dilutè virentia, in exilibus pedicellis & prælongis viticulorum loris, quibus etiam intricat ſepes, pendentia: prope quæ, ex iiſdem interuallis, ſed in aliis pediculis, flores infundibuli, nolæve effigie, à latiore labro ad mucronẽ ductis leuibus ſtriis, latera nõnihil intrò inflexa, finientibus, candidos, tenues: è cuius imo cẽtro prodit vtriculus anguloſi ſeminis plenus, Ariſtolochiæ rotundæ ſimilis, ſed dimidio minoris, Scammoneæ Antiochenę paris. Succo etiam tota, tum radix, tum folia turgent lacteo. Candida radix, prolixa, fragilis, huc illuc reptans, minimum digitum æquat. Hac plerique impoſtores Phamacarii, pręſertim regionibus

gionibus maritimis,vbi hæc adultior,admixta ſucco Tithymali Paralii & reſinæ Colophoniæ,quæ nigricat, ementiuntur Scammonium.

CISSAMPELOS, ALTERA, *Atriplicis effigie.*

HANC iamdiu à doctis perſuaſi, huic tamen aliquantùm diſsimilem, putaramus legittimam Helxinem: frequens namque amplexibus multis vites arripit,nec ſecus aut arctat,aut enecat, vel iiſdẽ pabulum ſurripit,atq; Caſsytha.Foliis eſt hederaceis, oblongis,in anguſtum Atriplicis facie & modo deſinentibus:Flores item Atriplicis albicãt racematim:ſemine triquetro,nigro,Seſami Theoph.ſed minore:radice exigua; vbiuis mã gno prouentu vinetis,frugibus,ac ſepibus adnata.Sed de ſucco vel facultate ſubducendi aluum,nobis ignota,niſi quis Atriplicem putet,eoque lubricare poſſe aluum ſtatuat,multò tamen imbecilliorem illa maritima certum.

VITIS ALBA, BRYONIA.

Germ. Stichwurtz. *Gallis* Couleure. *Ang.* *Bryonie, Wilde vyne & Wilde hoppes.*

HANC nulluſdum in dubium vertit, quippe quę cõmodi plebei & cognitionis ſemper fuit. Radix luculentæ magnitudinis eſt,quam auulſam,qui quotannis,vel alternis,deorſum verſa baſi pangunt,altero tanto craſsiorem efficiunt, teneram,Raphani colore & concretione: In viticulis pręlongis,teneriuſculis,clauiculis multis,obuia quæque præhendentibus,folia vitis,aut Balſaminę,incana, flores palliduli,ſtellati: acini ſparſi, rubentes, magnitudinẽ Aſparagorum fermè æquant, ſucculenti,acriores, vti tota planta: cuius turiones & aſparagi pullulantes etiamnum hodie quidam in acetariis eſitant. Iſchiadicis cataplaſmatis radix peroptima,& Pſilotris:immixta & cõtuſa taurino ſanguini,ad Scirros & carcinomata mirum quantum profit.

VITIS, vel BRYONIA nigra, *Sigillum Mariæ, an Ciclaminus altera?*

VEL tacitus plebeius conſenſus iſtam vitem eſſe ſciuit,vocauitque nigram Bryoniam, vti ex Dioſcoride Galenus & Paulus, cuius tametſi quiddam leuioris momenti, vt color rubens in acinis, ac buxeus internus vitibus deſit: tamen hederacea folia, Smilaceis aſperę quàm ſimillima, citra, ſentes flexuoſi gyri, viticularum multiplici capreolo,& clauicella proxima quæque amplectente, racemi multis aggeſti acinulis, virentibus primulum, deinde rubellis, demùm vlterius maturitatis quaſi vietæ progreſsi, ex fuſco rubore in fuſcedinem atram vergunt: cætera, vti radix, quæ Bryoniã magnitudine,figura.efficacitate & teneritudine imitatur,foris nigra,intus alba;planẽ tam vera,quàm vulgo notiſsima ſunt: vbiq; ſiquidẽ in Gallia & Germania Syluoſis & aſperis dumetis,arbores,ſepéſque ſcandit,& vuis,ſpecioſis,oblongis,floribuſque muſcoſis Labruſcæ, vel Oleę pallentibus conueſtit. Compertum eſt, vel mulierculis, vehementius vrinam, renumque ſabulum,& menſium ſaburram,impellere potu: verùm Veneris tantoperè incentiuam eſſe,non perinde aſſentiuntur quidam Commentatori; quin potius experti eidem conuiciabantur;conqueſti lumbos eneruare,ſanguinem,renéſque inflammare, pluríſque eſſe ſibi vnam aut alteram Cynaram, quàm incertam & periculoſam ſuam Bryoniam:quam ſi propter calorem,Venerem accendere vult,haberet ſibi vni, aut Flammula veſceretur,ad ſui Satyrii Erithronii vires enerues ſupplendas.

VIORNA VVLGI, *fortè Vitis ſylueſt. Dioſcor. & Theoph. Atragene.*

NVLLI loco aptior Viorna vocata Gallis,quæ nuſquam non frequens & nota (fortè quia viarum ſepes ornat) quàm huic: Sarmenta quippe cæteris Clematidibus prolixiora, duriora,craſsiora,rugoſiora,vitiq; Labruſcæ vel Viniferæ Vitis colore ſimiliora: folia etiã ſunt Solani hortenſis & maiora,atq; ſingulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus,atque Hederę æmulatione editiora fulcra ſcandit,ſed interdum ambitu *Lib. 5. Cap. 10.*

ſupernè

ſupernè ſerrato ternis aut quaternis dentibus, vt in Solano nonunquam viſuntur, quæ laciniata pedem Anſerinũ vocatum, Atriplicis ſpeciem, tam bellè referunt, vix vt diſcernãtur, ſintne Solani an Atriplicis: flores radiati, puſilli, conferti, numeroſi, albidi, muſcoſi, & ſtamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio: capillaceo tomento cinguntur carptæ lanuginis albidę, lęuis, quæ etiam in multam hyemem perdurat, foliis amiſsis: acini autem complures confertim ſtipantur ab vno pediculo, apti, rotũdi, rubentes ex fuſco, compreſſi tamen: quare nonnulli docti, vbi ϖεριφερες σχῆμα legitur, id eſt, ſphærica figura acinorum vel granorum, ϖλατιφερὲς leuiuſcula immutatione & commodiore ſenſu legi volunt, id eſt, rotundam compreſſam figuram. Ac tametſi coniectura hæc nobis non ſatis animum explet, tamen multò minus reſpondebunt, amara Dulcis vocata, aut Bryonia nigra quas ſuis locis commodius & neceſſariò aptauimus, notis. Alteram ſcilicet neutiquam viticeam, ſarmentoſámve, rugoſam, lignoſam, rimoſam: illam verò communem, ipſam nigram Bryoniam.

Atragine Theophra. vitis Syl. Dioſc. Daleſc.

CLEMATIS *peregrina Cærulea purpurea.*

NON abſimilis eſt hæc cærulea peregrina noſtrati Flammulæ clematidi, ortu & flexu, porrectuque viticularum atque foliorum habitu: ſunt tamen maiora, flaccidiora, firmioribus ſarmentis, prolixioribuſque anfractibus, Viornæ non diſparibus. Flores aliàs cęruli, aliàs purpurei, ab illius & multorũ foliorũ figura ſituq; multũ diuerſi, expanſis quaternis altrinſecus & ex auerſo ſitis foliis, Puſatillæ effigie & colore, minoribus tamẽ. Semẽ & radix Flammulæ. Nuſpiam nos vidiſſe meminimus, niſi in hortorum delitiis: Quin ſuperiore tantùm anno Angliæ inquilina fuit, floruitque in Morgani horto: vt malè ſit iſtis bambalionibus rizotomis, qui doctiſsimo Dodonęo hanc paſsim viarum & agrorum in Anglia luxuriare perſuaſerunt.

CLEMATIS *altera, vrens, vulgi Flammula.*

E Clematidum viticearúmve generi affinibus plantis, nulla eſt, quæ perinde quadret facie, vel viribus, atque Flammula, plebi ſic vocata, quia non ſecus ac flammeus feruor cuti adpreſſa, veſicas, cruſtas, vlceraque inurat: Quin eius eſt tenuitatis calor, præter multa quæ vrunt, vt ſpiritũ vridũ dũ digitis fricantur folia, eminus in nares pręſertim iaculetur. Cerebrumque & ſenſus repentè magnoperè percellat, quòd experiendo notius, quàm gratius nobis fuit, tametſi idcirco ad facultatem noſcitandam adiumento fuit. Quippe feruor ille non in centro, intimiſque terreis partibus, ſed in leuioribus extimis, indicium faciunt ſues Norbonæ, & alibi, qui hac innoxia, tum viridi, tum ſiccata, veſcuntur etiam ęſtate, ſaginarique creduntur mulierculis. Quin & ſuccus, & ſtillatitius liquor primus, quaſi è vino flammeus eſt. Folia multùm colore & lęuore *Peruincã* Clematidẽ præferũt: flores item ſtellati, ſed minores, albidi, & puſillis in medio ſtaminibus, vt in Hypericone. Radix ab vno principio multas ſpargit fibras Hellebori modo: neſcio an etiam purgent, vti de ſemine prodidit *Dioſcorides*. Eſt autem ſubfuluum, vel fuſcum, rotũdum, compreſſum, in anguſtum deſinens, copioſum, ſerie quadam & corolla coniunctum: Norbonæ & Galloprouinciæ ſpõte & in pratis maritimis humi ſparſa, tenera, & humilis viſitur, aut fœnicecis falce cadit, deficitur quippe fulcris, quibus innitatur: etiãq; plurima fruticibus & ſepibus innixa, aliiſque pedamentis, ſi quę nacta ſit. Belgi & Germani cultiores ſcita textura huius, Campaniclæ laſuræ, & peregrinæ Clematidis cæruleę, depactas ſtirpes frondoſásque vites porrigunt, ad parietum fornicumque vmbracula, variegato implexu, reticulatóque, tricoloria. Nec enim minus ſcandit, nec diſsimiles vites habet Iaſemino: ne tantilla anicularum ratiũcula à Cõmẽtatore tanto adducta, quiſpiam deinceps audeat inficiari veram alteram Clematidem eſſe hanc, cui prætulit Senenſis idem Viornam vix acrem, nedum vrentem, aut vlcerantem.

LVPVLVS SALICTARIVS, *Spontanea.*

Lupus ſalictarius & vitis Septentrionalium.

Germa.

Ger. Hopffen.
Gal. Houblen.
Ang. Hoppes.

QVAMVIS IN antiquorum monumentis non extet hæc, quam coniectamur, nec aſſerimus à Plinio dictum Lupulum ſalictarium: tamen quia in Græcia etiamnum hodie vernaculè βευωνίαν vocari audimus, non abs re hãc ſaltem de facie Bryoniæ comparamus, nec enim Volubili aut Conuoluulis, vt Commeutatori viſum eſt. Cũctis gentibus hæc ſpontè, ad ſepes & margines pratorum humentium educat longa, prolixa ſarmenta, hirſuta, tactu aſpera, albida, multis clauiculis virgulta & frutices intexentia: fronde multa Bryoniæ ſquabriore, aut viti nigræ modo triangula: floribus albidis in oblonga caudata congerie foliaceis, inſtar glumarum ſtructuli ſerie connexarum: ſemine compreſſo, pullo, Geniſtæ, ſed minore, contento in illis cellulis, florum membraneis, quas colligunt Auguſto & Septembri Septentrionales ad Bieram (potionem omnibus familijs conſuetã) parandam, quæ alia longè eſt à Dioſcoridis & veterum Zytho: cui perperam paucæ lectionis & peregrinationis quidam Medici, quos ſequutus eſt Commentator, nomen Biere accõmodant, & æquè inſcitè Anglicæ Alę. Quæ vtrauis potio ſuauis & ſalubris, tam longè abeſt à Curmi & Zytho, Dioſcoridis nocuis temetis, quàm illa acidula potiũcula plebeculæ vtiliſſima in Hannonia & Picardia, *Braſſim & Bullon* vocata, diſtat ab aceto: vt tempeſtiuius alibi excutiemus.

SATIVA Vrbana.

MVNIFICA Phronęa miſerta algidiores regiones, eis largita eſt hanc quaſi vitem alterã, qua quaſi vita quapiam ſuas potiones animarent, & ſalubriores efficerent. Quare ſedulò colunt hanc vulgò vitem, depactámq; è ſylueſtri Vrbanam fecerunt, iam tot in locis, vt etiam tractus patentiſſimos vinetorum ſuperent, depactis multis pedamentis & ridicis, quæ tenella clauicula & capreolos fulciant atq; maritẽt: hæ autẽ fulcra, quia ſaligna vt plurimùm eſſent, ideò fortè ſalictarium vocarant Lupulum: ſolo humentiore, lætiore, pinguiore, radicum fibras inſerit hodie Germania, ſuperior præſertim, atque Flandri, Anglia & Northmania, vnde vno aut altero anno pòſt ſe porrigũt viticeæ propagines multis anfractibus prolixæ, amplexantes obuia quæque arborum & arbuſtorum, lucóſque efficiunt fornicata pulchritude viſendos: quippe lætior multò tota planta culta euadit, florũque thyrſis foliaceis & ſquammoſis adultioribus, ſemine item multò maiore. Veluti forent viridimiæ, quo tempore vua, decerpũ tur, & in ſaccos coguntur ad Bieræ ſiue Cereuiſiæ confectionem. Conſtat hæc hordeo & boni tritici farina: ſed longè alio pacto paratis & ſubactis, quàm Dioſcoridis Zython aut Curmi, quibus ex hordeo in aqua tubefacto, nihil Lupuli additur, cuius tamen permixtio plurimùm iuuant neruorum & articulorum imbecillitates: tantũ abſunt ab improbitate Zythi & Curmi Dioſcoridei hæ Cereales potiones. Turiones etiam primulùm erumpentes primo Vere, tum ſponte naſcentes, tum ſatiuos, plebecula acetarijs indit: Cichorij ſapore, non ingratos, calore temperatos.

VITIS VINIFERA, Sylueſtris ſpontaneáve Oenanthe Labruſca.

Ger. Welnreb.
Bel. Wyngaert.
Gall. Vigne.
Ang. Vynde.

FRVCTVVM FACILE principem vtilitate, ſpecioſitate, & ſuauitate, dat vitis à vino dicta, veluti ἄμπελος, aut ἔμπηλος (quod οἶνον fuit) id eſt, vinea, aut vinifuda vocabatur, eadem que originatione κραιπάλη ſiue crapula Latinis è Græco manauit.

Nam πῆλος vinum olim fuit. Eius autem diuerſitates proſequi nullum operæprecium: quando varietatem accipit multiplicem à ſoli cõditione, more, & Solis ab æquatoris inclinatione. Neq; enim Aquilonium cœlum fert, aut certè fructum profert immaturum, ſerotinum, minimùm ſuauem.

Spontanea nec culta profundit vires inſana laſciuia, & in ſarmentoſam, arboreamq́; penè ſobolem luxuriat, prolixitate anfractuum, vnde ſterileſcit, aut minores minusq́; ſapidas & maturas vuas fert: Qualis in *P*rouincię & Norbonæ maritimis, Gallia Lugdunenſi, Italięque plurima, ſqualidis agrorum marginibus. Sarmento duriore, cutéq; integitur rimoſa & villoſa, Viornæ, aut ſatiuæ vitis modo.

DOMESTICA.

DOMESTICÆ autem viti, amputatione & interlucatione ſarmentorum præſtatur ne ſuccus ſarmentis & palmitibus impendatur. Eóq; mitiores, maiores, & elegantiores botri ſũt, ſuauiores acini, vberioresq́; latice manant. *P*almitum decora magis fronde, habitiore, latiore, diuiſura Platani aut Aceris.

CORINTHIA ſiue ἀπηρεινα vua.

CORINTHIA quæ vocatur vua, nomen patrium teſtata, effigie nihil planè differt à communi: Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantùm racemorũ & exilitate acinorum ſuperatur, qui gygartis carẽt, ſuntq́; ἀπυρῆνα, vt quædam mala Granata arillis vacua. Botri enim, ſiue racemuli ipſi, conflantur acinulis, Piperina aut Sãbucina grana æquãtibus. Ad topiariorum pergulas & fornices deducũtur hodie in Italicis & Pedemontanis hortis vites huius.

ASCLEPIAS Vicetoxicum.

QVANDO iſti moroſuli Critici, potius quàm Commentatores, nullum modum carpendi, immutandi, improbandive aliena placita, faciunt, noſtráq; expectatione & æquanimitate abutuntur, exerceamus dehinc nos met conferendis plantis nobis plenè cognitis, cum antiquorum deſcriptionibus: inuitis illis rigidis cenſuris, ad quas ſi vniuerſum opus herbariũ ſeuerius exigas, vix cẽteſimam quamq; plantam legittimam dicas. Minus verè negant Vicetoxico noſtrati deeſſe Hederæ folia, eaque lõgiora: floremq́; graueolentem: quos potuit docere vel inſpectio meræ picturæ, quæ folia hederacea præfert: vel Dioſcoridis etiam lectio, qui Periclymenum & Ethiopicum Seſeli Hederæ folijs committit: additq́; quantitatis dementionem, nempè longam, *P*ериclymeni modo: & idem hic Hederacea facit, ſed lõgiora. *S*tirpi aũt pictæ, aut chartis affixę, ſi odorem negãt, fortè aſſentior, ſin florenti in montibus, dicam eſſe illi narem obeſam, aut nunquam virentem viſam. Tametſi tædet tot repetitionũ de odoris incremẽtis & amiſſione variis in locis & plantis. Infirmum enim argumentũ, quãdo multa apertiora & potiora ſuppetũt. Quippe Vicetoxico vulgus practicantiũ nomen feciſſe à dote qua aduerſum deleteria pollet, veriſimile: vti & Aſclepias nomine tanti Medici nobilitata propter conſimilẽ facultatem videtur. Radix porrò huius innumeris fermè capillamentis fibrata, caules flexiles, vimineos, lęues, ſeſquicubitum prolixos, edit. Folia quidẽ Hederæ rigida, ex atro virentia, ſed aliquãtò longiora, & quaſi ſupernè mucronata: florem exiguum candicantem, odoris grauis, ingrati, quibus ſuccreſcũt oblõgæ, teretes, Rhododẽdri aut Apocyni perſimiles ſiliquæ, ſemen ſubfuluum, *S*eſami aut Apocyni, lanugine obuolutum cohibentes, Apocyni ritu. Huius radice vſi primùm periclitatores, cùm aduerſus venena, tum ad vlcera, magnũ ſibi & plantæ nomen pepererunt. Neq; poſteri potuerunt poſtea adduci, quin pro Aſclepiade agnoſcerent & vterentur. *S*iquidem illis etiam natalitijs, nempè montibus aut aridis collibus, præſertim Narbonæ & ad Ligures Taurinos propè fruticat.

APO-

Sitne Dioſco. APOCYNVM, *Periploca Græca, foliis latioribus hederaceis.*

QVOD canes interimeret eſu, ἀπόκυνον, voce conciſa, quaſi canicidam, dixerunt. Cuius deſcriptioni ſtudioſi poterunt conferre duas non minus raras, quàm elegantes & apprimè quadrantes plantas, quas *Pataui* iamdiu etiamque non multis ab hinc annis in Piſano publico vireto videre meminimus, & adhuc dono ſeruamus à Medico longè peritiſsimo Andrea Acroaria Ciſalpino. Earum vtrique nomen Periploca erat. Altera fuit flexilibus ſurculis vimineis, gracilibus, leuibus, pediculos vtrinque habentibus, longiuſculos & exiles, in quibus folia Hederacea, molliora, viridantia, læuia, renidentia, & quàm Vicetoxici rotundiora, nonnihil in ſummo acuminata: flores tenues candidi muſcoſi Valerianæ, aut Drabę inter folia exeruntur: ſuccedentibus Auguſto menſe ſiliquis corniculatis, mucronatis, rectis, Aſclepiadis maioribus, claudentibus ſemen nigrius depreſſum, pappoſa lanugine obductum. Succus flaueſcit, ingratus, &, vti tota planta, viroſus videtur. Hæc ſi cani nex ſit deuorata, Apocynum eſſe (& huius fore antidotum Vicetoxicum) valde probabile eſt. Certum nos exploratumque habemus iam diu, ſaltem aliis venenis à cane deuoratis antipharmacũ fuiſſe: vti Thorę Anthora, & *Paridis* herba Pardalianchis, ſunt. APOCYNVM

PERIPLOCA *ſerpens, anguſtiore Periclymeni folio.*

ALTERA verò Periploca repens vocata, prolixioribus & lenioribus viminibus ſerpit, variíſque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices, Periclymeni modo. Folia vtrinque ex aduerſo bina, Periclymeni potius, quàm Hederæ æmula, ſed apice vt Vicetoxicũ donata. Flores in horto Piſano dudum defluxerant, dum inibi ſiliquas intueremur: quæ ſolertiore connexione mutuis erant coniunctæ quaſi roſtris, vna è floris baſi, ſeu calatho, vtrinque repandæ, ſummis & imis inſertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus in morem. PERIPLOCA *repens.*

CLYMENON *Italorum, ſiue Siciliana, non eſt Androſæmon,*

{ *Gallis*. Toute ſaine.
{ *Ang.* Tutſan.

AMBIGVI animi & ſententiæ in Clymeno videntur fuiſſe antiqui nonnulli celebriores, Galenus, Ægineta, & alii: qui eius hiſtoriam & mentionem quaſi nullam, aut incertam, taciti prætericre. Ac iam tum Plinii æuo variabat deſcriptio & confuſa ex Clymeno & Periclymeno, alia Græcis, aliaque Latinis erat. Quò minus nobis lubitum fuit prorſus aquaticam Betonicam, eiúſve affinem Scrophulariam, verum Clymenũ aſſeuerare, tametſi vtriuis nec facies ita diſpar, & vires neutiquam ſint appellatione Clymeni indignę. Quippe ſunt hæ non minus vulgatis Chirurgorum præconiis nobilitatæ, atque planta Clymenum, Regis Clymeni cognomine. Verùm non minus inclito nomine fuit donanda ea, quam vulgi Gallici conſenſus *Toute ſaine* (quaſi Panaces omnibus remedia ferens affectibus) vocat. Sępervirens hęc, virgis exit vimineis, ſanguineis, nitentibus, rectis, flexilibus, nonnihil anguloſis, aut ſecundum longitudinem ſtriatis, Periclymeno, ſeu Matriſyluæ concoloribus, & perquàm ſimilibus. Etiamque folia bina ex interuallis, auerſa, cæſia, ſupernè ſaturato virore, multum ſimilia, niſi quia è geniculis emicant, nec, vti illa, virgis traiiciuntur, eóque puſillis interuallis, binis per eadem ſpatia foliolis, Androſęmum referunt: verùm non perinde ſanguineum cruorem vel fundunt, vel allinunt affricta chartæ, vti dictũ in Androſęmo vero: flores lutei nõ diſsimiles ſunt, & baccule primùm rubræ, deinde nigræ, cruore nitente, purpureo, & ſeminibus minutis, fuſcis, turgidę. Radix foris fuſca, intus alba, lignoſa, fragilis, pedem & ſeſquipedem longa: guſtanti reſinoſa, lentoris expers, nec tota planta ingrata, nonnihil gummi Elemni, aut trifolii odorati ſapit: moderatè aſtringit digerendo, & deſiccat, pauxilla, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, Balſamis, adeóque potionibus & oleis nata, vſu mul-

multò laudatiſsima & plurima Angliæ ſyluis,lucis,& nemoribus, præſertim Briſtoiæ & Glоceſtriæ conterminis. Flandris hortenſis eſt tantùm,& Androſemum nuncupatur,falſóque proditur foliis cruorē fundere,vel reſudare cōpreſſu ſanguineū ſuccum. Patauii etiā in vireto Senatorio alebatur ſtudioſè: vbi non nemo ardelio ambitioſior perſuadere fruſtrà nobis conabatur, hanc ſolius Siciliæ indigenam alumnamq́ue eſſe:eòque Itali plerique omnes *Sicilianam* vocitant.

Περικλύμενον. PERICLYMENON.

Offici. Caprifolium, Materſylua, Lilium inter ſpinas, Volucrum maius.

Germa. Geyſzblat vnde ſpeck gilgen.
Belgis. Gheyten bladt ende Memmekens.
Gallis. Cheure fueille.
Itali. Vinci boſco. *Ang. Wod bynde.*

AMBIGANT quamdiuvolent, qui Matriſyluam in dubium reuocant,negantq́ue eſſe *Periclymenon*,quia radice non ſit rotunda,& craſſa: fruſtrà enim inquirunt & exquirunt,quod iamdiu habent: non enim στρόγγυλον ῥίζαν dixit, ſiue orbiculatam, vel tuberoſam Diſc. ſed περιφερῆ, id eſt,rotundam,non anguloſam. Quin-etiam hodie qui ex Crateua & Oribaſio παχεῖαν καὶ μάκραν, id eſt,radicem craſſam, & longam ſuffecerunt, aut reſtituerunt, prorſum anſam quamlibet rixandi præciderunt. Videtur autem Apocynis vel Periplocis deſcriptis congener, & etiamnum Græcis hodiernis περιπλοκάδια vocatur. Cuius duplex obſeruatur varietas ex folio. Quòd folium Italicæ & Norbonenſi vulgatiori ſurculis ſarmentíſve, vnum cùm ſit & continuum, gemini tamen ſpeciem præbet, quaſi vmbilico medio traiectum,vt in luteo Centaurio & Tithymallo ſerrato:eóque *Perfoliatum* dictum, quaſi pertuſum,perforatum, aut perfuſum, vt Cicero loquitur. Extremis verò flexibus capreolatis, folium acetabuli forma,vel vmbilici circinatum,florum delicias continet,ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo aſperſas,ſenſim in longitudinem porrectas,quaſi promuſcides elephantium,aut lagenulas,floribus fabaceis multùm ſimiles,ſed fragantia maiore, & apiculis luteis ornatas. Semine rotundo, coccineo,Bryoniȩ, ſucculento.

PERICLYMENON *non perfoliatum Septentrionalium.*

ISTVD autem in Belgio & Anglia frequentius vſitatiusq́ue,folium vtrinque ex interuallis habet ſeorſim non continuum, nec ſarmento peruium & perfuſum,neq; cupulo foliaceo erumpentes flores. Alioqui prorſus idem.

ALLOBROGVM *Periclymenum alterum, Cornus fœminæ effigie.*

SVNT qui fruticem quandam, vel arbuſculam in Allobrogū ſyluoſis creſcentem, Cornus fœminȩ facie,& baccas in pediculis binas teſticulorum ſitu,& nonnihil oblongas, ferentē, *Periclymenis* iungunt. Cuius acinos Heluetii,vbi plurima hȩc, hunden kirſen, id eſt,ceraſa canina vocitant, nec deſunt qui eadem Matriſyluam autument: quippe folia huic perquàm ſimilia,bina,& ſimiliter parū cæſia,aut glauca,biníſq; in exilibus petiolis floſculis,oblongis,nec ita abſimilibus,ſed minoribus, candidis,multa ſtaminea exerētibus. Qualis Belgiæ hortis colebatur à Guil. Dries optimo viro & *Pharmacopœo* Antuerp. ſed ſuo hæc caudice fulcitur,non(vt altera)indiga adminiculi vllius,& habitu fuſagi nis fruticat,aut Cornus fœminȩ,quatuor quinquéve cubitos alta. Facultatū incerti ſumus.

SESELI ÆTHIOPICVM.

QVOT genera Seſeli à Dioſcor. recenſentur, tot eademq́; collegimus in Galloprouincia Maſsiliæ circum, atque prope Ceti montem ora Norbonenſis maris, non procul *Monſpellio*. Indidemq́; nonnulli ſtudioſi ſtirpes quaſdam deferendas curarunt Lutetiam, Antuerpiā, adeóq; in Italiā, vbi nondum innotuerant vel doctis. Quin ne nunc quidem notas eſſe *Senenſi* Commentatori,in iſtis poſtremis Imaginum recuſis & mutatis ſententiis, magna iniuria facta *Pharmacopœorū* plebi,videtur, Mediciſq́; ignauis. Et ſanè multò maiore ſuæ dignitatis detrimento, id contigiſſe magis dolendum, quàm riden-

ridendum moderatis ingenijs. Qui norint non vulgari moderatione & certa prudentia illum quantum licuit lapſibus vno loco tam multis occurrere conatum: Cùm enim per opinionem tum fiduciæ, tum etiam emũctæ cognitionis, quam illis de ſe iamdiu excitarat, licuiſſet (illi ſi lubuiſſet) nõ ſolũ picturis mendoſis, ſed etiã verbis ſubdolis perſuadere, picturis tamẽ cõtentus fuit, & ſilentio ſuæ dignitati conſuluit. Si qua tamen vſus eſt vafricula inuerſiuncula, eſt illa leuius ferenda: Non enim nouerat aptiores: aut ſi norat, ſe tantoperè deceptum fateri, eius dignitatis non erat. Igitur quas potuit, dono puta emendicatas, ideo nec recens animaduerſas, aut deſcriptas, in paginas congeſsit eius pictor, perperã quidẽ illas omnes cenſitas, ſed tamen earum vnam fermè correctam iſtam, quæ eſt Seſeli Æthiopicũ verum: cuius effigiem mutuatus fuit à Dodonęo Medico multùm exercitato.

Ea Saxeis illis deuexis Maſsileæ & maritimis, tum etiã ad Cœti montis celſi radices, qua in Lacũ vergit, fruticat vberi prouẽtu Iulio & Auguſto valde quã ſpectatu elegans, multis prouenit virgultis rectis, ligneis, nigricantibus, rigidis, binos ternóſve cubitos altis, in varios ſurculos diductis, folia craſſa, rigida, & lęuore viridãtia, vt Hederæ, figura oblõga, propior Periclimeno promẽtibus. Luculẽtas in ſũmis gerit vmbellas, luteis florib⁹ Anethi, quas ſemẽ ſtipat fuſcum, oblongum, copioſum, fœniculi maius: non ſolùm ſemẽ, ſed etiam vniuerſus frutex guſtanti aromatis ſaporem acrem, medicatum, & ſubamarũ, ſed gratum imprimit, ſuauemq́; odorem ſpirat à ſummo ad imã vſq; radicem, quæ lignoſa eſt. Eximiæ vis eſt huius ſemen, cuius copiam miſimus amicis Venetis & Lugdunenſibus ad Theriacem, quod etiã, vti Dioſcorides innuit Maſsilieſi multò odoratius & efficacius eſt. Quod Seſeli, ſi vt pictum in Dodonęo, ita viuum in agro vidiſſet Cõmentator, lubens & volens ſuffeciſſet in locum illius plantæ, cui videtur poſtpoſuiſſe: eſt enim illa non frutex, ſed herba, quam Recentiores Libanotidem Theophraſti prodiderunt, viribus & figura aliena ab hoc Æthopico, quem fruticem, adeoq; magnum, Dioſcoridis correctior codex ſtatuit eſſe.

CAPPARES.

Ger. Kappren.
Hiſp. Alcapparas.
Ang. *Kapper.*
Gall. Cappres.

FRVTICAT ruri in ora Thyrrenici maris, Norbonẽſi, & Hiſpanica Capparis vberi prouentu. Eadẽ hortis iamdiu innotuit, & fœtus priuſquàm in florem ſe pandat, aut perdat, decerptus, & muria conditus magno ſemper vſu fuit. Flos ei candidus ineſt, Roſæ aut Mali Cotoneæ: & ſemen in ſiliqua oblonga ruffum Milij Panici, medicamentis vtile. Maiores

ſores & minores Emporijs varijs væneunt,ſed minores in prima ſunt cõmendatione,ſex-tiéſq; pluris emuntur, quàm maiores: vulgo namq; habentur meliores, quia palato gratiores paruæ. Sic palati ſtudium fallit ingenium, valetudinis diſpendio : nam qui ſapor illis percipitur,aſcititius eſt à muria, vel ab aceto: alioqui vtraq; acerrimi & teterrimi guſtus eſt,ſeu viridis,ſeu matura. Proindeq; minor,perpaucæ carnis & ſucci, facilius & penitius imbuitur conditura, quàm maior: quæ melioris ſucci & aptioris alendæ carni eſt. Culinæ proinde error eſt,minores maioribus perferre. Sed hic cõſuetus inoleuit,mos. Nam,vt ſcitè dicebat Philoſophus,nihil magis aduerſatur valetudini,aut Medico, quàm bonus coquus. Itaq; voluptati coquus emat minores magno precio, frugi œconomus emet (ſi nos audiat)maiores minoris multò,bonæ tuendæ valetudini. Radices eſſe adulterinas quidam imperiti Medici ridiculè non minus quiritantur, quàm ille qui conquerebatur,perperam fieri hodie, quòd Santalum citrinum adulteraretur ligno aloe:nam hac radice nihil vulgatius aut vilius,etiam in Hiſpania.

κλήματις δαφνοειδής VINCA Peruinca,ſiue Clematis Daphnoides.

Ang. Peruincle
Bel. Wincorte & maecchde palmen.
Ger. Singruen,
Gal. Peruẽche

QVIN ſint dictæ omnes κληματίδες à viticulorum ſobole ſarmentoſa nullus negat: Iſtã autẽ vbiuis Germaniæ,Galliæ,& Italiæ,nemoreis,vmbroſiſq; tractibus,& ſentice tis,marginibus gaudentem,veram primam Clematidem, tum facies,tum vires iamdiu,& ſępius compertæ teſtantur: tametſi pauci meminerint,huic ineſſe quẽdam calorem,quo abſtergat educatq; fœtidã menſtruorũ alborum illuuiẽ: ac rurſum aſtrictione inibi relicta, & robore parti reſtituto,eandẽ ſupprimat. Ac mirũ ſanè magnũ ſit, ſi dũtaxat corolla ex hac cõtexta,capiti,aptata ſanguinem è naribus fluentẽ ſiſtet,aut inguinis regioni appreſſa,mẽſtrua cohibet,abortumq; inhibet, vt author eſt Mathiolus commentator. Cæterũ cuilibet hæc nota eſt,fronde laurea ſempervirenti: lęuore,colore,magnitudine,& facie Liguſtri,ex interuallis bina ex aduerſo,in virgis viticuloſis,flexilibus, virentibus, ſparſis humi,& caducis,nec obuias plantas irretientibus: numeroſis,guſtu amaris,nonnihil calidis,aſtringẽtibus. Flores calyculis conſtãt quinis,foliolis Iaſemini, paulò maioris,minus aut nihil odoris. Fibroſa radice,flauente.

PERVINCA maior.

MAIOREM multò,nec niſi Norbonæ,non modò vmbroſis,ſed etiam apricis & æſtuoſis,oliuetis,oriundam meminimus eandem , quæ tamen non niſi lętiore habitu procerítateq; diſtat.

ἰξὸς VISCVM.

Ang. Miſſel'o.
Ger. Miſtel.
Gal. Guy.
Ital. Viſchio.

EX VOCE ἰξὸς deflexum Latinis Viſcum ſiue gluten,quod optimum ex hac paratur, ſatis conſtat: cuius ſatius fuiſſet poſt Quercus recenſitam hiſtoriam,quaſi ſobolis aut appẽdicis meminiſſe. Nec tam rarum,quàm mirum citra vllas radices paſſim in arborum caudicibus totum vertentẽ annum,adeoq; *Brumali tempore Viſcum Fronde virere noua , quem non ſua ſeminat arbos*,vt canit Maro. Quò minus veriſimile ſit,acinulo illo pallido & pellucido ſeri hũc, ſed potius ex ſucco elaboratiore aggeſto, ad cortices libróſq; brachiorum exhalãte, & vapido,vnde fit vt alimentum nunquam deficiat copioſum,nec folium defluat: & oriri multa ſeminio nullo,nulli mirantur,qui iiſdem natalibus Polypodium,Dryopterim, Lychẽ,& Moſchum prouenire meminerũt. Quercinũ autẽ Viſcũ laudatiſſimũ eſt,ſed adeò rarũ vt vix milleſimę Quercui inhęrere cõperiatur. Quin hic in Anglia innumeras quercus nobis intuentibus,vix vna aut altera comparuit, vbi perpaucũ & magno ſtudio ſeruatũ in erat. Cuius tamẽ ſapor,color,& odor,nihil prorſus variare videntur. Verũ non abs re anti qui Hyphear ab Ixia & Stelite, (quæ cætero-qui natalibus tantùm differre videntur) diſcreuêre. Purgat ſanè viſcum quernum,melancholicũ & pituitoſum ſuccũ,vnde vertigino ſis cerebriſq; epilepticis piamentum quaſi inuentũ fuit,& celebratum olim, ceu ſacrum amuletum,à Gallorũ myſtis Druydibus,qui è quercu viſcóq; querno vaticinati fuêre. Nec minus Chymiſtis eius qui vocatur Solis Aucupium ſeu Illicium expetitus ſpiritus : quæ myſteria prophanis neutiquam referanda. Quaſi topici medicamenti,nec introſumendi

men-

mentionem fecit Dioſcorides: vſus tamen, tum potiunculis, tum catapotijs valdè tutus: foris verò exploratæ vtilitatis adeò nouimus, vt è penitioribus ſinubus collectum pus, trans ſpatia muſculorum & denſas cartilagines eliciat. Eſt namq; epipaſticum nulli ſecundũ, vt quis experiri poteſt, quẽ iuuabit vires noſce Emplaſtri viſcini, ab Scribonio Largo laudati.

πολυγόνατον. *POLYGONVM maius.*

Ang. *White roote, or cely ſcala.*	*Bel.* Salomons ſegel.
Offi. Sigillum Salomonis.	*Gall.* Signet de Salomon.
Ger. Weiſz wurtz.	*Ital.* *Gmochietto.*

NOMINIS argumentũ radix, geniculis cõpluribus pyxidatim cõſertis, Ruſci modo protuberãs, digitũ minimũ craſſitie æquãs, innuit: quæ vagatur ceſpite ſummo, multum fibroſa, cãdore pellucido, marmoreo, Alabaſtritidis radicis aſpectu, guſtu inſuaui dulcedine, ſubaſtringente. Caules emittit rectos, rotũdos, cubitales, virides, quos folia ambiunt Lilij conuallij, vel Bifolij, vel Lauri Alexandrinæ, Ellebori albi modo, liris vel rugis rectis venoſa: è quorum emiſſu pedicelli prodeũt: flores Vnedonis, ſeu Arbuti dicti, ex candore herbidi, Lilij conuallium longiores: quibus excuſſis, Maio & Iunio, baccę virides, deinde nigræ ſubnaſcuntur, Corrudæ aut Liguſtri.

Μυρσίνη ἀγρία *Myrthacantha* *RVSCVS.*

Murina ſpina, ſiue Myrtus ſylueſtris.	*Ital.* *Pongi topi.*
Ger. Bruoſch, aut Meuſzdorn.	*Gal.* Bruſc.
Hiſp. Iuſbarba, & Gilbarbera.	*Ang.* *Bochers Browme.*

TAMETSI Myrthum humilem, ſylueſtrem, & aculeatam vocarunt Ruſcum antiqui, quaſi eiuſdem naturæ, vt figuræ erat prorſum ſimillimæ: tamen differre inter ſe indole & natalibus certum eſt, cùm ad Septentrionem populis nulla ſponte naſcatur Myrthus: Ruſcus autem calidis & frigidis peræquè multa ſcateat, facie folijsq́; planè Myrtheis, ſed rigidioribus, mucronatiſq́; ſupernè, quibus medijs ritu Cocci baphicæ hærẽt ſingulis baccæ ſingulæ, ruberrimæ, duriores, maioréſq; quàm Aſparagi, nucleo oſſea planè duritia, vixq́; vlli frangenti ictui cedente. Floribus puſillis, in fruticantibus multa ſoboles virgis, præduris, bicubitalibus, & tricubitalibus, rectis, ſtriatis, viuaciſſimis, vt & radices, quæ quàmplurimos annos perennant, ſuccreſcente quotãnis noua Aſparagorum ſimillima turionũ propagine: aromatica, aliquantum amara, viſcerum & ductuum farctui vſitatiſſima, nec ſecus ac in officinis Aſparagi vſurpari ſolita, vel Bonifaciæ, cui nõ parum ſimilis. Semen etiam miſcetur eodem ſcopo Benedictæ laxatiuæ & Litontribis.

LAVRI ALEXANDRÆÆ Dioſcor. (quæ Theophraſto Ruſcifolia ἐπιφυλλόκαρπος, *ſiue ſuperfolio baccifera, vocatur) cum* HIPPOGLOSSO *ſiue* LIGVLATA *diſcrimen.*

ALIAM eſſe Alexandrinam Laurum ab Hippogloſſo, cuiuis in promptu eſt de Theophraſto & Dioſcoride noſce: quippe fructum ſiue baccam coccineam medijs in folijs hærere, nullius ligulæ facta mentione, vterq; aſſerit: folliaq; molliora, maiora, & albidiora quàm Ruſci ineſſe Lauro huic, Dioſcorides ſubdit, viréſq; diuerſas reddit, & radicẽ maiorem, molliorem, odoratam.

HIPPOGLOSSVM.

AT Hippogloſſi ſiue Linguatæ radix minor, gracilior, breuior: folium tenue, paruũ, cui medio quaſi cauo aliud foliolum, lingulæ inſtar, inſitum: aculeo rigido, infeſto, mucronatum vtrũque, inter quę baccula etiã rubra Ruſci viſitur, ſuſpiciendo naturæ, propter raritatem, opere. Quare verſionem Plinianam legenti, ſatis liquet diuerſas eſſe plantas, lectionémq; Hippogloſſi luxatam fuiſſe. Namq; ſic Plinius:

Ger. zapfflikraut Hanckbladt, vnd zungen bladt. *Bel.* Tongen bladt. *Ang.* *Double tonge.*

HIPPOGLOSSA *folia habet ſylueſtris Myrthi, concaua, ſpinoſa, & in his, ceu linguas, folio paruo quaſi exeunte de folijs*. Vbi videtur legiſſe non κομήν, ſed κοιλῆ, id eſt, non comoſa, ſed caua folia, ſiue inflexa cuiuſmodi planè ſũt omnia noſtratis Biſlinguę ſiue Bonifacię: hortis iãdiu ſatis notę, & viribus ad calculũ dyſſuriáſq; eximijs celebris: prȩſertim ſpõte naſ-

naſcentis,montoſis,ſaxoſiſq;,& aſperis,incultis,Genuæ,portus Lunæ,Sauonæ,Nicæ, alijſq; Alpinis ſterilibus calidiorum tractuum.

Math. Laurus Alexan. commentitia. Senẽſis noſter, qua ingenij eſt opulẽtia & liberalitate,vbi cæteri ſcriptores putarãt deſcriptionem,nomẽclaturamq; geminam eſſe,duntaxat vnius & eiuſdem plantæ,non ſolùm dedit,vt par fuit, Bonifaciam pro Hippogloſſo,ſed inſuper duas ſcitiſſimè equidem cõmentus fuit. Alteri nempè affixis affabrè ligulis,quàm poſtea pudentior factus,delendam curauit : Alteri datis in petiolis longis baccis, quam Sigillum Salomonis meritò ſuſpicantur,in illumq; quaſi impoſtorem ignarum debacchantur moroſuli iſti critici,quòd toties, totq; annos,cùm verſarit haſce quiſquilias, tandem non animaduerterit Theophraſto & Dioſcor. Lauro medijs in folijs fructum,non in peciolis ineſſe: ſed illam demptam, quaſi foret à ſe fictam commentarijs penultimis,commodiorem multò fuiſſe: quippe cui ſimilior eſt ea,quam quidam herbarum peritiſſimi in hortos colunt, & veram affirmant Alexandrinam Laurum.

Cucurbitæ.

- *Cucumis ſatiuus eſculentus.*
- *Cucumis flexuoſus ſiue Anguinus.*
- *Melo ſiue Cucumis antiquorum, Dioſcor. Melopepo.*
  - *eius varietates.*
- *Citrullus officinarum, Anguria, ſiue Batecha, ſemine nigro Auicennæ, an* (MELOPEPO?
- *Pepones oblongi, ouates vulgatiſsimi.*
  - *eiuſdem varietates.*
- *Cucurbitæ varietates.* { *lagenaria maior.* / *minor.* }
  - *eiuſq; varietates.*
- *Colocynthis.*
- *Cucumis Elaterij ſylueſtris.*
- *Momordica, Balſamina.*
- *Doronici, quorũ nullus eſt* ACONITVM *Pardalianches.*
- *Doronici varietates.*
- *Xylon.*
- *Maluæ.*
  - *eius varietates.*
- *Bamia.*
- *Syda Theoph.*
- *Abutylon.*
- *Althea.*
- *Althea arbor.*
- *Alcea.*
- *Alcea Veneta.*
- *Gerania.*
- *Pes Leonis, ſiue Alchimilla.*
- *Sanicula.*
- *Epipactis.*
- *Ranunculi.*
- *Ranunculus flore albo.*
- *Ranunculus gramineus.*
- *Flammula*
- *Aconita.* { *Luteum.* }
- *Napelli.* { *Lycoctonum.* }
- *Muſcæ Napelli.*
- *Anthora.*

CVCVRBITÆ *Sychia. Succha.* Σίκυς.

TANTA eſt Cucurbitarum, Cucumerum, & Poponum inter ſe cognatio, vt antiqui Greci & Latini, nedum recentiores, minus accuratè nomenclaturas diſcreuerint. Euthydemus ſiquidem in oleraceo libro Syciam Indicam nominat Colocyntidem: puta poſt Hippocratem: cui vti etiam Theophraſto videtur, quamlibent varietatem & differentiam genericam horum fructuum σικυώνη vox ſignare, σίζειν namq; bullire eſt, vnde σίκυος, quæ vas, ollam, & pyxidem ſignificat, & ſanguiſugum vitreum, aut cornu inſtrumentū: indeq; fortè Latinis Cucurbita, tametſi Varroni à curuando dicta putetur. Ariſtoteles etiam Sicyas pepones appellat: & Galenus Pepocucumerem. Quare quò faciliùs percipiantur & diſcernantur ab inuicem, quæ hodie in vſum culinariū & medicatum venerunt, genera cuncta non incommodè σικύας, vel Cucumeres, vocamus: quarum duo ſumma faſtigia ſint Curcubitæ & Melopepones, varia nomina adepta, propter fructuum, foliorumque varietatem.

CVCVMERES SATIVI & Eſculenti.

Germa. Cucumeren.
Gallis, Concombre.
Belgis. Concommeren.
Ang. *Cucumbres.*

NOTISSIMI ſunt, tum Meridionalium, tum Septentrionalium hortis Cucumeres, qui & ſuauiſsmi eſu & frequentiſsimi, præſertim crudi, aut muria conditi, dum adhuc ſunt tenelli, merito habentur. Foliis hiſpidis, ſcabris, viridātibus, ſimilibus Brioniæ, aut Vitis: maioribus, minoribus Bardanę & Petaſitidis: flores ex luteo pallent liliacei, conniuētque noctu, aut marceſcunt, Volubilis ritu: reptantibus multis vitibus & clauiculis, proxima quæque implicantibns, fructumq; dant teretem, ſemipedalē, oblongū, cortice teneriore, maculoſo, ex obſcuro virore in flauum matureſcente, interdum ſpinulis molliuſculis, aſperato, & leuiter ſecundum longitudinem canaliculato, vel ſulcato. ſemine referto albo, Melonis adeò ſimili, vt neutiquam, niſi quia anguſtius, & puſillo apiculo ſubtus protenſo donatus eſt, diſcrepet: medulla lacteſcente, admodùm ſuaui, & multi vſus Officinis, non item Culinis.

CVCVMIS flexuoſus, ſiue ANGVINVS.

RARIOR hic, & niſi in hortis herbariorum infrequens, prorſum ſimillimus ſuperiori Cucumeri, flagellis, flore, foliis, & clauiculis, fructu autem facilè diſcernitur, & agnoſcitur, qui incurua gracilitate anguinum flexum, & longitudinem & craſsitiem æquat, vnde nomen: tenera cute, nitore herbido.

MELO vulgi, ſiue Cucumis Antiquorum, Dioſcoridis MELOPEPO.

German & Bel. Meloenen. *Gallis & Angli.* Melons.

ILLIS affinitate foliorum, florum, & fructus proximus hic, ſimillimo etiam, vt diximus, ſemine, incluſo tamen in globoſum fructum, magíſque ventrioſum, & ſecundum longitudinem altioribus liris, & torulis ſulcatū. Cortice duriore, nōnihil hirſuto, rugoſo, pullo, vel cinereo. Carne fulua, ſapore & odore mellito, vel ſaccharato, cuiuſmodi in gulæ delitiis crudos ſuauiſsimos habet vniuerſa Italia, Galloprouincia, Norbonenſiſque & Vaſconica, Gallia, Hiſpania: eſitantur cum pauco ſale & pane Iulio & Auguſto. Cæteris regionibus ad Boream, vt Franciæ, Belgio, & Angliæ, ægrè aut inſipidiores proueniunt, nec plerumque maturitatem aſſequuntur, præ imbrium copia, & caloris inopia. Semen etiam vnum officinarum habetur, inter quatuor maiora vocata, primæ commendationis, & frequentioris vſus.

Varietas

Varietas peponum, magnitudinis, coloris, & odoris.

Eſt quippe ſpecies quædam Moſchatelina, quæ vix Colocynthidem, aut Arãtium ſuperat, odore Moſchi, ſapore delicatiſsimo.

Eſt & altera cortice carnéque alba: ſapore etiam periucundo.

VEL hoc vno argumento quilibet aſſeruerit Melones noſtros, ſiue vulgi Italici Pepones, eſſe antiquorum (præſertim Dioſcoridis) domeſticum Cucumerem, ſiue Sicyam ſatiuam, quia odore eximiæ fragrantię, & cytonii mali, aut pomorum redolentium, æmulo, reſtauret vires languidas & reficiat, ſpiritúſq; diſsipatos reuocet animo lapſis: vt idẽ Dioſcorides author eſt: eoque Melones, quaſi *Pomoſi*, meritò vocati fuerunt à recentioribus Græcis, quòd ori ac ſtomacho cibus ſint gratiſsimus, omnium huius generis.

CITRVLLVS Officinarum, Anguria ſiue Batecha Auicennæ ſemine nigro *an, Melopepo.*

IMITATVR etiã Citrullus maiorẽ aliquẽ *M*elonẽ effigie & carne ſolidiore, fragili: ſed ſapore veſcendoq; magis Pepones vulgatos refert: vnde Melopeponẽ iſtũ nomenclatura, vt ancipitis naturę, dictũ de vtroq; mixta putamus, nẽpe Mali, ſiue *M*elonis circinnata rotunditate, non tamẽ torulis ſulcata, & ſapore magis *P*eponem, quàm Melonis dulcedinẽ melleam referente: quibus etiã, monente Galeno, diſcernitur à Melone. Semẽ verò vnum è quatuor vocatis maioribus eſt; maius Melonis, minus Peponis, duriore cortice ſeptum, nigro, omnium duriſsimo: alioqui tota planta ſimilis Peponum plantæ, ſed foliis altioribus, laciniis Colocynthidi proprioribus. *S*eritur etiam & manditur caro cocta vel cruda, & pleriſque Pedemontis Italiæque hortis enaſcitur.

σικυοπέπονες. CVCVMERES Peponésve oblongi, ſiue ouales, vulgatiſsimi.

HORTORVM ruraliũ nullus *P*epone iſto notiſsimo vacat, eoſdẽ vocatq́; cuncta Germania & Anglia *P*epones magnos, admodùm *M*eloni, vel Citrullo ſimiles: flexuoſo flagellorum, ſed proceriore reptatu, foliis latioribus, profunda Citrulli lacinioſáq; diuiſura, flore maiore, fructu tereti, oblongo, oui ſtruthii ſimilis, maiore multò, flauo interdum, interdum & albicante cortice obducẽte. Semen Citrullo latius immerſum carni luteæ, quæ hyeme ſuper aut ſubtus camino fumóque areſcunt, iiſceque tenuis ſortis plebecula veſcitur.

Varietas

COMPRESSI rotundi, Melonis effigie.

VARIANT verò folio minori minúſque inciſo, alioqui ſimili, nec diſpari flore, aut fructu, rotundo, compreſſo, Melonis effigie, nonnihil itẽ orbiculatim ſtriato. Corticc delicatiore, glauco, vel albido, nitente. *S*emine albo Citrulli.

LATIORES Clypeiformes.

NIHIL prorſum diſsimilem in ramis & foliis alterum horti alunt fructum latiorem, rotundo Galeri ſpecie, aut Clypei vmbilicati, & ambitu rimoſo, atque plicis fimbriiſque rugoſo cortice: delicato & concolori ſuperiori, nec diuerſi ſaporis à ſuperiore. Vtrumque in taleolas ſciſsos, frictóſq; in ſartagine, & farina aſperſos, ſuaues admodum mandunt, in Belgio, Gallia, & alibi.

STRVMOSVS.

PERELEGANS hic & rarus, foliis alioquin ficulneis proximis, fructu Melonem magnum æquante, ſed Limunia mala exprimente, tuberoſoque cortice, papillatim variegato: ſpecioſa itẽ tricolori ſtrumarum bullatione. Semine non diſsimili.

CV-

CVCVRBITÆ ſiue Zucchæ.

ADMODVM veriſimile fit, Zucchæ nomẽ(ſic enim Italicè vocant Cucurbitam deprauatis elementis)σικίαν,aut συκίαν (vtroq; enim modo ſcribunt nonnulli Græci) deſignare: nam σικ ια,vnde etiã ficus Latinis deriuatur,generaliſſima fuit appellatio Cucurbitarum,Cucumerum,& Melopepopum,vt ſuperius monuimus.

Quare Cucumerinæ familiæ maximæ vocari poſſunt Cucurbitæ,& commodiore etymo à curuando deduci,quaſi curbando, vt loquuntur Vaſcones & Pyrenei.Notiſſima & condituris aptiſſima,quæ anguina vocatur, omnium maxima,in arcum flexa, ternum ſenumq; pedum longitudinis,cute polita,albida ex viridi,teſtaq; duriore quum arida fuerit. Carne alba,elixa non ingrata.Semine longo,lato,nonnihil quadrato.Folio Cucumeris rotundiore,minore,flore albo,in flexilibus caducíſq; humi loris & capreolis, topiarias ridicas & pedamenta implicantibus.Hãc maxima copia in taleolas longas diſſectã,ſaccharóq; conditam,Luſitani Hiſpaniq; adferunt venum in Septentrionem,vocantq; Carbaſade. Siticuloſis & æſtu febrili vexatis gratiſſimæ offulæ ſunt.

LAGENARIA.

LAGENARIAM vocamus,vt qua peregrè proficiſcentes lagena vtuntur, præſertim in Gallijs,Hiſpanijs & Italia: commodius namq; geſtatur vinum quàm vitreo aut figlino vaſe,quæ oneri ſunt & facilius franguntur. Semen illi minus quàm ſuperioris: folium alioquin,flores,& reliqua non diſparia.

Varietas.

LAGENARIA maior.

AB illa tantùm differt fructu minore, lagenulámq; concinniorem exprimente,eóq; lubentius commodiusq; geſtatur itinerantibus,Semine,folio, & flore,delicatiore,non diuerſo.

COLOCYNTHIS, ſiue Cucurbitula amara,Cathartica.

Ger. Coloquint Opfflein.
Bel. Quint appel.
Ang. *Coloquintida.*

QVIA conſimili eſſet facie,ſed multò minor tota,Cucurbitulam & σικυώνην ſiue Cucumerulum vocarunt Hippocrates & Ægineta, ducti potius foliorum aſpectu, quàm planè contrarijs facultatibus,quibus inſigniter pollet: & documento eſt,ſub ijſdem foliorum florúmq; lineamentis, cognatarum ſpecierum plerumq; eſſe perquàm diſſimiles vires: quæ quò melius innoteſcant,plantæ ipſæ ſunt iuxta ſe ponendæ,& deſcribendæ, vt frequenti intuendi in eas conſuetudine & experiendi, periti earum euadamus.Idcircóq;, vti ſuperius ſemper,ſic & hîc nos hunc Cucumerẽ, & aliũ agreſtem vocatũ,ſuis gentilibus ſubdemus.Hanc ferũt Herbariæ voluptatis ſtudioſi Vere,in Gallia,Germania,& Anglia, fructúmq; decerpunt Septembri, ſed ſubflauum,virentem,viroſúmq;, nec purgationibus perindè aptum,vt ea quę ex Græcia Hiſpanijſque deferuntur Poma ſiue Cucurbitæ,exẽpto cortice flaueſcente candidę & fungoſę,læuique concretione,amarore viroſo & exuperanti,& horrendo, fauces viſcera inteſtináq; lædente. Ortu & natalitijs humentibus penè Cucumeris ſatiui par,ſed folio minore magiſque lacinioſo, ad Citrullum accedẽte,luteolis nec diuerſis floribus. Semen item ſimile,ſed minus,durius,peneque lignum eſt,nõ tanta virulẽtia ad purgandũ,quàm caro ipſa ſiue medulla: dedimus namque multò maiorem doſim quàm medullæ,maiore commodo,nullo aut longè minore tumultu.

Satæ Colocynthidis in hortis Batauis,Gallicis, & Italis, vidimus triplicis aut quadruplicis varietatis: fructum nempè puſillæ Cucurbitæ aut Pyri & lagenulæ effigie,ex fuſco viridante: cortice nonnihil maculis variegato,reliqua foliorum facie Cucumerem ſylueſtrẽ referente: teterrimi etiam ſaporis tota hæc eſt: videtúrque Sylueſtris ſpontéve naſcentis ea ſpecies,quam mortem, ſiue exitium in cacabo,vocabant quæribundi Prophetæ illi,qui apud

pud Eliſeum fame preſſi, cùm multi degerent, & cibum caperent, iuſſúſq; eſſet quidam incoquere pulmento olera, collectam magnam huius copiam, ratus eſſe Cucurbitam eſculentam, ollæ indidit: Illi verò vt eſitare cœperunt, amarorem iufeſtum, quaſi mortẽ deteſtati ſunt: nec porrò vorare potuerunt, tũ ad Prophetam protinus exclamare, & *Mors*, inquiunt, *Diuine, eſt in cacabo, nec poßumus veſci*. Vates autem Eliſeus miraculis potens ſfretúſq; multis, farina adiecta pulmentum Colocyntidáſq; ſylueſtres dulcorauit, edendoque cõmodas reddidit: quare oportuit eſſe amariſſimas.

Meminimus etiam exactè ſphęricas, maximum Arancium aut Citrium, vocatum Adami Pomum, æquiparantes, etiam nonnihil variegato cortice.

Videas & nonnuſquam compreſſæ rotunditatis, ſubflaui corticis, quarum omnium eædem vires, & dirus amaror.

*Sæ*piſſimè puſilli, *P*eponis oblongi effigie, ouum anſerinũ aut olorinum ęquantes, corticis durioris, ex viridi in atro & cinereo maculati ſunt.

CVCVMER Elaterij ſyl.

Ger. Wilder Cucumer.
Gal. Concombre ſauuage.
Ang. Noli me tangere, & *Wilde Cucumber*.

NON immeritò Cucumerem agreſtem vocarunt hunc, potius quàm Aſininum aut ſylueſtrẽ: quia omniũ huiusgeneris plãtarum, ſuapte ſpontè importunóq; admodũ prouentu oriatur circa vrbium mœnia, areas, & ſtabulorum fimeta, in Italia, & Norbonenſi, Prouincialique Gallia, vbi vel puerulis notiſſimus, qui fructum turgentem vixdum tactũ digitis ludibundi in faciem inuicẽ elidunt ſemine, ſuccóque peramaro & viroſo os oculóſque perfundunt. Repens & humilis, non topiaria eſt, tota Cucumeris ſatiui effigie, minoribus folijs, magíſque ſcabris, & craſſioribus, cineritijs, ab imo denſè fruticantium cauliũ teneriorum, ſucculentorum: quibus exeunte ęſtate, poſt flores luteos, palleſcentes, Cucumeruli in pediculis per interualla inſunt, pruni inſtar oblongi, hiſpidi, cinerei, coloris quadamtenus *P*apaueris gemmantis glomerulos imitantes. Semine pullo colore, vel cinereo, nigricante, Colocynthidis non diſſimili, ſed minore: radice craſſa, Raphani aut Bryoniæ, aliquantum fibroſa. Medulla candida minus quàm fructus, aut folia, ingrata: quæ præſertim Sole ſiccata, flammis admota, tota deflagrat vrendo. Vnde primùm nobis coniectura fuit ex *P*linio, monente etiam Præceptore accuratiſſimi iudicij Rondelletio, ELATERIVM verum ex hac plurima, & pauca ei hærente muccagine medulloſa, non ex ipſis Cucumerulis parandum eſſe. Perquàm celebre fuit antiquis Catharticum, vt de Hippocrate & Theophraſto liquet, Elaterium, quaſi dicas exagitans turbáſveciens medicamentum: vehementer namque ſupernè, infernéq; aluũ citabat, puſilla doſi, nempè oboli, vel ſcrupulo, ſemiſſe, per ſe, vel adiecto ſalis altero tanto, & Stibij, quod colorando ſatis eſſet. *P*robatiſſimum fuit, læue, non aſperum, nec ponderoſum, ſed album, nec aridum, vel exuctum, vehementer amarum, & lucernæ obiectum facilè flagrans. Quæ notæ lectori plantarũ conſulto, non rixandi, ſed cognoſcendi cupido, facilè retegunt planè peruiam huius loci in Theophraſto & Dioſcoride ſalebroſi intellectionem: cùm namq; ex Cucumerulis iſtis ſuccus effluat admodùm tenuis, viridis, aqueus, ignéq; denſatus inæqualis, nigricãs, ac obiectus lumini neutiquam flammam alẽs, paucíſq; annis mucidus putríſq; futurus, veriſimile nobis fuit, vel Theophraſti, vel Dioſcoridis Elateriũ dici nõ poſſe, tũ propter illa omnia iam quæ diximus, reprobi inditia, tum quia nec durat, nec flagrat. Quare ipſi ſuperiorib[9] annis cùm in Gallia Norbonenſi paraſſemus Dioſcoridis & Theophraſti inſtituto, curaſſemúsq; parãdum multis modis: tandẽ maximã Cucumerulũm copiam colligendã curauimus, è quibus ſuper cribro inciſis, ſeminis tuſi, & crebrò manibus preſſi, medullam ſiue muccaginem Pſilij ſimilẽ ſubter cribrum tranſmiſſam excepimus, Cucumerulorum eorũdem ſucco affuſo, & aquæ fontanę nonnihil, quò facilius gluten remitterẽt trans cribrũ: iſtud partim Soli ſub dio expoſitũ nigricans habuimus, partim verò igne aut ſub cineribus exſiccatũ, albidũ, & pullũ. Vtrumq; tamen lucernæ admotũ actutum flammam dabat & alebat ſua pinguedine: quin etiam, quale nobis adhuc in muſeolo longè aridum ſupereſt, facilius

lius vret, cuiuſmodi nunquam poterit parari ex ſola Cucumerulorum aqua, muccoſáve carne, vt probè norunt qui ſæpius periculum fecerunt. Eapropter Plinius videtur ceteris melius & verius ex Theophraſto, aut quopiam alio claſsico authore, ad Dioſcoridis ſententiam acceſsiſſe; quum ex fructu & ſemine faciendum cenſet: nimirum vt obiectum flammæ flagret, quale optimum tradit Dioſcorides: quem ſuum ducem ignauè hic deſerit Senenſis commentator, & inſulſè ſuggillare videtur, dum contentioſas texit ambages authoritatum farragine. Sanè par eſt, quo diximus modo, commodius tutiuſque purgare, adeóque diutius non putre durare quia acris virulentúsq; ſuccus medulla pingui ſeminis retunditur & miteſcit, nec perinde (quà oleaginoſum pingue) putreſcit: *Mitior* etiam vis in ſemine, & par ratio, quę in Colocynthide. Radice huius multū vtuntur practici Monſpellienſes, cuius efficacitatem deprehendas ex vnguento Agrippæ, Ciclaminis, & aliis etiam internis, vt Anaſarca & Aſcite.

BALSAMINA *Cucumerina, Punicea.*

COGNATA facie Cucumerino generi eſt peregrinę venuſtatis Balſamina vocata Herbariis, qui eam in hortis colunt, vnde voluptatem & vtilitatem capiant ad vulnera glutinanda: doloréſque vlcerum praui humoris mulcendos Balſamo artificioſo, ex pomis Charantiis contuſis vel oleo bullitis parato, indidemque ipſa tota planta Balſamina & Charantia fortè dicta, propter gratiam elegantis effigiaturæ & coloris pomorum, quæ magnitudine & effigie vtrinque in conum faſtigiata, medio ventrioſa, Limoniū paruum imitantur, ſed ſuperficie carneque nitentis purpurę phœniceæ: puſillis, & crebribus ſpinoſis bullis, quadantenus Opontii, ſiue Ficus Indicæ dictę. Semine Citrulli, nigro, minore. Folia, ſarmenta, facies, & clauiculę topiariis ornamentis aptiſsima, Bryoniam & Cucumerem imitantur; ſed aſpectu hilariore, folióque Vitis altioribus inciſuris. Floribus puſillis, minoribus Melonis, ex luteo in pallidum languentibus. Hortis calidiorum regionum adultior multò, & fructu maturiore frequentioréque eſt.

DORONICI *varii noſtrates, quorum nullus eſt* ACONITVM PARDALIANCHES.

MVLTARVM *Stirpium* (fortè & *Pharmacorum*) nomen vnum fuit Aconitum: vt cuius ſucco, vel radice, quaſi cote, ſpicula à venatoribus affricta, & ſubacta, celerius & ſubirent & perniciem adferrent. Aptior enim hæc nomenclaturæ interpretatio venit, quàm ſi è cautibus, aut è pago cognomine deducas: tametſi non neſcii ſumus poſſe etiam ἀπὸ τȣ̃ ἀκοντίζειν deduci: quemadmodum τοξικὸν ἀπὸ τȣ̃ τοξεύειν, non à Taxo dictum putamus. Sic enim in Cyri *Pædia* Xenophon: ȣ̓δὲ γὰρ τοξεύειν, ȣ̓δὲ ἀκοντίζειν ἀποτρέπομεν ἡμᾶς. Non enim, inquit, iaculari, aut in hominem collimare vobis integrum facimus, quippe nefas: ἀλλὰ δὴ, quaſi diceret, θῆραν, feram, puta ceruam, aut damam. Cùm itaque inter multas lethales, eſſent compertę hę celerrimæ & certiſsimæ internecionis, Theophraſto, Dioſco. & aliis proditæ ſeorſim & diſtinctæ à cæteris ſunt, tametſi minus plenè, aut perſpicuè: etenim, qui mos fuit ſeculo illi, flores tacuêre & alia multa, quæ non viderant, ſed fortè legerant: idcirco ſtirpibus ipſis in aſpectum iudiciumq; adductis, nobis aliquid certi ſtatuendum. Quales radices in Pharmacariis tabernis proſtare vides Doronici nomine, nos non rarò eaſdem meminimus erutas integra planta in montibus etiamq; collibus Pedemontanis. Eæ triplici in differentia ſunt, tametſi non ita diſsita: nonnullis enim Franciæ collibus cæteris minores, minúſque fibroſas radices haſce inuenias, nec appendiculis vtrinq;, quaſi brachiis ſeu Cancelli forcipiculis donatas, ſed crebribus. Eſt itē duodecimus fermè annus, cùm quidā Riſotomi Lutetiam indéque Antuerpiam quaſdam plantas Doronici iam tum creditas, ex quibuſdam Francicis collibus erutas in hortos aduexerunt. Puſillæ erant totæ, caules teneri, folia mollicella, oblonga, vti Plātaginis: nōnihil ex viridi flauentia cōſpicuè, hirſuta, Piloſellæ modo, vel Cucumeris agreſtis, ſed attrectanti læuia, ambitu rotundo, ſed *Doronicum.*

nõnihil laciniofo & ſupernè anguſto, Cucumeri agreſti, quàm Cyclaminis ſimiliore, terna vel quaterna, pediculis innatis radici exiguę, tereti, orbiculatę, ſed infernè in anguſtũ ſenſim adductæ, ſubtus & tranſuerſis quaſi ſquamularum torulis articulatę, apprimè ſcorpionis cadauerulum & caudicellam exprimenti, pluſculis donatę fibris: color candidus, ſapor dulcis, amaricat, & lentorem multum pauxillę coniunctũ aſtrictioni præfert: ſeſquipalmum altus caulis, floribus in ſummo donatur luteolis, aut pallidis, radiatis, Buphthalmi, aut Medię conſolidæ. Frequens hæc nunc in hortis Belgicis & Anglis, ac prorſus eadem Doronico vulgatiori & minori *Pharmacopœis* dicto, apud quos cùm aliâs ſępè, tum præſertim cùm hæc meditaremur, inter haſce radices duas alias Doronici differentias obſeruabamus. Alteram hac maiorem longioremque multò, pluribus corticeis ſquammulis, nitentibus, candidis, marmoreis, tranſuerſim cinctam, cui ala vtrinque apta vna eſt, Squillæ marinæ, Cancelli ve, aut *Scorpii* forcipulis non abſimilis, dulcicula guſtanti. Folia, floreſque, & caulis, maiora paulò & rotundiora. Vmbroſis hæc montibus oblectatur, non ſolùm Alpinis ad *Meridiem*, ſed etiam rigidiſsimis Angliæ ad *Septentriones*, vbi ſibi viſam & lectam in Northombriæ arduis aſſeruit nobis amicus multæ lectionis & peregrinationis pereruditus Medicus *Pennius* Anglus.

Varietas tertia Doronici.

PRIORI propior tertia eſt, ſi prorſus eadem ſit etiam ſuffragio Herbariorũ, qui magnitudine duntaxat diſtare aiunt: nam hic multus collibus nemoroſis Taurini & Allobrogum, tum ruri, tum domi oriundus, eſt folio hirſutior: flore & radice maior: caulis ſeſquicubitalis: alioqui ſimiles inter ſe ſunt, adeò hæ tres, vt Cyperorum ritu diſcrepent, magnitudine tantùm, ſitu, & numeroſa ſobolis propagine. Iam neutiquam opus ſit multa diſquiſitione ad ſtatuendum, ecquid ſit diſcriminis inter Theophraſti, Dioſcoridis, Plinii, & aliorum, *Pardalianchen*, Theliphonum, aut Cãmorum: quæ nomina vnius huius plantæ diuerſa putamus: nec videmus vlla inſigni diſtinctione mereri genericam differentiam: facies enim, ſapor, odor, omnibus idem, itemque fermè natales. Sed tamẽ paulùm quid variat Dioſc. de radice delineatio, quippe caudæ hic, Theophraſtus verò cadaueri toti cõfert. Id nõ continuò alius generis ſtirpem aſtruit: ſed eandem brachiorum aut alarum expertẽ, vt ſæpius orbata, quàm eiſdẽ donata viſitur. Nec dubium quin mutuatus ſit ex Theophraſto, vel vterque de alio quopiam ſcriptore: nam quæ de nocumentis & effectionibus prodita eſſent, vt lecta, non explorata, ſubdunt. *Plinianum* non eſſe idem inficiari eius intereſt, qui non meminit, pleraque omnia in Stirpium hiſtoria illum accepta ferre Theophraſto. Ecquid loci ſit iſti commento Pardalianche relictum, dicent conſultiſsimi & ſtirpium exploratores indefeſſi Italorum doctiſsimi, qui nullum vſpiam ſibi viſum, vel auditione cognitum plerique omnes nobis aſſerebant, querebanturque ea ſpe fruſtrà ſe luſtraſſe penè quantum eſt Alpium & cautium, nemorum, & montium, perpetuo illo dorſo à Lemano Clauenam, indéq; ad Veronæ Baldiq; deuexa, nuſquam tamen cõparuiſſe. Noſtratis interim Doronici plurimùm diuerſis locis obuium habuiſſe: eóque nobis tametſi inuitis ſuadebant iſtum Senenſem commentatorem, cui impoſuiſſet, hæc leuiuſcula, quam ſupra agnouimus, differentia, quaſi vnam quampiam nouam & ſui generis ſanxiſſe. Indicio eſſe, quoties curauit recudenda illa commenta, toties variatam Iconem: nec niſi vnam miſellam, caule floréque mutilam, ſemel carthæ mancipatam, tot vbique gentium veſtigatoribus ſedulis repertam fuiſſe, Hiſtoriæ fidem item temeratam audacia, vt qui nullo periculo facto (nec enim potuit) illicò decreuerit *Pardalianchen*. Quo vero faſtu, aſtu, & palpo magni nominis eruditis inculcet illud, *Palpate & videte*, quoniam *Mathiolus* non ſcribit mendacia, ſe ridere & mirari: fore tamen iam, vt ſenior eóque moderatior factus, fateatur ſe lapſum, lugeátq; Doronici, ſibi ignotũ anteà, quod ſceleſte nefas, illi Æſculapio Cortuſio primùm innotuerit, & per illum mortalium generi ſit retectum. Quod maleficium cùm noſtræ memoriæ pleriſque notum eſſe ſciuiſſemus, & Cortuſio in hortulo ſuo Pataui inter colloquendũ reſpondiſſemus, id verũ quidẽ eſſe, cæterùm minimè mirum: vt qui experimento certum haberemus, Aloe ſaluberrima interfici vulpes, eaſdémque enectas amygdalis amaris ex Plutarcho meminiſſemus, annuit ille

Pictum Pardalianche ſomniũ.

ille Italicè cuidam compatri ſuo Pharmacopœo,qui vulgatum exemplum de nuce vomi-
ca ſubdidit, ea nempè feles,canes,auéſq; interimi, quæ tamen tuto & magno commodò
aduerſus lethifera & Epidimicos morbos in Electuarijs Liberãtis,datur homini.Immeritò
proinde Doronicum verbo diro dum infame facit,quàm multum ſciret,& parum ſaperet, *Diræ Mathioli.*
perſpicuum facit: Dæmones quippe fœlices vocari,vel monachi norunt, qui Cacodęmo-
nes haud atrociori conuicio inceſſunt,quàm ille Doronicum è republica Medicorum exi-
gere nititur. Tantillam rem, tam valdè vulgatam,captum ſuperaſſe tanti Commentato-
ris,ſtupet vulgus,qui *P*hilomelis, Alaudis, Hirũdinibus,alijſq; delicatioribus auiculis non
ſolùm nõ noceat,ſed int. rdum cibus,ſæpiſſimè remedium vnicum & pãchraſton ſit. Quã
multis tu Principibus,nos pauperibus,Doronici ignoratione, exitio fuiſſemus : quantam
ſtragem plus quingentis abhinc annis dediſſent Medici freti electuarijs de Gemmis & a-
romatibus & alijs Cordi amicis,quibus frequentiſſimè vſi ſunt,téq; monère poſſunt, Do-
ronico ne tantoperè conuitiaris,ſed potius doſim metiaris:alioqui Croci,Moſchi, ſimili-
umque dato quaternùm drachmarum demenſum homini,& comperies Dęmonium tũ.
Quin thus etiã multò quibuſdã minore mole meminimus perniciẽ attuliſſe. Tantæ expe-
ctationis Commẽtatoris intererat ſaltẽ hac poſtrema Commẽtariorum manu & mole, an
Pardaliãche eodẽ necaret modo,quo cætera Aconita,exquirere: quippe ſi nominis etymõ
& ſeriem Sympthomatum perpendas,videtur,aut ſola(aut certè comite veneno)ſtrãgula-
tione id patrare:quemadmodum fungi,pappoſáq; excrementa Typhæ & Cannarum, quæ
belluis,præſertim ſiccis & anguſtis meatibus, nec ruminantibus, ſi cum eſca pauca mul-
tum confertim vorarint, mortẽ moliũtur ſuffocãdo. Quin non ſemel audiuimus venatores
affirmãtes,ſe fruſtrà dediſſe Napellum,Helleborum,& alia toxica,à feris ſtatim vomitu re-
iecta:at vbi panxillũ Taxi addidiſſent,prorſum nullũ animal euadere,quippe nauſeare,ſed
euomere nihil. Pereunt igitur partim veneno,partim occluſo ſpiritu, puta ad fauces, tra-
cheam,& diaphragnia:plerumq; etiam euomere bilem,muccum,cibum,veneni autẽ nihil,
niſi ob ſiccitatem,ſerò aut perparum.Non igitur reſpuemus nos Doronicum, ſed vtemur
moderatè:ſi non vt aromate,ſaltem liceat nobis vt Theriaca & anthidoto quapiã: cuiuſ-
modi inſtituiſſe vides in Degemmis Meſuę,& aromatũ Electuario, celebres Medicos quos
temerè inſcitiæ & ſceleris reos facis.Sed hæc fuſius paulò mox in Paride & Napelli muſcis,
non muribus tuis, quos multi ęquè catti herbarij,atq; te non minus ſagaces, nequicquam
venati ſunt.Iſtæ dudum deſcriptæ radices à nobis Aconita cenſitæ,vt omnes cõgeneres,ſic
ſapore penè eodẽ ſũt,nẽpè ignauiore ſubdulci,& emplaſtico. Quò magis adducimur,vt cre
damus Dioſcoridis legitimã eſſe Adoninis, quippe accẽſet ille, oculorũ ſcilicet remedijs
blandis temperatiſque calore & craſſi nonnihil emplaſtica pauxilla aſtrictione digerente,

ξύλον ἢ γοσσίπιον. *GOSSIPIVM ſiue Xylon Bombax.*

Ger. Baumwoll.
Ang. / *Gal.* & / *Belg.* — *Cotton.*
Ital. *Bombacè.*

QVEMADMODVM ſedulitate Europęorum factum eſt,vt ſericum ſit iam valdè ple-
beium & paſſim emolumentum ex eo multum ſentiatur, ſic Goſſipiũ priſcis fermè
ignotum,adeò creuit noſtro æuo,vt ex tractibus & inſulis Arabicis iam non opus ſit pete-
re:multis enim mediterraneis littoribus alitur,& venum inde deuehitur. Vidimus *P*ata-
uij & Venetijs aliquot abhinc annis in Treuiſani & publico horto fruticantẽ cubitum altũ
caulẽ,aliquot ſurculis & petiolis cinctũ.In quibus folia Alceæ aut Vitis,ſed minora,molli
ora,incana:Flores lutei,nõnihil in medio purpuraſcẽtes,nuculáſq; relinquunt,aut potius
mala exigua,pullo colore,Ariſtolochiæ rotũdæ magnitudine & ritu radiatim hiãtia,dũq;
maturuerũt bombace referta ambiẽte intus,ſemẽ terebinthi aut Cubebę oblũgũ, copioſũ,

medulla plenũ alba, oleaginoſa,non inſuaui guſtu,Pineæ,aut Amygdalarũ,præſertim dum recens eſt. Exigua radice,fibroſa,alimenti perboni: pulmonum & thoracis congeſtam materiam ad excludendum & detergendum apta: hepati & renibus amica,ſtomacho haud perinde, aut capiti. Dyſentericis etiam opitulari nouimus,eóq; lubenter voluiſſemus quõdam hanc Dioſcoridis facere Gnaphalium, aut huius ſpeciem,& per deſcriptionem licebat: mollia namq; & incana ſunt folia , vſus in tomenta optimus. Verùm Theophraſti poſteà loco moniti,ad illius lanigeras vites referendam agnouimus . Sic enim ille: *Inſulam eſſe Tylem (qualem hodie narrant nauigationes) non illam quidem algidam & cymeriam Septentrionalem , in ſinu Arabico ad Orientem, feracem arborum , aliarúmque multarum ſtirpium lanatarum,quibus folium ineſt vitis,ſed minus . Et fructu quidem orbam, (intelligit veſco)* κάρπον δὲ ὅδεν φέρειν (legendum ἐκφέρειν) & hîc expungendum ſignum,& porrò legendum ἐν ᾧ φέρειν in quo lanugo. Eundémq; fructum parem eſſe pomo verno occluſo, maturo verò pomo, euelli eximiq; lanuginem, qua texunt veſtes,partim eximias, partim plebeias. Eaſdéq; plantas in India & Arabia oriri,vbi etiam eaſdẽ *Plinius* recenſet, tametſi foliorum non meminit. Et,qui mos illi vertendi,paulùm variat,aut aliundè mutuatus fuit: Senenſis verò tantus veſtigator negat vſpiã factam huius mentionẽ à Græcis antiquis,nec tamen iſtum luculentum adduxit locum: alioquin velitationum ex Manardo, Braſſauola, Ruellio, & Fuſchio importunus merúſq; interpolator & proxeneta: ſed impoſuit illi verſio Gazæ,quæ videtur innuere(neglecta diſiunctione)Xylon arboremeſſe: atqui ne deinceps riſui ſit criticis iſtis,qui illum ne Latinè quidem, nedũ Græcè ſcire inciuiliter negant, adeat Græcum codicem Theophraſti , & diſcet non arbores ſolùm, ſed etiam communi nomine ſtirpes,lanigeras inibi memoratas.

Apricis maritimis ad Auſtrum iam multis,prouenit ſemine: quod ſuillo aut vaccino ſtercore triduum macerari olitores Candiotæ aſſerebant nobis. Sic enim vberius & fœlicius enaſci,nempè celerius emergit,copioſiúſq; fert, anteuertitq; frigoris tyrannidem, & ſęuitiã. Sic enim induſtrij plerique omnes herbarij,etiam minus tepido & commodo cœlo plantas vel moroſiſſimas aſſuefaciunt citò & uberè ferendo.

Sylueſtris MALVA *vulgaris procerior.*

Ger. Pappel.
Bel. Malwe ende keeſkens cruyt.
Gal. Maulue.
Ang. *Mallow.*

CVILIBET genti notius nihil,aut vtilius Malua,appellationem ob præcipuam emolliẽdi vim aſſequuta: Grecè enim μαλάχη eſt: quam cultu teneriorem & ſuauiore ſapore frugi antiquitas in hortis efficiebat, famemq; ea explebat quotidiano olere, & ventrem molliebat,vt feſtiuè dicit *Poeta*: *Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas Attulit.* Etiámnũ hodie primo Vere vnà cùm Aſparagi pullulationibus plebecula in agro colligit,& eſitat eius turiones teneros: nam hortis exulare,iamdiu iuſſit luxus ipſam, & officinis vtendam reliquit quotidiano ad varios morbos præſidio: vbiq; viarum & arearum propè vrbes luxuriat, caulium teneriorum flexili ſobole: folijs quàmplurimis,craſſiuſculis,ambitu nõnihil laciniofis,viridantibus,circinatis,partim & initio,partim & poſtea angulofis: flores tota æſtate particulatim exeunt, colore ſubpunicante & ex purpureo pallidi : edentes clypeolos aut orbiculos ſeminum: radice puſilla,longa,digitum æquante,lignoſiore.

MALVA *Sylueſtris.*

MINVS copioſa,quæ puſilla viſitur Sylueſtris, ramulis repens minoribus, propè rudera,& inculta pagorum,minore folio,rotundiore, minutius crenato, radice penè pari ſuperioris,floſculis purpurantibus,albicantibus,vtilitate aut facultate non diuerſa.

MALVA *arborea Sylueſtris.*

Euenit

EVENIT huic Maluę quod Ficilici Sedo Arundini, atq; alijs non paucis plātis, vt etiā nō cultæ arboreā proceritatē, duratione, & ramorū magnitudinē aſſequātur. Etenim quā meminimus in cœnobio D. Spiritus prope Venetias, & aliis locis maritimis Thyrrenæ oræ, nō procul Sauona & Arbenga ſponte adultas, Perſicam arbuſculam æquabat, altitudine & craſsitie ſtipitis, qui ramis ſparſis, frondis læuore, virore, imò toto flore, ſemine, & facie Maluam teſtabatur: ſed craſsiorem totam & habitiorem, qualem GalloBelgiæ, Angliæ, & Germaniæ horti hodie colunt, qua driennium, quinquenniumque edurantem, lignoſiore prægrandi radice, & ſolido trunco, duritie lignea, ſenum & octonum cubitorū, facultate non diuerſa à Malua vulgari: nec tamen olitorum induſtria, vt falſò Senenſis arbitratur, ſed ſolo natiuo deberi hanc differentiam ſpecificam, è natalibus manifeſtum fit: nec enim vulgaris Malua ſtudio, aut fortuitò in holeraceis hortis culta, vſpiā viſitur arboreſcere, aut tot hyemes trunco perennare.

MALVA ROSEA FRVTICOSA, an Galeni Anadendromalache?

Germa. Ein Roſen vnd herbſtroſz.
Belgis. winterrooſen,
Ang. Holy hocke.

QVÆ autem floris Roſei elegantia & ſimilitudine à Septentrionalibus vocantur winter rooſen, id eſt, hyemales roſę, vel Maluæ roſeæ, videntur ex ęquo cū Althea iſtis Maluis cognatæ: quippe foliorū & cauliculorū incana ſuperficie, molliore, muccagineaq; radice Altheam referunt, ambitu verò Ficulneo, aut Maluaceo, & ſcapo arboreſcentem Maluam penè aſſequuntur, ſed Althæę poſitu & modo oriuntur, quottannis etiā moriuntur, radice denuò primo Vere ſeſe propagante, culmóſq; edente ternum & quaternū cubitorum: ſecundum quos ſerotini prodeunt Auguſto flores, magnitudine, effigie, & elegantia tricolori Roſam ipſam prouocātes. Trifariò enim variat hortis Septentrionalibus flos, qui multiplicior, confertiorq; foliorum ſerie ſtructuli euadit, vt plurimum Pæoniæ, punicæ faturę concolor: Sed cādidus non rarò: interdū dilutè rubet, aut vtriſq; confuſis coloratur. Semen illi etiam ſimilius, ſed grandius, Althæę: cuius loco vtuntur pleri que, nec enim etiam radicū huius diſpar facultas ab Althæa; quare eſſe haſce Galeni Anadendromalachen certius quis affirmet, quàm arboream ſuperius adductam.

ALTHÆA IBISCVS.

Germa. Ibiſch.
Gallis. Guimalues.
Belgis. Witte hueſt, & witte Malue.
Ang. Marſhe Mallowe.

RITE medicatricē vel medicā vocarūt Græci hanc, vt quæ ſit certiſsimi & ferè ingentis commodi ad quàmplurimos affectus morbidos: è Syluestrium Maluarum familia, ſicuti etiam monet Dioſcorid. eſſe, cuilibet primò intuenti ſatis oſtendunt folia Maluacea, lenia, ſed oblongiora, incana, nonnihil tomentacea ad Populneam frondem accedentia: flores albidiores, & ſemina prorſum ſylueſtris Maluæ: radice tamen multò habitiore, carnoſiore, tota muccagine prægnat, & in multas fibras digiti craſsitie diuaricatur, ac pratenſibus maritimis lubentius ſponte propagatur, nec ferè alibi quàm in afflatu maritimo: idcirco aſſerunt quidam Pharmacopœi auulſas radices è maritimis, & procul tranſmotas in hortos in Maluā vulgarem abire. Medici & exercitatiores Veneti Pharmacopœi, è muccagine radicis, ad tenues in pulmones defluxiones, offulas, morſellos vocatos, diuriuſculos ex ſacharo excoquunt, vſque mouendo, ne vrantur, nec enim cuiuſuis eſt, propter lentorem, benè parare.

ALTHEA arborea Olbia in Galloprouinc.

NOn ſecus atque Malua Arboreſcens à vulgari, differt hęc ab Altheæ cõmuni: ſed paucioribus locis, & feruidiore cælo (quale in maritimis Galloprouinc. ad Olbiam) prouentu tanto fruticat, vt ad ſepes conſtituendas ſat ſit. Multo autem ſolidiore ſcapo eſt, quàm Malua arborea, Salignæ quaſi concretionis, inque arboream texturam fermè verſo: flos item Maluę vulgaris, aut Altheæ, nec diſpar ſemen: quod in Morgani hortis Londini ſatum, hac æſtate plantam ipſam peperit minus incanam, aut hirſutam, minúſque ſpecioſam: tantum abeſt vt cultu aut mangonio arboream euaſiſſe quis argutetur: perdurat etiam hîc in Septentrione aliquot hyemes, niſi ſolitò ſint ſæuiores.

Althea paluſtris, Cytini flore, Ariſtolochiæ vtriculis, SIDA Theophraſti putatur.

RARIOR & perelegãs Maluacea hęc, Altheis generica habenda certè eſt, eademq́ue non abs re à quibuſdam doctiſsimis SIDA Theop exiſtimata, cui quidẽ, vt ſi quæ alia, exactè æquiparatur. Nam Σίδη Græcis dicta fuit à flore Balauſtio concolori, nec abſimili, qualem venuſtum imprimis oſtendit hæc planta, florere ſolita in locis riguis, lacuſtribus agri Ferrarienſis, inter Patauium & Eridanum flumen. Radix hortenſis Maluę: caulis cubitorum duorum. Folia Altheæ, ſed oblongiora, laciniis acutioribus. Flos illi purpureus, ſaturior Peoniæ, aut Maluæ ſatiuæ, aut Cytini: iuxta & in ſummis cauliculis viſuntur tempore vindemiarum vtriculi rotundi, oblongi, phęo vel pullo colore, Ariſtolochię effigie, prægnantes ſemine Smirnii, aut Milii colore & magnitudine.

LVTEIS floribus Althea, an Theoph. Ibiſcus, & Auicennæ Abutilon?

Senenſis videtur & foliaceũ Abutili inuolucrum Sidæ appinxiſſe & Abutilon putaſſe.

NEc huius quidem vlla apud Dioſcorid. mentio, cùm tamen plurima occurrat in humẽtibus viarum marginibus, præſertim propè Ferrariam Bononia redeunti: floſculis Iunio & Iulio luteis, Potẽtillæ aut Altheæ Venetæ, per Auguſtum & Septembrem ſemina relinquentibus, parua, nigricantia, concluſa præſepiolis piloſis, membraneis, acero-

ſis

ſis radiatim ſeſe pandentibus : radice Maluacea, folióque Altheæ, ſed longiore, leniore, flaccidiore, ſupernéque acutiore; vt Sidæ: nec guſtanti ab vtrauis diuerſa, niſi quòd non adeò eſt glutinoſa. Quare cùm nullam ſciamus in Maluaceo cẽſu flore luteo, prȩter hanc, æquè tuto Ibiſcum, vel Altheam Theophraſti profitemur, atque Altheæ ſpeciem.

EXOTICA *Maluacea, Bamia Eben quibuſdam.*

IAMDIV eſt quum rariſsimam hanc primùm Veronæ in vrceis penſilibus vidimus: poſteaque Monſpellii ſeuimus, & virentem habuimus anno 1565. in horto Regii profeſſoris pèrquàm eruditi Iuberti. Et tametſi facie ſit Maluæ, ſed arboreæ nondum adultȩ; nempè folio craſsiore, rotundiore, minúſque ſinuato, & magis ad Sidam accedente, tamẽ incertum nobis adhuc, ſitne Maluacco generi accenſenda: florem quidem nullum prompſit illic, & hyeme prima ſæuiente periit nobis: Semẽ autem à nobis terræ mãdatum, allatum fuerat Alexandria aut Barutho, Maluæ & Altheæ diſsimile, teres, rotundum, pullum, Erui aut Orobi par: fortuita quadã ex Arabiſtis codicibus, vt videtur, cõiectura remotiore, quidam Bamian Eben diuinarunt, quæ ſpecies Maluæ videtur.

VVLGARIS ALCEA.

QVASI cæteris robuſtior & efficacior foret, videtur antiquitas hanc etiam ſylueſtrẽ Maluam iſta appellatione inſigniuiſſe: ἀλκὴ ſiquidem robur, præſidium, & remedium Grȩcis eſt: multò autem notiſsima hæc ruri vbique: prodit quidem facie Maluæ, ortu, & cauliculis, ſed altius inciſis, quinque partitis foliis, qualia ſunt Maluæ vetuſtiori, puſillæ, aut Geranio, è radice prorſum Maluæ, & virgultis ſeſquicubitalibus, numeroſis, ſemẽ rotundum, orbiculatũ, compreſſum edentibus, poſt florem copioſum; ſed particulatim florentium, vtrũq; item Maluȩ, calidis pariter & Septẽtrionalibus familiaris: plurima in Anglia, prope Couentriã vrbem: magis digerit, muccaginis minus dat, quàm Malua aut Biſmalua.

FRVTICOSIOR *Alcea Pentaphyli folio.*

PERMVLTI Herbarii habent hanc, prolixioribus magiſq; vimineis ſurculis fruticantem, diuiſura altiore, quinaria, & crenulis exiguis, planè rubrũ Pẽtaphyllum, aut cannabina folia exprimẽtibus; purpurãte flore: nullatenus diſsimilis ſuperioribus tota herba, qualem meminimus æſtate ſuperiore in hortis videre.

PEREGRINA *Alcea Soliſequa, an Theophraſti Malua?*

QVAMNIS quidam hanc Italicam & Venetam dicant, tamen nuſpiã meminimus in Italia, nedum Venetiis, niſi in hortis vidiſſe, & multò plurem Herbarii Septẽtrionales habẽt, quàm Itali. Emicãt in ſummis ſeſquipedalibus lentis virgultis peruenuſti flores, aliquotq; foliolis conſtant, foris albidis, medio & intus purpurantibus, Abutili effigie & folliculo, è medio florum emergentẽ croceum cuneolum, teretem, oblongiuſculum occulentes; niſi quando Sol ferè meridianus cȩli noſtrum verticẽ ſcandit, tunc enim, quaſi ſideris iubari inhiantes, ſe pandunt, vnaque aut altera horula pòſt, illius veluti digreſſu & deſiderio mœſti, marceſcunt & occluduntur, vnde quis Theophr. ſuſpicetur Maluam eſſe Horariam, quam Columella Molochen videtur intellexiſſe illo verſu: *Et Moloche prono ſequitur quæ vertice Solem.* Radix exigua, tenera, folia ab imo terna quináve, Pentaphylli aut Papaueris Rheadis vel Alceæ: flexilibus cauliculis, hirſutis: flores Maluæ vel Anemones; Capita numeroſa, ſecundum caulium longitudinem, lanuginoſa, mollicella, ſtrigata, membranoſa, hirſuta, operculo tenui, radiato, clypei forma, obducto; vbi ſemen nigrum, Nigellæ ferè. Admodum rudis eſt Cõmentator, qui Rutæ folia huic eſſe contendit, oculis reclamantibus cæteris notis, & viris doctis monentibus ac negantibus, quibus feroculus inſultat. Et quod deterius eſt, ſibi nobíſque diſcendi auidis, imponit, dum huic vires Opii aſſerit: nam guſtanti potius inſipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit, ab

An Argemone altera fuſch.

ab Opio prorſus alienum amarore horrido: qui explorarunt guſtu, humidum tantùm & calidum ſecundo ordine, facilè dicent.

GERANIVM Robertianum Syderiti Achilleadon, aut congener.

ROSTRATI capitis Gruini cùm præferrent effigiẽ cunctę huius familiæ roſtrata ſemina, nomen obtinuerunt Geranii: quorum non valde peruia ſunt, quæ duo memoriæ prodidit Dioſcorides, multis Europæ regionibus, vbi nihiloſecius vbertim tres quatuórve luxuriant differentiæ, eidem & pleríſque priſcis indictæ, fortè nec iſto nomine cognitæ: nam etiamſi inutiles putaſſent, non tamen tacuiſſent, cùm hîc alteram deſcribat & dicat ἀχρηστον ;id eſt, nutilem ſuo tempore, hodie tamen vtiliſsimam. Eapropter operæ precium noſter conatus faciet, ſi perſpicuas omnes fecerit, atque cùm inter ſe, tum etiam ab aliis, nempè Anemonibus ranunculis & Napellis diſtinxerit, ne deinceps tyroni imponat, néve negocium faceſcat multiplex concors & hallucinatrix parilitas.

Quôcunque aciem verteris multis in ruderibus, parietinis, & imbricamentis, vel ſuggrundiis tectorum, denique ſegetibus & aruis videre eſt, tres notiores differentias herbulę Robertianæ vocatę, ſummo ceſpite virentis, cauliculis gracilibus, ſparſis, multis, retrò deflexis humi, hirſutis, purpuraſcentibus vel xerampelino vel phœniceo nitentibus, ſingula teneriuſcula fermè folia educantibus, Pentaphily, Arthemiſię, & Ranunculi diuiſura, ſed profundiore: complures flores quinis item foliolis in ſummo conſtant, purpurei, circinnati, qui defluentes roſtratos mucrones, aut acus, è latiori baſi & rectum definẽtes, relinquunt, vbi ſemen puſillum. Sapor non ingratus, aſtringens; vulneribus perefficax; odor teter & vehementior; notiſsima & vtiliſsima: radix ex flauo viret.

Varietas Robertiani. HÆC duabus adhuc differentiis donatur: quarum altera floribus maioribus viſitur, foliorumq́; altioribus inciſuris, cætero ſimillima. Tertia itẽ Robertiana pluribus, cauliculis, teneris, nonnihil hirſutis, reliquáq; ſimilis: duntaxat radice diſsidet ſanguineo prorſum foris & intus colore, longiuſcula, flore item roſeo colore & ambitu. Eſt hæc tertia, quam Achilleam vocat Dioſcorides ſub eodẽ Syderitidis ambitu, tum quia deſcriptioni quadrat, tum quia præſtat planè ea quæ eidẽ Dioſc. reddit, cóque **Blutwurtz** Germani vocant.

PES Columbinus, ſeu Dioſcoridis alterum Geranium.

RECENTIOR ætas iſtud perutile agnoſcit, & pedem Columbinum vocauit, vt cuius folia circinnata Alchymillæ vel Saniculæ ſimilia, ſenis octoníſve inciſuris laciniata, flaccida: ſingula in exili caule appenſa, ſimilibus floſculis Anagallidis minoribus, purpura dilutiore, è quibus caliculi ſeorſim ſeminula oblonga cohibent, & acus exerunt prætenues, fuſcas, & nitentes. Balneis percommodã afferunt practici(tametſi Dioſcor. ſua memoria inutile) & ad inteſtinorum tormina vtiliſsimam ſcimus. Cultis & incultis paſsim inodorum.

MYRRHIDA Plinii, Roſtrum Ciconiæ, ſeu Acus Moſchata Officinarum, & Paſtoris.

Germa. **Stoꝛken ſchnakel.**
Gallis. Bec de Cigogne.
Belgi. **Oyeuares beck.**
Ang. *Storckes bill.*
Hiſpa. Pico de Cigoũa.

PAVLO minus obuia iſta, cauliculis itẽ gracilibus, cõpluribus, è radice exiguã ſubpurpureis & hirſutis, pręſertim adultis, è caule medio apice tenus foliis enaſcentibus Myrrhidis aut Cicutæ, poſitu Tanaceti, in plumam tarſúmve deductis: in ſummo floſculi ſuperioris, qui caliculos in ſuis petiolis relinquunt foras intróque reflexos, collum ciconiæ effigiantes, ſtylũque protendentes exilẽ, tenuem, & longum, vnde nomen, & acum *Moſcatam* vulgus etiam dixit, ab odore ſuaui Cicutarię veræ aut *Myrrhi*.

BATRACHIODES, ſiue magnum cœruleum odoratum Gratia Dei.

IAM

IAM ſpecioſius iſtud & calidos tractus euitans, amantius multò frigidiorum, pratis & glareoſis etiam lumis vel ſenticetis Angliæ laſciuit, floribus cæruleis, aut violaceis, Anemonę magnitudine, conſpicua: Folia rotũda, fiſſa, peramplis multiſq; diuiſuris, Ranunculi aut Aconiti viridantia, & interdum maculoſa, è iunceis ramulis apta, glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis, qui copioſi à radice propagantur, & variè inclinantur: prorſum horſumq; procumbunt cauliculi: è pediculis ambiunt verulos craſſiores cuſpidéſ-ve tridentales, aduncas, breuiores quàm ſuperiorũ, apicibus dehiſcentes, nonnihil inflexas; cùm iam præ ætate marcidi nutant deorſum flores: guſtanti ſicci, nonnihilque aſtringentes, minus amari: odor quiddam Roſæ Moſchatæ non abſimile reſipientes, cuiuſmodi ineſt Acui Moſchatæ Dioſcoridi indictæ. Sed vulgus iam Plinij æuo Myrrhida vocabat, vti dictum: adeò efficax comperta vulneribus eſt, vt Godſgnad Germanis, Deíve gratiam nomen inuenerit.

BVLBOSVM *Dioſcoridis primum.*

DIV eſt cùm quidam Pharmacopœus Oenoponti, nobis iſtud Geranium pro Anemone venditabat: verùm animaduerſis poſtea roſtellis, quæ huic toti ſpeciei peruia ſunt, facilè calculum reduximus, & radicem pallidam, ſubliuidam, rotundam, ſapore inſipido, inſulſo, vel veſco animaduertimus, in petiolis prælongis, folia ab vno centro quinq; partita, & diuiſura Geranij Robertiani donata. Flores non ita intenſè purpurei fuerunt: nos primũ Dioſcoridis Geranij agnoſcimus, tametſi nullum periculum illius fecimus. Rarò enim in Italia & Galliaobuius nobis fuit.

GERANIVM μαλακοειδές.

APVD clariſſimũ, ni labat memoria, Cæſarem Odonē Bononiæ iſtud vidimus, etiamq; Florentiæ Thomas Tranſyluanus ſummæ ſpectationis Iuuenis, in quopiam vireto nõ procul ab vrbis pomœrijs nobis cõmonſtrabat, priuſquàm luculentũ prouētum nacti eſſemus ad Monſpellij mœnia, porta Ægidia, & via qua ad arã, dirutumq; fanũ itur, in colle amœniſſimo, nec non via qua itur Mõſpellio Beſiers, 3. aut 4. ab vrbe lapide. Mollicella tota, cauliculis & folijs, Maluæ inſtar humi fuſis, ſed longioribus, ex viridi pallentibus: flores minores, albicantéſq; purpura, acus, veruſíve Venerei pectinis, ſed breuiores: Radix cuiuſmodi Fumi terræ. Senenſis Commētatoris arguere videtur (vt non paucæ aliæ) hæc planta ſupinam ſecuritatem, quippe quam paulò ſuperius titubans in hortis ſibi viſam, & Momordicam herbarijs quibuſdam nuncupatam dicit: eandem poſteà rerum incertus, quaſi alterius generis plãta foret, vt Calciolarij donũ, deſcribit & appingit. Sed fraudi illi fuit, nolens tamen, ille qui à Sequino acceptã illam, quę magis albida & tomentoſa erat, miſit; nec nouerat eam ipſam eſſe quę Bononiæ hortis ſata, magis glabra & minus cãdida cernitur.

SANICVLA & *Diapenſia.*

Ger.
Bel. & Sanikel & Sanicle.
Ang.
Gall. Senicle.

A Potiore Medici munere, ſanandi nempè, nomen factum *Saniculæ*: Sanat quippe potu vulnera, & prærogatiua quapiam interiorum excrementorum commotionem inhibet, ſiſtitq; ne in partes imbecilliores corriuentur, corruantq;. Hæc Septentrionalium & mõtanarum regionum, Syluoſarumq; vdarum amantior, quàm calidiorum. Copioſiſſima & notiſſima Anglis & Germanis. Folio quina diuiſura altiore, & apprimè compto, crenatura fimbriata, Geranij columbini modò, rotundo, virēte, & ex atro polito læuore, numeroſa, ſingula è ſingulis purpuraſcentibus quaſi pediculis, ab ima radice multum fibroſa, Ellebori nigri aut Epipactidis, foris nigra, intus alba: è qua caules cubitum aut pedem alti folia ſuperant, glabri, teneri, graciles: flores albos quaſi vmbella collectos: ſemine hirſuto, aſpero, & mordaci lanugine, Iunio Iulio etiam in hortis chirurgorum & muliercularum Belgarum floret.

AL-

ALCHIMILLA, Stellaria,& Leontopodium recentiorum, non Dioſcoridis.

{*Ger.* Synnauw, Lewenfuſz, vnd groſz Sanikel. *Ang.* *Ladies mantell.*
Belg. Synauwe, onſer vrowenmantel. *Gall.* Pied de Lion.

VMBROSA etiam montoſa & rigua editiora hæc amans, celebre Alchymiſtarum præconijs nomen indepta videtur, & Germanis Chirurgis, qui hanc multum vſurpant, Maior ſanicula vocatur: nec abs re ſanè, eſt enim admodùm affinis viribus & facie, haud ita folia diſſimilia, latiora tamen, & multò minus altè inciſa, rotunda, anguloſa, Maluæ, ſed virentia, polita, ſenis pluribúſve angulis, quaſi plicis donata, & antequam erumpant, vnà farcta & conuoluta, argutis crenulis fimbriata: intérq; hirſuti cauliculi exeruntur, ſeſquipalmum & pedem alti, albi, rotũdi, quibus ſtellati, luteoli floſculi, vel herbidi, racematim congeruntur: & in tuniculis herbidis ſemen exile Portulacæ vel Papaueris: radice craſſa, fibroſa, foris nigra, minúſq; calida quàm Sanicula, ſed admodùm ſicca & aſtringens, vulneribus, ſi inflammationis ſuſpicio adſit, admodùm oportuna.

ALPINA Eleborine Saniculæ, & Elebori nigro facie.

DE Eleborine aut Epipactide, multa lectorẽ monuimus in albi Ellebori calce pag. 131: iſtam verò vtpote Saniculæ & Ranũculis propiorẽ huc adduximus, iiſdem quippe mõtoſis, vmbroſis, ſed celſioribus & Alpinis oblectatur: è radice fibrillis vno nexu appenſis donata, erigit pedicellos teneros, glabros, flexiles, in quibus ſummis folia qninq; partita, diuiſa, & parum crenata, Geranij Columbini aut Saniculæ diuiſura inſũt: Floribus radiatis, foliolis ſenis, guſtu non ingrato, ſed acriore Ellebori nigri radice: quare nonnulli voluerũt Elleborum nigrum eſſe. In vallis Oſtenſis ſaltibus, non procul à Iouis monte, aliquot plantas collectas ſeruamus.

Βατράχιον. *RANVNCVLI.*

Ger. Hanenfuſz.
Bel. Hanenvoet.
Gall. Baſſiuet & Grenouille.
Ang. *Croefoote.*

QVIBVSDAM è Geranijs non parùm ſimiles ſunt Ranunculi, quos cognomines Ranis fecerunt, quia iiſdem lacuſtribus oblectarentur, & floribus vt plurimùm ranatis, vt loquuntur Græci, id eſt, luteis herbido permixtis, inſignirentur, vnde facilis cognitu fuit ſemper planta. Eius autem multò plures differẽtias & varietates quàm Dioſ. notauit poſteritas. Et vulgatiſſima quidem eſt vbiq; pratenſis à Brabantis ritè Botterblom vocata, vt qua tenera floribúſq; onuſta multũ paſtæ vaccæ, quũ ad mulctrã veniunt vberius lac dant: idq; colore pallẽs aut ſubluteũ, odore primę bonitatis & notę: folia initiò rotũda, in ambitu Geranij columbini, deinde inciſura Coriandri, maculis paucis fuſcis conſperſa aut ferrugineis. Flores Dotterblom Calthæ paluſtris fulgent nitore: foliolis concauis, peluim puſillam effigiantibus aurei. Semen in racemoſa, ſiue Adonidis ſimili cõgerie, grumoſa, minus vrente guſtu, nec inſuaui odore, quem etiam lacti impertire creditur: paſcantur enim hãc præ cæteris armenta, quia gratior eſt pratis pinguioribus vſque cunctis copioſiſſima.

PRATENSIS Ranunculi varietas.

EVNDEM fere videas iiſdémq; penè pratẽſibus & germinoſis vdis marginibus hunc, ſed minorem totum, folio altius & minutius diuiſo, Coriandrinis ſimili, & in cauliculis pedalibus ſummis multò tenuius inciſo, flore aureo & capitulis congerie non diuerſis.

POLYANTHEMOS, multiflorus, ſiue Holeraceus.

Hunc

ET hunc putet quiſpiam duntaxat ſuperioris varietatem, ſed florum fœturā perelegātē & multiplicē ſortitū cultu hortenſi : vnde *Polyanthemon Plinianum* arbitrantur recentiores. Nec ſanè non alius videtur à vulgari pratenſi, niſi quatenus cultu mitior & tenerior factus, quibuſdā in holere manditur. Angli horti quendam habitu rotundiore Geranii folio habēt, floréſq; duplò maiores, & ſepè geminos, nēpè inferius medio ferè, caules, latiores, quos medios trāſadigit cauliculus, alterum in ſummo minorem florem oſtentans, amœno in hortorum deliciis ſpectaculo.

BVLBOSVS Ranunculus, hirſuto muricato ſemine.

NEc infrequens hic, ſed amantior multò ſatorum, aut ſabuletorum, quàm denſi compactique ſoli pratenſis: folio paucioribus, ſed altioribis inciſuris, ſuperioris Ranunculi ſimili, ſed ſeminis inuolucro villis aſperiuſculo, lappoſo & tantillum echinato, Xanthii aut Caucliadis modo, radicis bulboſi Geranii, ſubtus fibroſæ.

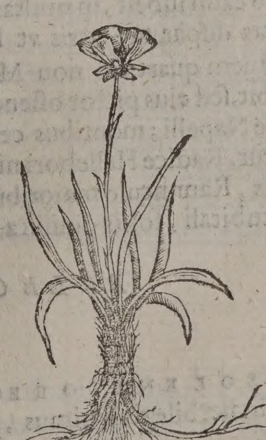
PALVSTRIS rotundiore folio, ſemine Echinato, eſtne Apium Riſus?

IN nullam magis quadrat Ranunculi nomen, quàm in hanc, vtpote ranis conuictricem, & aquarum potricem, quaſi refocillationis & frigidioris egeret alimenti: quia omnium Ranunculorū habetur calidiſsima, eóq; Apium Sardonium Diſcori. putatur. Et certè rarius quidem, ſed tamen alicubi in montoſi ſtrigoſiq́ue agri lacuſtribus viſitur, foliis albentibus, nonnihil piloſis, Aceris, aut Pampini penè diuiſura. Plurimùm tamē eſt videre vulgaris vbiq; torpentiū, aut pigrè labētiū aquarum, folia ſubluſtri virore nitentia, Smirnii, aut *Paludapii*, quę idcirco ex Dioſcoride nonnullis perſuaſerunt eſſe Apium Riſus, nobis neutiquam inficiantibus, ſed hærentibus aliquantùm, propter caulem huius, qui vix ſuperiores æquat: eſt hæc aureo flore & ſemine ſuperioris, cæteroquin acrimonia ructis excitandis, & hemoroidibus reſerandis, ſi in Oleo Violaceo maceretur, aptiſsima, propterea dicta Homeroidum Herba.

Flammeus RANVNCVLVS, aquatilis, anguſti folius, Taraconis effigie.

PERQVAM familiaris hic riuulis & propter ſteriles tractus ſegnius fluentibus Belgii, Franciæ & Angliæ, non perinde calidis tractibus, quaſi frigidiuſculo ſucco & aëre gauderet, quia feruidiſsimus: enecat quippe edendo pecora, & ideo arcent ſedulò pecus opiliones, ne eo vorato inflāmentur præcordia, indidémq; moriantur, vt videre eſt in balantum extis, quæ huius pabulo ambuſta fuerant: & ſummi floris quidem calyculi aurei lucentes Ranunculi ſunt: folia tamen anguſta, oblonga, carnoſa, nitentia, Lyſimachiæ rubræ paria, ambitu aliquantum ſerrata, in rubellis geniculatis rectis pedem ac cubitum altis, caulibus concauis, capillata radice, albida.

Pumilis RANVNCVLVS, gramineis foliis & geniculatus.

PARVM obuius hic, duntaxat *Norbonæ* pratenſibus ponè publicū diuerſoriū monti Lupi, & in arduis Mindeni Ruthenorum paſcuis nobis repertus: aſpectu lætiore, & flore quidem, radice, ac ſemine racemoſo, prorſum Pratenſis: verùm folia pauciora habet, & adeò exilia, vt vix niſi floreat, à gramine dignoſcas, preſertim locis illis ſtrigoſis, vbi caulis palmum & ſeſquipalmum non excedit.

NEMO-

Nemoroſus RANVNCVLVS, *flore albo, ſtellato & luteo.*

VIx niſi ſyluoſis, aut frigidiuſculis & montoſis reperire eſt puſillos iſtos Ranunculos, primo Vere florentes, luteos interdum, ſæpius candidos: foliolis ſtellatim dehiſcentibus, caule palmum alto, folio, diuiſura Napelli aut Anthoræ, plerumque vno, nec pluribus, radice Filiculæ, ſiue Polypodii, minore tamen, necimpreſsis cotyledonibus.

MINIMVS RANVNCVLVS *Septentrionalium, herbido muſcoſo flore.*

VNA cum Ranunculis iſtis & Vnifolio, in iiſdem ſyluoſis & vmbroſis, frigidiuſculis Angliæ, Belgii, & Northmanniæ, non ſemel reperimus quandam tenellam, petiolis gracilibus, viridantibus, flexilibus, palmaribus, folia laciniofa fulcientibus, perquàm ſimilia Fumariæ *Plinianæ*, vel ſuperioris Ranunculi ſyluoſi; ſed nitentia, ex pallore virentia; in cauliculo pariter Fumariæ, ſeminum glomerulus apiculis aliquantum verrucoſis compactus viſitur, etiam radice aliquantùm aſperata, ſquammoſis grumulis, candida, pellucida; ſapore Geranii Robertiani, non ingrato.

ACONITVM *Batrachoides, an ſit Dioſco. albo flore Ranunculus?*

FACIT arctiſsima Ranunculorum Aconitis ſimilitudo, vt vtri ſint referẽdæ quædam plantæ, alioqui apprimè nobis notæ, neſciamus: E quibus eſt vna hæc in montibus Veganiis Norbonæ, Aruerniæ & Sabaudiæ ſatis frequẽs, iuxta Cacalia, & in mediis riuulis in *Maio* promentibus ramulis, caulis ſeſquicubitalis & bicubitalis, flores candidi, delicatiores, Ranunculi effigie, ſeminum capitulo non abſimili. Folia ſingula, quinquepartita è pediculo, inciſa Aconiti, Ranunculi, aut Saniculæ diuiſura, ambitu parũ ſerrata, pallentia. Radix cauo cauli ſubeſt, in multas maiuſculas fibras diſparata; acris vt Ranunculus.

RANVNCVlus *quartus Mathiol.* Quem quartum non Mathiolus deſcribit, ſed eius pictor oſtendit, totus eſt facie Napelli; montibus celſis, ſed vdis oritur. Radice Hellebori nigri, floribus albis, Ranunculo maioribus: caule ſeſquicubitali, foliis diuiſura Napelli.

BVLBOSVS *vnifolius aut Bifolius Batrochoides, Elleboracea herbula.*

INSOLENTIORE effigie, hanc Venetiis in mercatu holitorio primùm à mulierculis herbilegis emimus, poſteaque Patauio vicinis collibus, vbi viperæ capiuntur, ean-

eandem euulſimus. Recto, vno, gracili caule ſurrectam, palmari & ſeſquipalmari, in medio quaſi centro, ſingulum item folium (aut non plura duobus) fulciente, quod multis & altis inciſuris radiatim diuiſum Aconiti foliũ refert, cuius in medio, quaſi vmbilico, flos vnicus, herbaceus, pallénſq;, Aprili & Maio viſitur, Hellebori prorſum: ſiliquoſumq́; ſemen relinquitur, etiam ſtellatum, & effigie Hellebori: radicis bulbillus, quantus Fumariæ *Plinij*, admodum acris guſtanti, etiamnum nouem abhinc annis erutus.

ANTHORA ſeu ἀντι φθορᾶ.

IISDEM prorſum natalibus, nempè Rheticis atq; Sabaudicis alpibus, emicat æſtate Antithora, quam quodam prouidentiæ munere aduerſum Thoræ pernecabile virus compatatam rentur Taurini Ligures, & Lemani accolæ, quorum opera plurima radicum copia cœpta Venetias adferri pluſculis abhinc annis. Agyrtis plurimi fit, ad omnium venenorum amolienda nocumenta, dum plebeculam panagyricis declamatiunculis excitam præſtigijs illis oblectant & illudunt: etiam purgationi apta eſt, educit namq; muccoſos ſeroſoſq́; humores & putredinem corrigit aut exugit, lumbriciſq́; exactis, materiam futuris præſcindit. Amarorem auerſatur plebecula illic, aitq́; ſi quidpiã peramarũ guſtarit amarius eſſe Anthora, id eſt vernaculè *L'Anthoro*: tametſi ſcimus etiam alijs eos hanc nomenclaturã indere. Quàm Thoro paulò altior caulis huic, rotundus, ſtriatus, alterno foliorũ ab imo ſummo tenus exortu, ſingulari, multiplici, folio altè & tenuiter inciſo, quadantenus Delphini, Nigellæ aut Napelli: cuius floribus ſimiles, ſed luteos, minores, cuculatos, & rictu hiante, habet galericulos, geminas radices Cyperi aut Orchis, foris rugoſas, ſolidas, fuſco colore, intus albas.

ACONITVM Luteum Ponticum, Lupicida, Canicida.

ALIA & natura & facies alterius ſũmi Aconiti generis, cuius differẽtiæ plures quàm recenſuerit Dioſcorides noſtrum nouit æuum, tametſi ambiguæ mediæúe naturæ inter Ranũculos, Helleboros atq; Napellos videãtur earum nonnullæ. *P*onẽdæ eæ primùm quorum vires certiores, exploratioréſq; euentu repręſentant facies, vt quæ folijs eſt viticeis altè inciſis, nigricãtibus & Geranij maioris, vt ſimilibus ſic maioribus edit. Caulem rotundũ tenuem, bipedalem, lentum atque nonnihil flexuoſum, petiolis nudis, alterno ſitu folia gerentibus donatum, floribus ornatum luteis vel pallentibus Linariæ colore, & effigie: ſitiquulis ſubnaſcentibus, ſeménq; anguloſum & atrum cohibentibus. Radix flexuoſis & numeroſis, nigricantibus fibris cyrríſve implexis, montoſis, & opacis ſaltibus auiíſq; nemoribus oritur: in hortis Galliæ & Belgiæ colitur, proque deteriore cæteris veneno habetur à venatoribus qui Lupicidam vocant: non quòd idem non faciant aliæ, ſed quia hęc citius & certius: quin nonnullis in locis adultę flores vel ſolo manſu fauces linguámq; tumore illico excitato adurunt, & vertiginem cient.

NAPELLVS verus, Cæruleus.

CÆTERA Aconiti genera tametſi Dioſcoridi nomine tenus duntaxat prodita ſint, tamen quantum ex ſtirpium collatione & virium obſeruatione aſſequi quimus, Napellus vulgaris vulgò Germanis Rapenblomen, id eſt, flos Rapaceus, nam radix Rapi modo turbinata huic, nõ oblonga, aut conica, dictus vna fuerit differẽtia: alterã arbitramur,

quam Sauenæ Monſpelliacæ accolæ perperam Thoram, nempe vaga cum cæteris nomenclatione vſum propter, vocitant. Huic folia & facies luteo Pontico non diſparia, ſed minutioribus pluribúſq; inciſuris molliora: è radice tereti, nigricante, & quam Anthoræ graciliore, ſed longiore, ima parte reciſa, obtuſa, caulem cubitalem, ſingularem exerit. Flores & ſemẽ in corniculis Aquilegiæ Napellíve modo. E deuexis horti Dei Linguagotticis nemoribus nobis Canonici Lignipedes illic venationis callentiſſimi oſtenderunt, huius copiam in hortos Monſpelliacos tranſtulimus: vixit diu in Hermeti *Ph*armacopœi viridario ad Ægidiam portam.

Napellus. Illud verò iamdiu etiam hortis præſertim Germanicis & Belgicis peruulgatum, & florum amœnitate duntaxat mulierculis expetitum, quos propter ſimilitudinem Brabantij **Munckscappen**, id eſt, monachi cucullam dicunt. Germania ſuperior **Kappenblomen**, ex radice & flore conflāta nomenclatione: inſignis quippe radix, inſignior & flos arguto naturæ opere: præ ſe namq; fert cucullæ hiantis aut caſſidis ſpeciem, cuius anteriore media parte demiſſior paulò frons in faucem promiſſam inferiorẽ vergit, eq́; medio exerit lingulam geminam, paulum quid inflexam, multis indidem porrectis villoſis ſtaminibus, quibus extremis puncta lurida, viridiave inſunt: in thecis ſemen ſimile nigrum & anguloſum vt luteo. Radix orbiculata Apij modo, vel Dracontij oblonga, emittit caulem tricubitalem, petiolóſq; graciles, prælongos, folijs nigris donatos, multis magniſq; inciſuris, quadantenus pampineis, aut Platani. Huius videas accliues montium ſaltus Iunio & Iulio perquàm elegantem & luxuriantem fundere vbertatem in Rheticis Alpinis, cui tamen (cuncto illic arroſo gramine) parcit quantum eſt pecoris, pręſertim ſecus iter, quo Conſtantia Naſaretum verſus itur, vbi à quouis animaliũ illibatum perſtat, præterquam à muſcis, quæ illi turmatim inſident & aduolant, & floribus fortè innaſcuntur, ſunt enim fermè concolores, maiores, quàm communes, alis capituliſq; ex lurido viridíve cæſio virente, quaſi cantharides, vel cincedulæ, haſce attentius obſeruauimus quidem continenter de floribus roſtello delibantes: cæterum murem Napelli fruſtra diu & multis auulſis plantis, quæſiuimus, & an vidiſſent opiliones percunctati, nuſquam ſibi viſum negebãt: μύϛ ſiue murem è μυἶα feciſſe, nempè è muſca murẽ: igitur iam tum ſuſpicio nos inceſſit, iſtos Arabas cùm ſcriptum fuiſſet: Muſca, Murem legiſſe: quippe nullam antidotum è mure parant: è muſcis præſtantiſſimam aduerſum funeſtum Tarantæ morſum atque Epidimicos morbos, cuiuſmodi hæc.

Rec. muſcarum quæ paſtum ceperint de Napello N. xx. Ariſtolochiæ, Boli armeni. añ. ʒj.

Nec in vlla planta huic congenere, muſcæ hæ cæruleæ inſidẽt aut victitant, quò certior eſt coniectura iſtum Napellum eſſe Arabum, idémq; Dioſcoridis vnum ex Aconitis: nam quòd qui perfunctoriè paginulas perpaucas Auicennæ luſtrarunt, argutantur illum diuerſis capitibus quaſi diuerſis de plantis ſcripſiſſe, quàm non multæ, neque accuratæ ſint lectionis, indicio ſunt tam multa capita vnius rei, quas ille aut propter varias nomenclaturas putauit & deſcriptione ſecreuit, aut quò incertus rerum quæ parum plenè commentatus eſſet exactiore opera proſequeretur. Sic Serapioni non vno loco contigit: quin & Dioſcoridi ipſi non paucis, magno flagitio eius dignitatis & diſpendio poſteriratis. Senenſi vero, cùm ſępe vt alibi oſtendimus, tũ autem, quod mirum magis, iſto etiam loco, eaſdem plantas bis térve inculcare, nimirum nomenclaturæ diuerſæ ignoratione & ſuis imaginibus deluſus. Quas enim imagines ſe dono accepiſſe iactat, eaſdẽ ſpectãdas dat, nec deſcriptiones, quod illi familiare, apponit, ſed meris, neſcio quàm veris, picturis, dũtaxat oculos, non item animos paſcit.

Elleboraſtri & Conſiligines.
Elleborus niger.
Chriſtophoriana.
Aſtrantia nigra.

- *Pæonia.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Promiſcua.*
- *Leontopetalon.*
- *Alabaſtrites & Coralloides Cordi.*
- *Staphis agria.*
- *Ricinus.*
- *Quinquefolium, ſiue Pentaphyllon.*
- *Pentaphyllon*
  - *Minus luteum.*
  - *Album.*
  - *Purpureum.*
  - *Alpinum petroſum, ſiue minimum argentatum.*
- *Eupatorium Græcorum, ſiue Agrimonia Officinarum.*
- *Agrimonia, ſiue Eupatorium odorum.*
- *Potentilla, Argentata.*
- *Leucas.*
- *Tormentilla.*
- *Fragaria*
  - *Alba, flaueſcens.*
  - *Rubra.*
- *Garyophyllata*
  - *Alpigena.*
  - *Montana.*
  - *Vulgaris, an Geum Pli?*

HELLEBORASTRI & Conſiligines.

NONNVLLÆ adeò Aconitis germanę, nec ita Hellebori nigri abſimiles viſuntur, vt cùm neutrum verè exprimant, vtriuſque tamen vel altervtrius æmulantur faciem & vires impendiò purgatrices: vnde quis coniectari poſsit Conciligines dictas primùm, quòd cierent aluum, non ſolùm quia ſegetibus conſererentur, aut adnaſcerētur. *S*ic enim interpretatur Concilium, ſiue Couoluulum Plinius, quia Venerem cieat, tametſi inter ſegetes luxuriet frequentiſsimus. Geminam autem Conſiliginem nouit ætas noſtra, nempè ſegetum ſociā, quæ paſsim Biturigas circum, & Beauciæ variis aruis, Galliæ Aquitaniæ, & Norbonenſis exit: vt iuxta Lanum amnē Monſpellii, omniū maxima, fœtura luculenta foliorum, florumque: caules ſeſquicubitales, geniculatos: cute ex virore pulla, vel atra, ſquammoſa, multas ſemiuncialis latitudinis fundens alas, quæ denſa pleraque folia fulciunt, ſingulæ ſeptena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani vel Viticis diuiſura, figura, & folio, ſed longiore, craſſo, rigido: colore, odore, & ſapore, ferè Laureolæ. *P*orriguntur indidem multiplices petioli, qui in flores herbaceos, Buxeóſve, pallentes, rugoſos primùm explicantur, Garyophyllatæ montanæ, Tithymallíve Helioſcopii modo: deinde ſuccreſcentibus corniculis membraneis, pallentibus, quadantenus Aquilegiæ, ſemen teres, atrum, & oblongum, grano tritici minus recludentibus, *S*ole arietem ingreſſo. Perennis Bruma rigidiſsima etiam Septentrionalibus perſtat, floretque Chriſti fermè Natalibus: vnde Germanis Chriſtwurtz. Radix durior, intorta, valdeq; fibroſa, nigricans, ſubamara, acris, viroſa.

Chriſtwurtz Germanis, quòd floreat ad natalem

Anglis à figura Berwurtz.

ALTERA, quæ minor tota, paucioribusq; caule & foliis, ſed maioribus & latioribus, flaccidioribus, magiſque ſerratis, è pediculis ſeſquipalmum pedémve longis, eductis, qui in tenuem fibrā porrectū florē edunt, & ſiliquam & ſemē, cuiuſmodi proximè deſcripta, ſed non perindè copioſa; eodē tamen ſidere & frigore: verùm ſyluis hæc & vmbroſis gaudet: fibris nigricantibus implexa radix, vti Vicetoxici, vno quaſi oblongo nodulo aptis. Hæc propior nigro Helleboro, illa Aconito, viribus & facie. Hæcque, quaſi ſui diſsimilis foret, ſi ſerius, vt Februario floreat, procerior: ſin citius, multò minor fit, tametſi eodem ſolo & tempore ſata: quin, vt crebrò notauimus, etiam clementiore hyeme, ſolutaq;, nec gelida tellure, quæ minor, eſt florū partione alteri, menſe, aut ſeſquimēſe anteuertit.

HELLEBORASTI *duplex differentia.*

vertit. Dudum monuimus, noſtra memoria Pharmacopœos harum vtraque vſos fuiſſe, Hellebori nigri penuria & ignoratione: nonnulli etiam veri Hellebori nigri perſuaſione: qui tametſi non parùm accedunt, tamen illi neutiquam tuto vtendo ſuffici queunt.

HELLEBORVS NIGER.

Germa. Chriſtwortz. *Belgis.* Swert Nieſcruyt. *Ang. Oxe hele, and ſetterWorte.*

NIGER verò Helleborus (nam Veratrum nigrum qui dicat, videatur & dicere poſſe atramentum nigrum, vti Seſquilongobardus ille ineptiebat) iam plurimus ex Pyreneis & Alpinis in hortos tranſuectus, qui ineunte hyeme, itidem paulò poſt brumam flores dedit ex candore Roſeos, interdum albos, nonnunquam purpureos, nec è foliis, aut caule, ſed è pedicellis ſtatim à radice ortos, cuiuſmodi Cyclaminis. Folia fert in ſingulo pediculo minora, breuiora, rotundiora, & retuſiora, ſupernè qua duntaxat puſillum quid crenata ſunt, diuiſura ſeptena, Peponiæ fœminæ, aut Smynii fermè modo. Viridantia ex atro, minus craſſa, aut rigida. Radix intexta, intricata, innumera fibrarum atrarum ſobole, eodem fermè ſuperno complexu appenſa, amara valdè & ingrata. Morbis penè inuictis, nòn modò Melancholicis, ſed etiam merè pituitoſis & ſanguineis eximium preſidium eſſe, certum habemus. Præter namque vertiginoſos, amentes, & cancro vexatos, etiam paralyſi de ſanguinea pituitoſaque materia ſpiritū partim obſtruente, partimque neruorum & fibrarum tonum vigoremque laxante, correptos, valetudini reſtitutos fuiſſe ſcimus: & quid Arelatēſi cuidā Monacho, colore & habitu vegeto, viribus athleticis, repentè Paralyſi & Podagra perculſo, Rōdelletius preſtiterit, in memoria etiamnū habemus. Vocabatur Apis Monachus perquàm notus & ſcitus aulicus ille, id eſt, Abeille, vernaculo Narbonico. Nec tamē ac albus, eſt perinde formidādus hic: nam decoctis vnius libræ purgātibus & mitificantibus, Melancholiā drachmæ duę trésve radicū, infuſo addebantur: quin & nonnunquam albi & nigri mixti, ana ʒ ij. addidimus. Quò magis accedimus eorū ſententiæ, qui primùm è Pyreneis Perpignanæ, & Salſas Hiſpanię cōterminis, eruti Hellebori periculū fecēre. Poſteà nobis collectū idē in Apenninis Bononię accliuibus, & valle Auſtēſi Pedemōtana, ad Iouis mōtisfaſtigia & ardua circū, nigrumq; nigri Hellebori opinionem auxit: alioqui minus cōgruit Dioſ. delineatio: nulli enim huic flores racemoſi, ſemē Carthami Seſamoidíſve eſt: & caule glabro lęuiq;, nō aſpero, aut niſi mauis interpretari rigidum firmumque caulem ὑποτράχειον, vt poſſe, nos alibi docuimus. Quod verò inter Platani & Spondilli folium, crebriúsq; inciſum dicit, ferendū Dioſ. deſcriptioni: non enim adeò rigidè ad normā minimā queque exigenda: verùm in floribus, ſemine, aliíſque nonnullis, luto hærendum eſt. An ſuſpicandū luxam hîc lacerámve deſcriptionem, aut potius quodpiā μνημονικὸν ἁμάρτημα ſubeſſe? ſiquidē albi flores, muccoſi, racemoſive cùm ſint, tamē deſcripti non ſunt, ſed fortè huic aſcripti. Huic excuſationi venia ſi deſit, veriſimile ſit, nos illo antiquo carere veratro. Idcirco CHRISTOPHORIANAM illā, Aconitum racemoſum nonnullis cenſitam, Helleborum nigrū, non ſemel arbitrati ſumus. Radix quippe atra, confibrata, quàmplurimis appendiculis, morſus Diaboli aut Veratri: Folia crebribus inciſuris, effigie Napelli lutei, ſerratis, longioribus, pendulis, atrovrentibus, Spondylium, vel Imperatoriam aliquantum præferentibus: caulis ſeſquicubitum altus, gracilis, geniculatus: è quo extremo floſculi racematim cohærentes, Oleæ, aut Helleborine albę, albidi, Corylli nucamēto maiores: quibus dilapſis, bacculæ Laureolæ haud diſpares, acinorum modo in Botrum congeſtæ, cuiuſmodi in Liguſtro. Iunio floret: ſaltibus montoſis & dumetis gaudet. Prope Taurinum in Pedemontanis Trāſpadanis collibus, vbi & Laburnum vidimus: verùm cùm hanc tantoperè nocuam accepiſſemus, in ægroto vllo periclitari vires, religio fuit: eóque vulgarem retinere conſultius viſum fuit: erratum rati nòn in re, ſed in Dioſcoridis codice.

CRISTOPHOriana.

ASTRANTIA NIGRA.

TANTO minus illi quadret Aſtrantia nuncupata Atra, German. Schwartz Aſtrentz, oder Muterwortz, quàm periti Saniculam alteram putabant, alii Helleborum nigrum, leuiuſcula

uiuſcula ſanè coniectura. E radice multum fibroſa, aliquantùm Helleboro nigro ſimili, atra, emergunt complures petioli & cauliculi glabri, graciles, quibus folia quinis diuiſuris Pẽtaphylli, Saniculæúe modo, per ambitum ſerratis, obſcurè virentibus: flores aceruatim glomerulis collecti, muſcoſi, Bellidis, Succiſæúe modo & colore: luteum vniuerſa fũdit ſuccum, cuiuſmodi Aſtrãtia maior, cui hæc etiam alijs notis meritò aſſimilatur: idcircò nigra Aſtrãntia vulgus dicitur. Sed enim huic cum Helleboris cognationis: montana tamen eſt, ſed vulneraria.

POEONIA *fœmina.*

AVSPICATISSIMO Apollinis cognomine, & fœlici ope pręſtãda, Pæoniã notiſſima, quã quaſi ſexu diſtincta foret, marem & fœminam fecêre: vtramq; Geneuæ Alpinis & Norbonæ arduis Veganij culminibus, & indidem ſyluoſis non procul alio celebri monte Lupi vocato, fœminã eruimus Vere florentẽ & ineunte æſtate: vbi peręquè frequẽs vtraq; hortis, tamen notior fœmina, eoq; vſu frequentior. Quæ nãq; proſtãt Officinis, Fœminę ſunt, Aſphodeli, Cyperi maiores, aut Oenãthes, vno tuberoſo nodo pẽdulæ, latè ſparſæ, glãduloſæ, ruffeſcentes, oblõgæ, & tenuiores, quàm promiſcuæ *Pæoniæ*: caules primulùm pullulantes puniceo rutilãt: folia inter Helleborũ nigrũ & *Smyrniũ*, diuiſura maris minora, auerſa, cæſia & albida: flores roſeis folijs & calycibus maioris, ſaturatis, vt Maluæ hortẽſis, ſuccedẽte terno folliculorum fœtu, Amygdalæ putamini ſimili, & pari fermè, concolori, dehiſcente per maturitatem, Hellebori nigri ſiliquæ ritu, atque pandente purpureum ſeminis partum rutilum, oblongum, nitidum, teretem, ſerie mirabili ſtipatum, acinis Punicæ non diſſimile: plenè maturum, nigrum, lucidum, medulloſum: ſapore medicato, acri, ſubaſtringent, nonnulla dulcedine cum amaritudine.

MAS.

RADICE ſimpliciore, nec ſparſa, ſed rectius altiúſq; depacta, & interdum binis, ternisve maiuſculis flagellis, odora, intus albida, foris ruffa. Folia Iuglãdis ſitu & ambitu minora, craſſiora, ad Terebinthum aut Staphylodendrum accedentia. Flores, ſiliquæ fœminæ ſimilia, ſed ſemine exquiſitè rotundo, concolori.

PROMISCVA *ſeu Neutra.*

QVÆ nondũ mari Pæonia reperto à nõnullis Mas credebatur herbarijs, nobis Promiſcuum, quaſiq; vtriuſq; cinnus eſſet, & neutrum, viſum fuit appellare. Quippe quantum à ſolo extat, ſi perpendas, Maſculum dicas. Sin erutas radices intueare, fœminã iudices: niſi quia pleniores & habitiores. Hæc Plinio Mas fortè eſt, tamen id excutere noſtra haud magnoperè intereſt, nec ocium eſt, nec lubet anxius proſequi, nũ idẽ author errarit, dum marẽ folijs ait redolere Myrrhã, quippe cùm Smyrnium Myrrham redoleat, perinde ſit, vtro modo dicas, omnes iã in hortis & vſu ſũt. Radice rediuiua multos annos perſtãt.

LEONTOPETALON.

MVLTIS ab hinc annis qui complures radices tuberoſas proſtare quibuſdam Venetis Pharmacopolijs ſępius vidiſſemus, putabamus eſſe Cyclaminis adultę aut vietæ, primo intuitu. Poſtmodùm ſciſcitati inſtitorem, reſpondit eſſe Leontopetãli radices: cúmque multis poſtea in hortis accuratius viuam perpenderemus, flores Anemones vel Ranunculi, in ſiliquis ſemen, caulem non ita procerum, adeóq; radicem magni Cyclaminis aut rapę foris fuſcam, tuberoſam, vti Dioſcorides prodidit, memineramus. Cæterùm folia tametſi ampliora multò, tamen ſinuoſa & circinato ambitu diuiſa, Pæoniæ modo: non Braſſicæ ſimilia, aut Papaueris diuiſura obſeruabamus. Iam inquilina cùm ſit Italiæ & Galliæ, lectori integrum erit nihil aſſentiri, vſq; dum vires exploratas habuerit.

Nemoralis Alpina Herbariorum ALABASTRITES, CORRALOIDES *Cordi.*

POTEST ITIDEM PENTAPHYLLI VOCARI EA, QVÆ in vmbroſis ſaltibus Taurinenſis agri, Calcaris montis Seuenæ, & trans Rhenum non procul

Baſilea reperitur. Folio è ſingulo pediculo quino & ſepteno, Ellebori nigri, aut potius *Pœoniæ*, ſerrato, in pediculis gracilibus, glabris, è caule ſingulari, ſeſquipedali, innixo radici craſſiori, minimum digitum æquanti, tranſuerſim depactæ humi, quæ crebribus articulatur portiũculis, fruſtilliſve marmoreis, & *Polypodij* modo radicem acetabulis inſculptam, effigiem Coralli albi præſerentibus. Flores in ſummitate pluſculi pallentes inſunt Maio, poſteà ſiquoſa vaginula erumpente, maiore Erucę aut Chiledonij: ſemen puſillum claudente, guſtu tota hæc amaricante & calfaciente.

RICINVS,

Cerua maior. Cataputia maior. Granum Regium Meſuæ. Palma Chriſti.

RICINO ſiue κίκεως, ſemini imago, quæ animalculum cognominem imitatur, vocatúrq; Ricinus, appellationẽ dedit, vti Echio, *Pſylio*, Verucarię. Ceruam maiorem ſiue Cataputiã paſſim officinæ appellãt. Granũ regiũ Meſuæ: Palmam Chriſti vulgus, propter frõdis digitatam effigiem, quæ volam palmamq́; expanſis digitis quadantenus æmulatur, oriuntúrq; ex caulis craſſi, caui, 5. aut ſex cubitorum, pixidatim conſertis geniculis, depreſſis, alterno ſitu folia in ficulneo pediculo hærentia, ſeptenis & nouenis altioribus diuiſuris, Ficus, Platani, Caſtaneæ equíve Staphidis agriæ vel Ellebori nigri, ſubnigra aut ſubcœrulea, pinguia. *S*iliquato ſecundum ſummitates faſtigio, racematim compactis floribus luteolis, ſuccedente, vbi conduntur plurima ternis coſtis, aut loculamentis, conſpicua conceptacula orbiculata ſeminis tricocci medulloſi, multúmq; olei preſſi reddentis. Vix alibi quã in hortis videre eſt, tamẽ tum calidis, tum frigidis læta tota ex cæruleo in fuſcum languet, annua eſt, nec rediuiua.

ςαφὶς ἄγρια STAPHIS *agria, ſiue vitifolia.*

Lat. Pedicularis. *Gall.* Pouilleuſe. *Ger.* Luyſcruyt.

DVXIT à foliorum diuiſura, qua Labruſcam ſiue vitem ſylueſtrem imitatur nomenclaturam Staphis agria, quæ & pedicularis notiſſima eſt vocabulo, & compertiſſimo vſu, ad pediculos illitu & ſuffitu abigendos: maceratę namq; & tuſę in aceto vegeto, grana ſi affricentur interulis, quantum eſt pediculorum vel lendinum enecant. Ad quod bellum pediculorum in præſidijs ipſa planta alitur vbiuis gentium, & nuſquam vltrò prouenit, caule cubitali, ſurrecto, fnſco, folia ab imo in pediculis pampineis laciniosa, crebra, profundáq;, Aconiti, Ricini vel Vitis diuiſura. Cæruleos autem flores ſtellatos, Rapõtij, Iulio & Augusto dat. In oblongiore ſiliqua multis, coſtis compacta, dehiſcente, ſemina erumpunt triquetra, pulla, amara, & vrida, oleoſa. Radix non ita magna, annua eſt.

QVINQVE *folium.*

FOLIORVM numero quinario notum *P*entaphyllon, perinde vt Argentina cognata, frequentiſſimum vbiuis itidem marginum & viarum vdis cuiuſlibet plagæ. Folia crenis & aſpectu Agrimoniæ vel Potentillæ, in lorulis prælõgis, flexilibus, purpuraſcentibus, qui ſeſe nouis, qua ſolum ſubierint, propagantibus Fragariæ, Potentillæ vel Vincæ peruincæ modo quinq; partita effigie digitata, Ricini, aut Lupini, ad *S*aniculam etiam accedẽtia, Argẽtinæ luteis floribus. Radix quanta minimus digitus, lõga, purpurea, vel Cẽtaurei maioris colore, quæ arida facta quadrata cernitur, veriſſimè monente Theophraſto: qua etiam nota aduerſante Barbarorũ pertinacia, manifeſtò diſtare à Tormentilla quilibet in promptu ſit noſſe.

Huius

Huius animaduerſa iamdudum quadruplex aut quintuplex varietas, in magnitudine florum, colore, & folijs ſita.

PENTAPHILLVM Minus Luteum.

MINIMVM omnium differt Pentaphillum luteum & minus vocatum, rarius tamen niſi ſyluoſis pratis & herbidis muſcoſis occurrit, vbi Tormentilla, quã gracilibus tum folijs tum viticulis, ſimul ac puſilla ſtatura (nec ſeſe defixis ramulis propagante, vt prior) admodum repręſentat. Folia quã terram ſpectant, albicant.

PENTAPHILLVM album.

NEC multum magnitudine ſuperatur commune luteum Pentaphyllon ab hoc, cui item quinq; partita & Helleboraſtri modo digitata & anterius duntaxat crenata folia; ſubtérq; in cauliculis hirſutis, flores conduntur albidi, radice multis adnatibus huc & illuc vagantibus. In Belgiæ & Galliæ hortis meminimus vidiſſe.

ALIVD album, & Purpureum.

PRÆ omnibus procerius & ſpecioſius iſtud, quod in pingui paſcuũm ſolo vel pratorũ *Sauenæ* Norbonenſis Iunio & Iulio flores edit candidos, interdum purpureos, & in caulibus ab imo, rectis, firmis, pedalibus & cubitalibus folia ſunt quinq; partita, ſed altioribus & crebribus, Coriandri Geranij Robertiani vel Alceæ modo: foris nigricat radix, intus rubella, digitum lata, palmum longa, & ſeſquipalmũ. Etiam in Apẽnino Italiæ purpureo flore, perquàm aſpectu amœno, legebat peritus Pharmacopœus & amicus non vulgaris Iacobus Rainaudet Maſſilienſis: Belgæ & Galli in hortis alunt.

ALPINVM petoſum & minimum Pentaphyllum.

NE hoc quidem adhuc deſcriptum, quippe non frequens occurrit, nec niſi celſioribus montium iugis gelidíſq; cautibus, quales ſunt Sabaudiæ, in Auſtẽſi valle, & Norbonæ ad Calcaris hortiq; Dei ardua, & in verticibus editiſſimis Mindenij. Foliola ſunt circinato & integro ambitu, quinq; partita, tenuia, & ſubtus candore nitido lucentia, aduerſa, viridia, Saniculæ tenellæ multũ ſimilia, ſed minora. Floſculi ſtellati, racematim collecti, candidi, interdũ & purpuraſcentes, Alchymillæ ſimiles, defluũt ventis ęſtate, in gracilibus admodùm cauliculis, è radicibus fibroſis capillaceis, fuſcis, purpuraſcentibus. Quidam Tormentillæ annumerãt iſtud, cui multum ſanè ſimile eſt. Incompertæ tamen facultatis niſi exſiccantis & aſtringentis.

Incana Pentaphylli effigie, an LEVCAS *Dioſc?*

NON penitus nihil ſentiebant docti amici noſtri Valerandus & alij, qui hanc plãtam intuiti, Leucadem cenſebant: non modò enim tota incana eſt, vt flagitare videtur ipſa nomẽclatio, ſed etiã Triſſagini folijs eſt, qualem oportere eſſe, facit ſuſpicionem conſequutio. Folia ſunt terna aut quaterna, crebra diuiſura & magnitudine Triſſaginis, ſurculis breuibus, craſſis, lignoſis, ſubrubris, rugoſis, fuſcis, vt Pẽtaphylli, quod inęquali à radice exortu multis depacta portiũculis quodã habitu adũbrat: item ex fuſco purpuraſcentibus in alias fibras diuiſis, guſtu etiam *Pentaphylli* vel Tormentillæ, aſtringẽte, exſiccãte. Quare & fortè non minoris quàm illæ duæ efficaciæ aduerſum venena eſt, quæ cauſa fuit, vt illi, fortè vires radicũ experti, auſi ſunt Leucadẽ hariolari. Et præſtat (quãdo nulla eſt Dioſcoridis delineatio) hanc perpulchrã plantã noſſe &

experiri,quàm nullá,nihilq́; periclitari ad eruditionis ſupplemẽta. Admodùm inuentu rara,nec nobis lecta,niſi propè Allobrogum deuexa,planitie in arida,glareoſa.

EVPATORIVM Græcorum, Agrimonia Officinarum.

Ger. Oderwenig, vnd Bruc Wrtz. Ang. Gall. & Bel. Agrimonie.

TAMETSI quoſdam nouimus in Belgio & alibi,qui Agrimoniæ,ſiue vero Dioſc. Eupatorio in morbis hepatis, lubentius Canabinum aquaticum,à nobis ſuperius memoratum,ſubdant, vſurpentq́; frequentius, tamen quia non rei ignoratione faciunt, ſed viriũ maiorum exploratione freti,eos adeò nõ inceſſimus,vt potius laudemus,ſi veterũ quopiã ſimplici perbono aliud melius vſu comprobarint. Agrimoniã autem noſtratem ſatis cùm notæ cunctæ, tum nomen Argemonæ in Agrimoniam detortum,(non Arthemiſiam, vt ſub capitis finem Dioſcorides monet) verum eſſe Eupatorium ſatis teſtantur. Quin vires multò magis,ſed multò plures ſunt,quã quas Dioſcorides enarrauit. Eſtq́; notitiæ vulgatæ planta,frequentiſſimi commodi,vbiuis gentium in pratis ſiccioribus ſatorum,viarũ marginibus fruticat cubitum & ſeſquicubitũ alta,ſtriatum,anguloſum,ſubpurpureum,hirſutũ,durum,lignoſum & vnicũ ſæpiſſimè caulem promẽs,multis ramoſis neruulis,folia quaſi pediculo innixa,ad Vlmariã,Potẽtillã,aut Roſam effigiata hirſutie,nõnihil incana,floréſq; in ſummo exiguos,luteos,ſtellatos,Pentaphylli minores,ſecundum totam ſummitatis longitudinẽ edit,vbi ſeminum ſeries Lappoſa hirſutáq;,pannis hærẽte,quos vel tactos mordicus tenet: medulla intus albida,ſapore non ingrata,vti nec odore tota planta. Radix craſſior,foris fuſco rubore,dura,exſiccante,& moderatè aſtringente, adeò apta foris & internis affectibus,vt decoctum dilutúmve colore lympido vini gilui,placeat: & potu viſcerum, hepatis præſertim,tonum reſtituat,intemperiemq́; omnem fermè corrigat, obſtructiones reſeret. Eoque ſuccum officinæ expreſſum in Trociſcos ſeruant. Xantis Pictauę Galliæ finitimæ ſyluæ eandem Agrimoniam edunt,quam odoratam vocitant, propter odorem multò flagrantiorem,etiamq́; in hortis colebat ſuperioribus annis,& dabat nobis illic eruditus Medicus Lamoureus.

ARGENTINA ſiue Potentilla.

Ang. Wilde Tanſie.

Ger. Grenſing. Gall. & Bell. Argentine.

TANTOPERE eſt hæc affinis facie Agrimoniæ,vt & vulgus Sylueſtrẽ vocet Agrimoniam, & non rarò mulierculas Agrimoniam ſe collegiſſe ratas fallat: diſcernitur verò reptatu viticulorum teneriorum,gracilium,Fragariæ vel Pẽtaphylli,cuius flores ſunt ſimiles, & concolores,lutei: folia autem ſupernè virent dilutè,auerſa autem argenteo ſplendent nitore,vnde Argentine dicta. Potentilla pariter à viribus,quibus eximijs pollet,ad frangendũ calculum,interiora vulnera & vlcera maligna,& dyſſenterias, viſcera roborando,ſimiliter Agrimoniæ: cuius, potius quã Tanaceti,tẽperamento exſiccãte,ſiue calore moderato eſt, ſed aſtrictione ſuperat: multum ſanguinẽ grumoſum potu diſſoluit. Viarum, vdarum prę-ſertim,nulla amantior,frequentiórq; alumna vbiq; gentium dignũ obſeruatu. Hanc inditam pelui frigida aqua ſemiplenæ, & operculo occluſæ deſtillare, ſiue vapores in concauũ operculi ſubuehere,quod ſublimare vocant,ferũt. Huius ſtillatitiam ad lẽtigines,pãnos,& maculas, fuſcumq́; colorem Sole contractum delendum,Anglæ mulierculæ adhibent.

TORMENTILLA vel HEPTAPHYLLON, an Chryſogonum Dioſc?

Ger. Brickwurtz vnd rot heylwurtz. Gall. Ang. Bel. Tormentill.

QVI Pentaphyllon nouit,non poteſt quin norit Heptaphyllõ,à ſeptena foliorum diuiſura ſic vocatum: Tormentillam verò,quia tormentum, cruciatúmve dentium ſæuiſſimum placat, atq; venenatorum quorundam rerum compeſcat furiam cruciantem. Nemoroſa,montana,ſicciora,macilentioraq́; prata ſternit,ſurculoſis, gracilibus,ſenis vel octonis ramulis,folia Quinquefolij minoris lutei, ſed ſeptena diuiſura, ſparſis, rubellis, nitidis ab radice exortis corpulentiore,& craſſa,pollicem ferè æquante,Biſtortæ, & colore intus rubro,foris nigricante: floſculis Potentillæ,vel Pentaphylli lutei minoris.

FRAGA Fr agaria.

NON ITA diuerſa ortu & habitu ipſo viſitur in ſyluoſis Fragraria,prætermiſſa etiam Dioſc: ſed verſu Maronis ſignata: *Qui legitis flores & humi naſcẽtia Fraga.* Fragrat nam-

mamque non modò fructus & flos,ſed etiam ſtillatitia; præſertim fructuum maturorum: qua mulierculæ Eriſypelaceas & furfuraceas lentiginoſáſque faciei fœdationes leniunt & abigunt. Ad calculoſos& inflammationes epota optimè facit.In bellariis, præſertim cultæ plãtæ idẽ vſus,ſed quàm Idei Rubi delicatior fructus.Humilis herba, ſyluoſis familiaris & viarũ marginibus,primo Vere floret,& tota ęſtate fructũ fert,purpurei,ſanguinei diluti cruoris ſaturum,folia terna Rubi, aut Idei,adeò ſimilia,vt nonnulli ſomniarint eandẽ, differt verò herbacea natura,(tametſi hyeme perſtante , quando etiam Brumæ tempore ſemioperta niue in Anglia,mora eſitauimus nonnulla) viticulis exilibus, enodibus,numeroſis,piloſis, nequaquam ſpinoſis , ab radice tenui,ſuperficiaria fibróſa,prodeuntibus: floribus in ſummo albis,Rubi,ſed minoribus.

Vulgaris GARYOPHYLLATA, *an* GEVM *Plinij?*
Germa. Benedicten wortz. *Gallis.* Galiot. *Ang. Auens.*

NVTRIVNT & ſyluoſæ vulgarem hanc,illis non multùm abſimilem , nec item Græcis & Latinis (niſi fuerit Geum apud Plinium) dictam , cuius tamen radix eximii odoris nullum latere debuit,qui olfeciſſet : quippe Nardi Garyophylíve ſuauitatem ſpirat , multum capilloſa , rubella intus , caulem piloſum, ſubpuniceum , ſeſquipedalem,& bipedalem emittit, alis aliquot diuiſum , quibus ſummis flores *P*otentillæ , aut Tormentillæ inſunt,& pilulę deinde oblongæ,ſcabra hirſutie mordaces , in pediculo ſingula ad imum folia ferè Alchimillę,in ſummo Fragariæ;ſed hirſutie & ſimilitudine Agrimonię, cuius qualitates ferè eſt aſſequuta:calore & ſiccitate temperatis : ad vulnera intus foríſq; vſu laudatiſsimo; quare & in hortis vbique herbarii colunt.

Septentrionalium rotundifolia Papposo flore, GARYOPHYLLATÆ.

BRABANTIÆ ſyluoſis conterminis *M*echliniæ,& in Northmannia frequens iſta , in Anglia verò plurima: quę magis totius plantæ habitum perpendenti , quàm foliorum expreſsionem,aut radicis,Garyophyllatam repræſentat : ſunt etenim circinnata,& aliquantùm criſtata,ambitu Hederæ terreſtris,in petiolis exilibus nonnulla foliola admodùm exigua habentibus, vulgaris Garyophylæ modo:radice craſsiore,minus fibroſa,minimũ digitũ æquante, Geranii moſcati momordicæ dicti, nec perinde Garyophylam, aut Nardum halante :flore ſpecioſiore, & caliculo pallidiuſculo,relinquente pappóſam orbitam,quaſi plumeis vndantibus,quadantenus Alceæ Venetæ radiatam.

Alpina Pentaphylæa CARYOPHYLATA.

IN Rheticis Alpinis nõ procul Clauenia,hanc primùm nacti,putauimus eſſe Tormentillæ,aut *P*etaphyli ſpeciẽ:verùm radix Geranii fibroſior , foriſque rubiginoſa, parùm quid ſuaue redolens,Garyophylatam teſtatur. Quinetiam erigit caules pedales,cui hęrent folia quinquepartita,ambitu ſerrata , *P*enthylli , aut Tormentillæ , flore luteolo pallentéve, ſtaminulis lanuginoſis , croceis , papposis , minoribus Garyophylatæ.

VERONENSIVM *Garyophylata,flore Saniculæ Vrſinæ.*

INTER complures inſigniores plantas , quás apud Veronenſium *P*harmacopœorum peritiſsimos, Franciſcum Calceolarium, & Andream Bellicoquum, partim in Officinis, partim in hortis videbamus 1563.fuit quædam peruenuſtis florum quaſillis, puſillis,

ortu

ortu & ſimilitudine Primulę, aut potius Saniculæ Alpinæ, intus luteis, foris purpurantibus, nitidis, è medio filamenta crocea oſtentantibus, & pluribus in ſingulo cauliculo, glabro, gracili, è radice numeroſa coma donata, quę permultos petiolos ſtatim fundit, quibus cunctis ſingulū foliū Geranii, Maluacei, aut Saniculæ, rotundū nēpè: ſed per ambitū altius ſinuatū, minutimq; crenatū, aſperiuſculū, flexū humi, & fuſius aliquātò ſe pandens, ritu Geranii. Qualē meminimus in hortulo pone ædes Iacobi Cortuſii Patauini Patricii, rei herbarię perquàm periti & auidi, cui & nos viciſsim quaſdā tranſalpinas & Norbonenſes plantas, partim dono, partim ſpectādas dedimus; ſapore ex aſtrictione ſiccante.

Imperatoria.
Podagraria Germanorum.
Angelica ſatiua.
Varietas.
Angelica ſylueſtris.
Benzoin, Aſſa dulcis.
Panax Heraclea.
Altera Oluſatri aut Paſtinacæ facie, Panacis ſpecies.
Laſerpitium.
Leuiſticum.
Spondilion.
Libanotis Theophr.
Coriandrum.
Apium hortenſe.
Oreoſelinum, ſiue Petroſelinum
Macedonicum.
Hippoſelinum, ſiue Oluſatrum
Smyrnium.
Liguſticum.
Paſtinaca domeſtica.
Sylueſtris Baucia.
Paſtinaca marina.
Syſarum, Aſphodelus Heſiodi.
Potades, ſiue Batades Luſitanorum.
Eſaphoboſcum.
Coſtus adulterinus Illyricus.
Barba Capræ, ſiue Vlmaria, an Rhodera Plinii?
Flos Aphricanus, ſiue Othomna Italorum.
Centaureum magnum duplex.
Phu, ſiue Valeriana omnis.
Nardus montana.
Phytenma Monſpellienſium.
Saxifragia hircina { *Maior.* / *Minor.* }
Phellandrium Plin.
Pimpinella.
Daucus ſecundus Selinoides.
Ammi vulgare.

IMPERATORIA.

AVGVSTO hęc propter raras facultates donata fuit nomine, ceu quæpiā lectę mercis indicatura. Affinior autē eſt facie ſatiuę Angelicæ, quàm ſylueſtri: folia tamen propius Spondiliū & Hippoſelinū æmulantur, vt plurimùm terna, ſtatim ab humo cauliculis ſubuecta: gracilis caulis, nodoſus, ſeſquicubitū altus eſt: vmbellæ & ſemē Angelicæ ſylueſtris, vel Anethi: radix digitū æquat, multis fibris in terram ſparſa, foris fuſca, albicans intus: multò

multò vehementioris & acrioris facultatis,& odoris quàm Angelicæ. Iiſdem gaudet natalitijs.

PODAGRARIA, German.

MVLTVM abeſt ab huius facultatibus ea quæ adeò reſtibili & importuno prouentu iuxta ſepes hortorũ & parietes vdis vmbroſiſq; locis pinguibus prouenit, vt vix inde poſſit radicitus deleri. Pedem alto caule,candida vmbella, Imperatoriæ, minora folia & radix,odore minus ſuaui,quo & viribus quadantenus ad Ebulum accedit. Ea propter plebecula rata Ebulum eſſe,vſa iam diu eſt,etiamnumq; experitur ad Iſchiadicos Podagricos optimè facere. Vocitántque Belgæ Flercincruyt,id eſt,Podagrariam. Sanè facultates Ebulo quàm Imperatoriæ ſimiliores ſortita eſt.

ANGELICÆ.

VIX credi par eſt noſtrates Angelicas Indicis delitijs aut præſidijs neutiquam poſthabẽdas, Antiquitati notas,niſi ſint apud autores veterinarios Gallorum Laſerpitia memorata:nec enim ſiluiſſent illi tam diuinam fragrantiæ gratiam,& vicarias diuinæ Beneficentiæ vires,ſiue Angelicas, triplicis noſtratis Angelicæ. Quarum quæ procerior, radice craſſa & aliquantum ſupernè tuberoſa, multis appendicibus humi merſa intus candicat, foris pulla,odore perquàm ſuaui, aromatico,pinguem,gummoſum, flauumque ſuccum remittente. Caulis bicubitalis binum triúmve cubitorum: ſtriatus,palleſcens,ferulaceus. Folijs latis,Hippoſelini,Simonij ve æmulis,ex viridi in pallidum langueſcentibus, mollibus, vmbellę ſunt Paſtinacæ,domeſticæ, luteique flores & ſemina foliacea,rotunda,compreſſa,& albida, acris guſtu & odoris eximij.

Varietas.

NOnnullis in hortis hic Londini,Antuerpiæq; viſitur alia, tota minor,cuius ſuauiorem odorem radix ſpirat,prope quam folia ima ex purpura rubeſcunt: ſuperna autem ex rubore vireſcunt:vmbellæ cæteráq; ſemina ſimilia. Celſos vtraque montes gelidáq; amat iuga, veluti Imperatoria dicta,cum qua in hortis colitur in Anglia,Belgio,Gallia.

SYLVESTRIS Angelica.

SED quæ ſylueſtris rarius hortis,ſed ſæpius vliginoſis,pratenſibus locis frigidis,gaudet, radice pluribus fibris,odoréq; cæteris multo minore eſt,guſtu non ingrato & Paſtinacæ fermè:minoribus folijs,acrioribus,paucioribus,minúſq; inciſis:graciliori & humiliori cauli,vmbellę albicant magis. Cuilibet hæc nota in Anglia,vbi lubenter vtuntur, quia aptior edulijs condiendis. Corrigit enim prouentum ſaburamq; craſſorum & viſcidorum humorũ,atq; fœtidum halitum emendat tetri ſpiritus, ex praua concoctione manantis, copioſior etiam & gratior eſt.

ASSA *fœtens, an ſit ſuccus Cyrenaicus mixtus.* BENZOIN *recentiorum, non eſt ſuccus Cyrenaicus.*

SVCCVM Syrenaicum longè alium fuiſſe,& Benzoino vocato excelluiſſe in promptu eſt noſſe : cùm legenti,alterum Ferulaceæ plantæ , alterum verò arboris proceræ multò ſuauiſſimum excrementum eſſe: tum etiam facultates,qualitatéſve exploranti, quæ guſtui in Benzoino,neque feruorem in intima ſeſe dantem, neq; in corporis meatus peruadẽtem,ſudoréſve affatim cientẽ exhibet. Capite autẽ de Lacca,Benzoin inuentum recentioribus,& à Cancamo differre,differuimus. Ac tametſi Syrenaicum illud celeberrimum iam tum defeciſſe Plinij æuo aſſentimur, non tamen prorſum nullum extare in naturæ familia Laſer perſuademur. Præter enim quàm quód ſpeciem nullam penitus poſſe interire docẽt Metaphyſica dogmata, tum verò nobis ſuppetit Aſſa fœtida,quæ potis eſt Syriaci,Armeniaci & Lybici laſeris opinionẽ ſuſtinere. Solitũ enim erat iſtud notæ deterioris mixtum Sagapeno vænum vehi. Sagapeni enim eſt odor Aſſę fœtidus affinis,quod Laſeri nondum ſiccato ſoliti erant remiſcere,ſicq; venundare, Dioſcoride authore, cuius recenſione doceri oportet Laſer non adcò celebre fuiſſe,quia odoratiſſimum,alioqui primò libro recẽſuiſſet,aut hîc vſum tam rari odoris addidiſſet,vel ſaltem odoratiſſimum dixiſſet: atqui dũtaxat Syrenaicũ laudat,quia aptius cibis,maiore cõmodo,minore odoris ſaporíſq; faſtidio eſitetur. Odorẽ nõ ſuauẽ, ſed intenſũ vegetúmve cõmendat, quo mixtò ſali aut condimẽtis,oris fœtentẽ halitũ corrigit,vt puta Liguſtico Imperatorio,Zeduaria, Leuiſtica

non

non ſuaui,ſed gratiore quàm naturæ placeat odore .Hunc Serenaico temperatiorem multò eſſe,& os eo imbutum minus vehementer ſpirare. Ipſis ſubductis, ſi quis duplicem aſſam meminerit Arabibus dictam,alteram dulcem,alteram fœtidam, vires noſſet ſic ſatis quadrare:odorem verò mitiorem illius,quæ dulcis dicitur,agnoſcet,vt cui minus aut nihil additum ſit fœtidi Sagapeni,aut alicuius conſimilis gummi. Fœtidam verò vbi multū ſit remiſtum,eoque fit vt interdum liquidior,liuidior,rubicūdior,remiſſior cernatur,prout mixta,recēs aut vetuſtior fuit,neq; dum exaruit,cuiuſmodi interdum viſere eſt in rancidis officinis.

PANAX *Heradium Herculea,ſiue Heradia fronde Paſtinacæ.*

DIXIMVS antea Panacis nomenclaturam communem fuiſſe pluribus plantis, quæ neq; inter ſe facie,nec planè viribus ſimiles eſſent,magnæ tamen celebritatis commēdatione κατὰ τὸ πανάκειν, ceu quemlibet morbum dolorémve abigerent, dictæ fuiſſent. Hanc autem etſi Herculis nomine claram difficilè noſcitare ſit, quia aliquàm multis,quas nouimus in noſtro cœlo oriundas,effluat nullus ſuccus, tamen non deſunt qui quandam in hortis coli non ita diu cœptam,nobis etiā(commōſtrante Doctore Aſſatio) ruri lectam, veram aſſerunt.Verùm permultæ ſunt aliæ huic nulla dote aut nota inferiores: radix exigua nimis videtur, duum cubitorum caule ferulaceo enim, folijs quadantenus Smyrnij aut Imperatoriæ, ſed lacinijs ambitúq; magis circinato,viridis pallentíſq; coloris,rigidis, & leuiter hirſutis. Radix non perinde ſucculenta Liguſtici vel Angelicæ,vmbella lata,floribus luteis. Creuit ſuaptè ſponte in illo ſaxoſo colle, qui Frontignana redeunti Monſpellium ad læuam eſt,propè aut pone Sacellum dirutum, vt nos monuit multiplicis induſtriæ atq; indefeſſi laboris hac in parte Doctor & profeſſor Monſpellienſis Aſſatius:ſed ſtudioſorum accurſu, qui auidè iſtam plantam in chartis ſeruabant, deleta illic ferè fuit.

PANAX *altera recentior Oluſatri aut Paſtinacæ facie.*

VENETORVM quidam potiores,etiamque Leopilli circulator, alebant & oſtentabant quandam Panacis ſpeciem ferulaceo caule binum & 3.autem 4. aſſurgere cubitorum,multos in ramulos ſupernè diuiſo.Ferulacea autē folia ſquabra,aſperiora,in ſingulis petiolis,geniculis,ſingula prodeunt,ampla,tharſi,plumatimve ex interuallis æquis poſitu Paſtinacæ,& folijs conſtans multis in vno petiolo,oblongo: Africani fermè floris luteoli aut pallentis:flores in vmbellis paſtinacæ aut Bauciæ, quam etiam aſſimilat tota planta hirſutie incana, radice longiore, albida,nec ita diſſimilis:in Venetis & Flandriæ hortis meminimus guſtu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo,oponaceum ſuccum redolente:quare meritò putetur hæc,vt ſi qua alia,Panax legitima.

LASERPITIVM.

CONTRA quàm fit hodie ab iſtis autoritatum racematoribus, minimè nobis lubet multas aceruare ſuper hac hiſtoria paginas ex veteribus, quibus ne nunc quidem ſi viuerent fortè eſſent ipſæ plantæ notæ,Laſtipitij dico Sagapen, permultarúmque eiuſmodi gummificarum,quæ videntur Dioſcoridi & Theophraſto non viſa, ſed lectione aut auditione accepta.Eamobrem non multa hic verborum velitatione,vt moris hodie, ſed ſedula luſtratione & peregrinatione opus eſſet, quando antiquorum manca ſæpe, ſæpius nulla recenſio extat. Igitur ipſi quantum inſpectione aſſequuti fuimus, candidis amicis lubenter impertiemur.E regione Maſſileæ,& non procul inſulis, quas videtur vocaſſe Dioſcorides Stæchades (quæ tamen putantur hodie illæ è regione Olbiæ,à Maſſilea fermè diei nauigatione, vti capite de Stæchade dictum fuit)inter multas raras naſcitur ferulacea

&

& viſenda planta, cuius radix prægrãdis, intus alba, foris cineritia, ſucco prægnans, mollis, pinguis, odorata, maior quàm Thapſiæ, aut Ferulæ. Caulis proceritate & craſsitie Ferulam æquat. Folia Paludapii, ſed craſsiora, rigidiora. Vmbellæ prægrandes Ferulæ, aut latiores quàm Anethi. Semẽ Angelicæ foliaceum, rotundum, compreſſum, odoratũ, & colore buxeo. Hanc Iacobus Rainaudus Maſsilienſis Pharmacopœus, ſtirpiũ valde cupidus & peritus, nobis miſit: deinde attulit Monſpelliũ quatuor ab hinc annis: quæ præceptori eximii ingenii Rondeletio viſa fuit Laſerpitio aptius congruere, quàm quæuis alia ex multis, quas ille vidiſſet, Ferulis. Satum in Belgio ſemen, an creuerit, nondum ſcimus.

Laſerpitiũ è regione Maſsiliæ repertum.

LEVISTICVM, *Germanicum Laſerpitium.*

SPECIOSA minus hæc ſuperiore, odore nec tam grato, nec perinde ſuaui, quam Leuiſticũ eiũsve ſpeciẽ cenſuêre. Folio enim Apii paluſtris maiore, radice craſſa, fuſca, odore graui uſculo, caule & vmbellis ferulaceis, ſemine oblõgo, foliaceo, Sileris mõtani dicti. Vtranq; proponimus doctioribus arbitris expendendam: poſſunt ſiquidẽ eſſe in diſsimili ſimilitudine, & tamen congeneres, veluti ferulaceæ illæ Afræ vel Cyrenaicæ: Quibus noſtratis triplicis Angelicæ & Imperatoriæ (eximiis & penè diuinis, tum nominibus, tum dotibus nobilitatæ) ſi non ſunt affines, certè accenſeri, ne dicam præferri, ſunt meritæ.

SPONDILIVM, *Germanis falſò Acanthum.*

NVLLI non regioni ſponte oritur hæc, & pro Spondylio etiam vulgò noſcitur: ſiquidem præter odoris grauitatem, à qua propter virorem, Spondylium, qui itidẽ fœtet & radici ſimilis eſt, dicta videtur; etiam nulla prorſum deeſt, aut aduerſatur deſcriptioni. *Pleriſque* locis vdis & ſecus ſcrobes oritur, foliis longis & latis, *Panace* Heracleo maioribus, & inciſuris propè æquantibus, craſsis, laciniofis, albicantibus: Caule, vmbellis, & floribus Bauciæ, candidis, latis: radix Hyoſchiami, candida. Vniuerſa nonnihil fœtidi olet; & ab Acantho vero non modò viribus, ſed etiam toto genere differt: nec enim ſpinoſa vſpiam: aut perinde emolliens eſt, neſcio quàm verè, ſed monebat quidã Medicus, huius ſolum & merum ſuccum curaſſe pro enemate indi, ratus eſſe Acanthum verum, & ſenſum primùm glaciei, deinde ſtuporẽ inuexiſſe, cuius tamẽ periculum nullum facere licuit.

LIBANOTIS *Theophraſti.*

NON multum videtur abeſſe à Theophraſti Libanotide planta, Hippoſelini, foliis paucioribus, parum in ambitu ſerratis; ſemine in vmbella foliaceo, lato, oblõgo, odore & ſapore Angelicæ, radice ferulæ, quæ comam promittit villoſam, furuam, Peucedani fermè vel Dauci, alba intus, foris pulla, odoratu medicata, fermè Syluestris Angelicæ, hanc Commentator, neſcio ſi vidit, certè non deſcripſit, verùm ſuo pictori pręcepit vt pro Æthiopico Seſeli ſculperet, qui perperam æmulatus eſt ex commentariis Dodonei, cuius mentionem

nem nuſpiam cur non fecerit facilè ſubodorari. Foliis Lactucę ſylueſtris, ſterilis, orba caule, flore, & ſemine, Theophraſto memorata, nuſquam nobis viſa.

CORIANDRVM.

VBIQVE hortorum peruium Coriandrum, à cymicum putore, aut potius cicutæ fœtore viroſo, & conſimili facie, nominatũ: tametſi & ſimili, vt videtur innuiſſe Dioſ. viribus cognatum. Cuius ſententiam ſi accuratius ſubduxiſſet Senẽſis, non quidem iam commentator, ſed Dioſco. immerentis deſertor, neutiquam tam multas farragines ex Galeno, Auicenna, Ruellio, Braſſauola, in ſuas paginas conuaſaſſet. Quin potius, quod ſolertis interpretis & candidi eſt, à veritate Dioſcoridéque ſtetiſſet, neque noſtra deluſa ſpectatione ſic, nihil docendo, elapſus abiiſſet. Licuit enim cuilibet Philoſophiæ mediocriter imbuto, dimidio paucioribus verſiculis non parũ lucis huic difficultati afferre. Et decuit etiã Medicum doctum hunc admodum pauca diſſerere: Coriandri aut herbam totam, aut ſemen in vſum vt plurimùm venire: & eius quidem, aut aridi, aut virentis: neque tam multis rixis, ſed multiplici experimento, & antiquorum certiſsima obſeruatione, eius expreſſum ſuccum herbámve contuſam, illitu tumorum feruores cõpeſcere; ſemen verò ſtomacho multis de cauſis proficuum, concoctionem iuuare, vaporum ſurſum eruptionem flatuumque impetum ſiſtere, temperatæque qualitatis alimentum eſſe, vnde ſanguinis ſeminíſque incrementum, ac ne quidem correctum prodeſſe, ne tantoperè auerſentur illud meticuloſi iſti declamatores: cùm quiſque Pharmacopœorum, aut etiam è plebecula quotidianis epulis aut medicamentis correctum miſceat, nullo inde percepto nocumento. Plerumque etiam illud ſaccharatũ officinarũ, neutiquam correctum eſt: niſi putes ſaccharo, igneq́; : igitur non aceti frigiditate, ſed potius ſeminis ſiccitate & tenuitate. virus fœtidumque ſpiritum abſtergi putandum.

Conſule Dioſco.

Rationis ſubductio igitur hæc eſt: Coriandri herbam pręſertim ſucco frigidam eſſe, adeòq; nonnullis in locis, Arabum teſtimonio, eius ſuccum epotum exitio eſſe: quod de Hiulca recentiores etiam exploratum habent: Herba nempè veſca & boni alimenti, ſuccus cuius, hominem necat. Quapropter & ſacris ignibus illitus reprimet ſuccus inflammationẽ, exceptus polenta panis medulla, quam Galenus haud reiiciet, vt qui libello de paratu facilibus, ex antiquis doceat hordei farinam polentam panémue & ſimilia addi ſolita, non tam quò agant, quàm vt agendorum ſuccorum vires excipiant. Tametſi videntur etiam iuuare digerendo, & ſiccãdo, vt hordeacea, aut etiã demulcendo, vt medulla. Atque huic reſponſio eruenda obiectioni de ſtrumis: multa namque ſunt non calida, quæ ſtrumas incipientes diſcutere valent: eóque hic farinam freſæ fabæ addi vult Dioſ. tum excipiendo medicinam, tum etiã iuuando actionẽ: Digerit namque faba, cumq́; Coriandri ſucco mixtã moderatè repellit exſiccando: qua etiam vi teſtium phlegmonibus opitulatur: ſicca enim optimè id præſtare, modò modicè refrigerent & diſcutiant, præſertim initiò, Methodus Galenica docet: ſic Plantago etiam Dioſcoridi, ſic capilli Veneris ſtrumas diſcutiunt.

APIVM Hortenſe. Σέλινον

Germ. Peterſilgen. *Gallis.* Perſil. *Ang.* Perſele.

MALIM equidem ᵕelinon quaſi Lunaticum dictum, ab illo formidando affectu, quem accerſeret eſu, quàm à paluſtri ſolo, vbi non ſemper naſcitur. Ei autem non deſunt vires quædam Coriandro analogæ. Siquidem eadẽ fermè vtrunq; pręſtat, experimento & Dioſc. ſuffragio: non tamẽ cùm dicimus analogas, eaſdẽ aut ſimiles, intellectũ iri volumus: ſed ſic loquimur, vt enucleemus iſtius authoris ſcitũ ſolérſq; ingeniũ, pauci eloquii & veritatis amiciſsimũ. Vt quid nõ argutetur nũc criticus ex Galeno, hæc Methodis aduerſarii, calidũ nempe Apiũ? inflãmationibus oculorũ mederi, æſtuanti ſtomacho amicum mammiſq́; turgentibus: & tamẽ hæc Dioſcoridica medicatio, eiuſdemq́; intellectio, eſt Galenicæ Methodi anima, perquàm digna cui nauet quippiam operæ ſedulus Senenſis: Sicque ſe expediat, eſſe præſidia non parum multa, quæ contrariis, aut valde diuerſis polleant

ant effectionibus, & tamen eidem medeantur affectui eiuſdem incrementi & modi. Id in capitis fracturis atque vulneribus facilè de Galeni Celſique lectione, & medicamentorum collatione diſcas: quorum hic ſiccantibus frigidis, ille verò calidis digerentibus, etiamque humectantibus fœliciter vſi fuêre: ſicq; teſtium tumoribus violaceum farinis exceptum leguminoſis quidam, alij verò Cretenſi feruido vino exceptum Cumini pollinem medētur. Sic hîc nihil mirum Coriandro ſicco refrigerante, & paulùm quid aſtringente partim diſſipari, partimq; repelli materiam eiúſq; incrementum, vel Apio calefaciente digerentéq; in halitum per poros laxatos diſſlari. Multa cùm ſint Apij genera, omnium frequentiſſimum gratiſſimūq; cibis eſt domeſticū, eóq; meritò tacita cōiectura magis quàm certa vlla expreſſa figura, verum antiquorū putatur. Nam illud perelegans & rarum, quale viruit in hortis ſuperiore anno è montibus allatum, nihil diſtat, niſi foliorum criſpatis oris, argutioribuſque & minutioribus inciſuris. Iſtis haud abſimiles cæteræ ſpecies, viribus tamen efficatiores & medicatæ magis. *Varietates.* CRISPATVM Apium.

Paludapium vocatum ſatiuo quidem maius, ſed ingrati tum ſaporis, tum odoris, vt ſi quod Apiū meritò fuerit Chryſippi Dionyſijq; conſilijs Medicorū, à cibis abdicatū, quia propēſius paroxiſmum epilepticum excitet, acieiq; obſit: iſtud paluſtre ſit meritò cenſendum. Eſt tamen efficax valde, eóq; Arabibus & Pharmacopœis nonnullis vſitatius in ſyrupis ad obſtructiones, Biſantino & 5. radicum. PALVDAPIVM

OREOSELINVM, ſiue Petroſelinum.

OREOSELINVM verò radice eſt craſſa, longa, alba, odorata, acri, aromática, quàm quà caulem promit, capillamenta quædam in ambitu habet Libanotidis modo. Folia à Venetis reperto Macedonico Petroſelino ſimilia & æqualia: caule non procero, ſparſo: Semen & vmbella non diuerſa. Rarius iſtud, niſi montoſis Lugduni, prope Sequanam, & in valle Oſtenſi Pedemontana.

MACEDONICVM.

A DOMESTICO perparùm diſtat effigie Venetorum Macedonicum vocatum: Folia conſimilia, aut potius Saxifragiæ Pimpinellæ: caulis cubitalis, albicāt vmbellæ, ſemenq; euanidum, puſillum, minus, minoríſque energiæ & virium, quàm ſatiui Apij, multo ſtudio cœptum eſt coli, quia rarum, neſcio an verum.

HIPPOSELINVM, ſiue Oluſatrum.

PERQVAM ſimiles Oluſatrum & Smyrnum, adeò vt minus circumſpectè vtrumque exploranti, alterutrum vtriuſuis poſſit veram delineationem repręſentare: at cui vtraque planta viridis præ oculis, atq; deſcriptio non item. Magis conſpicuæ differentiæ ſunt hæ. Iſtud genus, quod plebecula frequens eſitat, præſertim primulùm aſparagos dum promit, vocitatq; Macedonicnm vel Alexandrinum, vt Angli, in hortis copioſiſſimum, vbi radix illi craſſior, magis ſuccoſa, veſca, & tenerior, quàm ſuapte ſponte nato. Foris color pullus, intus albus, odora, guſtu grato, & nonnihil medicato. Caules edit aláſve multas ſtatim à radice, & folia Apij paluſtris, ſed maiora, rotundiora, viridantia ex atrore, vel lurida: caulis ſtriatus, bicubitalis, concauus, Apij: vmbellæ, chorymborum inſtar, pēdulæ viſuntur maturitatem aſſequntæ, onuſtæ ſemine copioſo, atro, vnde illi Oluſatram, pleno, graui, ſemiſphęrica figura, ſed paulùm quid vtrinq; retuſa in baſi, medicato guſtu acri, ad Smyrnium accedente. Doctiſſ. Marcellus & Braſſauola eſſe verum Hipposelinum aſſeruerunt, quod qui reſpuunt, anili prorſum argumento, non vt veritati, ſed ſuæ potius dignitati conſulunt, ne & Leuiſticum vulgare abiurent, pro maiore Selino, néve verum Smyrnium; doctiorum omnium iudicio, melius & repertum poſterius in Italia, in huius locum ſufficiant. Sicque volens vidénſque errores ingeminat, cudit, & tegit Senenſis dictator, infaceto hoc ſęculo plaudente. Virgilius Marcellus tibi peruerſus interpres immeritò videtur, quippe hoc *Leuiſticum vulgare.*

non eſt peruertere,ſi radices foris nigras,intus albas in quopiam non tibi viſo codice aut exemplari legit & ſcripſit. *P*eruerteret autem, ſi contrà quàm author innuerit ſenſum exprimeret,atqui ſi,vti tu vis,Dioſcorides nullibi meminit,igitur nec aduerſatur,nec *M*athiolus meritò Hippoſelinum verum auerſatur. Quod tamen vulgus Italorum auidiſſimè expetit in acetarijs,non ſecus atque Germanorum,Anglorum & Græcorum, qui etiamnum,vt iam tum tempore Dioſcoridis,cum Smyrnio confundunt. Valde familiare olus eſt,alit bene & pręſtat eadem quæ Apium, ſed efficacius. Sic Angla plebecula *P*ulegium Origanum,Anagallidem autem *P*impinellam facit.Et Hippoſelinum Alexandrinum, Apium vocant.Leuiſtico aũt eſt ſemen multùm diuerſum, ſapor,odor,& tota vmbella:nullus fermè vſus in acetarijs, non enim oleracea eſt, qualem optat Dioſcorides, ſed ingratiſſima & acerrima guſtu.

SMYRNVM.

IAM in procinctu fuerit vera Smyrnis cognitio, & cum Hippoſelino ac Leuiſtico diſtinctio,cui nota ſit illa planta multis iam diu Belgię & Gallię hortis enata. Cuius radix cõſimilis Hippoſelini, aut Ferulæ :folia pauciora,maiora,craſſiora,ima retuſiora,ſummo caule circinatæ rotunditatis: quo quidẽ traiecta,vt Perfoliata herba dicta, cernuntur, proxime ramicellos amplexa,vmbellis Anethi aut *P*erfoliatæ donatos. Floribus albicantibus,aut pallentibus,vbi ſemen fuſcum,ſubrotundum,Raphano minore,Braſſicæ par & ſimile,prorſum Myrrhã ſpirans,acre. Commentator commentatorum Senenſis,moroſè nimis,cùm in ſuperiori ſuo,tum in hoc *S*myrnio ſemen Braſſicæ exquirendo ſatagit, lectorem ſeque intricat ſuo more . Nam & illic paucis interiectis lineis ſibi refragatur, & hîc(quia,vt fermè eius omnia,emendicatam habuit plantulam,radice mancam, vmbellis ſemineq; chartis fortè appreſſis,eóq; minus exactæ cognitioni aptis) Braſſicę ſimile ſemen negat,nec quicquam melius indicat.

LYGVSTICVM.

SI quis Genua itinere terreſtri proficiſcatur Sauonam, & paulùm ad læuam Auſtrum maréve verſus deflectat, magnam copiam videbit huius Lyguſtici,inibi propemodum vbi *S*aliunca viſitur oriunda: verũ illic,vnde nomen habuit,apud Lygures,quibus nummus fermè Numen eſt,non ſolùm hæc,ſed etiam pleręque multò pręſtantiſſimę ſtirpes neglectui habentur.Vniuerſo illo tractu maritimo reperitur hæc,cuius ſemen fuſcum,odorum, Fœniculi fermè, veſcum eſt, multoq; vſui illic mõtium accolis,Mei ſimile & par vmbellis,è caule Ferulaceo, alis diuiſo,folia ferentibus anguſtiora, Galegæ aut Sileris:radice *P*anacis,odora.

PASTINACA Domeſtica.

Ang. *Perſenippe.*
Gall. Paſtinades.
Ger. Mozen.

QVIA ſponte hæc in agris naſcitur,quamq; quælibet paupercula gens paſcitur, Paſtinaca dicta videtur,quemadmodum etiam Staphylos à radicis rapo Bryonię(quæ σταφυλος etiam vocatur) non ita abſimili,appellationem traxiſſe potuit. Tametſi non eſſe figura diuerſam à ſatiua *P*aſtinaca, ſed viribus duntaxat ignauioribus quàm Syluestris, ex Dioſcoridis oratione non liquet:tamen, quia poſteritatis conſenſu, & multo vſu iſta recepta eſt, ideò vt genuinam agnoſcere viſum eſt. *S*imilis Siſaro facie,ſimilior tamen Elaphoboſco,Syluestri *P*aſtinacæ,ſiue Baucię officinis dictę, viſitur: lutei namq; ſunt Bauciæ flores,& radix concolor,& eiuſdem ſaporis.

SYL-

SYLVESTRIS.

SYLVESTRIS ſimilis eſt tota Carotis,ſeu Dauco,cui Galeni Paſtinacam ſylueſtrem ſuccedaneam faciunt etiamnum Pharmacopœi. Vmbellæ denſæ & ſatis magnæ ſunt:flores candicant. Eaſcatent arui & ſata, minor multò ſuperiore,& radix eundem guſtum, ſed medicatum exhibet: minus tamen cibis expetita.

SISARVM *Angl.ſcyrret. Gallis,* Ceruys.

NOSTRATE *Siſaron* retinet cõſpicua veſtigia appellationis & ſimilitudinis *Sionis*: alioquin ex deſcriptione antiquorum,quibus notiſsimum fuerat, non ſatis notum, niſi hac nomenclaturæ & radicum coniectura: ideo quòd vulgò frequens Norbonenſi agro (non perinde in Italia aut alibi) veſcendi cauſa alitur,legitimum putatur. *Sapor* illi quàm *Paſtinacæ* domeſticę gratior,cui facie ſimilis eſt,aut Laueri,quem *Paſtinacã* aquaticam fecerunt:ſed in radicibus diſcriminis plus: ſunt enim ex vna quaſi radicis baſi pendulæ,bulboſæ,teretes & oblongæ,Oenanthes Aſphodelive modo; quæ quiã veſcæ ſunt eſſéntne illæ ab Heſiodo ſtultis exprobratæ,vt quondam ambigeremus fecerunt. Nam Dioſcoridis Aſphodelus non homini, ſed pecori potius, aut ſui alimentum cedat. *Paſtinaca aquatica.* *Heſiodi Aſphodelus.*

BATTADES,*Ignames. Ang.Potades.*

HVIC Siſaro non parùm accedere videntur radices illæ,quæ inſulis non procul nouo Orbe diſsitis,ſuapte ſponte oriuntur. POTADES vernaculè tum indigenæ,tum Hiſpani illic vocant,quibus hæc in patina & Veneris illicia freqẽns veniunt:ſinguli bulbi teretes, oblongi,Napum vtrinque obtuſum æquant, color pullus illis foris, albidus intus,ſapor gratus valde & tener, quaſi Milii delicatioris, aut fabę freſæ, cóque guſtu inſulſæ ſunt,niſi condiantur: ſaléque aceto & oleo interdũ eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquàm coctæ prunis. Hiſce congeneres ſunt & perſimiles quæ ab Heſperia,Æthiopia,& Guinea afferuntur,Ignames vocatæ,quales aliquoties eſitauimus:folia vtriſque hederacea & Maluacea audimus.

PASTINACA *Marina, an Secacul Arabum?*

ERVTAS huius radices in maritimis ſabuletis Norbone inter Eryngia, dum eſitat plebecula illic *Paſtinacã Marinam* vocat:ſunt enim prorſum eodem ſapore, nec longè à figura abſunt, nempè longiore radice *Paſtinacæ* aut Eryngii; caulem ſeſquicubitalem,ferulaceum,ſtriatũ,Eringij fundens,quem multæ alæ è geniculis emergentes ambiunt per interualla vtrinque: folia craſsa,mucronata,pinguia,in quo ſummo albicant flores, quædamque rudimenta vmbellarum effigiant: vbi ſemen ſpinulis refertum muricatum & Calcitrapæ, aliquantò Paſtinacæ guſtu, ſed falſò.

Baucia,an ELAPHOBOSCVM?

DVAS PASTINACAS Sylueſtres,alteram ex Dioſcoride, alteram ex Arabibus, ſcitè ſtatuunt plebs Pharmacopœorum. Illam Dioſcoridis, vt iam monuimus, pro Dauco ſubſtituunt ex Galeno.Hanc Arabum,quæ diſsimilis eſt(quippe foliis,facie, floribus & caule ſimilima Domeſticæ, ſed radix minor;guſtu tamen magis vegeto & medicato,& paucioribus foliis) BAVCIÆ nomine diſcernunt; quam ſi attentius expendas & cum Elaphoboſco Dioſcoridis conferas, nihil prorſum erit, quod requiras. Monſpellienſium autem pabulum Ceruinum Elaphoboſcum putatum, multum abeſt à veris notis,vt ſuperius dictum. *Baucia.*

COSTVS Spurius Illyricus.

HVC etiam pertinet noua & perlegans illa, quam quidam vocant hodie Coſtum Illyricum: folia enim ſunt lineamentis *Paſtinacæ* maioris, terram fermè radentia, inque ramulis caulem ſeſquicubitalem fœniculaceum amplexa: vmbellę ſummę in cōgerie ramulorum lutei flores ſuut: radix pollicem craſſa, admodùm amara.

Barbicapra & VLMARIA Vulgi, an Rhodora Plinii?

MARGINENSES herbidi, aut prata vmbroſa, vda, lætiora, tēperatiorū regionum Galliæ, Germaniæ, Italię, & Angliæ, vix elegantiorē habent herbam iſta, quam recentiores vocant Barbam Caprę, propter ramulos florum fœtura racemoſa amictos, in prælongas quaſi comantes barbulas effigiatos, aruncos, ſpirillóſque caprarum imitantes: candore niueo, puniceo, roſeóve colori intermixto, viſu & odoratu periucundo: folia Caryophyllatę, ſed ſitu aut Agrimonię, Vlmi folium admodùm exprimentia, ſuperficie, rugis, & ambitu Agreſtis Valerianæ, vnde vernaculum nomen: nam recentiorum eſt herba, nec enim de antiquis noſcitur, niſi pro Rhodora *P*linij habeatur, quòd ſtudio hîc relinquimus, nec alibi in aliis excutiemus, vt lectoris exercitationi ſimul & iudicio id relinquamus.

CENTAVRIVM Maius Duplex. κεντκύριον τὸ μέγα.

Gallis. Grande Centauree, *Belgis*. Groote Sentorp. *Ang*. *Great Centorye.*

EFFIGIE & natura abeſſe Paruum Centauriū à maiore, ſuperius patuit in illius claſſe. Maioris autem duo genera, foliorum inciſura dūtaxat differre vidētur, magis quàm radice, quæ vtrique, cùm maxima, ęquat carpum humanum: colore *P*entaphylli, flauo ſucco, ſubruffeſcēte: flos & ſemē vtriuſq; eadē: folia verò ex vno octona, aut ſeptena, non pediculo, vt in alio, ſed medio neruo aptata, tarſi aut ſerratulæ modo, ſerratis & profundè lacinioſa: radices cōſimiles, quæ ſiccatæ, vtriuis Rhapōtico, falſò eædē olim putabantur. Iam vtrauis nullo diſcrimine vtuntur ſanguinem ſpuentes & aſthmatici: etiamq; matricis ſordibus educentibus, vtitur Dodoneus, quem aptius poſſent hîc erroris inſimulare critici, quàm eius Centaurii maioris iconem, vt non legittimam, recuſare. Nam illic potuit decipi, Arabas ſequutus, qui vires maioris & minoris ferè contrariis confuderunt, hîc neutiquam. Vireta enim Belgica plurimas huius Serratifolii alunt plantas, vſui optimas, & nulla nota à vulgatiore, niſi foliis Iuglandis, diſcretas. Semen vtrique Cnici ſimile & par, in capitulo ſquarroſo Iaceæ nigræ maioris: flos purpura albicat. Hoc poſterius, Belgicis hortis frequentius: rarius autem Alpinis tractibus, vbi alterum frequentius, etiam ſpontè.

OTHONNA Italorum, aut flos Aphricanus, an Lycoperſion Galeni?

Belgicè, Thunis bloemen.

EX Aphrica, Italiæ, Gallię, cunctíſque ad ſeptentrionem hortis factus eſt inquilinus flos hic ſpecior, quàm ſalubrior: quem idcirco Africanum vocant, vel Thunethanum. Foliorum magnitudine, ortu, poſsitu & ſerrato ambitu, quadantenus Valerianam ſylueſtrem imitatur: in ramulis ſūmis florū calyces, ocellíve Lychnidis maiores, intus flauo miniatóq; rutilant, holoſerici ęmula gratia, ſed tetro putent comminus odore: ſemen villoſum nigricat, oblongum, compreſſum: fibroſa & fœtida item radix, non ſecus atque vniuerſa planta venenata non immeritò creditur, vt cuius eſu porcis tumeat roſtrum & fauces, ac nonnullis, vt audiuimus, exitio fuerit. Cuius potius varietas eſt, ille duplò maior aureus, & tantò pulchrior flos, quem Itali Othonnā decernunt: horti in deliciis habent ad coronamenta; quia aut minus, aut perparùm tetri ſpirat: foliis, aut caule, non diuerſis, ſed multò maioribus: flores multipla ſerie maiores & confertiores cernūtur, aureo fulgore viſum oblectantes: calida guſtu vtraque videtur, vixque opinionem Othonnæ tuetur, vt diximus in Othonna *M*onſpellienſi.

Varietas.

An VALERIANÆ noſtrates ſint Dioſcoridis?

VALERIANA *maior.*

Ger. Gros Baldrian. *Bel*. Speercruyt. *Gal*. Valeriane. *Ang*. *Setwall.*

IMPENDIO

IMPENDIO moroſiores ſunt,qui noſtratem Valerianam maiorem negant eſſe *Phu* apud Dioſcoridem; nam florum Narciſsi collatio,quam vnam iſti vellicant in Valeriana, potius autoris incuſare diligentiam videtur, vel nimis frequentem illam inuerſam, aut PHV. peruerſam, quantitatis deſignationem, *μακρὰ* pro *μικρὰ*: ἥσσονα pro *μείζονα* (cuiuſmodi in Dioſcoride & Theophraſto crebrò obſeruatur:) quàm Valerianam improbare, vtpote quæ cæteris indiciis quadret, & plenè reſpondeat antiquorum *Phù* facultatibus, quibus multis valet, vnde Valeriana vulgò vocatur. Eius hodie noſcuntur quatuor differentiæ. Quæ in hortis vbiq; maior & notior vocatur, caulem emittit bicubitalẽ,glabrum,concauum, eq́ue geniculis folia prẹlonga altius ſinuata edentẽ, Erucæ aut Paſtinacæ diuiſura: flores ſunt nõ inuenuſti,in ſummis ramulis vmbellatim collecti, purpurantes per initia, odori: radix tranſuerſa,humi immerſa, craſſa,pollicẽ æquat,calidiuſcula & exſiccans,lotio ciendo efficax,ſuaue olens *Nardum*; ſed tantillum grauitatis mixtæ prodit; certiore adhuc coniectura eſſe antiquorum *Phu*; quam poteſt quiſpiam feſtiuè dictá putare à putore grauíve odore mixto Nardeæ ſuauitati, quem *Phu*, ſiue Phy, aduerbio admirantis & abhorrentis auerſarentur ſubodorati,qui ſic appellarunt.

VALERIANA *Syluestris.*

SVNT & ſylueſtris in Northmaniæ & Angliẹ humentibus naſcentis,caulis, ortus,& flores Domeſticẹ multum ſimilia:quinetiam radix,ſuauitas,Valerianam teſtatur,folia autem in longitudinem pedem & ſeſquipalmum porrecta,altius inciſa,& crenata minutim ſunt, Sionis, Laueris, aut Barbæ Capræ ritu,floribus candicantibus,penè Eupathorii Canabini.

VALERIANA MINOR.

ISTA etiam gaudent ſyluoſi riuuli,humentésve tractus,præſertim Septẽtrionalium,totaq́ue effigie maiorem Valarianam fatetur,minor tamen multò,adq́ue imum folia aliquàmmulta promens, Naſturtii aquatici quadantenus; in medio caule minora habet inciſa,ſuperioris Valerianæ ſimiliora, floſculis ſylueſt. Valerianæ, aut Nardi Montanæ radice longiore,geniculata,reptandóque ſeſe propagante.

VALERIANA *Peregrina Belgarum, & Herbariorum.*

EQVIDEM neſcimus nos,nec ſciunt fortè qui huic Valerianæ nomen impertierũt, quid hæc habeat Valerianæ præterquàm exiguam cum foliis ſimilitudinem,aut potius cum Aſtragalo: ſunt enim in cauliculis & pullulationibus confertim enaſcentibus,rectis, folia pennatim gemino ſtipatu concinna, ſerie neruo medio hærentia, minutius ac elegantius quàm in Aſtragalo,exiguis floſculis,multis,cõfertis,viuida cærula placentibus, eq́ue medio breuia ſtaminula aurea emittentibus: poſtq́ue ſemen æſtate media nigrum puſillũ in ſiliquula oblonga,creberrimis filamentis radice donata: hortis Francei,Belgii,& potiſſimùm Angliẹ familiaris,ad concinnandas ædes,olfactoriola,& coronamenta.

PHV MINIMVM.

PRÆTER relatas haſce eſt quædam harum omnium minima,flore & vmbella ex candore purpuraſcente Thlapſi, & foliorum diuiſura tertiæ ſimili,ſed adeò exigua, vt vix minoris adiugæ folia æquent,palmum alta, radix candida, exilis admodùm, & Nardi penè infimis fibris ſimilis, odore tertiæ: interdum montoſis locis ſaxorum commiſſuris, interdũ in ſegetibus, vt propè Monſpellium,adoleſcit. Nec non ſæpe nobis viſa & enata in Anglia.

MONTANA Nardus.

DE *Montana* Nardo Anguillarii iudicium & deſcriptionem ſequimur, iſtaque planta admodùm oblectamur, quam inuenimus tum mõtibus Mindeno cõterminis, tum Veganiis arduis accliuibus: natura paruula eſt, Valerianæ minori perſimilis, flore & folio, ſed purpuraſcente, Erucæ diuiſura, & Valerianæ maioris: radici bulbi, bini, oblongi ſubſunt Orchis ritu, è quibus caules ſeſquipalmum alti.

PHYTEVMA Norbonenſium.

QVASI foret ad amorem ſerendamque prolem apta, Phyteuma vocata fuit: fortè etiã ſeminis pertuſi occaſione, quale etiam copioſum in ſingulo pericarpio, ſed exiguũ Hyoſciami par, rotundius tamen, pertuſum impreſſumúe foraminulis, viſitur hodie in Galloprouinciæ, & Norbonę oliuetis propè Monſpellium: vbi ſtudioſis admodùm notum eſt iſto nomine, effigieque Valerianæ minimæ: verùm folia illi in imo infectoriæ luteolæ ſunt, ſuperiora autẽ diuiſura & magnitudine puſillę *V*alerianę: pluſculi ſunt flores albidi muſcoſi oleæ: ſemina puſilla inſtarq; vnionum rotunda: ſed quà paululũ cernuntur compreſſa, veſtigium foraminuli inſculptum habentia, incluſa Plinianæ folliculo Rheſedæ, in cauliculis palmaribus & ſeſquipalmaribus, reptantibus. Radix exigua Valerianæ minimæ. Tametſi non neſcimus è tam conciſa deſcriptione nulli fermè integrum eſſe quodnam *P*hyteuma, verum ſit aſſerere. Tamen pudentius duximus iſtud coniectari, quàm vt *M*athiolus Campanulam quandam, à Fuſchio & Dodoneo iamdiu depictam, intrudere.

PIMPINELLA, aut Bipinella. Ang. Burnet.

ANTIQVIS putãtur indictæ omnes Bipinellæ differẽtię, idq; recens nominis adeptæ à foliorũ binis ordinibus pinnatim, plumatim tarſive effigie digeſtis: cuiuſmodi Filipendulæ ſunt perquàm ſimilia ſanguiſorbæ Bipinellæ, eóque hic recenſendæ & diſtingundæ quodam cognationis & conſecutionis filo. Eſt itaque Bipinella quæ minima, frequentiſsima ruri & domi notiſsima, pedem aut cubitum alta, exili radice, exiguis Pentaphylli, ſed numeroſis & teneribus turionibus, oleraceis multis foliolis, æquis ſpaciolis Chamedri vel Eufraſię ſimilibus, ambitu crenatis & bini ex aduerſo poſiti: Summis in caulibus rotundi floſculorum glomeruli muſcoſi, interdũ punicei ex candido, interdũ ſubfului inſunt, qui floribus elapſis Adonidis, vel *M*ori fructũ exprimunt. Poculis gratiã conciliat ſapore & odore aromatico & vinoſo, quodammodo *M*elonis: nec minus in acetariis expetita, ex oleo namque ſale & aceto Belgi, Angli, & Galli libenter eſitant. Peramica viſceribus, Hepati, Cordi, & pręſertim ſpiritibus, perhibetur: magnę commendationis etiã ad Peſtilẽtes morbos, vt cuius ſucco etiã abigũtur febres exitiales, locis gaudet incultis, aridis & ſquallidis collibus & marginibus: Aſtrictoria vi & exſiccante pollet: citra mordacem vellicationem: Eóque internis & externis ſanguinis eruptionibus & vlceribus opitulatur: vocaturque Bloetwurtz Germanicè, id eſt, Sanguinaria vel Sanguiſorba.

SANGVISORBA altera, maior, ſiue Pimpinella.

HÆC

HÆc tametſi natalibus differt, & pluſquam cultu, contrà quàm nonnulli arbitrantur, tamen quanta quanta eſt, vt maior multò, ſic ſimilima eſt. Folium interdum Betonicæ par. In alis & caule duum, triúmve pedum alto. Capitulis item iiſdem, ſed lõgioribus, ruf- feſcentibus, ſemine anguloſo, triangulari: herbidis, montoſis lubens oritur, & plurima in Angliҿ Northamptoniҿ pratis & paſcuis prope Aigſhot: vtriq; vires eædem, ſed hortenſi gratior & potior eſt. Suauem tamen & maiorem vino merſam meminimus illic.

Bipinella Saxifraga vtraq; an PHELLANDRIVM Pli?
Ger. Beuernel.

QVIA Saxifragiæ nomenclatura planè diuerſa genera notat herbarum, & perquàm diſſita, vulgóq; indita, noluimus ita nominis aura ſonóve abripi, vt naturæ vel cog- natas claſſes, vel cognitioni mutuæ accõmodas, facilè diuelleremus: non enim magis hiſce cũ Dioſcoridis aut Italicis Saxifragijs cõgruit, quàm diureticis Ruſco, Poligonato, vel Aſpe rago. Harum aũt notiſſima hircina, nonnullis Bipinella, cuius folio adeò ſimilis exit, & fa- cie, vt eadẽ planè putetur: nec eas ſẽper pilis diſcernere eſt, vt putat verſificator: *Pimpinella habet pilos, Saxifraga non habet vllos*: nam eodẽ proximè loci tractu videre meminimus Sa- xifragam foliorum interna ſuperficie piloſa: nullos tamen in Pimpinella, Sanguiſorba, vel hortenſi videas. Anne non folijs innatos, ſed inter frangendum tractos villos, tenuiſſimá- ve & fermè Arachnea ſtamina, innuit, qualia in Scabioſa animaduertas? In caule rotundo, glabro, cauo, è geniculis, flores in vmbellis, albi, Dauci ſemẽ, acre, Carui, ſed calidius, acrius. Radice multò acriore, albida, Dauci Sylueſtris. Germaniæ, Belgiæ, Galliæ, Angliҿq; in pra- tis ſiccis, ſecus ſepes. *MAIOR*

In ſyluis verò tota maior & vmbroſis pratis, ſed minus acris feruidáve, quàm minor, & folio longo propius exprimit Apium, quàm Pimpinellam. Creberrimus vſus apud Bel- gas vtriuſq; ſeminis & radicis calculo frangendo lotioq; proliciendo, vehementior ſiqui- dem vtrumque præſtat, Proindéq; nulla magis Pliniani Phellandrij opinionem tuetur. Ruta quippe pratenſis dicta, & Pariſiẽſibus noſtris præceptoribus Phellandrium putata, multò minus quadrat, multóq; ignauius præſtat id muneris, quàm Hircina iſthæc, neuti- quam à viroſo hircúmq; olente ſic dicta (Dauci namq; Paſtinacæ vel Liguſtri quiddam, nec inſuaue redolet) ſed quia illa adulti hirci, eo quo docent Practici modo, ſanguis & carnes e- ximium ſint calculoſis prҿſidium. Etiamq; Ictericis & Hydropicis. Petrifindula verò vo- catur etiam eadem prҿrogatiua.

DAVCVS ſecundus Selinoides.

VENETI Pharmacopœi quam Matheolus Daucum alterum facit, Saxifragam di- cunt, illiq; vires conſimiles frequenti experimento aſſerunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alter Dioſcoridis. Folijs namque Coriandri, aut Petroſelini Macedonici veri, do natur. Semen illi in vmbellis oblongum, anguloſum, Fœniculi modo, Radix aroma olet, ſuauis guſtanti, ſuperneque comata, Mei modo.

VVLGATIVS ammi.

QVIBVSVIS foſſarum ripis, nec ſolùm inter olera ſponte Galliæ & Angliæ videas vulgare iſtud Officinis Ammi Iunio & Iulio, flores puſillos, in ſũmis albicãtes, radia tos, vmbellis Carui geſtare: ſemẽq; Auguſto exiguum, pullum, ſed nulla aromaticitate, a- crimonia pauca, amarore ingrato, & proinde verum Ammi inficiante: caulis ſeſquipedalis, & bipedalis eſt, rotundus, in alis folia oblonga, bina, terna, & quina, ſingulo quaſi pedicu lo, & alia puſilla latius ſparſa, Hircinҿ planè, Saxifragiҿ, aut Siſari, ſummas vmbellas obſi- dent: radice Cicutҿ, albida.

Aniſum.	*Daucus niger Theoph. ſiue Carotta rubra.*
Carum.	*Carotta ſyl. ſiue Daucus Officinarum.*
Creticum verum.	*Cerefolium.*

Ammi

Ammi omne. { Creticum. Guſtu Origani.
Gingidium.
Scandix, pecten Veneris.
Viſnaga.
Percepier Anglorum.
Caucalis triplex.
Oenanthe herba.
Filipendula.
Oenanthe ſiue Filipendula montana.
Oenanthe maxima Cicutæ facie.
Cicuta.
Cicutaria.
Myrrhis.
varietas.
Seſeli Peloponenſe, folio Cicutæ.
Seſeli Creticum, ſiue Tordilion.
Siler montanum.
Seſeli Pratenſe Monſpel.
Thalietrum, Sophia.
Delphinion.
Melanthium ſatiuum.
Melanthium ſylueſtre duplex.
Cuminum vulgare.
Æthiopicum.
Sylueſtre villoſis glomerulis.
Cuminum ſylueſtre, ſiliquoſum, duplex.
Nucula ſylueſtris Septentrionalium, an Bunion Dioſc. & Bulbocaſtanum Tralliani?
Peucedani facie puſilla planta, an PſeudoBunion Dioſc?
Heliochryſon.
Sideritis altera Dioſc.
Sideritis Achillea.
Achillea montana.
Millefolium ſiue militaris flore { albo, purpureo, luteo.
Millefolium aquaticum, Coriandrinis foliis.
Stratiotes Millefolium.
Aquatica Sedi facie, ſua reddenda claſſe.
Tanacetum { maius. minus.

Matricaria non eſt Parthenium.
Abſynthium.
Abſynthium vulgare non differt ſpecie aut figura à Pontico & Romano.
Abſynthij veri duæ duntaxat differentiæ.
Abſynthium Sardinium Galatiæ, non Santonicum Galliæ, eſt Anglorum, Germanorũ, & Gallorum, Abſynthium Romanum.
Abſynthium Seriphium ſiue marinum verum, folio & facie Abrotoni fœminæ.
Seriphium Ægyptium.
Seriphium Commentatoris falſum.
Santolina ſiue ſemen ſanctum officinarum.
Capnos, ſiue Fumaria.
Fumariæ varietates.
Fumaria lutea, montana, & alba, ſiue Split Illyrica, an Ætij Phraginites & Fumaria Coridalis Galeni.
Capnos Plinij bulboſa.
Capnos bulboſa caua, & Varietates.
Chelidonium maius.
Aquilegia.
Arthemiſia.
Arthemiſia tenuifolia.
Arthemiſia altera.
Arthemiſia marina.
Ambroſia.
Abrotomum mas.
Abrotomum mas Monſpellienſium.
Abrotomum peregrinum.
Abrotomum fœmina, Chamæcypariſtias.
Cotula fœtida eſt verum Parthenium, & an Galeni & Pauli Amaracus?
Anthemides, ſiue Chamamillæ.
Leucanthemis.
Cotula marina.
Buphthalmum.
Heranthemum, Adonis.
Helleborus niger Theoph. folio Ferulaceo.
Pyrethrum vulgare.
Pyrethrum vmbellatum.

ANISVM.

MAGNI fuit olim Aniſum antiquis, præſertim Pythagoreis: non modò quia cibi appetentiam reuocaret, vnde Aniſũ & Anicetum dictum putant, ſed vt veriſimilius ὅτι ἀνίησι τὰς ἐμπνευματώσεις, remittit & laxat tenſiones flatulentas internas, & externas. Et ſanè nullum è cæteris flatum emittentibus oleraceis ſeminibus gratius eſt ventriculo, minus habet acrimoniæ, aut plus ſuauitatis, quàm iſtud ſemen, quod neutiquam, vt ex Dioſc. Galenus arbitratur, 3. gradu hodie guſtanti apparet calidũ: niſi quia ruri rarò aut nuſpiam apud nos viſitur, in hortis verò vbiq; gentium etiam Septentrionalium, vt Germaniæ & Angliæ prouenit, cultu & ſolo nonnihil deponat caloris.

D AV-

DAVCAS Cretenſis Verus Dioſco.

VT naturæ ſic appellationis cum Cauclide videtur particeps Daucus,quẽ etiam Διρκάιον vocatum, à ſeminis in vmbella quaſi furfuraceas verruculas & aſpergines oſtentantis effigie,à qua & viribus communis noměclatura fuit, diuerſo alioqui folio à Daucis eſt: nam quod primum deſignat Creticum vocatum Dioſcori.à Selinoide non parum differt, nec tamen id ſola Creta fert, quippe Germanicæ Alpes non modò, ſed etiam Genuenſium colles, & Geneuentium circa Iuram rupes,hoc Cretico abundant, vnde Lugdunum atque alia ad emporia hodie venum defertur:eóque pluris emitur etiam Venetiis, quia ad Theriacam & ſimilia anthidota efficatius eſt,quouis alio congenere Dauco,cuius folia exilia,inter Fœniculũ & Carottã media ſunt, vmbellis cãdidis, floribus Anethi, copioſum ſemen,oblongum,vt Cumini,ſed lanugine albidum,guſtu acre,odorum,& cuius vſus potiſsimùm eſt:vſui etiam radix,quę Paſtinaca minor,guſtu feruidiore,& odoratior. Huic,quò minus ſit Creticũ,ſi quid deeſt, ſolum,celúmve erit.Sanè effigie nihil, viribus autẽ perparũ abeſt.Quo tempore Senenſis cõmẽtabatur iſtud,Patauinũ viretũ vnam aut alterã plantã alebat, vnde ille habuit,quod opinionẽ illi faciebat non niſi in Creta oriri.

VENETI Pharmacopœi quam *M*athiolus Daucũ alterum facit,Saxifragiam dicunt: SAXIFRAGia venetorum.
illique vires conſimiles frequenti experimento afferunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alterũ Dioſcoridis,foliis namque Coriandri aut Petroſelini: ſemen in vmbellis oblongum,anguloſum,Fœniculi modo:radix albicat,aroma olet,ſuauíſque guſtanti eſt,ſupernéque comat, Mei modo. DAVCVS altera.

*DAVCVS niger Theophraſti,*CAROTTA *Vulgaris.*

FECIT ſimilitudinis cognatio, quæ Daucis cum Carotis intercedit, vt Theophraſtus hanc Daucum nigrum cenſuerit. Eſt tamen duplicis à colore radicis differentiæ Carotta:iſthæc namque flauet, altera purpureum atrum remittit ſuccum elixa frixáve; cuius vt plurimùm gulæ irritamento apparatam eſitat vulgus. *M*ediæ vidẽtur inter Daucum & Paſtinacas naturæ,vtrique congener:neutra tamen dici poſſunt. His qui Behen album & rubrum augurabantur,ſuo reſpondetur loco. Iſtis nomenclatura indita fuiſſe videtur, ab illa quam cum Carui ſimilitudine & cognatione ſortitę fuerunt. CAROTTA.

CARVI.

CARVI namq; radix,& folia *P*aſtinacæ agreſtis ſimilia,vſus, eſuſque non valde diſpar: vtrumq; enim olere mãditur:ſemen tamẽ vegetius & odoratius Carui, præſertim eo qui pratis Oſtẽſis vallis prouenit,albis floribus & vmbellis, caule pedali & ſeſquipedali.

Vſitatius DAVCVM Officina. inter Caryotam & Paſtinacam Syluestr.

NVLLIBI huius dẽſit copia Officinis Italiæ, Galliæ,& Germaniæ,quæ iſtud frequẽtius Cretici penuria vſurpant,duplumque nonnulli ſubdunt, freti Galeni ſententia: tametſi non parum facultatibus & effigie à Dioſcori. Daucis abſit: edunt hunc loca tum frigida, tum calida,fragoſa, & margines ſteriliores: è radice lignoſiore & minore quàm Carotis; cui multum ſimilis,caule cubitali, foliis latioribus, hirſutis, Coriandrinis,ad Bauciam accedentibus:vmbellis albidis, & ſemine.

AMMI.

COMPLVRIA Ammi genera,quæ paſsim vbique hortorũ obuia,neque planè diſplicent,quia Ammi neſcitur effigies vera; neque tamen placent,quia multa in ſemine deſiderãtur. Quippe ἄμμι appellatio videtur perpuſillũ quaſiq; arenaceũ exilitate & colore ſemen deſignãre,quale Dioſ. σπερμάτιον ſeminulúmve dicit,Origanũ reſipiẽs feruidũ, exſiccans. At quod paſsim in hortis viſitur foliis Siſari,ſatis ſuperq; patet è ſuperioribus.

Et rurſum illud quod in Patauinis hortis cultum; etiamq; non procul Ageno & Garumna in Aquitania lectum ad huc ſeruamus:foliis & vmbellis Dauci Cretẽſis, ſemine & radice hortenſis *A*pii,neutiquam illis in Ammi ſemine viribus expetitis præditum eſt.

IGITVR quod ſemen pluſculis abhinc annis cœptum fuit deuehi ex Syria, aut Creta Venetias,hortenſi Apio par,ſed flauo,guſtu aromaticum feruidum Origanum

præfert

prȩfert: ſæpius ſatum, non vietum, aut marcidum, deluſit nos, & in eam ſuſpicionem coniecit, quam quidam nos monuerat, fieri poſſe ad Theriacæ Venetæ myſteria, vt quiſpiã hebræus mango, Cretenſiũ & Syriacorũ portuũ Telonarius, decoctione dilutóve ſemina maceranda merſerit: ſicque compendii cauſa cum Pharmacopœis Venetis non parum gratiæ inierit.

GINGIDII ſpecies videntur.

MVLTI iam ſunt anni cùm induſtrius Pharmacopœus Martinellus nobis hanc allatã ex Syria aſſerebat: ſed cõtrà, nos eſſe indigenã plantã memineramus, & biennio pòſt magna copia in vinetis & ſegetibus, inter *Piſa* ſylueſtria & Caucalides creſcentem vidimus: quam ſi facie & viribusad Gingidium alludit, tamen ex Dioſco & minus accurata deſcriptione nullus auſit pro Gingidio certò aſſerere: Planta enim eſt Caucalidi natalibus & facie eadem, folio tamen longiore & anguſtiore: illi vmbella candida, ſemen hirſutum, odore paſtinacȩ ſylueſtris.

CEREFOLIVM.

Cerefoliũ tamen, vt pro Senẽſis cõmẽtatoris Syriaco deſerant Medici multi & mulierculæ, nunquam efficient ipſius perſuaſiones: eſt enim cibis gratius, efficacius & multò exploratius, quod hinc amotum, quò relegandum cenſeat ille, peruelimus ſcire.

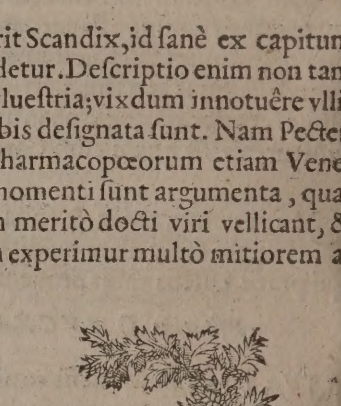
VISNAGA. Viſnagam verò peregrinam, vt ſolent pleraq; ſibi miſſa videri, multis Italiæ locis, prȩſertim via Peſaro Romam, & Aquitaniæ Ageni, ſecus Garumnam & Burdegalã vidimus & æquè bene poteſt congruere deſcriptioni atque cȩteræ: nam de vmbella, nulla mentio in Dioſ. Foliis eſt paſtinacæ ſylueſtris tenuioribus, & caule, ſed nudo, & minore diuiſura prægrandi, adeò & rigida vmbella, vt dentiſcalpiis ſit apta, flore candido.

SCANDIX.

SI quid coniecturæ captari poteſt, cuiuſmodi planta fuerit Scandix, id ſanè ex capitum conſequutione ſtirpiumq; cognatione accipiendum videtur. Deſcriptio enim non tam ambigna quàm nulla eſt. Hæc tria ſerie recenſita olera Sylueſtria; vixdum innotuêre vlli, propterea quia incertis & paucis, partim etiam nullis verbis deſignata ſunt. Nam Pecten Veneris, Fumariã guſtu, foliis, & vſu repræſentat: vulgus Pharmacopœorum etiam Venetiis, putat & vſurpat. Acrimoniæ verò & amaroris eiuſdẽ momenti ſunt argumenta, qualia ſunt Galeni de Fumariæ acrimonia: quam ſententiam meritò docti viri vellicant, & ipſa reclamat res. Sic Chelidonii minoris, Ari & cæparum experimur multò mitiorem acrimoniam, quam illis tribuerint antiqui.

PESTEN Veneris.

PERCEPIER Anglorum.

QVI *Percepier* Anglicum probè perſpectum habent, harum duarum ſtirpium vtriuis ſimile eſſe ſciunt, & neutiquam iiſdem viribus ſecundum: amaror etiam & acrimonia in eo percipitur, & paſsim valetudinis cauſa olere manditur: Figura ei Cerefolia nupernati proximi; ſed herbula ſemper eſt, nuſquam Spithamȩo adultior, toto anno ſuapte ſpontè erumpit, arido & trito ſolo luxuriat, ſine caule, floſculis herbaceis: vehementer & repentè vrinas ciet, muria conditum ſeruatur: & ex eo aqua ſtillatitia magno vſu elicitur. Hanc plantam proponimus magis quàm aſſerimus; quia Herbariis nõ valde notã, nequedũ quod ſciamus deſcriptã. At Angliȩ tamen Briſtoiæ, arbitramur, frequentiſsimo apud mulierculas vſu receptũ eſt.

CAVCALIS.

POTVIT dici Caucalis à ſeminum effigie, quæ vaſcula oblonga & ſemiſphærica imitantur aut cùm præarida ſtrepitum edunt hæc ſemina ventis concuſſa, vindemiis exactis. Et ſanè luxata videtur lectio Dioſcoridis, aut quiſpiam non imperitus videtur oræ

codicis

codicis hæc verba,folijs Apij ſimilibus,adieciſſe,quæ poſteà in contextũ Latinum irrepſerint:nam noſtris Grȩcis exemplaribus deſiderantur,& etiam ſuperuacanea videtur, vti vir magnæ ſedulitatis & exercitatæ cognitionis Anguillara annotauit.Eam plãtam quam ille Caucalidem autumat,nos iamdiu collectam in præruptis *S.*Specus vocati,ad Fanũ Magdalenȩ in *Prouincia* Norbonenſi hîc appingendam curauimus,& liberum facimus quid cuilibet ea de re videatur. Eſt hæc caule Fœniculi,& folijs,& diuiſura,cubitum alta,vmbella albet, & odorata eſt,radix vnica,recta,humi pacta,candida,ſapore paſtinacæ.Verùm hoc magis placent vulgares Caucalides, quia ſũt caule,folijs,vmbella & ſemine hiſpidis,eòq; magis congruũt verbis Dioſcoridis.

Duæ namq; ſunt in noſtris vinetis & ſegetibus differẽtiæ,altera enim candida,folijs minoribus,ſed caule proceriore,& hæc Mathioli.Altera purpureſcens vmbellis ſeu floribus,folia habet latiora & craſſiora:ſemẽ maius.Eſt iſtud ſemẽ argutũ & elegans, nam triquetrã oblongã,& ſpinulis horridã habet glumã,Glycyrrhizæ quadãtenus ſimilẽ, veſtibus mordicus hærẽs,ea exuta granum oblongũ,*Auenæ* exenteratæ modo cernitur,haud guſtu inſuaue:qua quidem ſatis expreſſa nota inſigniuit Caucalides Dioſc.& ſimilibus diſcreuit. CAVCALIDES *duæ vulgatiores.*

OENANTHE, flos vineus aut vinaceus.

NOMENCLATVRA iſta tres deſignarunt varias ſtirpes,ſed florum decore,odore,& quadantenus colore non diſſimiles.Eæ ſunt Labruſca,ſiue ſponeanea vitis, & eius cognominis Vitis ſylueſtris,primæ florum eruptiones & germinationes ſuaue quiddam halãtes, cuiuſmodi Filipẽdulæ, prȩſertim quibuſdam tractibus Linguagotticis & Aquitanicis,radix & flores ſpirant, ſed ſuauius multò : quam obeſæ naris Commentator non reſpuiſſet, nec doctiorum ſententiam ſpreuiſſet,ſi verba Dioſcoridis preſſius perpendiſſet,& locis aridis petroſiſque plurimam eruiſſet: Hic enim in Anglia, vbi libenter vtimur,non procul Briſtoia ad Vincentij rupes & cautes deuexas, etiam in Germaniæ aridis , plurima Iunio & Iulio,floribus candidis,exiguis,ſtellatis,confertis,Brioniæ & Rutæ ſitu.Semine muſcoſo, ſquammoſo,rotundo,Pimpinellæ,cui folijs etiam ſimilis,*Paſtinaceq́;* ſylueſtris diuiſura:caulis cubitum & ſeſquicubitũ altus.Radix non altè infoſſa,ſed latè ſparſa & ampla,è pendulis fibris multis pilularum,Cyperi,Pæoniæ fœminȩ,aut Aſphodeli modo:quæ perbellè quadrant Dioſcorideæ effigiei.Nam μέγαλην ῥίζαν,radicem magnam,amplam,fuſámq; ex rei cognitione & alijs collatis locis interpretamur: καπλὸν παχὺν,caulem craſſum,ſanè habet pro altitudine ſui,quem palmarem facit:cuiuſmodi eſt hæc noſtra, nonnullis glarioſis montoſis:Demùm κεφάλας ἔχουσα πλείονας ϛρογγύλας, capita plura rotunda habens:cuiuſmodi planè hȩc ſunt.Verùm verſio fortè iſta calamiſtrata,& Pliniana imitatione oppidò tuberoſa,illuſit fortè Commentatori,aut eius Theſeo Tridentino,adegitq́; vt Ariſtolochiæ rotundȩ & adultȩ,perquàm ſimilem facie radicẽ aſtrueri:queȩ ab Oenanthe tãtum diſtat,quàm Bunium vel Bulbocaſtanum Tralliani à Filipendula: quod plebecula Gallica,Germanica & Anglica eum monuiſſet.Illa enim *Fauerottes*,Germani Earts nuts: Angli verò *Kipper nuts* vocãt,vtriq; à nuce,caſtanea vel baſilica,ſapore & ſimilitudine:neque enim eminet tuberculis,niſi valde vetus,vti Ariſtolochia rotunda.Et *Kipper nuts* opilionũ nucem ſonat,quia illis cibo cedit:eſt enim oleraceus bulbus,edendo totus & gratus,Caſtaneȩ ſapore : folijs Gingidij,vel Scãdicis,vti ſuperius diximus,in pediculis & mollicellis caulibus,teneris & caducis:floribus itẽ puſillis,albis in vmbella,adeò eidẽ,vel Pectini Venerei,ſimilibus,vt eiuſdẽ naturæ videatur.Semine Cumino aut Fœniculo minore,odorato.Arua & pinguia vmbroſa amat.In Hollãdia, & Anglia plurima,prȩſertim ad Pagum Clefton propè Briſtoiã. *Bulbocaſtanum*

OENANTHE vulgaris.

FIlipendulæ nomen aſſequutȩ ſunt itidem plantȩ duȩ,quæ vt Oenanthes non ita diſſimiles,ita hîc commodè referendȩ.Ac ſi natalia ſpectes,minimè Oenantẽ dicas harũ duas:

alterum quippe plurimùm ſolo vliginoſo & pratenſi, & tamen Commentatoriſtis nomen inſcripſit Oenanthes, Filipendulæ ademit, quæ præterquàm quòd viribus, etiam natalibus montoſis & ſaxeis, vt diximus, magis quadrabat & recentiorum conſenſu.

Harum quæ minor & veræ Oenanthe ſimilior, radicibus amplis, globulis oblongis, prolixis, filimentis pendulis: turiones promit, imaq; folia Apio hortenſi, teneriuſcula, ſaturè virentia, cubitalem & ſeſquicubitalem caulem, geniculatum, alis folijſq; & vmbellis Aniſi vel Coriandri, flores albidi, puſilli, æſtate in conuallibus herbidis aut verrucis pratenſibus Angliæ: Mõſpellij etiam prope pontem Cellenouæ, Magalonæ inter Narciſſos, atq; Grammuntiam ſyluulam circum,

OENANTHE ſiue Filipendula altera Montana.

RARIOR multò quæ hîc depicta Filipẽdula, nulli dum memorata ſcriptori. In celſium montium verticibus, vt Norbonæ ad Veganiũ, in Dei paradiſo vocato, Calcari contermino, nobis eruta, radice non æquè fuſa vel ampla aut cirroſa: ſed proxime caulẽ bulboſis, teretibus, lõgiuſculis, æqualibus fermè proceſſibus, modicè protuberanti b⁹, Corrudæ annotinæ partibus: Pęoniæ modo radicata, Caule aſſurgit ſeſquipalmum alto, craſſiore, rotundo, nõnihil ſtriato, & ſulcato, imò medióq; ſui folia alterno ſitu emittente Filipẽdulæ inter & Millefolij, exigua Cornucerui diuiſura: extremum florum, thyrſum album, ſpecioſum amplexa, cuculatis galericulis, crebribus, cõfertis, conflatum, in Criſtæ Galli, vel Chynoſorchis, vel Napelli ſpeciem.

OENANTHE Cicutæ facie ſucco viroſo crocante.

NEc quidem admodum nota hæc, niſi Borealibus præſertim Angliæ, erumpit riuulis, lutulentiſúe & riguis ripis, vbi Paludapium, cui folijs non abſimilis, vel Ruta pratenſi ſimilior, multo pullulatu, virore tetro, colore & facie Cicutæ. Caules bicubitales ſpargit, è radice in pares Aſphodeli albi bulbos multiplicata, & quaſi brachiata, nullius fibræ vinculo aut interuẽtu (ſecus Mathioli) continuos, teneros: guſtu acres & ingratos, ſucco lacteo primũ, deinde flaueſcente viroſo & exulcerante prægnantes: Vmbella cicutæ: cui affinem autumant, qui maleficio parẽ expertos ſe aſſerũt. Vſos namq; in acetarijs nihil factum fuiſſe propius quàm vt interirent, aiunt: alios, qui eſitaſſent, vertigine tenebricoſa palantes, nutantes, attonitos, inq; gyrum verſantes ſe vidiſſe. Et certè tam non eſt Oenãthe, quã ab ea diſtat Ruta pratenſis aut Cicuta. Ijs igitur & quibus ægrè lotiũ it, ſecundinæúe cunctantur, ſuadente Senenſi, dato, & Themiſo non Medicus audies: tantominus epilepticis, analepticis, atq; vertiginoſis propinabis, quos tamen eximia quadã prerogatiua magnoperè iuuant Filipenduli radices, qua calculũ è renibus, muccũ è veſica diſſipare atq; excludere mulierculis, ne dũ nobis, creberrimis compertum experimẽtis.

Cicuta, Cicutaria Myrrhis.

Ang. Homblocke.
Ger. Schirling.
Bel. Dulle kervel.
Gal. Cigue.

CICVTA qua flagrauit olim infamia viâ; pernecabili, fuit ſemper notiſſima, κώνειον à Græcis vocata ἀπὸ τὸ κωνᾶν, à circumuertendo, ſiue gyrando ea potos, qui correpti vertigine tenebricoſa humi prolabebantur. Omnium regionum hæc indigena eſt, figura Cere-

Cerefolii,ſiue Paſtinacę ſyl.aut Myrrhidis,& figura adeò cognata Cicutarię vt indiſcreta penè ſimilitudo,necis occaſio fuerit nõnullis,qui eſitarāt, etiā noſtra memoria:radice etenim ſimili, alba,breuiore,craſsiòre,caua ſuperius,quà caulē alit,qui planè ferulaceus, quatuor aut ſex pedes procerus eſt,cauus:dēſè admodùm geniculatus & maculoſus interdum,vmbellis dēſis,floſculis minutioribus,& anguloſo Aniſi ſemine:odore quàm quauis alia nota,diſcernitur à Myrrhide:tum parua, quę Cicutaria non fœtens vocatur: tum ab odora Myrrhide vera,& ſaluberrima. CICVTARIA.

CICVTARIA FATVA quæ minus Fœtida.

NE quēquam fallat,quia nõ ſe prodit odore hęc,aduertendus eius color,qui atrior aliquātò,nec maculoſus eſt,nec adeò putorē halātibus ſcrobibus,vmbroſis,vdis exit, ſed ad margines & ſepes paulò editiores & ſicciores:alioqui nõ minor copia ſecus vrbiū aggeres & valliū ſepes viſitur. Equidē noxia & inuiſa olitoribus & hortis, vbi ſpontè,viridiorq́; & nitidior,prępertim minus feruidis,*P*etroſelino propior & cõcolor,& minor tamen vera Cicuta. *Varietas.*

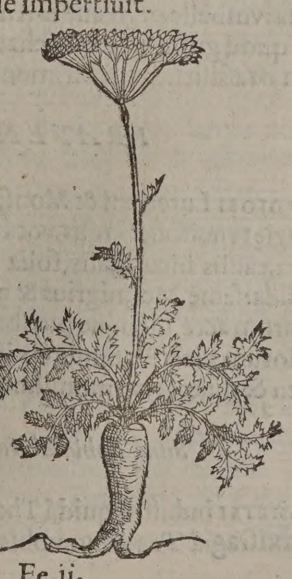
Germ. Wilder Korffel *MYRRHIS.* *Gal.* Perſil Daſne. *Bel.* wilde Keruel.

ODORATAM hanc,ſiue Salubrē & eſculentā poſsit quis vocare Cicutā,quam *M*yrrhidē, ſiue Myrrham, propter ſuaueolentiam, quiddā Myrrhę reſipientē, dixerūt. Nec hæc perinde freqēns, vt ſuperiores,aut procera occurrit,ſed rarior, & in pratis,vel germinoſis marginibus:etiam olitoribus ad veſcendum in Belgio multa colitur:& eſitatur in iuſculis Cerefolii vice, cuius nomen apud Germanos aſciuit, vocant enim wilde Keruel, id eſt,ſylueſtre Cerefolium,quod odore ſaporíſque iucunditate imitatur, etiamq́ue facultatibus diureticis:facie verò eſt Cicutæ,albicātibus ramis & foliis, tenella hirſutie,Paſtinacā ſatiuā,aut agreſtem referente:radix prægrandis,altè depacta,prolixa, nec facilè auellenda,Ferulę aut Paſtinacæ eſculentæ,quam ſapore & odore,ſed magis medicato,& ad Smyrniū accedente, repræſentat:ſemen admodùm longum Cerefolii,duplò maius, ſtriatum,anguloſum,fuſcum,odorum. Hæc etiam Myrrhis Pliniana videtur:foliis Cicutæ minutioribus,caule breui,rotundo,ſaporis & odoris iucundi: quam orta confuſione à Geranio odoro,Myrrhidē Romani perperā faciebant: vndequiſpiam Scandicē vulgarem oleraceam meritò ſuſpicetur, aut illius aliquam ſpeciē:nam Syriacam Scādicem valde variam prodire certū eſt,& Adagio cõſtat. Varia enim olera in Syria ali dictitabat plebs olim. *Floſculis vmbellis non diuerſis.* *Myrrhis Pli.*

MYRRHIS Altera.

CICVTARIÆ odore,ſiue *M*yrrhidis,affinis ea admodū eſt,foliis & ramoſis vmbellis minoribus,delicatioribus tamen,& ſemine oblongo,Dauci Cretici,exiliore,nõ hirſuto, nec ita abſimili ſapore:è Geneuæ & Saleuæ viciniis mõtibus: peritus iuxta ac amicus medicus *P*ennius Anglus Londini ſerendam curauit, nobíſque impertiuit.

SESELI Peloponnenſe,Folio Cicutæ.

AD montem Lupi & iuxta ędes Sacrificuli, in decliuibus ſalebroſis Inſulæ montis Cęti,quà mare ſe pandit,eſt plāta quidem copioſa, ſed nõ vbiq; obuia,cuius radix magna,intus alba,foris nigricans,recta & altè porrecta,Ferulæ Thapſięve modo,odorata,& aliquantùm acris. Caulis digitum æquat craſsitie, ſeſquicubitū altus, ferulaceus,à quo promuntur alæ turionéſve cõplures in ambitum ſparſi, vbi folia multa,Cicutæ magnitudine,ſed incurua, piloſa & criſpa rugataq́;. Vmbellę multę Anethi luteę ſunt:ſemē latū folliaceum, compreſſum,Angelicæ figura & magnitudine,ſed multò minus grauius:color illi ex pallore flaueſcit:odor ſuauiſsimus,Æthiopici adeò ſimilis,vt ſtatim odoratu,cùm primùm vidiſſemus,Pelopõnenſe coniectarimus. Et coniectu-

ram certiore exploratione notarum & virium præceptores Monſpellienſes fulcierunt,vt nullus illic ambigat de eius aſſertione ; cùm tamen anteà nonnulli Thapſiæ ſpeciem ſuſpicati fuerint. Verùm Thapſia,quæ vernat multa in Aquitania Vaſconum,multò ab hac diuerſa, colore & vultu.

SESELI *Creticum,Tordilion.*

PASSIM in ſegetibus Norbonæ ſecuſque vias occurrit ſurculoſa,hirſuta,rigida,aſpera planta,folio rotundiore , Cerefolii,vmbellis albidis purpureis,paruis:quibus ſuccedunt ſemina copioſa,circinnata, quaſi toreumatis elaborata,vnde fortè nomen peculiare fuit,orbiculata,compreſſa,atque geminis valuulis,vt Ferulæ ſemen,conflata,clypeoli ſpeciem referentia,guſtu Myrrhidis. Numnã hęc ſit illa,qua ſe deceptũ Cõmentator conqueritur,cùm ille ſcribere aut nolit,aut non auſus ſit,ambigimus: voluimus tamen hanc non ignobilem plantam ſtudioſis notam eſſe, vt horum iudicia ad collationes accurratiores excitaremus:ne deinceps faſtui commentatoris,qui innumeras propemodùm , aut non nouit , aut perperam prodidit , aut ſilentio abdidit,aſſueſcere diſcant; luculento enim detrimẽto eius ignauia,aut ambitio Tyronibus fore certum eſt, quemadmodùm & nobis multos annos per initia nimium credulis,fuiſſe meminimus & dolemus : non tamen illi inſultamus,quin potius veniam damus,ſi docere non potuit quod neſcierat:liberéq; profitemur,nos dehinc non modò non liberius quicquam animaduerſuros in iſtis pannoſis centonibus & commẽtationum aduerſariis,ſed potius ſi minus de re herbaria bene meruit,& melius voluit,gratiã habituros, & melius in poſterũ bonas horas colocaturos: potius , vt certa prodamus, quàm vt incerta, ambigua,ambitioſè emendicata munera, furta, verſuras, cenſuras, iurgia, ſimultates,obtrectationes,conqueſtiones,Apologias, Apomaxeis & recantationes, retegamus.

SILER MONTANVM *Officinarum.*

GENVINIS plantis Seſeli cognitioni priſcæ reſtitutis,in promptu eſt noſſe,aliud ab iſtis eſſe Siler montanũ officinarum ,ſiue Siſeleos,quẽ retinuerunt bono quidem conſilio , qui Neotericis anſam errandi dederunt, atque ſanciendi nihil aliud eſſe Siler, ſeu Siſeleos vulgò dictũ,quàm Dioſcoridis Maſsilienſe Seſeli:bono inquam conſilio vſi ſunt. Eſt quippe planta multò maioris acredinis & efficacitatis quàm vllum Seſeli , eóq; menſtruis ciendis valdequàm commendatum. Duûm eſt cubitorum ferulaceus caulis:radix odorata Liguſtici, folia terna,nõ modò fœniculo,vt Maſsilienſi Seſeli maiora,ſed vel Peucedano latiora , ac paulò minus Liguſticum, vel Coronarium Roſmarinum æquantia, mollia: vmbellę pręgrandes Angelicæ: quibus ſemẽ foliaceũ,longius Cumino,colore pallido, quod guſtu etiam ſaccharo conditum , acrius quàm Æthiopicum eſt:tantò magis, quàm Maſsilienſe,cui acrimonia pręfert Dioſcorides Æthiopicum.

PRATENSE SESELI *Monſpellienſium.*

STVDIOSI Lutetiani & Monſpel.plantã illam quæ in pratis frequentior occurrit, Saxifragię tenuifolię ſimilis,vocãt Pratẽſe,Seſeli.Radix illi Dauci,vel Peucedani:foris nigra, odora,caulis bicubitalis,folia Sileri montano minora, anguſtiora , rigidiora : vmbella candida: ſemẽ Mei,nigrius & maius quàm fœniculi,omniũ Seſeliũ minimè odoratũ,eóq; perparum acre,ideoque putabant olim quidam Monſpel. eſſe Maſsilienſe ſeſeli Dioſcor. Anglorum verò Pratenſis ſaxifragia,ne cui ſimilitudine imponat , huic quidẽ ſimilis , ſed tamen & diuerſa, vt monuimus ſuo loco.

Sitne Sophia Chirurgorum THALICTRVM *Dioſcoridis.*

TAMETSI induſtrii quidã Thalictrũ Dio.eã eſſe Pratenſem,quam Rutã fœtidã,ſiue luteã Saxifragiã Pratẽſem,nobis cõmodiore loco redditũ opinẽtur,tamẽ illa magnę cõmẽ-

dationis

dationis & meriti vulneraria Sophia vocata,apud Septentrionales prȩſertim,cùm propter figuram,tum vel potiſſimùm propter eximias ſanandi claudendiq́; vlcera antiquata & maligna,vires,aptius forſan Thalitro conferretur, & eadem tuto aſſereretur. Quæ quidem in admodùm ſuccincta, nec ſatis diſtincta,foret Dioſc. deſcriptio. Eſt enim Coriandrinis ramulis,folijs, & inciſuris,ſed tenuioribus folijs, albicātibus, Abrotano non abſimilibus, virgultis ſeſquicubitalibus,gracilibus,rotundis,rectis,lignoſis, pallidulos vel luteos floſculos,Erucæ vel *Synapi* ſylueſtris,nec ſiliquas diſſimiles,ſed exiliores edentibus:Semē exile, rubellum,claudentes:multa in parietinis & areis propè vrbes Galliæ ,Nortmaniæ, Belgiæ, & Angliæ: ſed rarior calidioribus ad meridiem. Hac pollicentur Carboniuori *Paracelſiſtæ* nullum non vlcus ſe percuraturos,cuius curationis cognitionem,nō item,fatuam promittendi fiduciam,didicerunt à Chirurgis practicis , qui ætate Guidonis & *Petri* Argelatæ vixerunt. Cæterùm,quod ſæpius inuiti monuimus,hîc etiam inculcādum rurſum eſt:apud Dioſcoridem collationum plerumq; exceſſus non de plāta,quæ deſcribitur, ſed in ea cui confertur accipiēdos: vt hîc,Coriandrum pinguiore folio eſſe: & ſuperius aliquot retrò capitibus in Cotyledone ſecundo,prioris Cotyledonis folia latiora,non anguſtiora : ſic in proximocapite de Verbaſco,ſic capite de Enula, & alibi frequens.

An Conſolida Regia, ſiue Calcaris flore recentior, ſit DELPHINIVM, vel Soſandrum Dioſc?

Ger Ritter ſporn *Ang. Larckes claw. Gall.* Pied d'Alouette.

QVAMVIS nuſpiam vlla mentio Delphinij apud claſſicos authores extet,tamen non illicò neceſſe eſt hanc Dioſcoridis codici irrepſiſſe. Fieri namque poteſt,vt iſta appellatio,quam foliorum (aut potius florum cuculla infundibuli) ſimilitudo plantæ inuenit, autore Dioſc. indita etiā fuerit Sylueſtri Cumino,ſicq́; duo pluráve nomina à diuerſis ſcriptoribus accommodata fuerint propter varias facultates: quod idem non parum multis alijs contigit plātis, vt diuerſa deſignētur voce à nimium communi totius Cumini ſpeciei: ſiquidem indicio ſunt,non modò notæ ſatis perſpicuæ, quæ deſcriptioni quadrant,ſed etiam virium,quæ vtrinq; ſimiles prodūtur,nempè aduerſus venena & alia incommoda:quæ dotes in Calcari equitis nondum plenè compertæ,in Anthora Arabum & recentiorum exploratiſſimæ ſunt: vtriuſq; hîc mentionem facimus, vt iſta expēſione iudicium excitemus ſtudioſorum. Eſt enim Calcaria folijs minutim profundéq; inciſis,exilibus,longis, viridantibus,confertim,quaſi ex interuallis,naſcētibus,vt in equitis calcari. Flores item purpurei, corniculis repandi,in morem Napelli diſpoſiti. Hæ itaq; duȩ,duas Delphinij delineationes explere poſſunt: quarum Calcar in ſegetibus frequens,Anthora verò non niſi aſperis mōtoſis,nec tamen inibi frequens obuia. *Prope* Geneuam & ad Allobrogum Delphinēſium Alpes multa.

MELANTHIVM, ſiue Nigella.

Ger. Schwartz kumich vnd ſchwartz kimmel *Bel.* Nardus ſaet. *Gall.* Nielle.

MELANTHIVM genuinum eiúſq; quatuor differentiæ, Dioſc. concinniore quàm ſolitus eſt deſcriptione,perquàm notæ ſunt. *Priori* & potiori Nigellæ dictȩ officinis,atq; alteri,quȩ à Citreo ſeminis colore,Nigella Citrina nuncupatur(ſi colorem exceperis)idem odor,ſapor,vis,vſus. Folia, capitula membranulis intercurſantibus diſcepta. Flores purpurei,pallentes,ſemen multum,pingue,odorum,oleóq; efficaciſſimo reddendo aptum,quo puerperæ mulierculæ excludendo partui atq; ſympthomati iſterico propellendo multum vtuntur. Vocitātq; vulgi perſuaſione Nardinum: nempe odoris ſuauitate & efficacia haud diſpari. Iſtud oleum prælis expreſſum,nigro ſed lympido colore, pauca quātitate hauſtū, ſplenis tumores duritiéſq; demolitur: ſicq́; foris illitum. Citrina ex Syria alijſq́ue Orientis Emporijs aduecta nigella Itali multum vtuntur, etiamq́; in condimenta, in placentas ſynapiq́; addunt. Anglis iam & item Germanis hortis copioſior quàm Italicis: vbi quæ odore cæteris excellit, Romana quodam nominis eulogio vocitatur: nam alioquin Romæ vel in hortis pauca.

Citrina.

SYLVESTRE duplex.

QVÆ VERO INTER SEGETES NORBONÆ PASSIM ORITVR SYLueſtris ab Hortenſi nihil niſi exilioribus folijs & odoris præſtantia diſcrepat,acrimoniaque vincitur , ſed Capitula & flores in ſolo natiuo aliquantum maiora ſunt . Secunda autem ſylueſtris , quam in Normano agro inter Druidum & Carnutum

Sylueſtris altera

 legimus,

legitimus: capitula mucronibus in ambitum repandis retróve flexis, cuiuſmodi in Lycocto-no aut Aquilegia fert. Spernuntur tamē vtriuſq; ſemina, quia & meliorū copia ſuppetat.

κύμινον ἥμερον CVMINVM.

Ger. Kimmel. *Gall.* Comin.

TAMTÆ feracitatis eſt inter oleracea Cuminum, vt etiam maledictis ſatum v berrimū luxuriet, vnde Cuminum quis, quaſi prægnans, à κύω verbo manaſſe putet: nec ſponte tamen apud nos oritur iſtud vulgatius, quod quidem aliquantum diuerſum diuer ſis è locis Syriæ, Ciliciæ, & Greciæ allatum obſeruatur. Quod enim albicat, hirſutumq; eſt ſemen, præſtantius habetur, ac idem cum eo quod neutiquam hirſutum eſt, apud nos ſeri & virere ſolitū. Nec item putandum diſcrimen aliud fuiſſe Æthiopici Gallatiíve, quàm loci prærogatiua: viſusque eſt Hippocrates ſatiuū iſtud albicans hirſutúmq;, Baſilicum, ſeu Æthiopicum ſtatuiſſe. Nec enim argumenti vllam vmbram habent Patauini quidam herbarij, cùm alius generis ſemē pro Æthiopico Cymini oſtentant, puſillum enim valdè eſt, aceroſum, euanidum, viribus multum & odore ab communi deficiens. *Æthiopicum Baſilicum.*

SYLVESTRE Cumini Dioſc.

SPECIEM præ ſe ferunt vtriuſque Sylueſtris duæ plantæ, quæ locis glareoſis prope Aquas Sextias Galloprouinciæ vbertim creſcunt: cuius ſtirpes aliquot & ſemen ſerendum nobis Monſpelliū miſit Iacobus Reinandus induſtrius Pharmacopœus Maſſilienſis, & indidem in hortos quoſdam Italiæ tranſlatū fuit, vbi rariſſimū à paucis colitur. Prima foliola Gingidij vel ſylueſtris Paſtinacæ modo diuiſa ſunt, radix albicat, parua, cauliculi inflexi, exiles, Scandicis, ſeu Pectinis Venerei modo, ſed albidis, rotundis, villoſiſque glomerulis, globulos Arction imitantibus, vt perquàm ſcitè Dioſcorid. notauit, tenera pappoſáve lanugine cinctos, in ſpherulam denſam, magnitudine Pimpinellæ, Platani modo Globularięve Monſpellienſibus dictæ. Semen dentis Leonis vel Platani, ſed multò minus.

ALTERVM Dioſc. Siliquoſum.

ALTERI verò Sylueſtri duæ ſunt plantæ, quæ effigie ſic ſatis & peræquè congruere videantur: Ea namque quæ minus cognita, exigua & pulchra, nō procul Aquis ſextijs oriunda, compluria gerit cornicula, ſiliquoſa, aduūca, Scorpiodes dictæ modo, ſed craſſiora, ſemine intus præſepiolis diſtincto, colore flauo, oblongo: cauliculi graciles, teneriuſculi, & folia parua, Carui aut Scandicis, Pectini Venerei Fumariæué inciſuris, profundis: exigua radix, lutei flores Maio menſe, Chelidonij maior aut Erucæ, ſed minore.

Et

ET eidē iiſdemque natalibus ſiliquoſa perquàm ſimilis ſociatur altera hęc, nec niſi folio tenuiore, anguſtiore, *Seſeli* Maſſilienſis diuiſura, & ad imū radicis albidæ Cerefolij plurimùm naſcente diſtat, cauliculis fermè glabris, ſiliquaque maiore, ſemine inibi contento, Galegæ, ſubfuluo.

REGIA verò conſolida alibi dicta, Cumini folijs, floribus purpureis & interdum candidis, ſpecioſis, coronarijs, Calcaris antiqui in ſpeciem, è quibus cornicula oblonga, recta promūtur, ſemine Nigellæ nigro, adeò hortis mulierculiſq; familiaris eſt, vt minimè notionis dilucidioris egeat: haſce itaq;, ceu veras, nō mutis picturis, ſed verbis voluimus ſubdere, vt cuiq; quod viſum ſit de illis ſtatuat. Cùm enim Cumini ſatiui ſapore odoréve gratu non polleat, nedum vt id ſuperet, dubium eſt vllane ſit Sylueſtre Cuminum. Alteri nam lutei flores inſunt, & ſemina Melanthij deſunt. *S*ola horum Regia, quam proinde herbam calcariam, Delphinium inferius dicendum, Cōſolida vocata, videtur adhuc Cumini ſylueſtris coniecturam poſſe fouere: tametſi vſus medicamentis aut cibis vel nullus, vel incertus.

NVCVLA terreſtris Septentrionalium, an ſit Bunion Dioſc. & Bulbocaſtanum Tralliani?

Bel. Eerd noten. *Sabaudis.* Fauerottes. *Ang. Kipper nutz.*

VBI ſuperius diſtinximus Bunion à Buniade, maluimus præ cunctis alijs hanc Bunium Dioſco. aſſerere, vt cuius nomenclatio reliquam Dioſcoridis deſcriptionem expendenti, videatur à ſimilitudine radicis bulboſæ Buniadis, ſiue Napi, appellata, & vſu, quia ſimiliter vt illa editur à plebecula: vnde fortè Trallianus Bulbocaſtanum, quaſi caſtaneā Bulboſam vocauit: alioqui nimis tota facies à Buniade diſſidet: Anethi enim eſt comis, folijs imis, aliquantò latioribus, ad Coriandrum accedentibus: floribus in vmbellis Anethi, ſed albis. *S*emine Aniſi minore: Radice rotunda, Cyclaminis, Caſtaneam æquante, fuſca foris, intus alba, guſtu *S*iſari.

PEVCEDANI facie puſilla planta, an PSEVDOBVNION *Dioſc?*

NEc non concinnè huc quadrat puſilla illa palmaris plāta, Peucedani facie folijſq;, ſed breuioribus & ad Fœniculum tortuoſum Neſeli Maſſilienſe accedentibus, ramulis intortis latius, in alas ſparſis, cōcoloribus: vmbella exigua, candida, Anethi ſemine, Aniſi breuiore, exiliore, guſtu grato, aliquantùm acri: radice craſſiore, comoſa ſupernè, guſtu Oreoſelini, non lōga, parui napi, craſſiore quàm pro ſui paruitate, cibo idonea: Qualē Briſtoiæ in Anglia, ad rupem Vincentij, nobis primùm magna copia repertam, & icone damus.

Ελιοχρύσου vel ἡλιόχρυσου *ſileris flos Chryſanthemum.*

HELIOCHRYSO eximium aurei floris decus,coronamentis,vt Theophraſtus innuit,addi ſolitum,adq́ue radiorum Solis repercuſſum, coruſcam lucem & vegetam intuētibus vibrantes,corymbi nomenclaturam ſpecioſam reliquerunt,nobiſque ſignarunt certiſſima illius cognoſcendi indicia,qualia in iſto vulgato cernuntur,vmbellæ Corymbaceę multis è bullis extantibus circinatæ,& aureo aſpectu micantes,Tanaceti & Agerati diuturnam coloris gratiam tutantes: in rectis virgis,gracilibus,viridātibus,pedem & cubitum altis,duris alis & folijs per interualla Abrotani,vel tenuifolię Arthemiſię:exili & lignoſa radice,Nicęę ad Thyrrenum mare,Genuæ Lyguſticæ,& in Galloprouincia aſperis,macilentis conuallibus,& deſertis incultis,fruticat:pollet multum ad podagras & vlcera maligna, humorum impetum illuc incitum & ruentem reprimendo,lotium deriuando,& ſaburram vehementius impellendo: & eadem fermè quæ Millefolium promittit.

SIDERITIS *altera Dioſc.an noſtras Sanguiſorba Bipinella,*

A Pennatis pediculis & folijs quadantenus Filicis,noſtram eſſe dictam Pimpinellam,vel Etymon plebeium teſtis locuples eſt. Eſſe verò vulneribus valde accommodam,nullus non nouit,qui audit vocatam eſſe Sanguiſorba:cuius cunctas partes ſi Dioſcoridis conferas deſcriptioni,nihil planè deeſſe,nihilúe ſupereſſe facilè intelligas:quin qui nobiſcum ſentiunt & faciunt doctiores, narrant etiamnum in Chio inſula Sideritidem vernaculo adhuc ſuperſtite dici.Sanè folia inciſura prolixóq; neruo,modo,ſitu,vtrinq; pinnata,Filicē fatentur. Deinde in ramulis gracilibus & longioribus,tenuibus viticulis ſphæricos glomerulos, ſupernè cacumine aſperiore capitatos geſtanti,vbi clauſum eſt ſemen:omnia demū ſuffragantur,& nobis inuitis Senenſem præcipitis inſcitiæ ſpecimen dediſſe clamant: vbi carpebat quoſdam,qui *Pimpinellam* hanc 3.Sideritidem autumabāt.Nam folijs,inquit,Coriandri.Atqui nullum tam inſcium putamus,quin facilè videat,cum tertia nihil prorſum,ſed cum ſecunda penitus quadrare Pimpinellam:quam præſtitit retinere,illámq; nec deſcriptā,neq; capitatam,fortè,neq; notam,magis ſpectandam,quàm percipiendam,proponere.

SIDERITIS *Robertiana.*

CRATEVÆ Herculea eſt noſtras Robertiana notiſſima & vulneribus ſanguiníſque eruptionibus non ſolùm,verùm etiam vlceribus,adeóque potionibus vulnerarijs certiſſimi præſidij exploratione merita nomen hirſutæ Sideritis: folijs Coriandrinis,qualem Geranijs recentiorum aſſcripſimus, eſt.

SIDERITIS ACHILLEA, *lutea, odora,*
Alba purpurea eadem.

HVIC Sideritidi laudatus Chirurgus Achilles,Chironis diſcipulus, nomen famamq́ue dedit,vt qua Telephij vulnera medicatus fuiſſe creditus ſit : Ac quò citius quiuis noſſe queat vel ab intuitu ſolo(quàm in Recentiorum vel intempeſtiuas, vel ſalebroſas, vel confuſiſſimas pedicas impingat)quid diſtet Achillea hæc Sideritis à Militari (rectius quàm à Plinio millefoliū)vocata,ſic diſcernat:Achillea hæc multò procerioribus eſt ſcapis,numeroſioribus,pedem & cubitum altis,& folijs tenuioribus,magíſq; ac profundius inciſis, Arthemiſiæ tenuifoliæ ſimilitudine,muſcaria congeſta, gerentibus, puſillis floſculis, denſè numeroſis,& quàm Militaris maioribus,albidis,odorem medicatum ſpirantia,Arthemiſiæ vel Matricariæ,cui etiam ſimilis eſt,in æſtatem duratura: radice fibroſa,lignoſa: tota odore & ſapore Matricariæ, vel non fœtentis cotulæ,ſed minus amaro.Solum in aruo edito amat pingue & lætum:cuiuſmodi in Italiæ Romano & Tuſco agro, & non procul Riuoli, Pedemontis.Et paſſim etiam Galliæ Lugdunenſis ac Allobrogum.

ACHILLEA *Montana, Arthemiſiæ tenuifoliæ facie.*

PERELEGANS eſt,& parum frequens hæc, niſi celſioribus Calcaris & horti Dei, montium Norbonenſium iugis: vbi Iulio & Augusto. Vmbellis aureis *Millefolii*,& quadantenus Ptarmicam noſtram præferentibus lucet, è ſparſis multis caulibus,pedalibus,gracilibus.Folia quàm ſuperioris tenuioria,habitiora, ſucculentiora, viridioraque, Cotulæ odoratæ: radice puſilla Senecronis, Tanaceti, aut Abrotani: oblongo ſemine.

MILITARIS terreſtris, & Militaris aquatica dignotio

MILLEFOLIVM militare duplex proponitur ex confuſa vel ancipiti deſcriptione; nempe Filici-folium terreſtre vnum; alterum aquaticum, & Cumini ſylueſtris folio; duabus fortè plantis, vnam in deſcriptionem congeſtis. Vtramque ſeorſim damus: poſtremò aliud paluſtre fœniculi folium, vnde nomen factum.

HAVD diſpar huius *Militaris* terreſtris *Achilleæ* facultas, vti neque facies; verùm, nomen ſi non vtraque ex æquo merita eſt; ſanè magis debetur Millefolio, quàm huic Sideritidi: quippe,illo vlcera vetuſta & fiſtuloſa,ſinuoſáve, eximia quadam dote percurari,teſtatur Dioſcoridis: quare iſto videtur vſus *Achilles*, & poſtea fortè ſimilitudinè deceptus populus, nomenclatura eſt abuſus, aut potius vſu ſuadente: magnoperà namque iuuat vlcera, aut fiſtulas, nedum vulnera iſtud Millefolium, tum oleo, tum contuſo. Plebeium iſtum conſenſum, & meritò ſanè, eſt ſequutus *Plinius*, quem immeritò lapſus inſimulant iſtæ dentatæ cenſuræ noſtræ ætatis.

MILITARIS, ſiue Millefolium, flore albo, purpureo, & luteo.

Germ. Garben. *Gallis.* Millefueille. *Ang.* Yarrowe, noſe blede.

FREQVENTIOR multò & nuſquam non occurrit, tum terreſtris,tum aquatica Stratiotes, ſeu *Militaris*; ſic dicta,quia militibus vulnere ſauciatis crebrò & conſueto iumento ſiue ferrumini eſſet; veluti Sideritis Achillea, cui tanòperè ſunt affines(præſertim terreſtris Stratiotes) figura & effectu, vt cum *Plinio* vtranuis recentiores quidam pro vtralibet acceperint: adeò vt ſi illas non cognitas habuiſſemus,illis etiam ipſi nos ſubſcripturi eramus: verùm è rebus ipſis facilè diſcrimen perceptu: Terreſtris namque Stratiotes paruior eſt, ſurculis rectis: foliis verò alatis pennatiſve, Filicem inter atq; Filipendulam: ſed minoribus multò & quàm Achilleę breuioribus: Vmbellæ ex diſparibus ortu ſurculis gracilibus circinnantur atq; conflantur, plurimùm & paſsim pratorum & aruorum marginibus, candidæ: ſed præter haſce etiam purpuraſcentes, & luteo aſpectu micantes vmbellæ Norbonæ in montoſis, ſquallidis,editis, ſed æſtuoſis inuenimus, & ad *Magdalenæ* ſaxeum ſpecum Prouinciæ Galliæ, & Italiæ Genuenſis aſperis, vbi cinereo colore,& lanugine pubet tota.

Varietates.

PVRPVRAſcens.

Luteis floribus

MILLEFOLIVM AQVATICVM alterum, Coriandrifolium.

QVandoquidem hæc mutila aut deprauata viſa fuit lectio nobis, poſt multam perpenſionem,animum aduertimus hanc repetitam foliorum Millefolii cū Cumino ſylueſtri colla-

collationem, aptius nulli quadrare poſſe quàm illi Millefolio in aquis naſcente,eiuſdem cum iſto ſpeciei & facie, cuius folia quàmplurima à media ad imum ſcitè exprimuntCuminum ſylueſtre,aut Coriandrum:ſuperiora verò ſunt Feniculi,ſed tenuiora,delicatiora, molliora,vti aptè etiam quædam habet lectio: non amaraci (vt falſò legunt) ſed Maratri: reliqua minora,ſed ſimilia ſupernè floribus Millefolii: vnde perſpicua ſupina Commentatoris ſomnolentia,dũ vſque & vſque carpit hunc & illum, ipſe carpendus & ridendus magis,qui non videat hanc neutiquam foliis eſſe Semperuiuo maioribus,magíſque refrigerantibus,ſed potius Cumini ſylue.Coriãdri, & Maratri, qualem ipſius Senenſis bellè pinxit. Vmbella etiam huius eſt Millefolii,aut ſylueſtris Cumini,cui hîc Dioſ.confert, poſt ſatiuum fuit Mathiolo expendenda:vbi etiamnum animi pendemus nos, ſi non eſt luxata orationis ſeries

MIRIOPHYLLon.

STRATIOTES, ſiue Militaris Aizoides,inter Aizon ſpecies reddenda fuit Dioſcoridis.

ENIM verò ſi huic ſunt folia Sẽperuiuo ſimilia,ſed maiora,noménq; eidem inditũ ſit, quia incubet aquis,Dioſ.interprete,& innatando latiore ſeſsiliq; baſi ſuas occulat radices ſubtus,vel,vt veriſimilius,propter facultatem vulnerariam, militi neceſſariam & notã, (nam alioqui effigie,imò omnibus notis, diſsidere videntur: niſi quis harioletur militarem,quia ſine radice, quaſi ſine lare & re,vt miles,victitet vitam incertam & fluctuantem) ſanè nequaquam illa Commentatoris erit Stratiotes.Sed diuerſa facie à Millefoliis potius vera fuerit illa,quę multis fluentis pigrè & fermè ſtagnantibus riuulis in Belgio nõ procul Antuerpia & ad Liſam flumen prouenit,Semperuiui maioris figura,maioribus multò foliis, mucronatis,anguſtis,Lanceolæ, Plantaginis longioribus, ſed extremo anguſtiore & rigidiore ſtilo: E medio autem foliorum & ad latera exortis pediculis non longis inſident flores ternis foliolis,quadãtenus Ranunculi albi,ſed medio lutei,& pillis hirſuti,è carinula, aut forcipula cancri marini trifida emergentes. Ei ſubeſt contractior radix,foliorum ſeſsili latiori & quaſi baſi radicem compreſſam obtegente, ſed indidẽ tenuiſsimæ & penè aciem fallentes fidiculæ trans aquam humi demittuntur,alimentumque latenter ſugunt, vermiculorum ſpeciẽ ementientes: vnde plebi mentiuntur ſcelerata ſcamundicorum colluuies, quæ mulierculis iſtis radiculas in aquę plena Phiola,quò maiores appareant oſtentatas, iactat ſe eduxiſſe ex inteſtinis vermes, vt doctiſsimus ſpectatæ modeſtiæ Dodonęus affirmat,& Ioannes Cruthmanus Mechlinienſis, ſibi viſum nos certiores faciebat. Huic temperamentum eſſe Potamogetonis,ſiccãdi & refrigerandi, certum: quare facultates ſunt diſpares(ne dicã cõtrariæ)ſuperiori Millefolii: quod renibus ſanguinem potius prolectaret,dũ vehementiſsimè vrinas mouet, cruenta ducit, vti nos ſcimus.

PEDICVLARIS Alectorolophos, Pedicularia Tragi, an Stelophuros Plinii?
Germa. Rodel. *Belgis.* Roode Ratelen.

SVPERIVS in Gallinacea Criſta hanc minus quadrare Pliniano Alectorolopho, & inter Filipendulas aut Millefolia reddendã cenſuimus; quò d illis nõ abſimilis ſit ortu, & foliis itẽ minutim diſſectis,in tenellis,palmaribus,gracilibus cauliculis,partim erectis, partim humi fuſis exeat: propter autẽ flores Criſtæ Gallinaceæ, purpureos, aut albos, Alectorolophon & Criſtam Galli, fecerunt recentiores: vſu alioqui hactenus incomperta.

TANACETVM Millefolii, foliis, floribus Abrotani fœminæ, aut Agerati,

PROPIVS Millefoliis quàm Arthemiſiis,aut Parthenio, eſt Tanacetũ dictũ. Folia ſiquidẽ emittit pinnata Millefolii & Filicis media: Caules è radice lignoſa,reptrice,fibroſiore,plures, fuſcos, ſeſquicubitales,rotundos,geniculatos,nõnihil ſtriatos, per ſumma alis diuiſos,quibus flores aurei in vmbellis Agerati, aut Menthæ Corymbiferæ inſunt, ſeméque Seriphii Abſinthii,aut Abrotani fœminæ: quo vtuntur mulierculæ ad vermes necandos

dos & vrinæ ſtillicidia: guſtu ſubacre amaricantis, cum graueolentia. Naſcitur pratoſis marginibus, & iuxta ſæpes & foſſas agrorum.

Illud idem in Angliæ hortis in delicijs habetur, longè argutioribus fimbrijs, minutioribus, & latioribus folijs. *Varietas.*

Tanacetum non odorum Syluestre, in Gallię Delphinatis ſponte, prope Valentiam frequens oritur: nullo odore præditum, floribus Matricariæ, quibus à ſuperiore diſcrepat: alioquin cuncta ſui parte prorſum ſimile.

MATRICARIA noſtras, non reſpondet Parthenio Paul. & Plin.

Abvnde diſſeruimus inter Anthemides, cur magis quadret vulgi Cotula, Parthenio Pli. Pauli: quàm herbariorum Matricaria, quãuis ſi vſum odorémq; reſpicias, quibus virgineis morbis Matricis opitulantur, vtraque poſſit Parthenium dici: verùm hanc, quia longius abſit à Dioſcoridis lineamentis, poſtponendam illi duximus. Fruticat autem ſiccis vbiuis viarum, & hortorũ marginibus ſquallidis. Folia Arthemiſię aut Abſynthio Romano propiora, quàm Coriandro: flores Chamæmeli Iunio & Iulio edit multos, ſed odorẽ Cotulæ, radice fibroſiore.

ABSYNTHIVM vulgare, non eſt aliud à { *Romano & Pontico.*

{ *Ital.* *Aſſenzo.*
Ger. Wermuot.
Bel. Alſene.
Gall. Alluyne forte, ou Abſynté.
Ang. *Common Wormewood.*

Noſcitur ἀψίνθιον & ἄπινον quia id pecus nõ paſcitur, neq; vlli bibitur, vnde βάτυπικρον dictum. Cuius veri nõ niſi duæ videntur differentiæ, tametſi multæ ſunt ſimilitudines: Quod namq; vulgatius & amarius eſt, ſponte natum vel cultum, caule fruticat ramoſo, folijs, figura, Arthemiſiæ inciſura: incanis floſculis, rotundis, aureis, racematim aggeſtis: Ponticum eſt, tum antiquis, à præſtantia & regione cognomine, tum recentioribus barbaris ab aſtrictione, quàm illi Ponticum ſaporem ſua, non Latina voce, appellãt, quem laudabant in Abſynthio Pontico Dioſc. Cuiuſmodi eſt vulgatiſſimum vbiq; peruium noſtrum, ſed Natalibus Capadotici, Tauri montis & Pontis, vtpote puriore cœlo & aere perflato commendatius, magíſque aromaticũ, vt pleraq; alia idem author & Galenus eadem cõmendatione celebrauerunt. Et inter Arabas Meſues interpres, cùm Romano Ponticitatem vindicaſſet, id eſt, aſtrictionem ſiccam, & valde Medico vſui oportunam, idem Ponticum atq; Romanum eſſe, nihil fortè huiuſmodi meditatus, veriſſimè literis mandauit: vnde Pharmacopœorum tam ſedula huius Romani conquiſitio & exploratio etiamnum durat. Romanum enim, id eſt, optimum, vti Camomillam Romanam cæteris pręſtantiorem & genuinam, expetunt. Quin ne Barbaros iſtud nomen Romani cõmentos ſe ignorare conqueratur noſter Vercellẽtis Apollo, ſciat Romanum iſtud commendatiſſimum inter paucas herbas & ſacrũ plebi Romanæ fuiſſe, quod quidẽ victori ſanitatis præmio, & quaſi omine fauſto propinabant, vt Plinius author. Et quod noſtro æuo in Romano agro antiquisq; ruderibus paſſim viſitur, non aliud à noſtro eſt, & vtrumque Pontico idem eſt, Quare non oratione deſcripſit Dioſc. quia vbique regionum copioſè fruticaret, tantùm indicauit quò loci præſtantius nouiſſet, eodem enim illo monte cætera duo deſcribit & commendat, nõ quòd non paſſim alibi, vt iam dictum, naſcantur, ſed quia ibi potiora. Nec itidem vllũ ſpecie aut figura diſcrimen aſſignat Galenus: ſed tantùm Dioſcoridis fidem ſequutus, vt plurimùm ſolet, vires præſentiores, non diuerſas, Ponticũ habere ait: nec natura, ſed loci prærogatiua, quam etiamnum multis in regionibus vulgatum obtinet. Eſt enim vbi odore non inſuaui, vbi odoratum, & vbi ferè fœtidum percipias. Sic Agrimonia odora locis non nullis vt Xantonicis, alijs autem expers odoris, qui igitur vni gratus, alteri fœtet odor.

Folia verò magnoperè doctos torſerunt: nam vbi legitur Ponticum minora habere folia, legebat codice & rei exploratione fretus pręceptor Rondelletius, maiora eſſe, quæ Metatheſis, vt facilis, ita nimiſquàm familiaris fermè omnibus de plantis ſcribentibus, extat ſæpè in Theophraſto, ſæpiſſimè in Dioſcoride, vt capite de Helenio, Meo, & alijs: interdum & in Gal. non ſuo, ſed amanuenſium vitio. Sed quòd εὐωδίας obijciunt, dum obijciunt, nihil efficiunt: nam ſi magis odoratum, igitur & odorum erit alterũm, eſt εὐωδία non

gratia

gratia odoris vel ſuauitatis,ſed fragrãtia & vehemẽtia plerũq; iudicatur,vti in Vngue odorato, Myrrha,pice,aliisq;.Nec plura(vbi data opera)Abſynthia meminit Galen⁹,capite de Abrotano:tres inquit ſunt ſpecies vel differẽtiæ:vna generis nomine deſignata, Abſynthiũ vocata,cuiuſmodi eſt Ponticum:Secunda Santonicum: Tertia Seriphium:Seriphium autẽ & Santonicum admodùm ſunt infeſta ventriculo. Solùm enim inter ea Abſynthium, & maximè Ponticũ,id eſt,Ponto natiuum, gratum ſtomacho exiſtit: Quo ex loco iſtorũ velitatorum placidè derimuntur certamina: abſolutè enim vulgare noſtrorum vocat Abſy nthium,quod in Ponto fœlicius ex Dioſcoride prouenire indicat,ſemoto ſpeciei vel generis diſcrimine.Sic certum ſtat noſtrum Romanum,vel vulgare,à Pontico nõ aliud eſſe:ſed loci gratia vegetioribus,non diuerſis viribus pollere.Amarorem in hoc agnoſcit Galenus,& biliosis vomitionibus atq; obſtructionibus extergẽdis neceſſariã aſſerit aſtrictionẽ, ventriculo gratam,cui robur & vires cõciliat:quæ quotidianis & infinitis propemodũ,etiã vulgi, nedum Medicorũ, experimentis, ſcimus præſtare iſtud noſtrate intus, foríſq; admotum. Vina hodierna factitia tam multa optima ſunt, & idcirco multis locis Germaniæ pluſquàm ſatis expetita,non *P*ontico, ſed Germanico imbuta, fœtorem nullus incuſat: quin potius ſiccum,ſicuti vino,inditur:odore eſt aromatico,& viribus recreãdis apto.Quare vbi Galenus Pontico vtẽdum dicit,potius duo videtur reſpuiſſe,*S*eriphiũ & Santonicũ,quã iſtud,quod ſimplici & abſoluto nomine vocarat Abſynthium.Si grauiter olebat Galeno in Græcia,nõ fœtet Romanũ,ſeu vulgare,in Italia,Germania,Gallia & Anglia.Quin cætera potius à fœtore & putredine tuetur.Nec huius fœtoris Dioſcorides meminit aut Pli:Nam cùm Lucretius pueris tetra Abſynthia potui,valetudinis ergò,dari canit,non odorem,ſed ſaporem amarum & tetrum,vt Aloe,innuit:vnde nomen Gallis *Alluyne*,*S*ic vbi Theophraſtus,vt illa, Abſynthium & Fel terræ, amara & malè olentia dicit,nõ fœtorẽ,vt interpres: ſed odoris intenſam vapidámq; iaculationẽ indicat,quæ nares rugat, cærebrúmq; ferit, vt multa odora,Myrrha,Vnguis odoratus ſuffitus.Plinium híc mẽdacij,vt ſæpius aliàs,accerſit *S*enẽſis, vt qui Põticum amarius Italo *A*bſynthio cenſuerit:ſic ignauus fucus,nec Cõmentatoris partes agit,ſed potius meri recitatoris,& nos quippiam eruditi haurire expectãtes, abiens deludit, Reſpõdeat Galeni doctrina,Galeni authoritate.Amari eſt aperire,abſtergere,vrinas ciere,& bilem purgare:id videas in Aloe,Centaureo minore,Chamæmelo,aliiſq;. Iam ſi Ponticũ Abſynthium Galeno tantoperè ad bilem laudatũ ex Theoph.& alijs Medicis:id potentius præſtat cæteris,potentiore igitur pollet ea facultate,cuius ope potẽtius agit:ea ſanè eſt amaror.Igitur quò vegetius,eò amarius:& quãtò Italo melius,tãtò amarius fuit,vt *P*linius, non ſua, ſed antiquorum Medicorũ ſententia, vnde hæc vertebat,aſſeruit, vt videre eſt cõferenti illius & Dioſcor.capita.Vbi verò mera amara non cõgruere ventriculo Galenus infit,ſi vt alimento vtaris,verum:ſin vt medicamẽto,contrariũ ratio & euentus docet.Aloe enim gratiſſima & vtiliſſima ventriculo,& iſtud medicamentum potius hepati quàm vẽtriculo cõparatum.*A*t guſtãti Santonicũ & Seriphium,minus quidem amara, vt Plinius notauit:ſed tamen ingratiora multò odore & guſtu.

SERIPHIVM Dioſcoridis, Abrotani fœminæ facie.

SEriphium & Abrotanũ fœmina mutua collatione Dioſcoridi aſſimilantur:proinde perpẽſis apprimè notis & argumentis quibus vtraque dignoſci queat,tandémq; naturæ cognitione ducti, & virium exploratione,ſic ſtatuimus.In Galloprouincia montis celſi Magdalenæ celebris accliuibus quà *S*.Maximinum oppidum ſpectat:redeunti item Olbia maritima vulgo Galloprouinciæ Hyeres dicta,multum obuium iſtud *A*bſynthium fruticat:exilibus, leuibus ſurculis,pedẽ altis.Radix albicat,prolixa,ſurculóſq; ſtatim ab humo numeroſos promit,crebribus foliolis minutim

minutim crenatis, teneriuſcula lanugine incanis, vti Gnaphalium ſummo tenus obſitos:
vbi extrema capitula aureis floribus bullata fulgent: ſemine paruo, copioſo referta, ſimi-
litudine Tanaceti, ſed minore: tota, candida, ſapore & odore illius quod Romanũ & *P*on-
ticũ falſò putatur Abſinthiũ Belgis, proinde Romſche alſe dicũt. Adeoq; ſimillima Abro-
tono Fœminæ vulgari, hortorum (*Francis Cypres*) eſt, vt haud facilè vtramuis ab altera
diſcernere ſit: niſi quia hæc tota minor, odoratior, candidior, tomentoſa, quod alte-
ri deeſt, cui folia breuiora, ſapor non adeò ingratus, aut vehemens. *A*tq; hoc non am-
bitioſè, cæteris è ſua claſſe amotis, huc inſeritur, ſed quia propius eſt Abrotono fœmi-
næ, cui comparat Dioſcorides, præfertur, propter ſummam affinitatem, qua vix crede-
bamus differre à Fœmina Abrotono, niſi vtrumq; contuliſſemus Frequentiſsimum Nor-
bonenſi Nitiobrigum agro ſpontè fruteſcens & eadem Londini *S*ata in horto Hugonis
Morgani & enata, neque quidquam mutata, vidiſſemus.

*Galatium Sardonium, perperam Santonicum vulgi: eſt Officinarum Abſyn-
thium Romanum falſò creditum.*

GEOGRAPHIÆ & Græcè peritis Lutetianam verſionem, Græcúmve codicem
Aldinum legentibus, facilè licebit noſſe, neutiquam *A*lpes Gallicas in Xantonum a-
gro, vulgò Santonge exiſtere, vbi creſcat cognomen Abſynthium Santonicum: ſed ſecun-
dum *A*lpes Galatiæ, vernaculo cognomine *S*ardorum, *S*ardonium vocatum. Sic enim
etiam hodie legitur & reſtituitur, facili intellectione & proximè ſequentis capitis repeti-
tione, vbi in Galatia Aſiatica Abrotonum, vtpote cõgener, oriri dicit: & quot Abſynthii
ſunt ſpecies, tot iam eodem Galatiæ & Cappadociæ loco commendat Dioſcor. vt ratio
nulla ſit hæſitationis, aut in Santonicũ Gallicũ deprauationis. Tota *P*lãta Abſynthio ſim-
pliciter dicto ſimilis eſt, ſed minor, minúſque candida: ſeminibus non adeò multis, flo-
ribus exiguis. Nonnullis Germaniæ locis frequens: in Flandriæ & Angliæ hortis copio-
ſa, & vſu multò expetita, illic vocata Roomſche Alſene, id eſt, Romanum Abſynthium,
publica perſuaſione. Quam ſequutus *S*enẽſis (ſi Æſculapio placet) in Hũgaria, & Bohemia,
Ponticum, iſtud ſeu Romanum ſibi repertum prædicat. Nam Roomſche Alſene Conſer-
uam, in officinis Antuerpianis & Belgicis paratam, mulierculæ Mulomædicę & clinicæ
lubentius emunt, quia non ita amaram, facilius deglutiunt. Deceptæ quidem, nam ſi ca-
ret amarore, igitur & facultate amica, & grato calore. Atqui Ponticum verum, ſeu vulga-
re, viuis argumentis docuimus amarius eſſe: & Dioſcorid. Seriphium ac *S*ardonium
dicit aliquantum (non multum) eſſe amara. Nec minus Romanum poſſe, quam *S*eryphiũ
odor & ſapor indicio ſunt.

Gallis Barbotine, Belgis Semen Zedoariæ.

EQVIDEM ſemen ſanctum, vel Contra, officinarum aut Santolinũ dictum, horum triũ
*A*bſynthiorũ, nullũ eſſe videtur: nam tametſi nonnulla amaritudinis & figuræ ſimi-
litudo illis interſit, cunctis: tamen non adeò ſunt plenè adulta horum ſemina, aut horridè
amara. Et ſatum nonnullis in locis vidimus ſemen peregrinum iſtud, ex quo fruticulus
ſurculoſus enatus fuit, vndequaq; ſeminibus gliſcens, pluribus fermè quàm foliis. Quod-
que ſemen nondum, vietum, ſed plenum & recens qui ſit nactus, ſi ſerat variis locis, facilè
plantam aſsquetur.

Aliud Peregrinum, ſiue ÆGYPTIVM Abſynth.

AGYPTIVM quoppiã vocatum Abſynth. *P*ollitrici forma, foliolis albis, alterno ſitu
digeſtis, digitum, altis apud Geſnerum iamdiu, & pòſt penes Valerandum *Donrez*
ſiccum videramus, infirma aut certè nulla coniectura, Ægyptio cognomine inſcriptum &
à quodam herbario miſſum, qui ex hoc ſemen ſanctum produci coniectabat.

CAPNOS FVMARIA.

Germa. Erdtrauch, Katzenkorvel.
Belgis. Gryſecom ende Duyvekeruel.
Gal, & Ang. Fumeterre, Fumiterre.

CAPNON, ſiue Fumum, fumidam, fumariámque è Græco dixêre Latini, quia ſucco oculis illito, non ſecus ac fumo, exprimerentur vellicando lachrymę: maximo hodie vbique vſu & veris reſtibili prouentu notiſsima herbula eſt inter ſegetes & proxime margines, ramulis fibroſis, & fruticoſis, quadratis ſurculis, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, emergens: folia diuiſura Coriandri: floſculis purpurantibus, interdum albidis, & interdum rubellis: ſemine rotundo, viridante ex fuſco, & æſtate colligi opportuno; viget verò & floret herbula Vere, quum ſuccus illi efficaciſsimus, & exprimi ſolitus ad Syrupos, electuaria, & pilulas Officinarum: amaro guſtu & ſubacri.

VARIETAS.

IN Norbonenſi agro minor multò, ſed minus frequens inuenitur quædam Fumaria, ramulis & foliolis palmaribus, Scandicis, nec procumbentibus, ſed ſurrectis, & albicantibus, tum foliis, tum floribus: radice exili, guſtu amaro. Monſpellii rure propinquo Boutonet nuncupato, aliiſque aridis glareoſis vere etiam viſitur.

FVMARIA lutea, montana, & alba, ſiue SPLITH *Illyrica, an Ætij* PHRAGMITES, *& Galeni* CORIDALIS?

NOBILITAVIT hanc raris laudibus noſtra ętas, charamque etiam fecit hortis & notam carendi metus & paucitas, paucis namque locis obuia, nec niſi calidiorũ Regionum montibus Illyriæ, Dalmatię, Hetruriæ & Norbonę Galloprouincię. Seriùs nempè quàm vulgaris Fumaria flores luteos, ſtellatos, Chelidonii minoris, Iulio & Auguſto edit: folia verò Fumarię bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minora multò, glauca, cineritia, exilibus cauliculis, pluribus, ſeſquipalmaribus, & pedalibus: è radice latius ſparſa, fibroſa, Robertiani Geranii. Semine rotundo, depreſſo, atro nitente, in corniculis Fumariæ bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minoribus multò, cui admodùm ſimilis facie & colore eſt, vndè ſcitè coniectet quilibet eſſe Capnum, ſiue Chelidonium Phragmitem Ætii. Quam Coridalim Galeni qui aſſeuerant, propter colicum dolorem, cui opitulatur, nimis ancipiti vtuntur argumento. Quippe noſtrâs etiam Fumaria idem interdum non inſtrenuè pręſtat, digerendo, diſcutiendóque viſcidam pituitam, è renibus eliciendo ſaburram, quæ non raro colicum dolorem efferat & ementiatur. Quin Coridalim videntur vocaſſe potius Bulboſam Fumariam, ab effigie Alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem æmulantur flores criſtati, turbinataque cornicula. Huius ſapor fermè qualis vulgaris Fumariæ, ſed efficacius videtur farctus tenuare, atque inciſos in lotium deriuare, vnde laus magna ad Hydropen. Robur etiam addit viſceribus, reliquaque præſtat quę Meſues de Fumaria vulgari narrat, de qua quod ille dixit, contrarium de hac dici poſſet, ſcilicet raritatem auxiſſe opinionem, at vulgatam copiam noſtrâtis Fumarię laudi offeciſſe.

VARIETAS.

QVÆ via ducit Florentia Piſtoiam & Lucam Tuſcam, hanc eandem Fumariam floribus albis fert, vt ferunt quidam amici noſtri admodùm periti: nobis tamen nullibi illis in monticulis, nec quidem in Iuliano, vlla viſa fuit ſuperioribus annis.

Caua radix Herbariorum, ſiue Bulboſa Fumaria Plinii, non eſt Magorum Friplya, nec Piſtolochia.

QVAMDIV, quàm falſi fuerint ſcriptores minimè mali, qui hanc Ariſtolochiã rotundã eſſe prodiderũt, quiq; etiamnũ eandẽ quaſi verã rotundã vſurpãt, in Clematide obiter diximus: nomen autẽ occaſio plantæ huic, & erroris iſtis fuit radix, quæ rotunda cum ſit bu-

buboſáq;, & perinde vt Ariſtolochia rotunda faciat, ad vermes & maligna vlcera, facilè opinionem illis fecit *Ariſtolochiæ*, qui veram nondum vidiſſent. Sed diſſuadendo ſat fuerant folia & flores, qui Martio & *Aprili* in vmbroſis decliuibus & nemoroſis ſaltibus frigidioribus erumpunt purpurei & aliquando albi, more, & ſimilitudine Fumariç vulgaris, ad cuius folia multùm accedit læuore cæſio & diuiſura foliorum, maiorum tamen: ſemen pellucidum eſt in corniculis: in hortis autem Belgij alitur frequens, & reliqua Germania, vbi etiam è montibus oriundam habent.

FABACEA radice, altera CAPNOS.

Bel. Boonkens holwortele.

SIngularis item & penè par huius radix, ſed minor, maiore tamẽ commendatione apud Chirurgos & mulomedicatrices mulierculas, quæ iſtã puluerem efficaciorem & delicatiorẽ ad lumbricos interimendos prædicãt. In Belgio, Germania, & Sabaudia, vti Geneuæ aruorũ quorundam ſepes & margines hac ſcatent. Meminimus etiam in Veganijs hortis Dei nos eruiſſe: non vlla totius facie nota, præterquàm radicis exilitate, nulla inſignita cauitate diſcrepans, etiamq; natilitijs, nam inibi nuſpiam ſuperiorem reperias, quæ alioqui multa occurrit, vbi neutiquam hæc.

CHELIDONIVM maius, Hirundinaria maior.

Ger. Groſʒ ſcolwurtz, Schwalmenkraut. Goldwurtz.
Bel. Gouwortele, ende Groote Gouwe.
Gall. Eſclayre, & Chelidoine, Felongne.
Ang. *Celondine.*

PRIMA hirundinum tranatione, vernaq; noſtratis cœli temperie oritur maior Chelidonia, non ſecus atq; minor, à qua tamen multum alia eſt, aliaq; occaſione dicta, nempè cùm aciem oculorum ſuccus illius acuat, hirundinuliſque ſuis occæcatis viſum reſtituere credantur herba ipſa matres: radicem etiamq; totam plantam in hortorum ſcrobiumq; marginibus multum obuiã, & ſucco croceo, fuluiore, viroſiore quàm Papaueris Cornuti gliſcentem, neminẽ latere quit, tota reliqua facie ad *Plinianum* Capnum vel *Aquilegiã* comparata, folijs cæſijs, & ſiliquis tenerioribus, non ita diuerſis: lutei autem ſunt flores, Keiri violæ, feruidiore tamen acrimonia & fœtidiore eſt, minimè guſtu aut odore grata: rarius intrò vtenda, commodius foris ad impetigines & pſoras puerorum, necnon metallorum chymicas medicationes.

AQVILINA, Aquilegia recentiorum aut Columbina, num ſit Ponthos Theophraſti, ſiue Deſiderium, Gaza interprete?

Ger. Ackeley.
Gal. Ancholies.
Ang. *Columbine.*

SI hæc antiquis innotuiſſet, non dubium quin illis coronaria futura foret, eſt enim non vulgari nec inuenuſta florum elegantia, cærula purpura nitentium, aliquot calyculis cornutis aduncis vtrinq;, gracilitate ceruicem & roſtella columbarum adumbrantibus, vnde Columbina Anglis dicitur, & doctiſſimo Aldrouando Bononiẽſi profeſſori POTHOS Theophraſti, cùm illic verſaremur, putabatur. Frigidiuſculos Meridionalium tractus amat, pratenſis etiam eſt Franciæ & Angliæ, ſed ſqualidiore minúſq; hilari aſpectu non culta, nam in hortis duplò, triplò, & multiplò flores denſioribus & nitidioribus caliculis ſtipãtur, triplici varietate coloris ſeorſim conſpicua, aut in eodem vno flore diſtincta, albo, purpureo, & cæruleo. Reliqua foliorum totiúſq; facies Chelidonij compar & ſimilis: maior & ſimilima Plinianæ fumariæ: ſemine itẽ lucido in folioſis recuruis infundibulis Conſolidæ Regalis aut Melanthij, guſtu tantillum aſtringente, temperatæ ex calore ſiccitatis: eóq; ad faucium pharyngis & tracheæ incendium & vlcuſcula vtitur plebecula.

ἀρτεμισία. ARTEMISIA.

Ger. Beyfuſz. Groſz Reynfarn.
Bel. Byuoet.
Gall. Armoiſe, ou herbe S. Iean.
Ang. Mugworte.
Offi. Mater herbarum.

COGNITIONIS ordiniſq; conſequutione Abſynthij generi Arthemiſiæ ſuccedunt tribus hodie quatuorúe differentijs diſtinctæ, quas, valere iuſſis oſtentatorum velitationibus intempeſtiuis, perſpicuè paucis ſecernemus. Quæ vulgaris cognitionis & vſus perpetuò fuit Arthemiſia, plurima vbiuis locorum ſecus ſepes, & initerum margines, Abſynthio vulgari, ſeu Romano, ſimilima fruticat, procerior tamen, & folia maiora: ſupernè nigricantia infernè incana, habet: Semen item illi Abſynthij, & flores albidi, odore non inſuaues, ſapor minus aut parũ amarus. Viribus hæc exploratiſſima, quia in vſu aut ſola, aut frequẽtiſſima, & vtiliſſima. Sed & eadem quibuſdam locis inauſpicatæ telluris & prearidis
Varietas. adeò ſtrigoſa, parua, & odore quadam grauitate feriente viſitur, vt alia prorſum putetur: vti Abſynthio noſtrati & Pontico ſolo naſcenti euenire monuimus.

ARTHEMISIA tertia Dioſcoridis Leotophyllon.

HVIC ſtudio nõnulli qui Dioſcoridis æuo operam nauabant, Arthemiſiam vnicaulem nuncupaſſe videntur herbulam ſeſquipalmum, cubitumque altam: folijs minutis, Abrotoni mari ſimiliter inciſis, paruis, virentibus ex atro, lignoſis in ramulis, floribus, ſemineq; quàmplurimo refertis, paruis, & ex viridi luteolis, flaueſcentibus. Prope culta & oliueta Mõ-
Abrotanum mas Mouſpel. alterum. ſpelij aliiſq; quàmpluribus Norbonæ locis multa & nota: ſed vulgo quodpiam Abrotani genus credita. Equidẽ per Dioſcoridẽ licebit ſic appellare, quia nõ de ſua ſed quorundam ſententia, hanc inter Arthemiſias recenſet. Odor tamen illi non Abrotani aut Abſynthij, ſed Arthemiſiæ prioris eſt, & prorſum eadem videtur, quæ Leptophyllos tenuifolia, ſeu Leptocarphos, proximo capite indicata, & inculcata, duntaxat explicationis cauſa: & facultates autẽ videtur à quopiã authore, cuius oratio multò cultior & pollicitatio maior de Arthemiſia eſt, quàm quæ Dioſco. conueniat. Sed ille potius deceptus non pauca ſimilitudine odoris & foliorum, indicaſſe videtur herbam illam fruticoſam, odoris ſuauiſsimi & Sampſucum imitantis, quam fecimus cum doctis Abrotanum marẽ, vulgus Picardorum & Francorum: Herbam & lignũ S. Iohannis vocitant, eóq; in coronamentis & lũborum ſuperſtitioſo cinctu ad epilepſiam morbũ, D. Iohannis putatã, auerruncandã expetũt. Hinc D. Ruellio dubitãdi anſa iudicij hallucinati, quam factioſè vt ſolitus

eſt

eſt illi improperat ille Bambalio commentator, qui omnia conuiciis hîc miſcet & diruit, docet verò nihil, aut dicit.

ARTHEMISIA *Marina.*

IAM nuſpiam in mediterraneis, quàm frequens in maritimis iſtam reperies, eóque meritò maritimam voces. Pluribus fruticat ſarmentis ab vna radice lignoſa, fibroſa, ſurrectis, alternis interuallis, cineritii colore, muſcoſóque ſemine ſimiliori Abſynthio communi, quàm Arthemiſiæ: flores item lutei, numeroſi ſunt. Folia ima & fermè humi ſtrata, paucioribus, ſed maioribus inciſuris: media verò, aut ſuperna, anguſtiora, minora, interdum vna, aut altera inciſura, Portulacę marinæ, aut Fœniculo marino non abſimilia, carnoſa, albentia, vti vniuerſa planta, quæ gratum de ſe emittit odorem, Abrotani maris fermè: ſapor ſubſalſus, perparùm amarus, cuiuſmodi Arthemiſiæ prioris. In ſinus Adriatici littoribus ad Lyo inſulam & Venetam plurima.

AMBROSIA.

EXimiæ fragrantiæ gratia etiam Diuis expetita, nedum coronamentis, Ambroſiæ nomē finxit: apud nos autem nuſpiam niſi ſatiua Ambroſia viſitur, eoque procerior meritò eſt, quàm quæ ſpontè oritur. Nec quiſquam argutator noſtratis magnitudinem obiiciat, quam tripalmarem Dioſcorides facit: multis enim, nec magnis de cauſis, incrementum decremētúmve capit hic fruticulus: cubitum altos edens complures ab ima radice caules, ramuloſque toto è caule multiplices, ſtriatos, graciles, à medio fermè ſummo tenus: ſemine & floſculis quàmplurimis alternatim diſsitis, luteolis, muſcoſis, furfureíſve acinulis, vt oleæ, racemoſis, ſed rotundis ſemper, nec latius ſeſe aperientibus. Quibuſdam inter folia è pediculis vtriculi emicant, anguloſi, Echinati, minores & ſimiles tribulo terreſtri. Semen nigricans, rotundum, aut potius Gygarti vuæ æmulum, guſtanti non ingratum. Folia Rutę ſimilia, & circa imum æqualia, ſed supernè maiora, maioribuſq; diuiſuris, Arthemiſiæ, vel Abſynthii, teneriora & tenuiora: vniuerſa albicat planta, odorémque perbonum halat. Labruſcæ florentis viníve εὐτωσμίας antiquis dicti, id eſt, boni odoris Bononiæ in hortis lectam multis ab hinc annis meminimus hanc, quę eadem etiamnū viret Londini ſata, radix gracilis, palmi vel ſeſquipalmi.

ABROTONVM *Fœmina.*

Germa. Gatten Cypꝛeſʒ.
Gallis. Petit Cypres & Garderobbe.

CHAMÆCYPARISSOS, ceu pumilla Cupreſſus dicta, vulgò *Petit Cypres*; in hortis frequens colitur, & Galliæ Norbonenſis Nemauſenſi vinetis & campis patentibus fruticat plurima, via præſertim quę Monſpellium ducit, ſeſquileuca ab vrbe, ad dextram, ſeſquicubitum alta, ex virore candida, Corymbis bullatis, crebribus, fuluo colore renitentibus. Menſe Iulio eſt cætera hortenſi ſimilis, ſed odoratior, lignoſior: huius ſemine necant lumbricos quotidiano experimento mulierculæ eſſe: Idcirco Abrotonum fœminam minimè ambigimus: tum quia notis candoris, amaritudinis, fruticis arboreæ habitu, Corymbis aureis, refertis foliis, minutiſsimè inciſis, Seriphii modo, quadrare videtur: tum quia viribus ſcimus iiſdē, nec ignauioribus pollere, quas Dioſ. & Galenus illi vendicarūt. Huic quàm bellè cōgruat Dioſc. gemina collatio Seriphii & Abrotoni. Siquidē Senēſis Seriphiō nullis notis & authoritate confirmatū, nō foret verum. Foliis enim Arthemiſiæ eſt, aut Abſynthii vulgaris, ſeu Pontici, cui Dioſcorides & antiqui diſsimile faciunt iſtud viribus & forma. Et cùm afferat Galenus Seriphio & Abrotono vires conſimiles & noxias eſſe, etiā feruorē, acrimoniā ingratā cum ſalſedine: nempè vbi mari propius oritur: vtrumq; autem viribus & forma ſępius comparet, Seriphiumq; vltimo loco ponat, & vicinius Abrotano: ſanè nullū inuenies Abſynthiū Abrotono per omnia ſimilius

Dodonæo reſponſum,in procinctu illi non eſt:meritò ambigendũ fuiſſe ſuper Abrotano, cui perperam fuiſſet agnitum Seriphium:nam qui explicatiorem Abrotoni deſcriptionem haberet,potius ex iſto de Seriphio, quàm ex hoc de Abrotono iudicium ſuum eliceret,aut confirmaret: illa enim Arthemiſię ſpecies, potius vulgare refert,floribus,foliis, & ſemine,vt metipſe fatetur: minutiſsimis inciſis foliis,Seriphii modo neutiquã eſt:ideo non Seriphium Pontico contulit Dioſcorides,ſed ſemper Abrotono fœminæ.

ABROTONVM Mas. ἀβρότονον.
Germa. Stabwurtz, Schefwurtz, ſeu Gertwurtz.

AVRONE Gallicè vocata, & hortis ruríque oriunda, Maſculum Abrotonum meritò cenſetur,ſarmentoſum duriusque: ſeminibus tenuibus,odorum,ſubalbidum,amarũ, foliis fœniculi modò minutim inciſis,paulò latioribus,erigendis hortis & deambulacris concinnandis coluntur: flore luteolo, Abſynthii, minore.

ABROTONVM Peregrinum, Cupreßi folijs.

SABINA Ægyptia. PLVRIBVS ab hinc annis hanc elegantia & raritate memorandam ſtirpem eiúſque nomenclaturam dono accepimus ab illuſtri profeſſore Publico Medico Cęſare Odore Bononiæ,qui hanc Sabinam Ægyptiam vocabat, huiusq; mentio facta capite de Sabina,exigua radice,ex vna ſtirpe pluſculos viticeos,caules rigidiores,nigricantes,folia Cupreſsina, aut Sabinæ,textura reticulata effigiata,longa,anguſtia, & per virgulta crenatis extremitatibus denuculatis foliis.

Anthemis vulgatior, ſiue CHAMÆMILLA.

ANTHEMIDI odor ſuaueolentis mali,nomen fecit Chamęmilũ,ſeu Chamæmalum; plebs autẽ Chamomillã,& Cotulam non fœtidã vocat: huius è floribus & odore quadruplex eſt conſpicua differentia, nominibus ſecernẽda. Et Europæis regionibus frequẽtior vberiórq; luxuriat vulgaris,dicta Germanis Camamillbloemen,quę Græcorũ Leucãthemon: ſurculis numeroſis, cubitũ altis, erectis, in alas diuiſis: quibus ab radice puſilla folia crebra minutim inciſa & peranguſta diuiſura Anethi, vel Coriãdri, viridia, tenuia hærent: flores in ſummis cauliculis numeroſi, candidi,Bellidis,radiatim bullatum glomerulum luteum,quaſi modiolum, ambientes,Cytonium malum quadantenus redolentes: ſemine puſillo,luteo,ineunte ęſtate ſegetibus tam frequens & ſatis,vt non parum incommoda ſit: ingentis hæc commodi & vſus Gallis,Italis, & Germaniæ nonnullis locis, quibus deſit copia alterius Leuchathemi, quem iam dicemus.

Anthemis ſiue LEVCANTHEMVM odoratius, Romanum.
Belg. Roomſche Camilbloemen.

VT ſuauius multò,quiddamque aromaticũ Amaraci, aut Abrotani halat Romana hæc, ſic multò ad aſpectum hilarior & comptior eſt: ea deniq; notione dicta,qua Baſilicas pręſtantiores plantas vocare ſoliti fuerant,vti Romanum abſynthium,& Baſilicum aſparagon: Tenellis cauliculis repit, haud diuerſa foliis, & floribus vulgatæ ſylueſtri,reſtibili item fertilitate & perenni radice, qua ſeſe inſtaurat, & fundit propagationes proculcationis contemptrices: eóque voluptatis ergò totum vertentem annum in Anglicis viretis attondetur,ſecus puluillos & toros inſternens & ambulacra: neglecta namque,protrita,& reſecta,fœlicius & vberius vernat & luxuriat Siquidem Angliæ vniuerſæ haud alia fermè nota,vel vſu recepta quàm hæc: Ruri miliari vno aut altero ab vrbe Lõdino plurima,herbidis,aridis,vbi ſpõtè orta florũ capitula & folia gracilitate elegãtiora à cõmuni diſcerni queunt: Galliæ & Italię meridionalibus (tametſi Romana dicta) rarior ſpontè. In Belgio & Northmannia ad Druidum vrbeculam, quò loci religionis ergò cõmiſſum fuit funeſte & cruentum prælium,multa. Qui ſyrupus huius floribus, ſucco, & vino albo confit,multò ad ſplenis & icterum hydropis pręſidium optimus.

Angl-

Anglorum NIVEVM λευκανθέμον, *flore multiplo.*

CVLTIORES horti hanc eandem alunt, ſed floribus adeò multiplici folio & radiata ſerie propagatis, vt cãdor eximius bullatum centrum prorſum operiat: nec alius, aut odorus ſapor illi.

CHRYSANTHEMOS Anthemis dicta, vmbellis aureíſve bullis, folii facie, odore & ſapore Romanæ Chamæmilæ eſt: Sed magnitudine vincitur, nullíſq; foliolis radiatim cingitur eius vmbo prominulus: Belgio, Angliȩ, & Galliȩ, non niſi hortenſis eſt, vſus non diſpar.

HERBARIOrũ *Anthemis Chryſanthemos.*

BVPHTHALIN, Oculus Bouis. Millefolij folio, Chryſanthemi flore.

HÆC Germaniæ, & Angliæ hortis inquilina. Romano autem agro, Hetruſco & Galloprouinciȩ prope Olbiã ad mare Hieres vocatũ, ſpontè ſecus vias & margines ſatorũ, cubitales & ſeſquicubitales crebros ſpargit ramos, graciles, teneros: folia ſimilia, ſed latiora, ad Cotulȩ & Tanacetum nonnihil accedentia, creberrimis minutiſſimíſq; plumatim & ſcitè ductis diui ſuris Abrotami, Arthemiſiæ concolor, floribus Anthemidis prorſum & odore: ſed intus foríſque luteis, vt Chryſanthemi vulgaris, aut Calẽdulȩ: quos æſtate, etiãq; in víſque brumam hîc Londini vegetos vidimus in horto Morgani, & Briſtoiæ.

BVPHTHALMVM alterum, folio & facie Cotulæ Fœtidæ,

NON inelegans iſtęc nobis reperta ſecus *A*rantiorũ lucos Olbiæ in Galloprouincia maritima. Caules promit flexuoſos, cubitales, & duos pedes altos: quos ambiũt folia tenella *A*nthemidis, lætiora, Cotulæ fœtentis paria: flores ſunt radiati, lutei, Chryſanthemi aruorum, aut Calendulæ ſpontè naſcentis. Hanc etiam nobis repertam in agro Romano meminimus.

ERANTHEMON.

QVAM plantam Eranthemon Geſnerus, cui oſtendimus, opinabatur, quia aptior hactenus defuit, etiamnum veram eſſe coniectamur, ſimilitudine & viribus Anthemidis perſuaſi: eſt enim Anthemidis facie, ſed maior tota, & Cotulæ ſimilis, vel ſpecies, latioribus maioribusque floribus, Bellidis maioris, infernè rubentibus ex purpura, ſupernè cãdore intermiſto, melinaque bulla media, interdum inter alias Cotulas ſatis enaſci ſolet ſapor ingratus illi, odor Cotulæ: Tametſi periculoſæ eſt aleæ res, de icone lectionéve duntaxat notas, illicò propter nonnullam ſimilitudinem, quæ nam ſint, certò ſtatuere, Amicus quidam Pyrhetrum vulgare tuebatur Eranthemon genuinam, ob flores ſubtus purpuraſcentes, & folia Anthemidis haud abſimilia: verùm radicis figura & ſapor, vrens ſatis, nos dedocuerunt.

ADONIS. TANTO minus ſit Adonis, vt nonnullis viſum fuit, vt cui bullæ luteolæ mediæ, flores autem Anthemidis, ſemen & facultates longè abſint: quare commodius nos inter Anemones.

PARTHENIVM, vel Virginea, eſt Cotula fœtida, non Matricaria.

AMARACVS Gal. & Pauli. NON neſcimus moroſulos iſtos cenſores leuiuſcula plerumque adductos notula, autores perbenè de re herbaria meritos, inſcitiæ traducere, atque irridere plerunque, ridendi ipſi cùm forent: idq; in Parthenii diſquiſitione liquidò videre eſt, quod nolunt eſſe Cotulam, ſed Matricariam autumant, propter duntaxat Coriandri folia: at tenuia Dioſcorid. dicit: φύλλα ἔχει κορίῳ ὅμοια, λεπτὰ: Intuere igitur Coriandri adulti in ramis media & ſumma folia, & fatebere collationē apprimè cōgruā, imò omnia Coriandri ſunt: folia conſimili diuiſura, rami, ſitus, tenuitas, figura, prçterquàm ima perpauca folia, quæ latiora ſunt Apii aut Oenanthes, quibus eadem foliorum diſparilitas contigit, eóque ſcitè addidit λέπτα, nimirum vt collationem nō ad ima, ſed ad media pluraque folia faciundam innuet. Matricariç enim nequeunt eſſe Coriandro, & λέπτα ſeu tenuia: ſunt enim ipſa Coriandro maiora, nedum tenuiora, Arthemiſiç & Abſynthio propiora pariáque reliquæ plantæ partes, floribus duntaxat Anthemidis. De amarore autem quòd blaterat, indicat in legendo ſupinam negligentiam, atque in guſtando fatuum palatum: eſt enim Cotula amarore inamœno & perquàm ingrato, vti Parthenion:
MATRICARIA verùm hîc nulla exuperantiæ adiectione, fœtidam ſubuiroſámve & amaricantem dicit, πικρι ζῶμ, quo indicat non excellere amarore, ſed, vti Anthemis Leucanthemon, amaricante ſapore eſſe. Cui etiam, quia ſimilis erat Partheniū, ſeu Cotula, idem nomen factū Leucanthemidis, è Græco contextu diſcas. Iam verò ſi ad facultates & vſum animum aduertas, quod intererat Senenſis Commentatoris, neutiquam vlterius inficias ibis, Parthenium eſſe Cotulam fœtidam. Meminimus namq;, quod probè nouit clariſsima Agathopolis Schola, Rondelletium alióſque profeſſores præclaros, ſæpius addere Cotulam fœtidam decoctis, ad ſeroſos, aduſtos, ſalſos, melancholicoſque Elephantiaſeos, & mali mortui vocatos, per inferiora educendos: purgat etiam aliquantùm ſuccus per ſe iuſculis inditus, magnoperè in ſyrupo, ab iiſdem laudatus: quia thoracis & pulmonum farctus, lotium euidenter ciet, & tumores emollit, digerendi vi paulòq; quàm Chamæmilli vegetiore. Sumus & nos vſi percommodè totum hoc ſexenniū Rondelletii imitatione, multorū cōmodo. Eapropter multum nocuit, maleq; actum cum ſtudioſis hactenus, quibus perſuaſerant πολυτάλαντα iſta cōmentaria, Matricariam Parthenio eſſe: deterius verò multò cum ægrotis, qui herbæ duntaxat ad menſes ciendos vſurpatæ, purgatoriæ (cæterùm amaroris horrendi, & fœtidi) vſione vexati fuerunt: nec enim Matricariæ, vt Arthemiſiæ, mēſibus eliciendis aliíſve matricis particularibus affectibus prærogatiuam, ſed tantùm ad duritiem & Phlegmonas commendat Parthemion Dioſcorides.

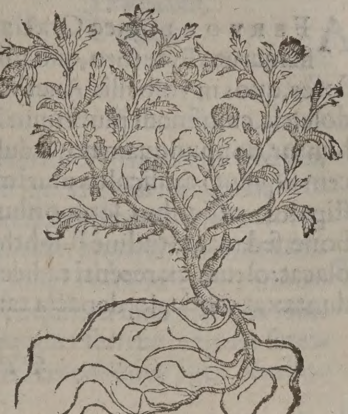
Varietas. PARTHENII igitur, ſeu Cotulæ, varietas duplex à magnitudine & odore. Notior & frequētior quæ fœtidior, caulibus & alis teretibus, ſuccoſis, teneris, viridibus, craſsioribus, longioribus, quàm Leucanthemidis agreſtis: foliis verò & floribus illi adeò alludentibus, vt

bus,vt vel exercitato, niſi nares conſuluerit,illudat:attentius tamen intuēti folia latiora, & florum mediæ bullæ depreſſiores,latiores,iiſdem ſatis æſtate cum Chamæmelo Leucanthemo floret.

Inodora Cotula.

MINOR itidem inter ſegetes,ſuperiori Anthemidi Cotulæ dictæ prorſum ſimilis,eóq; ad diſcernendum magis difficilis,quia magnitudine penè par,& odore imbecillo aut nullo eſt. Flores tamen latiores habet & teneriores caules:radix quotannis regerminat.

COTVLA, ſiue Parthenion marinum minimum.

AD Ceti montis Norbonenſis radices, non procul piſcatorum attegijs,hæc frequens oritur:& Cichorio Bulboſo lubens aſſociatur. Exilibus palmaribus cauliculis humi ſternitur,quibus folia inſunt Buphthalmi vulgaris paria,diuiſura Bellidis maioris, carnoſa, odore feriente,putidulo, Cotulæ vulgaris:Floribus item non ita abſimilibus. Vires autem nec inferiores,nec diſpares.

BVPHTHALMVM Oculus Bouis.

ENIMVERO Galenus & Ægineta,quaſi Chryſanthemum foret Buphthalmū, aut nomine tenus diſtarent,nuſpiam Chryſanthemi meminerunt ſed Buphthalmum iiſdem quibus Dioſcorides verbis poſteritati ſua mandarunt, peneq; perſuaſerunt commentitiū vel ſpurium caput de Chryſanthemo eſſe,vel cuiuſpiam amanuenſis induſtria nominis & ordinis quadam cōſequutione illecti,illuc inter Chryſogonum,Chryſocomen,Heliochryſon & Ageratū apud Dioſc. aſcitū,eodémq; penè orationis filo & viribus,quibus Buphthalmum. Tum vtroq; poſterior Plinius,videtur vnā tantùm deſcriptionē legiſſe,vel, quod veriſimilius,vtramq; ratus eandē, Buphthalmi vnā delineationē conflaſſe & Chryſanthemi. Buphthalmos,ait,ſimilis Bouū oculis,folio Fœniculi,circa oppida naſcens,fruticoſis caulibus,qui & mandūtur decocti,quidā Cachlā vocant, hæc cum cera ſciromata diſcutit:Vbi vides coaluiſſe οφθαλμειδῆ ſiue οφθαλμου κυλοιδῆ & καὶ ὅθεν ὠνόμασα , colorémq; melinū, folia multifida, ſeu fœniculacea,& circa oppida oriri. Verū addita eſſe ex Chryſanthemo, caules mandi decoctos. Abeſſe verò illi flores vehementer ſplendidos,caules leues:variante nimirum nonnihil deſcriptione ex Buphthalmo atq; Chryſanthemo conflata . Hæc ſatis viſa fuerunt non paucis doctioribus ad aſtruendum,non niſi eandem vnamq; plantam & deſcriptionem vtrumq; eſſe. Quibus ſanè & nos aſſentiremur, ni & ipſæ ſtirpes,quaſi ſe amotas ſua tribu & capite diminutas quererentur,nunc poſtliminio reduces ſeſe nobis offerrēt atq; lectio paulò vtrobiq; attenſior liquidò prælucerent. Siquidē Buphthalmo caules ſunt teneri,tenues:folia Fœniculi ſpecie,flores lutei,ſimiles & maiores ,quàm Anthemidis (nempè Leucanthemi)oculi imagine. Chryſanthemo autē fruticoſa facies,leues caules: Folia multum inciſa. Flores vehementer ſplendidi,vel rutili,& caules holeracei,eſculēti. Quā propter oppida,nō itē in agris,oriri tradit. Quæ quidē varietas cū par ipſis in plātis cernatur,facit,vt arbitremur Galenū,quē ſequitur Paulus recēſione hac ſuper ſediſſe,dū ex Dioſcoride exſcriberet,quia plātas inter ſe non comparaſſet:aut vt lenius dicamus,Chryſanthemi hiſtoriā eius monumentis intercidiſſe: quemadmodū in vulgatæ cognitionis Iride contigit. Facultates præterea ſi quis argutetur eaſdem vtriſque redditas,idem factum in Schænanto cum Calamo,Myrrha cum Bdellio Iberide cum Cardamine,Cichoriis cum Hieracijs,& non paucis alijs. Ea propter exercitatioribus binum damus Buphthalmum,& totidem Chryſanthema,quorum acceſſione ſaltem naturæ familiæ duæ auctiores locupletioreſq; ſunt futuræ.

HELLEBORVS ferulaceus. Buphthalmum Dod.

THeop. Helleborus ferulaceus folijs fœniculi,huc accerſiri ex capite de Elleboro:perplacet Doct. Dod. ſed flores nō ita congruūt. Facultates minus multò catharticus enim eſt

vt ex Germanis aſſerit Mathiolus. Sin verò non vehementer purgat, non perperàm quadraret: quippe durities inque ſcirrhum abituras collectiones diſſipare certum: quod tamē haud perinde videtur præſtaturum animum Buphthalmum.

PYRETHRVM *Officinarum, flore Bellidis maioris, folio Anthemidis.*

A Fervore igneo Græcis, deinde Latinis dictum Pyrethrum nullus neſcit: & iſti Officinarum Pyrethro, quò minus cenſeatur verum, nihil eſt quod deroget, prȩterquàm flores, quos in vmbellis Anethi circinatis tradidit Dioſcorides (alioquin radices illi, cùm adoleſcit, cuiuſmodi plurimum in faſciculis ex Hiſpanijs ad Septentrionis emporia conuehuntur, nonnunquam non adultæ Pentaphylli radicem, interdum etiam vetuſtiores pollicem æquant) cauliculos plurimos, ſeſquipalmum altos, craſſiuſculos, folijs Anthemidis ſtipatos, craſſioribus, longioribus. Florem item Anthemidis æmulum, aureo in medio vmbone, ſed magnitudine Buphthalmi. Radicis feruor igneus immanem dentium cruciatum placat: oleum ex recenti radice eductum mirificum eſt. Vernat hæc etiam non ſemine, ſed duntaxat cauliculo, depacta tantùm in hortis Belgicis & Anglicis.

PYRETHRVM *alterum.*

Aliam plantam *Pyrethri* veri nomine donabat Guillandinus, & alebat in Patauino horto, cui radices & folia Cotulæ fœtidæ. Vmbellæ ab vno quaſi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis ritu, aut Anethi, candidis floſculis, feruido & amaricante guſtu. Sed illudit lectori Senenſis, qui hanc non niſi labore arduo ſibi comparatā, neq; omnibus cognitam aſſerens, quaſi inuideret nobis tyronibus cognitionem, aut metueret criticorum reprehenſionem, tacendo docet, niſi quænam illa eſſet, nō perſpectum planè fuerit illi. Et ſanè minimè habet hæc alterius illius mirificas vires: vt neque nonnullæ aliæ, quæ quia guſtu feruido ſunt, & nonnullam foliorum ſimilitudinem ſortitæ, illicò ab intempeſtiuis herbarijs *Pyrethri* nomen accipiunt, quaſi id præſtaret Pyrethrum feruore tantum, ac non potius alia comite facultate.

Fœniculum. { *vulgare* / *dulce.*
Anethum.
Meum.
Ferula.
Ferulago.
Sagapenum.
Galbanum.
Ammoniacum.
Euphorbium.
Sarcocolla.
Thapſia.
Peucedanum.
Panax Aſclepium.
Libanotis ſeu Roſmarinum recentiorum.
Helleborus niger Ferulaceus Theoph.
Saxifraga tenuifolia, Ferulacea.
Saxifraga Anglorum.
Seſeli Maßilienſe.
Aſparagus.
Corruda.
Nepa.

Myrio-

Myriophyllon vel Matriphyllon paluſtre.
Myriophyllon Equiſeti folium fluuiatile.
Polygonum fœmina.
Equiſetum omne, ſiue Hippuris.
Traganos.
Scorpio Theoph.

Μάϱαθϱον. *FOENICVLVM, ſiue* MARATHRVM { *Vulgatius.* *Dulce.*

Germa. Fenkel.
Belgis. Venckel.
Gallis. Fenoil. *Ang.* *Fenell.*

QVONIAM multus vſus in cibis Fœniculi emarcidi & arentis, *M*arathrum quidam doctiſsimi dictum volunt, ſatius tamen è Græcis Latini, quòd quaſi fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponetur, fœniculum dixerunt. Id autem apud nos in triplici differentia viſitur: vulgare, & omnium vſu frequentiſsimum apparandis cibis, Dulce vocatum Officinis, ſemine maiore Cumino, guſtu Aniſi, dulci, colore albido, minus acri, breuioreq; caule & exiliore; folia itidē ſunt *A*nethi: tū coquis, tū Pharmapœis vſui. Hyemes iſtud non perinde fert vt vulgatius, nec perinde frequens ſeritur, vtpote ſemine è Græcia, aut *S*yria allato. Vulgaris autem ſpontè virentis feraciſsimus ager Norbonenſis, ſiccior, ſquallidus. DVLCE.

Hippomarathri autem ab antiquis proditi ſylueſtris, ſemine pręſertim ab iſto diuerſo, cuius plantam, quæ aptè reſpondeat, ſimilem equidem habemus nullam, Guilli. Drieſch probus & peritus *P*harmacopœus aluit ſuperioribus annis Antuerpiæ, procerum, prægrãdeq; Fœniculum, communi ſimile: caule ternum, quaternúmve cubitorum, foliis breuioribus, aliquantò rigidioribus, albicantibus Corrudæ. Semen par, aut paulò minus altero, rotundius, & Aniſo propius. Iſti Hippomarathri nomen fecerunt. HIPPOMARAthrum.

ANETHVM.

Germa. Dyllen. *Gallis.* Anet. *Ang.* *Dill.*

ANHTON, quaſi ἀνίκητον dictum volunt, quia appetentiam cibi excitet, ſed etiam ἀνητέιν & congreſſus, & coitio eſt, ad quam Venerea laceſsit Anethi eſus, vt antiqui prodiderunt: tametſi plurimo vſu tandem genituram exhauriat, Dioſcor. teſte, diſſlatq;, quippe è ſtomacho craſſum ſpiritum, quem tenuatum in intima & vaſa ſpermatica vrget, ſed demùm populatur. Hortis hæc frequentiſsima, ſpontè interdum nata, etiam in Anglia & Northmannia: teneræ comæ in iuſculis eſitantur à quibuſdam calculoſis, quibus nõ parum prodeſſe certum eſt, ſed cibo, parum grato ſapore: tantoperè Fœniculo ſimile alibi diximus, vt ipſo Pharmacopœo interdum deludat, niſi ſapore facilè diſcerneretur; ingrato, calidiore, & colore obſcurius virente Anethum.

MEVM. *Germa.* Beerwurtz.

MEI veri plurimas ſæpiſsimè vidimus plantas in Germaniæ, Italię, Gallię, Hiſpaniæque locis Alpinis: Quin nuper etiam dū hæc meditaremur vireto peritiſsimi Pharmacopœi Londinenſis Iohannis Riccii. Radix odore ſuaui ſpicæ, vel Angelicæ, caule & foliis Anethi, vmbella candida, Iunio & Iulio floret. *S*emen Hippomarathri, odoratum. Eadem in celſiſsimis montium iugis ſterilis *S*euenæ, præſertim loco cui nomen Gallicè *l'Eſperon*, id eſt, calcar latinè, monticolis *Ceſtre* nuncupatur vernaculo nomine, vti Platearii & Pandectarii æuo, cui nulla doctiorum omnium ſuffragio deeſt nota veri Mei Dioſcoridis. Cuius etiã ſenten-

ſentiæ eſt, noſter erudititſsimus Turnerus Anglus,qui in orę Septentrionalis Alpibus Cheueoticis Scotiæ finitimis, magna vbertate ſcatere hanc ſtirpem nos monuit. Vix enim quadrienniũ eſt,cùm-primùm hæc planta Venetis Pharmacopœis innotuit:nam tametſi radices ad Theriacæ cõfectionẽ ex Syria & Apulia aduectas norant, & in ſingulas libras ſingulum aureum ducatum inſtitori pendebant;tamen exoticam putabant, nec vllo loco Italiæ oriundam,vt qui neque caulem foliáve vidiſſent, & Herbariorum Senenſis dictatoris, ſummi placitis acquieuiſſent. Hic enim Maſsilienſium & Mõſpellienſium Anethum fœniculúmve tortuoſum,tortuoſo errore verum Dioſcoridis Meum aſtruxerat,anſamque illis errandi prębuerat. Quin ne nunc quidem, vt errorem aut tegat, aut foueat, in iſtis poſtremis Commentationum recoctionibus atque recantationibus, niſi inuitus hanc genuinam eſſe fatetur: Et fatali ſua modeſtia argutatur, odoré quadantenus viroſum,folia non Anethi,ſed Aſperagi,radicibus non adeò tenuibus; Tum paulò mox ſubdit,Appuli Imperatricem vocant: quo quidem vocabulo, vbique fermè locorum ignara herbarum plebs ſolita eſt alicuius incognitæ plantæ eximium & gratum odorem & vires inſignes ſignare. Sic enim vulgò etiam Angelicam Imperatricem vocãt: alioquin Angelicæ,aut Imperatorię,cum Meo nihil eſt affinitatis,niſi odoris,qui in Meo perinde iucũdus eſt. Et peritis indicio eſt eum neq; multas radices huius eruiſſe,neque folia planè perſpecta habuiſſe; ſunt enim ſitu & ſimilitudine Anethi,non Aſparagi,vt aſſerit: cui etiamſi eſſent ſimiles,tamen ambitionem ſic ſuam magis proderet: Aſparagum namq; metipſe fœniculo aſsimilat,& Anethum adeò ſimilem fœniculo ſuo capite aſſerit, vt plerumque colligẽtes fallat. Ne porrò in multò reconditioribus plantis deinceps fallamur abs te,nos tyrunculi,cautio vna & ſumma erit, non temerè tuis argutis inductionibus picturíſve credere. Penè enim nos fefelleras libri initio de Iride ſylueſtri, quam Medio ex Plinio cõparabas: at nobis pòſt lõgè aliud Mediũ dediſti,quam inibi pre te ferebas. Hîc porrò de Seſeli,Androſache,& aliis permultis plantis,fauere linguis conſilium eſt. Qui non neſciamus,te tantum Dictatorẽ iamdiu ſupra aleam humani iudicii vel erroris ſummo ignauorum quorundum ſuffragio euectum eſſe,& vereamur ſcuticam Reuerendi fratris Adriani Veneti, qui in vaſti tui operis veſtibulo & Priuilegio, dicit totum volumen, tuum à ſua Paternitate examinatum, approbatum,& ab omni ſupicion e erroris liberatum.

Fœniculum tortuoſum.

Νάρθηξ FERVLA & *Ferulago.* *Hiſpa.* Cañanheia.

QVEMADMODVM Νάρθηξ virgultum,thyrſum aut bacillum Græcis ſignat,ſic Ferulá Latinè à ferendo,quò d illius ſcapi pedamenta fruticibus, & ſenibus pedum ac ſcipiones eſſent. Plurima & procera in Galloprouincia & Norbonenſi Gallia, præſertim illis rupibus præruptíſque ſaxis prope ſubterraneas cryptas, via qua Monſpellio Frontignanam itur ad rectam: itidem in celſis ſqualidíſque ſaxorum ſinubus, qui ſoles ęſtiuos & feruidos exceptos totũ fermè fouent diem,propè oppidulum Rochæve Caſtrum vocatum,quà ad auſtrum vergit: quinûm cubitorum caulis,radix magna,recta & altè in ſaxorum commiſſuras hiantes rimas deſcendens,euulſu difficilis, candida, lacteo pinguiq; ſucco turgida,odorem vehementem vibrans,folia fœniculo maiora,pinguiora,craſsiora, vt & caulis: vmbellæ prægrandes Anethi, Iunio & Iulio floſculis luteis defluentibus. Semẽ folliaceum,compreſſum,oblongum,rotundum,Angelicæ fermè, duplò maius.

Aliæ FERVLÆ & *Ferulagines, eorúmque ſucci & excrementa* SAGAPENVM.

SVNT etiamnũ duæ in herbariorũ hortis huius claſsis,naturæ & ſimilitudinis plantæ, quas idcirco Ferulagines vocant. E videntur diſtare duntaxat cultura, ſtatura,elegãtia & ſucci copia,prout ſunt nactę radices aruum aridum,magíſque excoctum,ſub cælo ſudo & feruidiore, vt in Aphrica,Media, Cyrene, & alibi. Quare,minus mirum eſt Dioſcoridem paucas & obſcuras notas de Sagapeni,Galbani,Ammoniaci, Euphorbii Ferulis, aliíſque permultis gummiferis ſcripto reliquiſſe: cùm ne nunc quidem ſint nobis cognitæ,poſtquam à noſtris hominibus terra & mari luſtratæ ſunt Lybia, Æthyopiaq; cuncta,

ĉta,multoq́; plures regiones, & magis diſſitæ noſtro orbe. Equidem Dioſcorides videtur agnoſcere Ferulam eandem eſſe atque Sagapenum: nam è radice Ferulæ ſauciata manare Sagapenum primùm dixerat: deinde inferius, quaſi ſuperius nihil dixiſſet, alteram plantã Ferulaceam docet, ex qua alius generis Sagapenum effluat: quæ arguunt potius ſuccos ipſos agnitos illi, quàm plantas. Quippe *P*linij etiam Sagapenum in Ferula oriri tradit: fortè quia eãdem plantam cum Ferula vulgari putauit. Cùm autem multis è plantis, gummeus, pinguis, & reſinoſus ſuccus exeat, vt Coniferis, Amygdalis; Maſtiche, Terebintho, Ceraſis, Hedera: herba Rutha, Dragacantha, Ixia, & alijs non paucis: tamen omnium nobiliſſimum excrementum medicamentúmq; videntur Ferulacea remittere: & earum quædam parcè, nec niſi alicubi, vt Fœniculum in Hiſpanijs, Thapſia apud nos: de quorum natura, viribus, & mixturis, commentationem plenam inſtituimus inter ſuccos medicatos, vbi facilius cum cæteris liquoribus concretis, pinguibus, & cognatis comparabuntur. Nunc tantùm ſi quæ faciunt ad haſce plantas veſtigandas, pauca leuiter attingemus. Diximus haud dudum in Laſere, ad quam vocem alludit Aſſa fœtẽs, ſolitũ olim miſceri Silphio ſiue Laſeri *S*agapenum, eóque, tum propter alias rationes, videri nobis cognatas plantas: quã cõiecturã fouet Dioſc. qui Sagapenũ neſcio quid mediũ inter Laſer & Galbanũ olere affirmat: idq́; ſenſuũ perceptio hodierna confirmat, adeò namq; ſimilia colludũt ad nos, vt exercitato ſit opus oculo & nare ſagaci ad ea inuicem diſcernendũ. *P*urius ſiquidem Sagapenum, & illud recens, quale nõ multis ab hinc annis cœperũt Venetias aſportare inſtitores, concolor eſt Aſſę, purius, odore item ingrato, Porrum reſipiente, vel Galbanũ, quum præſertim recentiſſimam & efficaciſſimam intueris glebam lachrymis thuris concretam.

Quin & Galbanum Ferulæ item Syriacæ ſuccus gummeus, Aſſam multò propius aſpectu imitatur: odor tamen minus teter illi, & Gpoponacis quadãtenus cognatũ videtur: cuiuſmodi habemus hodie ex Officinis Venetis quoddã fuluũ, molle, Ceram nouam referens: cuius grumos glebulaſúe lachrymis pinguibus congeſtas ſeruamus, aliorúmq; multorum lectiorum gummoſorũ ſuccorum ſpecimina, vt quiddam iumenti nobis afferant, etiam ad plantas ipſas noſcitandas, intérq; ipſas diſtinguendas. Siquidem veriſimile ſit, ſic inuicẽ haſce Ferulas ſe habere, vti ipſorum gummi ſunt aut diuerſa aut affina. Nam Hammoniaci gummi, quod perquam recens optimum & copioſum hodie adfertur, tametſi plantam ferulaceam eſſe, ipſa fruſtilla feſtucaſúe harundinacei corticis, quæ inter glebam reperiũtur, fidem faciunt, & Dioſcorides affirmet: tamen longius abeſſe videtur ab illa communi ferulæ ſpecie, cuius cognationẽ Aſſam, Galbanũ, & *S*agapenum ſuſpicabamur. Iſta etiam ſemina latiuſcula ferulæ, quę inibi immixta glebis conſpiciũtur, caulíſq;, vti dixim⁹, fruſtitia, arguunt ferulam diuerſam quandã, ſed tamen congenerem: tamẽ vides ipſũ gummi alio odore, figura, & copia multò maxima. Adde quòd Euforbij ferulaceam arborem etiam tradit Dioſcorides in Mauritaniæ Athlante monte, cùm tamen ipſe liquor concretus non parum diſcerpet à ſuperioribus gummis, ſimilior multò *S*arcocollæ. Quare vtris credendum ſit, meritò hæremus, Dioſcoridíne, qui ferularum, aut ferulæ arbori ſimilem tradidit: an recentioribus, qui iſtos cunctos tractus Mauritaniæ admodũ exploratos habent, ipſamque plantam Euforbij frequentiſſimã ſibi viſam eodem quidem loco vbi Dioſcorides, ſed longè alia ſpecie repræſentant. Nempe ſpinoſam plantam, *A*cantho aut Cynaræ ſimilem, cuius radici innaſcuntur cumerorum effigie fructus prægrandes, ſucco iſto feruido turgentes, quibus per maturitatem inciſis, lac effluit, colligitur exceptũ in vtribus, mollius quàm quod habemus Euforbium. Verùm qui ſæpius obſeruauimus inter glomerulos & aceruos Euphorbij multa ſemina tricocca Chamæleæ, Lathyridisúe modo, guſtu acria, lubens audiremus, num hæc ſint eiuſdẽ ſemina plantæ, quod tamen minus videtur, ſi ea ſit Cynaris ſylueſtris ſimilis. Nõ aũt eſſe Euphorbio congenerem *S*arcocollã, tametſi admodùm ſimilia ipſa grummi grumoſa ſint, Dioſcorides monet, & ipſe feruor in Euphorbio, amaror autem in *S*arcocolla, tum facultates diuerſæ, quas nos proſequemur, quo loco polliciti fuimus.

THAPSIA Turbith Gallicum, & Turbith cineritium Officinarum.

POTVIT dici Thapſia, nō ſolùm vt placuit Dioſcoridi, à Thapſo inſula cognomine, quæ vna è Sporadibus eſt: ſed etiam propter flammeum calorem, quem corpori admota inureret, adeóq; eminus, præſertim aduerſo flatu ſpectanti. Valdequàm ſimilis Tapſia habitu toto & viribus: tametſi vſu multo præſtantiore atq; purgatrice vi. In Aquitaniæ macilentioribus montoſiſq; ſqualidis inuentam nobis dedit præceptor Rondelletius, prope vadum quà traijcitur in Hiſpaniã, tum ad radices Pyreneorũ, non procul Perpignano vrbe: craſſior radicis cortex, fuſco foris colore, intus pallet, ſuccoq; multo gliſcit lacteo, gummeo, ſed inibi loci neglecto: caulis *P*eucedani gracilior, quã Ferulæ; foliáque Fœniculo latiora, breuiora, in vmbellis ſemen Ferulæ minoris, oblongum, anguſtius, montani Sileris. Meritò deſita ex iſtius ſucco purgandi antiquis conſuetudo, vt quo multùm noceatur præcipuis viſceribus, & tormina dira interdũ excitentur. Verùm ſiquidẽ miſcentur leuioribus & naturæ amicioribus, proderit Sarcocollæ, Hammocami, Turpetiúe ſucci modo. Nec Ferulæ Peucedaniq; ſuccis gummeis deſũt vires purgatrices: verùm tũ quia planta tum ſuccus fœtidus cerebro aduerſatur, ideo non correcta plus diſcriminis inferret. Sagapenũ vocatur gummi ex Ferula eductũ, vti Hãmoniacũ, Galbanũ cæteriq; congeneres ex Ferulis conſimilibus, ſed tamen pro ſuccorum natura inter ſe differentiæ eliciuntur, de quibus paulò mox.

Herbariorum THAPSIA *Vulgaris, Carotæ effigie.*

QVAMVIS ſit hæc vulgatior Thapſia officinarum verior exiſtimata, & ſuperiori Thapſiæ radice non parum aſſimilis, tamen certum eſt longius à deſcriptione abeſſe: eſt enim folijs potius Carotæ, ſiue *D*auci agreſtis quã Ferulæ: ex Italia iamdiu hortis Belgicis & Francis tranſlatitiæ notitiæ. *S*ed quia Aquitanica radice vtuntur pleræq; omnes Officinæ *S*eptentrionales, ideo ſe putẽt vti iſtius vulgatioris radicibus, quia nõ ita ſũt abſimiles.

PEVCEDANVM. *Fœniculum porcinum.*

Ger. Harſtraug, Schebel Wurtz, vnd Seuw Fenchel.
Belg. Verkens venckel.
Ang. *Horeſtrange.*

EFERVLÆ COGNATIS hæc, cui radicis ſucciq; gummeus, reſinoſus, piceus fœtor, *P*eucedani nomen fecit: *A*puleius Pinaſtellam, tametſi potius horrendum amarorem & fœtorem apud Poetas πευκέδανος vox ſignet. Multum creſcit in Italiæ Hetruſcæ æſtuoſis atq; Norbonæ glareoſis collibus, præſertim in Luci Garamontij aditu & circũ inter ſentes, lumas, & dumeta. Radix profũda nigricat foris, intus vireſcẽs, ſuccũq; remittit gummeum, flauum, odore grauis & fœtentis: comatq; ſupernè denſo capillitio fuſco, ambiente caulem gracilem, ſeſquicubitalem: multis interdum ab imo ſurculis diuiſa, in folia terna Fœniculi modo, quàm Ferulæ duplò latiora, longiora, minus craſſa, vmbellæ latiores, luteis floſculis prægnantes, ſemine Angelicæ haud abſimili, ingrato. Sic & purgandi vi donata fuit radix herbáve, ſed propter fœtorem vtriuſq; minus in vſum deducta.

PANAX *Aſclepium Ferulæ facie.*

NEc diuerſi generis eſt Aſclepium *P*anax à Ferula, nec item figura abſimile, præſertim iſtud doctioribus verum putatum, fortè quale in Mathiolo pictum vidimus: Sed quia is autor admodũ notas plantas oratione prolixiore proſequitur, rariores autem tacitas præterit, aut nomine tenus indicatas pictori relinquit, nos potius dubios quàm certiores

ple-

plerumque facit intuēti omni hanc iconē,illicò Ammi, Mei, Anethi, aut ſimilium, veniet in mentem, niſi quiſpiam aperiat deſcriptione concinna, ſintne folia fœniculo minora, odoratiora, hirſutiora, quæ vmbellæ, quo flore donatę, ſic paucis Cōmentatoris officio & pollicitatione defūgeretur, præclarè opera poſita, nec multa: quæ tamē multùm plus tibi honoris, & vtilitatis nobis eſſet allatura, quàm ex Authoribus, qui peruii ſunt ſtudioſis, paginas ſuas infarcire, vt plebi multa loquutus videatur, quum dixerit aut docuerit nihil. Ex Illyrio tractu, cui Hiſtriæ nomē, hodie plātas non paucas aſportauit induſtrius Valerādus Inſulanus Lugduni Pharmacopœus, quib⁹ multa cū hac Panace affinitas, quas in Horto Doctoris Iuberti Monſpellii ſeuimus: Ferulæ ſimilis erat effigie, ſed multò minor magnitudine. Semine tamen non Fœniculi, ſed vt Ferulæ, láto: foliis & floribus haud diſsimilibus, caule & radice, magnitudine atque ſimilitudine Anethi odorato.

ROSMARINVM ferulaceum, Fertile Dioſ. cuius Semen Cachris dicitur.

DIVERSI admodùm generis plantæ Libanotidis appellationē aſciuerunt, ob odorem quem ſpirarent, quadam ſui parte Thuris quadantenus æmulum, cuiuſmodi primæ Libanotidis radicem olere Dioſcorides author eſt: qui idem à Theophraſto quandā Libanotidem memoratā, cuius folia agreſtis Lactucę amaræ cādidiora, aſperiora: radice breui, narrat. Nobis autem nulla hodie plenè innotuit Libanotis è tot Ferulaceis, quæ vulgò Libanotides putantur, perinde deſcriptioni conſona, vt hæc, quam Patauinus olim habebat hortus; quæ etiamnum hac ineunte hyemè læta virebat Londini in horto Iohannis Riccii, non vulgaris peritiæ Pharmacopœi. Surrigit ea caulem quinum & ſenum interdum cubitorum, fœniculaceum, aut ferulæ, nitidum, obſcurè viridantem, alis multis & ramulis diuiſum, è nodoſis geniculis exeuntibus, foliaque gerentibus crebra, Fœniculo craſsiora, Cotulæ maiora, auerſa, virore cęſio & glauco, vmbellas per æſtatem latiores Ferulæ, aut Tapſiæ, floribus luteolis refertas, & ſemina Fraxini, folliacea, oblongiora quàm Ferulæ, & Cucumerino ſemini maiora, cōpreſsiora, ſtriata, aceroſa, reſinaceū, aut Thureūm halitum dum fricantur, Sileris Montani, aut Peloponenſis Seſeli dantia, manſuque os reſinaceo & Thureo ſapore complentia, acriora: reliqua planta tenera, calidiuſcula, ſed non ingrato holeraceo & Smini guſtu, quo quidem facilè dignoſcitur à Ferula: nam alioqui lacte multo turget tota, vti Ferula, ſed albidiore & minus feruido, aut graui odore, quin potius odoro.

Libanotis Theophra. foliis Lactucæ, apud Dio

Alteram vide prope Oluſatrū.

HERBARIORVM Septentrional. notior Libanotis.

NON perinde Libanotidi congruit hæc ferulacea, quam multi Herbarii horti in Gallia, Germania, & Anglia fouent: tametſi caule gracili, recto, Mei, aut Anethi, ſtriato, atrouirente, bicubitali ſit, paucis alis & geniculis donato: in quibus, imis præſertim, Peucedani prolixiora folia, fœniculi tortuoſi, anguſtiora Saxifragię Anglicæ, medio & ſuperiore caule pauciora; Vmbellis & floribus pūſillis, candidis, Mei: Sed exiguum ſemē, ſub hyemē maturās, minus Carui rotundi, ferè Ammi officinarum par, quod neutiquam poteſt conuenire Roſmarini fertilis Dioſcoridis ſemini, Cachryn, aut Cancryn vocati, quia grano hordeaceo eſſet ſimile, aut potius quòd vrentis facultatis cùm eſſet, ſimilem eſcarām inurebat cuti, atque pilula Cacri propterea ab antiquis vocata.

NIGER HELLEBORVS Theophraſt. caule & foliis Ferulæ, radicibus nigris.

ET hîc cogimur etiam aſſentiri doctioribus inculcantibus nobis iſtū Senenſem minus verſatum ſtirpium in inſpectione, aut authorum claſsicorum lectione: nam vbi Tragii veſtigatoris pertiſsimi & Geſneri indefeſsi laboris viri iudicium, vt vanum plerūque incuſat, nę ille quàm non eſſet multæ exercitationis, aut lectionis, liquidò prodit. Saltem debuit monuiſſe, Theoph. fortè & Hippocr. Helleborum deſcripſiſſe Cotulæ & foliis

 ferula-

ferulaceis nigris radicibus, albi ſimilibus: vſum qualem neſcius & auius pſeudocõmentator, iſti pſeudohelleboro attribuit. Radix quamplurimis, nigris, tenuibus neruulis, Helleboro ſimilis; ternos quaternóſve erigit cauliculos, pedem fermè altos: foliis denſis, tenuiter inciſis, virentibus, Ferulæ Adonidíſve potius ſimilibus, cuius flores etiam æmulos, ſed luteos & maiores Calthæ paluſtris, aut Ranunculo propiores, ſuboriente confertim crebribus conflato ſeminibus puſillis capitulo orbiculato, oblongoq́ue, *Morum* imitante, ſimili eidẽ Adonidi, vel Ranunculo: In variis Halſatiæ locis oritur, & hortis colitur. Iam verò ſi neutiquam Hellebori vires habere verè tuentur & profitentur obſeruatores, non ſit igitur Helleborus: floret tamẽ viretq́ue Bruma, Ianuario & Februario, vt Helleborus & Ferula.

SAXIFRAGIA Ferulacea Italorum.

QVIDAM horti Italici, vt Vrbini & Florentiæ, alebant Saxifragiam bicubitalem, foliis ferulaceis, aut fœniculi, minus aut minimè geniculatis, tenuioribus foliis, obſcurè virentibus: floribus vmbellatis, albidis, Mei, cuius videtur ſpecies. Radices albicant, Paſtinacæ ſapore.

SAXIFRAGA Anglorum, facie Seſeli Pratenſis Monſpellienſium.

AB eximia dote in frangendo calculo, Saxifragam ſcitè dixerunt Angli hanc plantam, pratis vdis familiarem: foliis fœniculi latioribus, pratenſis Seſeli minoribus. Radix odora foris nigra, intus alba, Peucedani facie. Flores in vmbellis candidi: ſemen fœniculi; caulis ſeſquicubitalis & cubitalis eſt: hac ſtillatitiã parãt mulierculę clynicæ in Anglia.

SESELI MASSILIENSE, folio fœniculi craßiore.

PASSIM & vberè creſcit Maſsilienſe Seſeli illis in tractibus qui *Maſsilia* Aquaſſextias ducunt, tranſq; Rhodanum in Monſpelli agri aſperis: Nobis etiam collecta, via qua Roma Senam itur, propè colles oppidi *Mõtfiaſcone*, vini optimi Muſcati commendationẽ, potoribus magis noti, quàm Botanicis ſtudioſis. Radix illi alba, fœniculi effigie & magnitudine, altè humi depacta, & euulſu difficilis, quàm fœniculi odoratior & calidior: caulem vtplurimùm ſeſquicubitũ ferulaceũ, hincinde alis multis ex geniculis prodeuntibus reflexum emittit, pręduram, rigidum: Folia pauciora, ſed firmiora, craſſiora quàm fœniculi, & albida ſunt: vmbellæ confertæ Anethi floribus candidis, & ſemine, Aniſo ſimiliori quàm fœniculi: guſtu ſuaui, acri, & medicato, cuiuſmodi Mei aut *Panacis* guſtu, *Planta* illic valde nota, fœniculi tortuoſi nomẽclatura: ſingularis induſtriæ amicus Iacobus Reinaudus Maſsilienſis ciuis & *Pharmacopœus* primus hanc Lugdunenſibus medicis, etiamque Valerando *Donrez* illic Pharmacopœo, huius cognitionis ſuprà quàm dici queat conſultis, miſerat, ad Theriacę exquiſitã confectionẽ, cui etiam Monſpellienſium Doctorum inſtituto, Rondeletii præſertim, additur, cuius ſententiã non rarò ſequimur. Neque quantũ illic locorũ eſt Maſsiliæ circum luſtranti, vllam plantã videre eſt, quæ magis quadret *Seſeli*, proindeq; hallucinantis commẽtatoris Tridentinũ Seſeli neutiquam genuinũ eſſe quit: quidverò ſit, cùm ille deſcribere non auſus ſit, nobis ignorandum. Illud tamẽ aſſerendum, nos in Tridẽtinis alpibus hanc plantam vſpiam vidiſſe, ac ne in Baldo quidẽ monte longè illis feraciore.

An ſiler Montanũ Ma. Seſeli

Ma-

Maritimus Dioſc. ASPARAGVS *idem cum hortenſi & holeraceo.*

Ang. Sperage, *or* Sperache. *Bel.* Corael cruyt. *Gall.* Aſperges.

TENELLÆ & primulùm à ſatione erumpentes holeraceorum germinationes Aſparagi dicebãtur, quia σπείρω Græcè ſero, & σπορὰ ſatio dicitur: proinde ſatius quiſpiam coniectet Aſparagos è Græco Latinis deductos, pace multiſcij Varronis, quàm quia ex aſperis virgultis legerentur. *Duæ* autem differentiæ, quales antiqui ſcripſerunt, paſſim vulgò noſcũtur, & in hortis ſeruntur: nam ſpontè natæ potius gaudere videntur maritimis locis: ſed ea ſpecies quæ vulgaris ſiue altilis eſt, depreſſiora decliuioráq; pratenſia maritima amat: iam admodum nota & frequens primo vere *A*ſparagis punctim emicantibus, multis crebrıbúſq; tenellis thyrſulis, caudæ Equinæ quadantenus ſimilibus, eſu in acetarijs admodum quæſitis: affecta poſtea ętate & æſtate, multis fruticant ramulis caules adulti, proceritate ternûm & quaternûm pedum, denſiſſimis foliorum exilium comis Fœniculi aut Anethi, floſculos edentibus oleæ luteolos, qui pariunt bacculas rotundas, Ruſci duplò minores, pares fructu Ribe.

CORRVDA differt ab altili Aſparago.

SED enim Corruda magis montoſis & collibus in deuexu & afflatu maritimo delectatur, perperámq; à noſtris Herbarum Doctoribus hodie cum *A*ltili confunditur, cùm eadem putatur: tametſi rarior multò occurrat, neq; enim Veneto tractui maritimo, Germaniæ, Gallię, *A*ngliæúe maritimis viſitur, vbi nihiloſeciꝰ altilis frequẽs oritur. Facilis autem à ſuperiore dignotio, quia hæc tota cãdidior & rigidior eſt, & ramis diuaricatis funditur per ſepes. Folia acutiora, breuiora, & magis in ordines ſtipata: floſculis oleæ luteolis, crebribus, ſubter alis emicantibus: & ſemẽ illi, nõ vt Altili, Coralli colore, ſed vbi maturum nigricat ex viridi, magnitudine aliquãtò inferius, quod glomeratim proximè ſurculos adnaſcitur: quas ſi ſeorſim ſpecies genericas vidiſſet & obſeruaſſet Commẽtator, nec falſus ipſe nos fefelliſſet, nec Corrudam appoſuiſſet, non illius loco Aſparagum altilem & veſcum ſponte erumpentem illi ſubdidiſſet. Is quippe nulla re prorſum quàm tranſplantatione aut cultu, à ſeipſo hortenſi diſtat. At quid differat ab horum vtroque Corruda, ſatis iam liquet, vbi Altilis & maritimi baccæ coccineæ ſunt: Corrudæ autem ex nigro virides ſemper, & Aſparagi marini baccæ multò maiores quàm Corrudę.

NEPA apud Theoph. diuerſa eſt à Scorpione, quam inter Cœli collocatam oportuit.

HVC autem properatione non ita incommoda irrepſit Nepa: quippe cui ſpinæ horridæ & infeſtæ, nomen commune fecerint cum *S*corpione, qui etiam ab ſpinis punctim

tangentem ſauciãtibus dictus eſt: & ſimiliter Nepa vocatur cognomine ab animalculo caudæ ictu metuendo. Hanc autem fermè indiſcretæ ſimilitudinis eſſe cum Corruda prodidit Theophraſtus: qualem plantam paucis adhuc notam, nullidum recentiorum deſcriptam: tum ob ſui cognitionem, tum ad Corrudæ collationem apponemus: non pauci enim ſunt, qui ad eandem quam Senenſis ſalebram impegerunt, rati Corrudam nihil aliud eſſe quàm maritimum Aſparagũ, paſſim locorum prouenĩetem, vt ſuperius diximus. Sed enim qui nouerit hanc, Corrudę ſimillimam dicet, non item Aſperago: Eam nullibi pręterquàm in Prouincia vidimus, locis montoſis vberè fruticantem, præſertim prope montium radices, qui Magdalenæ celebri Fano & ſpecui ſancto nuncupato finitimi ſunt, via qua Aquasſextias itur. Ligneæ ſunt radices, multiplices, implexæ, tenues: à quibus mox orſæ ſpinulæ, rigidulæ, denſæ, Corrudæ ſimillimæ, aliquantò maiores, vniuerſa virgulta ſummo tenus veſtiunt, ſicq́; tota planta denſis horret aculeis pro folijs: & faciem, Corrudæ præfert, guſtu amaricante. Locis ſaxeis & aridis, & Sterellæi montis decliuibus, ac propter argenteum amnem, *Argens* vulgo Galloprouinciæ dictum, multa.

MYRIOPHYLLVM aut Maratriphyllum paluſtre.

AFFINES nomine plantas Militares, ſiue Dioſcoridi dictas Millefolias, ſcilicet Semperuiuifolio Stratiotem aquaticã, & Filicifoliam terreſtrem, ac Cumini ſylueſtris foliã quamlibet ſuis alibi notis diſcreuimus: à quibus iam hanc fœniculi foliam diuerſam agnoſcere in procinctu cuilibet eſt. Quippe quam ſæpius reperies in leui agmine fluentibus aquis & paluſtribus, innumeris foliorum capillamentis exilibus, è neruis per æqua interualla pinnatim exeuntibus, teneritudine & diuiſura Fœniculi pullulantis, aut Corrudæ, mollioribus, colore ex viridi fuſco, mollicello, teneróq; caule in aquis fluitante: eq́ue radice exigua, euulſu facili, pallidula, lutea vmbella emicat, guſtu quadantenus paluſtris Equiſeti. Qui hîc nulla de cauſa Marathrũ vocem diſpungunt, vt Amaracum ſubdant, gnauiter in nihil agendo, & ſibi moleſtiam aſciſcendo, ſudant: nec vident nomen à Marathro deductum, monente ſtirpis effigie & codice.

Myriophyllum Equiſetifolium Fluuiatile.

ISTVD Dioſcoridi prætermiſſum, mediæ figuræ inter Hippuridem & Myriophyllum aquaticum exiſtit. Caulem ſiquidem edit cauũ, ſtriatum, & glabrum, duum trinumúe pedum: floſculis albidis, confertis, faſtigiatum, Naſturtij aut Cardami aquaticæ ſimilibus. Aquarum reſidum & riuulorum vadoſis innaſcitur lubens: folijs multis, flaccidis & languidis, fluitantibus, caudatis, aut ſetaceis, Equiſeti, vel Millefolij fœniculacei.

POLYGONON Fœmina ſemine vidua.

PROPTER crebras geniculorum cõmiſſuras Polygonon dictum liquidò conſtat, ſic vulgus diceret multinodiam: propior tamen & ſimilior hæc ſpecies Equiſetis, quàm maſculo Polygono videtur, natalibus, culmis, folijs, crebribus in geniculis, per interualla fermè æqua exortis, tanta cognatione itidem virium, vt non valde ſit diſpar aut modus, aut emolumentũ vtẽdi. Habet ſiquidem ternos & quaternos caules, ſed læuiores, glabros, neq; ſtrijs aſperos, rectos, folia anguſta, lõgiuſcula, ſeſe per radiatos exortus, & articellorũ pixidatas inſertiones ſtipantia, Equiſeti, aut aſperulæ anguſtiora. Radix albida, longius propagata, & de ſe nonnulla germina Aſparagoſúe promẽs, tenera. Vliginoſas cõualles & quas riuuli

inter

interluunt, crepidines ſectatur in herbidis vdis, ad cellam Nouum Monſpellio exeuntibus occurrit. Rara tamen illic & nec multum alibi, nota: ſicca & aſtringens valde.

HIPPVRIS.

Ger. Roſzſch wantz. Bel. Peertſtert Ital. *Aſperella.* Gall. Queue de cheual, & queue de chat Ang. *Horſe taile.*

QVILIBET è triuio Hippuridem nouit, ſic dictam vt loquitur Plin. ob ſetas vel pilos equinos & foliorũ ſimilitudinem, caudæ equinæ imitatos, vnde etiam Equiſetũ dictum. Herba ſicciſſima, ἔφυδρον tamẽ vocata quia vdis, humẽtibus pariter gaudet ſcrobibus & ſatnrum marginibus, plurima quocunq; ieris obuia ſit, & in duplici differentia cernitur. Equiſetum iſtud notius, culmos arundineos, vel iunceos, cauos, nudos, aſperiuſculos, geniculatos, & ſiccitate firmiores, detergendæ omnigenæ ſupellectili à mulierculis expetitos, initiò edit, exiguis articulorum veſtigijs per initia, & racemoſis in ſummo donatos: floribus oblongis, rotundíſq;, aſparagi nouellæ nucamentis, albidis, & herbaceis: progreſſu ex vertebroſis quaſi articulatis commiſſuris, quas in ambitu per intercapedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum quaſi ſetæ aſperiuſculæ, prolixiores, Laricis folijs, Myriophylli aquatici comas, aut Equinam caudam ſatis ementientes. Minor interdum tota hæc rotundos fert aſparagos, teneros, ſummos, non clauatos, ſed racemulis longis, & ſpicatis donatur ramulis, comoſis etiam è lateribus.

Minor fontalis HIPPVRIS.

PRODIT & iſtud ſubſtillis & ſabuloſis aruis, vti in Anglia paſſimè viuis ipſis ſcaturiginibus trans vndantem aquam erũpens prope Caſtell Cary: eſtque ſecunda Dioſcorid. ſpecies, quã autores implicuiſſe & confundiſſe vidẽtur. Eſt ea recto caule, craſſiore, magis cauo, habitiore: per interualla carnoſos exortus foliorum multò breuiorum, albicantium & teneriorum edente: radix nigricat, geniculatis articulationibus & fibris donata: viribus videtur impar ſuperiori.

An racemoſa Equiſeti facie planta ſit TRAGOS *vel Tragonon Dioſc?*

CEREALEM frugem multùm aceroſam Tragon vocarunt, qua ratione nuncupari & hanc innuit Dioſc: cuius vtriuſuis origine vocis nequaquam ad hircum intelligas alluſum, ſed potius πρὸς τὸ τρωγᾶν, ab cõmedendo, vnde Traganõ & Edulem, & Tragemata Bellaria Latinis dicta: Gallis etiamnum *dragee*. Sic in *Traſi dolce* Veronenſi, quia edendo eſſẽt, eadem vocis veſtigia remanſerũt. Eſt aũt Traganos, quẽ hîc verum profitemur, fruticulus raritate & elegantia in primis cognitu dignus, nequedum vlli recentiorum memoratus, quẽ primùm in ſiticuloſis arenis oræ maritimæ ad Ceti promontorij Agathẽſis ſinus radices, & finitimis aggeribus arenoſis, inter mare & ſtagnum Laterẽſem, tres quatuórve Leucas Mõſpellio diſtantem, legimus, eiúſq; fructũ, ſiue acinos, quos hic Dioſc. ῥάγας vocat, ex granulis tritico parib[9] congeſtis, ternis aut quaternis, mori Bati effigie, vinaceis aut arillis perquàm aſtringentibus, magna cum voluptate eſitauimus: vbi vulgus piſcatorũ & naucleri accolæ, etiámq; ſtudioſi Monſpellij *Raſins de mar*, ſeu marinã vuã vocat. Luxuriat inibi tanta vbertate, vt ea plauſtra onerare queant. Foliorum prorſum expers eſt, ſarmẽtoſis, gracilibus, copioſiſſimis, & confertis viticulis, iuncum, aut potius ſpartum, partim & Equiſetum referentibus, ramoſis comis, humi accubantibus, ex craſſiore, duriore, ruffeſcente breui ſtipite, arenoſæ ſuperficiei multis anfractibus immerſo, & radici continuato, quæ in ſenos octonoſúe pedes tortuoſa excurrit, genicula ruffa, graminea,

crebrioribus etiam geniculis in breui ſparteo,craſſitie & duritie ſtipitis,in alas exeunte geniculoſas,comoſas Equiſeti, ſed duriores,amaras,ſiccitate & aſtrictione mira,vti vniuerſa etiam planta, ſecundum autem ramulorum inferiores ſuperioreſque exortus, in iunceis innumeris cuſpidibus minutim racemoſi(Iulio & Iunio) erumpunt floſculi,ferè iunci aut botridis,albicantes,herbidi:poſt quorum defluuium,ingens acinorum agmen totam operit fruticem,coccinei enim grani triticei ſunt, pares acinuli, & purpureo muſto pingues, Rubi idęi,nō prorſum maturi exiguos fructus referentes:è quolibet eorum gygartum duriuſculum,triquetrum,vtrinq; acuminatum,grani tritici aut Seſami Theoph.ſimilitudine, fuſcum foris, intus albū,medulloſum,aſtringēs,nō ingratum,gratus verò eſu ipſe fructus & prædulcis,etiamnum vrinam multum ciens,biennio,trienniōq; reguſtatus.Satum item in Belgio amicis, nobis iſtud Londini bellè enatum fuit: nondum tamen acinorum ornatus comparuit,Rupellæ etiam maritimis exire,& ex aduerſo Salinorū inſulis Oceani Occidui,nobis amici non vulgatæ fidei retulerunt. Nos tamen Autumno 1566.qui multa illic rara nacti fuimus,non animaduertimus. Quur Tragon non ſit hic genuinus agnoſcendus omnibus eruditis,cauſam haud dicet Senenſis,qui triuiale & claudum nominis Scorpij argumentum aucupatus,illicò ſolita qua eſt fiducia,Cali dat ſpeciem ſpinoſam, eandemq; Tragon Dioſcoridis ratus,confundit cum Theophraſti Scorpio,quem alium à Nepa docuimus, & ſuo loco vtrumque dedimus.

TRAGON improbus Math.

Est enim ille Crithmi Salicornij ſeu Cali congener,propius ad eam ſpeciem ſpinoſam accedens,quam Paſtinacam aut Secacul,aut alterum Crithmum faciunt,pedem & cubitum altam,intortis,craſſis,denſis,ramulis diuiſam,& adeò horridam,armatāq; folijs pungētibus Aizoi colore & figura,carnoſis, craſſioribus, numeroſis in imo, in ſummo muricatis,cuiuſmodi in tribulo terreſtri & aquatico,vt impunè effringere ſurculum nequeas:hiſce ad imam baſim interiorem,floſculi herbacei rotundi,ex quibus ſemē exit compreſſum, Kali modo(puto)in volutę ſpeciem. Radix ceſpite ſummo exilis,lignoſa,Cali,& herbaceo prorſum guſtu,ſuccoq; multo glutinoſo prægnans, minimè aſtringente, ſalſo, & alioqui nullius excellentis qualitatis:quam ſi Commentator propius guſtu & viſu exploratam habuiſſet,deſcriptione declaraſſet,nec Dioſcoridis Tragon feciſſet.Eſt enim ſucculenta herba,nō frutex, nullos acinos habet ruffos,tritico pares aut ſupernè acutos,numeroſos,magnoperè aſtringentes:quæ omnia inſunt prorſus noſtro Trago,quem ſine folijs,nec ſpinoſam Dioſcorides tradit: At hęc folia ἀείζω carnoſa habet,ſpinis horrida,aſtrictio penitus nulla & prorſum à Scorpio Theophraſti non alia,qualem deſcriptum eleganter Theophraſti Scorpium leges . Qui quàm exquiſitè huius inſpectione herbæ percipitur , tam longè abeſt à Dioſcoridis Trago:cui ex proximo ſuperiore capite potuit irrepſiſſe Scorpij vox, vti multa nomina caſu inſerta ſunt,aut frequenti amanuenſium lapſu, qui etiam iſto locō florere Corrudam & Scorpium μετὰ κεστρὸιν φθινοπορινόν, cùm tamen longè ante florere certum ſit,eóq; μετὰ ἔφνηρ æquinoctium vernum,vel Plin.lectione,qui non rarò non notas res aut diſpares,ſimili deſcriptione amplectitur,vti multis locis oſtendimus,

Rubia vtraq;.
Erithrodanum Marinum Norbonenſe.
Aparine.
Aſpergula,ſiue Aſperago Pli. Gallis Mugnet.
Spergula.
Gallion. { *luteum &* / *album.* }
Cruciata minor.
Polygonatum minus.
Paſſerina Tragi.

RVBIA vtraque, Erithrodanum marinum.

Ang. *Madder.* *Gall.* Garance. *Belg.* Grappe.

Vbet

VBERI tum prouentu, tum quæſtu oritur & colitur Rubia vbiuis locorum, præſertim in Germania & Belgiæ Inſulis vrbe dicta, vbi radices prolixiſsimas & numeroſas, flexibus multis humi ſparſas, rubentes intus, foríſque Coralli nondum perpoliti colore: erutas hyeme ineunte, menſe *N*ouembri, ſiccatas trapetis ſubdunt, confringuntque, quo commodius ad extera emporia compendii cauſa venum vehantur. Infecturæ lanarū coriorúmve impendiò expetita, necnon officinis medicis notiſsima: hæc maior & melior vocatur. *Ang. Madder*

*A*ltera verò, vt minor, ſic deterioris eſt notę, minus aſpera tota, cuius radices è rubello in luteum languent, floſculi nec luteo pallent, ſed candicant, folia minora, numeroſiora, geniculos frequentiores radiatim ambiunt, cauliculoſque triquetros, ſemine rotundo, prorſum maioris Rubiæ ſimilitudine, vſus rarior huius. *Sylueſtris Rubia Minor.*

RVBIA MARINA Norbonenſium.

PAVCIS locis oriunda ſpectatæ elegantię planta, quam non temerè niſi in Norbonæ *M*aritimis, & ſquallidis ſabuletis Magalonæ & *Peraus* circūiectis reperies, nec commodiori quàm huic loco referas. Radix pedem aut ſeſquipedem longa, nuda, ſarmētoſa, arida, rubra, Anchuſæ colore, modo, & magnitudine: intus ruffet obſoletius cuiuſmodi Iuniperi, aut Cedri ramenta: graciles numeroſoſque cauliculos ab imo ſurrectos, teretes, geniculis crebribus cinctos habet: è quibus foliola Saturei aut Rubiæ minoris, tenuia, rigida, mucronata, ſed incana, vt plurimùm quaterna decuſſatim promūtur, quæ ſuis axillis aceroſos glomerulos foliorum puſillorū cōdunt, deinde ſummis in cauliculis è mediis iſtis glomerulis floſculi prodeunt ex herbido lutei aut pallidi, magnitudine *A*maraci, & Iaſmini modo oblongi ſunt.

APARINE.

ERYTRODANI vniuerſo generi videtur congener Aparine: valde quippe ſimilis, & eadem penè ſylueſtris foret, niſi intercederet ſeminis diſcrimen, tum etiam ſcabritia hirſutaque cuticula caulium & foliorum, quibus ſeſe veſtibus pertinaci applicat hęſu, vnde Philantropos, ſeu Hominis amans, vocitata fuit. Semen verò vmbonis vmbilicíve figuram cælatam medio ſui habet.

Aſpergula odora noſtràs, aut ASPERVLA, an Mollugo, aut Aſperugo Plinii? Gallis, Muguet.

HISCE proximè accedunt duæ plantę priſcis, vt videtur, incognitæ, niſi ſint *P*lin. Mollugo, & *A*ſperugo dictæ. Altera, Aſperula vocitata, tamen non eſt niſi semine aliquantùm aſpera. Cauliculos complures quadratos geniculis multis cinctos edit, circum quos ſtellatim foliola *A*parine, latiora, magíſque virentia, ſeptena vel octona ſunt: floréſq; exigui candicant in ſummo, Valerianæ æmuli: tota planta odore ſuaui cuiuſmodi Lilij conualli: ſemen rotundum & nonnihil aſperum. Rarò alibi quàm in hortis, vbi odoris commendatione colitur, Gallis Belgis perfamiliaris.

Sagina SPERGVLA, ſiue Spurry Belgarum & Anglorum.

SPERGVLA verò radicem exiguam: à qua ſtatim promūtur palmum alti cauliculi rotundi, graciles, geniculati, crebrioribus foliis, ſed exilioribus, circum in ſtellæ morem ra-

diatis Gallij foliis ſimilibus,flores in extremis albidi,caliculis coercetur ſemẽ nigricans. Brabanti hac,vniuerſa paſsim conferunt veruacta, vt cuius pabulo mirificè vaccas ſagi-nari, lactíſque copiam augeri,veterinæ iam diu exploratum habent.

GALLIVM *Luteum.*

PERQVAM ſimile Gallium huic,ſed foliis minutioribus,luteiſque floſculis,racemoſis, oleæ modo, paſsim obuium & notum ,odore ſuaui. Huius altera frequenter viſitur differétia,floribus candidis,& foliis aliquantò latioribus,ad Rubiam ſylueſtrem propius accedentibus, ſed minoribus, quod Gallium album nuncupant.

Gallium album,

CRVCIATA MINOR.

ACCENSERI poteſt iſti claſsi Cruciata recentioribus vocata, iiſdem quibus Gallium gaudens natalitiis. *Puſilla* radice, fibroſa donatur, à qua cauliculos quadrangulos e-gerit rectos,pilis hirſutos,ex æquis interuallis geniculatos,quaternísque foliis breuiori-bus, latiuſculis, hirſutis,& flauo pallentibus decuſſatim ſtipantur, è quibus flores exeunt lutei, puſilli, ſinguli,oleæ,racemoſi, ſed in ſummo numeroſiores,confertim aggeſti,thyr-ſulum Pulegii conſtituũt. Vulneraria hæc, hauſtibuſque prolapſorum ex alto,atq; ſangui-nis exputioni admiſceri ſolita, vti Rubiæ cæteræ.

POLYGONATVM *minus, Rubiæ folijs, ambitu ſtellato.*

AFOLIIS agnoſcitur altera differentia *Polygonati*, Sigilli Solomonis vocati, cui radix & caulis, plantæque habitudo,& natales ſunt eadem: verùm folia anguſtiora multò,& ambitu ſtellato, Rubię maioris,vel *Aſperulæ*, quaterna,aut quina: minores etiã flores inter folia herbacei,bacculæq; Pipereis minores: multus hic collibus *Riuoli* & Tau-rino Pedemontium collibus ſyluoſis vicinis,& arduis Veganii Norbonenſis,Belgicis hor-tis charus & multus , vbi maius etiam in pratis ſyluoſis ſpontè luxuriat. Ruri etiam Gal-liæ & Germaniæ prouenit crebra, vbi iamdiu & etiam nunc noſtro tempore, officinæ cõ-dire ſolitæ ſunt, ad Diaſatyrionis Veneris illicium, perſuaſæ eſſe Arabum Secacul , multis recentiorum authorum negantibus, inter quos Senenſis , qui quid illius Indici Secacul radicis penuria ſubdendum foret,vt ſolet, ſilet: nos ſuo loco commodiſsimè vtendũ mo-nuimus radicibus *Paſtinacæ* marinæ(quæ domeſtica vegetior eſt) eſu gratis, boni ſucci, nonnihil flatulentis ,ſanguinem, ſemen & ſpiritum augentibus. Eryngii , etiam *Paſti-nacarum* & Zingiberis viridis conditura poſſet vicem explere, vti nucis Indicæ pulpæ veſca; & Indicæ *Bathades*, ſeu *Ges* vocatæ, quas inter Syſarum retulimus. Ruellius perperam aſtruit *Polygonatum* Syl. Plinianũ,foliis Rutæ, *Polemoniũ* fruticẽ, quẽ non nouit iſto nomine,& fieri poteſt vt hallucinatio ſit Polygonati ad Polemonium.

Secacul Arab.

Bathades.

Polygonatũ Pli.

Herbariorũ PASSERINA *vnicaulis, Linariæ, aut Luteolæ figura, Lini ſemine veſco.*

HANC aptius quis inter Linum & Scopariam inferat, quam niſi perpaucis in locis Ger-maniæ videas, vnde habuit induſtrius & magnę ſpei medicus Anglus D. Pennius, vbi wild Meer Hirſſen vocatur , id eſt, Milium ſylueſtre , quia Milii ſemen non diſpar dat, guſtu,& ſimilitudine, quodque paſſerculi depaſcuntur , vnde *Paſſerinam* vocauit Tra-gius. E ſingulari, exili, paulùm flexuoſa,albida Lini radice, caulem erigit vnicum, iunce-um, gracilem,ſeſquicubitalem,medio tenus nudum, ſed indidem ſummo tenus, puſillis crebribus foliolis *Satureiæ* aut Thymi anguſtioribus, inter quę granula multa,oblongi-uſcula,Milii magnitudine & ſapore, ſed calidiuſculo,amaricante.

- *Phillitis.*
- *Hemionitis.*
- *Ceterach , ſiue Aſplenium.*
- *Lunaria minor.*
- *Ophiogloſſon.*
- *Tragium alterum Scolopendrii facie.*
- *Adianthum.*
- *Trichomanes.*

Adian-

Adianthum { *album &* / *nigrum.*
Saluia vita, ſiue Ruta muraria.
Filix mas.
Fœmina.
Oſmunda regalis ſiue Filix florida.
Polypodium.
Dryopteris.
Lonchitis.

PHYLLITIS & Hemionitis.

LVBET interpretari Phyllitim quaſi folioſam dictam plantam hanc, vt quę caulis, floris, & ſeminis expers prodeat, nec niſi folia aut folioſus ceſpes appareat: è radice namque multis capillamentis fibroſa, nigricante, capilli Veneris, eriguntur ſenæ, octonæ, vel denę frondes, craſſiores, rigidiores, Vulgaris Lapatij effigie, paſſim viarum parietina & ſyluarũ amantes vda, magnitudine & mucrone ſeſquipalmaris ſpiculi: interius lęuore ſemper virente, aduerſæ, repandę: à tergo autem tranſuerſas multas habent ferrugineo colore plumatim exiles lineolas, aut liras extantes, ab ima & latiore ſui parte, plumatim ſecus medium neruum digeſtas, ſummo tenus quà in mucronem Lapathij vulgaris, aut linguæ oblongæ ſimilem deficit, vnde Ceruina lingua Officinis vocatur: quare neutiquam iam ambigitur, Phyllitim veram eſſe hanc, ſapore exſiccãte, nõ ingrato, & acerbo, ſubaſtringẽte, multi ad ſplenem vſus.

Hemionitides variantes.

Harum duarũ quæ ſerrato ambitu tantum diſtat, nobis reperta in montibus.

HEMIONITIS ſiue ſterilis.

SED enim parum adhuc noſciturnũ ea quæ à nonnullis recentiorum pingitur, non item deſcribitur Hemionitis, ſit ne ſpeciediuerſa ab vulgari lingua Ceruina dicat, quam idcirco fecerant docti quidã Hemionitidem, ſiue tu dicas mulariã: quamuis eam mulæ nõ depaſcãtur: malim tamẽ ſterilem dictam, quòd ſeminis, caulis, & floris ſit expers, eóq; perquàm affinis & germana noſtrati linguæ Ceruinæ nobis videtur. In quibuſdam Italiæ hortis eandem hanc, ſed aliquantùm loco lætiorẽ, diuerſam, meminimus, hortatuq; quorundam Italorum fruſtra hanc Romæ quæſiuimus, quo loci nobis indicarãt illi in auguſtæ antiquitatis ruderibus ædiũ collapſarũ, quas etiamnum vernaculè *Septe Sále*, id eſt, ſeptem triclinia, illic vocant. Quin ſciſcitantibus nobis negabant Romani Pharmacopœi ſe vſpiam inibi aut circum in vinetis vicinis Hemionitidem vidiſſe: ſunt enim maceriæ tantùm illic & cæmentorum dirutæ moles aridiſſimæ & præ ſole feruido minimè alendis plãtis, nedum Hemionitidi, aptæ. Attamen nihil diffitemur viro perquàm ſedulo Anguillaræ, qui nos idem quoq; monuerat: nempe plantam indidem ſe habuiſſe, ſed adeò obſcuris notis diſtantem, vt perparum aut nullatenus differre videretur à lingua Ceruina. Nec enim minus fibroſam radicem nigricantibus villis, ſummo ceſpite vel ſuperficie hærentibus, huic ineſſe: folia autem auerſis exarata decliuibus lineolis, ſeu obliquis liris, alterius ſimilibus: baſim tamen latiorem habere & verſum circúmq; pediculum falcatam arcuatamúe Volubilis modo. Hæc ille. Sed aliquot annis pòſt, in Anglia occidua, ad rupes antroſaſq; cautes D. Vincentij, vno aut altero miliari ab vrbe peramœna Briſtoia, vberrimè luxuriantem quandam, facie linguæ Ceruinæ, plantam inuenimus: ſed ternis quaterniſúe folijs, minoribus multò: vix enim quum maxima, tres digitos longitudine excedunt: minimè craſſa, aut rigida, ſed mollicella, quaſi Acanthi veri, inter quem & alias plantas capillares, alioquin lætas & bene adultas ita exilis naſcitur: nec vllis à tergo li-

turis

turis aſperata, ad mucronem lateribus vtrinq; ad mediū ſinuatis, & reductis: baſi latiore, lunata: ſegmento quaſi vtrinq; interius recuruo. Londinum in hortis plantandos ceſpites miſimus, ſed parum diu ſuperſtites fuerunt: adeò namq; tenuibus cirris radicis, & folijs delicatulis iniuriæ oportuna eſt, vt vix ſe attrectare citra lacerationem patiatur: guſtu tamen neutiquam à lingua Ceruina alio eſt. Hanc nonnulli Flandri amici, quibus dono miſimus putarunt eſſe aliam ſpeciem à Phyllitide, nec tamen eſſe illam quam depinxit Mathiol.

Aſplenum Scolopendria, CETERACH *Arab. & Officin.*

SEMINE item nullo oritur aut donatur herba Aſpleniū dicta, nata q; Spleni iuuando, quam etiam ſignatiſſima & perquàm ſcita collatione docuit Dioſcorides folijs donatam eſſe ſimilibus Scolopendriæ, infeſto animalculo, quod lumbricum putidi literatores, cùm non nouiſſent, auſi ſunt Ceterach negare, aut lapſus Dioſcoridem infimulare. Iam vtrumq; notius, quàm vt pluribus opus ſit, etiam vniuerſę occiduę Anglię, quæ ſcatet Phyllitide, Hemionitide, atque Scolopendria.

LVNARIA *racemoſa, Ceterach folijs, racemulis Ophiogloßi.*

PERELEGANTEM hanc antiquis indictam, recentiores Lunariam vocarunt, à foliolis Lunæ creſcentis in morem ſubter falcatis, alioqui tota plantula palmaris, habitior, craſſitie rigidiuſcula, Scolopendrium præfert: ſed vnicum tantùm folium fert, colore violatæ, gemina acie vtrinq;, quaſi ſecuriculis vndatis lunatum, è medio cauliculo Ophiogloſſi tenello: qui ſurrectus, ſummus ramoſum florem edit, Ambroſiæ, aut Botridis cōnexione, quadantenus Ophiogloſſi, quam ipſo aſpectu & facultate eximiè vulnera ferruminandi, vlceraq; & luxata cogendi, vel æmulatur, vel ſuperat: guſtu præſicca & aſtringens. Ericeta ſtrigoſa, ſteriliaque montoſa amat: è Mindenis iugis etiamnum habemus, & poſtremò in Angliæ collibus, qui Grenuici Regijs ædibus, & Tameſi imminent, ſatis multū reperimus.

Ophiogloßi ſiue Encaphyllum.

MVLTO frequentior hæc, ſed aliquantò minor: cui floris argutula cuſpis, lingulam ſerpentis exertam imitata, Ophiogloſſi nomen impertiuit apud antiquos, & noſtri herbarij Lunariam dixerunt. Pratis & quibuſuis in conuallibus familiaris, nec paruę ad vulneraria præſidia commendationis: perquàm exili radice, tenella, tenerum cauliculum promente, cui ſingulari ſingulum folium oblōgum, Pyrolæ, aut Cochleariæ, craſſiuſculū, ex viridi ſubluſtre, aut pallidum inſit.

TRAGIVM *alterum* SCOLOPENDRI *folium.*

NIMISQVAM anxiè multis abhinc annis Aloiſium Anguillariam, materiæ medicæ callentiſſimum, modeſtiſſimumque, Ferrariæ conueniebamus, vt de Lonchitide, Stæbe, tertio Dioſcoridis Dictamno, iſtóq; Tragio, ſentētiam eius rogaremus: qui cùm multa alia doctè & amicè nos moneret, tum iſtud Tragium ſibi non ſemel viſum Scolopendriæ diuiſura, hirſuto folio, radice albida, interdum Drabæ, nonnihil tuberoſa, & nonnihil Rapunculum accedente, non procul à Piſanis montibus. Nobiſq; literas dedit ad quendam perbonum & induſtrium Lucenſem Pharmacopœū: qui tamen plantam neq; ipſe potuit, neq; quiſquam alius, illic quo loci eſſet, indicare. Tametſi balneas aliáque circum loca, & tandem montem Diui Iuliani Piſas & Liburnam vſque eā tranſmiſerimus. Neque ex eo tempore vllum contigit audire qui viderit, aut aliam videre, quæ planè deſcriptioni fecerit ſatis. Lunariæ etenim minori hircinus deeſt odor, radices exiliores inſunt: Lonchitides autē non magis huic, quàm nō ſuo quadrant capiti. Quare ni potiora ſeſe afferant dum ad vmbilicos properamus, haſce in coniectanea noſtra ſyluamque amandare, certum eſt.

ADIANTHVM, ſiue Capillus Veneris verus.

QVINQVE congeneres puſillæ ſtirpes ſunt; quas hic cōmodùm diſcernere inter ſe operæ precium non vulgare erit, propter iſtos rabioſulos & prolixos commentatores, qui dum rabie Cerberea ad Dryphacta ſe mutuo proſcindūt latratione, nihil aliud quàm tyrones nos, noſtróſque commilitones, hæc noſcendi perquàm auidos, torquent potius quàm docent: vt quibus fortè ſcripturientibus non res ipſæ præ oculis, earúmve cognitio, ſed potius oſtentandi declamandique in animo ambitio eſſet.

Primò Adianthum verum Dioſcori. nullibi quàm Norbonenſi tractui frequentius, ſaxis & riguis vmbroſis petroſiſque, Veganio, ſterilis Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, & puteorum labris vel aſperginibus Monſpellii Namauſiiq;: rarò alibi in Gallia, Germania, Belgia, & Anglia, aut nuſquam prouenit: quin ne Italiæ quidem locis multis, aut multum videre meminibus; duntaxat quibuſdam in puteis Riuoli vrbis Pedemontanæ regionis, idque perpaucum: fibrillis verò capilloſis, pluſculis, fuſcis hæret, vno omnes amplexu aptis, vnde panduntur numeroſi cincinni iunceíve loruli prætenues; prolixioribus ſed tenuioribus quàm Trichomanes ſtaminibus, palmum aut ſeſquipalmum altis, ſericeo nitore & fuſco colore nitentibus: folia Aniſi vel Coriandri diuiſura, latiuſculis alterno ſitu cirrulis appenſa, penè viſum præ tenuitate fallentibus, tenella, vtrinque lateribus rectis clauſa, trianguli ſpecie; ſed supernè ambitu laciniatō & circinato. Hęc omnium præſtantiſsima, quæ indidem Lugdunum, Lutetiā, Antuerpiam, inq; cętera Emporia celebriora aſportatur, caroque à Seplaſiariis emitur, ad Capilli Veneris Syrupi dicti apparatum. Galliæ ditiores & aulici ſibi curant non rarò Monſpellii conficiendum, indéque adferendum, quò recentiore, & præſentiore vtantur: mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis renúmq; iuuet. Immadidus, vti ſpecies cæterę, in aqua perſtat merſus, quaſi ſuis eſſet in natalibus, & tamen ſiccius creditur, aut potius ambigitur ab illis meritò, qui ex huius expreſſa libra beſſem fermè ſucci promanare aſſerunt.

TRICHOMANES, *Polytricum.*

VIRIBVS & ſapore proximus huic Trichomanes, & Polytrici nomenclatura officinis non conſuetum minus quàm cognitum: vbique Belgiæ, & Angliæ parietinis, glareoſiſque opacis viis vberrimum, radice fibris nigricantibus comante, craſsioribúſque & breuioribus capillamentis, fuſcis, nitidis, rigidiuſculis, gemina vtrinque foliorum ſerie, Aſtragali Tribulíve terreſtris æmulis, ex atro aduerſa parte virentibus, ſubter verò maculis ferrugineis ſignatis.

ADIANTHVM ALBVM & nigrum Plinij.

PLERÆQVE omnes Belgiæ, Germaniæ, Burgundię, Franciæ, Sabaudiæque officinæ, non modò hoc æuo, ſed etiam ab omni memoria Adianthi duas differentias haſce habuerunt; quibus ſemper vſæ ſunt albi & nigri Adianthi vocabulo. Radix puſilla, filamentis crebribus compacta, atris, rectis, crebribus iunceis, paulò craſsioribus & prolixioribus quàm Trichomanes; ex herbido pallentibus aut albicantibus: foliolis vtrinque & altrinſecus plumatim diſsitis, Filicis maris diuiſura & ſitu, ſed multò minoribus,

altera facie virentibus , altera in glauco punctulis rubigineis ſeries geminas habent, ſeſquipalmum eóque plus alta , hæc alba , imò vtraque,quę nihil planè differunt:quia nigro Adiantho cauliculi neruulíve nigricant politiore nitore, foliáque ſunt ſaturiore virore,vires eædem prorſum , quas etiam doctis multis,nedum nobis, exploratas ſcimus ad quotidianas & conſuetas potiones multis annis, magno commodo , nullo detrimento. Vt tandem conuiciari dediſcant iſti tenebricoſi commentatores,qui haſce Dryopteres virium ignoratione autumant : nihil enim acris , nedum cauſtici , hæ innoxiæ capillares habent: nam Dryopteridem aliam eſſe ſcimus,& ſuo loco dicemus. Audiuimus nos in frequētiſsimo ſtudioſorū cœtu, Rondelletio præceptore docēte,Dryopteridem noſtram nonnullis ſuis ægrotis(dum in Allobrogum ad Rhodanum vrbibus factitaret medicinam) exitio fuiſſe ob Pharmacopœorum flagitioſam inſcitiam , qui non parum Dryopteridis Potiunculæ medicatæ Polipodii vice miſcuiſſent : Haſce proinde , coniectura certa ducti,Plinio memoratum vtrumque album & nigrum Adianthum, foliis Filicis, imíſque cauliculis fuſcis & aſperis, arbitramur.

Herbariorū SALVIA VITA, ſiue Ruta muraria,non eſt Paronychia Diſc.
Belg. Steen ruyte.

NVLLI herbarum tribui cognatiori quàm huic accenſeri quit , ea quam plebs , præſertim Batauorum,& mulierculařum clinicarum in *Germania*, *Saluiam vitam*,ſeu Steenruyte,id eſt, petream Rutam, vocitat. Vtuntur quippe hac euentu planè certiore & multo frequētiore,quàm quauis capillari. Cùm enim huius copia multa ſuppetat illis, ſi quando præ hyeme cæterarum vlla deſit aut vieta ſit, hanc ſubdunt etiam Pharmacopœi exercitatiores : quibus nulla vnquam calamiſtrata oratione vllus perſuadebit cōmentator eſſe potius Paronychiam,quàm ex Adianthis vnam. Iiſdem enim inter Ceterach , Adianthum , Polytricum,cęteráſque capillares , locis ſaxeis lubens prouenit: puſilla radice, cauliculíſque tenuibus,non ita diſsimilibus Adianthi , cuius foliola etiam non parum refert , ſed minora huic,craſsiora, & inciſuris pluribus atque altioribus . Palmum vix ęquat tota, & albicat colore pallido rutaceo, ad Rutam accedente, nonnulla etiam foliorum ſimilitudine , vnde nomen vernaculum Ruta. Caule demùm, flore,& ſemine orba,vti cæteræ capillares,quas prorſum exprimit guſtum conſulenti: vnde commodi petendi coniectura fuit, ad tuſsim infeſtam è viſcerum vitio atque Hydropes.

FILIX MAS , & FOEMINA.

Germa. Waldfarn mennle ꝛ weiblein.
Gal. Fengiere maſle,& femelle. *Ang. Ferne the male and femell.*

FILICIS tametſi ſterilis plantæ,nullus tamen tractus paulò incultior non feraciſsimus : adeò namque viua, reſtibili vbertate luxuriat , vt etiam Sole feruidiſsimo & Syrio vicinis enectis plantis, tamen ipſa non marcida perſtet. Diſtinctę autem ſunt, & tritæ cognitionis mas & fœmina , vel ipſa πτέρυδος Græca voce(quę expanſę alæ effigiem adumbrat) ſatis indicante: *M*as quippe crebriores, è radice craſsiore , multis cōuoluta& implexa appendicibus, emittit prolixiores, bicubitales, vel proceriores pediculos,plumatim folioſos , alæ figuram , vnde nomen , exprimentes. Fœmina verò vnum ſæpius promit caulem, nudum, multis diuiſum è medio ramis :minore radice,digitum ęquante,prolixè ſparſa, nigra foris,in qua non tranſuerſo ductu , ſed calamatim inciſa cernuntur quaſi emblemata , effigiem aquilæ, aut ſimilis alitis,alis & cruribus expanſæ, affabrè mentientia:quam Aquilam plebs,aut ei ſimiles quidem Chymiſtæ iactitāt. Vtraque ſemine nullo oritur & moritur : tametſi rudimentum quoddam ſeminis edant puluerulentæ foliorum fimbriæ,rugoſę,& iſta atomos admodùm exiles,tenuiſsimis arachneis filis, de ſummo Filicum ramo pendentes , paſsim Filicis fœminæ ſemen dictitabant,& plebi perſuadebant : quæ non facilè quid vtriuſque folia diſtent, diſcernere nouit.

RE-

Recentiorum OSMVNDA *Filix florida, luteolis ſiue floſculis & racemoſis ligulis.*

MINVS verò nota Italicis Gallicíſque tractibus mediterraneis Oſmunda, Filix dicta Regia, regijs ſanè ac præclaris viribus. Multa hęc in *Pictauium* nemoroſis ſyluis, itémque Belgio & Anglia plurima. Maris Filicis radice quaſi coſtis compacta multis, & folijs ijſdem, ſed neutiquam crenatis. Caule ſtriato, quem bicubitalem folia nonnulla tarſum a-lãve imitantia æquis ex interuallis ſtipant, lateratimq; emittunt palmares & ſeſquipalmares thyrſos, & florũ ligulas oblongas, denſis racemulis, Lunarię & Ophiogloſſi æmulis, aut potius Tamaricis Norbonenſis nuper erumpẽtis, quæ ex ferrugineo fuceſcunt, inque carioſum & puluerulentum ſitum fatiſcunt, ſeminum ſpeciem aut ſpem oſtentantes. Radices autem amplexæ, & toruli complures coſtis ſimiles, ſquamatim ſibi incumbũt, ad Hernias, ad vlcera exploratiſſimi commodi. Quinetiam colicis & ſpleneticis plurimùm conferũt. Nonnihil calida eſt, & acris guſtus, odoris non ingrati.

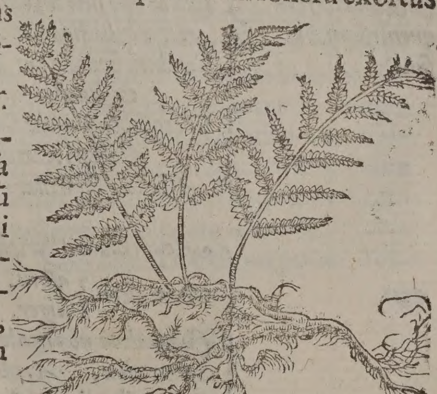
πολυπόδιον POLYPODIVM.

Ger. Baumfarn
Ang. Oke ferne
Bel. Boom varen.
Gal. Polipode.

EIVSDEM claſſis ſunt *Polypodium*, *Dryopteris*, Lonchytis vtraq;, ac Polypodium quidem Romanis Filicula dictum, notius quàm vt delineatione egeat. Potiſſimùm radice, prolixioribus anfractibus, nodulis acetabuliſq; donata & flagellis Polypi piſcis ſimilibus, cuiuſmodi ferè coralli albi ſunt: craſſitude digiti minimi, intus porracea, guſtu nonnihil aſtringens & ſubdulcis, querna præſertim hæc, ſola in vſu, nec alia viſitur, niſi ſi quando macilentius nacta ſolum, gracilior, ſtrigoſiorque fiat. *Sic* etiam quibuſdam opacis nemoribus paululũ folio eſt adultiore, neutiquam tamen ſpecie diuerſa, vt fruſtrà faciunt quidã.

DRYOPTERIS, *aut querna Filix.*

HANC de vultu & de quercu Dryopterim, Filicem quernam dixerunt: folia huic Polypodij ſunt prorſum, aut filicis Fœminæ, minora multò tamẽ (nõ minoribus lacinijs) delicatiora, tenuiora, & teneriora: exilibus Iuncis pedem altis plumatim foliorũ exortus ex aduerſo exactè gerentes: auerſa item folia, notulis aſperſa, non extantibus, rubiginoſis, ſed candidis, appictis, ſerie gemina, ſecus folij neruulum medium. Radix verò longa, variè inflexa, humi decurrens, fuſca, ſubhirſuta, & villis cirríſve fibrata, *Polypodij* (niſi quia gracilior multò) perquàm ſimilis. Hinc anſa Pharmacopœis minus peritis erroris plectẽdi fuit, dũ huius radices dilutis decoctiſque miſcuiſſent, à medico inſtitutis, rati *Polypodium* hãc eſſe: quæ exitio fuit ægrotis, vti ſuperius in Pliniano Adiantho monuimus. Radici ſapor acerbior multò quàm Polypodijs, non gratus, & ſiccitas nonnihil calida, cuiuſmodi in Tormentilla apparet, ſed huius exitioſa.

LONCHYTIS *prima.*

A TRIANGVLA SEMINE, CVSPIDE, LANCEOLÆVE mucrone, dicta fuit Lonchitis, ſed hactenus ignota prorſus illa galericulata, quæ mirùm quantum torſit & tranſuerſos ſui deſiderio egit animos veſtigatorum melioris frugis, Guinum, Marantham, Anguillaram, quin vel Commentatorem ipſum pepulit ad Montes Italos, & Germanicos, ſæpè diuq;, tamen nequicquam quęſita. Idcirco puderet nũc (tametſi non deerat aliquid quod ſatis bene quadrabat) noſtram tenuitatem, multùm impendiò minorem, quaſi fœliciorem aut diligẽtiorem, illius Heroicis conatibus intempeſtiuè præferre.

Lonchitis altera verùm Lonchitis altera aſperáve nuncupata, quæ Polipodij folijs minoribus, tenuioribus minutiuſq; inciſis,palmos binos alta,puſilla Polytrici,Ceterachúe radice eſt.Locis nemoroſis aſperis occurrit,vti nobis in Anglia,Belgio,& Baſileæ,prope montẽ arduũ,vno ab vrbe miliare diſſito: muſcoſi apiculi, vermiculorum in modum, præſertim prouecta æſtate, glomerantur,ſpémq; &ſpeciem dant ſeminis luteoli & racemoſi, Oleæ fermè: tametſi ſint euanida rudimenta,vti Filicis.

CARDVI & Acanacea.

MVnificus naturæ luxus, Carduorum ſiue Acanaceorum familiam tam profuſè auxit, vt non minus operoſum fuerit antiquis,omnes differentias noſſe, quàm parum facilè, exactè vel deſcribere,vel notis inter ſe diſcernere. Quo minus licet nobis vtiq; eorum hærere veſtigijs,aut obſcuris deſignationibus, præſertim cùm longè plures notioréſq; inſpectione,quàm de eorũ lectione habeamus Carduos:& noſtro ſæculo Cardui innotuerint non parum admirabiliores noſtratibus , neq; vſpiam memorati veteribus. Quare lubuit,ſi quæ poſſent ad antiquam cognitionem referri, ita expendere, vt interim alias complures ſpecies & varietates indictas neutiquam tranſileremus, eóque hanc recenſionem ſeorſim auſpicari & digerere commodius duximus, quàm Sonchis (quibus cum tamen pluſculum ſimilitudinis ſortita videbantur)ſubnectere.Sunt quidẽ vtraq; ſpinoſis folijs,latis,& ferè holeraceis,ſed Carduis ſui generis peculiare diſcrimen ſtatuunt capitata muricatáue cacumina, vnde Acanacea dicta fuerunt.

Carduorum frequentiſſimi,hi ſunt.

- *Acanthium maius,viarum.*
- *Acanthus hortenſis & ſylueſtris.*
- *Scolymos vtraq;,ſiue Cinara.*
- *Sylibum,ſeu Carduus Mariæ argentatus.*
- *Calcitrapa ſiue myacanthos Theoph.vel Ruell. Tribulus ex Theophr.*
- *Atractylis,ſiue Cnicus ſylueſtris Galeni,Pauli,Theophr.primus.*
- *Carduus benedictus, ſiue Cnicus ſyl. ſecundus Theophr. ex Ruellio putatus.*
- *Crocodilion Fuſch: Ritro,ſeu Rutro Theoph. Anguillaræ,ſeu Echinopus Geſneri. Carduus peregrinus Dodonæi.*
- *Aſtone Anguillaræ.*

Rariores ſunt.

- *Acanthium Illyricum.*
- *Chamæleon* { *albus,* / *niger.* }
- *Chamæleon non aculeatus Theoph.ſeu Carduus pinus Monſpellienſium.*
- *Spina alba. Arabibus Bedeguard.*
- *Spina alba altera Anglica.*
- *Spina Arabica, Mauritanis Sucaha.*
- *Leucacantha, radice Cyperi, an Chamæleon niger Monſpellienſium?*
- *Eringium* { *Alpinum cæruleum Geneuenſe,* / *Montanum,Illyricum & Italicum.* }
- *Chamæleontha Monſpellienſium,*
- *Scolymos Theophraſti,ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.*
- *Spina Solſtitialis,quia Solſtitijs poſt ſectas ſegetes in Norbonenſi agro,infeſtis muricibus totos operit tractus,*
- *Picnomos,ſeu frequens aculeata parua Solonenſis Cretæ,vulgo Crau.*
- *Carducellus ad radices montis Lupi.*

Carduus

Echinomelocactus Peruuianus, magnitudine & effigie Melonis, vallata, ſulcata, ſtriata.
Hippophaes Hippopheſton.

Ακανθιον. *ACANTHIVM.*

Germa. Weiſz wege diſtel. *Belg.* witte wech diſtel. *Gal.* Chardon argentin.

MALIM, per ω legi ακανθιων, vægrandéve ſpinax, & vepribus infeſtiſsimum, quale eſt iſtud creditum, vbique viarũ obuium, radice craſſa, à qua folia ſtatim complura emergunt magna ſerrata, in ſinu lanugine obducta, & aculeis horrẽtibus donata: caule craſſo, & ſtriis, ſpinis, Echinato capitulo, ſtaminibus purpureis referto, & refertis ſentibus armato, ſemine Cnici, ſed compreſsius, Carduſ Mariæ non abſimili. Hæc foliis vtcumque accedit ad Carduum illum Bulboſum, quem Leucacantha coniectamus.

ACANTHIVM Illyrium.

SVPERIORIBVS annis indefeſsi laboris Pharmacopœus ſingularis amicus noſter Valerandus *Dorrez* Flander Inſulanus, ex Sclauonia rediens, huius ſemẽ attulit, & Lugduni in Gallia ſeuit, vnde miræ altitudinis Carduus fœliciter adoleuit. Folia Acanthi magni, vel Sylibi maiora ſunt; procera caulis ſpinoſi haſta hominem duobus tribúſque cubitis ſuperat: capitellũ Acanthii amplumq́, floribus ſtipat purpureis fert: ſemine Cnici farctum. Vniuerſa planta magnitudine ſpeciem præfert arbuſculæ, & adeò aculeos quòquò verſum protendit, vt nullus ſubter impunè tranſmittere poſsit.

ACANTHVS SATIVVS & Syluestris.

Græ. Ακανθος καὶ ακανθα. — *Officinæ Branca Vrſina.*
Germ. Bernklaw.
Belgis. Beerenklauw.

SPINOSA duntaxat thyrſo ἄκανθος ex Dioſco. deſcriptione, & columnarum apud Vitruuium epiſtiliis, vulgatæ cognitionis & vſus eſt, nuſquam tamen eam niſi ſatu enatã vidimus, præterquàm inter olìueta Mõſpelliẽſibus mœniis proxima, & exeunti ex Ægidia porta, inter fontem & riuulum, prope murum, vbi Pharmacopœi colligere ſolebant ad ænematum emollientium decoctiones, cui ſolo vſui duntaxat etiamnum in hortis ſatiuum habetur: nihilque differt ab illo, niſi mollitie & magnitudine. Videtur Galenus, aut eius amanuenſes, quas facultates Dioſcorides Acanthio attribuit, Acantho huic aſsignaſſe: cuius tamen, vel diurno & diuturno vſu teſte, radices emolliunt, vniuerſaque planta muccaginoſa eſt. Et vbi interpres vertit luxationes, aptius diceret torſiones, ligamentorúmve tractiones, cui medentur, initiò ſuauia malactica dolorem ſedando, & leniter digerendo, ſi quid doloris appulſę parti influxerit. Nam luxatis artubus potius oberit, fractis & conuulſis proderit.

Κύναρα. *SCOLYMOS, ſeu Cynara, Cactos Theophraſt.*

Germa. Strobildorn.
Gallis. Artichaut.
Belg. Artichauts.
Itali. *Articoca.*

NON à cinere quo gaudeat, vt Columella vult, ſed potius à cane dictã malũt κύναραν. Huius compluria veſca ſunt, ſed gratiora quæ cultiora: nam ſylueſtris delibatis caulibus teneriuſculis, & capitulis nondum in flores erumpentibus, vti aſelli, victitant etiam ruſtici Itali. Cultu adeó adoleſcunt & tenereſcunt caules & coni, vt gulonibus etiam tragemata minimè ſpernenda fiant. *N*ec ſunt Cardui illi, nomine Cactos Theophraſt. aliud quàm *Scolymi*, quorum deſcriptiones, vires, & mangonia iamdiu notiſsima ſunt.

SCOLYMOS SYLVEſtris, ſiue Chamæleontha Monſpellienſium.

QVANTVS quantus eſt, ſpinis refertus eſt ille, vſu, quàm nomine celebrior, Carduus ſylueſtris, coagulatorius, Norbonenſi agro plurimus: quem, quia tota facie Scolymũ refert aculeatum, Cinaram ſylueſtrem appellamus: Hoc tantùm intereſt, quòd foliis anguſtioribus, aridioribus, & multò denſioribus ſpinis ſit. Flores item eleganti purpura multi, conferti lanugine; quibus coloni, antequàm in pappos abeant, decerptis, lac coagulant, nulli vſui alii illic ſeruit: tametſi non inſuauis guſtu, nec abſimilis Cynaræ. Capita altero tantò quàm Scolymo minora. Semine Cnici, compreſſo, aut Sylibi. Chamæleonthã vocabant præceptores noſtri.

SCOLYMOS THEOPH. ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.

Scolymos Theoph. diuerſa à Cynara & Cacto.

SED Theophraſti Scolymos haud parùm à Dioſcoridea abeſt, vt facilè animaduertere eſt ex vtriuſque lectione, & illius plantæ inſpectione, quam Monſpellii Eringium luteum vocant, illiuſque loco nonnulli ſufficiunt locis à mare remotis. Frequens hæc locis maritimis Norbonæ: radix pollicem æquat, magnitudine Raphani, ſed fulueſcens, ſucco prægnans lacteo, vti Dens Leonis, quæ cruda vel cocta eſtur à nõnullis: numeroſos fundit caules bicubitales, in ambitu circũ ſparſos, foliis obductos, caulem ambiẽtibus, quę in imo maiora ſunt, longioráque, viréntq; intenſo virore nigricãte, & maculis lacteis paſſim impreſsis: adeò tota horret aculeis præduris, vt quà arripias, neſcias. Cinaræ conum profert, Nucis Moſchatæ magnitudine, vbi flores luteoli, non Cnici concolores, ſed ſimiles: Semen compreſſum ſquamis coni coercetur.

SILYBVM, CARDVVS Mariæ, & Lacteus.

Germa. Maryen diſtel. *Belgis,* Onſer vrouwe diſtel.
Ang. Our Lady thiſtell.

LACTEO Carduo, vel Mariæ dicto, adeò folia Chamæleontis albi ſimilia ſunt, vt non parùm multis doctis perſuaſum fuerit Spinam albã eſſe, quam illi aſsimilat Dioſcorides. Sed quia ſeueriores animaduerſores, ſolo magnitudinis argumẽto, inficiantur, ſaltem, puto, pro Silybo non reſpuent, quæ lata ſpina proditur: cuiuſmodi eſt Mariæ Carduus, foliis prægrandibus, latis, ſpinoſis, maculis & ductibus lacteis, crebribus, aſperſis, viridibus. Caulis bicubitalis, craſſus, ſpinoſus, & echino donatus, ſpinis cincto, purpureo flore referto: ſemen Cnici compreſſum, lapidi exterendo optimum, etiã mulierculariũ experimento. Imum caulem pullulantem delibatum, & radicem in acetariis aliâs eſitauimus in Italia, vbi riſum Germanis mouimus. Plebecula muliercularum copiam lactis illius

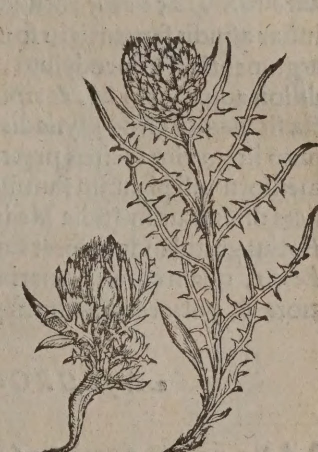
lius eſu prouocat. Dodonæi ſedulitas, vt multis aliis locis laudanda, ita pleriſq; minus tẽpeſtiua, vbi ignotis plantis facultates certas aſſerit, quas è Dioſcoride accepit, magno detrimento ægrorum, & experimentatorum, qui quod vident à viro bono, & veritatis amico ſcriptum, illicò vt verum arripiunt, & per experimenta mortes agunt. Sic virpius & eruditus Turnerus Anglus, in ſuis herbariis Alphabeticis Anglicis.

Herbariorum Carlina, è varietate, non genere duplex, non eſt Leucacantha, ſed CHAMÆLEON ALBVS, *Dioſ.*

Germa. Eberwurtz.
Gallis. Carline.
Belgis. Euerwortel.
Ang. Mylke thyſtell.

PLERISQVE omnibus officinis perſuaſum eſt duplicem eſſe Carlinam: quippe quam caule donatam, & carentem viderint: Sed hi, ſi (vti nos) vtriuſque radices, & vtriuſq; gummi ſubflauum vermiculoſum, nonnihil pellucidum, odore viroſo, guſtu & viſu exploraſſent: demumque eadem radice & flore caule donatam, alias verò caule carentes: Et alibi etiam proximè vbertim enatas, partim caule viduas, partimque vtroque donatas, obſeruaſſent, volentes ſententiam mutaſſent. Id nos accuratè expendimus, non procul ab arduo & gelido dicto D. Bernardi monte, atque etiam via qua Iſburgo itur Tridentum, locis lapidoſis & ſiccis. IXIA.

THEOPH. *CHAMÆLEON non aculeatus, interdum acaulos, aliâs caule donatus.*

Iacea montana & Carduus pinus Norbonēſ.

SIc videas Monſpellio finitimis locis glareoſis, inter Cyſtos & cocciferas Ilices Carducellum foliis Scolymi non aculeatis, radice nigricante, digiti parui craſsitie; cuius caulis palmum, ſeſquipalmum, & pedem altus, limbum fert intus florum, multis purpureis aggeſtis & collectis ſtaminibus, foris ſquamulis lucidis, albicantibus, ſibi imbricatim incumbentibus, compactum, viſu pulcherrimum. Hunc ſæpius pluſculi ſtudioſi cõmilitones inibi copioſum collegimus caule carentem, & eodem donatum: flos tamen, folia, radix, guſtus, omnia eadem: quin & nobis tunc mirantibus, dictum fuit, hunc caule carentem, cultum, caulem promere primoprouentu.

IXIA, ſiue viſcum Carlinæ.

GVMMI verò Ixia dictum, Carlinæ caule viduæ & donatæ radici exudans viroſum, & guſtu ingratum ſcimus: venenum ſit nec ne, nondum compertum habemus. Sed id aſſerere poſſumus, non niſi vnam eſſe plantam vtranque Carlinam, vti dictum: quod præſtaret iſtis noſtris ampullatoribus docere, quàm cõgerie authoritatum omnia turbare; neque etiam Dioſcori. Viſcum vllum in nigro Chamæleonte agnoſcit, aut vllius illius noxiæ vis meminit, quę pariter noſtram fulciunt ſententiam. Quid balbutiat de Ixia noſter Plantarius Senenſis, ne quidem à Ruellio doctus differentiam viſci & veneni, alibi dicemus, vbi, ſitne illud deleterium intrò ingeſtum, diſcutiendum. Immeritò namq; & ingrato animo faſtidire videtur Maranthæ Neapolitani Chamęleontẽ pictum, ſibi muneri miſſum. Nam, inquit, folia rubris maculis nulla habet, non variegata, nec rubet caulis, nõ exeſa, non acris, nec flaua radix, caules non digitali craſsitie videntur: Quaſi verò iſta indicia ei, quem ille Senenſis alterum ſtatuit, inſint.

Nec Mathioli nec Marantha Chamæleõ niger pictus, eſt Dioſc. genuinus.

Qui norunt Galenum mutuatum è codice, potius quàm de Dioſcoride mera & metipſa verba, vt plurimùm ſuſpicabuntur miſcuiſſe illum albi cum nigro facultates, huiuſque radicem venenatam prodidiſſe: quod neutiquam de iſto, ſed de albo, propter, vt detur, gummi ἰξίαν; dixit Dioſcorides. Idem contigit ſæpiſsimè *Arabibus*, vt capite de Centaureo, & alibi nonnuſquã, Galeno vti de Iride & aliis: nec tamẽ vllam Theoph. venenatæ qualitatis facit mẽtionem, tantùm canes interimere poſſe ait. Sic poſſunt multa cani & pecori noxia dici, quæ ſunt ſalubria homini, vt nux vomica, Doronicum, & alia. Cùm autem etymon huius Cardui Chamæleontis, Dioſcoride interprete, à coloris & foliorum varietate deducendum ſit: planta ſit oportet varicolor, variis in locis, vti Chamæleo, cuius cutis cuicunque ſolo incubuerit, concolor ſit, iam nigra, viridis, aut albicans. Quantum verò coniectari licet, nulla eſt planta, cui magis hæc Dioſcoridis nomenclatura faueat, quàm ERYNGIO vulgari; nam montanus totus cæruleus ſit, campeſtris albus, interdum & purpuraſcens, vti etiã in maritimæ ora Sclauoniæ inuenitur, & ad ædes virginis manufactæ Lauretanæ, vernaculè *Lorette* vidimus. Albus verò ſecus Rheni & Sequanæ ripas, in Germania, & Burgundia prope *Maconem*, aliosque tractus.

ERYNGIA.

CROCODYLION.

NEc multùm liquet nomenclaturæ huius Cardui ratio, neque deſcriptio animum explet: & Carduorum tam latè patet familia, tantáque ineſt ſimilitudo, vt vix ne antiquis quidẽ probè aut diſtinctã, aut cognitã fuiſſe putemus. Nam antiqui, Galenus, Oribaſius, Paulus, duntaxat verba hinc videntur mutuati, aut è Crateua, à quo Dioſcorides & *Plinius*, qui locis non ſyluoſis, vti ille, ſed ſabuloſis, codicis errore, non ſuo, oriri ſcribit. Sed in Crateuæ fragmentis deſunt verba paucula iſta: περιφερὲς ὂν καὶ διπλοῦν ὡς ἀσπίς, rotundum & duplex, vt ſcutum, vel potius, vt quis poſſet ſuſpicari, inſtar aſpidis ſerpentis in ſpiram vel gyrum conuoluti, vt eſſet quædam alluſio nominis argumenti ad Crocodylum, niſi fortè eò alluſiſſe nomenclatores videntur, quia Crocodilion aquaticum ſit, & ripis fluminum plurimùm degat. Ideóque ab Ætio mentio facta ſit magnæ Crocodyliadis iuxta aquas naſcentis, ad dolorem capitis. Quin neutiquam puto iſtam vim tacitos prçterituros antiquos fuiſſe inter Elenchos hæmagogorum remediorum, ſi plantam familiarem notamque habuiſſent. Nam puerili acclamatione fœlices ominatur in Italia Medicos futuros Senenſis Commentator, ſi hçc inibi naſceretur. Potius gratulandum foret Empyricis circulatoribus, & vulgo *Scamnidicis* vel *Montimbancis*, quàm emunctæ naris Medicis, qui cùm è naribus ducendus ſanguis eſt, longè tutiora & potiora remedia in procinctu habent.

CROCODYLIAS magna *Ætij*

An ſit CROCODYLIVM, *niger Chamæleo Maranthæ?*

MARANTHÆ verò & *Anguillaræ* depictus Chamæleo, videtur aut verũ eſſe Crocodyliũ, aut certè germani opinionẽ ſuſtinere poſſe, vſquedum doctis exactior deſcriptio, aut planta Crocodylio aptior occurret: adeò enim deſcriptioni accedit, vt illis nigrũ eſſe perſuaſerit Chamæleontem. Qui verò ſanguinis è naribus prolectionem deſiderat, ſerò Crocodylion agnoſcet, quia probationis incertus modus, experimẽtũ etiam periculoſum & incompertum doctis, non tacituris, ſi nouiſſent. Carduus verò quem Fuſch. fol. *835*. Crocodylium ſtatuebat, huc pariter poſſet afferri.

RITRO, ſeu RVTRO Theophraſt. Crocodylion Fuſch. Echinopus, ſeu Carduus Echinatus Geſneri, Sphærocephalos Cordi, Spina Peregrina Dodonæi.

{ *Germa.* Welſche diſtel.
{ *Belgis.* Roomſche diſtel.

Er

HÆc inter ſpinoſos carduos valde quàm elegans, duplicis differentiæ viſitur, & (quæ namq; in Anconẽſi, Romano, & Norbonenſi agro ac Auinionenſi, habentur, duplæ magnitudinis ſũt) Chamæleontis ritu variat. Etiamnum ſiccas habemus, radice exigua, pollicem æquante, folijs Chamæleontis albi longè minoribus, caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum & aliâs cubitum alto. Folijs ſemper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè inciſis. Echinus illi cæruleus, eximia cærula purpureſcẽs, orbiculatus, ſpectatu iucundiſſimus, & magnitudine, quanta ſpherula luſoria. Semen & eius glumæ ſimilia Spinæ albæ: nullas tamen ſurſum rectas procul vaginulas aculeatas porrigit: tametſi ſint aceroſæ intus & lanuginoſæ, vti in ſpina alba. Rutrum ſiue Ritron Theophraſti cenſet Anguillara: qui tamen proximę, vt videtur, immemor deſcriptionis, eandem ſpinæ albæ notis accommodat, iiſdem fermè verbis.

Altera, quam Crocodilion Fuſchius putauit, prorſus genere eadem huic eſt, ſed magnitudine impenſè maior, vt plurimum, viſitur: In ſylua tamen Valena, qua Gangem oppidum itur, collegimus cæruleã, & hanc excaulem, & caule palmũ alto prẹditã, quæ alibi ad duos, ternos & quaternos cubitos aſſurgit. Echinus cãdidus eſt, nõ cęruleus, & cùm maximus & rotundus, magnitudinem mediocris Arantij aſſequitur: ſemine alterius, ſed multò maiore. Cauli imo ſecundum longitudinem ſtriato, adnaſcuntur permagna folia, & Acanthi ſimilia, ſpinoſa. Belgici horti & Britãnici hanc ſpectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine Spina peregrina dicitur. *Fuſchij Crocodilion.*

κάνθα λεύκη SPINA ALBA
Bedeguard Arabibus.

ARABICO idiomate Spinam albam *Bedeguard* vocant, nec tamen vllis notis notiorem faciunt Meſues aut Serapionis interpretes. Quænam autẽ verior ſit ex permultis, quæ proditæ ſunt, paucis dicendum. Pluſculis ſuperioribus annis in horto Patauino illuſtriſſimi Senatus Venetorum, indicante Melchiore Guillandino, inibi præfecto (qui in ſtirpium hiſtoria quantę ſit peritiæ, & indefeſſi laboris, non niſi perdocti norunt) viſus fuit Carduus totus albidus, infernè lanugine incanior, quã ſupernè: folia Chamęleontis minora in regionibus ſiccioribus: nam quem in Anglia ſeuimus, latiora aliquãtò habuit: fuitq; caulis bicubitalis, interdum tricubitalis, digitũ craſſus & incanus totus: Echinos marinis ſimiles, rotũdos habet: quando florent, ex albo

purpuraſcentes. Inter quos defluentes ſeſe in ſummo multò altius erigunt ternæ, quaternæue pappoſæ glumæ confertæ, rigidis, mucronatis, tunicis, ſemen claudētibus oblongū, auenæ excorticatæ æquale & ſimile. Hæc poſterioribus & acuratioribus peritiorum ſententijs omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ. Semen tamen cuiuſmodi diximus Auenæ aut Secalo ſimilius, ſed rotundius Cnico. Non eſt hæc, quam ſibi miſſam olim Patauio Senenſis dat, cæteris omnibus iugulatis ſententijs, vt ſuam ambitioſè intruderet ridēdis argumentis, & plus momenti allaturis ad ſuam ipſius, quàm ad aliorum refellendam.

SPINA ARABICA, ſiue Suchaha Mauritanis.

CONSEQVVTIO docet hanc Carduum quēdam Arabicum eſſe, non arborem: nec tantùm natali ſolo, ſed potius facultate diuerſam eſſe ab Alba ſpina: & tamen hîc quidam profligati pudoris ſcriptor viros lectione & omnium artium exercitatione cultos gratis incommodo poſteritatis lacerat: doceret potius, cur non ſit hæc ſpina Arabica vnā ex Ægyptijs, aut cur non poſſit congener eſſe, Dioſcorides ſimilem albæ ſpinæ, natura nempè dicit, quia aſtringere aſſerit. Illa vrinas ciet, conuulſionibus prodeſt: hæc ſi aſtringit, filamenta ductúſq; fibrarum rugat, & conuulſionis cauſam impingit, inculcátq; materiam. Quare hic κατὰ φύσιν non vires, ſed figuram interpretādum: nec enim, vti aiūt, duo capita repetit, & locis diuulſa eadem: an verò quod Phyloſophis ſummis contigit, ſit μνημόνικον ἁμάρτημα, id Commentatori propinamus: non litibus, ſed modeſtis & parcis diſquiſitionibus dirimendum. Quando vtriuſq; vires eædem: Et videntur huic potius ſubdi debuiſſe ſuccedaneum Bedeguard ſiue Cynorodi glomeruli ex varij coloris filamentis conuoluti, quàm illi: nam aſtringere hanc ſignanter notat: illā potius digerere.

TOMENTOSVS carduus Anglicus, aptior ne videtur deſcriptioni Acantha Leucæ, quàm ſuperior Patauinus?

NEC longius abeſt à genuina Dioſcoridis Spina alba hæc, quàm ſuperior memorata, facie, caule ternum quaternúmve cubitorum, incana lanugine obſito, Spinæ albæ Patauinæ, aut Scolymi ſylueſtris ſimilibus. Florum capitula rotunda, compreſſa, Echinum marinum, (quum nondum hiat) bellè referunt, aculeis mollioribus, villoſiſq; quaſis Arachneis ſericeíſve Filis concinnè riticulatim implicata. E quibus per maturitatem ſtaminea purpurea florū, Cynaræ aliquantò minorum, exerūtur, ſuccreſcente ſemine Sylibi, rotundiore, corpulentiore. Radix magna, fuſca foris, intus alba, Perſonatæ ſimilis, guſtu non ingrata, diuretica. Frequēs hæc in Angliæ collibus ſtrigoſis agri Sommerſeti, iuxta ædes generoſi huius hiſtoriæ perquàm auidi & ſtudioſi Eduardi Saintloo.

CAR

CARDVVS bulboſus Monſpellienſium, an ſit Leucacantha Dioſ?

PAVLO ſuperius ſpinam Albam, propter folia candidiora quàm albi Chamæleontis ſic dictã, è Patauinis hortis recenſuimus: vnde liquet hanc Albam ſpinam ab illa non parum diſsidere, contrà quàm nõnullis perſuaſerat vocum parilitas: illius namque deſcriptio ſatis plena, huius ferè nulla, prẹterquã radicis quæ Cyperi deſcribitur. Tametſi ex Dioſcoridis ſerie & aliis cõiecturis dignoſcitur hanc eſſe ſpinoſum quendam Carduum, non arborem ſolido ligneóq; trunco, vt audet affirmare nuperus quidam ſcriptor, nõ inuenuſtus Philologus medicus. Hanc autem Monſpelliacam hîc depictam ſi Mathiol. nouiſſet; potius puto, Albã ſpinã opinatus eſſet, quàm Carduum Argenteũ Mariæue dictum, cui radices Cyperi nullę, reliqua indicia æquè incerta omnia. Locis vdis & pratenſibus Mõſpelliũ circũ Carduus hic oritur frequens, inter Narciſſos & Ariſtolochias, cui folia palmum alta, pinguia, aut craſsiora, in ambitu laciniosa & ſerrata Acanthij modo viſuntur, tenuibus ſpinis ambientib. Caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in ſũmo capitula, floribus purpureis ſtamineis oppleta, ſemine Cnici, ſed minore. Radices multę, confertę, ex vno quaſi nodulo aptę, in multos oblõgos globulos diductę, Aſphodeli, Cyperíve modo. Quæ nobis perſuaſerunt guſtu explorantibus, & etiamnum hæc ſcribentibus, nullam ſtirpem propius accedere ad Leucacanthã mandenti multũ glutinis exhibet radix, nonnihil caloris & tenuiũ partiũ, tametſi amaroris penè nihil. Sed malumus vera & nobis cõperta prodere, quàm rerum naturas apparatu mendacionũ ad noſtrã gloriam detorquere, aut apros appingere Syluis.

CARDVVS Pratenſis Tragi Acanthi facie.

INTER Acanthum & Acãthiũ, medius videtur Carduus ille pratenſis, luculentæ magnitudinis & venuſtatis, pratis Heluetiæ & Germaniæ familiaris: Folia namq; habet Acanthii, ſiue Brancæ vrſinæ ſimilia, diuiſura & ortu paria, ſed molliora, flaccidiora, pallidius virentia ſunt, in caule quaternum quinúmve cubitorum flores congeſti pappoſi, Senecionis maiores, ex luteo purpurantes: ſeménque Cnici multò minus. Radix prolixa, craſſa. Morganus noſter Londini alebat in horto.

CARDVVS STELLATVS, ſeu Calcitrapa & Tribulus Ruellii Coronopus.

NON minus notus quàm infeſtus Calcitrapa vulgo nuncupata; quia non manibus, ſed calcibus atteritur, paſsim vbique ſegetum & viarum obuia. Radice longa, colore fuſco foris. Folia lanuginoſa, lacinia, vndulata, profundiora, quàm Erucæ, Coronopi modo, caulis ſeſquipedem altus, multos turiones promit, qui radiis ſtellatim diſtincti, mucronati, acutiſsimi, Calcaris ſpeciem referunt, floremque Attractilidi ſimilē purpureum claudentes. Semen exiguum, rotundum, compreſſum, Lenticulæ ſimile. Decocto huius radicis plurimùm vtuntur plebei ad calculum exterendum, vrináſque ciendas, vti & ſemine contuſo, cui tanta vis, vt etiam anaſtomoſi facta venarum emulgentium, aut veterum cruentum lotium proliciat. Hanc non nouiſſe, aut neglectui habuiſſe, multis in locis contemptum Medici parit. Tantò minus decuit iſtum Medicum & Commentatorē indictam præteriſſe.

SPINA SOLSTITIALIS, Aurioles Prouincialibus, an Pliniana?

STELLATO Carduo ſimilis, nec minus nobilis Spina, ſeu Stella Solſtitialis. In Galloprouincia tanta feracitate luxuriat, vt ſegetum incremento nō parum officiat, & meſſorū manus pedéſq; ſæpiſsimè cruore & vulnuſculis afficiat: radice parua: folia incana, lanuginoſa, caules multiplices ſecundum longitudinem ambientia, pinnatim vtrinque ſurrecta graminis magnitudine, quaſi pennæ ſuæ arundini affixæ, aut innatæ, & quædam ſtriarū tentamēta: murices tribuli terreſtris maiores ſūt, Cardui ſtellati ſimiliores, fului, lucidi, rigidi, pū gendo valde quàm infeſti, præſertim Solſtitio exacto, quum maximè exaruerūt, tunc enim ſepes harū aggeribus ſoliti ſunt armare coloni. Flores Cardui ſtellati, ſed filamētis luteis: ſemine Cnici paruo, paleo colore. Balneis admiſcentur ad tineas & Lichenas: ſtillatitiam dicunt tuberoſas laringis glandulas & ſcrophulas ſine dolore diſsipare. Empyrici etiam eiuſdem ſtellis crura prætumida frequenti ictu aperiunt, & ſanguinem vulnuſculis eliciunt, vti idem agifolii ramis ſoliti ſunt, ipſi meriti vt non crura, ſed terga flagris lacera geſtent.

ATTRACTILIS.

EST Attractilis Cnici ſylueſtris ſpecies Dioſc. Gal. Plinii, Pauli, & Ætii ſuffragio. Ea pleriſque locis, præſertim Norbonenſis Galliæ, floribus, tum purpureis, tum luteis ſpontè oritur. Radix digiti craſsitudine, folia longa, magnis inciſuris & aculeis in ambitu: caule bicubitali, ſpinoſo, cauo, & capite ſpinis horrido: flore ſtammineo, luteo, vel purpureo. Semen Cnico ſimile, ſed minus, & nigrum. Colitur etiam in Belgicis voluptatis cauſa & fimbroſis.

CARDVVS Benedictus.

QVEM benedictum, ſeu fœlicitatum Carduum plebeius conſenſus nuncupauit, alteram Cnici ſylueſt. ſpeciem eſſe iamdiu doctis nobíſque ex collatione perpendentibus perſuaſum eſt, ea omnibus vſu & viſu cognita eſt. Hanc colunt magno ſtudio Chymiſtæ &

& clinici,morbi Gallici linitores. In arduis alpibus Galloprouinciæ prope Monſterias Marignols vocatis,vbi vndiq; effodiũtur Cryſtallinæ,Irides,& varij coloris alij lapides,creſcit:in ſummo montis rigidior & aliquantò minor hortenſi.Senẽſis ſuo more mordet, & nihil docet. Nam eius Attractilis nullis depicta aut aſſerta verbis iacet ſpectanda,non vt nos certiores,ſed vt dubios reddat: parũ enim Dioſcoridis deſcriptioni aut receptæ Attractilidi accedere videtur:vtrũ verò illius ſilentium,an pictoris in exprimẽdo ſolęciſmus & cacoſilia,incuſãda ſint,viderit lector.Fortè huc nullo delectu intruſa fuit,quia in penultimis illis Commẽtarijs abfuit,nec dum vlla certa,vt videtur,authori nota fuit. Ideo ſuo more,ne nihil ibi egiſſe videretur,velitandi anſam arripuit:ait Attractilidẽ non eſſe Carthami ſylueſtris ſpeciẽ,duntaxat quòd argumento triuiali ſanguineũ ſuccũ nõ remittat. Hæc iamdiu ſibi ſcripturo obiecerat Ruellius: & reſponderat, nõ quouis anni tẽpore,ſed meſſibus præſertim,nempe maturo & copioſo ſucco,id deprẽhendi:tunc enim nonnihil cruenti coloris emanare. Quod etiam Lutetiæ in vireto Ioannis Hebrei ſingularis Rhiſotomi meminimus iam multis annis oſtenſum nobis in Attractillide: etiamque Monſpellij in benedicto Carduo & Carthamo idẽ cõperimus:nam florũ & ſuccorũ colores, odores, aliáq; accedentia incrementa, decrementáque, aſſequuntur alijs locis & temporibus alio modo Quin multa ſucco ſunt aut fuluo,aut purpureo,in quibus non niſi affrictu,maturatione,maceratione,aut expreſſione percipitur,vt in Androſæmis,Rheadis, Papaueris radicibus inciſis,Verrucaria,ſiue Torneſole,& alijs pleriſq;.Sed tectam ambitionem prodit imprudentia, nam qui vidiſſet antiquis claſſicis medicis nixum Ruellium, Galeno,Dioſcoride,Ægineta,Ætio eorum ſententias, contrà quàm ſolitus eſt, in capitis calce reticuit.

Sequanorum Cirſium luteum,an ACARNA *& Eryſithal Theoph?*

INCVLTIS & aridis Ericetis viſitur carduus quidam, quem Acarnam Theoph. aut Carlinam Sylueſtrem,alij Eryſithalem nuncupant.Exigua radix,folia Carlinæ aut Attractilidis,minora, ſpinoſa ſunt.Caulis gracilis,rotundus,cubitalis,quo tria quatuórve tubercula echinata aut acariacea gerũtur,radiatis ſtimulis cincta: è medio patuli, Echyni exeruntur flores,ex luteo pallidi,ſed multò minores. Hanc Anguillara Eryſithalem fecit, Sequani Cirſium luteum vocant.

PICNOMOS *Cretæ,Salonenſis Galloprouinciæ.*

VT puſillus ita pulchellus & rarus eſt Carduus, quẽ ſolùm in arida ſpatioſaq; maritima planitiẽ,inter duas antiquas vrbes Arelatem & Salonem, cui quia,vt coniectura fert, cretaceum ſolum ſubeſt,nomen vernaculum Crau inditũ eſt. Ædicula media in planitie eſt olim D.Martino ſacra,propè quã ex aduerſo minoris diuerſorij hic Carduus nobis primũ lectus fuit,vti etiã alijs poſteà locis incultis & deuijs. Radice eſt exigua, manſu quidpiam glutinoſi præferens,longa folia ſecus longitudinẽ cauli adhærentia, Chamæleontæ Mõſpelliẽſis modò,ſed anguſtiora multò,in ramis magnitudine Calcitrapę, & illi⁹ modò in ambitu ſparſa,ſpinoſa,lõgíſq; aculeis adeò ſtipata,vt arrepturo nihil pateat aditus. Vmbellæ numeroſæ,floſculis Senecionum æmulis,luteis,pallentibus cõflatæ ſunt,quæ in pappos duriuſculos Attractilidis modo euolant, ſemenque exiguum Cnico ſimile relinquũt paleaceum. Hæc quò ſit referenda,neſcimus, niſi inter nigri Chamæleontis ſpecies. Picnomon non aſſeueramus, ſed quia ſpinis munitiſſima eſt,ſignificationi alludentes,ita vocitamus.

DIPSACI *ſatiui Fullonum,& ſponte naſcentis* LABRI VENEREI, *diſcrimen.*

QVASI ſitibundus potórve vocatus fuit hic carduus, quòd foliorum iuxta caulem alis & cauo plerumq; rorem aut imbrem excipiat & ſeruet. Eius autem varietas

 duplex

dup lex hodie nota vulgo eſt. Nec enim videtur ſolo cultu eueniſſe, vt Fullonum Dipſacus aculeis aduncis, recuruis & rigidioribus, à Labro Veneris ſponte prodeũte tantũ cultu diſtet. Nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minúſq; ſpinoſa euadere ſolita ſunt: at hic ſatiuus capitibus eſt reductioribus, oblõgis ſpinis, crebribus, aduncis, terram verſus reflexis, adeò rigidis, vt ſtamina carpendo & vellendo filamenta non facilè effringantur.

VIRGA paſtoris.

SED alter mollioribus, minoribus ſurrectis, nec aduncis, longioribus multò, imbecillioribus: folijs itẽ mollioribus, minoribus, haud diſſimilibus, capitula crebribus, & bituminoſis trifolio ſimilibus. In Anglia Cantia ſecus vias & ſuburbia Rhiæ Sandvicium.

Tertium & minimum, non adeò frequens, vſui incompertum nam cętera duo refrigerãtis & ſiccantis ſunt facultatis. Canceroſis vlcerationibus multùm conferentibus.

CNICVS Carthamus.

MOrdacem pungendo ſpinoſũq; carduum Cnicus ſignificat, purgatricem autem eius facultatem Carthamus: Non eſt autem regionum Septentrionalium niſi culta & inquilina: vbi tamen læta adoleſcit, ſed nõ parum virium purgantium ſemini decidit. Nam Orientale multò facilius & vtilius minori quantitate purgat. Norbonenſe, vt quod *Maſſil larges* quatuor à Monſpellio leucis colitur à Pharmacopœis, imbecillius multò eſt, vtque quod non minore quàm duarum vnciarum, ſed ſaltem vnius & ſemiſſis mole, aluum ſubducat, nec obſtructiones meſeraicarum ęquè probè referet. Quia ſatis innotuit plura addere non operæprecium fuit, cùm etiam de Carduo Benedicto congenere ſatis cognoſcatur.

CARDVNCELLVS montis Lupi.

IN Norbonẽſis agri montanis, ad montis Lupi ima, Meridiẽ verſus oritur prope puſillũ amnem aut torrentem hæc Cardui ſpecies omniũ minima, eoq; Cardũcellus nobis nũcupata. Plantulæ huic radix eſt implexa, altè humi depacta, à qua mox foliola pluſcula, exilibus & altis diuiſuris dentata. Caulis vix ſpitameus, lęuis & gracilis: humi demiſſus, flos ſeu caput, maius quã pro foliorum reſponſu, ſpinis horridis, folioſis cinctum florem claudit purpureum Attractilidis, cui etiam folia ipſaq; vniuerſa planta valde ſimilis eſt, ſed longè ſimilior Ætij Attractilidi, purpurea flore vocata, fortè & eadem: vſus incognitus, quia planta vix nota.

Vulgo Aſtone Italica Anguillaræ, Spinam Ceanoton Theoph. tametſi multa niſi radicis nota vaga.

PAtauino agro ſubter humũ prolixè propagãtur huius radices. Folia ſimilia, ſed ſpinoſiora quàm Sonchi: caulis ſtriatus, cui ſummo inſunt paruuli multi Echini purpureis ſtaminibus florentes, & in pappos vbi maturuerint euaneſcentes: Semen paruum, & ſimile Cnico.

ACVLEOSA Gaſæ, an Polyacantha Theoph?

CArduus ille tritæ cognitionis, qui ſpinoſiſſimus Polyacãtha meritò videtur: adeò enim quaſi denſis villis ſenticoſis obuallãtur tum caules & folia & foliorum capita, vt quacunq; intueare, multas ſpinarũ phalanges animaduertas: flos illi puniceus & purpureus. Capita echinoſa, oliuam ęquantia. Caulis ſeſquipedem altus: folia ſpinoſa Acanthio, minora, nec lanuginoſa, ſed ex atro virentia, radix fibroſa, numeroſa: Hæc tametſi, vt plęriſq; ſpinis refertiſſimè aculeoſa ſiue Polyacantha dici poteſt, non tamẽ continuò Theoph. ſit aut Gaſæ, quæ videtur ex ſubfruticum genere: Tametſi putet quidam Polyacantham.

ERIN-

Veſcum ERYNGIVM *Marinum: Campeſtre, Mediterraneũ & Montanum.*

GRÆCI Philoſophi Eryngium quaſi ἐρύγγην, ſiue ructum dictum autumant, quia capræ quę morſu ſurculum Eryngii præciderint vel deglutierint, cunctum gregem pone ſequentem quaſi ſtupore attonitum ſiſtunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Quàm parum perſpicuè calamus humanus, etiam res minimè ſuapte natura obſcuras deſcribat, vel hinc liquet, quòd cùm Dioſcorides oratione dilucida Eryngium repræſentarit, tamen nondum liceat ſtatuere, vtrúmne Marinum dictum an vulgare Montanum inſinuarit. Omnia tamen indicia propius Marinum referunt, quàm vulgi Montanum, duntaxat loci mentionem excipias, notam lubricæ fidei, & non adeò magni momenti. Marini primùm folia teneriuſcula ſunt, neque ſtatim aculeata, eóq; in acetaria veniunt, quemadmodum Crithmum aculeatum, ſeu Paſtinaca marina, huic natalibus proxima: Deinde lata, ſpinoſáq; fiunt, extremo ambitu minus profundè ſinuata & aſperiora quàm montani guſtu etiam plus gratiæ & aromaticitatis habent, ambitumque aſperum: adoleſcenti ſpinæ ſuccreſcunt: & cauli magis ſphærica capita inſunt, rigidioribus aculeis ſtellatim circundata, vt vult Dioſcor. color verò vtrique variat, ſed vulgari non niſi variante loco. Marinum ipſi vidimus ad Aquas Marianas & alia complura litora, colore cæſio, albo & viridante: Radix ei longiſsima, & quæ denos duodenóſve pedes excedat, craſsior etiam quàm Montani, odoratior, cibo, medicamento gratior, efficatior: non enim niſi hac deficiente vtuntur docti illa, non perinde freti viribus illius. Aſpera Maritimũ amat, editiora: vix nunquam enim in monte Ceti & ſimilibus inter ædita ſaxoſa occurrens, ſed ſemper depreſsis, aſperis, vel arenoſis, incultis locis, interdum ſeſquimiliare à mari remotis. Campeſtrem verò ſuperius cum Chamæleonte, cui magis accedere putabamus, contulimus, & obtulimus iudiciis emunctis: tametſi ab iſto, colore, & foliorum laciniata altè inciſura magis, quàm natura diſtet.

Ang. See holye *Belgis.* Meer wortele.

Montanum cœruleum.

Campeſtr.

ALPINVM *cœruleum Geneuenſe perquàm venuſtum Echinis Dipſaci.*

HVIVS Eryngii inſpectio tantę voluptati eſt homini plantarum noſcendarum cupido, vt facilè, non modò labores herbarios intempeſtiuè improbos leuare, ſed etiã ad magis indies veſtigandum excitare valeat: miræ namque eſt elegantiæ: vniuerſus renidet colore cæſio, cæleſtinæ purpura, hilariore multò, & quàm in vulgari montano viuidiore: radix Enulæ penè par, Eryngio concolor, ſimilis, & ſimiliter odorata: caule erecto, ferulaceo, ſeſquicubitali & bicubitali, ſtriato, quē folia per interualla ex geniculis orta ambiunt radiatim, ſupernè mollicella & delicatiora, quadantenus Eryngii Cãpeſtris, ſpinulis pluribus, ſed ignauioribus. Ima autem ſtatim à radice exeũt folia hederacea, ambitu delicatius ſerrata, læuia Trachelii, aut Epimedii à nobis depicti. Capitula echinata, ſimilitudine & magnitudinæ Labri veneris, ſed colore foris cæruleo. In arduis montoſis Iuræ pratoſis, & finitimorum Geneuæ imminentium montium iugis, atque etiam Claudii celſis reperitur: radix nigra foris, intus candida, boni odoris, guſtus Eryngii.

HIPPOPHAES *Hippophæſtum.*

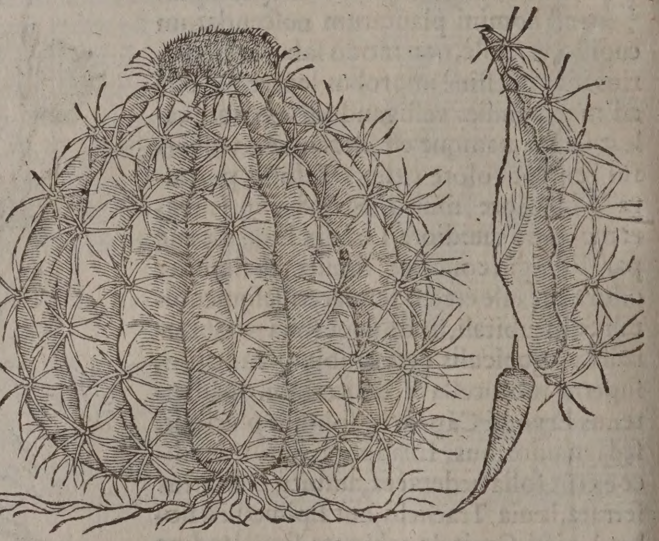
OPEM pollicetur veterinariæ Hippophęſti noméclaturæ explicatio: φάος enim vox, non

modò lucem, ſed etiam ſalutem, præſidium & remedium ſignat. Hanc fulloniam Dioſcorides tradit, ac ſcitè ſic delineat, vt nullũ paulò diligentiorem veſtigatorem, ſiquidem eam nactus fuerit, latere queat: quò factum vt iamdiu deſierimus quærendo nos torquere, cùm poſt luſtrata multa litora, præſertim Tirrheni & Norbonenſis maris, vbi quidam ſpicileguli ſcriptores oriri ſibi & nobis falſò perſuaſerunt, nullibi aliiſve amicis magis ſedulis comparuerit: aut vſpiam in vſu eſſe fullonibus Mediterranei, vel Occidui maris accolis audire à quoquam licuerit: fidem tamen gratiamque habemus fidiſsimo nec vulgari amico, huius hiſtoriæ peritiſsimo Anguillaræ, qui ſibi hanc viſam coram verbis nos certiores fecit. Sabuloſis Pelopõnenſis maritimis oritur, vocaturque vulgò, inquit, *Spina Purgatoria:* radicibus palmum longioribus, lacteum ſuccum frangendo fundentibus, amariſsimum, odore graui. Florem aut fructum tunc nõ vidit: cætera ſimilia Hippophæſto fuerunt. Huius fullonię multa hodie ſimplicia vices ſupplerent; quemadmodum Cardui Dipſacíve plantæ ſatiui fullonibus vbique idem commodi præſtant, quos tamen antiquitus ad vellendos carpendóſve pannos vſurpatos fuiſſe, nulla in Dioſcoride mentio: huius verò multa, cùm apud alios, tum apud Theophraſtum, qui Hippopheos, non Hippophaes vocat, & paracanthophyllis, ſiue iuxtà folium ſpinas habentibus, vt ſunt Anonis & Tribulus, accenſet, quod indicium certius eſt, noſtro in ſolo non prouenire.

HIPPOPHÆSTVM, *nominis vſu, fortè & effigiei quiddam commune cum ſuperiori habuiſſe.*

SED haud perinde nota fuiſſe videtur, atque ſuperior fuit antiquis hæc: quippe cuius Galenus & Paulus non meminerint: Cùm tamẽ hic Hippophęſtũ exſcripſerit ex Dioſcoride, qui etiam paucis verbis incertíſque deſcribit, cauliculo floréque viduam, ſpinoſis foliis plantulam, fullonis ſpinę ſpecie, qualem è Norbona aduectam ſe vidiſſe, eruditior auctorum lectione, quàm ſtirpium inſpectione, vndequaque literatiſsimus Ruellius, ſuis cõmentariis mandauit. At eandem nos putamus illam Norbonenſem ſpinoſam Echinatã, Ritro Theophraſti inter ſpinas dictum: qua de re iudicium peritiſsimo cuique deferimus.

ECHINOMELOCACTos, *ſiue Melocarduus echinatus Indiæ occiduæ.*

QVEM non iuuat in hoc miræ raritatis & venuſtatis Carduo, ſolertem Naturę opulentiam contemplari, is ſe putet auerſo natum ingenio à lautiore Philoſophia. Hanc autem ſponte edunt noui orbis inſulæ occiduę, prę ſertim ea quę Diuæ Margaretæ ſacra eſt, vnde reduces naucleri Anglicis oris, Morgano peritiſsimo & perquàm liberalis ingenii Ciui, & Pharmacopœo Londinenſi, attulerunt: in cuius officina inſtructiſsima, pleræque eiuſmodi ſtirpium nouarum deliciæ ſeruantur, quales ſuis locis appinximus. Sit ne cœli Europæi patiens huius ſemen, nondum ſcimus; ſed primo Vere experiemur. Videtur autem hic quaſi quidam naturæ Cinnus, ex Pepone, Melone, & Carduo coaluiſſe: eóque nos Echinomelocacton, ſiue Melocarduum Echinatũ, ſignata magis quàm recepta nomenclatura vocauimus: Turbinata illi metæ effigies, torulis, calloſíſque quatuordecim quaſi coſtis canuleata, à ſeſsili & latiore baſi ſecundum longitudinem in conũ obtuſiorem coëuntibus: ex quo, quaſi vertice, emicat tomentoſa, vt in Cynara, cericea

bom-

bombax admodùm farcta & delicata ferè quaſis lapidis Amianthi, qua inuoluuntur mucronatæ vaginulæ,ſiliquoſæ,ſanguineæ,Capſico concolores & ſimiles,ſed perquàm exiles.Semine puſillo,rotundo,Amarãthi plenæ, multis ſetis croceis ſupernè ſeſe exerentibus,ſed rigidis & pungentibus.Dorſa autem ſumma ſtriarum,quà latius protuberãt, exerunt infeſtos veluti Iſtricis aut Echini aculeos aduncos, corneos, denos,& duodenos quaſi hamos, radiatim ſeptenas vt plurimùm ſtellas effigiantes. Adeoq; vniuerſum corium armant,inſtar Echini, vix vt inultus manu premas . Eſt autem cutis externa callosior,craſsiorque tota, *Aloes* aut Cucumeris colore & concretione. Caro ſubtus albicat, pinguis, flaccida,Melonem aut adipem referẽs.Guſtu inſulſo & acidulo, non ingrato,aqueo,refrigerante. Cuius fruſtrum ex eaque decoctum experiendi cauſa vorauit & hauſit innoxiè,vir impendio doctus,& pius D.Foxius Anglus. Quaſi autem Melo foret interiore & ſuperna ſui parte, quæ flori ſubeſt Acanaceo,carnem firmiorem diſſepit membranula per medium iens,ſellulamque efformans,ferè qualis Cucurbitæ. Sed ſeminis vi fungoſiore minúſq; compacta medullam inibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri,tum familiares quidam,maritima ſabuleta eſſe referebant:cùm maturuit,*P*eponem mediocrem vel maximum Melonem æquans,nouemq; & vnius triẽtem libras pendebat hęc.Humi ſeſſilis eſt,nuſpiã cõparentibus nequidem foliorum veſtigijs in ipſa planta aut radice,quæ exilis eſt, aliquot appendiculis vimineis,pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus, ſparſa.

Poterion.
Tragacantha.
Ononis.
Varietates.
Natrix Pli. Recentiorum.

POTERION aut νευράδα.

QVOD neruis peramica ſit,νευράδα vocarunt,& *P*oterion fortè,quia potrix paludoſi riguiq; ſoli amans ſit,vt dicit Dioſcorides, qui fruticem hanc ramulis & folijs Tragacanthæ aptè confert: eiuſmodi namq; primùm vidimus multum in quadam areola horti Patauini,opera erudiſſimi Guillandini.Deinde ex auſtrali tractu Pedemontanæ regionis vulſũ nobis miſit peramicus iuuenis doctus Pharmacopœus Maſſilienſis Iac. Rainaudetus . Sparſa & latè porrecta fruticat,multis cauliculis exilibus,cortice nigricante, tenui veſtitis,etiam aridis,non rectis vti Tragacanthum, ſed vltrò citroque flexis & ordinè intortis,vti in Nepa aut Corruda: ſic etiã ſpinulæ nulla ſerie digeſtæ,ſed multò delicatiores,quàm Tragacãthæ,& minores,paſſim cancellatim & reticulatim implicantur folijs nudæ. Foliola non albida,ſed nigricãtia,quæ non ex aculeis,ſed è caule fibrillis delicatiſſimis,triplò quàm Tragacãthæ minoribus Lenticulæ modo vel Aſtragali exeũt:*S*emẽ puſillum, rubellum, Sumacho ſimile, & minus.Hunc receptum ſcimus viris *D*octis. Nec miramur tantoperè viſum fuiſſe accedere ad Tragacantham,vt congener eſſe videatur Mathiolo,qui ſuũ *P*oterion Conſtantinopoli,nempè vẽdibiliore & plauſibiliore loco,ſibi ab Oratore Imperatorio miſſũ dat.Cũ nihil aliud quàm Tragacãtha ſit,aut ex eius icone depictum: non enim ſpinæ,non cortex ſimilia,neque in ſpinis folia,neq; multa alia à vero diſſidentia . Ideò vir prudens ſuo honori pobè conſuluit,cùm deſcriptionem tacuit, vt ſolitus eſt: verumtamen dicit eſſe Tragacanthæ ſimile,ſed verius dixiſſet eadem eſſe.

TRAGACANTHA hircinos ſpicillos & aruncos imitata.

VERA Tragacantha, cui ſpinularum barbulæ vindicant nomen,plurima fruticat in Galloprouinciæ propè pomeria Maſſiliæ in marinis collibus ad *Auſtrum* deuexis,aliiſq; finitimis locis paſſim multa, vernaculo ibi vocabulo *Barbe Renard & Ram ebouc*, id eſt,vulpina barba,& ſurculus hircinus vocatur. Frutex humilis,denſus,totus candicat,vno ceſpite multa copia aggeſtus. Radice alba,longa,lignoſa,craſſitie digiti,prolixis flexibus ſubter humum merſa. Caulis cùm procerrimus cubitalis,ex quo ſpicula foliata vtrinq; quaſi pinnis oriuntur,quæ ima & vetuſtiora,nihil aliud quàm veprem, aut ariſtæ ſpina nudatæ effigiē oſtentant. *S*uperiora pallentia perpetua ſunt,etiam peregrino ſolo,vti Mechliniæ , vbi domi,totam glacialem hyemem fouit mercator induſtrius & harum amātiſſimus Georgius Ric. Caulis ab vna radice multiplex, rigidus,lignoſus, candidus,quem veſtiunt ſpinæ foliatæ,vepribus rigidiſſimū,ſtellis horridū. In ſummo inter ſpinoſa folia & ſpinas ſtipantur multi floſculi inuicem collecti Geniſtellæ ſimiles, ſed albi. Siliqua etiam numeroſa,recta,Ciceris aut Geniſtellæ ſpinoſæ modo,ſed multò minor & candida,in qua ſemina exilia,albicantia includuntur,*S*inapi magnitudine,anguloſa. Illic planta nullius vſus, ſed negocium dedimus cuidam illic amico, vt radices vulneraret, ac ſi quippiam Gummoſi deflueret,ſeruaret: ſic nos in Terebintho,Lentiſco,inibi lacrymas compereramus,quamuis exigua quantitate.

ONONIS *aut Anonis Aſinaria,ſiue nocua Offic. Areſta bouis.*

SPINOSA hæc,cui pruriginoſi & ſtrigoſi Aſelli ſeſe lubenter affricant, Ononis quaſi Aſinaria Græcis dicebatur: aut potius Anonis quaſi inutilis noxiáq;, agrum defrugando & aratrum ſiſtendo,quò vulgus alludēs, etiamnum Areſtum bouis vocat: adeò namq; plenè reſpondet deſcriptioni noſtra vbiq; fruticās,vt qui quodam oſtentandi ſtudio verā inficiantur,ipſi ſi non vt ὄνοι ridendi,certè inutiles balbutiores & nocui bouis ſtudiis,ſint habēdi. Quāuis in plaga calida frigidaúe fruticat flexilibus pluribus,ſeſquicubitalibus & bicubitalibus ſurculis,per initia cùm adoleſcunt proximè & ſubter folia nōnihil geniculatis: poſteà ſpinis armātur adultiores facti,& floribus ornātur vt plurimū piſi purpureis, in pallidum languentibus: demū ſiliquæ erumpunt exiles,vbi ſemen, radicibus inſtar funium flexilibus & tenacibus, prælongis,prolixis.

Varietas.

Quædam occurrit in pratis maritimis & vdis Angliæ,præſertim ad Briſtoiam & prope Londinum,foliis maioribus,& tantillùm crenatis,ſimilibus ſuperioris,ſed floribus luteis, prolixioribus,& magis lentis ſarmentis. Non rarò vidimus albidis,imò & candidis admodùm floribus,alicubi etiam nunquam ſpinis armatur: nullas enim vidimus ipſo Autumno exeunte in hac poſteriore,quāuis in agro fruticantē & in hortis eam obſeruauerimus.

NATRIX *Pli. Herbariorum.*

HARVM VTRIVIS perquàm ſimilis herba illa inter ſegetes & crepidines cultorum Monſpellii frequens,& via *Boutonnet* ad nouum caſtrum. Radix puſilla,caules promit ſurculoſos multos,geniculatos,pedem altos,& ab imo ſummotenus foliis exilibus,longis multis,Fœni Burgūdiaci æmulis,obſeſſos: ſed adeò viſcida tota plāta eſt,vt vix manus attractanti liceat ſe interdum extricare. Odora impendiò eſt hæc,ſed quippiam minimè grati ſpirat,odoris fortè vehementia, qui quibuſdam Conizam fœtidā ſapit. Flores illi lutei pallentes Aronidis: è quibus Delphinii cornicula, ſemine plena, ſed pullo colore. Hāc natricem Plinii coniectabant nonnulli: quibus autē argumentis non vacat ariolari, neq; per authores incerta ſpe quærendo vagari.

AL-

ALTERVM FRVGVM GENVS nempè graminis Trifolij, & Leguminum.

CVVM initio ordiremur plantarum ex ſimilitudine hiſtorias, decreueramus graminis & triticeæ frugis recenſione abſoluta, è veſtigio hāc quaſi alteram graminum familiam illi proximè annectere, aut inter conſimiles alias plātas alicubi quàm cōmodè fieri poſſet, inſerere: ſed nuſpiam occurrente ſatis apta ſtatione, in hunc locum, vt nō lubenter, ita non inuiti eam diſtulimus. Quare ſi cui viſum fuerit ad calcem graminum vel harundinaceorum referre, illi liberum reliquimus. Hîc porrò hāc ita ſecuim⁹, vt quòuis reponi queāt: & ſic exequemur, vt loco & folijs potius quàm ſerie aut vſu diſtare videantur, hæc duo ſumma graminis faſtigia: eſt enim par penè cognatio collatióq; acuti folij graminis ad triticum, atquæ trifolij graminis ad leguminum. Nam vt frugis voce à fruendo, tum triticum, tùm legumen complexa fuit antiquitas: ſic graminis appellatione, non modò quæ folijs triticeis exeunt, ſed etiam quę leguminoſis, deſignauit, vt ſunt trifolia Loti, gramen Parnaſium folio hæderaceo, flore albo: apud Dioſcoridem, & Cerinthe ignobile gramen apud Marorem: perindè enim vberè gliſcunt iſta gramina, ceſpites herbidos pretergrediendo, inque pabulum cedunt pecori, vnde Galli hodie Medicam, fœnaciam vocitāt, & fœnum Burgūdiacum ſaginandæ veterinæ imp endiò laudant.

Trifolium pratenſe.
- *Varietates.*

Trifolium Menianthes, ſiue Aſphaltites.
Oxytriphyllon Scribonij Largi.
Oxytriphyllon aliud Herbariorum Scribonio attributum.
Trifolium luteum minimum.
Oxys Pliniana, Alleluia Officinarum.
Quindrifolium Tetraphyllon fuſcum hortorum.
Trifolium paludoſum folio craſſo Fabaceo, ſitne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij ſpecies?
Hepaticum trifolium.
Fœnum Burgundiacum.
Medica, & varietates.
Medica incana, maritima.
Lagopus.
Lagopus ſegetum Alopecori facie.
Lagopus maximus folio & facie Trifolij pratenſis.
Lagopus anguſtifolio.

Loti
- *Sylueſtris.*
- *Trifolia pratenſis ſiliquoſa Monſpellienſium.*
- *Ægyptia.*

Melioti.
- *Syriaca.*
- *Italica.*
- *Gallica.*
- *Germanica.*
- *Londinenſis.*
- *Coronata.*

Fœnigræcum.
Cytiſus Dioſc. & Gal.
Cytiſus altera minor & vulgatior.
Polemonium.
Dorychnium Monſpellienſium.
Ruta { *Syluestris maior.* / *Hortenſis.* / *Syl. minima.* / *Syl. altera.* / *Harmala Syriaca, an Seſamoides magnum Dioſc.* / *Pratenſis duplex.* / *Canina Monſpellienſium.* }
Galega.
Viburnum.
Anagyris.

TRIFOLIVM PRATENSE *& eius varietates.*

Ger. Wyſenklee.
Bel. Clauer.
Gal. Treffle.
Ang. *Herbe trifolie.*

NVſpiam igitur deſit trifolium pratēſe, trifariam floris colore, variās, quippe quod flore purpureo purpureum, & albicāte albū dicitur, & maioribus etiam folijs diſcernitur: vtrouis nihil notius, frequentius aut vtilius pecori veterinariæúe ſaginandæ. Nec aliud ab iſto eſt, quo mortales miri, Hybernię delitias, irritamentáque palati ſpreti placentas, laga-na & panes pinſunt, exque butyro ſubigunt, quæ latranti obtrudant ſtomacho, nonnun-quam triduum fame exercito & penè rabienti. Sed hæc tollerantia prædonibus præſer-tim conſueta itemq; militibus. Inter quos ſuperioribus annis nobis noti generoſi cùm mi-litia mererent propter defectionem latronum in Hybernia, mirabantur eos probè paſtos, cingulo arctiſſimo cinctos, circum vmbilicum tamdiu eſſe, quoad proximo triduo rurſū cibum ingurgitarent. Qui ne præproperè elaberetur, perſuaſi erant multum profore ad roboris & alimenti ſupplementum, ſi vinctu cinguli quàm diutiſſimè inibi coerceretur. Idq; natura docente potius quàm Scytarū imitatione factum reor, de quibus idem prodi-dit grauis author *P*lutarchus. Indigenę enim inſulæ cū ſint hi & longiſſimè abſint, Hęcquę uis vbiuis gentium prata alūt, ambo ſæpius guttatis & falcatis ſuperficie foliorū maculis.

ASPHALTEVM.

ASphalteum ſeu Mœnianthes Dioſcoridis non temerè alijs regionibus quàm Sole fer-uidiore luſtratis, vti Monſpelij & Maſſileæ in Norbonenſi & Galloprouincijs, videas. Quin ne Longobardis quidem aut Venetis, niſi cultum in hortis reperias, vbi ineūte Hy-eme non ſecus atque Flandris & Anglis vtplurimùm interit. Fruticoſa eſt, ſeſquicubiti vel duûm cubitorum. Surculos præduros rigidóſve multos exiles. In ramulos hebetes, ex-iles. quibus in viticeos fermè pediculos exeuntibus ſingulis, folia terna inſunt, nec plura, In imo & per initia circinatæ rotūditatis, ſed in pediculis ſuperioribus adulta, oblóga, an guſtiora, & in mucronem deſinentia, lanugine horridiuſcula, hirta, nigricētia, vti & virgul ta, interdum albida. Florem purpureum, compactum, in oblongam glomerationem vilo-ſa textura fert. Semen pullum, aſperum, ſupernè mucrone piloſo clauſum, tetro odore, cuiuſmodi vniuerſa planta, quam qui legitimum bitumen non norint, ſi odorentur, vix vnquam olfacient poſteà bitumen, quin illicò etiam nondum viſum agnoſcant. Conſimi-li Aſphalto, ſed excellentiore, quod mirum magis eſt, dote, tum occulta, tum comperta,

nam & Theriacis miſcetur præſidio non vulgari: & foris admotum, multò vehementius & euidentius prima etiamque ſpecifica vi venenum è ſummo corpore reuellit, ſecumque eductum, quaſi vinctum, idẽ coercet: quodq; ſanæ parti appreſſum, virus non minus ſæuum inurit, quàm erat inflictura ſerpens, vt puta Vipera, aut quæpiam alia: non illud ſuo ſibi inſito nocendi vicio, ſed aſcititio veneno: quemadmodùm capite de Anchuſa, vel Echio, liquidò patet.

OXYTRIPHYLLVM *Scribonii Largi idem videtur cum ſuperiore.*

ISTVD Aſphaltium non aliud eſſe quàm Scribonii Largi Trifoliũ acutum, Oxytriphyllúmve dictũ, propter mucronatum extremum, quaſi eminentem aculeum, quem habet, & lanuginoſa, plenioráque folia, vti author delineat, duum pedum fruticem, grauiter odoratum, montibus oriundum, ſed Siculis plurimùm, Italiæ rarum, nec niſi ad Lunæ portum, qui eſt Thyrreni maris ora, inibiq; ſibi repertum profecturus in Britanniam cum ſuo Deo Cæſare Claudio, facilè ſibi perſuadet, qui meminerit ſuperius dictum, haud facilè niſi æſtuoſis regionibus prouenire, niſi colatur, vt in horto *Patauino* & alibi. Nec quiſquam putet aculeatum intelligi debere, ſed folii extremum in anguſtum quaſi aculeum porrectum, cuiuſmodi viſitur in iſto. Et de vſu ad quem commendat, noſcas certius.

OXYTRIPHYLLVM *alterum Scribonii, Herbariorum.*

LVBENTER aſsenſi eſſemus noſtris perdoctis amicis, quos ſentẽtiam rogaramus ſuper alio trifolio, in ſyluis aridiſque collibus fruticante, quẽ primùm tum viſum Scribonii Oxytriphyllum autumabant: nempe quia procerius, lignoſius, atque hirſutius viſitur, ſarmento & foliis alioqui ſimilibus, ſed minoribus, ternis & quaternis, albicantibus magis, & obtuſioribus: flores non adeò in globum compreſsi, ſed hiantes magis, & depreſsi, atque albicantes: odor aut nullus, aut perexiguus, nedũ vt grauem tetrúmve olfacias, vti in bituminoſo ſuperiore: quod ideò huic pręferendum ex Scribonii verbis expreſsius, ducimus. *P*rope Lugdunum & Taurinum, etiamq; *M*onſpellii iuxta Gramuntiam *S*yluam iſtud abundat.

Trifolium luteum minimum.

EST luteum minimum omnium, & non ita peruium, gracilibus, puſillis, reptantibus iunceis, folio terno aliquantum crenato, luteolis floribus, in orbem compactis, in pratis & cultis viſitur.

OXYS PLINIANA, *Panis Cuculi, Alleluya Offic.*
Trifolium acetoſum.

TRIFOLIA Oxys Pliniana, Oxytriphyllum itidem vocata fuit, non quidem folii acutie, ſed potius aciditate, qua cùm vtiliſsima, tum notiſsima eſt, puſilla videtur Lotus, opaca vmbroſaque ſequens, radice ima fibroſa, ſumma mediaque ſquamatim loricata, è qua

pluſculi

pluſculi exeũt pedicelli iuncei,glabriq; & prætenert,quibus ſingulis in extremis tria ap-tantur folia retrò & mutuò inflexa, quæ turbinis cordíſve picturam præferunt. Flos ſtellatus,candidus,nonnunquam & luteus,vti ſemen luteum,in thecis oblongiuſculis, & perparuis.

QVADRIFOLIVM Phyllon fuſcum hortorum.

NE foret huic generi proprium vtique terna habere folia, factum ne Naturæ inſtituto, aut mangonio,incertum nobis: nam quę ſpectantur in hortis voluptatis potius quàm vtilitatis cauſa,è pratenſium genere, tametſi quaternis,quinis,adeóque ſeptenis donata foliis,non diſparibus Oxy Plinianæ, cernantur: ſed colore phæo, vel liuido, rubente: flores quales pratenſis, albidi ſunt, reliquáque non diuerſa.

TRIFOLIVM paludoſum,folio craſſo Fabaceo,ſitne potius ISOPYRON, quam Melanthij ſpecies?

PERQVAM frequens paludoſis riguiſque pratis Angliæ,& Belgiæ,& Germaniæ, alibi non item,aliud trifolium:quod quia non niſi in aquis viuit,aquaticum vocant. Radicem,vt plerę que aquaticæ,crebribus geniculis diſtinctam, & fibris merſam habet: folia craſſa,viridia,tenera, vt Phaſioli, aut fabę,terna,in ſingulis pediculis craſsis,cauis,& poroſis,viridantibus, è geniculis egreſsis radicis:indidemque caulis conſimilis, concolor, cubitalis,in cuius ſummo flores candidi,ſtellati,Ornithogali vel Sagittę Plinii,alterno ſitu viſuntur, de quibus mediis nonnullæ prodeunt fibræ,eodémque tempore floribus deflu-xis glumæ,puſilláve pericarpia,Hyacinthi ſimilia, ſemen fuluum cohibentia, Milii, ſed minora.Huic,cur, quaſi potius Iſopyron,Mathiolus quoddam Melanthium prætulerit, vix coniectari licet:quando ille quà maximè opus eſſet,muſſat,nec hiſcere audet,in tritæ cognitionis rebus alioqui tantus hiator, eſt tamen hæc multa & vocata *Biberklee*, quaſi Caſtoream Germanis,Belgis, Bocboonen, id eſt, faba hircina, ab odore olido.

HEPATICVM trifolium, ſiue Trinitatis.

EOSDEM fermè hæc natales & vires, nec ita diſsimilem vultum ſortita eſt, cum Oxy Pliniana,pręterquàm quod acidum eſt, non trifolium iſtud: Quibuſdam Italiæ & Norbonæ montoſis locis vmbroſiſque ſyluis & vdis obuium & multum, præſertim Taurino collibus Eridanóque Circumpadano conterminis. Rigida hyeme Ianuario ineunte, vel exacto,primulùm pediculi Violæ martiæ,aut Bellidis,piloſi,tenelli,palmum alti,floribus cæruleis,pallidis, ſtellatis,Chelidonii minoris nõ diſparibus donantur,qui inuito interdum frigore, trans niues ſuperſtratas ſeſe exerunt,nondum foliis enatis,quę in diuerſis (vt violæ Martiæ) & ſingulis pendula pediculis,diuiſura,colore,& fermè magnitudine Hederæ helicis,aut potius Ciclaminis hederacei,etiam vrgente niue perſtant. Semen minutum capitula cohibent,apiculis herbidis,fuſcis,conflata, conuli modo,aut potius Ranunculi. Radix capilloſa, ſparſa,nigra.

FOENVM BVRGVNDIACVM & Medica.
Gallis. Foin de Bourgoingne.

E MEDIÆ regionis paſcuis iſtud trifoliũ habuit & coluit Græcia & Italia, vnde vocauit Medicam,veluti etiã Medicũ malũ citriũ dicunt: Quare potuiſſet fœnũ Burgundiacũ vulgò dictũ,ſaginandis veterinis natũ,opinionẽ Medicæ facere,& hactenus fouere,cùm è Trifoliorũ pratenſium genere ſit, & folliculũ ſiliquoſum,cõplicatum,orbiculatum gerat: ſemine Fœnigręci aut potius Meliloti prægnantem. Flores ex cœrulęo purpuraſcentes.

SED

Medicæ tres in ſemine varietates.

Sed cum aliud ſit genus Trifolij longè pecori gratius & antiquorum notis aptius, nobis ex recentiorum veſtigatorũ ſedulitate geminæ ſuppetent Medicæ: quarum prior & certior eſt ea, quam vulgus in Galloprouincia vocat *Lauſerdo*. Ea ſatiua propter vtilitatẽ, illic eſt trifera, trifolio prorſum ſimilis, prolixioribus tamen caulibus, humi ſparſis, vbi magis fœta luxuriat, in quorum alis frequentes ſunt folliculi orbiculati, qui dum digitis in ſpiras expandũtur, volutæ figuram exprimũt; dum autem contrahuntur, nummos exiguos multiplices ſibi aggeſtos pueri dictitant. Interdum ſiliquæ hiſpidæ ſunt, interdũ ſpinoſæ, quæ flores lutei, exigui, terniq; ſunt. Viſitur & quibuſdam locis tantæ proceritatis, vt duplò maior excreſcat, ſiliqua vero glomeratur in nucis galbulumúe Cupreſſi ferè figurã, cui ſemina Geniſtę ſemen ferè æquantia inſunt;

MEDICA marina.

HANC SÆPIVS vidimus illis perquàm ſimilem maritimis paſſim oriundam, Venetijs & in mari mediterraneo, ſuperioribus tota minor folijs, & ſiliqua & ſemine: caules verò humum præreptant prolixi. Lutei flores ſunt: caules & folliculi denſiores, omnia tomẽtoſa lanugine obducta, vt Gnaphalium & alia maritima pleraque. Hanc cur reſpuant viri docti haud indignam vel animaduerſione vel deſcriptione, cauſam habẽt nullam, neque exemplum: ſi namque antiqui hac ignauia ſuam ignorationem aut poſteritatis ignauiam fouiſſẽt, longè plurima deſideraremus, quorum beneficio plurimùm profecimus. Haſce enim inſpectione & vſu præſtat notas habere, quàm nullas.

LAGOPVS.

LAgopyrō, quia inter triticeas ſegetes naſceretur, quaſi leporeum aut leporinum triticũ iam tum Hippocratis tempore vocabatur: Dioſcoridis autem æuo etiam Lagopon quaſi pedem leporinum, propterea quòd in piloſa ſpica glumas villoſaſq; quaſi ariſtas mollicellas, Leporini pedis, hirſutiẽ & colorẽ æmulantes haberet. Sic enim in libro de vlceribus conciſè, ſed ſcitè deſcribit Hippoc. Replet maximè cõcaua, pura vlcera Lagopyros vocata. Eſt aũt triticeis, aut, vt alij legũt minus aptè, furfuribus ſimilis, quãdo areſcũt, foliũ puſillum, inſtar oleæ folij, & minus. Vnde non difficile coniectari iſtam plantam in aruis

inter

inter ſegetes frequentem vniuerſæ Europæ valde vulgatam,& gramineis Trifolijs accenſendam,eſſe genuinum Lagopum antiquorum.Siquidem triticea eſt ſpica,inter triticum, melampyrum,& Alopecotum naſcẽs,quibus eſt nomine & facie ſimilis lanugine & pilis, mollicie & fuſcedine concolor Leporino pedi:folia Oleæ,ſed multò minora & terna,è viticuloſis cauliculis,pedẽ altis,in multas alas diductis.Semine exiguo Seſemi,minore,Sophiæ pari,glumulis obſito triticeis,aut trifolij bituminoſi.Non parum huic aſtrictionis, ſiccitatis verò tantum,vt mirum ſeminis profluuio laborantibus præſtet præſidium.Eapropter vlceribus canis, ſed iam deterſis & mundatis,non dubium quin carnis prouentum, & cicatricem acceleret,vt vult Hippocrates, tumoribus verò inguinum & laxis Hernijs cohibendis peropportuna.

LAGOPVM MAXIMVM, *folio & facie trifolij pratenſis.*

NON perinde frequens,ſed tamen inter eaſdẽ plantas & ſegetes naſcens gemina huius differentia,altera cuius folia planè eadem,minus tamẽ acuta,& trifolij pratenſi propiora,caules ſimpliciores,enodes,ferè rectos,cubitales ambiũt,ſpicatas item ſummitates gerẽtes,binos pollices lõgas,craſſiores:pilis & lanugine hiſpidiores, villoſis floribus trifolij pratẽſis,purpura rubellis,fuſcis,fœniceis,pallentibus.Hãc Veganij,Norbonẽſis in pratis, & ad fontem publicũ elegantiſſimo aſpectu florẽtem colligebamus,Iunio & Iulio menſ.

ALTERA *anguſtifolia.*

ALTERAM Lagopum Anguſtifoliam vocabamus, iuxta agrorũ & viarũ margines Sellenouæ Mõſpellij enatã,in Delphinatu,& non procul Rhodani ponte S. Spiritus dicto,alibiq; paſſim,anguſtioribus & longioribus multò folijs,ternis inter Peucedanum & trifolium ambigentibus, viridantibus,pedali caule,aliquot geniculis donato:ex quibus nonnullę alæ,in ſummo itidem caudatas ſpicas ferũt,iſti proximè deſcripto pares & maiores: quarũ flores purpuraſcentes per meſſes defloreſcentes,relinquunt ariſtas horrentes, & ſpicas aridiores, ſcirpoſis glumis pungentes:vbi exiguum continetur Selami rotũdum ſemen.Omniũ horum partes, ſpicæ præſertim,deſiccant & aſtringunt. Sed prioris potiſſimùm, cuius vtilitatem certam nouimus & partim diximus.

Hortorum odora LOTVS, *eſt verior Dioſc.*

Ger. Sieben gezeiten kraut. *Bel.* Seuengetyden clauer of kruyt.

CVM arbores,frutices,& aliæ,ſpecie,facie,fructu,& floribus differentes plantæ,Loti dicantur,quapiam bonitatis commendatione, potius quàm inter ſe conuenientia, videtur hæc nomẽclatio huic trifolio attributa,quaſi quod cæteris trifolijs excelleret, inq; paradiſis & lætioribus locis oriretur,dictum foret Trifolium λωτον,ſiue volupe & voluptas,à verbo λω,vt ſit adluſum ad λωτοφάγυς Vliſſeos,& Epithetum apud Homerum,qui vocat roſcidum Lotum,Deorum Iubeſcentiam.Proinde coniectura plena fert,veram Vrbanam illam verè dici Lotum,quæ domi hodie in Belgia,Germania,Anglia,colitur,decerpiturq; ad oleum conficiendũ,celebratum valde tumoribus contumacioribus, & topheis demoliendis, à Pharmacopœis præſertim, qui vernaculo nomine vocitant hanc Seuẽgetydẽ clauere,quaſi ſepties mutans die,nempe odorem,quem illi amiſiſſe,& denuò recepiſſe ſingulo die arbitrantur.Seſquicubitalem leuiter ſtriatum ramoſum à ſummo ad imũ vſq; videas caulem,Pediculos & folia è geniculis educta,cuiuſmodi Trifolij pratenſis,Fœ

nigręci

aut Meliloti germanici,ſed ambitu obliquè dentata,pinguia,craſsa,habitiora,ſubpallida: flore & glomerulo pallido,Aſphaltidis Trifolii,ſemine Milii palleo.Eximii odoris Meliloti,nonnihil gummi Elemnium redolentis:vnde mulierculis Balſamum dictum,& ſanè vulneribus paramicũ. Digerit quippe leuiter,& inflãmationes ingruentes reprimit moderatè,robur partim tutando, nec ſanè multò diſpari vi quàm Fœnigræcũ aut Lotus,oculis opem laturam putandum.

LOTVS SYLVESTRIS Dioſco.

PASSIM plurimáque, quę dicitur erratica Lotus, ſecus Lanii amnis Monſpelliaci pontem & crepidines pubet,in Angliæ etiam vdis ſcrobulis. Graciles, numeroſos, bicubitales & tricubitales,ſparſos multis alis promit à radice lignoſa,fibroſa, caules,quos proximè ambiunt folia terna,mollia,rotunda,fuſco virore,læuia: flores lutei,Geniſtæ aut Meliloti veri modo,è geniculis imis ſummíſque copioſi,quorum caliculi poſtmodum fouent numeroſas vaginulas,teretes,oblongas,rectas,rubentes,nitidas,intus ſemine Sinapi pari,cinericio colore. Sapor,qui leguminum quorundam & medicatus, vti Lupino, Phaſeolo , & Cytiſi,quos odore etiam refert. Verùm non intereſt cuius ſit odoris iſta, ſed quàm bellè referat Lotum bicubito maiorem,multis donatã alis & Loti pratenſis trifoliæ foliis. Semine aut potius ſiliqua (nam vtrumque apud Dioſco. illud σπέρμα deſignat plerumque) fœnigræci,ſed minore,qualis noſtra planta eſt,quam guſtu,non etiam odore medicatam optat Dioſcorides.

LOTVS TRIFOLIA pratenſis ſiliquoſa, Monſpellienſium cui aſsimilatur ſuperior ſylueſtris.

NON paucis locis Monſpellienſis agri & decliuibus pratis,Lanio Grammuntiæque Syluę interiectis, humilis ſiliquatáque Lotus inter Ariſtolochias,Scordium & Narciſcos repit,anguloſis cauliculis,geniculatis, pedem longis. Folia in pediculis per totum caulẽ terna, pauca , ſubrotunda,craſsiuſcula,ſubpallida. Extrema caulia germinibus nõnullis, multifida,luteum florem, buxeũ, fabæ ſimilem, ſingulũ ſingulis alentibus : etiam cuilibet, ſiliqua ſuccreſcente quàm fœnigræci maiore , ſed recta & ſuperius retuſa , quibuſdam ſecundum longitudinem impreſsis ſtriis , fœnigræci flaueſcens ſemen dum maturuit, diſſiliente & oſtentante.

ÆGYPTIA LOTVS, vel NILOTICA, aut Euphratea,

VTI PERMVLTA ſunt quæ nuſpiam in naturæ ditione ditiſsima & inexhauſta extare ſuſpicari auſi eſſemus, priuſquam vidiſſemus:ita plerumque fit vt nonnulla etiamnum hodie anxiè minus venemur, quæ aut præ oculis & pedibus iacent , ſed malè aut mutilè literis mandata,eóque incognita ſunt , aut nuſquam terrarum,prout hiſtoriæ produnt, oriantur. Idque cùm noſtratibus non paucis , tum vel maximè, peregrinis in ſtirpibus agnoſcendis nobis vſu venire veri ſit ſimile. Haſce enim non vĩſu,ſed auditione plerumque diſcere ſoliti fuerunt ſcriptores , eóque fidem liberandi cauſa φασὶ, vel ἔοικε , aut ſimile quippiam addere ſoliti ſunt,quaſi non aſſerant, ſed duntaxat hiſtorię texendæ gratia inſerant: Quod videtur vſu veniſſe in hac Loto , Theophraſto :fuſiorem

enim quam certiorem deſcriptionem dat,omiſsis foliis & contrariis ſeminis comparationibus repetitis,quæ ſuſpicionem faciunt luxatæ literæ, aut recenſionis mendoſæ. Plurimas videas ſtirpes pluribus locis obuias,imò & menſis,quarum aut perperam aut fabuloſè multa commentitia in literas miſſa fuere. Exemplo ſunto mandragoræ radix, filix, tripolium, Quercus Larix perennis, vel ipſa faba, fungi, tubera. Ac ne longius abeas, nobis etiam perplexius minima quæque de plantis vulgus,& interdum eruditos conſulentibus, quàm multa & ſæpè relata ſunt, riſu quam aſſenſu digniora? Et miramur poſtea,grauiſsimis etiam viris quædam excidiſſe,multis è millibus pauca,minus accurata, aut vera, auditione tenus prodita? Nec potius miramur non plura lapſos,puta alienis fretos aſſertionibus,aut lectionibus, quod Dioſcoridi è Crateua, & Theophraſto huic contigit ex Ariſtotele, huius Alexandri iuſſu & ſumptu, innumeris è priuatis hominibus conflatæ hiſtorię fuerunt.

MILILOTVS Syriaca.

MELITI odoris & coloris gratia Meliloto,ſiue Melita Loto dicta, coronas texuerunt priſci, quibus caput redimendo, non voluptas modo peteretur, ſed etiam æſtus febrileſque diſtemperies arcerentur. Omnium quas nouimus huius familiæ longè optima & elegantiſsima,quæ è Syriaco Alepo ferri cępta fuit & coli ſuperioribus,nec antea,annis, 1562. & tertio, cuius etiam culeos refertos proſtare meminimus Venetiis, in Martinelli ad Angelum officina. Copioſis fruticat ramoſiſque cauliculis hinc inde deflexis, cubitum altis, geniculis crebribus diſtinctis: vnde emicant folia in pediculis terna, loti Melilotive communis, minus acuta, nec multum ſerrata: & flores lutei pallidi, ſtipati certa ſeriæ & modo, vt in Securidaca, aut Aſtragalo. In ſummo vaginulæ hamatę & è latiori baſi,in mucronem aduncum exeunt roſtri Pſytaci non diſparem: ſemen Fœnugræci compreſsius, exilius odore Meliloti Germanicæ, vel Gallicæ, hîc proximè dicendæ, ſed multò fragrantiore, etiam in decennium perdurante. Sata Patauii,quaſi ſoli natiui oblita, nonnihil corniculis minus falcatis, lunatis,& ignauiore odore degenerat: Illic nomen retinuit Italicæ; vbi tamen quia deſit copia, pratenſis iſta ſertula, ſeu corolla Supplemento eſt.

Italica Melilotus.

Germanica & Gallica.

NOSTRATES verò duæ germanicæ, Gallicæue nuncupatæ,odore quidem inferiores ſunt,ſed multò proceriores fruticant,ternos namque cubitos æquant virgulta crebra, teretia,ramoſa, lenta, crebribus foliis in exili pediculis ternis, fœnugræco aut potius Burgundiaco proximis, læniter dentatis, carnoſis,ſubpinguibus. Cauliculorum ſummitates ſtipant complures floſculi,ſerie apti,penduli colore & modo geniſtellæ, ſiue Luteolæ Plinianæ, ſed minores,interdum & cani. Semen in vtriculis,luteolis herbidis exile, & perpaucum. Vbiq; iamdiu huius inoleuit vſus,propter facultates compertiſsimas emolliendi, digerendi,tantillo calore peptico, naturæ amico & aſtrictione moderata.

Londinẽſis Melilotus altera puſilla.

LONDINI in horto amici cuiuſdam alitur huic per omnia ſimilis, niſi quia cubitum non ſuperat,& in ſiliquis paruis Araci modo,ſemen non diſsimile habet,vtrique odor gratus,Syriacæ gratior: ſed quia aliis de notis pluſculum differunt,haſce putarim corollis non adeò expetitas fuiſſe. Illis tamen ueutiquam ad Medica commoda cedere.

MILILOTVS CORONATA.

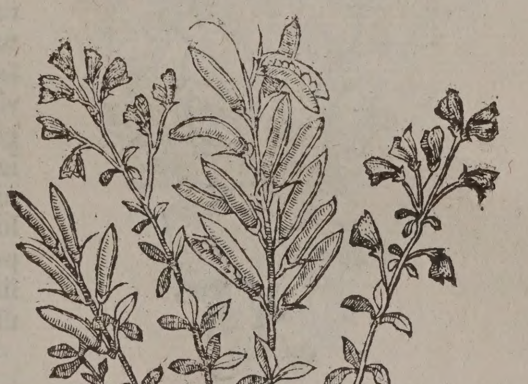
NON DE NIHILO erat, quod quidam perſuaſi fuerunt, illam Lotum quæ ſicciorìbus pratis, viarumque marginibus lætatur, Sertulam eſſe campanam, aut ſaltem pro Meliloto vtendam eſſe. Quippe præterquam quod nulla propius ad Syriacã accedit,etiam ſiliquoſa eſt,& florẽ perquàm hilarẽ,corollæ aureæ ſertíve perſimilẽ habet, vnde plebi Gallicæ Corona Regia dicitur, indidemque Romanis Sertula fortè dicta. Ramulos ſpargit hinc indècopioſos,virentes, graciles, pedales, copioſos, teneros, foliis ternis

terius trifolij pratenſis cæſis caule enatis plurimùm quinis,ſed in pediculis ternis, vti in Loto ſylueſtri. Flores luteoli vel melini, nondum explicati ex flauo rutilantes, piſi effigie radiatim & æquis ſpatiolis diſſiti Coronidem exprimentes, Sapor qui leguminum pleriſq;: odor imbecillior florib⁹, aridis & aceruatim congeſtis nõnihil gratus difflatur; quod mellis odorem prçfert, quem linimentis relinquit, vti etiam colorem: vſi ſæpe ſumus illitione ad viſcerum feruidorum materiam concoquendam in tertianis nothis, ex floribus oleo imbuto, quod etiã oculis optimè facit. Ea Pharmacopœi Galli prçſertim, plurimùm vtuntur æquè tuto atque Meliloto, nuſquam non Angliæ Galliæ, Belgiæ frequentiſſima. Siliqua Loti Sylueſtris.

Trifolium FOENVGRÆCVM *dictum.*

RARO aut nuſpiam niſi cultu: nam quod ruri ortũ putatur Fœnugræcũ, quibuſdam locis in Italia, ambigit inter Lotos. Et Fœnogræcum hodie adeò notum eſt vt qui lotos norit, neminem latere poſſit: duntaxat differre videtur ſiliqua, qua maiore magiſque adunca, acutiori ſtyllo eſt fœnigrçcũ, albicant flores parui: inq; caulibus parum ſtriatis, cubitum & ſeſquicubitum lõgis à teretibus folia ſunt, ternis è pediculis, loti æmula, aliquantũ crenata. Seminis fului anguloſi *Securidacæ*, ſed rotundioris, maximæ in re medica vtilitatis fœta cornicula. Quo paratur oleum viribus quam quiſquam credat maioribus, ad inteſtinorum latẽtes ſcirros diſſipandos, & ſtrumis perutile.

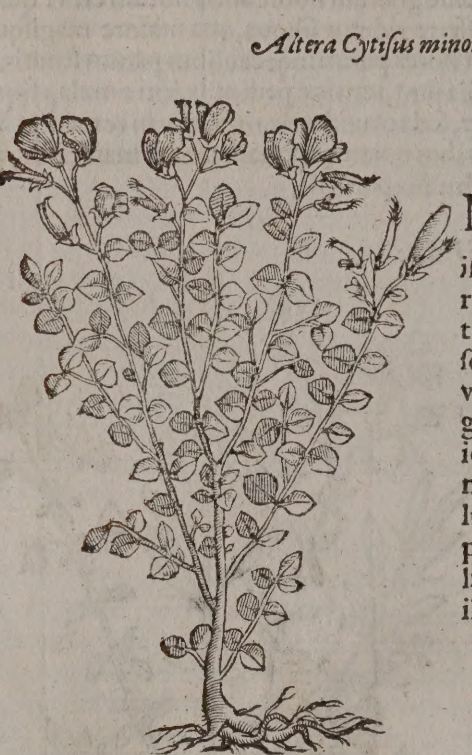
CYTISVS.

TRifolius iſte frutex Lotuſúe gentilem cognominis inſulæ Cinthyſç quæ vna è cycladibus eſt appellationem fatetur, vnde reliquç Greciæ Latioq; factus communis fuit. Et mirum quanti putatus ad pecoris paſtiones, lactis & prolis prouentum. Quare qui κυθκλορ ex *Poetis* legunt, poſſunt apte interpretari fœcundum fœnum, quod multùm ſanguinis vitium & ſeminis abſque quo friget Venus, ſuggerit. Diu nos anxios & ambiguos animi habuit Cytiſi veri hiſtoria & expenſio. Verum ſubductis hinc inde rationum momentis & collatis varijs plantis, quas reſpuebamus ſperamus tandem probarum iri candidis arbitris. Qua quis Roma regia via Florentiã adit, oppidulo, cui nomẽ Aquapẽdulç, (ni perperã in Pàlinxeſto herbario notauim⁹) decliui & depreſſa etiam planitie feraciſſima Cytiſum fruticem 5. ſexúe cubitis proceriorem Geniſtæ ſarmẽtis pluribus, gracilibus prçduris, ſtriatis, vidimus ſtatim ab imo aut paulo ſuperi⁹ lignoſa radice è tenuibus pediculis: folia terna, non ita numeroſa ſimilia fœnugrçco, anguſtiora, habitiora, rutacea: geniſtæ vel Sparti aut piſi flores lutei, ſed minores: Siliqua Geniſtç par, cinericia, gracilior, compreſsior, intus loculis ſunt diſcepta ſemina nitẽtia ex atrore Geniſtç, eſt cana vniuerſa plãta: vti Rhamnus Mõſpel. aut halimus

Sapor Ciceris aut ſimilis leguminis odoris ſanè iam non ſuccurrit: aridam enim & inodoram duntaxat habemus uulſam Norbonę, præſertim, ad radices mõtis Calcaris prope Veganiũ: minus procera tamen, ſed tenerior pabuloq; aptior eſt, fortè quia dum in montes abigunt pecus, vt quotannis faciunt, paſtionis lætioris, atq; æſtus conuallium declinandi cauſa, ineunte Maio & Iunio, Sole in Arietem ingreſſo, teneriuſculos germinationum fœtus, florum ſiliquarumq; ſpem liguriunt oues, & capellæ. Eóq; Poeta venuſtè ex Theocrito canit. *Florentem Cytiſum & Salices carpetis amaras.* Hæc, vt ſi quæ alia, apprimè quadrat Dioſcoridis, Gallenique Cytiſo: nam ecquid eadem ſit Theophraſti haud magnoperè ſolicitos facit nos, quando ille in deſcribenda minus ſolicitus fuit, qui de Lotis alicubi monuit, plerumque vſu venire, vt eadem voce plurimùm diuerſæ plantæ, effigie tradantur. Qua propter vti Antiqui Cytiſum vocarunt Fœnigræcum, Lotum magnam, & Trifolium, propter figuræ aut naturæ coniunctionem, ſic ex varijs conſimilibus fruticibus Anagyridi, Laburno, Colutee, incertum vagumque vocabulum remanſit.

Altera Cytiſus minor & vulgatior.

NOTIOR & frequentior multò, quæ Italiæ, Galloprouinciæ, ſquallidis ſaxeiſq; collibus inter cocciferas Ilices & maiores Ericas viret, florúmq; amœniſſima fœtura oculos capráſq; paſcit æſtatis initiò: ſeſquicubitales ſpargit fruticoſas, lignoſas virgas, tenues, ramoſas: & folia terna virgultis oriuntur, & quàm prioris Cytiſi maiora, rotundiora, viridantia ex atro: Geniſtę flores in ſummis cauliculis luxuriant, lutei puſilli, ſed ſtipatu longè pluri, quàm pro magnitudine plantæ, quò aduolãt mellificatum apum examina læta: odor gratus illi, ſapor alterius: Siliqua & ſemẽ minora.

Terna item prodeunt hinc folia, ſed pictor, quia emarcuerat, minus animaduertit.

Minus fœtens Anagyris vel LABVRNVM, *Fœtida* ANAGYRIS *arboreſcens.*

AVT regio aut putor quem ciet, huic nomen fecit, locúmq; prouerbio, Ne moueas ἀνάγυρον dedit: idcircò nauteam, à nauſea, quam mouet, *Plautus* vocauit. Cognati autem generis videtur, ſi non genericæ differentiæ, Anagyris æſtuoſis conuallibus & riguis, præſertim Galloprouinciæ orlunda, cum illa montana & alſioſis Alpinis proueniente, quam Laburnum & Anagyridem non fœtidam nonnulli autumant. Plurima hæc Taurinis montoſis & collibus Pedemõtanis, Vere ligulis vel pannulis conſpicua luteis, prælongis, pendulis, congeſtis multa floſculorum ſerie, *Sparti* Geniſtellæ aut Cytiſi non diſſimilium: folia terna Aſphaltidis trifolij, Cytiſi, aut Polemonij longiora, ex pallore viridia, ſiliquulis, multis Geniſtellæ aut Cytiſi, vni pedicello hærentibus, minoribus, minúſq; latis: ſemen item Cytiſi aut Galegæ, oblongum, vel Geniſtæ: fruticat ad arboris proceritatem, prædura materia, ruſticoque inſtrumẽto nata, intus nigricante, foris Fuſariæ colore, ex Alpibus Heluetijs in Germanię & Flãdriæ hortis florentem vidimus, ſed perparum aut nihil fœtidam, tametſi fœteat vernaculo ſolo: eſſe Laburnum *Plin*, vt non magnum operæprecium

Non fœtens.

puta-

putamus probare,ita eſt valde veriſimile: ſed huius Romani ne imparatiores minuſque accuratæ fuerunt in hac hiſtoria tum ſynopſes,tum verſiones, vti ſexcentis locis, ac proximo Anagyridis capite, manifeſtum fit.

ANAGYRIS.

SEMEN lectum Anagyridis eminus etiam fœtentis in crepidinibus Argentei ammi vocati,Briniolam inter & Vallũ vrbeculas Galloprouinciæ,in Belgio creuit,etiamq; Londini nobis prouenit in Morgani Vireto: folia item terna virgultáque Memantis Trifolii: minor tota fruticat,minus dura materia,cortex nigricat , flores in muſcoſis thyrſis racemoſi, Napi aut Raphani,aut Braſſicę,luteoli,ſiliquis longioribus,latioribus,ſemen cohibetur,renis Phaſeolíve effigie, duriſsimum, pullum,nitidum,ſubpurpureum: quin ſit vera nulli iam dubium reliquit ſemen & fœtidiſsimus odor,vnde nomen illi & Adagio locus, *Mouere Anagyrim*, κινειν αναγυριν, id eſt,ſibi rem moleſtam & prorſum ingratam exciere, quia rarior,vſus hodie paucus aut nullus.

DORYCNIVM Monſpellienſium.

Δορύκνιον, quemadmodum toxicum , quibus ſpicula cuſpidatáve tela infici ſolita fuerant, quò celeriorem molirentur perniciem , nominatum fuiſſe par eſt. Multum verò abeſt iſtud hic appictum ab illis duabus,aut tribus plãtis,quas nõnulli hariolabãtur fore Dorychnion, quæque nullum operæprecium commemorare,vti *Phylleræã*, Veſicariũ cordis effigie legumen, & alia: *Nam* iamdiu Rondeletii *Præceptoris*, & *Scholæ* clariſsimæ Nitiobrigum penè cunctæ familiæ diuturna coniectura,iſtam plantam Dorychnion ſtatuebat: creberrima quippe illic & in Galloprouincia fruticat (non perinde in Italia) ſarmentoſis, lignoſis, duriſsimiſq; virgultis, tenuibus,flexilibus,rectis,ſeſquicubitum,& binos altis;numeroſa alarum ſobole è geniculis imis ſummo tenus per interualla foliola habente,incana,cõpluria, Rutaceis,Chamęleę, aut *Oleæ* nuper pullulãtis multò exiliora,multis floſculis muſcoſis Oleæ , vel Quercus, per cacumina candicantibus , & in radiatis quaſi vmbellis relinquentibus theculas vel folliculos albidos, membranoſos,rotũdos , oblõgos , teretes,Loti ſylueſtris ſemina quina,aut ſena,nigricantia,arentia, Araci ſylueſtris,aut Loti ſylueſtris condentes : radice lignoſiore, [illegible]acili, prolixa, ſaxòſis ſterilibus ad Frontignanam & maritima Norbonæ oritur. Guſt[illegible]ſt inſipido fermè planta, & vt reor, refrigerantis,non humectantis facultatis.

POLEMONIVM Monſpellienſium.

HVIVS eſt ſimilitudinis *Polemonium* , quaſi dicas bellatum & bellicoſum , vt de cuius inuentione ſibi vendicanda certatum inter Reges fuerit : Quippe quæ herba eſſet χιλιοδύναμις vocata, id eſt,mille viribus prædita,authore Dioſcoride. Nullidum recentiorum nota fuit *Polemonia*, ac ne quidem illi nouo huius ęui radiato Appollini Vercellenſi Math. alioquin amico non vulgari,& hac in palęſtra riuali: ac ne nos quidé fortè nouiſſemus; niſi Rondeletii præceptoris & Guillielmi Peliſſerii Monſpel. Epiſcopi,& Aſſatii ſagaci veſtigatione,factum fuiſſet,vt non multis ab hinc annis vniuerſæ Academiæ illic fuerit notitiæ vulgatiſsimæ,etiam viribus explorando compertis : nam frutex ipſe vndequaque exquiſitè quadrat delineationi Dioſcorideæ. Virgultis multis , lignoſis, rectis, rotundis , gracilibus, cortice pullis ex virore , ternos & quaternos cubitos altis,

in quibus ad vſque ſummum hęrēt vtrinque pinnatim ramuli & folia terna Cythiſi,aut Rutæ,maiora,ſaturè virentia,craſsiuſcula & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, puſilli, vt Iaſemini,qui cedunt baccis nigris vnà circinnatim collectis,plenis,paribus liguſtri,aut Corni fœminæ, ſucco hyanthino; vel atro purpureo inficiente pręgnantibus. Radice prolixa,lignea, implexa, & vario flexu ſparſa, intus alba,ſaporis nonnihil acris & amari ,euulſu difficilis. In *Monſpellio* agro,ad Caſtri noui aridos colles & æſtuoſos margines oliuetorũ & in luci Grãmũtii cãpeſtrib⁹ ſaxoſis quamplurima. Gallis,Belgis,& Anglis hortis iam quidē culta, ſed putata & vocata ab illis geniſtę peregrinę quędã ſpecies. *Pueriliter* hic nõnulli ambigunt ſuper foliis *Nepetę*: qui ſi meminiſſent eſſe ſpeciem Calaminthæ Pulegii, planè foliis ſimilibus,& paribus, lubenter de *Behen* albo & rubro vlterius ineptire definerent: Sunt enim *Pulegii*,Rutę,& Polygoni, folia non adeò diſparia inter ſe magnitudine , vnde etiam diſcas , quid Calamintha altera , ſeu Nepeta Dioſcoridis,ſit.

MAIOR & hortenſis Ruta,Syluestris,& ei perquàm ſimilis facie Norbonenſium Peganium, ſiue anguſtifolia Rutula.

Syluestr. Ruta.

SEMPER virentis hortenſis figura trifolia, ſatis ex ſuperioribus innoteſcet, tum etiam quia nihil hortis vulgatius πύγανον dicta, ἀπὸ τοῦ πυγνύσθαι τὸ σπέρμα , quia ſemen genitabile ſuo præſicco ſpiritu calidoq; vapore & tetro coaguletur,quaſique areſcat, vnde ſterileſcunt,præſertim viri. Agreſti autem Rutæ vires vegetiores , & odor vehementior multò , adeòque viroſus & afflatu periculoſus eſt: interdum enim vaporem ipſa planta intuentis vultui afflat, aut tangentis manui inurit , qua ſi faciem attigeris,Eriſypelas,aut Scabiem excitab:s:alta cubitum eſt, hortenſis,& caule minore , ſed foliis fermè iiſdem exilioribus, *Peganio* paucioribus, ſiliqua & ſemine non diſpari: ſed nõ perennat,ne in hortis quidem Gallicis & Batauis ſedulò culta, floſculis herbaceis. Minima maximè omnium virulenta,anguſtifoliola, tota pallido virore albicat: ęmpetri ferme habitu, ſitu , & rigiditate ,cętera non niſi magnitudine multò diſparia. Aridi Monſpelliaci colles & ſaxeideuexi vtraque ſcatent. Vtriuſque ſemen, præſertim minimæ, maximi ad arthritidem,& molas,& humiditates vteri vſus Medicis illic.

PEGANION *Norbonen.ſiue Rutula.*

An Harmala Syriaca ſit SESAMOIDES *magnum Dioſcoridis ?*

VERVM illi Syriacæ,quæ non modò Venetis,ſed etiam Belgicis & Anglicis viretis facilè propagatur,tametſi ſunt capitula , ſeu pericapia,ſimilia & trifida,aut triangula , tamen

men odor ille vehemens noſtratis illi deſit, quem ſi quis ſoli mutatione amiſſum dicat, ſciat ex Syria quàm recentiſsimo ſemine ſatam, inodoram prouenifſe. Atque inter Rutaceas, quas plures habemus quàm Dioſc. nulla minus hac Rutam præferat, & ſapiat odore & guſtu, quam Martinellus miſit è Syria, Harmalámque primus fecit: non inſcita côiecturâ quiſpiam poſsit illam eandem Seſamoidem maiorem opinari: eſt ſiquidem Agreſtis Rutæ tenuifoliæ, ſiue Norbonenſis Harmalæ foliis longioribus, maioribus Senecionis, & Artemiſiæ tenuifoliæ, flore Hyperici, ſed albo: ſiliqua triquetra, Seſami minoris effigie, ſemine intus pullo vel cinereo, guſtu acri, amaro, maiore Hyoſchiami albi: tenui radice, lutea. Ex Syria per Italiæ hortos, indéque Gallicis, Belgicis, etiámque Anglicis viretis nota. Nec ſi non eſſet purgatrix hæc, illicò foret ideò reiicienda: quippe antiqui Helleboro ſoliti erant addere quædam, quæ vires catharticas, vel accelerarent, quaſíque ſtimuli vrgerent excretionem, vt ſal, acetum, & alia tum Helleboro, tum Elaterio: vel quæ impetum effrenẽ medicamenti moderarentur, vt pulticulas, aut lactis dulciculam potiunculam, cuiuſmodi poſterior ętas quàmplurima meditata eſt admodùm oportuna: Barbaris noſtris apud *Meſuem* conſolatoria dicta. Nec hanc infernè deiicere dicunt Dioſcor. aũt *Paulus*, nec per ſe, ſed additum tribus ſemiobolis albi Hellebori, vt fuſius in Helleborine.

RVTA triangulo pericarpio.

QVANDAM habuit nobíſque oſtendit Rutam aliam Regius profeſſor Monſpellienſium Iubertus, cui triquetræ ſiliquæ aut vaſcula erant, nec tamen ſapor cęteráque facies diuerſa à vulgari Ruta: quamobrem arbitrabantur Itali (quorum in hortis adoleuerat) hanc eſſe propiorem Syriacæ Harmalæ, quàm ſuperiores dictas.

CANINA RVTA.

RECENTIORVM inſuper quatuor ſunt plantę, quæ virium aut odoris efficacia, itémque effigie, Rutæ nomen vſurparunt. Nec enim Caninæ Rutæ vocatę Ruta vulgaris cognata eſt, niſi paucis & vagis notis. Sed id vulgo moris eſt, vt cùm præſtent quædam herbæ opem celebratioribus ſolitam aſſcribi, ſi nomine deficiantur, illo communi impertiantur. Raro, niſi locis ſiccis & feruidis, ſatis, & marginibus, cuiuſmodi Norbonæ, Rauenæ, & Romæ, circum oriunda hæc. Surculis virgulteis multis, ſeſquicubiti folia Rheadis, Papaueris, aut Argemones inciſura, magnitudine minora, craſsiuſcula, ex viridi nigricãt: vti & floſculi, æſtate hiantes, alterius Veronicæ vel Anthirrini modo. Graue tota viroſũmve Rutaceo ingratiorem vibrat odorem: exili pericarpio, Rutæ ferè aut Blattarię ritu, ſed multò minore claudit ſemẽ. Rutã iſtam, Math. reiectæ Alceæ Venetę, quàm foliis & odore viroſo refert, ſuffecimus: odor quippe etiam Meconii quiddam viroſum halat, ramulíque exiles ſunt. Succus verò, quem Meconio æquiparat ſucco, idem; qui nobiſcum ſuſpicatur hanc eſſe Hippocoum, vires cum ſucco corniculati papaueris, aut ſpumei conferendas interpretatur. Verùm è tam parua deſignatione iudicium differendum cenſemus.

RVTA Pratenſis Herbariorum, num PHELLANDRIVM *Plin?* *quod potius* SAXIFRAGIA *Hircina videtur.*

MVLTO adhuc magis Ruta pratenſis dicta abeſt: Plinianum hanc Phellandrium dictitabant Lutetiani nonnulli noſtra memoria, quòd propius *Apium* accederet quàm Rutam, cuius nihil niſi odorem viroſum ſortita eſt: eodemque argumento ad calculum laudabant, & Saxifragium nuncupabant alii nuperi intempeſtiui nomẽclationum æruſcatores, qui tum demùm ſe operęprecium putant feciſſe, ſi ex Plinianis incertis herbarum elenchis potius, quàm deſcriptionibus, aliquot ſelegerint minus auribus vulgi aſſueta nomina, & plantis itidem nondum agnitis indiderint, Horatiiq; conuicio locum fecerint, qui piſces appingere ſyluis vetat. *Pratis* vdis & riguis oritur hæc paſsim, caulem promit ſeſquicubitalem, folia quadantenus Apii paluſtris, ſed minora, rigidiora, nigriora, radix luteola;

Nonnulli vulgò pharmaco. Rubarbarũ monachorũ à rubore vocitant.

Ruta pratenſis tenuifolia.

Thalictrum tenuifoliũ Cordi.

teola, fibris multis donata, latéque humi fuſis, Aſclepiadis modo: flores ex luteo herbacei, puſilli, numeroſi: radix pediculis & atomis, cironibusq; interficiendis, in balnea inditur, ſuperiore gracilitate differre tantùm videtur, alioquin iiſdem natalibus & facultatibus, ſed remiſsioribus prædita eſt.

GALEGA.

GALEGA foliis eſt Glycyrrhizæ, vel Lentis Glaucii, cui etiam nomen ab Herbariis factum alludit: duûm cubitorum illi caulis, flores albi, purpuraſcentes, in teretibus, oblõgis ſiliquis ſemen exile. In Pedemontana planitie, iuxta Eridani fluenta & Taurinum vbertim luxuriat, paſsimque alibi. Satis liquet, non ex delineatione, ſed potius ex effectione, Rutę nomen inditum illi, quia vel odor ipſe potius Leguminis, cui videtur ſimilior: ſed quia venenis efficaciſsima, vti Ruta, perhibetur, cõſimili vulgò nomenclatura donatur. Veneti namque Pharmacopœi atque etiam Circulatorum illic fex, qui viperas ſtipis colligendæ cauſa circumferunt, ſimulatque demorſi ſunt, nihil certius hac aut prȩſentius habent; eadẽ multò magis freti, quàm illis decantatis Theriacis.

LEGVMINA.

- *Faba*
  - *Maior vulgatior, non eſt eadem antiquorum faba, ſed congener.*
  - *Minor.*
  - *Sylueſtris Norbo. an ſit Faba antiquorũ.*
- *Phaſeoli.* *Varietates.*
- *Phaſeolus ſylueſtris.*
- *Smilax hortenſis Dioſc. ſiue Phaſ. vulgaris.*
- *Seſamum.*
- *Frumẽtum Saracenicũ, num ſit Eriſimũ Theop?*
- *Lupini.*
- *Eorundem Varietates.*
- *Piſum*
  - *Maius.*
  - *Minus.*
  - *Spontaneum.*
  - *Cordatum, & Cor. Indicũ, Halicacabũ Peregrinũ Offic. an Iſopyrum Dioſc?*
- *Eruilla ſylu. ſiue Ochrum.*
- *Lathyris, ſiue Cicercula.*
- *Lathyris ſylueſt.*
- *Pſeudoapios, Germanorum Terræ glandes.*
- *Cicer*
  - *Domeſticum.*
  - *Arietinum.*
  - *Sylueſtre duplex.*

LEGVMINOSA.

- *Lens.*
- *Orobus, ſiue Eruum.*
- *Vicia.*
- *Cracca, ſiue Aracus.*
- *Cracca altera.*
- *Hediſarum vtrumque.*
- *Glaux vulgaris.*
- *Caput gallinaceũ Belgarũ, an Onobrychis Dioſc?*
- *Ornithopodium.*
- *Ferrum equinum.* Ferro Cauallo *Italorum.*
- *Scorpioides leguminoſa.*
- *Tribulus terreſtris.*
- *Anthillis prior Dod. & Herbariorum.*
- *Aphaca.*
- *Eruum.*
- *Glycyrrhiza triplex.*
- *Colutea.*
- *Colutea Scorpioides.*
- *Sena.*
- *Dictamnus albus Officina. an Tragium Diſco?*

FABÆ *antiquorum & recentiorum*

Germa. Boonen. *Gallis.* Feues. *Ang.* *Beanes.*

AGNOVIMVS ſuperius triticea cum Leguminoſis magis quadã vſus & partium proportione conuenire, quàm delineatione: nã vt illa ſpicãtur glumis & ariſtis, ſic hæc grauidantur ſiliquis & vaginulis, vtraq; magno vſui tum pecori, tum homini: illa à terendo, hæc à legendo Latini dixerunt, quia non falce vti illa, ſed manu vncóve auellẽdo legerentur. Grȩcis verò σπορία, quaſi ſatiua aut ſerenda, quòd ſementẽ multo fœnore penſarẽt: ſunt enim legumina nõ parũ fœcũdiora triticeis, minoreq; tempore & labore, ſed maiore prouẽtu colũtur: à qua quidẽ feracitatis facilitate κυάμους vocarũt, vt Galenus annotat, antiqui ferè cuncta legumina Fabas, quaſi prægnantes & feraces, id enim valet verbũ κυῶ, quod prægno, vnde κύαμοι, teſticuli dicti olim. Speciatim poſtea indicarũt legumẽ fama multò omniũ notiſsimũ & fami plebeiæ adeò vulgare ſubſidiũ, vt nõ ſecus atq; genera, aut diuerſitates Tritici, ſic fa-

barũ

barũ delineationem nõ tam rudem,quàm nullã reliquerint. Cùm autẽ præ Faba Theop. Dioſc. & aliorum antiquorum iſtam vulgarem noſtram, vtpote maiorem, pinguioremq́; potiorem duxiſſet poſteritas, ea penè cõtempta, hęc noſtrâs ſola nomen Fabæ ſubripuit, retinétq; etiamnum hodie: Antiquorum enim Fabulæ ſiue Fabellæ, puſillæ tametſi, veluti pares, Loto & Terebintho comparantur. Taxiq; bacca maior quàm faba aſſeritur apud Dioſcoridẽ, & rotunda iuxta & æqualis aſellis ſubter vrinis deliteſcentibus, κυάμιο vocatis Galenus: Ariſtotel. autem pulli decimi incubitus diei oculos maiores Faba facit: tamen non illicò noſtrates è Fabarum cenſu amouent, vt placet doctiſſimo & modeſtiſſimo Dodonæo: ſed id nos docent, eorum Fabam fuiſſe minorem, quàm hodierna, nec tamen ſpecie diuerſam, ſed congenerem, & potius fructu, magnitudine, figura, quàm plantæ natura temperamento, aut lineamentis diſtare. Nam Theoph. & *Pli.* Fabam, qualis noſtras eſt, deſcribunt caule recto & vnico, ſolamq́; inter ligumina, vt plurimùm, culmo tradunt: & multis locis *D*ioſcorides caulem Fabæ quadratũ dicit, & florem Fabæ Peryclimeni aſſerit. Sed id euenire, quia variant magnitudine, colore, effigie latiore, compreſſiore, tereti rotunda. Et frequentiſſima hodie Faba noſtra maior, rarò vſpiam tamen niſi ſata prouenit, ſerunt quippe in ſcrobillas paxillo depreſſas. Quare vt non eſt difficilè noſſe iſtam vulgarem Fabam, maiorem, longiorem, minúſq; rotundam eſſe, quàm antiquorum Faba fuerit, ſic eandem *P*haſiolum Dolicumúe aſſerere, neutiquam licet per eoſdem authores.

FABA *Minor*.

Altera, quæ minor eſt, Italis & Belgio ſatu frequentiſſimà ad veterinà alenda, ſed nuſpiam vſus frequentior quàm in Anglia, vbi panes Fabaceos veterinæ potius quàm triticeos dant. Hæc non multum videtur abeſſe à Gręcorum, quàm ſuperius expendebamus, Faba: Eſt enim ea illis adhuc vſitatiſſima, freſa inibi vocata, ad pulmenta expetita: & Italiæ, Venetijs pręſertim, vulgo *Faua menada dicta*.

Sed ſylueſtris, qualem ſæpius in Galloprouincia & in Botoneti Ericetis ſterilibúſq;, non procul Monſpellio enatam legimus, tota minor eſt, ſeſquicubitalis & cubitalis: & culmi quadrati, minus rigidi ſurculi, communis Fabæ folijs, quaſi egens adminiculi, & ſupernè in cirros, capreolóſve *P*iſi deſinentibus, flore Viciæ obſcurè purpureo, & ſiliqua dum matu ruit alioqui non diſcrepat: cohibent autem quaternas Fabas aut quinas, guſtu Fabaceo, ſed non ita grato, odore grauiuſculo, magnitudine Orobi, quem Dioſcorides Tithymali *P*aralij ſemini comparat. Plinius quaſi æqualitatem hanc & parilitatem innuens, Fabę parem tradit : quæ nos adducunt, vt non inuiti credamus hanc prę cęteris delineationem Grecę explere. Quando etiam hæc non ſecus atq; antiquorum Fabæ ſponte prodeunt, in locis Galliæ paulò antè dictis, quemadum illæ è Fabarijs inſulis, quibus cognomine fuiſſe ferunt autores: tametſi malim eſſe illam Cherroneſem in Mari Euxino, quàm in Germanio ſiue Arctico Oceano, vbi terra alſioſa, & minus olim nota Græcis aut Romanis fuit: nec puto in Dania inſuliſúe finitimis haſce reperiri, eam tamen volunt eſſe Cymbricam Cheronenſum ſiue peninſulam *Plin.* autoritate. Itaq; illam vulgatiſſimã Fabam amiſſam putare, tam parũ veriſimile eſt, quàm ſiligine laudatione tritico carere nos, de quo tamen fuerunt controuerſiæ multæ. Sed noſtrates Fabæ cùm caulem quadratũ, rectum, ſurrectũ, vnicum, vt plurimùm ſolæ leguminum habeant Theoph. & Plin. autoritate, & particulatim floreant, ipſiq; flores nigricantibus lituris (quas lituras lugubres rati Flamines Romani, non mandebant, vt tradit Varro) inſigniãtur, nõ eſſe κυάμους ſiue fabas nolim aſſentiri. Et in ipſius fructus latiore quaſi baſi, qui cernit nigrum veſtigium illud, quod hilum antiqui vocarunt, quaſi germinis vmbilicellũ & inuolucrum, neutiquam vulgares reſpuet fabas, quibus penè id ſigni peculiare eſt. Ipſæ etiam in duas ſemiſſes ſponte ferè & natura diuelluntur: & planè tot iiſdemq́; facultatibus comperiuntur, quas antiqui prodiderunt, tum cibo tum medicamento: nam flatus & tetra inſomnia excitare, vulgus etiã queritur, & ad vlcera abſtergenda, atq; carnem procurandã quiuis chirurgus harum farina vtitur. Quamobrem non aliò diffident à Greca notiſſima illa noſtrates Fabæ Germanorumúe Boonę, quàm magnitudine & oblongiore teretíve figura: quæ cùm in pleriſque eiuſdem ſpeciei & naturæ pomis, nucibus, & ſeminibus, tum in Cicere ſatiuo & ſylueſtri, diſcrepant, Dioſc. monente: nam, inquit, à ſatiuo nihil differre, niſi ſemine tantùm.

Sylueſtris.

PHA-

PHASELI à Fabis & Phaſiolis diſcrimen.

PErpauca extant apud ſcriptores antiquos de Phaſeolo, quem Dioſc. ægrè concoqui, in flationes aluum & vomitum ciere tantùm dicit: Galenus autem à φασήολῳ Dolichonem diſcernit, eundemque Cicerulæ aut eiuſdem ſpeciei vult: Quod Plinius videtur innuiſſe, & Maro vbi canit *Seu pinguem viciam ſeres, vilémve Faſelum*: vilis enim meritò dicitur, vt cuius tantum quaſi noxij aut parum vtilis meminerunt antiqui, eoque incognitum penè reliquerunt, niſi quantum ex Cicerculæ collatione percipi poteſt, deq; Galeni ſententia, fortè & Plinij verbis, qui Fabæ folia rotunda, Phaſiolo autem Piſo & Eruiliæ longiora & venoſa ſcribit: quę accipienda eſſe de *P*haſelo potius quàm de Phaſiolo videntur, quia Phaſiolo folia ſunt rotunda, nec venoſa. Et apud Columellam etiam puſillum legumen vileque intelligi videtur: quando Phaſioli modi quatuor obruuntur à totidem operis: nec enim *P*haſeolus niſi rara & peregrina in Italia fuit. Eapropter nobis videtur ſui generis legumen ignobile quoddam, Phaſelus, ſimile tamen Eruiliæ aut Ciceri, quale eſt quod pictum damus, in huius operis extremo, Phaſeoli facie, ſed ſiliquis Ciceris aut Viciæ: congruis item Sparto, aut Geniſtæ, quales Dioſcorides annotauit. Sponte hæc in Heluetia exit, folijs ab vno pediculo gracilibus, ordine poſitis, ſenis & ſeptenis in caule geniculato, ſtriato, cubitali & ſeſquicubitali, gracili, lento, flexili. Folia ipſa minimè craſſa, aut carnoſa, ſed venulis perquàm exiguis ſecundū longitudinem intexta, magnitudine ferè, ſed non poſitu *P*haſeoli. Floribus purpureis, *P*haſeoli minoribus, in prolixioribus clauiculis: è quibus poſtea ſiliquæ fuſcæ viſuntur complures, magnitudine & effigie Geniſtæ aut Cicerculæ: ſemine intus pullo, Eruum æquante: radice multum fibroſa, nigra, maiore quàm cæteris leguminibus, fortè quia Sylueſtris eſt plāta, nam ruri repertam nobis dedit optime ſpei doctiſſimus amicus *P*enius Medicus.

Cicercula altera, an Phaſeolus Dioſc?

EST & quædam alia, quam nonnulli Phaſeolum ſuſpicati ſunt, ea etiam in agris, & ſyluis occurrit, vnde hortus Morgani habuit. Cicerculæ ſimiliter hæc folia, cauléſque emittit, venoſa, tenuiáque, auriculis Leporis ſimilia: ſiliquis Viciæ latioribus & longioribus, flore purpureo, & quàm Piſi minore: harum vtramuis malunt Phaſelum antiquorum recentiores doctiores, quàm Fabam noſtram, vt quæ ſit legumen neutiquam contemnendum, imò tanti faciendum hodie, vt vere & totam æſtatem, multis in regionibus magnum ſit annonæ ſupplemētum, & nó parum multæ gentes panes ex Fabis depſant Veterinariæ, etiamque plebeculæ non incommodos: farina autem, aut ipſa tota freſa Faba pultes ſapidas, & placentas conficiant, efficiantque, vt de hac noſtrate Faba dictum putemus, quod antiqui ſcribunt, Fabæ maximum honorem habitum fuiſſe, vt qua panis attentatus ſit.

PHASIOLVS vulgaris Turcicáve multicolor Faba, eſt SMILAX hortenſis Dioſc.

NVLLIVS verò laboris eſt iſtud legumen trifolium, folijs hederaceis, Faba tereti, oblonga, renis effigie, multicolori, eſſe antiquorū Dolichum Phaſeolúmve dictum, aſſeuerare, hanc non perinde triuialem fuiſſe & longè abeſſe à Phaſelis certum: tametſi nomenclaturam *P*haſelus, quaſi minoris fructus à Phaſeolo retinuerit, propter quandam ſimilitudinem, fortè fructus & foliorum, potius quàm ob magnitudinem: Dolichū autem & *P*haſeolum effigie ſiliquarum & fructus, qui Lintrem Lembúmve nauiculam exprimūt, vocarunt. Nuſquam autem niſi ſati peregrinique hortis noſtris, non ſecus ac Romanis olim, viſuntur Phaſeoli, cuius enatæ frondes hederaceæ prolixiſſimis in viticulis deducuntur ad topiariorum ornamenta, qua de cauſa vocauit Dioſcorides hortenſem Smilacē, cui perquam ſimilis eſſet folijs & vultu, tametſi diuerſa fructu. Eſt autem fructus *P*haſeoli per-

perquam amæno aſpectu, plerumque bicolor & tricolor, maculis atris, pullis giluis, rotundis, guttatis, oblongis, obliquis, circulatim, tæniatim aſperſus, nitens: plerumque ebori concolores fabæ totæ, nonnuſquam flaueſcunt, interdum atræ prorſum, plurimum renuli effigiē referunt, vnde notiſsimæ ſunt vbiuis, & apud Italos teneræ integra ſiliqua in iuſculis multum eſitantur, multoque magis quam vulgares Fabæ expetuntur: tametſi parū lautus cibus nobis eſitantibus fortè non aſſuetis, videbantur.

Permultas accepimus à naucleris fabas Phaſiolóſve ex Americæ nouo orbe, èque Heſperia Aphrica allatas, quæ mixtæ naturæ videntur, ſed propinquioris Phaſiolo: nam earum quædam exigua, minor multò Phaſiolo, ex fuſco purpuraſcit: quædam latiſsima & candida, compreſſæ rotunditatis, ambitu fere vnciam æquat, guſtu, concretione & Phaſeoli ſimilitudine; hanc non demptam ex arbore Phaſiolifera, vt quidam putant, norunt amici quidam, qui ſeuerunt, legumenque non ita diſsimile Phaſiolo habuerunt: Sed alias perquàm raras habemus nos, munere lectiſsimæ, literata virtute & familia in Anglia illuſtri, Heroinę Catherinæ Killigreæ, quas ferunt repertas magna copia ad Cornubiæ littora, & quod non parum mirum, eo loco nullam meminit vllus nauem illiſam, nullúmve naufragium factum: & tamen quotannis nouæ inueniuntur, partim fluitantes & partim effodiuntur immerſæ ſabulis littoreis, quaſi, vt putant Cornubienſis maris Anglici accolæ, ſecundis Auſtris, aut Zephyris è nouo mundo appulſæ fuerint.

Belgarum Bouckwey, *an* ERYSIMVM *Theophraſti?*

ETsi in ſegetum cēnſu ponunt Theophraſtus Plinius atque Galenus Eryſimum quoddam Seſamo ſimile & cognatum, cibis aptum; tamen delineatio magis folia legumiñoſa teſtatur. Nulla autem planta videtur affinior eruditorum ſententia; quàm illud frugum genus, quod Belgis Brabantis, Heluetiiſque tanta copia ſeritur; vt iſto vniuerſa ſata, quaſi purpura operta eminus rutilent. Vniuerſa planta, præcipue quando matureſcit, purpuraſcit Amaranthi colore: caulis bicubitalis, ſtriatus, folia Smilacis minora aut Atriplicis: flore candido: ſemine glumis contento, triquetris fuſcis, quæ molendo exuūtur, ex Farina, lacte & butyro pinſuntur placentę, & ſartagine friguntur, pueris expetitæ. Belgium, & præſertim Antuerpianus ager, huius eſt fœraciſsimum. Quòd ſi oculis vidiſſet ſedulus & perpetuus Hermolai, Ruelli, Leoniceri, cæterorumque doctiorū carptor Mathiolus, veniam potius præcipitis iudicii, & paucæ inſpectionis, ne dicam lectionis, ab illis doctis exoraſſet; quàm eorum nomen laceraſſet. Vt quorum monumenta multis ſtudiorum anxietatibus comparata, illi quaſi offam præmanſam in os inſeruerint, ampliſsimáque ſegetem (ſed immeritæ) laudis ſuggeſſerint. Intuere eius duo argumenta: Triticum Sarracenicum Tridentinis *Formentono*, tantum caule rubet, non foliis: alterum argumentum, ab omnibus auidiſsimè depaſcitur. Reſpondeo, *Formentone* totum rubrum eſſe demptis floribus albis: rura Belgica & Gallica id affatim edere, & tuam Dialecticā hic captionem moliri, quæ dum ab omnibus auidè vorari argutatur, viriditatem, vnde totā vis rationis pendebat, reticuit: nō enim dicit non edi Theoph; ſed virentia folia non edi: miſera tamen vtraque argutatio. Rubor ineſt palmitibus, Titymallis, Atriplicibus aliis, & ſimilibus multis in locis, alibi nullus. Et Baſileæ agnum habuimus cicutæ Helluonem; at alibi paſsim animantia reſpuunt: hic in Anglia virentes aſparagos veterina non tangunt; poſt fœnicetiū in maritimis, illis aridis veſcuntur. Math. pag. 373

An Officinarum SESAMI *ſemen ſit Dioſcoridis?*

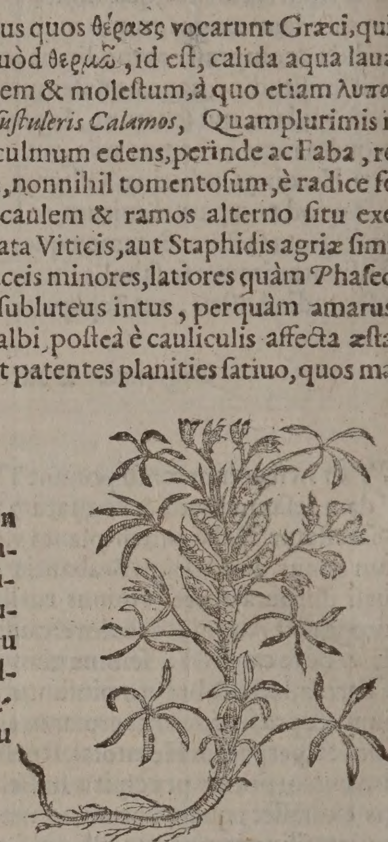
SEMEN iſtud perpetuo nomine & vſu Seſamum fuit, quod ſatum, vidimus adultum in horto Treuiſani Doctoris Patauini, ſiliquulis cylindriaceis, pręſepiolis diſtinctis, ſemine iſto flaueſcente, oblongo, Seſamino plenis. Caule ſeſquicubitum craſſo, foliis Amygdali, vel Ocymi. Flores, Ruborem, & alia non meminimus, nec putabamus vllum fore, qui plantam, hanc Seſamum inficiaretur, ſi ſemen ſemel intueretur iſtud dictum.

Quare

Quare ſi ruborem deſiderat in Seſamo Senenſis, docti in illo pudorem,vt qui vnius plantulæ fortè aridę,in ſolo peregrino adultæ animaduerſione,de Seſamo aduerſus omniū iudicia ſtatuerit, nec quidquam potioris docuerit. Quantum enim ſeminis iſtius Seſamini Venetias,Piſas,Genuam , Lucam, Antuerpiam ex Alexandria Candiaque, vęnum venit, huius plantæ eſt,quam monitus fortè inuitus depinxit.

SATIVVS LVPINVS.

NEc ita procul abſunt à Fabaceis & Phaſeolis fructus quos θέρμους vocarunt Græci,quia calidiores cæteris leguminibus eſſent,aut potius quòd θερμῷ , id eſt, calida aqua lauarentur & macerarentur quò amarorem exuerent triſtem & moleſtum,à quo etiam λυπανέριον & Lupinus dictus,vnde Virgili. *triſtiſque Lupini ſuſtuleris Calamos*, Quamplurimis in hortis præſertim Pharmacopœorum habetur ſatiuus,culmum edens,perinde ac Faba , rectum,& ſuapte natura ſtantem,ſed rotundum,cauum,nonnihil tomentoſum,è radice ferè ſingulari,nec multum fibroſa,à qua fere per totum caulem & ramos alterno ſitu exeruntur in pediculis folia ſena & ſeptena diuiſura,digitata Viticis,aut Staphidis agriæ ſimilia,aduerſa,virentia,ſubtus incana,hirſuta:ſiliquę Fabaceis minores,latiores quàm Phaſeoli:durus fructus,rotundus, compreſſus, albidus foris,ſubluteus intus , perquàm amarus. Flos ter ęſtate ſpectandus,nam initiò ex imo emicant albi, poſteà è cauliculis affecta æſtate & per Autumnum exeunte. Pedemontani proferunt patentes planities ſatiuo,quos maceratos eſitat plebecula.

Segetum SYLVESTRE *flore purpureo*.

IN ſatis & cultis Gramuntio luco circumiectis non procul Monſpellio ſępè occurrit hic,qui illicò intuenti ſatiuum ſuperius deſcriptum refert : niſi quia gracilior multò eſt,caule ,pedali,folio quinque partito, anguſtiore, & flore purpureo & puniceo, Piſi minore: fructu etiam minore,guttatis,aut fortuitis aſperſo maculis,pullis, cinereis,& cęſiis. Inibi etiamque in hortis herbariorum viſitur hic idem floribus luteis Geniſtæ , fructu nihilo ſecius amaro.

PISVM VVLGATIVS *Maius*.

Germa. Erweyſſen. *Ang.* *Peaſe.*
Belgis. Stock erwitten. *Ital. Piſo.*

E quadam vrbe Piſa inter Oſſam & Olympum montes ſita Piſum allatum & dictum volunt: de quo nihil extare apud Dioſcoridem non tam mirum ſit , quàm certos nos facit,multa eius operi intercidiſſe, quę illi notiſsima fuerunt. Nam nullum legumen notius aut præſtantius ſecundum Fabam Piſo eſt: quod gręce etiam λέκυθον dicitur,quaſi dicas oui vitellum, quem colore & ſimilitudine exprimunt , vbi per maturitatē flauent virideſcúntve,ſunt in ſiliquis cylindriaceis ipſa ſemina, quę vnà cum membraneis vaginulis, verè & ęſtate iuſculenta commendant: harum ſeges prolixè admodùm luxuriat,humi ſemper caduca,niſi ridicas,pedamentáve ſit nacta , prælongis , gracilibus , fiſtuloſis caulibus,per media foliola euntibus Perfoliatę ritu: ſupernè lentis in clauiculas exeunt , folia rotunda, oblonga,in duos ferè ſemicirculos oblongos diuiſa: flore effigie papilionis , albicante ſui medio purpureo, radice exili,quibuſdam Germanię locis ſponte germinante.

An Piſum anguloſum Hortorum quadratum Plinii?

ALIQVAM multæ in ſemine varietates viſuntur Piſi non ſecus atque Fabarum : nam prægrande quoddam in Belgię & Anglię hortis colitur, anguloſa & quadrata corporatura

tura ciceris maiore, mediocrem Fabam æquante, ferrugineo aut ruffo colore: nec tamen guſtu diſtat: ſed multum longius in denos, duodenósve pedes porrigitur: videtur hæc an guloſa Plinij Piſa.

PISVM minus ex luteo vireſcens.
Ital. Piſelli.

PRopter corticem viridantem interioremq; medullam oui luteo concolorem, certum eſt vocatum fuiſſe ὤχρος id eſt, luteo pallidum, vt eſt terra Ochra: vnde etiam λευκτὸς nomen ſuperius dictum in maiore Piſo manauit: præterea autem commendatio in iuru- lentis, quia illicò tenereſcit, vtpote minores, pinguiores, delicatiores, facilius elixantur, facilius concoquuntur. Seruntur in agris, vbi minore cultu, nec fuleris egent.

PISVM Syluestre.

IN Heluetia & ſuperiore Germania, non ſecus ac Phaſellus ſylueſtris obuiam, ſe dant peregrè eunti, etiam ſponte Piſa. Figura nō abſimili, ſed radice multò adultiore, fibroſiore, craſſiore, & perenni, quales illic collectos, chartis inſeruit noſter Penius. Quidā in ſuo vnius paginulæ rariorum ſtirpium libello, memorandum mirūq;: quiddā affirmat, in ſaxis littoreis, nulla terra opertis, tantam tamq; portentoſam ſegetem Piſorum ſponte nulloq; ſatu enatam in Angliæ Suffolcia, inter Otfordum & Alburnum, etiā Autumno 1555 quantum ſatis vt millibus hominibus ſuppeteret.

Piſum cordatum, ſit ne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij quædam ſpecies, aut Trifolium paluſtre?

QVoniam nomenclaturæ Iſopyri atq; Phaſeoli innuebant hāc plantam eſſe leguminū naturæ affinē, aut ſimilem ſaltem, non abs re ſolertes veſtigatores trifolium Fabaceum, Faſeoli folium aquaticum, nobis commodiore loco memoratum, autumarunt verum Iſopyrū eſſe. Quod valdè ſimile vero eſſet, ſi vocula Aniſi abeſſet: quæ obſtat quò minus hæc aquatica Germanicè faba vocata, verę deſignationi ſatiſſaciat. Deſideratur namq; non tam Phaſioli πέταλον (quod nonnulli etiam folium interpretantur) in hac, quàm Aniſi foliū, quod quibuſdam repetitum fruſtrà, aut luxatæ lectioni Dioſcoridis additum, opinantur. Qui verò vulgarem lectionem tuentur, quandam Melāthij ſpeciem appingūt, nulla prorſum Phaſeoli ſiue ortus, ſiue lineamentis ſimilitudine: ſed muta pictura, qualis Commentatoris eſt, vno aut altero Aniſi ramulo, ad radicem Melanthij expreſſo. Quare ſi coniecturæ indulgendum & codici aſſentiēdum, malim cuiuſdam amici exercitatiſſimi amplecti ſententiam, quæ. Cor Indicum, ortu, ſummitatibus & clauiculis Phaſeoli, folijs verò Aniſi diuiſura, Iſopyrum ſtatuit. Suffragāte ipſo fructu, quem ternum Melanthij colore & ſapore Piſi, aut veræ & antiquæ Fabæ ſiue Phaſeoli Sylueſtris ſimilitudine & magnitudine Halicacabi folliculus claudit. Id Cordis aut Pyramidis effigiem media ſui parte conſpicuam refert, vnde Cor Indicum vulgo paſſim vocitatum, & notū. Officinis propter folliculum haud admodum diuerſum, niſi colore, ab Halicacabo, Halicacabū peregrinum vocatur.

Ochrus ſyl. ſiue ERVILIA.

SYlueſtris indolis velutiq; degeneres à Piſis Ochríſq; Eruiliæ, quaſi eruendæ & eijciēdæ dictæ, rarius niſi in hortis Septentrionaliū herbariorum hodie ſeritur: iuxta tamen ſepes, vias, in Linguagotia ſponte reptat imbecillioribus viticulis: membranula triplici aut duplici ſecundum longitudinem veluti pinnatis, ima folia oblongiora & latiora, in clauiculas deſinentia ferentibus: ſupernè vere foliola partim in plura & minora diuidūtur, partim etiam clauiculis donantur cādidis, & interdū purpureis, flore & ſiliqua Cicerculę, cui admodum ſimilis.

LATHYRIS Norbonenſis latiore folio.

VAlde veriſimile eſt à Lathyridis Catapútiæ granis quæ Orobinis ſimilia ſeminula Dioſcorides dicit, nomen factum Cicerculæ vocatæ, quæ hodie differentias duas habet ex agro Norbonenſi allatas, vbi ſponte frequentior erumpit ea, cui latiora ſupernè acuta bina, neruoſa per interualla oriūtur folia, citu & imitatione auricularum lepuſculi arrectarum, aut Bupleuri herbariorum,

Anguſtiore gramineo flore Lathyris.

ALteri in nudis ibidem ènatę folia admodum anguſta, graminea, Venoſa, & mucronata, è pediculo bina in tortiles capillaceaſque clauiculas deſinente Catanacæ ferè ſunt: defluxis albidis & luteolis floribus ſuccedit ſiliqua compreſſior, dupló breuior, latior ſuperiore, vbi grana anguloſa puſilla *Piſi* aut Eruilia ſapore.

ARACVS aut Cicera.

QVamuis diſtinxerit Galenus Aracum citra aſpirationem ſcribendum, ab Aracho aſpiratione ſcribi ſolito, viciumq; & exitium quoddam iſtud poſterius Lentiū & allorū leguminū dixerit: tamen vtrumq; videtur ab indole ſui cognati leguminis quaſi in ſpurium abijſſe, vt de illis diximus, & in iſtis obſeruamus : Eſt enim prorſum cognatus & ſimilis, fortaſſis idem ille Aracus, quem quidam Cicerculam alteram volunt: nec abs re, cum eius grana ſordidius nigricantia inter Piſa, Orobos, & Vicia pullulent, à quibus videntur degeneraſſe. Quod idem Columella affirmare videtur, quando nihil ſapore, ſed tantum colore à Cicercula diſſidère, eóque Cicera vocari aſſerit. Ramoſis è radice fibroſa prouolui tur calamis, flexilibus per lōgitudinem quaſi teniolis membranuliſúe pinnatim anguloſa: folijs Cicerculæ.

Eſt vbi luteo flore ingenerunt amici quidam, quem niſi Ochræ vicium putant eſſe, vt ſteriles *Auenæ*, Lolium, Melampyrum, alijq; ſegetum morbi.

APHACA.

MIxta videtur hæc è *Piſo* & Lenticula, vt cuius ſiliquam, ſemen q; ſimile eſt ſortita: *Piſi* aútem folia, caules & capreolos, longè exiliores quam Lentis, cuius ſemen refert, ſed minus, nigrius, durius, eſu ingratius, ſiliqua non diſſimili tamen, latiore, longiore: tenella ſunt folia, ex aduerſo bina, caulis geniculum *Piſi* modo amplexa, vnde ex eruntur capreoli.

Terra GLANDES, *ſiue* PSEVDO APIOS *Germanorum, an* ASTRAGALVS *Dioſc?*

LEguminoſæ huius gentilitatis eſt bulboſa, quam Germani Swart Kettich, id eſt, Raphanum nigrum, & Sewbꝛot, id eſt, Suillum pagem, Aker eychel & grund eychel, id eſt Balanum terreſtrem vócant. Spargit humi tres quatuórve ramulos in imo rubellos, Ciceris aut *Piſi* folio & clauiculis donatos, quibus, ſi adſint, proximas quaſque plantas amplectitur: flores item purpurei *Piſi* ſunt: & in ſiliquis paruis exiguū ſemen. Radices verò oblongæ oliuarum glaudiſúe inſtar ſunt, foris nigræ aut pullæ, intus albidæ, multis quaſi traiectæ vel appenſæ fibroſis loris, ſeu funiculis variè inuicem implexis, & latè fuſis. Angliæ, Germaniæ, Galliæque Nortmaniæ Syluoſis opacis, iuxta ſepes: Norbonæ autem, Italiæ cæteriſque æſtuoſis regionibus, non niſi in arduis & niuoſis eruitur : cuiuſmodi ſunt illic Veganij montes & colles Martij Galloprouincię . Sapor illis ſubdulcis, glandis, aut Caſtaneę aſtringens . Siccatæ multum dureſcunt, vti Pœonię radices, nec minus ſolidæ ſunt: nec minus contumaces tundendo(quas ſeruamus) quàm Thoræ glandulę. In hanc veram & meram recenſionem videant ſtudioſi an poſſit quadrare Aſtragalus, cuius lectionem apud Dioſcorid . luxatam eſſe ex *Paulo* perſpicuum eſt , qui non Memphiticum ſed Pheneum Aſtragalum legit, & *Plinius* idem confirmat : Ac tametſi deſcrip-

deſcriptionem dat paulùm diuerſam, nullam tamen facit mentionem; fortè quia iam tum in Dioſcoride lectio deprauata erat; vel quia ex alio ſcriptore verterat. Ad hæc, Galenus & Ægineta, Aſtragalon paruum fruticem ἔχοντα τας ῥίζας, aſtringentes, quaſi plures, nec tamen Raphanum memorant. Quare, tanquam non in Dioſcoridem, ſed ab iſto codice male acceptam animaduertamus hanc lectionis deprauationẽ, quippiam erit nobis audendũ. Eapropter nos, vbi ϛρόγγυλη ὥσπερ ῥάφανος ὀνευμεγέθης, habetur, βάλανου: vnius literulæ methateſi, & alterius caudicella ſurſum verſus repoſta, reponi vellemus: qui lubricus lapſus eſt amanuenſibus: quum enim Glandulam, Ficum terrę & talum vocarint Romani, *A*ſtragalum, non Raphanum, ſed potius veram, nec huius noſtri fortè diſparem effigiem intellexerunt: nec ſolùm talum, Oſiculum luſorium *A*ſtragalon vocarunt Græci, quale referunt hæ radices, ſed etiam flagra, nodulis, aut tuberculis aſperata. Sic enim Μάϛιξ ἀϛραγαλώτιτης, ſcutica taloſa ſeu nodoſa ſontibus cædendis apud Lucianum vſurpatur. Hiſce tamen ineptiuſculis ſcholiis facilius quis obſtrepet, quàm meliora ſubdet: Cæterùm candidus arbiter, minima quæque in *P*riſcorum deſignationibus ſcit non eſſe ſeuerius exigẽda: de Apio, quem quidam putarũt cùm hac eundem, manifeſtum fit: Eam ſiquidem ſimilem dicit Aſphodelo, vt idem fecerat Theophraſt. cum tamen vnico ſit bulbo.

Eruum Syluestre Herbariorum ſitne Κατάναγκη. *ſiue amatoria, aut neceſſitaria, non Bulboſa vnguimiluia Dioſcorid?*

QVASI neceſsitate inconcuſſa & fatali adigeret ad amandum, Catanancen vocarunt, quaſi amoris illicium neceſſarium; quia omnia vincit amor improbus. Eam autẽ neutiquam notam probè noſtro æuo, minus mirum eſt, cùm etiam ſi ſtirps de facie nota, & apud nos nata foret; tamen incertum adhuc eſſet, num vera eſſet cenſenda; nullis enim viribus, niſi præſtigioſis & Faſcinatricis inſaniæ, amatoriis illecebris commendatur, quas Theſſalicæ tribades & lenæ prętexebant, fortè ſuis carminibus, vt hodie factitant impuræ ſordæ Italæ, verbulis abuſæ nefariis ad inſanum amorem conciliandum, quas: vires attribuunt herbulis vulgatis. Idcirco *P*linius, eiúſq; coæui cordati viri, conſultò figuras harum tacuerunt. Nec ſanè eas noſſe, vllius eſt operæpretiũ: nec Dioſcorides vires, ſed hiſtoriam duntaxat alienam citat. Quodpiam genus leguminis fuiſſe hanc deſcriptio oſtendit, cui non malè quadrat eà herbula, quæ in hortis herbariorum Iulio & Auguſto, poſt floſculos *P*iſi delapſos, ſiliquas longiores, exiles, teretes fert, ſemine refertas ruffaſcente: foliis anguſtis, gramineis, binos pollices longis, Lagopi anguſtifolii, quæ marcida, recurua, inſtar milui conuulſi cruris viſuntur: radice exili, ſimplici. Viſitur etiam in agris litorum maris *S*eptentrionalis.

ALTERAM Ciceris ſemine, oliuam radice æquante, mali parui magnitudine, quæ vel adumbret, nullam nouimus plantã: rara namque admodùm effigie oportet ſit hæc: ſi deſcriptio vera eſt. Videtur perſuaſio hæc, deliri amoris conciliandi etiam nolenti volenti. à feminis pertuſi myſterio hauſta: quam ſi fas fuiſſet, nec nos ineptiæ piguiſſet, in *P*hyteumate, Leontopodio, & proximo Antyrrhini capite patefeciſſemus.

CICER ſatiuum, arietinum Dioſcoridis.

OFFICINARVM Cicer rubrum vbique in Italia, Germania, & Gallia ſeritur, & adeò noſcitur, vt nullus neſciat iam eſſe antiquorum verum Arietinum, qui modò videat in ſiliqua tereti, & inſtar marſupioli tumida, hirſuta, vnciã lõga ſemina, Piſo maiora; caput Arietinum frontata effigie, & angulo aliquantùm mucronem æmulante: color albus quibuſdam, quæ minus in medicamẽta veniunt: alia obſoletè nigricant, plurima ex fuſco purpuraſcunt, qualia efficaciora ad medica commoda habent officinæ omnes: ſementem & meſſem faciunt Itali, apud quos eſitantur magna copia: ſolia Lẽtis poſitu, medio neruulo hærent, tantillùm crenata: flores purpurant punicantes. *Varietates.*

CICER Orobæum Theoph. ab Orobo nigredine tantùm diſtans.

CICER *Orobeum.*

DIFICILE tamen ſit ſtatuere quodnam ſit Dioſcori. domeſticum primum: nam nouũ quod hic damus, tantopere ſimile eſt Norbonenſium Orobo, ſiliqua præſertim, vt certos nos reddat eſſe illud quod dulciſsimũ & Eruo ſimillimũ à Plinio dicitur: ſed ambigimus iã, ſit ne idem iſtud cum Dioſc. ſatiuo: cui eundem fecit Orobũ vulgatum & receptũ officinis doctus & perbonus ſcriptor Dodonæus, qui nondum, hanc nouiſſet. Norbonę & Galloprouinciæ pleriſque ſatis per meſſes flauet hæc, culmo, aſſurgẽs ſeſquipedali, geniculato lateratim, qnaſi in obliquũ flexo, leuiter ſtriato, fiſtuloſo: foliolis in imo neruulo prolixo hærentibus, Lentis aut Araci: à medio itẽ ramulis donatur & foliatis pediculis: & iuxta ſummos alarũ geniculos complures cõfertæ ſiliquę, vno fere exortu nixæ, ſeſe tangũt & ſtipant, cylindreæ, vnciam longę, rectæ, teretes, inter tranſuerſa puſilla interualla foras protuberantibus ſingulis quaſi torulis, ternis & quaternis, articulatim diſtinctis: ipſa intus ſemina nulla membranula diſtincta, *P*iſum Arietinum fermè ęquant, obtuſe triangula; Orobi duplo maiora, colore albida, pallida & ſubfula, non ingrati ſaporis, Ciceris aut *P*iſi.

O R O B V S *receptus Herbarior.*

ROBVS, color rubeus antiquis fuit, qualis in ruffiis bobus, & *O*robis cernitur. Hodie nihil penè ab illo dudum dicto diſsidet receptus in Officinis Italicis & Norbonẽſib. Orobus ſemine & ſiliqua præſertim, niſi quia huius altero tãtò minor eſt, cõpreſſior, nec vno loco, ſed variis ex alarum geniculis, ſecundum ſummũ & imum caulis exorta, pendula, alioqui terna & quaterna claudit ſemina Cicere minora mnltò, tangenti hebetius anguloſa, & vno latere aliquantùm acutiora, guſtu lentis, folio & facie Piſi Lętis aut viciæ: ramoſis ſparſis luxuriantibus, caducis fere ramulis: minus tamen eſt πλαγιόκυλος hîc quam ſuperiores duo, minúſque ingratus guſtanti: nec enim noſtro ingenio conuenit, ſtirpium vel figuras, vel qualitates plumbea Leſbiáve norma ad noſtrã ſententiam exigere, aut flectere, vt nimis multi factitant: ſanè par eſt alterutrum horum leguminum, verum eſſe Orobum, cum è tam multis nihil penitus ſimilius occurrat, oritur hic affatim in glareoſis.

CICER SYLVESTRE VERIVS.

VIRVIT hac æſtate in horto Morgani quoddam Cicer parùm adhuc notum è *S*abaudorum & Heluetiorum finibus huc accerſitum, facie & ſiliqua Arietini Ciceris, quod couſque pręſefert, vt primo intuitu quilibet Cicer dicat: Siliqua quippe breuis, folioſa, compreſsior paulò: flores item purpurantes, non abſimiles, ſed ſemina multò minora, compreſſa & potius Lathyridis Cicerculæ: habitu tamen lætior tota, latiuſque plures ramoſos alis & firmiores ſpargit culmos, cubitales & ſeſquicubitales: folia edentes Loti ſylueſtris fermè æqualia, Ciceris Arietini maiora, craſsiora, rotũdiora, & tantillùm etiam crenata: Radice quotannis rediuiua. Quare non ab re quis coniectet iſtud Dioſc. Syluestre eſſe.

CICER *Sylueſtre herbariorum aliud, folliculis Coluteæ.*

LONGIVS adhuc videtur recedere à Dioſcoridis ſylueſtri iſtud, quod caducis ramulis ſerpebat ſuperiore anno in eodẽ hortulo, flexilibus gracilibus ramulis, propius Securidacam minorem aut Lentem, quàm Cicer deſignantibus: & quidem floribus luteis pallentibus Lycoctoni, cui folliculis penè par eſt, ſed Coluteę figura & Arietini Ciceris ritu vnà plures collecti, hirſuti, atri, referti perpuſillo ſemine Seſamineo, aut Geniſtellę, duro, compręſſo, nitido, guſtu *P*haſeoli. Mathiolus, huius ſuam picturam mentionémque

tionemq; ridicule inculcat in Indice, quod tamen non deſcribit, quaſi ſuper eò nihil ambigendum eſſe nobis imperaſſet, vt alibi paſſim facit.

φακός *LENS.*

Gall. Lentille.
Ger. & Belg. Linzen.

NVLLVM minus ambiguæ notitiæ legumen quàm Lens, quàm quòd lenes æquanimeſque veſcentes efficeret, Plinio authore, ſic dicebatur φάκοσ autem Græcis ab Vtre qui fuit ασκος metatheſi & mutatione vnius elemẽti. Facilè de ſiliquula & granulo rotundo, æquabili circinatione compreſſo, lagenulam effigiante, quilibet eam noſcitet. Calidiore ſolo, & ſudo, ſiccóq; cœlo proſeri gaudet, vbi lætior, lautiorque quolibet legumine habetur. Ei Ciceris ſylueſtris ſiliquula compręſſior breuior, penè quadrata: vbi duę vtplurimùm lentes inſunt, ſæpe Fuſcæ & interdum albæ nigricantes. Foliola qualia hærent ſupernè in Piſo: ſegete humi fuſa & reptrice.

Βίκιον *VICIA.*

Ger. Wicken.
Bel. Witſen.
Gall. Veſce.

A Vinciendo ducit Varro: malim tamen βίκιον eſſe, nempè lagenulæ effigie ſemẽ, quod etiam ἄρακον Attici vocabant. Nulla autem regio algidior calidiorúe Vicia ſatiua & Sylueſtri vacat. Seritur enim in ſubſidiũ Auenæ ad iumentorum pabulum. Siliquæ ſunt Geniſtæ: ſemina compręſſa Lentis, nigra, quina aut ſena, præſſè rotunda, ingrata guſtu, nõ diſſimili Lentis aſpectu, ſed habitior tota: folijs maioribus Piſi Minoris aut Ciceris.

ARACVS, ſiue Aracca & Cracca maior. Vicia ſyl.

Ger. Wild Wicken.
Belg. Crock.

Αρὰς quaſi peſtes perniciéſq; leguminoſæ frugis dicunt vnde ἀράχοι & Craccæ, vecijs in ſatis aſſociãtur, & valdè aſſimilantur: ſiquidem in vna quaſi ῥαχꝫ ſiue ſpinula aut dorſulo inſũt veluti plumatim in alę modum foliola perquàm exigua è viticulis, multò quàm Viciæ aut Lentis exilioribus, iuxtaq;, alas Viciæ ritu & ſimilitudine, flores purpura dilutius rubent. Siliquulæ longiuſculæ Cataneæ propior eſt, vbi ſena aut ſeptena ſemina rotunda nigricant, penè Raphani: non autem compręſſa vt Viciæ & Aphacæ, qua quilibet eam diſcernere valeat.

ARACHVS ſiue Cracca minima.

NImisquàm exilis & penè capillacea hæc tum viticulis, tum foliolis ijſdem, diſpoſitis Lẽtis modo, ſed delicatioribus & anguſtioribus multò: perpuſillæ ſiliquulę pediculo, non caule ipſo vt ſuperior ſubnixa & quaternis intus granulis nigricantibus, rotundis Rapi aut Braſſicæ incluſis, florum apiculis pallidulis.

HEDISARVM, ſiue SECVRIDACA maior & minor.

ANcipitis Securiculæ ęmulo ſemini fertur accepta πελεκῖνο ſiue Securidaca vox quam etiam ἡδύσαρον ob ſuaueolentiam vocarunt. Ea in aruis & ſegetibus quas rapidi torrentes ex Alpibus Taurinis pręcipiti alluuione, plerumque vaſtant, & ad Ceuacium via, ſatis multa oritur, leguminiſq; modo ſerpit & fertilitate reſtibili ſeſe reparat, foliolis Lentis vel Aſtragali maioribus, procurrẽtibus viticulis & floribus Ciceris purpureis: ſiliquæ hærẽt, humi item ſtratæ, compreſſę roſtrellis aduncis, quãtæ Fœnugręci ſeminis & ſimilitudine, ſed cõpreſſiores vtrinq;: & anguloſã aciem Securis effigiante radice liguminoſã fibroſa, ſapor amaricans & Lupini fermè odor fœnugræci vel Meliloti, cuius commendatione Myropolę nomen dediſſe Hediſari videntur. Vtebantur fortè tunc non ſecus

atq; veneti ſuffitores,quáq; Melioli ad Chyrotechas aliáq; fragrantia grata imbuēda,multum vtuntur.

ASTRAGAlus Monſpel.

Securidaca minor.

LEgumen illud multo minoribus viticulis,folijs & floribus purpureis exiens, è peciolis quina & ſena cornicula intròuerſus falcata habens, mucronibus reflexis infernè cō iuncta,& duplici intus ſerie digeſtū ſemen,ſubrotundum,ſubfuluū,eſt ſimilius Galegę vel Araci quàm Securidacę.Idcirco præceptores noſtri Mōſpellienſes huius ſpeciem eſſe inficiebantur:Inibi quippe & cæteris Norbonæ Frontignanæq; aridis, glareoſis,maritimis totū viret annum: radicéſq; complures profundè merſas,prolixo implexu ſpargit, guſtu leguminoſo, nec perinde vt Securidaca,amaro. Eapropter Aſtragalo propiorem aſtruebant,quò nos etiam referendam duxiſſemus,niſi Raphani bene magni radix illi & aſtrictoriæ,cæterę́q; facultates ad vlcera deeſſent. Quare vniuerſas ſtirpium gentilitates animo voluenti, nulla quæ explendæ deſcriptioni ſatis ſit,vſpiam ſeſe dat. Non ea,quam in collibus Lugdunenſibus prope Trenon,& in horto Patauino floribus purpureis & folijs ſimilibus ciceri,ſed gracilioribus,vidimus. Radix certè diſſuadet,nam Senenſi herbariorum Dictatori,licuit pictoris opera ad quiduis lubitum fuit, alludere & nobis illudere, ideò nunc illum illius picturæ poſtremo puduit.

GLAVX vulgaris.

DE colore foliorum,quæ aduerſa ſpectarentur glauca ſiue pallentia,χλωρά dicit Dioſc, nomen huic aſcitum fuit. Fruticat autem ramulis,bicubitalibus vimineis, flexis,ſparſis,ſtratis,rotundis, gracilibus,lignoſis, bina crebráq; foliorū ſerie,à radice craſſioribus & duris, & intortis propaginibus pro currente,quaſi Arthemiſiæ: cernuntur folia cæſio virore ſupernè, auerſa verò pallore glauco,Cythiſi maiora multò, Fabæ, ſitu & craſſitie propiora: purpuraſcunt flores extremis ramulis galegæ. Siliquis tamē multo maioribus, craſſioribus,quæ per meſſes maturæ dehiſcunt in binas vaginulas ſemine plenas, colore, ſapore & odore leguminoſo, cuiuſmodi tota planta: quæ tamen proceritate ſpecioſior multoq; maior eſt,quàm vt Glaux prodita videatur: multa in Belgio. Ex Angliæ nos litoreis,item mediterraneis procul mari,Londini Serendam curauimus.

GLAVCA vel Glaux,quædam ,leguminoſa herbariorum ,floribus purpureis.

IVxta agrorum viarumq; margines obuiam ſeſe dat in Francia,Anglia,& Belgio hæc, caule rotundo pedali,radici exili,ſingulari uitente,à qua ſtatim folia erumpūt Ocymoidis aut halimi,albida,Glauca,oblonga: è medio autem caule aliquammulta exeunt minora & minutim Lentis modo aut Viciæ diuiſa. In ſummo caule pallido,conſpicui flauent aut punicant flores,congeſti in glomerum, ex calyculis multis conflatum,obſidentibus ſquamoſis folliculis,aceroſiſq; veluti glumis,vbi ſemen. Tota plāta læto aſpectu.

Caput Gallinaceum Belgarum,an Onobrychis Dioſc?

QVaſi ſurſum vnà cum ſcaturiginibus erumperet ἀνὰ βρύχειν ὀνόβρυχις dicta, circa namque fontes oritur. Non labor,non herbæ defuere complures,quæ ſe nobis obtruderent,quaſi legitimæ forent: quas tamen omnes reſpuimus,propter vnam aut alteram quę propius Dioſc. deſcriptio nē,tametſi valde ieiunam & parum ſignatā, accedere viſæ ſunt. Harum notior Galega riparum & vliginoſi ſoli alumna, nō perperam putaretur,ni folia multo maiora eſſent,lentis,proceriorеſq; caules,qué exceſſum,(nam tota facies leguminoſa,flos & vires perbellè ſuffragantur)ſi quis obijciat,ſimilia collata in Cappare cū malo Cytonio,& cætera componat. Et interim,dum ille noſq; melius quid veſtigamus,hanc iam deſcribendam habeat, vt rariorē ita minorem & multo figuræ propiorem: quam in hortis Belgicis colunt herbarij,è radice parua fibroſa, cauliculos pedales, exiles habet, & folia lentis anguſtiora,aliquantò longiora,ſine capreolis: in cymis,teneris,Galegæ floſculos,purpureos,dilutos,albedine mixta geſtant. Quibus per æſtatem marceſcentibus,

quibus

quibus ſiliquulam pro ſemine,caſſide,criſtata inſignitam,ſpinulis muricatam,quadantenus Tribuli terreſtris,oſtentat.Eruditus Coldenbergiusnos ſemine primus donauit,atq; in Hollandiæ & Zelandiæ aggeribus & littoreis aduerſu m maris alluuiones & procurſus erectis repagulis, naſci ſponte monuit. Monſpellij in hortis enatam habuimus.

ORNITOPODIVM, *ſiue Pes auis.*

Perpuſillum Ornitopodium.

Varietas.

SCitam vocem aptarunt iſti legumini Docti recentiores,ad huius herbulæ ſiliquas,pedem auis effigiantes deſcribendum: conſtant quippe vni pediculo nixæ,quâ ternæ aut quinę,expanſæ mucronatæ,quaſi ſtillis aduncis,articulatis,curuatis,in pedis auis æmulationē: palmares & ſeſquipalmares ſūt viticuli,ſparſi humi foliolis Araci minoris: floſculi melini Coronatæ Meliloti.

Quàm elegans hæc varietas quam pictam damus: Oritur in marginoſis herbidis Grinwicij Regię,ad Tameſim flumē, nō procul Lōdino: vix tota binos aut ternos ſuperat pollices: ramulis in terram ſparſis,exilioribus & crebrioribus, venuſtius ordine poſitis quàm ſuperior: quæ non alijs ab iſta natalibus gaudet.

SFERRO *Cauallo,* *Ferrum Equinum.*

PLanta etiam leguminoſæ familiæ eſt hęc,cuius ſiliqua multū mirationis excitauit iſtis nomenclatoribus,qui *Sferro Cauallo*,id eſt ſoleam equorum refringentem fabulati ſūt: Nam nobis experiundi auidis,magna copia reperta propè Maſſileam, fruſtra ſæpius factum fuit periculum: etiam via quæ ad prædium Rondeletij mareq; ducit,ad dexteram, propè ruſculum in ſquallidis dumetis & marginibus plurima gliſcebat,æſtate minus torrida.Siliqua affabrè plantam hanc à tribulo terreſtri,Scorpioide leguminoſa, & Ornitopodio,quibus alioquin foliolis albidis,& comptis ſimilis eſt,diſcernit. Flores item puſilli,lutei: intrò nonnihil compreſſæ ſiliquæ. veluti ſecuriculata,vndoſa & ſemicirculis ſinuata acie,ternis aut quaternis equinæ ſoleæ veſtigijs continua & diſtincta ſpectantur,ſeminulis ſoleam equinam effigiantibus,aut dimidiatam lunam,vnde illi quidam nomen Lunariæ affinxerunt: guſtu leguminoſa,radice Londini hortis viuaci.

SCORPIOIDES *leguminoſa.*

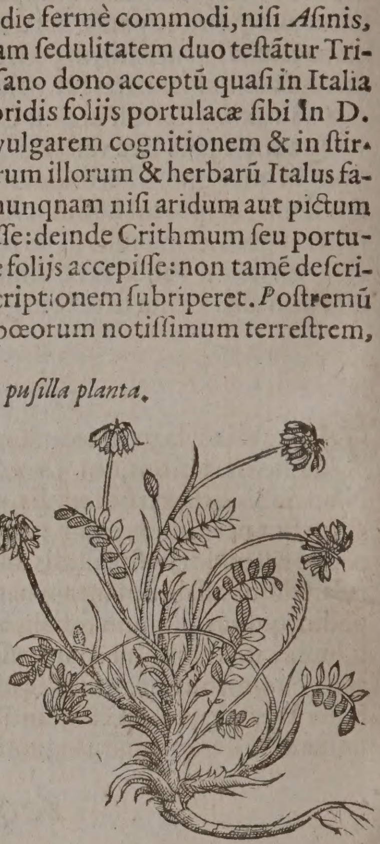
EST & alia nec minus venuſta aut rara,ſegetū Norbonēſium alumna: Radice nititur fibrillis multis, cauliculos rectos,graciles,binos aut ternos,pedales & ſeſquipalmares erigente: quorum in ſummo, admodū incuruis mucronibus adunca cornicula, Fœnugræci rotundiora,graciliora inſunt,introflexas Scorpionum caudicellas,tranſuerſis articulis & argutulis litis imitata.Floſculi puſilli lutei,alterius Scorpioidis: Foliola Ornitopodij,aut Tribuli exiliora, ab imo ſtatim ceſpite,in neruulis vtrinq; ordine ſita.

TRIBVLVS *terreſtris.*

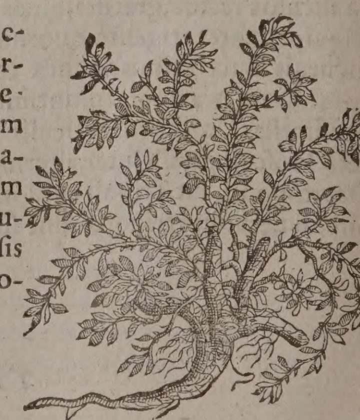
SOliti erãt proijcere hoſti murices infeſtis aculeis armatos: quos quia protererẽtur τρίβο λους nominabant: vnde huic ſiliquæ plantæq; muricatæ Tribuli nomen. Videas pratenſes puluerulentas & ſabuloſas planities maritimas Adriatici, Thyreni & Gallici Mediterranei, iſto terreſtri & minori Tribulo itineranti, exutis præſertim calceis, infeſtas & propemodum inperuias. Mõſpelij etiam aridis & oliuetis ſerpit, aſpectu liguminoſo Ciceris, ramulis compluribus exilibus, gemino foliorum verſu refertis, nõ Portulacæ, ſed Lentis vel Araci: eoque labeculam in Adrachne ſuſpicamur, & legere Arachi ὅμοια aptius rei veritati ducimus, id eſt Viciæ, vt indicio ipſamet eſt plãta. *P*uſillos floſculos luteolos, in pediculis ex alis exeuntibus, vbi emergunt infeſtis aculeis rigidiuſculis, ſexanguli, quinquamgulíve murices, medullam & ſemen oſtẽtantes, per maturitatem & æſtatem dehiſcentes, radice parua, fibroſa nec altè depacta, nullius hodie fermè commodi, niſi *A*ſinis, quibus pabulum illic eſt. Commentatoris Senenſis ſolitam ſedulitatem duo teſtãtur Tribuli: alter qui iam nobis dictus. Hunc Doct. à Guino *P*iſano dono acceptũ quaſi in Italia præſertim Venetijs, rarum foret, dicit: alterum *D*ioſcoridis folijs portulacæ ſibi In D. Nicolai ædis Veneto littore viſum, quam eius ſanè non vulgarem cognitionem & in ſtirpiũ inquiſitione operam poſitam, quidam peritus locorum illorum & herbarũ Italus facetus ſic nobis exponebat: Commentatorem inquiens nunqnam niſi aridum aut pictum vidiſſe vulgatiſſimum Tribulum, eóq; deſcribere neſciuiſſe: deinde Crithmum ſeu portulacam marinam illic frequentem, pro Tribulo Portulacæ folijs accepiſſe: non tamẽ deſcribere auſum: forſan quia nullus extabat author àquo deſcriptionem ſubriperet. *P*oſtremũ eſſe in Lio Venetæ inſulæ ſabuletis, cuiuis Pharmacopœorum notiſſimum terreſtrem, eoq; minimè *P*iſis accerſendum.

ASTRAGALI perſimilis palmaris puſilla planta.

DVm peregre eſſemus in collibus quibuſdam Galloprouinciæ, hanc ſublegimus elegantia neutiquam ſpectatu indignam: radicibus namque prorepit lignoſis, implexis, corticoſis, denſo exortu, numeroſos cauliculos, fruticãtes, duros, ſed breues, vix binas aut ternas vncias excedentes, & foliola emittentes puſilla Lentis, *A*ſtragali, aut potius Tragacanthæ, quam tota refert rigidiuſcula, incana hirſutie: floſculis, luteolis, aut albidis, Ornitopodij: guſtu præſicco & æquè duro.

POLYGONIVM Herniariæ folijs & facie, perampla radice Aſtragaliti.

NEc hęc deſpectui futura erit diſcendi cupidis: Eſt enim perquàm parum nota, perpuſilla quidẽ herbula, & humi accumbens ceſpiti ſemimerſa, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis & ſeminulis albidis, prorſum Herniariæ: tota incana, quàmexiguo, muſcoſo flore. Radice ampliore quàm pro plantę modo, dura, ſurculoſa, implexa, & in ſe reticulatim conuoluta, auulſu difficilis: guſtu præſicco, callidiuſcula. In fuſiſſima Cretę ſalonenſis Galloprouinciæ planitie, media via inter Aralatẽ, & Solonam ad diuerſorium D. Martini.

HELIANTHES ſpecies rara, figura leguminoſa, floribus aureis.

NON perinde formoſam icone hanc, atque natiua facie dono miſit nobis hanc noſter induſtrius & peritus *Pharmacopœus* Iacobus Raynaudet, quam è iugis arduis montis D. Bonauenturę, non procul Aquiſextiis eruerat: Radice lignoſæ fruticulæ, ceru:cem paulum inflexam habente, ſupernè & infernè nodoſam, è qua emergunt viticuli palmares iuncei, recti, flexiles albidi, foliolis Lentis aut Coluteę Scorpioidis ex glauco virentibus, ab imo ſummo tenus ſtipati: floribus aureis & calyculis Helianthes vulgaris: ſemine item non diſpari, puſillo Ciſti Ledi, amaro guſtu.

GLYCYRRHIZA Echinata & ſiliquoſa.

SI qua eſt ſterilis Glycyrrhiza, vt *M*ath. ſibi re vera certũ eſſe auditione poſtremis cõmentariis prodlt, tres forent Glycyrrhizæ ſpecies; nobis tamẽ quot de facie notę, tot frugiferæ ſunt. Ac primum Dioſ. dulcis radix nota & culta variis locis, etiã horridioribus, vti Germaniæ & Belgię, fructũ fert vaginulis muricatis Caucalidis ęmulis, denis aut quindenis, vno imo apice hærentib. & in orbẽ ſeſe explicãtibus, eminus intuẽti quadantenus Platani Echinum ementientib. proceritatẽ interdũ aſſequũtur, quanta proceri eſt hominis. Radix, nõ vt alterius numeroſa paſsim & fuſè humi ſparſa, ſed recta, altè depacta, adeò vt quãtùm humo mergitur radix, tantùm ſolo extent caules: ſinglis vaginulís vnũ dũtaxat ſemẽ ruffum lentis effigie ineſt. Huius vſus officinis rarior hodie; quippe, ſeu arida ſeu recens, vti nos periculũ ſępe fecimus, lõge vulgata dulcedine & gratia vincitur, eóq; tantũ voluptatis cauſa colitur.

Communis verò nulli nõ nota, quę ex Hiſpaniis Londinum, Antuerpiam & Lugdunum defertur, & vili vbiq; locorũ diſtrahitur, non paucis Galliæ No:bonenſis locis multùm ſpontè oritur, etiam prope Latera oppidũ, cuius meminit *P*linius, Mõſpellio leuca. 1. diſsitum: radicibus, flexilibus, multis implexis, caule & foliis pinguibus, & dum eam euelleremus manũ glutine inficientibus, floribus purpureis albicantibus; menſe Iunio & Iulio ſiliquas fert paruas Cicerculę magnitudine. Cuius radix nuper ex Hiſpaniis aduecta & hortis Pharmacopeorum depacta, facilè ſuccreſcit & reuiuiſcit.

COLVTEÆ Scorpioides

SOLERTIS ingenii præceptor Rondelletius nõ raro ratus fuit Glycyrrhizam minorem nuncupandam eſſe plantam locis multis nemoroſis inter buxos erumpẽtem, Iunio & Iulio: floribus Coluteæ, vel geniſtę, minoribus: folio itidem Coluteæ paulo minore: caulis ſimilis eſt, gracilior: radix buxea minus dulcis, aut potius dulciamara dicenda, & minus grata: ſiliquę Math. Scorpioidi vſqueqaq; ſimiles, vnde vocatur nonnullis Colutea Scorpioides. Norbonæ copioſa in valena ſylua & prope fluminis crepidines cis Lanum.

VALE-

Glycyrrhiza ſpinoſa Anthiochena.

VALERANDVS *Donrez* Pharmacopœus Lugdunenſis plantarum rariorum vt quis alius ſtudioſus & peritus,cui certò fidimus,ſiliquas paruas geniſtæ,aut acatiæ,ſed minores,ſecundæ nobis dedit,ſemine exiguo Geniſtellæ: hanc Antiochenam à loco, Glycyrrhizam à ſimilitudine & ſpinis,quibus donata erat,faciebat. Sed nihil niſi ſiliquas vidimus, eóque nihildum aſſerimus.

Arabum & Actuarii SENA *ſatiua & ſylueſt.*

SERò & magnò ægrotantium incommodo innotuit Græcis Sena,quam vnà & appellationem Arabibus debemus: Albaſemer vocant illi,vnde detortum Sena. *Hac* autem hodie nullum purgans frequentius,tutius,aut pręſtantius eſt. Ea herba,æſtiua & parua eſt,vultu, leguminoſo Securidacæ,Glycyrrhizæ,aut Coluteæ: In Liguriæ, Thuſciæ, Romani agri & Appulię variis locis,legitur Autũno, nec ſeritur ante Maiũ,quia frigoris impatiens;eóq; hortis Septentrionũ vix trimeſtre viuit,nec promit,nec maturat flores vel ſiliquas. Quare Officinæ potius è fundo vernaculo,nempe Orientis emporiis,petunt, pluriſq́; faciũt, quàm iſtam aut Italicam: duas enim foliorum differentias,aut varietates habent inſtitores è diuerſis plantis Senæ: probatius folium & laudatius ad purgationes (finum vocant)eſt oblõgius,acutius, Myrthi maioris effigie: alterum rotũdius,breuius,quod vilius habetur: quare non ſecus atque Myrthus maior & minor,foliis videntur hæc duo inter ſe diſtare, vt præſtantius folium ſit Domeſticæ;alterum ſylueſtris *Senæ*: duas itdiem *Meſuæ* agnoſcit: & ad perſuadendum alterutram earum eſſe ſylueſtrem,multùm ſpirilli pilulæúe ſtercoris caprini aut ouini faciunt, quæ frequens inter Senæ Orientalis,folia,folliculos & quiſquilias paſsim apud nos allata reperiuntur,vbi empturis proſtant;ſeritur namque & adoleſcit probatior in fimeto ouillo inibi: alioquin vtrique ſiliqua eſt effigie Coluteæ, compreſſa, vt Arboris Iudæ,ſed falculæ in modum conuexa,fuſca aliquot ſerie digeſta ſemina,Gygartis ſimilima, compreſsiora,claudens. Flores ex pallido lutei ſunt,rubellis veſtigiis venoſi: graciles caules Meliloti, pedem & ſeſquipedem alti: ingratiuſcula tota guſtanti, tantillùm amara, calida & ſicca: tametſi veluti fœnugræco affinia, muccaginoſum reddunt mandendo ſputuma: folia,quibus ad purgandum conſultius ſemper, quę flatum diſcutient & nonnihil lubricent, adduntur,quàm ſi per ſe, puluere infuſo aut decocto,dentur: Sic enim turbarum multum ciere,& inteſtina,ſtomachúmque torquere,vel plebecula conqueritur. Eapropter qui aduerſum Meſuem tuetur non eſſe corrigenda,imò ſiccitate ſua atque quadam aſtrictione vẽtriculum iuuare, neſcit quid commentetur: nã ſic Braſsicæ marinę, Thymeleæ & Chamæleæ ſiccitas,ſtomachum iuuaret, quem tamen lædunt illo viroſo odore, & purgatrice qualitate, à qua non longè abſunt folia Senæ,vt dum virent adhuc,aut macerantur,odoramur. Proinde ritè Meſuæ folliculos tutius purgare monet: nẽpe mẽbranei ſunt,minúſq; flatulẽta ſemina,quàm folia: ſed hæc plus mouent,præſertim infuſa,quàm decocta; quia ebulliendo nonnihil virium abſumitur & flatus diſsipatur: vt vſus ipſe caſtigare valeat illum Commẽtatorem,qui nihil addendum ad eius noxam corrigendam autumat. Sed hæc explicatius in remediis.

COLVTEA *Gallis*, Baguenaudrier.

PVTATVR Colutea dicta,quód mutilati effractíve eius ſtipites aut virgulta(nõ præſciſa) intereant,vt Theoph. autor. Tanta autẽ ineſt foliorum & ſiliquarum parilitas Coluteæ cum Sena,vt plerique non ineruditi Senam ſylueſtrem hanc eſſe vulgo perſuaſerint: at Colutea cùm Theophraſto arboreſcat,nobis autem fruteſcat,Rhamno penè par; nec herba vt Sena ſit,iam quilibet poteſt à *Sena* eam diſcernere & diſcere: quippe folia colore, ſitu, magnitudine,& ſuperficie *Senæ*, Hediſari, aut ſuperioris Coluteæ Scorpioidis,paulò antè dictæ ſunt,floribus item luteis,nec diſparibus: Folliculi veluti membraneæ veſiculæ,teretes: quæ flatu turgent,& tactæ,ſtrepitum edendo crepant: ſemine intus hærente Lẽtis(nõ Gygarti)minore guſtu,leguminoſo. Auguſto ſiliquam maturat,vbi ſpontaneus arbuſtus eſt, in Linguagotiæ iiſdem ſaxoſis ſterilibus ad Frontignanam, quibus Chamæiridem oriri monebamus: ſed ea etiam vulgatior hortis Gallię,Germanię,Italiæ,& Angliæ: nuſpiam tamen arbor magna futura: eapropter apud Theophraſtum ſatius legeretur, δένδρον μεν μέγεθες non εὐμεγέθες, nempè arbor non ità magna, ſiue arbuſcula: quod ex conſequutione

paulò

paulò pòſt inferunt verba Theophraſti: σχίσται καὶ ἀποδενδροῦται id eſt ſinditur, ſiue diuaricatur in ramos, et arboreſcit: non igitur initiò arborem eſſe, ſed arboreſcere dicit; qui ortus & adoleſcentia planè conuenit noſtrati Coluteæ.

Spartium, Geniſta ſcoparia vulgi.	*Spartion fruticoſum aphyllon, iunceis aculeis lanatis*
Geniſtella infectoria, an Lutea Pli?	*Geniſtella aculeata.*
Hippoſpartium, vulgo Rapum Geniſtæ	*Geniſta Spartium ſpinoſum maius*
Spartium Dioſcorideum Hiſpanicum	*Acatia ſecunda.*
Spartium minus, vulgo Elpho Hiſpanica	*Acatia Ægyptia.*
Geniſtella Graminea montana.	*Fraxinella ſiue Dictamnus albus Offici: an Tragium Dioſc. facie & foliis Lentiſci?*

SPARTIVM, *Geniſta ſcoparia vulgi.*

VVLGATISSIMÆ notitiæ & vtilitatis Spartium vbiuis gentium fermè antiquis ſemper fuit, vt etiam num eſt. Sic vocatum quia vinciendo, nectendo, adeoque texendo fili, loríve vices expleret: ſonat enim Spartium funiculum vel lorulum: Geniſtam indidem à genum flexilitate deducunt nonnulli, quæ duntaxat ſpes Sparti dici poteſt. Eſt autem hæc omnium notiſſima tum apud Boreos tum Meridionales, ſterilibus præſertim, arenoſis, montoſis, frigidioribus. Vargis fruticat denſè pullulātibus, hominis proceritatē interdū ſuperantibus, rectis, gracilibus, ſtriatis, duris, ſed flexilibus: per interualla foliola numeroſa promēs, Hyperici, nigriora, minora, abundeq; luteorum florum ſuauè olentium Piſi, poſt quos falcata effigie, ſiliquas Iunio & Iulio maturat, ſeminis atri lucidi plenas, Lenticulæ ſimiles, quo vomitum, non ſecus ac Spartio Dioſcoridis, ſæpius duarum vnciarum decocto propinato citra magnam contentionem mouimus. Verùm flores recens decerptos ſæpiſſimè quàmplurimos & per ſe acetariis inditos, vorat Plebecula Auerniæ & Aquitaniæ, maxima copia innocuos non modò, ſed etiam admodùm guſtu ſuaues: necquicquam vomitiōnis nauſeæve vlliusaut cōmotionis mouere ſolitos. Quin apud Brabantios gēmantes condiuntur ſale & aceto flores, menſiſque inferuntur, capparum olearúmve pari commendatione: credūtur etenim non modò cordi vires, ſtomacho appetitum alere, ſed etiam obſtructiones reſerare, calculum frangere. Id circo falluntur, falluntq;, qui hoſce flores vomitioni mouendæ officinis ſiccandos præcipiunt, rati iſtam geniſtam, eſſe Dioſcoridis Ellebori ſubpar deiectorium Spartium. Quantumuis enim ſeminis incoxeris, vix aliuſmodi vomitionem moueris, quàm quæ communibus emeticis Raphano, ficu vel oleo cientur: nec enim deiectione inſigni, ſed tantùm leuiorē conatu excludant, qui hauſerunt.

Gall. Geneſt. *Ang.* *Broome.* *Bel.* Broine & Brem.

Vulgi GENISTELLA *infectoria, an Lutea Pli?*

VEgeto & perquàm hilari florum luteo micantium thyrſulis crebribus editiora prāta ornat copioſiſſima hæc inſtar Lini ſegetis æſtiuæ: nec vſpiam frequentior quàm Taurinis, Pedemontanis, & Angliæ occiduæ. Virgultis rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus denſè fruticat Lynariæ folio, & flore, concolori, ſed Geniſtæ ſimiliore, minore ſiliqua & ſemine amaricante guſtu tota: Lanarum infectoribus expetita, ſed vt proceritate, ſic virium efficacia Sparti ſuperatur.

Ang. *DieWeed.* *Bel.* Aker brem. *Ger.* Heyden ſmuck.

Herbariorum RAPVM *Geniſtæ, ſiuè Hippoſpartium,* ἄφυλλον, *floribus galeatis Tragorchidis.*

RAdicibus Geniſtæ & Geniſtellæ adnaſcitur quaſi ſoboles ſpūria, ſed ſpecie viſenda & raritate, excrementum, Rapum Geniſtæ vocatū, non abſimile ortu, concretu, incremento, caule, & effigie Hyppochiſtidi vel Orobanchę. Quod magnis votis & peregrinationibus Chymiſtæ Maio menſe venantur ad vtriuſq; Geniſtæ radices, ſublectos teneriores aſparagos, cum radicibus ſiue appendicibus à Geniſta auellendis alembico indūt. Indeq; igne oleum eliciūt ad calculoſos perquàm celebre. Id auulſimus in Flādrię, Gallię, & Anglię locis maiore Geniſta ſcatentibus, alioqui fruſtrà quęſitū & diu alibi. At Sabaudiæ

&

& Pedemontanis colles, paruæ Geniſtæ feraciſſimi, etiam iſtud copioſum fundunt.

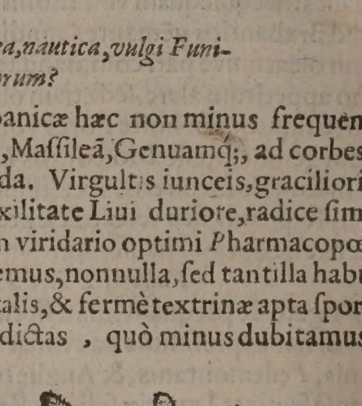
SPARTIVM *Dioſcorideum, Hiſpanicum & Norbonenſe, vimineum maius.*

E Iam adductis moxq; adducendis Spartio congeneribus plantis, nulla propius explet Dioſcoridei notionem, paucifolio, frutice, ſiliqua & ſemine, quàm iſta. Quæ Hiſpanijs & Norbonenſibus, præſertim maritimis, vel nō procul à litoribus, vt in Grammuntia Sylua Monſpellij, & vicinis collibus, paſſim obuia fit. Etiam Taurino finitimis, & in Prouincia nobis viſam monuimus. Stipite eadem maiore & lignoſiore adoleſcit in Angliæ, Belgiæ, & Galliæ hortis, ramorum propagine arboreſcen,s virgas multas fundentes, rectas, glabras, iūceas, nec ſtriatas, vt Geniſtæ, ſed vimineas, flexiles, & ſequaces: quibus ſoliola inſunt adeò exilia, vt iam marcida facta in ſuis natalitijs æſtuoſis, nulla prorſum extitiſſe videantur maxima anni vertentis parte: Quod illic obſeruauimus vſu venire *Sferro Cauallo* dictæ folijs, & ei nouæ plantæ, quam Iuncum aſperorum cliuorum vocat illic Aphyllon Scola Mōſpelliaca. Quò factum vt Dioſcoridi tantilla res aut non fuerit curæ, aut non animaduerſa. Siliqua, ſemē, & flores, prorſum ſunt Geniſtæ, ſed maiora, & efficatiora: cuiuſ modi vult Dioſcorides & Meſuæ, qui à duabus ad 5. drach. florū dandas vomituris impe rat: ſeminis verò, à duabus ad quatuor. Quum tamē Geniſtæ vulgaris flores plenos diſcos multi in acetarijs ex multo oleo vorent, nec quicquam nauſent: & ſeminis tripla aut qua drupla doſi, opus ſit vomituro etiam puero. Vnde liquet nō Geniſtæ, ſed huius ſemina & flores in officinis habenda, vtpote legitimi Sparthi, cuius ne pictam quidem effigiem, nedum viuam ſtirpem, videtur intuitus Commentator inſulſus balbutor, quem miſeræ ſi puduit recantationis, cur non piguit etiam calumniæ Meſuę iniuſtæ, qui Lentis ſemē dixerit eſſe Geniſtę, ſequutus Dioſcoridem. Hunc tamen ſe nunc poſtremò antequam ſua alia agnoſceret errata, ſibi ſedulò perlectum profitetur iſte Senenſis, qui vitio præ ambitionis caligans, non reſpexit ad Viciæ, Erui, & Geniſtæ ſemina, lippis & tonſoribus nota.

SPARTIVM *vulgo Elpho Hiſpanica Iuncea, nautica, vulgi Funiſpartion, an Linoſpartion Antiquorum?*

L Itoribus Mediterranei maris vtriſque Africæ & Hiſpanicæ hæc non minus frequens quā nota, ac ingenti copia deuehi ſolita Antuerpiam, Maſſileā, Genuamq;, ad corbes, ſtragula, atq; triremium nauiumq; rudentes peraccōmoda. Virgultis iunceis, graciliori-bus, durioribus, glabris, ex viridi pullis, multis, rectis, flexilitate Liui duriore, radice ſimplici, exili, exit: ſemen & flores eiuſdē Antuerpiæ ſatæ in viridario optimi Pharmacopœi Gulielmi Drieſch non meminimus: certum tamen habemus, nonnulla, ſed tantilla habu iſſe foliola, delicatiora, vt tota planta fuerit iuncea, cubitalis, & fermè textrinæ apta ſportularum, quas adhuc vocant *Sportols*, nempe ab Spartio dictas, quò minus dubitamus eſſe ſpeciem veri Spartui.

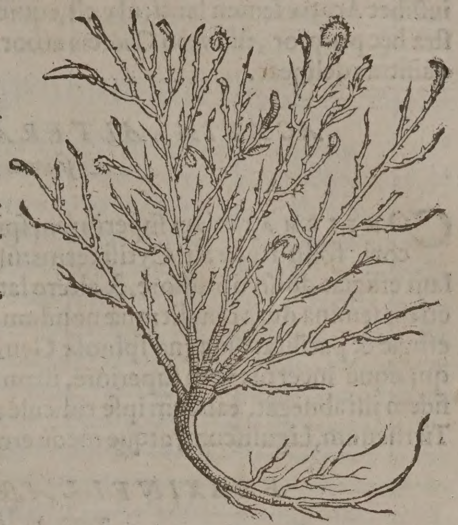
GENISTELLA *Graminea Montana.*

S Partea & hęc herbula eſt & paucis duntaxat montium celſiorum conuallibus aridis obuia, vt Calcari montis Norbonenſis, propter Cœnobium: in Germanię etiam arduis multò longiore ſpargens culmos vtplu rimum ſeſquipalmares, graciles, ſpartes, enodes quibus ſummis ſingulis ſpica mollicella, tomenſa, Lagopij quadantenus, ſed minor flauet: aliquot fibrillis radica tur: indidem erumpentibus gracilibus foliolis, palmum altis & ſeſquipalmū articulatim veluti geniculatis, per ſpati-

ſpatiola & commiſſuras inſecti ,ea videre eſt virentia etiamnum Londini.

SPARTIVM aphyllon fruticoſum,
Iunceis aculeis ,lanatis capitulis.

ET inuentu minus frequẽs hic aſperioribus præruptiſque decliuibus Alpium Magdalenę in Galloprouincia fruticellus,latiuſculè in latera,aliquot ſparteos ſtriatos,ex pullo buxeos è radice Tragacanthæ prolixiore,lignoſos , & ſeſquipedales ſurculos ſpargit; nullis foliis,ſed multis ſenticoſis,rigidis ſtilis pungẽtibus,iunceis , aduncis in ſummo tantùm: quibus ſingulis aduoluũtur faſtigiola,tomentaceæúe gemmulę Vitis,minores, ſed concolores, partim longiuſculæ & incuruæ, partim breuiuſculæ : nullum folium, florémve vidimus ; guſtus perparum amaricantis,exſiccantis,aſtringentis.

GENISTELLA aculeata.

EX VCTI colles,ſqualidáque Angliæ & Belgiæ ericeta hanc plantam abundè dant:E radice exigua,virgas graciles,rectas.complures,ſpinulis infeſtas ſubmittentem;quibus foliola Thymi vel Ericæ, flores luteo pallentes , Geniſtæ minores:etiamque breuiore rotundioréque ſiliqua,&ſemine Erui ſubruffo : Hac penè carere videtur adhuc Italia & Norbona.Et hortis negligitur.

GENISTA, SPARTIVM ſpinoſum maius.
*Belgis.*Galpeldoren. *Ang.Brike Browme.*

PRORSVM cognata Geniſtæ hæc,ſed admodùm aſpectu horrida,ſentibus præduris, innumeris,cancellatim armata,ſemper virẽtibus,ſtriatis,lignoſis virgultis,ſparteis, ſpinis penè folia occulentibus. Quare Doctiorum nonnullis placuit Nepam eſſe aut Scorpion:ſed obſtant ſiliquæ geniſtæ aliquantùm breuiores,& flores non abſimiles,concolores,& eiuſdẽ ſaporis, qui particulatim emicant aurei tota æſtate,etiámque hyeme in Anglia , vbi frequentiſsima in ſterilibus & ericetis, in Prouincia item Norbonenſi penè par proceritate. Sed Monſpellii ad Lanum,in ſaxoſis collibus triplò minor, rigidior,& ſqualidior eſt, adeò vt parum Geniſtam repręſentet,foliis ternis Rutæ.Illic Spalathum vulgò opinabantur & vocabant plerique omnes,tametſi inodora & funis inſtar pertinax frangendo ſit: floribus quidam lubentes ad icterum viridem vtuntur,& toto cremio calfaciunt furnos.

Monſpellienſi; & Anguic. Aſpalathus ſecundus.

Spina ACATIÆ Dioſcorid.prima ,frutex arboreſcens, leguminoſus Lentisfolius,
Siliqua torulis Lupini effigie diſtincta,plurimum bigrana, aut trigrana, cuius GVMMI ARABICVM.

FRVTICI huic arboreſcenti Ægyptiæ nomẽ Græcum additũ ab ἀκάζω verbo , id eſt,acuo,vnde Acatia,quaſi acuta.Septimus iam agitur annus cùm huius Venetos,Patauinos, noſq́; certiores fecit Medicus & peritus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, miſsis è Syria ſiliquarum ſaccis plenis Alberto Martinello frati ſuo,perquàm ſedulo & erudito Pharmacopœo,ad Angeli ſymbolum:ex quo ſemine in horto Patauino aliiſque quàmplurimis Venetorum locis ſato,orta eſt iſta Acatia,cuius ſiliqua penes nos eſt, accepitq́; noſter Morganus plantam nuper ex maris Occidui Inſulis Perunianis, ne quis putet peculiarem Ægypto aut Arabię.In neruulis prælongis foliola ſunt Scorpioidis leguminoſæ,aut *SferroCauallo,* in toto virgulto gracili,aliquot rigidis ſpinis in ſurculis exertis. Seminis tota ſiliqua non maior vno alteróve Lupino ſimul iunctis, ſed ſuis alueolis diſtincta. Quare ridiculam nobis

SPINA ARAbica *Æginetæ.*

SPINA ARAbica *Dioſcor. in Carduis.*

dedit Acatiam Senenſis,cui ſi ſpinas demas,arborem Iudę iudices, & meritò ſuſpicēre ſpinas non naturę,ſed pictoris aut Cõmentatoris commentum fuiſſe: nec huius ſiliquæ,ſiue Lobi ſunt Lupini ſimiles, ſed Geniſtæ duplò latiores, vt Senæ compreſſæ. Et *Plinio* cuiuſlibet Acatiæ ſemen lenticulæ eſt,equidem minore grano & folliculo. Quamorbrem noſtra hęc propior, illa verò Cerecis arbor erit,quam ille, nec cogitans relatu Oratoris exquiſitius delineat.

ACATIA ALTERA Dioſco. notior Europæa, folio Cytiſi,facie & ſiliquis Geniſtæ ſparti ſpnoſi.

CONFIRMAT etiam ſuperiorem ſpinam Acatiam altera hæc quam illi aſsimilat Dioſcori. foliis Rutæ aut Cytiſi ternis:ſiliqua Geniſtellæ,aut vulgaris Glycyrrhizę nouaculam effigiat dorſo obtuſiore,& altero latere,quaſi acie acutiore,tria aut quatuor Geniſtellę etiam ſemina dura claudit:quæ nondum matura flauent,poſtea nigricant, ſimiliter Spartio effigie & parilitate magnæ ſpinoſæ Geniſtæ,non arboris, vbi quidã deceperunt Mathiolũ, qui æquè incertus vt in ſuperiore, illam quam candidus ſcriptor Anguillara dat, & tamen fidem illi abnegat, eandem ipſe ridiculè aſſerit. Quippe altera Dioſcori. ſpecie,vniuerſum Tirrhenum,Liguſticum, atque mediterraneum littus ſcatet,vti pleraque Italiæ loca.

FRAXINELLA, ſiue Dictamnus Albus Officinarum an ſit Τράγιου. Dioſco. Lentiſci facie.

HIRCINVM odorúmve putorem monet Tragii huius appellatio: Quare docti quidam Barbari,qui huius delineationem,natales,& vires compares Dictamo Cretenſi, præſertim ad euellenda ſpicula capris infixa,legiſſent,eidemque noſtrã fraxinellam contuliſſent, putarunt eam Dictamnum album eſſe vocandam: recentiorum autem quidam exercitatiores,Tragium iſtud Lentiſci facie à Dioſcoride deſcriptũ,huic planè quadrare aſſeuerarunt. Quippe ſcapos edit plures,ſeſquicubitales & bicubitales,ramulis & foliis Lentiſci Glycyrrhizæ aut Fraxini, vnde Fraxinellã herbarii vocãt:flores Iunio & Iulio admodùm ſpecioſos & numeroſos promit, Thyrſum ſeſquipalmi, lõgiorémve obſidẽtes, Aſphodeli quadãtenus ſimilitudine,ſed ex cãdore purpurantes,è quorũ medio ſtaminula quędã pendula porrigun tur:radices albidę,multiplices,mutuo amplexu hęrẽtes,minimum digitũ craſſæ; quas eruebamus turgidas & fœtentes, ſucco luteo,viſcido,digitis pertinacius hęrẽte:quod Gũmi videntur ſuggere,aut ſectari muſcæ luridę,cluniúmque & alarum virore conſpicuę,cuiuſmodi ferè canthatides in Fraxino,vt nos ſtudioſè obſeruabamus,in quodam pago trans Rhenum,altero à Baſilea fere miliari,prope rupes quaſdam apricas, vbi maxima copia ſponte fruticabat. Semina penè Lentiſcinis paria, nigra,lurida, in folliculis Helleboraſtri aut Napelli. Quamobrem non peſsimè videntur arbitrati eſſe Tragium: Nam quòd obiiciunt de Creta Inſula, cuius vnius hæc ſit alumna,non officit aſſertioni noſtræ: cùm multæ hodie in noſtris tractibus:& plurimæ ex inſulis,nõ aliis admodùm ,& fortè nũquam priſcæ gẽti notis,afferãtur æquè rarę,& eædem etiam metipſæ,quæ ſolius Cretæ putabãtur indigenæ. Ceterùm, μικρότερα πάντα, id eſt, minora cuncta, ſanè potius intelligendum de vniuerſa Fraxinella, quàm de eius foliis,quæ minora ſunt,eóque à *Plinio* Terebintho ſcitè collata:ne nunc ad toties iteratam literulæ in μάκρου & μίκρου voce,commutationem prouocemus, vt triuiali argumento Senenſis,ne ſit locus. Huius ad venenata non temerè vſi ſunt practici radicibus, quæ etiamnum in officinis multi commodi ſunt: foris admotæ opis epiſpaſticæ, intrò verò ſumptę,non modò venenatos ſuccos, ſed etiam putridos & fœtentem illuuiem foras exigunt, decantato Agyrtarum & quotidiano in pueris experimento,lumbricos funditus omnes interimunt.

FRVTICVM, SVBFRVTICVM, CREmiorum & Arborum aduerſaria, conciſæque recenſiones.

POſteaquã cœpta via prolixiſſima ſimul & operoſiſſima, *herbarum neceſſitudines & gentilitates in ſuas claſſes redegimus, ac penè iam opinionum ſalebras emenſi, Herbariorum tenebras diſcuſſimus: reliquum eſt, vt quoad eius fieri poterit, fruticum, arborum, & vtriuſq; ancipitis conſtitutionis plantarum comparationes, ad eaſdem Philoſophiæ leges exigamus. Orſi quippe ſenſuum indagine à ſimplicioris minuſq; operoſæ naturæ plantis notiſſimis, decet nos, vti fecimus, per notas ſimilitudinis & cognationis, ad perfectiora, quaſi cõpoſitiora gradum facere: quibus tandem perceptis, euehamur ad ideas principiorum: vnde fontes ſcaturiunt certæ & ſolidæ cognitionis facultatum & vſus. Eſt enim hæc particularis plantarum enarratio, quaſi quædam aurium pictura: quam niſi accuratè intuitus fueris, fruſtra cognitionem earum profiteris. Sed cùm herbarum, fruticum, ſuffruticum & arborum natura, non videatur forma generica diſtare à ſe ipſa, quando eaſdem plantas videas herbas primulùm, deinde in frutices, demùm in arbores abire: & è contrà, haſce in herbarũ modulũ penè deficere, nec mutata effigie totius vel partium: huic cognitioni melius conſultum putauimus, ſi interdum nonnullos perquàm ſimiles frutices aut arbuſculas incrementi ancipitis inter herbas adduceremus, & alibi fruticãtes herbas cognatas arborum explicationi relinqueremus. Iam verò plurimæ fruticum parti, cui maxima cũ arboribus neceſſitudo & ſimilitudo, non erit opus multa deſignatione eſt, tantò minus arboribus, vt quas occurſus frequens, diuturnitas, magnitudo, & omnium ſtirpium iam prægreſſarũ comparatio, cuilibet manifeſtas reddit.*

- *Lentiſcus.*
- *Terebinthus*
  - *maior Latifolia Norbo.*
  - *minor Lentiſcifolia.*
- *Rhus*
  - *Obſoniorum.*
  - *Coriariorum.*
  - *Plinij.*
  - *Plinij alterum, Cotinos Theoph. & Coccigria.*
- *Piſtachia.*
- *Glans vnguentaria.*
- *Lilac.*
- *Staphylodendrum Pli.*
- *Siliquæ, ſiue Carobæ.*
- *Caſſia Solutiua.*
- *Iaſminum*
  - *vulgare,*
  - *luteum, Cæruleum.*
- *Balſamum, Carpobalſamum, Xylobalſamum.*
- *Sorbus*
  - *domeſtica* } *Alpina.*
  - *Syluestris* } *Alpina.*
- *Fraxinus.*
- *Nux inglans.*
- *Nux peregrina Indica.*
- *Zizipha candida Monſpel. perperam Venetorum Sycomorus, an* ASARADARACHI *Auic?*
- *Vaccinia rubra & nigra, an Idæa radix?*
- *Vaccinia paluſtra.*
- Gagel *Germanorum. Gold Angl.*
- *Chiſtus omnis.*
- *Chiſtus Ledi ſpecies, folio Punicæ.*

LENTISCVS.

LEntorem foliorum attrectatu quilibet percipit, vnde Lentiſcum dicunt, partim etiam è Græcis mutuati, qui σχῖνον quaſi σχιστὸν, aut fiſſile vocarunt, quòd facilè & frequens finderetur in dentiſcalpia, ad nitillam alboremq; dentium, vt etiamnum fit hodie. Fruticat & arboreſcit ſtolonibus & caudice concolor & ſimilis Therebintho minori ſed botris & vtris initiò ex fuluo purpurantibus, matureſcẽdo nigricantibus acinis, nitidis, Sumachij Phyleteæ, & Sambuci: vtriculis folliculiſue oblongis, rotundis, aut incuruis, teretibus, quibus inſũt culices & effigies itẽ Terebinthi, adeóq; flores ſimiles, racemoſi, muſcoſi, quos primo vere Aprili mẽſe promit, non particulatim, vt putarũt ex Arati & Ciceronis verſu, *Lentiſco triplici ſolita grandeſcere fœtu*, quod Theophra. meritò Scillę attribuit, hi autem vocis affinitate decepti, Lentiſco. Quare non eſſe contemptui habendam nomenclationum perpenſionem, alibi iure aſſeuerebamus. Sempernicatas autem Lẽtiſci feraciſſimus vniuerſa Norbonenſis ora maritima, quæ ad Taurinorum iugas, quæq; ad montes

Pyreneos protéditur. Illic namq; Lentiſci, Roſmarini & Lauendulæ virgultis ac cremijs, quàm quouis ligno magis ad calfacienda clibana vtuntur. Nec præterquam vnam norũt ſpeciem, quam *Reſtincle* vocant. Ideóq; fallitur & fallit Senenſis, quòd pumillas reſecẽs Lẽtiſcos, alias à procerioribus ſpecie facit : fit enim tantùm reſectis cymis ad vſum, ne in arboris æmulationem aſſurgant. Et hunc errorem cumulauit inſcitia, cùm vniuerſã plãtam grauiter olere ait: at nobis aliíſq; ſtudioſis ſaltus & colles aridos Norbonæ peragrantibus, inſerta in ſos folia, non modo ſuauiter ſpirabant: ſed etiam, quod fortè neſcit Cõmentator, ſitim arcebant, & fauces humidas tuebantur. Itaq; nobis ſilẽtibus, qui norunt Maſtichen, & ſciunt Lentiſci ſurculos, vt Xylobalſami ſuccedaneum in Officinis vſurpari Lẽtiſciniſq; dentiſcalpijs poſt epulas dentes emundari, illius refellent & ridebunt cõmentatinẽ. Porro quomodo & quamnam ementiãtur Caphuram hodie Veneti mangones, in ſuccis Medicatis docent.

TEREBINTHVS *Lentiſcifolia minor.* TEREBINT. *maior Piſtachiæ folio.*

Terebinthi latifoliæ ſpecies.

COccinæ racemorum bacculæ aut acini rubelli ſimiles & concolores quadantenus Ciceri, nomen Terebintho potuerunt feciſſe : nam ἐρέβινθος Græce Cicer eſt. Huius autem ſempervirentis & perpetuifoliæ, nullus collis aut deuexus paulò apricior Norbonæ aut Galloprouinciæ non feraciſſimus: vbi duas folio tenus diſcernendas meminimus. Frequentior quippe eſt anguſtiore Lentiſci poſitu (non Fraxini vt Senenſis) colore & habitu, folio duplò maiore.

Volucellæ ſiue Culices è folliculo.

Folium Terebinthi minoris.

Alteri autem folia multò latiora, rotũdiora, vicina Lauro & Piſtachiæ, adeò vt eminus intuentem fallat. Vuæ vtriq; æedem, acinulis quàm Lentiſci maioribus, coccineis, purpurantibus: demùm ex viridi in cæruleum matureſcentibus, non per initia (vt putauit radiatus Apollo) flore Lẽtiſci aut Sumachi racemoſi: folliculi cartilaginei, teretes, aut conici, anguloſi, vel ſphærici: vnde culices è fuliginoſo excremento euolant, ſucco ſalinari ad Balſama laudato effluente. Vbi lætiores, & adultiores ſunt arboream proceritatem affectant: & ferro vulnuſculis factis in Valena Sylua Monſpellienſium, ſæpius nobis non paucam Terebinthinam extillarunt lucidam.

RHVS *Obſonorum & Coriariorum quid.*

COlor item coccineus flãmeúſve acinulorũ in racemulis nomen huic fecerunt: ῥοῦς autem ἐρυθρὸ interpretantur vnde Ruffus vox Latina, & *roux* vulgo Gallorum. Aciduli autem racemi olim, & etiamnum hodie ad condimenta, multus in culinis vſus: eoq; culinarius ſiue obſonarius vocabatur. Cortex autem & folia alutarijs ad pelles dẽſandas cõquiſitus, vnde Coriarius dictus. Quare non ſunt vt falſò produnt duarum plantarum, ſed vnius arbuſculæ partes : hanc multò proceriorem quàm Dioſcoridis ſit, penè Sambuci maioris magnitudine, ferunt Monſpellio & Caſtronouo contermina Oliueta quædam glareoſa & macilentiora. Sorbo vulgari adeò ſimilia ſunt folio ſuperficie & poſitu, vt vix ſit internoſcere, niſi attentius perpendenti. Locis Galloprouinciæ aridioribus & ruderoſis, deſitis incultis pumilla, & quanta qualíſque apud Dioſc. deſcripta bicubitalis arbuſcula, viſitur.

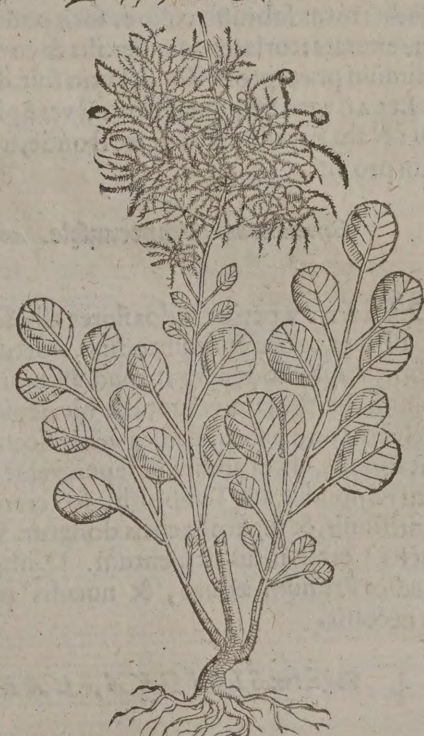
RHVS

RHVS Plinii Myrtifolia Monſpellienſium.

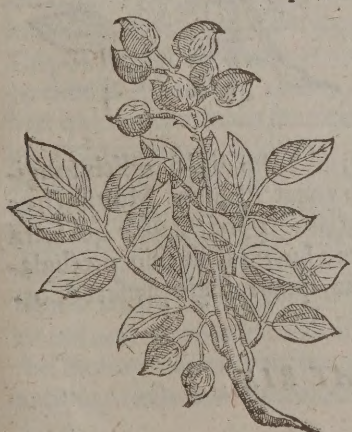
EODEM ex vſu ad coria firmanda, nō de ſemine, duo frutices apud *Plinium* Rhus dicuntur: horum notiſsimus & vſitatiſsimus cunctæ Norbonę, præſertim Monſpellienſibus, apud quos vberè ad Lani amnis crepidines fruticat, virgultis ramuliſque quadratis, frequentibus, viridãtibus, folio Ruſci, *Myrti*, aut Iuiubæ. Seminula intra angulofam tunicam thecā incluſa ſunt cochleata, Cali modo multo minora.

COCCIGRIA Theoph. Cotinus Pli: & Theoph. Rhus alterum.

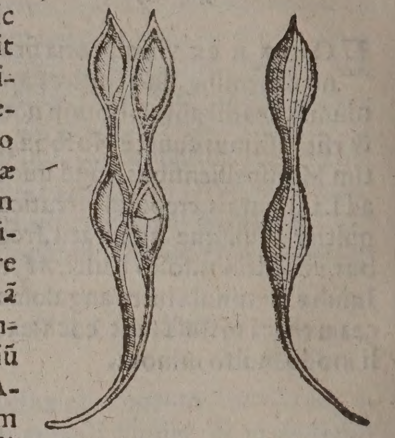
Κότινοι ſunt cirreíve flocci, quales in galeis, aut galligallinacei vertice viſuntur, qua de ſimilitudine floris, dictus fuit hic frutex, qui è ſummis virgultis, quinûm cubitorum altis, pulcherrimum lanitiū tollit, Sericeo vellere & contextu calamiſtratum. Quod criſpatur & explicatur in latam cæſariem, crinibus puniceis, fuſcis, tortilibus, ſemine Lētis minore, ex nigro ruffeſcente; caudice & virgultis fuſcis, vimineis: foliis circinatis, denſis, rigidis, Capparis, *Piſtachiam* aut Terebinthum redolentibus, & concoloribus. Auraico agro quatuor miliaribus Auinione, qua Inſulas & Aquaſſextias itur, magnus prouentus eſt: Vidimus etiā in agro Veroēnſi, Venetiis, ex locis Hiſtrię alpinis. Quò magis miramur, tantę venuſtatis ſtirpem frequēti vſu & mercatu ad coria curanda expetitā, indictam fuiſſe Cōmentatori.

Terebintbus Indica Theop. eſt Piſtachia Dioſ.

A nuculis Piceæ ſtrobilos imitantibus πιςάκιαι dictæ, hodie ſunt Officinis notiſsimæ, & edi ſolitę: non ſecus atq; Pineæ veſcæ ſunt: porraceo colore intus, mēbranula extima & cortice amictę Auellanæ: Arborem qualē in hortis Italicis vidimus, etiamque in horto Graii ſeduli Pharmacopœi & ſtirpium percupidi, ad Londini mœnia, prorſum dicas Terebinthum, ramorum & foliorum ortu, habitu, magnitudine: flores item racemoſos purpurantes Terebinthi edunt in Italia, & Galloprouincia, vbi feruntur, ſed maturitatem non aſſequuntur.

GLANS *vnguentaria, cathartica, ſiliquata.*

BEN.

EFFIGIES triquetra, ſed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptauit: oleum verò quod preſſu remittit *M*yrepſicæ, ſiue vnguentariæ, nomenclaturam à cæteris diſtinxit: iamdiu Dioſcoridi non minus nota, quàm noſtrę ætati, tametſi non eius ſiliqua; vt qui palmulas vocatas libro primo, *P*hęnicobalano confert, vnde nomen BEN Arabiſtæ videntur detorſiſſe, quod illi nuculam hanc vnguentariam interpretantur. Officinis & ſuffitoribus, tum ad valetudinem, tum ad voluptatem, oleum dat preſſu, vt nullo odore iucundum, ſic nullo rancore, aut fœtore veteraſcens, nullā labem aut ſordem chirothecis aut veſtibus illinēs, ac quamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri, omniū oleorum vnum aptiſsimum, non ſecus ac Seſamium, aut Amygdalinum premi ſolitum: eſt namque in ſiliqua, quam nullus veterum aut recentiorum literis mandauit, admodùm eleganti, palmum longa, carinula bifori conflata, tereti, rotunda, gracili, biniſque loculis ventrioſa; nempè ima mediáque ſui parte, qua protuberat, glandem ſingulam ſingulo claudens; ſumma verò, acuto ſtylo, quo, roſtri inſtar, vel Rhododendri vel *P*eriplocæ repentis, acutum mucronem; protendit: Intus ſubruffo colore, foris pullo cinereóve, & ſecundum longitudinem ſtriis rugiſque exarata: coriacea tota, flexilis & corticoſa, inſipida, ſubaſtringēs & ſicca. Hæc dono data primùm præceptori Rondelletio fuit, deinde nobis, qualem icone damus.

LILAC.

LILAC verò nequit eſſe hæc, ſi verè pinxit pictor apud Mathiol. qui hîc neſcio quid muſſat: Nam Populnea longiore fronde, fructu non ſiliquato, ſed *P*iſtachii in morem ſingulatim prodit.

Germanorum Pimpernußle. *an* STAPHYLODENDRON *Pli?*

PROPTER periucundos flores albidos Bryoniæ, aut Labruſcæ, odore & ſimilitudine, videtur tranſalpina quædā arbor, Staphyllodendrum apud *P*linium (qui tamen Aceris folium dicit) quam volunt eſſe hîc depictam, & multis locis *H*eluetiæ non procul Baſilea arboreſcentem, depreſsis, vdis, aut limoſis, iuxta amnes & ſepes, velut Sambucus, cui habitu reſpondet, aut Terebinthi: ſed crenulis perpuſillis, elegantiſsimis, & supernè acutis donatur. Semen quadantenus nuclei Cerafi, intus eſculentum. Quibuſdam in cœnobiis caudice Prunum æquat, & nuculis precularum globulos nectunt.

Κεράτια SILIQVA, CAROBE.

Carobia Actuarii, & vulgo Prouincialium.

APVD antiquos Κερατονία, quaſi cornuta ſiliqua legitur; eſt enim digiti indicis longitudine, ſed quaſi in cornu falcata, quam prædulcem eſu vocat *P*linius. Multùm hæc cognita Niceę & maris Liguſtici accolis, vbi eā eſitant pueri etiamq; porci: Quare, qui ſacrā paginam noui Chriſti fœderis vertunt, hanc debent intelligere Lucæ 15. de filio profliglato. *N*on parùm affinitatis huic cum Caſsia fiſtulari ſolutiua, quam effigie præfert & ortu, vt nuper intuebamur in horto amici Londinenſis.

SILIQVA, *aut* CASSIA PVRGATRIX, *Arabum Carrobiis ſimilis.*

PRE-

PERQVAM vtilem arborem iſtam Ægyptiis Arabibuſque debemus, à quibus, aut ab illa odorata, eſt nomenclatio profecta. niſi ſit κασυς Græcè, quod coriaceum vocant, quaſi ſit coriacea ipſa ſiliqua inſignis, quam nullus non nouit, cuiuſque ſi ſemina lata, quæ intus tranſuerſis membraneis alucolis diſsepiuntur, feras, prius macerata in aqua frigida, & terræ infodias, videbis planè ortu totoq; ipſo habitu Carrobiam imitari. Flores lutei ſunt, Chelidonii minoris, odori, pluſculi, vno exortu, ſenis aut ſeptenis foliolis radiati, quales multaſque perquàm raras vidit & attulit ex Inſulis Americis & D. Dominici, exercitatiſſimę cognitionis peritiſsimus D. Ionnes Brion Hoppeuilleus Northmanus.

GELSEMINVM *vulgatius, flore albo.*

CONCINNIOREM quàm certiorem aſciuit ſibi appellationem de ſententia quorundam doctiorum, quibus Iaſmë dictum putatur, quaſi viola odora, quia oleū apud Perſas olim ſolitum eſſet iſtius floribus imbui: quod tamen grauius ſpirat Dioſcoridi, eòque arguit non eſſe noſtrum Gelſeminum. Et violæ vox, laxior multò eſt, quàm vt certā quampiam plantam deſignare valeat, nedum hanc quam Mauritani Zambac & Gelſeminum dicunt: vbiuis in hortorum angulis apricis, & pro prædiorum cauædiis ſurculo pangitur, adque ornamenta pergularum, induſtria & pedamentis erigitur ad fornices. Folia ſunt in imo latiora, lateribus vtrinque reducta, acutiora ſupernè quàm Lentiſci: flores albi vt plurimùm, Polemonii, in flexilibus prolixiſsimis virgultis octo & decem cubitorum, Clematidis alteræ ritu. *Patauina* & quædam Gallica vireta luteum habent. Sunt qui cœruleos flores fundere dicant. Luteum ſemen habet; Polemonii minus, rubrum, aut nigrum, ni labat memoria. *Luteum & cæruleum.*

BALSAMVM.

PVTO Dioſcoridem vires melius quàm ſtirpem notam habuiſſe: de viribus namq; multa, de figura nihil. Hanc ſic amici noſtri oratione referunt: Humilis eſt frutex, aſpectu deformis, cineracei coloris, flore puſilli Iaſmini lutei ſimili; minore, perpetuis virgis, folia horna exuit Decembri, quibus nonniſi menſe Maio noua ſufficiuntur. Cari atq; Babilone ſata viget. Decembri menſe ramuli præſciduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moſchum ſapit. Hunc noſſe non difficile, ſed vbi noueris longè difficilimum habere. Opera danda accuratiſsima, quò eius vires quàm exploratiſsimas habeamus, vt quando non licet illo frui, ſaltem bonitate proximis & ſimili facultate præditis vtamur. Tribus huius plantæ partibus tria ſuccedanea eſt meditata poſteritas; Liquoris namque loco ſua Balſama vnguináque vulneraria noſtri Barbari in Theſauris habuêre, quorum mirificas vires literis & experimentis proditæ ſunt. Lignum verò, quod Xylobalſamum dicunt officinæ, Lentiſci ſunt ſurculi, plerumque carioſi, tamen neutiquam contemnendi, modo recentes ſint, nec odorem amiſerint; gratiſsimus namque puluis intus & foris, ſtomacho, propter naturæ amicum temperamentum: cuius argumentum faciunt dentiſſcalpia, quæ aromatica & moderata aſtrictione & calefactione dentes, gingiuáſque perpurgant, roborant, & mulcent. Idcircoque eorū multę myriades parantur à miſeris mancipiis, qui in triremibus Lygurum ſub neruo vitam degunt. Pſeudoxylobalſami huius magna copia pauco ære parari poteſt ex Italia & Gallia Norbonenſi. Sic ſemen, id eſt, Carpobalſamum officinarum, cùm neutiquam fructus Balſami ſit, imò cuiuſnam plantæ, incertum ſit, rancidum, vietum, exoletū, inodorum, minimè Carpobalſami loco vſurpari debet: quin potius huius penuria, ſemen Terebinthii, vel Lentiſci immaturi eximiæ vires, omnes Carpobalſami facultates, & dote, vt ſi quod aliud, explere mihi videtur. Quin Terebinthii è pullulantibus botris atque flagellis tempore verno laticem limpidiſsimum, odoratiſsimum, non parum tenacem emunximus, qui digerendo, glutinando, doloremque mulcendo, omnia quæ Opobalſamo inſunt, conferre videtur. Quod non modò doctiorum antiquorum, ſed etiam Barbarorum Barbitonſorum cònſenſus ſequutus eſt. Nullum enim videre eſt ex illis vnguinibus, quod viriū præſtantia nomen Balſami meruerit, cui non ſit admixta Terebinthina vulgata: Quid putas futurum, ſi genuinum Terebinthii liquorem admiſcuiſſent, qualem deſcripſimus Capite de Terebinthio? Ea de cauſa nullum præſtantius ſuccedaneum arbitramur, cuius omnes partes omnibus reſpondent

Opobalſami ſuccedaneum.

Pſeudoxylobalſamum.

Carpobalſamum.

Terebinthi liquor.

partibus, ligno, liquori, ſemini reſpondeant, quàm Terebinthum genuinum. Mathiolus & qui ſuum Garyophyllorum, nucis myriſticæ, aut Cinamomi oleum, huic liquori præfe-runt, ſuauitati & ſapori plus quàm optatis facultatibus deferunt. Hæc namque tametſi exi-mios fundant liquores: tamen nec Dioſcoridi nota, nec venenis aut Theriacis comparata fuêre. Et præterquàm quòd plerumque vel fœtent vel feruent ignis empyreumate; etiam-ſi ſint optimè parata, tamen ſæpius acriora ſunt quàm par ſit, & intemperiem feruidam imprimere nata: Oculorum verò hebeti aciei ſi quis admouere auſit, nę ille hominem ex luſcioſo cęcum faciet: corrugat enim pupillam, nec penetrat: ſed viam ſibi intercludit, & dolore vexat: Myriſticum verò oleum, laxando & inquinando, nec foris vulneribus gluti-nandis, nec ſtomachi vires colligendo idoneum eſt, nec quidquam Balſamo ſimile habet.

SORBVS *domeſtica & Syluеſt. Alpina.*

SORBVS hodie notiſsima in Gallia, Germania, & Italia, arbor magna eſt, foliis & facie fraxini, Sumach, aut Sycomori Venetorum: colore partim ex luteo palleſcente, partim punicante, fructu rotundo, aut Pyri parui effigie, perquàm aſtringente: floribus albidis, race-matim cohęrentibus.

Fraxinus bu-bula Dod. HVIC prorſum ſimili montibus orienda frigidioribus, floribus iiſdem, ſed vmbellatim candidis. Fructu multò minore, copioſo, maiore Oxyacanthæ vulgaris, concolore, acerbo guſtu, auibus potius quàm homini, vbi vidimus, expetito.

FRAXINVS.

EX ſuperioribus Sorbis facilè innoteſcet Fraxinus; cuius ſemen Officinis Lingua auis vo-catur, quòd auium lingulas imitetur, guſtu acre, amarum.

NVX IVGLANS.

NEc infrequens pueriſque notiſsima Iuglans, foliis pręgrandis, neruoſis, Terebintho, aut Fraxino multò maioribus, Centaureo magno paribus. Cuius nuces condiuntur die vna albę, hoc modo: Teneræ nucis cortex putaménve antequàm ligneſcant, deglubuntur illicò cultro, teſta albida & teneriuſcula tenus, è veſtigioque ne nigreſcãt, in aquam puram pro-iiciuntur, & vſque dum molleſcant coquuntur, Cinamomi & Garyophyllis traiectæ, ſaccha-ro in Syrupum perfectè cocto bulliunt tribus quatuórve ebullitionibus: tumque quò ſac-charum ebibant, triduo, aut quatriduo inibi ſinuntur. Et quia Saccharum recrudeſcit, pro-pter humorem quem imbiberat, illud idem ſaccharum per ſe denuò, coquitur, & ſic bis térve repetitur.

NVX *peregrina Indica, non biforis.*

ADVEHITVR quidam fructus ex occiduis, adeò nuci Iuglandi ſimilis, vt nondum introſpectum, ſępius putauerimus nucem Iuglandem eſſe: ſed effractũ, caro fuit ve-ſca, intus albida, Caſtaneæ ſapore, nullis diſtincta nucleis: putamine, & teſta vtraque craſ-ſiore, quàm nucis Iuglandis. Hunc Rocellæ nobis dono dedit eruditiſsimus Doct. Launæus Medicus.

ZIZIPHA *candida Monſpel. quæ perperàm Venetorum Sycomorus, an ASARA Darachi Auicennæ?*

HANC à fructus & totius arboris figura Monſpellienſes candidam Zizipham dixerunt, quamuis facultatibus ſit prorſum abſimilis, vtpote guſtu admodùm ingrata, viroſa, ama-ricante, ſed Zizipham ſatis referente, carne & nucleo; colore tamen buxeo, pallido. Flo-re ſtellato, Flammulæ, aut potius Circeæ concolori, folia Fraxini, Staphyllodendri, aut Sor-bi, atrovirentia. Venetiis & Norbonæ frequens. Belgis colitur in hortis.

VACCINIA *nigra & Rubra, an Idea Radix Mirtillus.*

NON

Herbariorũ VACINIVM *nigra aut Rubrũ, an Idea Radix Mirtilli Offic.*

NON PERPERAM quadrat huic Idęæ plantæ vteruis horum fruticum aſpectu Myrtum aut Ruſcum illicò referentium, vnde Pharmacopœi cum plebecula quaſi Myrtillos vocarunt & vſurparunt, aſtringunt etenim & exſiccant ambo, nonnihil refrigerando, quæ omniæ appoſitæ quadrant Ideæ radici, cuius fuit potiſſimum vſus, cuiq; nomen inditum à monte quia non niſi montoſis, locis & accliuibus arduus calidarum regionum, quibus ſaltus & nemora frigidiorum plagarum reſpondent vtplurima. In Anglia, Belgio Gallia & Germania, Seuenæ inacceſſis Tridentiq; alpibus vtrumq; fructum eſitauimus. Sed virent initio, deinde rubent tandem nigræ baccæ ſuauiores maturitatem aſſequutæ vineo ſucco turgent, prædulci guſtu. Proxime folia lignoſis ſurculis crebribus ſarmentoſis multi hærent: floribus Ericæ aut Vuedonis minoribus, pallentibus. Radix lignoſa multa edit virgulta, pede altiora. Folia virent obſcurè, effigie Myrthi aut Ruſci, rotund io ra, molliora, ſed Hyeme decidua.

VACCINIA rubra.

IIſdem natalibus Rubræ frutex lætiore & habitiore aſpectu ſemperviret: non perindè vt nigra, frequens, nec tamen nigræ diſſimilia folia, ſed paulo maiora, & ad Myrthum albam ſiue maiorem & Rhus Plinianum accedentia rotundiora. Bacculæ non minores nec diſſimiles ſed rubræ, aſtringentes magis nec perindè ſucculentæ. Radix æque lignoſa fibres ſerpit Ericæ ritu. Flores oblongis caliculis parulis ſubpurpureis apiculos è medio exerunt.

Paluſtria VACCINIA.

SVnt etiam parum frequentia alibi quam in Germania & Batauiæ paludoſis & maritimis hæc Vaccinia, quæ Iohannes Cruthmanus Mechlinienſis vocatus de Vroede illinc Antuerpiem nobis primum adferebat non diſſimilia colore, longiore tamen & nõnihil turbina figura, paruam lachrymam Iob effigiante, in viticulis ſarmentoſis exilibus quamplurimis humilibus breuibus, foliolis Serpilli minoris, vel Heruiariæ. Interdũ baccæ quę rubræ ſunt maculoſæ punctis viſuntur, acerbi aſtringentiq; guſtus. Hanc cur Commentator Ericam bacciferam indigitet, neq; cauſam dicit, neq; ratio ſubeſt, neq; quidquã Ericæ illi ineſt. Exilitatem quippe foliorum eſſe vagam notam quamplurimarum plantarum Ericæ valdè diſſimilium, & hanc refrigerare & humectar e qui aciebãt Senenſem meſubſanabant: calida enim, valdeq; ſicca Erica eſt.

Gagel *Germanorum vel Gold Anglorum Myrtus Brabantia quibuſdam.*

IN Ericetis vmbroſis, nemoroſiſq; ſaltibus fruticat multis ramulis ab imò alterno exortu ab radice lignea flexilibus duris fuſcis Vaccinij ſuperioris. Folia punici Chamęleæ paulo latiora. Seminum crebri racemuli conferti & conflati quaſi ſpicis poſt puſillorũ, luteorum florum pallentium Lapſũ apparẽt: in quibus ſemen pingue odorũ Stæchadis citrinæ vehementius, & trifolij odorati quadãtenus ſimile. Iunio & Iulio Anglæ muliercule vęnũ adferunt ramos florentes ad concinnãdas ædiũ conclauia & tricliuia ſuaui odore quem halant flores, imbuenda. Adduntur etiã idẽ flores potioribus cõſultis Septentrionalium, penuriam Lupulorum interdũ reſarcturi. Interdum ad hylaritatem bene potis conciliandam, ferit namq́ue caput lætiore temulentia Gagel

ad euerrucandam animalcula quæ eius odore fugantur ſufficiuntur quædam loca & ſufſulciuntur ſummitatis veſtes.

CISTVS *mas, Fœmina, & Ciſtus Ledon.*

VEluti hederaceus folijs circinati atq; rotundis κίϛος videtur vocatus, & quia non erãt læua nitida, ſed potius ſquabra & pannoſa λῆδλος dicta. Vniuerſa plaga quæ ab Eridano amæniſſimo ad Rauenam, quæq; ab Hetruria ad Maſſiliam, frequenti ornatur Ciſto Mari vocato, Fœmina & Ledo, quę importuno penè prouentu in collibus macilẽtioribus, exuctis Norbonæ laſciuit. Vtriſque eadem facies, ſed fœminæ rotundius folium & minus nec adeò ſquabrum aut lanuginoſum: flos etiam roſeus, ſed decolor & obſoletior minore frutice tota ſeſquicubitali & cubitali. Mari verò longius, maius, hirſutieq; caua pubens folium, quadantium *S*aluiæ, roſeus Cynorhodi flos.

Ledon. Sed enim Ledon cui frequentior Hippocyſtis adnaſcitur, folia admodùm anguſta, tangenti glutinoſa & ſquabra, nigriora Ronſmari culti, paulo latiora: flores candidi fœminę Ciſti minores omnibus ſemen in triquetro & tricoco pericarpio, puſillum Hyocyami.

CHISTVS LEDON *latifolium.*

PRæter haſce tres ſemperituentes, rarior ſpecies, eſt quædam Ladanifera, virgis ſurculis. folijs multò craſſioribus, latioribus, longioribus: Sumachi Plinij aut Ruſci modo fruticãs, ſemine item tricocco: multa laſciuit quopiam in mõte celſiſſimo agri ſterilis Sauenæ, cui nomen S. Colũbæ. Alioqui guſtu Ciſti Ledi, & fragrantia grauiuſcula.

Hanc demum monuit nos ſe habere florentem Coldenbergius. Semine & flore alterius Ciſti.

Caudici ad radicem Ledi adnaſcitur Hypociſtus, frequens Galloprouinciæ & Norbonæ, ſobole fungoſa, ex luteo in puniceum Granati bicoloris gemmante, cętero Hypoſparti & Orobanche æmula.

Myrtus maior baccis nigris, oblongis, teretibus.
Myrtus maior baccis albis.
Myrtus minor.
Buxus.
Lycium ſiue Pixacantha Norbonenſium.
Malum punicum.
Liguſtrum.
Phylerea maior Oleaſtri facie } *Norbonenſium.*
Phylerea minor anguſtifolia }
Phylerea arbor an Macaleb Arabum?

Bourgeſpine Monſpellienſium.
Olea.
Olea ſyl.
Salix { *Oleæfolia.* / *Latifolia.* / *Amerina.* }
Salix humilis repens.
Perſica malus.
Nux Myriſtica.
Arbutus.

Laurus

Laurus vulgatior duplex.
Laurus Tinus.
Arantia mala.
Limones.
Citreum malum.
Poncire, Adami poma.
Limes.
Canellæ folium.
Cinamomum. *Macer Græcorum.*

MYRTVS minor.

VOLVNT ſic vocatam propter *Myrrhæ* quandam æmulam odore gratiam, qua pollent ſemperuirentis Myrti bacculæ. Eſt autem minor, Officinis notior ſuis baccis, adeoq; tota hortis Septentrionalium delitię & ornamentum eſt. Fruticat virgis tonſilibus, rectis, flexilib⁹, nigricātibus, effigie Buxi, folio minore, ſed Ruſci mucronato, baccis nigris Hęderæ, vineum ſuccum preſſu remittentibus: eis poſt vindemias ſaginantur aues, tamque ſuaues edēdo fiunt, vt integras, nō exenteratas eſitent, eóq; prouerbio feratur, ſtercus earū pręſtare carnibus, in Galloprouincia maritima, vbi ſiccaneus collis nullus, cui arrideat paulò placidior aura, vbi non multa vernet hęc myrtus. *MYRTVS Maior.*

VBERIVS illic etiam fruticat hæc, propter baccas, lagenulas effigiantes, maior dicta: folia item maiora *Phyleręæ* aut granati minora: floribus item albidis & ſuperioris ſimilibus. Alterius modi ex hortis Franciſcanorum Venetorum habuimus foliis albidioribus, & fructu albo, pari, & ſimili, nec alioqui ita diuerſo, illic alba Myrtus vocata. *Varietates.*

BVXVS.

PERPETVI folia etiam buxus, ſiue πύξος Græcis vocata, vt ex qua tabulæ ad ſcribendum fiebant, πύξια dictæ, vnde & pyxides. Nulla autem magis quàm hac gliſcunt montes & colles in Delphinatu & Galloprouincia. Quibuſuis etiam alſioſis ad Septentriones, cliuoſis, incultis fruteſcit & arboreſcit, prædenſis rigidis virgultis & ramis admodùm folioſis, graueolentia & ad myrtum ſimilitudine cognitu facilibus; luteus ſiue buxeus ligni perquàm ſolidi color: bacculæ tripodes, coronula denticulata inſigniuntur, Myrto alioqui non abſimiles.

LYCIVM, ſiue PYXACANTHA Norbonenſium.

SOLITVM fuerat aduehi Lycium ex Lycia, vnde nomen illi: verùm quid ſit hodie norūt perpauci; nec tamen pigebit (quod nos vſus docuit & coniecturę adeò vero ſimiles, vt veriſimiles credamus) hic addere. Eſt in Prouinciæ Norbonæ pleriſque locis arbuſcula Oleæ ſylueſtri ſimilis, Arbuti magnitudine, foliis *Oleæ*, ſed breuioribus, rigidioribus, rotundioribus, minoribus, caudicis foliorúmque viridi, obſcuro, ſaturiore colore, ſubfuluo, ſpinis craſsis, atque rigidis, præduris. Baccæ ſunt vt *Phylereæ* maioris, ſed rotundiores quàm Oleæ, ſucco ſubrubro, Oleaginoſo, vti *Phylereæ*: qui ſuccus amarus, ingratiſsimus, accenſus, cum ſtrepitu quodam flagrat, extinctus rubet. Hanc tametſi præ ſe vndique ferat Lycium, tamen non auderemus aſſerere eandem eſſe: Id tamen audeo dicere; vix maiore poſſe vſurpari commodo Lycium, quàm iſtud noſtrum: & poſſe longè propius, aptiuſque ſubdi illi quàm Amurcā: habet namque vires digerendi, quadam cum aſtrictione. Quod ſi non ſit Lycium; fuerit ſanè ſpecies Oleæ ſylueſtris, cuius Amurca omnium præſtantiſsima, vice Lycii eſt; nam quò minus pinguis eſt & oleaginoſa, eò melior: Nocet enim oculis, pręſertim olei pinguedo, vti docet ratio *Phyſica*. Valde putamus *Senenſem* exercitatum apud declamationes, aut latrationes oratorias Quintiliani: nam vt illic Methrodorus vtitur imaginibus, pro locis; ſic is non modò iconibus abutitur, ſed etiam Anguillaræ & aliis doctioribus vera monentibus conuiciatur. *Ger.* Grenat oepffel.

MALVM PVNICVM.

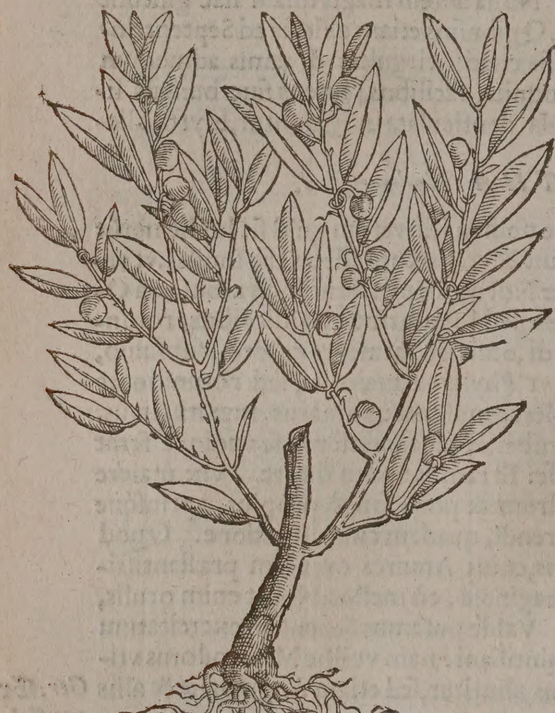
LVBENTER coniectamur ῥόαν dictam ab acinorum colore Cytiníq; & Banlauſti aſpectu roſeo: etiamque ad Rhus, de quo ſuperius egimus, quadam ſimilitudine, & vſu, in cū linis, ad coria edenſanda, non diuerſo. Sponte arboream magnitudinem aſſequitur ſylueſt. in Italia *Hiſpania* & præſertim Mauritania, vnde pulcherrimæ feruntur allatæ, Punico item cognomine: Septētrionis cęlū non fert, niſi ægrè & in hortis: horto Regio *Waſtmeſtri* floret quotannis, Belgio & Francia, gigartis ipſis terræ mandatis, germinare in arbuſculam vidimus, *Myrti* rotundiore fronde. Pomum vbique eſitatur, anguloſo acinulo, dulcis acidi, mixti vinoſique ſaporis, deliciis & medicamentis expetenda. *Gal.* Pommes de Grenades & Mygraines. *Ital. Melagrano pomo Granato.*

LIGVSTRVM Dioſcorid noſtrâs.

DE florum ſpecioſa fœtura Cyperus dictus Græcis videtur, κυπαρίζω enim floreo eſt, quò alluſiſſe viſus eſt *Maro* vbi *Alba Liguſtra cadũt*, canit. Nulli autem calidiorum aut frigidiorum regionum hęc hodie deeſt, ſemperuirente frõde Oleæ, atriore, latiore, molliore, hortorum ſeptis & areis accommoda, & tonſilis: flores muſcaceos, candidos, odoros, ceu vuæ oblongę rudimentum edit Aprili & Maio in lętioribus Galloprouinciæ conuallibus, aut collibus Angliæ non perinde ſtrigoſis, Septembri: racemuli; Lentiſci, aut montanæ *Sambuci*, quos Auicenna eſu ſanguineum lotium, aut potius colore cruentum ciere dicit: quod præſtitiſſet quibuſdã refractariis experiri, quàm iſtud Liguſtrũ verum eſſe inficiari: guſtu autẽ & facultate aſtringit. Quę tamẽ nomine Alkanæ afferuntur aſſulæ, vel bacilli, ex tranſmarinis Africę emporiis, luteo ſunt intus ligno, eóq; ſi crinem (vt videtur Auicenna ex Dioſcoride velle) ruffant, ſunt ſanè aut melioris notę Liguſtri, aut diuerſæ plantæ.

PHYLEREÆ duæ Norbonenſis Galloprouinciæ.

FRONDOSAM illam ramis patulam Theoph. φυλλιρέαν, ex qua Phyllurę, ſiue aſſulę finduntur, Tiliam eſſe, non hanc, certum eſt. Sed germanitas vocis impoſuit doctiſsimo interpreti Dioſcoridis: malim tamẽ legere φιλελαίαν, ſiue Oleæ amaſiam iſtam, quam Dioſcorid. deſcribit, & nos pingendam curauimus, percongruam deſcriptioni, & Oleæ non modò ſimilem, ſed etiam ſociam, vt ab oleaſtris, quibuſcũ frequẽs reperitur, nihil ferè diſcrepet.

PHYLEREA *minor.*

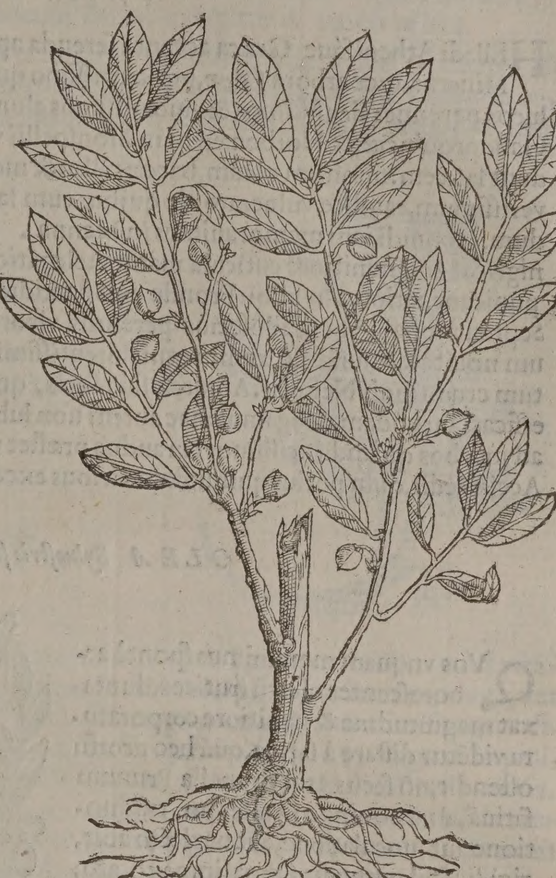
Huius autem duo modi arboreſcunt in Galloprouincię viarũ marginibus & oliuetis Maſſiliæ vicinis: & quæ maior, rarior, perſimilis pumillæ oleæ, caudice ramíſq; nigrioribus, longioribus quàm oleæ *Agreſtis*, & folio magis Liguſtrum accedentibus: bacculæ multę in ramis, etiam oliua agreſti minores, non amaræ (vt oliuæ) ſed ſubdulces, nucleo intus Ceraſi.

Phyl. Minor. MINOR multò frequentior iiſdẽ in natalibus & Mõſpellii collibus glareoſis: folio ęquè longo, ſed anguſtiore duplò: duploque minor tota planta. ſimiles acini Lentiſcinis, & ſimiliter racematim proximè hęrentes admodùm curto pediculo, quæ item maturæ ſubdulces ſunt, aliquantùm acres, ſed neutiquam ingratæ, vt ſunt Oliuæ ſatiuæ & agreſtes

Senenſis

Senenſis infarcit plauſtra verboſarum autoritatum, nec tamen quam dat deſcribit.

PHYLEREA ARBOR Galloprouinciæ, verior MACALEB Serapionis.

Deſiderantur hic multò plures congeſtæ bacculæ, quas pictor omiſit.

Expreſſam de viua arbore hanc iconem, prorſum refert prior maiorque dicta *Philerea*: reperitur in Galloprouincia prope Tholonam, æquat ſcapo & ſparſis ſtellonibus Prunum aut Ceraſum, folio planè Phylereæ, aliquantum latiore: flos Ilicis muſcoſus, albidus & pluſculis vnà aceruatis baccis Terebinthi maioribus, nigricantibus, herbidis, dulciculis nucleoli intus craſſi: quales prorſus proſtant hodie in Officinis nomine Machaleb. Et certe ſi Liguſtrũ Serapionis ſit Machaleb, erit hæc illius Liguſtrum, non illa quam Matholeus dat nec deſcribit.

Vulgo Monſpellienſium BOVRGESPINE perpetuò virens, an APHARCA Theoph?

Frontignanæ Linguagotiæ Iliceta iſtam arbuſculam frequentem pariunt: cui facies & habitus ſuperioris Philereę, ſed Ilicis adoleſcentis folia: rigida, rotũdiora, latiore quàm Olea ambitu, tantillùm denticulis aſpero: muſcoſis, numeroſis, racemoſis, Lentiſci floſculis, ſubter folia aggeſtis: Bacculæ ſunt Lauri Tynni didimæ, bino veluti gigarto vuæ cõflatæ ſurculis ramiſq;, magnitudo & habitudo etiam Ilicis: guſtu amaricãt folia, & tantillùm aſtringunt.

OLEA.

HElladi Atheniſque Græca accepta ferenda appellatio: ἔλλαιρ enim primùm vocauit Minerua,quæ arbore Oleæ,præſtantiſſimo quàm potuit munere Atticã ditauit. Huius lucos perennes denſiſſimos & amœniſſimos alunt apricæ tepidiores conualles Hiſpaniæ, Galloprouinciæ,& Norbonæ,vbi in Monſpellij vinetis duplicem perquàm nobilem fundunt laticem: nimirum oleum,baccæ callo:& mel,ſiue Elæomeli, quod mirum dictu, ſed veriſſimum,caudice vulnerato:de quibus cum lachryma oleæ Æthiopicæ,in ſuccis dicendum. Eleonidi iam memorauimus in Manna. Baccæ caro calluſúe immaturæ vireſcit: nigricat autem nitiore cuticula maturæ: elegãtiores ad Frontignanam via, ex purpureo punicant,rariores hę alibi: Fronde exit flaccidiore,latiore,& ferè Saligna,in ſolo & cœlo Septentrionali, vbi nihilóſecius perennis viroris eſt, Londini in vireto operis & ſtirpium nouitate viſendo,Cæcilij regni florentiſſimi Anglię incomparabilis tum ſapientiæ, tum eruditionis Neſtoris. Amurcæ ſiue fæcis, quæ oliuæ effractæ atq; expreſſæ fraces ſũt, efficaciam eòdem relegamus: hac autem non lubenter carerent Medici, ſi quot & quanta ad morbos quàmdifficillimos curandos præſtet remedia, ſcirent: nec enim vel Lycio vel Acciæ cedit,quin potius quibuſdam viribus excellit.

Varietates.

Amurca.

OLEA Sylueſtris ſiue Oleaſter.

QVos vnquam meminimus ſpontè arboreſcentes olearũ frutices,duntaxat magnitudine & habitiore corporatura vidētur diſtare à ſatiua,quã hęc prorſũ oſtendit,nõ ſecus atq; Prunella Prunum ſatiuã,altera quippe in alteram, trãſmotione aut inoculatione,aut neglectu abit, rigidiuſcula enim fit Oliua,impexo atq; horridiore aſpectu: interdum ſenticoſa, quando in ſaxoſis deſitis,eius radix paſtinatione non difflatur,aut nocitura pullulatio,& ſēticoſa ad caudicem ſoboles, non interlucatur. Quare huius non effigiem,quæ alioquin eadem ſuperiori eſt, ſed vires, vtpotè in ſicciore adultæ loco, vt magis aſtringētes,terreſtres,vegetiores dicit Dioſc: folia duplò minora,Phylereę, ſed ſubtus glauca: fructus numeroſior, ſimilis & par Myrto maiori: floſculi racemoſi,candidi,odori,Lambruſcæ foliati.

SALIX.

GLISCIT OMNIBVS VDIS AQVARVM POTRIX ET AMATRIX ſalix, à ſaliendo Latinis, veluti Græcis παρὰ τὸ ἰέναι ἰτέα,quia ocyſſime quaſi ſaliendo in incrementum eat: Oleæ fronde latiore, glauca, auerſa,amara,ſupernè virente, floris

floris vice lanitium amenti ſeſquiunciam oblongum & teres propendet, nec feminiperda ſemper eſt, vt Homerus vult, quia alicubi ſemen excipitur & ſatum oritur.

Platiphyllos.

*Pleriſque non adeò depreſsis lubentius oritur quæ vocatur Platiphyllos, ea cinerea eſt magis, folio latiore, iulo ſiue catulo hirſutiore, breuiore, Salicis amerinæ vimeneis virgis, cereę flexilitatis & coloris, aptiſsimis ad quaſillos texendos; fronde longiore Lyſimachiæ purpureæ.

SALIX humilis, repens.

PRÆTER vulgatas *Salices* eſt quædam humilis, ſerpens humi, pedem & ſeſquipalmum alta: foliis paruulis, Myrti minoribus; flores amento *Muſcoſo* in pubem auolante, cani. *Montibus* Sabaudiæ, Lugdunenſibus & Veganiis multa, aſpectu decora.

ἐλαίαγνον *THEOPHRAS. ſiue Agnus Caſtus.*

VELVTI Salicem frugiperdam, ſic ἄγνον, ſiue caſtum hanc vocarunt: quòd vtraque, frigiditate quapiam Venereos prolificoſque ſeminis ſpiritus videtur enecare, aut eneruare. Hortenſis eſt Europæis, Italis, Gallis, & Anglis; tametſi amantior ſit agri calidioris. Expandit in pediculis frondes digitatas, plurimùm foliis ſeptem, *Salignas*, Lupini, aut Ricini poſitu: in ramulis ſummis Lauendulæ concolores flores, & alicubi albicantes, vt in Cœnobiis Italorum funecinctorum, qui virgarum cinctu ad Venereos frenandos inſultus, quaſi Amuleto, hac freti erant: tametſi ſemen Coriandro par, nonnullis eſitatum libidinis inciet impetum, non ſecus atque Ruthæ ſemen, nonnullis adimit.

ONAGRA, *ſiue Mulcibruta.*

BELLVARVM, cùm fera rabie corda tument, domitricem hanc & demultricem in Apenninis iugis & pleriſq; Alpinis, ac in ipſo Veronēſi Bado ſciſcitati ſumus, num inibi vſpiam comperiſſent: ſed id reſponſi tulimus, nullam repertam plantam, quę quadret Onagræ, præterquam Rhododendrum, Sambucum montanam & Laurum Thynum. Se facilè depręhenſuros ſi ea occurriſſet, ex radicis odore, foliorũ florũ luculenta magnitudine. Et certè non ea fuit negligentia Guinus eruditiſsimus & ſtrenuiſsimus herbarum venator, vt ſi veram inueniſſet, tam raram, tamque expetendam, non & cultu in hortis, & literis poſteritati propagaſſet. Aiunt amici eruditiores, hanc eſſe Lyſimachiæ ſpeciem quandam circa Lugdunum oriundam: at ea herba, non arbor eſt.

PERSICA *Malus.*
Germ. Pferſichbaum.
Bel. Perſeboõ;
Ang. *Perchetre.*

VVLGARIS *Perſica* ſolo mutato & venenata vi, patrio nomine notiſsima hodie eſt arbuſcula, qua conſita ſunt pleraq; omnia Europæ vineta: fronde *Salicis* eſt, aut *Perſicariæ*, Amygdali item flore. Poma ſuccos oblita priores venenatos, iucundi odoris & ſaporis, nec inſalubria ſunt. Carne foris ſucculenta, pube albida obducta, ſublutea quædã, albam pulpam habent. Lutea tota alia præſtantiſsima: non pauca ſanguineo cruore madent: omnibus Labyrinteis alueolis ſculptis; amaro intus nucleo.

AMYGDALVS.
Germ. Amandelbaum
Gal. Amãdier.
Belgis. Amandelboom.

VOCANT Amychas Græcè putaminis Amygdali maturæ rimulas, hiulcáſq; fiſſuras, quãles autumno vbiq; cernere eſt in Galloprouincia, Delphinatu, vbi conſitę ſunt planities

patentiſsimæ Amygdalo arbore,cui facie, fronde ſimilis,& par Perſico, procerior tamen & frondoſior. Ægrè floret Aquilonio cœlo; tametſi in Anglia maturat interdum nuces. Hę interdum peramaræ natura, cultu dulceſcunt,eſculentæq; Theop. & noſtro tempore.

Moſcata NVX, ſiue Myriſtica Macis Arabum & Officin.

AFFINEM fronde & fructu Perſico eſſe arborem nucis Myriſticę, quam frequentem habent inſulę Orientis è Moluſcis, vnà referebant, qui attulerunt eaſdem nuces decerptas ſuis manibus amici,& triplici cortice protectas,quales conditæ proſtant in Officinis,& poſſe noſtro cęlo aſſueſcere negabant. Tota veſcendo eſt condita : nam calloſum extimum putamen eſt,cui proximè ſubeſt Macis Officinis notiſsimus;Cutaceus deinceps liber interiacet Macerem ipſum & nucem, quæ eſt lignoſa, odora & perpinguis, dum recens eſt,& matura.

De Macere in Cinnamomo.

ARBVTVS, ſiue VNEDO d'Arboux.

FRONDES Citri & Lauri,nó tenues,vt perperam legitur apud Dioſcoridē huic ſunt Arbuto , quæ ſecus montoſas & Maritimas vias Galloprouinciæ Norbonæ,æſtate numeroſa Fraga edit, Coccineo hilaris purpuræ aſpectu micantia, & quaſi ſuperbiētia,aceroſis compactis partibus, comoſis intus,edendoque guttur aſperantibus conflata; vnde forte κόμαρος dicta. Berberidi concolor flos calyculis luteolis.

Galeno perperā Epimelis.

Vulgatior LAVRVS baccifera Laurier.

FATIDICÆ Lauro flaueſcit flos, nigreſcunt baccæ maturæ: frondes autem ſempiterno nitent virore;iniectę igni fragorē edūt ſalis ſtrepitu,vnde Daphne quaſi Duophne dicta. Sponte multa calido ſolo,non niſi ſatu in Anglia & Belgio. Alia Gigartifera ſurculo,non ſemine oritur, hyeme in Belgio emoritur,& arbuſculam tantùm æquat.

Laurus humilis virgultacea,non Baccata.

Laurus regia Italorum.

Laurus TYNNVS cærula bacca.

VTRANQVE earū prorſum vultu ęmulatur Laurus Tynnus, valdequàm elegās & noua, aſſurgitque in arboris æmulationem. Fert Corymbaceam vmbellam multis conflatam Terebinthi ſeminibus , aut Gigartis vuarū ſimilibus,ſed ex argenteo in cœruleum luridis. Flore ex albo purpuraſcente. In Valenę nemore Norbonę plurima , & pleriſque locis Ceti montis, inter Cocciferas Ilices,frequens. Premitur oleum ex bacculis , quibus valdequàm lubenter veſcuntur ſturiones, turmatimque ad illas conuolant.

CEDV-

CEDRVS Theoph. cuius Dioſc. MEDICA MALVS, ſiue Cidromela. ARANTIA, LIMONIA, CITRIA, LIMÆ, *& Pomum* ASYRIVM.

HAnc antiqui à ſolo Medo Medicum, ab odoris diuina fragrantia Cedrum & Citriũ dixerũt quaſi Cithyõ odoramentũ Diuis libandũ: tametſi hęc in Africa ſit ſylueſtris, & Olbiæ Galloprouinciæ adeò familiaris in afflatu oræ maritimæ, vt ſempervirentium Lucorum amœnitate & Pomorum fœtura perenni, neutiquam inquilina videatur. Si quis horum Pomorum duo ſumma ſtatuat quaſi faſtigia Arancij & Citrij, vno intuitu cunctas varietates diſcernet: Nam Arantio folium non planè Lauri, ſed veluti geminum, nempe vnum in petiolo quaſi pinnatim ineſt, maiorią; ſubeſt, quod nonnihil anguſtius ſupernè videtur quàm Laurinum. Ipſa autem mala Arantia etiam cortice ſunt reliquis flauiore: nã ex aureo vel herbaceo Charãtiæ fiunt concoloria, minus medicati ſaporis, ſucco gratiore & magis culinis familiaria, interdũ dulcia, interdum acida. Cætero Citrij generi frondes ſunt Arbuti aut Lauri, ſed latiores, nec pinnatæ, multis itẽ intercurſantibus ſecundũ ramos ſentibus: flores niuei Ornithogali aut Styracis, qui condiũtur & miſcẽtur cardiacis: aut ſtillatitiam dant multò ſuauiſſimæ fragrantiæ. *Aqua Napha.*

Hac autem Citri tribu poma *Limonia* vocata frequentiora ſunt, eoq; minoris fiũt: oblõga, ſucco acidiore, acerbiore, frigidiore. Cortice & carne magis eſculentis, nec perinde vt Aranciorum amaris, maioris ad incidendum efficacitatis. *Limones.*

Deinde *Medicum* Dioſc. malum, tres amplexum eſt varietates. Vulgatius eſt ſimilius Limonio, oblonga oui effigie: Sed maiore, cute rugoſiore, magiſq; caperata, odoratius eſt medicatius, antidotis commendatius: Pulpa & ſucco in acetarijs multò gratius. *Citrum.*

Limæ autem quæ dicuntur, illis duplò ferè maiores ſũt, calloſo carnoſo corio, pollicem interdum craſſo, oblonga Cucumeris aut Melonis effigie, ſuperficie concolore Limonio aut Citrio: puluillis & torulis rugoſis papillatim extuberante, vt Citri ſapore condito, & crudo grato. *Limæ.*

Pomum *Aſſyrium* Adami vocatum, è latiore baſi in obtuſiorem conum rotundius turbinatur, vertice circulatim obtuſo & quaſi vmbone depreſſo.

CINAMOMVM & CASSIA Græcorum XYLOCASSIA Offic.

DIcta ſit fortè Græcis κάσυ, quòd corticem coriaceúmve operimentum deſignat, cuiuſmodi Caſſiæ tubuli erant: iſtius autem Cinamomi, puta folia, corticem, & ſurculos, quæ vidimus, quæ partim audiuimus à peregrinatoribus, partim & legimus, teſtantur eſſe arborem aſſimilem Oleæ magnitudine: adeò ſimilitudine Lauri & Arbuti, vt quidã recentiores minus conſideratè hanc fecerint cum noſtra Lauro eãdem, ſed duntaxat ſolo diuerſã. Iam non ambigitur, an vera extet Caſſia, ſed diſceptatur, quid ab hac Cinamomum diſtet. Iſtud autem hodiernum Cinamomum, neq; idem Caſſiæ, neq; tamen multò diuerſũ eſſe, certũ eſt. Nam ſi vtriuſq; ex Dioſcoride notas perpendas, videbis fermè eaſdem eſſe vires, non item diſparem vſum. Si recentioribus aſſentiaris, & exploratioribus, eiuſdem arboris non ita diuerſas partes eſſe diſces. Quod etiam percipitur de Galeno & Plinio. Nam quod vterque ſuſpicatus eſt, adeo veriſimile eſt, vt veriſſimum videatur: nẽpe, eſſe variæ arboris, aut eiuſdẽ diuerſas partes. Deſcriptioni Dioſc. nõ magnoperè attendendum: nam cum dicit varias ſpecies eſſe, intelligit gradus potius & varietates, etiam vnius ſpeciei. Locus eſt Arabia, nempe Emporium, quemadmodum hodie Veneta vocatur Terebintha iris & alia multa. Planta ipſa ſtolones ῥαβδί, id eſt, rami, παχύφλοιος, id eſt, Craſſi corticis : igitur non arborem, nec quidem ramum, ſed potius eius corticem deſcribit, coloriſque notam apponit κοραλλίζουσαν, id eſt, Coralli æmulam, nempe nondum perpoliti aut nitentis ϛενήν, id eſt, anguſtam valde: Nam ſi craſſo ſunt cortice, tubum non valde latum relinquunt. Ideoque craſſam & latam addit. Quibus è coniecturis

quid inter Cinamomum & Caſſiam ſit differentiæ percipi poteſt. Nos verò meminimus duodecim annis fermè elapſis, Caſſiam ad Cinamomum veru m proximè accedentẽ nos vidiſſe in officina Gulielmi *D*ries Pharmacopœi Antuerpienſis, in hac parte valde exercitati. Erat verò multorum iudicio ſurculus ille Cinamomi, baccillo ſolido, fractu facili, Cinamomæo cortice obtecto, cui etiamdum cuticella pallo colore òbducta fuit. Folium verò ſeu pictum, ſeu ſiccum multis in locis videre eſt.

XYLOCASSIA DVM hæc meditaremur, quidã Veneti inſtitores, qui Londini negotiantur Morgano noſtro, corticem, fermè pollicem craſſũ, ſcabrum, caloſum, & foris Ilici aut Oleæ concolorem, interius verò connexum mollius ſuperficie: odore, ſapore & colore quadantenus Canellæ vulgaris, quam prorſum guſtando præſefert noſtra: idcirco & quorundam conſultiorum medicorum ſententia fert eſſe Caſſiæ arboris extimum & craſiſſimum corticẽ, vt iam vnius arboris duos cortices habuerimus, quorum hic ſit craſſior, alter delicatior, odoratior, multoq; ad vtendum commodior. Eſt hic guſtu aſtringenti, ſicco, adq; ſiſtendũ fluorem, vt putarim non parùm oportuno. Eius interior ſuperficies videtur à caudice arboris Canellæ auulſa, odoris præſentia nares feriens, & os manſu, complens guſtu Cinamomeo. Quare non modò non deeſt nobis Cinamomum verum, quod conqueruntur ex Galeni deſcriptione, ſed etiam adſunt plura quàm ille memorat: nempe illud graciliore fiſtula, colore fuſco. ſapore & odore vegetiſſimis, quod plurimi, hodie fit Venetis, & Theriacis vt verum additur Cinamomũ: deinde noſtra Canella vulgatior: poſtremo iſte cortex iam dictus, qui neutiquam eſt contemnendus, oleæ caudici concolor extima ſuperficies, quod magis fulcit coniecturam.

Cortex XYLOCASSIÆ facie, an ſit Dioſc. & Pli. MACER.

INter ſuperioris corticis magna fragmẽta, etiam repertus eſt alius qui ex cuiuſdam arbuſculę ſtipitis imo exẽptus: interiori ſui parte valde, ſimilis & concolor ſuperiori eſt, ſed minus craſſus, ferè inodorus, aut quiddam iuglandis & Lauri redolens, guſtu: perparũ caloris glutiníſve mixti aſtrictioui habens, cum autem Dioſc. & Galeni aſtringens ſit & calfaciat, arboris cortex hic videtur.

- *Piper* { *album, nigrum, longum.*
- *Cubebe Offici.*
- *Caryophylli.*
- *Aſphalatus* { *Rhodius. Roſeus.*
- *Agalochus.*
- *Lacca.*
- *Myrrha.*
- *Bdellium.*
- *Thus.*
- *Thus Lympidum.*
- *Styrax.*

- *Cotonea malus.*
- *Ilex humilis coccifera.*
- *Aquifolia.*
- *Ilex arbor.*
- *Suber Olbiæ Galloprouinciæ folio rotundiore.*
- *Suber anguſtiore folio.*
- *Phellodris.*
- *Querquus.*
- *Cerris Plinij echynata.*
- *Glandes Guineæ.*
- *Galla.*
- *Fagus.*
- *Caſtanea.*
- *Caſtanea equina.*

PIPERIS ROTVNDI *duplicis frutex, longè diuerſus à Pipere longo.*

MInus veram antiquis Piperis plantã, minusq; notã fuiſſe putamus, aut cõfuſis proditã notis, quando etiamnum hodie ab iſtis naucleris qui magnã Piperis nigri vim ad Septentriones aſportarunt, rite referatur effigies: Eam dicebat quidam eorum non imperitus eſſe arborem, plurimi iam fruticem aduolui ſolitam Periclymeni modo, ramis crebribus

bus, tripedalibus. Citrij folio, magis exucto, minus nitido, ima parte perquàm venoſo. In prælongis racemoſisq; gracilibus pediculis gemina ſerie racematimq; acini condũtur, vocãtur hi nigrij: Rugoſi ſunt læuiores & ſæpiſſime vieti.

Albi verò rotundi, tametſi ſcanſilis planta ſit, ſimilima nigræ: tamen calidioris eſſe naturæ indicio eſt feruor, qui maior multò in albo Pipere percipitur, & carius habetur, paucioreq; copia mittitur ex Orientis, ſub Æquatore, Inſulis Molucis.

Piper autem Longum, longe alia planta, alia loco dicenda.

CVBEBE *Offic. non eſt Carpeſium.*

Iſtius Bacculæ, quæ Officinis notiſſima eſt Cubebæ nomenclatura planta, iiſdem penè in locis oritur, & pariter Hederaceus frutex deſcribitur, folijs Myrto latioribus, anguſtioribus Mali Granati: acinuli in ſingulis pediculis ſinguli propendẽt: fieri poteſt vt ſit Nigro *Pip*eri congener quando rugoſum & euanidum videmus.

CARIOPHYLLI.

Non niſi recenti oribus Græcis innotuere Cariophylli, vtpote ex maximè diſſitis oris Indiæ meridionalis Orientis adferri ſoliti. Eius folia quæ habuimus, fuerũt Arantij magnitudine minus virentia: alia latiora & rotundiora oſtendebant Doctiſſimi Comaſcus & *A*nguillara, hic Ferrariæ, ille Venetijs: ſpirabat iſtud Cariophyllum. Flores conditi cum petiolis & ramulis teneris, nonnullis Emporijs celebrioribus, vt Antuerpiæ, Venetijs, & Genuæ ſæpe viſũtur. Alioquin floridi ipſi claui denticellis ſtellatim decuſſãtibus criſtati, noti ſunt omnibus, notamq; arborem facile redderẽt: Eius Gummi quod eximij odoris eſt, glebæ Ammoniaci cõcretione & colore, ſeruamus hic muſarũ theſauris.

ASPALATHVS.

Haud diſpar *A*ſpalathi difficultas, ſed non perinde magna neceſſitas fuit hactenus. Verùm, recentiorum ſedula veſtigatione factũ eſt, vt tres lignorũ differentiæ nobis innotuerint, quarum quælibet Aſpalathi nomine digna eſt. *P*rima nobis viſa Veronæ & muneri data ab eximijs *P*harmacopœis Franciſco Coclear io & Andrea Bellicoco, qui ſuis Theriacis myſticis, de Doctorum Veronenſium conſilio, miſcuerunt. Fruſtrum quod habemus denſum ſolidũ & compactum fuit, quaſi cuiuſdã fruticis imæ parti reſectũ, radiatis fibris, ponderoſum, colore buxeo ſed ſaturiore, ſuauiſſimo odore & pertinaci. Eũ eſſe verum Aſpalathum tum perſuaſi fuimus. Sapor non ita amarus nec guſtu inſuauis.

Altera ſpecies Venetias aduecta Rhodo miſſa fuit: Nicolao Comaſco Medico imprimis erudito, apud quem tum maximum trũcum vidimus, cortice exutum, rubentẽ, taxo concolorem, odore adeò fragrantem, vt quam latè patebat cænaculum eximio imbueret odore. Eiuſdem nos adhuc fruſtulum ſeruamus dono miſſum à peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez, qui ab eodem accepit. *Aſpalathus.*

Aſpalathus Roſeus.

Supereſt tertia, albida foris, intus torulo ſubflauo aut citreo, ſandali albi & Citrini ſimillima albam Roſam ſapit, nullam guſtanti manifeſtam exhibetqualitatem, niſi tantillum calidi, quod vix guſtu diſcerni poteſt. Hanc primùm nobis dono dedit optimus vir Pharmacopœus Londinenſis Morganus & nomẽ id indicauit. Alioqui Oliuaſtri Rhodienſis aut *S*andali ſpeciem arbitrantibus

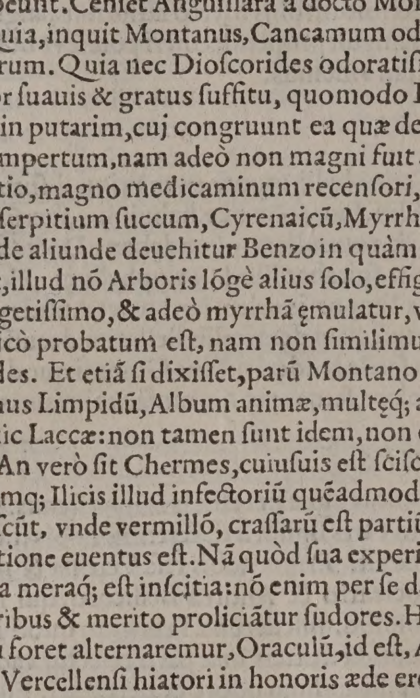
AGALLOCHVS.

QVot ſunt paulò inſtructiores Officinæ,tot ſunt fermè Agallochi ſpecies. Quædam enim Ebenum,Aſpalathum.Aliæ nonnullæ Sandalum, Citrinum aliæ autumant.Sed chariſſimum & vſu probatiſſimum hodie magna copia Venetijs habēt inſtitores,guſtu aſtringenti,præſicco,non multùm amaro,ſuffitu ſuauiſſimum reddit odorem,& ſuccū aut liquorem pinguem,odorem,qualem in Ebeno vel Guaiaco videas,cui concolor,& fortè congener. *Arabū Lacca & offi.an ſit Dioſc.* CANCAMON.

LAccam arborem & nomenclaturam Arabicam eſſe quadantenus arbuto & pruno ſimilem multi referunt, cuius ſint fruſtula & ſurculi, quos vulgari Lacca obductos in officinis habent:quam nullis rationibus ſeueriores veri exactòres, Laccam Arabum Dioſcoridis Cancamū eſſe inficiantur:hinc perſpicuum, quòd alius alio vergit, omnes diuerſi abeunt.Cenſet Anguillara à docto Montano perſuaſus,Benzoin potius eſſe Cancamon. Quia,inquit Montanus,Cancamum odoratiſſimum eſt:Lacca non odorata:ſed neutrum verum.Quia nec Dioſcorides odoratiſſimam dixit,ſed tantùm odoratam:& ſanè eius odor ſuauis & gratus ſuffitu, quomodo Dioſcorides vſus fuit.Addit vir doctus:Itaq; Benzoin putarim,cuj congruunt ea quæ de Cancamo antiqui dixerunt. Neq; iſtud quidem compertum,nam adeò non magni fuit apud antiquos Cancamū,vt Theoph.Galeno atq; Ætio,magno medicaminum recenſori,ſilentio prçteritum ſit, qui tamē toties Balſamū, Laſerpitium ſuccum,Cyrenaicū,Myrrham,Aſpalathum,cæteraq; id genus,inculcāt. Deinde aliunde deuehitur Benzoin quàm Cancamū,ſiquidē hoc Arabicæ plantæ Lachryma eſt,illud nō Arboris lōgè alius ſolo,effigie,& viribus. Iam ſi propterea quia odore fragrat vegetiſſimo,& adeò myrrhā ęmulatur,vt nō rarò imponat(ſic inquit Mōtanus)nō idcirco illicò probatum eſt, nam non ſimilimum,ſed quadantenus ſimile Myrrhæ dixit Dioſcorides. Et etiā ſi dixiſſet,parū Montano id argumentū fauiſſet. Quippe Styrax,Bdellium, Thus Limpidū,Album animæ,multęq; aliæ Lachrymæ, Myrrhæ ſimiles ſunt, & proinde huic Laccæ:non tamen ſunt idem,non eſt igitur Benzoin,CancamumDioſc.

An verò ſit Chermes,cuiuſuis eſt ſciſcitari,at non niſi eruditi ſtatuere. Excrementum namq; Ilicis illud infectoriū quēadmodū cętera querna,quę in vermiū excrementū etiā faſciſcūt, vnde vermillō, craſſarū eſt partiū,aſtringit nō inciditq;: odore nullo,& incerto ex ratione euentus eſt.Nā quòd ſua experimēta quaſi argumēta certa venditāt recentiores,fatua meraq; eſt inſcitia:nō enim per ſe dant neq; certi ſunt,illiusúe, an aliorū ſudorificorū viribus & merito proliciātur ſudores.Hic tamē cum anxij animi quid tanta de re ſtatuēdū foret alternaremur,Oraculū,id eſt, Appolinis ſpecioſū illud delubrū, quod illi glorioſo Vercellenſi hiatori in honoris æde erectū ſperabamus,conſultū rogatūq; ſentētiam ire viſum fuit. At ille illuſit nobis,nec dubiū exemit, ſed turbellæ Pharmacariorū riſum iocóſq; mouit.

Myrrha aut Bdellium ſuo trūco & ſurculo ſpinoſo hærens.

Cçterùm,ſi cui minus placeat iſta valde bona,& iā inde ab vſq; Arabū primis tēporibus vſurpari cœpta ad omnes illas affectiones,quas Dioſcorides cōmendat,potius,quàm illa incerta & inerti vtatur,Myrrham vel Bdellium optimum per nos vſurpare liceat. Quid verò cui magis quadret, in antiballomenis latius.

Myrrha.

MYrrha,quaſi ſuauiter & odore fiuentis vnguētariæq; dictæ,nomen indicat Lachrymæ, ſed cùm tam multa ſit affinitas huic cū Bdellio, Styrace,Cācamo Benzoino,Albo animæ,facit illa arcta ſimilitudo,vt neq; penitus nullā,neq; planè optatā nanciſcamur.Mirrha tamē nō carere nos certū, vt neq; Bdellio,ſed quia vtriq; tanta neceſſitudo, vt nō tam ſpecie quā accidētib⁹ diſtare videātur. Vtrū Bdelliū præferēdum ſit,meritò ambigimus. Etenim quod Bdelliū putatur,quia certò ſcimus

&

& à Rondelletio experimentis perſuaſi ſumus optimè viribus Myrrhæ reſpondere, putamus illud Myrrhæ ſpeciem eſſe, nec vulgare rationis momentum iſtud. Londinum ſuperiore anno allatæ multæ peregrinæ merces fuêre, inter quas quàmplurimos huiuſce ligni ſurculos expiſcati ſumus, ſolida ſubſtantia, cortice duro, nigricante, ſpinis multis & rigidis, craſsiuſculis, horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggeſta, intus foriſque valde quàm amari; Cætera deſcriptioni Diſcoridis perquam ſimilia. Cæterùm fruſtra vellitant ſcriptores iſti, & de colore refragantur herbariorum Senenſi: nam vidimus nos in Officina Guillielmi Drieſch periti Pharmacopœi Antuerpienſis, fuluam, albeſcentem, adeóque viridem *Myrrham*. Itaque illud χλωρὸν, vt eſt vagum ſignificatione, ita congruit rei facilè varianti colore. Siquis namque expiſcetur ſedulò, videbit interdum fruſtula viridantia, cuiuſmodi nos vnum habuimus, quod multis oſtendimus.

BDELLIVM.

BDELLIVM quaſi olidum putridúmve dictum. Quia autem à nemine proditum eſt, qua planta Myrrha manaret, eaque adeò ſimilis proditur Bdellio, vt ferè indiſcretæ ſimilitudinis ſint, valde veriſimile eſt eiuſdem eſſe ſimilitudinis ſpinoſas arbores. Nam & nobis compertum eſt crebro vſu, vtrâuis ciere menſes, mollire admotu, illitu, ſuffitu, ac quouis alio modo, tametſi maioris, minoris virium momento quadantenus; vti cætera omnia, differant, colores, varietates, ſapores, fermè eaſdem. Nam ſi qui de odore vellitét, ſciant ſuauitatem in odore, non ſemper ab ſpecie, ſed gradu mixtionis manare. Etenim eiuſdem generis plantę fœtent quædam, aliæ ſuauiter olent. Itaque ſic accipiendum, Bdellium ſuffitu εὐώδεμ ſiue odoratum dici à Dioſcorid. quemadmodum Vnguis odoratus, Caſtoreum, Muſcus, Styrax liquida, Caphura, aliaq; multa, quæ præ vehementia fœtent, aut ingrata ſunt. Quare cum vtraque proximè alterâ ſpinoſa arbor deſcribatur, & Gummi adeò ſimile effigie fundat, voluerunt quidam, nõn niſi tanquam ſylueſtrem à ſatiuâ Myrrha diſtare Bdellium. Porrò Myrrhæ deſcriptio, quam dant, non eſt ita diuerſa ab eâ quam Plinius Bdellii ſcripto reliquit, Bdellium nominatiſsimam arborem, nigram, magnitudine Oleæ, folio Roboris; fructu Caprifici, naturáque. Quem Caprifici quadantenus effigie fructum induſtria peritiſsimi exoticarum plantarum Caroli Cluſii in verſionibus è Garcia habemus.

STYRAX.

QVOD ex hac emanaret liquor, ac veluti ſtiriatim extillaret, Styrax dicta videtur. Eius feraciſsimus ille tractus Galloprouincię, qui à trium Marię Sororum fano antiquiſsimo, ad forum Iulium vſque porrigitur: eſt namque prope oppidum Solarium collis lætiſſimus & opertus frequenti Styrace, nullidũ illic cognita, quam primi nos iuueniq́ue multi tum Pharmacopœis & ſtudioſis, tum Monſpeſſuli Profeſſoribus oſtendimus: nam iamdiu videramus Venetiis in Franciſcanorum horto: truncus ipſe ſimilis betulę ligno, aut mali cotoneæ: folia vtrauis minora, & quàm Cotoneæ minus rigida, minúſque auerſa parte cana: flos albidus, Arantiæ magnitudine, nõ odore. Baccæ aliquàm multę Staphylodendri magnitudine, rotundiores tamen, quas excipiunt vngulæ ternæ atque amplectuntur, quæ pediculo longo hærent. Inibi tametſi tanta copia eſt, nihil tamen liquoris effluit, ſed Lacrima Styracis Venetias defertur puriſsima perquàm odora, inq́ue grana & glebas hammoniaci modò coactas, quibus ineſt quidam melligeni ſimilis liquor, qualis è facis defluit.

CYDONIA MALA.

Poſt

DE POMI orbiculata circinnatione turbinati Cytonium vocarunt ipſam arborem, quæ vbiuis valde ferax eſt, ſed præcipuè in apricis & viretis calidiorum regionum, vbi malo ſpecioſiore, aureo, melino, fœta viſitur, lanugine tomentacea obducto, ipſa ſit odore grato, perutili ſtomacho carne.

THVS.

THVS παρὰ τὸ θύειν dictum, quòd Diuis faciebant & adolebant thuris glebam, vti etiamnum vulgò fit. Eſt itidem & Thus Lacryma Arabicæ arboris, quæ multis iamdiu ſęculis cognita & vſu recepta, vera genuinaque eſt: Verùm ipſa planta vixdum cognita planè eſt, niſi de paucis notis, quia puſilla eſt arbor, foliis Lentiſcinis, Arabiæ indigena. Eius ſunt vires mirificę, intus & foris aduerſus morbos perquàm graues magnę & conſpicuæ vtilitatis, quas recenſere longum foret.

THVRIS *Limpidi folium aiunt.*

THVRIS Limpidi, pellucidi & reſinæ Cedrię ęmuli nitorem puritatémque Succini aſſequuti, nobis & viſendi & habendi fuit copia multis in locis, quod non perperam Dioſcorid. notis quadrat, ſi notas, vſumque perpendas: nam & dum adoletur ſuauiſsimum halat odorem, & vulneribus, tumoribus, diſcutiendi vi, nonnulla relicta aſtrictione, ad robur partis opem certam fert. Rupellę occidui maris quadrienniũ fermè eſt cùm doctus medicus Launaius nos gummi iſtius glebis, arboris fructu & folio, donauit. Aſſerebat nihil tamen, ſed ſibi relatum à nautis vtrũque, trunci Pino ſimilis ſobolẽ eſſe. At folium, quia valdequàm rarum, nequedum ab vllo depictum, hîc dedimus, magis ſciſcitaturi, ſitne Reſiniferæ plantę, quàm aſſerturi. Eſt namque, quod rarò contingit aliis, ab imo pediculo ad ſummum vſque cuculæ verticem, duplicatum, quaſi ex geminis conflatum tenuibus tunicis, vagina, ſeſquipalmum longa, inſtar infundibuli, hiantis hiſtrionis ſpeciem præ ſe ferentis; ſupernè Galeata videtur, quod de floribus Napelli & Lonchitide, non de foliis vllis, memorant autores.

COCCVS infectoria, ſeu Ilex Coccifera, an Aquifolia Pli.

INFECTORIVM granum cruore miniato & muricato pannos imbuens, nomen Arbuſculæ fuit. Si, quam ſępè meritò & profuſè laudat, ſuam Italiam Senenſis Commentator tam diligenter luſtraſſet, neutiquam dubitaſſet, an huius arbuſcula, vt vocat, reperiatur in Italia, ac multò minus Bizantio Cocciferam Ilicem hanc accerſiuiſſet. Siquidem frequentiſsima hæc humillima Ilex, cùm pleriſq; Italię locis, tum pręſertim in Hetruſco, Romano & Senenſi finitimo agro, locis montoſis, glareoſis, ſterilibus, inter varias Ilices, Smilaces aſperas, Terebinthos, Lentiſcos vbi etiam, tametſi paucæ & parum, nec quotannis, tamen nonnullæ Coccum ferunt. Sed quia minus Coccinum & paucum, citoque euaneſcens, partim ignoratur, partim negligitur. At in Galloprouinciæ Aralatenſi planitie patẽtiſsima, ſolibus ęſtiuis retorrida, ſqualida, glareoſa, lapillis ſilicibúſque conſtrata, & Frontignanę Norbonęque maritimis hanc legunt menſe Maio, annis adeò æſtuoſis, vt totum ſemeſtre nihil penitus pluat. Plebecula tunc turmatim & vicatim confluit illuc Coccum lectum, quem Vermilionem voce vernacula vocitat, atque venundat in mercatu ſingulam libram 12. & interdum vicenis aſsibus Gallicis. Perelegans naturæ opus & viſendum, non tamen fructus aut ſemen, ſed excrementum nobile tantillę Ilicis, quę à cæteris Ilicibus exilitate tantùm differt, horridiore aſpectu, & rigidis ſpinulis, denſis, criſpíſque foliis ac ſinuoſis, anguloſis, minoribus, ſemper virentibus, ſed Agrifolium præ ſe fert. Coccum autem ferunt copioſum, & amplexantur folii imi introflexæ ſpinæ, atq; ſurculi

culi præduri copioſiorem, nitidum, Agrifolij aut Aſparagi hortẽſis planè ſimilem, concolorem. Fuſciore tamen & obſcuriore foris, intus verò ſanguineo cruore lucido gliſcit, quẽ preſſu excipiũt recẽtem ad medicatas cordiq; amicas; Alkermes prę̃ſertim confectiones, Pharmacopœi Mõſpellienſes, Aquiſextienſes, Maſſilienſes, & Arelatenſes, crudo, candido, vel fuluo ſerico, illic etiam à Scrificis vermibus neto & glomerato. Verùm infectores, qui magnam vim cocci emunt, non premũt: ſed aceto aut albo vino irrorant, ne in vermiculos, aut viniſugas exiles muſcas abeat cruor, penè vacuis relictis tunicis. Sicq; in puluerem rubellũ miniatum redactũ ſeruãt, vnde Scoletium antiquis dictum, ſeu vermiculoſũ iſtud eſſe, ſatis liquet: & cõpertiſſimum non eſſe fructum, ſed excrementũ Ilicis: cui in ſurculis ſunt glandes longiores, nitidiores, nigriores Quernis, ſed Echinato acetabulo, non bullato ima parte, incluſę. Flores verò Martio illic promit muſcoſos, ſubluteos aut herbaceos Oleę Ilicis, aut Querquus. Cuius etiam medijs folijs & trũco non raro animaduertimus excremẽta rotunda, rubella, & interdum flaua, maioraq; iſtis, in varijs locis Galliæ, Italiæ, Germaniæ, quercetis prope Baſileam in Heluetia plurima. Quæ non alia videtur ab ea, quam mulierculæ, Dioſcoride dicente, legebant ore, & vocabant Coccum, fortaſſis quadam, vt veriſimilius ſit, ſimilitudine. Sed cùm noſtrati Norbonenſi & Hiſpano nullus hodie notior aut potior habeatur, viréſq; eidem omnes congruãt, quas meminerint ſcriptores, fruſtra iſtum improbat, & alium expetit, qui neutrum probè nouit Senenſis Commẽtator.

Septentrionis AQVIFOLIVM, ſiue AGRIFOLIVM, non eſt Ilex, neque Crateogon, neque Aphricana Palyurus.

LVbens hæc & perquàm frequens arbor creſcit in frigidis regionibus, vt Anglia, Germania, & Francia: calidorum autem duntaxat montoſis alſioſis rarò & ægrè fruteſcit: quare nequit eſſe Palyurus Aphricana, cùm ſit etiã eius iniucundi ſaporis bacca. Neq; eſſe Ilicis ſpeciem certum: non enim glandifera eſt, & natales Ilicum feraces, adeoque æſtuoſos odit. Quare indicta fuit Dioſ. nec fortè valdè nota Græcis. Eſt tamẽ perſimilis Cocco, infectoriæ folio, quod perpetuò viret, ſed lætius hyeme, ſpinis horrido, in margine multilatero, leniter ſinuato: bacca Oxyacanthæ, Kermes, aut Aſparago cõcolor, ſed ingrati ſaporis: cortice ad gluten aucupatorium conficiendum apto.

VTrauis ſuperiorum adeò huic ſimilis eſt, vt non ſit diſcernere illicò facilè, à Cocco præſertim: huius tamen glandoſus Echinatus fructus oblongior eſt, dactylum æquãs, nuſpiam coccum ferẽs, etiam vbi inter Cocciferas Ilices fruteſcit, proceriore maioreque trũco, ramis & frondibus perennibus. *ILEX media Cocciferæ Ilici planè ſuppar, folio Aquifolia.*

Dicta πρῖνος, quia ſerra propter duritiem fuit ſecanda: ſyluæ quædam in Galloprouincia & Norbona, quantæ quantæ ſunt, Iliceta ſũt, cuiuſmodi eſt Garanotius lucus ad Mõſpelium, vbi proceras & querna elegantia quàmplurimas videas, ſed oblongo Arbuti folio, tantillùm dẽticulis per ambitũ aſperato, perpetuò atrovirente, oblongiore, graciliore ſupernè: Querquus glande propendẽte, nucamento muſcoſo, luteolo, non diuerſo. *Ilex arbor aut arborea.* *SVBERIFERA huc acceſſa.*

Eadem illic variat ſtipite humiliore, albidiore foris, & Oleæ ſimiliore: itemque glande, altero tantò minore. *Varietas.*

EST δρύω, erumpo, pullulo, vnde vox δρῦς, qua deſignarũt potiſſimùm glãdiferũ genus, & præſertim Quercũ, quam tum dictæ iam arbores, tum frequentiſſimus occurſus, ipſaq; celſior & ramoſior arboris ſpecies, frondis grandioribus anfractibus ſinuatæ, quauis notatione notiorem faciũt, tum frigidis, tum calidis plagis. De cuius adnata, excrementitiáque multiplici ſobole, plantis, fungis, fructuum rudimentis, muſco & vellere nouitate ſpectando, iam quædam diximus, & multò plura in Agaricis dicemus. De Quercu marina inter Algas, de eſu & vſu Medico omniũ partium & fructuum, deq; Querno ſale conficiendo ad corporis humani & metallorum medicamenta, inter remedia. *QVERQVVS Cerris.*

Querquus αἰγίλωπες ſiue præcelſa dicta CERRIS Ili. triſti prægrandi Echinato glandes.

QVa itur Peſaro Romam publica via, viſuntur celſiſſimæ, alibi minus peruiæ, nec valdè notæ hodie: cuius glandes prægrandes capulum habent Echinatum, ambitu ſquãmis præduris ſibi mutuò incumbentibus, horridum, magnitudinem fere Echini marini aut ſemiconi laricis æquans, cuius nonnullam ſimilitudinem retinet: valde craſſus eſt, interiore ſui parte lenis: glans, quam claudit, nonniſi magnitudine differt, folia maiora multò: eadem alioquin Quercui.

Ex

Suberifer latifolia Ilex glande echinato.

EX vnaqualibet ſuperius narratarum primo quoq; intuitu quiuis ſuberiferā noſcitet Ilicē, φελλὸν à cortice dictā quia ſemper altipetus & immerſabilis vndis manet quē ſi exeris,omnino eandem cum arborea Ilice dixeris. Ei tamē folia & glandes rotundiora, breuiora,item dētata: cortex geminus ſtipitem amicit, alter interior qui perpetuò hæret: alter craſſior duos pollices, rimoſus rugoſus, perquàm leuis, qui deglubitur, & quolibet gētium defertur ad crepidarum ſoleas ſuffulciēdas, aliáq; multa neceſſaria. Multa Galloprouincię maritimis Tholonę, Olbię & alijs adiectis,& in Tuſcanię Lucę pretura.

Suberifera anguſtifolia Ilex.

SED ad Apēnini radices & Anconēſis agri nemoroſis collibꝰ multò frequentiſſima, quæ anguſtiore,lōgiore,minuſq; crenato folio eſt, ad arboream Ilicem accedēte: glādoſo ſemine, cupulo foris pungenti, aſperedine ſquabro.

Phellodris.

QVaſi è cōfuſis Ilicis & querquus in hāc principijs, nomenclaturam Theophra. φελλόδρυν, ſiue Suberiquerquum cōflauit. Etenim de facie & folijs Ilicem quampiam dicas: ipſū autem lignum mollius & laxius Ilice, ſed folij inciſura ſerrata Caſtaneæ, non Querquus: reliqua effigies Ilicis, minor tamen Querūis: maior Ilignis, non glandes,ſed ἄκυλα exiliora & oblongiora.

Citimus hic r… uulu… Theo… dris… cadu… eſt ap… Theo… & Il… fœmi… lib. 3 cap. 1…

Salſi cortex Robur.

EX hac tribu eam meritò quis putet apud Theophraſtum dictam Salſicorticem ἁλιφλοιον,quam hodie robur vel *Roure* vulgus noſtrâs vocitat, vt quæ ſit perquàm ſolido cōpacto trunco,multùm cinerisvrendo relinquente,qualem etiam è vulgari Querno trunco nos parandum curauimus.

An Theoph. Fagus.

QVæ autem Gallas dat Quercus,duplex videtur: Earū vulgatiſſima nemorum & ſaltuū Pedemontium Delphinatus aliarumq; regionum temperatiorum eſt alumna, minore ſtipite,brachijs & fronde. Huius quædam varietas aut differentia videtur Fagus Theophra. dicta vocis argumēto Latinis Eſculus,cuius eſculenta glans & poſt Quernā dulciſſima celebratur,famemq; explebat primis mortalibus: hodie *Fargni* & *Farguo* Italice: *Hargni* Gallice: lignum iſtius firmius proditur,quam vrbanæ Quercus.

AT Fagus vulgaris, glande diuerſa à Querna eſt, triquetra, puſilla, vtrinque acuminata, vnde ὀξύα Theophra. videtur vocata: Ligno etiam eſt minus compacto & robuſto, fronde Populnea, aut Alni: longiuſculéque videtur abeſſe à Quercu; tametſi & hæc potuit Fagus ab edendo dici; cuius glandis nucleus eſca pauperculæ plebi & vrſis quæſita, regionibus frigidis & calidis. **FAGVS.**

CASTANEÆ ſyluæ ſunt Allobrogum & in Aluernis, quamplurimiſque nemoroſis, alſioſis, regionum tamen non frigidiorum; nam cœlum Aquilonium non ferunt: prægrãdes, ſtilis muricatas, echinoſas glandes edunt: medulla omnium glandiferarum ſuauiſsima, & ad panificium aptiſsima: frondibus longioribus Canabinis, aut Ilicis grandioribus, ſimiliter Fago aut Ilici, ſed anguloſis plicis. **CASTANEÆ.**

MIXTÆ quaſi naturę ex Fago & Caſtanea eſt ea quam naucleri vocant Equinã: frondibus digitatis Hellebori aut Ricini, Caſtanee alioquin fimbriis donata: in qua Echinus octennium aut decennium Caſtaneã, eiúſq; nucleum claudit & tuetur ſaporis perboni; vt nõnullas incorruptas prędulces guſtabamus in Muſeolo *Preceptoris* Rõdelletii; & etiamnum habemus dono cuiuſdam *Pictaui*, qui multa rara ex Barutho & Ægypto nobis cõmunicauit. Affabrè viſitur expreſſa, vt quãmplurima, in Commentariis Mathioli. **CASTANEA *equina.***

Sambucus vulgaris corymbacea.
Ebulus, ſiue pumilla Sambucus.
Malus.
Pyrus, Pyraſter.
Meſpilus.
Aria Theoph.
Alpina arbuſcula, bacca Oxyacantha, recentiorum Chamæmeſpilum.
Euonymos Theoph.
Cornus arbor & frutex.
Cornus fœmina, ſiue virga ſanguinea.
Ceraſa & varietates.
Ceraſa racemoſa.
Chamæceraſus.
Prunus ſyl. { *Vtraque.* / *Domeſtica.* / *Varietates.* }
Prunoperſicum.
Armeniaca malus { *Maior.* / *Minor* }
Sebeſten.
Iuiube vtraque
Paliurus
Paliurus altera Theophra.
Paliurus altera peregrina.
Pyracantha.
Berberis.
Myrobalani Arabum.
Thamarindi.
Lotus arbor Dioſcó.
Lotus arbor Theoph.
Guaiacum Patauium.
Guaiacum Officinarum.
Palma ſancta, ſiue Palum ſanctum.

Ebenum.
Tilia { *Fœmina* / *Mas* } *Theoph.*
Vlmus.
Carpinus.
Betula.
Alnus.
Alnus nigra, ſiue Frangula herbariorum.
Nuces auellanæ.
Populus { *Alba* / *Nigra* / *Lybica* }
Arbor Iudæ.
Populus Noui Orbis arboris Iudæ folio.
Morus omnis.
Sycomorus.
Ficus omnis.
Platanus.
Acer.
Sorbus torminalis.
Oxyacantha.
Meſpilus Aronia.
Sambucus { *Aquatica.* / *Varietas.* / *Montana.* }
Piper longum.
Ribes vulgaris & nigra.
Vua criſpa, ſiue Vitis precia.
Amomi & Cardamu differentia.
Roſa ſatiua, ſylueſtris, cærulea, lutea, & varietates.
Eſglentine.
Rubus omnis.
Cynoſbatos.

SAMBVCVS VVLGARIS corymbacea.

QVIA EST LITTORVM CREPIDINVM QVE opacarũ amans, Actea,ſiue ἀκτὴ, quaſi littoralis dicta videtur: Sambucus etiam Latinis vocata, aut potius Sabucus, Sereno monente, à Sabucæ inſtrumenti ſimilitudine, quę illi cum cauis virgis tubiſve medulla exenteratis, quibus nulli non è plebe notiſsima. Sambucus eſt: fraxinea facie, & fronde, ſed latiore, nonnihil ambitu crenato: vmbellis candidis, Drabæ, latioribus, circinatis, magiſque ſpecioſis, & corymbacea fœtura acinulorum ſanguineorum, nigricantium per maturitatem, luxuriante, ad Vuæ æmulationem, Auguſto; quando decerpuntur tranſmittunturque cribris ad pultes, & condimenta, pręſertim apud Germanos & Hel-uetios, vbi pueruli cruorem eſculentum farina denſatum auidè ſorbent. Acetum Gallia è floribus & racemorum ſucco admodùm laudatum & rubrum parat.

Aldermooſt Heluetiorum.

ANNOSÆ arboris, apud Boreales pręſertim, ramis accreſcit excrementum corticoſum coriaceúmve multis dotibus cognitu digniſsimum, plebíque Anglę & Germanæ, Iudæ aures vocatum, propter effigiem auris, quam cartilagineo concretu rugoſóque complexu multis plicis & mandris æmulatur: ſed colore pullo, prædurum, aquis merſum molleſcens, ſpongiæque ritu tumens: anginis certiſsimo experimento vtiliſsimum, & tumoribus intus foríſque nunquam ſatis laudatum: guſtu penè inſipido, cutis elixæ, aut corii.

Auricula Iudæ.

EBVLVS, ſiue pumilla Sambucus.

SCITE admodùm hanc pumillam humilémve Sambucum Dioſcorides dixit, quippe tanta vtriuſq; inter ſe cognatio, vt primo ineunte Vere, niſi quis radicem & ſurculos huius minores teneriorésq; perpendat, non ſit cuiuſlibet diſcernere: verùm hæc annua herba eſt: Sambucus autem annoſa ſit arbor: & Ebulo fronde, faciéque minor ſit; ſcapi duûm cubitorum, odor tetrior, & purgandi vis vegetior. Vmbellę corymbaceæ perquàm ſimiles, ſed veſcendo vix ferendæ. Radix flexuoſa, tenerior, humi latè ſparſa, Vrticæ modo: purgando ſerum efficax; primo Vere colligi ſolita.

MALI.

MALI, MALA.

MALVM arborem, eiúſque tum diuerſitates, tum fructuum varietates, accuratius explicare, vt prolixioris eſſet inſtituti, ita nullius ferè operæpretii; quando Malus vrbana eſt arbor prædiis & paradiſis perquàm familiaris & nota, cuiuſlibet cœli admodùm patiens: Sed amantior tamen humidioris, ſapidior fructus ſiccioribus, primę hodie commendationis *Curtipendula* ad nobilem Alkermes confectionem.

Alia quàmplurima Mala, cultu mangonio, tranſplantatione diuerſa, in Anglia, Belgio, & Northmania, quæ foris intúſque coccinio ſucco & aſpectu micant.

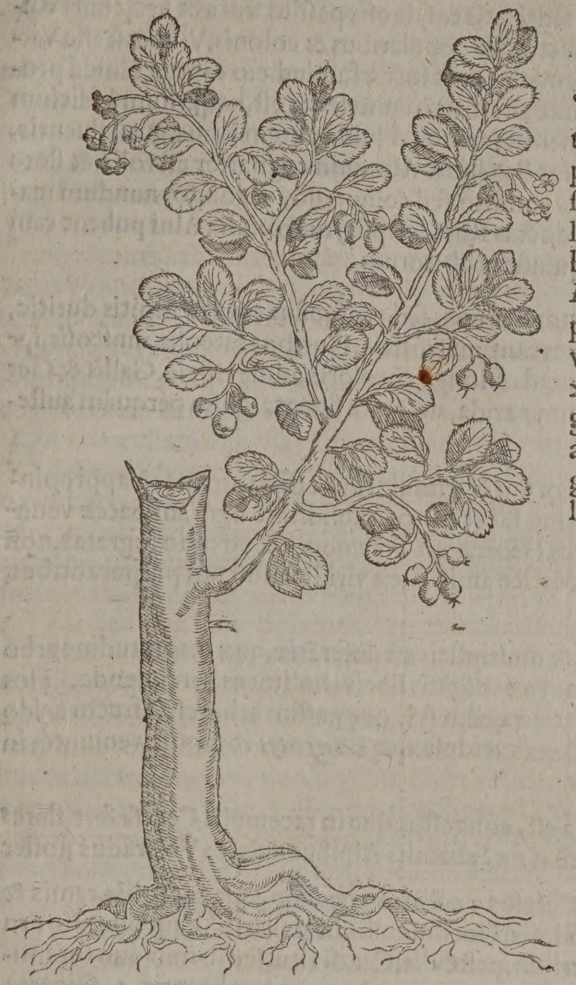
PYRA.

ETIAM *Pyra*, à turbinata effigie pyramidis in modum dicta, fruſtrà quis vel diſcernat à ſuperiore, vel literis mandet: cùm perpetua conſuetudine videndi in viretis, & eſitandi in menſis, nihil frequentius Gallię, Germaniæ, & præſertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ. vbi *Cidre*, & *Pere* admodùm ſuaues potiones vini vicarias factitant. Lubens quàmplurimas differentias & nomenclaturas ſatiuæ & ſylueſtris, tum fructus, tum arboris tacemus, rariora ſimplicia hîc tantùm exequi polliciti.

MESPILVS.

EST MESPILVS arbuſcula congener & ſimilis Sylueſtri *Pyro*, non ſolùm folio, quod tamen longius & anguſtius eſt, ſed etiam pomo, quod item puſillum fert, *Sorbo* domeſtico aut *Pyro* ſylueſtri par magnitudine, guſtu, & effigie; vmbilicello tamen ſupernè extãte, aliquot diuiſuris & vnguiculis folioſis redimito. De iſto politiſsimus *Politianus* cecinit: *Regum imitata Coronas Meſpila*: nam de prima MESPILO, in Oxyacantha.

ARIA

ARIA Theoph. effigie Alni.

NEc ita diſpari aut effigie aut facultate, ſed longe rarior, amãtiorque Alpini cœli, Aria vocata Theophraſ., quam in Angliæ frigidioribus ſyluoſis frequentem videas: rarius calidioribus, necniſi Alpium iugis Norbonenſis Sauenæ & Sabaudiæ. Folio Pyri, Fagi, aut Alni, auerſo, glauco, supernè atrovirente: floribus pluſculis, in vmbella candidis Pyracanthæ, aut Oxyacanthæ: exiguo pomo, rotundo & guſtu Aroniæ Meſpili, aut Cynorhodi alabaſtriculum æquante: ſapore nõ ingrato, nec perinde aſtringente, auiculis expetito.

Arbuſcula frutéxve Alpinus folio Mali, Bacca Oxyacanthæ aut Pyracanthæ.

ET hæc Alpini ſoli indigena in aſperis Mindenis Norbonæ, & ſaxoſis ad Baldum Veronenſem: Flagellis exit vimineis nigricantibus duos treſúe cubitos ſurrectis: folia item ſubtus glauca, ſupernè virentia, propiora nano Pomo, cui nõ abſimilis tota plãta præterquàm fructu, qui bacca Arię ſimilis, æqualis Pyracãthæ aut Oxyacãthæ. Quidam apprimè docti Chamæmeſpilium nobis ſuadebant: alij Euonymum Alpinam faciebant. *Præ*ſicco guſtu nonnihil tamen calido, acri & aſtringente.

Chamemeſpilum.

SEd vt verior, ita & frequẽtior infœlix Euonymos: nulli enim regioni calidę aut frigidę iuxta ſæpes & margines deeſt, aut ignota eſt de ſiliquula quadrangula, quadricoccoúe folliculo, quaternis loculis carinato, quæ totidẽ claudũt ſemina: extimus colos ex puniceo flauet: folia, rãmi, reliquaq; facies illi Mali Punicæ, ſed pallidę ex luteo virgæ, qua nulla materia commodior verunculis culinarijs aptandis, ad carnes laridis ligulis tranſfigendas, ideò Lardariam vocant: tota quiddam ſpirat ingrati: flores luteoli. EVONYMOS *Theoph.*

VIVRNA vulgi Gallorum & Ruellij, an Viburnũ Virgilij?

Ride Sen. Cerbereas latrationes in Guillãd. epiſt. pag. 385.

IN Italiæ, Angliæ, & Galliæ Burgũdæ ſenticetis & ſyluoſis paſſim fruticat hęc, cuius Ruellius nomẽ, quũ accepiſſet *Viurnam* dici à ſuis popularibus & colonis, Viburnũ eſſe Virgilianum coniectauit, è quo prędatus *Senenſis*, & vt ſorex ſuo iudicio captus, Fluidã prodidit. Sedenim neq; Viburnum poteſt hæc aſſeri: non enim lenta eſt, neq; vllum indicium niſi nomen vagum, ex antiquis monumentis ſupereſt. Fluida autem Rhus, quaſi fluentis, Gazæ interpretatio eſt, vt prius monuerat Ruellius. Alioquin cognatior eſt folio & flore Arię & Meſpili, pariter acino in vmbella condito, ſed compreſſo, oblongo, nondum maturo rubro, maturo autẽ nigro, non (vt doctus Ruel. ſcripſit) rubro: folia Alni pubent canitie, & totus frutex albicat, ternûm & quinûm cubitorum.

CORNVS arbor.

ILli conſimilis aſpectu ligni & foliorum Cornus, ſed pluſquàm cornea ſtipitis duritie, interdum iuſti modi arboris, interdum tantùm fruticis. Floribus luteolis, muſcoſis, ipſum ver ortu antevertentibus: fructu Ceraſi oblongę, cõcoloris, oliuę effigie. Gallis & Germanis nota & frequens inter dumeta minus arida, aut iuxta fluenta: guſtu perquàm auſtero, acore non ingrato.

FOEMINA Cornus. Pſeudocrania Cordi. Virga ſanguinea

ALtera, autẽ quæ vocatur fœmina, foliorum & ramulorum effigiatura adeò appropinquat huic Euonymo; vt Cornũ dixerint. Licet ea nõ ſit ſoliditate ligni aut baccæ venuſtate; fert enim puſillas baccas nigricantes Hederæ aut Polemonij, & edendo ingratas, non acidas: flores albos Liguſtri, in virgis cortice amictis, ex viridi in fuſcum purpurantibus, vnde Virgæ ſanguineę dictæ.

CERASA.

TRiuialis etiam cognitionis Ceraſus, & multiplicis eſt differẽtiæ, quæ magnitudine arboris, fructus ſapore diſcernenda eſt, aut ex vulgatis libris holitorijs percipienda. Flos *Perſici* candidior: & rotundiori folio ſatiuæ quàm ſyl. quę paſſim arboreſcit fructu acido mixto, aut dulci. Suauiſſima omnium Ceraſa acidula, quę *Aigrettes* vocantur, veniuntq; in culinas & Officinas.

RACEMOSA.

HÆc non differt niſi quia minor tota eſt, congeſtimque in racemulis Ceraſa fert, flores pariter albos, quales nobis oſtendebat ex Sabaudis Alpibus delatos Valerãdus noſter.

CHAMÆCERASVS.

PErquàm rara & *A*lpigena humilis Ceraſus, cubitum pedéue ęquans, folijs, ramis & ſtipite Cornus, albidis, ſquallidis nodoſis. Floribus albidis, pallẽtibus, aut luteolis. Fructus binos maturat in pediculis longioribus, pendulis, Ceraſi ritu, ſed in imo duo foramina albida, quoddam rudimentum pupillarum aut oculorum adumbrantia: Gigarta quina, aut ſena, albida, lucida, Oxyacanthæ paria.

BRVNVS ſyl.

Varietates.

VBique viarum agros ſepit, aut ſepes fulcit inter arbuſta vitæ contumacis Sylueſtris *P*runus: iam lætiora edens, iamq; & vt plurimùm, puſilla pruna: quarum frutices gemina in differentia ſũt, altera horridior, minor, ſpinis rigidior, fructu minore, acerbiore, ex quo fit Prunellorum Acatia. Lætior autem ſylueſtris tranſplãtatione, inſertione, & cultu, in grandẽ, proceram, & domeſticam abit: mitiore pomo, ſucculentiore, ſuauiore. Cũctas differentias nec otiũ, nec animus eſt perſequi, cùm liceat bene longas paginas multorum ſcriptorum de iſtis conſulere: Damaſcenis omniũ olim præſtãtiſſimis, Brignolienſia hodie in Galloprouincia palmam præripuerunt bonitate, ſalubritate, & ſapiditate.

PRVNEPES.

POmaria quędam cultiora Gallica quandam Prunoperſicum colũt, cuius fructus caro, Pruni eſt: cute ſubviridi Pruni, ſed nucleo *P*erſici.

ARMENIACA malus { *maior* / *minor*.

Gal. Apricos. Pracotia.

SEd innumeram ferè turbã Prunorũ, Malorum, Ceraſorum, & eiuſmodi fructuũ, paradiſis nimiſquàm notorum, nec lubet, nec licet per anguſtiã temporis & paginæ proſequi, quando ea poſſunt ex varijs & prolixis Rei Ruſtic. ſcriptoribus peti, vti & arborum quàmplurimarum, quæ communione principiorum, cultu mangonio, & inſertione quãpiam diuerſam vel figuram, vel ſpeciem obtinuerunt: vt ſunt *P*runoperſica fortè, & Mala Armeniaca, Præcocia dicta, quæ figura & folio referunt Pyrum, pomo autem ipſo Malum *P*erſicum.

PER-

PERSEA. *De Perſica malo ſuperius & de Perſica nuce.*

PERSEAM aliam eſſe à *P*erſica & temperamento vario, vel de Dioſcoride diſcas, nedum ex Galeno: Id alioqui folia aſtringentia produnt, & is nullas tota ditione Romana, ſed duntaxat Alexandriæ fuiſſe dicit *P*erſeas ex *P*erſide allatas, quum indidem allatis *P*erſicis vniuerſa Italia abundaret, non relinquit id controuerſum. Eapropter ea non niſi paucis nota hodie, quia, vti tunc, rara eſt. Facie eſt apud Theophraſtum præcocis Mali, aut *P*yri, cuius magnitudinem æmulatur: aſtrictione & magnitudine *P*yro ſimilior, fructu autem *P*erſico.

Æginetæ MYXA *& Officina, Sebeſten.*

ISTA *P*runa quæ voce *M*aura ex *S*erapione notiſsima ſunt Officinis: Nec niſi Græcorum recentioribus memorata, propterque muccoſum ſuccum Mixaria vocata, ſunt arboris *P*runo congeneris & conſimilis facultate, quę ægrè ſolo Italico, vel Norbonico aſſueſcit: tametſi *P*linii memoria in Italia creuerit, & noſtra ætate in *M*onſpellienſis agri vrbecula vernaculè *Maßillarges* nominata, quidam amicus aluerit: ſed neglecta, non diu illic ſuperfuit, & tantùm arbuſcula fuit, facie *P*runi & folio, ſed latiore: fructu Iuiubæ cognato, atro & magis viſcido.

Iuiube.

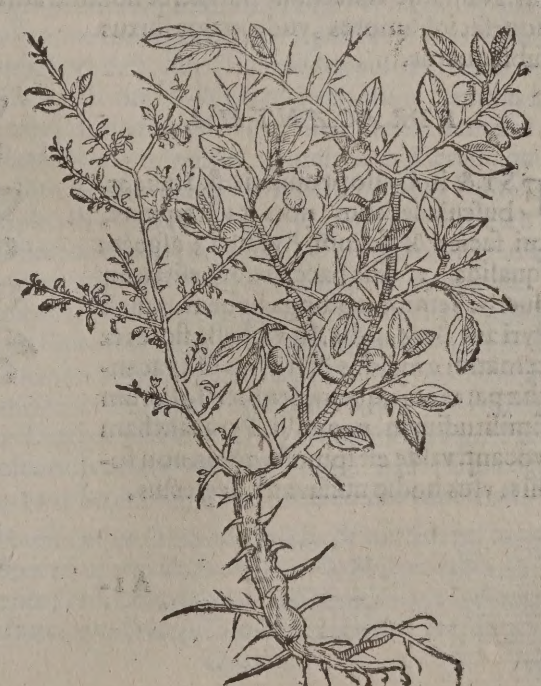
HAC vix vllam reperias quæ ramis foliis totóque ſenticoſo occurſu magis ęmuletur *P*aliurum (quem Rhamnum tertium faciunt) in aridis & glareoſis ſtrigoſis Norbonæ, arboris alicubi, alibi duntaxat fruticis magnitudinem, vt Monſpellii & Anconenſi agro in Italia, aſſequitur: ſurculis præduris, folioſis Lentiſci, aut Rhamni, multis aduncis ſpinis, intercalantibus, præacutis: flos muſcoſus Oleæ aut Rhus *P*linianę, luteolus fructus, dulcis, *P*runi cute Phœnicea, vel Rubella.

Paliurus & Rhamnus.

CVM ſint tam laxæ deſcriptiones vtriuſuis; & ex facultatibus valdè imbecilles coniecturæ, nullum puto poſſe ſtatuere quænam cui ſit præferenda. Quæ huic Dioſcoridis deſcriptioni valdequàm accedit, eſt Rhamnus tertius, nam frutex quantus eſt, prædurus eſt ſtipes, aculeatus, ſemine pingui, lineoque non fuliginoſo, ſed ſatis duro, vt lini: vires huic congruunt: nam lapillos exerit potentiſsimè: diureticus eſt: ac proinde haud abs re doctus Anguillara ambigebat eſſétne Rhamnus Paliurus alio nomine (vt ſæpè fit) nota Africanis tranſmariniſque regionibus, vel Dioſcoridis fuerit vitiatus codex. Quod ad ſemen attinet, huic ſunt terna oſsicula, vti Theophraſtus vult, ſemine Lini æmulo, non fuliginoſo, vti corruptè legitur, læue, non lentum tangenti, & in ſiliqua lata folliculari ſpecie, terna, quaternáve habet, vt ſanè hæc ipſiſsima videatur.

PALIVRVS *altera Theophr. an ſit Iuiuba Syl ueſt.*

QVAM verò lib. 4. & capite Theoph. meminit Paliurum, ſi quis expendat, comperiet alterum eſſe Iuiubam Syluestrem: nam fructus rotundus eſt, ruber, quantus Cedro, cui nucleus ineſt eſui non ineptus: vino immerſus fractus, an concilies ſuauitatem, non tam ſcio, quàm facilè credo,

PALIVRVS alter peregrinus.

SVNT & alia nõnulla, quas ſi auſi eſſemus hîc addere, potuiſſemus pro *P*aliuro ſubdere: nam ſatis cõgruunt, præſertim quædam quæ Mõſpellienſi agro oritur, ſpinis horrida, foliis Oleæ, minoribus, baccis nigris, tricoccis, Smilacis, grauidis, ſucco fuluo, tincturę apto, pręgrandibus, Berberidis modo, granis ternis, ſed minoribus, oblongis, guſtu ſubacri, cuius hîc picturam damus, non procul Monſpellio, qua itur ad ſcaturiginem Lani amnis, ſecus ripam & prope viam multa.

RHAMNVS *primus Dioſco.*

PRIMVS Rhamnus Italiæ, Galliç, & Hollandiç maritimis pluribus in locis, ramoſus ab imo ſummo tenus frutex, aculeatus, ſurculis albidis, foliis anguſtioribus, multis, hęrentibus, Chamæleæ longioribus: iuxta alas fructu denſo, racematim aggeſto, Aſparagi, aut Agrifolii, minore, ſucco flauo, turgido.

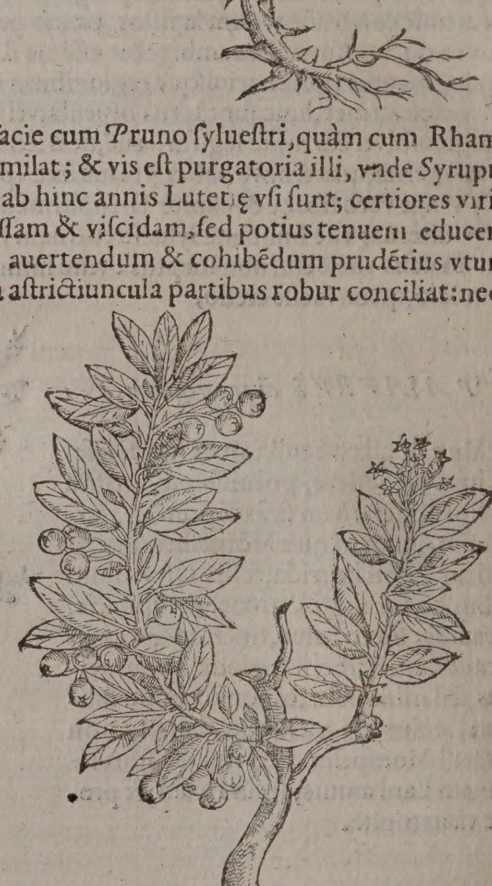

RHAMNVS Secundus Monſpellienſium.

SECVNDA ſpecies Cōmentatoris minus exquiſitè reſpondere Dioſcoridi notis videbitur, illis qui ſecundam ſpeciem Rhamni Monſpellii ſepibus muniendis aptiſsimā viderunt: nam tota planta alba & minoribus floribus, foliis Oleæ, ſed candidioribus Ieſamini pubet, at herbacei coloris: cortice ex viridi palleſcente: vtriuſque rarus vſus: Monſpellienſes hunc Rhamnum ſecundum vocant.

SPINA INFECTORIA, Rhamnus Catharticus, Recentiorum folio & flore Mali ſylue. Bacca Alni nigræ ſiue Frāgulæ.

SPINÆ infectoriæ plus eſt ſimilitudinis facie cum Pruno ſylueſtri, quàm cum Rhamno, cui ſpinis tenus tantùm nonnihil aſsimilat; & vis eſt purgatoria illi, vnde Syrupus paratur, quo noſtri pręceptores iam multis ab hinc annis Lutetię vſi ſunt; certiores viriū quàm Senenſis: vt qui non ad pituitam craſſam & viſcidam, ſed potius tenuem educendam, & impetum eius in articulos citatum auertendum & cohibēdum prudētius vtuntur: Nam ſine calfactione purgat, & nōnulla aſtrictiuncula partibus robur conciliat: neq; liquefacit humores, vnde maior fluxus ſubſequatur.

PYRACANTHA.

EST & in Galloprouincia & Italia arbuſcula ſepibus non ita frequens, cui facies & folium Pyraſtri; aſpectu ſqualida: eius baccæ rubrę eſitantur pueris. Semina oblonga habent, quaſi Pyri aut Berberidis. In vmbella flores racematim candidos & fructus Oxyacanthæ pares edit, quem, propter foliorum ſimilitudinem, nonnulli Pyracantham vocant. valde eſt ſpinoſis ramis, non foliis: vſus hodie nullus aut neglectus.

AL-

BERBERIS

ALGIDIORIS ſoli aut Montani Berberis eſt indigena : fruticat & arboreſcit ſentiçoſa tota,rectis,præduris virgis quinum aut ſenum cubitorũ ; folia numeroſa,rigida, craſsiuſcula, *P*yracanthæ aut *M*yrti,crenata,guſtu acidula edentibus:floribus muſcoſis, emicantibus,Ribes,aut Cornus:perpuſillis acinis, racematim in pediculis conditis, oblongis,Cori item effigie,colore & penè ſapore:cortice cinereo,libro ſubtus luteo , quem Officinę *Bugiam* vocant.

MYROBALANI *Arabum*, *de Græco Myrobalano ſuperius.*

HI Syriaci fructus vulgatius quàm verius Myrobalani vocantur : neque enim glandes ſunt,neque odori,vnguentíſve apti,potius *P*erſicis aut Prunis accenſendi: Quorum etſi complures oriantur differentiæ in Syriacis,*A*rabicis,& Calecutiis regionibus, quibus debentur à Græcis & à nobis:tamẽ quatuor quinquéve duntaxat hodie proſtant in Officinis differentię è totidem arboribus. Nam Cepuliferæ & Citriniferæ eadem videtur arbor,proditurque à nuperis nauigatoribus,Perſici aut Amygdali folio. Bellericiferę autem latiores Laureæ ſunt frondes ; ſed Indiciferæ *S*alicis, cuiuſmodi etiam Emblici videntur : alioquin inter ſe congeneres arbores promunt ipſi fructus ; mediam quandam naturam inter Oleam & Prunum ſortitæ. Horum plurimùm duo genera condiuntur, aut huc condita adferuntur:pluris inſtitores faciunt alterum horum;qui Kebulus,aut Cebulus vocatur,omnium maximus:is oblonga puſilli Limoni,aut *P*erſici effigie,compacta calloſa nigraque carne,ſapore iuglandis cõditę. Alter minor eſt,rotundior,tenerior edendo , Bellericus vocatur. Kebulo ſunt Citrini ſimiliores facie,cute, nucleo oblongo,& pulpa, ſed fulua , vnde nomen. Indi nigri dicti & notiſsimi de colore: nuclei expertes, callo pene lapideo,quos concolorem melancholicum humorẽ , vt cæteros,quemlibet ſuum aptius educere putant. Vltimò Emblici potius fragmenta, quàm integra Pruna, quadantenus triangula,Bellericis minora.

Kebuli. *Bellerici.* *Citrini.* *Nigri.* *Emblici.*

THAMARINDI

NEC magis Græcis olim , nec minus nobis noti hodie fructus quos Thamarindos, quaſi Palmulas,aut Dactylos minus aptè vocarunt. Non enim Indi Orientales,vnde aduehuntur, *P*almæ ſimilis arboris tradunt eſſe, ſed Prunis,folio Saligno,vt Fraxini,minutim inciſo,magnitudine Querci , tametſi effigies fructus Dactylon , ſiue digitum inflexum pręferat,cute,pulpa,fibris neruoſis, fuſcis,& atris intertextum,qui cohibet ſemina terna aut quaterna,Caſsię,compreſſa,& anguloſa : guſtu quouis *P*runo acidiore.

LOTVS ARBOR

LOTI multæ arbores in Gallia Norbonenſi miræ & ſpectãdæ proceritatis occurrunt: ſuperant namque magnitudinẽ quamlibet maximam,vel querquum, vel iuglandem, præſertim loco non procul Monſpellio,cui *Boutonnet* nomẽ:foliis eſt *P*opuli nigræ, vel Betulæ, ſed aliquantò anguſtioribus:baccis nigris,Piperis maioribus,aut Myrthi,rotundis,prius Æſtate virentibus,Autumno nigris,maturis,nuſquam rubris , vt meminit quidam: intus Inbebarum nucleolo ,fructus ſuauis eſui:vulgò pueris expetitus,dulcis namque,neque aſtringens eſt, & tamen dyſenterię prodeſt, hæc Dioſcoridea vulgatiſsima.

GVAIACVM *Fallopii Patauinum*

QVÆ verò in horto Patauino elegantiſsima viſitur , & digentiſsimè colitur , iamdiu à Docto. Fallopio ſata,& Guaiacum credita,videtur eſſe vera Theophraſti:nam magnitudo & folium *P*yri,Lauri,aut Ilicis maioris,niger fructus, magnitudine Ceraſi , qui per initia viret , ſine pediculo;vel admodùm exiguo,deinde fuſceſcit maturus , dulcis valde ſiccatus,id teſtantur : & hæc Theophraſti *P*liniíque Lotus. Quam cùm turbulentus Commentator neſcit diſtinguere, nihil aliud quàm ineptè congeſta verborum mole onerat lectorem diſcendi auidum. Namque quam ſibi Conſtantinopoli miſſam iactat, non alia eſt certò , tametſi ille non depinxerit, quàm *P*atauina. Sed quia illa ſicca miſſa fuit, paulò arctior ſtrigoſiórve erat,alioqui foliorũ & vniuerſæ ſtirpis idem modus:quod nobis certò licet aſpectu ipſo & doctiſsimorum fide aſſerere,nempe Bauhini noſtri Medici Lugdunenſis,omnium ſtirpium conſultiſsimi , atque Valerandi *Donrez* peritiſsimi inibi *P*harmacopœi,qui eandem in *S*yluis Lugdunenſibus copioſam colligit. Itaque duæ ſunt omnino cognitæ ſpecies: altera Dioſcoridis,altera *P*linii & Theop. nam iſtius corticẽ ſcarificabamus adacto ſcalpello nos,intus libro luteo, foris fuſco colore tum fructu.

GVAIACVM.

ISTVD lignum ex Orientis Calecutii Indiis,eq́ue Occiduis inſulis & continenti noui orbis maxima copia minimo pretio cõparatum,vel Barbitonſores & Mulomedici non norunt, nedum eruditi artifices, qui lubente Deo, huius ligni & artis ope,diram Indicam luem,quæ longè lateque per vninerſam Europam ſæuiter ſerpſiſſet,eõdem vnde irrepſe-

rat., penè iam repulerunt, tamen nondum plenè innotuit arboris ipſius figura natiua, quam exactè delineatam dabimus nos breui, modò amicos noſtros fruſtrata non fuerit nauis & ſpes: aiunt hi proceram ſpecioſam arborem eſſe: folia quidam Maligranati, alii Ilicis, aut Arbuti modo, firma, minora, nitida, frondes dicunt: caudici corticem albidum, quadam nigritie viridante, maculoſum: flores luteos plerique omnes faciunt: fructum naucleri neſciunt delineare, ſed rotundum, nec ita magnum dicunt. Hiſpalenſes ſcriptores luteum itē cùm maturuerit dicunt, geminis quaſi Lupinis conflatum: Lignum præſtantiſsimum quod nigerrimum & pinguiſsimum: de cuius immenſa vtilitate & oleo, quod ſine Alembico elicitur, dicendum poſteà.

Indiæ Occiduæ Palmæ ſanctæ

PALMÆ SANCTÆ *ſimilis arbor.*

EX eiuſdem claſsis Naucleris, qui indidem ſuperiore æſtate in Angliam remearunt, habuit *Morganus* & nos ab illo ſurculos, quos per ſculptorum paucitatem non licuit hîc appingere; ita nec alia quàmplurima, quæ in operis calce cernentur. Rami ſunt arboris grandioris, recti, cortice arboris Indę, folio Citrii, carnoſo, nudo, Lauri latiore, breuiore, neruoſo, horum in ſummis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodum compreſsi, numo coronæ Gallicæ ferè pares, quorum medio inſunt ſemina Lentis effigie & colore, compreſsiora, guſtu amaricante.

Palum Sanctū Indiæ Occiduæ.

HANC quidem arbitrabantur *Palmam*, aut *Palum Sanctum*, quę ſpecies diuerſa à Guaiaco eſt, quamuis ſimilis deſignetur: nempe nō vaſta, vt Fraxinus, ſed minor, & ei cōcolor cortice: folia cuiuſmodi Plantago, ſed craſsiora, minora, pinguiora, breuiora: fructus Iuglandis magnitudine, aluo ſubducendæ idonei.

Hebenum, ſiue Xylelos Officin.

OFFICINARVM Hebenū quin ſit ſpecies Guaiaci nihil obſtat: nā prædurę aſſulæ, grauiſsimæ, quę in officinis viſuntur, & aquæ merſæ ſidunt, tum pinguedo, quę exudat igni, perinde atque è Guaiaco, tum aſpectus ipſe, & vires, ac ſapor, videntur teſtari: nam odor etiam ei ineſt Guaiaci, vires ad eadem quę Guaiacum cōmendantur. Ne porrò quis obiiciat, ſolam Indiam nigrum ferre Hebenum ex *Poëta*; dicimus, Hebeno idem euenire poſſe vt Guaiaco, quod non modò in Traprobanię finitimis ad Orientem Auſtrum, ſed etiam in India occidua longiſsimè diſsita, ſylueſtris frondet.

TILIA *fœmina Theophr.*

ALIA eſt hæc à Dioſcoridis Phylerea, & per y ſcribenda, quòd in tenues aſſulas & phyluras diſcerpatur. Frequentior multò Septentrionis frigidioribus Germaniæ, Belgię, & Gallię, quàm Italiæ, vel Norbonæ: pulcherrima Baſileæ Heluetiorū in Diui Petri area, patulis ramis, ſparſis, inque vaſtæ magnitudinis ambitum fornicatum propagata, folio latiore, *Populneo* aut Betulę, ſerrato ambitu Loti: ramis item frondoſis, & Amentis per initia Coryli aut Iuglandis.

TILIA MAS.

MAS autem non perinde effigie tota atque folio differt, tametſi exiguum ſit diſcrimen: folia Vlmi ſcabra rugoſáve ſunt: floſculos, non baccas, vti fœmina, fert, ſed ſemen & flores in folliculis Carpini modo.

VLMVS.

VLMVS multò vulgatiſsima notatuque facillima eſt: folio non adeò illi diſsimili, aut Alni. Folliculis vermium volucellorum & fuliginis refertis, ſaliuaris limo aut liquori manantibus. Buxi color ligno.

CARPINVS.

VOLVNT recentiores hanc eſſe Carpinum Theophra. tametſi Vlmo congener ſit: foliis quippe iiſdem, ſed follicoſa ſobole ſeminis, cuiuſmodi fatuagines in caudatis floribus Lupuli.

BETVLA.

ET Betula perinde pueris nota, vt de virgis infeſta, folio Alni aut Fagi: virgis flexilibus, rectis, gracilibus, ad ſcopas nectendas idoneis: nucamento Coryli.

Alnus nigra, Germano. Faulbom an Colycea Theo. Frangula.

VDOS ſalicum natales crepidinéſque riuulorum ſequitur hęc, ad infectoriam quęſita, & valde nota de Coryli figura conſimili: cuius corticis potiſsimus vſus: ruffeſcit is ex fuſco.

Nux Auellanæ

OBVIA paucioribus locis hęc, niſi ad *Septentriones*, vt Angliæ, Germaniæ, & Northmanniæ ſyluoſis vdis, folio Alni aut Ceraſi, aut Cornus, fuſco: flores albi, nec diſsimiles. Baccæ exiguæ, quantæ *Piperis* grana, quæ primùm virent, deinde rubent, demùm maturæ atræ fiunt, inſuaui guſtu: virgultis frangēdo teneris, ideo Frangúla nōnullis dicta: cortice nigro, ſed glaucis maculis aſperſo, libro ſubtus flauo, vomitum ciente, & aquas ſeceſſu deturbantur.

Amelãcher Galloprouinciæ mõtanæ, an eadem Aliſier Gallorũ?

VIx vllus locus paulò aſperior montanæ Galloprouinciæ eſt cui deſit huius fruticis prouẽtus. Surrigit autem quãplurima virgulta recta, læuia, polita, prædura; cortice obducta nigro, & folijs oblongis, Berberidis, maioribus, firmis, inter quæ crebra fœtura baccæ rotundæ admodùm nigræ & plenæ erumpit, magnitudine Myrti, ſapore planè melleo, & pergrato plebeculæ, quas ideo vocat Amelãchos, quaſi mellea. Virgis ſurrigitur virentibus & ramoſis, omnium rigidiſſimis & duriſſimis, quaternos aut quinos cubitos longis: quibus in ſcopas vinctis, vtuntur ad areas verrẽdas. *Scatent hac loca aſpera prope Diuiam Moſterias & Siſteronem illic vrbeculas.* *Corylus perſimilis, Aluo.*

NVX Auellana.

RAmis & fronde Colurnus ſuperiori Alno ſimilis admodũ ſed catulis pendulis hyeme, Vitimoris betulæ quàm Alni: nuces ipſæ piſtachijs pares, tũ ſatiuæ, tum ſylueſtres: vel pueris eſu notiſſimæ.

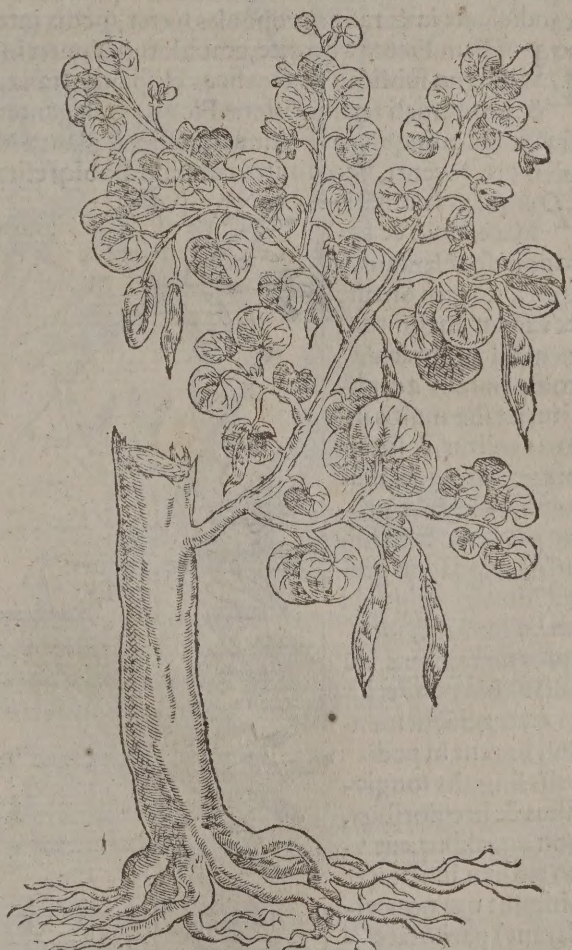
POPVLVS *nigra*

EST fluentorũ riguorumúe vtraq; populus aſſecla, ſed nigra frequentior, folio rotundo, oblongo, ſupernè acuto, initio atrovirente, hederaceo, in cuius pediculis oblõgis racematim hærent acinuli, Piperis rotundi ritu. Quæ verò alba vocatur, frõdibus eſt perpetuò tremulis, ſupernè virentibus, ſubtus incanis, Tuſſilaginis, interdũ in angulos exeuntibus: catulos ante foliorum exortum, latifolio Salici modo edit. *Alba.*

Lybica ex vtrauis earũ facilè noſcitur, ſed magis nigrę aſſimilatur, rotũdiore, minore, & breuiore folio, duriore, albiore, obtuſiore, ſed crebrò criſtato, aut ſinuato, adhuc magis tremulo: vnde Gallis *Trẽbli* dicta. *Lybica.*

Arbor IVDÆ Monſpellienſiũ ſitne CERCIS Theoph.

CErcis Theoph. ob ſiliquam ſemenq; lentis effigie indicatur pervenuſta arbor hæc: quæ itidem propter riuos aut lætiores margines interdum & in collibus Veronæ amœnis & Norbonę, Hetrurię etiã nõ procul Sienas, quò min⁹ decuit hãc ignotam fuiſſe Senenſi, nam ſi nouiſſet, qui alioqui ſolitus eſt vel triuiales quaſdam Conſtãtinopoli accerſere, & occaſionẽ dicendi parũ tempeſtiuam de plantis arripere, exq; alijs Cõmẽtarijs in ſuos rapere, iſtã ſuã popularem tacuiſſe. Venuſtas hanc ilicò oculis commẽdat & notam facit. Flos copioſus cõfertim pullulãtibus aut nondũ exortis folijs, purpureus punicãs, hilaris, Ciceculæ aut *Piſi*. Siliquæ per Auguſtũ maturãt, ſemẽ Lentis effigie, cõpreſſum, Geniſtæúe: ipſæ foris Xirãpelino ſiliquæ aut ſpadiceo fulgore micãt cõpreſſæ, digito latiores & longiores, quadantenus Senæ ſed rectæ: folio exactè rotundo, Aſari, neruoſo & venoſo, Cyclaminis, craſſo nitido.

Prægrandi folio rotundo noui orbis populus.

E Nouo orbe nõ ita dudũ nec min⁹ elegãtes nec parum ſimilis arboris ramos prægrãdes Angli mercatores illinc reuerſi attulerũt, quorũ Morgani dono iconẽ exhibem⁹ inferius: virgulta ſũt aliquãtùm flexuoſa, & per ſemipalmũ palmũq; crebra, geniculata, veluti inſertione cõmiſſuraq; partiũ nodoſa vnde exeũt è ſingulo pediculo ſingula folia, ora exquiſitè rotũda, nec vſpiã niſi qua pediculis hęret, intercisa craſſa, rigida, latiora Arboris Iudę: cui Populi alternatim exeũt pręlõgi loruli, ſtipati acinulis multis exiguis, planè Populi

ritu

ritu,quare & hanc Populum Perunianam vocare viſum fuit:guſtu perquam aſtringente, aliquãtùm calfaciente,ſubſalſo.

MORVS omnis

IVVAT morum temperies cœli moderatior,cuiuſmodi eſt agri Veronenſis,Auinionenſis in Galloprouincia, & pleriſq; locis,vbi ex viui radice panguntur ad ſolertis vermis Serici paſtionem:vulgatior morus ſerotinos flores edit,catulos hirſutos & folia Alni oblongiora,maiora,rotundiora,nigriora, ſquabra, læuiter crenata mora,matureſcẽtia cocci nis conflata primùm acinulis: matura cruentatis,& ſuauiſsima in delicijs. ALBA.

Pumilla quam voçant Chamæmorum nonniſi modo magnitudine pro totius rata parte diſtat. Nec itidem Chamæſycus,ſiue humilis Ficus.

SED enim albæ minora imbecilliora ſunt folia, tenuiora, ſinuata ambitu, albæ populi, aut Sambuci montanę albida flacida gratiora,ſed mora multò inſipidiora,candida nitent,ad nauſeam potius quàm alendum nata,caduca fatuè dulcia,tota arbore minore: quam tamen pluris faciunt coloni ad velleris opus. SYCOMORVS.

EX Sxria & Ægypto Sycomorum aut potius Moroficum (vt Celſus diceret)quidam fruſtrà ſunt cõati Italiæ Hiſpaniæq; tum Europeæ,tum Indicæ inquilinam facere:nam ne germinauit quidem: tametſi in ſyluis Syriacis perfamiliarem eſſe, vel Propheta teſtatur Amos,qui ſe Opilionę̃ dicebat & legere ſolitũ Sycomora illic aut locis vicinis: nec pauci ſunt hodie qui eãdem inibi illuc peregrinati viderunt, Amiciſq; noſtris & nobis quidã ſtudioſiores ambulones Monachi, Veronę & Bononiæ ita oratione rapreſentabãt, ſimiliorem multò moro quàm Ficui:fronde Apoci aut Mori,& cognitu facillimã de fructu,qui caudici,aut imis ramis propè alas hæret,media inter Ficũ & morum conſtitutione & figura,puſillam Ficum æquante,granulorum tamen intus experte.

FICVS.

ESt magno ſubſidio fructus ficus Hiſpaniæ,Italiæ,& Galloprouinciæ,vbi ſyluulas verna & Autumnali fœtura biferæ Ficus,perelegantes videas:fronde prægrandi,lacinijs anfractuoſis quinquepartitò ſinuata,aſperà, glauca Mori albi & ſpondyli: fructu ſuauiore pleniore, recenti, ſicco ſolito, cuiuſmodi vbiq; eſitantur.

PLATANVS

PErquàm familiãris Macedonio & Pęloponeſo Platanus, quæ alibi raró oritur, & vaſtam magnitudinem ad vmbracula comparatam adipiſcitur:Italiæ multis in locis colitur,& ſpecioſa viſitur,nec minus annoſa Florẽtiæ prope pomęria,& in ſuburbio quodã, nõ procul mœnijs vrbis,vbi hoſce ramos & ſurculos defregimus Augusto,cum penè echini maturuiſſent:penduli hærent hi pediculis ſingulis longioribus & breuioribus, non æqualibus,aut vno exortu iunctis(vt pingunt qui non viderant) parillitate vuedonis ferè,Bardanæ concolores,apiculis aceroſis aſperati, Sphærophali in modum,quę ſunt ſemina

ipſa

ipſa ſcabioſæ montanæ non diſsimilia, tomento leni ſubruffo intexta: fronde perquàm lata (vnde Platanus dicta) Vitis aut Aceris, ſed altioribus ſinuũ diuiſuris, & laciniis porrectioribus, dentatis: ligno non valde compacto.

ACER. *Galli*, Errable.

ACVTIE foliorum cognitu facilis Aceris ſpecies illa, quam antiqui vocarũt κλινότροχον, tãta quippe folia ſimilitudine ſunt cum *Platano*, vt *Panepiſtemos* Cardanus ille ſibi viſas *Platanos* frequentes in Scotia literis mãdarit, & nõ nulli prope Oxoniã eaſdẽ oriri ſponte nobis aſſeruerint, etiamq; oſtẽderint hanc rati eſſe Platanũ: eſt quippe ambitu & diuiſura Platani aut Sorbi Torminalis vocatę, nõ tamẽ adeò profundè acta; anguſtius folium eſt, nec ita cõpleta circinatione, vt ex ramuli huius cum cõmuni Aceris intuitu pictura hîc monet. Folliacea ſiliqua cõpreſſa, bipennem expãſam, & inuerſam, aut Papillionis alas imitata, vno vtrinque ſemine donata: muſcoſi flores, luteoli, Corni, aut Aſaræ Darac.

Varietates.

HVIVS congeneres duæ ſunt: vnius folia (quæ Theophra. *S*phendamnos eſt) angulis Hederaceis, ternis & quinis, ſuperiorem æmulantur, ſunt minora tamen, & minore folliculo. Hæc vbiuis præruptis & ſyluoſis frequentior. Infrequentior altera Septentrioni, quæ fortè apud Theophra. Zygia ſit: tametſi & frigidis proficiat, folio & fuctu minus lacinioſo, minore: flauente intus ligno.

SORBVS TORMINALIS.

CALIDARVM & frigidarum, *A*ngliæ, & Norbonæ Valena ſylua familiaris hæc Sorbus, flore, fructu, & nucleis *A*riæ vel Meſpili Aroniæ. Folio Aceris, Vitis, aut *P*opuli albæ.

OXYACANtha.

RECEPTA iã vſu & nomine Oxyacantha vera eſt illa, quam Galli *Aubeſpin*, Angli *May* dicunt: folio eſt *M*eſpili *A*roniæ, Apii inciſura: ramis duris & mucronibus ſeptis: floribus cãdidis vel rubentibus, odoratis, fructibus baccíſve rubris, guſtu ſubauſteris.

MESPILVS *aronia.* *Vulgò Monſpeſ. Pometz.* *Ita. Aſaides.*

HVIC eſt perquàm ſimilis arbuſcula in ſylua Valena, tribus à Monſpellio leucis ſpontè orta, folia edens ſimilima, ſed latiora, frũctum rubrũ, quadruplò, triplóve maiorẽ, *A*uellanæ parem, ſuauem guſtanti: nucleis ternis, duriuſculis, *S*eptembris initio maturis.

MON-

MONTANA *Sambucus racemoſa.*

MONTIVM & Nemorum amaſia Sambucus, ſuperioribus perquam ſimilis, facie, cortice & ligno concolor eſt, ſed fronde minore: flore autem non in vmbella, ſed racematim Liguſtri in morem ex luteo albicante, racemóſque multis acinis congeſtos, odoratis, Coccineis & puniceis, vuã integrã exprimentibus relinquẽte, nõ inſuaues per Auguſtum eſui, vti ceruis, frondes, quas depaſci dicuntur auidiſsimè, præſertim dum prægnantes ſunt fœminæ. Frigidi eſt temperamenti ſomnúmque conciliare potis, adeóq; veternum, præſertim baccarum eſu: qui ſi nimius, admodùm noxius proditur.

SAMBVCVS *Montana racemoſa.* AQVATICA. ROSEA.

AQVATICA NIHILO ſecius & hęc ſibi nomẽ Actæ vindicat, vtpote vmbroſarum amœnarúmq; riparum, quas rblandè igant aquæ, alumna, in Germaniæ, Gallię, Anglię, Italiæ, Pedemontiúmque pratenſibus, vdis, conualliúmq; marginibus: verùm fronde potius propiúſque Aceri, quàm Ribes nigræ, vel quàm Sãbuco accedit; virgis gracilioribus, geniculatis, politis, fractu facilibus, *S*anguineæ, frutici ſiue cornui fœminę concoloribus, nec medulla pluri: florum foliolis Thlaſpi Candiæ, latioribus quàm Sambuci, ſed effigie & odore ſimilibus, vti & ſemine ruberrimo, compreſſo, Viburri, dictę fluidę Theoph. guſtu nauſeam faciente: Gallinis & auibus in cibum cedit.

ROSEA. ELEGANTIOR, hilarior aſpectu, & ratior Roſea *S*AMBVCVS hæc, herbarum ſtudioſis in hortis alitur: Folio, ſtipite, toto habitu aquaticã Sambucum præfert, flore tantùm viſu iucundo, multiplo, glomeratim cõgeſto, Roſam candidam ęquante & effigiante, diſcernitur.

Bryoniæ folio Amomũ Græcorum & Plinij. Alterũ apud Plinium Punicæ folia.

NON parum affinitatis Amomo eſſe cum Cardamomo, præter ipſam nomenclaturã & vires aromaticas, in antidòta addi ſolitas, itemque ſomnificas, tum Theophraſti & Plinii autoritas nos certiores reddunt: vt enim Dioſco. poſterior vixit Plinius, ita certiorem collationem reliquit; vbi inquit; *Simile eſt Amomum Cardamomo nomine, frutice, ſemine oblongo: metitur eodẽ modo & in Arabia.* Dixerat idem paulò ſuperius: *Amomi vua in vſu eſt, Indica vite Labruſca*, quare quam Labruſcã Indicã vocat hîc, videtur cum Amomo Dioſcor. folio vitis albæ, eadem: quæ cùm doctos diu exercuiſſet, & eos peregrina planta defeciſ-

defeciſſet, noſtram Ribes nigram opinati ſunt: quæ vt vera non ſit, ſaltem monumento eſſe poterit ad veram veſtigandam. Et alioqui non indigna cognitu, folio viticeo, aut Bryoniæ, virgultis odoris, interfindendum virentibus, nigræ vuæ modo racemoſa, floſculis herbidis, luteolis: locis ſyluoſis Alpinis frequens, & in hortis culta, vt Hypris, & alibi, in Occidua Flandria. *Ribes nigra & Rubra.*

Eſt alia Ribes longe ſimilima folio, facie & ſurculis, baccis non nigris, ſed rubris, pellucidis, ſuauioribus multò, & notioribus, tum officinis ad Rob. de Ribes, tum hortis.

VErum, & alterum deſcribit Amomum Plinius, quaſi excribens aliorum ſententia, qui exiſtimauerũt eſſe fruticem Myrtuoſum, *Palmi* altitudine: laudabatur quàm maximè Punici mali folijs ſimile, nec rugoſis, colore ruffo. *Preciũ* vuæ in libras x. & xl. Adulterabatur autem folijs *Punicis*. Hinc item factum, vt accuratiores expenſores arbitrati fuerint, illum fruticem acini Alkekengi, & folio Punicæ aut Perſicæ, qualem in Solonis dèſcripſimus. Et quàmuis autores conſulturo, in promptu erit noſſe nos hodie vtroq; vero Amomo carere: tamen haſce plantas huc adductas eſſe par fuit, ad veras, quando ſeſe offerent, certius dignoſcendas. AMOMVM *apud Pli. Punicæ folio*

QVi verò ignauiorem huius vuam ducerent, aliam peregrinam plantã, vt multò Amomo aptiorem, adducunt: quæquidem ipſis acinis, aut granulis Piperis minoribus, Cubebæ rotundioribus, pedicellis extantibus ipſóq; demum guſtu, illam Amomi vuam adumbrat. Sunt tamen ea quolibet *Pipere* feruidiora, acriora, nec aromatica. Eóq; *Piemento del rabo* vocãt Luſitani, quorũ cõmercio ex Indijs habemus: ſed iam deſitũ adferri in Septentrionem, ne vulgatum Piper vileſceret. Peper met ſteerten vocabant Belgæ, id eſt, caudatum Piper: folia produntur vitis Anguillaræ. *Piper caudatũ.*

EAdem delineatione perſuaſi, non paucis placuit Roſa Hiericontea vocata pro *Amomo*: quod tamen minimè decuit eos aſſerere, incertos foliorum, quæ meminimus vidiſſe, & creuiſſe Doct. Treuiſano *Patauij*. Creſcit enim haud ita difficile ex ſemine recenti: hærent autem ſeminula complura, racematim vnà ſtipata, glumoſa, Sorgi minora; & intra fruticis, cancellatim, reticulatimque implexi glomum contenta. Folia verò non ſuccurrunt. *Roſa Hiericõtẽa*

IAm autem qui nouit Amomum Dioſcoridis & Plinij, illicò noſcet eorundem Cardamomum, vtpote Amomo ſimile nomine, frutice, ſemine oblongo: & idem diſcet noſtrum ſiliquoſum, Cardamomum Officinarũ, aut Græcorum non eſſe, aut deſcriptiones prorſus deprauatas eſſe: nam Galeni locus adductus de exenterato fructu Cardamomi, poteſt intelligi de glumis mundato: nec vllus locus aduerſatur ex Dioſcoride. Neutiquã tamen contemnendi vſus haſce ſiliquas putamus: tum quia tacito conſenſu, & prerogatiua vſus receptæ ſunt: & fortè Arabum ſunt. Earum quæ maxima, Melegetta, aut *Millegetta* dicta à ſemine crebro, farcto, occluſo in folliculo membraneo, Ficum foris effigians nomine *Grani Paradiſi* notiſſima eſt, & ex Occidua Aphrica frequens allata. E quatuor alijs ſiliquis, quæ inter ſe perquàm ſimiles ſunt: ea quæ Officinis, maius Cardamomum vocatur, oblonga triquetra, lapidi dactyli concolor & par, ſemen condit anguloſũ, Millegettæ minus. Triquetra item ſiliqua, ſed breuior eſt media vocata, nec diſpari ſemine, quã veriùs putant Cardamomum, propter amarorem & acrimoniam non exiguam. Minima pariter triquetra, ſed vix nucleum Pruni æquat. Perelegantem aliam habemus à Morgano quandam, recèns allatam ex Indijs Occiduis, puſillæ Melegettæ penè parem: ſed triplici carina triquetra graciliorem, & admodum *Xyridis* ſiliquæ accedentem: ſed corticoſo capillitio obductam, albidam, intus oppletam ſemine pari, albido, lucido Melegettæ ſed albo, manſu facili, & guſtu multò gratiore, Gingiber prorſum teſtante: ſubtus etiam, quà ſiliqua hæſit ſcapo, arguit Gingiberis ſtipitem: quare iſtas omnes ſiliquas Cardamomi, eſſe plantarum conſimilium, nec Gingiberi abſimilium, non abs re quidam peregrinator narrabat. *Cardamomum.* *Millegetta.*

CVm è ſuperiùs dicto Pipere nigro, tum è fructus nucamento Officinis notiſſimo, ſatis conſtat diuerſam hanc eſſe plantam, quam recentiores folio Mori delineant. *Piper Longum.*

BOrealium hortis, vt Angliæ & Belgij, loco Vitis viniferæ eſt hæc: eoq; vuã criſpam vocant hebarij, viticea item fronde, aut Ribes, ſed incana totis virgis, & ſpinis horridis, *Vua criſpa ſiue Vitis precia.*

acinuli crebri, ſinguli, in virgis tamẽ ſunt pellucidi, pallidiores, intrò maturi, ſubfului, cul tu multò ſuauiores & maiores.

Satiuæ ROSÆ *Rubra Prouins. Candida. Pallida.* ORbis deliciæ, florum princeps & honos Roſa, Angliæ florẽtiſſimi Sceptri, perinde auſpicatiſſima, ac meritiſſima teſſera, vt in quo regno hunc fruticem, non modò ipſa bruma virentẽ, & interdum penè perpetuifolium, ſed etiam mirè feracem, biferum ſæpe, quãdoq; triflorum videas. Triplex eſt vulgatioriſè colore differẽtia: nam aut purpura ſanguinea, ſaturè punicant: vel aſpectu niueo micant: aut candore & rubore confuſis, flammeo rutilant, virgineis genis, & malis concolores, quas plebecula pallidas vocat. Tres hæ inſigniores ſatiuæ differentiæ ſunt, quæ, quòd ſexcentis ferè lenocinijs, colores, odores, ſapores, magnitudinem, numerumq; foliorum, & vires demutare queant: & ſoleant fieri præproperę, ſerotinę, brumales, non ſunt huius inſtituti.

Cinamomea. SYlueſtris tamen natiuæ ſunt varietates, & notatu perquàm dignæ: eius præſertim quã boreales **Canel roose**, ſiue Cinamomeam appellant: hæ foliolis, ſunt omnium florum minimæ: Franciæ, Belgio, Angliæ, ruri ſponte crebræ, ipſo odore notiſſimæ.

Moſchatæ. MOſchatæ videntur ſylueſtrem exuiſſe animum, mangonio, & hortenſes duplę factę: vbi fragrãtiæ comendatione coluntur, condiunturq;, & eſitantur paſſim in Italia, Venetijs præſertim: aluũ iucundius, ſed vehementius cient: & animi deliquia, ſtomachi, cordiſq; lancinationes accerſunt.

Luteæ. Cæruleæ. PAres & cognatiores illis Luteas, cùm aliàs ſæpe vidimus Argiera Affricæ ex Numidia, Galliæ inquilinas factas: tum in Anglia conſimiles, ſolerti manu in Geniſtæ ſcapũ inſitas, vnde colorem, odorem, vireſque mutuantur nouas. Eſt & iamdiu videre Cæruleas in hortis Italicis.

Eſglentine ou Eſglentier. SPecies eſt altera folijs minoribus Myrtinis, ſed latioribus, flore & elegãtia Roſæ Moſchatæ: fructum ſimilem cæteris fert, & æqualem: tota planta multò odoratior, vulgò *Eſglentine*. Angliæ & Flandriæ hortis, ad odoris gratiam colitur.

Spongia Bedeguaris. RAmis omnium, ſed præcipuè huius villoſum, coloriumq;, muſcidum excrementũ hærere ſolitum floccis, velleris Sericei, inſtar, Bedeguard vocatur.

Dunen Roſem. Pomifera. Morifera. Baccifera. INter *Sylueſtres* non poſtremæ venuſtatis alia Angliæ perquàm familiaris, & Eſglantinæ cognatior: fruticat pumilla, bicubito non altior, ſed inodora: folio minore, & pere leganti: Meſpilo Aroniæ non diſpari: pomo donata minore multò, colore viuidiore, rubello ſubpuniceo, per Auguſtum maturo: flos Roſæ ſylueſtris eſt.

BATIS *Rubus moraq; Batina.* SVnt Roſis perinde facie, vt viribus & nomine affines Rubi Batis, vt ſint vbiuis perinde noti & inuiſi, importuna, nocuaq; feracitate: duplicẽ in eis differentiã facile percipias: vnus namq; vulgatiſſimus, quo intextæ vinciũtur ſæpes: inter dumeta & lumeta nihil iſto frequẽtius: virgulta craſſa, quadrangula, ſentibus infeſta promit: folia ſpinoſa, ſerrata, terna, & mora edit planè Fragræ ſimilitudine: ad Diamorum confectionem Officinis vſitatiſſimæ, floris Eſglantinæ.

Reptans. ALter Rubus nullum latere quit, in aruis paſſim reſtibili, ſeque progignente rediuiua ſobole gramineis ſeminibus ſparſim pullulãte, in ſatis plurimùm triticeis: prorſum ſimilis, ſed tantùm minor reptanſq; eſt: minorem minuſq; ſucculentum maturat fructum.

Rubus IDEA. HVc item ſpectat *Framboyſier*, quaſi Fragra lignea aut ſyluoſa Gallis dicta, & admodum nota Septentrioni: vbi nullus ſaltus vmbroſioris ſyluæ, iſto Moro caret, duplò maioribus acinulis conflato, cærula purpura nitentibus: condiuntur mora & eſitantur, ad voluptatem & ſitim quæſita, aſpectu amœniore. Minus horridus ſpinis frutex, folio terno, uon diſpari Fragranæ, crenato.

Cynoſbaton. NEſcio qua ſui fiducia nos inuitos nihil ſcire docere vult doctiſ. Math. qui iãdiu nõ nouit, nequidẽ poſtremò monitus agnouit Cynoſbaton. Cuius duo frutices, vt nomenclaturæ, ſic effigiaturæ ex antiqua deſcriptione perſimiles, certos nos faciũt, aut ſaltem ea nõ carere nos hodie. Eſt aũt frequẽtiſſim⁹ Cynoſbatos Rubi perſimilis valde quã ſpinoſus ſepe arboreſcit, & amplexu arborũ accreſcit, florẽ & fruticẽ Roſæ ſylueſtris promẽs: eius baccas cornui aut ceraſo pares & cõcolores, intus lanugine farctas, pueri eſitabamus.

Cupreſſus proxime Sabinas reddenda. IVgiter virẽtis Cupreſſi lucus eſt perquã amœnus & venuſtus propè Burdegalam, alibique hortis ad Septentrionẽ pulchre adoleſcit, vt in Anglia, Ramis & folijs Sabinæ baciferæ, ſed nucula oblonga, puſilla, ſculpta aut rimoſa, ouo columbino pari, intus ſemine compreſſo, perpuſillo,

Quod.

QVODLIBET ſolum æſtuoſum & alſioſum modò macilentius ſit & ſterilius, tam abundè Ericã fundit, vt ea neminẽ latere queat: vulgatior biſ'ora purpureis flocellis Tamariſci Norbonenſis, cui vſquaq; ſimilis eſt & cognata facultatibus, ad ſplenem atque calculi affectus. Saxoſis tamen montibus Angliæ occiduæ ad Briſtoiam exilior, tota ſeſquipalmaris, ſed denſior fruticat: flore calyculato, longiore & Vnedonis ferè, hilarius purpurante, nec cæterò diuerſa.

Vulgatior Erica folio Myricæ.

Pumilla calicula to Vnedonis flore

SEd quaſi gaudeat aridis & ſqualidis, ſpecioſior fruticoſiorq; euadit in Romano, Thuſco, & Norbonenſi agro: ramis folijsq; prolixioribus, caudatis, comoſis, Chamæpitis effigie, flores edentibus calyculatos, venuſtè purpurantes, ſimilitudine Vnedonis, apiculis fibrarũ. Et hanc, ſi, vti nos floridam pedibus triuiſſet in Italia Mathiolus, neutiquam Fallopio, ſeu plantam peregrinam acceptam tuliſſet.

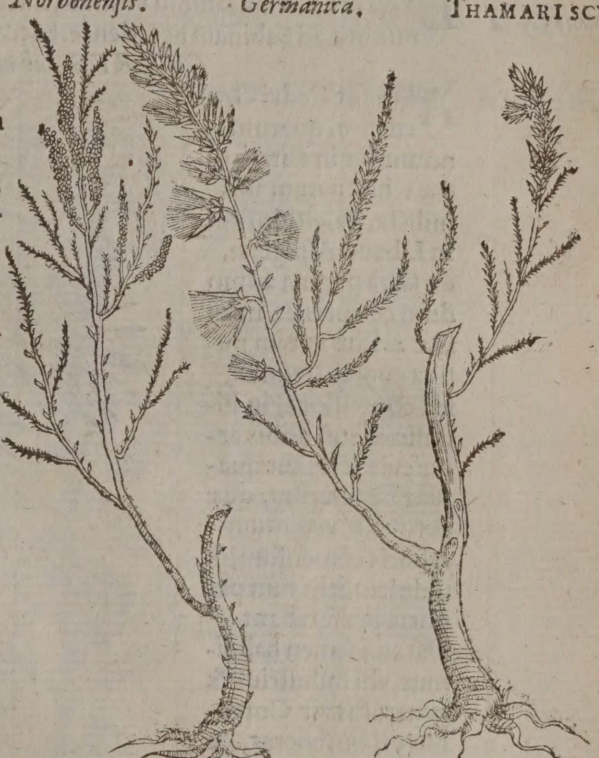
Minor Erica Iuniperi folia ſcoparia.

Maior Norbonenſiam Chamæpyteos folio.

Non eoſdẽ hæc nacta natales, ſed ſabuleta maritima Veneta: eandẽ ſtudioſiores videbãt Mõſpellij ſecus patibulũ Caſtri noui: humilis reptat humi, ſeſquipalmaris, folijs puſilli Germanici Thamariſci, Lini pericarpijs aut Cyſti: ſemine, flocellis luteolis, item Cyſti aut Helianthes: quare Cyſtum quintum opinatus fuit Doctor & Præceptor Aſſatius,

Chryſanthemis Erica minima.

Norbonenſis. *Germanica.* THAMARISCVS.

VVlgatiorem prorſum, faciéque Ericæ prioris videas, præcipuè in riguis & maritimis Galloprouinciæ & Lio Venetorum in Cotonæi magnitudinem caudicemque abire, è quo ad ſplenes detornantur pocula. At quam hic Mediterraneæ proximam appinximus, ad Rheni ripas in Germania ſpõte fruteſcit: ſed exilior humiliorq; multò, nec arbor fit. imò plerumq; in hortis Angliæ Brumà interit. Et flores huic tomentoſi, pappoſiq; diffluunt vnà cum ſemine, maioreſq; ſunt ferè pares & ſimiles vulgaris Lampſanę, ſed purpurei. Norbonenſi autem ramoſi exigui floſculi, nec pappoſi, ſed rotundi Oleæ, ex albo punicantes ſunt, & acinulis, quos interdum totum triduum Soli obiectos obſeruauimus ſubſilientes & tripudiantes, vermicello intus orto agitante, & tripudij autore, qui pertuſis aut deſilientibus tandẽ granis, foras prodibat.

Sabina baccifera.

BOreales Meridianiq; horti, præſertim in clauſtris Veſtalium, Sabinam vulgatiorem alunt longè notiſſimã de Thamariſci folijs, ſed rigidioribus, pungentibus, tetrũque odorem halantibus, perpetuò virentibus, baccarum expertibus.

Sabina vulgatior.

CAlidioribus autem Lyguriç gaudet, mõtoſiſq;, vt Norbonæ Ceto monte, hæc, baccas oxycedri maturãs ſubpuniceas, reſinoſas, minus fœtente tota planta, quàm ſuperior: odore tamen non abſimili, folijs vt plurimùm Cupreſſi: ſed interdũ in Galloprouincia, folia ima ſunt Iuniperi, ſuperi

Sabina baccata

ora Cupreſſi minus aſpera aut pungentia.

Sabina Ægyptia.

QVandã ægyptiam Sabinam Bononiẽſes profeſſiores faciebant, à nobis inter Abortanam relata, caule pedali et ſeſquipedali, in ſũmitates caudatas, comoſas exeunte, pullo pallentéve colore.

IVNIPERVS *vulgatior,*

GLareoſis tum Meridiani, tum Borealis ſoli ſterilis, inter Ericeta, fruticoſa ſobole ſempervirente, fruticat minor: folio & facie Ericeæ aut Sabinæ, fructu Piperis, grano ſubdulci, odoro, vti lignum totum.

OXYARCEVTIS, *ſiue acuta Iuniperus*

VVlgatiſſima eſt etiã in Galloprouincia Iuniperus maior hæc, inibi CADE vocata: folio Iuniperino maiore, acuto, mordaci, pungente bacca triplò maiore, Sabinæ perſimili, & concolori, reſinoſa tota: ſpirat ſuaueolentiam lignum, fũditq; liquorem, quem illic Oleum de Cadde vocant.

EX Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figura, ſed fructus erat teres, oblongior, mediocris Oliuæ par.

CEDRVS Phœnicea

Eadem Norbouenſi agro viſitur bacca, buxea, tripode, quæ quidem non peſſimè quadrat Cedro *Phœniceæ.*

Cedrus Lycia

LYciam Cedrum iamdiu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis, folio Iuniperi multò minore, ad Sabinam accedente: bacca Phœniceæ minor eſt.

CEDRVS Libania & Paleſtina præcelſa.

ALiæ ſũt Cedri Græcorum, quarum nonnullæ in Citrijs dictæ: hæc autem illis indicta, Paleſtinorum in Libano Alpigena, ex ſacra pagina admodum celebris & nota fuit: Eius autem puſilla cupreſſi ſemina, ſed cõpreſſiora, in Figulinis ſata, nobis arbuſculas tres aut quatuor pepererunt: quæ perquàm venuſtum arboris cõmenſum, & indolem, iam tum per initia præferebant. *Patauij* ſemen habuimus, vbi induſtrius & generoſus vir Cortuſius etiam ſeuerat, & colebat: vt mirum ſit tantillum ſemen alio cœlo & ſolo, tam celeriter & eleganter in arbuſculam ſeſquipalmarem aut cubitalem erumpere: hic pictas ex conis & icone has plãtas exhibemus: & facilè deprehẽdere ſit, min⁹ verè in Mathiol. delineatas. Sempervirent folia Abietina: aut Pino breuiora: Ligni autem materies & aſſulæ, hilari ſunt & nitido aſpectu, ex Phœniceo purpurãtes, non valde duræ, odorem roſeum, quàm Sandali ſuauiorem aut Cupreſſi habentes, præſertim dum pruni adolentur: Galliæ, Northmanæ, Lõdini, & Belgio, iam valde nota materies: hãc fortè innuit *Poeta*, cum de Circe canit, Vrit odoratam nocturna in lumina Cedrum,

E duabus

EDVABVS quas veluti ſummas coniferarum differentias ſtatuit Dioſcorides, vulgatiſſimam *Pinum* multis hortis cultam in Belgio & Anglia, Italiæ & Norbonæ ad aquas Marianas ſpontè natam in promptu noſſe eſt: quippe arbor euadit celſa, prægrandis, foliorum prolixioribus longioribúſque, quaſi comoſa, pilis & cono ampliore, craſsiore, breuiore, preſsius Cedrinum conum exprimente: nucleis compactis, eſculentis, item habitioribus, quos officinę vocant Pineas. PINVS. RESINIFERÆ *& coniferæ.*

HVIVS autem ſylueſtris videntur eſſe plures varietates è conis, foliis, totiúſque magnitudine ductis: duę namque in Lyguriæ, Galloprouinciæ, & Norbonēſis, ora maritima paſsim ſylueſcunt: foliorum prælongo rectóq; capillititio illi perſimiles, ſed vna brachiata eſt, cui folia manipulatim erumpũt è mediis glabris ramis, æquabili plurimùm exortu, ceparum inſtar. *Pinus ſylueſtris & Varietates.*

ALTERA perſimilis vndequaque ſtipite ramorum, foliorum, & capilata facie, vtriuſque earum conus oblongior, minor & anguſtior ſupernè, quàm *Pineæ.*

EA autem, quam vocant quidam Cembronem, vndique item foliorum comoſa denſaq; ſobole ſtipatur, conis obtuſioribus, breuioribus donata, per maturitatẽ facilè hiulcis.

*S*VNT adhuc ſyueſtres duæ, quæ breuiore foliorum fœtura, magis circa ramos reducta, preſsius Piceam pręferunt, aut Abietem. Quarum quæ ampliore cono & longiore folio donatur, Mugo vocatur. MVGO.

ALTERA exilius viliuſque comatur, donaturque nuce multò minore, & ferè Larigna. *LARIX.*

LARICIS ne nomen quidem Gręciæ olim innotuiſſe certũ eſt: quippe quæ oblectetur frigidiore & Boreali cœlo. Ac tametſi Dioſco. alicubi huius reſinæ meminit quaſi pergrinæ & ex ſubalpinis Galliæ & Germaniæ in Gtæciã aduehi ſolitæ: tamen arborẽ minus nouiſſe indicio eſt Agaricũ: quod ille radicem eſſe dicit, & ex Armenia peti. Iam verò perquàm nota, & nobilitata triplici excremẽto & præſidio Larix, Manna nempe, Agarico, & reſina Larigna, quæ *Lagrimo* hodie Venetis dicitur & falſò *S*eptentrion. & Trãſalpinis indicatura Terebitinę venũ mittitur: folia plurima, ſed delicatiore pube frondet, nobis etiam Bruma ſæuiente & niuibus Alpes inſternente: In Germaniæ Alpinis Montes Nicolai & Allobrogum *S*abaudiis, per exortus quoſdam eadem folia manipulatim & penicilli in morem promit.

Agaricum Larignum.

Picea, & Abies.

Sapin Gall. eſt Phtoropios Theo. hæc multum thedæ dat.

PICEÆ autem & Abietis vaſtiſsima nemora tranſmittunt, qui ex Germania, Tridentũ, Veronã, Venetiáſve petũt: cognata vtriq; facies eſt, & plumatim ramos pinnatímque folia veſtiunt breuiora ferè Taxi, pungentia, rigidiora; ſed PICEÆ, in extremis, rectis flexilibus ramis Coni grandiores, ventroſioréſque, & aſpectu iucundiore: Abieti autem pręcelſa proceritas, erecti, craſsíque caudices, adque nauium malos ſuccindi ſoliti, nõ modò antiquitus, vt in Nemore *Pelio*, cuius execratur abiegnas trabes, *Poëta* ſed hodie ad Aquilonem in Noruegia & Ruſsia. Et huic vni ſummis in ramis, & in cœlum obuerſi mucronibus ſunt coni.

σμῖλαξ TAXVS μίλος *Theop.*

QVAMVIS prorſum feralis & pernecabilis credita Taxus, & ſic vocata ſit apud *Paulum* origine Græca, à ſagittis inficiendis, venenóque armandis (cuius etiam ſtolones curuantur in arcus, vt canit Virgilius) eius tamen baccas rubentes, Coccinas, teretes, perſimiles & ſubpares *S*milacis aſperæ, vel Aſparagi granis, innoxiè pueruli eſitant in Anglia, noſque guſtauimus ſub hyemem, non ingrato ſapore, ſed fatuo, vel amaricante, vbi porci paſsim eas, quaſi glandes paſcuntur. Nulli ſanè Angliæ angulo deeſt hæc, vbi ſemperuirente vmbroſa, denſáque ramorum iuba latiſsima, ſimiliter Abieti, plumatim longis quaſi pectinum radiis atrovirentibus comatur, inq; ſepulcretis & arëis pro templorum foribus pangitur, ad arcendos *S*olis æſtus à concione, plebéq;, ſub tegmine Taxi vmbroſæ & annoſæ conuentus religioſos agere ſæpius ſolita, nullo percepto inde vel tantillo incommodo.

PALMAPINVS, *ſiue Conifera.*

VVLGARIS palmę congeneres eſſe multas ſylueſtres in Sinu Guineæ Oceani occidui, quæ ſteriles ſunt, nec niſi exilitate à ſatiuis abſunt, narrabant nobis mercatores induſtrii Gallobritones, qui illuc quotãnis fermè cõmercii cauſa adeunt. Inter quas & alii Angli inſtitores non parũ venuſtam & miram hanc, icone hîc expreſſam, inibi oriri affirmant; cuius ramos luculenta conorum fœtura onuſtos dono iidem attulerunt ſtirpiũ cultioriſq; artis peritiſsimo Pharmacopœo & Ciui Londinenſi Iohan. Riccio, qui nos donauit iſto palmite, aut potius Pinopalmę termite: cuius arborem, quaſi quandam ex *P*alma & *P*ino hybridam natura ludibunda videtur conflaſſe: eſt quippe lignum ipſum fungoſa *P*almæ prorſum textura, in villos tota dehiſcens, & ſquamoſa cute loricatum, faſtigiato ter-

mitis

mitis numeroſis,& in orbem exortis ſurculoſis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, compactili vertibulorum & ſquamarum ſerie pyxidatim articulatis, pedem longis,rotundis,parum compreſsis. Quarum ſingulis cõmiſſuris,ſinguli, numeroſi coni altius inſeruntur triceni,aut quadrageni,qui mediocrem conum Cedri ementiuntur,puluillis in quinquũcem digeſtis, reticulatóq; & imbricatim extuberãte vẽtrioſo nucis cortice,fuſco,nitido, polito,craſsitie & concretione nucis Indicę: intus nucleum glandémve oblongam,ſeſquiunciam aut duas vncias longam,prædurō,inque farinam ægrè friatili,guſtu glandis & caſtaneę: quæ ſunt ei genti panis ſupplementum.

PALMÆ PERMVLTÆ ſunt Palmæ ſpecies,non parum inter ſe fructu, pręſertim & fronde diuerſæ,& omnes orbi noſtro peregrinæ,ægréque aſſuefactæ. Nam noſtrás quæ Norbonæ & Lygurię maritimis,& præſertim ad Olbiam Galloprouinciæ frequenter & fœliciter enata viſitur,fructum non maturat; eóque potius voluptatis, quàm vtilitatis cauſa alitur. Seruntur autẽ non in iucundo ſpectaculo & Naturæ oſtento Dactylorũ tria oſsicula,vnáque iuncta panguntur: tres inde oriuntur exiles ſtipites, ſed in vnum conflati: foliorum tamen puſillorum & harundinaceorum trina pullulatione diſtincti,cuiuſmodi in Francia, etiámque in Anglia facilę proueniunt: adultæ, ſunt ſquamatim imbricatímve tecto caudice,craſſo, harundinacea cultrata fronde Xyphii,vnde *Spathę* vocantur,quas, vt & flores,& fructus & ramos è cacumine ferè promunt.

Chamæriphes. CHAMÆRIPHES,ſiue reptatrices & humiles apud Theophraſtum palmulę, notiſsimæ ſunt Hiſpaniæ,Galloprouinciæ, & Italiæ maritimis,tum ad ſcoparum vſum quæſitæ, tum ob encephalum illud,ſiue cerebellum gulæ blandimentum, antiquis inprimis commendatum: ſcapus enim propè radicem ventrioſior protuberat,crúſq; humanum æquat,fiſtuloſus claudit hanc medullam,qualem eſitauimus ſuaui Carduorum guſtu: tota minor eſt, foliis anguſtioribus, baccis alterius *P*almæ crebrioribus,minoribus. *Encephalus Theo. Cephaglioni Italicè.*

Cunophoron, an nux Indica; HVC etiam Muſa reddenda eſt,quæ ex Orientali in Occiduas Indicas inſulas,adeóque in Portogalliam trãſlata iamdiu multis innotuit: & indidem folia portentoſæ magnitudinis nos hahuimus: eius effigies,fructus,floréſque affabrè delineata extant in ditiſsimis Commentariis famigeratiſsimi Mathioli.

Nux Indica. INTER *P*almas pręſtantia obtinet palmã & famam Nucis Indicę arbor,Calecutiis Indæ ſabuletis maritimis vaſtiſsima & vtiliſsima: foliis vulgaris Palmæ maioribus: flore Glandis aut Ilicis fructu, quem nucem vocat & Auicenna, qualem paſsim pro foribus Officinarum videmus luculentæ Melonis magnitudinis. Serunt hunc & tranſmouent indigenæ,quò lætiores exeant arbores: ſunt hæ laxiore mollioreque ligno.

Nucula Indica. HANC admodùm fructu variam,fortéque ſylueſtrem eſſe ſuadẽt nuculæ, quas ex finibus Trogloditicæ Guineæ habemus: hæ vix magnam æquant Oliuam: Corticoſó illi nucleo,oleaginoſo,ſapido,prorſus Similis,ſed huic teſta oſſea,duriore,nigra.

NOVITATE & vtilitate viſenda altera ex rei argumento *P*almalimum à nobis vocata & ex *P*ercinianis Inſulis cum multis rariſsimis allata: haſtę fermè proceritate recta edit virgulta, digitum & pollicem craſſa, altera ſui parte ſemirotunda,polita,coſtæ prælongæ effigie: anterius gemino ſulco profundo quàm longa eſt veluti carinata,in quas cauas ſtrias ſeſe induunt & ſtipant multa denſa folia, quadantenus *P*almea, aut arundinacea,ſed anguſtiora,& in villos canabini corticis planè ſimiles,perquàm tenaces & funibus torquendis aptiſsimos diuulſa,ea per exortus ſummotenus in ſinu ſtriarum velant & occulũt penitus iuncellos complures Sparteos,Elphæ pares: prꝫterquàm in ſummo,vbi comatur ſcapus,ſparſa ſobole in thyrſi elegantis effigiem. *ACATIÆ cognata planta.*

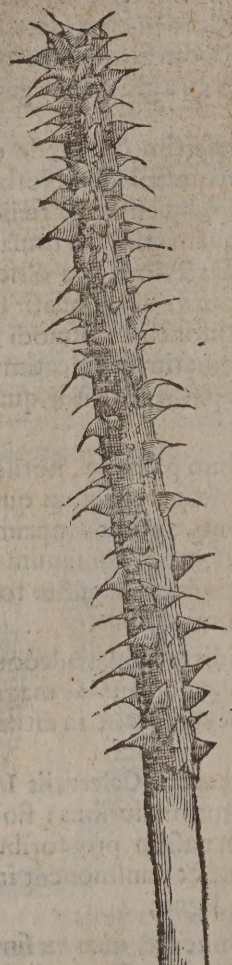
Haſce ſub finem operis pictas habes. LVBVIT etiam permultarum arborum & fruticum peregrinarum aliquot deſcriptiones & Icones addere,quarum inſpectione *P*hiloſophiæ verę candidati oblectentur, & quaſi ſpecimine vel verbis,vel literis indicare plãtas naucleris & mercatoribus queant certius conſequi. Quædã earum Acatiæ congener eſt foliis & ſpinis: ſurculi tortiles,Iuiubę cõcoloribus item per crebra internalla geminis aculeis donãtur, cornua Limacis exerta referentibus,interque cirri exiles foliola Acatiæ primæ poſitu & ſimilitudine gerunt: EST & alia,quæ non foliolis diſsimilis, in viminibus ſeſquipedalibus,ſpinulis aduncis donatur concoloribus vuæ criſpæ; ſed exilioribus.

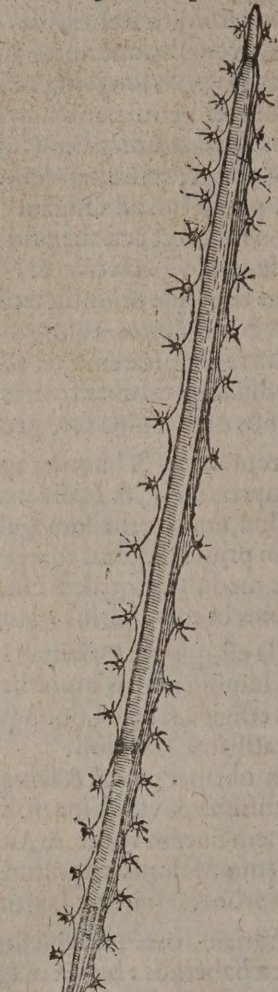
Cyſtifolio arbor

HVius arboris extrema virgulta lignoſa ſunt, Cyſto cõcoloria & ſimilia; folia itẽ rugoſa, oblõga, Saluię aut Mẽthę: ſed in ſũmis ramulis, villoſos, exactè ſphæricos floccos oſtentant, ſiue lanoſa capitula *Platani.*

PALMACEA, *aut Arundinacea pinnata Spinoſa.*

Rubi facie ſenticoſa planta.

SVNT huius plantæ indidem aducti rami folioſi, illis affines, nec minùs intuenti effigie peregrina: quippe Sãbucini, aut ferulacei ſunt, fiſtuloſi, & medullæ pleni, recti, rotundi, octonûm aut denûm cubitorum: ſed per longitudinem triplici cartilagine, digitũ lata, pinnati, aut alati, inſtar teli: & oris extremis modicè fimbriis ſinuatę ſunt cartilagines, ſtellulisq́; ſpinoſis ornatę, ſolertis opificis ſapiẽtiã arguẽtes.

ALTERIVS illic natæ arboris truncum aut bacillũ hîc proximè exprimendum curauimus, qualẽ vnà accepimus. Quod carpi craſsitie eſt, longam haſtã æquãs, & cortice nigro, dẽſo veſtitur: tuberculis craſsis, ſenticoſis, creberrimis, in clauę modum muricato, ſolido, & graui, præduro ligno.

NERII FACIE *Arbor*

ET huius plantę operæprecium eſt intueri paucis hactenus notas ſiliquas, perquàm pulcras. Propẽdent hæ de ramis & ſurculis Sãbuci paluſtris, medulloſis, pallidis, pullis, nodoſis, ſeſquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohęſu ſeptenis aut nouenis, ſingulis gracilem Lampetrã effigiantibus: intus farciũtur pelliculis cepaceis & tomẽtoſis, adeò exuuium ſerpentis ementientibus, & quiddam cadaueruli anguini ſimile inuoluentibus, vt pueris horrori ſit & illudat: cõſimili florũ exortu oblõgi exeunt calliculi, herbæ ſanctæ, aut Strammoniæ, quales quàm potuimus ſcitè delineatos ad calcẽ operis vide.

VISCVM INdicum.

EX iiſdem plagis accepimus hanc, nuſpiam niſi in ramis & truncis arborum enaſci ſolitam, ritu Viſci, quod, quia multùm adũbrat, Indicũ Viſcũ vocauimus: ſeſsili, ſed tranſuerſim excurrẽte eſt radicis ceſpite; gramineis geniculis & Polypodii quadãtenus; ſed albicantibus: culmis item ex pallido virentibus, à medio ſummotenus craſsioribus, fungoſis, ſtriatis, ſeſquipedem longis: in quibus folia ſemper virentia Viſci effigie, ſed duplò maiora, craſsiora, fungoſiora, & ſecundum neruum, medium folium intercurrentem, circulis vtrinque ſenis, non parum admirationis mouentibus, veluti ſcalpro impreſſa. Eidem cœlo & natalibus ramorum arborum, Indicarum debemus hanc, vnde auulſerunt, qui *M*organo miſerunt, ceſpite latiore, ſeſsilis caudicibus iucumbit, fibrillis cepaceis radicata: vnde proximè ſurgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermè palmum

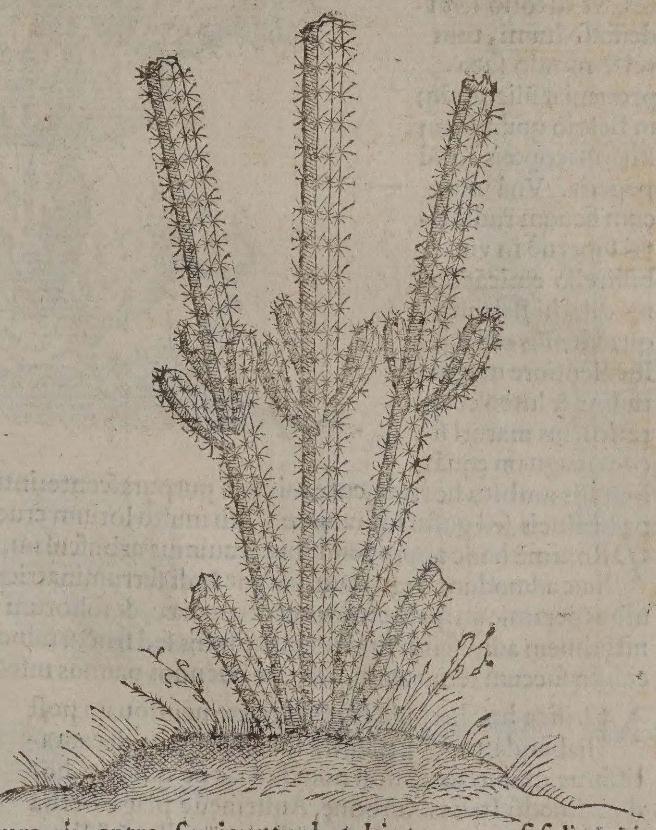
lata

lata, numeroſa, quadātenus *A*loes aut Scyllæ: & ſupernè in ligulas prætenues, mucronatas deſinentia: purpureum, ſtriatum, concauum, alis donatum. Scapum Haſtulæ Regiæ aut Aloes duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glumoſis ſiliquulis ſpicātur, Auenæ ſitu: magnitudine verò, & ſericeo tomento candido, Apocinum vel *A*ſclepiadem repreſentant, & ſemine, ſed Coniſæ exili, guſtu ſalſo ingrato, nitroſo: fortè, quia in aura maritima adoleuit, vt Aloes illic in Sabuletis.

Coniecerunt iidem Naucleri in eaſdem ſportulas, ſurculos effractos arboris, Alno quidem ſimilis, fronde & ligno: ſed tamē diuerſos, racemoſo, muſcoſo flore, glomerulos cōflante: forte duntaxat cœlo & agro variat.

Sed hæc, tametſi Petaſitidem adumbret, ortu & ambitu exactè circinato vegrādis, folij galerum fere æquātis: eſt nihilominus ceſpite radicis implexo, multa ſobole lateratim repullulāte, & caules fundēte aut potius foliorū pediculos bicubitales, culmoſos, medulloſos, ſingulis ſingulo folio hærente: nec anfractuoſum, lunatum ſinum, pediculus fulcit; vti in Bardana. Fungoſo, ſtrumoſo ceſpite, carioſo: & ſupernè denſè, circùm caules vti Meum, comante, maxinam Oſmundam æquante, lorulis vimineis, ſubtus late fuſis, guſtu ſicco aſtringente, auulſam hanc ex annoſa arbore, ni fallat memoria, dicebant. *Petaſites Indica.*

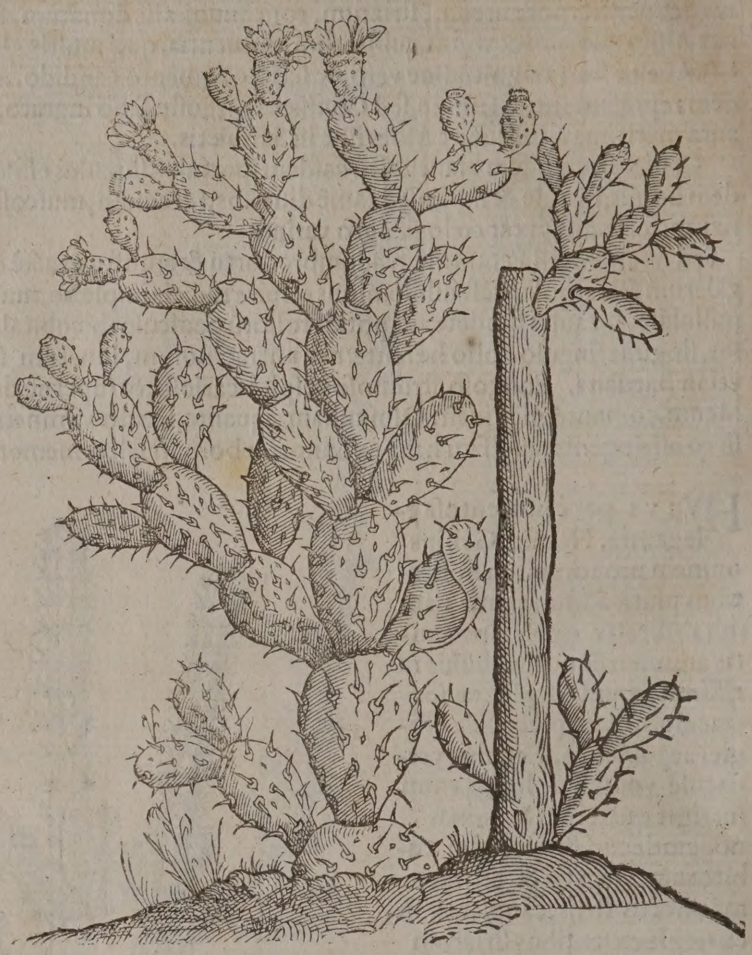
HVIVS penè portentoſa elegantia, Naturæ Genius omnem prouocauit in noſtratibus plātis admirationē: nam mirabilitatis opplet ſpectantis animum & oculos, huius rariſſimæ venuſtatis plantæ ſpectaculum. Eam plebecula effigiei argumento, Cereum vernaculè vocauit: haſtas enim ſurrigit quaternas & quinas, nouemdecim & vicenūm cubitorum, virgatis & ad normā directis ſtrijs, canulatas: in externis extantibus ſtriarum angulis obtuſis exeruntur ſtellulæ, corneis ſtilis radiatim è ſuo centro quóquouerſùm minacibus, vno duntaxat prominulo horſum, eque directo longiùs: tota quandam effigiaturam, & concolorem ſuperficiem Echinomelocacti præfert, ſed brachium æquabili ductu æquāte: Columellæ, aut Cerei Funalis prælongi inſtar. Eius è medio & ſtriarū dorſis, anſatim, anguſtiore ceruice, cucumeris ventre, ſurriguntur brachia terna, quaſi folia teretia craſſa eundē, cōmenſum proportionis & figuram ſortita. Intus torulus ligneus, prædurus, carpi craſſitie obductus eſt, calloſa carne, & ſucco Aloes: gummeo enim turget perquàm amaro lentore: flores in faſtigio ſummo promit, referēte qui attulit, Digitalis purpureæ: fructns hilari purpura miniata rubet, ficus ferè effigie, guſtu non inſipido. CEREXVS.

Iſdem maris Peruniani inſulis, Hiſpaniola, & alijs, mirificū & cognatæ faciei iſtud ſpinoſum foliū, ruri, ac ſponte, abundè arboreſcit perbella foliorū annuorū ſuccretione, & connexu: ſed inde permultis in locis flores Hiſpaniæ Galliç & *I*taliç fatum nec fructus *Indorum TVNE Ficifera.*

pro-

promit, quos ideo hic appinximus,quales Maſſileæ,in amœniſſimo ad portus litora vireto ſtrenui ducis maritimæ militię Petri Boni decerpſimus,& permaturas eſitauimus. In monachorum etiã Paradiſis multis & ſuburbanis ad Monſpellium, non modò elegantes cultæ,ſed etiã neglectę plantæ multos annos viuerũt: adeo namq; ſũt viuaces, vt tũ folio ſemideffoſſo humi, tum vel ſeminulo ſato proueniat illic:etiãq; in Belgio quibuſdam Pharmacopœis foliũ peperit. Vnà mox cum ficuum rudimẽtis ſupernè in vmbilicello emicãt flores calathi Balauſtij quadãtenus effigie, luculentiore magnitudine & luteo colore: fructus maturi ficum magnam ęquãt

ſpinulis ambitu horridę,cute miniata purpuraſcente:intus ſucco cruento,granis,& pulpa ficulneis,ſed guſtu inſuauiore. Eſu multo lotium cruentum cieri pleriq; aſſerunt.

Indorum ferruminatrix.

PRoximè hanc appingendum curauimus arbuſculam,inibi etiam ſponte enatam & huic admodum cognatam, vocant Indi ferruminatricem,artuum fracturis & luxationibus peramicam: perpetuò viret etiam hæc, & foliorum ſobole ſucceſſi ua arboreã magnitudinem adipiſcitur: ijſdem planè folijs ſed fructu minore & ſpinoſiore,purpureum viſcidum ſuccum remittente, adq; imbuendos pannos infecturæ tenaciſſimæ.

Rorida ſiue ſolis ros & Δρόσιου recentiorum, alia Alchimilla ab Droſio. Poſt capillares omiſſa fuit.

MIrifica hæc herbula & efficacitate neutiquam poſt habenda, pleriſq; plantis apud antiquos decantatiſſimis,quibus fortè non nota fuit: ac ne quidem hodie admodũ Italiæ,Norbonę, Auſtrinęúe plagæ herbarijs. Eſt quippe vernacula Borealium,qui Rorẽ ſolis vocant ſiue Son dau vt cuius folia aſpergine limpida & torulenta æſtate madeant, quàm non modo ſolis feruor non exhaurit, ſed etiam augere & porro fouere videtur. In Franciæ & Brabantiæ ſabuloſis ac udis ſcrobibus interdum obuia fit: Angliæ Cantiæ & Somerſeti prefecturæ hac adeo ſcatent,vt non procul illuſtri Cœnobio & mõte Glaſſemberio vocatis, quantũ ſat ſit Equo onerãdo ſuppetat, fibroſa radice, ſenis octonisúe in candicellis flexilibus rubellis ſeſquiunciã lõgis foli-

ola oblonga,concaua,puſillum cochlear,vel auriſcalpium imitata,hirſutie purpurea pubēt:ambitu crenata,ſubter verò glabra & polita, rorulētis guttulis aſperſa, viticoſis cauliculis ternos quatuorúe digitos longis,rubellis & inflexis,albidos floſculos gerētibus: & rotunda ſeīa in glumis pericarpio Anagalidis quadātenus ſimilia claudūt: totius acris guſtus,ſubaſtringens,nonnihil acidus & acerbus,admodum exſiccans. Ad ſalſæ pituitæ decubitus in pulmones(quorum vlcera & tabem ſanat) nulli ſecūda:tuſa vnà cum ſalis nigri grumis cutē rumpit admota.Fuluus aureuſq; limpidus ros, qui deſtillatur ex folijs & floſculis, bibitur ad eadem.

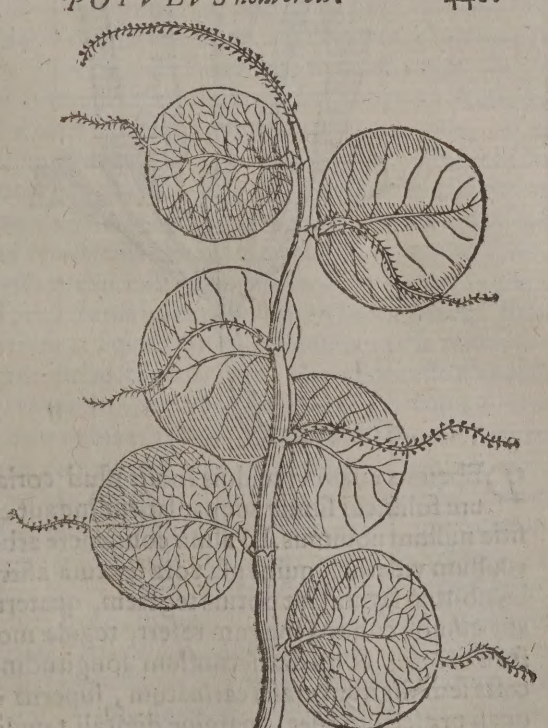
Viſcum Indicum ſuperius pag.452.

Peruniana alia Aloes facie arboribus item innaſcens pag.eadem.

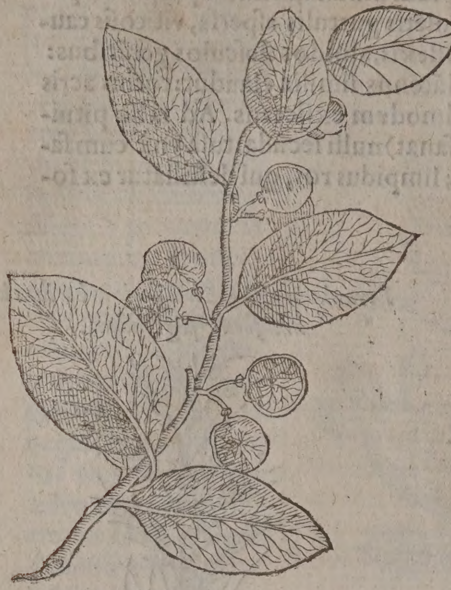

POPVLVS *noui orbis.* 441.

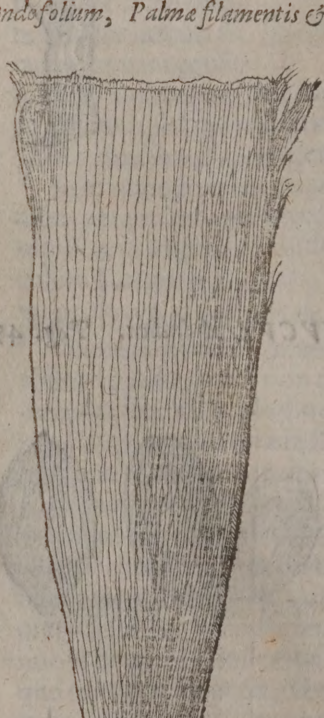

NVCVLA *Indica.* Pag. 451.

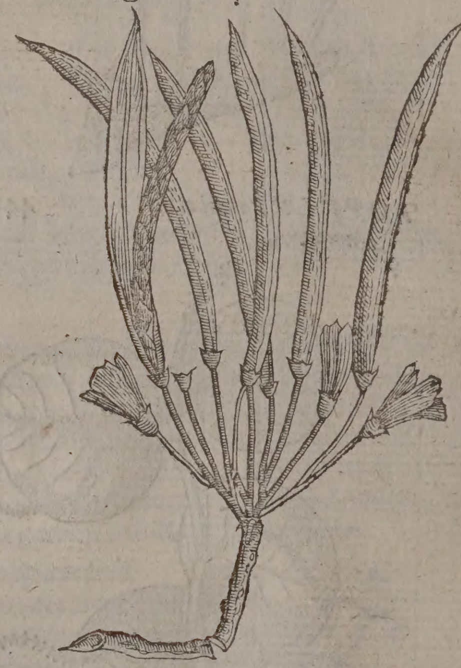
Prægrande folium, Palmæ filamentis & textura.

NERII facie arbor. 452.

DEbemus etiam Occiduis Indijs iſtud coriaceum foliū,cui ſimile aut par latitudine aut craſſitie nullum nouimus. E Palmæ congenere arbore euulſum videtur, quin ipſa tota textura aſſerem bicubitum latum,aut potius tegetem, quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & media ſecundum longitudinem coſta ſemidigitum craſſa carinatum , ſuperna ora quaſi præſectum eſſet, margine digitali tenuiore duriore,clauditur. Vniuerſum folium à ſummo ad imum in villos,ijs quadantenus ſimiles qui obducunt Nucem Indicam aut capillitiū texendis funibusaptum diſcerpitur,quemadmodum totū eſt tectorijs ædiū & ſtoreis accommodum.

Seſquipaginæ alioqui vacaturæ, ſpatium explere viſum fuit, aliquot mirabilium Naturæ rariſsimis deſcriptionibus, ex noſtris rerum Britannicarum ancipitis Naturæ obſeruationibus, quas multò plures in noſtris Stirpium vniuerſis Illuſtrationibus daturi ſumus.

IN Angliæ littore meridiano, Inſulæ Portlandiæ vocatæ, ex aduerſo Nortmaniæ, inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum, cuius ſi ſpectes & attrectes ſurculos palmares & ſeſquipalmeres, puſtuloſos, molles, flexiles, Spongiam prorſus dicas, cui etiam concolor eſt, & vixiſſe putes: ſin habitum & ortum ramis brachiatum, Corallinis affiniorem dicas, vnde quidam apud Plinium Plocamon Indos Coralio ſimilem, ſine folijs, præciſſum mutato colore in nigrum dureſcere, cùm cadat frangi ſolitum, coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioſcoridis, cuius etiamnum ramulum habemus è Maſſilienſium piſcationibus.

BRITANNICÆ conchæ Anatiferæ creditæ.

FAcit ſpecimen iſtud Naturæ quippiam boni vel è ſordibus meditantis, vt iam multa lubeat credere, quæ alioquin riſiſſemus, ſi legiſſemus apud rerum Septentrionalium Hiſtoricos, quanquam paulò ſecus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris Caledonij Arctici, olim à Romana claſſe deuictis, compertum. Nos verò non ſolum ex Scotia, ſed etiam ad Tameſim amnem, quà Londinum præterfluit primum, conchas pediculo rugoſo craſſiore è nauis annoſæ carina auulſas habuimus; Deinde Medio-Caſtri Mattiacorum è vetuſtioribus onerariarum Nautam aluis ex Hiſpannicis & remotiſſimis opulentiſſimè renauigationibus, abundè eraſimus. Sunt eæ puſillæ conchæ; foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque teſtę ouaceæ fragilem, biforem, Mituli modo referentes, nuci Amigdalæ compreſſæ pares, pendulæ autem erant hæ foris ad imum ventrioſæ nauium carinæ, cui muſco & limo ſemiputridæ innati erant quaſi Fungi pedicelli, quos ferè Ouracum vmbilicelli dixiſſes, cuius extremum fructuum ritu inſerebatur latiuſculæ conchæ baſi, quaſi vitam alimoniamque inde ſugerent auiculæ, quarum rudimenta è ſumma parte conchæ hiulcæ, conſpiciuntur. Pediculos iſtos ferunt Hiſtorici primùm è vermicellis concreari, quod non potuimus ſcire, neque dum credere: tametſi ſcimus has eaſdem conchulas elegantiſſimè efformatas in ſurculis arborum quà maris æſtus alluit temerè proiectorum, aut depactorum ſobolem eſſe. Earum autem quæ humi, in ſicco labuntur mori tradunt: quæ verò alluuionibus maris rapiuntur concha excludi, & in Anatem, aut e i congenerem auem adoleſcere. Has volunt eſſe *Barnacles*, Anglo-Britanni & Gallo Britanni: *Clakis* vocat Scotia; vbi abundant & capiuntur dum per brumam concreuerunt gelu paludes. Sapiebant nobis eſitantibus Briſtoliæ anatem aut Anſerem ſylueſtrem.

Effig: iconũ noſtrar: 357.257.

Hanc communem receptam vulgi ſententiam meritò refutat doctiſſ. vir fabius Colomna dum ait has conchas Anatiferas putatas, nihil aliud eſſe quam Glandes marinos deſcriptos à *Rondelletio* cui aſcentiendum videtur: ſed de tranſmutatione huius auis in Anſeris ſylueſtris minorem ſpeciem aut anatis aut congeneris volucris, excluſæ aut emiſſæ è concha, nihil re vera aſſeretre auſim, donec exactius & diligentius expiſcari & perſcrutari boreas tractus, Deo vitæ largitore, liceat. In litore Britanniæ Gallicæ ſcimus huiuſmodi alitum genus quoque reperiri & *Sapinettes*, vernaculo idiomate, vocari, quia in malis, antennis, aut lignis Abiegnis, naufragio facto, frequentiſſimus eius ortus. Aptiſſima ſiquidem fretis Abies, ex qua Mali & antennæ fabricantur: Gallis *Sapin* vocatur, vnde *Sapinettes*, Abiegnas alites ſonat. Adde quod elapſis annis ex Scotia Londinum ad me miſit fruſti ſecati, effracto nauigiolo, partem antennæ Abiegnæ, conchis iſtis vndique cinctam, amiciſs. v. I. Cleue, Iacobi. I. Magnæ Britannię Regis Sapientiſ. Pharmacopœus, artis ſuæ & Materiæ Medicæ callentiſsimus.

Aquilegiam pro Iſopyro Dioſc: & alias re-ſpuimus, vt in Plantarum Illuſtrationibus dicetur.

LITOXYLA, *lignauè lapidea* BRITANNICA *&* BELGICA.

COmpertum nobis eſt eſſe amnes & riuulos, vbi merſi pali lignei, radicæ, aut conti, aliquot menſibus lapideſcunt: imo ferè, vt ſic dicam, ferreſcunt, eadem perſtante ſuperficie, ſitu ſtriarum & fibrarũ ductu priſtino: vt eminus, quas aſſulas ligni diceres, attrectando & lapidi illidendo dicas eſſe lapidem ferri mineræ immixtum, ſoliditate, grauitate, duritie & duratione lapidea flammis obnoxiâ: cuiuſmodi magna fruſta videre eſt in illo monticello affrabrè muluplici lapidum mineralium ſtructura planè viſenda, conflato, ad tubulos & elices tranſmittendos fontis peramœni, qui ſcaturit in horto eximiæ literaturæ & prudentiæ incomparabilis Cæcilij Angliæ meritiſsimi Theſaurarij. Mirificas haſce aquas è montibus præfecturæ Bedfordiæ & in Cambria ſiue Britannia Occidua, quam Walliam vocant, emanare multi aſſerunt. Huiuſmodi palos petrificatos annos 10. poſt vidimus & habuimus effoſos Antuerpiæ inter Imperatoriam ſiue Georgij *P*ortam & Kibdorp è ſubmoenianis Lacuſtribus foſsis.

Alni palos ſub aquis nunquam cariem ſenectute ſentire aſſerunt, ſed in petram conuerti. Plinius ait in flumine Silari, non virgulta modo immerſa, verùm & folia lapideſcere. Lib. 5. *C*ap. 103.

FINIS.

LONDINI.
Excudebat prælum Thomæ Purfootij. 1605.
Idibus Aprilis,

TVEATVR VNITA DEVS.

I. R.

Suauiſſimâ Concordiâ diſſotiationem coniunxit.

MATTHIÆ DE LOBEL
Medicj Inſulanj,

SERENISS. & INVICTISS. IACOBI. I. MAGNAE BRITANNIAE, FRANCIAE, & HYBERNIAE REGIS BOTANOGRAPHI,

ADVERSARIORVM ALTERA PARS,

cum prioris ILLVSTRATIONIBVS, CASTIGATIONIBVS, AVCTARIIS, &

RARIORVM aliquot STIRPIVM, cum Britanniæ indigenarum & inquilinarum, tum exoticarum delineationibus, & ambigui Simplicis Medicamenti, leuiter & pernimium *conciſè in Plantarum Aduerſarijs perſtricti aut mutilati, enodationibus;*

Cereuiſiæ ſiue Bieræ Teutonicæ & Britannicæ omnium ſuauiſsimæ obſeruationibus, & Merlini *Cambriæ Prophetæ potus* METEGLIN *vocati præparationibus varijs;*

BALSAMI, OPO-BALSAMI, & XYLO-BALSAMI cum ſuo cortice.

CINNAMOMI, CASSIÆ, XYLO-CASSIÆ, *eorumq́, generum, explanationibus;*

SVCCIS aliquot MEDICATIS & METALLICIS, Medicinæ Theſauris, introdu*ctionibuſq́, ad Nobiliſſimorum Priſcorum & Nuperorum Pharmacorum concinnitates, neceſſarijs;*

OPIj, Meconij, OPIATI Antidoti, decantatiſſimiq; Chymiſtarum, Germanorumque *LAVDANI OPIATI Formulis, eorumq́, vſibus, technisq́, varijs;*

SOLVTIONIBVS AVRI, Margaritarum, Coralliorum & congenerum; eorumq́, Tincturis & MAGISTERIIS Chymicis,

Nec non

Commentariolis aliquot RONDELLETIANIS nunquam antehac in lucem editis.

Qq 2

De Rondeleto & L'Obelio.

MIlle dedit Medicos ægris mortalibus vnus,
Dum reſerat Panaces abdita Rondeletus.
Culturâ ingenij magno produxit in horto
Multa Dioſcoridum millia L'Obelius.
Materiam hic Medicis, vſum dedit ille Magiſtrum,
Accendens lumen lumine vterque ſuo:
Sic animat chalybem innumerum magnetica virtus,
Ignes ſic reliqui Solis ab igne calent.

Rapha. Thorius Med. Doct.

Matt. de L'Obel.

Rariorum aliquot Stirpium Appendix.

Beneuolo lectori.

IN ſtudioſorum & Rei Herbariæ vtilitatem & voluptatem, Rariores aliquot ſtirpes, hortorum delicias; herbarum mangonibus & inſtitoribus nonnullis, nummi & nouitatis auidis expectatiſsimas, in hac noſtra iamdiu pollicita Aduerſariorum altera parte, ſiue Stirpium Appendice, tanquam in commodiorem locum, quia tumultuariè, ſine ordine congeſtæ ſunt, annectere lubuit; vt ſuo loco poſthac reponi, aut ſuo generi, tanquam ſub vexillo in noſtris Stirpium, ſeu Plantarum hiſtoriæ Illuſtrationibus, methodo exquiſitiſsimâ á notioribus, ſummiſque claßium generibus ad vltimas vſque congeneresq; ac ſibi mutuo affines, vt maxime perſpicua; ita ad Materiæ Medicæ cognitionem ſolidam expeditiſsima digeſtis aggregari queant: quarum ſpeciminis ergo, ſectionis primæ in Elencum Graminis omnis generis appoſuimus, paucis additis iiſque rarioribus & in hunc diem vſque indictis reconditiſque Graminum deſcriptionibus & iconibus; dum in vniuerſam Plantarum Illuſtrationem noſtram innumerarum Iconum ſoloeciſmi deformitateſue emendantur, emodulatæque earum proportiones reſtaurantur, (quam turpe enim eſt, vncialem, ſeſquivncialem, aut palmaris altitudinis herbulam æquare arboribus) quibus item Illuſtrationibus paulatim accedent nouarum Iconum accuratæ delineationes, præter illas Teutonicæ editionis noſtræ, ipſiſque nudas Plantarum ſeu Stirpium Icones bis terue prælis Plantinianis proditas: conſtanti autem labore, pertinaci diuturnaque diligentia noſtra, minime ſumptibus facultate mea paribus parcens, vnquam præſtari potuit, vt vno eodemque tempore tanta Iconum copia è viuis Naturæ typis delinearentur & ſculperentur: earum enim quamplurimarum ſemina aut flores, etiam per diuerſas æſtates in hiſce regionibus nanciſci operoſum eſt: & reuera ni immodicæ impenſæ me remoratæ eſſent; eoque magis quod totius ſuperioris editionis ſumptus ſolus ſuſtinere, & naufragorum inſtitorum foro cedentium vnidas ebibere compulſus fuerim iam pridem hæc diuulgata prediiſſent in lucem. Omnes tamen rogatos velim qui in hoc ſtudium incubunt, vt ſi quid præter has nouarum Plantarum, aut quidpiam aliud nouo Naturæ fœtu exortum reperiant, nobiſcum ſucceſſoribuſque noſtris conferant; cum omnes homines adniti debeant, vt Rempublicam literariam pro ſui ingenii facultate & viribus iuuent & exornent: nec interim ſui ingenii gloriâ eos fraudatum iri ſibi perſuadeant; quippe cum nobis ſemper fuit propoſitum, iis qui aliquid ſcitu dignum nobiſcum communicant, beneficium agnoſcere, laboris præmium impertiri, & ingenuè profiteri per quos profecimus.

PROLOGVS in ELENCVM & omne genus GRAMINIS IL-LVSTRATIONVM vniuerſalis Hiſtoriæ Botanicæ L'Obelij.

GRamen a gradiendo, quod veluti gradatim progrediendo, ſeſeque propagando vniuerſam tellurem ſponte ſine cultu aut ſatione,peramæno virore decorando & amiciendo, oculorum viſuſque ſolamini & vtilitati, Diuinæ Prudentiæ munere, nomen ſibi vendicaſſe videtur. Ἄγρωστις quaſi agreſtis Græcis ſcite vocatur, vbique quippe in agris vberrimo prouentu luxurians. Quod quidem, quia omnium herbarum notiſsimum & vulgatiſsimum, Triticeoque generi vt cognatum & ſimile; ſic perinde varium, immenſâ vtilitate & nobilitate proximum, a Graminum familia ad Tritici genera,tanquam a notioribus ad ignotiora remotioraque,clarioris doctrinæ gratia, exordium explicemus. Differentiæ aut diſsimilitudines munificientiſsimæ Naturæ luxu & luſu, vario ſolo & cœlo, quamplurimæ Priſcis & Nuperis indictæ, præteritæ aut neglectæ: Radice, folio, culmo, ſpicata coma, iuba & pannicula; maioribus,minoribus;latioribus,anguſtioribus; (quæ quia varias ſegetũ ſpecies æmulantur ijſdem aſsimilare, vt aptius & fœlicius diſcernantur & memoriæ tradantur, conſentaneum fuit,) Gramineis, Tritices, Miliaceis, Loliaceis, Auenaceis, Hordeaceis, Sorgiatis, Phalarioideis, Alopecuroideis, Typhinis, Secalinis, Cyperoideis, Iunceis, Caryophylleis, Paniceis. & Iſchoemi modo digitatim ſparſis exilibus ſpicatis propaginibus: eiſdem aut pratenſibus, aut ſatis planis agris, agreſtibuſue: montoſis item, cliuoſis, nemoroſis, paluſtribus, lacuſtribus, aquaticis & maritimis, duntaxat diſcretæ: Quas differentias & ſi perſpicuæ; paucioribus tamen præciſeque proſeſequendas operæpretium duximus, prolixitatis hoſtis perennis, loquacitatis fugiendæ ſtudio, vel ne moles aut apparatus farragoúe verborum, lectori inuiſa, ſtudioſiſque noxia; vt quorum ſæpe aes aut crumena neutiquam potis magna plauſibilia volumina ferre faſtidium moueat: in herbis enim vel abiectiſsimis, ſi quis bene nouerit vti, medela neutiquam deſpicabilis, aut contemnendæ vtilitatis,etiamque viro Philoſopho digna. Dominus autem creauit ex terra Medicamenta quæ vir prudens non faſtidit. Illis curat homines Medicus, eorumque dolores finit. Supremus iuſſit vt terra ederet herbas ſementantes & arbores fructiferas; quas Protoplaſto, hominum primo creato parenti Adamo tradidit colendas ad alimoniam; at omnibus terræ beſtijs beluiſue & omnibus cæli volucribus, omnibuſque reptantibus in quibus eſt anima viuens in terris, omnem herbarum viriditatem ad paſtum dedit.

Gramen multifarium.

Eccleſ 38.

GRAMINVM

Graminvm Elencvs Et Divisio.

Sectio prima.

Gramen

- *Vulgatius pratenſe.*
  - *Maius,*
  - *Eiuſq́, varietates,*
  - *Minus agri inculti aut deſerti,*
  - *Minus xerampelinum ſericeo vellere paniculatum, eiuſque varietates.*
- *Segetum & aruorum.*
  - *Segetum ſpecioſâ, comoſâ, latiore paniculâ,*
  - *alterum, comoſa, ſpecioſa, ſed arctiore panicula minuſuè ſparſa,*
  - *alterum paniculâ tenui, mollicellâ latiore, grano minutiſſimo.*
  - *Agrorum Ventiſpica,*
  - *Miliaceum,*
  - *Miliaceum album,*
  - *Paniculatum odoratum C. Bauhini.*
  - *Paniculatum molle C. Bauh. & Dalechampÿ.*
  - *Panicula aurea pendula C. Bauch. Dalechampÿ.*
- *Aquaticum maximum,*
- *Sulcatum, ſtriatum album.*
- *Auenaceum.*
  - *Longâ comoſâ paniculâ leui & veluti caſſâ multigranum,*
  - *Maximum latâ paniculâ, longiſsimâ glumâ,*
  - *Spicatum,*
  - *Paucigranum, paruæ Auenaceæ glumæ ſimile,*
  - *Alterum exile pinnatum,*
  - *Alterum minus denſè granatum,*
  - *Nemorenſe,*
  - *Danicum grano rariore, nemorenſe,*
  - *Danicum alterum lucidum, xerampelinum nemorale,*
  - *Exile Anglicum Danico ſimile, aut idem.*
  - *Tenui copioſâ villoſâ glum,*
  - *Lanuginoſum montanum Cluſij.*
  - *Montanum non lanuginoſum C. Bauhini,*
  - *Cuſpidatâ latiore paniculâ, proximè Phalarioidi,*
- *Frumentarium Segetaleue.*
  - *Secalinum,*
  - *Triticeum, ſiue Triticeâ ſpicâ C. Bauhini.*
  - *Sorgi effigie ſiue Sorgiatum,*
- *Arundinaceum*
  - *Calamogroſtis*
    - *noſtras,*
    - *Nortuegica,*
    - *& Anglo-Britannica,*
  - *Toroſis & aceroſis paniculis*
  - *Alterum C. Bauhini,*
  - *Spicatum C. Bauh.*
  - *Montanum C. Bauhini, Scirpus Tragi,*
- *Aceroſum tomentoſum,*
- *Aceroſum alterum, Schœno-groſtis,*
- *Geniculatum ſiue nodoſum vtrumque Tabernæ-Montani.*

GRAMEN

- Exile durius,
  - Durius,
  - Longiuſculum, rarè ſpicatum auenacea tenui gluma & geniculatum.
  - Maritimum Anglicum etiamque Belgicum alba radice,
  - Nortuedicum aut Danicum denſius ſpicatum,
  - Auenacea aculeata gluma.
  - Molicellis folijs,
  - Minimum Dalechampij,
- Phalarioides,
  - Paniculoſum, amabile
  - Paniculoſum alterum,
  - Longioribus anguſtis ſpicatis torulis paniculoſum,
  - Alterum anguſtiſſimis ſpicatis & ſquamoſis auenaceis glumis,
  - Exile ſupinum Danicum,
  - Alterum Auenaceo cognatum.
- Alopecuroides,
  - Alopecurinum, ſiue Alopecuroides,
  - Minus,
  - Minus alterum ſiue tertium mucronatum,
  - Auenaceum cuſpidatum: maius, minus,
  - Aſperâ ſpicâ C. Bauh. & Gramen echinatum Dalechampio.
- Criſtatum C. Bauhini,
- Longifolium C. Bauh,
- Longifolium nemorenſe Danicum.
- Typhinum,
  - Medium ſiue vulgare, paſſim obuium,
  - Maius,
  - Minus,
  - Danicum,
  - Alterum, nodoſum Gramen alterum ſpica parua C. Bauch.
  - Spicâ multiplici,
- Caryophylleum,
  - Spicatum Cyperoides folijs Vetonicæ Caryophyllatæ, Latifolium C. Bauhino,
  - Rabinum
  - Cyperoides folijs Vetonicæ Caryophyllatæ,
  - Cyperoides folijs Vetonicæ Caryophyllatæ glabrum Danicum,
  - Echynatum paluſtre,
  - Exile hirſutum Cyperoides.
- Pratenue, lanuginoſum iuxta exilem caulem imâ foliorum baſi Nortuedicum.
- Cypereides,
  - Pratenue Nortuedicum alterum triangulari caule,
  - Cyperoides minimum paniculâ ſubflauâ C. Bauh.
  - Cyperoides minimum nigricante paniculâ,
  - Cyperoides ſpicatum,
  - Paluſtre maius caule triangulari,
  - Paluſtre aſperum,
  - Paluſtre paruum,
  - Aquaticum vulgatius,

Hirſutum,

GRAMEN
- *Hirſutum,*
  - *Nemoroſum vtrumq́;,*
  - *Hirſutum maius Anguſtifolium C. Bauh.*
  - *Hirſutum paniculis albis C. Bauh. cum Leucanthemo Gramine Dalecham: idem*
- *Spicatum,*
  - *Spicatum maritimum;*
  - *Maritimum alterum,*
  - *Marit: alterum Cluſij.*
- *Iunceum,*
  - *Maritimum denſe Stipatum;*
  - *Maritimum,*
  - *Aquaticum, Iunceis ſparſis paniculis,*
  - *Alterum duplex*
    - *Bufonis Gramen Flandorum, &*
    - *Holoſteum Matthioli.*
- *Natatile,*
  - *Aquis innatans, ſiue Natatile,*
  - *Aquaticum album, aquis fluitans, dulce;*
- *Panici effigie,*
  - *Simplici ſpicâ,*
  - *Villoſa ſpica,*
  - *Tertium.*
- *Caninum Medicatum,*
  - *Canarium Medicatum, Canaria Plinij, eiuſque è latiore panicula varietates duæ*
  - *Canar: marinum*
  - *Supinum,*
  - *Geniculatum maritimorum ſabuloſorumque aggerum Zelandiæ,*
  - *Martimorum alterum aggerum longius radicatum.*
  - *Oxy-agroſtis maritima Dalechamij,*
  - *Marinum ſpica echinata C. Bauh.*
  - *Nodoſum,*
  - *Iſchœmi paniculis;*
-
  - *Iſchœmum vulgare ſiue Dactylon,*
  - *Dactylum tertium ſpicis villoſis C. Bauh.*
  - *Dactylum Ægyptium,*
  - *Manna eſculentum,*
  - *Scoparium, Iſchœmi paniculis.*

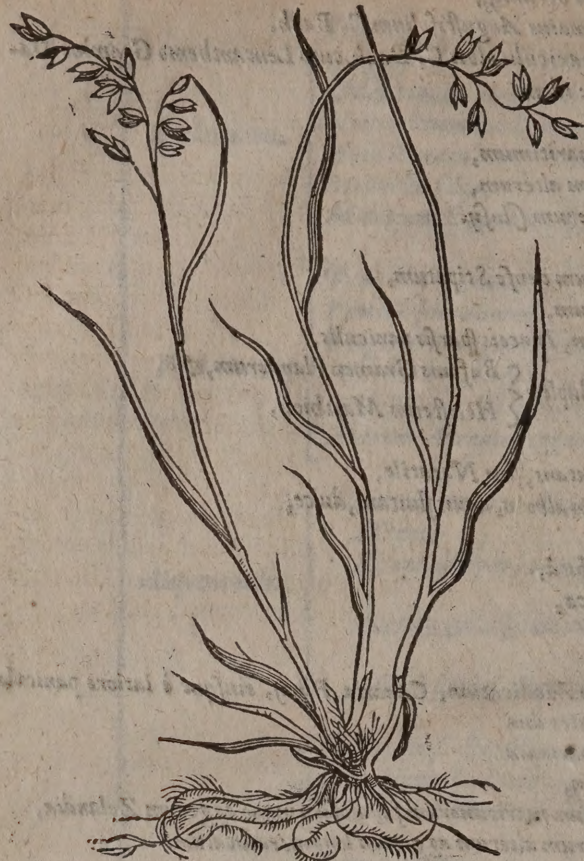
OMnis, 130. numero, & complurium Graminis generis elenchum, diuiſionem et diſcriptionē in Plantarū Illuſtrationibus noſtris damus; quibus in promptu vniuerſæ Stirpiū præſcriptiones & protocola continentur. In hoc opere ingenuus et liberalis alter Plantinus nobis deeſt. Omnia hodie in deterius ruunt, et ad occaſum aut exitum vergunt infœlicem, inſaturabili nummi ſordidi auiditate.

De Lolio, Phœnice, Phalaride, Melampyro & nonnullis alijs inter Cereales fruges, & earum degenerationes.

Plura dabo, ſi D. opt: Max: vitam largire dignetur.

AVINACEA GRAMINA.

NOn diuerſi generis, ijſdem pratenſibus locis, deuexiſque collibus, ſegetibus, ſiluis, ericetis & glareoſis varia Auenacea Gramina, quemadmodum pleraque alia, caule, flore & radicibus vix diſcernenda, proueniunt; ſed Auenacea aceroſis tunicis euanido ſemine fere caſsis, comoſæ Sterilis Auenæ; longioribus, breuioribus; acutis, obtuſis; maioribus, minoribus; denſioribus, rarioribus; ſtaminibus, apiculiſq; exilioribus craſsioribuſque, diſsimilibus.

GRAMEN *Auenaceum, rariore grano, nemorenſe, Danicum.*

FAgineis ſiluis montoſis, non procul a Cronenburgo munitiſſimo et magnificentiſſimo caſtro Regio Selandiæ Danorum vuido ſolo hæc elegantiſſima Gramina, dum Nobiliſſimum Barronē Eduardum Zouche, potentiſſimi Magnæ Britanniæ Regis Iacobi primi à ſanctoribus conſilijs & totius principatus Cambriæ ſummum præſidē, in ſua ad Regem Daniæ Chriſtianū Frederici filiū legatione, comitarer, collegi. Seſquipedali & bipedali, gracili, nitido, lucido & tremulo culmo, ſupernè breuiore, rarioreque Auenacea gluma ornato. Radix ſummo ceſpite, Graminis Canini quadantenus, ſparſa; ſed villis longioribus annexis: folijs ſuperioris Syluarum Auenacei Graminis deſcripti in Stirpium Illuſtrationibus noſtris, exilioribus, vti tota planta.

GRAMEN *nemorale Auenaceum alterum, ex fuſco xeramplinum* *** *& lucidum Danicum.*

IIſdem ſyluigeris Daniæ collibus & montibus perelegans exileque Gramen oriundum foliolis creberrimis, rigidis cirratiſq; vncialis & binum vnciarū altitudinis radicibus. Pedales & ſeſquipedales exiles, lucidi & nitidi aſpectu iucundi culmi ex fuſco xerampelini, in quibus é longiuſculis paniculis auenacea ſemina.

Varietas à loco.

HOc idem Gramen aridis collibus theriotrophio Regiæ *Grynwicht* Anglo-britanniæ vicinis elapſis annis collegi, Danico foliorum exilitate & cirratis radicibus, quæ Graminis Canini modo propagantur, pene par, ſed caule minùs; à loci macie.

Gramen

GRAMEN exile durius Nortuegicum aut Danicum, Scopario Gramini cognatum.

SAxorum interuenijs leui terrâ Sterilis Petreæ Nortuegiæ, imiſq; marcidis, rimoſis caudicibus ſyluarum Daniæ hoc Gramen viget, denſiſſimo ſparſoque rigidorum, iunceorum, ſeſquj vncialis altitudinis tenuiſſimorum foliorum ſtipatum : ſeſqui palmaribus numeroſis, cirratis, geniculatis, ſtamineis calamulis, quorum ſumma folia latiuſcula, vaginulæ inſtar ſpicatas, vnciales paniculas claudunt aut amplectuntur. Iubata cincinnataque dodrantalis radix, *Buxei* pallida coloris, totaque planta prolixior, vti Graminis Scoparij, cuius cognata videtur.

GRAMEN Phalarioides exile ſupinum humi ſparſum, Danicum.

HIc videas prope Croneburgum arcem Regiam munitiſſimam Selandiæ Danorum, é regione equilis & horti Regij, ſabuloſo ſolo ad latus maritimũ, pone ruſticas lares Gramen puſillum, humile humique ſparſum, innumeris duarum ternum vnciarum culmis, torulis ſpicatis effuſè faſtigiatis, exilibuſque apiculis præditis. Foliolis vncialis longitudinis & latiuſculis, craſſioribuſque culmis pro plantulæ magnitudine. Radix fuſca, cirroſa. Tota albicat herba per fœniſcecium.

Gramen

Gramen Criſtatum Ch. Bauhini.

CIrratarum radicum, foliorum; cubitalium, bicubitalium aut ſeſquipedalium culmorum á criſtatis palmaribus, dum curuantur, ſpicis criſtam Gallinaceã æmulantibus hoc criſtatum *Gramen* ſcitè à clariſſimo *C. Bauhino* vocatum, Alopecuroideis *Graminibus* in Stirpium Illuſtrationibus noſtris annectere libuit; quo nihil frequentius varijs editis pratis Londinenſis agri, iuxta Hackneum (alibique multis in locis tranſmarinis) vbi à ruſticis, vti nonnulla *Gramina*, ſtoreis, pergulis, tranſennis, topiarijs, coronarijſque operibus arte manuq; factis, elegantiſſimé inuicem annexis, concinnandis, æſtiuo tempore aulis & caminis ornandis aptum. Vernaculé etiam **Bent** vocatur.

GR A: Canarium longius &c.

GRAMEN Canarium longius radicatum latiore paniculâ.

HVius Canini *Graminis* haud á vulgato *Gramine* medicato diſpar natura, quod eruitur ex amœniſſimis glareoſis ſabuloſiſque ambulacris viciniſque locis iuxta nouum Medicum hortum nobiliſſimi *Baronis Eduardi Zouchæ*: habitioribus corpulentioribuſque dulcioribus radicibus; latioribus ſparſiſq; aceroſis paniculis: cætera haut abſimilia.

Gramen Canarium latiore paniculâ minus.

LAtiore item paniculâ glareoſis, obſoleto & inculto agro hoc Canarium *Gramen* minus quandoq; occurrit; reptantibus, cirratis, geniculatis, prætenuibus radicibus, *Graminis* Canarij vulgaris guſtu non diſſimilibus & efficacitate paribus; coloris ex fuſco albidis; folijs verò ſeſquivncialibus, iuxta radicem pluribus, paruis & anguſtis: in ſpithamæis autem tenuibus cauliculis iuxta genicula tribus, rarò pluribus.

Gramen.

GRAMEN *Scoparium Iſchœmi paniculis Gallicum.*

SPecioſius iſtud, Iſchœmo Gramini cognatum videtur; é cuius prælongiſprætenuibus rigidiſq́ue cubitalibus & longioribus radicum cirris concinnantur ſcopulæ illæ vulgatiſſimæ nitentis comæ conciliatrices, frictionibus capitis accommodiſſimæ & vſitatiſſimæ. Figura ei graminea, Iſchœmi vulgaris, gracilis culmus, rigidus, geniculatus, cubitalis; in quaternas, quinas, vt plurimum ſenas & plures elegantiſſimas lucidas ſpicatas caudicellas Iſchœmo Gramini ſimiles faſtigiatus. Folijs item non diſſimilibus, guſtu Graminis, dulcioribus. Copioſé prouenit in *G*allia, ſabuloſis vicinis Caſtri Inſulani locis vocati, (vulgò *Chaſteau de L'Iſle.*) propé Aurelianu, vbi collegit amiciſſimus vir *Georgius le Seigneur*, Pharmaceutices, & Rej herbariæ callentiſſimus, quo *G*ramine me donauit Londini, Anno. 1 6 0 2. quique quotannis Angliam nouis & rariſſimis ditat Plantis.

Sedulis herbarum, Naturæq; diuitiarum inueſtigatoribus varia gramina, vario ſolo & cœlo occurrent, quæ ſuo quælibet loco, aggregari & reponi poterunt.

Graminis Canini medicati Vires ex Dioſcoride, Galeno, Plinio, Priſcis & Neotoricis.

D*Ioſc.*] Graminis radix *a.* trita, illitu vulnera glutinat. Decoctum eius in potu tormentibus *b.* medetur & vrinæ difficultatibus. Calculoſa etiam *V*eſicæ excrementa comminuit, & ab inflammationibus placat. *c.* Decocto adijcitur *V*inum, ac Mel ab aliquibus, & Thuris & Myrrhæ & Piperis tertiæ portiones; rurſuſque coquitur in æreo vaſe ad dentium dolores & epiphoras. Semen vehementius vrinam impellit; aluum vomitioneſque ſiſtit.

a. Galenus eadem. *b.* Et vulneribus *V*eſicæ decocta in vino Plinius addit. *c.* Gramini Parnaſio hæc tribuntur Plin. qui plura lib. 24. capite vltimo, quorum vſus exoleuit.

Gal.] Radix modicé frigida & ſicca; mordacitatem quandam exiguam & partium tenuitatem obtinens. At herba ipſa primo quidem exceſſu refrigerat; in humiditate veró & ſiccitate moderata. Porrò ſemen alibi quidem exceſſu refrigerat; in humiditate veró deſiccatorium & tenuium partium & ſubacerbum.

Canarij Graminis radix dulcis eſt & ſubacerba ; moderatę, tenuis & exigué incidentis ſubſtantiæ,quâ citra calfactionem farctus viſcerum reſerat, colluuiem propellit & deterget. Radix vulnera glutinat Apuleio.

Nodoſum bulboſum Gramen ijſdem temperamento & viribus, quibus Caninum Officinarum pollet.

Notiſſimi & vulgatiſſimi pratenſis Graminis folia armenta & iumenta depaſcunt, vti Graminis Dioſcoridej radice dulci articulis præcincta, viridiq; prato ſeneſcunt. Iumentis gratiſſimam herbam dixit Plinius, ſiue viridem, ſiue in Fœno ſiccatam.

Radices dulces articulis præcinctas & facultates aſcriptas Dioſcorideo Gramini ; melius & fælicius cum Gramine medicato Officinarum conuenire certiſſimum; vulgatiſſimi namq; Pratenſis Graminis radices admodum exiles ſunt enodes. Graminis autem Canini medicati radices articulis diſtinctæ etiam afinis & mulis in agro Monſpelienſi gratiſſimæ ; vſibus medicis vbique expetitæ & guſtanti dulces, & à Medicis Pratenſis Graminis radicibus longè præferuntur, quamuis non adeo infœlici euentu Pratenſis Graminis facultates cum medicato Gramine confundantur ab iſtis ſciolis rapſodis triuialibus & popularibus herbarum collectoribus, vernaculis Doctoribus,laborum alienorum & noſtrorum tranſcriptoribus putidulis rizotomis, quorum meminimus in Balſami & Opobalſami explanatione.

Graminis autem Pratenſis ſemine, quamuis Canini ignauiore viribus & ignobiliore, vulgus Medicorum hodie vtitur ad viſcerum obſtructiones, imitatione Apulej; qui herba Gramen decoquit, & cum ea florem terit, & in panno lenit, & impoſita ſplenis dolores finit.

Veterinæ ſaginandæ & lactis copiæ longé præcellit dulcè : improbatur contra acidum,vulgò *Saur* & *aigre*.

Fœni, ſiue Graminis dum aruit, decocto vtili, infeſſu probatoque balneo pudenda fouent, ſuffireque iubent ad nephriticorum vrinas eliciendas hodierni Medici. Seminis & radicis decoctum ad eadem potandum ægris ſuis, & ad veſicæ calculos comminuendos, & eliciendos, longo vſu freti,fælicique ſucceſſu,miniſtrant : efficacius tamen Graminis Canini decoctum,ſiue radicis, ſeu ſeminis.

Alopecuros altera maxima Anglica paludoſa.
Siue Gramen Alopecuroides maximum.

GRamineo generi cognata hæc paludoſa maritima Alopecuros : Riguis herbidis Comitatus Zout-hamptoniæ proximé ſalinas & antiquas ædes Drayton vocatas D. *Richardi Garth* perpiæ memoriæ, in Diplomatica Curia Angliæ Clerico ſeniore, Hiſtorię Plantarum, cum Indicarum,tum inquilinarum ſtudioſiſſimi, cis mare, duobus miliaribus Anglicis à Portmouth,ex aduerſo vectis Inſulæ plurima. Radix, culmus cubitalis, ſeſquicubitalis, bipedalis & quandoq; procerior geniculatus, & folia illi Graminis aut Tritici ; ſed quinque vncialis ſæpe ſpecioſiſſima, habitior,ſericea,ſpicata caudataq; panicula ; Monſpelienſium Pſeudo-Schænanthi. Hanc quoque Vdis foſſis lacuſtribuſq; Eſſexienſis comitatus legi,iuxta Thameſis amœniſſima fluenta; ſed paulo minorem, cum tenderemus ad ædes Clariſſimi & pijſiſſimi generoſi viri D. *I. Coys* huius amœniſſimi ſtudij amantiſſimi & vt ſi quis alius Anglo-britanorum peritiſſimi, herbidos campos perluſtratur.

HORDEVM, Græcis *Crithon*.

Germanis Oſtblandis & Belgis	*Gherſte*	Gallis. Hiſp. Italis. Anglo-Britannis,	*Orge.* *Cenada.* Orzo. *Barly.*

HORDEVM *Polyſtichon autumnale.*

Germanis & Belgis, *Groſſe* ſiue *Groote Gherſte*.
Gallobelgis, Arthefijs & Picardis, *Souchrion*.
Anglo-Britannis *Wittner Barly*. Borealibus Britannis Scotis. *Bier*.

Reddenda hæc ſunt Hordej familiæ Aduerſaiorum pag.7. Effigies Iconum noſtrarum pag.29.& Teutonicæ editionis pag.33.

Hordei *differentiæ.*

GEminum Hordeum Septentrioni notiſſimum Picardis, Arteſijs, cæteriſq; Gallobelgis polyſtichon *Scucrion* vernaculè; Germanis **Groſſe gerſt** dicitur & Britannis borealibus **Bier.** Autumno ad Malti ſiue **Malt** *B*ritannorum; & Germanorum **Mauth** & **Bremauth** confectionem ſeritur. Radice fibroſa, exili, folijs gramineis, ſtipulâ binum cubitorum, ſpica in pleroſque verſus ariſtis rigidis & ſcabris vallata, æſtate matura.

Diſtichon Gallobelgis *Pamelle*, Germ. **kleyn gerſt**, id eſt, minus Hordeum, ſiue Britannis Borealibus **common barly** Martio, Aprili, & initio Maij duntaxat ſeritur, hyemis quippe & frigoris impatientiſſimum: vniuerſa ſui parte gracilius, cubitum & ſeſqui cubitum rarò ſuperat: ariſtis exilioribus, delicatioribus, mollicellis; minuſque rigidis gemino ſitu ſpicatum.

Polyſtichon item

Diuiditur in { Autumnale & Vernum.

Verni ſpica mollioribus ariſtis vallata eſt, vti Diſtichi.

Hordeum Spica mutica, Borealibus Britannis **Barly** ſimpliciter vocatum, nondum vidi.

Vniuerſa Britannia ad Hordei præparationem quam **Mauth** ſiue **Malt** vocant, hoc ſolo ferè hordeo vtitur, idque polyſticho ad Ceruiſias Britannicas ſuauiſſimas & optimas præfert, quæ quaſlibet ſeptentrionales bonitate longé ſuperant.

Mauth autem inibi paratur, hoc qui ſequitur modo. Hordeum maceratur aqua biduo & tribus noctibus: deinde effuſa aqua in horreum aceruatur loco ventis minus peruio, quoad germen, perpuſilloſque radicum cirros & pullulationes (quæ hyeme tardius, vere et eſtate biduo aut triduó emiſerit. Mox priuſquam incaleſcat ſulcatim diſperſum, ſeſquipalmari denſitate, ter quaterue die & nocte ſubuertitur aperto aere: octo vel nouem dies continuos iterando, perficitur. *T*andem in tabulato pertuſo; igne ſubdito vel aptato fornaci vimineo texto calatho acuminato, & ſuperſtrato hordeo; igne lento è palea, cremijs vel arido ligno admoto fornacis oſtiolo, ſeſquipalmari interuallo ab imo interpoſito, exiccatur, quoad molis frangi queat; ſicque extoſtum **Mauth** in fornacis capacitatem deijcitur: quod ex qualibet hordei menſura ad quartam partem acereſcit; & antiquum bonitate, in Zytho componendo, nouum præcellit.

Bieræ ſiue Cereuiſiæ compoſitio.

Nortmannis & Gallobelgis Bierre & Cernoiſe. *Anglo-Britannis & Germanis & Belgis* **Bier.**

Rec. Malti mollis leuiter contriti modios Britannicos octo; cui ſuperfunde aquæ fluuialis limpidioris feruentis, in qua aliquot manipuli furfuris Triticei incocti fuerint, quantum ſatis ſit implendo dolio *A*ureliano aut Aquitanico & ſemiſſe. Exactè mixta, infuſa calidè perſtent tres horas: deinde foraminulo palea aut duplicato fundo apto ſubterfluant. Id quod tranſmiſſum eſt (Belgis & *A*nglo-Brit. **wort** vocatum) recoquitur ſemihoram, ſeſquihoram vel aliquot horas vt melius conſeruetur, adiectis vnc. 12. florum Lupuli ſalactarij: mox longo latoque lacu vel depreſſis labris vix pedem altis perfrigerantur. Et huius decocti frigefacti libris octo vel decem, fermenti ſiue fæcis Bieræ vel Alæ potentioris libra aut ſeſquilibra adduntur, exactè agitando, loco tepediore permiſcentur, ſtragulis operiendo, ſenſimque reliquum liquorem vt commodius fermenteſcant, affundendo. Quibus abſolutis tranſcolantur: vaſa adimplentur: demumque fermentatione abſoluta, exactiſſimè occluduntur.

Eidem Malto nouam affundunt feruidam, tranſcolant, eoque Cereuiſiam tenuem concinnant.

Varijs è frugibus, tritico, hordeo, zea, auena fit Maltum, quod ratione conficiendi, Bieræ colores immutat. Triticeum & polyſtichum, ſupra coctum & excoctum potiſſimum, rubicundam & ſubfuſcam cereuiſiam efficit. Hordeo diſticho, auena, zea, tritico, commixtis quinis vel ſenis libris farinæ fabcceæ, albida & limpida redditur. Malti hordacei partes duæ aut tres; auenæ & triticei ana, pars vna, ſumuntur: farinæ fabarum quantum tritici quarta pars; aquæ quantum ſatis, pro tenuitate, & efficacia Bieræ futuræ.

*Cereuiſiæ, à Cerere dictæ, ſiue Bieræ Teutonicæ & Anglo-*Britannicæ *omnium ſuauiſſimæ & ſaluberrimæ, calidioribus regionibus vtiliſſimæ & conuenientiſſimæ, in parandi ratione exactiſſimæ & largiſſimæ obſeruationes, Anglo-Britanno vernaculo, à* C.D.I.Coys *Plantarum peritiſſimo acceptæ.*

Rec. *a.* Aquæ fluuialis *b.* *Galones* 40. ferueſcuat, ſine tamen ebullitione, *c.* pars eius tertia, *d.* in qua infunde & macera modium vnum optimi Malthi, molis vtut triti: ſine conferueſcere per horam integram in cupa aut paulo plus: tempore hoc exacto, liquor, **wort**, Britannicè & Belgicè vocatus, percoletur in vas commodum, foraminis Cupæ fundi obice, vt mox dicetur, reſerato. Et inter colandum, feruefac alteram tertiam aquæ partem, modo ſupradicto, & percolato liquore horæ ſpatio, affundatur. Si autem maiorem Cereuiſiæ quantitatem parare velis, eamque potentiorem; primam colaturam feruefac (affuſa Maltho percolato ſecunda feruida aquâ) additis vncijs quatuor florum *L*upi ſalictarij, per totum tempus iteratæ infuſionis ſecundæ Malthi, hoc eſt, horæ aut ſeſquihoræ ſpatio. *C*olantur deinde per ſetaceum & in lacu refrigerantur. **wort** non excedat pedis altitudinem in lacu æſtate potiſſimum; hyeme ſnperare licet: quo refrigerato æſtiuo tempore, (hyeme tepidulo) ſume huius colati **wort** ſufficientem bonam quantitatem in vas conueniens, prędictæ pedalis aut ſeſquipedalis altitudinis exceptam, cui lib.ſ. aut vnc.8. optimæ Spumæ, ſiue fermenti Cereuiſiæ, Britannicè **yeaſt**, Belgicè **Gyſt**, & Gallicé Gy, diluti & permixti in alio vaſe ſiue vrceo, triplici aut quadruplici menſura prædictæ colaturæ **wort**: fermenteſcere ſinito, donec ebullitione & effluentiâ vrceum ſuperet, effundaturq; in vas colati **wort** vocati liquoris. Poſt Spumarum fermenti in vrceo permixti effuſionem in prædictum colatum liquorem, in quo vrceus conditus eſt, ebullitione & fermentatione totum colamen ſpumis vndantibus operiens, affunde ſenſim, ne ebullitio interpellatur, reliquum colatum liquorem & permiſceantur. His peractis, ſine iterum conferueſcere, donec ſublimé plus ſatis efferantur ſpumæ, (elevantur ſiquidem pedali ſæpe menſurâ) & potus ſaporem ſimilem colati liquoris acquirat; nullo tamen modo acrem, quia Cereuiſia citius acorem saperet. Vaſis demum impletis & poſt ſublimationem occluſis, conſeruetur Cereuiſia.

Cereuiſia tenuis.

SI tenuem cupis Cereuiſiam, (quâ vulgò æſtiuo tempore delectamur) vtrumque, primum & vltimum commiſce colatum liquorem ſiue liquamentum: feruefac, addita ſ.q. florum Lupi ſalictarij, ex arbitrio: & omnia perage, vt dictum prius.

Tertiam & vltimam aquæ feruentis partem ſuperfundito Maltho, ad omnium tenuiſſimam Cereuiſiam: maceretur per duas horas: & eadem vt prius præſta.

Obſeruationes.

a. *Aquæ fluuial.*] Denſiores, pinguiores ſtagnantes aut puteales aquæ ex terræ argilloſæ venis manantes; limpidis putealibus ſcaturiginoſiſque ad pinguiores concinnandas Cereuiſias longè vulgi opinione, præferuntur. Fontanas tamen ex ſcatebris emicantes, & fluuiales fluentes mihi eligerem, ſanitati tuendæ, auctâ frugum doſi.

b. *Feruefac ſine ebullitione tamen*] In quibuſdam regionibus ebulliunt aquam ante Malthi infuſionem & macerationem; ſuperaffuſa Galloni menſurâ vnâ aut altera frigidæ, ne illico Malthum excoquatur aut ſupra modum conferueſcat, excandeſcatué, cruſtulaſque retorridas contrahat.

c. Hæc obſeruantur quoties Malthum retorreſcit. Conuenientiſſima eſt alioqui feruidior aqua, Maltho minus arido, aut humidiore.

d. *In qua infunde & macera.*] Experientiâ conſtat Malthum commodius immitti aquæ, quâ aquam Maltho affundere.

e. Doliare vas in quo Malthum infunditur, capacitatis ſit dolij Aureliani, plus minus, pro ratione quantitatis Bieræ futuræ, duplici fundo donatum, vtroque maiuſculo foramine pertuſo. Longior & validior fuſtis ſtramine aut Fœno tortili circumuallatus foramina permeet; ſed imum fundi foramen arctius, obicis vicem ſupplens, reſerans & claudens, ad liquamentum (**wort** vocatum) percolandum & in alia vaſa traijciendum. Superior autem fundus ſit multis foraminibus peruius.

Vimineis ciſtis longioribus, cilicij loco Malthi liquamen ſeparant *B*elgæ.

Cerevisia Martia *vegetans, maximéuê alens, perdiuturna, in annum & diutius perdurans.*

Rec. Malthi recentis molis, vt diximus ante, triti Modios 12.
Auenæ Modium ſemiſſem, Piſorum aut fabarum & Tritici tritorum, ana; tantundem, *A*quæ q.ſ. implendis tribus dolijs *A*quitanhicis aut *B*urdegalenſibus: duobus vegetante Cereuiſia, & vno viribus tenuiore.

Feruefac tertiam Aquæ partem modo ſupradicto: infundantur donec aquæ pars ſecundæ tertia efferbuerit, & infuſioni ſit parata. Tum primo Malthi liquamento percolato, & in aliud vas & refrigeratorio lacu traiecto, exactè ſimul percoctis ſine defæcatione ex lib. 4. Lupi Salictarij: optiméque tandem per ſemihoram deſpumando percoctis & in refrigeratorio lacu traiectis, iterum affundatur Maltho: ſecundus liquor ſiue Liquamen **woꝛt** vocatum, quoad tertia altera pars Aquæ efferbuerit, quod horæ aut circiter ſpatio perficitur. Hac ratione æqué efficax erit illud ſecundum **woꝛt** ac primum: Deniq; vltimâ aquæ tertia parte feruefactâ, detracto liquore, affundatur Maltho tertiâ & vltima vice ad ignauioris Cereviſiæ præparationem. Martia efficaciſſima Cereuiſia ante ſex menſes non eſt potionibus apta.

Perfrigerato primo liquamine **woꝛt**, permiſceatur lib. duabus Spumæ Cereuiſiæ, & vnci. 1. pul. Caryophillorum: Exactiſſimaq; fiat fermentatio citato modo.

Primæ nobilitatis Anglorum Ala *ſuauis & vinei ſaporis potio.*

Rec. Liquamenti Malti (vernaculè **woꝛt**) libras ducentas, florum Lupi ſalictarij M. 2. quò Malti dulcem & inſipidum ſaporem exuant. Percoctis & tranſmiſſis ſenſim commiſceantur (vt ſuprá monuimus) fæcis Bieræ vel Alæ libræ tres, & **Graut** Anglorũ. (*B*elgæ **Maerbier** vocant) libræ ſex vel octo.

Graut enim fit hoc qui ſequitur modo.

Rec. Farinæ Malti lib. 6. vel octo: aquæ feruefactæ lib. 12. vel 13. quæ agitata & probe ſexies die remixta tepente camino, ſtragulis operto & palea condito nitido vaſe tamdiu macerantur, donec Serapij lentorem aſſequantur. Tunc igne, ſedulò verſando ne vrantur, ad pultis ſolidioris craſſitiem percoquuntur. Reconditur etiam hodie, per ebullitionem ſiue fermentationem adhuc ſpumans in lapideis Phyalis, oris anguſtioris, Suberino operculo exactiſſimé occluſis, & decuſſatim funiculo, ne exiliet, vt ſæpe fit arctiſſimé ligatis. Sapore admodum vinoſo, gratiſſimoque, palatum & nares feriente: Non deſunt qui Cereuiſiam, eadem, lege & ratione vini inſtar aſſeruant.

ζυθὸς & Curmi Dioſcor.

Dioscor. *Ex hordeo potus fit, cui Zytho nomen eſt: is vrinam cit, renes & neruos tentat membranis præſertim cerebrum veſtientibus, efficit; inflationem parit, vitioſum ſuccum creat, elephantiaſim gignit.*

Cvrmi.

Fit & ex hordeo potus quem Curmi nominant; eoq; ſæpé pro potu vtuntur. Verùm capitis dolorem mouet, malum ſuccum gignit, neruis nocet. Conſimilia etiam potus genera ex tritico fieri ſolent in Iberia quæ Occidentem ſpectat, & Britannia.

Zythum & Cereuiſia Plin.

Ex frugibus fiunt & potus, Zythum in *Æ*gypto; *C*ælia & Cærea, in * Hiſpania: *C*ereuiſia & plura genera in Gallia, alijſque prouincijs; quorum omnium ſpuma cutem fœminarum in facie nutrit.

* *Ante Vini ꝛ incrementum.*

Quantum ex priſcis Plinio & Dioſcoride coniecturam facimus de Zytho & Curmi, potiones Cereuiſijs noſtris proximas, nec bubiè deſignaſſe videntur: præſerum Alam, quæ vini vicem antiquitus ſupplebat *B*ritannis; quorum ipſe Dioſcorides meminit, referens malum ſuccum gignere & neruos tentare: quibus idem, quod nobis, eueniſſe potuit, potiſſimum plebi & Anglo-*B*ritannicæ ruſticæ turbæ, cui ad gulæ delectamenta potentiorem Alam è cauponarijs expetenti, inexaturabilis quæſtus gratia illâ ex Malto lixiuio aquæ vice macerato, imponitur, ſic enim magis compoſitam & grano potiorem ementitur; caput ferit, læramque opilionibus, colonis & naucleris ſtultitiam conciliat. Nec deſunt nonnuſquam inexplebiles nummorum vafri homines qui *B*ieræ pro lupuli floribus camini fuliginem ſubſtituant, aqua ſalſa Maltum mace-

 rantes,

rantes, vt eo plus ſitiantur bieræ, quo plus ſint potæ. Harum potionum & conſimilium aſſiduo vſu incommoda Dioſcoridi memorata percipiuntur: quæ non poſſunt ſine hepatis & viſcerum ſummo diſpendio aſſumi. Cerebro & neruis inde affectis & ſanguine exuſto,fit tuberculorũ in facie & naſo,vti elephanticorum,eruptio,inde apud Anglo-*B*ritannos in hunc vſque diem locus protrito elogio, Aſciuit ſibi faciem & naſum rubrum, tuberoſum, commendatioris Alæ. Maxima igitur in Cereuiſia varietas; pro ratione, quantitate frugum, mixtione, compoſitione varias qualitates ſortita. Germanis & *B*elgis *G*entiana, *B*accæ Lauri, Zeduaria, Gaghel, Helenium, Lauendula, Saluia, Hormini flores, Cuculus ſiue Cucubalus Indianus, (quem inſanum ſeu furioſum Solanum faciunt) Chamæpitys, Coriandrum & conſimilia vna cum Lupulo incoquuntur.

*L*impidior vegetior, bene defæcata *B*iera,cuius quidem faciendæ rationẽ docuimus,vt calidioribus innoteſcat regionibus,& penuriâ vini, eius vicem ſupplere poſſit; ſuauis & ſalubris eſt potio, alimentum bonum præbet; modò brobè & ex optimis frugibus paretur & percoquatur.

Tenuis autem quæ grani minus, plus aquæ, recipit; humectando refrigeat,minuſque alit.

Acuida malum ſuccum gignit: renes, neruos & caput tentat: tormina, inflationes inteſtinorum, quemadmodum & recentior epota, ſtillicidium vrinæ, craſſum ſuccum, calculum renum & veſicæ parit. Lutetiana craſſa, dum recens, peſſima.

Additur Lupulus *B*ieræ vel Alæ duplici ratione: cum ob ſaporem & conſeruationem, tum quia craſſum ſuccum Zythum procreare literis prodatur, cuius erratum & noxam emendaret, apperiendo abſtergeret, per venas craſſa pituitoſaque excrementa, venarum, renum,veſicæ, citra magnam calfactionem educeret: docemur enim à Meſueo in Syrupo è ſucco Lupuli & *B*yzantino, alijſque neotericorum compoſitionibus Lupulum, non ſecus ac Fumariam, ſanguinem purgare & defæcare, eiuſque ebullitiones compeſcere: iecoris intemperiem calidam, internoſque feruores, febreſque biliofas & pituitoſas arcere: Quem eundem effectum præſtant turiones ſiue Aſparagi verè erumpentes, cibo & acetarijs.

Floribus tamen, quia temperatè calidi, ſecus euenit, vti de *C*oriandro monuimus Aduerſariorum pagina 314. Quod caput feriant, è Cereuiſia non reijciendi; neque illis cauſa rheumatiſmarum & articulorum defluxionum, vt nonnullis doctis Anglo-Brittannis perplacet, attribuenda: ſed potius ingluuiei, crapulæ, mollitiei, blanditijs & gulæ oblectamentis, quibus ſunt dediti, aſcribere debent: quia Ala ipſa potentior, ſine eis, aut Lupulo pauxillo concinnata, non ſecus ac vinum,abditiſſimas permeat cerebri membranas,eademque infert incommoda. Lupuli flores non nocent qualitate, ſed quantitate,quemadmodum vinum & optima quæuis temeta.

METEGLIN

Cambrici potus illius celebris & ſaluberrimi, METEGLIN *patrio nomine, aut Merlini Cambriæ Prophetæ potionis vocatæ, vini Paßi gratiam ementitæ, parandi rationes & formulæ, acceptæ à generoſa & honeſtißima matrona* Ioanna Busher, *vidua C.V.D.* Richardi Garth; *confuſo ordine Anglo-Britannico* ſermone conſcriptæ, quas Latinè in aliarum regionum gratiam, hoc qui ſequitur modo reſtitui.

Meteglin potum ſiluarum ſiue ſilueſtrum Herbarum quidam interpretantur, Cambrice tamen ſiue Vernacule, veterique Britannico Eglen dulcem ſonat.

Annectendus hic potus Meteglin Aduerſariorum pag. 22. & 23.

Rec, *Radicum Saxifragiæ, Selini, Fœniculi,* } *ana. lib. 1.*

Herbarum

Herbarum Agrimoniæ,
Vtriuſque Bugloſſi,
Betonicæ,
Scabioſæ,
Hyſſopi,
Origani,
Thymi,
} *ana. faſciculos quatuor.*

Herbarum proportio, aquæ quantitati reſpondeat.

Simul efferueant quoad vini Paſſi ſiue Maluatici earum decoctum aſſequatur colorem.

Colamen linteo panno cooperiatur: mane ſequenti tepenti adhuc liquori, Mel ea proportione commiſceto, donec ouum recens ſupernatet eminentiâ latitudinis aſſis Gallici, aut tertiæ partis ſolidi Anglici, (vulgò à **Grote.**) Deinde lento igne deſpumentur, & à ceragine ſiue cerea excrementitia mundetur ſubſtantia: poſtea leuiter coquatur; parùm quieſcant.

Prædictus decoctus liquor nitido, ſuaui vaſi, vino aut alio liquore imbuto indatur, vt fermenteſcat: quieſcat tamen viginti quatuor horis priuſquam affundatur & permiſceatur ſpumæ ſiue fermenti Cereuiſiæ, vel potius Anglo-Britannicæ potentioris Alæ catillus mediocris. Copioſo excreſcēte & rarefacto liquore, ſupernatantes omnes ſordes & ſpumæ nitidâ allatâ pennâ deſpumentur: ſed fermentum album haud quaquam demendum.

Potionis Meteglin ſuauiſſimæ dolij impletio, conſeruatioq́; & nouiſſima vltimanè purificatio.

Satis ſuperque iam defæcatâ Meteglin, impletiſque vaſis eorumq́ue oſculis argillâ figlinâ aut maſſa panis obductis iterum defæcanda, affuſo aliquoties nouo liquore, repletis, vt fieri ſolet in Omphacij, à fæcis ſpumoſæ purgatione vltima. Occludantur denique vaſa vt decet & cellis vinarijs reponantur. Maturè tandem, & exactè clarificato liquore ante vſum, ſuauiſſima erit potio.

METEGLIN *hac formula apud equitem D. Andream Corbeth in præfectura Shropſheere* *Cambriæ componitur.*

Paraturus Meteglin, modum & demenſum ſeruare debet Cereuiſiæ concinnandæ.

Decocti præparatio.

Rec. *Radicum Fæniculi,*
& Petroſelini, } *ana. quantitatem magnam ſufficientem.*
Glycyrrhizæ mundæ lib. ſ.
Radicum Mei,
Rad. Caryophyllatæ,
Saxifragiæ, Phu, } *ana. M. 1.*
Rad. Helenij, M. ſ.
Serpilli,
Maioranæ,
Hyſſopi,
Menthæ,
Saluiæ, } *ana. gremiale ſiue ventrale plenum.*
Fl. Chamæmeli tantundem,
Fl. Centaurei minoris,
Marrubij, } *ana. M. 1.*
Seminis Aniſi,
Fæniculi, } *ana. lib. ſ.*

Ebulliant ad radicum mollitiem ex artis præceptis. Omnia indantur poſtea aut transfundantur in dolium ſiue vas in quo Meteglin denique conditurus. Colentur, defæcentur, & clarificentur.

Deinde è fauis Mel recens ea proportione, vt ouum eminentiâ bona exertum ſupernatet: diu multum agitando verſandoq́ue commiſceantur. Simul deinde in hoc vaſe perſtent priuſquam

in cados conditur æ futuræ idoneos diffundantur, addendo ad fermentationem commodiorem, fermenti panis cibarij quantitatem mediocris mali Punici, & fermenti recentis Bieræ, aut Alæ fortis, ſi non ſatis fermentatur.

Doliolo cupacitatis cadi, id eſt, Centum & octo librarum medicarum, ſiue circiter decem *Gallonum* Anglorum, quæ continent 106. lib. & ſ. & vnci. 2. hæc aromata ſequentia contuſa, nodulo excepta mergantur, appenſo lapillo; nec tamen fæces aut fundum attingant.

Nuces Myriſticas duodecim aut ſexdecim,
Cinnamomi duas aut tres fiſtulas,
Caryophyllorum, vnci. 4.
Zingiberis, M. 1.

Quidā ſumunt Galangam, Spicam Nardi, Phu, Helenium ſiccum, Caryophyllos, Nuces moſchatas & ſemen fœniculi contuſa & ſuſpenſa, vt dictum eſt. Nullus eſto cadorum obturamentis vſus ante exactam defæcationem, fermentationem, & ebullitionem. Et occluſis tandem cadis, noli recentem Meteglin bibere ante ſeptimanas decem, cuius conditur æ primas tenet vinarius cadus.

Alia Meteglin parandi ratio, a D. Throckmorton, accepta.
cuius deſcriptionem ordine ſequenti redintegrare libuit.

IN primis collige radices & herbas ſequentes à prima die Auguſti ad Michaelis diem.

Rec. Radicum Imperatoriæ,
Fœniculi,
Conſolidæ minoris ſiue Bellidis,
Tormentillæ,
Helenij, — *ana. M. 2.* (Primo vere, potius legendas cenſerem.)

Radic. Petroſel.
Caryophyllatæ,
Angelicæ,
Saxifragiæ,
Valarianæ hortenſis,
Galangæ tenuis, — *ana. M. 1.*

Foliorum Lauri,
Graminis Leucanthemi Dodo:
Roſæ ſyl. odoratæ, — *ana. M. 4.*

Fumariæ,
Fl. Anthos,
Saluiæ agreſtis,
Hyſſopi,
Menthæ fuſcæ,
Agrimoniæ,
Thymi,
Fl. Hyperici,
Borraginis,
Scabioſæ,
Betonicæ,
Linguæ Bubulæ Anglor.
Auriculæ muris,
Erucæ murialis (ſylueſtrem puto: — *ana. M. 2.*

Plantaginis Quinquenerniæ,
Phyllitidis,
Saluiæ,
Florum Chamæmeli,
Calendulæ,
Alleluyæ,
Florum Caprifolij,
Maioranæ,
Origani,
Cardui Benedicti,
Veronicæ,
Scordij, — *ana. M. 1.*
Abſinthij, M. ſ.

Radices

Radices, herbæ, flores bulliant m. ſ.q.aquæ tres horas.

Tribus iterum horis maceratis, & deinde expreſſis, Mel congruâ proportione addatur, exempli gratia,

Duobus congijs aut Gallonibus Anglicis & quartarijs tribus liquoris, adde Congium aut Gallonem Mellis. Iterum ſimul efferueant aſſiduò deſpumando. Condito poſtea dolijs liquore per duos dies aut plures perſtent. Cætera vt ſupra diximus, facienda.

Meteglin Theriacale, Cephaticum, Bechicum, Hepaticum, Splenaticum, *& Diureticum, deſcrip. noſtræ: febricitantibus interdictum.*

Rec. *Rad. Helenij, recent. ſucco prægnantium, Graminis Canarij ana. lib. 1 ſ.*
Glycyrrhizæ raſæ, lib. 1.

Rad. Ruſci, Aſparagi, Petroſelini, Ononidis, ana. vnci. 10.

Rad. Filipendulæ, Pœoniæ maris, ana. vnci. 5.

Eryſimi flore & ſemine prægnantis, Botryos herbæ, Betonicæ ſiccæ cum flore, Melyſſophylli, Agrimoniæ, Eupatorij Cannabini, Chamædrys, Chamæpiteos, Herniariæ, Tuſſilaginis recentis cum rad. ana. M. 6.

Cardui Sancti, Scabioſæ, Marrubij, ana. M. 4.

Aniſi, vnci. 6.

Carui vnci. 2.

Paſſul. mund. vel Corynthiarum, vnci. 12.

Saluiæ. & Maioranæ nobilis cum floribus, Florum Anthos, Geniſtæ, vel Sambuci, Thamariſci cum floribus, Thymi, Serpilli, Hyſſopi, Adianthi vel Pollytrici, ana. M. 5.

Decoquantur omnia ex arte: Radices prius, deinde herbæ: Poſtremo flores & odorata aromatica ex ſ.q. Aquæ.

Deni Mel candidum demenſum parilitate ſupradicta addatur. & idem modus faciendi in religiosè obſeruetur.

Aliqui Soli exponunt per Caniculæ æſtus, nodulo exceptis ſequentibus aromatibus & in cadis demiſſis additis ſilicibus aut lapillis vt degrauatus ponduſculo nodulus ſidat; fundum tamen ne tangat.

Rec. *Macis, Caryophyl. Nucis Myriſticæ, ana. drach. 6.*
Cinnamomi, vnci. 1. drach. 2.

Seminis Synapi albi vnci. 2.

Rad. Acori, & ſ. Coriandri preparati, ana. drach. 2. excipiantur nodulo.

Potus *Merlini*, ſiue Meda minus compoſita, Cambricis magnatibus *viſitata, borealibus Anglo-Britannis.*

Rec. *Aquæ menſuras tres,*
Mellis menſuram vnam.

Efferueant igne lento, aſſiduò defæcando, ad tertias. Singulis Gallonibus Anglicis affunde ſpumantis fermenti Alæ commendatiſſimæ vnci. 30. vel 32.

Subſequenti die transfundatur liquor in aliud vas, omiſſis in fundo fæcibus; nouoque affuſo Alæ fermento, iterum reſideant. Annum aut duos perdurat. Potabilis futura octauo aut decimo die à fermentatione exactiſſima, vſus neceſſitate vrgente.

Meda Moſcouitarum parandi ratio in Ruſcia.

PRoportio Mellis reſpondeat aquæ quantitati, & fermenti, vt ſupra monuimus. Ruſci addunt Ceraſa & Rubi Idæi fructus.

Adduntur que libræ duodecim florum Lupi ſalictarij, pari portione vt fit in concinnanda Cereuiſia, ex modijs duobus Malti & conuenienti aqua maceratis.

Obſeruatio.

ET ſi herbæ flores, ſemina & radices conrra leges artis, vti in Aduerſarijs diximus diutiſsimè, vt ſaporis & herbacei viroris faſtidium exuant, vtque magis alant, diutiuſque perennent, percoctæ & excoctæ fuerint, ſuaderem tamen, odoratiores & aromaticas ſub finem ebullitionis addendas, aut ſaltem mediam earum alteram quantitatem, vt earum pars ſuauior, potior & efficacior conſeruetur.

Quotidiano potui ſenio & annis obſitis vtiliſsimam hanc potionem diximus: nec adeo temulentiam vertiginoſam gignere, aptiorem multò & vtiliorem cerebro neruoſoque generi futuram, minimè nocuam, viniquevicem ſuppleturam, ſi periti Medici inſtituto & induſtrij operarij aut Pharmacarij operâ, artis legibus inuiolatis, cuiuis naturæ accommodè præparetur.

Omnibus & egregijs, quibus Mel, pollet auxilijs: etiam hepate calidioribus minus nocitura Meteglin, ſi Cichorio, Soncho, Seridiſque ſpeciebus, Lichene & ſimilibus herbis calor retundatur, & moderetur; & vt paucis dicam varijs affectibus, magno motalium auxilio, ad capitis, pectoris, carnis, cutis et cuticulæ, viſcerum, inteſtinorum, dyſenteriarum, adſtrictoriarũ aluorum, vterinorum morborum, ruptorum & vulſorum, venarum obſtructionum, farctuum humorum putrilaginum, omnium inflammationum, febrium, calidorum, frigidorum, humidorum et ſiccorum affectuum, quamplurimorum cæterorum, ex quamplurimis diuerſis aromatibus, odoramentis, plantis et herbis, radicibuſque Dioſcoridis exemplo, de Aromatite vino, Ceſtrite, Stæchadite, Hyſſopite, Abſinthite, Rhæte, Rhodite, Myrtite, Cydonite & alijs innumeris factitijs vinis et chyliſmatibus, quorum diuturnus et longus vſus varios et immedicabiles creditos morbos mirabiliter ſanabit.

Panaceum Vinum Dioſc. Panaceum circumforaneorũ in memoria reuocat.

Ex Panace item vinum commendatur à Dioſcoride. Fœlicius autem ſine fuco et dolo morbos profligabunt huiuſmodi medicamentoſæ potiones quam illa *Aurea* ementita Circulatorum et impoſtorum Germanorum aliorumque *Pannacea* ex *Antimonio* parata, etſi inficiantur, ſoloque auro conſtare aiunt (*Auri* quidem ſacra fames mondanos ad Auernales aquas proritat.) Baſim verò illius decantatiſsimæ *Panaceæ Stibium* eſſe certò aſſererem, perſancto etiam teſtimonio optimorum, doctiſsimorum fidiſsimorumq; Philoſophorum in hoc ſtudio excellentium D. *Petri Seuerini* Regis Daniæ Medici clariſsimi, et aliorum Chymicæ artis peritiſsimorum virorum, qui horum technas, callentiſsimis verboſis mellitiſque lenocinijs ornatas *Aurum* captantium congerronũ, dulcemelos modulantiũ, inſtar dulcè ſonantis aucupis fiſtulæ volucrẽ decipientis, nobis recluſerunt. Fallacijs quibus mundus immundus falli vult et fallitur, deſcribendis, quamplurimæ paginæ non ſufficerent.

Calamus odoratus Libani. Calamus myrepſicus Hippocratis.

C*Alamus Odoratus.*] Odorato Iunco Calamum Odoratum, quod cùm eodem in loco naſcantur, tum corporaturaturæ, craſis, conſimiliſque efficaciæ, & materiei inſpiſandorum vnguentorum ſint, ſubiunxit Dioſcorides. Calamus vocatur, quia vt fiſtula vacuus eſt, & internodijs Arundinum modo geniculatus. Aromaticus verò, ad differentiam aliarum Arundinum, quæ odoratæ non ſunt. Calamorum autem ſiue Cannarum vel Arundinum multifariæ differentiæ. Quod Calamus aromaticus ſit ex Harundinum familia, teſtis eſt Plinius, qui inter Harundines Calamum aromaticum enumerat; vtrumq; in India naſci tradit, odoribus vnguentiſque inſpiſſandis vtilem dixit Plinius, qui Calamo odorato eaſdem vires tribuit quas Dioſcorides. Plinij autem verba ſubdere clarioris doctrinæ & authoritatis gratia viſum fuit. *Vt quoniam, inquit, genera plura fecimus, illa quæ in India Syriaq; naſcitur odorum vnguentorumq; cauſa, vrinam monet cum Gramine aut Apij ſemine decocta. Ciet menſtrua ad mota: Medetur conuulſis, duobus obolis pota, Iocineri, renibus, hydropi, tuſſi etiam ſuffitu, magiſq; cum Reſina. Furfuribus vlcerumq; manantibus, cum Myrrha decocta: excipitur & ſuccus eius, fitq; Elaterio ſimilis: Efficaciſſima autem in omni Harundine quæ proxima radici; efficacia & genicula.*

Dioſcorides.) Calamus odoratus in India naſcitur.

MEmini me vidiſſe Venetijs ad Angeli ſymbolum Calamum aromaticum, quem Alepo Syriæ Sequinus Martinellus doctus & induſtrius Pharmacopœus, fortè delatum ex lacu

inter Libanum & illum ignobilem montem Plinio lib. 12. cap. 22, memoratum miſerat. Arundo erat geniculata, nitida, craſſitudine paruum digitum æquans, color fuluus, ni labat memoria, ſaturior: odoratus, parum lentus in mandendo, ſubacris & amarus.

Iacobus Vtenhouius generoſus Gandauenſis, ſtirpium & artis medicæ peritiſſimus, Calami aromatici dodrantalis longitudinis cannularum fruſtilla aranearum telis plena, fulua, geniculata, digiti minimi craſſitudine, guſtu planè aromatico, amaricante, Schœnantho præſtantiore, *Balneolis* vulgò *Baignolz* Galliæ Narbonenſis nactus eſt inter Schœnanthi feſtucas, quæ Maſſiliam aduecta ex lacu Plinio memorato aſſerebant.

Multò maiora habuit præclarus vir augerius D. de Bousbeke Flander Inſulanus, Cæſareæ maieſtatis Conſtantinopoli legatus, Stirpium exoticarum peritiſſimus.

Dioſcorid.] b *Melior eſt fuluus, denſè geniculatus,* c *& qui aſſulosè frangitur, plena araneorum fiſtula,* d *albicans, lentus in mandendo, & adſtringens, ac* e *cum quadam acrimonia amarus.* f *Vrinam potu ciet, quare cum Graminis aut apij ſemine coctus, in aqua ſubter cutem fuſa morbo renum vitiis, ſtillicidio vrinæ, ruptiſque commodè bibitur.* g *Menſis & potu & appoſitu pellit.* h *Tuſſi ſuffitu medetur per ſe, aut ex reſina* i *Terebinthina, hauſto per arundinem fumo: ad* k *muliebres inſeſſus decoquitur, & clyſteribus imponitur.* l *Sufficionibus, malagmatiſque odoris gratia commiſcetur.*

b Melior eſt fuluus.] Colorem valdè ruffum vel fuluum κιῤῥὸν Græci dixere. Hic color, & lentor in mandendo Calamo, non eius radici aſsignandus, vt Cornarius opinatus eſt; araneas & genicula ad Calamum referens. Calamum re vera intellexit Dioſcorides, non radicem, dum ait, plenam araneorum fiſtulam.

c Et qui aſſulosè frangitur.] id eſt, in multas aſſulas, ſiue in multa ſegmenta, quod Arundinibus proprium eſt. Diffringuntur autem aſſulosè, ſiue ſecundum longitudinem diuiduntur. Eodem modo plerunque oſſa franguntur. Plinius dixit; melior qui minus fragilis eſt, & qui aſſulosè potius, quam Raphani modo frangitur.

d Albicans,] quia fuluum prius dixit Dioſc. videtur referendum ad araneoſam illam ſubſtantiam, qualem in alijs arundinibus cernere eſt, niſi velit ex fuluo albicantem ſignificare: alij radici tribuunt.

e Cum quadam acrimonia amarus.] Guſtanti ſubacris & ſubamarus percipitur, eoque ſubamarum legendum: ſolus Oribaſius amarum dixit: cæteri nullam amaroris fecere mentionem.

f Vrinam potu ciet, quare cum Graminis, aut Apij ſemine coctus.] Semina diuretica addit, vt medicamenti actio iuuetur, & fit magis deſtinatum hydropicis & nephriticis: quando lotium ob affectos renes vel veſicam ſupprimitur, ſtillicidiumque fit quod ſtranguriam appellant.

g Menſes & potu & appoſitu.] quia aliqua ſunt quæ pota menſes, non appoſita mouent: vel quia nonnulla impoſita menſes elicere poſſunt; quæ non intro aſſumuntur; quæ ichores abſumendo menſes retinent, potius quàm mouent; aut quæ ſunt amara, aut odore ingrata imponuntur, nec niſi vrgenti & maximo affectu propinantur: Cuiuſmodi ſunt Lachrymæ fœtidæ, Sabina, Bitumen, Aſſa fœtida, Galbanum & conſimilia attrahentia medicamenta ſimplicia vel compoſita; quæ intro ſumpta ventrem laxarent: peſſarij autem modo ſubdita ſanguinem attrahunt, quem etiam medicamenti acrimonia expultrix facultas irritata expellere cogitur.

h Tuſſi medetur per ſe, aut ex Reſina Terebinth: hauſto per Arundinem fumo.] Fumus aerem inficit, quem quia pulmones hauriunt, ſiccando, humores abſumendo & defluxiones ſiſtendo egregie* curat: quod commodius vt fiat; cite Dioſcorides Terebinthinæ Reſinam addit, quo plus vaporoſæ fuliginis reddat, quæ potentiſſimè catarrhos & pulmonum vlcera ſiccat: Farctis tamen pulmonibus difficilimè ſpirantibus, affatim per fiſtulam aut infundibulũ hi vapores non intromittendi; niſi prius medicamento purgante imminuta excrementorum copia, in cubiculo vel lectica cadurco occluſa, fumum ſenſim hauriant, & aſſueſcant. ** Vti Tabacum.*

i Tuſſi medetur.] Tuſſi mederi Calamum Aromaticum ait Dioſcorides quaſi ſuffitu aut hauſto per Arundinem fumo. Quædam namque medicamenta Eclegmatis modo ſumpta, qualia dulcia ſunt, tuſſi medentur: Alia verò vncta, vt olea & axungiæ pectori illita; Nonnulla ſenſum partis obtundendo & materiam incraſſando; vt pilulæ è Cynogloſſo, Diacodium & ſimilia. Tabaci fumus hauſtus membranas Cerebri hilari quadam voluptate & ſuaui amentiâ, quo quidam minimè carere poſſunt, opplet & reficere videtur, vt Hyoſcyamus & Opium Turchias vini vicem ſupplens; hebetat tamen & ſtupefacit & tandem noxius; vti Zythi ſiue Bieræ præſtantioris ſpuma, quæ opiliones & ruſticos Flandros naturâ frigidos & graues ad tempus expergefacit,

ſpiritus

ſpiritus calfacit, alacres & cardaces reddit; tandemq́; facultates minuit & officit vt in Zytho dictum fuit.

k *Ad muliebres inceſſus decoquitur & Clyſteribus imponitur.*] Rectius decoqui ad muliebres inſeſſus & collutiones quæ per metranchytē inijci ſolent. μητρενχύτης inſtrumentum eſt matricis á μήτρα, id eſt, matrice dictum, vt fiſtula qua medicamenta & collutiones in vterum immittuntur.

l *Suffuſionibus, Malagmatiſq́; odoris gratia.*] Malagmatis, medicamentis & ſuffumigijs commiſcetur non ſola odoris gratiâ, nam & tuſſi medetur ſuffita. Miris etiamq́; eximijs egregijſque dotibus & viribus pollet ad ventriculi, hepatis, ventris, vteri & viſcerum varios affectus: Verum in partium externarum quibuſdam remedijs ſola odoris gratia Odoratus Calamus miſcetur; vt in vnguinibus quibus mollicelli & ſplendidæ mulieres; neceſſitatis vel voluptatis gratia, vel ad oris infectum halitum, vel alarum tædia, vel pedum hircinum tetrumque odorem, vtuntur. Sed cum ad nos Verus Calamus adferri deſijt, optimum ſubſtitutum Schœnanthum erit, vtriuſque et Calami et Schœnanthi perpenſis ex Dioſcoride facultatibus.

Galenus.] Leuiuſculam quadam adſtrictionem ac minimam acrimoniam poſſidet. Siquidem magna ex parte eſſentia eius terrena eſt & aerea; temperies autem callida et ſicca: quamobrem moderatè vrinam mouet, ac facultatibus quę Iecori ſtomachoque imponuntur, nec non ijs fomentis quæ inflammato vtero, aut mouendis menſtruis adminiſtrantur, cõmodiſſimè poteſt miſceri. Ponatur habeaturq́; ſecundi ordinis eorũ quæ excalfaciunt & deſiccãt: valentius tamen deſiccent, quam excalfaciant: Ineſt quoq; ei quædã partium tenuitas velut omnibus odoratis. Cæterum eorum compluribus tenuium partium plurimum: Calamo verò non multum adeſt. Æginetæ ex ſecundo calfacientium et arefacientium à temperatis exceſſu, ſubtilioris nonnihil, et aſtringentis eſt potententiæ, vrinam ergo proritat.

Iridis omne genus Aduerſariorum pag. 30, 31, 32. Obſeruationum, 32, 33. 34. 35. & in nouis excudendis Stirpium Illuſtrationibus.

Iris candidis floribus anguſtifolia, Iridis Cluſij vocatæ, ſiue Iridis anguſtifoliæ Cluſij ſecundæ ſimilis.

HAnc in penſilibus Adonidiſq; hortis ſedulò alebat Medio-caſtri Mattiacorum amiciſsimus et humaniſsimus vir D. *Cornelius Coorne* huius peramœri ſtudij amantiſsimus: ſeſquipedalibus aut pede longioribus folijs, paruum digitum latis, in ſeſquipedali aut bipedali, caule floribus albis aſpectu ſuauiſsimis donato, quorum terna repanda folia latiora venis ſiue neruis ſuauè rubentibus iucundè inſignita ſunt, nec non oris perpolitè breuioribus lineis concoloribus ſtriata: alijs verò incunbentibus ternis, et totidem anguſtioribus ſurrectis folijs penitus candidis. Radice Iridis Clſii vocatæ, ſiue anguſtifoliæ ſecundæ non abſimili multis fibris donata. Franco-valle, vulgò *Frankedal* à Nicolao *van Brabant* in Belgium primum miſſa.

Iridum

Iridum delectus, & facultates ex Dioſcoride, Plinio, Galeno.

DIoſcor.] *Melior eſt* [a] *Illyrica,* *&* [b] *Macedonica, & inter has laudatiſſima quæ* ὑποκόλοβος, *id eſt, quæ decurtata, breuis, vel pumila mutila ferè (ſic omnes vertunt; Cornarius tamen obtuſam aliquantulum dicit; ſed parum refert, ſi quis mutilatam aut decuratam, dixerit; nam quæ decurata ſunt, videntur ſua natura longiora fuiſſe, ſed abreuiata) & denſa conſtat radice; frangenti contumax; ſubruffo colore; guſtu amaro (Ruel.* πυρωτέρα *) id eſt, feruentiore vertit; odore perquam ſyncero, ita vt nullum prorſus ſitum redoleat; quæ dum tunditur, ſternutamenta mouet. Secundum locum habet Africana, candicans, guſtuque amara.* d *Teredines in vetuſtate ſentiunt:* e *tunc tamen odoratiores reddi ſolent.*

a *Melior eſt Illyrica.*] Idem *Plinius.* Ab omnibus authoribus Iris Illyrica celebrata eſt & primum locum ſortita. Florentina paſſim hodie nobis pro Illyrica obtruditur, & pluris fit à mercatoribus quam Veneta, quia candidior & fragrantior: attamen ex Illyrica, hodie Sclauonia dicta, Iris Venetias deferri ſolet; quare Veneta, Illyrica legitima omnibus vno ore cenſetur; ſubruffi coloris, non candidi, etiam Plinij & Dioſcoridis ſuffragio, omnibus præferenda. Non multum à Luſitanica biflora folijs differre literis prodidit fidiſſimus ſcriptor Cluſius noſter: pedali caule, rarò ampliore, & flore Iridis Luſitanicæ formâ, colore & odore perſimili, paulò maiore tamen: radice nodoſa, & geniculata, odoris dum recens eſt, ingrati, at ſiccata ſatis grati, inſipidi initio guſtus, poſtea tamen feruidi, fauceſque vrentis.

b *Macedonica.*] Secundum locum ſibi vendicat Macedonica *Plinio*, longiſſima radice, tenui & albida. Plinius à Dioſcoride diſſentire videtur, qui mutilam & ſubruffam commendat. Plinius fortè per Macedonicam longiſſimam exilem & albidam, aliam ignobilem Macedonicam indicare aut indigitare voluit: at denſam, mutilam ſiue diminutam, breuem ac velvti decurtatam pumilam, frangenti contumacem, ſubruffi coloris, præferr Dioſcorides: attamen Plinianæ lectioni hæc non videntur aduerſari, qui duplicem Illyricam facit: & Raphanitim à Raphani ſimilitudine longiorem, minuſque craſſam quæ melior eſt, Rhizotomiam ſubruſſam, quam tamen idem Plinius Raphaniti præfert libri 21. cap. 20. Cur Rhizotomon dicta ignoro, cùm Rhizotomus nomen ſit cuiuſdam Botanici, vt Crateuæ apud Dioſcoridem & Hippocratem. Raphanitis potius ad figuram refertur Raphani, quam ad colorem: Aſtragalitis dicitur à Galeno & Aetio, quia Aſtralagus radice eſt rotunda, Raphani modo grandi.

Denſior, breuior, caſſior & habitor radix; diutius, aptius & perfectius vires ſuas integras conſeruare cenſetur.

c *Secundum locum habet Africana, candicans Dioſc.* (qualis eſt noſtra Florentina) *guſtu amara.*] Hæc fortè quod loco ſicciore naſcatur, magis amaro ſapore eſt quam Illyrica, quæ à feruidiore ſapore πυρωτέρα, id eſt feruentiore guſtu à Ruellio dicta eſt.

d *Teredines in vetuſtate ſentiunt.*] Teredines ſentire dicuntur radices quæ à paruis vermibus arroduntur: Illa facilè arroduntur quæ ſubſtantia ſunt laxa & molli, vt Zingiber: generantur enim ab humiditate, verum hæc cum denſa ſit & amara radix, iueſtiganda huius rei cauſa. Teredinem ſentit, non cum recens eſt, ſed forté, quod nimium ſit amara, cum veteraſcit, & in vetuſtate, quo tempore ſapor ille digeſtus eſt: et hoc in omnibus ferè commune, vt in vetuſtate potius alterentur à vermibus, quam cùm recentes ſunt: Putreſcit tota materia; ſed hæc animalcula, infecta, tineæ aut teredines non ex omni humiditate generantur, ſed ex ſucco radicato viuo; quare in ſenecta humor ille inſitus putreſcit, et in illa putredine vermes generantur.

e *Tunc tamen odoratiores reddi ſolent.*] Si odor vt Gal. vult, effumatio ſit calida et ſicca; tunc magis olere debent cum magis effumant; effumant cum calidiora ſunt, calidiora enim euadunt humiditate aquoſa moderante calorem abſumpta: Minimè igitur mirũ, ſi odoratiores vetuſtate reddantur: grauis enim huius radicis odor cum è terra eruitur, ſuperfluo et excrementitio humido obrupta eſt, quo abſumpto, odoratior et fragrãtior euadit. Fumida enim et odorata fragrantiora magiſque redolentia fiunt dum tundendo et terendo effundunt odores: Quæcunque etiam à teredinibus, aut tineis vermibuſque eroduntur in puluerem abeunt, magiſque ſumos emittunt et odoratiora euadunt: vetulæ igitur vetuſtate radices, nouellis recens erutis, odoratiores.

DIoſcorid.] a *Vis omnibus excalfactoria,* b *extenuans, contra* c *tuſſim efficax: humorum qui ægrè reijciuntur, craſſitiem digerunt vel attenuant: bilem,* d *craſſamq,* e *pituitam ex hydromelite*

melite drachmis ſeptem f *epotæ purgant* : g *Somnum conciliant*, h *lachrymas* i *ciunt, torminibus medentur. Eædem* k *potæ ex aceto* l *ſerpentium* m *ictibus auxiliantur, lienoſis, conuulſis, perfrictionibus,* n *horroribus, & quibus genitura* o *effluit. Menſes ex vino potæ pellunt. Decoctum earum fœminarum fotibus vtiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxandaq; in eis venarum ſpiracula* p. *Iſchiadicis* q *infunditur. Fiſtulas ac ſinus carne explet* r. *Radices ex melle glandis* ſ. *modo ſubditæ partus extrahunt, quinetiam coctæ & illitæ ſtrumas vetereſq; duritias emolliunt* t. *Siccæ quoque vlcera replent, & cum melle purgant.* u *Nudata oſſa carne operiunt. Doloribus capitis cum aceto & roſaceo magnâ cum vtilitate illinuntur. Admotæ cũ albo veratro, & duabus Mellis partibus, lentigines & vitia cutis in facie à ſole contracta emaculat. Peſſis malagmatis & acopis inſeruntur. In vniuerſum, magni ad omnia vſus.*

a Et caput purgat Plin. *b* craſſa et choleras. *c* et araneorum, ſcorpionum, in pane vel aqua; addit Plin. *d* genituras abſumit, Plin. *e* et lumbis cum reſina illinitur Plinio, *f* ſarcotica eſt. *g Glandis modo*, ſcitè *collyrij modo* vertunt. *h* Succo duritias omnes emollit. Plin. *i* capitis præcipuè ſupputationes veteres. Ægineta eadem aſſerit.

Addit Plin. Infantibus eam circumligari ſalutare eſt. Dentientibus præcipua eſt, tinearuimuè vitio laborantibus inſtillari. Contra canum morſus ex oleo imponitur, et contra perfrictiones, ſic et neruorum doloribus. Dolori capitis cum cotoneis malis aut ſtrutheis illinitur. Crapulas quoque et orthopneas diſcutit. Vomitiones cit duobus obolis ſumpta. Oſſa fracta extrahit impoſita cum melle. Ad paronychias farina eius vtuntur. Halitus oris commanducata abolet, alarumque vitia. Sedis rimas & condylomata, omniaque in corpore excreſcentia ſanat.

M E S V E. Radix eſt calida ſicca ordine tertio, acris: terget, coquit, reſoluit, lenit, aperit obſtructa, ſedat dolores, pituitam craſſam, et miſtam illi bilem purgat, ac præter hæc aquas ſeroſas, idque clementer. Materiam craſſam, lentam, hærentem in thorace, ac pulmone, coquit, tenuat, ac promptè educit, viſceraque omnia expurgat. Hepatis quoque ac lienis, et vicinarum partium tollit obſtuctiones: affectus ab ea excitatos, hydropem, dolorem, tumorem, duritiem, et ſimiles ſanat aut lenit. Omnes quoque tumores etiam duros, et ſtrumas digerit, præſertim neruorum et iuncturarum: maximè cum betæ vel braſſicæ ſucco vel vino, et melle, et oleo chamæmelino. Cephalalgiam veterem ſanat: præſertim cataplaſmate impoſita, et ſucco eius in nares attracto. Hic enim ſternutamentum mouet, et per nares detrahit vim maximam excrementorum in partes alias, per meatus occultos alioqui defluxurorum. Succus autem ex ea vt abſinthio extrahitur. Cum ſapa autem tuſſim veterem ab humore craſſo, lento factam, multùm iuuat, et ab eodem ſpirandi difficultatem. Vterum prætereá expurgat. Peſſo quoque ſuppoſita vel emplaſtro admota, vteri dolores ſedat, menſes euocat, aborſum facit. Vlcera antiqua, ſordida, putrida purgat, terget, carne proba implet, quale etiam oſſa nuda veſtit. Iſchiadi ſalubriter aut clyſtere inijcitur, aut emplaſtro imponitur. Os ſi colluitur aceto cui incocta fuerit, dentium dolorem ſanat, & rheumatiſmum ſiſtit: ſuppoſita item hæmorrhoidas aperit. Inuitam ſeminis vacuationem ſumpta cohibet. Succus eius cum farina fabarum & cinerum illitus, faciem expurgat, eiuſque maculas deterget. Oleum denique Irinum neruos & iuncturas firmat, ſpaſmum ex repletione, cephalalgiam, dolorem hepatis, ſplenis, renum, vteri, iuncturarum, thoracis & podagræ, pleuritidem, peripneumoniam oblitum iuuat, catarrhum coquit, ſomnum conciliat temporibus inunctum: aurium dolorem inſtillatum auri, narium graueolentiam ipſis iniectum corrigit. * Fit autem ex floribus Iridis, & radicum dimidio, vt roſatum oleum & violatum. Ne ventriculum lædat, ſumatur ex mulſa & pauca ſpica, vel cum ſero lactis melle, Maſtiche: ad affectus autem thoracis, & pulmonis, cum ſapa, vt dixi, propinatur.

*Oleum Irinum.

a *Vis omnibus excalfactoria*] Omnes vi calfaciendi pollere ait; quod Ægineta ſine aliqua gradus limitatione docet; ait enim abundè calefacere, abſtergere & concoquere ſiue maturare. Intellexit fortè ad ſecundum gradum, vt coniectura fert, quia ſarcoticis annumeratur; quæ talia eſſe ſolent, & vltra ſecundum gradum calfacere et ſiccare non debent; ne materiam generandæ carnis aptam et neceſſariam abſumant; niſi ſuperflua caro adſit. Alij ad ſecundum completum vel initiũ tertij exceſſus; minimè quartum, quod tamẽ doctiſſimus Dodoneus, credidit recens potiſſimum; cuius purgandi facultas in calore minimè conſiſtit; ſed ſucco abſtergente, attenuante, nitroſo, crudo, flatulento, ventriculo & viſceribus moleſto, niſi probè caſtigato.

Calfacit. 2. & exſiccat. 3. Fuch. Calida & ſicca ordine 2- Auicennæ ſarcotica.

b *Extenuans*] Dioſcorides addidit facultates ſecundas & tertias. Eſt enim medicamentum non ſolum calidum; ſed etiam tenuium partium, quemadmodum ſuccus Limonum, oxalidis, berberis, agreſtæ ſiue Omphacij, reliquorumque acidorum, quæ extenuant craſſos & lentos humores citra calfactionem.

Contra

c *Contra tuſſim efficax.*] Cùm tuſſis à diuerſis cauſis fiat, in qua tuſſi efficax, diſtinguere operæ pretium eſt: Nam tuſſim ex collectionibus & tumoribus ſub ſepto tranſuerſo minimé curare manifeſtum; quæ à ſepti compreſſione fit, non ſecus ac illa quæ ab hepatis inflammatione deprehenditur. Tuſſis enim ab acribus humoribus irritatio eſt in membris & organis reſpirationi ſeruientibus facta, vt expellat infeſta excrementa; ſicut ſternutamentum, capitis, & nauſea ventriculi.

Neque conuenit in defluxione pulmonum vel arteriæ à tenui materia, cùm ſit attenuans medicamentum; denſare enim opus eſt: ſi calida materia frigidis condenſantibus, papauere, opio, vel lentis, ſpiſſis, Gummi Arabico, tragacantho: ſi frigida, tenuis, Iuiubis, Sebeſten, & alijs moderatè calidis, Penidijs, ſemine lini, fœnigræci, radice altheæ, maluæ & ſimilibus: aut medicamentis, compoſitis ſyrupis Ziziphorum & de Hyſſopo, qui conſpiſſantia lenta recipiunt. Tuſſis à ſanie exudante ab inflammatis pulmonibus, coſtis, trachea arteria vel eius ramis; quæ ſi tenuis, incraſſanda; ſi craſſa, extenuanda, vti in empieumate. Quæ duntaxat à refrigeratis pulmonibus fit, ſolo halitu retento, qui calfacit, curabitur, ſi leuis ſit. A lentis craſſiſque, vel diuturniore mora denſatis, pulmonibuſq; infarctis educendis Iris efficaciſſima. Minus conuenit tuſſi poſt materiæ eductionem, ob facultatem irritatam expultricem, cui narcotica ad ſenſum minuendum vel leniendum, potiora ſunt.

d. *Humorum qui ægré eiiciuntur attenuant.*] Cur ad tuſſim & in qua tuſſi valeat, *Dioſc.* indicat: quæ difficilé è thorace excruntur, attenuat, quibus extenuatis facilé reijciuntur. Forté aliquid vlterius ſignificare voluit his verbis, *qui ægrè eijciuntur*, ſiue é thorace, ventre, renibus educenda ſint excrementa. Extenuant & incidunt Irides omnes, vi calfactiora & partium tenuitate: quare paulo poſt ſubdit, *menſes, vrinas, farctus hepatis & ſplenis.*

e. *Craſſa & choleras purgat.*] Craſſa extenuando ad ſupradicta referuntur, vel ad ea quæ reiiciuntur; duo ſignificare volens; humores purgare & eoſdem purgare in maiore quantitate. Iris enim cholagogum medicamentum eſt, quę cum hydromelite bilem craſſam vel pituitam extergendo & attenuando, euacuat. Hydromel enim medicamentis purgantibus additur, vt eductionem faciliorem reddat: eadem qua ratione Aloes bilem purgantibus, extenuantibus & incidentibus commixtis in Hierapicra Gal. pituitam craſſam euacuat.

f. Epotæ] quaſi dicat, non impoſitæ: quod de recenti intelligendum; ſicca enim purgat.

Drachmis ſeptem epotæ.] Drachmis ſeptem legendum, quia craſſa, euulſu difficilia, Plinio lib. 21. cap. 20. aluum ſoluit drachmis duabus cum melle; tuſſim, tormina, inflationes pota, lienes ex aceto, contra ſerpentes & araneorum morſus ex poſca valet; contra ſcorpiones duarum drachmarum pondere in pane. Cholicum medicamentum docent Plinij verba, qui aluum duabus drachmis purgare dicit, & drachmas duas ſufficere ad ſcorpiones. Sed aduerſús venena oportet maiorem quantitatem exhibere, vt vis medicamenti venenum ſuperet.

Meſueo laxat aquam citrinam, humiditates viſcoſas & melancholiam: aperit opilationes; verùm mœſtitiam infert; ſed quando miſcetur alijs medicinis opilationes reſerántibus, iecur & viſcera roborantibus noxa minuitur. Aqua & melle cocto caſtigatur. Doſis in decoctis ab aureis duobus, ad tres vel quatuor; & ſiccæ contuſæ á drach. 1. ad drach. 2. ex melle cocto.

Noſtris practicis hodie ſucci recentis hydropicis propinatur ab vnc. 1. ad vnc. 2. cum tantillo cinnamomo, aſaro, nardo, caryophyllis aut Syrupo é cichorio Nicol. Igne evcocti ſucci aut denſari à drachmis duabus & ſemiſſe ad drac. 3. & quatuor, recens tamen crudus potentius agit.

g. *Somnum conciliat.*] Odore ſuaui capvt replet, & cerebri ventriculos vapidis fumis imbuit, non ſecus ac vini, ciborum repletio, labor & alia multa: non ſiccitate & calore, quæ potius vigilias inducunt. Neque in morbis acutis, aut calidis & ſiccis corporibus, ſed in humidis, vel in diſſoluendo humiditatem, vel capiti uapores offundendo; vt crocus, myrrha, anethum, ocymum & huiuſmodi nonnulla, quorum maximus eſt vſus, in quibus valdè humida & narcotica ſtupefactoria dare non licet, vt in pleuritide, peripneumonia & alijs affectibus in quibus expectorandum. Syrupus é papauere albo vel nigro, ſputum & omnem pectoris excretionem compeſcit: quare eo parcendum, vel illi Iris addenda, quæ & ſomnum conciliabit, & humorum cum incraſſatione m impediet, tum expulſionem & excreationem iuuabit. Num intro ſumi vel imponi debeat, nihil *Dioſcor.* Dicemus & intro aſſumptam vel temporibus impoſitam, vt vult Meſueus, prodeſſe.

h. Lachrymas ciunt.] Lachrymas ciunt quæ cerebrum comprimunt, vel acrimonia feriunt vel dolore afficiunt. Iris quia acris, lachrymas cit, vt cepe, & acria collyria dolorifica: et riſus, comprimendo oculos: et ſplendor nimius, violentia quadam.

Lachrymare dicuntur plantæ, vites & arbores, cùm inciſæ earum liquor aut humor ſeroſus & aquoſus guſtatim ſtillat, qui in aliquibus denſatus & gummatus eſt, vti Ceraſorum, Prunorum, Amygdalorum & ſimilium; in alijs verò Reſinoſus, durus aut humidus; vt Opo-Balſami, Styracis, Myrrhæ, Terebinthi, Lentiſci, Larycis, &c. Ferulacearum autem Plantarum, Galbani, Ammoniaci, Opopanacis, Sagapeni, Laſeris etiamque Ixiæ, &c.

*L*achrymæ quoq; vocantur, cùm ſeroſus aqueuſuè humor cerebri per occulos guttatim ſtillat, quarum hic meminit Dioſcorides: Harum autem materia, quæ magis cocta ſpiſſataque eſt, ſiue á melancholico humore aut pituoſo, limus, cænum, lippitudo, aut pituita ſpiſſata ceræ modo palpebris adhærens dicitur.

De Lippitudine dura, ſicca & ſcabra, vide Aetium Tetrabili ſecundæ, Sermone tertio.

Mulieres ſunt ad lachrymandum viris propenſiores; quia cerebro humidiores.

i. Eædem potæ ex *Aceto auxiliantur Serpentium ictibus, Lienoſis, conuulſis, perfrictionibus, horroribus, & quibus genitura effluit.*] Omnes hos morbos vno periodo comprehendit Dioſcorid. & Irides omnibus auxiliari ex aceto ait.

Serpentium ictibus.] An ex Aceto puro vel Poſca ſiue Oxycrato, id eſt, mixtura ex aqua & Aceto potulenta, ſiue potui idonea, vulgò potabili, aut reſtincto lympha aceto, potandæ Irides inueſtigandum? Acetum enim acre eſt & ſine aqua potui ineptum ægrotis; eoque ex Aceto, quoad bibi poſſit lympha extincto, aſſumendæ Iridis radices.

Acetum ex vino albo vel rubello, quum in eo penetrandi vis exigatur, quæ in partium tenuitatate exiſtit, præfertur: contra improbatur quod ex vino craſſo, atro, tortiuo; niſi maiore aſtrictione quam penetratione opus ſit; plus enim incraſſat quam attenuat, magiſque comprimit, quam reſerat. A ſcopo longé aberrant qui ſtillatitijs *A*ceti, Limonum & ſimilibus liquoribus, Aceti loco abutuntur. Huiuſmodi enim acerrimi & mordaciſſimi ſucci, rationi minimé conſentanej cenſentur: quippe qui plus æquo & quam par eſt, penetrando & vellicando ventriculum aliaſque partes neruoſas, quibus Acetum, ſuccus Limonum & ſimilia tenuiſſimarum partium, etiamque nonnulla acriora Chymica inimica ſunt, maximé lædunt, dum earum ſubſtantiam altè ſubeunt & rodunt; vnde ſæpe conuulſio, natiui caloris depopulatio, deprauata, læſa, labefacta & deperdita ventriculi concoctione, ſæuiſſimaque irreparabilia ſymtomata nobis viſa: vti etiamque ex Antimonij vſu.

k. *Horroribus, conuulſis, ex aceto pota.*] Acetum igitur (niſi aqua dilutum,) neruis noxium, acre & moleſtum, ideo aptius conuenire videtur cum oxycrato ſiue poſca perfrigerationibus refrigerationibuſuè & horroribus in quibus nerui afficiuntur: quia Plinius contra ſerpentium & araneorum morſus ex poſca valere ſcribit, & ex aceto ad lienoſos, quibus acetum optimè contra vulgi ſententiam conuenit, cuius beneficio ad partes remotas celerrimé peruenit, & craſſũ ſuccum extenuando lienem minnit: In *V*eſicæ tamen affectibus & Gonorrhea acetum merum lædit.

l Nihil in Aceti vſu verendum; quum Acetum aqua dilutum minus neruos, neruoſaſque partes ſua vi tenui & refrigerante tentet: ex aqua enim ad mediocritatem reducitur, & Iris omnem illam noxam Aceti caſtigat & emendat. In his omnibus affectibus celerrimo remedio opus eſt: beneficio autem Aceti, medicamenti vis citius ad partes affectas perueniet.

m *Et quibus genitura efluit aut profluit.*] Quia genituram abſumit exſiccando; gonorhææ, ſiue reſolutioni vaſorum ſpermaticorum etiam medendo; nam refrigeratis & conuulſis conuenit. Plinius libro 21. cap. 20. ſomnum conſiliare; ſed genituram conſumere ait. Etſi genituram conſumere Plinius dixerit; aliud tamen innuere voluiſſe certum; vt genituræ ſuperfluitatem minuere & abſumere, ſeminiſque inuoluntarium profluuium cohibere. Plinius rationem reddere videtur cur Iris ſeminis medeatur profluuio. Quod ſi de gonorrhæa medicorum præualet opinio, & vaſorum ſpermaticorum ſit reſolutio; aptiſſimæ quoque Irides futurę: nam conuulſis, perfrictionbus & horroribus auxiliantur. Alia gonorrhææ ſiue nimiæ profuſionis inuoluntariè ſeminis cauſa agnita eſt & experta in anatomicis adminiſtrationibus, Rondelletio & præceptoribus noſtris: quòd paratum & confectum ſemen minimè in ſpermaticis deferentibus vaſis & teſtibus contineri; ſed ad radicem penis glanduloſæ paraſtatæ, in quibus ſemen admodum albeſcit, ſitæ ſunt, in quas vaſa ſpermatica deſinunt: quibus veſiculæ Purpuræ fauagini ſimiles appenſæ ſunt, in quibus præparatum ſemen congregatur, & ab illis veſiculis, quaſi per infinita foraminula, papillarum foraminibus ſimilia, vel palati, in meatum deſcendit. Cum igitur ſemen in Veſiculis his maiori copia quam continere poſſint aceruatur, inter dormiendum profluit. Hunc fluxum nocturnas polutiones dixere Theologi Latiora quoque foraminula iſta ſiunt

unt ex frequenti coitu: & aliquid ſeminis in canalem reſudat; irritaturque exulceratióne, ſeminis profluuium, Proinde à quacunque cauſa genitura effluxerit; ſiccando, partes inſtaurando & conſolidando vi ſua sarcotica vtiliſſima Iris futura. Igitur legendum videtur *ad ſeminis profluuium auxilium efficax*; Nam & *Meſues* id ipſum confirmat, inquiens, *Confert vſus eius ei qui ſemen ſuum inuoluntariè effundit*. Hæc autem veriſſima eſſe, experientia docebit.

t. Huic affectui cruditates materiam ſuppeditant; & flatus & in dorſum decubitus; impedita, diminuta, aut remorata ventriculi concoctione ob labores, vigilias, compotationes illaſuè cauſas. In vitiata concoctione, & alimenti praua diſtributione, minimé proſunt illa ſimplicia & victus ratio & quæcunq; ſeminis copiam minuere poſſunt, & ſua ſiccitate & frigiditate ſemen extingere nata ſunt; vt Nymphea, Solanum, Semen Lactucæ, Cannabis & ſimilium: vinum item aquoſum; ſemen viticis, Salix, Mentha quæ atrophiam ſummamque totius corporis imbecillitatem inducent; ſed alia victus ratio inſtituenda, & pro vino imbecillo aquoſo; vinum primæ notæ ſiue generoſum ſtomachicũ bibendum: eis quæ ſunt boni ſucci ſiue εὐχύμοις & nullo negotio concoquuntur in paruâ quantitate vtendum, corroborato ventriculo aſſumptis & appoſitis. Frictiones partium á concoctione imperandæ: Iris ex poſca propinanda: paraſtatæ & vaſa ſpermatica *Lycio* aut eius ſuccedaneo ex Rhoe, Hypociſtide, Omphacio, Omphacomelite, Cydonite & ſimilibus ex conuenienti decocto dilutis & infuſis.

Menſes ex vino potapellunt.] Si menſes ob venarum vteri vel totius ſubſtantiæ denſationem obſtructionem a lentis & viſcidis humoribus ſanguini craſſiori permixtis ſupprimantur. *Ex Vino.*] ob ſuam attenuandi vim: ſed hic notare oportet, quod non ex *Aceto*, ſed ex vino dixerit *Dioſc*: quia Acetum *a.* vuluæ aduerſatur. Vinum enim vt Acetum partium tenuitate, ad partem affectam deducit, modò ſit album vel flauum aut rubrum & tenuium partium. Iris calida eſt & tenuium partium, & quæ ægré educuntur attenuat; ſanguinis fæculenti craſſamentum incidendo, obſtructiones reſerat, & vi ſua vaſorum extrema obſerata aperit: quare non poteſt non conuenire in illa cauſa, ſi obſtructiones ſint & ſanguinis copia ob retentionem. Nam ſi per nares aut hemerrhoides aut aliam regionem ſanguis euacuatur, aut abſumptus ſit, ſine vtilitate iſta imperantur, vt quotidiana experientia docet. Apertis laxatiſque venarum orificijs aut ſpiraculis, ſanguinem per ἀναστόμωσιν id eſt venarum apertionem fluere dicimus, & per διαβρῶσιν id eſt corroſionem vel fracturam, exeſa aliqua parte, ſanguinem expui. *a. De ratione victus.*

Iſchiadicis infunditur.] Clyſtere infunditur, quia inteſtina per peritonium cum parte affecta conſenſum habent. Iberis, Cardamine, Naſturtium & eiuſmodi, conſimili modo infunduntur, quia calfaciunt, attenuant & impactam materiam frigidam a qua Iſchias fieri ſolet, digerunt.

Zerumbet Serapionis & Zeduaria eiuſdem radicis partes. Aduerſariorum pag. 35.

R*Eſtituo luxata Aduerſ. pag. 35. linea 25.*] & vtraque vt nominis, ſic eiuſdem radicis partes meritò dixerim, nec ſecus inuicem differre, quam Cyperus rotundus, vel longus a ſuis cohærentibus radicum anfractibus ſpectantur; cuiuſmodi videndi & habendi copia fuit Antuerpiæ in myropolio ſimplicium Materiæue Medicæ ditiſſimo amiciſſimi viri D. *Franciſci Penini*, Eoque Serapio &c.

Item pag. 36. linea 13. lege & huius parem Zerumbet, (& deme ſpeciem.

Et paulo poſt linea 19. lege veriores eſſe cum ſibi mutuò cohæreant:) & deme, per omnia ſimiliores; vt Caſtani bulbi cum cæteris Oenanthis; exempliſque alijs.] &c.

Aſphodelus *minimus Nortuegicus luteus, paluſtris, Scotticus & Lancaſtrienſis videtur conuenire cum Pſeudo-aſphodelo 2. Cluſii.*

ROridæ Solis, & *Gagel Belgarum*, vdis paludoſiſque rarioribus minuſque denſis ſyluulis, frutetis aut Salictis, conuallium ſterilis & petreæ Nortuegiæ conuictor & alumnus vberrimo prouentu; foliolis gramineis, rigidis ſeſquivncialibus, triuncialibus, palmaribus, etiamque amplioribus longioribuſué, è breuibus fibroſis rarioribuſque radicibus, fungoſo raroque ſolo, quale eſt illud quo ceſpites flagrando flammiſque vtiliſſimas Batauí parant. Vulgo *vena* vocant: palmaris cauſiculis, ſeſquipalmaris aut Spithamæus ſummo ſpicatim floribus ſtellatis luteis amœnus, minoribus, vti tota Planta, *Aſphodeli* lutei paluſtris *Batauorum* & *Brugenſium*; quibus floribus lixiuio maceratis puellæ crinem flauum inficiunt, vti Lacaſtrienſes Anglo- *Aſphodelus Belgicus paluſtris luteus.*

Lancaſtrienſis Aſphodelus luteus.

Anglo-Britanniæ mulieres, apud quas frequens oritur hic aut perſimilis Aſphodelus; quem à tingendis capillis (Mayden haire, id eſt, Virgineum Veneriſuè capillum vocitarunt; Capillus enim Veneris Anglis, Mayden haire dicitur. Non videtur diuerſum à ſecundo Pſeudo-Aſphodelo Cluſij; ſed variare paruitate & magnitudine ratione natalis ſoli.

Aliquot menſibus elapſis Nortuegico luteo Aſphodelo parem & ſimilem ex Scotia huc Londinum ad me miſit peritiſſimus vir *Iacobus Cargillus*, Doct:Medicus, philoſophus, anatomicus & Botanicus inſignis.

Æquè Rhizotomi quidam, florum inſtitores & vernacula linguâ tranſcriptores, mirâ metamorphoſi literarum & linguarum inſcitiâ, alienarũ lucubrationum interceptores & perfrictæ frontis depopulatores falluntur, ac Tabernæmont: cum ſuis aſſeclis & Typographo ſuo, qui cattè noſtris ſcriptis & iconibus tanquam ſuis abuſi ſunt, dum Lancaſtrienſem Britannicum paluſtrem Aſphodelum luteum, cum Batauo aut Flandrico Aſphodelo paluſtri Dodonej, vt alia pleraque adumbrant & confundunt. Nonne Tabernæmont: plantas ſubreptitias ſe vidiſſe varijs Belgi, locis, vbi nunquam fuit, vt a Germanis accepi, viris fide dignis, finxit. Mirabilia quidem præſtitit, mulierculas docendo, vernaculo idiomate tergimerdas clyſteres, Officinarum caculis notiſſimas, cum alijs triuialibus medicaminibus, ægrotantium & medicorum ſæpe interruptæ curationis incommodo; medicaſtrorum verò & quorundam typographorum ſordidorum applauſus. Leges quidem deberent in huiuſmodi homines, qui pios labores Reipublicæ vtiles perdunt, animaduertere, & nullo modo manifeſtiſſima agnoſcere furtiua ſcripta, neque ea in Scholis, Vniuerſitatibuſue Medicis inter claſſicos authores admittere.

De Iridis bulboſa é ſatione elegantiſſimis verſicoloribus varietatibus, in Plantarum Illuſtrationibus dicetur.

Varietates. Saturi violacei cobris reperiri fertur. Hyac:Byzantinus præcox. Hyacinthus Byzantinus Someri.

HYacintho Germanico ſtellari congener Hyacynthus ſerotiuus albicans è Cantabriæ montibus delatus, cuius effig. Iconum pag. 100. exprimitur.

Septenis & pluribus aſpectu iucundiſſimis in hortis D. *Ioh. Someri*, & D. *Ioh. Knibii* amæniſſimis & rarioribus plantis ditiſſimis, albis floribus variare memini, & luxuriare cum Hyacintho ſtellari Byſantino a D. *Cluſio* deſcripto, radice foris nigra, flore præcoci; & altero Byſantino ſiue exotico Someri Hyacintho, lata depreſſa ſpicata florum cinerej coloris fæturâ, faſtigiato: de quibus & alijs plura in noſtris Plantarum Illuſtrationibus. Subdemus alium Hyac: ſerotiuum elegantiſſimum.

Hyacinthus Stellaris maior D. Io: Someri.

STellatus Hyacinthus omni ſui parte duplo maior Hyacintho Stellari Germanico Mattiacis Medioburgenſibus botanicis Belgis innotuit operâ D. Someri, eius quondam vrbis Metropolitanæ Zelandiæ Prætoris, piæ memoriæ filijs, huius perameni ſtudij coryphæis, quem in horto ſplendidiſſimo & exoticarum plantarum ditiſſimo Magni Ducis Hetruriæ nactus eſt. Flores intenſioris purpuræ: Radicis bulbus albet.

Hyacinthus ſtellaris albicans botanicorum, Effig. Iconum pagina 100.

A Stellæ inſtar radiatis floribus ab herbarum cultoribus ſedulis vocatus Stellaris aut Stellatus Hyacinthus, floribus albis, amœniſſimis ſeptenis & pluribus in horto præfati *Someri* variat.

Hyacinthus Stellatus Bezantinus vel exoticus Someri, latâ depreſſa ſpica faſtigiatus. Hyac: Stellatus Cineracei coloris apud Cluſium: Effig. Rario: Plant: pag. 184.

IAm ſeptenis & pluribus annis elapſis, altera Stellati Hyacinthi exotici noua ſpecies nobis Medioburgi innotuit operâ eiuſdem D. de Somer, qui primus bulbum eius in Belgium attulit. Facie totâ, ſparſis folijs & cauliculo ſpithamæo quadantenus Hyacinthum Belgicum vel Britannicum æmulatur; ſed vmbellæ inſtar initio ſtipatim ſtellati ſubcærulej pallidi flores, Plantaginis Roſeæ modo in latam compreſſam aut aliquantulum depreſſam ſpicam, & tandem in

in longam faſtigiati. Apud *B*ritannos hortenſis hodie, & bulbo propagatur operâ D. de Francque ville in horto Medico Nobiliſſimi *B*aronis *Eduardi Zouch* magni Præſidis Cambriæ ſiue Walliæ.

Paruulus Hyacinthus Stellaris Vernus.

Paruulus Hyacinthus Stellaris Vernus.

PErſimilis etiamque Hyacinthis ſtellatis congener eſt hic Pumilio nouus & indictus Hyacinthus, Londini hoc menſe *A*prili 1605. in amœniſſimo & exoticarum Stirpium ditiſſimo horto C. V. D. *Io: Coys*, cuius ſæpe meminimus, flores laxauit ternos aut quaternos, ſtellatos, ex cæruleo cinereos; ſenis foliolis, totidemque ſtaminulis & apiculis cæruleis obſcuris conflatos; piſtillo in medio cum vmbone aut apice ex cinereo cæruleo. Vix palmaris plantula eſt, foliis anguſtis, vt cærulei amæni floris paruuli Hyacinthi Botryoidis, ſurrectis, minoribus tamen gracilioribuſque, quaternis aut quinis, é quorum medio cauliculus prodit. Radix parua, alba, oblonga, parum fibrata, quâ, vti pleriſque *B*aliis nouis Plantis ex Galliis delatis *Georgius le Seigneur* Britanniam ditauit.

Hyacinthus Stellaris Byzantinus tenuifolius præcox: effig: Cluſ. rarior: plantar: pag. 184.

AFfinis Stellari Hyacintho Germanico, tenuifolius Hyacinthus *B*yzantinus foliolis & effigie; ſed minore vnciam longo, paruum digitum craſſo bulbo foris fuſco: flores itidem ſtellatos, obſoletè cæruleos tenui ſuperiore caule fuſos, Martio & Aprili Londini laxat in hortis cultioribus botanicis.

Hyacinthus Stellaris Bizantinus alter elegantiſſ. ſerotinus bullatus.

PRæcoci deflorẽſcente Hyacintho ſtellato, ſerotinus, hic hilarioribus ſupradicto longè, nitidis ſtellatis cæruleis amænis ſecundum ſeſquipalmares ſpithameos, lucidos, planos, rubentes cauliculos, floribus prodit: Stellati Germanici Hyacinthi latioribus folijs: ſemine in pericarpijs rotundo, albo, lucido, Synapi albi ferè. Radix Leucoio bulboſo par; intus alba, foris rubens, quæ nucleis adnatis propagatur. Hoc Conſtantinopoli delatus quinquennio floruit Hacknej Londinenſis agri in horto exoticarum Stirpium ditiſſimo Nobiliſſimi Baronis *D. Eduardi Zouche*, Cambriæ magni Præſidis, vnde quidam alij poſtea habuerunt, & diuulgarunt.

Hyacinthus Stellatus Peruanus.

MIræ elegantiæ noſcendarum nouarum herbarũ hodierni inueſtigatores cupientiſſimi, hunc rarum & optatiſſimum ſtellarem omnibus præterquam *D. Cluſio*, indictum Hyacinthum; in honore habent. Anglo-Britannis innotuit operâ *D. I. Robini*: Folijs latiuſculis, craſſis, humi vt plurimum fuſis, viridibus; è quorum medio glaber ſpitamæus caulis, craſſitudinis calami ſcriptorij aut anſerinæ pennæ, vireſcens, erumpit; floribus multis è longis pediculis ſeſe explicantibus congeſtis, ſtellatis, ex tantillo cinereo cæruleis amœnis, & vmbone è floris vmbilico, vt in vulgari, ſex apiculis prædito, faſtigiatus: Radice craſſa ſubfuſca foris, Hyacinthi orientalis, multis craſſioribus fibris donata, imâ ſui parte plana & glabra.

Huius Bulbos, pro humanitate & amicitia ſua mihi largitus eſt *D. Io: Robinus* Botannicus ille celebris Chriſtianiſſ. Regis Galliæ *Henrici Bourbonii*, quibus, vti in Scilla, Pancratio Monſpelienſi & aliis quibuſdã bulbis, ſuccisſus turbinatus vertex ſubeminet, quem Pictor hic & in altera icone, cum caulis craſſitie neglexit, supernè, medio & imo, craſſioribus fibris præditus. Hanc nouam effigiem debeo *D. I. Naſmyt IACOBI* I. Magnæ *Britanniæ* Regis Chirurgo peritiſſimo & *Botanico*, quã in mei gratiam cum exactiſſima Narciſſi Incici floris ruberrimi icone deliniari curauit, operâ *G. le Seigneur*, è viuis naturæ typis præfati Regis Galliæ, qui hodie rariſſimis Plantis & floribus æſtate; hyeme iconibus delectatur,

H*Yacinthus Stellaris cinereus acceptus à* N. le Quelt, *rhizotomo Lutetiano, mihi nondũ floruit. Prouenit iuxta Fonteyn Gallaciæ.*

Hyacinthus totus albus; Campanilla.

COngener forté hic aut idem cum ſuperiore, qui flores ſummo caule vno verſu aut ordine vti Gladiolus profert: Radix alba, Hyacinthi Stellaris. Oritur iuxta D. *Oue* Luſitaniæ; Gallis S. *Vual*: nobis nondum floruit, neque ſequens.

Hyacinthus flore rubro.

ORitur hic elegans Hyacinthus in Luſitania prope *Cogny* Flores ſiccatos vidi operâ *Nicolai Quelt* botanici.

Tipcadi lutei varietas, ſiue Muſcari luteum præcox.

MEdiocaſtri Mattiacorum in Stirpium exoticarum ditiſſimo viridario D. *Cornelius Corne* alebat, Martio flores laxans, initio ſubcæruleos; Aprili verò aureos. Folia minime ſparſa aut procumbentia, vti alterius flaui Muſcari, ſed Tipcadi floris cærulej modo erecta. Cætera eadem.

Hyacinthus

Hyacinthus Indicus tuberoſus Cluſij.

PEregrinum verò rarum & eximium *Hyacinthi* genus ab Illuſtriſ. Comite Arenbergio & C. viro Paludano floribus albis miſſum, deſcripſit *Cluſius* folijs longis humi ſparſis, Eriphori foliorum inſtar carinatis; ſed anguſtioribus, longioribus, mucronatis, inuicem Iridis latifoliæ modo amplexis. Radice tuberoſa Ari Ægyptij, adnatis ſeſe propagante, nonnihil fibrata, &c. Conſule *Cluſ.* hiſtoriæ plant: pag. 176.

Hyacinthus obſoletior Hiſpanicus, ſemine compreſſo Pancratij Monſpeliaci maritimi. Cluſij effig. pag. 171. rariorum Plant:

HYacinthis quadam Belgici Hyacinthi ſimilitudine etiam hoc ſociandum; quina aut ſena edens folia ex cinereo vireſcentia, Muſcari lutei anguſtiora, candidâ venâ ſtriata, ingrati ſaporis. E foliorum medio caulis pedalis, vel amplior, nudus, firums, denos, duodenos, etiamque vicinos flores nutantes ex purpureo pallido languentes & obſoletos, Hyacintho *Belgico* aut Anglico quodammodo ſimiles: ſemen fert in capitulis planum (inquit *Cluſius*) nigrum Scillæ ſiue Pancratij Monſpeliaci ſimile. Radice bulboſa Narciſſi. Belgio inquilina facta, ex Hiſpania delato ſemine. Serius germinat & floret cum Lilijs: folijs ante autumnum non ſpoliantur.

Hyacinthus Mauritanicus Cluſij. Append: pag. 257.

VAriæ regiones varias plantas gignunt. Valde ſimilis eſt hic Hyacinthus Hyacintho ſuperiori Hiſpanico ſerotino folijs & floribus: ſed omnia paulo maiora: flores in pedali caule craſſiore viceni aut plures, magis obſoleti & fuſci coloris. Prouenit inter Fezam & Maroccum Mauritaniæ vrbes, vnde D. *Iohannes Semerus* Prætoris filius Medioburgenſis Mattiacorum habuit.

De alijs Hyacinthis exoticis in Plantarum *Hiſtoria vniuerſalis Illuſtrationibus dicetur.*

Narciſſus Indicus *rubro flore* Cluſij, *Arundinis Indicæ Canna-ori vocati quadantenus ſimili, &* Narciſſus *Iacobæus D. de Touar. deſcriptus Rariorum plant: pag. 157. effig. ibidē.*

RArum & exoticū Narciſſum, Poſteritati primus patefecit *Cluſius* a. C. V. *Bernardo Paludano* vtriuſque noſtri amiciſſimo acceptum: Narciſſi vulgaris folijs, è quorum latere læuis & enodis caulis vacuus emergit, & ex membraneo inuolucro ſeſe exerit flos ſingularis ſplendens, & intenſé ruber, ſenis anguſtis longis folijs effigiatus: Radice bulboſa, Cæpaceo ſimillima rotundo bulbo rubro, ſed ſupernâ tunica pullo, folijs craſſis Narciſſi marini quorundam, ſiue Pancratij Rondelletij, Aſſatij, & Monſpelienſium, Hemerocalliſuè *Valentinæ* Cluſij: Caule pedali, nudo: é membraneo rubro inuolucro flos intenſé ruber. Floruit, ipſo

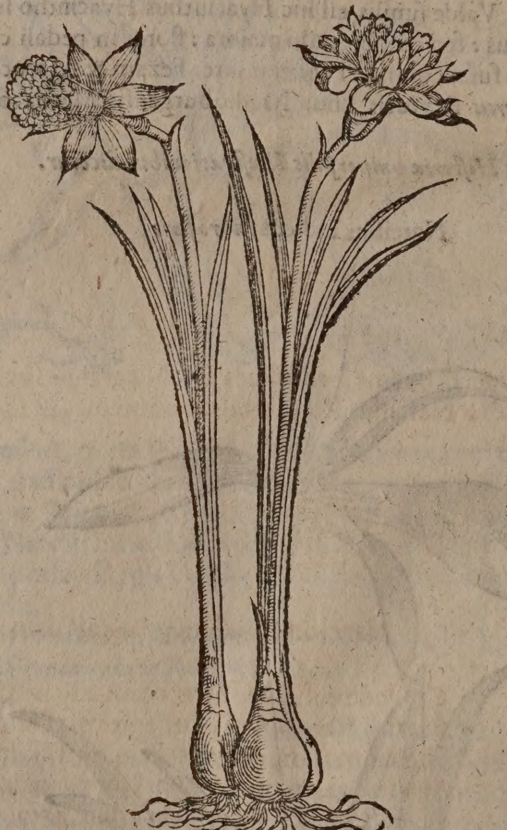
Narciſſus Indicus *rubro flore*

Cluſio

Cluſio authore in horto Illuſtriſſimi Comitis Arembergij, Plantarum exoticarum nouarum, rariorumque apud Belgas ditiſſimi, vt ipſe Comes Londini mihi quoque hoc anno 1604. in legatione ſua, ineundæ pacis gratiâ inter Anglo-Britannos, Iberos & Burgundos aſſeruit. Medio-Caſtri Wallacriæ vnicum florem laxauit D. *Ioanni Somero* botanico benemerito & erudito: Sed cùm exactiorem, latèque elegantiſſimè amœniſſimi floris extenſi iconem, Luteriâ ex Chriſtianiſſimi Regis *Henrici Bourbonij* rariſſimis Plantarum & Florum, quibus ſummé, vti Sapientiſſ. *Salomon delectatur*, exemplaribus delineatam, enatamque in horto præfati *D. I. Robini*, in mei gratiam attulerit *D. I. Naſmyt* Magnæ *Britanniæ Regis* IACOBI I. Chirurgus præclarus & *Botanicus*, huc inſerendam operæ-pretium duxi.

Narciſsi *toti lutei præcocis Septentrionalium, ſiue Montani Theoph. deſcripti, Aduerſariorum pag. 51. omnium vulgatiſsimi triplex ex eadem radice differentia.*

HIc calyce pleno variat, fimbriatis oris, rugoſis & complicatis folijs cõpacto; etiamque tanto copiæ cornu exuberante & dehiſcente, vt florem totum adimpleat, multiplicati Narciſſi lutej ſpeciemque referat: intermixtis tamen pallidioribus nonnullis foliis & quandoque ex luteo herbaceis; inferioribus ſenis floris radiatis aut ſtellatis foliis concoloribus, remanentibuſque pariter aliis ſui generis quandoque, in ſingularibus ſpithamæis cauliculis ſimplicibus floribus. *C*ætera cuncta vulgari luteo Narciſſo haud abſimilia. Martio, quindecim dies ante congeneres pleni floris Narciſſos luteos flores laxat iucundos.

In viridario quodam ruſtico præfecturæ **Wilteſhire** Sarum Epiſcopatus, iuxta tuguriolum Vetulæ pauperculæ, in quo Saga quondam aut ſciolus medicaſter (*A*ngli **a cunning man** vocant) degit, hoc elegans Narciſſi genus fortè fortunâ offendit D. *Ioh. Gerardus* ille callentiſſimus & cupiditate Plantarum feruentiſſimus & ſtrenuiſſimus *B*ritanico vernaculo Herbariæ ſcriptor & tranſcriptor, *B*ulbi huius Narciſſi, ob Plantæ elegantiam à botanico florum ſtudio captis, magno præcio diſtrahuntur: effigiem Londini in horto *D. I. de Francqueville* delineari curaui, qui primum me bubis & deinde *Gerardus* ipſe, amicorum commodo & voluptate, donarunt.

Narciſſi floris lutei multiplicis varietates.

LOndini dilutione maioreque flore variat & in foliorum floris extremitatibus anguſtiore, in horto *D, I. de Franqueville*. Radix Allii modo nucleis propagatur. Foliis eſt quam ſuperiorum paulò latioribus & tantillum recuruatis.

Narciſſus Cyprius *luteus polyanthes, flore pleno.*

DEbetur hoc admodum elegans Narciſſi exoticum genus egregio viro Londinenſi, D. *Lete* negotiatori Conſtantinopolitano ; qui eius bulbos cum pluribus alijs è Cypro Inſula delatos, amicis ſuis cõmunicauit, & hoc menſe Decembri 1604. folia pedalia, imâ ſede vnciam lata, supernè anguſtiora, & flores vno caule folijs altiore plures, luteos multipliceſque laxauit in horto præfati *D. de Franqueville*, è bulbo Narciſſi craſſiore, coloris Caſtaneæ inuolucro tecto.

Hunc *Narciſſum* eſſe ex natura quorundam exoticorum bulborum, valdè ſuſpicor, quibus à natura inſitum eſt, vt non niſi *Anno* primo à quo in Septentrionales regiones algidiores deuecti ſunt, ſoli & cœli natiui ſucco adhuc pregnantes, flores laxent. Huius enim Cyprij Narciſſi folia autumno germinare inceperunt D. *Leete*, D. *Coys* & alijs quorum ſæpe mentionem fecimus, ſed nuſquam floruuit brumâ aut vere elapſo, præterquam in prædicto horto *de Franque ville* mediâ admodum manſueta hyeme, vbi flores illicò leuiſſimâ ſæua ſuperueniente aura marceſcunt. Huius familiæ eſt Narciſſus Polyanthos Byzantinus, & Lilium Alexandrinum Italorum, nec non aliæ Plantæ.

Narciſſus *mediocreus tenuifolius.*

LOndinenſi ſuburbano hortulo honeſtiſſimi viri *Henrici Caſ* fabri egregij, florum & fructuum rariorum ſtudioſiſſimi, curſorum vni, Anno 1602. hunc indictum Narciſſum in Belgio nactum, obſeruaui; palmaribus & quinque vncialibus tenuibus, Hyacinthi autumnalis foliolis, viridibus : *Bulbo* cæteroq; caule dodrantali & flore præcoci mediocroceo Narciſſo non diſsimili, minore tamen.

Narciſſus

Narciſſus *paruus ſtellatus albus medio ſuauerubente vertice.*

NOndum hic exoticus paruus Narciſſus nouus nobis floruit; acceptus à *N. le Quelt* botanico Lutetiano, cum infraſcriptis alijs Luſitanicis Narciſsinis bulbis.

Narciſſus *d'Argiers aut Ægyptius vocatus.*

NArciſſus verò *d'Argiers*, ab alijs Aegyptius nuncupatus, erutus ab eodem *N. le Quelt* in Luſitania, prope *D. Vue*, bulo Narciſſi mediolutei Narbonenſis pari & ſimili, ſed externis inuolucris nigrioribus. Flores, caulis & folia, Narciſſo Piſano ſimilia, ſed flores variant, quēadmodum vere elapſo annotauimus Londini in horto nobiliſſimi Baronis *Zouche*; alijs minoribus, rotundioribus & veluti decurtatis; alijs verò vnâ pluribus & longioribus.

Narciſſi Mediocrocej *pleni floris degenerationes.*

HAs expendere licebit in Plantarum generatis Hiſtoriæ noſtræ Illuſtrationibus, quarum & multarum exoticarum Plantarum & Seminum copiam fecerunt amiciſſimi viri *Nicolaus Pelterius*, *Thomas de la Foſſe* & *Iaſpar Duyn* Mediocaſtrenſes Zelandiæ Pharmacopolæ peritiſsimi.

De Narciſſo *cæruleo.*

SOlo flore cæruleo diuerſum à Mediocroceo Narciſſo me monuit ſe collegiſſe hunc Narciſſum *D. Quintini* in quodam botanico horto amicorum ſuauiſſimus, clariſſimus & eruditiſſimus vir, Doctor *Malachias Bernardus*, Medicinæ quondam Profeſſor Regius in alma Biturigenſi Academia; hodie apud Rhôtomagenſes Medicus celebris, huius ſtudij, medicatricis artis, cæterarumq; Medicinæ partium callentiſſimus & in praxi fæliciſſimus.

Leuco-Narciſſo-Lirion *tenuifolium autumnale:*
Leucoium bulboſum autumnale Cluſij:
Hyacinthus tenuifolius autumnalis albus perperam creditus.

A Foliorum quadam ſimilitudine & exilitate, Leucoij autumnalis genus iſtud ab egregio amicißimo viro D. *Theodorico Clutio* in Lugdunenſi *Batauorum* Academia horti Medici primo inſtructore in hortorum delicijs cultum, Hyacinthi autumnalis peregrinum & elegans genus creditum fuit; cuius delineationem *Petro Clutio* fratri ſuo debemus. Flores albi, nutantes, ſenis foliolis conſtantes, ſtaminibus pallidis præditi, è gracilibus ruſfeſcentibus, palmaribus cauliculis: exilia item foliola atrovirentia. Bulbus oblongus, albus. Natales nobis ignoti erant vti planta, (ſolent enim ob ſoli & cœli temperiem ſæpé mutari,) niſi pro veteri & ſyncera amicitia *D. Cluſius* idem eſſe cum Leucoio bulboſo ſuo tenuifolio autumnale monuiſſet.

Leucoium

Leucoium *bulboſum præcox Byzantinum* Cluſij *Effig:Rarior:Plant, pag.*169,

LEuco-Narciſſo-Lyrion ſiue tertium bulboſum *Leucoion* præcox poſteritati oratione & icone patefecit *Cluſius* noſter; ſecundo ſimile; latiore tamen folio : craſſiſiuſculo caule, & flore pendulo, nutante,duplo maiore,niueo, foris iuxta vngues viridi, &c.apud *Cluſium*.

Leucoium tryphillum *flore cæruleo* Someri,

VIolam albam Theoph: à D, *Fuchſ,* & botanicis vocatam ſiue Leucoion, flore cæruleo amæniſſimam, in Albania, iuxta Fritillariam albam purpuro-phaio teſſulatam, Conſtantinopoli rediens eruit prædictus D. *I. Somerus*, huis ſtudij iucundi apud Mattiacos coryphæus,

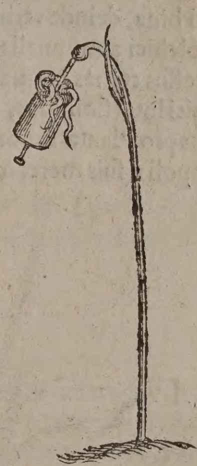
De Tulipa rubra anguſti-folia facie Bononienſis aut Apenninæ Tulipæ & alijs Tuliparum varietatibus & differentijs in Hiſtoriæ Plantarum Illuſtrationibus plura.

Narciſſus Iuncifolius minor Cluſij.] *Appendicis pag.* 257. *& Venerij.*

COngener cum Narciſſis Iuncifolijs montanis Hiſpanicis videtur hic Iuncifolius Narciſſus, erutus è Galliæ præfectura *Rouerguè* Vernaculè vocata, & miſſus Burdegalo à D. Ioachimo le venier ſiue Venerio, qui tanto huius ſtudij amæniſſimi flagrat amore, vt nullos tractus Pyrenæum montius vicinarumque regionum ſingulis annis ſedulò non perluſtrarit, quantum ex literis ſuis aſequi poſſum. Bulbo puſillo Narciſſi iuncifolij; folijs item iunceis, dodrantalibus, parum compreſſis, viridibus, ſparſis; & caliculis gracilibus, pedalibus; floribus Narciſſo Iuncifolio ſimilibus, minoribus, ſenis folijs pallidioribus conflatis; calycibus flauis,maioribus vulgaris Narciſſi Iuncifolij.

Narciſſus albus montanus, calyce magno Luteo.

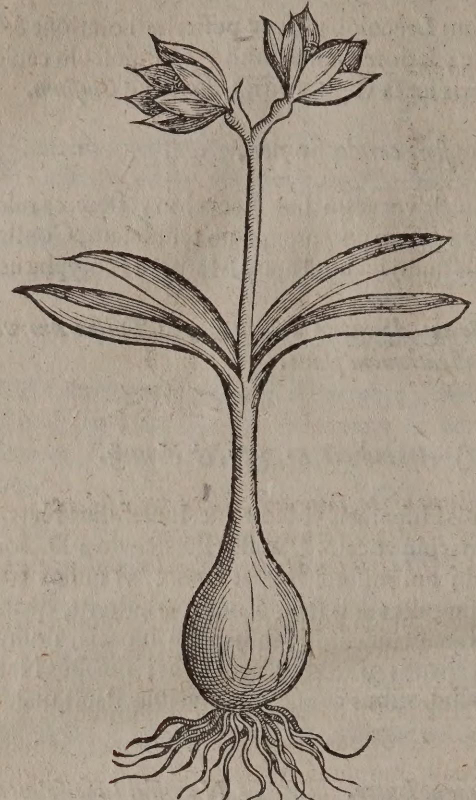
Narciſſus Iuncifolius albus calyce magno D, Cor.Coorne,

Cluſ.Rariorum pl. Hiſtoriæ pag.

HVnc item Botanico Lutetiano noſtro N. Quelt debemus, qui eius bulbos, vncias duas lon gos; & vnam, plus minus craſſitudine æquantes, in Pyrenæum montium, *Souton*, iuxta *Banniers de Luſſon* monte vocato, eruit. Nobis nondũ floruit; ſtudioſè tamẽ colitur vt delineari poſſit,cũ nonnullis alijs indictis plãtis,& Iuncifolio Narciſſo albo tortilibus foliolis floris donato, calyce magno & longo nutante prominulo piſtillo tenui, qui hoc Anno 1604. floruit Medio-Caſtri Walacriæ apud D, C. Coorne & floris iconem Londinum ad me miſit. Idem eſſe reor cum Narciſſo Iuncifolio omnino albo, calyce amplo, prope *Betam* Gallæciæ oriundo, empto à præfato Nic. *le Quelt* Rhizotomo Pariſienſi anno 1603. cum altero Iuncifolio Narciſſo amplo calyce, flore Luteo,ſiue primo Cluſij è montibus D, Iacobo Gallæciæ vicinis ab eodem N, Quelt ad nos deuecto: de quibus & alijs plura in vniuerſæ Plantarum Hiſtoriæ Illuſtrationibus noſtris. Cum Iuncifol:js Narciſſis magno calyce, luteis, & totis albis floribus alijſque elegantiſſimis plantis bulboſis & Ciclamine Verno flore albo ad me miſſis a *C.V. D. D. Ric: Bellenal* profeſſore anatomico, & Simplicium medicamentorum, Hortique Medici, præfecto, & primo inſtructore, in alma Monſpelienſis ſchola: ſed ſordide vt fieri ſolet intercepti fuere á botanico Britanno auido.

Narciſſus Luteus vernus D. Lete, facie Narciſſi autumnalis lutei ſiue Colchico-Narciſſi Botanicorum.

NArciſſinæ claſſis videtur hæc noua, rariſſima & elegantiſſima planta, quæ quamuis tota facie Narciſſum autumnalem peritiſſimorum Hebariorum ſiue Colchicum luteum vocatum, cùm à floris figurâ, tum à tempore cum Colchico floreſcendi: Narciſſo tamen propior, quia verè nouo flores laxat. De Autumnali autem Narciſſo vtroque luteo, maiore & minore adhuc certatur & ambigitur, num referri debeant ad Colchici familiam aut Narciſſos, quia vires non ſunt exploratæ; quare peritiores multi in dubium reuocarunt, vt piæ memoriæ I. Montonus, Clariſſ. et amiciſſi: I. Carolus de *Houcin* Dominus de Longaſtre, D. D. Ioannes Monnel apud Neruios ordinarius Medicus et pleriq́ue alij. Ancipitis vtriuſque naturæ videntur: Radicis ſiquidem concretio et textura Narciſſi familiæ, quam Colchico proximior eſt: cętera magis Colchicum æmulantur. Folia atrouirentia autumno cum flore luteo, è breui pediculo producunt. Proinde liberum cuique erit Naciſſum aut Colchicum, vel Colchico-Narciſium nuncupare.

Sed nouus hic Byzantinus Narciſſus folia cum floribus luteis vere laxat, atrouirentia, ſitu initio bina, deinde vtrinque plura, binum & ternum vnciarum, quæ poſtea excreſcunt longiora, Colchici autumnalis lutej quadantenus: minora tamen paulo, & breuiora: cauliculus compreſſus ternas & quaternas vncias longus, floribus & ſtaminibus luteis faſtigiatus, prædicti Colchici lutei ſimilibus, ſed minoribus. *B*ubus Narciſſo autumnali huius ſpeciei ſimilis, ſatis magnus pro Plantæ ratione. *H*unc debemus *D. Leet* inſigni Londinenſi negotiatori; Conſtantinopoli a ſuis mercatoribus cum alijs rariſſimis bubis tranſmiſſum, quibus ſummé delectatur.

Tulipa *pumilio anguſtifolia, alba.*

FLos ſenum foliorum albus; internis tribus candidis, latioribus; anguſtioribus verò tribus exterioribus internè item albis; externè ex fuſco rubentibus, Croci floris lutei fetè paribus & ſimilibus. Tragopogi inſtar folia anguſta, quina aut ſena, humi procumbentia caulis palmo altior. Radix Tulipæ Monſpelienſis maior. Bolonienſis ferè par, ſubfuſca foris. Maximo in præcio habetur & ſedulò colitur in horto amœniſſimo D. *Iohannis de Ionghe* Meſopoli Mattiacorum concionatoris, huius ſtudij callentiſſimi.

Tulipa

Tulipa *pumilio alba altera Luſitanica.*

VNcialis aut ſeſquivncialis hæc plantula hoc anno 1603. á *N. Quelt* botanico Lutetiano egregio accepta, exilioribus breuioribuſque anguſtifoliæ Tulipæ ſuperioris folijs; flore albo, exili breuiq; pediculo, florem ſiccam vidi, album ſenis foliolis donatum, ſtaminuliſque totidem: Bulbus valdé paruus effigie aliarum Tuliparum, duriore inuolucro, externé pullo, ſquamoſo obductus; interiore autem rubens, quem ſtudioſè in horto alere incepimus, vt eius deliniationem preſſius cum multis alijs exhibere nobis liceat: ſponte in monte iuxta *D. Oue* (*Gal. S. Vual*) ad maris litora.

Lilio-Narciſſus *purpuro-violaceus teſſellatus niger, ſaturæuè, dilutæ aut obſoletæ purpuræ præcociſſimus præcox & ſerotinus, eorumq́, varietates.*

Fritillaria, *à fritilli ſimilitudine Botanicorum & Meleagris flos Dodo: Effig. Iconum. pag. 136.*

E Lilio-Narciſſi genere pratenſibus Aurelianis oriunda Fritillaria iam diu omnium prima in *B*elgium delata fuit; deinde Xantonico, Pictauienſi & alijs Galliæ pratis in *B*ritanniam, aliaſque boreales plagas ab amicis miſſa. E parua, ſiue ſquamis, aut inuolucris rotunda, vtrinque compreſſa, veluti bipartitâ albâ radice, Fumariæ Plinianæ radicem vt plurimum, & nonnunquam mediocrem luſoriam pilam æquante, exilioribus cirris ſubtus fibrata; tenuis caulis pedalis, ſeſquipedalis & quandoque bipedalis purpuraſcens exeritur; quatuor, quinque pluribuſuè anguſtis fuſé folijs Monſpeliacæ Tulipæ aut Allij ſilueſtris ſeptus. Summo vnico caule flos, vt plurimum, ſingularis; quandoque gemellus cohærens; etiamque ternus. Præcox florem Februario ſæpè laxat, obſoletioris purpuræ, nonnunquam dilutioris. Media, menſe Martio cum præcociſſimis Tulipis floret, cui flos colore hilarior paulo, pronus propendenſuè nolæ campanulæuè inſtar, Tulipæ minor, Naturæ admirando opiſicio variegatus, quodam quaſi emblamate, ſubalbi, purpuro-violacej ſaturioris variorumque colorum, pictus, teſſellatus, ſegmentatuſque.

Serotinæ Xantonicæ flos pulcherrimus eſt & ſaturiore & nitidiore purpuro-violaceo nigro colore gratiſſimus. Hæc nobis *A*ntuerpiæ iam multis annis elapſis in delicijs fuit. Omnibus ſemen, Tulipæ minus, clauditur oblongo triquetro, vtrinque ſuperné & inferné compreſſo membraneo pericarpio. *Fritillaria Xantonica ſerotina. Effig. Iconum. pag. 136.*

Fritillaria lutea *I. Someri.*

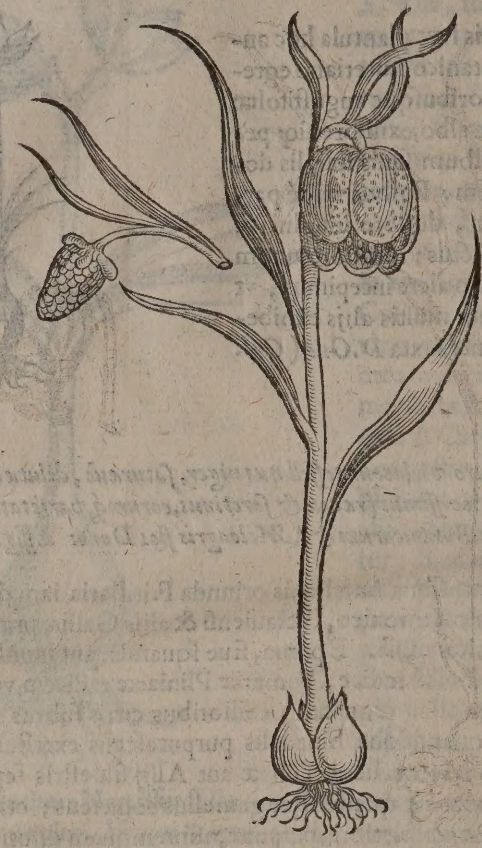
NOuitij quidam huius ætatis florum deliri, auidiſſimique negotiatores & cultores, à Dea Flora meretrice nobili, *Floriſtæ* vocati, aut potius hortorum ſordidiſſimi prædones, & florum rapaces ſagaciſſimi emungendis nummis mangones, hortulaniué inſtitores, de nouis repertis Fritillarijs albis, luteis & nigris ſummé gloriantur & plus occupati, aut magis lucro intenti, quàm gratiarum actioni accepti a præfato Somero beneficij. Differt autem hæc Fritillaria ab alijs floris colore luteo, rubris maculis ſegmentato. A *Somero* Medioburgi ſtudioſé cum Hyacintho ſtellari alijſque non paucis rarioribus orientalibus plantis colitur.

Iconem Londini iam biennio elapſo accepi, ſed minus affabrè delineatam, vti *D. Cluſius* me monuit poſtremis gratiſſimis literis.

Propter iſtos Plantarum inſtitores & nugi-vendos mangones, C. V. D. *I. Brancion: D. Boiſottus: D. Petrus Coudenbergius, Georgius Ryenſis* & plerique alij primarij liberales Stirpium amantes cultores ſibi & doctis ſynceriſque hominibus aſſeruare Plantarum incrementa quantum ſatis ſolebant; & ſuperfluitates ſepelire, né venum exponerentur, & profano ignobili vulgo, tanquam porcis margaritæ, proſternerentur.

Huius Fritilariæ luteæ geminos bulbos Lutetiâ Londinum, annis elapſis ad me miſit Stirpium

Fritillaria *lutea.*

cognitione præclarus vir *Iohaunes Robinus Botanicus Regius*, ex Pyreneis montibus delatos; vnâ cum Hemerocallidis floris lutej, alijſque rarioribus bulbis. Fritillaria alba & lutea prouenniunt in Pyreneorum *Canſſaure.*

Fritillaria Aquitanica *Cluſij & Boiſotti, ſerotina. Videtur quadrane cum varietatibus Fritil. nigræ.*

ALiam deſcripſit *Cluſiu* á *D. Ioanne Boiſotto* acceptam, quam olim mihi communicauit prædictus *Boiſottus* cùm *B*ruxellis verſarer: flore alterius præcocis Fritillariæ, ſex extremis foliorum floris oris aliquantulum reflexis, externé obſoleté purpureis, interné verò, ex viridi flauentibus nitentibuſque, inſtar viridis ſericej panni, ſubtegminis flaui, amœnis: ampliorem ſi cupis, deſcriptionem, require *Cluſium* pag. 153. libri. 2. hiſtoriæ Plantarum.

Fritillariæ varietates.

FLoribus albis, notulis item fortuitis aſperſis, apud Pictones *G*alliæ Aquitanicæ reperiri mihi retulit *Petrus Naudin* Salmurij Pharmacopæus egregius, Fritillariam; non procul ab arduis ſaxoſis vijs, *Paſſelourdin* vocatis & flumine, iuxta S Benedicti vicum, miliare à Metropoli Pictauio diſſitis, vbi viperæ commendabiles ad Theriacem, exili collo & caudâ, captantur.

Fritillaria alba *elegantiſſima ex phaio-purpureo teſſulata.*

COllecta hæc in Albania à *Somero* Conſtantinopoli in patriam redeunte; flos interné rubicundior eſt, vnguibus albis præditus.

Fritillaria

Frittillaria alba altera.

Frittillaria nigra.

Frittillaria alba altera.

ALbam autem etiam in Luſitaniæ monte oriundam iuxta vrbem *Porte* vocatam, Anno 1603. florentem memini in horto D. Matthiæ Craen Mediocaſtrenſi Mattiacorum aquâ mariué actorum ſcriba. Anno 1604. Huius copiam emit Londini I. de franqueuille à quodam botanico Gallo impoſtore qui quidem manipulum floribus præditum albis, nullis maculis diſtinctis aut teſſulatis vendidit; ſed in reliquis fefellit.

Frittillaria nigra, Pyrenaa.

NIgra folijs eſt latioribus & breuioribus, quinis aut ſenis in caule pedali, altioreque. Nobis & C.V. D.I. Coys & D. I. Naſmith Chyrurgo & Botanico Regio, quorum ſæpe meminimus, florebat hoc Aprili menſe Londini 1605. D. Cluſius elegantiſſimé hanc deſcripſit in Rariorum Plantarum Appendice pa. cclvij. acceptam Burdegali á D. *le Venier*, huius ſtudij peritiſſimo, cuius ſubditas varietates annotauimus.

Frittillaria nigra.

QVæ nigra aut obſcurior vocatur, internè ex luteo vireſcit cum reflexis oris, viridibus lineis ſtriata; á medio ad centrum ſubfuſcâ purpurâ teſſulata eſt, flos vncialis longitudinis, vti aliorum congenerum.

Teſſulis á medio interno ſimilibus prædita eſt, cuius flos hilarior purpuraſcens.

Obſoletioris coloris, ex luteo magis viridi, parum ſubfuſca; intus minus teſſulata, quemadmodum *Varietates.*

Frittillaria ex fuſco & luteo ſublurida, cuius flos longitudine ſeſquivnciam æquat: omnibus per floris maturitatem, ſena folia reflexa ſunt.

De Croco ſatiuo fæcundo cultura & Croci ſylueſtris autumnalis & verni varietatibus in Aduerſarijs diximus: ſed longe plura in Plantarum Hiſtoriæ vniuerſalis Illuſtrationibus: de quibus egregie & fuſe Cluſius Rariorũ Plant. Hiſtoriæ á pa.803.204. ad 209.

Crocus vernus latifolius flauo vario flore, Conſtantinopolitanus ſiue ſeptimus Cluſij; an ſit Crocus ſyl. Vernus verſicolor, aureo rutilo panno concolor, botanicorum, Teutonice Gaud Laken, *& Gallice* Drap do'r? *Effig. Clu: rar. Plant. Hiſt. pag. 206.*

Cluſ. FOlijs deſcribitur tenuibus, Croco vulgari veſco ſimilibus; floribus ferè auri rutili coloris, tribus craſſiſiuſculis radijs ex atro purpurantibus, ab imo ad ſummum ſtratis, multiſque interdum venis ad latera ſparſis; ternis interioribus folijs latioribus, vnguibus foris ex atro purpurantibus donatis: pediculus totidem ſtrijs, quot ſunt in flore folia purpureis ſaturi coloris radiatur; terna flauent ſtamina; & Stilus extrema parte aureus eſt: Trigona ſeminis ruffi pericarpia, cuiuſmodi habuimus a D. Cluſio noſtro, & ſatum in horto Nobiliſ. Barronis Zouche, nobis elegantes iamdiu plantas dedit. Bulbacea radix reticulato elegantiſſimo cortice inuoluitur. Hunc iamdiu deſcripſeram hoc qui ſequitur modo, & eiuſdem familiæ opinabar cum Croco Verno Meſaico Cluſii deſcripto Panonicarum pag. 227. & Croco Verno latifolio eiuſdem flore flauo Hiſtor. Rarior: Plantarum pag. 205.

Crocus Vernus latifolius duplici flauo vario flore ſiue ſecundus Conſtantinopolitanus Cluſij. Effig. Rar. Plant. pag. 266.

ALteram congenerem ſimilimam ſpeciem delineauit Cluſius, radiis tamen diffidentem, qui adeo latè ſeſe effundunt, vt præter oras totum foliorum externorum dorſum inficiant, & floris pediculus etiam totus purpurâ cæruleâ ſplendeat. Vtraq; ſpecies D. Cluſio aliquoties geminam folorum floris ſeriem protulit: ſenis internis aurei coloris, & ſex externis foliis, purpureis radiis ſtriatis. Sexagonis pericarpiis etiamque gemellis ſemen clauditur. Pleræque fere Croci ſylueſtris Varietates Anglobritanniæ & Belgio inquilinæ.

Crocus Vernus flore luteo, coronâ Phæniceâ.

PEnes D. l. Somerum quotannis Aprili floret, delato & eruto bulbo ex horto magni Ducis Hetruriæ.

Autumnalis Crocus ſylueſtris.

HIc ſine foliis vt Colchicum vulgare flores laxat. N. Q'uelt.

Croci lutei varietates.

ORtu totaque facie non differre videntur Croci lutei flaui & fului coloris, ſeniſque itidem floris foliolis conflatis á Crocis ſylueſtribus vernis, albi aut purpurei floris: erectiſque ternis aut quaternis, binis venis albis ſtriatis foliis: cuiuſmodi Belgæ Stirpium politiores cultores, iam quindecim aut circiter annis in deliciis habuerunt, etiamque hodie Londini eius tres differentias alunt Ioannes de Franqueville ſenior & iunior, mercatores Cameracenſes huius amæni ſtudii cultores egregii.

Vnum quippe flore flauo ſiue fuluo, nitido: radice alijs non diſſimili.

Alterum rariorem multo, præcociſſimum flore ſaturo colore fulgente, *aurei ſplendoris foris elegantiſſimis violaceis nigris lineis ſtriato, auro texto Serico panno æmulo, vnde** Croci concoloris Aureo panno nomen, *Goud Laken* vulgò Brabantorum & *Drap do'r* Gallorum. Staminibus intus luteolis; foliis tenuibus erectis; Bulbo ſubtus aliquantulum fibrato, reticulo obte-

** An Crocus Vernus latifolius Cluſii flauo vario colore Conſtantinopol.*

*** Crocus aureo panno concolor.*

cto, inſtar nucis Myriſticæ inuoluri, Macis vocati. Hoc alui Hacknei figulino vaſe.

Tertium flore pallido ab aliis diuerſum : cætera vt vt ſatis reſpondent.

Varietas.] Crocus vernus aureo flore Cluſij, variat flore intẽſe magiſq; luteo aut rutilo & aperto. Sed tota planta minor, alioqui omnino ferè ſimilis.

Croci aurei varietates tres.

IN horto præfati D. Ioannis Someri tres annotaui varietates : vna folio nigriore, ſtriis nigris predito, aliis ternis foliis omnino intenſè luteis. Altera flore eſt prorſus latiore & maiore. Tertia minor eſt & flore pallidiore.

Crocus ſyl. Byzantinus ſerotinus candidus, tantillum ſubcæruleus, an varietas Croci montani tertij Cluſii?

DEbetur hoc perlegans Croci ſilueſtris Autumnalis ſerotinum genus D. *Ioanni Parkinſon* Londinenſi Pharmacopolæ egregio & Rei Herbariæ amantiſſimo, qui eius bulbos Byſantio delatos ſedulis doctioribus amicis Herbarum cultoribus *Britanniæ* ingenuè impertitus eſt; vt Domino *Ioan: Naſmith* botanico primario & chirurgo Regio præſtantiſſimo, generoſo item viro D. I. Coys harum peritiſſimo, & D. I. de Franqueville. Vniuerſa planta quinas & ſenas vncias altitudine æquat. In palmari delicatiore cauliculo, vaginula prædito, flores laxat candidos, aliquantillum dilutâ cærulâ vmbrâ mixtos, ampliuſculos, Colchici paulò minores, ſenis foliis conflatos; tribus ſtaminibus luteis inferioribus, Croci Verni ſyl. ſimilibus, totidemq; ternis ſeſe exerentibus exilioribus concoloribus ſtaminuli aut ſtilis. Floruit in hortis prædictorum quorundam botanicorum per menſem Nouembrẽ in ſextum aut octauum Decembris, vna cum foliis dilutioris viriditatis (obſcurè virent Croci ſyl. montani folia) ſparſis, ternum vnciarum, lineis albis medio exaratis, quæ paulatim matceſcente flore ad palmarem altitudinẽ & vncias quatuor excreſcunt. Radix adulta Nucem Myriſticam æquat, etiamque ſuperat, rotundior tamen, Gladioli ſimilis, intus alba, cortice obductâ ſubfuſco. Accedere videtur ad Crocum montanum tertium Cluſii.

CROCVM cultum.

Dioſc.] *Theſſalus ipſum tantum odoratum eſſe voluit, alii exitioſum tribus drachmis ex aqua potis. Proculdubio vim concoquendi, emolliendi atq; ſubſtringendi habet : vrinam cit, elegantem colorem præſtat : qui ex Paſſo biberint, crapulam non ſentiunt. Oculorum fluxiones illitum cum humano lacte cohibet. Additur in potiones quæ interaneorum cauſa temperantur : ad vuluæ etiam ſediſq; cataplaſmata, vtiliter inditur. Venerem ſtimulat. vergentes ad ignem ſacrum inflammationes mulcet, auriculariis collectionibus vtile. Vrinam mouet ex Paſſo pota.*

Dioſc.] *Tribus drachmis ex aqua potum exitioſum.*] Calore aut frigore, vti Euphorbium, Cicuta aut Hyoſcyamus non eſt lethale. Serapio copioſè ſumptum ad tertium gradum calfacere & in ſecundo ſiccare ait. Drachmis tribus epotũ adeo exhilarat, vt homines riſu nimio & gaudio exoluat : Quæcunque autem adeo exhilarant riſumque mouent immoderatum, auocatis a corde ſpiritibus, lipothimiam & mortem inducunt.

Dioſc.] *Qui ex Paſſo biberit, crapulam non ſentiet.*] Ex vino tamen immoderate potum mirum in modum inebriat, & homines adeo hilares reddit vt mentis inopes ſint, eadem qua dixi ratione in explanatione noſtra Balſami, de Nuce Myriſtica agens. Galenus lib. ſecundum loca,

caput

caput afficere dixit, eoque drachmas quinque in Hiera ſua picra ſufficere.

Paſſum, & Vuæ Paſſæ.

Vinum paſſum à patiendo, etiamque vua Paſſa à Patientia dicta Plinio lib.14.Hiſt.naturalis, Σταφὶς Græcis dicitur vua calore ſolis ſiccata: Veteres autẽ, melioris acini, dulcis & lucidi vuarum pediculos in ipſa vite quibus pendent intorquebant, vt ſponte inareſcerent, deinde ſublatas in vmbra ſuſpendebant; tandem in vaſis conſtrictis loco ſicco recondebant. Frontignanæ Niciobrigum agri, vbi illud optimum & celebre Moſchatelinum vinum paratur, vuæ decerptæ, binæ Iunco vtrinque pedicellis alligatæ, merguntur lixiuio forti feruentiſſimo ex Sarmentorum cineribus parato; quæ poſtea in innumeris perticis, tanquam Tapetis aſpectu iucundis, ſolis feruoribus corrugantur, & inareſcunt, remanente ſolida & lucida carne: Tandem in capſulis recunduntur, & per vniuerſam Galliam diſtrahuntur, *Paſſa del Sol*, & *Paſſerilles* vocantur, pluriſque fiunt quam ex Malaga Hiſpaniæ delatæ.

Paſſa del Sol.

Pruna Paſſa Ficus, & alij fructus, vt Pyra, Perſica &c.

Quidam non modo vuas paſſas dici volunt, ſed & pruna Paſſa, Ficus alioſque fructus in rugas contractos. Ob lixiuium melius conſeruatur, denſaturque vuarum caro; ſed quia acrimoniam contraxerunt vuæ, in ægrotantium vſus ſemper præceptor *Rondelletius* imperabat vt ablucrentur.

Vinum Paſſum.

Sapa.

Vinum Creticum Maluaticum.

Ex Paſſis vuis olim, vti hodie, fiebat vinum, quod Paſſum vocarunt. Paſſum, inquit Dioſcorides, quod vuis ſole ſiccatis, aut in area aut in ſarmento torrefactis exprimitur, Creticum cognomine aut Pramnion, aut Protropon: & Sapa quæ fit Muſto igni decocto, Græci Sirion aut hepſema appellarunt. &c. Pro vino paſſo hodie ſubſtituitur potens illud percelebre vinum Creticum, Maluaticum vocatum, aut Maderinum dulce, aut illud Hiſpanicum in Malaga paratum vulgò *Baſtard*, quia à Creticis fide dignis viris, aut Hiſpanis nobis relatum eſt, quod huiuſmodi vina hodie parantur ex dulciſſimis vuis maturis, Solis æſtu prius flacceſcentibus, contortis Vuarum pediculis in ſarmentis pendentibus. Hoc Paſſum, Sapiditate deducta à Sapa, quæ ex Muſto igni decocto fit, vulgò Hiſpanis *Coccio*, id eſt vino cocto, à Columella Defrutum à deferuendo, vocato, ſiue Muſto dulciſſimo ad tertias decocto, non ad medias, vt Plinius inquit, excocto; Arabibus *Rob* vocato, differt. Arabes enim, vtrumque *Rob* abſolutè vocant. Cum verò alios ſuccos innuere volunt, plantæ nomen coniungunt, vt *Rob* Berberis; *Rob* Ribes, *Rob* ceraſorum, Prunorum, Agreſtæ &c. de quibus alibi.

Dioſc.] *Additur in potiones quæ interaneorum cauſa temperantur &c.* Practici hodierni etiam in potionibus ad tuſſim, cordis & pulmonum affectus, etiamque Pleuritidem mediocri quantitate rectius vtuntur. Soluit enim obſtructiones, correcreat vireſque inſtaurat.

Ægin.

Gal. Paululum quid aſtringens obtinet

Gal. quod friterreumque.

Gal.] Crocus in calfaciendo ſecundum in exiccando primum fortitus ordinem, aſtringendi & concoquendi virtute pollet: proinde vim concoquendi quandam habet, adiuuante ſcilicet in hoc & pauca aſtrictione. Quippe quibus medicamẽtis, cũ non admodũ calfaciãt, paucula adeſt aſtrictio, ea parem habens facultatem eſſentijs emplaſticis nominatis, quas cum iunctas calidi-tati non vehementi contigerit, concoquentes eſſe conſtant.

Colchicum polyanthes ſiue multiflorum.

Nihil à vulgatiſſimo Colchico differre videtur, præterquam florum abundantiâ; denos enim, duodenos & plures purpureos dilutiores Septembri profert flores, quemadmodum Colchicum Pannonicum polyanthes candidos eodem tempore. In Cameracenſi deuexo agro, miliari paruo ab vrbe in villa Nierui vocata, quo loci D. I. Franqueville collegit. Perperam pſeudobotanici nuperi nuginendi Colchicum purpureum Auſtriacum dixere.

Colchicum pleno flore.

PRimæ & notiſſimæ ſpeciei annis elapſis bulboſum huius Colchici radicem floris multiplicis Antuerpiâ Londinum mihi, veteris amicitiæ memor, miſit Clariſsimus vir D. Aluarus Nu-

nuius,

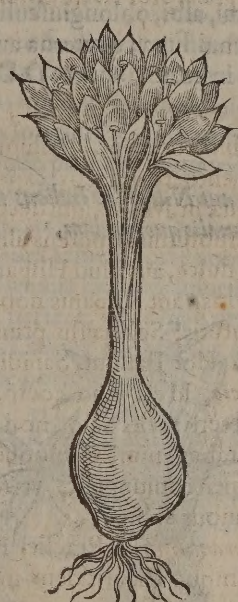
nuius, ſummus Philoſophus & Medicus, parùm à vulgari Colchico, nec niſi concoloris floris multpilicabili incremento diſsidet. Debetur hoc genus Illuſtriſsimo Comiti Arembergio, qui diligentiâ, vti pleraque alia rariſsima & exotica ſimplicia, quorum ſtudioſiſsimus eſt, ex Germania adeptus eſt. Æquè malè mihi ceſsit ac præfato Domino Arembergio & Cluſio: ſurreptus enim fuit eius bulbus cùm alijs plantis ex horto Nobiliſs. Baronis Zouche.

Colchicum biflorum, vulgari ſimile, flore ſaturiore Cluſii & Camerarii, icon, Rarior: pl. pag. 20. 2.

POſteritatis diligentiâ & pertinaci diſquiſitione Colchicum biflorum à vulgari non diſsimile repertum, vt ait Cluſius, quodam montano prato prope Heydelbergam; cuius etiam meminit G. V. Ioachimus Camerarius.

Colchicum Polyanthes candidum eleganti rubore varium, D. I. Franqueville.

Colchicum minimum tenuifolium Gallæcium.

Colchicum Polyanthes candidum eleganti rubore varium, D. I. de Franqueville.

IN delitijs eſt iſtud perlegans Colchici genus in Belgio, etiamque Londini in horto plantarum exoticarum diliſsimo D. I. de Franqueville ob floris amænitatem quinque vt plurimum folijs latiuſculis prȩditi, nonnullis candidis omnino, alijs verò rubore diluto prorſus tinctis, aliis itaque candore & rubore hilari ſecundum folii longitudinem dimidiatim diſtinctis, aliis denique medio lineis albis ſtriatis. Quos flores edidit congeſtos, quorum vnus quatuor tantum foliis conſtabat, quam aliorum latioribus: totidem item ſtaminibus luteis præditus: at cæteri omnes quinis donati fuere. Folia latiora verè erumpunt, cubitalis longitudinis altioriſque, hactenus neque ſemen, neque folliculos, iamoctauo anno edidit. Bulbus Colchico Pannonico albo maior.

Colchicum minimum tenuifolium Gallæcium.

NOuum Colchici pumili genus alimus in horto operâ Nicolai *le Quet* rhizotomi Lutetiani ex Hiſpaniæ regione Gallæcia delatum, foliis Croci motani minoribus, humi ſparſis, bi-

nis,

nis, ternis, quaternis aut quiuis, carinatis, vncias binas, aut ſeſquivnciam longis (mihi folia duo ſolum dedit.) Radice Colchici, Auellanæ paruæ nucleum æquante: flore vna cum foliis prodeunte ſenis conſtante foliolis anguſtioribus purpurantibus, totidemque ſtaminulis aut apiculis luteis præditis, é breui pediculo parum é terra emergente. Floruit nobis & amico viro Iacobo Taminear Chururgo practico apud Medio-Burgenſes Anno 1403. Hoc etiam alitur in hortis Londinenſibus, exoticis plantis ditiſſimis amiciſſimorum virorum generoſi D. *Coys*, & D. *I. Natſmit* Botanici Regij primarij & Chirurgi. De alijs Colchici ſpeciebus in Hiſtoriæ generalis Stirpium Illuſtrationibus, nec non deſſertabitur.

Allium ſilueſtre perpuſillum, Iuncifolium Moſchatum.

ARidis Nitiobrigum agri Monſpelio vicinis collibus hic exiguus bulbus conuictor & alumnus parili bulbo Hyacintho autumnali. Cauliculo palmari, recto, rigidiuſculo, exili; é cuius ſummo ſex circiter erumpunt propagines, & quibus floſculi veluti in vmbellam diſpoſiti prodeunt, quiuis aut ſenis foliolis conſtantes; paruis anguſtis & ablongis, Ornithogali floribus ſimilibus, acuminatis, lineis fuſcis in medio per longitudinem interſtinctis, Aſphodeli albi inſtar: coloris albi obſcurioris, ſtaminibuſque in medio, Moſchi planè odorem ſuauiſſimum ſpirantibus, præditis; quibus ſuccedunt capitula rotunda in quibus tria vel quatuor triquetra, oblonga nigraque ſemina continentur. Bulbi ſubſunt parui, albi, oblongiuſculi, Allij *Syl:* ſimiles, ingratique odoris. Folia emittit Iuncea, exiliora, tenuiſſima; quaterna aut quina numero, vix vnciam longa. Cum D. *Guil: Coys bulbos alimus in horto, munere D.D. Leiſteri Medici clariſſ. è Monſpelio in Britaniam reducis.

**Lege vbique Guil.*

Moly Luteum Botanicorum, Rhizotomis perperam Orinthogalum luteum latifolium.

Pancratium Indicum: aut Narciſſus Indicus maximus autumnalis quorundam.

Moly

Moly Luteum Botanicorum; Rhizotomis perperam Orinthogalum luteum latifolium.

EXoticum elegans iſtud *Moly* luteum, Botanographis indictum, á N. *le Quelt* Rhiſotomo emptum & in Pyrrenæis montibus, ni labat memoria,erutum; floribus eſt luteis ſenis folijs, pluribuſque ſtaminibus concoloribus donatis Orinthogali Arabici floris lactei ſimilibus minoribus tamen, vno exortu è pediculis quam-pluribus in ſpithamæo cauliculo, binis folijs latiuſculis, Tulipæ Bonemenſis ſiue Apenninæ vocatæ ſimilibus prædito,vno latiore, altero vt plurimum anguſtiore. Radice ferè pari,ſed breuiore. Hoc anno 1604. nobis floruit Londini in horto Nobiliſs. V. D. Baronis Zouche, & Franqueville. Tota planta Alij fragrat odorem, eoque *Moly* propior quam Orinthogalo luteo; Orinthogali autem lutei nomenclaturâ quo carias diſtrahatur, à rhizotomis, perperam donatur.

Pancratium Indicum; aut Narciſſus Indicus maximus autumnalis quorundam.

IN memoriam reuocat Narciſſus Cluſij Indicus nouum Pancratij Monſpelienſis facie Narciſſi Indici maximum genus; radice ſpithamum longa, brachialis craſſitudinis, multis Cepaceis ſubalbidis tunicis ſquamoſa extimiſque cuticulis ex ruffo ſubfuſcis, aut Caſtaneæ diluti coloris; ſeſſili parte maiore, mediocrem pugnum æquantis; numeroſis carnoſis habitioribus fibris, Pancratii aut Scillæ inſtar, quaſi trunco aut nodo collectis & appenſis fulta. Opinabar Pancratii aut Scillæ ſpeciem, ſed neutiquam ſapor amarus refragatur. Septembri & Octobri octonis aut denis ſtellatis floribus Colchici albi Anglici paribus, ſed longioribus, ſub luteis ex albo luridis ſenis longioribus ſtaminibus albis præditis; latioribus è membraneis tunicis, *Moly* Dioſcoridei modo pendulis breuioribus, ſine caule penuriâ fortè alimenti inhærentibus. Inter plures vnicus bulbus mihi floruit; ſed quia diu naui terrâ deſtituti,foliis vidui erant; tamen rudimenta conſpicua in minore bulbo retuſa apparuerunt, Pancratii Monſpeliaci ſimilia, duas vncias lata, breuiora tamen, fortè nondum prorſus enata aut perfectam longitudinem aſſecuta. Omnes hi bulbi hyemis ſæuioris iuiuriâ Anno ſalutis 1600. Londini, Antuerpiæ & alibi amicis communicati periere, quos mihi dederat amicus ſingularis D. Ioannes Loeus Germanus apud Londinenſes Chirurgus egregius, á naucleris reducibus ex Alta Hiſpaniola Occiduæ Indiæ, *Teborum Capo* ſiue portu vocata.

Pancratium Indicum alterum vernum, ſiue Narciſſus Indicus alter, facie Pancratij Monſpeliaci. Lilio-Narciſſus Hemeronallidis facie Cluſii aut congener.

NArciſſis aſſocianda hæc Pancratii Monſpelliaci facie bulbacea Indica planta, cuius bulbo me donauit C.V. D. Ioannes Huſſenius conſiliarius Ordinum & ſocietatis præfectorum rei maritimæ Zelandiæ Belgarum, in cuius horto quotannis floruit & floret, è duplici caule dodrantali & pedali, quatuordecim floribus liliaceis, candidis, vno ab eodem, vti prædicti Pancratii, exortu prodeuntibus quatuor decim; altero verò duodecim, ſenis foliolis longis albis conflatis, internè tantillùm ſubflauentibus & calyce medio laciniatis, totidemque ſtaminibus longis, medioque ſtilo præditis. Mihi hoc anno Londini in horto Nobiliſs. Baronis Eduardi Zouche & D. Iacobo Gareto Myropolæ rei herbarię ſtudiociſſimo,ſenos aut ſep-

tenos

tenos tantum laxauit, cui caulis & bulbi latere prodiit. Foliorum & bulbi fuſci ſimilitudo & parilitas quodammodo Pancratii Monſpeliaci.

E floris colore Varietates.

ANnis elapſis floris fuſci Caryophyllo aromatico concoloris varium alebat Medio-Caſtri Zelandorum in horto honeſtiſſimus vir & mercator Michaelus *de Lannoy* affinis meus. Varias aliorum colorum differentias reperiri audio.

Narciſſus Aphricanus, ſiue Narc: exoticus.

Narciſſus Aphricanus folio rotundiore.

Narciſſus Aphricanus bifolius, ſiue Narc: exoticus.

E Craſſa lataque, vtrinque compreſſa ſquamoſa, veluti nucleis compacta radice, bina tantum edit folia, vncias duas lata, latioraque; & vncias quinque longa, viridia læuiaque; ſub tellure tamen alijs duobus foliorum rudimentis præditus, hic peregrinus bulbus, paruum pugnum magnitudine æquans: cuius mihi copiam fecit præclarus vir D. Iacobus de *Keyſer* Meſopoli Mattiacorum negotiator, huius peramæni ſtudij amantiſſimus. Frater eius *Gouarus de Keyſer* bulbos eruit locis vicinis Porti ſiue *Capo* bonæ Spei & primus in Belgium detulit. Anno alapſo 1603. eandem rariſſimæ elegantiæ plantam, inter exoticas delitias Hortuli D. *I. Knibij* Mediocaſtri Zelandiæ conſpexi, quæ poſtea hyemis ſæuitia perijt. Flos amænus Anemones floris pleni, ſed colore Phæniceus: etiamque ſuauerubens: cauliculus egregié variis coloribus, cæruleis, & rubris amæniſſimis punctulis, variegatus ornatuſque. Narciſſum exoticum appellauimus, cui propior eſſe videtur, quoad nomen magis conueniens nobis innoteſcat. Præfatus D. de *Keyſer* nobis exactiorem iconem pollicitus.

Varietas.

FOlio rotundiore & complicato, apud eundem D. *de Keyſer* variat.

Lilium ſylueſtre ſiue Hemerocallis moſchata Polyanthes, &c.

ANno ſalutis 1596. in Angliam reuerſus exoticarum plantarum expiſcandi gratiâ, noſtriſque botanicis lucubrationibus illuſtrandis; illico in cultiſſimis botanicorum hortis hoc

Lilium ſylueſtre ſiue Hemerocallis moſchata Polyanthes, Martagon Imperiale nuperorum.
Inſulanis noſtris Gallo-Belgis, Martagon à L'eſpinette.

Hemerocallis Macedonica, tenuifolia, miniati coloris.
Lilium ſylueſtre montanum Macedonicum & Martagon Pomponeum ſplendidiſſimi miniati coloris D. J. Someri.
Martagon Pomponeum *Someri.*
Lilium rubrum precox Cluſij.

Lilii montani nouum genus, à florum coronata fætura, Martagonis Imperialis nomine inſignitum aut vocitatum, conſpexi. Peregrinæ elegantiæ planta gauiſus ſum. Elapſis aliquot annis miſti huius bulbos nonnullos munere dedit D. *Ioannes de Franqueville*, Stirpium & florum rariorum callentiſſimus qui annis plus decem illos Inſulis á quodam botanico nactus eſt & aluit fouitque ſtudioſè in horti delitiis; vbi rara tranſplantatione florum pyramidatum aceruum, centum viginti & plurium, ſuauiſſimo ſpectaculo, iucundiſsimi Roſæ Moſchatæ odoris æmuli, denſiſsime bicubitalem ex purpureo fuſcum caulem faſtigiantem. Flores pares, ſimiles Hemerocallidis ſecundæ nobis modo deſcriptæ; dilutiores tamen, pallidiores & lucidores, per exortus quinque aut ſex varié & fuſé caulem ornant, fortuitis ex fuſco purpureis maculis latioribus diffuſi, circumaneiunt & coronant. Semen in vaſculis compreſſum, aliis feré par & ſimile. Hoc primi ante omnes botanici Inſulani Gallo-*B*elgæ nacti ſunt: ſed vnde delatum, neſcio.

Hemerocallis Macedonica tenuifolia, &c.

EXimio ornamento decorat botanicorum paradiſos huius Hemerocallidis luculentus flos, intaminalè fulgens miniati coloris. Diſsidet cum aliis Hemerocallidis minati varietatibus innumerorum foliorum, inſtar Graminis exilium, ternum ſolum digitorum longitudinis, incremento: quæ caulem ſeſquicubitalem & ampliorem, nonnunquam item compreſſum latiuſculum,

lum, floribus quadraginta octo, per amœno ſpectaculo ornatum, ſepiunt ; cuiuſmodi meminiſſe iuuat apud Dom. *Ioan. Knibium* ciuem honeſtiſſ. Medioburgenſem. Debetur hæc planta præfato Domino Somero, qui primus eius bulbum è Macedoniæ mōtibus effoſum in *B*elgium detulit, & amicis communicauit, cum multis nouis raræ elegantiæ plantis exoticis. Hanc quoque aliquot annis ob florum decus Nobiliſsimus Comes Arembergius ſtudioſé coluit, nec non alii Medioburgenſes D. Iohannes Iunior Eccleſiaſtes, & D. *Petrus L'Aouſt* aromatopola cum amica vxore, quæ tanto florum elegantiſsimorum ſtudio & deſiderio flagrat, & capta eſt, vt Floræ nomen ſortita apud Botanicos.

Lilium Montanum flauo flore.

NOn diſsimilem vultum, ortum & natales habet montium nempe Pyrenæorum Lilio *B*izantino miniato aut ſylueſtri montano Lilio. *B*icubitalis caulis, foliis longis, anguſtis, tribus neruis præditis; floribus pallentibus initio, deinde flauis, ſenis reflexis ad pediculum foliis conſtantibus, à medio ad centrum punctis elegantiſs. atropurpureis notatis, totidemque ſtaminibus virentibus, apicibus pulcherrimis ſuauiſſimiſq; elegantiſsimi lucidiſsique miniati coloris faſtigiati, cuiuſmodi ſummi triquetri piſtilli ex luteo virentes è medio flore exerti. Huius ſemine compreſſo, Coronæ Imperialis aut Hemerocallidis ſimili, me primus donauit, Burdegalo miſſo, in labat memoria, amiciſsimus vir D. *Cluſius*. Paulo poſt bulbos á D. *I. Robino* Chriſtianiſs. Regis Botanico Lilio ſimiles *L*utetiâ accepi, deinde magna copia Medio-caſtri Selantorum à botanicis aut riſotomis Gallis *Guil: Dauidon* & *Nicol: le Quelt* habuimus, é Pyrenæis montibus erutos.

Lilij montani lutei tres in flore varietates.

TRes conſpicuas differentias floris obſeruauimus in hortis D. *Thomæ de la Foſſe* Mediocaſtri, & D. I. *Franqueville* Londini.

Flore pallidé ex viridi luteo, ſine notis aut punctis; piſtillo, ſtaminibus, apicibus miniatis. Hic præcocior eſt.

Tertia varietas floris intenſé lutei, rutili, notulis maiuſculis inſigniti, inter præcocem & ſerotinum medij.

Bulbo Eriophoro ſimilis bulbus in Batauis eſt ChamæOrchidis nonum genus aggerum Zelandiæ.

ORtu & facie, compactiliqúe ſquâmarum ſerie ſimilimus Eriophoro *B*ulbo, fibrillis impactus ſolo; eminentibus bulbis ſubuiridibus. In palmari cauliculo flores non annotati fu-

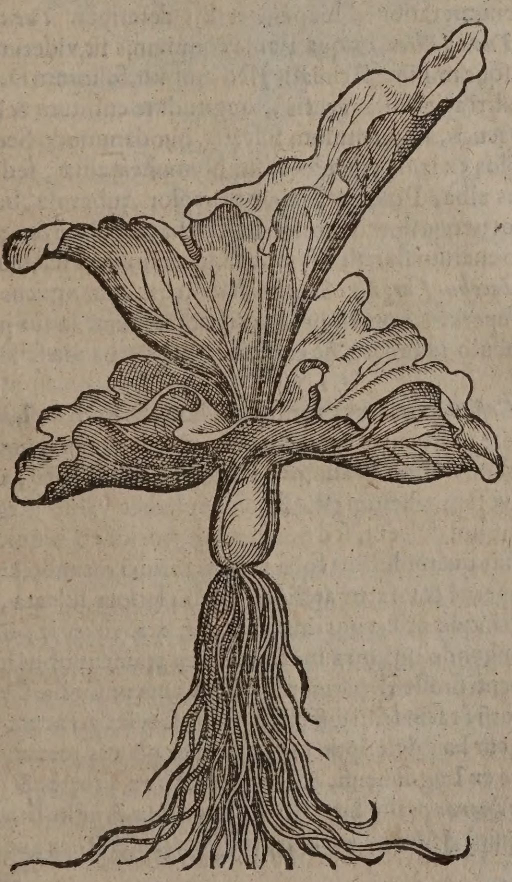
ere

Orchis Lilifolius minor ſabuletorum Zelandiæ & Bataniæ.
Bulbo Eriophoro ſimilis bulbus.

ere à *Guillielmo N.* mercatore Batauo, qui hanc deſcriptionem dedit tontonicè & prouenire ait iuxta maritinos ſabuloſos aggeres Hardemo proximos, in ſilua Terrea, vulgo *Eerden Boſch.* Idem ſanè reor cum noſtri nouo Satyrio Zelandico infraſcripto; in herbatione olim reperto etiamq; elapſa æſtate 1603 iuxta aggeres Sabuloſos Walachriæ inter Pyrolam naſcẽte, quẽ omnes quadam foliorum ſimilitudine ducti, nec non floſculorum herbaceorum (in labat memoria) & longiuſculi ſeminis fuliginoſi inuolucri, Orchis Litoralis friſiæ, Orchin ſabuletorũm maritimorum diximus. Radix illi gemina, quandoque terna ſed rarò, alteræ alteri innata foliaceis albis inuoluoris tecta, intus viridis guſtu ſuauis. Infima fibrillis impacta ſabuletis, arida, inutilis & flaccida. Cauliculi binum, ternum & quaternum vnciarum: folia bina Liliacea duas vncias longa. E regione pagi *Ooſt-Capel* id eſt, ſacelli orientalis à me vltimùm collecta,

Plantago vmbilicata, *latifolia & conuoluta vnifolia. Reddenda Aduerſar. pag. 127.*
Vmbilicus montanus herbariorum.

INter quamplurima rariſſima & exotica ſemina Monſpelio nobis Londinum miſſa à chariſſimo & doctiſſimo viro D. *Chaſparo Pellitcrio* Middelburgonſi è celeberrima Monpelienſi Schola D. Medico, ſata in horto D. *I. Naſmyth* ſereniſſ. Regis Magnæ Britanniæ Chirurgi peritiſſimi & archibotanici miræ & raræ elegantiæ hæc orta planta; cui radix Plantaginis vulgaris ſimilima, ſpithamum longa, creberrimé fibrata; é cuius noduló ſiue baſi, digitalis craſſitudinis, Plantagineum latum, vnicum, admirabili Naturæ opificio, expanſum folium, paulatim propagando in latum gyrum vmbilicatum excreſcens & Cochlidis inſtar per circuitum aſcendens in ſpiras duas tantum, aut ſemiternas conuolutum, ac veluti ex pluribus coniunctis in vnum contiguiſque Plantaginis maioris vulgaris folijs conflatum, ſpithamææ altitudinis aut pedalis feré, cuius ſummum folium Plantaginis latifoliæ ſeruat figuram, ſinuoſam tamen & rugoſiorem, ſapor illi prorſus plantgineus. E medio conuoluto ſiue vmbilicato imo centro, foliorum minorum quædam rudimenta

 conſpiciuntur,

conſpiciuntur, é quibus caulem erumpere veriſimile; ſed quia autumnus metæ propinquior, caulem & florem hoc anno videre non licebit. Hyeme folium perijt: A: Vere nouo hoc ſequenti 1605. folia plura è media radicis ceruicæ, non vno annexu vnita, aut in vnum folium redacta, laxauit; ſed duo aut tria ſimul in vnum iuncta, fimbriata, laciniosa aut ſinuoſa: Caulem & ſemen nec dum edidit.

Noua glorioſé elata & opinata YVCA. *Manyuca, Manihot, Aracidne. reddenda Aduerſariorum, pag.* 161.

OPinionibus varijs & inſulſarum quorundam *B*arbarorum, aliorumque minus accuratis occularibus inſpectionibus, prolixiſque paginis, confuſis, ſuſpectis & ambiguis relationum accumalatis aceruis, acquieſcere non audemus: quibus adamuſſim perpenſis; neglectis & valere iuſſis Teueti, Lugdunenſis aliorumque nonnullorum iudicijs de *Yuca*, *Manyouca*, P*apas*, *Inhama*, B*atatas*, *Manihot*, *Theoph. & Pliny Aracidnæ*; Indis Barbaris Panis vicem ſupplentibus; Glandis inſtar veteribus alendis, & Caſtanearum hodie plebi in Iberiæ, Narbonenſis & alijs Galliæ quibuſdam tractibus, vti agreſtibus hominibus anachoretis fictæ religionis & pietatis mancipijs, radicibus & herbis victitantibus:

Iſtæ namque plantæ diſparibus folijs præditæ ſunt; quæ quidem à Cannabinis folijs, aut Ellebori nigri floris albi, vel *C*aſtaneæ Equinæ modo diuiſis, quibus ab Indicarum plantarum ſcriptoribus reuera aſſimilantur, diſſociantur: qua de cauſa non modo D. *Cluſio* ſed etiam nobis iſta noua *Yuca* credita ſuſpecta eſt.

Quæ autem de hac noua elegantiſſima Yuca *putata habemus hæc ſunt.*

YVca credita Indica noua & elegantiſſima Planta virens & florens anno 1596. & 1597. Londini in hortulo ſuburbano D. *I. Gerardi* Chirurgi & Stirpium ſtrenui indefeſſiq; laboris ſtudioſi, florum & plantarum amore flagrantiſſ. primum viſa, & quadantenus nobis vt illi proſim & prodeſſe velim in ſua Plantarum enumeratione, his pené verbis deſcripta. *Yuca* Indiæ Occidentalis Planta, quæ alia ſpecies à *Yuca Indica*, ex qua Panis communis fit, videtur: Nam quamuis folijs ſit perpetuò virentibus, ijſque minimé laciniatis; ſed ambitu, foliorum Draconis arboris ex atro rubentibus, vtrinque cultri aciei inſtar acutis, longitudine cubitum & ſeſquicubitum æquantibus, mucronatis & peracutis, aliquantulum ſulcatis, quodammodo Sedum aquaticum *B*elgarum præſeferentibus. Flos ex leui pediculo albus Nympheæ albæ, ſed multò minor. Radix ſubeſt ſubfuſca foris, intus alba, Pœoniæ feminæ concolor, tuberoſa, brachiata aut diuaricata & craſſa. Neque caulem neque florem proferre aſſerebat D. *Gerardus*; paulo poſt tamen quam deſcripſit, in ſuo horto enatum florem Nympheæ albæ ſimilem ſed minorem collegit chariſſimus egregius vir Doct: *Iacobus Cargillus* Scottus Medicus, anatomicus & botanicus doctiſſimus. Hanc I. *Gerardus* ſuperioris immemor deſcriptionis latinæ in ſua plantarum enumeratione collatæ; poſtea vernaculo idiomate, ſic expreſſit, cuius verba præſciſè latinè vertimus, vt ſequitur.

Planta è cuius radice Indicus panis, *Caſſaua* vocatus, conflatur, humilis herba eſt, ſolum ex radicibus & folijs conſtans: Caule flore & fructu caret, quantum ex aliis aut ex ipſius plantæ experientia, quæ quatuor annis continuis viruit & adhuc luxuriat in meo vireto, aſſequi poſſum; ſine tamen caule flore & fructu, vt ſupra dictum eſt. Radicem habet valde magnam, craſſam, tuberoſam, ſucculentam, aliquantum dulcem, ſed qualitatis pernicioſæ (inquit meus author) é cuius radice immediatè aſſurgunt quamplurima folia, radicis ceruici rotundo circuitu connexa, ſeſquicubitalis longitudinis, ſupernè & infernè arctiora, medio latiora, ſulcata, leuia admodum, viridia, Glaſto concoloria, vtrinque acie, cultri inſtar, acuta, atrovirentia, mucronibus acus modo peracutis, faſtigiata; pungendo quã maximé inconſultis tranſeuntibus infeſta, & crura lacerantia. Foliũ diligentius intuenti ſimile eſt paruulæ Cymbæ, aut conſimilis Cymbulæ, frangenti etiam atq; etiã contumax, durũ & ſcindenti difficile, niſi cultri acies peracuta fuerit. hactenus *Ger*: A peritioribus quæritur, cur hæc deſcriptio conflata ſit ex plantis maximé diſſidentibus: videtur autẽ natales deſcribere ex Lugdunenſi, & Lugdunenſis ex Teueto: & plantã ſuam acceptam refert à famulo *Thoma Eduardo* perito Exceſtrienſis occiduæ Anglo-Britanniæ Pharmacopœio. Indis quibuſdam (inquit) *Manihot* vocatur, ſed generaliter *Yuca* aut *Iucca*.

creditur

Creditur *Theophraſti* Arachidna & *Plinij* Aracidna: detorſiſſe creditur ſuam *Yucam* vt eam incertis Teucri & aliorum aptaret deſcriptionibus, nudâ *Yucæ* ſuæ inſpectione minimè contentus. Multi hodie conantur Apros ſiluis appingere.

Noua glorioſè elata & opinata YVCA.

Anno reparatæ ſalutis 1604. Iulio, quo Nymphea floret menſe, in eodem ſuburbano hortulo, flores annotaui cum calycibus & gemmulis ſuis ante florem, quamplurimos, ſeptuaginta numero, plus minus, alternatim prodeuntes, in brachiatis inæqualis ſitus, copioſis alis, tricubitalis, ſubrotundi, atrorubentis, digiti mediocris craſſitudinis, Liliaceo Conſtantinopolitano concoloris & ſimilis caulis, inſtar nolæ aut tintinnabuli ex vncialibus pediculis pendulos, foliolis ligularum modo ad baſim donatis. Flos ſenis conſtat albidis foliis; externis tribus mucronatis, maioribus, latioribuſque, candidioribus; internè à medio folio, ad ſummum vſque variis venis, vt *Fritillariæ* flos quodammodo teſſulatis; externè ſulcatis, ſtriatis & rugoſis. Tribus verò interioribus anguſtioribus & infernè pinnatis. Nullo odore præditus flos, magnitudinis floris Hellebori nigri ſuauerubentis & Nymphæ albæ minoris medius, ex luteo luridus, triquetro vix vnciam longo piſtillo præditus, extremitatibus albo, ſenis ſtaminibus albis faſtigiato. *Folia* ſeſquivnciam lata, acuta, ſeſquicubitalia vt ſupra diximus. Cum elegantiâ & raritate & inſpectione huius peregrinę plantæ maximè gauiſi eſſemus, ſtatim Clariſſimus & piiſſimus V. D. *Guil. Coys*, Plantarum omnis generis hodie inter Britannos coryphæus eam ex viuis Naturæ typis delineari procurauit, vt inter rariores plantas Appendicis noſtræ inſereretur, & tranſmarinis innoteſceret:

Audio etiam floruiſſe Lutetiæ in horto D. I. Robini *Botanici Regij, cui Londino miſſa planta fuit.*

Bellis ſpinoſa *elatior & fructicoſior Herbariorum, bullatis aureis floribus.* *Reddenda pag.* 200. *Aduerſariorum.*

APeritioribus quibuſdam Botanicis Londinenſibus hodiernis huic nouæ exoticæ Plantæ, Bellidis ſpinoſæ nomen inditum eſt; cuius ſemen ex horto Piſano Magni Ducis Hetruriæ nactus eſt D. *I. Parkinſon* perbonus & honeſtiſſ. Pharmacopœus Londinenſis, Stirpium materiæque Medicæ ſtudioſiſsim. qui D. de Franqueville & C. & generoſ. V. D. Guil. Coys huius amæniſsimi & vtiliſsimi ſtudij doctiſsimum huius ſemine impertiuit, quo enata eſt bicubitalis & amplior ramoſa & fructuoſa planta, folijs prædita Bellidis maioris breuioribus, minoribuſq; Telephii purpurei aut Rhodiæ Radicis mediis & ferè paribus; ſed magis ſinuatis & ſpinulis acutis, inſtar Ilicis humilis Cocciferæ, vnde Bellidis ſpinoſæ nominis occaſio. Flores ſummis virgis bullati, aurei, aliquantum compreſsi & medio depreſsi, nullis folijs radiatim cincti, maiores quam Abrotani fœminæ aut Abſynthij Seriphij Dioſcoridis, facie Abrotani fœminæ de-

Bellis ſpinoſa *elatior & fructuoſior Herbariorum, bullatis aureis floribus.*

Lauri Alexandrinæ *legitima & exactior effigies. reddenda Aduerſariorum pag.* 283.

ſcripti in *Aduerſarijs*, pag. 336. Radix multum fibrata, Matricariæ. Sapor iniucundus ſubamarus; odor grauiuſculus Cotulæ fœtidæ quadantenus, ad cuius naturam accedere videtur.

Laurus Alexandrina.

LItem dirimens de veræ Lauri Alexandrinæ elegantiſſima planta ingenué proferam quæ vidi operâ amiciſſimi viri *Ioannis Parkinſon* Pharmacopœj Londinenſis, Rej herbariæ periti & amantiſſimi, qui ramulum eius non diſsimilem Bislinguæ mihi communicauit, delatum ex inſtructiſſimo & variarum plantarum exoticarum ditiſsimo horto Medico Piſano. Hæc ramuli pars non excedebat longitudinem vnciarum quinque, ſeptenis folijs alrerno ſitu, non ex aduerſo, vt habet effigies Matthioli & Lugdunenſis prędita; neruoſis vtrinque, rigidis vt Hippogloſsi: inferioribus ternis aut quaternis, vncias duas longis, & plus vnâ latis, in mucronem, Ruſci modo, faſtigiatis; medio auerſo folij craſsiore neruo, ſpecimine floſculi pallidi gemmato, ſine pediculo & ligulato bilinguiuè foliolo (fructus enim mediis foliis amplectitur Theophraſto authore) vbi ſemen Bonifaciæ ſiue Hippogloſsi minus proferre dicitur, donatis; ternis verò ſuperiobus minoribus vnciam latis, & ſeſquivnciam longis, mucronatis, vtrinque item neruoſis, ſine floſculorum rudimentis. Effigiem exhibeo in ſtudioſorum gratiam, eiuſdem cùm ramuli, tum foliorum parilitatis.

Appendix.

Appendix.

PAginis vacaturis explendis, cum hæc lente peracta & procraſtinata fuerint; raras aliquot ad huius ſecundæ partis noſtræ Aduerſ. appendicis calcem tumultuariè ſubnectere licuit, cũ velim, nolim pro ſeſquimenſe ad ſenos & ſeptenos, languenti operarũ & chalcographi officio detentus; parcitatis ſphalmatum ſpe fretus; maximeque cupiens, vt fertur, vitare Charybdim, incidi in Scyllam, & in eundem, in quem verebar, non ſecus ac pleriq; alij, ſordidi quandoque Chalcanthi ratione, nec non præpoſtera ſæpe elementorum peruerſione, impegi lapidem: Sphalmata tamen minus ferenda in Indice diluuntur. Si hæc quidem noſtra Commentariola, non eſſent rerum, poſteritati vtilium, ſolertiores explicationes, quæ ſenſibus concipiuntur; ſed verborum aceruus & apparatus; huius ſanè editionis nos peniteret. Non enim delectamur, craſſæ Mineruæ, quotidianis Medicinæ voluminibus, quibus periclitatur, perditur & fallitur fatuus mundus, vernaculè verſis & peruerſis, Typographorum & Bibliopolarum operâ, fœnore & applauſu, qui huiuſmodi operum authores & fautores ſunt, & fuerunt. Hæc interdicere, boni eſt principis. Quare doctos lectores impendio oramus, vt hos noſtros labores nobiſcum iuuent & reſtaurent, æquiorique ferant animo.

Hyacinthus minimus ſerotinus elegans, Floſculis Hyacinthi Orientalis.

HIc Hyac: minimus facie Orientalis Hyacinthi, ſeſqui palmares & ſpithamæos tenuiſſimos cauliculos edit, tribus floſculis è gracilibus petiolis, ex cæruleo dilutis, ſenis cærulæis venis ſtriatis, Hyacinthi Orientalis ſimilibus, ſed longè gracilioribus minoribuſque, ſex partitis oris, ſub finem Mai, præditos. Foliola anguſta, ſparſa, ſpithamum longa, Hyacinthi autumnalis maioris quadantenus. Paruulus item bulbus, albidus. Alitur in fictillibus á D. de Franqueville, ex Gallia delatus, & acceptus ab honeſtiſſ. matrona, vxore D. P. *L'Aouſt*, tanto florum amore capta, vt ſibi meritò Floræ nomen vendicarit.

Iridis Bulboſæ è ſatione Verſicolores varietates.

FLorum itidem delitiæ, miro colorum incremento, bulboſæ Irides, ſatu non ſecus ac Tulipæ præcoces ſatæ, ſemineque ortæ, albæ potiſſimum variant, quæ inſigni metamorphoſi Dedalæ Naturæ opificio & luſu, experimento quotidiano, colorum varias ſubeunt differentias; quas pleraſque ſigillatim excutere ſupernacaneum duximus: earum tamen nonnullas, prolixitatis hoſtis, titulo tenus recenſcere, huius ſtudij commodo, conſilium fuit: In bulbo alioquin folio, caule, cæteriſque plantæ partibus, diſcriminis per exiguum.

Iris Bulboſa lutea varia.

TRia reflexa folia lutea & nitida ſunt, ſed medio, ante & ſecundum carinæ longitudinem ad baſim vſq; rutilo colore diſtincta & virentibus venulis ſecundum longisudinem ad labrum vſque repandum ſtriata; Tria verò pinnata folia intus foriſque glauca, internâ dilutiore lutea carinâ: ſurrecta autem reliqua tria carulo-pallida, venis inienſiore cærula ſtriata; ſtamine intus luteo, albida tantillum medio carinato ſtria. Caulis ſeſquicubitalis.

Iris bulboſa intenſè lutea tota.

TRibus inferioribus, terniſque pinnatis folijs impenſè lingulaque luteis; ſurrectis autem alijs tribus bifurcis folijs albidis anguſtoribus. Caulis cubitalis.

Varietas.

TRibus erectis luridis pallidioribuſq; folijs; pinnatiſq; alijs tribus & ligula itidem luteis variat.

Iris

Iris bulboſa lutea tertia.

ALtera elatior lutea tota, ſtylo, ſeniſque folijs; tribus tamen erectis leuioribus cæruleis venis ornata & ſtriata.

Iris bulboſa lutea quarta.

HVic tria labra, medio folio tenus, lutea ſunt, quę admodum rugoſa & ſtriata, purpura violacea perfuſa ad baſmi vſque; cætera cærulea.

Iris bulboſa alba.

SEſquicubitali caule, ſparſo flore, anguſtioribus floris folijs, labriſque repandis, cuius prominulum dorſum luteum & nitidum eſt virentibus ſtrijs per luteum diſcurrentibus in glaucas argenteaſue lineas binas & ternas per oras albas deſinens. Bifidum in ligulas reflexas folium luridum ex glauco argenteum, firmum; pinnatam ligulam luteam, medio candida linea inſignem, ſtyloq; albo inhærentem occludens: erecta verò tria folia alba, anguſtiora, ſummiſq; nutantia & reflexa. Has differentias alunt cultiora D. *Ioannis de Franqueville* noſtraque vireta.

Iris bulboſa violacea Pyrenæa.

PRouenit in *Souton* monte, Anglo-*B*ritannicâ vocatâ minor; forte eadem.

Gladiolus Minimus.

MInor quam vulgaris Narbonenſis Gladiolus; floribus concoloribus, minoribus, vno verſu digeſtis in pedali gracili caule; folijs item duplo minoribus. Radix Siſynrichij aut Gladioli parui. Floret in hortis D. *Guil. Coys*, & D. *de Franqueville* Maio menſe.

Gladiolus flore albo.

FLoris omnino albi Gladioli radices & ſemen anno. 1601. à D. *I. Robino* botanico Regio accepimus. Sata Londini in horto D. *de Franqueville* biennieum viguere, ſed tandem periere. Florem videre non contigit.

Lilij Chalcedonici miniati ſiue Hemerocallidis Varietates.

ADmodum elegans hoc Lilij genus, ob floris decus, coloriſque flammei nitorem, vtriuſque Cinnabaris natiui & factitij, intenſi aut diluti coloris, miniati, cintillatione ſplendidiorem, ab hortenſis elegantiæ cultoribus, indefeſſi laboris lenocinijs, nouiſque artibus (vt pleraque alia) adeo auctum hoc Lilij genus, vt quam plurimos hortos Iulio & Auguſto, Tulipæ ſpeciebus, Lilio-Perſico, Coronæ Imperialis varietatibus, Lilijs, Liliaceis, huiuſcemodique verſicolorum ſpectabilium florum quam plurimis hortorum ornamentis periſtomatibus, pictiſuè tapetis ſimilibus, effætis aut marcidis, defloreſcentibus floribuſque deſtitutis, amænitate decoret. Eius duas varietates aut plures obſeruare licebit.

Præcox, quinos, ſenos, denoſque vt plurimum profert flores; & nonnunquam eius radix adeo excreſcit & luxuriat, vt caulem edat duorum termunue digitorum latitudinis, qui mihi amiciſq; ſæpe triginta & plures flores protulerunt, non ſecus ac Anno 1600. reparatæ ſalutis duo Lilia candida inter plura eius ſpeciei, quæ Conſtantinopolitani ſiue Byzantini Martagonis nomine inſignita, Hacknei Londinenſis ruris in horto medico illuſtriſſ. Baronis Eduardi Zouche, quæ in palmaris latitudinis, humanæq; procertatis caule ſingulatim pedali longitudine, ſumma circumquaque latiore caulis parte, cumulatè ducentos & plures aſpectu & admiratione dignos candidiſſimos ſuauiſſimoſque flores laxarunt; quod nunquam conſpexi in noſtratibus Lilijs candidis. Anno ſubſequente, ad naturam ſuam rediere.

Lilium

Lilium Chalcedonicum ſerotinum, eiuſq; varietas.

SErotinum quandoq; diu multiſque annis vnicum florem edit; at temporis conſequentia, plures, ſed ſerius, ſuperioris Martagonis floribus elapſis,erumpunt flores; quemadmodum amici noſque iamdiu obſeruauimus. Caulis cubitalis,cætera non diſſimilia.

Lilium Perſicum Botanicorum.
Lilium Suſicanum Cluſii, quod è Suſis Conſtantinopolim allatum.
Italis, Pennachio Perſiano.

IN Belgio & Germania rarũ admodum fuit; ſolùm Machliniæ apud D. *Ioannem Brancion*, deinde Lieræ Brabantorum apud D. *Ioannem Vander Delf* in figulinis vaſis videndi copiam fecere horti exoticarum & indigenarum plantarum ditiſſimi & amœniſſimi. Caulem binum & quandoque ternum cubitorum fuſè folia cærulo-viridia aut praſſina, Liliaceis minora & delicatiora ambiunt; floribus ſex foliolis obſoletæ purpuræ conflatis,numeroſis,vicenis,tricenis, plùs minus, nutantibus,nolas ſiue tintinabula effigiantibus. Radice bulboſa, minus odora, craſſa tereti, oblonga, craſſis adeo ſquamis compacta, vt ſquamæ ſæpe vix percipiantur: ſeſſili parte fibris porrectis obſcurè flauentibus. Angliæ hodie alienigenarum opera, vti pleraque alia rarora inquilinum: vbi longè fæcilius quam in Belgio, aura gaudens mitiore, melius conſeruatur & propagatur.

Lilium, ſiue Corona Imperialis Herbariorum.
Lilium Perſicum Cluſii, ſiue Tuſai.

NEc multum à Lilij familia abeſt hoc Lilij genus, quod iiſdem Belgicis hortis D. Brancionis D. Dilfij, & illuſtris heroinæ Mariæ de Brimeur, de re herbaria benemeritis, iam multis annis,opera Cluſij, proueniebant, Seſquipedem & duos cubitos alto caule: foliis longioribus Lilii montani. Flores ex phœniceo rubentes, nutantes Lilii Perſici ſiue Suſiani ritu nolas effigiantes ſenis foliis conflati, equorum vnguibus internè ſex cryſtallinæ pellucidæ vniones extuberant, quemadmodum exprimitur in floris patuli icone, Viſci grano ferè pares, dulcem aquam Lacrymantes, quibus ſuccedit compreſſum, ruffum ſemen, Tulipæ maius in membraneis maiuſculis amplioribus anguloſis pinnatiſque capitibus. Radix Cepacea concretione, tetri & viroſi Colchici aut Hirci, vti tota planta odoris. In Belgium miſſa, Tuſai, Turſani, Lale & Coronæ Imperialis nomine.

Coronæ Imperialis varietates.

PEramœnæ itidè,perquã ſpecioſæ Belgio & Anglo-Britanniæ iam noſtra ætate inquilinæ,oblectationi oculis magis, hortorumque ornamento quàm naribus, tetrum namq; Hircinum halant odorem Imperiales Coronę, quarum varietates in caule flore & folio perſpicuæ.

Corona præcocior.

PRæcocior quæ ſtatim Martiore frigore necdum lapſo floret: folio lato eſt, dilutiore viridi, & flore non diſſimili, ſed pallidiore, à frigore fortè.

Corona media.

QVæ media,eſt elatior,folio item pallidiore ſed anguſtiore; & flore item dilutiore.

Corona Platicaulos, ſiue laticaulis.

PLaticaulos, vt Lilium album & Martagon ſiue Heremocallis Byzantina interdum euentu fortuito fit Imperialis Corona, numeroſo florum incremento: folijs anguſtoribus, & Mi-

nij coloris ſaturioribus floribus aſpectu iucundis, quales floruere Londini in horto D. *Ioannis de Franqueville* Anno. 1600. & Hacknei in horto Nobiliſſ. Baronis *Eduardi Zouche*, 1601.

Corona ſerotina.

SErotina latioribus folijs atrouirentibus: flore autem ex ſaturophœniceo colore.

Corona Polyphyllos ſiue folioſa.

MVltis numeroſiſque latioribus folijs conſtat, ſtipatim bicubitalem caulem ab imò amicientibus, florum elegantiſſimorum ſaturorum duplici ſerie coronaue, nonnulliſque floribus, caulis comoſum faſtigium internaſcentibus, aſpectu iucundiſſimo. Hæc etiam alitur & in honore habetur in cultiſſimo & exoticarum plantarum ditiſſimo horto D. *Ioan. de Franqueville*.

Corona polyphillos & polyanthes altera.

SImilimam aut eandem cum ſuperiore alebant Antuerpiæ Doct. *Ioannes à Hoboke* quondam S.P. Antuerpiani Grammateus & D. *Iacobus Duym* generoſus Louanienſis harum ſtudioſiſſimi peritiſſimique: ſed flos dilutior, erectior, minuſque propendens ob florum denſamglomerationem aut aceruum caulem ambientem.

Anemones omne genus.

QVum Anemones omnes ſpecies cæteris diligentius, minutatim, totumque ad longum, vt vulgò fertur, ordine pulchro deſcripſerit, *D. Cluſius*, viſum fuit ſumma tantum perſtringere, ne huius operis moles & verborum copia lectori inuiſa, moleſta ſit, maioris & carioris prætij, relegando lectorem ad Cluſij hiſtoriam, tanquam ad fontem, ne accuratiſſimi eius labores irriti forent.

Anemone ſyl. prima Cluſii. Illius igitur *Anemone* ſylueſtris prima (agria enim ſatiuis aut cultis priora) eadem eſt quæ Matthioli tertia, nobis etiam breuiter deſcripta & icone exhibita, minus tamen etiam benè à pictore expreſſa; melius apud Cluſium cum radicis propagine; etſi flos caducus, fugaxq; aut deflorеſcens nimis expanſus videatur. Belgicis hortis importuno prouentu vbi ſemel ſata luxuriat, eoque notiſſima.

Anemone ſyl. 2. Cluſij. Pulſatilla alba Belgarum.

HAnc Pulſatillam albam cum C. V. D. I. Brancione & D. I. Dilfio, D. I. Boiſot primarijs & ſenioribus Belgij Botanicis diximus, maioribus aliquantum latioribuſque folijs, commendatioriſque elegantiæ floris albi & amæni. Pictor villoſum caput radicis omiſit Mei aut Pulſatillæ radicis ſimile a Cluſio deſcriptum & obſeruatum, multa proferens folia duriora in tres foliorum alas diuiſa, ſupernè viridia, pronâ parte candidiora & villoſa; ingrati & acris admodum ſaporis. Caulis palmaris, hirſutus, ternis folijs verſus ſummum, minutim laciniatis cinctus: flores ſenis foliolis conſtant, internè lacteis, externè quandoque tantillum purpuraſcentibus, & villoſis, Pulſatillæ minoribus, ſed non paucioribus ſtaminibus luteis præditique, tandem in ſemen plumoſum, vti Pulſatillæ ſpecies, abeunt. Radix nigra, minimum digitum craſſa, parum fibrata, cortice nigro tecta. Cluſius ait prouenire in celſioribus Styriæ iugis, inter ſcopulos, & difficulter cicurari; vel mitiorem aerem ferre poſſe, vti pleræque aliæ elegantes plantæ in ſummis illarum Alpium iugis natæ, quas cum ſuo ceſpite in hortos trsnflatos conſeruare non potuit, vti *Lunaria* racemoſa, Ophyogloſſum & ſimiles variæ plantæ. Lieræ *Brabantorum* & Machliniæ apud D. *Brancionem*, ſemine enatas ſolùm obſeruari.

Anemones hortenſis ſpecies & varietates.

SOlo, ſatione, & tranſplantatione, florum & foliorum coloribus & diſſimilitudinibus, non ſecus ac Tuliparum, Iridum, Vrſinarum Auricularum, & nonnullarum plantarum Anemonum familiam variare certum, quarum peculiares minutias & quiſquilias proſequi, vt paulò ante diximus, prolixum foret; eoque elencho aut breui tabula comprehendere ea quæ D. Cluſio, & nobis apparuere, ſat erit: ex vna enim ſpecie, altera dignoſci ſæpe poterit: adeo autem ſimilia tuberoſa radix, fuſca, folia lata Geranij aut Saniculæ vulgaris modo diuiſa: cauliculi & pediculi ternis folijs altioribus diuiſuris ſepti, ſunt. A. D. Cluſio ſiquidem, dilucidè, acuratius, diligentius & plus ſatis prolixè deſcriptæ, ad quem ſedulum lectorem relegamus, cuius ordinis ſeriem ſequi elencho conſentataneum fuit.

Latioribus

Latioribus folijs, ſimplicibuſque floribus, hortenſium Anemonum Elenchus.

PRima Cluſij ſimplici flore luteo externè, aureo internè.
2. *Duplici flauo flore, ſiue foliorum floris gemina ſerie & ſitu.*
3. & 4. *Simplici ſtellato flore, Purpura rubedine nitido, & Purpurâ albicante.*
5. *Fl. ſimpl. ex rubro diluto carneo, vnguibus albidis.*
6. *Fl. ſimpl. Byzantina, purpurei ferè coloris, non carnei, ad 3. accedens.*
7. *Quintæ ſimilis, floribus externè ex purpureo ſaturè rubentibus, internè verò, ad vngues vſque ſaturâ purpurâ rubedine mixtâ veluti coccinea nitente; coccineis item oris, radijs purpuraſcentibus aſperſis: vnguibus albis magniſque.*
8. *Flore ſaturo-purpureo, externè ſplendente, internè minime: vnguibus magnis, albis, infima parte purpureis: Appendicis Spinæ florum odoris.*
9. *Flore externè ſub purpureo; internè ex purpura violaceo, vnguibus rubeſcentibus, orbe albicante cinctis, Appendicis Spinæ odore florem referentibus.*
10. *Flore violaceo, albis maculis inſignito.*
11. *Flore violaceo ſaturiore, vnguibus maioribus, candidioribuſq́;.*
12. *Flore externo dilutè purpuraſcente: interne violaceo, vnguibus magnis argenteiſq́; exigui nulliuſue odoris.*
13. *Flore duodenum foliorum, quam ſuperiorum ampliore, foris ex purpureo albido & ſplendente: internè ex violaceo purpureo fulgente, vnguibus albis, ſed minoribus.*
14. *Flore purpureo dilutiore multò, veluti carneo.*

Multifaria hortenſis Anemone latifolia.

15. *Flore externè carneo, vnguibus ſaturatè purpuraſcentibus; interne verò carneo valde diluto.*
Variat caule, folio, flore magis diluto, & omnibus ſui partibus minoribus.
16. *Facie latifoliæ floris pleni; flore ſimplici, nitido coccineo amæno, eiuſq́; vncialis longitudinis folijs, quandoq́; breuioribus aut longioribus, vt Pauonis Anemones vocatæ: vnguibus palleſcente orbe cinctis.*
17. *Coccineo amæno ſimplici flore, internè ſplendente, nullis conſpicuis vnguibus: externè dilutiore, & vt ſuperior 16. lanuginoſo.*
Anemones latifoliæ vnguibus orbatæ ſimplici flore, ſiue 17. Cluſij tres differentias obſeruaui in horto D. de Franqueville. *Anemone 2. coccinea vnguibus vidua.*
Flore omnino rubro foris & intus, octo foliolis conflato, pulcherrimo: vmbone nigro, ſubfuſcis cirris ſubcinereiq́; apiculis donato: foliorum & radicum alioqui formâ adeo ſimiles, vt vix dignoſci vna ab altera, niſi floris varietate, poſſit.
3. *Floris omnino ſimilimi, ſine vnguibus, anguſtioris tamen minoriſq́; & ſtellati,*
4. *Flore omnino acuto differt.*

Varietates.

Variat item ſolo floris colore ſuauerubente.
18. *Flore ſimplici ex coccineo Phœniceo,* Papaueri *Rhœadi concolori.*
Flore coccineo, patulo, octo item folijs conſtante, vnguibus ex luteo virentibus, virentibuſq́; ſtrijs. donatis, in horto Franqueville *variat.*

Anguſtioribus foliis, *ſimplicibus floribus, hortenſium Anemonum elenchus.*

PRima flore ſimplici cæruleo, aut albo aut vtroq́; id eſt, externe ſubcæruleo, interne albo, mixto.
2 *Flore ſimplici purpureo ſubuiolaceo, externè lanuginoſo.*
Variat in noſtris hortis flore ex purpurâ dilutâ rubente.
3. *Flore ſimplici coccineo amæno & ſplendido, vnguibus ſatis magnis, ex pallido, fuſco & albo mixtis.*
4. *Flore ſimplici, interné coccineo amæno; vnguibus albis, externe coccineis, tenui lanugine pubeſcentibus & ſplendentibus.*
5. *Flore ſimplici, magno, interné coccineo ſuauiſſimo, externé lanuginoſo Anemoni de Violaceo pene pari: vnguibus albis.*
6. *Flore ſimplici ſangnineo elegantiſſimo, omnium eius generis maximo, magnis vnguibus albis prædito.*
7. *Flore ſimp. alijs minore, coccinei nonnihil ad ſanguineum colorem vergentis, & ſplendentis, vnguibus magnis, albidis donato, & purpureis venis ſtriato.*

8. *Flore*

Floris colore ex coccineo ſub phœcineo minime ſplendido variat.

8. *Fl. ſimp. ſuperiore maiore, externè lanugine quadam obducto, ſanguinei ſaturioris ſplendidiq́ coloris; internâ vero parte ſanguinei coccineo permixti; vnguibus eiuſdem fere coloris. ſed aliquantulum ſplendentis, quàque pediculo adhærent quodammodo pallentis.*

9. *Flos quatuordecim & pluribus conſtat folÿs ſimilibus ferè tenuifoliæ Anemonidis pleno flore, interioribus floris partis, dilutiore admodũ purpureo colore & quaſi carneo, vnguibus viduis.*

10. *Flore ſimp. amplo, Violaceo pari, ex albido vireſcente initio, deinde nonnihil carnei coloris, & circa vngues externè vireſcentis, internè vero albo.*

11. *Flore magno, ſuperiore breuiore, externé carnei coloris, internè verò prorſus fere albi, vnguibus & venis ex albo paululùm vireſcentibus.*

12. *Flo. ſimpl. magno candido, vnguibus externé vireſcentibus.*

13. *Flore prorſus niueo, vnguibus carneo colore permixtis, multifido tenui Bulbo-caſtani folio.*

Variat pleno ſanguineo flore.

Simplici item coccineo ſplendente flore habet hortus Nobiliſſ. Baronis Eduardi Zouche, *folÿs vix diſcernendis à Bulbocaſtani tenuiſſimis folÿs. Tota planta pulchella & exilis. flore amplo, pro plantæ magnitudine, vnguibus albis donato: medio intus capite nigricante villoſis rubris coccineisue ſtaminilus, apiculis donatis ſubfuſcis, ſtipato.*

Multifaria hortenſis Anemone tenuifolia.

14. *Foliis item Bulbocaſtani, flore carnei coloris, albicantibus oris, interne verò albido, venis carnei coloris ab imo vngue ad medium vſque folium ſparſis.*

15. *Flore ſimplici candidiore, non valde decimæ tertiæ tenuifoliæ Anemonidi diſſimili. Radice diuerſa longè, à prioris radicé, nullos ſpargens in latera anfractus, ſed coacta & tuberoſa.*

16. *Simpl. flo. ſanguineo ſaturato & eleganti, vnguibus magis ſaturis, albicantibus tamen venis diſtinctis.*

17. *Pedalibus caulibus; multifidis item foliis; flore multum amplo ſecundæ Anemones Tenuifoliæ pari, ex atro ſanguineo rubente, ſericei panni villoſi cocco tincti æmulo, & imâ parte iuxta vngues ſplendente.*

18. *Fl. ſimp. externé breui lanugine pubeſcente, diluté rubeſcente; interné vero coccineo valde diluto; vnguibus albis & amplis.*

19. *Flo. ſimp. ſex vncialibus foliis extimâ parte orbiculatis conflato, ex ſanguineo & coccineo amæno dilute rubente; vnguibus albis, veluti argenteis, amplis.*

20. *Variat à ſuperiore foliis & caulibus dilutoris viriditatis: flos item maior, ſimplex, ſanguinei coloris, infectus Coccineo & ſanguineo medio colore: albicantibus vnguibus, minoribus quam in ſuperiore.*

De hiſce differentijs plura in Plantarum Illuſtrationibus.

FINIS.

Londini, typis Purfootij, 1605. impenſis authoris.

Matthiæ de L'Obel

BALSAMI, OPOBALSAMI, CARPOBALSAMI, & XYLOBALSAMI cum ſuo CORTICE EXPLANATIONES & COLLECTANEA.

Clariſs. & amiciſsimo V. D. C. Cluſio, Botanographo pernobili, Beneuoliſque lectoribus.

Quamuis complures Medicamentorum compoſitiones, cùm Priſcorum, tùm Nuperorum Poſteritati, beneuoli lectores, ſcriptis mandarunt; multas tamen degeneres, legitimæ Materiæ Medicæ Simpliciúmue Medicamentorum longâ & craſſâ ignorantiâ deperditas, & magno mortalium detrimento deprauatas, compertum eſt: Quapropter Medicos & Medicamentarios amicè monuimus, vt diligenter in Componendorum Medicamentorum ratione & Simplicium cognitione ſe exerceant; & huius ſententiæ* Dioſcoridis recordentur: *Quod autem (inquit) neceſſaria ſit Medicamentorum ratio, nemo eſt fermè qui ignoret; quod ea & toti arti coniuncta ſit, vniuerſiſq; eius partibus efficax adminiſtret auxilium: Quare per Medicamentorum Compoſitiones atque miſturas, & facta in morbis pericula extendi, & experimentum capeſſere poteſt, quàm plurimum conferente ſingulorum Medicamentorum cognitione.* * In Præfatione.

Verùm imprimis curam impendere oportet, vt ſuis temporibus ſingula & demetantur & & recondantur: certè pro horum ratione aut valent viribus, aut euanido, nulloque munere funguntur. Serena igitur cœli conſtitutione demetenda ſunt. Magni ſiquidem refert inter colligendum, ſi vel ſqualores vel imbres infeſti ſunt: quemadmodum ſi loca, in quibus prodeunt, cliuoſa & ventis expoſita ſint, & perflata, frigidaque & aquis carentia, in his locis vires longè validiores: Contra, quæ in campeſtribus, riguis & opacis. &c. Proindè rationi conſentaneum, Reipub. vtilitate, fore duximus, dilucidas ſuccinctáſque Simplicium Medicamentorum explicationes STIRPIVMQVE ADVERSARIA & eorum alteram partem, ad ſolidam Materiæ Medicæ cognitionem MEDICAMENTORVM COMPOSITIONIBVS annectere.

Perge tu quoque (Cluſi amiciſsime) penſum laboris ſenilis peragere, fæliciter Medicam Materiam pertractando, qui, ſi quis alius, iſtud ipſum vtiliſsimum & amœniſſimum ſtudium promouiſti, deperditámque Mortalium diſpendio, Sapientiſsimi Salomonis vniuerſam Plantarum Hiſtoriam, ſuo nitori cum pleriſque alijs doctiſsimis V. reſtituere connixus es. Quod ſi plures huius artis peritiores & politiores nobis præſidio eſſent, & vnuſquiſque Simplicia Regionum ſuarum annotaret, longè plura aſſequeretur poſteritas. Vterque ſanè Bauhinus fratres delectiſsimi Botanographi & D. Medici Clariſſimi, bonam operam collocarunt & benemeriti ſunt. Si autem acerbior cum

Rondelletio præceptore in carpendo huius noſtri ſeculi abſurdiſſimas fallacias, ineptias & portenta fuerim; ignoſce mihi & boni conſule, cùm integro viro permoleſtum ſit hæc perpeti: non poſſum, enim non, cùm Hippocratis Priſcorúmue, tum huius noſtri ſeculi calamitates pijs lachrymis deplorare;cùm videmus in noſtris Septentrionalibus & gentis ſociæ regionibus hodie nobiliſſimam Diuinamque artem Medicam, cum omnibus partibus ſuis; iniquis, impijs delictis & Arcadicâ aſininâ perfrictæ frontis ignorantiâ, maximâ mortalium & funeſtiſſimâ clade peſſundatam & deperditam, ouantemque Medicaſtrorum, ſceleratorúmque empyricorum famelicam & hiſtricam hodiernam turbam. Prædixit autem ante obitum bonus ille Rondelletius cùm primum ciuile bellum diris deformitatis exemplis, per Gallias graſſaretur, omnia ad improbam ſummámque barbariem peruentura, cum Academiarum, Artium, ſyncerorumque hominum,perhumanorum,officioſorúmque ſtudioſorum vaſtitate.

In libellum Matthiæ L'Obelij de Balſamo, Cinnamomo, Caſsia.

Evge! Palæſtina rurſum de ſtirpe triumphat
L'Obelius Medicæ lux noua familiæ.
Enſibus ereptum fruticem in Capitolia Victor
Tranſtulerat quondam Dux Titus, Orbis Amor:
Noſter at Auroræ ſpoliato Ductor ab Orbe,
Quò tulerat rapidi feruida vis animi,
Balſama, Cinnameos, regalia munera, ſurclos,
Atque alia antiquâ nocte ſepulta refert.
Pugnatum pro ſtirpe fuit: de ſtirpibus iſtis
Confligunt Medici, victor at vnus ouat.
Inuide parce truci violare hæc dente trophæa;
Vulnera ſanabit, qui fluet inde, cruor.

Rapha. Thorius Doct. Medicus.

Hexaſtichon
In laudem & honorem Cl. & celeberrimi viri D. D. MATTHIÆ de L'OBEL.

Balſama quæ quondam ſolus videt accola Nili,
Vnde Britanne tuo ſunt patefacta ſolo?
An Natura vices mutauit, & inde recedens
Contulit ad ſedes dona benigna tuas?
Erras. Lobelio debetur gloria, qui quod
Externum fuerat, nunc facit indigenum.

Hen: Ellenberger, Chattus. F.

Priſcorum

Priſcorum BALSAMVM *Iudaicum, Ægyptium; Officinarúmque Carpo-Balſamum & Xylo-Balſamum.*

Mollis arboris frondes nullis inciſuris diuiſæ, Frondis item parilitas, cũ racemoſo fructu & vnius acini magnitudine, nec non Floſculorum delineatione.

Mollis luteoli Floſculi.

Mollis nouellæ trimeſtris plãtæ aut quadrimeſtris, folijs ſerratis effigies.

BAlſamum Græcis & Latinis vocatum, arbuſculam odoratiſſimam, vni terrarum Iudææ (in valle Hiericontis & Aegypti Memphi ciuitate, quam Cayrum vocant) oriundam Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius, & nonnulli antiqui affirmant: Hodiè tamen liquidò conſtat, neque Iudæã neque Aegyptum eſſe Balſami arbuſculæ ſpontaneum, natiuumq́; ſolum, ſiue Iudææ & Aegypti indigenam, ſed inquilinam factam; cuius quippe olim multæ plantæ è Mecha, Arabiæ fœlicis oppido in Aegyptũ tranſlatæ. Quamuis multi hodiè Græcorum Balſamũ nuſpiam in naturæ ditione extare ſuſpicati ſint; quod mùtilè & variè literis à Græcis prodatur. Dioſcoridem monuimus in noſtris ſtirpium aduerſ. vires meliùs quàm ſtirpem notam habuiſſe; eoque ab Aegyptijs potiùs & Arabibus, quàm à Græcis Balſami arboris cognitionem petendam, quibus auditione, non inſpectione agnitam fuiſſe veriſimile eſt, vt ex varia à varijs ſcriptoribus hiſtoria colligere quiſque poteſt; de qua hìc aliquid differere operæ-pretium duximus; quia eius partes *Opobalſamum*, *Carpobalſamum* & *Xylobalſamum* cum ſuo *Cortice* in nobiliſſima antidota recipiuntur, quæ tam pretioſa olim & rara fuere, vt pondus duplo rependeretur argento, Theophraſto, Dioſcoride & Plinio teſtibus. Non inter eos qui de materia Medica & Coſmographia ſcripſerunt ſatis conuenit de Balſamo. Alij arbori modicæ, alij Viti, alij Myrto, alij Terebintho, alij Piceæ humili, alij Lycio, alij Cytiſo, alij Leucoïo, alij Punicæ malo aſſimilarunt: quid certi ſtatuere poſſemus in tanta rerum ambigua diuerſitate arduum eſt: non verebimur tamen quæ ex melioribus claſſicis authoribus, præceptore Rondelletio in Monſpelienſi ſchola alijſque peritiſſimis noſtri æui viris olim collegimus, in medium adferre.

Balſamum omnes in Iudæa prouenire vno ore affirmant. Plinius vni terrarum Iudææ Balſamum conceſſum prodit, qui eius deſcriptionem ex Theophraſto & Dioſcoride quadantenus mutuatus videtur: *Quondam* (inquit) *in duobus tantùm hortis, vtroq́; regio; altero iugerum viginti, non amplius; altero pauciorum.* Strabo id aſſerit dum ait, *Hiericus eſt campus à montana quadam regione circundatus, qui in theatri ſpeciem ad ipſum declinat. Hoc in loco eſt Palmetum Palmis abundans, ſpatio centum ſtadiorum, & totum irriguum & habitationibus plenũ, vbi & regia eſt, & Balſami viridarium. Arbor eſt odorata ſiue aromatica & fruticoſa, Cytiſo & Terebintho perſimilis. Eius corticem ſcindentes aut vulnerantes, ſuccum in vaſis ſuſcipiunt, tenaci lacti perſimilem; ſuſceptus autem in conchis coagulatur. Is capitis dolores & ſuffuſiones oculorum incipientes & hebetudinem mirificè ſoluit; quare pretioſus li-*

 quor

quor eſt, &c. Alibi etiam naſci tradit Balſamum, cùm ſcribit: *Et apud Sabeos, Thus, & Myrrha, & Cinamomum naſcitur; in ora etiam Balſamum, & quadam alia planta odorata.*

Ex Dioſcoridis lectione, an Balſamum arbor ſit, aut frutex ambigitur. *Balſamum* (inquit) *arbor eſt magnitudine Leucoij ſiue violæ albæ, vel Licij, vel Pyxacanthæ.* Non videtur legendum Λευκοΐου, nam quis herbam vix cubitum vt plurimum ſuperantem Lycio conferret? Lycium ſpinoſus frutex eſt, tricubitalibus ramis aut longioribus; igitur non comparandum Balſamum cum Leucoïo: ad hæc Theophraſtus Malo Punicæ æqualem facit; (alius Piceæ humili.) Plinio proceritas intra binos cubitos ſubſiſtit; proinde hæc particula Leucoij expungenda videbitur, vel pro λευκοΐου, κυτίσου legendum; nam Cytiſo comparat Strabo, cùm dicit: *Ibi eſt regia & Balſami viridarium: arbor eſt aromatica & fruticoſa Cytiſo & Terebintho ſimilis; eius corticem findentes ſuccum ſuſcipiunt in vaſis.* Quod ſi quærat aliquis, quomodo Cytiſo & Terebintho æquale eſſe poterit? Reſpondemus, Balſamum magnitudine æquale Cytiſo; fructum Terebintho, vel ſi mauis Terebintho ſimilem; non magnæ ſed paruæ æquari poterit: multæ enim ſunt Terebinthi ſpecies. Locus integer erit, ſi quis legat Cytiſo, aut Lycio, aut Pyxacanthæ, non Pyracanthæ, cuius nulla mentio apud antiquos. In Auicenna *Viſci* legitur pro Λυκίου, vt forſan apud Plinium pro *Vite* legendum *Lycij*, vbi ait, *Quippe viti ſimilior quàm Myrto*, quod meritò legendum videtur, quia Lycio ſimilior quàm Viti: quanquam poſſit ſic interpretari, ſi dicamus Balſamum cultu præſe-ferre Vineam: Balſameta enim ſiue Balſami arboris ſyluæ amputantur vt Vites, & earum more coluntur, vt Iuſtinus annotat Trogi Pompæi hiſtoria fretus, qui eas *Piceæ arbori* (quod mendum codicis meritò multi docti ſuſpicantur, quia Picea non eſt Viti ſimilis, neque Vineæ modo colitur) comparauit: dicit autem, *Putantur vt Vites raſtris* niteſcunt; multas virgas mittunt quas tertio aut quinto anno amputant.* Quanquam viti ſimiliorem quàm Myrto dicit Plinius, & ab alijs malè deſcriptam monet; non tamen Viti folio ſimilem facit, quia paulò poſt folio Rutæ eſſe aſſerit. Illud idem Theophraſtus literis prodidit; *Folium* (inquit) *Rutæ ſimile: candidum tamen, perpetuò virens:* folia enim Rutæ ſimilia ſunt, præſertim extrema tria. Pauſanias folia habere *Sampſuchi* ait; id quod Balſamo minimè reclamat, quia folium Sampſuchi aut Amarici ſatis tenue & paruum eſt, inſtar Rutæ, ſed candidius, quem ob candorem Sampſuchi folio comparauit. Ex ſupradictis ſatis patet Balſamum Aegyptium folijs Rutaceis eſſe, præſertim ternis extremis foliolis. Ex recentioribus vir fide dignus, reíque herbariæ peritiſſimus, Mathiolomaſtix Melchior Guillandinus piæ memoriæ, horti-Medici in ſchola Patauina præfectus, Anno ſalutifero à partu B. Virginis 1563. & 1564. nobis illic commorantibus, hæſitabundis & ſuſpenſis in tanta opinionum de Balſamo ambiguitate, aſſertione ſcrupuloſitatem ſoluit, Balſamum ſe vidiſſe inquiens in Syria & Aegypto, *folijs & facie Iaſmini, ſed aſpectu deforme:* quale iamdiu in noſtris ſtirpium Aduerſarijs præciſè dedimus: quæ cum ſuprà traditis, tum mox dicendis ex Petri Bellonij de Balſamo obſeruationibus minimè pugnant: qui *Balſamum folijs viridibus Lentiſcinorum foliorum modo formatis, vtrinque in neruo natis eſſe ait, vt in Roſarum vel fraxini, vel Iuglandis folijs videre eſt: Ciceris tamen magnitudinem foliorum non excedebant: extremum autem foliolum reliquis maius eſt, facto etenim ab illo progreſſu: reliqua ſenſim minutiora fiunt, vt in Rutæ folijs; quæ deguſtata, facultatis nonnihil adſtrictoriæ eſſe comperimus, pinguiſque aliquantulum ſaporis atque aromatici: ramulorum autem cortex his odoratior eſt. Gemino cortice præditi ſunt ramuli, extimo foris ſubrubente, qui vt membrana, intimum viridem operit. Is guſtatus inter Thus & Terebinthi folium ſapit, Satureiæ ſyluestri ſapore ſimili, admodum grato, atque digitis tritus Cardamomum olet: ipſum lignum candicat, odoriſque & ſaporis expers eſt, non ſecus atque aliud inutile lignum. Ipſius virgæ rectæ ſunt & graciles, rariſque foliorum alis ſparſim & confuſo ordine naſcentibus obſeptæ, quæ ternis, quinis aut ſeptenis folijs conſtant.* Apprimè etiã quadrat cum Bellonij animaduerſionibus Balſami Aegyptij, à Claris. D. Proſpero Alpino hiſtoria graphicè delineata, quàm hîc præciſè oratione ſubdam, ne verborum aceruus & apparatus lectori tædioſus, maior ſit quàm res ipſa. *Balſamum* (inquit) *arbuſcula eſt ab Arabiæ antiquis medicis Baleſſan vocata, quæ creſcit ad altitudinem Hannæ vel Cytiſi, folia pauciſſima gerens Rutæ proxima, non tamen ijs candidiora, vt Dioſcorides docuerat, ſed potius colore viridi ſubalbido, perpetuoque virentia. Eius lignum gummoſum leneque apparet, colore exterius ſubnigro, cuius ramuli eodem colore conſpicui ſunt, longi, recti, graciles, paucis folijs inordinatim referti foliaque ſimul terna, aut quina, aut ſeptena, alæ adnata, aliquo pacto etiam Lentiſci foliorum æmula. Ramuli odorati ſunt, gummoſi, digitiſque contrectati eis tenaciter adhærentes. Flores fert paruos albos Acatiæ proximos; ternos ſingulis alis appenſos, quaſi in vmbellæ formam; ſummè odoratos, à quibus ſemina promanant flaua, folliculis nigris ſubrubeſcentibus contenta, valdè odorata, intuſque humorem flauum melli perſimilem habentia: ſapore ſubamaro parumque acri, linguam ferentia, Opobalſamumque redolentia; Terebinthi fructuum figuræ & magnitudinis æmula, extrema aculeata, & medium*

* *Alij legunt niteſcunt, ſed perperam.*

Hannæ, id eſt, Liguſtrum Aegypty. Hanis & henis Arabib. Cicer interpretatur Matthæus Syluaticus in Synonymis. Ciceri Guillandinus folium comparauit.

craſſum

craſſum obtinentia. Horum quilibet trium neotericorum qui noſtro æuo Iudæam, Syriam & Aegyptum peragrarunt liberè vno ore, tanquam oculati teſtes, Balſamum arbuſculam eſſe folijs Rutæ, aut Lentiſci, aut Iaſmini profitentur; quod minimè Theophraſto, Dioſcoridi & Plinio repugnat, aut refragratur. „

Quinetiam cum à fructibus arborem cognoſcere contingat, Balſami fructum, Carpobalſamum vocatum, quale ſit ſedulò inueſtigandum, cùm eo frequenter vtamur, tum etiam ſæpè adulteratum ad nos deuehatur, quod nullo pacto dignoſci poterit, niſi legitimi exactiſſimâ cognitione habitâ; cuius fidiſſimus teſtis eſt Theophraſtus lib.9. cap.6. de hiſtoria plantarum; qui fructum Balſami Terebinthi fructui, tàm colore & odore, quàm magnitudine æquat. Nec ſat eſt Carpobalſamum noſſe, ſed etiam operæ-precium duximus examinandas & dilucidè diluendas ſiue declarandas omnes Balſami partes, vt legitimæ à ſpurijs ſecernantur, & earundem facultates & energiæ exactiſſimè comprobentur. Dioſcorides *Opobalſamum probat recens, odore firmo aut valido, ſyncerum, non ad acorem vergens, dilui facile, lene, aſtringens, ac modicè mordens guſtu; laneæ veſti infuſum, maculæ veſtigium non relinquit; lacti iniectum, ipſum coagulat; aquæ aut lacti immiſſum celerrimè liquatur, & lactis modo albeſcit. Fructum verò mediocriter Opobalſamum ſpirantem, flauum, plenum, grandem, ponderoſum, guſtu mordentem, & feruentem in ore.*

Carpobalſami. — „ *Opobalſami* „ *delectus.* „ — *Carpobalſami delectus.*

Opobalſami parandi rationem docet Dioſcorides his verbis: *Aeſtiuis ſub ortu canis feruoribus, arbos vnguibus ferreis inciditur, manatq́; è plaga ſuccus, quem Opobalſamum vocant.* Antiquitùs vulnerabatur Balſami arbuſcula ferreis inſtrumentis ad vnguium ſimilitudinem paratis, Theophraſto & Dioſcoride teſtibus: ſed quia viſum eſt plantam ferro lædi, iam Plinij temporibus cœperunt vti vitro, lapide, vel oſſeis cultellis ad corticis inciſionem. Sed cur *ferro lædatur* inueſtigandum, ne ſuperſtitioſè à Plinio ſcriptum id videatur. In ferro latet venenum aliquod, quod ſi educatur de potentia ad actum; certè vires ſuas manifeſtat, & in eas res quas ſecando tangit, venenum immittit. Hoc euenit rebus quæ inſignem acrimoniam, vel tenuitatem partium habent, quæ per abditiſſimas ſiue altiores gladij aut cultri partes permeat, vt in Scilla videmus, quam non cultro ferreo, ſed arundinaceo vel ligneo diuidendam præcepit Nicolaus Propoſitus, quia corrumpitur vel venenifera magis nocuaue ſiue nocentior euadit ferreo cultello ſecta: ſimile quid Xylobalſamo euenire poteſt. Panis & alia minus acria in quibus Scilla coqui ſolet, huiuſmodi incommoda è profundis educendo, inferre nequeunt. *Thus atque Myrrham etiam ſub Caniculæ ſydus æſtuoſiſſimis diebus incidi referunt, ſic & Balſamum quod in Syria naſcitur.* Quo tempore partes arborum magis trahunt, & minus aqueæ ſubſtantiæ continent; plus autem reſinoſæ aut oleoſæ, quæ facilius fluit è vulnere ob aëris ambientis trahentiſq́; robur.

„ *Theophraſtus* „ — *Radicis etiam Pæoniæ commodiſſimum effodiendæ tempus.*

Plinio lacryma in muſto, id eſt, recenti ploratu, candida eſt; rubeſcit deinde ſimulq́ue dureſcit è tranſlucido. Loquitur de gutta Balſami recenter collecta, quæ muſtum vt vinum nuper ex Vuis expreſſum, per quandam ſimilitudinem dicitur, quo tempore ſuccus Balſami candet, & veſtes laneas non inficit.

Dioſc. Validi odoris ſiue firmi.] Illa dicuntur odore firmo, quorum odores perſeuerant, & diu in ſuo odore perdurant; nonnulla namq́ue etſi odorem fundant; non tamen durant, flacceſcuntq́; eorum odores, & citò euaneſcunt.

Dioſc. Dilui facilis.] Græcis in exemplaribus varia eſt hæc lectio. Alij εὐδίαιτος cum Ruellio & Marcello legunt, qui citiſſimè penetrat, facilè diluitur; quæ lectio rei ipſæ minimè quadrare videtur; cum Balſami ſuccus vt oleum pinguis, & tenaci lacti, Strabone authore, ſimilis ſit. Oleum pingue difficilè diluitur ob lentorem viſcidum, neque facilè miſcetur, quia dilui non poteſt. Alij autem vt rei meliuſculè conueniat εὐδιαίρετος, quod facilè ſciſcilis, penetrabilis, pellucidus, & facilè diuiditur, vertunt. Vetus interpres ſerenum interpretatur, qui εὔδιος legiſſe videtur, Serapionem ſequutus, quem εὐδιάλυτος, id eſt, facilè ſolubilem legiſſe autumant, nam ipſe interpretatur velocis reſolutionis. Marcelli verò verſio recipienda videtur, quia maximè cum Balſamo partium tenuitate conuenit: Quod etiam à Plinio tenue dictum eſt; multoq́; magis etiam ab ipſo Galeno, lib.7. Simplicium, qui Dioſcoridem tacitè reprehendit, cum dicit, *Balſamum deſiccare & calfacere ſecundo exceſſu: eſt autem tenuium partium adeo vt oderatum ſit: ſed liquor eius ſubtiliorum etiam partium eſt quàm planta: non tamen adeo calidus, quàm quidam exiſtimant, tenuitate partium falſi.*

Dioſc. Lene eſt.] Leue dicitur ob patium æqualitatem, & ſimilitudine quadam, vt puri & ſedementi leuis & æqualis.

Dioſc. Aſtringens & modicè mordens guſtu.] Aliqua vi aſtringente cùm ſua partium tenuitate & modica acrimonia præditum eſt, qua modicè linguam mordet & vellicat. Plin. lib.12. cap.25.

 Lachrymæ

Lachrymæ probatio, vt ſit pinguis, tenuis, modicè ruffa, & in fricando odorata. Et paulò poſt eodem Plinio, *læuis eſſe debet, non ſubacida, odore tantum auſtera*.

Sed variè vitiatur.] Adulteratur multifariè ſiue multis modis, vt vertit Marcellus: ſiquidem *aliqui vnguentum miſcent*. Hic χρίσμα vnguentum vocat: quod de oleis odoribus leuiter inſpiſſatis intelligendum; quale etiam eſt illud *Oleum ſanctum Chriſma, Sacramentum*, ab ipſis Romanis Catholicis Sacerdotibus vocatum & concinnatum, quo in hunc vſque diem vtuntur in celebri extremaq; illa pedum vnctione hoc orbe in patriam cœleſtem migrando properantium, vti monuimus in noſtris Teutonicis Stirpium obſeruationibus. Quare hic per χρίσμα intelligere eſt, quod vnguenti modo corpori illini poteſt.

" *Vitiatur ab aliquibus mixto Terebinthi, Cypri, Lentiſci, Balani vnguento, item Suſino, Metopio,*
" *melle, aut Cypria cera liquida.*] Videtur legendum Cyprio aut Cyprino Terebintho, quia Tere-
Terebinthina Cypria. binthum etiam in Cypro prouenire ait Dioſcorides, & hodie adhuc Terebinthina Cypria omnium præſtantiſſima vbertim in vſus medicos Venetias defertur. Ergo adulteratur Opobalſamū legitimo Terebinthi Cyprij liquore, cuius in noſtris ſtirpium aduerſarijs meminimus; vel oleo ex fructu Lentiſcino expreſſo, cuiuſmodi etiam hodie Montiſpeſſuli & in Hiſpania ad fucum & alios vſus
" varios paratur. Variè etiam adulterabatur apud Plinium; vt *ſuo ſemine, oleo Roſato, Cyperino, Len-*
" *tiſcino, Balanino, Terebinthino, Myrteo, reſina, galbano, Cera Cypria & maximè Gummi.* Has vitiati Opobalſami notas varij variè legunt & interpretantur: alij autem ſic habent; *miſcent & ex Myrto Liguſtroue Ceram liquidam ſubigentes*: Cornarius Ceratum *Myrteum, aut Cyprinum liquidum & lene* legit; Hermolaus verò *Ceram Myrteam, aut Cypriam liquidam* bene ſubactam. Sed cùm
" nulla ſit Cera Myrtea, aut Cypria; cum Cornario & Marcello *Ceratum Myrteum & Cyprinum*
" *liquidum, & bene leuigatum vel ſubactum* legendum videtur. Serapionis interpres ſic vertit: *illi ad-*
" *miſcent Mel & Ceram, aut oleum Myrti, aut Alcannæ donec ſubtiliſetur multùm, & agitant forti-*
" *ter miſcentes, quouſque non appareat Cera.* Ad molem augendam Ceram & alia commiſcebant; Plinius *Ceram Cypriam* habet, & fortè quia cum pinguis ſit, facilè miſcetur, & induit olei pinguis ſiue Balſami ſpeciem. Hunc liquorem quia in pretio eſt, etiam noſtri æui mangones, odoratis ſtillatitijs denſatis, collectaneiſq; oleis adulterare ſolent, vt pluris vendant. Quidam oleum ex Hyperico inſpiſſato gummi Elemni & Styrace vendunt, quod ex colore & odore deprehenditur. Alij puriorum Styracis liquidæ laticem, alij Craniam, alij Copam-Iuam Indorum & conſimiles inuitè obtrudunt & ſupponunt liquores. Alij ſuccum Myrrhæ ex arte paratum pretio diſtrahunt pro vero Balſamo, cum eiuſdem ſit facultatis, partium tenuitate exceptâ: ſed venditio hæc ementita plus pecuniæ ab harum rerum imperitis emungit, quàm res ipſa valet. Huiuſmodi varia Pſeudo-Balſami genera ſynceri antiquorum Opobalſami varias dotes & pollicitationes omni ſui parte (ne aliqua dicam interna) neutiquam explere videntur.

Opobalſamum ſuccedaneum. Myrrhæ ſuccus ſiue Myrrha Stacte Opobalſami ſuccedaneum eſt, vt alibi diximus.

Dioſc. Quod maleficium facilè deprehenditur; namque merus in laneam veſtem fuſus, neque maculam facit, neque ſi eluatur notam relinquit. Non adulterati Opobalſami eſt, neque maculam facere, neque ſi eluatur notam relinquere, ſiue veſtigium vllum, quod vitiatum facere ſolet, vt poſtea mox ſubdidit. *Vitiatus inhæret.* Cur non inhæreſcat Picis aut reſinæ modo, facit tenuitas partium: craſſities autem remanet, & maculam ſiue veſtigium relinquit.

Dioſc. Si eluatur, notam ſiue veſtigium non relinquit. Quod de ſimplici ablutione intelligendum videtur, in qua Oleum & Reſina & Lacrymæ veſtigium relinquunt, niſi bubulo felle, vel argilla ex aceto, vitello oui & butyro, vel Saponaria herba aut Strutio antiquorum, quo delentur maculæ omnes, additis, ſed non ſimplici ablutione aquæ aut lixiuij.

Dioſc. Lac inſtillatus coagulat, quod adulteratus non efficit. Alia ſucci probatio eſt, quod ſi lacti inſtilletur & agitetur, ipſum coagulat & inſpiſſat vt Gallium, flos Chameleontis Monſpeliaci vocati; fortè ob horridas ſpinas, & coagulum ipſum; hoc autem præſtat calore proprio aut aliqua natura propria, qua caſei congregat ſubſtantiam & aqueam ſeparat.

Dioſc. Adulteratus non efficit. Id efficere non poteſt, niſi quis adulterare velit illis rebus lac coagulantibus; vt ſucco Gallij aut lacte Ficulneæ arboris. Lac Ficus perciperetur minùs, quia lenteſcit etiam in aquam miſſum.

Dioſc. Quinetiam ſyncerus in aqua, aut lacte celerrimè liquatur, coloreq; lacteſcit.] Syncerum Opobalſamum ob tenuitatem partium facilè permiſcetur toti ſubſtantiæ lactis aut aquæ, quod adulterato aut Peruuiano compacto negatum eſt, quæ immixta in aqua ſubſidunt.

Lacteſcere dicuntur, quæ lactis colorem referunt, vt lac Tithymali, Scammonij, Ficus, Mori, & conſimilium.

Dioſc. Vitiatus verò olei modo innatat, ſe conuoluens, aut in ſtellæ modum diffundens. Quod adulteratum oleo antiquo, innatat olei in modum; oleum ob aëream leuem ſubſtantiam aquæ innatat. Se *conuoluens*, ſiue vt alij volunt *in orbem contrahens* aut denſans : nihil aliud deſignare videtur, niſi quod gutta rotunda permanet, hoc eſt non diluitur neque diſtrahitur vel miſcetur aut confunditur, vt ſyncerus qui citò liquatur lacteſcitq́; aut in ſtellæ modum diffunditur. Marcello ſtellæ modo radiatur, ſplendeſcit; à verbo διαχέω, quod tamen diffundere, diſſipare, ſpargere, & reſoluere ſignificat.

Dioſc. Syncerus tempore ſeneſcens craſſeſcit deteriorq́ redditur; id eſt. Qui ſyncerus & purus eſt (vt Græcè ſonat) tempore craſſeſcit, abſumptis quippe tenuibus partibus, areſcunt ſolida, & humida craſſeſcunt, vt mel & oleum; ſiue igne aut temporis curſu, longâue mora, aëre ſemper & continuò in ea agente. Huiuſmodi craſſum Opobalſamum, legitimæ Terebinthinæ Cypriæ veteris ſiue vietæ aut reſinaceorum liquorum inſtar denſatum ſeruamus in muſarum theſauris, glebæ Benzoini ferè concretione, ſapore acri & colore fuluo, maſticanti, vt Maſtiche, lenteſcente. Sed quæritur cur Opobalſamum antiquitate deterius reddatur? in cauſa eſt, vires cum tenui ſubſtantia reſolui, eóque minùs efficax; quam ob cauſam recens præfertur antiquis: quare in hoc maximè vulgus hallucinatur, qui quò antiquius eſt, eò melius opinatur.

Dioſc. Hallucinantur qui aqua concretum peſſum ire, & ad ima ſidere arbitrantur, poſtea diſſipatum ſupernatare. Vulgi probationem improbat, qui optimum Opobalſamum ex eo iudicat, quod concretum deorſum tendat & in aqua ſubſidat : quod ſi baculo diſtrahatur aquis innatat, rurſus ima petens. Sidit illud Peruuianum quod Hiſpani ad nos deferre ſolent, ſed rurſus non innatat.

De Xylobalſamo & eius delectu.

E *Ligni genere, quod Xylobalſamum vocant, probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, quadantenus Opobalſamum ſpirans.*] Hic de ſummitatibus & ſurculis ſucculentis, vegetis & viribus efficaciſſimis, quas pro ſucco ſubſtituere ſolent Pharmacopæorum officinæ, tradit; non de caudicis ligno, quod manifeſtè nota illa ſarmenti tenuis explicatur.

Illud ipſum comprobat Plinius, *qui & ſarmenta* (inquit) *quoque in mercede ſunt* D. C C C. *amputatio ipſa ſurculuſq́ venit intra quintũ demùm annum, Xylobalſamum vocatur, & coquitur in vnguentis. Pro ſucco ipſum ſubſtituêre officinæ.* Tenuia ſarmenta ſunt, quia quinto quoque anno demetebatur coma, in qua, prima bonitas non nouiſſima, vt perperàm in Plinio legitur.

Odoratum quadantenus Opobalſamum ſpirans. Non contentus Dioſcorides odoratum dixiſſe Xylobalſamum, ſed addit parum tantum ſpirare Opobalſamum debere, ob ſubſtantiæ craſſitiem.

De Carpobalſamo.

N *Eceſſarius etiam ſeminis erumpit vſus.*] Quia vſum Carpobalſami neceſſarium eſſe ait, eius delectus faciendus, vel tale quale deſcribit Carpobalſamum eligendum, cuius vſus, ſucci ſiue Opobalſami penuria, neceſſarius eſt, ſicuti ritè in Theriaca, fructu, ligno & ſucco, ob efficaciam medicamenti aduerſus venena, vti oportuit : tanta eſt eius vis vt odor ſolus Viperas enecet. Viperæ illæ quæ in Balſametis aut Balſami ſyluis vitam degunt, innocuæ ſunt. Nemini igitur mirum, ſi omnes Balſami partes hodiè & antiquitùs in frequenti vſu fuerint; ſed mirandum & dolendum pleroſque cæcutientes medicos & pharmacarios neſcire quid ſit, aut qualia eſſe debeant Balſamum eiuſque partes Opobalſamum, Carpobalſamum, Xylobalſamum, cum ſuo cortice, Cinnamomum, Caſſia, Ammomum, & perquam multa alia, quibus indies vtuntur & abutuntur; quos hæc doceri ferò pudet, & ſedulò ad amuſſim diſcere oderunt, arduiq́ue laboris tædet; qui maledicum os potiùs comprimere deberent, quam hanc vtiliſſimam & neceſſariam Medicinæ partem diſcendi cupidis æqui & veri amantiſſimis, diſſuadere, & tanquam inutilem proferre. Præſcribunt enim ſingulis momentis Hyeram Galeni; ſed nunquam quidem viderunt aut norunt ex quibus probiſne an malis ſimplicibus medicamentis parari aut confici debet; Illis hæc commiſſa etiam cæco & auaro pharmacario, quò vterque incidat in foueam, ſufficit. Similes ſunt eis, qui decalogum & fidei articulos addiſcere nolunt, ſufficeréque aiunt, modò illorum bonus paſtor ſeruet ouile. Proh dolor! facinus indignum! quàm mera impoſtura, Carpobalſamum, Xylobalſamum, & conſimilia multa in quotidianis compoſitionibus Medicamentorum, nobiliſſimaq́; illa Hyera picra, ſiue ſacra amara, omittere & negligere? Dioſcorides.

Sed de his ſatis, aliàs latius: redeamus vnde digreſſi ſumus, quia notiſſimum huius procacis & inuidioſæ ætatis malos probis infenſiſſimos hoſtes; ignauos & ignaros, ſedulis & doctis inſidiari & æmulari, veritatémque odium parere.

Dioſc. *Quare eligatur flauum, plenum, grande, ponderoſum.* Flauum colore laudatur dum recens eſt: fuluum euadit præ nimia maturitate.

Plenum præfertur, quia illud quod inane eſt, Terebinthi fructui immaturo aſſimilatur, & fortè idem vt multis doctis perſuaſum eſt, quo adulterabatur olim, & hodiè adhuc vitiatur fallaci ſophiſmate.

Ponderoſum. Hæc nota neceſſariò præcedentia ſequitur; quæcunque enim plena ſunt, grauiora ſiue ponderoſiora & meliora ſunt, quia magis farcta medulla: ſemina verò inania, leuia ſunt.

Dioſc. *Mordens guſtu, feruens in ore.* Maſticatum linguam mordet & calfacit, quod non præſtat Terebinthi ſemen, quia minus acre & inefficacius. Si feruens eſt Carpobalſamum, cur dicit cognoſci aut coargui adulteratum Hyperico Petreo, virium ignauia, ſapore Piperis. Sapor Piperis virium ignauiam non refert; quare videtur non ſufficere illos fructus eſſe feruido ſapore vt Piperis, ſed Opobalſamum odore imitari debere, vt ſequitur.

Dioſc. *Modicè Opobalſamum olens.* Hoc etiam de Xylobalſamo dictum eſt, quod parum Balſamum oleat; nunc quoque dicit ſemen moderatè, magis quàm lignum, non tamen inſigniter Opobalſamum olens. Hic locus ex diametro pugnat cum Theophraſtro, qui de fructu agens dicit: *is admodùm odoratus eſt & magis quàm lacryma.* Poſſumus hæc pugnantia hoc modo conciliare, ſi dicamus aliud magìs redolere & moderatè Balſamum ſpirare: fieri enim poteſt, vt ſemen odoratius ſit lacryma ipſa; ſed alio odore quàm ſuccus, tamen aliqua ex parte Balſami odorem referre. Si loquamur de odore Opobalſami, dicemus ſemen moderatè ſuccum odorari, quemadmodum Xylobalſamum, Ruellio interprete, *odoratum eſt, & quadantenus Opobalſamum ſpirat.*

Dioſc. *Et ſuffitu*, vti Blattæ Bizantiæ, ſiue Vnguis odoratus *ad muliebria vtile:* vtrumque enim Vnguis odoratus & Carpobalſamum, Dioſcoride teſte, ſuffiuntur, cùm dicit, *ambo odoris gratia ſuffiuntur, ſed aliquatenus Caſtoreum olent.* Huiuſmodi quamplurima odore duplici donata ſunt; quare Carpobalſamum ipſa lacryma odoratius eſt. Verùm lacryma mediocriter ſpirat odorem; alterius ſuauioris, potioris ſiue melioris ratione odoris.

Dioſc. cap. de Vngue odorato

Si quis aliam meliorem conciliaturæ rationem exhibeat, illi lubens cedam.

Dioſc. *Adulteratur ſemine Hyperico ſimili quod è Petra oppido defertur.* Minimè ſemine Hyperico ſimili, quod à Petra defertur, aut Petreo Hyperico, vt Plinius ait, legendum videtur: nam quis non videt Hyperici ſemen, etſi reſinoſum ſit, & reſinam oleat, toto cœlo à Carpobalſamo differre, cuius diſſimilitudo magna cum Hyperici pericarpio aut ſemine eſt? Igitur pro Carpobalſamo Hyperici ſemen rejiciendum, tanquam inane, nulla medulla præditum; continet enim in ſe ſemina minutiſſima; Balſami fructus maior eſt, & Terebinthi ſemini ſimilis tam magnitudine quàm colore (vt Theophraſtus annotauit): ſunt enim colore fuluo ante maturitatem, nam matura cærulea, ob id qui Carpobalſamum Terebinthi ſemine admixto vitiant, quæſtum & rem faciunt, Terebinthi ſemen pro Carpobalſamo diſtrahentes. Locus Plinij integer erit; ſi dicamus, *Petreo Terebintho adulterari.* Vtriuſque diſſimilitudo hæſitandi ſuſpitionem auget, eoque Terebinthi potiùs, quàm Hyperici cenſerem eſſe legendum; nam quæ ſupponuntur oportet ſpeciem & formam vel ſimilem vim earum rerum habere pro quibus ſubſtituuntur: ob ſimilitudinis vicinitatem aut proximitatem parùm exercitatos ſæpè fallunt huiuſmodi infinita. Oportebat enim olim & nunc quadam re magìs perſimili Carpobalſamum adulterari, at ſimiliori quàm Terebinthi ſemine non poſſet, quod vt diximus, tam magnitudine quàm colore ſimile eſt: medulla præditum eſt, dum maturuit præſertim, vt Carpobalſamum: reſinam olet, & iucundiſſimo fragrat odore. Opinionem etiam maximè fouet Petrei Terebinthi, cùm Dioſcorides capite de Terebintho, de eius reſina differens ex Arabia Petrea deferri aſſeuerauerit: Prouenit etiam inquit in Iudæa, Syria, Cypro, Africa & Cycladibus inſulis. Hinc omnibus apparet Carpobalſamum Terebinthi fructu adulterari poſſe, quemadmodum euenit hodiè, ſed in hoc ſolùm differunt, quòd Terebinthi fructus immaturus inanis ſit, minuſque rotundus, & vtraq; parte magis acutus. Carpobalſamum verò medulla farctum, & quatuor angulis ſiue lineis præditum.

Dioſc. *Sed coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, ſapore Piperis.* Hæc pars pugnare cum ſequenti videtur: Quod ſi ſit ſapore Piperis, non poteſt ignaue viribus eſſe, ſed efficax; quare fortè legendum ἄνοσμον, id eſt, ſine odore, vt Plinius legiſſe videtur: dicit enim *odoris ignauia, & ſapore Piperis:* cùm ait eſſe ſapore Piperis; adulterato ſemini conuenire nequit: Nam hic ſapor

potiùs

potiùs Carpobalſami eſſe videtur, quia ſuperiùs dixit, mordens guſtu, feruens in ore.

Efficaciſſima vis ineſt ſucco & quam maximè calfaciens. Dioſcorides primùm & ante omnia ſuccum Balſami commendat, quòd efficaciſſimam agendi facultatem habeat, ob innatam partium tenuitatem, ipſo fructu aut ligno multò potiorem aut efficaciorem. Subdit, *quam maximè calfaciens*; quaſi velit illius ſummæ efficaciæ rationem reddere, & calidiſſimum tribuere feruorem.

Dicat quiſpiam cauillator Balſamum calidum & ſiccum eſſe exceſſu ſecundo Galeno; quomodo igitur guſtu feruens & mordens erit? Dioſcorides credidit Balſamum præſentiſſimas & primarias ad calfaciendum habere facultates, deceptus partium tenuitate, vt euidenter Galenus his verbis teſtatur.

Balſamum excalfacit & deſiccat ſecundo exceſſu: eſt autem tenuium partium adeò vt odoratum ſit: ſed liquor eius etiam ſubtiliorum partium eſt quàm ipſa planta; non tamen adeò calidus vt quidam exiſtimant, tenuitate partium falſi. Porrò fructus eius perſimili genere facultatis eſt, cæterùm longè in ſubtilitate partium inferior.

Igitur ex Galeni ſententia Balſamum quàm maximè non calfacit; ſed manifeſtè tantum calfacit, non vehementer, idque in ſecundo gradu, nam quæ *ordine primo* calida dicuntur, obſcurè calfaciunt, id eſt, non manifeſtè: quæ autem vehementer ſine aduſtione calfaciunt, tertij ordinis proferuntur; & quæ adurunt, quarti ordinis denuntiantur. Sed ſi effectuum gradus metiamur, id quod calfacit vel refrigerat in ſecundo; refriegrabit vel calfaciet tantùm in primo, ob vires hebeteſcentes, labefactas & in tranſitu refractas. In Tabaci ſiue Nicotianæ deſcriptione diximus calfacientia vel refrigerantia cum partium tenuitate, citiùs & potentiùs agere ſiue ſuas exerere vires, vt Acetum & Alumen ſciſſile efficatiùs, & citiſſimè conſtringere, ob ſummam partium tenuitatem. *Calida primo gradu, Secundo, Tertio, & Quarto.*

Sic Caphura nonnullis interſeritur medicamentis, vt integra medicamenti vis in abditiſſima ſua tenuitate citiùs permeet & perueniat, quæ alioqui à natura longa mora immutaretur & alteraretur. Idem de Opobalſamo & Iride ſentiendũ. Dioſcorides omnes Irides calfacere ait, quod Aegineta ſine aliqua gradus limitatione, docet; affatim ſiue abundè, inquiens calfacere, extergere & maturare tenui ſubſtantia. Intellexiſſe videtur ad ſecundum gradum, vt coniectura fert, quia ſarcoticis annumerantur; quæ eiuſmodi eſſe debent, & vltrà ſecundum gradum calfaciendo & ſiccando minimè excedere; ne materiam generandæ carnis aptam & neceſſariam abſumerent, niſi ſuperflua caro adſit: vt alibi proprio capite diximus. Alij ad ſecundum completum, vel initium tertij exceſſus, minimè quartum, vt D. Dodonæus credidit; quemadmodum de Rorida Solis herba vocata. Iridem ſarcoticam cum Plinio dixit Auicennas; fiſtulas ac ſinus carne replere, nudatáque carne oſſa operire Dioſcorides teſtatur. Fuchſio calfacit ſecundo exceſſu, & deſiccat tertio. Quare Opobalſamum & ſimilia medicamenta, quò celeriùs ad partem affectam tranſitum præbent, eò magis viribus ſuis aſſeruatis, & ferè integris, ad partem affectam perueniunt: quare efficaciùs vires ſuas exerunt, efficiendo id quod præſtare debent, vt ciere vrinas & ſudores, mouere menſes, calfacere, refrigerare, humectare, ſiccare, conſtringere, & alia quæcunque facere nata ſunt.

Dioſc. *Abſtergit quæ tenebras oculorum pupillis offundunt.* Præter illam calfaciendi vim qua pollet, quæ pupillas oculorum obumbrant, abſtergit: quod amarore quodam & partium tenuitate, quæ internam corneæ partem penetrat, præſtat: non ſecus ac fel omne. Verùm quia vlcera detergere ſiue expurgare docet Dioſc. dicemus cum Plinio in ſucco amarorem quendam ineſſe, quo extergit. Plinius oculorum claritati plurimum conferre ait, & caliginem diſcutere. Si pupillã quam κορὴν vocant, quæ diaphana eſſe debet quia acies eſt qua cernitur, craſſo aut tetro vapore obruitur aut afficitur, ſpeciem rei viſæ ingredi non ſinit, vel ſpiritus viſorij penetrationem ad ipſius pupillæ illuminationem impedit. Tale ſymptoma ab aliquibus σκοτάμα, ſiue tenebricoſa oculorum obſcuritas vocatur.

Dioſc. *Medetur perfrictionibus vuluæ.* Quia calidum eſt, tenuium partium & odoratum, quo gaudet vterus, perfrictionibus medetur. *Cum Cerato Roſaceo appoſitus:* intrà vuluam intelligendũ, peſſarij modo ex hapſo carpinato poſitus: ſed dicit *cum Cerato Roſaceo:* quod rationi alienum videtur, quia Roſaceum ceratum tenuitati partium ex oppoſito repugnat: Dioſcoridis tamen *Roſaceum ceratum* cum Schœnantho paratur. Serapio cum Cera & Oleo imponebat. Fortè Dioſcorides Roſaceo cerato excipi voluit, quia exiſtimabat efficaciſſimum & calidiſſimum medicamentum. Serapionis verba ſuſpicionem augent, cùm dicit, *Aufert frigiditatem matricis, quando fit naſcale cum eo & cera & oleo, repellitq́; ſecundinam & fœtum.*

Plinius

Plinius de hac facultate nihil, verùm hoc præſtare expertæ ſunt vetulæ, ſed per ſe apponunt: quare non diſplicet Serapionis lectio cùm *cera & oleo*, id eſt, cerato. Quod ſi quærat aliquis cur Ceratum Roſatum addendum iuſſerit Dioſcorides? In promptu reſponſum, id ex arte factum eſſe vel fuiſſe, quia medicamentum efficaciſſimum eſt in parua quantitate: parua quantitas commodè adhiberi non poteſt, niſi aliqua ſubſtantia excipiatur; vt eius efficacior & effrænis vis temperetur, & ne plus iuſto incaleſcat pars affecta impoſiti Opobalſami contactu. Hinc liquidò colligere licebit oleis ſtillatitijs Chymiſtarum,& ementitis Balſami liquoribus;non niſi alijs probè commixtis & temperatis vtendum eſſe; quia pleraque feruore & partium tenuitate lędunt,morborumq; ſymptomata augent. Eſt enim in rebus omnibus modus optimus.

Horror. *Dioſc. Horrores illitu diſcutit.* Legendum melius,rigores ſoluere videtur,quia in Græco ῥίγη habetur, ſed horror ſæpè pro rigore,& contrà rigor pro horrore ſupponuntur,quæ ſecundum magis vel minùs differunt. Rigor. Rigor fit cum maiore concuſſione in bilioſis febribus; Horror cum maiore refrigeratione in quartanis compoſitis, vel ἠμιτριταίοις,id eſt,tertianis febribus imperfectis ad quotidianam accedentibus: Frigus. Frigus in quotidiana. Horrores,rigores & frigora Opobalſamum non ſecus ac alia calidiora, vt Rutaceum oleum, Anethinum, Eleliſphacites, Abrotonites, è Caſtoreo, Irinum,ex Euporbio,è Piperibus,& ſimilia,ſpinæ dorſitillitum ſoluit.

Dioſc. Vlcera ſordida expurgat & cruda concoquit. Aliquam detergendi vim habere iam diximus,cum pupillas detergere certum; ſed ſordida vlcera purgat facultate deterſoria, & attractrice ſaniem è poris carnis attrahente.

Dioſc. Vrinam potu ciet. Sua tenuitate partium.

Dioſc. Ægrè ſpirantibus prodeſt. Craſſa & cruda incidendo, & farcta reſerando,concoquendo & diſcutiendo facilem reſpirationem reddit.

Dioſc. Datur in lacte contra Aconitum hauſtum. Quia aduerſus venena pollet,antiquitatis etiam experimentis,miſcetur antidotis: lac veneni acrimoniam inhibet,& mitius venenum efficit, cum ſua antipathia Opobalſamum expugnet venenum,in nobilioribus antidotis miſcetur: vt Dioſcorides notauit his verbis, *Miſcetur acopis malagmatis & antidotis*. Vt videre eſt apud Galenum de Compoſitione Medicamentorum & de Antidotis.

Dioſc. In ſumma, authoritas ſucco præcipua, ſecunda ſemini, minima ligno. Hæc ferè Plinianæ lectioni conueniunt, niſi quod quatuor partes ſtatuit. *Præcipua* (inquit) *gratia lacrymæ, ſecunda ſemini, tertia cortici, minima ligno:* diſtinxit corticem à ligno. Vis medicamentorum eſt in ſucco, in quo igitur primaria vis; deinde in fructu: quia fructuum medullæ ſucculentæ ſunt;tertia in cortice magis quàm ligno, quia odoratior & efficatior ligno.

Dioſc. Semen commodè potui datur doloribus lateris. Semen Græcis κάρπον vocatur,id eſt fructus: ſed parùm refert ſi quis fructum vel ſemen dixerit.

Dioſc. Pulmonum vitijs, tuſſi, iſchiadicis, comitialibus. Pleuriticis, peripneumonicis, orthopnoicis, vertiginoſis, vrinæ difficultatibus & torminibus mederi ait: quod intelligendum ad materiæ concoctionem,expectorationem & inciſionem.

Dioſc. Ac ſerpentium morſibus. Hic intelligendum, vt in Theriaces deſcriptione monuimus, venenoſarum beſtiarum morſibus. Nam Θηριοδήκτος venenoſorum animalium morſum, aut ſerpentis ictum ſignificat. Θῆρια Medicis animalia venenata ſunt,vt Vipera, Serpens.

Dioſc. Ad muliebres ſuffitu perquàm vtile eſt. Quemadmodum Opobalſamum vuluæ perfrictionibus conuenit: ſic & fructus ad vterinos morbos in ſuffitibus vtilis.

Vuluam aperit in deſeſſionibus balneorum decoctum. Non ſolùm in ſuffitu, ſed ſi decoquatur,& in decoctione ſedeat mulier.

Humorem trahit. Id eſt, humiditatem ſuperfluam expurgari neceſſariam, Græcis ὑγρασίαν vocatam.

Xylobalſami vires. *Dioſc. Lignum eaſdem habet vires, aliquantò minores.* Partes eiuſdem arboris videntur eaſdem habere vires, ſed minores & ſucco inferiores, quia minus ſucci obtinent, plus craſſarum partium. Igitur facultates aſtringentes terreæ ſubſtantiæ obtinebit, & cortice ipſo inefficaciores.

Dioſc. Ex aqua potum cruciatibus, torſionibus ventris, vulſis & venenatorum morſibus opitulatur. Hoc habere poteſt commune cum ſemine, *& vrinam prouocare.*

Dioſc. Ad capitis vulnera cum ſicca Iride conuenit. Quia potentiùs ſiccat, capitis medetur vulneribus, quæ ſiccitate egent ſumma.

Dioſc. Squamas oſſium extrahit. Squamas tenuia fragmenta ab oſſibus ruptis vel corruptis vocat.

Omnibus

OMnibus legitimi Balſami partibus exactè perpenſis, quæritur num alicubi adhuc reperiantur, aut nobis ſuperſint Balſamum, Opobalſamum, Carpobalſamum & Xylobalſamum. Certiſſimè ſcimus Opobalſamum Arabicum aut Aegyptium in Europam deferri; ſed Imperatoribus, Regibus, & Principibus tantùm, & in parua quantitate, quæ penuriam vel caritatem & paucitatem illius, cuiuſmodi à priſcis, Dioſcoride, Theophraſto & Plinio, Guillandino quoque Proſpero Alpino & Bellonio neotericis deſcribitur, indicat; eóque pondus hodiè duplo potiùs rependitur auro quàm argento. Eiuſmodi genuini ſiue natiui Opobalſami quatuor vnciarum lagenulam diu ſibi ſedulò & preciosè cuſtodiuit Clariſs. D. GEORGIVS CARY Baro de Hunſdon. Cariſſimum & perinde nobiliſſimum eximiæ dotis Opobalſamum etiam vidi proximo Londinenſi peramœno ſuburbano rure *Hackne* vocato, apud nobiliſs. & honorificentiſs. Virum, harum & omnium ſtirpium, ſimplicium, rariorumque Naturæ miraculorum ſtudioſiſſimum & parentem beneméritum Dominum Baronem Eduardum Zouch, Conſtantinopoli ex magni Sultani ærario delatum in ſuæ peregrinationis reditu; quod etſi ſeptenne, tamen diu colore ſuo diaphano, luteo pallido aſſeruato, permanſit & perualuit; ſapore magis amaro.

Legitimo & ſyncero Opobalſamo in illa ſua abſolutiſſima & exquiſitiſſima Theriaces diſpenſatione, teſtimonio Veronenſis collegij Medici excellentiſs. approbata, vſus eſt D. Ioannes Pona Veronenſis Pharmacopœus peritiſſimus, cuius mihi copiam fecit, amicitiæ Symbolo; vt quondã perpiæ & ſummæ memoriæ, fecerat anno ſalutis 1583. heros & herus Guil. à Naſſau: Sed quia ſeneſcebat, denſius reddebatur, & difficilioris ſolutionis, niſi igni admotum; id quod reliquis lacrymis commune eſt. Color aureus erat, & exquiſitiſſimi ſuauitatis odoris, radicis Angelicæ quadantenus. Veteraſcens rufeſcit, & tandem ex lucido nigreſcit, deteriuſque redditur: recens autem lacteſcit, & facilè diluitur, vt ſupra monuimus.

Peruuianum illud Officinarum Opobalſamum minimè ſyncerum, vt plurimùm putamus.

Carpobalſamum ſiue Balſami fructus vetuſtate exoleti, qui ad nos deferuntur, miſcellanei ſiue promiſcui ſunt, ab aliquibus Terebinthi fructibus, quos ex Theophraſto Terebintho ſimiles eſſe diximus, permixti; ſed diſtinguuntur facilè; nam Carpobalſamum rotundius eſt, & ſemper medullâ plenum, & quaſi ex quatuor lineis vel angulis rugoſo ligno adhærentibus. Tale ſic pingitur à Serapione. *Carpobalſamum.*

Et granum quidem ipſius, quod nominatur Carpobalſamum, eſt granum rotundum ad longitudinem aliquantulùm tendens, ac acuitatem in ambobus capitibus, in medio verò groſſius, cuius color tendit ad rubicunditatem, & eſt plenum, mordens linguam mordicatione aliqua non multa, & quando frangitur, interius habet humiditatem ſimilem melli, & eius odor bonus eſt.

Si quis eius generis Carpobalſamum recens non vietum nanciſci queat, eo vti per nos licebit, cùm efficacia Carpobalſami dotibus conuenire videatur. Sed quia eiuſmodi non diu in virium vigore perdurat; neque ad nos niſi vietum & exanimatum aſportari ſolet; ſanè longè malim *Carpobalſami ſpeciem eximiæ odoris* fragrantiæ, guſtus & efficaciæ aduerſus venenatorum ictus eligere; quale etiamnum Londini hoc Anno 1597. in Tablino vel muſei theſauro capſam plenam aſſeruabat C. V. præfatus Baro, D. de Hunſdon, ex Indijs orientalibus delatum, Carpobalſami titulo. *Carpobalſami ſpecies eximia.*

MOLLE.

MOLLIS ſemina complura racematim cohærent, glumoſa Lentiſcinis ferè paria, oleaginoſa, ſuauiſſimæ ſapiditatis, cum partium tenuitate, quorum medulla commanducata in ſuauiſſimum, tenuem, facilè diſſolubilem, oleaginoſum cum leuiſſimo glycypricō ſiue dulci amarore cor reficiente, & aliquantulùm faucibus inhærente vaporem abit. Hic fructus bellè & apprimè quadrare videtur cum Galenico & antiquorum Carpobalſamum; eóque meritò Carpobalſami ſpecies cenſendus & cunctis alijs præferendus, modò recens, cuiuſmodi habuimus à præfato C. D. de Hunſdon, ad nos peruenerit. Eius etiam plantæ facies & delineatio, quantùm mihi viſa, non reclamare deſcriptione perſuaſit; eóque Lentiſcinis aut Terebinthi fructibus vel lacteo liquori non modò parem, ſed primariam dotem tribuendam cenſeo. *Lentiſcus Peruuiano. C. Bauhim.*

Floſculi lutei Oenanthes ſiue Labruſcæ, quales icone in huius Opuſculi fronte dedimus Româ delati & accepti à C. V. D. Iacobo Cargillo, euius ſupra meminimus.

Huius

HVius Mollis etiamnum ſuperioribus annis ſex plantæ eodem Clariſſimi viri D. Baronis de Hunſdon ſemine ſatæ, tum areola peramœni & cultiſſimi viridarij, tum teſtaceis fictilibuſue vaſis clariſſimæ heroinæ Dominæ Scheffield, vxoris honorifici Equitis D. Eduardi Stafford, non procul à Regia *Greenwich* creuerunt; ſpithamæo etiámque altiore tenui caudice, in quo nouem aut decem nigricantia folia pinnata, profundè crenata, Gelſemini ortu & ſitu quadantenus (maius tamen, multò longius & anguſtius, reliquis extremum prominens folium eſt, cui plerunque ad baſim inferitur altera ala, vt iconis lineamenta docent) quibus decerptis ficulneæ frondis modo, lac tenax & fragrantiſſimum emanat.

Iam viginti & pluribus annis nobis huius ipſius arboris fructus & ramulus ſub nomine Indico vel patrio *Molle*, innotuerunt Mechliniæ Belgarum, penes C. V. piæ memoriæ Iohannem de Brancion, rarioris & ſelectioris plantarum hiſtoriæ parentem benemeritum, quos ex Hiſpania acceperat, non ab Orientalibus Indijs, ſed ex Peruuianis miſſos: quod neutiquam mirandum: quamuis Balſami arbuſculam vni terrarum Iudææ & Aegypti priſci oriundam aſſeuerarint: tamen in Arabia Fœlici Balſameta ſpontanea naſci certum: cùm etiam Occidentales Indiæ longiſſimo æuo poſt Dioſcoridem, Theophraſtum, Galenum, & priſcos fuerint exploratæ. Si plura vis, amice lector, conſule D. Cluſium, cui potiùs fidendum, quàm cæteris penè herbariæ hiſtoriæ ſcriptoribus nuperis, qui vndequaque aliena corraſa ſcripta pro ſuis obtrudunt & ſupponunt, authoribus inſalutatis, & laboris ſui præmio defraudatis, ne laternæ aperiantur aut patefiant, ex quibus libris furtiuos floſculos excerpſerint.

Commune hoc fucatum vitium conſequuntur imperiti plerique materno idiomate ſcriptores idiotæ, aut lucifugæ noctuæ, in quos quadrare videtur, aut reuocari poteſt illud commentum in artem paruam Galeni piæ & ſummæ memoriæ Hieremiæ Triuerij, ſcholæ quondam Medicæ Louanienſis profeſſoris celeberrimi, cùm inquit,

Ambitio condonanda, ſed eſt intolerabilis illorum gloria, qui hodiè nouas & veras rapſodias ſcribunt, &c. ſed quærunt quid agant, ac vt aliquid videantur facere, ſingula rerum capita perſtringunt, quod eſt tam difficile, vt nemo non poſſit facere, qui ſciat legere. Ex hoc eſt quòd tam multi (vtinam pauci boni) nobis prodeant Medici.

Si victurus liber, vt fertur, debet habere genium, & neſcio quid latentis viuæ energiæ; quo in honore apud ſeros nepotes erunt laruatarum rapſodiarum, ſiue hodierni fallaces quorundam faſtu turgidi ſcriptorum acerui? Hæc obitèr; redeamus vndè digreſſi.

Huius Carpobalſami, id eſt Mollis fructus vnciæ octo tuſæ, ʒ. ſeptem præſtantiſſimi & vtiliſſimi laticis, artificioſo torcularis preſſu, officioſáque opifera manu Ludouici Mirei politioris Medicamentariæ artis peritiſſimi, fului ex atro coloris, craſſamenti ouorum olei ferè & Diuinæ fragrantiæ, ſimillimi ipſius ſeminis odoris inter tundendum, & ſaporis Xyloaloes optimæ notæ, nobis dedere. Hic liquor recens expreſſus albeſcit & ſpumat; in laneam veſtem fuſus, & ſimplici ablutione aquæ lotus, notam ſiue veſtigium non reliquit. Qua ratione id fiat, ſuprà diſſeruimus. Ex magmate ſeminis iterum tuſo & pauca Roſacea aſperſo, preſſu forti laticis vnguinoſioris reſinacei, inſtar grani Iuniperini ʒ. ij. elicui, qui in panno etiam fuſus maculam non reliquit, aqua eloto ſimplici. Quinetiam in aquam iniectus et agitatus celerrimè liquatur, diluitur, & lactis modo al-

Legitimi Opobalſami notæ.

beſcit; quibus notis à Dioſcoride ſyncerus à vitiato coarguitur, aut diſcernitur: Vnde & ex ſuprà enumeratis dotibus facilè colligere licet, Mollem arborem propoſitam eſſe veri Balſami ſpeciem; facie tamen, figurâ, fronde & arbore variam ab Aegyptio et Iudaico Græcorum Balſamo, vt Vitis coli & amputari; eoque fortè Salicis humilis ſiue Amerinæ modo fruteſcere ſolitam, vti de Cinnamomo & Caſſia aſſeruimus. Plinius autem tres Balſami ſpecies ſtatuit, *Euteriſtam*, id eſt, *ſectilem*; *Trachyn*, & tertiam *Eumecem*, proceriorem & maiorem.

Mollis aliquot trimeſtres æſtiuæ, aut quadrimeſtres & quinquemeſtres plantæ, mihi nuper Londini & vicino commendato ruri viſæ, fronde tantùm ab ima & latiore ſui parte non diuiſo, ſed contiguo, vel potiùs continuo, ſiue alio ex alio annexo, colligatóue diſtant & variant à trienni C. D. Ioannis Brancionis Molli apud C. Cluſium, folijs pinnatis & ambitu ſerratis: Sed ſelegi

Mollis adultæ arboris folia non ſerrata.

inter Mollis adultæ arboris fructus, ante olei ſiue liquoris expreſſionem nonnulla * folia minimè ſerrata, qualia aſſeruamus, & hîc icone dedimus; ſimillima cùm ſemine guſtus, Lentiſcinis longiora multò & anguſtiora, ad Iaſmini prominentia ſiue propendula folia accedentia. Bellonis tribuit Aegyptio Balſamo etiam folia Lentiſcina, vtrinque neruo innata, vt in Roſarum vel Fraxini, vel Iuglandis folijs videre eſt; Ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedere: Inter tamen Carpobalſamum & Mollis fructum conſpicuam & talem, qualem inter Terebinthi & Lentiſci cognatarum plantarum fructus, differentiam agnoſcimus.

Carpobalſamum Aegyptium & Officinarum vtrinque acuminatum & oblongum eſt, Terebinthi fructui ſimile, aliquot lineis anguloſis præditum, quare proſtare ſolebat & etiamnum proſtat adhuc, ſed rarò, in quibuſdam tantum officinis; quorum, quia niſi vieta & euanida ad nos aduehuntur, vſus aboleuit. Mollis fructus Lentiſcinis ſimiles ſunt & fuluo purpurantes, racematim denſo ſtipatu cohærentes, intus compreſſis vti Lentiſcinis ſeminum nucleis.

Alij laticem ſuccùmve vnguinoſiorem eliciunt tritis & contuſis lignis, corticibus & fructibus, feruentíque aqua elixis, ita vt fit in eliciendo è ſuccida lana Oeſypo, à ſeplaſiarijs Hyſſopo humida vocata, chriſma ſupernatans colligendo. Sed cum maxima fiat virium populatio in huiuſmodi liquamentorum parandi ratione; malim ſanè hæc & ſimilia chyliſmata noſtro more eliquare; quorum etiam leuiſſima ſimili arte parata, priſcorum imitatione & exemplo, Theophraſto de Cauſis plantarum & Dioſcoridi ſæpè memorata, longè pluris facienda, quàm penè omne chaos, cholicis, hydropicis & delicatioribus nocentiſſimum, craſſæ Mineruæ ſiue ignorantiæ quotidianarum ſordidarum (quarum pudet & tædet) putidarum ſine arte, delectu & præparatione ſimplicium, puro ab impuro indiſtinctis & indiſcretis, compoſitionum, Salgamariorum potiùs quàm nitidorum Pharmacopœorum, quæ pleno copia cornu bobus & ſubulcis, tanquam veterinaria medicamina, potiùs porrigenda & infundenda, tergimerdíſve clyſteribus miſcenda, quàm hominibus debilioribus delicatioribúſve noſtræ ætatis exhibenda. Longè fœliciùs enim radicitus tantillâ mole, ininnocentiùs; leniter, blandè & ſtrenuè, roborando, occludendo; farctaque recludendo aut reſerando, pro ratione ſimplicis medicamenti agunt antiquorum & noſtra Chyliſmata; chonicorumque morborum cauſas radicitùs euellunt & ſoluunt.

Modus eliciendi Oeſypum.

Putidulæ & ſordidæ vulgatæ cõpoſitiones.

Huiuſmodi Chyliſmatum Succationumvè ſaluberrimarum, tam Botanicarum vegetatiuarum viuentiumvè, quàm Lacrymarum & Metallicorum callentiſſimi ſunt politiores, peritiores, induſtriores, impigriores, indefeſſique laboris ſagaciſſimi Medicamentarij Germani, quorum ſelectiora Pharmaca hodie adeò increbuerunt; vt non immeritò Germanis multifariè primam laudem in nitidis Metallicis & Botanicis Succationibus Medicatis, mereri dixerim, *& Scientias Arteſq; liberales* Athenis oriundas, ex Latio rerum viciſſitudine mutata *Alpes tranſuolaſſe*.

Huius Carpobalſami vnciæ octo, nobis vncias duas & ℨ.j. Liquamenti præbuerunt.

Non eſt quod Succationes huiuſmodi Priſcis indictas eſſe aliqui huius ætatis cinifiones ſordidè auri ſacræ famis æruſcatores inſatiabiles autument, qui ſummè gloriantur de nouo inuento chymico Theophraſti medicamine. Fateor equidem antiquos non perinde blanditiei, mollitiei, & gulæ oblectamentis deditos fuiſſe, ac huius noſtræ ætatis homines, immodicis voluptatibus delitijſque indulgentes; quibus ſanè hæc poſterior ſedula indefeſſique laboris & difficilis ætas, dirioráue & fera tempora excogitarunt, meditata ſunt ſiue inuenerunt (facillimum enim eſt Priſcorum inuentis addere) molles mollicellis effœminatis corporibus, cuilibet genti ſuæ ex euporiſtis & indigenis plantis, aptiores, ſuauiores & iucundiores medicamentorum conficiendorum ſiue Remediorum Formulas: haudquaquam attamē Hippocraticis, Galenicis, Aeginetæis, Dioſcorideis, Priſcorumq; ſummæ eruditionis & vtilitatis longo vſu & ratione comprobatis medicaminibus, præferenda fortuita Chymica, ignaua, dubia, glorioſè & inaniter iactitata Theophraſticè malè parata remedia; ſpretis, valereiuſſis & neglectis artis theorematibus, anatomicis adminiſtrationibus, quas perperàm & iniquè carnificinas vocant aut ſtatuunt; cùm tamen partium vſibus doctiſſimè à Galeno explanatis, tum maximè cognoſcendis morbis imprimis neceſſarijs: ſine quibus, ars Medendi re ipſa manca eſt. Sed turpiſſima eſt impiorum & imperitorum conſuetudo, vt ea (quorum re vera indigni ſunt) improbent, quæ ob ingenij ruditatem & ſocordiam aſſequi nequeunt. Conſultò itaque propter hos damnoſiſſimos perditiſſimè auaros ſycophantas, qui Medendi artem nobiliſſimam perdiderunt, nobis & amicis politiores Medicatas Succationes reſeruamus, quibus tutò diuque vſi ſumus: in quorum artificioſa parandi ratione vnumquodque Simplex eget legitima, ſeplaſiarijs pænè omnibus neglecta & ignota, præparatione & Succatione. Non eſt quod ſibi et ægrotis perſuadeant ſine aqua ardente aut Spiritu vini hæc poſſe fieri.

Succationes ſiue Liquamenta

Quia in priſcorum præſtantiſſimis antidotis Opobalſami, Carpobalſami & Xylobalſami neceſſarius vſus; tribus eius plantæ partibus, earum inopia, tria ſuccedanea eſt meditata poſteritas, vt fusè in Aduerſarijs diximus. Liquoris namque loco, nullum præſtantius Opobalſamum veri Terebinthi latice: verno namque tempore ramulorum pullulantia tenella Terebinthi effracta flagella, ipſoque etiam Narbonenſi Nitiobrigum ſiue Linguagottico aut Monſpelienſi agro inſtar Ficulneæ arboris lac ſtillant, quod conchis exceptum & aſſeruatum in limpidiſſimum, tenacem, reſinoſum laticem abit, qui dum recens eſt, id eſt in muſto, vt Plinij verbis vtar, in laneam veſtem fuſus, neque maculam faciens, neque ſi eluatur veſtigium aut notam relinquens: ſed vt dictum

Succedanea Balſami.

priùs,ſeneſcens tempore craſſeſcit, tenuibus partibus abſumptis: non abluitur niſi oui vitello addito,quo etiam ipſa Terebinthina diluitur, & faciliùs potabilis redditur, admixto vino albo tenui, vt tonſoribus politioribus & ſagacioribus pharmacarijs notiſſimum. Qui Garyophyllorum, nucis Myriſticæ aut Cinnamomi oleum huic liquori præferunt; ſuauitati et ſapori plus quàm optatis facultatibus deferunt; hæc namque tametſi cordi amica,eximioſq; fundant liquores, tamen nec Dioſcoridi,aut Priſcis nota,nec venenis aut Theriacis comparata fuere.

Humiditatis et immaturitatis nota.

Myriſticũ oleũ vnguinoſum,laxando & inquinando,nec foris vulneribus glutinandis quidquam Balſamo ſimile habet,nec ſtomachi vires colligendo idoneum eſt, quemadmodũ nuces vnguinoſiores apud Pliniũ ſtomacho infenſiores. Quamobrem Rondelletius in cordis & ventriculi corroborantibus medicamentis immaturas,ſiccas,leues,auſteras,aliquantulũ*carioſas, aſtringentes nuces Moſchatas,ponderoſis maturis& vnguinoſis præferebat;coquis,culinarijs blandimentis,gulæ oblectamentis & voluptatibus committens pingues aut præpingues; medicis autẽ bonæ tuendæ valetudini ſicciores,quia ventriculo iucundiores magíſque gratæ.Sed hic mos adeo inoleuit,vt palati ſtudiũ ingeniũ ſæpè fallat,valetudinis diſpendio. Exemplum elucidius erit id quod modò ſubdam.

Hopton ædes vocantur VVhitham.

Iam triginta quinque ferè annis ellapſis, cùm Briſtoliæ Angliæ, ciuitati celebri medicarer in Præfectura Somerſeti,duabus aut tribus miliaribus à *From-ſeller* oppidulo,non procùl ab ædibus generoſiſſimorum equitum perpiæ memoriæ D.Iohannis Thyn, D.Ralf. Hopton, & D.Iohannis Horneri, vocatus ad generoſam matronam prægnantem, cuius nomen non occurrit; quæ cum ſummo deſiderio auidè duodecim Nuces Moſchatas tanquam panem commanducaſſet,incidit in delirium, vel potiùs ebrietatem, non ſecus ac vini repletione, ob rapidos vapidoſque ſoporiferos cerebrum ferientes,& replentes vapores; ſed poſt imperatam quietem & ſomnum copioſum, repellentibus capiti admotis,conualuit.

Monſpelienſis ſchola nos olim docuit cum Rondeletio veram Myrrham liquidam quã Stacten vocant,id eſt,Myrrhæ pinguiſſimæ Liquamentũ,Opobalſami ſuccedaneum eſſe: & Xylobalſami Zædoariæ radicem, cum eiuſdem temperamenti, dotis & facultatis, tum ſummæ vtilitatis ad viſcerum robur & probatiſſimi antidoti aduerſus venenatam & peſtiferam luem ſit. Plura require in Rondelletij Theriacis explicatione.

Reddenda Aduerſariorũ pa. 425 & 415. vbi legendũ Leucoij flores eſſe Prof. Aſpinus ait,non Celidonij minoris.

Cinnamomum eiuſq; genera, Xylo-Cinnamomum, & Pſeudo-Cinnamomum. Caßia, Xylo-Caßia, Caßia-Fiſtula vtraque eorumq; genera, & Caſsia Siliquæ Indicæ purgatricis nouum genus de quo ſupra.

IN noſtris Stirpium Aduerſarijs præciſè de Cinnamomo & Caſſia diſſeruimus; ſed ob controuerſiarum & diſceptationum aceruum congeriemque inter Medicos & optimos Pharmacarios quos ſæpè torſit & anxit,præſertim in Cinnamomi,Caſſiæ, Amomi, Cardamomi & Simpliciũ Medicamentorum examine ad ritè,fideliter diſpenſanda,concinnandaque Theriaces,Mithridatij aliaque nobiliſſima quamplurima antidota,ſelectioribus, recentiſſimiſque vndequaque Simplicibus conquiſitis;quæcunque vidimus,legimus & obſeruauimus ſyncerè in reipublicæ commodum, omiſſis Herodoti fabulis,paucis perſtringere et enodare aggrediar.

Impræſentiarum igitur rationi conſentaneum fore duxi res ſimilimas,congeneres,fortè eaſdem, ordinis & doctrinæ conſequentiâ explanare: conueniunt ſiquidem Cinnamomum & Caſſia antiquorum,natalibus, facultatibus, & facie ferè, & forſitan ſi quis ex eadem arbore conſciſos ramos dixerit,bonitate tamen differre,vti Xylo-balſami tenuia ſarmenta à caudice ſua, menti Theophraſti aut Plinij & Galeni non repugnabit: teſtatur namque Galenus lib.1. de Antidotis Caſſiam & Cinnamomum in eodem ramo ſe conſpexiſſe, cuius hæc ſunt verba. *Caſſia namque Cinnamomo adeo proxima eſt,vt quæ nonnunquam ex mutatione ipſa euadat Cinnamomum, vt totum quidem veluti arbor exacta Caſſia videatur;ſurculi nonnulli in ea Cinnamomi ramis Caſſiæ continui reperiantur:* quæ res efficit vt ab authoribus aliqua Caſſiæ aſcribũtur,quæ ab alijs Cinnamomo attribuuntur;vnde in hunc vſque diem Caſſia apud Anglo-Britannos nõ alio nomine quàm *Cinnamom*,et ſuperiores Germanos **Zimmet**,innotuit,quæ nomina cũ Cinnamo et Cinnamomo Græcè et latinè vocato conueniunt.Caſſia verò Gallis et Gallo-Belgis *Cannelle*,et Belgis **Canneel** dicitur, à Canna forte, id eſt Arundine,quæ fiſtulæ modo caua,rotũda,et cortice conuoluta eſt inſtar fiſtulæ.Nobiliſſimũ ſiquidem et optimum eſt Medicamentum Cinnamomum, eximio ſuauitatis odore quem ſpirat,et ſapore, omnia Medicamenta, virus et illorum tædia emendans, putrilaginoſis, fœdis humorum

icho-

ichoribus reſiſtendo , vtraque vi ſuâ digerente & immutante, Galeno authore libro octauo Catatopos.

Cinnamomi & Caſſiæ olim plura genera, vt ex priſcorum verbis & Dioſcoridis liquidò conſtat; ait enim,

Cinnamomi genera plura, patrium ſibi nomen vendicantia. Præfertur tamen Moſyliticum, quòd Caſſiæ, cui Moſyliti nomen eſt, aliquam referat effigiem. Sed in eo genere recens, nigrum, ex vinoſo in cinereum vergens, leue, tenuibus ramulis ac frequentibus nodis cinctum, perquam iucundè olens. Optimi ferè indiciū, iucundi odoris proprietate conſtat. Inuenitur enim cum optimo, eoq́; quod peculiare eſt, odore Rutæ aut Cardamomo proximo: Inſuper acre, mordens, & cum calfactione quadantenus ſalſum, quod non cito confricanti aſperum, aut fricanti lanuginoſum, leuibus tamen internodijs appareat. Si certior fieri voles, vellito ab radice ſurculum, facilis eſt huiuſmodi probatio, namque fragmenta miſcellanea quædam eſſe videntur. Quæ autem melius ſpirant, ſuo halitu, cum nares primum conſuluntur, olfactum explentia, deteriores dignotionem impediunt.

Eſt etiam montanum, craſſum, pumilum, fulueſcens admodum. Tertium à Moſylitico, perquàm ſuauiter olet, nigrum, fruticoſum, paucis intercedentibus geniculis.

Quartum fungoſum, candicans, aſpectu tuberoſum, vile ac friabile, magnam habens radicem, quæ Caſſiam planè repræſentat.

Quintum genus, odore nares feriens, ſubrufum, & cortice fuluæ Caſſiæ ſimili, tangenti firmum, minùs neruoſum, denſa radice firmatum. Iis quæ Thuris, Caſſiæ, Myrti aut Ammomi odorem ſpirant, minùs ſuauitatis ineſt. Deligito ſcabrum, album, rugoſum: at leue, & lignoſum circa radicem, vt inutile reijcito.

PSEVDO-CINNAMOMVM, XYLO-CINNAMOMVM,

Eſt etiámnum ſimile aliud, cui Pſeudo-Cinnamomo *cognomen eſt, vile, inualidi odoris, ſolutarumq́; virium. Vocatur etiam Zingiber cum tamen ſit Xylocinnamomum, præbens quandam Cinnamomi faciem. Eſt autem lignoſum* Cinnamomum, *ſarmenta longa robuſtaq́; ferens, odore longè Cinnamomo inferiore. Sunt qui* Xylo-Cinnamomum *à Cinnamomo genere differre dicant, quòd à natura eius abhorreat.*

Theophraſtus libro nono Hiſtoriæ Plantarum, capite quinto, ſic nobis ſcriptum reliquit,

*De Cinnamomo & Caſſia (inquit) illa narrant, fruticem eſſe vtrumque non amplum, ſed magnitudine Amerinæ (*Gallis Amerines) verùm permultis ſurculoſiſq́; ramis conſtare. Cinnamomum decerptum in quinas partes diſcerni, & eſſe præcipuæ bonitatis quod germinibus proximum fuerit, idque ad palmi longitudinem cædi, aut paulo maius: ſecundum quod ſequitur, quod etiam minus cæſura eſt: tertium deinde & quartum notatur: vltimum verò quod deterrimum proximumq́; radici. Hoc enim minimum corticis habet, in quo ſumma gratia eſt, non in ligno; qua de cauſa præferri cacumina ſolent, quod corticis plurimum habeant. Quidam ſic aiunt: alij verò Cinnamomum fruticoſum enarrant, eiuſq́; genera duo; alterum nigrum, alterum candidum.*

** Dalechāpius Agni, ſiue caſti legit, qui folia Oleæ, producit, & olea Salicis.*

Caſſiam verò ſarmento craſſiori conſtare, neruoſamq́; admodum eſſe volunt, nec vllo pacto poſſe decorticari, ac eius etiam corticem eſſe vtilem: Cum itaque virgas ſecant, longitudine binûm digitorum, aut paulò ampliores abſcindere, recentiq́; bouis corio eas perſuere, tum ex eo lignis putreſcentibus vermiculos naſci, qui lignum erodant; corticem verò nullatenus tangant ob amaritudinem acrimoniamq́; odoris.

Plinio lib. 12. cap. 19. eadem ferè ſubjicit, *Ipſe frutex duûm cubitorum altitudine ampliſſimus, palmiq́; minimus, quatuor digitorum craſſitudinis ſtatim à terra ſex digitis ſurculoſus, arido ſimilis. Cum viret non odoratus, folio Origani, ſiccitate gaudens, ſterilior imbre, cæduæ naturæ.*

Omnibus de Cinnamomo & Caſſia, tum quæ præceſſerunt, tum quæ adhuc perſtant diligentiſſimè perpenſis notis; Cinnamomi et Caſſiæ omne genus, varijs Salicis humilis generibus, Almerijs à Plinio, à Theophraſto autem & alijs Amerinis vocatis, aſſimile feciſſe Priſci videntur, Cinnamomi & Caſſiæ fruticeta nō ſunt æquè humilia hodie (quia non cędua, vti Salicis amerinæ) vt antiquis prodita, quemadmodum Caſſiæ craſſiores cortices & ſurculi apertè fidem faciunt. Qui peregrè proficiſcuntur oleam paruam, niſi demetantur ſingulis aut alternis annis, Balſami ſarmentorum inſtar, quæ intra quintum annum amputari ſolent æquare aiunt.

Quid inter Cinnamomum & Caſſiam diſcriminis ſit ambigitur, quia hodiernum Cinnamomum quod habemus, non eſſe idem cum Caſſia multi certant: parum tamen inter ſe differre veriſſimum; nam ſi vtriuſque notas à Dioſcoride memoratas et aſcriptas exactiſſimè perpendas; viribus et vtilitatibus parùm differre comperies. Alterū ab altero diſtinctè facilè diſcerneretur, ſi curioſè, cùm inſtitores Barbari Cinnamomū & Caſſiam ad nos tranſvehunt, vtriuſq; diſcrimen inueſtigaremus:

Barbari ſiquidem vtrumque promiſcuè miſcent, vnum & idem hæc duo aromata opinantes; quia odore, ſapore & dote ſimillima & Theophraſto & Plinio authoribus eodem, in monte oriunda. Hanc noſtram quoque fulcit ſententiam Plinius, dum ait, *frutex & Caſſia eſt, iuxtáque Cinnami campos naſcitur, ſed in montibus, craſſiore ſarmento, tenui cute veriùs quàm cortice, quem contra ac in Cinnamo leuari & exinaniri precium eſt. Amplitudo fruticis trium cubitorum. Colos triplex: Cum primùm emicat, candidus, pedali menſura, deinde rubeſcit addito ſemipede, vltra nigricans. Hæc pars maximè laudatur, ac deinde proxima: damnatur verò candida.* Hactenus Plinius, & plura ex Theoph. decerpta.

Ramuli nouelli, binos non excedentes cubitos priſcorum æuo ad nos deferri ſolebant; qui proinde tenues, tenellique remanebant, qua ratione & dote ſelectiſſimus delectus primæ bonitatis, ramuli tenuioris frequentibus nodis ſtipati. Nodi ſiquidem frequentia ratione ſarmenti tenuis in ramulis nouellis exiſtit. Igitur ſi ſummis tenuibus ſarmentis pro Cinnamomo priſci vſi ſint; hos ramulos tenellos & nodoſos oportebat eſſe. At cum huiuſmodi ramuli ad nos hodie non deferantur, ſed duntaxat arborum cortices & mediocres rami, tenui antiquis deferri ſolito Cinnamomo, vt plurimùm ferè deſtituimur. Tranſvehebatur quandoque cum ſua radice & ligno, vti ex Galeno de Antidotis & Plinio liquidò conſtat.

Quid ſomniarit Dodoneus, neſcio, qui brachiatos Caryophyllorum pediculos, Cinnamomum eſſe crediderit: Carpeſium fortè intellexit.

Legitimum Cinnamomum, Caſſia & Saccharum olim cariſſima & rariſſima fuere: quapropter hodie Cinnamomo & Caſſiæ accidere poteſt, quod Saccharo euenit. Dioſcorides autem Saccharum ſuo tempore aliud concreti aut ſolidi Mellis genus dixit, quod Sacchar vocant; *In India, inquit, & Arabia fœlici in Arundinibus inuenitur Salis modo coactum, dentibus, vt Sal, fragile, aluo idoneum, & ſtomacho vtile, ſi aquâ dilutum bibatur: vexatæ Veſicæ, renibúſque auxiliatur: illitum ea diſcutit quæ tenebras pupillis effundunt.* Sed poſtquam inſatiabilis habendi induſtria & auara cupiditas artem eliciendi copiam Saccharati ſucci ex Arundinibus inciſis, contuſis aut molâ effractis, aquâ elixis, expreſſis, tandémque ad ſoliditatem percoctis, homines edocuit; perlucidum illud ſpontaneum Sacchar è calamis dehiſcentibus, ſucco turgidis, Gummi inſtar defluens (ab antiquis *Sal Indum* vocatum) adferri deſijt. Simili ferè & ratione & modo cortices craſſiores ex annoſis caudicibus & ramis Caſſiæ, copiæ & queſtus ergô, poſthabito Cinnamomo vero, id eſt, neglectis, ignaris, ignotiſque & valere iuſſis tenellis nodoſis ſurculis euulſu & excorticando difficilibus, delicatiſſimis, odore & ſapore ſuauiſſimis, antiquorum medicaminibus pretioſiſſimis ſumméque expetitis, qui re vera Caſſiæ flagellis ſiue ſucculentis ſurculis priſcorum Dioſcoridis, et Galleni Cinnamomi ſpeciebus reſpondent. Inſtitores qui Cinnamomi fruticem deglubunt, has delitias, quia neſciunt, negligunt: Similes enim ſunt ſtupidis & inſulſis hominibus peregrè proficiſcentibus, qui è Naturæ munifico luſu, luxu & miraculis in peregrinationibus ſuis nihil obſeruârunt. Quod ſi quærat aliquis, cum hodie Caſſia ſiue Cannella copioſè ad nos deferatur; cur non tale Cinnamomum, quale deſideratur, vllum ad nos adfertur, odore Rutaceo, tenuibus flagellis, nodoſis, crebrò geniculatis? Reſponſum: Inſtitores Barbari Caſsiam ad nos aduehunt lucri facilis proprij cauſâ potius, quàm difficili laborioſæ Reipublicæ commodo; promiſcuè enim diſtrahunt ſine delectu Caſsiam & Cinnamomum; non ex gracilibus ſummis nodoſis ramulis decerptum; ſed ex ramis, etiamque craſsioribus, deglubitum. Quare ſi quis in Dioſcoridea & Theophraſtea aut Gallenica lectione peritus, in Indiam hæc obſeruando & diſcernendo proficiſceretur, legitimum huiuſmodi Cinnamomum antiquorum deſcriptionibus conueniens, ſumme expetitum facilè nobis tranſmitteret.

Dioſc.] *Inuenitur enim cum optimo, eoq́; quod peculiare eſt, odore Rutæ aut Cardamomo proximo.*] Neutiquam mirandum atauos & Nuperos adeo anxios fuiſſe in multis erroneis ambiguitatibus, opinionum differentijs, & hallucinationibus de Caſsia & Cinnamomo. Veriſsima legitimi Cinnamomi nota propriè in ſuauiſsimâ & eximiâ odoris ſuauitate exiſtit: Priſci attamen Dioſcorides & Gallenus odoribus contrarijs aſsimilarunt: optimi autem Cinnamomi, aut cum optimo reperiri Cinnamomum odore Rutæ aut Cardamomo proximo dixere; quæ quidem ex diametro pugnant, & minime quadrant: Ruta ſiquidem tetri & fortis odoris eſt; Cardamomi verò odor gratus, minimè inſuauis eſt, medicatus tamen. Cardamomum à Perſico verbo deriuatur; nam Carda, fortem, animoſum, magnanimumué aut magnum Amomum ſignificat, cuius odor Origano à Dioſcorde comparatur, & in emẽdatioribus exemplaribus Oριγανιζων pro πιγανίζειν legitur. Idẽ de Cinnamomo ſentiendum videtur quod ſi ſagaciſſimè olfecerimus, dentibuſq́; extenuauerimus, verum Origani odorem recenſemus & agnoſcimus: caſtigandus igitur hoc loco Galleni & Dio-

ſcoridis

ſcoridis textus: mutatio vnius aut alterius literæ in voce græca huic errato locum ceſſit: quod hodiè ſæpe inerti Tipographo euenit. Hanc opinionem noſtram iamdiu Plinius in Xylo-cinnamomo fulcit, vbi ait, *Ob acrimoniam Origano cognatam:* Omne tamen Cinnamomum, Amomi, Cardamomi aut Origani odore præditum eſſe non ſanxit Dioſcorides; ſed cum optimo aut inter optimum Cinnamomum ſpeciem Cinnamomi odore Origano aut Cardamomo proximam, inueniri ait. Serapio non Amomi aut Cardamomi meminit, ſed Caſsiæ ſimile fecit.

Dioſc. Inſuper acre, mordens & cum calfactione quadantenus ſalſum.] Hæc omnia guſtu explorantur, nempe acre, mordens & cum calore quadantenus ſalſum ferè eadem. Illud apud Venetos, Patauinos & Antuerpianos exfuſco rubens Cinnamum, cuius elapſis annis copiam habebat D. Thomas è Foſſa apud Mediocaſtrenſes pharmacarius peritiſs. pro omnium præſtantiſsimo vſurpantur in Nobiliſsimæ Theriaces Andromachi antidoto; Belgij officinæ Caſsiam veram dixere, ad Cinnamomum propius accedit; quamuis ab aliquibus inconſultè reijciatur, ſpernaturque, quia ſæpenumero, dum recens eſt aliquantulum ſubſalſum eſt: arbitrantur enim ex quodam naufragio ſalſuginem contraxiſſe: ſed reuera eſt hæc ex optimæ notæ Cinnamomi ſpeciebus, bonitate Moſylitico Cinnamomo (ſic vocato à portu ad quem defertur à naucleris, vt Plinius & alij literis prodidere, non à natali ſolo) proximum, nempe ſubfuſcum, corticis tenuis, acre, aromaticum, odoris fragrantiſsimi modò recens ſit, calidum & ſapore ſubſalſum, quam ſalſuginem quoque requirit Gallenus.

Non eſt quod cinereus color deſideratus in Cinnamomi delectu nos adeo torqueat, qui ex albo & nigro ex Ariſtotelis doctrina conflatur: lacti ſimilem ex atro mixto dixit. Etiam pictoribus notiſsimum, album nigro colori permixtum, ex cærulo cinereum colorem efficere.

Optima Dioſcoridis Verſio eſt *Ex Vinoſo colore cinereſcens*, quæ ſanè conueniunt. Aliud dubium, *confricanti lanuginoſum* à Ruellio malè Verſum Marcellus patefecit, inquiens, *dum frangitur puluerulentum.*

Omnibus apud claſſicos authores optimi Cinnamomi notis examuſſim perpenſis, legitimo Cinnamomo nos minimè carere audemus dicere; Moſyliticumque Cinnamomum inter Caſsiæ copiam quandoquè reperiri poſſe: ſunt enim fruſtilla, craſsioris * corticis, frequens geniculata, eximij cùm ſaporis tum ſuauitatis odoris: quæ quia tenella, tenuia, frequentibuſque nodis cincta, fragilia ſunt, aut citiſsimè franguntur: qua vnica nota difficilè adeo optimæ notæ odoratiſsimum Cinnamomũ repertu apud nos: et ſi hodierni quidam tyrones faſtu turgidi & inexperti præcocis ingenij, inuidi, blaces & blaterones ſcioli, qui videri malunt quàm eſſe, & nullum Cinnamomum in naturæ ditione extare, mordicùs tenent. Quid ſanè ſit aut quale eſſe debeat Cinnamomum neſciunt. Pharmacarios pios & probos, veri, æqui & artis Pharmaceutices medicatricíſque amantiſſimos monitos velim, vt ſummo ſtudio in ſeligendo Cinnamomo delectum faciant, vel ſaltem eius penuriâ, tenuem, aromaticam, odoratiſsimámque mordentem Caſsiam in medicos vſus varios ſeligant, pro ſcopo eruditi Medici in hac palæſtra verſati, ad nobiliſsima, laudatiſsimáque Priſcorum & nuperorum medicamenta compoſita paranda. Neque vt fieri ſolet duplici pondere Cannellæ ſiue Caſſiæ opus eſt, quo Medicamenti moles permoleſta delicatis hominibus augetur, & vis eius imminuitur. Vbi magis attenuandum erit, addi poteſt guttula Stillatitij olei Cinnamomi.

* *Theophraſtus inquit cortices quam plurima habent cacumina.*

Dioſc. Iis quæ Thuris, Caſſiæ, Myrti aut Amomi odorem ſpirant, minus ſuauitatis ineſt.] Hic Dioſcorides videtur voluiſſe præſtantiorem ſuauitatis odorem ſelectiſſimi Cinnamomi; nam ſi generatim diſſentiat, dixeritque Cinnamomi generibus, quæ Thus, Caſſiam, Myrtum, aut Amomum redolent, minus ſuauitatis odoris ineſſe, igitur hæc & conſimilia aromata, minus ſuaues fragrabunt odores, & Origani aut Amomi odor non erit optima ſuauitatis odoris nota; quandoquidẽ Amomum, Origani odore, & Origanum Amomi produntur. Dioſcorides hic Amomo, non Cardamomo comparauit, dixitque minus ſuauiter redolere: non intellexit tamen omnes differentias aut omne Cinnamomum Amomi aut Origani odorem fundere; ſed ait cum optimo Cinnamomo ſpeciem quandam reperiri, cuius odor Amomo aut Origano, vt antea diximus, proximus eſt.

Caſsia, Xylo-Caſsia, Pſeudo-Cinnamomum, Xylo-Cinnamomum, Xylo-Caſsia & Caſsia lignoſa.

CAſſiæ item complura genera apud Dioſcoridem, quæ iuxta odoriferam Arabiam gignuntur, & à negotiatoribus cum Cinnamomi partibus & varietatibus confunduntur. Colore item, ſapore & bonitate differunt vti Cinnamomum: *Sarmento craſſiore, tenui cute veriùs quàm cortice,* inquit

inquit Plin. *Amplitudo fruticis trium cubitorum,&c.* Quia frutices cæduæ erant, ideo longè minores,tenuioréſque. Proculdubio non differunt genere aut ſpecie, vt in Aduerſarijs diximus, pag. 425.ſed varietatibus. Hæc miſſa faciamus,quia tanquam inutiles rejiciendæ.

Pſeudo-Cinnamomum ſiue Xylo-Cinnamomum & falſum ligneumvè Cinnamomum aut ignobilior Xylo-Caſſia vilis,ſapore, odore, viribuſque effœtis; copioſè hodie venalis reperitur pro legitima Caſſia Antuerpiæ, Mediocaſtri Zelandorum & alibi. Et ſi egregiè conuoluta fiſtuloſaq; ſit: adeo tamen infirmi ſaporis exoleta aut euanida, ſolutarumque virium, & veluti decennium in naui aut horreis repoſitorijſvè inueterata,vt incendio quàm medicamentis vtilior videatur: Eoq; meritò Priſcis Pſeudo-Cinnamomum, quia illegitimum & Xylo-Cinnamomum vocatum, à cortice veriùs lignei & inertis ſaporis,quàm ab interno fragili,albo inſulſo & inſipido ligno, quale habuimus & ſæpe deguſtaſſe meminimus Antuerpiæ,quadraginta iam elapſis annis: Quare ſanè illud Plinianum de ignobili Xylo-Cinnamomo,quod nullius eſt honoris ob eius acrimoniam, Origano perſimilem; de cortice non de ligno id intelligendum: Hoc ipſum agnoſcit Dioſcorides. Optimâ tamen lege mihi perſuaſũ eſt à peritiſſimo & induſtrio piæ memoriæ viro Theodoro Clutio,Batauo Delphenſi Pharmacopœo,apud Indos Caſſiæ ſiue Cannellæ egregias & integras fiſtulas fraudulenter ad illorum potiones macerari,& euanidas ad nos à noſtris ſordidè auaris negotiatoribus in arundinaceis textis ſportulis. Idem mihi retulit quidam Antuerpianus materialiſta, ſiue Materiæ Medicæ mercator.

Eadem de Xylo-Caſſia, Lignoſavè Caſſia,& Pſeudo-Caſſia,quæ Xylo-Cinnamomo nobis objiciuntur,percenſere oportet;non de interno ligno albo tenello inſtar flagellorum Alni,aut Salicis Amerinæ; ſed de cortice aut fiſtuloſis conuolutis vulgaris craſſioriſque Caſſiæ corticibus, omnibus notiſſimis,aſtringentibns magis quàm reſerantibus.

Falſum iſtud ſiue ligneum Cinnamomum, aut Xylo-*Caſſia* ignobilior viliſque, ſapore, odore, viribuſque effætis, copioſè hodie pro optima Caſſia Antuerpiæ, Mediocaſtri Mattiacorum & alibi,venalis reperitur:quæ etſi egregiè conuoluta,fiſtuloſaque ſit;adeo tamen infirmi ſaporis, exoleta aut euanida,ſolutarumque virium,& veluti per decennium in naui aut horreis repoſitorijſvè inueterata eſt, vt incendio quàm medicamentis vtilior cenſeatur: Priſcis cóque meritò Pſeudo-Cinnamomum & Xylo-Cinnamomum à cortice lignoſo, & inertis ſaporis potiùs quàm ab interno fragili albo inſulſo, inſipidóque ligno, quale habuimus & nos ſæpè deguſtaſſe meminimus Antuerpiæ quadraginta iam annis elapſis. Quare ſanè illud de ignobili Xylo-Cinnamomo Pliniano, quod nullius honoris ob eius acrimoniam,Origano perſimilem,intelligendum de cortice non de interno ligno. Idipſum agnoſcit Dioſcorides.

Caſſiæ craſſior cortex,non eſt fruticis cæduæ,ſed annoſæ incæduæ arboris eiuſdem ſpeciei, qui ob denſitatem difficilius implicatur & in canalem conuoluitur, qualis in Aduerſarijs craſſiſiſſimi corticis Xylo-Caſſia; annorũ cæſionis varietate, plicatilis,craſſior,tenuior,delicatior & odoratior, & vti Salicti virgultis variat,pro ratione diuturnitatis,temporibus,intercapedinis annorũ cæſionis, loci,ſoli & cæli natura. Quo vetuſtior, eo magis aſtringens craſſarumque partium, etiam muliercularum & vulgi Anglorum conſenſu,experimentiſque quæ craſſioris,Cannellę corticibus vſu aſſuetæ ſunt.Sed Caſſiæ,Cinnamomi & Xylo-Caſſiæ pro ratione morborum & medicamentorum delectus faciendus. Quando attenuandum,Stillatitia,aut exiguum olei ad penetrationem, pro remedij formula,addi poterit, vt loco ponderis dupli Caſſiæ tenuis, pro Cinnamomi parte vna; æquale pondus Caſſiæ ſelectiſſimæ,addita guttâ ſtellatitij olei Caſſiæ tenuis, ſat erit. Vtrumque ſiquidem Cinnamomum & Caſſia, vt facultatibus conueniunt; ita vtriuſque capitis conſequentiâ annexa à Dioſcoride,qui ſemper ſimilima coniunxit:eiuſdémque enim naturæ eſſe & eoſdem effectus præbere dixit.

Dioſc.] *Cinnamomum omne (inquit) excalfacit, emollit, & concoquit, vrinam ciet; tam menſes quàm partus potum, aut ex Myrrha impoſitum pellit. contra beſtias, quæ virus eiaculantur, venenaq; conuenit: caliginem pupullis oculorum obuerſantem diſcutit,craſſitiem extenuat,lentigines,& vitia cutis in facie ex melle illitum detergit: contra tuſſes,defluxiones,aquam ſubter cutem fuſam,rerum vitia,& vrinæ difficultatem efficax eſt; vnguentis pretioſis inſeri ſolet. Tritum vino excipitur, vmbraq; ſiccatum, quò diutius eduret,reconditur.*

Deſunt hæc in Græco,inquit Ruellius.

(Eſt & quoddam Cinnamomum,quod aliqui Pſeudo-Cinnamomum appellant, perquam denſo atque craſſo ſarmento,longè tamen inualidius Cinnamomo,& odore & guſtu.)

Cassia Dioſcoridi.] *Vim obtinet calfaciendi, vrinam ciendi, ſiccandi & leniter aſtringendi. Conuenit ad medicamenta oculorum, quæ præſtandæ claritatis gratiâ concinantur, & ad malagmata. Lentigines tollit cum Melle illita, menſes trahit, contra viperarum ictus pota auxiliatur, aduerſus inteſtinas*

inteſtinas inflammationes omnes & renum vitia pota proficit. Feminis in ſolio deſidentibus aut ſuffimentis, prodeſt ad dilatationem vuluæ. Ea duplo pondere Medicamentis mixta, Cinnamomi vicem ſupplet ſi ipſum deſit: nam eoſdem effectus præbet, ad plurima perquam vtilis.

*Caſſiæ item complura genera (inquit) iuxta odoriferam Arabiam, craſſi corticis ſarmento, folijs Piperis. Eligenda fulueſcens, pulchri coloris, Corallij emula, perquam anguſta, longa, craſſa & fiſtuloſa, guſtu mordens, & cum aliquanto * feruore aſtringens, aromatica, vinoſo odore cuiuſmodi eſt, quæ ab incolis, Achi appellatur, ab Alexandriæ negotiatoribus Daphnitis. Huic præfertur craſſa, purpurea & nigricans, Zigir cognomine, quæ Roſam odore imitatur, præcipui in Medicina vſus. Secundum locum tenet antedicta. Tertia, cui Muſelitico blaſto, id eſt, Germini cognomen eſt. Reliquæ viles & quæ Aphemum dicitur, * nigra, inſuauis, &c.*

Delectus.
**Cum multo in Græco legit Ruell.*

Similior huic eſt Pſeudo-Caſſia, quam vt explicari poſſit; quæ guſtu coarguitur, cum nec acris, nec odorata ſit, &c.

** Sole magis excoctā nigrā arbitrantur.*

A natalibus Theophraſto, Dioſcoridi, & antiquis memoratis hodie deferri ad nos deſijt; delectus item, vſus & parandi ratio longè alia eſt, negotiatorum lucro inhiantium commendatiſſima; vt ex D. Gartiæ deſcriptione & Linſcoti Bataui noua ad Indos orientales peregrinatione, liquidò conſtat. Hæc impræſentiarum ſufficiant, quoad plura poſteris elucidarit D. Cluſius noſter, authoritate & rei veritatis ex Orientalibus Indis inueſtigatione, & noua Belgica reduce Battauorum claſſe, armis, viriſque giganteis maximæque ſtaturæ & ouantium nautarum, potentiſſima & ſplendidiſſima, Ichthyomaſtige ſæuiſſimo Luſitaniæ, Hiberijs maximè inuiſio.

Myrreus.] Serapium ſiue Chylarium è Cinnamomo cor exhilarans, refocillans & reficiens, iucundiſſimi ſaporis.

Recipit Cinnamomi ſelectiſſimi, ℔. 1. *vel q. ſ. Infundatur in Aquarum Boraginis, violarum, ana q. ſ. Vini Maluatici* ℥. 8. *Aquæ Meliſſophylli* ℥. 5. *Infundantur per diem naturalem in Balneo occluſo molliſſimo igne. Colentur per manicam Hippocraticam, & addita Sacchari albiſſ. q. ſ. in puluerem redacti, fiat vt Serapium Violaceum commendatiſſimum.*

Myrræus.] Gelatina Cydonitis laxatiua, delicatis & moroſis ſuauiſſima. ℞. *ſucci Cydoniorum* ℥. 20. *Sacchari* ℥. 12. *decoquantur ferè ad medias: poſtea adde muccaginis eorumdem ſeminum Cydoniorum* ℥. 10. *rurſus coquantur ad conſiſtentiam, & inter coquendum ſequentem affunde liquorem.*

℞ *Turbit ſelectiſſ. optimè contuſi, & Scammonij primæ notæ, ana.* ℥. 1. ß. *Succi acidi Cydoniorum, hoc eſt, parum decocti donec aceſcat, ſpiritus vini optimi, ana.* ℥. 5. *aut ſex. Infundantur, igne lento, optimè Vitreo vaſe occluſa. Deinde colentur per chartam bibulam vt artis eſt, affundendo Aquæ Cinnamomi* ℥. 4. *Aquæ Roſarum & Galangæ tenuis ſtillatitiæ ana.* ℥. 2. *fiat Gelatina limpida. Doſis à* ʒ. 1. ß. *ad* ʒ. 2. & 3.

Ex alijs ſimplicibus Medicamentis, pro ſcopo Medici etiam parari poteſt.

SVCCATIONES aliquot MEDICATÆ, AC PRIMVM DE LAVDANO OPIATO.

Caue à Diagrediatis Opiatis; nouiſſimis item biſtrionibus, Medicaſtris, adaculæ garrulitatis quorundam medicantium tyrociniis, cum ſimplicium, tum compoſitorum medicamentorum ignaris: Nec non vt adagio vulgatiſſimo fertur à Pharmacopœorū Quid pro Quo; & Cætera Notariorum.

Opiatæ vel Narcoticæ Confectiones, quæ torporem & ſoporem inducunt.

QVantæ ſolicitudinis anxietatiſvè Priſcis effrenatiùs Catharticorum Medicamentorum vſus fuerit; ſcitè nuperorum decantatiſſima & celeberrima methodicorum Practicantium Medicorum ſententia hæc, *Caue fili à Diagrediatis & Opiatis,* teſtatur. Infeſtantur ſiquidem à Scammonio, Diagredio, Colocynthide, vtroque Helleboro (quibus niſi corpore, ex Hypocratis decreto, prius agitato & commoto, non vtendum) Turbith, Tithymalis, Eſula, Mesereo, Chamælea, Thymelæa, Opio, Meconio, & ſimilibus. Si autem Scammonij aut Diagredij, à halitu viroſo ſuo caſtigati vſus verendus; quid cenſendum erit de periclitatoribus circumforaneis erufcatoribus ſe Philoſophos oſtentantibus, & tonſoribus, qui quotidie ſupinâ audaciâ ſine periculi metu, Scammonio crudo, hoc eſt non præparato aut correcto, Colocynthide, Euphorbio, Laureola, Helleboro vtroque, Pſeudo-Elaterio, Helleboraſtro, Aconito, Opio, Meconio, Mercurio præ-

præcipitato, Stibio à Chymiſtis parato, Panacea, Sublimato ad fucum, & huiuſmodi nullius delectus, quæ ſuâ malignitate & acrimoniâ Auripigmenti aut Arſenici modo, vellicando vel inteſtina aut ventriculum vlcerando & corrodendo, humores quos recipiunt, euacuant, abutuntur. Magiſtratus ſanè indigni ſunt, vt Syluius inquit, qui in hos carnifices ſcutica dignos, non animaduertunt; ſed cum mundus immundus ſordidioribus ferculis, tumultuaria temeritate ineſcatus, magis infœlici Lolio & ſterili Auena delectetur, quàm peroptimis frugum generibus, falliq́ue velit, neceſſariè decipiatur oportet. Ignobiles tamen iſti ſophiſtæ & Medicraſtri, ad capiendos hominum animos: ſuis hiſce medicamentis ſæpe objiciunt impunè rudes præpinguis Mineruæ naucleros, opiliones, vaccimulgos, vulgi fæcem, maximiq́ue ruſticam vilem Borealium tractuum turbam, vſos & abuſos. Quærenti cauſam, cur non lædantur, in promptu reſponſum, huiuſmodi homines larido rancido Butyro vti, Oleo, caſeo muſteo, ſero lactis, butyro & caſeoſa parte ſeparato, & pinguis eſcæ illuuie, immundis ſuum ferculs victitare, & conſimiles genij indulgentias illis in delitijs & volupe eſſe: quotidiano etenim horum eduliorum eſu infarcta, aut farciminis inſtar referta, turgida, laceſſita, longâque die ventriculis & inteſtina aſſuefacta, conſimilique blennoſo aut pituitoſo chyllo illita, munita, obruta, ſtupefacta, fluida & laxè latéque diffuſa, non repentè philtris, medicaminibus acrioribus, corrodentibus, viroſis aut virulentis offenduntur, afficiunturvè: induruerunt ſiquidem adeo vſu & conſuetudine heluonum & guloſorum ventriculus & inteſtina, vt ſpretis vellicantibus aut vlcerantibus medicamentis, non magis lædantur quàm ruſticorum manus, crura & pedes à ferociſſimis ſpinis, aut bos à ſtimulis. His verò ferculis, ſordidâque victus ratione; latioribus, ſpatioſiſſimiſque, obtuſioribus hebetioribusvè factis inteſtinis; acria, deleteria & Opiata antidota, quaſi intactis, illæſiſque per ea permeando illabuntur & excernuntur; quæ neque pondere aut quantitate maiore, aut mole moleſtiora ſunt, quàm vnica faba operoſis efferueſcens ebullitionibus maximo in lebete aut cortina (Brabantorum vernaculo adagio, **Een boone in eenen Brau-ketel**) agitata; aut piſciculus minutulus in immenſa, profunda vaſtaque maris voragine aut gurgite.

Si verò mollicellus, languidus, delicijs deditus aut Bilioſus, hiſce rudioribus, indomitis, immitioribuſque turbulentis medicaminibus vtatur; proculdubio ſæpe periclitabitur vita & perpetuis ſymptomatibus infeſtabitur. Sed fruſtra conqueror, & ſurdis cano: Hæc autem deplorata periclitabunda, & mille periculis obnoxia, ſalutis prodiga gens & ætas, tanquam duobus corporibus donata videtur; vno periclitationibus, ſorti & fortunæ expoſito; altero in archa aſſeruato & cuſtodito.

Quidam vno ſacculo Antimonium, alio Opium geſtant ſiue vna manu ignem, altera verò aquam, anodinam; vtroq; autem necem.

Quid verò cenſendum de MECONIO, vſu & abuſu quotidiano vbique terrarum pro vero OPIO diſtracto? ambo, ſcilicet Meconium & Opium, non modo externis, verumeatiam internis remedijs ſtuporem, ſoporémque etiam læthalem, non ſecus ac HYOSCIAMVS, ſi quis abutatur, facillimè repentè inducit, calore natiuo & facultatibus extinctis, ſtupefactis; perpetuo doloribus vindicatis & perſanatis, in ſempeternum ab omni malo liberatis.

Opij & Meconij abuſus, funeſtiſſima, mœſtiſſimaque memorabilia plura meminimus exempla facinoroſa. Inter cætera ſpectaculi miſeri teſtes fuere doctiſſimi quondam collegæ ſuauiſſimi, apud Medioburgenſes Selandorum doctores Medici D. Adrianus Petri & D. Gulielmus Henderickeſſ. exhibitæ à pagano medicaſtro templi cuſtode Flandro inter obſtetrices ſagaces, ſtolidas inquam, coryphæo & Aſello Arcadico, parturientiumque lethifero amico, meri Meconij potiunculæ vxori honeſtiſſimi ciuis Iohannis Bins vocati, coxendico dolore affectæ; alioqui robuſtæ naturæ, inſomnes ſolùm noctes agentis, quæ illico, paulò poſt calamitoſè miſeréque obdormiuit, necdum experrecta, ſomno ſempeterno conſopita. Quamplurima exempla in medium adferre liceret, ſed breuitatis ſtudioſus ſuperſedendum duxi.

Inter antiquiſſimas Opiatas & ante Galeni tempora præſtantior nobiliórque habita Philonis Antidotus carmine deſcripta, quam Galenus, Aegyneta & Meſueus ſequuti ſunt: conuenitque cum Philonio Romano Nocolai ad frigidos, cholicos, nephriticos, podagricóſque affectus ſopiendos, eorundemque ſymptomatum cauſas delendas.

Quantum ad *Requiem Magnam Nicolai* attinet, quæ efficacior vtiliórque eſt acrioribus vaporibus capitis ſomnos interrumpentibus & leniendis, arcendis, ſoporandiſque, non eſt æquiparabilis aut æquivalens in expugnandis frigidis cholicis affectibus, ſimilibuſque cruciatibus eorumque cauſis & ſymptomatibus; quia pauciora calidiora ſimplicia recipit ad reprimendam & caſtigandam *Opij* & ſeminis Hyoſcyami frigiditatem, altius penetrando ad diſſolutionem materiæ cronicorum frigidorum morborum, remotioribus locis collectæ & contentæ. Philonium recipit Piper, Caſtoreum, Euphorbium & Pyrethrum, quæ narcoticam vim noxiámque & viroſam Hyoſcyami

&

& Opij refrænant, noxiævè,viroſæque qualitati refragantur aut reſiſtunt; altiùs penetrando, vt modo diximus,digerunt,craſſa incidunt,& flatus diſcutiunt. Spica& Crocus humorum ſuperflui-tates & vitia concoquunt,diſcutiunt & reſoluunt;quemadmodum Xylo-aloes & Myrrha,vt abundè in noſtris ſtirpium illuſtrationibus diſſeruimus.

Egetea ſiue Zazena Meſuæ,non multùm à Philonio differt,ideo non opus eſt diſpenſare. Dia-Olibano raro etiam vtimur.

Hodie parantur ſuauiores , nitidiores , elegantiores & temperatura moderatiores Opiatæ Confectiones , aut earundem Succationes ; cùm ad capitis, tùm ad pectoris Pleuritidem, renum & viſcerum affectus, Gonorrheam & ſanguinis eruptiones, ex Succino cæteriſque.

In morbis febre complicatis, Lachrymæ, Euphorbium & Caſteorum, quæ quia in hiſce compoſitionibus recipiuntur, plus iuſto calfaciunt,ſuſpenſa ſunt,& periculo non carent.

Laudanum Opiatum Th. Paracelſi & Germanorum.

PEritiores Chymicæ artis profeſſores maximo in honore habent,magnificeque extollunt,& ob eximias dotes pro ſecreto non reuelando,celant hoc liquamenti ſiue antidoti genus. Quidam ne detegatur, myſtico verbo Thebaicum abſolutè vocant, à loco aut regione commendatiſſimi Opij. Variæ huius noſtræ ætatis Medicamenti ſunt deſcriptiones; vnuſquiſque ſua præfert. Iam viginti annis elapſis conuictor olim ſuauiſſimus Montiſpeſſuli & veteri amicitia coniunctus Doct. Carolus Battus Belga,mihi hoc Opiatum Theoph.communicauit & deſcriptione donauit,accepta a fratre ſeniore Doctore Medico & practico apud Orientales Germaniæ principes. Satis conuenit cum deſcriptione Theop.Paracelſi ab Andernaco exhibita, ſed ʒ.ß. ſuccationis radicis Alterci albi habet & Mumiæ gr.tria; ille verò cochlear medium præſcribit & Mumiæ ℈.1. vterque habent ℥.1.ß. ſpecierum Diambaru pro ʒ.3. Opij. Conueniunt in Succini & Coralliorum Magiſterijs. Andernacus Croci Orientalis ℈.1. Battus ℈.ß. tantum & Moſchi gr.4. Andernachus Moſchi aut Ambræ, ſiue Olei ex Moſcho aut Ambaro grana tria: additque vnicornu quatuor grana. Alij tantundem lapidis Bezar addunt,quæ quantitas inepta eſt.

Huius celebratiſſimi & glorioſi Medicamenti aliquot præſtantiores verioréſque deſcriptiones, quia celant iſti nummis inhiantes, poſteritati patefacere libuit, præteritis aliquot Laudani præparationibus,pro arbitrio quorundam Pharmacopolarum & Chirurgorum leuiter, neque ſatis tanta in re eruditorum, compoſitis: quandoquidem nullas compoſitiones magis verendas Antiquitas & noſtri temporis experientia docent. Quidam pondera Narcoticorum augent,alij ſubſtrahunt: alij Hyoſcyami duplo & nimio pondere ad Opium addi volunt; id quoque ſequutus eſt Paracelſus & eius aſſeclæ,imitatione partim Philonij,partim Requiei Nicolai Myrepſici, febricitantibus Philonio minus noxiæ,quia moderatur & caſtigatur Narcoticorum noxa Opij,Hyoſcyami,Mandragoræ & Papaueris,ſine calidiſſimis Opij in morbis frigidis, antiquorum legitimis emendatoribus Euphorbio,Pipere,Caſtoreo,Pyrethro,& ſimilibus; ſed ſola Nuce Moſchata,Cinnamomo & Zingibere,ſeminibus frigidis,lenientibus Santalis & Tragacantho retuſis.

Hæc periculoſiſſima pernicialia antidota,optima ratione perpendere valetudini indulgentibus operæprecium; neque facilè cedendum periclitatoribus audaculis, ſordidè auaris, qui narcoticis non fermentatis & contra leges artis paratis, ſtuporem inducunt, & perennem ſomnum conciliant; quibus abundè in prologo non eſſe vtendum ante fermentationem ſex menſium diximus.

Non minùs accuratam diligentiam requirunt & merentur Cathartica Medicamina, quæ negligenter hodie parantur.

Laudani Opiati deſcriptio D.Car.Batti non contemnenda.

Recipit Opij minutim inciſi, ʒ.2. Mumiæ ℈.1. Succationis radicis Alterci albi cochlear medium. Hæc ſimul vno immittito vitro anguſti orificij. In alio indito vitro ſpecierum Diambaru, ℥.1.ß. affundendo ſpiritus vini quantitatem ſufficientem: Digerantur ſolis feruore vitro occluſo,vel Balneo per dies quatuor: deinde ſuperfundito ſpiritum hunc per inclinationem colatum miſturæ Opiatæ in phyala vitrea compoſitæ, vt hoc ſpiritu vini imbuta,fiat quaſi pulmentum: exponatur ſoli tribus diebus & affundendo iterum itidem vini ſpritum, perſtentq́; infuſa: & hac lege aut formula hic labor ter repetendus, nouem dierum intercapedine. Denique exciccetur,& denuo imbuito vino ſtillatitio vt priùs addendo Magiſteriorum.

riorum. Corallij rubri, & Succini flaui, ana.℈.1. Moſchi, gr.4. Croci Orientalis, ℈.ß. Fiat maſſa catapotijs formandis idonea. Doſis à granis 8. ad 10. 12. 15. & plura pro ratione morbi & corporis.

Obſeruatio G. Andernaci in Laudanum Opiatum Theophr.

Hoc auertendum eſt, eiuſmodi catapotijs vtendũ non eſſe, niſi nimia neceſſitas vrgeat, & corpus antea probè purgatum fuerit; ſunt enim illa ex vehementibus medicamentis & ſtomacho alienis parata, quod pauci obſeruare videntur; eoq́ minimum ipſorum pondus deuoraſſe ſatis eſt: aliàs ſæpè ægrum cum morbo è medio tolles.

L'Obel. Appoſitè dixit Andernacus Laudanum fieri ex vehementibus medicamentis, &c.] Hic tamen animaduertere oportet virus Opij & Hyoſcyami, Apollinaris herbæ vocatæ, emendari infuſione copiæ ſpecierum Diambaru, Croco, Cordialibus & vini ſpiritu. Hyoſcyamum fortè Apollinarem herbam dixere, quadam ad Apollinis nomen alluſione, quia infernalis telis et arcu noxius Deus item iudicatur; aut contra quia ſalutem morbos abigendo, tuetur. Hyoſcyamus autem cerebro, cordi, ventriculo, et viſceribus noxius eſt. Hoc ſanè Laudano maxima cum cautea vtendum, probo: quod tamen præceptum non audiunt quamplurimi aromatarij, Medicaſtrorumq́; cohors, qui auſo potiuntur.

Inter LAVDANI genera à D. doctiſſ. Libauio in collectaneis Alchemiæ ſuæ, præferendum illud mihi videtur à Iohanne Hart. Beyro miſſum, quod non multùm differt à ſuperioribus, *ſed pro ʒ.3. ſucci Alterci totius floris albi inſpiſſati, habet Mumiæ veræ gr.24. ex ſpiritu vini extractæ, Infuſionis ſpecierum Diambaru ſeſquiunciam; ſeſquunciam extracti Opij, id eſt, quadruplum ſuccationis Alterci, additis eſſentiæ Coralliorum rubeorum, Succini albi, ana. ʒ ß. Eſſentiarum Margaritarum, Auri, quindenis granis. Croci, Caſtorei, Vnicornu vel Lapidis Bezar, ana. granis octenis:* quæ quantitas longè minor videtur. *Ambræ griſeæ ſiue cinereæ, Moſchi aquâ Cinnamomi ſolutorum, ana. granis ſeptenis. Huius Laudani inuentor prædicatur Paracelſus. Hæc Libauius.*

Nuperorum commendatior Laudani deſcriptio apud Londinenſes vſitatiſſima D. Ioſepho glorioſè, ſed perperàm aſcripta.

Sunt qui huius loco ſumunt olei Caryophyllorum ʒ.ß.

Recipit Caryophyllorum contuſorũ infuſorum in. ſ. q. menſtrui Botryitis ℥. 6. fiat ex arte Succatio. Specierum Diambaru, Succationis radicis Apollinaris, Opij præparati, an. ℥.3. Croci ℥.1 ß. Mumiæ ʒ.2. Menſtrui Botryitis q. ſ. Digerantur iuxta artis leges chymicè, & fiat ſuccatio ſecunda, priori permiſcenda, addendo Tincturæ Margaritarum ʒ. 9. Tinct. Coralliorum & Magiſterij Carabis, an. ʒ.6. Cornu Monocerotis ʒ.1.ß. Ambræ cinereæ ʒ.1. Moſchi ℈.1.

L'Obel. In hoc Laudano Caryophilli, pari ſex vnciarum pondere, vtriuſque Opij & ſucci Hyoſcyami, ſingulorum nempe trium vnciarum, id eſt, ſex diuiduntur.

Opiatis Crocum addidere priſci, cuius tamen pondus in hac Laudani deſcriptione longè ſuperat omnium deſcriptionum Croci doſes: & niſi admodum pauca quantitate exhiberetur, caput magis grauaret quàm leuaret, et cor auocatis ſpiritibus læderet, eadem qua capite de Croco in Dioſcoridem, diximus ratione, in noſtris ſtirpium illuſtrationibus.

Laudanum Godefridij ad pectoris vitia.

Iſtis Laudanum ſubiunximus piæ memoriæ D. Godefridij à Bremen, Pharmaceutices & Chirurgices callentiſſimi ad Pulmonum affectus.

Addi poteſt Glycyrrhizæ ſuccus.

Recipit radicum Helenij recentium, ℥.3. Rad. Iridis Florentinæ, ℥.1. Thebaici, ʒ.6. Baccarum Iuniperi, Succationis florum Papaueris Rhæadis, an. ℥ ß. Seminis Alterci albi leuiſſimè contuſi, ʒ.3. Cinnamomi ʒ.2. Cariophyllorum ʒ.1. Croci orientalis ʒ.ß. Condiantur in ſ. q. vini rubelli, ex arte fiat Chyliſma.

Aliud Thebaicum eiuſdem ad Nephriticos.

℞ *Radicis Angelicæ ℥.1. Glycyrrhizæ raſæ tantundem. Granorum Iuniperi ʒ.6. ſeminis Dauci, Fœniculi, an. ℥.ß. Cariophyllorum, Cinnamomi, an. ʒ.2. Macis ʒ.1. Croci ℈.1. Infundantur in ſ. q. aquæ Cinnamomi biduo, calore Balnei. Colaturæ adde ſucci Thebaici ℥.1. Succationis radicis Hyoſcyami albi ʒ.1. Succationis Papaueris Rhæadis, ʒ.3. fiat Chyliſma ſecundum artis præcepta.*

Laudani

Laudani Opiati præſtantior formula vſus frequentis apud pleroſq́; Germaniæ celebres Medicos à D. Io. Wolffio, & L. Myrreo ſocietatis Pharmacopolij Reginæ accepta.

℞ ſpecierum Diambaru ℥.2. Opij ſpititu vini optimè præparati & defæcati, ℥.1.ß. Succationis Radicis Alterci eodem modo præparatæ, ℥.1. Caſtorei optimæ notæ, ℥.ß. Eſſentiæ Croci, ʒ.2. Alcool vini q.ſ. Infundantur loco calido per dies octo, colentur & exprimantur. Rurſus infundantur, addito nouo Alchool & exprimantur, hoc ter repetito labore. Poſtea omnes colaturas diſtilla in Balneo Mariæ ad Mellis conſiſtentiam: Tum recipe diſſolutionis Margaritarum, Coralliorum rub. Magiſterij Succini, an. ʒ.2. Miſceantur ſupradictis & perſtent in degeſtione vt loquuntur per 12. dies; & redigantur in formam maſſæ pilularis, cui in fine adde Moſchi ℈.2. Ambari cinerei, olei Caryophyl. olei Cinnamomi, an. ℈.1. Olei Macis, ℈.ß. fiat Opiatum.

Catapotia Anodina Rondelletij.

VArio ſcopo diuerſimodè à Medicamentariæ artis peritis medicis, Catapotia Anodina, eorumdemq́ue Chyliſmata præſcribi poſſent.

Rondelletius ad cholicos affectus huiuſmodi catapotia parabat : ℞ ſpecierum Diagalangiæ, ʒ. 2. ſpec. Aromatici Roſati, ʒ.1. Caſtorei, Opij, ana. ʒ.ß. Piperis, Croci, Myrrhæ, ana. ℈.ß. Euphorbiæ, gr.10.

In Nephritico dolore addebat ſingulis dragmis, Succini præp. ℈.1.

In coniuncta inflammatione, Euphorbium, Piper & Myrrham demebat. *Opium in vino paſſo ſiue Maluatico diſſoluitur, piſtillo callido & pillulæ minutiſſimæ formantur.* Doſis duæ aut tres.

Laudanum duplex deſcriptionis noſtræ.

Omnibus Laudanis, Opiatiſque antidotis exactè perpenſis, duo moderatiora mihi elegi, quibus non vtor, niſi magnâ ſymptomatum ſæuiſſimorum vrgente neceſſitate.

Recipiunt Opij Thebaici ʒ.10. diſſoluti in parua quantitate aquæ papaueris Rhæadis aut Lactucæ, & molliſſimo igne deſpumati.

Succationis corticis radicis, ſeminum recentium, foliorum & florum Apollinaris herbæ floris albi quadam Dioſcoridis imitatione extractæ, & eodem, quo diximus, Opij modo deſpumatæ, ʒ.5.

Spumæ autem Opij & Hyoſcyami diligēter auferendæ, quia pernicioſiſſimæ, in remedijs internis præſertim. Vbique paſſim cum externis, tum internis Hyoſcyamo nigro abutuntur Medici, Chirurgi & Pharmacopœi, animo non aduertentes, tanquam abdicatum à Dioſcoride & antiquis damnari: album vt quod mitiſſimum eſſet Medici recipere Dioſcoride authore.

Caryophyllorum, Cinnamomi, ſpec. Dambaru, ana. ℥.2. Specierum Aromat. Roſ. Diamargarit. frig. ana. ʒ.6. Spec. Diatragacanthi frigidi, Croci, ana. ℥ ß. Spec. Diagalangæ, Piperis, Caſtorei, Myrrhæ, an. ʒ. 1.ß. Bitumis Iudaici, Indici, aut Gallici, ʒ.2. Euphorbij ℥.1.

Infundantur omnia ſecundum artis leges, varijs vitreis organis vt ſupra monuimus: circulentur chymicè & fiat omnium vnita mixtura & Succatio ex ſufficienti q. menſtrui Botryitis. Quibus peractis, commiſceto diſſolutionis Margaritarum ex ſucco ſtillatitio Berberis aut acidorum Granatorum paratæ, ʒ.4.

Tinctura Coralliorum, Magiſterij Succini flaui, an. ʒ.2. ℈.2. Sigilli Lemnij. ʒ.2. Cornu Monocerotis aut lap. Bezar, ʒ.1.ß. Ambræ cinereæ, ℈.2. Moſchi ℈.1. Fiat omnium abſolutiſſima vnitatis miſturæ.

Laudanum Opiatum noſtrum in morbis calidis.

Recipit Laudani præſcripti mediam partem, ablatis Pypere, Myrrha, Caſtoreo & Euphorbio: Horum vicem ſupplebunt, Scordij, Meliſſophylli, an. M.3. Dictamni Cretici aut pulegij Ceruini M.1.ß. Seminis Citri, Cardui Benedicti, Acetoſæ, Portulacæ, Aquilegiæ, Lactucæ aut Intybi, ana. ℥.ß. Infuſionis florum Violarum & Borraginis ſingulorum ſeſquiunciæ paratæ in ſ. q. ſuccorum Borraginis & Scabioſæ limpidiſſimè defæcatorum. Fiat omnium conditura ex prædictis ſuccis & ſ. q. vini Maluatici ſiue paſſi; & tandem liquamentum, omnibus tranſcolatis & probè mixtis ſecundum artis leges.

Cinnamomum Opij alexipharmacum & veneficijs amoliendis eſt, Dioſcoride authore, libr. 6. Bitumen Indicum præfertur Dioſcoridi, Officinæ Iudaicum commendant. Reperitur etiam hodiè optimum Bitumen liquidum, validi adeo odoris, vt vicina loca eo inficiantur, in Galliæ tractu

Anuergne

Auuergne vocato, prope *Clermont*, Picis modo fonti innatans, qui vernaculè *fonte de la Pege*, Picis fons dicitur, cuius in Diambaru meminimus. Lugdunenſes Myropolæ hoc lucri cauſa per Germaniam, Belgiam & Italiam diſtrahunt; quo fœliciter ad vteri ſtrangulatus, procidentias, muliebréſque purgationes, vti Dioſcoridis æuo, cum Caſtoreo & vino, potu eliciendas vtimur. Commendatur etiam Dioſcoridi & ſerpentium morſibus & celiacis in catapotijs auxiliari proditur, & cum Aceto potum diſcutere ſanguinem concretum.

Rondelletium præceptorem meminimus, rationem abuſus in hunc vſque diē Arabum *Mumiæ*, ſiue Piſſaſphalti Dioſcoridis & Græcorum docuiſſe. Aſſerebat enim Medicantium vulgus, in præcipiti lapſu & læſione interna ſolitum ad ſanguinem concretum diſcutiendum, incredibili celeritate ad ſepulchretorum monumenta gradum præcipitare, indéque Aſphaltum vel Piſſaſphaltum promiſcuè, quo vulgi & pauperum corpora mortua condiri, vti hodie etiam Principum, Regum, magnatum & illuſtrium virorum corpora Myrrha, Aloe, Nardino, Opobalſamo & Aromatibus ſolent deferri: vndéque factum vt ſæpe conditam & aridam carnem, totumque cadauer pro conditura & conditorio attulerint, affectiſque corporibus pro legitimo Bitumine aut Piſſaſphalto exhibuerint; eodem adhuc in hoc tempus putiduo, Chriſtianis horrendo, vulgi Medicorum, Medicaſtrorumvè turbæ, Chirurgorum & Pharmacantium errore & inſcitia: qui Sperma Ceti cum Pice, & Erythrodani puluerem ad concretum ſanguinem præſcribunt, minimè peccant.

Piſſaſphaltum tantâ copiâ Venetias deferri ſolet, vt onerarijs actuarijſque nauibus & lembis picandis, Picis naualis vicem ſuppleat; cuius penuria Veneti Pharmacopœi hoc Piſſaſphalto in puluerem redacto (quia facillimè in glebas concreſcit) vti coguntur in vnguento Baſilico. Arabes, Chymiſtæ, barbari et præſtigiatores delectantur Mumiâ iſta factitiâ impoſtorum, & ſuperſtitioſis mortuorum phantaſmatibus ſiue ſpectris & laruaris inferorum vmbris, buſtorum ſemiuſtorum, ſepulchrorumque terrorem incutientibus formidinibus, vt admirationi ſint hominibus idiotis, & pluris fiant illorum pharmaca in ſterquilinio parata; addito ſale aut nitro ex cadauerum cineribus, aut carne putrefacta, fune, laqueo, ſuſpendióve defunctorum ſepultorumque compoſito, & meram incomparabilem *Panaceam* credito.

Huius Laudani vſus, non magis verendus quàm Theriaces, Mithridatios, aut Dioſcordij antidoti, modo fideliter & optimè paretur, & exhibeatur ijs quibus conuenit, iuxta Hippocratis exemplum & decretum, *Quos quando & qualia purgare oportet*. Eadem tamen cautione & circumſpectione, crudæ, coctæ, humidæ & ſiccæ materiæ opus eſt, qua in Theriaca aut Mithridatica antidoto, ne ex ſimplici febre, duplicem faciamus, cruda impactâ materiâ, chronicorum morborum ſobole & fomite: Quapropter horum et ſimilium promiſcuus quotidianus vulgi, populariumque medicaſtrorum vſus et abuſus ſæpiſſimè improbandus.

Lemnia virulenta pharmaca domat, & illorum ad cor penetrationem inhibet, Caſtoreorum liquefacit pituitam tenacem.

Auri diſſolutio.

DIſſoluitur aurū, & potabile, vt loquuntur, redditur præparatum ex optimo ſpiritu vini & Tartari cum ſale ſuo & lapillis, in frigido chymicè diſtillati, per Antimonium prius, vt ſolent aurifabri, exactiſſimè purgatum. Deinde ℥.ß. eius foliati ſiue in folia redacti ſpiritu Aceti mordaciſſimi ſoluta, iterum purificetur, & tandem ℥.6. prædicti ſpiritus vini alcholiſati digeratur 30 diebus; & denique in eximium liquorem artificioſè redigantur, Balnei calore gradatim aucto. Poſtea aqua communis diſtillata affunditur & toties diſtillatur per inclinationem, donec ſal & phlegma illi immixtum deduxerit.

Coralliorum & Margaritarum ſolutio & tinctura.

NOn minori artificis ſolertia diſſoluuntur Margaritæ et Corallia, addito Nitro præparato & defæcato, menſtruiſque magiſterio conuenientibus; eliciunturque tincturæ, calcinatis lento igne, ne tincturæ euolent.

Alia ſolutionis optima ratio.

℞ Fæcis acerrimæ q.ſ. Aceti, diſtillati calcinetur, & affuſa q.ſ. Aceti diſtillati, diſtilletur denuò.

℞ Laminas

℞ Laminas Auri per ſtibium repurgati q.ſ. Soluuntur facilè ex ſupradicto Aceto: abſtrahitur per deſtillationem: puluis remanens abluatur à ſalſedine & aciditate. Hic puluis reuerberetur, & ſpiritu vini in digeſtione, vt loquuntur, extrahitur tinctura. Vel hic puluis ſoluatur aut extrahatur in digeſtione per aquam Salis artificialis.

Aqua Salis diſtillatur per lateres in puluerem redactos.
Loco Aceti, aqua ſoluens talis eſſe poteſt.

℞ Aquæ Fortis ex Nitro, Vitriolo, & Alumine, quæ abſtrahatur à ſale exiccato: Hæc enim aqua ſupplet vicem aquæ Regiæ pro ſolutione Auri. Tandem, vt ſupra, extrahatur Spiritu Vini tartariſato, vel aqua Salis.

Aqua Salis alia.

℞ Salis torrefacti, pulueris Carbonum Quercinorum, ana. Miſceantur, deſtillentur vt aqua Fortis; erit aqua Salis.

Acetum illud optimum eſt ad Tincturam Coralliorum & Margaritarum, hoc modo.

IN puluerem ſoluuntur ſupradicta, indunturque in phyalam longo collo, quantitate paruâ, Aceti præparati bonâ copiâ affuſâ. Stent in loco calido ſuper cineres donec Acetum rubeſcat; per inclinationem ſeparentur: Reſiduo affundatur aliud Acetum: Hic labor repetendus donec tota ſubſtantia ſit reſoluta. Tandem Acetum ab hoc abſtrahatur; puluis à ſalſedine aquâ abluatur calidâ, cui vinum Alcholiſatum affundatur; tandem Tinctura in digeſtione extrahatur. Illa eſt Tinctura & Medicina.

Sed Magiſteria ita fiunt ex omnibus etiam Gemmis.

℞ Corall. Salis Nitri, ana. Comburantur aliquoties repetito Sale Nitro: Abluta à Sale Nitro reſoluantur Aceto prædicto. Tota ſubſtantia reſoluta & coagulata vna cum Tincturâ Magiſterium dicitur.

Catapotia Aurea ad luem Veneream, accepta beneuolentia & humanitate amiciſſ. V. D. D. Malach. Bernard apud Rotomagenſes Medici clariſſ.

℞ Auri puriſſimi limati ſubtiliſſimè Drach. 4. Hydrargyri præparati cum vrina, Aceto, Sale, & Oleo communi q.ſ. ad parandum amalgama; cui affundes aquæ Fortis Regiæ q.ſ. ad calcinationem. Quod ſi non ſat cito fiat, impones igni lento donec euanuerit hydrargyrum. Poſtmodum toties lauabis aquâ Roſarum, quoad nulla amplius adſit ſalſedo aut acrimonia in auro calcinato, quod deinde terito ſuper porphyrio aut marmoreo lapide, addendo paulùlum ol. Caryophyllorum. Tunc recipe pill. Aggregatiuarum ℥.2.ß. Theriaces Andromachi antiquæ ſelectiſſ. ℥.1.ß. Boli Armeni & Corally rub. præparati, ana. ℈.2. conſer. Roſar. ℥.3. fiat maſſa pill. quæ fermentetur in ol. prædicto, & formentur pil. 4. ex ſcrupulis duobus; quarum ſumat duas, horis matutinis ieiuno ventriculo; alteras duas, horis duabus à leui cæna, prius purgato corpore.

Pul. Albus ſiue Mercurius laxatiuus (mihi ſuſpectus, vt huiuſmodi pleraque quæ ſequuntur, præterquam in lue venerea) fucus niueus præſtantiſſimus, tanquam arcanum incomparabile & ſublime, non reuelandum, abſconditus à Chymiſtis.

Recipit Mercurij Sublimati ℥.6. Mercurij crudi ℥.3. (alij ℥.1. tantuum addunt.) Triturantur diu piſtillo & mortario ligneo nitidiſſimo ad ſummum candorem vſque: Aliqui addunt ſalis chy-

micè albiſſimè depurati q.ſ. Tum ad delendam acrimoniam Sublimati & ſalis limpidiſſimam aquam pluuialem vel fluuialem colatam affundunt, macerant per 12. horas. Tricenis vicibus & pluribus hic labor repetendus. Poſtea exiccabitur ſubſidens niuei candoris puluis, effuſâ aquâ vltimâ, igne lento, vel cineribus, aut arena calidis. Quidam ℈.1. pro doſi exhibent. Quouis modo cùm cautela vtendum, etiámque ad Fucum, quia dentes & os afficit, vti omnia medicamenta ex Hydrargyro parata ad affectus Venereos.

A nobis plus ſatis inculcatum; Lippis item & tonſoribus notiſſimum eſt, Empyricos hodie regnare, & optimos Medicos frigere. Hodie namque Medicaſtri, Medicamentarij & Tonſores vbique paſſim in aquilonicis plagis, etiamque alibi ad ægros vocantur, & boni Medici, vt plurimum excluduntur, ne vulgi ineptiæ aſininæ detegantur, nec non niſi omnibus conclamatis accerſuntur, & poſt bellum auxilium expoſtulatur. Vulgi ſiquidem Medicaſtrorum experimenta, Scammonium purum non correctum, Puluis Præcipitati, Antimonium, Puluis Sanctus Maledictus, Puluis Paſſauantius, & huiuſmodi nullius delectus Medicamenta dubia, fallacia, malè præparata, ancipitis & perniciosæ facultatis, nobiléque malum, quia abutuntur, cum ſint; aliquot, inter indigeſtæ molis quam plurima, ſelectiora, præſtantiora & emendatiora à Ludouico Myrreo Pharmacario Regineo accepta enarrare libuit.

Lud. Myrreus. Præſtantior Turbith Mineralis deſcriptio.

Recipit Mercurij crudi, ⌊*Fugitiui ſenioribus practicis Monſpelienſibus, quia male audit apud plebeos, vocati* ℥.4. *Sublimetur ex ſalis Hiſpanici defæcati & præparati, & Vitrioli, ana.* ℥.1.ß. *vel q.ſ. Poſtea infundantur per diem naturalem in ſ.q. Mordacis vini ſiue Aceti acerrimi (non Bieræ) & ſalis Hiſpanici aut Gallici purificati, & eadem muria ſæpe mouendo, exactiſſimè abluatur, & Mercurius ad priſtinum ſtatum redeat, ſiue iterum reuiuiſcat. Deinde mortificetur ex* ℥.4. *Olei ſelectiſſimi Vitroili: Infuſa perſtent per octo dies, occluſa exactiſſimè vaſe vitro fortiore dupliciq́; lato fundo, anguſti orificij, quali vtuntur aurifices. Hic labor ter repetendus, nouatis oleo Calchanthi & Aceto, addendo auri puriſſimi ſolutì aquâ Regiâ* ʒ.2. *His peractis abſtrahatur oleum per tertiũ gradũ, & in tenuiſſimum puluerem redigetur Mercurius. Dein aquâ fontanâ ſexies, ſepties & plurimum abluatur. Tum demum ſimiliter Roſaceâ colluitur, quæ in Balneo euaporando exhalet ad exactam Turbith Mineralis ſiccitatem: Cuius pars impurior ad externos Chirurgicos vſus ſeparatur: purior autem, quæ aurei coloris eſt, recondatur. Doſis à gr.4. ad 6.*

Pul. Vomitorius albus, quo in tertiana vtuntur. Pul. Benedictus Chymicis. Myrreus.

℞ Stibij crudi ℔.2. *Mercurij ſublimati* ℔.1. *pulverizentur per ſe in porphyreo lapide. Miſceantur indanturq́; Retortæ Vitreæ: diſtillentur lento igne (adhærebit vitro fuliginis inſtar) aptato amplo recipiente vitreo vaſe. Deinde vas apertum aeri expone, vt exhalet fætor. Sicq́; octo dierum ſpatio in oleum reſoluitur, quod capiti mortuo vocato, ſiue fæcibus affunditur, additis* ℥.4. *ſalis Alkali. Iterum diſtillentur vt ſupra. Reſoluetur in oleum ad deplorata maligna vlcera penna contacta. Ficus ani exedit.*

Huius olei qu.ſuff. effundatur in vas vitreum aqua plenum (ſtatim in puluerem album abit) per octiduum aquam iterando. Siccetur puluis. Doſis à gr. duobus ad ſex ex ʒ1. *Rhodoſacchari. Blandè mouet vomitum & ſeceſſum.*

Pul. Vomitorius alter inter Minerales mitior & potior. Myrræus.

℞ Vitri Antimonij tenuiſsimè in puluerem reſoluti, ℥.1. *cui affunde ſpiritus Chalcanthi,* ℈.2. *Permixtis exactiſſimè ſpatula in fuſorio idoneo quo aurifices vtuntur indito, fornaci accommodatum ad exſiccandam hanc materiam, qua exſiccata affundatur nouus ſpiritus. Is labor quinquies aut ſexies repetitur. Tandem prorſum exſiccata & in cinereum colorem redacta materia perfundatur aquæ vitæ Maſtichinatæ optimæ* ℔.1. *& digeratur per horas duas (aquæ autẽ* ℔.1. *recipit Maſtiches* ℥.3.) *Tandem aquâ vitæ per incendium accenſo papyro abſumatur; pulueriſetur materia & ſeruetur in vſum. Doſis in ſubſtantia à gr. trib. ad 4. & 5. in infuſo ex vino albo à gr.5. ad 8.9. Febricantibus ex aqua Roſar. Borrag. & ſimilium.*

Myrræus.

Myrræus. Vitriolum Veneris.

℞ *Laminas Cupri tenues aut batituram Cupri vocatam pondere libræ vnius. Sulphuris in puluerem triti,℔.ß. In uas ferreum ſtratum ſuper ſtratum indatur: vrantur ſimul. Poſt refrigerationem terantur; & iterum in illud vas aut laminam ferream ponantur, calcinentur lento igne, rudiculâ Cuprea ſemper gitando ad rubedinem. Paruâ eius quantitate ferro ſuperpoſita ad refrigerandum & explorandum num Calcinatio peracta, ex fuſco ruberrimi coloris fuerit, ſaporis acris vitrioli, alioqui calcinatio continuanda aut repetenda. His peractis & refrigeratis aquâ limpidâ imbuatur, & per manicam Hippocraticam coletur. Deinde Cupreo vaſe liquor in auras euolet, ad liquoris in lapillos, Cyprij Chalcanthi concretionem ſacchari candi modo.*

Falluntur qui vulgare Vitrioli oleum conantur reddere dulce: Vitriolum namque Veneris ſuapte naturâ admodum dulce eſt: Itaque Vitrioli dulce oleum ex Vitriolo veneris parandum.

Aqua Mercurialis, Chymicis Philoſophica vocata, tanquam abditiſſimum archanum non reuellandum, vti illorum & Arabum pleraque nominibus barbaris abſcondita medicamenta.

℞ Mercurij ſublimati & Arſenici, ana. ℥.1. Aquarum Roſar. & Plantag. ana. ℔.1. Ebulliant ſemihoræ ſpatio, addita ſub finem Schænanthi contuſi, ʒ.1. Illinatur locus affectus leniter penna: Cutis ampulas & eruptiones contrahit, quemadmodum ex vſu Cataplaſmatis è Lepidio Æginetæ, ad dolores podagricos, coxendicos & omoplatæ, & vltimas luis Venereæ vnctiones, ſed caute agendum. Aduerſar. capite de Lepidio. pag. 135.

Aqua Philoſophica altera ad Cancrum oris efficaciſ.

℞ Sublimati, Auripigmenti, ana. Aquæ Plantaginis q.ſ. fac vt ſupra.

Aliter ſic.

℞ Fugitiui Sublimati, ℥.1. Arſenici, ℥.ß. Schænanthi contuſi ℈.2. Euphorbij, ℈.1. aquæ vitæ optimæ, ℔.1. Circulentur chymicè addendo Stillatitiæ Roſar. ℔.ß. colentur, ſeruentur vſui.

G. RONDELLETII TRACTATVS DE HYDROPE NVNQVAM ANTEHAC IN LVCEM EDITVS.

HYdtops ab aqua nomen accepit, nam in omni ſpecie tandem aqua colligitur, etiam in illa quæ ab Hippocrate ſicca dicitur, quam Tympanitem alio nomine vocant Medici, in quo flatus multi ſub peritonæo recollecti ſunt, ſed tandem aqua è venis in ſpacium ventris veluti per diapeteſim exudat, ſed plus aquæ in Aſcite, quàm in alia ſpecie: plus verò aquoſæ pituitæ in Hypoſarca vel Leucophlegmatia. Sunt qui illam diſtingunt ab Anaſarca, ſed ſpecie non differunt.

Eſt autem Hydrops ſiue aqua intercus ſymptoma in actione læſa ſanguificationis hepatis, primario vel per conſenſum: Sanguificatio hepatis eſt actio, adque carnem refertur tanquam ad præcipuam illius actionis partem inſtrumentumvè, vt doctè Gal. de dogmaticis Hippocrat. & Platonis ex ſufficienti enumeratione partium.

Eſt aliquando affectus in ipſo Hepate, vt intemperies omnis immoderata, calida, frigida, humida, ſicca, obſtructio, abſceſſus, ſcirrhus.

Per conſenſum omnium partium quæ ad facultatem nutritoriam referuntur, vt ventriculi, inteſtinorum, ſplenis, meſenterij & renum conſenſu: ſed citius ob affectum illarum partium, quæ vel magis excrementis ſuſcipiendis ſeruiunt, vel ob vicinitatem, vt Splenis, quia ſanguinem fæculentum recipere debet, & maſſam ſanguinis defæcare: ſi fruſtretur illa vtilitate iecur, tandē refrigeratur, læditúrque ſanguificatio. Item, ſi renes non trahant lotium; replentur venæ lotio & fit aqua intercus: ſic etiam ob longos affectus meſenterij, ob vicinitatem læduntur venæ meſeraicæ, & per conſenſum hepar: deinde inteſtinorum conſenſu & ventriculi: vt ſi ob calorem imbecillum, chylum vel cibum crudum mittant, vel flatus generant vel pituitā; & ſic fit Tympantes & Anaſarca. Lęditur vel refrigeratur hepar à contactu chyli frigidioris, vt omne agens agendo repatitur, repatiendo læditur.

Tympanitis & Anaſarcæ cau-

Aquam ſa.

Aquam intercutem læſio pulmonum facit, nam Phtiſici & Hectici magna ex parte Hydropici fiunt, niſi fluxu ventris corripiantur,& ob fluxum morte præocupentur. Hoc fieri puto, propterea quod in illis ab intemperie illa æquali facul-tas concoctrix ſiue ſanguificatrix læſa eſt.

Aſthmatici item Hydropici tandem fiunt,vel quia aliqui, vt per anatomen cognouimus,aquam in ſpatio thoracis ha-bent, quam cùm corpus mouent concitatius ſiue celerius agitant & pulmonum expirationem impediunt.

Alij Hydropici fiunt propterea quod cor per arterias conſenſum habet cum hepate, quod ſi cor non probè diffletur, iecur tandem concipit calorem præter naturam,qui actionem lædens hepatis Hydropem facit.

Fit & ob immoderatum fluxum ſanguinis & aliorum humorum. Vidimus ob immoderatum fluxum hæmorrhoi-dum,vteri,naſi,vel intempeſtiuam ſanguinis miſſionem,ob ſputum ſanguinis,ob dyſſenteriam ſanguinolentiam diarrhæã & alium longum fluxum humorum.

A potione item aquæ frigidiſſimæ poſt immodicum corporis exercitium.

Ob morbum acutum hydrops fit vt Hippocrates docet: Hydropem ſemper præcedit Cachexia,& nunquã repentè fit, ſed poſt aliquod tempus: non enim repentè fieri poteſt,vt ad tantam intemperiem hepar veniat,quæ hydropem generet; neque tanta vel flatus vel ſeri fit collectio, vt hydropem generare poſſit, niſi ex retentione vrinæ aliquis ſpeciem hydro-picis ſtatuerit; ſed non eſt verus hydrops niſi perſeueret: nam collectio ſeri eſt,quæ ſequitur actionem læſam; neque à ſeri copia conſtituitur,ſed à ſanguificatione læſa: vt ſi ob calculos in vreteribus retentos aqua non deſcendat in veſicum,retro cedit & habitum corporis implet ſero, vt corpus prætumidum appareat ſine hepatis læſione; nam ſi calculus deturbe-tur deorſum, & fluat vrina, ſtatim prouocato ſudore, redibit ad ſuam naturam corpus, & vt cito fit, cito cu-ratur.

Facilè dignoſcitur hæc affectio poſtquam ad aliquam magnitudinem venit, & tum difficulter curatur: melius eſt ve-nientem agnoſcere,vel cum incipit, quo tempore omnia ſunt mitiora & vires fortiores, quæ omne genus remedij ferre poſſunt.

Timpanites. Timpanites agnoſcitur ex morbis vel cauſis morbificis præcedentibus, vt ſi præceſſerint n̄ultæ cruditates, multi ru-gitus in ventre ſine aliqua euacuatione per ſedem vel ructum; ſi venæ magis diſtente appareant quàm pro ratione ple-nitudinis: nam poſt longos affectus ventriculi aut hepatis,aut aliarum partium plenitudo eſſe poteſt,etiamſi paulo cibo repleti, difficile reſpirant ob flatus qui tam diſtendunt partes internas. Quod ſi circa vmbilicum dolores fiunt qui non ſoluuntur, neque medicamentis, neque alio aliquo modò, quia ſub meſenterio vel inter tunicas meſenterij con-gregati ſunt, certò ſpectare debemus aquam ſiccam, vt Hippocrates ſcriptum reliquit. *Circa Vmbilicum dolo-res, &c.*

Aſcites vera ſigna. Aſcites verò deprehenditur primum quod multum vrinæ in nobis generatur & redditur, ſed paulo poſt ſupprimitur, & in venis remanet & grauitatem & pondus facit. Cum corpus voluitur, ſentitur aqua fluens veluti per canalem: ſitiunt, corpus contabeſcit indies & venter intumeſcit.

Anaſarca. Anaſarca cognoſcitur cum partes externæ frigidiores tactu deprehenduntur, & in ea frigiditate perſeuerant, Facies & partes corporis quæ longo morbo emaciatæ erant tumidiores apparent, & palpebræ, pedéſque craſſiores & candidi-ores fiunt. Quod ſi præceſſerit fluxus ſanguinis immodicus vel aquæ potio frigidioris Anaſarcam expectare oportet: & ne decipiamur, diligenter interrogare oportet,ſi id euenerit ob longas vigilas, vel quia laborans noctu diu ſteterit re-ctus: ſolent enim tibiæ aut pedes intumeſcere,vel ob impregnationem aut vigilias,aut ſtationem longam. Quod ſi præ-menti cedat caro & remaneat veluti fouea quędam; eſt vel partis œdema,vel initium Anaſarcæ.

Hydrops qui à cauſa calida ortum habet, difficilius curatur quam qui à refrigeratione: in cauſa eſt quod Medicamenta intrinſecus vel extrinſecus apponenda, calida ſunt; quæ dum aquam euacuant, vel ſiccant, vel digerunt, vel flatus abſu-munt, intemperiem augent, quæ hoc ſymptoma attulit. Si à frigida,& cauſam & ſymptoma auferunt.

Hydrops à cauſa calida. Hydrops qui ob ſcirrhum hepatis vel ſplenis fit non curatur, neque ſi ab ſcirrho Pancreatis fiat,ſi ſcirrhus exquiſitus fit & antiquus. Morbus nullus curatur, cuius cauſa tolli non poteſt, adde quod ſcirrhi hepatis difficilius curantur, & medi-camenta emollientia aduerſantur parti,quæ aſtringentia ſemper expoſtulat ad eius corroborationem,pręterea quod par-tes emollientia relaxant,quæ relaxatę magis flatu vel aqua implentur.

Pancreas cum alijs grandulis meſenterij in ſcirrhum vertuntur,qui difficile deprehenduntur ob ventris inflationem, & quia nullus antiquorum quod ſciam obſeruauit, neque ſcirrhus hepatis in magna diſtentione vel inflatione reprehendi poteſt.

CVRATIO.

Curatur Hydrops ad curationem morbi qui illius cauſa eſt: Quare danda eſt opera vt deprehendatur qualis & quæ cauſa præceſſerit,quæ intemperies aut tumor, intemperies calida vel frigida. Calida intemperies vel à febre acuta reli-cta eſt, vel à longo tempore in hepate facta, & praua victus ratione aucta. Quare illa tandiu perſeueraſſe nequit, ſine magna bilis & ſeri generatione: quare imprimis euacuare oportet bilem & meatus apertos retinere vt illa deſcendat per inteſtina: quod fiet commodiſſimè remedijs extinguentibus flauam bilem & euacuantibus ichores citra magnam aſtri-ctionem vel calfactionem. Catholicon,ſyr. Roſatus cum aqua Endiuiæ,vel Graminis,aut Aſperagi dari poteſt,interea dum ſyrupus ſequens parabitur.

℞ Endiuiæ,Cichorij,Scarielæ,Fumariæ,herbarum Capillarium, Agrimoniæ, Roſtri porcini,ana M.1. Mercurialis & Abſinthij,ana.M.ſs. Paſſul.mund.Prunorum,Sebeſten,ana.N°.20. Thamar Indorum,℥.1. Aniſi,ʒ.2. fiat decoctio. In ℔.1.ſs. diſſolue Succi Roſarum,& Mercurialis,ana ℥.3. Sacchari q.ſ. fiat ſyr. longus. Aromatizetur ſpec. Diarhod. Abb. drachmis duabus. Vltimæ doſi adde expreſſionem duarum drachmarum Rhabarb.ſelectiſſimi. Deinde detur conditum ſequens ad virium naturalium corroborationem & caſtigationem intemperaturæ.

℞ Conſeruationis florum Cichorij,Capill.Veneris,ana.vnc.vnam. pulpæ Paſſularum infuſarum in aq.Endiuiæ,℥.1 ſs. ſpec Diarhod Abb.& Triaſantal ana.drach.2. Raſuræ Eboris,drach.1. Cineris inteſtinorum Lupi loti in aqua Endiuiæ & Abſinthij,℥.ſs. cum ſyr.Capill.Veneris vel de Byzantijs fiat conditum, Capiat ſingulis matutinis, ſuperbibendo ex aquis ſequentibus.

℞ Aquarum Endiuiæ, Cichorij, Graminis & Abſinthij ana. qrt.1. dulcorentur & capiat vnc. 3. aſſumpto condito.

Vtatur vnguento ſequenti ſupra hepar.

℞ Ol.Abſinthitis & Roſati,ana.℥.2.ß.Olei Cithoniorum,℥.2.Santali albi & rub.Corallij rub.ana.ʒ.1.Sem.Endiuiæ, Portulacæ,Berberis,ana.ʒ.ß. Ceræ albæ q.ſ, fiat lenimentum pro hepate, Si morbus procedat, inflatio & aquæ collectio appareat, oportet non ſolùm intemperiem expugnare, ſed & quod genitum eſt & congregatum eſt aquæ aut flatuum extrahere: Serum illud rationem cauſæ habet,auget intemperiem, ſitim facit: quare inſtituemus tales ſyrupos quales in formulis remediorum docuimus ad aquæ eductionem ſupraſcripto ſyrupo, vel ſyrupo de Endiuia compoſito, vel de Byzantijs,vel de Eupatorio addere licebit decoctum ſequens,vel ex illo decocto ſyrupum parare.

℞ Radicum Petroſæ,Graminis & Aſparagi,ana.℥.2. foliorum Braſſicæ marinæ,℥.4. Corymborum ſiue vuæ Hederæ arboreæ,vnc.vnam. Aſari vnc.ß. Aniſi drach.2.fiat decoctio,quæ detur cum ſyr. ſupraſcriptis. Vel addendo Sacchari q.ſ. fiat ſyr. qui exhibeatur alternis diebus. Vel fiat ſequens vbi non reperiuntur herbæ marinæ,vt Chamælea,Thymelæa, vel Braſſica marina.

℞ Rad.Iridis recentis,vnc 1.Mercurialis, Siclæ, Cichorij cum radic.Endiuiæ & Sonchi,ana.M.1. Senæ Orientalis ℥.6. vel.4. Radicis Apios Dioſcor.℥.2. Aſari & Corymborum Hederæ arboreæ *(præfertur Fraxinina)* ana.vnc.1.ß. Apij, Petroſ.ana.drach.3. fiat decoctio in aqua Endiuiæ,addendo paſſul.mund ℥.2. In ℔ 2.diſſolue ſyrup.Roſa.lax,vnc.4.Sacchari quant.ſuf. fiat ſyrupus. Capiat vnc.6.mane,duobus vel tribus diebus continuis. Aromatizetur cum drach.3.ſpec.Diarhodon Abbat.

Clyſteres & quæ ciunt vrinas,etiam admota faciunt ad eductionem aquæ. Aqua enim & in vena caua & alijs continetur, quare quæ vrinas cient, proſunt, quod onus venarum & antecedentem materiam euacuant. Syrupi autem ſunt parati ex Radicibus,vel ſuccis herbarum aperientium & acrium,vt ſyrupi de Byzantijs, de Eupatorio,è quinque radicibus. In forma Opiatæ Trochiſci dantur , vel in forma pulueris, admixtis quæ iecinoris ſubſtantiam roborant (& aliquibus quæ intemperiem calidam tollant vel minuant) vel aſtrictione leui,vel ſimilitudine ſubſtantiæ. Parentur ergo ex conſeru. Capill.Veneris, radicibus conditis Apij, Eringij, carne Paſſularum,carne hepatis Lupi, vel inteſtinorum Lupi,& Gallinæ, pulueribus Diarhodon, Triaſantali, & ſimilibus. Trochiſcis Diarhodon, Alkekengi, ex Eupatorio & Rhabarbaro.

Laudant practici Dialaccam & Diacurcuma,ſed has compoſitiones rejicio, niſi in Anaſarca,quia calidiores ſunt & tam ingratæ,vt vix aſſumi poſſint. Fiat ergo tale conditum.

℞ Conſeru.Radicis Paludapij,vnc.1. Conſeru.florum Cichorij & Capill.Vener.ana.vnc.ß. ſpec.Diarhod.Abb.ʒ.2.ß. ſpec.Triaſant.drach.1. cineris lumbricorum præpar.& inteſtinorum Lupi,ana.ʒ.2.cum ſyrup.ex Endiuia compoſito fiat conditum:capiat mane & ſero,ſuperbibendo aquarum Cichorij & graminis,an.℥.2,ad penetrationem vtiles,& calorem temperant.

Clyſteres verò aquam trahunt è venis meſeraicis,à quibus venis in omentum & intra peritoneum reſudat aqua.Venæ autem illæ,ſanguinem ſero plenum continent,quæ venæ raræ ſunt, peritoneo tantum veſtitæ, ob id facilè in ſpatium abdominis reſudat ſerum,quod ſua tenuitate meſeraicæ continere non poſſunt.Clyſteres autem ex detergentibus & aquam trahentibus fieri debent: non ex emollientibus:fiant igitur ex Mercurialis folijs,Braſſica marina,Sicla,Parietaria,radice Iridis,Cucumeris Aſinini,è Cyclamine vel earum ſuccis,cum vrina hominis,vel cum ſero Caprino. Injicienda ſine oleo relaxante. ℞ Mercurialis, Betæ, Parietariæ, ana.M.1. Braſſicæ marinæ,vel Thimelææ,vel Chameleæ, ana.M.ß. vel ſenæ Orientalis,℥.2. florum Hyperici,Geniſtæ,ana.p.1. Aniſi,Apij, Petroſ. ana.drach.2. ſeminis Carthami,vnc.1.fiat decoctio, In ℔.ß colaturæ diſſolue Benedictæ lax vnc.1. fiat clyſter. Vel ſic.

℞ Rad.Cucumeris ſyl.vel Apios Dioſc.vel Cyclaminis recentis,vel Aſari,vnc.3. contundantur & decoquantur in ſero lactis vel in vrina & inijcitur. Vel extrahantur ſucci ex herbis vel radicibus,& cum vrina fiat clyſter, injiciatur frequenter. Sunt qui fermentum acre diſſoluunt,quo trahit. Pituitoſa omnia medicamenta, vt Turbith, Agaricus, Colocynthis,& alia iniecta valent; nam ſi ſine Zingibere ponantur,aquoſam pituitam & ſeroſam trahunt.

Craſſa pituita inciditur & purgatur Zingibere addito.

Poſtquam illa ſeri copia vaſorum euacuata eſt magna ex parte, tunc tentare oportet euacuationem vel abſumptionem ſeri collecti ſub peritoneo,non ante'ne plus trahant,quam à parte euacuent. Euacuatur vero vel punctura vna facta in ventre ad interna vſque quàm Græci paracenteſin, id eſt punctionem vocant, vel ſcarificata cute totius ventris ad aponeuroſes muſculorum vſque. Si cutis & membrana illa quæ cooperit rectos muſculos paruis inciſuris diuidantur, ſerum per ventrem reſudat,quod ſi paucum ſit totum euacuat,& potiſſimum ſi in parte inferiore circa *foramina vaſorum ſpermaticorum. Sic multos curaui appoſitis digerentibus & epiſpaſticis ſupra ventrem,de quibus poſtea dicemus.

παρακέντησιν.

** Productiones peritonei per quas vaſa ſpermatica præparantia deſcēdunt: eiaculatoria verò aſcendunt. Itali hic, vt in hydrocele, nouo inuēto, ſcrotum perforant elitroidē tunicā cū darto ſimul tranſadigentes. Hæc D. J. Cargillus.*

Scarificatio hic minus periculoſa eſt quā paracenteſis illa antiquorum, quæ non niſi viribus valentibus fieri debet & in quibus ſcirrhus nullus eſt in aliquo viſcerum. Rationem faciendi in noſtra Chirurgia docebimus.

Supra ventrē exiccantia,vt abſumatur reliquum aquæ ponenda & diu retinenda.Ponuntur etiam in parte inferiore ventris quæ digerunt & cient vrinas.Fiunt Emplaſtra vel Cataplaſmata, quæ excipiuntur melle vel muco Cochlearum quia citra oleum parari poſſunt.Preparatum habetur in Officinis è Baccis Lauri,quod conuenit,ſed magis in Tympanite, ſed addatur cinis Cochlearum marinarum,vel terreſtrium,vel Purpuræ,vel Buccinæ,vel Stromborum, & ſupra ventrem applicentur, addita pauca Spica Celtica vel Spica Nardi hoc modo.

℞ Cochlearum terreſtrium viuarum N°.centum,contundantur diligenter, quibus adde Spicæ Nardi,Schænanthi,Aſari,ana.ʒ.1.ß. fiat cataplaſma. Vel ad euacuationem aquæ quæ in ſplene & venis meſeraicis & ſub peritoneo continentur,ad eius inquam aquæ abſumptionem, applicentur ſucci herbarum vel vnguentum de Arthanita ſiue Cyclamine. Vel fiat ſic:

℞ Succi Thymelææ, Cucumeris agreſtris & Braſſicæ marinæ,ana.℥.2. Succi Rad.Ariſtolochiæ vel Aſari, ℥.1. Spicæ Nardi,Schænanthi,ana.drach.3. Excipiantur farina Orobi,vel Lupinorum & applicentur ſupra vmbilici regionem. Alij ſupra veſicam ex oleo Rutaceo, vrina pueri & ſucco pedis Columbini parant, mouet vrinam, quare illud debet fieri cum ſupradicta remedia vrinas prouocantia exhibebantur,vt ſupradicta purgantia poſt euacuationem.

In hac ſpecie ſudoris prouocatio non multum prodeſt,quia pauca aqua eſt in habitu corporis. Quod ſi quis velit ſudorem prouocare,hoc debet fieri etiam cùm aqua in venis colligitur vt in fine in Anaſarca.

DE TYMPANITE.

TYmpanites Hydrops eſt ſiccus,quia in principio aqua multa non eſt, ſed flatus multi diſtendunt peritoneum, ita vt percuſſum ſonum edat vt tympanũ. Fit poſt morbos & poſt euacuationes ventris ob imbecillitatem caloris naturalis,qui ex pituita vel humore aliquo flatus eleuat,quos diſcutere non poteſt. Quare vtrique cauſæ occurendum, nempe caloris naturalis imbecillitati & humiditatibus crudis.Calor naturalis ob intemperiem frigidam debilitatur: cui occuritur vt capite de intempetatura hepatis vel ventriculi frigida vel inflatione eius docuimus: ſed calor reſoluens in morbo acuto quandoque in cauſa exiſtit,cui difficilius occurritur moderatè calidis,ſi adhuc caliditas præter naturam præſens ſit,ſi effectum reliquerit,calidis temperatis reficitur calor viſcerum, vt ventriculi,inteſtinorum, hepatis,ſplenis. Hæc enim ſpecies vitio ventriculi ferè fit, quare commodè curari poterit, vt ventriculi inflatio, vel dolor colicus perſeuerans circa vmbilicum. Purgetur materia cruda pilulis de Aromatibus,de Hiera,Sebellinis & pilulis ante paſtum,frequenter exhibitis ante cænam per horam.Deinde coquatur ſyrupis de Byzantijs,de Abſynthio & Mentha cum decoctione ſeminum calidorum minorum vel maiorum. Vel fiat ſic.

Decoctum reficiens calorẽ viſcerum;ventriculi potiſſimũ, addendo hepatica, ſplenetica & vretica, inſeruiet vel hepati,vel ſpleni, etiamq́ renibus

℞ Corticis Citri ſicci,vnc.vnam, Rad.Eryngij,vnc.2. Menthæ ſiccæ,Hyſſopi,Betonicæ,Abſinthij,ana. M.1. Cichorij, Endiuiæ,ana.M.ß. Aniſ.℥ ß. ſeminis Apij Petroſ.ana.drach.1. flo.Anthos,Stæchadis. ana p.1. fiat decoctio in aqua & vino.Et in colaturæ ℔.2.diſſolue ſyr.conſeruationis corticum Citri, ℥.4. Sacchari q.ſ.fiat ſyrupus Aromatizatus cum ʒ.3. Diagalangæ: capiat ſex matutinis, quibus finitis ſumat pilulas ſequentes: ℞ pul.Benedictæ drach ß. Agarici trociſ.℈.1. cum ſyr.de Byzantijs fiant pil. capiat poſt mediam noctem: vel ſi pillulas deglutire non poteſt, ſumat potionem ſequentem. ℞ ſyr.præſcripti ℥.3. Diacnici,ʒ.3. Benedictæ,drach.1. ſyr.Adianthini,℥ 1.miſce fiat potus. Vel fiat ſic.

℞ ſ.Cnici, ſenæ Orientalis,ana.vnc ß. Agarici,Aniſi,ana.drac.2.flo. Anthos,p.1 fiat decoctio in qr.1. diſſolue Elect. de Citro ſol.drach.3. ſyr.Roſ.lax.vnc.1.capiat mane. In craſtinum detur conditum ſequens, vel elect. Diagal. Dianiſum, vel Diatrion pipereum,vel Aromat.Roſatum.

℞ Zingiberis viridis conditi, vnc. 1. conſeru Anthos. ℥. ß. corti Citri & rad.Eryngij conditorum, ana.drach.6.confect.Aromat.Roſat.℥.1. Diagal.& Dianiſi,ana.drach.3.cum ſyrup.conſer.corticum Citri fiat conditum: capiat ante prandium & ante cænam, ſuperbibendo parum vini Maluatici diluti aqua Abſinthij. Vnguantur hipochondria in principio ſequenti vnguento; poſtea vtatur emplaſtris vel cataplaſmatibus.

℞ Olei Rutacei & Anethini,ana.vnc.3.Succi Rutæ & Abſinthij ana ℥.1 vini ℥.2. coquantur leniter ad conſumptionem ſuccorum,quibus adde pul.Galangæ,ſeminis Apij,Petroſ.Cymini,Carui,an ℥.ß.Ceræ q.ſ.fiat vnguentum,illinatur venter addendo vini albi vel Maluatici parum tempore inunctionis.

℞ Emplaſtr.de Baccis Lauri,℔.ß. fiat Emplaſtrum,& cingulo ſenſim conſtringatur venter, vel faſcia, vel applicetur cataplaſma ſequens.

℞ ſtercoris Vaccæ ℔.1.pul.Cymini,Carui & Rutæ,ana.℥.1.incorporentur ſimul & applicentur ſupra ventrem, cui in proceſſu adde ſalis, vel Nitri, vel ſulphuris, ℥.ß. Interea injiciendi ſunt clyſteres ex decoctione herbarum vel ſeminum diſcutientium flatus decoctarum in vino ſine oleo, hoc modo.

℞ Foliorum Rutæ,Maioranæ,ana.M.1. Aniſi,℥.1.ſeminis Apij,Petroſ ana ʒ.3. flor. Chamæmeli, Anthos,Stæchadis, ana.p.1. fiat decoctio in aqua & vino,vel lixiuio debili.In ℔ ß.diſſolue Benedictæ ℥.1.ſi ſit conſtipatio, ſi non ſint recrementa,prætermittatur,vel ℥.ß.ſufficiat: injciatur mane.

Pulueres ante paſtum & poſt paſtum magis efficaces ſunt in hac ſpecie & anaſarca quàm in Aſcite. Parantur ex diſcutientibus & ſiccantibus.

℞ Aniſi,Fæniculi,Carui,Cymini in aceto maceratorum,ana.℥.ß.pul.Diagalangæ,ʒ.3. cineris inteſtinorum Lupi,℥.2 miſce fiat pul: capiat per horum ante prandium,& poſt cænam duabus horis; ne ſi ſtatim aſſumatur crudum cibum deducat in venas.

Sacellationes ex ſemine Milij,ſale,Cumino,& alijs proſunt.

DE ANASARCA.

ANaſarca carnoſus Hydrops eſt, quo corpus totum intumeſcit vt in πολυσαρκία, niſi quod in anaſarca color candidus, vel ex flauo albeſcit;caro flaccida,quæ ſi digito prematur, cedit, & vt breuiter dicam,ædema totius corporis. Incipit in facie & pedibus,& eſt magis in habitu corporis quàm internis partibus, quamquam vitio internarum partium fiat. Cum ob refrigerationem & imbecillitatem fit,ſanguinem pituitoſum,vel pituitam pro ſanguine generat; & quæ à ventriculo incipit,qui chylum minus concoquit & perficit; neque iecur, neque venæ illud erratum primæ concoctionis emendare poſſunt; quare fit Anaſarca. Ad id efficiendum otioſa vita multùm confert: frequens item aquæ frigidæ potio & in aqua frigida natatio,& retentio hæmorrhoidarũ, & menſium in muliere. Facilè deprehenditur ex tumore manuũ, pedum,genarum,& aliarum partium.

Curatur longiori tempore,propterea quod materia quæ in habitu eſt longiori tempore abſumitur & exiccatur; quare victu attenuante exiccante curatur, exercitijs, ſudationibus, & alijs euacuationibus per habitum: ſed imprimis hepatis & ventriculi intemperiem & imbecillitatem emendare oportet,alterantibus humorem pituitoſum internum: vomitione, purgationéque euacuantur poſt materiæ attenuationem & deterſionem. Si æger aptus ſit ad vomendum; prouocetur poſt cibum, & aſſumptionem alimentorum incidentium; vt poſt vſum Raphani, Sinapi vel Selini: vel capiat ſyrupum Acetoſum,vel Oxymel cum Raphani,vel Aſari decocto. In craſtinum capiat ʒ.1.pilularum Alephanginarum aut Sebellinarum, vel ante cibum,vel Hieræ ſimp. Deinde coquatur materia ſyrupis incidentibus & detergentibus,vt ſyrupo Acetoſo ſimp. compoſito, Oxymelle ſimpl. vel compoſito, ſyrupo Byzantino & è quinque Radicibus, Stæchadite: exhibeantur ex aqua Maioranæ,Helenij,Hyſſopi,Abſinthij,Betonicæ; vel cum decoctione herbarum,vt,℞ ſyr.Byzantini & Stæchaditis,ana ℥.3 decocti Maioranæ ℔.1. aromatizentur ʒ.1. ſp.Dialangæ: ſumat tribus matutinis. Interea dum his vtitur, injiciantur clyſteres tales quales præſcripti ſunt capite de Tympanite,addito Agarico trociſcato in decoctione in qua diſſolue Benedictæ lax. vel Hieræ picræ q.ſ.

Vnguatur

Vnguatur ventriculus Cerato ſtomachico Galeni ad iuuandam concoctionem Concocta aliqua ex parte materiâ detur tabella vna,ad vnciam ſemiſſem El. è Citro ſol. vel Diacnici,vel diſſoluantur in aqua Hyſſopi,Abſinthij aut Betonicę, vel decoctione Mercurialis cum ſale, vel dentur pilulæ de Agarico & Sagapeno,vel Cocciæ, vel ex Euphorbio. In craſtinum detur Mithridatios antidotus vel Theriaca antiquiſſima , vel confectionis Aureæ Alexandrinæ , vel fiat conditum ſequens.

℞ Zingiberis viridis conditi,℥ 1. Radicis Paludapij conditæ ℥.1.ß. conſer.Anthos,Stæchadis,ana.℥.ß, pul.ſpec.Diagalangæ,pul.ſp.Elect.è Gemmis,ana.ʒ.3.ſpec.Diarhodon Abbatis, ʒ.2. cineris inteſtinorum Gallinæ & Lupi, ana.℥.1. cum ſyr.Acetoſo fiat conditum.Capiat mane & ſero,ſuperbibendo vinum dilutum aqua Maioranæ. Poſt paſtum capiat cochlear vnum pulueris ſequentis.

℞ Spongiæ nouæ ℥.2.Corallij rubri,Cochlearum marinarum,ana ℥.1. vrantur ex arte in furno & extinguantur in aqua Maioranæ,deinde abluantur illa aquâ. Poſtea adde Cinnamomi ſelectiſſ. & Galangæ tenuis,ana.ʒ.3.Sacchari Candi ℥.2.vel q.ſ.miſce,capiat à paſtu. Vel ſic.

℞ cineris inteſtinorum Gallinæ,vel Lupi,℥.2.vel pellicularum ſtomachi Gallinarum & Anatum, ℥ 1. pul.ſpe Diarh. Abb.pul.Galangæ,ana.ʒ.1. Cinnamomi ʒ 2. Salis communis ʒ.3.miſce. fiat puluis: capiat mane cochlear vnum, & poſt paſtum mediam partem cochlearis.

Stuphæ proſunt,vel ingrediatur balnea ſulphurea vel Bituminoſa,vel Nitroſa,& prouocetur ſudor,aut ſepeliatur in arena maris ſole calefacta,capite tecto,ne à ſole lædatur. Vel ſepeliatur in cineribus, cineres non minus exiccant quàm arena ſalſa. Fiunt lixiuia ad tibiarum exiccationem ex cineribus Ficus, Quercus, Caulium,Fabarum, Roboris; in quibus diſſolue ſalis vel ſulphuris,vel Nitri pro ℔.℥.ß.

Ex ſtercore Caprino,Vaccino,& Sulphure fiant cataplaſmata,applicentur ſupra tibias & ſcrotum. Vel ſic.

℞ ſtercoris capræ ℔.2. ſalis communis q.1.Cymini,ſulphuris,ana ℥.1.incorporentur ſimul ex vino applicentur ſuper partes tumidas.

In hac ſpecie decoctum Guaiaci vel Echinæ conuenit ſi ſudent & non nimiam quantitatem accipiant, nam ſi illi qui laborant morbo venereo tantum ſumunt,quantum poſſunt læduntur,ſi non ſudent, vel non vtantur ſudatorio medicamento vt euacuentur,in hydropē incidunt vt noſtro tempore multos perijſſe vidimus empiricorum ignorantiâ: proſunt ergo ſi per ſudorem vel vrinam euacuent,ſi non euacuent,nocent corpus raplendo magis.

L'Obel. *His cum cæteris Rondelletianis ſcriptis, pro conatibus propenſis, illuſtratis & inſtauratis, pauciſsimis immutatis authoris, iiſq; mutilatis verbis, grato animo fruere lector: nobis enim impolita & ſæpe mutila oratione tradita fuere: in hoc autem ſtudio, non verborum eloquentia, ſed res ipſæ, quantum fieri poteſt, ex authoris mente declarandæ.*

Eiuſdem G. Rondelletij Elephantiaſis noua Methodica curandi ratio & conſilium, pro quibuſdam Elephanticis: inferendi capiti 87. Methodi ſuæ curandorum morborum.

Elephãtia totius corporis cancer. De ſignis & cauſis conſule P. Æginetam lib.4.cap.1.

ALia longè ratione curari debet Elephantiaſis quàm ab antiquis medicis factum ſit;qua ratione,facta diſtinctione à qua materia antecedente fiat,& quamdiu perdurans, ſiue incipiens, an verò inueteratus morbus: inſtituenda ſunt remedia pro diuerſitate humoris, qui eum creauit. Incipiens in quo obſcuræ adhuc apparent notæ, vt cum nulla adhuc exulceratio, & tuberculum nullum pateſiunt, præſertim circa faciem: curabitur ſanguinis miſſione primo; deinde vſu infraſcriptorum Medicamentorum. Frequenti item vſu tepidorum & frigidorum balneorum. Qui verò notas habet manifeſtas,& in quo exulcerationes narium & tubercula carnoſa apparent, ſanguis è naribus fluit; non eſt curandus amplius vt incipiens.Sanguis ſiquidem in hoc non è venis maioribus mittendus, ne laudatus in his contentus adhuc ſanguis,quem omni ſtudio & curâ conſeruare debemus,educatur. Eſt enim velut omnium humorum frenum, ſua temperie reliquos humores contemperans & ad mediocritatem reducens; quare cum paucus ſit in Elephantia,omnibus modis retinendus & conſeruandus. Eligenda potius Medicamenta quæ cum delectu humorem noxium purgant. Nullo modo itaque ſufficiunt illa quæ citra delectum purgant, vt Antimonium à Chymiſtis paratum, quod ſua acrimonia omnes humores quos reperit,vellicando vel potiùs vlcerando ventriculum, & inteſtina euacuat, & ſæpè animam expurgat. Hoc ſi dandum,ſtatim in initio exhibendum, integris ægri viribus,ante omnia remedia, vt recrementorum copiam minuat. Præſtabit autem ſumere ventriculo cibis pleno & corpore (iuxta Hippocratis præceptum in aſſumendo Helleboro) prius agitato & commoto; vtendo poſtea ſyrupo aut medicamento conuenienti quo Antimonij erratum caſtigari poſſit,& humor cum delectu expurgari.Eo vtendum per multos dies,vt ex ea continua & frequenti purgatione materia antecedens educatur, & à carne & habitu corporis auertatur per partes interiores: In quo grauiter accuſandi noſtri practici, qui præmiſſis aliquot læuioribus purgantibus medicamentis, ſudorificis & ſyrupis aperientibus & incidentibus, materiam ad carnem & cutem mittunt; cum tamen ſit earum partium affectus, hoc enim eſt deducere excrementa ad partem affectam & morbum augere. Satius itaque erit materiam per interiora deriuare. Sequens ſerapium conueniens erit.

℞ Polipodij Querni ℥ 4. Rad.Borraginis & Glycyrrhizæ raſæ recentis, ana.℥.2. Cichorij,Endiuiæ vtriuſque, Lactucæ,Violariæ,Lenticulæ paluſtris,ana.M.1.ß. Prunorum,Sebeſten,Paſſul.mund.ana.N°.30. Aniſi ℥.ß. quatuor ſeminum frig.maior.& Ocimi.ana.℥.1. florum Violarum,Bugloſſi vtriuſque,Nympheæ,ana.p.2.ſeminis Cnici contuſi ℥.2. foliorum Senæ,℥.1ß. Epithymi ℥ 1. fiat omnium decoctio in ſuf qu.aquæ Hordei iuxta artis leges ad ℔.4. in qua diſſolue Sacchari q.ſ.ſyr.Roſati ſol. & Violati ana.℔.ß. Inter ſyrupizandum adde & ſuſpende ℥.ß.Rhabarbari ſelectiſſimi, Aromatiza ʒ.2. Cinnamomi electi,& q.ſ.ſp.Triaſant.& Diacridij exactiſſime præparati,ʒ.2. Vtatur bis die,ſumat mane ℥.5.

& ante cænam ℥.3.aut 4. continuando per 12. dies. Nutriatur interea bonis alimentis & potiſſimum iuſculis pullorum: quibus incoquantur herbæ refrigerantes & humectantes,vt Violæ,Borrago & Bugloſſum. Quod ſi non poſſit ferre tantam euacuationem ſex dierum, nutriatur optimis alimentis multùm nutrientibus ad virium reſtaurationem. Alimenta autem erunt Ptyſanæ ſorbitio ex Alica,Tritico,Oriza,cum lacte Ouis & Capræ,Carnibus vtatur penè aſſatis & elixis, vt capis,pullis & gallinis; piſcibus aquæ dulcis elixis, nõn frixis aut torrefactis;illi enim plurimum humectant & humorum acrimoniam extingunt: hi verò exiccant & bilem augent: conuenientiores ſanis & pituitoſis. Laudantur & cõmendantur Anguillæ,in iure carnis vel cum hordeo decoctæ. Vtantur vino multâ aquâ diluto. Ad maiorem humectationem & virium corroborationem vtile erit conditum ſequens.

℞ conſeru.Rad.Bugloſſi, aut florum Borrag. Viol.ana.vnc.2. conſer.flor.Cichorij,vnc.1. pul.ſpe.Diatragac.frig. ſine Caphura nouiter diſpenſati,ʒ.3. ſpec.Trium Santalorum & Diarhod.Abbatis, ana.ʒ.1. condiuntur ex ſyrupo è pomis. Doſis nucis quantitate,ſuperbibendo aquæ Borraginis,vnc.6. His medicamentis & alimentis repletis venis,& viribus inſtauratis, vt ſanguis vitioſus partium externarum euacuetur, & nouus purior ſuccedat; aperiantur venæ omnes externæ quinque horis à prandio. Primo die venæ Maleoli ſiue tali vtriuſque pedis: deinde ea quæ eſt inter paruum digitum & annularem,vel inter medium & indicem; idque ſequenti die: Tertio verò die aperiantur venæ frontis,& qualibet vice extrahatur ſanguis ad ℥.2. tantum vel tres,ſi opus fuerit,& corpus plenum ſit. Facta ſanguinis miſſione vt alimentum ad externa membra attrahatur,vtque ea iam reſiccata aliquantulum humectentur & reficiantur, cutis præſertim, in qua eſt præcipua affectio,natet in balneo aquæ tepidæ quinque horis à prandio, vt alimentum in ſecunda concoctione elaboratum ad externa attrahatur, continuando per aliquot dies. In primo & ſecundo balneo poterit leniter ſudare ad aliquam euacuationem illorum excrementorum quæ adhuc in habitu corporis continentur. In reliquis nullo modo ſudandum, ne ad partem affectam deducantur excrementa. Balneum tepidum ingredi poterunt,quod ſenſim aqua frigida fontana, fluuiali aut puteali refrigerandum & temperandum: natet diu in frigido, vt alimentum ad eas partes attractum retineri & conſimilari poſſit, eaſque humectare & reficere. In aqua primi & ſecundi balnei ad cutis deterſionem poterunt ſequentia decoqui.

℞ hordei integri leuiter contuſi,℔.3. foliorum Borraginis,Maluarum,Parietariæ,Morſus Gallinæ, Lactucæ, Ciclæ, Cichorij,ana.faſciculum vnum. Florum Nenupharis M.1.ß. flor.Viol.M.1. fiat decoctio pro primo & ſecundo balneo. Præceptum illud de balneo primum trepido,dein frigido, non ſolum in hac affectione ſeruandum, ſed etiam in hecticis attenuuatis & ijs quos reficere volumus. Tepiditate balnei aperiuntur & relaxantur venæ; alimentum facilius attrahitur, & ſi quid ſit excrementorum in carne & cute educitur: attractum autem alimentum, frigiditate balnei retinetur.

Si tumores duri ſunt,auferantur prius,vel poſt balneorum vſum: Quod ſi non poſſint medicamento,ſequenti poterunt. ℞ Sublimati,vnc.ß. Vitrioli,Cantharidarum,ana.ʒ.2. Aquæ fortis,ʒ.1. Aquæ Plantaginis & Solani, ana. vnc.2.aut tres. Bulliant ſimul & poſtea tangantur partes affectæ donec inflentur & intumeſcant: Prouocetur caſus eſcharæ; deinde dealbetur locus ablutione aquarum ſequentium.

℞ Aquæ Papaueris rhœadis ℔.1. abluatur pars.

℞ Succi ſemperuiui maioris ℔.1. pulueris ſulphuris viui,vnc.1. abluantur partes effectæ.

℞ Ceruſæ,Lythargiri,ana.vnc.1. Tuthiæ ʒ.3. ſucci Aſplenij,Solani & Plantaginis,ana.vnc.3. olei Roſati ʒ.2. fiat nutritum,quo partes vlceratæ frequenter illinendæ: Et cum cicatrices inducunt adde ſingulis vnguenti vncijs, ʒ.1. ſulphuris. Vere & autumno curetur hoc modo, per totam autem æſtatem vtatur ſequenti condito laxante; etiámque ſupraſcripto cordiali medicamento,balneis item aquæ tepidæ & frigidæ, vt dictum eſt,vel ſedeat in flumine quotidiè à prandio, per aliquot horas in vmbra, ne vratur à ſole, vel noctu tribus aut quatuor horis à cæna, abſoluta ventriculi & hepatis concoctione prima. Conditum laxans huiuſmodi fit, ℞ floris Caſſiæ extractæ ex vapore decocti Maluarum & Borraginis, ℥.3. cum muccaginis ſeminis Pſyllij extractæ ex ſupradicto decocto. Pulpæ Prunorum acidorum,Paſſularũ,Thamar Indorũ, ana.℥.1. Senæ,Medullæ ſeminis,Cnici,ana.℥.ß. Scammonij ʒ.3. Aniſi,Glycirhycæ,ana.ʒ.2. ſyr.Violati q.ſ. fiat conditum, capiat in iure capi ab vnc.ß. ad 16. capiat ter in menſe. Benè nutriatur,multùm dormiat,quieſcat; vitet omnem corporis exiccationem,quæ fit aut ira, cogitatione morbi, aut curis multis, exercitatione immodica, aut venere, àqua tamen non abſtinendum. Videndum igitur diligenter vt corpus mundum ſit à recrementis: cauendum ne ad cutem vllo modo feratur morbus, cum hic affectus ſit partium externarum, & potiſſimum cutis; huiuſmodi excrementa intus retrahantur & per ventrem frequentiſſimè deducantur & expurgentur. Balneorum aquæ frigidæ vſus expellit à partibus externis ad internas, affectus autem cum ſit cutaneus & carneus, arcenda ſunt excrementa, & earum patium reſiccationem retardare oportet, quia eſſentia morbi in ſiccitate exiſtit, & ſanguis ſalſus eſt & ſeroſus, ob id partes aſſimilare non poſſunt,neque nutriri,quia finis nutritionis eſt aſſimilatio; mulieres ob id,pueri & eunuchi raró hoc morbo infeſtantur, ſunt enim humidiores; humiditas illa exiccationi reſiſtit: multi vt refert Ætius ſe ab eo morbo caſtratione vindicarunt. Hac ratione hoc anno iuuenem liberauimus,qui incipiebat & vltra principium erat progreſſus: Quare ſi in totum morbus curari non poſſit quia iam in habitu ſit; laudabitur illa morbi retardatio ſuperioribus remedijs parata. Aliquos curatos fuiſſe vſu viperarum in vino ſuffocatarum Galenus refert, quod earum carne in Theriaca vtuntur, & eam aſſumant, quod à me non probatur, ob ſummam ſiccandi vim quam habet; neque Trociſcos etiam probo; magis laudo iuris carnis vſum, non quod efficiat quod Galenus ſcripſit,ſcilicet quod valenter,per cutem digerat: dedimus enim,ſed obſeruaui ventrem inſtar medicamenti laxantis ducere, & eam ob cauſam magis mihi probatur, quam ſi excrementa ad cutem deducerent: regio id non patitur; adde quod excrementa ſua natura craſſa & terrena ad habitum corporis medicamenti vi deducta, non poſſint per eam partem & per tam anguſtas vias commodè expurgari; ea ſiquidem quæ in carne & cute ſiue in habitu recepta ſunt,per porros cutis euacuari debent,tanquam per propriam regionem. Quod ſi tantum â Viperis expectat auxilium, oportet eas ineunte æſtate capere aut autumno, his enim temporibus pingues & obeſæ eſſe ſolent: æſtate autem ſicciores & calidiores, quare illis duobus temporibus venandæ ad Theriacum & Trociſcos parandos. Sed interea ne deſtituamur hoc æſtatis tempore aliquo remedio, vtatur carne Erinacei terreſtris, poteſt in locum viperarum ſubſtitui. Seruentur igitur carnes Erinacei terreſtris,quæ ſi multum haberi poſſunt,ad formam placentæ reducantur: veſcatur mane ante omnia alia; vel ſi velit elixet cum Selino vel Borragine, de ea comedat & ius ſorbeat. Eadem ratione parari poterit Viperina caro.

His

His ſubiunximus aliud conſilium à nobis item & amiciſſ. collegis diligenter exſcriptum & collectum Monſpeſſuli ſuperſtite Rondelletio præceptore, ad præcantionem Elephantiaſis cuiuſdam nobilis matronæ, quod ſatis conuenit cum ſuperiore; immutatis tamen aliquot Medicamentorum formulis, pro ratione differentiæ & implicationis morbi, conſtitutionis & naturæ temperiei.

Vtriuſq; ſexus hac artis lege & methodo huiuſmodi affectus ſelectioribus Medicamentorum ſuccationibus, fœliciter Antuerpiæ & Medioburgi curaui, cum illis locis medendi artem exercebam.

Abſtinendum imprimis alimentis craſſis, terrenis, viſcidis; craſſum, lentum & melancholicum ſanguinem gignentibus. Cauendum præterea ne tales humores ad habitum corporis deducantur; ſed à cute & carne repellendi diligenter multo & frequenti balneorum frigidorum opportuniſſimorum vſu. Æſtate loco balnei ingredietur ſæpius flumen frigidum, in quo natet diu, vel ſibi curet aquam frigidam adferri domi, in qua diu ſedeat, nempe per duas aut tres horas ante prandium & cænam: idque fiat duobus diebus in hebdomada, æſtate præſertim; humores enim eo tempore acuuntur, & ad cutim cum proprio motu, tum ſolis vi feruntur, quos frigidis repellere oportet: priuſquam tamen balneo vtatur, ſumat Serapium laxatiuum per tres dies continuos.

Præter ſupradeſcripti ſyrupi ſimplicia medicamenta, hic ſyrupus recipit corticis radicis medianæ Fraxini, Populi nigri & Sambuci, ana, vnc. 2. Rad. Lapathi acuti, Fumariæ, Lupulorum, ana. M. 1. ß. Caſſithæ, vnc. 1. Herbarum Capillarium (Aſplenium comprehendo) an. M. 1. Succi pomorum dulcium, vnc 4. ſucci prædictarum herbarum fumariæ, Lupul. & Mercurialis, ana. vnc 2. Rhabarb. ad vnc. 1. & ſp. Trium Santal. ad ʒ. 2. Alimenta refrigerantia & humectantia ſint ex vſu, vt carnes iuniorum animalium, pullorum, Gallinaceorum, Columbarum, & aliarum auium: Hœdorum, & Vitulinarum. Herbæ recentes refrigerantes & humectantes in acetarijs, vel in iuſculis, vt Lactuca, Endiuia, Bugloſſum vtrũque, Portulaca, Cichorium. Erunt etiam ex vſu Pepones, Melopepones. Ex fructibus elige Ceraſa, Poma, Pyra, Pruna, Vnæ, Mala Perſica. Inter piſces, ferè conueniunt omnes, exceptis ijs qui craſſum gignunt ſuccum, vt Tunus, & ſimiles. Æſtate erunt decoquendi in aqua & oleo, vel Butyro dulci. Ijs qui procul à mari degunt commendantur Percha, Lupus, Aſtacus, Trutta & ſimiles. Abſtineat omnino à ſalſis, piperatis, frixis, maſſa panis incruſtatis; herbis aut fructibus calefacientibus, & præſertim Amygdalis. Nucibus, nucleis Pinearum, Caſtaneis, Caſeo, & pinguibus. Vtatur aquæ potu pro vino. Fugiat omnes animi perturbationes, & corporis motiones, & ea omnia quæ humores calfacere, exagitare, & ad cutem mouere poſſunt. Veſtes pellibus ſuffultæ minus conueniunt. Eligat ſibi lectum aut culcitram Bombace aut tomento plantarum interſutam, quia plumæ plus iuſto calefaciunt. Contineat ſe in loco & aere frigido. Abluat faciem ſingulis diebus aquâ Peponum diſtillatâ, & ſimilibus pro inſtituto docti medici medicamentarijque experti.

Elephantiaſis hæreditaria, Arthritis & complures morbi.

ELephantia morbus eſt hæreditarius, vt ſi quis alius; nam in vniuerſam prolem porpetuo deriuatur; tametſi nonnulli optimâ & medicatâ victus ratione, contrariæque temperaturæ ſeſe, ſuoſque nepotes vindicent, in quorum tamen nonnullis reuixit, non perinde bonâ victus ratione vſis.

Complures enim ſunt morbi, quos in ſobolem parentes, quaſi riuos & radices transfundunt: verum ſi ſanguini inſidet atque ſemini labes illa, qui fit vt peræquè omnes morbi non deriuentur in natos, neque perinde omnes afficiantur, cum initio nonnullis non appareant; alijs mox quàm in lucem editi ſunt, etiámque in vtero?

Diuini ſenis, eſt ſententia, *Sanis ſanos filios progigni, contra minus valentibus, morbidos*; vti claudis, claudum natum, arthriticis, arthriticum; catharroſis, catharroſum; maniacis, maniacum; melancholicis, melancholicum, lue venerea affectis, eadem labe infectum; calculoſis, calculoſum; Aſthmaticis, Aſthmaticum; Phthiſicis, Phthiſicum. Huiuſmodi morbi inſignes qui parentum viſcera, ſpiritus, humoréſque labe infecerunt, aut iam dum operam dant liberis, vtrumvis exercent, vel dum geſtantur vtero fœtus, vel lactantur; ſanguine materno, aut ſemine corrupto conflantur corpuſcula, huiuſmodi affectus procreant, aut ſaltem inferunt, inſeruntq; affectionem quandam & aptitudinem. Quod etſi non omnibus ſe prodit, nihiloſecius tamẽ intus deliteſcit, coertica medicamentorum ſed potiſſimum probo alimentorum vſu, quia temperamentum affectioni aduerſatur; aut nutrix contrario temperamento eſt, quo obtunditur, cuius rei indicio erit, quod quibus nuſquam eruperat, ſubnaſcuntur filij iiſdem morbis affecti. Cum itaque puero haud dum adulto hæc contingunt, coniectandum ea illi à parentum colluuie, proindéque corporis primordia labefieri cepta eſſe. Ergo mox quàm in lucem emerſit, occurrendum ei cauſæ morbificæ & contagioni perimendæ: quo vero diutius ab ortu cunctatur: affectus ſe nodat, eoque difficilius auellitur: ſi diutiſſimè nunquam, quippe in habitum iam ceſſit, factuſque eſt, id eſt implexus, cùm carneis, tum ſpermaticis partibus & impactus, qui non ſecus ac ſtirpes, quæ altè fixerunt radices, magno aut nullo conatu euelluntur. Sic ſunt inuicti affectus, Lepra, Conuulſio, Scirrhus, Maraſmus, nodoſa Arthritis, quæ potius per initia quàm adulta eruenda victu pharmaco, & Chirurgiâ. Difficilius autem expellitur hoſtis, quàm admittitur. Pleræque hæ aptitudines ac procliuitates ſunt intemperies, aut vitio ſeminis frigidioris, aut labe affecti à principijs eſſentiæ, aut viſceribus: interdum à matricis intemperie indita & aucta: vt ſi dum puer in vtero conformatur, multa colluuies ſeminis corrumpat temperiem ſpirituum, caloremque obruendo: aut articelli ipſo vtero imbecillem materiæ modum, texturamve ſortiuntur. Si corruptio vtriuſque concurrant, conclamatum eſt, ac plerumque etiam animi vitia hauriunt.

Communis verò & potiſſima hæreditariorũ morborũ cauſæ, temperationes conſtitutionéſq; membrorũ vitiatæ ſunt. Quibus itaque amoliendis omni pede ſtudendum, accuratiſſimâ temporis, aeris, regionis & educationis habita ratione. Vel ſimplex vel compoſita eſt intemperies, cuiuſque ſyzigias, verum humida & ſicca an vſpiam poſſit cohærere, nuperi negant, vt in ſene. *Vel materia, vel ſine materia.*

Itaque vel aere hauſto, inſpiratóque puriore, vel nutricis lacte contrario, procedit temperamentum, & à cibis quos veſcitur ipſa. Incolet igitur eam regionem quæ eligenda puero venit iam ablactato. Calidiore itaque temperamento, & regio & nutrix frigidę naturæ ſit, & pituitoſis alta alendáque alimentis. Deliculus puer frequens innatet aquæ tepidæ dulci: egreſſuro affundatur frigida fluuialis. *Temperamentum calidius.*

Adultior

Adultior iam lauetur balneo ex decocto florum Nenupharis & Violarum. Illinatur vnguento refrigerante Galeni, ſero vel diliculo, bis, térve hebdomada. Æſtate pectori aptetur pannulus lineus merſus in epithemate cordiali humeſtante & refrigerante, ſatis multâ à cibo intercapedine. *Contra, eadem lege & ratione ordo & demenſus reſpondeant, in morbis frigidis, humidis, ſiccis, ex induſtriÿ doctiſſimi & experientiſſimi Medici præſcripto, &c.*

Temperam. frigidius, humidius, ſiccius.

Hæc obiter ex collectaneis & fragmentis Rondelletÿ, aliàs opportunitatem & præſidium nactus, plura ſelectiora dabo de Arthridite, & aliÿs morbis, contra vulgi Medicorum & ægrotantium traditam perſuaſionem: Qui autem hodierno noſtro ingrato ſeculo ſcribit ſeria, aliÿs illucendo perit, & facis inſtar abſorbetur, eiúſque labores ab inſulſis perfrictæ frontis tranſcriptoribus famelicis ſubripiuntur.

FINIS.